JO. LAURENTII
BERTI
FLORENTINI
FRATRIS EREMITÆ AUGUSTINIANI

OPUS
DE THEOLOGICIS DISCIPLINIS

Nunc primum septem voluminibus comprehensum, & præter uberrimum, generalemque rerum indicem ad calcem appositum,

INTEGRA ADVERSARIORUM IN AUCTOREM OPUSCULA, QUÆ HACTENUS PRODIERUNT,

Necnon Apologeticas omnes ejusdem Dissertationes complectens.

EDITIO NOVISSIMA

Ab Auctore recognita, aucta, & ad usum quoque Scholæ Ægidianæ accommodata, cui præter ea omnia, quæ in anteacta nostra addita fuerant, accedit nunc primum ejusdem Auctoris DISSERTATIO in Defensionem Encyclicæ BENEDICTI XIV. adversus quatuor dubiorum consarcinatorem.

TOMUS SEPTIMUS
CONTINENS

JOANNIS JOSEPHI LANGUET JUDICIUM DE OPERIBUS FF. BELLELLI, ET BERTI, UNA CUM DUABUS IPSIUS AD BENEDICTUM XIV. EPISTOLIS; ATQUE AUCTORIS IN JUDICIUM ILLUD EXPOSTULATIONEM; NECNON GENERALEM TOTIUS OPERIS INDICEM LOCUPLETISSIMUM.

ROMÆ,
MDCCLXV.

SUMPTIBUS JOSEPHI REMONDINI VENETI.

SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIO

IO. LAURENTII BERTI

FLORENTINI

FRATRIS EREMITÆ AUGUSTINIANI

OPUS

DE THEOLOGICIS DISCIPLINIS

Nunc primum lectori volumina comprehensum, & præter adversarum, generalemque veterum indicem ad calcem appositum,

INTEGRA ADVERSARIORUM IN AUCTOREM OPUSCULA, QUÆ HACTENUS PRODIERUNT,

Necnon Apologeticas omnes ejusdem Dissertationes complectens.

EDITIO NOVISSIMA

Ab Auctore recognita, aucta, & ad ultimum quoque Scholæ Ægidianæ accommodata, cui præter ea omnia, quæ in antecta nostra addita fuerant, accedit nunc primum ejusdem Auctoris DISSERTATIO in Defensionem Encyclicæ BENEDICTI XIV. adversus quatuor dubiorum conflaticatorem.

TOMUS SEPTIMUS

COMPLECTENS

Joannis Josephi Langueti Judicium de Operibus IV. Bertii, et Berti, una cum Diatribe ipsius ad Benedictum XIV. Pontifices; atque Auctoris in Judicium illud Expostulationem; necnon generalem totius Operis Indicem locupletissimum.

ROMÆ,

MDCCLXV.

SUMPTIBUS JOSEPHI REMONDINI VENETI.

SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIO

REVERENDISSIMI JOANNIS JOSEPH LANGUET ARCHIEPISCOPI SENONENSIS JUDICIUM

DE OPERIBUS THEOLOGICIS FF. BELLELLI, ET BERTI.

NON ſine intimo doloris ſenſu in Libris Theologicis FF. Bellelli & Berti ex Auguſtinianorum familia, deprehendimus pleroſque renovatos errores Baji, Janſenii, & Queſnellii, toties a Sede Apoſtolica, & Epiſcopalibus judiciis profligatos. Temeritatem tantam in viris religioſis, præſertim qui in Italia libros ſuos publicarunt, nuſquam ſuſpicari, nedum credere potuiſſemus, niſi diligenti illorum ſcriptorum lectione perverſa doctrina nobis manifeſta apparuiſſet. Porro cum Epiſcopos *ſuper ſpeculam poſitos* ſciamus, ut *gladium venientem* a longe proſpiciant, & populis ſibi commiſſis omni ſtudio caveant; non eſt fas nobis ea, quæ fidei noxia ſunt, diſſimulare quocumque loco appareant. Etenim *Eccleſia Dei*, ut ait Auguſtinus, *quæ ſunt contra fidem, & bonam vitam non approbat, nec tacet*. Sane Religioſis viris, & Ordini Sanctiſſimo addictis parcere diſſimulando deſideraremus, niſi venenum ovibus Chriſti paratum, & jam apud nos ſerpere incipiens, a nobis exegiſſet, ut poſtquam errores in regionibus noſtris graſſantes reprimere conati ſumus, eoſdem denuo graſſaturos omni vi, & opera propellere conaremur. *Epiſt. 131. alias 5119.*

Maturo igitur examine Libris Theologicis FF. Bellelli, & Berti ponderatis, judicavimus illos Auctores in pluribus contra ſanam doctrinam, & orthodoxam peccaſſe, principia nova, temeraria, & noxia proferendo; erroribus in quinque libri Janſenii propoſitionibus contentis favendo; eoſdem errores aliquando ſubdole, aliquando aperte propugnando; veritatem Catholicam contra Baji, & Queſnelli placita aſſertam diſſimulando; & tali arte, ut horum Novatorum Sectatores Fratrum placita facile adoptare parati ſint ſine errorum ſuorum ejuratione. Quod quidem aliquot exemplis inter plurima ſelectis apparebit.

I.

De voluntate Dei circa ſalutem hominum & Chriſti redemptionem.

Juxta Definitiones Concilii Tridentini, & judicium in librum Janſenii, & propoſitiones ex eo extractas a SS. PP. Innocentio X. & Alexandro VII. latum judicarunt centum, & amplius Epiſcopi Gallicani, *nullum eſſe ex Fidelibus, qui non teneatur credere fide firma Deum velle ipſum ſalvare, & Chriſtum pro ejus ſalute ſanguinem ſuum omnem fudiſſe, ac proinde illi gratias conceſſiſſe neceſſarias, ut poſſit ſalvari*. Enim vero quilibet fidelis tenetur de fide *credere Chriſtum pro ejus ſalute paſſum, & mortuum*; prout fert Symbolum Nicænum a quolibet fideli recitandum, & a quolibet fideli in articulo mortis exigitur, *ut fide credat Chriſtum pro illo, & ejus ſalute æterna mortuum*. Ex quibus Fidei punctis duo ad fidem æqualiter pertinentia ſequuntur: alterum Deum voluntate vera & ſincera velle ſalutem æternam, ſaltem cujuslibet fidelis, juxta illud Evangelii: *Hæc eſt voluntas Patris, ut omnis, qui credit in eum, non pereat, ſed habeat vitam æternam*. Alterum quod Deus cuilibet fideli ſubminiſtret gratias, quæ illi ſalutem æternam reddant vere poſſibilem, juxta illud Concilii Arauſicani: *Hoc ſecundum fidem Catholicam credimus, quod accepta per Baptiſmum gratia, omnes baptizati, auxiliante Chriſto, & cooperante, quæ ad ſalutem animæ pertinent, poſſint, & debeant adimplere, ſi fideliter laborare voluerint*.

Docum. Paſtor. an. 1720. *Docum. Paſt. an. 714.* *Rituale Romanum.* *Joa. 6.* *Conc. Arauſ. 2. cap. 25.*

Hoc Catholicum Dogma nullibi clare, ac diſtincte exponitur in libris Theologicis Fratrum *Bellelli*, & *Berti*. Imo ea principia ponunt, quibus aut infirmatur, aut deſtruitur. Equidem ut a Janſenio recedere videantur, ſtudent aſſerere voluntatem Dei, & paſſionem Chriſti pro ſalvandis omnibus hominibus; ſed voluntatem illam ita exponunt, ut a Janſenio, & ejus diſcipulis admittatur, abſque eo, quod errori in ſenſu libri Janſenii damnato renuntient.

Loco voluntatis veræ, & ſinceræ, quæ eſt in Deo, ſalvandi ſaltem omnes fideles, admittit uterque Frater *Bellelli & Berti* voluntatem, quam vocant *metaphoricam*, & quæ nulla habeat adjuncta media vere ſufficientia ad ſalutem eorum, qui pereunt. Illam quoque *antecedentem* vocant, ſed *antecedentem* ad præviſionem peccati Adami, quæque ſit in Deo quatenus omnes ſuas creaturas dilexit, præſcindendo ab Angelorum, & hominum lapſu.

Quantum autem ad voluntatem ſalvandi omnes homines, quam admittere ſe profitentur, ita illam explicant: Sic ſcribit Frater *Berti*: *Dico univerſos homines redemptos, quatenus propoſita eſt omnibus propitiatio per fidem in ſanguine Chriſti: quatenus Chriſtus ſua paſſione inſtituit cauſam noſtræ liberationis; quatenus obtulit pretium, vi cujus omnia peccata deleantur; quatenus demum humanam naturam ſuſcepit propter communem hominum perditionem. Atque hæc eſt voluntas antecedens, quam dixi connotare ordinis inſtitutionem*. *Tom. 3. p. 357.*

Nihil illic de voluntate illa ſincera, & benefica, qua Deus quemlibet fidelem, etiam eos, qui pereunt, adjuvat ut ſalutem aſſequi poſſint: imo illam excludit poſtmodum ſic loquendo: „ Fateor eandem eſſe de voluntate antecedenti, & de morte Chriſti rationem; ſed voluntas illa antecedens connotat, ſententia noſtra, inſtitutionem remedii, pretii oblationem, redemptionis virtutem, non diſtributionem, & applicationem beneficiorum, & paſſionis Chriſti effecta, atque munera, quæ ſint etiam extraneis communia. Veriſſimum eſt ergo eam Apoſtoli ſententiam, *Vult omnes homines* *Ibid. c. 361.*

„ *salvos fieri*: accipiendam esse cum Augustino pro „ generibus singulorum, non pro singulis generum, „ si loquamur de largitione gratiarum &c.". Ex his concludit *voluntatem illam antecedentem esse in Deo metaphorice, si comparetur ad actualem consecutionem salutis, & redemptionis proprietatem: sincera est autem, & vera, & etiam effectum suum consecuta, ut refertur ad unam causam humani generis a Domino in veritate susceptam, ad effusionem sanguinis, ad institutionem Ecclesiæ, ad virtutem pretii, ad præparationem remedii, ad vocationem gentium, & ad efficaciam Sacramentorum*.

En, ut jam observavimus, silet de voluntate illa speciali, qua singulis fidelibus, etiam iis, qui pereunt, Deus subministrat media, quibus salutem possunt assequi; silet, inquam, ubi hæc media maxime commemorare debuisset. Voluntas ergo quæ alios quam prædestinatos respicit, nihil aliud, ex Fratre *Berti*, connotat, quam sufficientiam pretii infiniti, & alia hujusmodi, inter quæ non recenset largitionem mediorum saluti vere, & proprie sufficientium, nequidem pro fidelibus. Hoc autem adhuc clarius aperit, dum voluntatem illam *metaphoricam*, quam etiam *antecedentem* vocat, docet omnino sterilem, nec auxilia distribuentem iis, qui pereunt: quibus auxiliis salus æterna vere fiat possibilis saltem fidelibus renatis in Christo, sic enim loquitur: „ Ex voluntate antecedente in singulos actua- „ lis gratia non derivat, sive voluntatem illam dixe- „ ris signi, non beneplaciti, sive illam explicaveris „ comparate ad universum genus humanum, at non „ ad hujus generis individua incertis circumstantiis „ constituta; sive ejus effectum dixeris institutionem „ ordinis, non consecutionem: quam postremam „ sententiam nos amplectimur": & paulo post sic de S. Prospero injuste loquitur: „ in respons. ad objecta „ Massiliensium, & Carmine de Ingratis, ubi genera- „ lem voluntatem salvandi omnes, & communem „ humani generis redemptionem explicat per insti- „ tutionem, & efficaciam remedii, non per actua- „ lem gratiæ largitionem, ut ostendimus". Quæ omnia & Jansenius, & Jansenii defensores admittunt libenter, & hoc sensu Christum pro omnibus mortuum confitentur absque eo quod errorem in v. propositione damnatum ejiciant, & ejurent.

pag. 442.

pag. 463.

Iisdem principiis consonant placita Fratris Bellelli. Voluntatem quidem antecedentem salvandi omnes agnoscit in Deo, sed quæ homines præcise ut homines sunt, & ante peccatum Adami considerat. „ Etenim, inquit, Deum antecedenti voluntate ho- „ minem quem innocentem rectumque condidit in „ quantum hominem salvum fieri velle satis diserte „ scripsit S. Augustinus; At vero post culpam tam- „ etsi cunctis hominibus nemine prorsus excepto „ per Filium suum Crucifixum redemptionem præ- „ paraverit, volueritque illos esse in via salutis, con- „ sequente nihilominus voluntate quosdam miseri- „ corditer liberat, quosdam vero justo judicio ple- „ ctit; antecedenti quoque Redemptoris voluntate „ omnes homines post lapsum secus ac Dæmones in „ via salutis voluit remanere, consequenti vero „ ostendit, quid deinde posset gratiæ beneficium, ju- „ stitiæque judicium".

De modo repar. t. 1. l. 4. c. 4. p. 182. 183.

Paria repetit iisdem fere verbis to. 2. in propositionem 30. Quesnelli. „ In Christo, in- „ quit, duplex voluntas salutis hominum asseren- „ da videtur cum Patris voluntate conformis, al- „ tera scilicet inefficax, & antecedens, qua voluit „ sicut Pater lapsos homines non ad terminum usque „ damnationis ruere, sed in via salutis æternæ mane- „ re, legibus dirigere, atque sufficiente possibilitatis „ gratia urgente lege juvare: altera vero efficax &c."

Tria in his textibus facile est perspicere, & improbare.

Primo. Non aliam asseri voluntatem salvandi homines nisi illam, qua Deus homines præcise ut homines, & antecedenter ad culpam Adami considerat, in quo contradicit Apostolo, qui de hominibus etiam in Adamo lapsis pronunciat, quod *Deus vult omnes salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire*.

Secundo nullam magis specialem ab eodem Bellelli agnosci voluntatem in Deo, & Christo salvandi fideles, qui pereunt, quamvis de fidelibus specialiter dicat Christus: *Hæc est voluntas Patris, qui misit me, ut omnis qui videt filium, & credit in eum, habeat vitam æternam*.

Tertio quod quidem dicit F. Bellelli Deum velle ut homines post culpam secus ac Dæmones in via salutis remaneant. Id est, quemadmodum ille explicat, ut non illico damnationi addicantur, sed exterioribus fruantur auxiliis, lege Evangelii dirigantur, intra Ecclesiæ sinum recipiantur, & vivant. Sed nullo modo indicat veram, & sinceram inesse Deo, & Christo voluntatem post Adami lapsum circa salutem eorum, qui pereunt, ne quidem fidelium.

Quæ quidem, iis maxime simul attentis, & perpensis quæ de duplici delectatione relative necessitante, nec non de insufficientia gratiæ omni gratia efficaci destitutis concessæ, quod paulo post ex F. Bellelli referemus, manifestum faciunt ab eo non agnosci media fidelibus, qui pereunt, concessa, quibus salus illis sit vere possibilis vera possibilitate, & relativa ad obstacula, & urgentes tentationes, in quo aberrat a Concilii Arausicani superius citati doctrina pronunciantis, quod omnes baptizati auxiliante Christo quæ ad salutem pertinent possunt adimplere; quod de vera & relativa potestate non potest non intelligi.

Porro in his omnibus F. Bellelli a Jansenii errore minime recedit, & vidimus ejus sectatores, qui in hoc regno pro Quesnellii defensione scripserunt, sæpius eadem cum F. Bellelli statuere, & confiteri absque eo quod Quesnellianos errores ejurarent, & 5. Jansenii propositionibus renuntiarent.

II.

De merito, & demerito, & libertate ad utrumque requisita.

Non minus luculenter a Veritate Catholica recedunt FF. Bellelli, & Berti circa libertatem ad meritum, & demeritum requisitam, circa possibilitatem mandatorum Dei, ac resistentiam liberam gratiæ interiori. Equidem nomina libertatis, possibilitatis, resistentiæ usurpant libenter, sed tali sensu, quem Jansenius ante ipsos admisit, aut quem ejus asseclæ ultro admittunt absque eo quod erroribus damnatis in sensu libri Jansenii derogent.

F. Bellelli expresse agnoscit necessitatem prævenientem imponi libertati, aut a fortiori gratia, aut a fortiori cupiditate prout dominantur. Cum illa tamen necessitate stare meritum, ac demeritum; & hoc impudenter, & falso S. Augustino tribuit. *Constat in necessitate absoluta*, inquit, *& antecedenti . . . . . vel fortioris concupiscentiæ agnovit*. Ut hanc necessitatem a gratia, vel concupiscentia voluntati impositam conciliet cum libertatis dogmate, distinguit libertatem essentialem homini a necessitate inducta accidentaliter per gratiam victricem, aut concupiscentiam fortiorem, & per peccatum originale. Quasi vero voluntas accidentaliter, & relative necessitata ad actum possit esse capax meriti, & demeriti. Voluntas enim meriti, & demeriti capax esse non potest nisi mota, & excitata sit actu libera ad agendum relative ad quodlibet impedimentum. *Et secundum præsentes, quas habet, vires*, sic autem loquitur, *consensus voluntatis . . . . . accidentaliter necessarius dicitur*. Et postea de gratia, quæ fortior est concupiscentia, ait, quod non *eam inducit necessitatem, quæ in essentia humanæ voluntatis collocatur*, sed consequentem, *quæ post inflicta per peccatum vulnera . . . . . & per victricis gratiæ adjutorium inducta*.

To. 1. parte 1. pag. 246.

De modo reparationis Par. 1. p. 285.

Ibid. p. 287. 288.

Paulo superius hanc sibi proposuerat objectionem: *Gratia per se efficax . . . . . oppositum est impossibile*. Catholice credenti responsio erat facilis negando majorem, quæ expresse contradicit Concilio Tridentino statuenti hominem sub gratiæ actualis *motu posse dissentire*. Aliam responsionis viam sibi aperit F. Bellelli. *Respondemus*, inquit, *gratiam per se efficacem* (hoc est piam delectationem superiorem, & indeliberatam) *impedimentum esse . . . . . non est absolute* (hoc est abstrahendo a peccato originali, & a delectatione superiore gratiæ) *& ex omni parte impossibilis, ... & consequenti necessitate*, nimirum per peccatum originale, aut per gratiam fortiorem inducta.

p. 279.

p. 285.

Sibi quoque objecerat ex S. Anselmo quod *necessitas antecedens est illa, quæ facit rem esse; necessitas vero consequens, quam res ipsa facit*. Sic autem respondet parum curans de definitione S. Doctoris. *Ab Anselmo tradita definitio admitti poterit . . . . . in accidentali forma eidem accidente statuitur*. Quod idem est ac si diceret libertatem essentialem fuisse in homine innocente ante peccatum, sed accedente peccato necessitatem experiri per concupiscentiam, nisi alia necessitas per victricem gratiam succedat.

p. 80. p. 287. 288.

Aliam

Aliam objectionem hoc quoque modo exposuerat: *Consensus liber producitur a virtute indifferenti*. Porro gratiam efficacem sustinet esse ad unam determinatam. Ad hoc respondet quod *Consensus a gratia, & arbitrio procedens dici potest simul necessarius, & liber ..... consensum necessarium*. Et paulo post: *Suum opus recte dicitur relate ad gratiam necessarium, & relate ad indifferentem arbitrii potestatem dicitur liberum*. Sic F. Bellelli omnia miscet, & super quæstionem simplicem tenebras spargere conatur, ut se a censura eximat. Quis enim ante illum hominis libertatem per mysterium Trinitatis explicare unquam tentavit? Sed quod pejus est, judicio Ecclesiæ illudit; & sub prætextu libertatis essentialis, quam in homine agnoscere cogitur, illius exercitium sustinet immutatum *in necessitatem accidentalem*: quæ necessitas accidentalis libertatis exercitium tollit *relate*, seu relative ad gradum delectationis aut concupiscentiæ, aut gratiæ, quæ necessitat ad bene, aut male agendum prout una fortior est altera. Unde sequitur quod quamvis voluntas prædicetur libera essentialiter libertate indifferentiæ, tamen *accidentaliter* non potest resistere aut cupiditati, aut gratiæ dominanti *secundum præsentes quas habet vires*; & in actu sua caret activa indifferentia *relate* ad delectationem victricem, quæ superior est. Porro hæc dogmati Jansenio ita congruit, ut nullus sit inter Jansenii asseclas, qui eodem pacto libertatem non agnoscat, modo admittatur cum illo Theologo meritum, & demeritum componi posse cum necessitate relativa, quæ actum bonum, aut malum efficiat.

p. 279.

p. 286. & 287.

Hæc autem in illo Theologo eo pejus sonant, quod de prædeterminatione physica in naturalibus differens dicat expresse: *rationales, aut liberas voluntates ..... ad actum, & oppositum ejus*. Ex quo principio prædeterminationem physicam Thomistarum rejicit, ut libero arbitrio noxiam. *Prædeterminatio physica*, inquit, *sive qualitas sit ..... prædeterminationem physicam excludit*. Si essentia libertatis consistit *in potestate indifferenti ad actum ejus, & oppositum*; si virtus ad unum determinans tollit illam indifferentiam, certe gratia victrix, aut concupiscentia fortior necessario determinans ad actum tollit libertatem illius actus. Nec refert quod dicitur illam tollere *accidentaliter*, siquidem tollit *relate*, ut ait, ad motivum gratiæ, aut concupiscentiæ, quæ sit in gradu fortior. Unde sequitur actum, quem gratia, aut concupiscentia dirigit relative ad circumstantias ubi versatur voluntas, carere illa indifferentia ad oppositum, quam essentialem actui libero esse ipse confessus est.

Bell. de st. Creat. ration. ante pec. l. 2. c. 25. p. 298. & seqq. & c. 13 p. 327. 330. 331.

F. Berti cautius loqui videtur, ubi de libertate hominis, & de necessitate, quæ secundum F. Bellelli voluntati per gratiam, aut concupiscentiam victricem imponitur *accidentaliter*, & *consequenter* ad peccatum Adami, voces libertatis, indifferentiæ, resistentiæ, auxilii sufficientis frequenter usurpat, ut a Jansenio longe remotum se ostendat. Verum lectori fucum facere conatur, nec aliter a fodali suo de libertate, & merito judicat.

Ac primo qualis est illa *indifferentia*, quam activam vocat? Illa secundum ejus doctrinam in eo sita est, quod voluntas possit aut per gratiam, aut per concupiscentiam alternis vicibus moveri, non autem quod possit secundum præsentes, quas habet, vires, aut resistere gratiæ moventi, aut adjuta a gratia resistere concupiscentiæ actu dominanti, & relative ad illam. *Semper est*, inquit, *in natura posse recipere gratiam .... & dici consuevit remota*. Quæ sit autem illa *potentia remota*, qua possit homo resistere concupiscentiæ, aut motioni divinæ, ita explicavit approbando dictum quorundam Lovaniensium, qui tunc ad Jansenii doctrinæ defensionem satis aperte laborabant. *Ut homo posset converti ..... visurus est nunquam*. Sane qui *non habet panem nec quicquam unde sibi panem procuret*, eritne in vera potentia manducandi? Deus justus, & bonus potestne talem punire eo quod panem non manducavit? Potestne justum in hac impotentia deserere urgente præcepto? Et qui in tali impotentia versatur *potestne implere præceptum secundum præsentes, quas habet, vires?*

T. 3. l. 18. cap. 8. p. 445.

Ibidem.

Objectioni huic occurrit dicendo: *Neque dicas illusorie hoc dici ..... dorsa vertimus*. Sed hoc non potest exprobrari justo, qui post justitiam receptam nondum peccavit, & tamen urget mandatum præsens, & gratia destituitur? Deus ergo deserit illum antequam deseratur, & justo illi *secundum præsentes, quas habet, vires, mandatum fit impossibile, & deest gratia, qua ei possibile fiat*. Quod est præcise una ex Propositionibus in Jansenii libro damnatis.

To. 3. l. 18. c. 8. p. 445.

Porro fluit hæc propositio sicut & cæteræ in Jansenio damnatæ ex illo principio Yprensis Episcopi, *quod magis delectat* delectatione indeliberata, *illud operari necessum est*. Idem principium sibi genuinum fecit F. Berti, & ita pro certo ab eodem traditur, ut concurrentibus duabus delectationibus gratiæ, & concupiscentiæ in æquali gradu voluntas debeat remanere anceps: *Cum trahatur animus*, inquit, *delectatione, si ex æquo afficiatur delectatione sancta, & noxia, nunquam se inclinabit in unam potius, quam in alteram; sed pendebit anceps, donec una sit robustior, eamque deprimat*. Rationem reddit illico, *nullus enim nisi a fortiori vincitur, & superatur*. Quod impossibilitatem, & necessitatem a F. Bellelli traditam omnino exprimit. Quis ergo libertatis humanæ, & indifferentiæ usus? 2

T. 3. p. 203. 204.

Hinc est quod ita gratiam efficacem definiat: *Est victrix delectatio, sive caritas, quæ superat contrariam cupiditatem*. Quam definitionem explanando ait: *Hæc delectatio, & caritas ..... quod antea non delectabat*. Nec vox illa *libere obtemperat* ad faciendum fucum appofita quicquam systemati gratiæ necessitantis detrahit; siquidem paulo post addit: *Sequitur ex hac victrice delectatione infallibiliter effectus, eo quod animus amplectatur bonum, quod magis delectat*, lib. 14. cap. 8. p. 156. Hac fretus sententia, quam ex Augustino male intellecto depromsit, & cui sæpius in suo opere inhæret, *Augustinus*, inquit, *docet nos necessario sequi quod magis delectat*. 3

Ut autem hanc necessitatem relativam conciliet cum iis, quæ præclare dicere videtur de libertatis indifferentia, & de merito, & de demerito aliam a fodali suo viam inire tentat, quæ non minus definitionibus Ecclesiæ contradicit, & Jansenii erroribus non minus favere videtur. Contendit enim ad meritum sub gratiæ impulsu fortioris, seu superioris delectationis cælestis indeliberatæ sufficere in statu naturæ lapsæ potestatem non quidem abstinendi a bono opere, sed potestatem hoc vel illud bonum eligendi. Item sub impulsu concupiscentiæ fortioris sufficere ad demerendum potestatem eligendi hoc, vel illud purum, nec requiri potestatem abstinendi simpliciter a peccato. Ex quo principio sequitur justum in statu naturæ lapsæ sufficienter esse liberum solo impulsu gratiæ necessitantis ad bonum, si unum præ alio bono possit eligere. Similiter & justum, cui gratia a Deo denegaretur, sufficienter esse liberum ad demerendum si solum possit, v. g. loco furti homicidium perpetrare, aut fornicationis loco adulterium. Quæ doctrina æque pugnat cum Concilio Tridentino, & cum decretis summorum Pontificum latis contra Jansenium. 4

Audiatur ipse Auctor: *Contingere tamen potest, ut voluntas sit determinata ..... liberi arbitrii potestas, indifferentia, & dominium*. Hæc F. Berti de libertate ad merendum requisita. Audiatur etiam differens de libertate ad demerendum sufficienti in statu naturæ lapsæ .... *Possumus ergo objicientibus hominem &c. ..... unum, vel alterum eligendo*. Et paulo post: *Insuper Theologi clarissimi refellunt hoc argumento Jansenianos ..... quoniam hoc postremum in controversiis est*. 5

Berti To. 3. p. 281.

Ibid. p. 443.

Sane Jansenii sectatores hanc libertatis speciem non rejicerent, imo ultro adoptarent. Porro justus urgente præcepto post acceptam gratiam justificantem reus ne censebitur, & sufficienter liber ad demerendum si præsertim agatur de impletione præcepti affirmativi, cujus obligatio instat, quodque omittere non potest sine peccato, nec aliud peccatum potest eligere? Erit ergo reus etiam justus, etiamsi *mandatum ei fiat impossibile secundum præsentes, quas habet, vires, & desit ei gratia, qua illi fiat possibile*, quod est pura Jansenii doctrina in 4. ejus propositione damnata ut hæretica, & impia.

III.

De efficacia gratiæ, & gratia sufficiente.

Quamquam FF. Bellelli, & Berti ausi fuerint ipsis terminis asserere nullam esse gratiam vere sufficientem aut

aut gratiæ interiori resisti non posse; dogma tamen Catholicum in hoc puncto impugnare non sunt veriti non solum ei opponendo errorem de duabus delectationibus relative voluntatem necessitantibus; verum etiam tortuosis, & ad fraudem compositis de gratia sufficienti sermonibus, qui sensum illarum aperiunt. Hac arte utitur F. Berti in primis cum ex una parte dicat se probare maxime gratiam sufficientem sensu Thomistarum, & ex altera profiteatur se dubitare utrum illa gratia Thomistica sit vere sufficiens; imo se malle illam appellare inefficacem, quam sufficientem. Quid enim putandum de Theologo, qui dubitaret utrum præmotio physica destruat libertatem, eamque nihilominus probaret maxime? Hæc F. Berti verba sunt:

T. 3. l. 1. c. 3. p. 340. & seqq. *De quæstione grammaticali, idest, an gratia sufficiens ..... gratia illa Thomistarum notione sufficiens vere sit talis, Scholastici non consentiunt.*

Hic F. Berti lectori fucum facere conatur, & sub larva gratiæ Thomisticæ sufficientis quid de vera insufficientia illius gratiæ sentiat abscondit. Etenim vidimus supra quod juxta ejus systema gratia est efficax, quando gradibus superat concupiscentiam debiliorem. Est vero inefficax si concupiscentia huic gratiæ gradu suo superior est; quæ concupiscentia major in gradu non potest vinci a gratia, quæ in gradu est minor. Huc refert passim illud S. Augustini de delectatione indeliberata male intellectum, & eodem sensu præpostere a Jansenio decantatum: *Secundum id quod amplius delectat, secundum id operemur necesse est.* Ex quo sequitur gratiam illam, quam *sufficientem* vocare utcunque consentit, esse vere insufficientem relative ad gradus concupiscentiæ superioris, ac proinde relative ad præceptum implendum. In hoc ergo ejus error consistit, quod asserat justo concurrente tentatione, aut urgente præcepto a Deo denegari gratiam, quæ relative ad ejus vires sit vere sufficiens, & dari ab eo tantum gratiam inefficacem, cum qua concupiscentiam in gradu superiori justus vincere non potest.

2 His notatis facile intelligitur id quod ibidem F. Berti asserit de gratia illa sufficienti, quod dat posse, sed incompletum, & cur vellicet Thomistas ex eo quod dicant *per gratiam sufficientem constitui potentiam proxime, & complete potentem producere effectum*, statuitque potentiam non debere nominari *potentiam proxime expeditam nisi potentiam, quæ ut ponat actum gratiam uberiorem non postulat.* Quo denique sensu asseruit ibidem *quod etiam renati, & sancti cum gratiam, & adjutorium petere debeant, ut in bono possint perdurare, etsi habeant gratiam sufficientem, non habent semper proximam perseverandi potentiam:* & Augustino tribuit, quod ipse addit *quod cum sola gratia sufficiente non potest mandata facere, qui caritatem non habet magnam, atque vehementem, idest non potest proxime, complete, expedite; poterit vero cum impetraverit gratiam uberiorem, congruam, & efficacem.*

l. 17. c. 3. p. 340 & c. p. 341.

Hæc omnia in ejus systemate significant, idcirco justum cum illa gratia inefficaci *non posse proxime*, & *complete* mandatum urgens implere, quia delectatio cælestis in gradu inferior, quo solum pollet, non potest vincere concupiscentiam validiorem. Ex quo sequitur hanc gratiam vere esse insufficientem relative ad præsentes vires justi.

Non carpimus F. Berti quod asserat justum aliquando gratia proxime sufficiente carere urgente tentatione, si potest proxime petere gratiam, quæ illi deest. Possumus utcumque tolerare, quod contra communem Thomistarum sententiam, asserat gratiam sufficientem non dare potentiam proxime completam, & expeditam, si id duntaxat assereret sensu ab aliquot Thomistis intellecto de potentia ex parte actus secundi completa, & expedita. Sed illum incusandum judicamus, quod secundum principium, quod posuit, gratia inefficax, quam sufficientem ægre vocare consentit, est vere insufficiens justo relative ad ejus præsentes vires, quia a validiore concupiscentia opprimitur.

Quod quidem systema excludit quoque a justo potentiam orandi urgente tentatione, nisi habeat ad orandum gratiam efficacem, quamvis haberet gratiam inefficacem. Gratia enim inefficax, secundum systema Fratris Berti, non potest vincere concupiscentiam validiorem; & ideo inefficax nominatur, quia concupiscentia illam gradibus suis superat. Hinc posse justum aliquando deseri, illique denegari auxilia communia, & gratiam vere, & relative ad tentationis vires sufficientem; cujus derelictionis non aliam causam reddit quam profunda, & occulta Dei judicia. Sic enim loquens de iis, quos *Deus etiam inter barbaros, aut scelestissimos eligit ..... divitias misericordiæ suæ;* addit quod ex iis *sunt nonnulli quibus ad ostensionem justitiæ ..... Hi autem gratiam sufficientem non habent.* Quod ut probet addit: *Gratia sufficiens donum est, nec ulla foret in Deo iniquitas, si Deus illam singulis denegaret.* Unde concludit, quod illa gratia sufficiens *est donum gratuitum, & post Adami peccatum indebitum beneficium* (etiam) *supposito legis præcepto.*

l. 18. c. 8. p. 446.

Ibid. p. 448.

Hæc autem doctrina, & systema unde derivatur, omnino contradicit Apostolo dicenti: *Fidelis Deus, qui non patietur vos tentari supra id, quod potestis, sed faciet etiam cum tentatione proventum, ut possitis sustinere.* Contradicit Concilio Tridentino docenti, *Neminem a Deo deseri nisi prius deseratur.* Contradicit eidem Concilio dicenti post Augustinum: *Deus impossibilia non jubet, sed jubendo monet & facere quod possis, & petere quod non possis, & adjiciat, ut possis.* E contra consonat primæ propositioni damnatæ in libro Jansenii asserentis justo quædam mandata esse *impossibilia secundum præsentes, quas habet, vires, & ei deesse gratiam, qua possibilia fiant.*

IV.

De possibilitate mandatorum Dei per gratiam.

Non minus diserte F. Bellelli docet per gratiam parvam, & inefficacem, quæ sola secundum illum justis urgente præcepto sæpe conceditur, nullam dari veram potentiam ceu proximam, ceu remotam. Ille enim potentiam, quam confert ejusmodi gratia inefficax, quam tamen sufficientem nominare non dubitat, tali exemplo, & similitudine explicat, quæ ejus insufficientiam aperte declarat. Sic enim loquitur: *Sunt oculi necessarii ad videndum. Est necessarium lumen &c. ..... Est autem hæc oculorum similitudo ad rem nostram explicandam aptissima.* Ita F. Bellelli.

Bellel. t. 1. lib. 4. c. 1. p. 174. & 175.

Et similitudinem explicando potentiam, quam habet justus ad implenda præcepta per gratiam sufficientem seu inefficacem, assimilat potestati hominis ad videndum, qui habet oculos, & lumen, sed infirmitate cogente oculos aperire non potest. Quæ autem est illa infirmitas? Scilicet concupiscentia, quæ vinci non potest nisi per gratiam efficacem. Sed si justus non habet quo infirmitatem possit vincere, non potest mandato satisfacere. Sicut vere non potest videre ille, qui præ infirmitate oculos aperire non potest; necessitatur ad violandum præceptum, sicut infirmus ille necessitatur ad non videndum. Verum est de utroque dicere, quod necessitantur, ille ad non implendum præceptum, hic ad non videndum. Quis autem ejusmodi hominem, quem infirmitas opprimit, dicat esse liberum ad videndum? quis ei audeat attribuere veram, & proximam videndi, & legendi potentiam? & talem potentiam, quæ satis esse possit ut defectus visionis ipsi ad culpam deputetur? Sane qui huic videre imperaret non tollendo infirmitatem, qui irasceretur, quod non videret, omnino injustus appareret. Porro potentia justi ad exequendum mandatum talis esse debet, ut *secundum præsentes, quas habet, vires*, illud ita possit exequi, ut sine injustitia condemnetur si non exequatur; et si infirmus est auxilium habeat, quo infirmitatem vere possit vincere.

F. Bellelli, cujus jam errorem circa libertatem resistendi gratiæ exposuimus, dogma Catholicum de eodem puncto alio adhuc modo impugnare conatus est, limitando nempe definitionem Concilii Tridentini circa hanc materiam, eamque ad solam gratiam sufficientem restringendo. Oecumenica synodus anathema pronunciat in eos, qui dicunt *liberum arbitrium motum, & excitatum a Deo non posse dissentire, si velit.* Idem definit *Deo tangente cor hominis per Spiritus Sancti illuminationem hominem posse inspirationem illam abjicere.* Ex his sacri Concilii definitionibus certo infertur hominem posse gratiæ vere resistere, nullamque ipsi imponi necessitatem a gratia etiam ab illa, quæ sit ex natura sua efficax.

Displi-

Displicet F. Bellelli hoc sensu obvio & naturali verba Concilii intelligi, quemadmodum omnes Theologi illi intelligunt. Illa ergo explicat quasi de sola gratia sufficienti sacrum Concilium fuisset locutum: *Dicimus*, inquit, *id a Tridentina synodo definitum ..... & interdum abjicit, idque profecto S. Synodi scopo maxime congruit &c.* Tum Lutheranorum dogma a Concilio damnatum suo sensui accommodare nititur, & sic concludit: *Arbitrium posse resistere gratiæ sufficienti profecto sanxit Tridentina synodus. Augustinus vero non sufficienti gratiæ, sed per se efficaci, victrici, indeclinabili, atque insuperabili, quæ dat velle, & perficere, arbitrium minime resistere scripsit.* Sic contra omnium Theologorum etiam Thomistarum sensum Concilii Tridentini definitionem explicat; imo eludit omnino, & contorquet, ut inconcussum servet suum de gratia efficaci necessitante errorem. Ut autem a Jansenii dogmate alienum se ostendat, & secundæ propositionis damnatæ in sensu ejus libri sensum respuere videatur, sic addit: *Optimo jure secunda propositio tanquam hæretica damnata est ..... interdum resistat contendunt.* Quod falsum est; ubique enim Jansenius agnoscit gratias parvas, & invalidas, quæ cor hominis excitant; sed quæ remanent ob concupiscentiæ dominatum inefficaces, nec producunt effectum, ad quem tendere videntur. Has illius sectatores aliquando *sufficientes* nominaverunt. Sed omnino subdole, & eodem sensu, quo vocem hanc adhibet F. Bellelli. Qui ita eorum errorem, & condemnationem contorquet, eis adhærere se probat.

De modo Rep. to. 1. l. 2. c. 16. p. 94.

Vide l. 2. S. de gr. sal. vat. c. 27.

Contra illa erronea placita hæc docet Fides Catholica: *A Deo dantur gratiæ interiores, quibus resistitur non resistentia improprie dicta, sed vera resistentia, quæ gratiam privat eo effectu, quem volebat. Talis gratia adest semper justo, qui cadit, itaut sua propria culpa cadat absque eo quod illi quicquam desit, ut perseverare possit. Contra scripturam, & traditionem loquitur, qui gratiam ita necessitantem admittit, ut homo ei consensum suum recusare non possit. Qui cadunt minime queri possunt, quod plena, & perfecta potentia (scilicet per gratiam,) eis denegata fuerit. Cooperatio gratiæ ita libera est homini, ut possit resistere gratiæ cuilibet etiam potentissimæ, illam respuere, & ei denegare consensum, siquidem agendi, aut non agendi dominium etiam in instanti, in quo a gratia excitatur, & determinatur ad agendum sub ejus impulsu, (& consequenter relate ad illam,) servat illam indifferentiam activam, & immunitatem non modo a coactione, sed etiam a necessitate; quæ immunitas a necessitate ad merendum, vel demerendum requiritur.* Quæ doctrina clare consonat definitioni Concilii Tridentini pronuntiantis anathema illi, qui dicere audet *liberum arbitrium a Deo motum, & excitatum non posse dissentire si velit*, Sess. 6. Porro qui asserit hominem sub impulsu, & motione gratiæ *necessitari ad assentiendum*, illud anathema incurrit.

Docum. Past. Episc. Gall. an. 1720. p. 22. 24. 26. 27. 28.

Quæ quidem doctrina certior ita apparere debet, quod in eam approbandam, & prædicandam an. 1720. concurrerunt omnes Cardinales, Archiepiscopi, & plusquam 100. Episcopi Ecclesiæ Gallicanæ tam ii, qui Bullæ *Unigenitus* adhærebant, quam Cardinalis Noallius, & alii pauci qui ab illa acceptanda huc usque distulerant. Quorum concordiam nonnisi evidens fidei expositio potuit operari.

Cæterum F. Bellelli Jansenio, & ejus dogmatibus damnatis favisse ex professo convincitur ex eo, quod encomio celebret doctrinam Antonii Arnaldi discipulorum Jansenii antesignani, qui *apologias pro Jansenio* contexuit, & publicavit. *Ex exteris*, inquit F. Bellelli, *nobis consentit Cl. vir Arnaldus passim in suis operibus, quæ nihil aliud quam Augustinum redolent.* Hoc doctrinæ Arnaldi encomium horruere omnes Catholici, & non sine causa judicarunt illum, qui D. Augustinum in scriptis Arnaldi reperit, Jansenii *Augustino* licet a S. Sede damnato totis visceribus adhærere.

De st. naturæ ante pecc. p. 257.

V.

De charitate Theologica & ejus necessitate a duobus Theologis inducta pro quolibet opere bono etiam moraliter.

FF. Bellelli, & Berti non errant solum circa Christi mortem, libertatem necessariam ad merendum, & demerendum, & resistentiam gratiæ; addunt alios errores ab Ecclesia proscriptos: scilicet liberum arbitrium absque gratia, quam in caritatis Theologicæ motu constituit, peccare semper in omnibus suis actibus; adeout liberi omnes motus voluntatis, qui a gratia charitatis non procedunt, necessario a mala cupiditate oriantur; ac quicquid a motivo charitatis non procedit, non aliud habeat motivum, quam pravam cupiditatem. Charitatem autem non accipiunt quatenus tantum involvere potest omnem amorem recti, & boni, & omnem bonam voluntatem, sed veram charitatem Theologicam, quæ ab amore perfectissimo non differt nisi gradu. Sic loquitur F. Bellelli: *Cumque in praxi & in individuo voluntas deliberate agens ..... suis viribus incidat, ac peccet.*

Bell. de modo Repar. P. 1. p. 330.

Idem: *Utique non omnis actio humana deliberata omnibus inclusis* (hoc est etiam quoad officium) *sed tamen omnis fruitio, seu dilectio & amor Dei tanquam finis creaturæ rationalis aut est charitas bona, aut cupiditas mala.* Hæc Propositio ex superioribus patet.

De mo. do Rep. p. 402. De st. anim. rat. ante pec. p. 352.

Idem: *Quod si Jansenio consimilis dicendi modus relationis virtualis* (per charitatem) *arrisit, infortunium fuit non prædictæ solius probatæ sententiæ, sed plurium veritatum Catholicarum, quæ tamen deserendæ non sunt, quia Jansenio placuerunt.*

De mo. do Rep. par. 1. P. pag. 349.

F. Berti consentit cum F. Bellelli; ait enim: *Practice loquendo affirmo nunquam hominem lapsum agere ... delectationis dono prævalet rationi concupiscentiæ.*

2 To. 3. p. 402.

Potest (liberum arbitrium) *exercere officia virtutum, & præcepta ... inflat, non ædificat.* Ita F. Berti.

Ibid. p. 421.

Quod autem, ut diximus, nomine charitatis licet inchoatæ tantum intelligant charitatem Theologicam, patet ex illorum dictis. F. Berti charitatem, quam opponit cupiditati, definit illam, qua Deus in se propter se diligitur gratis, & amore benevolo. F. Bellelli adhuc expressius asserit charitatem inchoatam, & perfectam esse ejusdem speciei, idem objectum specificativum habere, & proinde inter se differre tantum quoad gradum, & effectum, in quantum perfecta justificat, non autem inchoata; sic enim loquitur: *Fatemur inchoatam charitatem ejusdem speciei esse cum perfecta ..... & perfecta charitate dicendum existimamus.* Clarius charitatem Theologicam designare non poterat, ex quo sequitur de illa loqui semper, ubi de charitate, quam cupiditati opponit, quæque aut inchoata, aut perfecta est, & a gratia inspiratur. Gratia autem, ut ajunt ubique, nihil aliud est, quam *sanctæ dilectionis seu charitatis inspiratio.*

3 To. 3. l. 18. c. 4. p. 416.

Bell. de mod. Repar. to. 1. p. 330.

Hæc ergo utriusque opinio est, quod absque charitate Theologica saltem inchoata omnia aut fidelis, aut infidelis opera quamvis ex officio bona peccata sunt, etiamsi in his actionibus a lumine naturali dirigantur; suntque semper philautiæ seu cupiditatis veneno infecta, & ab ea procedunt. Quæ doctrina a summis Pontificibus Pio V. & Clem. XI. proscripta jacet sequentium propositionum damnatione: *Liberum arbitrium sine gratia Dei, & adjutorio nonnisi ad peccandum valet.* Bajus Prop. 27. *Omnia Infidelium opera sunt peccata.* prop. 25. *& virtutes philosophorum sunt vitia. Peccator non est liber nisi ad malum sine gratia liberatoris.* Quesnel. prop. 38. *Voluntas, quam gratia non prævenit, non habet lumen nisi ad aberrandum, ardorem nisi ad se præcipitandum, vires nisi ad se vulnerandum, capax est omnis mali, & incapax omnis boni.* Prop. 39. *Sine gratia non possumus aliquid amare, nisi ad nostram condemnationem.* Prop. 40. *Omnis cognitio Dei etiam naturalis in Philosophis paganis non potest venire nisi a Deo; sine gratia non producit nisi superbiam, vanitatem, & oppositionem ad Deum loco adorationis, gratitudinis, & amoris.*

4

Ex iis, quæ diximus, sequitur necessario, & manifeste eos, qui inter cupiditatem dominantem, & caritatem justificantem nihil medium agnoscunt præter cupiditatem inchoatam, & charitatem inchoatam, sive inchoationem charitatis, errores ab Ecclesia proscriptos tenere, censuramque contra illorum defensores latam certo incurrere; siquidem damnatione illarum propositionum judicatum est, voluntatem posse aliquando non peccare etiamsi careat illa gratia, quæ est inspiratio charitatis.

VI.

De actibus timoris, fidei, spei.

Ex iis FF. Bellelli, & Berti principiis fluit error a Concilio Tridentino & a Clem. XI. damnatus, qui spectat gehennæ timorem.

Docet Concilium Tridentinum *timorem gehennæ esse bonum, & utilem, & Spiritus Sancti inspirationem*, Sess. 6. Can. 8.

Clemens XI. Pontifex Max. plures Quesnelli propositiones proscripsit, quæ asserunt timorem gehennæ esse malum.

Prop. 60. *Si solus supplicii timor animat pœnitentiam, quo hæc magis violenta, eo magis ducit ad desperationem*. Quesnelli prop. 62. *Qui a malo non abstinet nisi timore pœnæ &c.*

Prop. 61. *Timor nonnisi manum cohibet &c.*

Prop. 63. *Baptizatus adhuc est sub lege sicut Judæus &c.*

Ante Clem. XI. S. Pont. Alexand. VIII. inter varias propositiones has duas condemnavit, quarum censura omnem effugii viam FF. Theologis præcludit.

Prop. 12. *Quando in magnis peccatoribus deficit omnis amor &c.*

Prop. 15. *Attritio, quæ gehennæ, & pœnarum metu concipitur sine dilectione Dei propter se, non est bonus motus, & supernaturalis.*

Ex iis damnationibus, imo & ex Concilio Tridentino sequitur actus timoris gehennæ æternæ, & etiam actus fidei, & spei esse a Spiritu sancto inspirante absque eo quod a charitate saltem inchoata inspirentur; falsumque esse omnino quod Quesnellius adhuc asseruit, & condemnatum est, in ejus propositione 51. scilicet *fidem non operari nisi per charitatem*. Fides enim actum suum proprium habet absque eo quod charitas Theologica illum inspiret: qui actus ipsa charitatis initia in conversione peccatoris secundum Concilii Tridentini doctrinam præcedit; cum peccator *incipiat diligere Deum* postquam per fidem, & timorem ad conversionem excitatur.

E contra Quesnellius, & alii ejusdem sectæ nullum agnoscunt timorem, qui a fide, & gratia procedat præter timorem filialem a charitate saltem inchoata, & Theologica procedentem; & omnem alium timorem cupiditati noxiæ adscribunt. Hunc sensum sic exscribit F. Bellelli illum Augustino, quo abutitur, tribuendo. *Ipso*, inquit, *docente secundum scripturas didicimus dupliciter legem servari posse..... ceu ad caritatem, quæ per Spiritum sanctum diffunditur*. Nullum ergo medium inter timorem filialem a charitate saltem inchoata, & timorem carnalem a cupiditate noxia incussum, & nullus remanet locus timori, qui secundum ipsum Augustinum *venturæ dilectioni præparat viam*, & a Spiritu Sancto inspiratur. *De st. nat. rat. ante pecc. p. 360. 361.*

2 Idem docet F. Berti: *Timor, & caritas idem principium habent &c. ..... & sanctæ dilectionis præcessit: Nec aliud est pondus, quo fertur animus, nisi amor. Timor sanctus non sine aliquo amore* (charitatis) *excitatur*. *To. 3. p. 153.*

Ergo secundum utrumque non est timor, quem caritas Theologica saltem inchoata non præcesserit; & animi timor, qui ab illa charitate non procedit, est a cupiditate noxia. Ita contradicitur S. Concilio Tridentino, quod inter dispositiones ad pœnitentiam non reponit initium dilectionis, nisi post actus timoris, & spei: & SS. Patribus, & in primis ipsi S. Augustino, qui docet timorem a Deo incussum viam præparare sanctæ dilectioni, quæ nondum in cor peccatoris intravit. Sic fidei ipsius principium erit cupiditas noxia, nisi a charitate theologica saltem inchoata procedat, quod certe damnavit Clem. XI. ut vidimus, dum hanc Quesnellii propositionem proscripsit: *Fides non operatur nisi per charitatem*.

Pariter pro judicato, & definito constat aliquos motus esse agnoscendos in peccatoribus, aut etiam in infidelibus, qui a lumine naturali prodeunt, & qui peccata non sunt, nec reputari pro peccatis debent non modo quoad officium, sed etiam quoad finem. Unde in Bajo damnatum est quod dixerat, ut supra retulimus: *Omnia opera Infidelium esse peccata, & liberum arbitrium sine gratiæ adjutorio nonnisi ad peccandum valere*. Si enim omnia a cupiditate noxia proveniunt, nisi adsit dilectio charitatis, cum illa charitas in infideli, qui non habet fidem, non resideat; sequitur omnem infidelis actum peccatum esse, & ejus liberum arbitrium non valere nisi ad peccandum; quod condemnationem latam incurrit, & eo magis incurrit, quod iidem errores fuerunt renovati a Quesnellio in ejus propositionibus 39. 40. 41. & 42.; quas supra retulimus, & quibus omnino concordant principia, & propositiones utriusque Theologi. Patet sufficienter ex iis, quæ retulimus. Addemus quædam ex utroque. *Cum in praxi*, inquit F. Bellelli, *& in individuo voluntas deliberata agens, indifferens, & media esse non possit; proinde fit, ut carens omni adjutorio gratiæ ad Deum amandum in amorem mundi pravum inordinatumque, seu in philautiam suis viribus incidat*, ac peccet. Et in alio opusculo: *Omnis fruitio, seu dilectio, & amor Dei tanquam finis creaturæ rationalis aut est charitas bona, aut cupiditas mala*. F. autem Berti sodali suo concordat: *Practice loquendo*, inquit, *affirmo nunquam hominem lapsum agere..... Quoniam sine hujus delectationis dono prævalebit rationi concupiscentia*. Notandum quod hic sub nomine dilectionis veram uterque caritatem intelligant, & charitatem proprie dictam, ut supra ostendimus, & sine hac charitate omnia a cupiditate infecta esse judicant. 3 *De m. rep. To. 1. p. 402.* *De st. n. rat. ante pec. p. 352.* *Bev. To. 3. p. 402.*

Hæc autem utriusque dogmata explanari, & sustineri non possunt, nisi aut admittendo charitatem Theologicam saltem inchoatam in iis, qui nequidem prima fidei lumina acceperunt, quod ridiculum est, & ab omni ratione Theologica alienum; aut cupiditati noxiæ attribuendo quicquid infideles lumine naturali inducti operantur juxta leges æquitatis, probitatis, humanitatis, & misericordiæ. Quod ipsissimus est error in Bajo, & in Quesnellio damnatus.

VII.

De censuris in sensum exoticum detortis.

Aliter F. Berti censuras eludere conatur illas ad sensum exoticum detorquendo, scilicet ad errores, quos Bajo, & Quesnellio tribuit, de quibus nequidem cogitaverunt, ut hac arte errores, quos adoptat, a censura eximere possit. Utrique enim imputat 1. quod dicendo non esse nisi *duos amores* charitatem, & cupiditatem, intendebant negare amorem naturalem, quo omnes in suam beatitudinem feruntur; quemque licet animis omnium insitum per peccatum Originale periisse supponebant. 2. quod contendebant illum amorem esse liberum ea libertate, quæ sufficiat ad demeritum. *Datur*, inquit, *amor naturalis, quo animus fertur in beatitudinem... hic amor non est a gratia, nec liber ea libertate, quæ sufficit ad meritum, ut Bajus, Quesnel. & Jansen. commenti sunt*. Novatoribus illis imponit. Nusquam eo deliramenti pervenerunt, ut negarent esse in homine innatum amorem suæ beatitudinis, qui in eo non est liber; multo minus dixerunt illum amorem esse liberum. I *To. 3. l. 18. c. 4. p. 415.*

Porro qui ita infideliter censuram erroribus chimericis applicat, eo ipso erroribus veris patrocinium conciliare se probat.

Eodem modo respondet objicienti condemnationem hujus prop. Baji: *Liberum arbitrium sine gratiæ Dei adjutorio nonnisi ad peccandum valet*. Et huic Quesn. *Peccator non est liber nisi ad malum sine gratia* Liberatoris, & imputat utrique sensisse liberum arbitrium nequidem posse beatitudinem suam naturali instinctu appetere. *Liberum arbitrium*, inquit, *sine gratia potest beatitudinem suam appetere naturali instinctu.... potest actus plures indeliberatos peragere, quos culpabiles Bajus, & Quesnel. impie dixerunt*. Si ab eo exigeretur, ut ostenderet ubi, & quando hæc docuit Quesnel. deficeret sane. Aliud ibidem æquale deliramentum Quesnellio tribuit, quasi negasset hominem sine gratia posse exercere bona opera, & implere præcepta quoad *substantiam, & ex officio*. Quæ quidem calumniæ eo tendunt, ut verum objectum censurarum oculis lectorum subtrahatur, & ut iisdem censuris chimericos errores percelli suadeatur. *Ibid. cap. 3. p. 420.*

Eadem arte, & dolo utitur pluries F. Bellelli, dum discutere aggreditur Quesnelli propositiones in specie, ut eas impugnet, in rei veritate ut plures errores a Clem. XI. proscriptos propugnet. Etenim ne veri errores a Bulla *Unigenitus* damnati appareant, propositiones Quesnellii ad sensus peregrinos detorquet, quos nec Quesnellius, nec ejus asseclæ unquam intenderunt. Pauca exempla hujus malæ artis addere præcedentibus sufficiat.

In 1. ejus propositione damnata legitur: *Quod sine gratia remanet in homine generalis impotentia ad omne opus bonum*. Hanc falsam prædicat F. Bellelli, *quia*, inquit, *remanet potestas faciendi opera moraliter ex officio bona*. Quasi aut Bajus, aut Quesnel. id negassent, de quo nullibi disputatur *To. 2. p. 36.*

ne

ne quidem cum Lutheranis. Eundem sensum imponit Quesnellio, ubi de censura propositionis 41.

Pag. 108. 114. 117. Prop. 39. Quesnelli sic habet: *Voluntas, quam gratia non prævenit, capax est omnis mali, incapax ad omne bonum*. Ut hujus propositionis, & etiam 38. censuram justificet, Quesnellio imputat locutum fuisse de gratia sanctificante, quod mera calumnia est. Insuper contra eundem conatur probare Infideles producere posse bona *opera ex officio*. Denique censet propositionem hæresim sapere. Nam *illa propositio*, inquit, *liberum arbitrium velut lapidem, vel truncum tanquam inanime sit quoddam, & mortuum significare videtur*. Quem sensum Quesnellio attribuere non modo falsum, sed & ridiculum est.

Differens de propositione 47. Quesn. hunc Novatorem impugnat quasi docuisset omnia Infidelium opera esse peccata gravia ex defectu gratiæ sanctificantis; & hoc addit, quod suo pravo systemati circa opera infidelium larvam omnino detrahit: *Qui levem in operibus infidelium sine gratia factis labem agnovere, ab hac Quesnelliana pravitate plurimum distant, & tanto magis quia Quesnellius de charitate sanctificante locutus est, qua absente omnia impie dixit esse peccata, ut jam sæpe observavimus*.

157. Sic F. Bellelli eludere conatur censurarum applicationem ubicumque suo systemati contrariæ sunt. In aliis materiis sæpe catholice Quesnellium, & cum æquitate insectatur. Verum zelo, quem commonstrat, diffidendum est, ubi toties censurarum applicationem ad errores chimericos detorquet; quod est & simplicitati discipulorum, & etiam constitutionibus S. Sedis illudere.

VIII.

De Baji erroribus renovatis circa statum naturæ puræ.

Eadem methodo F. Bellelli, & F. Berti censuras eludere conantur datas in Baji doctrinam circa statum, quem Theologi nominant *naturæ puræ statum*. In hac materia peccaverat Bajus, quod gratiam sanctificantem, immortalitatem, & destinationem ad visionem beatificam naturæ innocenti ita debitas sustineret, ut illas dotes Deus Adam non impertiri non potuisset illæsis attributis bonitatis, justitiæ, providentiæ, quæ in Deo sunt. In hoc derogabat omnipotentiæ divinæ; & Adamum quodammodo dispensabat a gratitudine, quam Deo debebat pro donis illis, quæ a benevolentia pura Dei acceperat. In hoc peccasse visus est Bajus a summis Pontificibus, qui ejus in hac materia propositiones damnaverunt plaudente Ecclesia.

Ut ergo hanc damnationem a Bajo averteret, huic errorem imputare tentavit, cujus Bajus innocens videtur cuilibet ejus opera pervolventi. Illi ergo imputat quod gratiam, & cætera dona contenderit ad Adamum pertinuisse quasi naturæ dotes, sicut ceteræ proprietates naturæ rationalis; non vero ut dotes quæ ordinem naturalem superarent, & essent sua natura supernaturales. Hoc autem omnino alienum erat a mente Baji, qui unum docebat indignum sibi videri providentiæ & justitiæ Dei creaturam rationalem innocentem absque illis dotibus creari, & illam morti obnoxiam.

Eodem dolo utuntur FF. Theologi, ut Baji doctrinæ damnationem eludant, censuras Pontificias ad errorem chimericum detorquent, & spretis censuris solemnibus sustinere pergunt creaturam rationalem a Deo creari non potuisse sine gratia sanctificante, aut saltem sine auxiliis ad eam obtinendam requisitis; morti quoque obnoxiam, & sine destinatione ad adoptionem, & visionem Dei cælestem. Hoc est, quod damnavit Ecclesia, ut patet legenti propositiones a S. Pio V. damnatas. Ita Bajus.

Prop. 21. *Humanæ naturæ sublimatio, & exaltatio in consortium Divinæ Naturæ debita fuit integritati primæ conditionis; & proinde naturalis dicenda est, & non supernaturalis*.

Prop. 26. *Integritas primæ creationis non fuit indebita &c.*

Prop. 55. *Deus non potuisset ab initio talem creare hominem, qualis nunc nascitur*.

Prop. 78. *Immortalitas primi hominis ..... naturalis conditio*.

Prop. 69. *Omnes omnino justorum afflictiones ... &c.*

Bajum exscripserat Quesnellius docendo propositione 34. *Gratiam Adami fuisse sequelam creationis, &c.*

Et propositione 70. *Nunquam Deus affligit Innocentes &c.....*

Ecclesiæ visum est illum contra gratitudinem peccare, qui agnoscere renuit immortalitatem, gratiam sanctificantem, *destinationem* ad Beatitudinem æternam fuisse in Adamo munera Dei gratuita, quæ naturæ humanæ pro suo in creaturas dominio denegare potuisset. Ideo illæ propositiones labe ingratitudinis infectæ, & quæ Omnipotentiæ divinæ metas ponunt, damnatæ fuerunt. Unde Catholici DD. concluserunt *naturæ puræ*, ut ajunt, *possibilitatem*.

Damnatam doctrinam instaurare non verentur ambo illi Theologi. Ac primo immortalitatem, & immunitatem a pœnis hujus vitæ debitam Adamo innocenti docet aperte F. Bellelli: *Nunquam*, inquit, *sub Deo justo Creatura rationalis misera esse potest, si non peccat, & culpa sua miseriam tanquam pœnam mereatur*. F. Berti thesim eandem pro probabili dare tentat: *supposita divina providentia, & superiore hominis parte .... sine culpa subjici morti*. Quasi probabilitas inesse possit propositioni adeo clare damnatæ in 69. Baji & in 70. Quesnelli. *De st. cr. rat. a. pecc. l. 3. c. 8.* *T. 2. p. 565.*

Adoptionem, gratiam sanctificantem, & destinationem ad gloriam debitam Adamo innocenti sustinet F. Bellelli: *Quoniam*, inquit, *rationalis creatura, eo ipso quod imago Dei est, excellentissimum finem habet, qui ..... indigna adjutorio reddatur .... Merito hujus providentiæ, & naturalis ordinationis contendimus supernaturalia ..... Ut proinde pura natura repugnet*. *Bell. de st. n. rat. ant. pecc. l. 3. cap. 12. p. 412.*

Ibidem sic adhuc pronunciat: *rationalis creatura est imago Dei viva, & vera, quæ utique propter aliquam felicitatem est condita. Non enim misera, & propter miseriam condi potuit, quin eo ipso Deus rectissimus perversitatis arguendus esset, omnisque, quod absit, creaturæ perversitas, & defectio in ipsum conditorem esset revocanda*. *De st. cr. rat. ante pecc. l. 3. cap. 8.*

Et cap. 12. *Sed quoniam beatitudinem tam excellentem magnitudini, & capacitati imaginis Dei congruentem ..... Hinc est quod elevatio ad media naturalis creaturæ dicenda non est, cum sit gratia naturæ adjuncta*. *l. 3. c. 12. p. 416.*

Idem inculcat alibi: *Per seipsam ergo rationalis creatura constituitur sancta, & justa veluti negative, hoc est sine culpa. At formaliter sancta fit per gratiam adoptionis, quæ ex lege rectissimæ providentiæ Imagini Dei omni culpa carenti denegari non potest. Igitur concedimus gratiam adoptionis esse debitam rationali creaturæ prout stat sub recto ordine providentiæ divinæ, sed negamus inde consequens fieri esse naturam*. *Item de st. cr. rat. ante pec. p. 468.*

Paulo post: *Dicendum est teneri Deum lege providentiæ suæ, ut creaturæ rationali innocenti quantumvis servæ gratiam adoptionis, aliaque dona necessario impertiatur*. *Ibid. p. 472.*

Hic supersedere animus est, non quod deficiant alia in *utroque Theologo* juste carpenda, & improbanda, sed brevitati studere cogimur, cum ea, quæ protulimus, abunde sufficiant, ut sanæ doctrinæ amatores intelligant illam sub ementito zelo pro Apostolicis Constitutionibus sæpius ab utroque Theologo pessumdari; falsas doctrinas Baji, Jansenii, & Quesnelli renovari ab iis ipsis, qui illas insectari ardenter se simulant; denique doctrinam, quam dicunt Catholicam ab illis ita exponi, ut quilibet horum trium Novatorum discipulus illam ultro amplecti possit absque eo, quod errores in illorum libris damnatos ejuret, & deserat.

His omnibus consideratis, & mature perpensis, Dei nomine prius invocato, & vocatis in consilium plurimis doctissimis viris, & in sacra Theologia peritissimis, prædictos libros sic inscriptos: *Mens Augustini de statu naturæ ante peccatum &c. Mens Augustini de modo reparationis &c. Joannis Laur. Berti de Theologicis Disciplinis &c.* tamquam continentes propositiones falsas, captiosas, subdole confictas, male sonantes, perniciosas, constitutionibus Apostolicis derogantes, & iis injuriosas, Jansenianis, & Quesnellianis faventes, hæresim sapientes, pluries damnatas, erroneas, hæresi proximas, hæreses in libro Jansenii contentas, & in eo proscriptas in ipso sensu, in quo damnatæ sunt, innovantes judicamus, & ut tales respective damnamus. Mandantes &c.

Datum Senonis sub signo nostro Cameræ nostræ Sigillo, & Secretarii nostri chirographo Anno Domini 1750. in die annunciationi B. M. V. dicata quinta Aprilis.

Signatum ✠ F. Joseph Archiepiscopus Senonensis.
De mandato D. D. Archiepiscopi Senonensis.

A. D.

AD SANCTISSIMUM PONTIFICEM BENEDICTUM XIV.

EPISTOLA PRIMA.

SANCTISSIME PATER.

JAm triginta, & amplius anni effluxerunt, a quibus, opitulante Deo, adversus eos, qui in hoc Regno sanctæ Sedi inimicos, & Constitutioni *Unigenitus* rebelles, & ab ea ad Concilium appellantes sese declaraverunt, pugnare non cessavi. Meæ hac in causa Institutiones pastorales, & varia opuscula Sanctitati vestræ ignota non fuerunt. Evolventi enim mihi ejus varia Opera tam sapienter, quam docte, & solide scripta, nonnulla occurrerunt, quibus de scriptis meis aliquid cum honore allegare, & laudare, Sanctissime Pater, non es dedignatus. Aliunde non ignorat Sanctitas Vestra quomodo bonæ memoriæ Decessor vester Benedictus XIII. Scriptiunculis meis suam benedictionem cum laude impertiendo, mihi ad eandem pugnam continuandam animos addidit.

Victoriis, quas causæ evidens æquitas, & Sanctæ Sedis benedictio nobis pepererat, pacifice fruebamur, cum Fratrum *Bellelli*, *& Berti* Scripta theologica Quesnellianis nostris innotuerunt, & ei Sectæ animos addiderunt, quæ antea sub auctoritate damnante fere oppressa videbatur. Illic viderunt & summo legerunt, ac exceperunt gaudio illa effugia, subtilitatesque, quibus uti solebat inter nos Secta versipellis, quasque pluries detexeramus, & contriveramus; & in illorum duorum Theologorum operibus exemplum, & præsidium reperisse sibi plauserunt.

Verum est quidem quod illi duo Fratres magno zelo pro Constitutione *Unigenitus*, & pro impetendis Quesnellii propositionibus excitari se monstrare conati sunt. Sed hujus Sectæ versutias minus experti, plura illius principia, & dogmata adoptarunt ignorantes; atque de libertate, de gratia, de possibilitate mandatorum, de voluntate Dei, & redemptionis Christi pro salute fidelium, qui pereunt, de duarum delectationum systemate a quo tot fluunt errores, easdem conclusiones, & solutiones admiserunt, quas Jansenii assectæ admittere non recusant, ut damnationem videantur effugere absque eo quod erroribus suis renuncient. Ita Jansenii dogma paululum captiosis responsionibus obvelantes, ipsius fundum intactum reliquerunt, atque ad errores chimericos sanctæ Sedis Decreta, & censuras detorserunt.

Nos vero qui per tot disputationis annos experientia frequenti novimus, quæ sit hujus sectæ varities, & astutia, non nisi cum intimo dolore easdem artes, & suffugia in horum duorum Theologorum scriptis deprehendimus. Zelus noster adversus novitates huic Regno tam exitiosas exarsit, & exardere debuit. Timuimus prudenter ne fideles curis nostris commissi Novatorum errores ex his Libris haurirent, quos liberos, & quasi approbatos viderent in his Ecclesiæ partibus, in quibus sana doctrina quasi in suo centro habitare, & requiescere confidunt.

Sed quid zelus noster, etiamsi usu, & experientia instructus, poterit esse remedii, nisi ab illo secundetur, cui Christus *confirmandi fratres suos* potestatem, & auctoritatem concessit, cuique certantibus pro fide succurrendi onus imposuit? Ad hoc enim Petri Sedi uberiorem scientiæ, & potestatis abundantiam distribuit, ut & agnos, & oves per pascua salubria deduceret, & a noxiis averteret. Nos ergo, qui Pastores erga populos, erga Petrum oves sumus, sub ejus pede confidenter ambulabimus, & ejus patrocinio suffulti, lupos ipsos a grege arcebimus securi.

Porro eo confidentius a Vestra Sanctitate præsidium, & lumen expectamus, quod per ea, quæ abunde, & sapienter pro Ecclesiæ utilitate conscripsit, te, Sancte Pater, a Deo ante pontificatum, præparatum intelligamus, ut toti Ecclesiæ, & scientia simul, & auctoritate prælucerés. Ita obsequentissimus noster erga sanctam Sedem animus, si augeri posset, certe aliquid incrementi ex multiplici Sanctitatis vestræ eruditione acciperet.

Hoc ergo obedientis animi motu ad pedes Sanctitatis vestræ meum de Theologicis duorum Fratrum judicium audeo proferre; quæ certe solemnibus Ecclesiæ definitionibus exitiosæ forent, nisi ex Episcoporum collegio aliquid emergeret, quod errori per astutias grassanti obicem poneret, & pararet remedium. Nos ad hoc a Spiritu Sancto positos super speculam intelligimus, ut, docente Propheta, gladium venientem super Israel a longe prævideamus, & populum clamoribus nostris servemus a periculo. Sed si speculatoris est vigilare, & commonere, ejus est quoque ad exercitus præcipuum Ducem, ad ovium Pastorem primum quæ videt, & prævidet denuntiare.

Hoc igitur utrumque zeli nostri, & officii munus simul adimplemus, alterum vigilantiæ erga succrescentes in terris nostris errores; alterum obsequii, & reverentiæ erga Sanctissimam Sedem. Primum auctoritatis, ut ita dicam, gradum adimplemus nostro judicio, quo errori grassanti frænum imponere festinamus. At Sanctæ Sedis erit Auctoritatem supremam curis nostris addere, & supereminenti suffragio omnibus populis venerando, quæ fidei integritati apud nos necessarium duximus, confirmare. Unde liceat meis precibus finem imponendo Sanctitati vestræ dicere quod olim Augustinus ad Sanctum Innocentium Pontificem scribebat: *Non rivulum nostrum tuo largo fonti augendo refundimus; sed utrum noster licet exiguus, ex eodem quo etiam tuus abundans emanet capite fluentorum; hoc a te probare volumus.*

Ergo in omni humilitatis, & obedientiæ affectu ad Sanctitatis Vestræ pedes provolutus, illos amantissime amplector, & enixe rogo ut & me, & zelum pro servanda apud nos fide sancta, vestra benedictione coronare digneris; quod humillime precor.

AD SANCTISSIMUM PONTIFICEM BENEDICTUM XIV.

EPISTOLA SECUNDA.

SANCTISSIME PATER.

Rescente scandalo, crescere debet illorum sollicitudo, & zelus, quos Spiritus Sanctus in Ecclesia fidei, & doctrinæ sub sanctæ Sedis auctoritate, custodes, & defensores constituit. Per Prophetam non modo ut vigilemus, jussit; non modo ut *gladium venientem super castra Israel annuntiemus*, caveamusque; sed ut *clamemus, & exaltemus in fortitudine voces nostras*. Hæc est causa, cur ad pedes S.V. provolutus, periculum, quod sanæ fidei, & Apostolicis Constitutionibus imminet ex parte operum FF. *Bellelli, & Berti*, exponam, & urgeam iterum, licet importunus videri possim. Jam monuimus, non ego solus, sed longe ante eminentissimus Cardinalis *de Tencin*, quem scientia eximia, & celebres cum Appellantibus pugnæ Ecclesiæ Gallicanæ charum fecerunt; & fato functus Archiepiscopus Viennensis, vir & scientia theologica, & multiplici pietate, & charitate conspicuus, quos in hoc zeli ministerio subsequi gloriabor. Restat ut monente Apostolo, *instemus, arguamus, obsecremus*, imo ea, quæ me decet, modestia, *increpemus, non opportune modo, sed & importune*. Hoc enim & summum, & præsens fidei periculum exigit. Non enim ignorat S. V. quod unus ex sanctissimis suis Decessoribus pronuntiabat: *Error, cui non resistitur, approbatur; & veritas, quæ minime defenditur, opprimitur*.

In priori mea ad S. V. Epistola, ut intelligeret quantum ex horum Fratrum operibus immineret fidei periculum; exposueram quod illorum doctrina ita Jansenianorum erroribus faveret, ut sine dubio illam ultro adoptarent, absque eo, quod erroribus suis, & Jansenii dogmatibus renuntiarent, & Ecclesiæ Romanæ in causis Baji, Jansenii, & Quesnellii, latis judiciis se se obsequendo obligarent. Id conjectare facile nobis erat, qui illius sectæ subtilia effugia, & vafritiem sæpius experti sumus, & deteximus; quippe per tot annos in illa confutanda laboravimus. Verum quod tunc quasi vaticinando prædicebamus, effectu confirmatur hodie, & vaticinium quasi in prophetiam evasit. Etenim unus inter Appellantes celebris, novo Libello, nomine totius sectæ declarare ausus est Appellantium doctrinam omnino cum duorum Fratrum Theologia concordare, & nihil circa dogmata per Apostolicas suo modo explicatas Constitutiones præscripta se sentire ac docere, quam ea, quæ illi duo Theologi in Theologicis suis disciplinis statuerunt.

Hunc præcesserat Episcopus Altissiodorensis sua Appellatione apud sanctam Sedem notus, qui in novissimo opusculo, in quo omnes antea expositos errores, & suam Appellationem refricando, auctoritate, & testimonio Fratris *Berti* tutari se conatur; *cujus*, inquit, *opera in Vaticano, cum omnibus solemnitatibus, & approbationibus quæ desiderari possent, typis sunt edita*. Sed quod ille, quasi per transennam annuntiare ausus est, illud ex professo exponere, & probare aggressus est novissime Auctor foliorum, quæ Jansenianorum *Gazula* nominatur, longo codice, quem periodicis nuntiis anni 1750. adjecit. *Epist. pag. 6. n. VIII.*

Quis, & qualis sit scriptor ille omnibus notum est, Baji, Jansenii, & Quesnellii sectator publicus; imo & ridiculorum Diaconi *Paris* miraculorum, & infamium convulsionum impudens defensor. Sese adhuc in hoc libello, illorum hæresiarcharum sectatorem sine fronte audet profiteri. Bajum ut *Doctorem venerandum* encomiis ornat. Archiepiscopo Viennensi quasi erranti, imo & sensui communi deroganti exprobrat quod *Sancti Pii quinti Bullam contra Bajum asseruerit ab universa Ecclesia fuisse probatam*. Jansenii libro non minus favet; ejus doctrinæ apologiam ex placitis Fratrum Bellelli, & Berti contexuit. *Nulla*, inquit, *justa exprobratio ejus sectatoribus opponi potest*, quin doctrina horum Theologorum revincatur, *etiam illorum, qui formulario Fidei pure, & simpliciter subsignare detrectant*. Horum pertinaciam excusat, tum *quia*, inquit, *Ecclesia de Jansenii facto non pronuntiavit, tum quia Ecclesia in his factis judicandis errare potest*. Imo cum aperto Bullæ Apostolicæ *Vineam Domini Sabaoth* contemptu pronunciat *Ecclesiam in talibus judiciis, obsequioso silentio esse contentam, & ita indubitanter* statutum per pacem a Clemente IX. seculo pristino initam. *pag. 14. pag. 4. pag. 15. & 16. pag. 16.*

Constitutionem *Unigenitus* omnibus improperiis prosequitur; hanc *perniciosam* nominat. *Hæc*, inquit, *quoquo modo inspiciatur, nullam utilitatem afferre potest, nec dissimulari potest, quibus præcipuas veritates circa doctrinam fidei, & morum disciplinam vulneribus impetiit*. Huic non nisi *auctoritatis phantasma permittit*, additque, *nihil magis chimericum, quam illa, quæ ei attribuitur, universæ Ecclesiæ acceptatio, & obedientia*. Sese ab illa cum sociis, quorum nomine loquitur, appellantem esse, & in Appellatione perseverare gloriatur. Porro has blasphemias his verbis concludere non veretur: *Sanctæ veritates, pro quibus pugnamus, & patimur, per Apologiam Patris Berti* triumphant. Et paulo post: *Illarum veritatum ruinam exitiosa huic Decreto attribuit, quo*, inquit, *intellecto, in sensu proprio, & nativo plura puncta ad fidei depositum pertinentia perimuntur*. *pag. 20. & 22. pag. 16. pag. 19. pag. 22.*

Porro qui tam impie in judicia Ecclesiæ insurgit, idem ille est, qui Fratrum *Bellelli, & Berti* apologiam contexuit, & eorum causam defendendam in se suscepit; quippe se ex Appellantium, & discipulorum Jansenii grege esse gloriando, simul declarat se nihil aliud sentire circa propositiones in Bajo, Jansenio, & Quesnellio damnatas, quam ea, quæ sentire se, & docere illi Fratres profitentur. *Pater Berti*, inquit, *idem nobiscum sentit, idem cum illo sentimus. Quidquid de charitate, de Gratia, de libero arbitrio pronuntiat, idem pronuntiamus. Quos errores rejicit, rejicimus. In uno solum ab eo dissentimus circa Bullæ Unigenitus sensum, super quo idem cum Archiepisc. Viennensi sentimus; scilicet quod dicta Bulla in suo sensu obvio, & nativo damnat doctrinam*, quam suæ sectæ *pretiosam* vocat. *pag. 19.*

Alibi sic loquitur: *Conspicientibus cælo, & terra declaramus, quod de duplici amore, de præcepto omnia implendi per charitatis motivum, de gratiæ necessitate, de operibus infidelium, de fide, quæ est prima gratia, de libertate ad merendum, & demerendum requisita, de hominum redemptione per Christum, nullam aliam tenemus doctrinam, nisi illam, quam P. Berti nomine Ordinis sui defendere aggressus est. Ejus triumphus noster est, & in hoc fundatur, quod fatente Archiepiscopo Viennensi, nostra doctrina ab illa, quam P. Berti profitetur, nihil differt*. *pag. 14.*

Æquali encomio prosequitur Fratris Bellelli Theologiam, & ei se omnino adhærere profitetur. *Ejus systema*, inquit, *illud est, quod vulgo Augustinianum vocatur, quod Jansenius secutus est, & post eum Theologi, qui Portus-Regii*, (de Port-royal) *vocantur*. Ex cujus Theologia quædam capita plaudendo exscribit inter alia: *Quod liberum arbitrium ad malum ita est inclinatum, ut non possit illam actionem Deo gratam producere, nisi gratia per se efficaci sit adjutum*. Quæ ipsissima verba sunt primæ propositionis in Quesnellii Libro damnatæ. *pag. 2. ibid.*

Quod *gratia illa per se efficax nemini debetur, nequidem justo, quia peccatum originale omnes homines illa reddit indignos*. In quo manifeste pugnat cum Apostolo dicente: *Nihil damnationis est iis, qui sunt in Christo*. Et alibi: *Fidelis est Deus, qui non patietur vos tentari supra id quod potestis*. *Rom. 3.*

Quod *Deus hominem creare non potuit sine charitate, & gratia sanctificante, neque addictum morti, & pœnis hujus vitæ*. Quæ omnino idem exprimunt, etiam conceptis verbis, quod in propositionibus 26. & 72. Baij, & 38. & 70. Quesnelli condemnatis exprimitur. *pag. 2.*

Non

Non in hoc solum temeritatem suam manifestat auctor ille, sed insuper audet asserere utriusque Fratris Theologi, & consequenter Baji, Jansenii, & Quesnellii doctrinam in ipsa principe Roma probari, & illic ab omni censura tutam esset. Sic
pag. 10. autem loquitur: *Dicta Apologia Patris Berti Romæ typis mandata est cum approbationibus, quibus*
pag. 15. *nihil desideratur*. Et postea: *Hæreses, quæ Jansenio tribuuntur, ipsi minime peculiares sunt; illas habet cum* PP. Bellelli, & Berti *communes. Unde sequitur illam hæresim nihil aliud esse, quam imaginariam hæresim. Etenim sub summi Pontificis oculis, & in totius Ecclesiæ conspectu P. Berti illam esse vere catholicam asseruit.*

Sic temerarius ille S. V. in testimonium vocat, & vestrum silentium, tolerantiamque pro approbatione valere asserit. Quod alibi inculcat adhuc ex-
pag. 21. pressius, cum ait: *Ex catholicitatis centro, a Spiritu Sancto vocem excitari quæ orbi universo annuntiat doctrinam illam, quam ut a Sancta Sede damnatam respicimus, non minus nunc in honore haberi quam ante recentium Bullarum tempora. Hoc clamat non Religiosus solus, sed totus Fratrum Augustinorum Ordo. Clamat multitudo Theologorum, quos pro sua defensione laudat P. Berti. Clamant Cardinales, Doctoresque, quibus a summo Pontifice Librorum utriusque Theologi examinandorum provincia demandata est; quique nihil in illis censura dignum invenerunt. Clamat ipse summus Pontifex, qui Apologiæ P. Berti editionem permisit, quia illius doctrinam ab omni suspicione liberam non dubitavit.*

Sic autem triumphum, quem sibi cum Fratribus
pag. 22. *Bellelli, & Berti* paravit, non veretur concludere dicendo *Ecclesiam* suo sinu fovere non *Appellantes* solum, sed etiam alios plures, qui doctrinæ SS. Augustini, & Thomæ adhærentes, purique a doctrinæ morum corruptela, Constitutionem *Unigenitus* indirecte proscribunt, absque eo quod a sancta Sede carpantur; imo cum ejus approbatione.

Quid ex his concludit impudens ille sanctæ Sedis calumniator? Concludit Jansenianorum sectam nullibi existere, nihil aliud esse, quam *chimeram*,
pag. 10. *& vanum phantasma*. Sic enim argumentatur: *Si Fratrum* Bellelli, & Berti *opiniones pro orthodoxis Romæ habentur: Jansenii secta nihil aliud est, quam inane phantasma, cum illius defensores nihil aliud doceant, quam quod illi duo Theologi docent; & quod hi duo Theologi respuunt, a Jansenii secta respuitur.*

Ab his improperiis, quibus sanctam Sedem maculare audet, horrebis sane, Sancte Pater, sed non sine *fructu salutem hauries ex inimicis nostris*; & intelliges tandem nos, qui a tot annis contra Jansenianorum sectam pugnamus, in detegendis eorum fraudibus, & in scrutandis ementitis illorum fidei professionibus, oculatiores fuisse præ illis Theologis Romæ degentibus, quibus examinandi duorum Fratrum opera provinciam commisisti. Non quod me illis doctiorem existimaverim, absit; sed quia illi, qui inter hæreticos versantur, & cum eis manus quotidie pugnando conserunt, illorum vafritiem, vana effugia, larvatas fidei confessiones sæpius experti, & penitius scrutantur, & certius insectantur. Sic olim Clerus Romanus cum Zosimo Pontifice, tum Cælestii, tum Pelagii confessiones fidei mirabantur, & vere Catholicas existimabant; quæ tamen ita subdole erant confictæ, ut hæresim suam
S. Aug. contra duas Epist. Pelagian. lib. 2. cap. 3. minime ejurarent. Tandem mala eorum fides *plenius & manifestius apparuit*, ut ait Augustinus, venientibus ex Africa litteris, *in qua Provincia horum calliditas evidentius innotuerat.*

Mirum ergo videri non debet, quod larvati homines ab iis, qui illorum frequentia non utuntur, non statim agnoscantur. Aliunde qui bona fide agunt, in aliis eandem præsumunt sinceritatem. Sic non longe ante Pontificatum S. V. quidam ex Dominicanorum familia, quos Archiepiscopus Aquensis, postea Parisiensis, & Archiepiscopus Viennensis ob Jansenii doctrinam censura notaverant, Romæ defensores repererunt, & non nisi post longas, & iteratas sollicitationes fuerunt coerciti, & castigati.

Qui Romæ Fratrum *Bellelli & Berti* opera theologica defendere aggrediuntur, illorum censores arguunt quasi Molinæ addictos, & Scholæ Thomisticæ infensos. Hæc est vetustissima, & sæpius a Jansenii, & Quesnellii sectatoribus repetita criminatio, & calumnia. Quotquot fuere, qui illos insectati sunt, illos pro Molinismi, & laxioris disciplinæ defensoribus traducere enixi sunt; simulque dogma perversum, quod statuunt, sancti Augustini, & S. Thomæ nomine insignire, & commendare falso conati sunt. Hæc est ars, qua contra Archiepiscopum Viennensem utitur adhuc idem scriptor. Errat sane in illo Archiepiscopo accusando, cujus opera a veris Thomistis probantur, & quæ Thomistarum systemati plane congruunt: Sed etsi aliquam ansam huic accusationi præbuisset, ille ego sum, in quem ne suspicio quidem Molinismi potest cadere. In his omnibus, quæ contra Appellantes a triginta annis abundanter conscripsi, Molinæ scholæ non inimicum, sed prorsus alienum me probavi. Thomistas Theologos præ cæteris laudavi, & in probationem adhibui. Nihil protuli quod systemati verorum Thomistarum, qui a Jansenio alieni sunt, repugnare videatur. Nihil ad fidem pertinere docui, nisi quod Thomistæ ad eam pertinere docuerunt. Imo aliquando me Thomistarum scholæ primas daturum professus sum, si Episcopum uni scholæ præ aliis nomen dare deceret; cum ejus sit muneris omnes, quas permittit Ecclesia, tutari, & libertati suæ permittere. Insuper aliquando clare, & præcise exposui, quæ, & quanta sit inter Thomistarum, & Jansenianorum systemata discrepantia. Me ergo ut Molinæ sectatorem traducere mera esset calumnia, quæ et iam a verisimili aberraret.

Porro hoc unum, & præcipuum ex his, quæ hic exposui S. V. concludere est theologicum systema duorum FF. *Bellelli, & Berti*, ut Baji, Jansenii, & Quesnelli systemati consentiens, eandem censuram non posse effugere. Censuræ ratio, & motivum ad evidentiam pervenit, cum illius sectæ defensores horum concordiam prædicare non verentur, & non fatentur modo, sed etiam gloriantur. Restat considerandum an S. V. silentio suo iis favebit, cum tale silentium hucusque servatum, iis triumphum quem sibi arrogant, præparaverit.

Sicut ergo olim Sophronius Jerosolymitanus per Episcopum Dorensem, quem Romam miserat, summum Pontificem Honorium humiliter, sed instanter rogabat ut grassanti in Oriente hæresi Monothelitarum remedium afferret: ita S. V. oro, atque instanter supplicare persevero, ut fidei periclitanti opem ferat, quam illi pro sua sublimi debet dignitate. Non longo examine opus est, ubi aperta est pernities, & habemus partem maximam reorum confitentem.

Times S. P. ne incendium in Ecclesia excitetur per horum Fratrum scriptorum damnationem, sed attendas, rogo, quod incendium jam excitatum est. Quod ut extinguas, aquam salutaris censuræ a te suppliciter exposcimus. Ecce Scriptor audet dicere *Italiam, Germaniam, Hungariam, Poloniam, Gal-* pag. 18.
liam, Hispaniam scatere Prælatis, & Doctoribus catholicis, qui idem sentiunt cum Fratribus Bellelli, & Berti, circa gratiam, & charitatem, quique saltem de illorum systemate judicant non esse damnatum. Suam exaggerationem in hoc fundat, quod Fratres ejusdem congregationis per multas universitates, & Academias dispersi, suorum confratrum Theologiam impune docent. Sed quo magis patet incendium perversæ doctrinæ, eo citius remedium adhibendum. Extinctum fuisset, si S. V. Gallicanis Antistitibus confidens, censura notasset libros, quorum Ecclesia non indigebat, quique in fidei perniciem, te silente, & quasi protegente, divulgati sunt. Prior Alexander Jerosolymitanus Arium condemnavit; prior Augustinus Pelagium; prior Sophronius Monothelitas; priores Episc. Gallicani Jansenium insectati sunt; nec puduit Romam illorum zelo applaudere, & sua posteriori, sed majori, imo & suprema auctoritate confirmare.

Idem S. P. a Sanctitatis vestræ zelo pro fide Catholica, pro Prædecessorum suorum Constitutionibus, pro Fidelium salute expectamus confidenter. Jam ætate provectus me delibari sentio, & forsan *tempus resolutionis meæ* instare. Ante Tribunal Christi doctrinam, quam a Sanctæ Sedis Constitutionibus hausi, integram portabo confidenter; sed simul testimonium proferam contra illos, qui ab aperta pernicie damnanda S. V. avertunt; quique exitiale silentium, & funestam fidei prudentiam suggerere non verentur; dum interea falsa doctrina, ut cancer serpit, & ita prævalere videtur, ut Jansenianí triumphent, & Sanctam Sedem sibi favere impie glorientur.

Sancte Pater

Sanctitatis vestræ

Humillimus, & Obsequentissimus

Servus, & Filius

Signatum ✠ J. Joseph Arch. Senonensis.

Senonis 25. Martii 1751.

IN

IN OPUSCULUM INSCRIPTUM

REVERENDISSIMI

JOANNIS JOSEPH LANGUET

ARCHIEPISCOPI SENONENSIS

JUDICIUM DE OPERIBUS THEOLOGICIS FF. BELLELLI, ET BERTI ÆQUISSIMA

HUJUS

EXPOSTULATIO.

Ponam in pondere judicium, & justitiam in mensura, & subvertet grando spem mendacii.
Isaias 28. 17.

IN OPUSCULUM INSCRIPTUM

REVERENDISSIMI

JOANNIS JOSEPH LANGUET

ARCHIEPISCOPI SENONENSIS

JUDICIUM

DE OPERIBUS THEOLOGICIS

FR. BELLELLI, ET BERTI

EQUISSIMA

HUJUS

EXPOSTULATIO.

LECTORI
S. D. APOLOGISTA.

Aucis te, Lector doctissime atque humanissime, moror in hujus Apologetici Operis aditu. Mihi adhuc Numinis beneficio in hac mortali vita degenti, minimo Augustinensis Instituti Professori, & diu quidem in Theologica palæstra exercitato, sed propriæ conscio imbecillitatis, cum Adversario vita functo, Sacerdotalibus infulis exornato, nominisque celebritate conspicuo, certamen est ineundum. Me non latet nefas esse sacros mortuorum cineres ventilare: sed inhonestum ac turpe est iniquas hæreseos insimulationes surdis auribus excipere, & tolerare animo imperturbato, atque sensus experti. Sine itaque me, quæ permanent, Scripta refellere, piisque Auctoris manibus requiem, superumque beatitatem Christiana caritate apprecari. Si quæras, cur post ejus obitum ad Vindicias istas conscribendas animum applicuerim; certiorem te reddent litterariæ Galliarum Ephemerides, Judicium *istud, licet editum anno* 1750. *non fuisse tamen a Senonensi Antistite promulgatum, & perpauca duntaxat exemplaria paulo ante illius mortem furtim per Lugdunensem provinciam erupisse. Sollertiæ hujus ac tarditatis, modo totam hanc* Expostulactionem *pervolutare non dedigneris, caussam intelliges. Edita postmodum cuncta præclari Antistitis Opera in unum collecta, quale in florentissimo Galliarum regno fatum subierint, nec prostent apud Italos bibliopolas, neminem puto ignorare. Ubi superioribus diebus accepi asservari illa in amplissima Romanæ Urbis Bibliotheca, dedi operam, ut inde quæ ad me spectant exscripta quamprimum ad manus meas deferrentur. Morem autem mihi gessit amicorum omnium optimus, cui gratias refero maximas. Perlectis animadversionibus Censoris, miratus sum nihil aliud in iis comprehendi, præter Excerpta illa, quæ a vaferrimo insimulatore mutilata, & a fontibus divulsa suis, alteri Galliarum Præsuli cœnosa atque infecta apparuerunt. Quamquam vero impostori satis superque satisfactum est dissertationibus aliis; eadem nihilominus semel iterumque repetitur cantilena, non alia utique ab ea, quam Vincentio & Collatore modulantibus cœpit quinto Ecclesiæ seculo apud Massilienses personare. Tunc autem jubente Cælestino sonitum cohibuit hypocrisis: nunc Clementis & Benedicti spretis sanctionibus, tubas inflat & obstrepit. Spero fore, ut dissensiones hujusmodi tandem aliquando cessent, & concordi Theologorum sensu exagitentur nefaria dogmata. Me semper Supremus Ecclesiæ Rector adinveniet obtemperantem. Si me erravisse pronuntiet; retractabo quæ scripsi: si nobis silentium indixerit, silebo: si caussam mihi adjudicabit, nulla in me erit ostentatio aut jactantia: si proscripserit victricis delectationis systema, sive quæ controvertuntur reliqua, repugnantia in me erit nulla, nullaque anxitudo. Etenim nihil existimo honestum magis & decorum, quam Ejus, a quo Catholici reguntur, jussa capessere. Interim quod a natura cuique inditum esse reor, objectas criminationes retundere adnitar, mediocriter saltem, ac temperanter. Illas ne forte a me fraude, vel artificio suspiceris eludi, ut inofficiosi scriptitant aliqui; ipsius Conviciatoris usurpatis verbis, præmittam. Num castigatæ sint, num veritatis studium, num Archiepiscopi gravitatem, num denique prudentiam & moderationem præseferant, tuum erit dijudicare. Te rogo, obtestorque tantummodo, ut cum aliena, tum mea, verboso, inscio, ineptoque Historico accuratior evolvas, & conferas diligentior. Ceterum aut nostræ adhæreas, aut adverseris sententiæ, nihil mea interest. Postulo hoc unum, ut reprobata dogmata a placitis Scholarum secernas; non vero accenseas prava dogmatizantibus, quod audent hac tempestate plerique, sectantem vestigia sanctissimi æque ac sapientissimi Pelagianorum debellatoris. Id si feceris, non te amicum tantum, sed & amicissimum Judicabo.*

INDEX CAPITUM

Qui in hoc Libro continentur.

CAP. I. *De voluntate Dei circa salutem hominum, & Christi redemptionem.* Pag. 21
CAP. II. *De merito, & demerito, & libertate ad utrumque requisita.* 26
CAP. III. *De efficacia gratiæ, & gratia sufficiente.* 31
CAP. IV. *De possibilitate mandatorum Dei per gratiam.* 33
CAP. V. *De Caritate Theologica, & ejus necessitate a duobus Theologis inducta pro quolibet opere bono etiam moraliter.* 34
CAP. VI. *De actibus timoris, fidei, spei.* 37
CAP. VII. *De Censuris in sensum exoticum detortis.* 39
CAP. VIII. *De Baji erroribus renovatis circa statum naturæ puræ.* 42

Idem in Appendice.

CAP. I. *Ex doctrina ipsius Adversarii demonstratur Augustiniani systematis indemnitas, & rectitudo.* Pag. 49
CAP. II. *An systema duarum delectationum fuerit ab Ecclesia damnatum.* 53
CAP. III. *De duabus ad Benedictum XIV. Pontificem Maximum Epistolis Archiepiscopi Senonensis.* 58

ADPROBATIO.

HO letto la presente doglianza Apologetica del Reverendiss. P. M. Berti Agostiniano, fieramente attaccato dalla fel. mem. dell' Arcivescovo Languet, come porta il Titolo: *Judicium &c.* e l' ho trovata quale la supposi all' udire chi ne era l' Autore; tanta e tanto ben fondata è la fama di questo grand' Uomo, gloria, e splendore dell' illustre Ordine suo, e della insigne Università di cui è Professore. Il Reverendissimo P. Maestro Berti, e i suoi Libri, sono approvati dal gran Cardinale Noris, da Tomisti dottissimi, e fino in gran parte di ciò, che è in disputa, da' primi Gesuiti, da un Suarez, da un Vasquez ec. Non so come possa tacciarsi chi ha in suo favore molti Scrittori Ortodossi, e più Scuole e Comunità accreditate nella Chiesa Cattolica. Dunque, a mio giudizio, quest' Opera è di sana dottrina; l' Autore sempre più fa conoscere quanto sia unito alla Sede Apostolica, cioè al centro dell' Unità, e il Libro o Giudizio contrario porta falsamente in fronte il Nome di un gran Prelato, per ingannare i più semplici. Concorro coll' eruditissimo Autore a giudicare il Libro dell' Avversario, un' Opera di qualche Teologo di minor dignità, e pieno di pregiudizj, e di parzialità, e agitato da spirito di partito: un simile spirito che fa ora gran male nella Chiesa, non merita d' essere ormai più considerato. Così stimo ec. rimettendomi ec.

In Pisa ec. 21. Febb. 1756.

Io F. Tommaso V. Moniglia de' Predicatori M. di S. Teolog. e Pubbl. Profess. dell' Università ec. Mano propria.

PRÆ-

PRÆFATIO.

ARCHIEPISCOPUS.

ON sine intimo doloris sensu in libris Theologicis FF. Bellelli, & Berti ex Augustinianorum familia deprehendimus plerosque renovatos errores Baji, Jansenii, & Quesnellii, toties a Sede Apostolica, & Episcopalibus judiciis profligatos. Temeritatem tantam in viris Religiosis, præsertim qui in Italia libros suos publicarunt, nusquam suspicari, ne dum credere potuissemus, nisi diligenti illorum Scriptorum lectione perversa doctrina nobis manifesta apparuisset. Porro cum Episcopos super speculam positos *sciamus, ut* gladium venientem *a longe prospiciant, & populis sibi commissis omni studio caveant; non est fas nobis ea, quæ fidei noxia sunt, dissimulare, quocunque loco appareant. Etenim* Ecclesia Dei, *ut ait Augustinus epist.* 55. quæ sunt contra fidem, & bonam vitam non approbat, nec tacet. *Sane Religiosis Viris, & Ordini Sanctissimo addictis parcere dissimulando desideraremus, nisi venenum ovibus Christi paratum, & jam apud nos serpere incipiens a nobis exegisset, ut postquam errores in Regionibus nostris grassantes reprimere conati sumus, eosdem denuo grassaturos omni vi, & opera propellere conaremur.*

Maturo igitur examine libris Theologicis FF. Bellelli & Berti ponderatis, judicavimus illos Auctores in pluribus contra sanam doctrinam, & orthodoxam peccasse, principia nova, temeraria, & noxia proferendo; erroribus in quinque libri Jansenii propositionibus contentis favendo; eosdem errores aliquando subdole, aliquando aperte propugnando; veritatem Catholicam contra Baji, & Quesnellii placita assertam dissimulando, & tali arte, ut horum Novatorum Sectatores Fratrum placita facile adoptare parati sint sine errorum suorum ejuratione. Quod quidem aliquot exemplis inter plurima selectis apparebit.

F. JOANNES LAURENTIUS.

Quæ Opera ea sint, de quibus Cl. Senonensis Antistes profert judicium, neminem puto latere. Prodierunt illa in lucem, non furtivis typis, sed in urbe Roma, ubi Sedes est Pontificis Maximi, catholicæ fidei regula, & Cathedra veritatis. Antea, & post editionem suam approbata fuere, non a proletariis, & parti addictis Censoribus, sed ab iis, qui sapientiæ, atque probitatis laude conspicui sunt, inter Congregationes, ad quas attinet dogmatum librorumque discussio, adlectis, ac saltem tribus ob doctrinæ celebritatem Vaticana purpura ornatis. Ad trutinam rursus revocata fuere post Anonymi, qui sese tandem prodidit Præsulem Viennensem, cum prælo commissis, tum privatis aliis, & longe gravioribus censuris, & ab omni prorsus errore declarata fuerunt immunia. Irrogatur idcirco injuria atrox, atque inexpiabilis curæ, solicitudini, & vigilantiæ Sanctissimi æque, ac Sapientissimi Pontificis Benedicti XIV. ab iis, qui audent asserere, eumdem in ventilandis dijudicandisque prælaudatis Operibus usum fuisse nimia erga nos conniventia, adeo ut nostri caussa patrocinium deseruerit veritatis, fideique pericula non averterit. Iniquum sane de tanto Pastore judicium. Testor enim me in Ipso, præsertim antequam apologeticas Dissertationes conscriberem, severioris potius Judicis æquitatem, quam Defensoris (etsi veritatis defensor est maximus) anxietudinem fuisse expertum. Id tamen in doctrinæ meæ munimentum decusque cedit: nam si appensa ad stateram, & rigidissimo subjecta examini nulla est animadversione dispuncta; profecto non scatet damnatis illis erroribus, quibus undique conspersam & maculatam pronuntiat am-

plissimus Archiepiscopus Senonensium. Quare nihil in caussa erat, cur is intimo afficeretur doloris sensu, sed potius ut de nostra gratularetur orthodoxia, ac tandem aliquando cognosceret se plurium annorum spatio infeliciter contra Jansenianos pugnasse; dum in his contenderet inflictum vulnus Augustinianæ doctrinæ, quæ, velit, nolit, inconcussa est, neque adversariorum arma formidat.

Quid enim opus erat triginta annorum intervallo contrà Quesnellii factionem certamine inito, omnem adhibere conatum, ut impugnaret systema duarum delectationum, impossibilitatem status naturæ, quam *puram* vocant, bonorumque operum necessariam in Deum, creaturæ rationalis finem ultimum, relationem? An ignorabat Antistes haud mediocriter in Theologorum lucubrationibus, ut opinor, versatus, hæc a Catholicis DD. propugnari, puta duarum delectationum systema ab Antonino Massouliè, cujus Opera Congregationis S. Officii accuratissimo examine approbata fuerunt, impossibilitate status *puræ* naturæ in tota Schola Ægidii numquam in erroris suspicionem adducta, & relationem actionum humanarum in Deum a Synodo Provinciæ suæ Senonensis, ab omnibus Galliarum Episcopis, qui damnarunt Apologiam Casuistarum, atque ab Episcopis centum, qui anno 1720. Bullam *Unigenitus* explicarunt, quorum Languetius ipse unus fuit, approbatam fuisse? Si hæc vir illustris non ignorabat; ut quid ansam præbere adversariis defendendi sese clypeo Augustinensium doctrinæ? Non utique arma tam diuturno certamine frustra tractasset, neque occasionem exhibuisset hostibus, non illum refutandi duntaxat, sed irridendi quoque, & me, meumque sodalem advocandi in sui patrocinium: quod fecere non tantum in additione ad Ephemerides Ecclesiasticas anni 1750. quas idem eloquentissime *Gazulam* vocat, verum etiam luculentius in Additamento ad annum 1753. ubi hoc ipsum Judicium cum suo, nostroque dedecore in caput auctoris sui retorquetur. Etenim oportebat expedite, & directe residuam Quesnellianam phalangem ita impetere; Verum ut sit systema duarum delectationum; quæ gradu superior est, nequaquam obstringit liberum arbitrium vinculo necessitatis: Sit probabilis opinio statum naturæ *puræ* rejiciens; ex hac tamen non consequitur, aut primum hominem non fuisse exaltatum in divinæ naturæ consortium dono aliquo supernaturali, aut priorem integritatem fuisse conditionem naturæ, aut gratiam collatam Adæ sequelam creationis, aptam producere merita tantummodo humana: in Deum quoque referenda esse, caritate saltem virtuali, opera deliberata, sententia talis est, ut absque nota temeritatis, ut inquiunt Centum Galliarum Episcopi, nequeat reprehendi; at non inde infertur omnia, quæ ex caritate non fiunt, proficisci & corrumpi a vitiosa cupiditate. His, quæ nostræ doctrinæ capita sunt, strenuus bellator jugulum inimicorum petiisset; nam hi ex veris principiis falsas inferunt consecutiones, quemadmodum ex divinis prædefinitionibus Calviniani, scilicet ajunt vividiori delectatione perimi libertatem indifferentiæ; primam creaturæ rationalis integritatem non fuisse supernaturale beneficium, sed conditionem naturæ, cunctaque opera, quæ ex caritate non fiunt, a cupiditate prædominante corrumpi. Ideo itaque Quesnellii reliquiæ clypeo nostro se protegunt; quoniam nonnulli principia, quæ innoxia sunt, arbitrantur esse damnata; atque ita aerem verberantes more andabatarum decertant, effugia suppeditant adversariis, non eos superant, sed reddunt pervicaciores, quoniam una simul Catholicos insectantur, & bonam agunt caussam, non bene. Videant hinc, & experimento discant Theologi Constitutionum Apostolicarum Propugnatores, non incertis, dubiisque, ac multo minus in Schola Catholicorum rejectis Principiis perduelles esse vincendos, sed vel communibus & omnino inconcussis, vel iis, quibus refractarii abutuntur. Hæc ratio pugnandi: hæc ad ineundam concordiam via. Quid ex impugnatione, ac permixtione Augustinianæ sententiæ cum proscriptis erroribus percipiatur utilitatis, commonstrat ipsa adversariorum jactantia, ut cetera prætermittam, quæ unicuique manifestat ævi hujus calamitas, atque experientia humanarum rerum magistra.

Num vero nos culpandi simus temeritatis, quod omni servato jure, superioribus impellentibus, præmissis censorum judiciis, obtentis facultatibus necessariis, Theologica Scripta palam edidimus, censeant qui eadem scripta legerunt. Probrosam enim hanc notam dilui, & exsufflavi in *Vindiciarum* Præfatione num. 11. & seq. Modo unum tantum peto, an temeritatis illi sint arguendi, qui non errant mentis pervicacia, sed ignorantia solum humana. Temerarios, qui ignorantes errant, nullus

dixerit:

dixerit: alioqui temerarios fuisse oportet, qui ignoranter scripta nostra probarunt, plena, ut Languetius falso sibimet persuadeat, erroribus. At is in prima ad Benedictum XIV. epistola fatetur nos ignoranter peccasse. *Verum est*, ait, *quod illi duo Fratres magno zelo pro Constitutione* Unigenitus, *& pro impetendis Quesnellii propositionibus excitari se monstrare conati sunt, sed hujus sectæ versutias minus experti, plura illius principia & dogmata adoptarunt ignorantes*. Si ignorantes erravimus: quomodo temeritatis arguimur? *Versutias* insuper illas, quæ ignorantes nos deceperunt, noverunt ne Romani Censores, qui Scripta a nobis edita pervolutarunt? Si noverunt, cur ea probarunt? Si minime noverunt, quomodo aperte fluunt asserta ac positiones nostræ ex iisdem Quesnellistarum principiis? Num & hæc principia Romæ prorsus ignota esse audet Senonensis Præsul asserere? Hoc revera, hoc, inquam, foret augere in Appellantibus pervicaciam dicendi, in Constitutione *Unigenitus* reprobatas fuisse propositiones, quarum sensum, nec sedente Clemente XI. nec regnante Benedicto XIV., clarissimi in Urbe Theologi cognoverunt.

Episcopos positos *supra speculam*, verum est. In eos quadrat, quod ait Ezechiel 33. 6. *Si speculator viderit gladium venientem, & non insonuerit buccina, &c.* quæ in verba animum Præsul intendit. Aliquando tamen melius unus non positus supra speculam veritatem annunciat, *quam septem circumspectores sedentes in excelso ad speculandum*, ut cap. 37. 18. inquit Ecclesiasticus. Et quidem etiam ex illa specula, quæ, auctore Augustino in libro de Gestis cum Emerito Donatista numer. 7. *est specula vinitoris non fastigium superbientis*, Episcopi erraverunt quamplurimi, non ii solummodo, qui Millenariis præluserunt cum Papia Hieropolitano, qui pro Quartadecimanis certarunt cum Polycrate Ephesino, qui Divinarum personarum oppugnarunt Trinitatem cum Paullo Samosatensi, vel impie de Verbo homine facto senserunt cum Theodoro Mopsuesteno, Nestorio Constantinopolitano, & Dioscoro Alexandrino, vel fuerunt Monothelitarum antesignani cum Pyrrho & Macario, aliique complures, de quibus cap 56. prænuntiaverat Isaias, *Speculatores cæci omnes: ipsi Pastores ignoraverunt intelligentiam*: non ii solummodo, verum & alii, qui suis in judiciis erraunt, quamquam sapientissimi forent, sicuti beatissimus Cyprianus circa sententiam Stephani Romani Pontificis, Magnus Basilius scribendo de S. Dionysio Alexandrino, Theodoretus Cyrensis pugnans adversus Cyrillum, Joannes Antiochenus, aliique Orientales improbando ejusdem Cyrilli anathematismos. Atque ne longe vagemur ab hac ipsa criminatione, qua nos iterum impetimur, erraverunt Galliarum Antistites ac presbyteri fautores Semipelagianorum, quos Augustino ejusque discipulis obloquentes S. Cælestinus I. litteris ad Venerium, ceterosque Galliæ Episcopos, putavit esse coercendos: neque defuerunt ætate hac nostra in ipso florentissimo Regno Præsules, a Romani Pontificis irreformabili sanctione (quod numquam nos in animum induximus nostrum) ad futuram generalem synodum appellantes. Quæ cum ita sint, nedum monachi, privatique homines, verum & Episcopi positi supra speculam errori inveniuntur obnoxii. Eapropter unus sapientissimorum Episcoporum ita alterum adloquebatur: *Neque arbitreris ideo nobis non posse subrepere injustam commotionem, quia Episcopi sumus: sed potius cogitemus inter laqueos tentationum nos periculosissime vivere, quia Episcopi sumus. Aufer itaque gesta Ecclesiastica, quæ perturbatior fortasse fecisti, & redeat caritas: aufer litem, & revoca pacem; ne tibi pereat homo amicus, & de vobis gaudeat diabolus inimicus*. Hæc Augustini sunt verba in epistola 250. ad Auxilium.

Non debebat ab ea animi commotione, errandique periculo semetipsum credere immunem prudens Senonarum Archiepiscopus, tametsi Scripta nostra maturo, ut asserit, ponderasset examine, quando graviori, & repetito examine aliorum adinventa sunt orthodoxa. Quamquam præsens discussio evidenter ostendet, fuerit necne ponderatio ejus accurata ac matura. Profecto quisquis leget *Bajanismum*, & *Jansenismum Redivivos* facile percipiet, auctores horum duorum, & hujus tertii, Opusculorum, nil aliud ex libris a nobis editis perlegisse, nisi textus aliquos e suo loco divulsos, mutilatos, atque ad calumniam, invidiamque nobis conflandam artificiose collectos ab alienæ Scholæ Theologo aut nimium imperito, aut certe præjudiciis abrepto. Ubique enim iidem textus, eademque arte truncati, quamvis ordine paullulum immutato, leguntur. Nolo autem hanc pravitatem in iis, qui ad Sacerdotii fastigium evecti sunt, temere suspicari. Ab illorum itaque judicio, quibus neque gentis origine, neque sacræ ordinationis titulo, neque diœceseos districtu, neque voti professione subjicior, ad unam provoco Apostoli-

cam Sedem, cui fideles omnes colla submittunt, & quæ sola non errandi certissimo fruitur privilegio; libenterque probo quod probat, damno quod damnat, rejicio quod rejicit, brevi huic præfationi finem imponens canone 8. caus. 2. quæst. 6. *Ad Romanam Ecclesiam ab omnibus, maxime tamen ab oppressis appellandum est, & concurrendum quasi ad matrem, ut ejus uberibus nutriantur, auctoritate defendantur, & a suis oppressionibus releventur; quia non potest, nec debet mater oblivisci filium suum.*

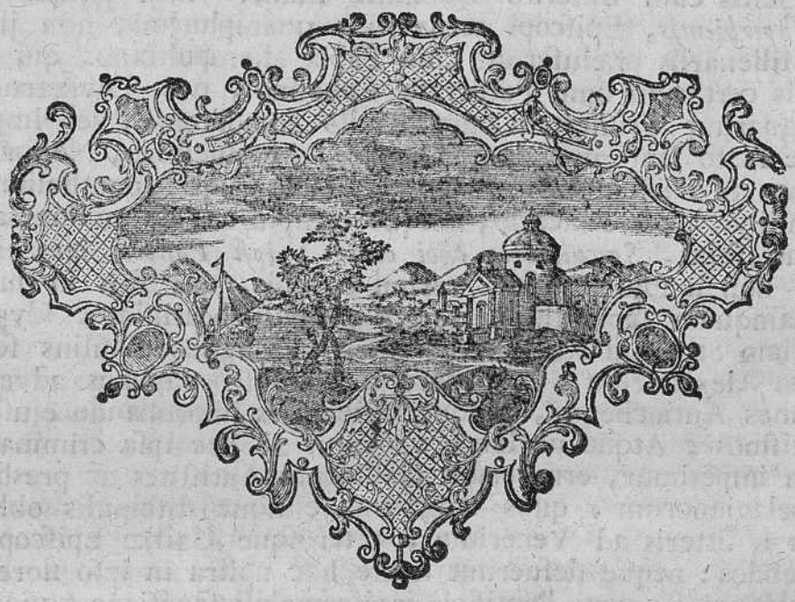

C A-

CAPUT PRIMUM.

De voluntate Dei circa ſalutem hominum, & Chriſti redemptionem.

ARCHIEPISCOPUS.

I. *Uxta definitiones Concilii Tridentini, & judicium in librum Janſenii, & propoſitiones ex eo extractas a SS. PP. Innocentio X. & Alexandro VII. latum, judicarunt centum, & amplius Epiſcopi Gallicani* (1), nullum eſſe ex fidelibus, qui non teneatur credere fide firma, Deum velle ipſum ſalvare, & Chriſtum pro ejus ſalute ſanguinem ſuum omnem fudiſſe, ac proinde illi gratias conceſſiſſe neceſſarias, ut poſſit ſalvari. *Enim vero quilibet fidelis tenetur de fide credere*, Chriſtum pro ejus ſalute paſſum, & mortuum, *prout fert Symbolum Nicænum a quolibet fideli recitandum; & a quolibet fideli in articulo mortis exigitur* (2), ut fide credat Chriſtum pro illo, & ejus ſalute æterna mortuum. *Ex quibus fidei punctis duo ad fidem æqualiter pertinentia ſequuntur: alterum Deum voluntate vera, & ſincera velle ſalutem æternam, ſaltem cujuslibet fidelis, juxta illud Evangelii Jo. 6.* Hæc eſt voluntas Patris, ut omnis qui credit in eum non pereat, ſed habeat vitam æternam: *alterum quod Deus cuilibet fideli ſubminiſtret gratias, quæ illi ſalutem æternam reddant vere poſſibilem, juxta illud concilii Arauſicani* (3): Hoc ſecundum fidem catholicam credimus, quod accepta per baptiſmum gratia, omnes baptizati, auxiliante Chriſto, & cooperante, quæ ad ſalutem animæ pertinent, poſſint, & debeant adimplere, ſi fideliter laborare voluerint.

F. J. LAURENTIUS.

Quidquid definivit ſacroſanctum & œcumenicum Tridentinum concilium, & confirmarunt in condemnatione propoſitionum Janſenii, Innocentius X. Alexander VII. aliique Romani Pontifices, necnon quantum attinet ad *antecedentem* Dei voluntatem ſalvandi omnes, atque ad univerſalem humani generis & ſingulorum hominum redemptionem, cuncti profitentur Catholici, ac tradunt in Paſtoralibus *Inſtitutionibus* anni 1714. & 1720. Galliarum Epiſcopi: id, inquam, firmiſſima fide, iis tantum exceptis, quæ inter Theologos adiaphora ſunt, ac inter ſcholarum placita connumerantur, nec definita fuerunt, tenendum eſſe abſque ulla hæſitatione affirmo, credo, ac declaro.

Ac primo Dominum Jeſum, non pro fidelibus tantum, verum etiam pro univerſis hominibus paſſum, & crucifixum fuiſſe demonſtravi multiplici argumentorum genere *libro V. Theolog. diſcipl. cap.* 1. *& libro* 17. *cap.* 3. unde teſtimonia, verbaque mea luce meridiei clariora produxi altero *Vindiciarum* mearum volumine, *Diſſert.* 4. *cap.* 2. §. 5. Quis negabit me citato *cap.* 3. impugnaſſe quintam Janſenianam propoſitionem, adductis verbis Apoſtoli ex *Epiſtola* 2. *ad Corinthios cap.* 6. *& ex* 1. *ad Timoth. cap.* 2., verbis Tridentinæ ſynodi *ſeſſ.* 6. *cap.* 2. *ac* 3., verbis complurium tam Græcorum, quam Latinorum Patrum? Quis negabit me catholica veritate comprobata, hæc ſubjeciſſe? *Janſeniana theſis opponitur veritati, quæ ubique clamat Chriſtum univerſi humani generis Reparatorem ac Redemptorem: clamat ore Apoſtolico, clamat oraculis conciliorum, clamat omnium Patrum ſermone, clamat denique concordiſsimis Scholaſticorum enunciationibus.*

Queritur autem Senonenſis Archiepiſcopus, nullibi a me exponi aut voluntatem illam *antecedentem*, aut univerſalem redemptionem per actualem collationem divinorum auxiliorum, & gratiæ præſertim ſufficientis, qua fideles conſequi valeant ſempiternam ſalutem.

Verum, niſi omnino deſipiam, aliud eſt omnes fideles regeneratos baptiſmate poſſe, ſi fideliter laborare voluerint, *auxiliante, & cooperante Chriſto*, adimplere quæ ad ſalutem animæ pertinent, ut *canone* 25. definivit Arauſicana ſecunda ſynodus: aliud eſt, ſingulis fidelibus actu ſufficiens auxilium ſemper adeſſe; & aliud, auxilium iſtud conferri ex voluntate antecedenti, quæ eſt in Deo, ſalvandi omnes homines.

Poſſe baptizatos *auxiliante, & cooperante* Chriſti gratia implere divina præcepta, & æternam conſequi vitam, quis negat? Non ſolum baptizati ſalvari, ſed etiam non baptizati, *auxiliante, & cooperante Chriſto*, credere poſſunt: ſed an juſto Dei judicio aut quidam fidelium prolapſi in profundum peccatorum ſuorum deſtituti ſint auxiliante ea gratia, vel hæc actu præſto ſit cuique infidelium, quæſtio ſcholaſtica eſt, non autem dogma fidei. Quot enim, obſecro, extant in florentiſſima Thomiſtarum ſchola, qui cum pueris in utero matrum pereuntibus, tum quibuſdam infidelibus, ac peccatoribus flagitioſiſſimis, ſubtrahi ſufficientis gratiæ auxilium totis lacertis propugnant? Horum permultos commemoravi libro 18. *Theol. diſcipl. cap.* 8. & in Vindiciis *diſſert.* 4. *cap.* 1. §. 4. *&* 6. Nec tempus conteram notiſſima unicuique nomina recenſendo; quandoquidem ipſemet auctor *Janſeniſmi Redivivi*, ideſt, conſcripti adverſus me operis, de hac mea poſitione, *Non eſt de fide, quod auxilium gratiæ omnibus miſericorditer exhibitum ac præparatum, omnes reapſe recipiant*, ſcribit *pag.* 254. *Veriſſima eſt hæc aſſertio; nam quod non omnes recipiant auxilium gratiæ, certiſsimum eſt, ſaltem de infantibus abſque baptiſmo ante uſum rationis morientibus. Quod autem auxilium illud gratiæ recipiant omnes adulti, ut pervenire poſſint ad fidem, non eſt definitum, imo contrarium docent ſatis communiter Theologi de iis, quos vocant negative infideles.* Addere autem poterat officioſiſſimus auctor, *& de fidelibus excæcatis idem tradunt Theologorum quamplurimi.* Iſtorum autem omnium, quibus gratia non confertur ſufficiens, Deus vult *antecedente* voluntate ſalutem, & pro iis omnibus mortuus eſt Chriſtus: imo, ut hi omnes ſalvari poſſint, *ſatis eſt, ut in Dei virtute ac bonitate ſit paratum ſufficiens auxilium, quo omnes poſſint ſalvari, licet de facto non omnes illud habeant ſibi collatum.* Atque hæc ſunt verba clariſſimi Thomæ de Lemos *libro* 4. *Panopliæ p.* 2. *tract.* 3. *cap.* 16., cui omnium fere Thomiſtarum nomine ſubſcribunt Alvarez *lib.* 11. *de Auxiliis diſput.* 12. §. 9. & Gonet *diſput.* 5. *de Reprobat. art.* 6. §. 2. Hæc præmonſtraverat diſcipulis ſuis Doctor Angelicus 1. 2. *q.* 109. *art.* 4. *ad* 2. & *q.* 6. *de Verit. art.* 3. *ad* 7. Quare ſi Deus vult omnium ſalutem, ſi Chriſtus pro omnibus mortuus eſt, & nihilominus auxilium gratiæ ſufficientis actu omnibus non confertur, aut id ſaltem a pluribus Catholicis propugnatur; quis non percipit, voluntatem illam generalem, rationemque communem redemptionis non poſtulare, ut gratia iis, quos Chriſtus redemit, & quos Deus vult ſalvos fieri, actualiter ſit collata?

Ceterum licet ad voluntatem illam *antecedentem*, atque ad communem totius humani generis reparationem neceſſum non ſit, ut gratia actu ſingulis, qui in via ſunt, conferatur; voluntate tamen Dei *conſequente*, fidelibus ſingulis, niſi libere ponant obicem, dari ob merita Chriſti gratiam ſufficientem, eamdemque gratiam interdum cuique, infidelibus quoque, & magnis peccatoribus affulgere, quamquam non ſemper urgente quoque præcepto, expreſſe a me traditum eſt, ut paullo poſt demonſtrabo, notionem voluntatis *antecedentis* exponens, & revincens apertæ falſitatis Accuſatorem.

(1) Documentum Paſtorale anni 1720. (2) Rituale Romanum, (3) 2. cap. 25.

ARCHIEPISCOPUS.

II. *Hoc catholicum dogma nullibi clare, ac distincte exponitur in libris Theologicis FF. Bellelli, & Berti: imo ea principia ponunt, quibus aut infirmatur, aut destruitur. Equidem, ut a Jansenio recedere videantur, student asserere voluntatem Dei, & passionem Christi pro salvandis omnibus; sed voluntatem illam ita exponunt, ut a Jansenio, & ejus discipulis admittatur, absque eo quod errori in sensu libri Jansenii damnato renuntient.*

Loco voluntatis veræ, & sinceræ, quæ est in Deo salvandi omnes fideles, admittit uterque, Fr. Bellelli, & Berti, voluntatem, quam vocant metaphoricam, & quæ nulla habeat adjuncta media vere sufficientia ad salutem eorum, qui pereunt. Illam quoque antecedentem vocant, sed *antecedentem* ad prævisionem peccati Adami, quæque sit in Deo, quatenus omnes suas creaturas dilexit, præscindendo ab Angelorum, & hominum lapsu.

F. J. LAURENTIUS.

Perspicuum est, virum doctissimum, dum ait a me appellari voluntatem Dei *antecedentem* salvandi omnes *metaphoricam*, oscitanter, non maturo, ut inquit, examine meas pervolutasse lucubrationes. Etenim *lib.* 5. *Theol. discipl. cap.* 1. hanc præmitto propositionem: *Deus voluntate antecedenti vult omnes homines, nemine prorsus excepto, salvos fieri*; deinde statuo propositionem alteram: *Hæc voluntas salvandi omnes est in Deo vera, propria, ac sincera.*

Propositionem primam demonstro verbis Ezechielis *cap.* 33. *versu* 32. & Apostoli in *prima ad Timotheum capite* 2. necnon Sancti Prosperi *ad* 2. *objectionem Vincentianam*. Utor præterea multiplici argumentorum genere, atque illo præsertim, quod Christus pro omnibus hominibus mortem subierit, productis aliis Apostoli verbis *ex epistola* 2. *ad Corinth. cap.* 5. 14. Quare non solum pro fidelibus, sed etiam pro omnibus omnino hominibus Christum fuisse cruci suffixum, ac pretiosum fudisse sanguinem, & Deum voluntate *antecedente* omnium hominum salutem velle, firmissime teneo, ac profiteor.

Quoniam tamen certissimum, exploratissimumque non est, singulis omnino hominibus auxiliatricem gratiam actu conferri, ut paullo supra dixi, cunctique fatentur; apertissima consecutione inde infertur, generalem illam *voluntatem* salvandi omnes, & redemptionem illam, in qua omnes homines comprehenduntur, non importare actualem *collationem* gratiæ sufficientis, sed ejusdem gratiæ *præparationem*; tametsi eadem gratia sufficiens voluntate *sequente* fidelibus, *aliisque secundum mensuram donationis Christi* conferatur. In sententia itaque illorum Theologorum, qui propugnant privari sufficiente gratia puerulos denatos absque Sacramento regenerationis, & quosdam ex infidelibus, & ex peccatoribus excæcatis; cui sententiæ adhærere me fateor, *antecedens* Dei voluntas, & communis ratio redemptionis humanæ important gratiæ præparationem, non actualem ministrationem. Alioqui, rogo, quomodo vellet Deus salutem parvulorum, scelestissimorumque peccatorum, quibus justissimo Dei judicio sufficiens gratia negatur? Præparatio itaque gratiæ ad *antecedentem* Dei voluntatem, actualis collatio gratiæ ad voluntatem *consequentem* refertur: quod fortasse melius paullo post explicabo.

Itaque catholicum dogma, & extra omnem controversiam positum, est Deum velle salutem omnium, & Christum passum esse pro omnibus: sed gratiam actu conferri omnibus, placitum est scholæ, quod in utramque controvertitur partem. Catholico dogmati absque ulla hæsitatione subscribo; at nemo suadere potest, ut in iis, quæ arbitrio subjiciuntur disputantium, dereliktis signis majorum, debeam ad recentiorum castra transire.

Propositionem alteram, *Hæc voluntas salvandi omnes est in Deo vera, propria, ac sincera*, demonstro pluribus argumentis, quorum primum est: *Quidquid sacræ litteræ de Deo affirmant, si maxime deceat ipsius bonitatem, misericordiam ac providentiam, qua rationales creaturas dirigit in viam salutis, id absque ulla hæsitatione est asserendum de ipso Deo. Atqui in sacris libris legitur velle Deum, ut omnes homines salvi fiant; id vero magnopere decet infinitam ipsius caritatem, & directionem creaturarum in finem ultimum. Igitur absque ulla hæsitatione asserendum est, Deum proprie ac sincerissime velle salutem omnium.* Dicit ergo album nigrum, & nigrum album, quisquis ait a me *antecedentem* voluntatem Dei non sinceram vocari, sed *metaphoricam*, in eo quod connotat, ejusque objectum est; nam esse duntaxat voluntatem *signi*, *non beneplaciti*, nec voluntatem *simpliciter*, sed *secundum quid* respectu effectuum, qui pendent a voluntate *sequente*, est apertissima S. Thomæ sententia, ut paullo post demonstrabo.

Advertendum est enim modo, quod licet ego *antecedentem* Dei voluntatem absque ullo additamento *metaphoricam* tantum dixissem; non proinde forem redarguendus. Etenim sunt Theologorum bene multi, qui docent ipsam voluntatem Dei *antecedentem* salvandi omnes, *esse voluntatem signi, quæ tantum est metaphorica, seu interpretativa, quia ita se gerit Deus, ac si illum actum voluntatis haberet. Ita sentit Cajetanus ad Timoth.* 2. & *Marsilius in* 1. *dist.* 45. Hæc sunt verba Francisci Suarez *lib.* 3. *de Providentia gratiæ cap.* 2. In qua sententia ii quoque versantur, qui docent voluntatem divinam, quam Scholastici vocant *voluntatem beneplaciti*, semper impleri: de quibus plura Gabriel Vasquez *p. p. disp.* 83. *cap.* 1. Puto duo Medistarum lumina, Suaresium nempe, ac Vasquesium sufficere, ne quis hæsitet, an inter Catholicos extent, qui tradunt *antecedentem* illam voluntatem esse tantummodo *metaphoricam*. Qui plures quærit idem sentientes, adeat Joannem Baptistam Gonet *disp.* 4. *de Volunt. art.* 3. asserentem hoc idem propugnasse Estium, Basilium Legionensem, Bannez, Navarretam, Zumel, Alvarez, Nazarium, Gonzalez, Salmanticenses. Non caute idcirco se gerit, qui Theologum aliquem Jansenianis accenset, propterea quod voluntatem Dei *antecedentem* scripserit esse tantummodo *metaphoricam*.

Duo igitur evidentissima sunt, unum, a me voluntatem Dei *antecedentem* non dici *metaphoricam*, cum vera, propria, & sincera dicatur, spectato proprio ejusdem voluntatis effectu, qui est præparare omnibus & singulis auxilia supernæ gratiæ, necessaria ad capessendam salutem: alterum, nulla eos perstringendos esse censura, qui affirmant voluntatem, de qua loquimur, esse revera *metaphoricam*. Illud præterea falsum est, a me voluntatem ipsam dici *antecedentem* quidem, sed *antecedentem* ad prævisionem peccati Adam, & quatenus in Deo est, *in quantum omnes rationales creaturas dilexit præscindendo ab Angelorum, & hominum lapsu*. Istud enim ego sententiæ meæ oppono, non affirmo: nec satis mirari possum imputari mihi ab Episcopo, a judice, a viro dignitate, doctrina, & fama clarissimo sententiam, quam refello. Postquam enim voluntatem Dei *antecedentem* salvandi omnes propugnavi auctoritate divinarum Scripturarum, ac Patrum, *lib.* 5. *cap.* 1. *prop.* 1. hæc scripto mandavi: *Respondent Jansenianis productum Pauli testimonium referri ad homines status innocentiæ, non vero ad illos, quos originalis culpa devinxit. Quod ostendi potest etiam ex idea voluntatis antecedentis, quam supra tradidimus ex Thomistis: hæc enim respicit rationalem creaturam secundum se, & abstrahendo a superinductis circumstantiis peccati. Ubi ergo originalis culpa supponitur, voluntas antecedens non habet locum.* Huic vero responsioni ita occurro: *At inanis profecto elusio. Nam in primis Apostolus de his loquitur, pro quibus affirmat orandum esse; at præcipit ut oremus pro omnibus, etiam regibus improbis, quales tum orbis terrarum dominabantur, & quos specialiter ibi* (in epist. 1. ad Tim. 2.) *commemorat: Ergo ad omnes homines Apostolica spectat sententia.* Addo rationes alias, quas brevitatis gratia prætermitto; quum hæc sola evidenter commonstret objici mihi id, quod a me refutatur.

Porro quod nuper de Thomistis dixi, nullatenus suffragatur Jansenianis; quoniam ea consideratio, juxta quam in eorum schola voluntas Dei appellatur *antecedens*, in unoquoque hominum statu locum habet, & a circumstantiis, in quibus homo actu ponitur *a parte rei*, abstrahitur, ac præscinditur. Audiatur prælaudatus Gonet initio citatæ *disput.* 4. *art.* 1. *Thomistæ*, inquit, *cum Sancto Doctore existimant voluntatem antecedentem esse illam, qua aliquid amatur consideratum solum secundum se, & ut præcisum a circumstantiis, cum quibus ponitur a parte rei.*

Et quidem Doctor Angelicus 1. *p. q.* 19. *art.* 6., ubi docet divinam voluntatem semper impleri, priori loco hanc proponit objectionem: *Videtur quod voluntas Dei non semper impleatur. Dicit enim Apostolus* 1. *ad Timotheum* 2. *quod Deus vult omnes homines salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire. Sed hoc non ita evenit. Ergo voluntas Dei non semper impletur.* Ita vero S. Thomas huic argumentationi respondet: *Ad primum ergo dicendum, quod illud verbum Apostoli, quod Deus vult omnes homines salvos fieri, potest tripliciter intelligi. Uno modo ut sit accommoda distributio; secundum hunc sensum, Deus vult salvos fieri omnes homines qui salvantur, non quia nullus homo sit, quem salvum fieri non velit, sed quia nullus salvus fit, quem non velit salvum fieri, ut dicit Augustinus. Secundo potest intelligi, ut fiat distributio pro generibus singulorum, & non pro singulis generum; secundum hunc sensum, Deus vult de quolibet statu hominum salvos fieri, mares & feminas, Judæos & Gentiles, parvos & magnos; non tamen omnes de singulis statibus. Tertio secundum Damascenum intelligitur de voluntate antecedente, non de voluntate consequente, quæ quidem distinctio non accipitur ex parte voluntatis divinæ, in qua nihil est prius, vel posterius, sed ex parte volitorum. Ad cujus intellectum considerandum est, quod unumcumque secundum quod bonum est, sic est volitum a Deo. Aliquod autem potest esse in prima sui consideratione, secundum quod absolute consideratur, bonum vel malum: quod tamen prout cum aliquo adjuncto consideratur (quæ est consequens consideratio ejus) e contrario se habet. Sicut hominem vivere est bonum, & hominem occidi est malum, secundum absolutam considerationem: sed si addatur circa aliquem hominem quod sit homicida,*

vel

vel vivens in periculum multitudinis; sic bonum est eum occidi, & malum est eum vivere: unde potest dici quod judex justus antecedenter vult omnem hominem vivere; sed consequenter vult homicidam suspendi. Similiter Deus antecedenter vult omnem hominem salvari; sed consequenter vult quosdam damnari, secundum exigentiam suæ justitiæ. Neque tamen id, quod antecedenter volumus, simpliciter volumus, sed secundum quid: quia voluntas comparatur ad res secundum quod in seipsis sunt in particulari. Unde simpliciter volumus aliquid, secundum quod volumus illud consideratis omnibus circumstantiis particularibus, quod est consequenter vellle. Unde potest dici, quod judex justus simpliciter vult homicidam suspendi; sed secundum quid vellet eum vivere, scilicet in quantum est homo: unde magis potest dici velleitas, quam absoluta voluntas. Et sic patet quod quidquid Deus simpliciter vult, fit; licet id, quod antecedenter vult, non fiat. Hactenus S. Thomas, ad cujus *Summæ* marginem citantur Augustinus *de Prædest. SS. cap.* 8. *Ench. cap.* 103. *lib.* 4. *contra Julian. cap.* 8. *de Correpl. & Grat. cap.* 14. & Damascenus *lib.* 2. *de Fide Orth. cap.* 29.

Hæc sententia, quam amplectuntur omnes Thomistæ, probatur etiam Dionysio Petavio: qui Theologic. dogm. *tomo* 1. *lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 15. allata voluntatis *antecedentis*, & *consequentis* divisione, *Voluntas prima*, inquit, *est qua Deus ex se vult aliquid sine ulla consideratione circumstantium rerum, ut cum velle dicitur omnes homines salvos fieri. Secunda, sive consequens voluntas est, qua ex certis circumstantiis vult aliquid, quod alioqui nollet, ut cum aliquos damnari vult.* Consentit, nescio an invita Minerva, an veritate cogente, Auctor *Jansenismi Redivivi*, affirmans *pag.* 83. eam esse voluntatem antecedentem, *quæ fertur in objectum, non quidem quale est in seipso, sed abstrahendo a quibusdam circumstantiis.* Hæc est mea de *antecedente* Dei voluntate sententia, quam vellicat Senonensis Antistes; eamque tradidi lib. 5. cap. 1. §. *Itaque voluntatem antecedentem, &c.* libro 17. cap. 4. §. *Quantum spectat ad sententiam Thomistarum*, & in Vindiciis *disp.* 4. *cap.* 2. §. 10. *num.* 2. qui incipit, *Quod autem secundo loco dixi, ad voluntatem antecedentem, &c.*

Consequitur ex dictis, ad voluntatem Dei *antecedentem* non requiri, ut auxilia divinarum gratiarum omnibus præparata, actu conferantur iis, qui in certis circumstantiis constituti sunt; ad hos enim non tendit actus divinæ voluntatis *antecedentis*, quâ homines considerantur *secundum se*, sed actus voluntatis *consequentis*, quæ refertur ad homines in certis positos circumstantiis, seu, ut loquitur scholarum Angelus, *cum aliquo adjuncto*. Quamobrem ludunt operam qui nobis opponunt, denegari voluntatem Dei *antecedentem* salvandi omnes, si subtrahatur gratia sufficiens, vel parvulis obnoxiis originali peccato, qui rapiuntur sine baptismi lavacro, vel adultis pondere peccatorum gravatis, qui aut non vocantur, aut non ita vocantur, ut sequantur vocantem; quippe hi non abstractim, & *in quantum homines sunt*, considerantur, sed in iis vel originalis, vel personalis peccati cricumstantiis, & adjunctis, in quibus objectum sunt voluntatis *sequentis*; & in quibus si gratia conferatur, misericorditer confertur, si negatur autem, justo judicio negatur.

Quoniam tamen voluntas Dei *antecedens*, & *consequens* sunt in Deo una eademque voluntas, & distinguuntur tantum *respectu volitorum*, ut ait S. Thomas, ac nos etiam tradidimus prælaudato capite primo libri v. §. *At pessime novæ hæreseos patroni*; idcirco gratia, quæ, si consideretur homo *secundum se*, unicuique præparata est, nonnullis in certis circumstantiis negatur, idest, præparatur *antecedente* voluntate, subtrahitur voluntate *sequente*, quæ *consequens* voluntas nulla alia ratione distinguitur ab *antecedente*, nisi ea, qua scientia Dei *abstractiva* distinguitur *ab intuitiva*, respectu nimirum, prout nuper dixi, connotatorum.

Quod itaque censor addidit, ita a me voluntatem *antecedentem* exponi, ut meo in sensu nulla habeat adjuncta media vere sufficientia ad salutem eorum, qui pereunt, (debita cum reverentia dictum sit) ludicrum est, atque inane. Enimvero voluntas *antecedens* adjuncta habet media vere sufficientia, parata omnibus hominibus *secundum se* consideratis; & non habet adjuncta media vere sufficientia actu collata omnibus hominibus consideratis *in certis circumstantiis*: qua duplici consideratione supposita, inepte dicitur per voluntatem *antecedentem* media vere sufficientia actu omnibus constitutis in statu peccati conferri, quoniam iis gratiam actu conferre pertinet ad voluntatem Dei *consequentem*, non ad voluntatem Dei *antecedentem*. Quæ cum omnibus Thomistis sint apertissima; jure miror, quomodo ignorentur a Præsule sapientissimo, qui adversus me stylum acuens testatur, se nulli scholæ esse addictum, sed potius Thomistis adhærere, quam ceteris.

Profecto, ut supra monui, & nemo unus ignorat, Deum auxilia sufficientia non omnibus actu elargiri, tametsi velit omnes, & singulos salvos fieri, docuerunt Theologi, quos laudavi in Vindiciis *dissert.* 4. *cap.* 1. idest, Thomas de Lemos *tomo* 2. *Panopliæ pag.* 308. & 310. ac *tom.* 4. *pag.* 65. Gonet *de volunt. disput.* 3. *art.* 5. & *disp.* 5. *art. item* 5. Bannes 1. *p. q.* 23. *art.* 3. *concl.* 8. Zumel 1. *p. q.* 23. Joannes a S. Thoma 1. *p. q.* 19. *disp.* 5. *art.* 8. aliique innumeri, qui Apostolica verba, *Deus vult omnes homines salvos fieri*, explicant de præparatione, non de actuali collatione divinorum auxiliorum. Et, si alii diversa ratione voluptatem *antecedentem* exponunt, & auxilium sufficientis gratiæ singulis actu conferri propugnant; non tamen audent prædictæ sententiæ notam erroris inurere, paucis fortasse exceptis, qui opiniones suas extollere & propagare aliarum depressione, & criminatione, præteritorum discriminum immemores, auramque flantem captantes, perperam adnituntur.

Berti Theol. Tom. VII.

ARCHIEPISCOPUS.

III. *Quantum autem ad voluntatem salvandi omnes homines, quam admittere se profitentur, ita illam explicant. Sic scribit Fr. Berti:* (1) Dico universos homines redemptos, quatenus proposita est omnibus propitiatio per fidem in Sanguine Christi: quatenus Christus sua passione instituit causam nostræ liberationis: quatenus obtulit pretium, vi cujus omnia peccata deleantur: quatenus demum humanam naturam suscepit propter communem omnium redemptionem. Atque hæc est voluntas antecedens, quam dixi connotare ordinis institutionem.

Nihil illic de voluntate illa sincera, & benefica, qua Deus quemlibet fidelem, etiam eos, qui pereunt, adjuvat ut salutem assequi possint: imo illam excludit postmodum sic loquendo (2): Fateor eandem esse de voluntate antecedenti, & de morte Christi rationem; sed voluntas illa antecedens connotat, sententia nostra, institutionem remedii, pretii oblationem, redemptionis virtutem, non distributionem, & applicationem beneficiorum, & passionis Christi, effecta, atque munera, quæ sint etiam extraneis communia. Verissimum est ergo eam Apostoli sententiam, *Vult omnes homines salvos fieri*, accipiendam esse cum Augustino pro generibus singulorum, non pro singulis generum, si loquamur de largitione gratiarum, &c. *Ex his concludit*: Voluntatem illam antecedentem esse in Deo metaphorice, si comparetur ad actualem consecutionem salutis, & Redemptionis proprietatem: sincera est autem, & vera, & etiam effectum suum consecuta, ut refertur ad unam caussam humani generis a Domino in veritate suscepta, ad effusionem sanguinis, ad institutionem Ecclesiæ, ad virtutem pretii, ad præparationem remedii, ad vocationem gentium, & ad efficaciam Sacramentorum.

En, ut jam observavimus, silet de voluntate illa speciali, qua singulis fidelibus, etiam iis, qui pereunt, Deus subministrat media, quibus salutem possunt assequi; silet, inquam, ubi hæc media commemorare debuisset. Voluntas ergo, quæ alios quam prædestinatos respicit, nihil aliud ex F. Berti connotat, quam sufficientiam pretii infiniti, & alia hujusmodi; inter quæ non recenset largitionem mediorum saluti vere, & proprie sufficientium, nequidem pro fidelibus. Hoc autem adhuc clarius aperit, dum voluntatem illam metaphoricam, quam etiam antecedentem vocat, docet omnino sterilem, nec auxilia distribuentem iis, qui pereunt, quibus auxiliis salus æterna vere fiat possibilis, saltem fidelibus renatis in Christo; sic enim loquitur (3): Ex voluntate antecedente in singulos actualis gratia non derivat, sive voluntatem illam dixeris *signi*, non *beneplaciti*; sive illam explicaveris comparate ad universum genus humanum, non ad hujus generis individua in certis circumstantiis constituta; sive ejus effectum dixeris institutionem ordinis, non consecutionem: quam postremam sententiam nos amplectimur. *Et paullo post sic de S. Prospero* (4) *injuste loquitur in responsione ad objecta Massiliensium, & carmine de Ingratis*, ubi generalem voluntatem salvandi omnes, & communem humani generis redemptionem explicat per institutionem, & efficaciam remedii, non per actualem gratiæ largitionem, ut ostendimus. *Quæ omnia & Jansenius, & Jansenii defensores admittunt libenter, & hoc sensu Christum pro omnibus mortuum confitentur, absque eo, quod errorem in quinta propositione damnatum ejiciant, & ejurent.*

F. J. LAURENTIUS.

Quemadmodum de voluntate *antecedente*, ita in Augustinensium, Thomistarumque sententia ratiocinandum est de morte Christi, quatenus crucem subiit pro totius mundi redemptione, & propter communem humani generis caussam, sive, prout redemptio omnia, & singula comprehendit humanæ naturæ individua. Dixi per voluntatem Dei *antecedentem* auxilia vere sufficientia omnibus præparari, sed in ipsa *antecedente* Dei voluntate considerari homines *secundum se*, non in certis rerum circumstantiis vel adjunctis: per voluntatem *sequentem* sufficientem gratiam non omnibus actu conferri, sed denegari aliquibus, & juxta *Dei beneplacitum*, juxta *mensuram donationis*

(1) T. 3. p. 357. (2) Ibid. p. 360. (3) P. 412. (4) P. 463.

nis Christi, quibusdam dari auxilia sufficientia, quibusdam gratiam per se efficacem, & quibusdam, nimirum electis, specialissimum donum finalis perseverantiæ. Eodem prorsus modo Christus universos homines redemit, propter unam omnium caussam in veritate susceptam, & quoad magnitudinem & potentiam pretii, atque secundum communem rationem redemptionis, quæ comparatur ad unam omnium hominum naturam in Adamo corruptam & mortificatam, & ad quam liberandam & sanandam mors Unigeniti Filii Dei est maximum & singulare remedium, pro omnibus paratum, & cunctis exhibitum: quæ communis ratio nostræ redemptionis non est dissimilis voluntati *antecedenti*, qua consideratur homo *secundum se*, eique remedia salutis, & gratiarum munera præparantur. At Christus non est mortuus pro omnibus & singulis, secundum peculiarem rationem atque proprietatem, qua actu beneficium mortis ejus singulis applicetur, aliis quidem per vocationem ad fidem, aliis per regenerationem baptismi, & remissionem originalis peccati, aliis per aliorum sacramentorum fructus multiplices, & uberrimos, aliis demum prædestinatis *secundum propositum voluntatis suæ*, magno dono collato perseverantiæ, atque hæc redemptionis proprietas, & ratio peculiaris respondet voluntati Dei consequenti. Pertractavi paullo supra de voluntate divina; nunc breviter agendum est de Christi Domini redemptione.

Generalem itaque illam, cunctisque hominibus communem redemptionem sitam esse *in pretio sanguinis Christi*, atque in *institutione caussarum*, seu *præparatione mediorum*, *quibus remitti possint quæcunque peccata*, non autem in auxilio gratiæ omnibus actualiter collato, fateri tenentur qui cum celeberrima Thomistarum schola permultis gratiam illorum culpa, & justissimo Dei judicio subtrahi propugnant. Quod, etsi *libro* 17. *Theol. discipl. cap.* 4. prolixa dissert. demonstravi; opportunum tamen videtur compendio rursus id agere. Ignorat nemo, principem scholasticorum beatissimum Thomam, ut mittam interim præstantissimos divinæ gratiæ vindices Augustinum, & Prosperum, 3. *p.* 49. *art.* 1. *ad* 3. hæc habere: *Christus in sua passione nos a peccatis liberavit causaliter, idest, instituens caussam nostræ liberationis, ex qua possent quæcunque peccata quandoque remitti, vel præterita, vel præsentia, vel futura: sicut si medicus faciat medicinam, ex qua possint quicunque morbi sanari, etiam in futurum.* Et proximo art. ad 2. *Præparatum est homini remedium ex passione Christi, quo se potest tueri contra hostes impugnatores, ne deducatur in interitum mortis æternæ.*

Hisce verbis præceptoris Angelici utitur Thomas de Lemos *tom.* 2. *Panopliæ tract.* 4. *de Reprobat. cap.* 21. ubi *num.* 325. ait: *Non enim requiritur ad hoc, ut cum omni proprietate Christus dicatur omnium redemptor, quoad sufficientiam, quod in omnibus de facto sufficientia remedia applicentur; sed quod in se habeat sufficientem virtutem, & talem pretii magnitudinem, qua possint sufficientissime omnes redimi, ac salvari: quod autem aliquibus non applicetur, ad alia pertinet divina judicia.* Similia Gonet *de volunt. Dei disp.* 3. *art.* 5. *num.* 99. Joannes a S. Thoma *in* 1. *p. q.* 19. *disp.* 5. *art.* 8. *num.* 31. Benitez *de vera Christi gratia disp.* 1. *dub.* 1. *num.* 1. Orsi *in Petri a Soto Vindiciis cap.* 6. *art.* 3. verbo dicam, Thomistæ omnes; qui sive doceant sufficientem gratiam singulis dari, sive istud negent, unanimiter tamen fatentur ad voluntatem *antecedentem*, & ad communem humani generis redemptionem requiri *præparationem* mediorum, quibus unusquisque salutem consequi possit, non vero necessariam esse actualem ipsorum mediorum *applicationem*.

Præter Thomistas idem tradiderunt Cardinalis de Lauræa *opus.* 2. *concl.* 2. *num.* 183. & *concl.* 3. *num.* 192. Franciscus Macedo *in Scrinio cap. ult. & lib.* 3. *de Clavibus cap.* 3. & cum nostratibus singulis Cardinalis Norisius *libro* 2. *Hist. Pelag. cap.* 15. atque in opusculo edito sub nomine *Annibalis Ricci*. Quorum, aliorumque verba produxi in Vindiciis *dis.* 4. *cap.* 1. §. 6. Addidi eo loci censuram Theologorum Lovaniensium *ad assertionem* 7. *Medistarum*, ejusdemque censuræ *justificationem*: ad quam elevandam non abstinuerunt adversarii (videte quale illis insit ingenium) ab opponenda mihi censura altera Duacensi, eo nomine proscripta, quod Jansenianis adnumeret Antoninum Massouliè, Thomistarumque alios sententiæ nostræ propugnatores. Quæ ne dicta videantur ad conflandam alicui calumniam, demonstratum est vulgata typis lucubratiuncula, italico sermone conscripta. Omnium vero, quos laudavi, firmissima sententia est, ex quo Christus sit universorum redemptor, non inferri quod gratia collata sit universis.

Quidquid ergo sit de sententia Theologorum illorum, qui ex Christi redemptione gratiam singulis conferri putant (quam sententiam nec probo, nec damno) ea profecto, quam nuper explicavi, Catholica est, & vetustior, necnon magis apta, nisi mea me fallit opinio, ad revincendos hæreticos dogmatizantes Christum non esse mortuum pro omnibus. Nam si adversus istos ostendere nitamur, universalis redemptionis, & universalis collationis gratiæ unam esse eamdemque rationem; vereor, ne audacter reponant. Atqui gratia omnibus juxta veteres clarissimosque Theologos non confertur: ergo pro omnibus Redemptor mortem non subiit. Sed judicium de hac re ferant, qui putant valere plurimum ad hæreses confutandas opinationem eorum, qui nudius tertius prodierunt, Theologorum; & nihili faciendam illorum sententiam, quos magnopere venerabatur antiquitas.

Horum ego inhærens vestigiis dico Christum mortuum esse pro parvulis, qui non regenerati morte rapiuntur acerba; quibus tamen auxilia gratiæ non conferuntur. Dico Christum mortuum esse pro infidelibus; quorum tamen plerisque non affulget lux gratiæ. Dico Christum mortuum esse pro fidelibus, atque pro his maxime; quorum tamen nonnullis, dum rebelles lumini fiunt, actualis gratia justo judicio subtrahitur. Dico Christum mortuum esse pro omnibus; non tamen omnes beneficium mortis ejus recipere. Quæ postrema verba sunt etiam sacrosanctæ Tridentinæ synodi *sess.* 6. *cap.* 3. Ac si mihi lingua eorum uti fas est, quorum opera aliquandiu (utinam utiliter) pervolutavi; addo cum Augustino *de Nat. & gratia cap.* 22. *Prævaricatorem legis digne lux deserit veritatis: & de dono persev.* cap. 12. Deus hominibus *dat gratiam quibus vult, quoniam misericors est; quod etsi non det, justus est: & non dat quibus non vult, ut notas faciat divitias gloriæ suæ in vasa misericordiæ*; nec non de *Correpti. & grat.* cap. 11. num. 32. *Nunc autem quibus deest tale adjutorium* (appellatum ibidem ab Augustino *sine quo*) *jam pœna peccati est; quibus autem datur, secundum gratiam datur, non secundum debitum.* Addo etiam quæ habentur in epistola synodica Episcoporum Africanorum in Sardinia exsulum scripta anno 523. cap. 9. *De gratia vero non digne sentit quisquis eam putat omnibus hominibus dari: cum non solum* non omnium sit fides, *sed adhuc nonnullæ gentes inveniantur, ad quas fidei prædicatio non pervenit: Beatus autem Apostolus dicit:* Quomodo invocabunt, in quem non crediderunt? aut quomodo credent ei, quem non audierunt? quomodo autem audient sine prædicante? *Non itaque gratia omnibus datur: quandoquidem ipsius gratiæ participes esse non possunt qui fideles non sunt; nec possunt credere, ad quos invenitur ipse fidei auditus minime pervenisse. Ipsa vero* gratia *quibuscunque datur, non æqualiter* datur, *sed secundum mensuram donationis Christi*, & unicuique sicut Deus divisit mensuram fidei: *qui non hominum personas accipit*, sed omnia operatur unus atque idem Spiritus, dividens propria singulis prout vult.

Ex his Africanorum Patrum verbis aperte intelligimus, gratiarum dona, quæ propter merita Christi præparata sunt omnibus, non æqualiter dari quibus dantur. In illa *præparatione* relucere dicimus communem redemptionem, in qua universi homines comprehenduntur; in hac *distributione* apparet redemptionis proprietas, & in diversa gratiarum distributione splendet diversa fructuum passionis Christi communicatio. Hanc Africani Patres non esse in omnibus æqualem rectissime affirmaverunt. *Adjutos* enim *homines novimus Dei spiritu, ut ea vellent, quæ Dei sunt, ante baptismum, sicut Cornelium: quosdam vero nec post baptismum, sicut Simonem Magum. Judicia enim Dei sicut multa abyssus: & gratia ejus non ex operibus, alioqui gratia jam non est gratia*, inquit S. P. Augustinus *lib.* 1. *operis imperf. contra Julian. num.* 98. Interdum etiam *sanctos & fideles suos in aliquibus vitiis tardius sanat: nec in eo ipso vult nos damnabiles esse, sed humiles, commendans nobis eamdem gratiam suam, ne facilitatem in omnibus assecuti, nostrum putemus esse quod ejus est: qui error multum est religioni pietatique contrarius*, ait idem S. Pater *lib.* 2. *de peccat. merit. & remiss. cap.* 19. *num.* 33. Aliquando *sanctis suis alicujus operis justi non tribuit vel certam scientiam, vel victricem delectationem, ut cognoscant non a seipsis, sed ab illo sibi esse lucem qua illuminantur tenebræ eorum, & suavitatem qua det fructum suum terra eorum*, scribit eo loci num. 31. Gratiæ Magister. Prædestinati autem, qui recipiunt beneficium passionis Christi præstantissimum, pro quibus specialiter oravit, quique sunt oves, quas nemo potest rapere de manu ejus, *suo, ut pereant, desiderio non dimittuntur*; eorumque numerus in Dei regnum, *donata sibi etiam usque in finem perseverantia, integer perducetur, & illic integerrimus jam sine fine beatissimus servabitur, adhærente sibi misericordia Salvatoris sui, sive cum convertuntur, sive cum prœliantur, sive cum coronantur*: quæ item verba sunt Augustini in libro *de gestis Pelagii cap.* 3. & *de correpti. & gratia cap.* 13.

Ad hos prædestinatos proculdubio præsertim comparatur voluntas Dei salvandi omnes, quam Scholastici appellant *voluntatem consequentem*: de qua prælaudatus S. Pater interpretatur verba Apostoli 1. ad Tim. 2. 4. *Qui vult omnes homines salvos fieri, cap.* 103. *enchiridii, lib.* 4. *contra Julianum cap.* 8. & *lib. de correpti. & grat. cap.* 14. ut recte animadvertit S. Thomas 1. *p. q.* 19. *art.* 6. de quo supra.

Istius diversæ distributionis beneficiorum Dei, & applicationis meritorum Christi nulla alia ratio invenitur in Augustiniana sententia, nisi quæ repetitur ab inscrutabilibus Dei judiciis, ideoque ratio ipsa constituenda non est in redemptione humani generis, quatenus ad omnes homines comparatur, neque in voluntate Dei *antece-*

tecedente, quæ respicit homines secundum se. Etenim si ab Augustino petamus; *Cur uni ita veritas suadeatur ut persuadeatur, illi autem non item; cur alios religiosos facit, alios non facit; cur ex duobus parvulis originali peccato pariter obstrictis iste assumatur, ille relinquatur; & ex duobus ætate jam gradibus, cur iste ita vocetur, ut vocantem sequatur, ille autem aut non vocetur, aut non ita vocetur; cur ex duobus piis huic donetur perseverantia usque in finem, illi non donetur*: Si hæc, inquam, ab Augustino petamus; non aliam accipiemus responsionem, quam istam, *Inscrutabilia sunt Judicia Dei*. Ita S. P. *lib. de Spiritu, & lit. cap.* 34. ita lib. 1. *op. imp. numer.* 135. ita libro *de dono persev. cap.* 9. ita in omnibus fere adversus Pelagianos operibus. Quare præter illam catholicam, certissimamque veritatem, quod Dei gratia cui datur, misericorditer datur, cui autem non datur, justo judicio non datur: quærenti a me, cur uni baptismatis gratia, alteri caritas & religio, huic ornamenta ceterarum virtutum, illi pœnitentia & conversio, & prædestinatis *secundum propositum voluntatis divinæ* donetur perseverantia usque in finem, nil habeo quod respondeam aliud, nisi, *Inscrutabilia sunt judicia Dei*. Nam si invictissimus ille Pelagianorum debellator nullam aliam responsionem adhibuit, & utique hac monitione *de sp. & lit. cap.* 34. *Cui responsio ista displicet, quærat doctiores, sed caveat ne inveniat præsumptiores*; audacissimus forem, si ego parvulus ejus, humique repens responsionem alteram ingeniolo meo excogitarem.

Corruunt ex dictis Archiepiscopi Senonensis objectamenta. Ubi enim *lib.* 17. *cap.* 4. dico, *universos homines fuisse redemptos, quatenus proposita est omnibus propitiatio per fidem in sanguine Christi, quatenus Christus sua passione instituit causam nostræ liberationis, quatenus obtulit pretium, vi cujus omnia peccata delentur, quatenus demum humanam naturam suscepit propter communem hominum perditionem*, quæ verba mea esse fateor; ubi, inquam, hæc dico, aperte loquor de voluntate *antecedente*, quæ *præparationem*, non actualem applicationem mediorum importat; ideoque immediate subjicio, *Atque hæc est voluntas antecedens*. Ita vero loquens imitatus sum Evangelii præconem Apostolum Paullum; siquidem iste *ad Rom. cap.* 3. 25. ait de Christo: *Quem proposuit nobis propitiationem per fidem in sanguine ipsius*; & ego ita scripsi: *Universos homines esse redemptos, quatenus proposita est omnibus propitiatio per fidem in sanguine Christi*. Imitatus sum scholarum columen S. Thomam; quippe is 3. *p. q.* 49. *art.* 1. ait: *Christus sua passione nos a peccatis liberavit caussaliter, idest, instituens caussam nostræ liberationis, ex qua possent quæcumque peccata remitti*; ego vero iisdem fere verbis: *Christus universos homines redemit, quatenus sua passione instituit caussam nostræ liberationis, & quatenus obtulit pretium, vi cujus omnia peccata delentur*. Imitatus sum fidelissimum Augustini discipulum Prosperum; ipse namque ad nonam oppositionem calumniantium Gallorum scripsit: *Cum Dominus rectissime dicatur pro totius mundi redemptione crucifixus propter veram humanæ naturæ susceptionem, & propter communem in primo hominum omnium perditionem, potest tamen dici pro his tantum crucifixus, quibus mors ipsius profuit*; & ego pariter affirmo crucifixum Salvatorem pro redemptione omnium hominum, *quatenus humanam naturam suscepit propter communem hominum perditionem*. Quid igitur istud rei est, quoniam in illam incidimus temporum calamitatem, in qua nobis conflatur calumnia, quod loquamur ore Prosperi, ore Thomæ, ore Pauli? Et quænam, obsecro, est adversariorum nostrorum aut eruditio, aut sinceritas, ipsa Sanctorum verba vel non audire, vel audita non intelligere, vel intellecta reprehendere?

Verum ait Senonensis Præsul nil a me prædicto in loco agi *de voluntate illa sincera, & benefica, quæ Deus quemlibet fidelem, etiam eos, qui pereunt, adjuvat, ut salutem assequi possint*. Sed quorsum hæc? adjuvare actu fideles per collationem gratiarum, non est munus voluntatis *antecedentis*, quæ comparatur ad omnes omnino homines, *in quantum sunt homines*: sed munus est voluntatis *sequentis*; quæ comparatur ad homines *in aliquo adjuncto* constitutos, in statu nempe fidelium. Recolantur quæ diximus supra cum Angelico Thoma.

Ceterum sententia nostra non conferri fidelibus, iis etiam, qui pereunt, adjutorium gratiæ, quo salutem assequi possint, nisi spreta conscientia, proculdubio manifesto errore scribit Senonensium Antistes. Enimvero ipso capite 4. *libri* 17. ex quo verba exscripsit mea, addo. *Non omnibus indiscriminatim eodem modo passio Christi applicatur, sed aliquibus gratia sufficiens, aliquibus auxilium efficax, aliquibus etiam donum finalis perseverantiæ confertur*. Et rursus: *Est igitur Christus propitiatio peccatorum omnibus proposita: sed quæ per fidem, quemadmodum per alia gratiarum munera applicatur nobis ad percipiendum fructum ipsius, ut recte observat S. Thomas*. Item, *Applicatur passio Christi aut per fidem, aut per caritatem, aut per sacramenta*. Ubi autem de gratia disputo *lib.* 18. *cap.* 8. demonstro *cuilibet fideli adesse gratiam orationis; si divina auxilia quibusdam non conferuntur, id evenire ob impedimenta, quæ objicit humanum demeritum*; Deum, *quantum est ex se, gratiam largiri omnibus, nec tantum pro fidelibus, sed pro omnibus & singulis remedia salutis paravisse, instituisse, & quantum est ex se nulli prorsus mortalium denegare supernas illustrationes, aliarumque gratiarum beneficentissimam largitatem: eum, qui actu a gratia non adjuvatur, queri debere de prava sua voluntate*, ut ii, qui non illuminantur a sole, propterea quod claudant fenestras, atque in tenebrosa domo velint commorari. Atque hoc etiam exemplum accepi a S. Thoma 1. 2. *q.* 79. *art.* 3.

In eo itaque criminatores sententiæ nostræ, venia illorum id dictum velim, allucinantur, quod cum schola Medistarum ad voluntatem Dei *antecedentem*, & ad Christi redemptionem putant necessum esse, ut Dei gratia *actu conferatur*, & fructus passionis Christi *actu applicetur*. Ex alia autem parte non ignorantes, in sententia complurium gratiam actu singulis non conferri, fructusque passionis Christi cunctis non applicari, ajunt *ex illa antecedente voluntate*, & totius humani generis redemptione consequi, ut saltem fidelibus, iis etiam, qui pereunt, Deus adjutorium, quo salvari queant, largiatur. At quænam est nova ista Theologia? Voluntas *antecedens*, & Christi redemptio, non fideles tantummodo, sed omnes ac singulos homines complectitur; ideoque si ex voluntate *antecedenti*, & ex communi redemptione infertur actualis gratiæ collatio, non solis fidelibus, sed omnibus & singulis hominibus gratia debet actu conferri. Atque id docent Medistæ, non mali hac in re dialectici. Si autem gratia non omnibus actu confertur, sed tamen omnibus præparatur, ut putant Augustiniani & Thomistæ; omni proculdubio *antecedens* Dei voluntas, & universalis redemptio *præparationem* gratiæ, non actualem *collationem* requirit; & hæc actualis *collatio* pertinet ad voluntatem *sequentem*, & ad redemptionis proprietatem, juxta quam distribuuntur gratiarum dona, non æqualiter omnibus, sed *secundum mensuram donationis Christi*, ut supra diximus cum Episcopis Africanis, imo cum Paulo Apostolo *ad Ephesios* 4. 7. Constat itaque novos istos Theologos neque bonos esse Medistas, quoniam fatentur gratiam parvulis ante usum rationis sine baptismate raptis, & quibusdam quoque infidelibus denegari; quum tamen in Medistarum sententia ex voluntate Dei *antecedente* debeat gratia sufficiens conferri omnibus. Constat neque bonos esse Thomistas, quia voluntatem *antecedentem* referunt ad homines, ut existunt in certis rerum circumstantiis, & ad actualem divinorum donorum distributionem. Ac si fas esset Augustini discipulo injuriam injuria, & calumniam calumnia pellere, isti, isti, inquam, censores nostri negant revera voluntatem Dei *antecedentem* salvandi omnes, negant revera Christum esse mortuum pro omnibus; quia docent ex voluntate illa, & ex redemptione Christi inferri actualem gratiæ *collationem*, & fatentur gratiam omnibus non conferri. Sed videant ceteri, an legitimæ sint ac veræ istiusmodi consecutiones.

Dixi itaque, & dixi iterum, & rursus dico, ad voluntatem Dei *antecedentem*, & ad Christi redemptionem, prout ad omnes extenditur, necessariam esse *præparationem* mediorum, & pretii oblationem, qua cuncti, qui ipsi Christo tanquam capiti uniri possunt, consequi valeant salutem. In hoc sita est benefica illa voluntas, in hoc virtus & potentia passionis Domini. Nullibi tamen nego aliis, præter prædestinatos, conferri gratiam. Confertur hæc fidelibus, confertur impiis, confertur infidelium pluribus, sed inæqualiter, & *secundum mensuram donationis Christi*, meritorum ejus intuitu, dividente Spiritu, qui omnia operatur, *propria singulis, prout vult*. Hæc vero distributio, hæc collatio spectat ad voluntatem *consequentem*, & ad effectum, quem passio Christi sortitur in iis, *quibus applicatur per fidem, & caritatem, & per fidei sacramenta*. De hac voluntate *sequente*, de hac applicatione fructuum Dominicæ passionis loquor, dum sententiam Apostoli; *Vult omnes homines salvos fieri*, expono cum Augustino *pro generibus singulorum, non pro singulis generum*. Opus ne est, ut cum legentium fastidio hæc frequentissime repetantur? Attentius ergo libros nostros legant, qui vel Theologicæ disciplinæ laborantes ignorantia, vel calumniandi prurientes libidine, confundunt quæ dicimus de voluntate Dei *antecedente* cum iis, quæ asserimus de voluntate Dei *consequente*.

Tria sunt, quæ remanent breviter diluenda; unum quod accusator ait a me voluntatem, quam etiam *antecedentem* voco, dici *metaphoricam*, & *omnino sterilem*, nec auxilia distribuentem iis, qui pereunt. Alterum, me asserere voluntatem Dei, quæ alios, quam prædestinatos respicit, nihil aliud connotare quam *sufficientiam pretii infiniti*, & alia hujusmodi, inter quæ non recenseo largitionem mediorum saluti vere & proprie sufficientium, nequidem pro fidelibus. Tertium denique, *injuste* me loqui de S. Prospero ad objecta Massilienssium, & in carmine *de Ingratis*, & asserere tantum quæ libenter Jansenius, & Jansenii defensores admittunt.

Ad primum autem constat ex dictis, voluntatem Dei *antecedentem*, & *consequentem* distingui solummodo respectu connotatorum, sive, ne abjiciam phrasim Thomisticam, *respectu volitorum*; & voluntatem *antecedentem* propriam esse, veramque voluntatem ut connotat *præparationem* auxiliorum

liorum, & refertur ad homines *secundum se*: esse autem voluntatem *secundum quid*, *velleitatem*, nec in certis rerum circumstantiis impleri, nec fieri quidquid Deus *antecedenter* vult, seu, ut Scholastici plurimi tradunt, esse voluntatem *signi*, non *beneplaciti*, & voluntatem *metaphoricam*, comparate ad homines, *ut sunt*, & a parte rei in certis circumstantiis rerum adjunctis existunt, quoniam ad istos non refertur voluntas Dei *antecedens*, sed *consequens*. Ideo autem voluntas illa *antecedens* non est sterilis, nec infructuosa, quoniam per illam præparantur singulis media ad salutem conducentia, licet per talem voluntatem Deus illa media singulis non conferat, nec applicet; Jansenius vero, ejusque asseclæ docent post Adæ lapsum omnibus neque *conferri*, neque *præparari*. Atque hæc responsio traditur consensu ceterorum Thomistarum a Joanne Baptista Gonet *disput.* 4. *de Voluntate art.* 5. *num.* 99.

Ad secundum pariter constat voluntatem illam, qua fidelibus, aliisque distribuuntur actu auxilia gratiarum, esse voluntatem *consequentem*, non *antecedentem*. Quamquam & de voluntate *antecedente lib.* 17. *cap.* 4. prope finem scribo: *Præter sufficientiam pretii, necesse est, ut ad universalem redemptionem admittatur hujus pretii exhibitio, & institutio caussæ liberationis, qua possint peccata omnia remitti*; quæ sunt verba non tantum Lovaniensium in *Justificat.* censuræ suæ *pag.* 231. verum etiam S. Thomæ 3. *p. q.* 49. *art.* 1.

Ad postremum respondeo a me *præcit. cap.* 4. *lib.* 17. exscriptam fuisse nullo verbo immutatam S. Prosperi *responsionem* ad capitulum 9. *calumniantium Gallorum*, verbisque Prosperi nulla a me additur interpretatio. Qua in re appello legentium oculos. Eodem *capite* 4. in quo pertractatur de Christi morte, nullus ex carmine Prosperi *de Ingratis* a me versus producitur. Libro autem 5. *cap.* 1. proferuntur quidem ex eodem carmine *cap.* 16. hæc verba:

At vero omnipotens hominem cum gratia salvat,
Ipsa suum consummat opus: cui tempus agendi
Semper adest, quæ gesta velit; non moribus illi
Fit mora: non caussis anceps suspenditur ullis.

Verum hi S. Prosperi versus a me adversus sententiam meam *opp.* 2. objiciuntur; ac respondeo verba Prosperi accipienda esse *de voluntate consequente, & absoluta, quæ suum consummat opus*, idest, *de voluntate quæ connotat rerum effectum*; *non autem de voluntate antecedente, & quæ est de rerum possibilitate*. Ex quibus apertissimum esse reor, qualem fidem detractores nostri promereantur, quam infirmis conjecturis in nos obstrepant, & quomodo celebriores Augustini & Thomæ discipulos, quorum doctrinam Apostolica Sedes non semel declaravit *tutissimam & inconcussam*, probroso & invidioso *Jansenismi* nomine temere audacterque traducant.

CAPUT II.

De merito, & demerito, & libertate ad utrumque requisita.

ARCHIEPISCOPUS.

I. F*Berti cautius loqui videtur, ubi de libertate hominis, & de necessitate, quæ secundum Fr. Bellelli voluntati per gratiam, aut concupiscentiam victricem imponitur* accidentaliter, *& consequenter ad peccatum Adami, voces libertatis, indifferentiæ, resistentiæ, auxilii sufficientis frequenter usurpat, ut a Jansenio remotum se ostendat. Verum lectori fucum facere conatur, nec aliter a sodali suo de libertate, & merito judicat.*

At primo qualis est illa indifferentia, *quam activam vocat? Illa secundum ejus doctrinam in eo sita est, quod voluntas possit aut per gratiam, aut per concupiscentiam alternis vicibus moveri, non autem quod possit secundum præsentes, quas habet, vires, aut resistere gratiæ moventi, aut adjuta a gratia resistere concupiscentiæ actu dominanti, & relative ad illam.* (1) Semper est, *inquit*, in natura posse recipere gratiam.... & dici consuevit remota. *Quæ sit autem illa* potentia remota, *qua possit homo resistere concupiscentiæ, aut motioni divinæ, ita explicavit, approbando dictum quorundam Lovaniensium, qui tunc ad Jansenii doctrinæ defensionem satis aperte laborabant.* Ut homo possit converti, &c. *Sane* qui non habet panem, nec quidquam unde sibi panem procuret, *erit ne in vera potentia manducandi? Deus justus, & bonus potest ne talem punire, eo quod panem non manducavit? potest ne justum in hac impotentia deserere urgente præcepto? & qui in tali impotentia versatur, potest ne implere præceptum* secundum præsentes, quas habet, vires?

Objectioni huic occurrit dicendo: Neque dicas illusorie hoc dici, &c. *Sed hoc non potest exprobrari justo, qui post justitiam receptam nondum peccavit, & tamen urget mandatum præsens, & gratia destituitur. Deus ergo deserit illum antequam deseratur, & justo illi*, secundum præsentes, quas habet, vires, mandatum fit impossibile, & deest gratia, qua ei possibile fiat. *Quod est præcise una ex propositionibus in Jansenii libro damnatis.*

F. J. LAURENTIUS.

Quæ secundo articulo Cl. Senonensis Archiepiscopus præmittit de Fulgentio Bellelli, iis in compendium redactis, quæ ipsi objecerat Antistes Ruthenus, satis superque refutata, penitusque contrita a me fuerunt in altero volumine Augustiniani systematis vindicati. Illic in me quoque contorta, prolixe rejecta fuere, & confracta. Nihilo tamen minus ad ora calumniantium obstruenda non abs re erit adversantium tela rursus retundere. Quod autem Languetius fateatur a me nomina *libertatis, indifferentiæ, resistentiæ, & sufficientis auxilii* frequenter, ac saltem oretenus usurpari, gratias illi refero maximas; quoniam orthodoxis me sæpenumero consentire sermone linguæ non denegat. Fucum quidem verborum meorum, tum hic, cum alibi sæpe inofficiose reprehendit: sed operæ pretium est patefacere, num ipse potius lectitans scripta mea oculis lippientibus, lividisque, totus in caligine & in fuco versetur.

Pronuntiat ex tripode, secundum doctrinam meam, indifferentiam illam, quam voco *activam*, in eo sitam esse, quod voluntas possit aut per gratiam, aut per concupiscentiam alternis vicibus moveri, non autem quod possit secundum præsentes, quas habet, vires, aut resistere gratiæ moventi, aut adjuta a gratia resistere concupiscentiæ actu dominanti, & relative ad illam.

Ita ne explicatur in libris meis activa libertatis indifferentia? Ita ne? Lustret, quæso, optimus senex scripta mea paullo accuratius, adhibitisque, quandoquidem ei caligant oculi, conspicillis. Legat in præfat. libri 17. qui inscribitur *de hæresi Jansenianâ*, sive tom. 3. pag. 311. ubi de recentioribus Jansenii asseclis scribo: *Jam illud quoque concedunt, posse voluntatem a gratia excitatam ei reluctari: verum hanc reluctandi potestatem dari negant, quandiu voluntas actualis gratiæ inspiratione movetur, ita, ut libertas indifferentiæ nequaquam actu consistat sub victrici delectatione. Verbis itaque, non re, Theologi illi sunt a damnatis erroribus alieni.* Paullo inferius pag. 316. addo: *Ait Jansenius impossibile esse, ut vigente sancta delectatione illicitum prævaleat desiderium & consideratio peccati, & e contra sub vividiori concupiscentia necessario liberum arbitrium succumbere.* Et paucis interjectis subjicio pagina 317. tertia linea, *Nos contra contendimus nullam delectationem injicere vinculum libertati, nisi summi boni per lumen gloriæ manifestati, aut boni, ut inquiunt, in communi, extra quod divagari nequit voluntatis instinctus.* Ibique, *Sicut quacumque gratia præventus potest iniquus reluctari, ita quacunque premente cupiditate potest justus perseverare.* Et rursus, *Sententia nostra nec semper gratiæ dilectionem inspiranti assentimur, neque necessum est, ut sequamur quod magis delectat.* Iterum eadem pagina necessum esse affirmamus, *Ad profligandam scita Jansenii, sub parva delectatione veram potestatem agendi, atque sub delectatione victrici potestatem agnoscere reluctandi.* Evidentissimum itaque est, ingenuum illum delatorem, censorem librorum accuratum, judicem incorruptum (talis enim existimari vult Gallicanus iste Archiepiscopus) illam mihi doctrinam adscribere, quam ad dogmata proscripta rejeci. Et quoniam de libertate ad meritum, & ad demeritum requisita, data opera pertractavi *libro* 16. *cap.* 2. & 3. oro, obtestorque lectorem, ut in eam dissertationem, ex qua potissimum debet de me judicium proferri, non dedignetur oculos conjicere.

Laudato igitur *libro* 16. *cap.* 2. *pag.* 275. thesim hanc secundam propono, *Pertinet ad libertatis essentiam posse agere & non agere*: eamque thesim demonstro ex idea, & definitione libertatis, quam Augustinus definit voluntatis potestatem, *quæ sua deliberatione potest huc atque illuc flecti, hinc atque illinc referri*, & S. Thomas 1. *p. q.* 62. *art.* 8. *vim electivam mediorum*, animadvertens hujusmodi potestatem in iis, quæ necessario fiunt, non posse deprehendi: demonstro ex idea deliberationis; nemo quippe de iis deliberat, quæ in sui potestate non sunt, atque indifferentia, electio, & deliberatio semper liberum comitantur arbitrium: demonstro ex quo voluntas habeat operum suorum dominium ac potestatem; & docente Augustino *de Sp. & lit. cap.* 3. *hoc quisque in potestate habere dicitur, quod si vult, facit: si non vult, non facit*: demonstro denique ex damnatis propositionibus enuntiantibus solam violentiam & coactionem repugnare libertati, & libere fieri quod fit voluntarie, etiamsi necessario fiat. Addo *pag.* 279. adversus Jansenianos propositionem tertiam: *Libertas indifferentiæ superius explicata requiritur etiam in statu naturæ lapsæ ad meritum vel demeritum*, evertens principium illud, *quod sub dominatu concupiscentiæ, atque sub gratia victrici non maneat in libero arbitrio reluctandi potestas.*

Quomo-

(1) To. 3. l. 18. cap. 8. p. 443.

Quomodo ergo adhibenda est fides adversario affirmanti in eo per me sitam esse indifferentiam arbitrii, quod voluntas possit aut per gratiam, aut per concupiscentiam moveri alternis vicibus, non autem quod resistere valeat aut gratiæ moventi, aut concupiscentiæ actu dominanti: quomodo, inquam, fides adhibenda est adversario eam mihi sententiam objicienti, quam totis lacertis exagito, & evertere studeo?

Sed rogo, quando Episcopus me impetit tam evidenti, tam atroci calumnia, in quonam librorum meorum invenit dogmatizatum a me, non posse resisti ab homine adjuto gratia concupiscentiæ actu dominanti, & relative ad istam? Num *libro* 17. *cap.* 1. ubi Jansenianam doctrinam expono? nequaquam. Ibi *pag.* 316. oppositum trado, ut demonstratum est paullo superius. Num ubi impugno sequenti cap. 3. primam Jansenii propositionem? Nequaquam. Ibi pag. 333. hæc trado: *Contraria voluntas carnalis, quantumvis prævaleat, non obstringit arbitrium vinculo necessitatis, sed relinquit indifferentiam judicii, & potentiam ad oppositum*. Numquid ubi fusiori stylo de libertate pertracto? nequaquam. De libertate enim pertracto lib. 4. cap. 13. ibi vero tom. 1. pag. 378. dico: *In sensu Jansenii sub dominatu concupiscentiæ, aut gratiæ consistit libertas a coactione, quoniam homo peccat culpabili cupiditate, & recte agit victrici delectatione; neque cogit arbitrium cupiditas, vel delectatio. Hæc est perversa doctrina Jansenii*. De libertate rursus pertracto lib. 21. cap. 10. & illic scribo; *Errant turpissime Calvini, & Jansenii Gregales, qui putant libertatem cum necessitate consistere. Libertas a necessitate etiam post Adæ prævaricationem in hominibus perseverat. Motus liber erit tantumodo, ubi sit in voluntate potestas illum cohibendi*; aliaque id genus, de quibus vide 2. tom. Vindic. mearum *pag.* 221. De libertate demum pertracto *lib.* 16. ubi quæ mihi objiciuntur instituta dissertatione refelli demonstratum est nuper, idque non fuco, verborumque pigmento, sed verbis potius quadratis, rotundis, & quantum fieri poterat, apertis atque perspicuis.

Unde ergo in mentem sagacibus doctisque viris cadere potuit tam præceps de me, iniquum sinistrumque judicium, quod asseram non persistere sub validiori concupiscentia, aut gratia potestatem reluctandi? Aut forte fortuna, aut tendens aucupia incidit is in hæc mea verba lib. 18. cap. 8. sive tom. 3. pag. 445. *Semper est in natura posse recipere gratiam, ideoque semper est in hac vita libertas in utramque partem flexibilis, in malum seipsa, in bonum adminiculis suffulta divinis. Atque hæc est potentia, ut dici consuevit, remota*. Hinc disputator, ut sibimet videtur, acutus, mentisque nostræ inspector omniscius, ratiocinium infert istud: *Quæ sit autem illa potentia remota, qua possit homo resistere concupiscentiæ, aut motioni divinæ, ita explicavit approbando dictum quorundam Lovaniensium, qui tunc ad Jansenii doctrinæ defensionem satis aperte laborabant*.„ Ut homo possit converti, non requiritur ut habeat gratiam sufficientem eo ipso tempore, quo posse dicitur, sed satis est, si habere illam, & obtinere possit. Quomodo dicitur homo posse manducare panem, etiam cum panem non habet, nec etiam quidquam unde sibi panem comparet: ut etiam dicitur videre potest, qui non habet lucem, sed in tenebrosum carcerem injectus est, quamvis sine luce visurus sit numquam. „ *Sane qui non habet panem* (prosequitur recitatis verbis Lovaniensium Languetius) *nec quicquam unde sibi panem procuret, ne erit in vera potentia manducandi? Deus justus & bonus potest ne talem punire, eo quod panem non manducaverit? Potest ne justum in hac impotentia deserere urgente præcepto? Et qui in tali potentia versatur, potest ne implere præceptum, secundum præsentes, quas habet, vires?*

Bene, & apposite. Atqui debebat criminator meam de libertate sententiam scrutari, ubi consulto, & data opera de illa pertracto, non autem quæ illic demonstro singula Jansenianis præcludens effugia, negligere, ac præterire silentio. Sed age: quoniam hæc avide arripuit insimulandi caussas prætexens, nodosque quærens in scirpo; ostendam quid octavo illo capite libri 18. agatur; quam recte proferatur Lovaniensium doctrina; & quam inepte detorqueantur ad justos quæ illic a me traduntur.

Itaque *libro* 18. *Theolog. discipl. cap.* 8. differendum suscepi de gratia sufficiente; & propositione 3. unde quæ mihi objiciuntur, exscripta sunt, definio, quod non sit necessaria *ad imputationem peccati præsens & actualis gratiæ inspiratio*. Non agitur ibidem de justis, sed de impiis, quibus juxta plurimorum sententiam subtrahitur in pœnam peccati sufficiens auxilium; & nihilominus eodem auxilio destituti libere peccant, & converti possunt: peccant quidem, quoniam ad malum humana natura seipsa sufficit: converti autem possunt, quia etiamsi gratia actu careant, illam tamen, quandiu sunt in hac vita, habere possunt a Domino, qui cui donat eamdem gratiam, misericorditer donat.

Non arbitror Adversarium nostrum esse in Theologia adeo rudem, ut ignoret hanc esse Thomistarum fere omnium firmissimam assertionem. Hi enim objicientibus non posse impios, si destituti sint gratia, converti, & evitare peccatum, cum ad se convertendum, vitandumque peccatum ipsa gratia sit necessaria; respondent posse, quoniam possunt eamdem gratiam recipere, atque, ut docet Doctor Angelicus, illud non est impossibile quod possumus cum auxilio divino, quia ut Philosophus ait in 3. ethic. *Quæ per amicos possumus, aliqualiter per nos possumus*. Id revera S. Thomas ait 1. 2. *q.* 109. *art.* 4. & 2. 2. *q.* 156. *art.* 2. atque hæc Angelici Doctoris verba ibidem, citatis locis produxi; sed ea callidus accusator prætermisit, interpolatis verbis meis. Ceterum pari fraude nos insectante Gallo altero, ostendi secundo Vindiciarum volumine *pag.* 297. revera sententiam meam esse beatissimi Thomæ, hujusque discipulorum. Unum nunc addam, cui Thomistæ reliqui subscribunt utroque pollice, Gonetum scilicet, qui *disp.* 4. *de Reprobat. art.* 6. §. 2. *nu.* 219. inquit: *Ut homo dicatur posse salvari, sufficit quod licet non habeat gratiam dantem potentiam, possit tamen illam recipere, & Deus possit illam conferre, quod totum verificatur de homine, quandiu est in hac vita; & ideo vere dicitur posse salvari*. Addit paullo post nu. 121. *Possibile dicitur dupliciter; primo extrinsece ab extrinseca potentia alterius; nam ut docet Aristoteles lib.* 3. *ethic. cap.* 3. *id, quod per amicos possumus, per nos ipsos posse censemur. Secundo intrinsece, ratione principii actu in subjecto existentis, proportionati ad id, quod possibile dicitur*. Atque hinc infert præclarus Thomista, *infideles, & peccatores alios omni auxilio destitutos habere solam illam potentiam extrinsecam, fundatam principaliter in potentia Dei, & virtute meritorum Christi, & minus principaliter in arbitrii libertate, ut docuit D. Thomas* 3. *p. q.* 8. *art.* 3. *ad* 1. Hoc nos prælaudata prop. 3. tradidimus; strepitque murmure, & excandescit perperam conviciator.

Venio ad verba Lovaniensium, quæ a narrata Thomistarum sententia nullatenus differunt. Habentur eadem verba *cap.* 12. *Justificationis*: ibique non tantum legitur, ut homo possit converti, non requiri *ut habeat gratiam sufficientem eo ipso tempore, quo posse dicitur*: sed additur, *si habere illam, & obtinere possit*. Propter additamentum istud dixi Lovaniensium sententiam a sententia Thomistarum non discrepare. Eo autem modo nonne recte dicitur mendicus, qui caret pane, & pecunia, qua panem sibi comparet, posse manducare, quia misericors homo potest illi panem stipemque largiri? nonne recte dicitur in tenebrosum carcerem injectum posse videre, quoniam, etsi caret luce, afferri potest lucerna, & occlusa fenestra aperiri? Cur ergo adversarii nostri quasi subsannando regerunt, *Qui non habet panem, nec quidquam unde sibi panem comparet, eritne in vera potentia manducandi*? Quomodo ita cæcutiunt, ut in verbis Lovaniensium non cernant conditionem illam, *Si habere & obtinere possit*, neque secernunt *extrinsecam* illam & *intrinsecam* potentiam tam dilucide a Bannesio, a Goneto, & ab ipso Angelico Doctore explicatam?

Quoniam vero criminator *justificationem* Theologorum Lovaniensium parvipendit & rejicit, atque supino errore, evidenti mendacio, manifestaque injuria tunc editam asseverat, quando *ad Jansenii doctrinæ defensionem satis aperte laborabant*; tædet me in viro, quem alioqui veneror plurimum, temporum quoque ignorantiam, densamque, qua judicium in me proferens circumfundebatur, caliginem patefacere. Certum quippe est, Jansenium anno 1585. adspexisse primum mortalium lucem: anno 1617. consecutum Lovanii lauream doctoratus: anno 1635. indeptum Episcopalem Iprensem Cathedram; neque de Jansenii doctrina disputatum est, nisi post ejus obitum, qui contigit anno 1638. At *censura* Lovaniensium prodiit die 9. Septembris anno 1587. & *justificatio censuræ* anno 1588. die augusti decimaseptima, quando Jansenius agebat tertium ætatis annum. Quis ergo, nisi labilis memoriæ seniculus, scripsisset de Lovaniensibus censuram, & justificationem conscribentibus, *Tunc ad Jansenii doctrinæ defensionem satis aperte laborabant*?

Dixisset saltem Archiepiscopus, *Ad defensionem Baji*, cujus doctrinam ajunt renovasse Jansenium. At id asserenti facillimum fuisset respondere, *censuram* & *justificationem* Lovaniensium fuisse editas contra 24. propositiones Medistarum, quibus Leonardus Lessius, & Joannes Hamelius anno 1585. cœperunt Lovanii tradere novam de divina gratia doctrinam. Quisquis solam *censuræ*, & *justificationis* legerit præfationem, vel theses & antitheses simul contulerit, editas illas adversus Molinianos non diffitebitur. Ipsimet religiosissimi Patres Societatis Jesu in *imagine* 1. *seculi lib.* 6. *cap.* 4. querebantur, ad ipsorum dedecus *majorem Episcoporum partem, & quædam collegia Canonicorum, geminis duarum Academiarum censuris* (Lovaniensi, de qua modo, & Duacensi latæ die 9. Septembris anno 1587.) *calculum adjecisse*.

Parcendum est, cum hæc ita se habeant, scientiæ mediæ patronis, si commemoratas censuras odio prosequantur Vatiniano. Iisdem censuris vulnus sententiæ Lessii & Hamelii inferebatur acerbum. Omnem propterea movent lapidem, ut ipsarum censurarum elevent auctoritatem, nobisque inverecunde objiciunt posteriorem alteram Duacensem, licet proscripta sit, & indici librorum expurgandorum inserta. In cassum tamen illorum recidunt machinationes. Lovanienses enim sæpe *censuram* suam confirmarunt, eamdemque Ven. Baronius, & in Congregationibus de Auxiliis sub Clemente VIII. Thomas de Lemos, postea com-

plures

plures summi Theologi adprobaverunt. At vide Historiam de Auxiliis *lib.* 1. *a capite* 2. *usque ad* 13. Etenim mihi a *censura* & *justificatione* Lovaniensium ad judicium Archiepiscopi Senonensis revocanda est dissertatio.

Posteaquam aperto mendacio ait justificationem censuræ tum editam a Lovaniensibus, cum satis aperte ad Jansenii doctrinæ defensionem adlaborarent, interrogationem hanc irrisoriam subjecit: *Deus justus & bonus potest ne talem punire eo quod panem non manducavit? Potestne justum in hac impotentia deserere urgente præcepto? & qui in tali potentia versatur, potestne implere præceptum secundum præsentes, quas habet, vires?*

Verum aut callide, ac versute, aut certo certius fallaciter de una in alteram quæstionem, ut me Jansenianis adnumeret, transgreditur insimulator: sed perperam nititur retia expandere ante oculos pennatorum. Vidimus, quod sola librorum nostrorum, & prælaudati capitis octavi inspectione cuique perspicuum erit, agi propositione illa tertia de ea quæstione, *An imputari possit peccatum iis, quibus ob illorum culpam denegatur actualis gratiæ inspiratio*, non de quæstione altera, *An justis denegetur gratia sufficiens*. Unde ergo præceps ille saltus, & excursio extra oleas, *Potestne justum in hac impotentia deserere?* Aliter de impio destituto gratia, aliter de justo, cui gratia adest, ratiocinemur, oportet: de illo dicimus habere potentiam evitandi peccatum, quia præditus est libero arbitrio, & potest recipere gratiam: de justo autem, ubi de hoc pertractamus, & liberum arbitrium, & sufficientem gratiam habere docemus. In impotentia vero nec justus versatur, nec impius, quia ille habet gratiam, & iste potest habere.

In capite illo octavo *tom.* 3. *pag.* 444. positionis nostræ munimenta petimus ex Augustino, cujus *de corrept. & grat. cap.* 6. hæc sunt verba: *Si nondum regenerati sunt, primam esse caussam, cur objurgati quod sint inobedientes Deo, sibi debeant displicere, quia fecit hominem rectum ab initio, & non est iniquitas apud Deum ..... Si autem jam regeneratus & justificatus in malam vitam sua voluntate relabitur, certe iste non potest dicere, Non accepi, quia acceptam gratiam Dei suo in malum libero amisit arbitrio*. Porro neque ii, qui nondum lavantur aere, pronuntiarent non regeneratos, & regeneratos, ac justificatos, qui in malam vitam voluntate sua relabuntur, esse justos. Producimus deinde Prosperi versus ex carmine *de Ingratis cap.* 32.

Non autem recte, nec vere dicitur, illos
Qui sunt exortes divini muneris, & quos
Gratia neglexit, degentes mortis in umbra
Peccati non esse reos, quia recta gerendi
Non data sit virtus.

Quis vero adeo hebes ingenio est, ut justos appellet, quos gratia neglexit, & qui degunt in umbra mortis? Hæc Augustini & Prosperi testimonia verbis Lovaniensium, quæ mihi exprobrat accusator, proximum tenent locum, non tamen illa vidit, qui scripta nostra *maturo examine* a se ponderata fuisse testatur.

De iis ergo, qui rectissimo Dei judicio non adjuvantur a Deo, a quorum numero excludimus justos, asserimus reos esse peccati, quoniam voluntate sua cadunt; & adjutorio divinæ gratiæ propter mala merita sua exspoliantur; & asserimus posse converti, quia habent naturalem facultatem li eri arbitrii, & quandiu sunt in hac vita, possunt recipere gratiam, quæ iis, quibus datur, misericorditer datur; & quibus non datur, justo judicio non datur. Hæc est nostra de iis, quibus gratia subtrahitur, sententia. Qui utique redarguendi, & corripiendi sunt, dum peccant, quia acceptam Dei gratiam suo in malum libero amiserunt arbitrio; quemadmodum redarguendus, & corripiendus foret prodigus ille filius, qui relicta paterna domo, in qua etiam mercenarii abundant panibus, & abiens in regionem longinquam, premeretur fame, & siliquis vesceretur.

Profecto non est eodem pacto ratiocinandum de justis. Pertractatum de his a me fuerat *de hær. Jansen. lib.* 17. *cap.* 3. *prop.* 1. ubi cum SS. Augustino, & Prospero demonstravi, Deum neminem deserere antequam deseratur, verbisque Apostoli in 1. ad Corinthios 10. 12. Tridentinæ synodi sess. 6. cap. 11. condemnatione articuli 54. Baji, Auctoritate S. Thomæ, aliorumque Theologorum, primam Jansenii propositionem refutavi. Quamobrem evidentissima res est, me non eodem modo ratiocinari de impio destituto gratia, & de justo gratia suffulto; sed criminatores Augustiniani systematis quæ a me de illo traduntur, cum iis quæ dicuntur de altero, aut subdole, aut imperite, aut, quod de viris optimis existimandum est, incogitanter confundunt.

ARCHIEPISCOPUS.

II. *Porro fluit hæc propositio, sicut & ceteræ in Jansenio damnatæ, ex illo principio Yprensis Episcopi*, quod magis delectat *delectatione indeliberata*, illud operari necessum est. *Idem principium sibi genuinum fecit Fr. Berti, & ita pro certo ab eodem traditur, ut concurrentibus duabus delectationibus gratiæ, & concupiscentiæ in æquali gradu voluntas debeat remanere anceps*. (1) Cum trahatur animus, *inquit*, delectatione sancta, & noxia, nunquam se inclinabit in unam potius, quam in alteram, sed pendebit anceps, donec una sit robustior, eamque deprimat: *Rationem reddit illico*: Nullus enim, nisi a fortiore, vincitur, & superatur. *Quod impossibilitatem, & necessitatem a F. Bellelli traditam omnino exprimit. Quis ergo libertatis humanæ, & indifferentiæ usus?*

F. J. LAURENTIUS.

Principium illud, *Quod amplius nos delectat, secundum id operemur necesse est*, traditur ab Augustino in caput 5. epistolæ ad Galatas, & dummodo germano intelligatur sensu, nequit ulla ratione reprobari. Hunc sensum nos talem esse affirmavimus libro 14. Theol. discipl. cap. 11. & tom. 2. Apolog. pag. 155. *Augustinus docet nos necessario sequi quod magis delectat, sumpta necessitate pro infallibili consecutione actus, non pro negatione possibilitatis ad actum oppositum: quo sensu necesse est ut sedeamus, quando efficaciter sedere volumus, salva semper potestate non volendi quod volumus*. Nemo non videt de qua necessitate interpretemur Augustinianum illud proloquium. Accipiendum illud esse affirmamus, *Sumpta necessitate pro infallibili consecutione actus, non pro negatione possibilitatis ad actum oppositum*, idest, de necessitate illa *consequente*, quam Thomistæ & Augustiniani omnes agnoscunt sub gratia per se efficaci. Imo contra Jansenium disputans *lib.* 17. *cap.* 1. sive *tom.* 3. *pag.* 317. me scripsisse *memini*, *Sententia nostra nec semper gratiæ delectationem inspiranti adsentimur, neque necesse est ut sequamur quod magis delectat*. Neque hæc pugnant cum præcedentibus, quia illic de *consequente*, hic vero de *antecedente* necessitate loquuti sumus. Consentire nobiscum per omnia Antoninum Massouliè in opere, cui titulus, S. *Thomas sui Interpres*, disp. de libert. q. 6. art. 6. demonstratum est tom. 2. Vindic. *dissert.* 4. *cap.* 1. §. 8. *num.* 7. Necessum non est, ut singula repetantur. Vide Massouliè *tom.* 1. *pag.* 149. nostramque dissertationem *tom.* 2. *pag.* 153.

In Augustiniano illo axiomate addidit pro lubitu Senonensis Antistes, ea verba, *delectatione indeliberata*, tacite Janseniani erroris insimulans Theologos, qui ipsum axioma de sola delectatione deliberata non explicant. Verum priusquam voluntas deliberet, sibique propositum bonum amplectatur, requiritur, ut Deus illi delectationem victricem immittat; quoniam animus voluptate trahitur; ejusque pondus est amor. Ut ergo bonum velimus, facit Deus *sine nobis* inspirando dilectionis suavitatem: quando autem volumus, operatur *nobiscum* adjuvans voluntatem nostram, ut quod volumus, impleamus. Ita inspiratio dilectionis, & effectricis gratiæ præmotio, *indeliberata* est; actus vero dilectionis, & opus quod perficitur, *deliberatus*. Qui non ignorat gratiæ prævenientis, & operantis, a gratia subsequente, & cooperante discrimen, facile percipiet quæ dicimus: si quis ignorat, is taceat, redeatque ad vestibula Theologiæ.

Theologi itaque constituentes prævenientem gratiam *in sanctæ dilectionis inspiratione*, & nobiscum propugnantes hanc gratiam in iis, qui actu operantur, ut oportet, esse adjutorium per se efficax, ipsam prævenientem gratiam absque ulla hæsitatione appellare tenentur *delectationem indeliberatam*, qua voluntas efficaciter trahitur. Ab hac autem præveniente gratia, sive ab hac inspiratione sanctæ dilectionis excitata voluntas liberum exequitur opus, quod sequitur ex præmotione divina necessitate illa, quæ in schola Thomistica agnoscitur sub physica prædeterminatione, necessitate nimirum *sequente*, non *antecedente*, sive, ut nos supra diximus, *infallibili & certa consecutione actus*, & non sublata liberi arbitrii ad actum oppositum potestate.

Augustinianum proloquium, de quo agitur, eodem modo de delectatione *indeliberata* explicavit quoque Petrus de la Broue Episcopus Mirapiscæ in opere inscripto, *Defense de la grace efficace par elle-mesme*, edito Parisiis anno 1721. Cujus utique viri, quamquam unus fuerit Appellantium, credo posse me testimonium exscribere, propter inserta verba Eminentissimi Cardinalis de Bissy, & doctrinam præstantissimi Meldensium Antistitis Jacobi Benigni Bossuet, maxime quod prælaudata gratiæ seipsa effectricis *defensio* nulla, ni fallor, confixa est Romana censura. Hujus itaque operis articulus 22. pag. 261. est hujusmodi, *Explication de l' axiôme de S. Augustin*, Qu' il est nécessaire que la volonté agisse, selon ce qui lui plait. „ Doctrina autem hujus Episcopi est quæ sequitur. *Il ne paroit pas que Saint Augustin dise dans cet endroit rien de plus, que ce que nous venons de lire dans les passages du livre de l' esprit & de la lettre, & de l' enchiridion, que j' ai dejà citez. Cependant cet axiôme fournit une occasion aux nouveaux Molinistes, d' attaquer les defenseurs de la grace efficace par elle-même, comme s' ils enseignoient cette même grace*

(1) T. 3. p. 203. 204.

grace nécessitante lorsqu' ils employent cet endroit de Saint Augustin, pour expliquer la force de la grace médicinale de Jesus-Christ.

Ils n' abuseroient pas de cet axiôme de Saint Augustin, pour calomnier les docteurs catholiques, qui font une profession particuliere de suivre la doctrine de ce Saint, s' ils étoient aussi équitables, que M. l' Evêque de Meaux, aujourd' hui M. le Cardinal de Bissy. Voici comme il s' explique au commencement de son ordonnance sur le Jansenisme: „ On peut entendre ce texte de Saint Augustin d' un plaisir indélibéré, qui nécessite l' homme à agir d' une nécessité physique & antécédente, qui est celle à la quelle on ne peut résister, & qui précede le consentement de la volonté. *Et tout de suite:* On peut aussi l' entendre d' un plaisir indélibéré, mais qui n' impose à la volonté, en la faisant agir, qu' une nécessité morale & improprement dite, parce qu' elle n' ôte pas le pouvoir parfait & exempt de tout empêchement, de ne pas agir. *M. le Cardinal de Bissy continue:* Que si Saint Augustin parle d' un plaisir indélibéré, quand il dit, *qu' il est nécessaire que nous agissons conformement à ce qui nous plait le plus*, on doit interpréter cet mot *nécessaire*, d' une nécessité morale, & improprement dite. Car il reduit tout l' effet de la nécessité, qu' impose à l' ame le plaisir de la grace, à lui faire mener une vie chaste, & il ne prétend nullement lui ôter le pouvoir de changer de conduite, & de pécher. „ Plura addit vir præstantissimus de indeliberata delectatione explicans Augustini proloquium: de quo accipiendum esse docet cum Meldensi Episcopo Bossuet verba illa ipsius Augustini, *Rogandus est Deus ut velit, quia necesse est fieri si voluerit;* & quæ sequuntur, *Si Deus hoc velit, necesse est hoc esse*; ut quæ habentur lib. 5. de Civit. Dei cap. 10. *Si autem illa definitur esse necessitas, secundum quam dicimus necesse esse, ut ita sit aliquid, vel ita fiat, nescio cur eam timeamus, ne nobis libertatem auferat voluntatis.* Quæ omnia de necessitate consequente, & ex suppositione voluntatis & præmotionis divinæ, non de necessitate absoluta & antecedente, explicanda sunt, quemadmodum nos explicavimus axioma S. P. Augustini, *Quod amplius nos delectat, secundum illud operemur necesse est.* Modo ad judicium Senonensis Episcopi revertamur.

Auctor quoque *Jansenismi Redivivi pag.* 187. mihi objecit, quæ iterum urget illustrissimus Archiepiscopus, & scripta fuerunt a me *lib.* 14. *cap.* 11. idest, tom. 3. pag. 203. *Cum trahatur animus delectatione, si ex æquo afficiatur delectatione sancta, & noxia, nunquam se inclinabit in unam potius, quam in alteram; sed pendebit anceps, donec una sit altera robustior; nullus enim, nisi a fortiori, vincitur, & superatur.*

Vellem cetera Adversarius prosequutus fuisset: ita enim immediate hæc subjicio, *Et voluntas vetus & nova, dum ista illam non superat, & pugnant conflictatione, discordando dissipant animum, ut Augustinus docet* lib. 8. Conf. cap. 5. *Tertio quia in æquali gradu concupiscentiæ & gratiæ, gratia concupiscentiæ, non concupiscentia gratiæ succumberet; quia homo etiam cum æquali virtute majorem habet ad malum, quam ad bonum, inclinationem: & ideo Augustinus scribit de corrept. & gratia cap.* 12. „ Nam si in tanta infirmitate vitæ hujus, in qua tamen propter electionem reprimendam perfici virtutem oportebat, ipsis relinqueretur voluntas sua, ut in adjutorio Dei sine quo perseverare non possent manerent si vellent, nec Deus in eis operaretur ut vellent; inter tot & tantas tentationes infirmitate sua voluntas ipsa succumberet „ *Denique agere & non agere in æquilibrio virium, & determinare seipsum absque efficaci Dei præmotione, est liberi arbitrii sani, & robusti, non autem infirmi.* Pugno itaque in loco, qui mihi objicitur, pro gratia efficaci, sine qua homo in statu naturæ lapsæ succumberet, licet libere, nec potestate ad oppositum per peccatum prorsus extincta, eo modo, quo libere in peccatum labitur, & nunquam resistit concupiscentiæ, solo gratiæ sufficientis adjutorio, non gratia efficaci, aut congrua suffultus. Debebat hæc animadversor expendere, aut inspicere quæstionis, quæ ibidem agitur, inscriptionem.

Veterem ergo, cantilenam repetenti succinendum est eodem tono. *In conflictu* (ita scripsi tom. 2. Vindic. pag. 229.) *in conflictu duarum delectationum pendere ancipitem voluntatem, nisi una alteram superet, neque consequi opus, nisi delectatio victrix accedat, docuerunt viri doctissimi prælaudati cap.* 1. §. 2. *Macedus nempe scribens*, Augustinum delectationes carnis opponere delectationibus spiritus, in ea pugna concupiscentiam cum gratia committere, & fortiori victoriam assignare: *Mansius ore omnium Augustinensium affirmans*, non posse voluntatem plene imperare actus subsequentes, sed inter duos amores fluctuare, nisi amor honesti superet contrarium amorem: *Gonzales, altique Thomistæ a Cravesonio laudati, docentes gratiam nunquam fore efficacem, nec voluntatem recte operaturam*, nisi gratia majores efficaciæ gradus habeat, & superet gradus obstinationis: *Antoninus Massouliè demonstrans itidem nunquam gratiam fore effectricem*, si resistentiam voluntatis omnino non vincat: *Auctor Operis inscripti* Le Disciple pacifique, *plurimum commendans sententiam docentem*, Que la même grace qui surmonteroit trois ou quatre dégréz d' obstination, parce qu' elle seroit dans un dégré très-propre pour le surmonter, pourroit n' avoir pas la même convenance, ni par consequent le même effet & le même succés, si elle trouvoit six dégréz d' opposition, d' obstacle, & de résistance: *S. Thomas docens non moveri voluntatem a congruo & convenienti bono*, nisi sua vi superet vim, & effrænis concupiscentiæ impetum: *Augustinus demum sæpenumero affirmans, gratia inspirari* certam scientiam & victricem delectationem, *fieri*, ut carnis voluntatem contraria concupiscentem voluntas spiritus vincat, *atque*, ut plus delectet quod Deus præcipit, quam delectat quod impedit. *Ergo quod inter delectationes sit pugna, & quod fortior alteram superet, nec Janseniana doctrina est, nec nova, nec quæ commovere debeat Theologum vel mediocriter eruditum. Jansenii error & hæresis delectationi, quæ alteram vincit, alligat* necessitatem antecedentem & physicam: *quam a nobis rejici rursus ostenderem, nisi ex præcedenti* §. 1. *&* 4. *atque ex tota hac dissertatione manifestissimum foret.* Hæc ego citata dissert. 4. cap. 2. §. 6. & longe plura cap. 1. §. 2. ad quæ loca lectorem remitto.

Ex dictis colligitur, sub gratiæ per se efficacis, vel sub delectationis victricis præmotione, talem esse usum humanæ voluntatis, ut *libere* quidem, sed *infallibiliter* operetur: *libere* cum potestate ad oppositum; *infallibiliter*, cum actus, qui supposita hac præmotione numquam suspenditur, certissima consecutione. Quod disertis planisque verbis affirmavi præcitato capite 11. libri 14. & cap. 1. libri 17. prout demonstratum est hactenus.

ARCHIEPISCOPUS.

III. *Hinc est quod ita gratiam efficacem definiat*: Est victrix delectatio, sive caritas, quæ superat contrariam cupiditatem. *Quam definitionem explanando ait*: Hæc delectatio, & caritas, &c. *Nec vox illa* libere obtemperat *ad faciendum fucum apposita quidquam systemati gratiæ necessitantis detrahit: siquidem paullo post addit:* Sequitur ex hac victrice delectatione infallibiliter effectus, eo quod animus amplectatur bonum, quod magis delectat (1). *Hac fretus sententia, quam ex Augustino male intellecto deprompsit, & cui sæpius in suo opere inhæret*, Augustinus, *inquit*, docet nos necessario sequi quod magis delectat.

Ut autem hanc necessitatem relativam conciliet cum iis, quæ præclare dicere videtur de libertatis indifferentia, & de merito, & de demerito, aliam a sodali suo viam inire tentat, quæ non minus definitionibus Ecclesiæ contradicit, & Jansenii erroribus non minus favere videtur. Contendit enim ad meritum sub gratiæ impulsu fortioris, seu superioris delectationis cælestis indeliberatæ, sufficere in statu naturæ lapsæ potestatem non quidem abstinendi a bono opere, sed potestatem hoc, vel illud bonum eligendi. Item sub impulsu concupiscentiæ fortioris sufficere ad demerendum potestatem eligendi hoc, vel illud peccatum, nec requiri potestatem abstinendi simpliciter a peccato. Ex quo principio sequitur justum in statu naturæ lapsæ sufficienter esse liberum solo impulsu gratiæ necessitantis ad bonum, si unum præ alio bono possit eligere.

F. J. LAURENTIUS.

Stupenda res est, systematis nostri impugnatores rodere rursus & carpere definitionem illam gratiæ efficacis, *Est victrix delectatio, sive caritas, quæ vincit contrariam concupiscentiam*. Demonstravi in Vindiciis *disput.* 4. *cap.* 1. §. 2. *num.* 6. S. P. Augustinum eamdem tradidisse definitionem in libris de corrept. & grat. cap. 9. num. 31. ubi ait adjutorio *quo* fieri, ut homo tanto ardore diligat, *Ut carnis voluntatem contraria concupiscentem voluntate spiritus vincat*: lib. de Sp. & lit. cap. 29. num. 51. ubi inquit: *Inspirata gratiæ suavitate per Spiritum Sanctum facit* (Deus) *plus delectare quod præcipit, quam delectet quod impedit*: eodem libro cap. 35. num. 63. ubi scribit: *Fieret si tanta voluntas adhiberetur, quanta sufficit tantæ rei. Esset autem tanta, si nihil eorum quæ pertinent ad justitiam nos lateret, & ea sic delectarent animum, ut quidquid aliud voluptatis doloriſve impedit, delectatio illa superaret.* libro 2. de peccat. meritis & remiss. cap. 19. nu. 32. ubi per effectricem gratiam docet a Deo tribui *certam scientiam & victricem delectationem*. Quid vero intercedit discriminis inter definitionem illam meam, & inter verba hæc Augustini?

Meam dixi definitionem, quod illam tradiderim, non quod ego omnium primus invenerim. P. Macedo eamdem definitionem produxerat in *Cortina pag.* 20. Cardinalis Brancatus de Lauræa illam pluribus argumentis exemplisque illustrat & comprobat *opusc.* 3. *de gratia num.* 316. Illam ex Thomistis probarunt Joannes Gonzalez *controversia* 1. *de gratia cap.* 4. & Antoninus Massouliè *diss.* 2. *de libertate creata q.* 6. *art.* 6. Ipsimet Congruistæ gratiam,

(1) L. 14. c. 8. p. 156.

tiam, quam congruam vocant, & putant esse efficacem ab eventu, & a determinatione voluntatis, *victricem delectationem* appellari ab Augustino fatentur, ut Vasquez *p. 1. disp. 67. & 1. 2. disp. 186. cap. 11. num. 56.* Quorum, aliorumque testimonia produxi *tom. 2. Vindic. dissert. 4. cap. 1.* ideoque ab eis iterum exscribendis abstineo.

Ridiculum est etiam, quod subjicit criminator, ludere me verbis, & fucum facere, dum libertatem sub victrice delectatione commendo, eo quod scripserim libro 14. cap. 8. sive tom. 3. pag. 156. *Sequitur ex victrici delectatione infallibiliter effectus, eo quod animus complectatur bonum quod magis delectat.* Enimvero *Infallibiliter* dixi, non *Necessario*: immo si *Necessario* dixissem, solam consequentiæ necessitatem adstruendo, recte dixissem. Est ne unus inter Theologos, non Thomistas tantum & Augustinenses, verum & inter Congruistas, qui non affirmet ex gratia efficaci consequi effectum *infallibiliter*? Est ne unus, ad cujus notitiam non pervenerit quod ait Augustinus in libro de correpr. & gratia cap. 12. num. 38. *Infirmis servavit Deus, ut ipso donante invictissime quod bonum est vellent, & hoc deserere invictissime nollent*: Et de prædestinat. SS. cap. 8. num. 13. *Hæc itaque gratia, quæ occulte humanis cordibus divina largitate tribuitur, a nullo duro corde respuitur. Ideo quippe tribuitur, ut cordis duritia primitus auferatur?* Est ne unus, qui nesciat S. Thomam 1. 2. q. 112. art. 3. hæc scripsisse: *Si præparatio ad gratiam consideretur secundum quod est a Deo movente, tum habet necessitatem ad id, quod ordinatur a Deo, non quidem coactionis, sed infallibilitatis, quia intentio Dei deficere non potest, secundum quod Augustinus dicit in libro de prædest. SS. quod per beneficia Dei certissime liberantur quicunque liberantur. Unde si ex intentione Dei moventis est quod homo, cujus cor movet, gratiam consequatur, infallibiliter illam consequitur, secundum illud Joannis 6.* „ Omnis, qui audit a Patre, & didicit, venit ad me? „ Hinc Thomistæ omnes cum Didaco Alvarez *de auxiliis* disp. 122. num. 17. *Posita gratia efficaci*, inquiunt, *in libero arbitrio, infallibiliter sequitur, quod ipsum liberum arbitrium pie operetur, ut hæc duo simul sint incompossibilia, quod scilicet gratia efficax ponatur in homine, & homo actu dissentiat.*

Cum hæc tamen sint cunctis Theologis apertissima; criminari nos audet conviciator, quod asseramus effectum ex victrici delectatione consequi *infallibiliter*, aperto marte pugnans adversus fulgidissima Ecclesiæ lumina Augustinum, & Thomam. Et quod caput est, ac in nobis intolerabile foret, & in adversariis nostris non advertitur, aut excusatur, eodem cap. 8. eademque pagina 156. unde verba mea obtruncata, & mutilata producunt, ita locutus sum ambiguitatem omnem evitans: *Nos dicimus indeliberatam esse hanc delectationem, quatenus inspiratur a Deo; & proinde per primum actum indeliberatum nos nihil mereri, nisi accedat liberi arbitrii deliberatus assensus, firmissime tenemus: cum meritum haberi nequeat sine indifferentia libertatis. At hæc delectatio victrix conjuncta est cum deliberatione comparate ad opera, quæ efficiuntur a libero arbitrio hac delectatione excitato. Quamvis enim sit hæc efficax gratia antecedens, & Deus sine nobis faciat ut velimus: nihilotamen minus per illam non proponitur nobis bonum sub omni ratione boni, quemadmodum proponitur Beatis per lumen gloriæ, ideoque remanet indifferentia judicii, & vera libertas, quam habere nequeunt Beati in patria: ut explicavi in libro de scientia Dei cap. 13. regula 6. de Angelis capite pariter 13. & de primo homine cap. 10. Quamobrem sequitur quidem ex hac victrici delectatione infallibiliter effectus, eo quod animus amplectatur bonum quod magis delectat, sed sequitur libere, quia non adeo in hac vita delectat bonum aliquod, ut nequeat in eo apprehendi ratio aliqua mali.* En libertas, & indifferentia judicii, a me eo ipso in loco asserta & explicata, ubi verbis meis mutilatis autumant denegari. Sed est iniquorum Accusatorum temeritas & confidentia, ut sibimet persuadeant proposita a se objecta in suis, non autem in scriptis meis legi, & dijudicari oportere.

Cetera hujus paragraphi criminatoris verba non moror. Quo enim in loco scriptum est a me, sub victrici delectatione non remanere potestatem abstinendi simpliciter a peccato, & sub impulsu gratiæ necessitantis ad bonum posse hominem eligere hoc, vel illud bonum, neque habere potestatem peccandi, vel non peccandi? Aut delirat, aut somniat, autem saltem sibi monstra fingit, qui ista scriptitat. Nostra hæc apertissima sententia est, quam declaravimus lib. 17. cap. 1. pag. 317. *Sicut quacumque gratia præventus potest iniquus reluctari; ita quacumque premente cupiditate potest justus perseverare*: & paullo inferius affirmamus oportere ad profliganda scita Jansenii, *Sub parva delectatione veram potestatem agendi, & sub delectatione victrici potestatem agnoscere reluctandi.* Vide etiam quæ dixi libro 14. cap. 11. pag. 201.

Me non latet, displicere nonnullis, quod efficacem gratiam dixerim victricem illam delectationem, quæ superat contrariam concupiscentiam, adeo ut eadem gratia relative ad diversos gradus carnalis delectationis sit efficax, vel inefficax: sed hanc esse complurium catholicorum Theologorum sententiam, tam luculenter demonstravi *dissert. 4. apolog. cap. 1. §. 2. a numero 1. usque ad 9.* ut necessum non sit eadem rursus cum legentium tædio repetere.

ARCHIEPISCOPUS.

IV. *Similiter & justum, cui gratia a Deo denegaretur, sufficienter ait esse liberum ad demerendum, si solum possit, ex. gr. loco furti homicidium perpetrare, aut fornicationis loco adulterium. Quæ doctrina æque pugnat cum Concilio Tridentino, & cum decretis Summorum Pontificum latis contra Jansenium. Audiatur ipse Auctor* (1): Contingere tamen potest, ut voluntas sit determinata, &c. *Hæc F. Berti de libertate ad merendum requisita.*

F. J. LAURENTIUS.

Atrox est, & iniquissima postrema hæc exprobratio. Nam justus non solum habet potestatem liberi arbitrii, & potentiam illam extrinsecam, qua potest adjuvari a Deo, quandiu in hac vita versatur; sed habet ulterius potentiam illam intrinsecam, quam illi tribuit auxilium gratiæ sufficientis. Profecto illis verbis, *Contingere autem potest, &c.* quæ habentur lib. 16. cap. 2. non affirmo haberi rationem meriti in iis actibus, qui peraguntur necessitate, sed in iis, quos liberum arbitrium peragit libere, & cum indifferentia judicii. Loquor enim de Deo, qui cum necessario amet seipsum, libere tamen diligit creaturas: loquor de Christo, qui etsi peccare non poterat, habebat tamen liberam potestatem ponendi animam suam; & loquor de Beatis, qui licet videndo Deum, ut in se est, necessario illum ament, sua tamen pollent libertate erga objecta reliqua, quæ sub indifferentia judicii eis proponuntur. Belle igitur, bellissume! Debebat ex hoc loco adversarius fateri sententia mea requiri ad opus meritorium libertatem indifferentiæ, nec sufficere libertatem a coactione, sive illam spontaneitatem & lubentiam, qua Deus seipsum, & Christus, & Beati diligunt Deum: id debebat fateri; sed meis, ut alibi, verbis excisis, & mutilatis infert oppositum, idest, negari a me veram libertatem indifferentiæ ad merendum, vel demerendum: pro qua libertate eo in capite acerrime, &, absit invidia verbo, accuratius, quam multi Theologi fecerint, decertavi.

Reddantur itaque verba mea, & evanescet calumnia sua. *Contingere* (ita ego præcit. pag. 281.) *contingere autem potest, ut voluntas sit determinata ad unam speciem boni, v. g. ad diligendum Deum, quomodo determinata est voluntas Beatorum, & erat ante mortem voluntas Christi; & nihilominus maneat indeterminata ad hunc actum, vel illum. Qui enim Deum videt in se, est ad illum amandum determinatus immutabili necessitate, pollet autem sua libertate in actibus ceteris, qui versantur circa objecta indifferentia, & ab illa caritate, a qua nequeunt deflecti, imperantur. Ita Christus Patrem, quem necessario diligebat, orabat libere, & libere illi obtemperabat dando corpus suum percutientibus, & genas suas vellentibus. Promeruit hoc pacto, & operatus est hominum redemptionem cum potestate ponendi animam suam, ac perfectissima libertate.*

ARCHIEPISCOPUS.

V. *Audiatur etiam differens de libertate ad demerendum sufficienti in statu naturæ lapsæ*, (2) Possumus ergo objicientibus hominem, &c. *& paullo post*: Insuper Theologi clarissimi refellunt hoc argumento Jansenianos, &c.

Sane Jansenii sectatores hanc libertatis speciem non rejicerent, imo ultro adoptarent. Porro justus urgente præcepto post acceptam gratiam justificantem reus ne censebitur, & sufficienter liber ad demerendum, si præsertim agatur de impletione præcepti affirmativi, cujus obligatio instat, quodque omittere non potest sine peccato, nec aliud peccatum potest eligere? Erit ergo reus etiam justus, etiamsi mandatum ei fiat impossibile secundum præsentes, quas habet, vires, & desit ei gratia, qua illi fiat possibile; *quod est pura Jansenii doctrina in prima ejus propositione damnata ut hæretica, & impia.*

F. J. LAURENTIUS.

Vellicat demum Senonensis Antistes quæ de libertate ad merendum scripsi tom. 3. pag. 443. *Possumus ergo, &c.* Loquor ibidem de homine destituto gratia sufficiente, ac verba mea, si, prout jacent, recitentur, sunt hujusmodi: *Possumus ergo objicientibus hominem derelictum a gratia non peccare, quoniam est determinatus quoad specificationem ad malum, respondere quod illius voluntas non est determinata ad hoc malum, vel illud; ideoque peccat per liberum arbitrium unum, aut alterum eligendo. Asserebat*

(1) T. 3. p. 281. (2) Ibid. p. 443.

ferebat Calvinus peccare homines extincto licet arbitrio, cum peccet etiam Diabolus arbitrio carens. At hæreticum refellit doctissimus Bellarminus lib. 5. de grat. & lib. arb. cap. 14. ad 3. his verbis: Respondeo tam angelos sanctos, quam malos Dæmones respectu finis ultimi non habere liberum arbitrium a necessitate; tamen respectu mediorum liberum arbitrium etiam a necessitate habere, quia multa faciunt, quæ possunt non facere, & e contra; & in hujusmodi Dæmones vere peccare, & bonos angelos opus vere laudabile facere; quamvis nec pœna, nec præmium essentiale crescere possit, cum utrique sint in termino, & omnia ipsorum opera ad exercitium damnationis, vel gloriæ sempiternæ pertineant. *Videte etiam Estium in libro 2. sent. dist. 7. §. 5. & dist. ultima lib. 4. S. Thomam 12. q. 89. art. 4. Si ergo peccant in operibus deliberatis damnati, ac Dæmones, qui gratiam nequeunt habere, quanto magis mortales, qui illam habere possunt? Insuper Theologi clarissimi refellunt hoc argumento Jansenianos obtendentes privationem gratiæ, ut dogma suum libertati contrarium propugnent: etiamsi nihil boni absque gratia possimus perficere, habemus tamen in faciendis malis optionem ac libertatem: igitur ex privatione gratiæ non infertur peccandi necessitas. Et sane, me judice, facilius hoc responso illorum ora obstruuntur, quam si respondeas gratiam adesse singulis; quoniam hoc postremum in controversia est, & Jansenianæ consecutio pleno Catholicorum ore damnata & explosa.* Hæc mea verba sunt; in quibus satius duxit calumniator resecare Ven. Bellarmini lucidissimum testimonium, & insignis Theologi Estii, & S. Thomæ Theologorum Principis nomen prætermittere, quam sententiam meam absque censura dimittere; tametsi proxima pag. 444. demonstrem, eadem responsione a Dionysio Petavio Jansenistas refelli *lib. 4. de opificio sex dierum cap. 9. num. 3.*

Similia mihi objicienti Auctori *Jansenismi Redivivi* pag. 195. respondi *tom. 2. Vindic. pag.* 242. & seq. producto etiam testimonio Honorati Tournelii, qui licet teneat auxilium gratiæ numquam celestissimis peccatoribus deesse; tamen 2. *p. de gratia q. 8. art. 4. pagina 634. Venet. edit.* demonstrat sententiam, quam carpit adversarius, esse inter Thomistas communem & pervulgatam. Vellem in hanc Vindiciarum partem, quam nuperrime laudavi, oculos humanus lector aliquantulum intenderet. Jam enim, cum hæretica sit & impia sententia dogmatizantium solam libertatem *a coactione* sufficere in statu naturæ lapsæ ad merendum vel demerendum, & non requiri libertatem *indifferentiæ*, sed voluntatem robustiori delectatione excitatam reluctari non posse, & huc vel illuc abripi impulsu cupiditatis, vel caritatis, ineluctabili necessitate, & absque potestate ad oppositum: evidentissimum est sententiam nostram, qua dogmata ista reprobantur & refelluntur, non impiam, & hæreticam censendam esse, sed piam, catholicam, atque orthodoxam.

CAPUT III.

De efficacia gratiæ, & gratia sufficiente.

ARCHIEPISCOPUS.

I. *Quum FF. Bellelli, & Berti ausi fuerint expressis terminis asserere nullam esse gratiam vere sufficientem, aut gratiæ interiori resisti non posse, dogma tamen catholicum in hoc puncto impugnare non sunt veriti, non solum ei opponendo errorem de duabus delectationibus relative voluntatem necessitantibus: verum etiam tortuosis, & ad fraudem compositis de gratia sufficienti sermonibus, qui sensum illorum aperiunt. Hac arte utitur F. Berti inprimis cum ex una parte dicit se probare maxime gratiam sufficientem sensu Thomistarum, & ex altera profitetur se dubitare utrum illa gratia Thomistica sit vere sufficiens; imo se malle illam appellare inefficacem, quam sufficientem. Quid enim putandum est de Theologo, qui dubitaret utrum præmotio Physica destruat libertatem, eamque nihilominus probaret maxime? Hæc Fr. Berti verba sunt* (1): De quæstione grammaticali, idest an gratia sufficiens, &c. *usque ad ea verba*, Scholastici non consentiunt.

Hic F. Berti Lectori fucum facere conatur, & sub larva gratiæ Thomisticæ sufficientis quid de vera insufficientia illius gratiæ sentiat, abscondit. Etenim vidimus supra quod juxta ejus systema gratia est efficax, quando gradibus superat concupiscentian debiliorem. Est vero inefficax, si concupiscentia huic gratiæ gradu suo superior est; quæ concupiscentia major in gradu non potest vinci a gratia, quæ in gradu est minor. Huc refert passim illud S. Augustini de delectatione indeliberata male intellectum, & eodem sensu præpostere a Jansenio detantatum: Secundum id, quod amplius delectat, secundum id operemur necesse est. *Ex quo sequitur, gratiam illam, quam sufficientem vocare ut cumque consentit, esse vere insufficientem relative ad gradus concupiscentiæ superioris, ac proinde relative ad præceptum implendum. In hoc ergo ejus error consistit, quod asserat justo, concurrente tentatione, aut urgente præcepto, a Deo denegari gratiam, quæ relative ad ejus vires sit vere sufficiens, & dari ab eo tantum gratiam inefficacem, cum quæ concupiscentiam in gradu superiori vincere justus non potest.*

F. J. LAURENTIUS.

Etiamsi affirmassem solam gratiam seipsa efficacem esse vere *sufficientem*, accepta gratia *sufficiente* pro illa, quæ sufficit ad perficiendum actum, seu ad operandum; nullus in Theologia mediocriter versatus me ob id reprehendendum esse putaret. Thomistæ, alii Theologi, necnon Congruistæ, ac præterea ipsamet obvia, & manifesta ratio hoc declarant. Thomistæ quidem; nam Didacus Alvarez lib. 8. de aux. disput. 79. inquit, *Illud auxilium dicitur complete sufficiens ad aliquam operationem, ultra quod nullum aliud auxilium est absolute necessarium, ut illa operatio actu producatur*; & Joannes Gonzalez controv. 5. art. 6. *Aliqui doctissimi Thomistæ arbitrantur, minus congrue vocari sufficiens illud auxilium, quod contra efficax dicitur.* Alii Theologi; siquidem Cardinalis de Lauræa opusc. 3. cap. 4. num. 83. ait: *Sæpe cum aliis viris doctis miratus sum, cur Theologi moderni gratiam illam divinam, qua homo vocatur, excitatur, illuminatur, & inspiratur ad bonum faciendum, & effectum non obtinet, vocare cœperunt sufficientem, ad distinctionem efficacis, quæ semper habet annexum effectum; cum satis non sit ad eum ponendum, sicut efficax, quæ in rigore dici deberet sufficiens*; & P. Macedo in scrinio cap. 8. *Augustinus auxilium sufficiens efficax dicit, cum proxime sufficiens est, imo non putat sufficiens quod non habet effectum: & quidem meo judicio recte, nam si sufficit, & datur ut sufficiat, cur non efficiet id, propter quod datur? Quod si non efficit, profecto non sufficit. Nec solus Augustinus, sed etiam alii Patres auxilium, quod Scholastici efficax vocant, sufficiens appellant: uti observat Vasquez, & probat ex Prospero, in 1. 2. disp. 185. cap. 11. num. 55.* Mediste demum; nam præter Vasquesium Suarez lib. 3. de auxiliis cap. 6. num. 4. scribit: *De ratione auxilii sufficientis, si proxime & actu sufficiens sit, est, ut includat omnia auxilia necessaria simpliciter, quæ per modum principii concurrunt ad supernaturalem actum, quia hoc auxilium est sufficiens per modum potentiæ; potentia autem ut sit sufficiens, oportet ut habeat omnem virtutem necessariam ad agendum: & hoc ipsum præsefert nomen sufficientis; nam si aliquod necessarium principium deest, sine illo non potest aliud operari: ergo aliud non erat sufficiens.* Accedit evidens ratio. In horum nempe Theologorum sententia auxilium illud est revera *sufficiens*, quod non requirit aliud auxilium ad supernaturaliter operandum, & includit omnem virtutem necessariam ad agendum: at sine gratia *efficaci* non habetur quidquid requiritur ad supernaturaliter operandum, sive omnis virtus necessaria ad agendum: ergo sine gratia *efficaci* non habetur auxilium revera *sufficiens*. Hujus syllogismi propositio prior est Theologorum, quorum protuli testimonia. Propositio altera est omnium Augustinensium ac Thomistarum. Auctoritate itaque, & ratione perspicuum est, solam gratiam per se efficacem esse revera *sufficientem*, si gratiam *sufficientem* obvio, & litterali sensu, pro ea scilicet, quæ sufficit ad ponendum actum, intelligamus.

Admisso tamen discrimine inter gratiam *sufficientem* & *efficacem* eo Thomistarum sensu, quo gratia *sufficiens* non excludit necessitatem gratiæ *efficacis*, atque una potestatem tribuit agendi, altera operatur effectum; mentitur splendide quisquis autumat a me auxilium *sufficientis* gratiæ denegari. Ostendi id in Vindiciis differt. 14. cap. 2. §. 2. pag. 215. & seqq. pluribus e Theologia a me in lucem edita collectis testimoniis. Inter quæ est illud libri 14. cap. 8. *Est ergo gratia sufficiens sensu Thomistico, ac nostro, illa quæ dat posse, non velle*: & inferius, *Fatemur per gratiam sufficientem dari nobis potestatem implendi divina mandata, eamque veram & propriam, sed non taliter validam & expeditam, ut ad ponendum actum non sit necessaria gratia efficax.* Rursus lib. 17. cap. 3. *Augustinus agnoscit in hoc statu, non solum adjutorium* quo, *sed etiam adjutorium* sine quo non, *sive pure sufficiens*. Sed legito alia plura præcitato secundo paragrapho Vindiciarum mearum; atque num ibi loquar tortuosis, & ad fraudem compositis sermonibus, judica quisquis legeris.

Evanescit ex dictis quælibet impostoris cavillatio. Dum enim dico, dubitari posse an gratia *sufficiens* Thomistica sit revera sufficiens, loquor ipsorum Thomistarum ore: &, si candido animo loquendum est, non dubito, sed nego esse revera *sufficientem*, si gratiæ *sufficientis* nomine illam accipiamus, præter quam nulla alia gratia requiritur ad ponendum actum. En evidentissima ratio: Quia ad ponendum actum necessaria est gratia per se ipsam efficax: nam si gratiæ *sufficientis* vocabulum accipiamus pro ea gratia, quæ dat posse, sed non excludit necessitatem gratiæ per se efficacis ad actu operandum; gratiam istam sufficientem *probo maxime*, ut dixi cit. *cap. 3. pag.* 342. Desinat idcirco accusator ineptam illam interrogationem regerere. „ Quid enim putandum est de Theologo, qui dubi-

(1) T. 3. l. 17. p. 340. & seq.

dubitasset utrum præmotio physica destruat libertatem, eamque nihilominus probaret maxime? Hujus farinæ Theologus esset Lutheranus, Calvinianus, Jansenianus: sed qui physicam prædeterminationem, simulque veram libertatem propugnat, is est verus SS. Augustini, & Thomæ discipulus. Hæc ad rem nostram facienda est interrogatio: Quid existimandum de viro Theologo, qui assereret gratiam efficacem esse necessariam ad ponendum actum adversus Medistas affirmantes cum Suaresio illam esse gratiam *sufficientem*, præter quam ad ponendum actum nulla alia gratia requiritur? Atque huic interrogationi facillima est responsio: In sensu hujus Theologi, & in ea *sufficientis* gratiæ significatione, sola gratia *efficax* est vere, & proprie *sufficiens*.

Quoniam vero Languetius mea verba profert ex *libro* 17. *cap.* 3. *pag.* 242. usque ad illum dumtaxat terminum, quo difficultatem proponunt, meamque sententiam non explicant, opus est integre ea verba proferre, cum abunde omnem exsufflent, elidantque calumniam. „ De quæstione grammaticali (ita ego tom. 3. pag. 342.) idest, an gratia sufficiens Thomistico sensu, sit vere & proprie sufficiens, non opus est definite sententiam dicere. Ego sane mallem appellare *inefficacem*, eo quod non inspiret voluntatem illam robustam, quæ inspiratur ab efficaci. Idcirco habui frequentius in consuetudine sermonis vocabulum istud, quam *sufficientis*: quod tamen in sensu Thomistico probo maxime, ut explicavi in cap. 8. de H. P. At num inspecta significatione vocabuli, gratia illa Thomistarum notione sufficiens vere sit talis, Scholastici non consentiunt. „ Hucusque Archiepiscopus. Constat me loqui de quæstione grammaticali, idest, de significatione vocabuli *sufficientis*, & ita prosequi nullo interjecto vocabulo. „ Negant talem esse Medistæ omnes, & cum illis Honoratus Tournely p. 2. de gratia q. 7. art. 4. concl. 3. quia ea gratia insufficiens censenda est, quæ non complectitur totum id, quod requiritur ut actus ponatur, vel saltem ut impetretur auxilium ad ponendum actum necessarium. Videtur consentire Norisius, qui, ut dictum est modo, negat dari sine adjutorio efficaci potentiam proxime expeditam ad perseverandum in accepta justitia. Solam gratiam efficacem esse proxime sufficientem defendit Zumel tom. 3. disp. 5. sect. 1. Cardinalis Braneatus de Lauræa opusc. 3. de grat. cap. 4. Franciscus Macedo in scrinio cap. 8. & in cortina pag. 318. Ex nostris Basilius Poncius 1. p. relect. de gratia cap. 17. Joannes Schuveitzerus differt. 3. de præd. dub. 6. & Petrus Clenaerts de gratia efficaci cap. 6. §. 3. not. 7. Consentiunt Theologi Lovanienses in justif. cap. 12. num. 177. Horum, aliorumque sensus est, gratiam inefficacem non esse revera sufficientem, si gratia sufficiens accipiatur grammaticaliter, quatenus cum illa potest poni actus absque gratia validiori. Juxta hanc notionem esset sufficiens illa gratia, quam propugnant Molinistæ, si in præsenti statu daretur, & sufficeret naturæ infirmæ adjutorium collatum Adæ innocenti. Alia ex parte non desunt Thomistis rationes, atque exempla ad probandum gratiam inefficacem appellandam esse vere, & proprie sufficientem. Primo docent plura necessaria esse ad actum, quam ad potentiam: quod verissimum est, probatumque a nobis superiori propositione eodem exemplo apud Thomistas frequentissimo oculi, qui potest videre, etiamsi, ut actu videat, necessaria sit lux. Verum posse oculum cernere, nisi præbeatur luminis adjutorium, negat Augustinus lib. de gestis Pelagii cap. 3. de nat. & gratia cap. 26. de peccat. meritis cap. 5. libri 2. epist. 106. nunc 186. Sed Thomistæ reponent, loqui Augustinum de potentia conjuncta cum actu. Dicent insuper, recte appellari sufficiens in uno genere, quamquam alia in alio genere sint necessaria. Quod commonstrabunt facile in omni genere caussarum, cum erudito Thomista Francisco Sylvio in 1. 2. q. 3. art. 3. & Aurelio nostro Piette Lovaniensi tom. 3. cap. 2. q. 2. Afferent exemplum ex Angelico Præceptore 3. p. q. 61. art. 1. ubi pertractans de necessitate Sacramentorum, cum 3. loco objecisset, *Posita caussa sufficienti nihil aliud videtur necessarium ad effectum: sed passio Christi est sufficiens caussa nostræ salutis: non ergo requiruntur sacramenta ad salutem humanam*; ita difficultatem solvit: *Ad tertium dicendum, quod passio Christi est sufficiens caussa humanæ salutis; nec propter hoc sequitur, quod sacramenta non sint necessaria ad humanam salutem, quia operantur in virtute passionis Christi, & passio Christi quodammodo applicatur hominibus per sacramenta*. Itaque *sufficiens* est gratia quælibet, quantumvis minima, licet requiratur gratia prædeterminans, ut ad actum reapse applicetur. Accedit comparatio naturalium omnium potentiarum, quæ completæ dicuntur singulæ in suo genere, quamquam actu non operentur, nisi prima caussa movente. Itaque pro libito gratiam, quæ opponitur efficaci, dicito aut inefficacem, aut sufficientem; mea enim non refert, utrum horum dixeris: dummodo fatearis contra Jansenium interiorem aliquam gratiam, cui in statu naturæ lapsæ resistitur. „

Ex iis, quæ necessum fuit exscribere, manifestissima res est, me *lib.* 17. *cap.* 3. differendo contra secundam Jansenii propositionem, ac demonstrando dari in hoc infirmitatis statu interiores gratias, quibus humanum resistit arbitrium, & ea occasione inquirendo num gratia, quæ non est *per se efficax*, appellari debeat *sufficiens*, instituere quæstionem de significatione hujus vocabuli *sufficiens*, tam Thomistarum, quam aliorum Theologorum recitare opiniones, & eam, quam tenent Thomistæ, luculentius exponere, nihil vero de grammaticali illa quæstione definire. Manifestissimum insuper est, ludum eos ludere, qui hinc conantur inferre denegari a me gratiam Theologico sensu *sufficientem*, idest, quæ dat *posse* sejunctum ab actu. Et, si non levi utendum est conjectura, Senonensis Archiepiscopus, quem nemo ignorat fuisse Medistarum partibus addictissimum, alicui hujus sectæ Theologo provinciam commisit seligendi ex libris meis loca, quæ sibi viderentur suspecta, atque ex iis mutilatis, disparatisque connexis, fonte neglecto, suum protulit judicium, a sublestæ fidei consarcinatore deceptus. Alioqui, cum sapiens fuerit, & sagax, quomodo contigisset, ut cuncta, quæ a me scripta censoriis notis perstrinxit, obtruncaret, subverteret, & in sensum detorqueret oppositum? Dixi hanc non levem esse conjecturam: nam si ipse textus nostros collegit, suisque lustravit oculis; aut iniquus fuit eligendo perpauca, nec quæstionem ibidem actitatam discernens; aut fuit imprudens, proxima, & quæ sequuntur, ac nostram mentem explicant, prætermittendo. Absit vero, ut illum, vel iniquum, vel imprudentem existimemus.

De illo autem principio, *Quod amplius nos delectat, secundum illud operemur necesse est*, necnon de sancta delectatione opposita delectationi carnali, satis superque præcedenti paragrapho pertractavi.

ARCHIEPISCOPUS.

II. *His notatis facile intelligitur id, quod ibidem F. Berti asserit de gratia illa sufficienti, quæ dat posse, sed incompletum; & cur vellicet Thomistas ex eo quod dicant*, Per gratiam sufficientem constitui potentiam proxime, & complete potentem producere effectum; *statuatque potentiam non debere nominari* potentiam proxime expeditam, *nisi potentiam*, quæ ut ponat actum, gratiam uberiorem non postulat: *quo denique sensu asserat* (1), Quod etiam renati, & Sancti, cum gratiam, & adjutorium petere debeant, ut in bono possint perdurare, etsi habeant gratiam sufficientem, non habent semper proximam perseverandi potentiam: *& Augustino tribuat quod ipse addit*, Quod cum sola gratia sufficiente non potest mandata facere, qui caritatem non habet magnam, & vehementem, idest, non potest proxime, complete, & expedite, poterit vero cum impetraverit gratiam uberiorem, congruam, & efficacem.

Hæc omnia in ejus systemate significant, idcirco justum cum illa gratia inefficaci non posse proxime, *&* complete *mandatum urgens implere, quia delectatio cœlestis in gradu inferior, qua solum pollet, non potest vincere concupiscentiam validiorem. Ex quo sequitur hanc gratiam vere esse insufficientem relative ad præsentes vires justi.*

Non arguimus F. Berti quod asserat justum aliquando gratia proxime sufficienti carere, urgente tentatione, si potest proxime petere gratiam, quæ illi deest. Possumus utcumque tolerare, quod contra communem Thomistarum sententiam asserat gratiam sufficientem non dare potentiam proximè completam, & expeditam; si id duntaxat assereret sensu ab aliquot Thomistis intellecto de potentia ex parte actus secundi completa, & expedita. Sed illum incusandum judicamus, quod secundum principium, quod posuit, gratia inefficax, quam sufficientem ægre vocare consentit, est vere insufficiens justo relative ad ejus præsentes vires, quia a validiore concupiscentia opprimitur.

Quod quidem systema excludit quoque a justo potentiam orandi urgente tentatione, nisi habeat ad orandum gratiam efficacem, quamvis haberet gratiam inefficacem. Gratia enim inefficax, secundum systema F. Berti, non potest vincere concupiscentiam validiorem; & ideo inefficax nominatur, quia concupiscentia illam gradibus suis superat. Hinc ponit justum aliquando deseri, illique denegari auxilia communia, & gratiam vere, & relative ad tentationis vires sufficientem; cujus derelictionis non aliam caussam reddit, quam profunda, & occulta Dei judicia. Sic enim loquitur de iis, quos Deus etiam inter Barbaros, aut scelestissimos eligit. (2) Ut ostendat divitias misericordiæ suæ, *non solum perducere illos ad baptismum, allicere ad fidem, movere ad resipiscentiam, verum etiam facere perseverantes, & coronare in misericordia, & miserationibus. Addit quod ex iis sunt nonnulli, quibus* ad ostensionem justitiæ *gratia subtrahitur, nec Deus renuentes illos vocat, nec trahit pervicaces, sed occulto, & justo judicio eos deserit.* Hi autem, *inquit*, sufficientem gratiam non habent. *Quod ut probet, addit*: Gratia sufficiens donum est, nec ulla foret in Deo iniquitas, si Deus illam denegaret: *Unde concludit, quod illa*

(1) Ibid. p. 341. (2) L. 18. c. 8. p. 448.

illa gratia sufficiens est donum gratuitum, & post Adami peccatum indebitum beneficium, *etiam*, supposito legis præcepto.

Hæc autem doctrina, & systema, unde derivatur, omnino contradicit Apostolo dicenti: Fidelis Deus, qui non patietur vos tentari supra id quod potestis, sed faciet etiam cum tentatione proventum, ut possitis sustinere. *Contradicit Concilio Tridentino docenti*, Neminem a Deo deseri, nisi prius deseratur. *Contradicit eidem Concilio dicenti post Augustinum*, Deus impossibilia non jubet, sed jubendo monet, & facere quod possis, & petere quod non possis, & adjuvat ut possis. *E contra consonat primæ propositioni damnatæ in libro Jansenii asserentis*, justo quædam mandata esse impossibilia secundum præsentes, quas habet, vires, & ei deesse gratiam, qua possibilia fiant.

F. J. LAURENTIUS.

Cujus generis fuerint adversarii prænotationes, ex dictis percipit unusquisque: sed prodit ille ulterius vel inscitiam, vel allucinationem suam, affirmans a me vellicari Thomistas, eo quod asserant, *Per gratiam sufficientem constitui potentiam proxime, & complete potentem producere effectum*; & statuere potentiam non debere nominari *potentiam proxime expeditam, nisi potentiam, quæ, ut ponat actum, gratiam uberiorem non postulat*. Quo enim modo fieri potest, ut vir in Thomistarum doctrina versatus ignoret ipsorum Thomistarum permultos tradidisse, solo adjutorio efficaci tribui potentiam agendi *proxime expeditam, atque completam*? Audiat Didacum Alvarez lib. 8. de auxiliis disp. 79. *Illud auxilium dicitur complete sufficiens ad aliquam operationem, ultra quod nullum aliud auxilium est absolute necessarium, ut illa operatio actu producatur*. Audiat Joannem Gonzales controv. 5. art. 6. *Archiepiscopus Tranensis, Magister Herrera & alii asserunt* auxilium sufficiens *in re non sufficiens, idest, non reddere potentiam complete actuatam in ratione principii, sed indigere auxilio efficaci, quod in illorum sententia duo facit, & complet potentiam, & illam applicat ad operandum infallibiliter*. Audiat Franciscum Zumel tom. 3. var. disput. d. 4. sect. 1. *Sufficiens auxilium præstat quidem vim potentiæ, non quidem omnino proximam cum ultima actualitate, sed minus proximam, & quasi mediatam, vel minus immediatam, & incompletam, seu inadæquatam*. Itaque non ego Thomistas vellico: sed Languetius cuncta vellicat, & exagitat, vel, ut rectius loquar, vellicaret, & exagitaret, si posset. Præterea, quomodo Thomistarum sententiam vellico, quam, ut nuper ostendi, rationibus exemplisque expono, & explico? Ac si vellicarem etiam, & solum auxilium, quod nullum aliud requirit ad actu operandum, appellavissem *complete sufficiens*, cur non potuissem *sufficiens auxilium* eo modo describere, quo descripserunt Macedo, de Laurea, Norisius, Vasquesius, Suarez, Tournelius?

Verum, ut omnem dissipemus caliginem; peto, quid sit auxilium tribuens *potentiam expeditam, proximam, & completam*? Si respondeas cum Suaresio lib. 3. de auxiliis cap. 6. n. 4. esse illud, *Quod includit omnia auxilia necessaria simpliciter, quæ per modum principii concurrunt ad supernaturalem actum*: dico, non dari potentiam *proximam, expeditam, atque completam*, absque gratia efficaci. Probo quod dico, Quia in sententia omnium Thomistarum *gratia efficax per modum principii concurrit ad supernaturalem actum*. Si vero potentiam *expeditam atque completam* illam dixeris, quæ non excludit necessitatem gratiæ per se efficacis ac prædeterminantis ad supernaturaliter operandum; perspicuum est ex n. præced. a me istiusmodi potentiam non denegari. Sed audiatur integra responsio mea ad objecta Jansenistarum, ex qua calumniator mea verba producit more suo, mutilata scilicet, & diminuta. *Gratia sufficiens* (ita ego lib. 17. cap. 3. & ipsa pagina 340. ab adversario citata) *gratia sufficiens non dat posse conjunctum cum actu & proxime completum & expeditum, concedo. Non dat posse ab actu sejunctum & incompletum, nego. Addendum unum est, ne Thomistæ* (neque enim inter se, quod ad rem spectat, consentiunt, ut inquit citato in loco Gonzalez) *qui docent per gratiam sufficientem constitui potentiam proxime & complete potentem producere effectum, verborum meorum sensum respuant, me cum Norisio cap. 4. calumniæ sublatæ, & cum Theologis probatissimis ibidem enumeratis appellare potentiam proxime expeditam illam, quæ, ut ponat actum, gratiam uberiorem non postulat*.

His aperte mentem meam explicavi, affirmans nomine *potentiæ completæ proximeque expeditæ* potentiam illam a me intelligi, quæ non requirit ad ponendum actum *gratiam uberiorem*. Cedo nunc: unum ne invenies Thomistam, qui mihi, aut alteri hoc pacto definienti cum viris sapientissimis potentiam *expeditam atque completam*, respondeat, Utique, hac definitione recepta, habetur per solam gratiam sufficientem, seclusa gratia per se efficaci, talis potentia *completa, expedita, actuata*? Nullus ex Thomistis, nullus omnino, nisi gratiam per se efficacem abjiciat, id poterit respondere. Videas igitur, quam imperite scripserit adversarius a me *vellicari Thomistas*, & quam fraudulenter potentiæ *expeditæ ac proximæ* diversam notionem a Theologis traditam, & a me dilucide expositam prætermiserit, mea verba obtruncans, & resecatis intermediis, pro lubitu traducens, invertens, obscurans. Imponamus ergo huic paragrapho finem meis itidem verbis eodem capite 3. pag. 341. *Aliud est verbo contendere, aliud dogmate. Dogma Jansenii est* (legant, scrutentur hæc verba calumniatores) *sub delectatione victrici tale vinculum injectum esse voluntati, ut necessitate flectatur, nec actus oppositus in ejus sit potestate. Ergo per Jansenium sub gratia parva, premente perversa cupiditate, non est potentia recte operandi; & sub gratia magna & robusta non stat potestas peccandi; & necessitate alligati illud tantum facere possumus, quod magis delectat, ita ut alternantibus delectationibus, nec una alteram superante, necessario inefficacibus desideriis hæreat animus*. Quis modo crederet, tale esse adversariorum meorum ingenium, talem librorum meorum lectionem, talem æquitatem, tale judicium, ut hanc ipsam sententiam a me rejectam inter damnata Jansenii dogmata, asseveranter pronunciarent tradi a me ipso, tradi autem eo ipso in loco, in quo illam rejicio, & oppugno? Id, quod videtur prorsus incredibile, verissimum esse ex iis, quæ hoc paragrapho dicta sunt, iidem adversarii, velint, nolint, coguntur fateri.

Jam vero si cetera Languetii persequerer objecta, nimium abuterer patientia legentium. Liquet enim ex dictis, eatenus a me negari aliquando in justis illam potentiam *proximam & completam*, quæ aliud ad perseverandum in accepta justitia non exigit adjutorium; quoniam revera quidam justi non habent gratiam semetipsa efficacem, quam propterea debent suppliciter petere, & qua si essent semper adjuti, numquam peccarent: talis quippe gratia numquam suo caret effectu. Vide Augustinum *lib. 2. de peccat. meritis, & remiss. cap. 19. n. 32.* Perspicuum est etiam, esse contra communem Thomistarum sententiam agnoscere in gratia *sufficiente*, & sine gratia per semetipsam efficaci illam potentiam *proximam & completam*, quæ ut prodeat in actum, nullum aliud exigit adjutorium; quum præter gratiam *sufficientem* Thomistæ omnes ad ponendum actum necessariam existiment adjutorium gratiæ per se efficacis. Insuper certissimum est, juxta propugnatum a nobis systema, gratiam quoque *sufficientem* & *inefficacem* tribuere potentiam superandi concupiscentiam validiorem, me scribente lib. 17. cap. 1. id. tom. 3. pag. 316. prope finem: *Ait Jansenius, impossibile esse, ut vigente sancta delectatione illicitum prævaleat desiderium, & consideratio peccati, & e contra sub vividiori concupiscentia necessario liberum arbitrium succumbere. Justis ergo conantibus, & volentibus, dum deest victrix delectatio, & gratia efficax, impossibile est divina observare præcepta. Nos contra contendimus* (audiant hæc iterum, & confundantur conviciatores) *nullam delectationem injicere vinculum libertati, nisi summi Boni per lumen gloriæ manifestati, aut boni, ut inquiunt, in communi, extra quod divagari nequit voluntatis instinctus; propterea quod hæc duo tantum tollunt indifferentiam judicii: ideoque sicut quacumque gratia præventus potest iniquus reluctari; ita quacumque premente cupiditate potest justus perseverare. Ita priorem propositionem Jansenii rejicimus, damnamus, refellimus, reprobamus*. Hæc est, non ambigua, non implexa, non fuco illita, sed enucleata, perspicua, & majoribus theatris proposita, filii Romanæ Ecclesiæ, discipuli S. Augustini, & pro hujus doctrina agonizantis, sententia.

Demum, quod nemo satis mirabitur, urget Senonensium Antistes adversum me textum Pauli 1. ad Corinthios cap. 10. 13. *Fidelis autem Deus est, qui non patietur vos tentari supra id quod potestis, sed faciet etiam cum tentatione proventum, ut possitis substinere*, necnon verba Tridentini Concilii sess. 6. de Justif. cap. 11. desumpta ex Augustino libro de nat. & gratia cap. 43. *Non igitur Deus impossibilia jubet, sed jubendo admonet, & facere quod possis, & petere quod non possis*: quum egomet hæc eadem verba Apostoli, hæc eadem verba Augustini consecrata a Tridentino Concilio, aliaque bene multa produxerim cap. 3. libri 17. ad demonstrandam æquitatem censuræ contra primam propositionem Jansenii. Videatur *tom. 3. Theolog. disc. pag. 328. & sequenti*.

CAPUT IV.

De possibilitate mandatorum Dei per gratiam.

ARCHIEPISCOPUS.

NOn minus diserte F. Bellelli docet, per gratiam parvam, & inefficacem, quæ sola secundum illum justis urgente præcepto sæpe conceditur, nullam dari veram potentiam, ceu proximam, ceu remotam, &c.

F. J. LAURENTIUS.

Nil contra me in hoc articulo profert Archiepiscopus, qui tamen contra Fulgentium Bellelli plura effutiit. Horum summa est, explicasse Theologum nostrum potentiam illam, quam habet justus implendi præcepta, per gratiam sufficientem, comparando eamdem potentiam potestati hominis ad videndum, quando habet oculos, & lumen, sed infirmitate cogente oculos aperire non potest. Verum demonstravi in Vind. differt. 4. cap. 3. §. 7. eadem oculorum similitudine, iisdemque plane verbis usum fuisse S. P. Augustinum lib. de nat. & gratia cap. 26. num. 29. & libro 2. de peccat. meritis & remissi. cap. 5. num. 5. eamdemque comparationem adhibuisse Africanos Episcopos exules in Sardinia in epistola synodica cap. 5. illam insuper fuisse traditam a Didaco Alvarez disp. 23. num. 32. a Joanne Maldonato S. Jesu in caput 6. Joannis n. 5. a Venerabili Bellarmino in lib. de gratia primi hominis cap. 4. & a Dionysio Petavio lib. 4. de opif. sex dierum cap. 1. num. 4.

Secundo loco in crimen vertitur Theologo præstantissimo, quod definitionem illam Tridentinæ synodi sess. 6. canone 4. *Liberum arbitrium a Deo motum, & excitatum posse dissentire, si velit*, detorserit ad solam gratiam sufficientem. Norunt autem omnes Tridentinum illum canonem Thomistis, & Augustinensibus passim objici ab impugnatoribus gratiæ per se efficacis; sub cujus motione, & excitatione videtur ipsis liberum humanæ voluntatis arbitrium obstringi indeclinabili necessitate. Et norunt quoque omnes, a Thomistis & Augustinianis responderi, aliquo sensu necessum esse, ut fiat id, ad quod faciendum gratia efficax subministratur; nam ipsa gratia efficax a nullo duro corde respuitur, nec humanæ voluntates efficere possunt, quominus Deus omnipotens faciat, quod voluntate absoluta faciendum esse decrevit: hanc tamen necessitatem esse tantummodo consequentem, & liberum arbitrium non posse quidem *in sensu composito* abstinere ab opere, ad quod præmotione divina determinatur, sed posse tamen *in sensu diviso*.

Hac doctrina imbutus Fulgentius Bellelli *de modo rep.* lib. 2. cap. 16. explicat utique Tridentinum canonem de gratia sufficiente, quam liberum arbitrium abjicere potest, & interdum abjicit; sed minime negat eumdem canonem etiam accipiendum esse de gratia efficaci in prædicto sensu composito Thomistarum. Post ea enim verba, quæ Archiepiscopus objicit, cap. illo 16. pag. 94. scripta a Fulgentio, hæc immediate subjiciuntur: *Cum qua fidei doctrina prorsus recte cohæret, quod arbitrium non dissentiat, nec resistat, nec respuat, nec respuere possit gratiam per se efficacem, ut dici jam consuevit a clarissimis Thomistis*, in sensu composito, *tametsi* in sensu diviso *possit ab actione, quam efficit, temperare*. Hæc est Fulgentii Bellelli sententia; quam reprehendere non potuisset censor, si Theologi nostri verba fideliter exscripsisset: sed quoniam consuetum illi est, ut ubique deprehendimus, quæ frivolas objectationes suas enervant & infringunt, simulatione negligere; eo incaute, ne dicam imprudenter & inverecunde, processit, ut scriberet, Theologum ipsa Thomistarum verba usurpantem explicavisse sacrosanctæ Tridentinæ synodi definitionem *contra omnium Theologorum, etiam Thomistarum, sensum*.

Tertio loco Fulgentio Bellelli objicitur, quod in libro *de statu naturæ rationalis ante peccatum* laudaverit Antonium Arnaldum. Ignorat autem tum Senonensis Archiepiscopus, cum Auctor *Jansenismi Redivivi*, qui hoc idem objecit Augustiniano Theologo, jam ab anno 1717. ipsum Fulgentium hanc a se criminationem invictissime propulsasse; quemadmodum ostendi *tom.* 2. *Vindic. pag.* 362.

CAPUT V.

De Caritate Theologica, & ejus necessitate a duobus Theologis inducta pro quolibet opere bono etiam moraliter.

ARCHIEPISCOPUS.

I. *Fratres Bellelli & Berti non errant solum circa Christi mortem, libertatem necessariam ad merendum, & demerendum, & resistentiam gratiæ; addunt alios errores ab Ecclesia proscriptos, scilicet liberum arbitrium absque gratia, quam in caritatis Theologicæ motu constituunt, peccare semper in omnibus suis actibus; adeo ut liberi omnes motus voluntatis, qui a gratia caritatis non procedunt, necessario a mala cupiditate oriantur; ac quidquid a motivo caritatis non procedit, non aliud habeat motivum, quam pravam cupiditatem. Caritatem autem non accipiunt*, quatenus tantum involvere potest omnem amorem recti, & boni, & omnem bonam voluntatem, sed veram caritatem Theologicam, quæ ab amore perfectissimo non differt, nisi gradu.

F. J. LAURENTIUS.

Constitui a me gratiam in *caritatis Theologicæ*, seu amoris Dei super omnia, motu, atque inspiratione, & absque hujusmodi gratia liberum arbitrium juxta sententiam nostram in omnibus actibus suis peccare, nemo potest asserere, nisi qui lividis oculis perlegerit editas a nobis theologicas lucubrationes. Actualem Christi gratiam esse *mentis illustrationem, & inspirationem caritatis*, revera a me traditur *tom.* 3. *pag.* 140. sive *libro* 14. *cap.* 7. *Caritatis* autem *Theologicæ* nomen, idest, illius caritatis, qua Deus amore benevolo, & super omnia diligitur, & quæ constituit peculiarem virtutem, in scriptis meis, ubi de gratia universaliter agitur, non occurrit, additque illud de penu suo criminator. Utor ego cit. cap. 7. verbis S. P. Augustini lib. 2. de peccat. meritis cap. 17. & 19. atque de gratia Christi cap. 6. 9. 10. 11. 21. & 26. nemo autem jure me poterit reprehendere, dum loquor ore Augustini. Declaravi mentem meam in Vindic. tom. 2. differt. 4. cap. 1. pag. 14. ubi ita scripsi: *Neque enim nos in illa universali prævenientis auxilii descriptione* dilectionis, & caritatis *nomine intelligimus inspirationem* amoris benevoli, *sed* bonam voluntatem, *quæ actus omnes salutares præcedit; id, quod nobis nemo jure negabit, nemo in nobis jure reprehendet: tum quia mentem hanc nostram rotundis verbis explicavimus, ut adversus conviciatorem ostendimus capite* 2. *primæ dissertat. tum etiam quia hac quoque in re Augustini sensum & verba secuti sumus; cujus hæ sunt loquendi formulæ:* Quid est dilectio, vel caritas, nisi amor boni? quid est boni cupiditas, nisi caritas? quid est aliud caritas, quam voluntas? caritas dicitur voluntas bona. *Vide lib.* 8. *de Trinit. cap.* 10. *lib.* 2. *contra duas epist. Pelag. cap.* 9. *num.* 21. *lib. de grat. & libero arb. cap.* 17. *num.* 33. *in psalmum* 36. *serm.* 2. *num.* 13. *&c.*

Neque verbis abutimur, dum in gratiæ definitione adhibemus *caritatis* vocabulum. Nam, ut mittam Antonium Reginaldum *de ment. concil. Trid.* p. 1. cap. 52. Augustinum in cunctis libris, ac tractatibus suis appellare gratiam in hoc statu necessariam *Spiritum caritatis, inspirationem caritatis, infusionem caritatis, dilectionem, inspirationem dilectionis, amoris divini gratiam, amoris Dei inspirationem, concupiscentiam bonam, cupiditatem boni, bonam voluntatem, suavitatem, delectationem, condelectationem, jucunditatem, voluptatem*, tradit Stephanus Dechamps lib. 3. *de hær. Jansenianæ* disp. 3. cap. 16. num. 3. ac Dionysius Petavius lib. 10. *Theolog. Dogmat.* cap. 20. demonstrat apud Augustinum *caritatis vocabulo plerumque censeri motus omnes, & affectus piæ voluntatis, tam qui justificationem antecedunt, quam qui sunt ea posteriores*. Quod vir doctissimus ostendit productis ipsius Augustini testimoniis ex lib. de gratia Christi cap. 2. de correp. & gratia cap. 5. lib. 1. operis imperf. contra Julianum cap. 82. & de nat. & gratia cap. 70. Vide autem, quos in meum advocem patrocinium: duos advoco Societatis Jesu Theologos præclarissimos, Stephanum Dechamps, & Petavium. Adde, si lubet, Gallicanos Præsules in *Instructione Pastorali* anno 1714. art. 4. pag. 36. quorum verba recitavi in *Vindiciis* diss. 1. cap. 1. §. 4. num. 3. *pag.* 38.

Ut autem evidentius adversariorum nostrorum detegamus alucinationem, & frangamus pertinaciam (omnes quippe, aut fere omnes accusationes suæ traditæ a nobis definitioni gratiæ innituntur) quid nos in eadem gratiæ definitione intelleximus nomine *caritatis*, non uno in loco cubitalibus litteris significavimus. Demonstratum id est differt. 1. Vindic. cap. 2. §. 5. *pag.* 111. *& seq.* ac modo sufficit unum proferre ex libro 23. Theolog. disc. cap. 10. sive tomo 4. *pag.* 489. ubi hæc leguntur: *Contendit* (Schola Augustiniana) *humanam voluntatem in quolibet exercitio virtutis duci vario amoris affectu, sive boni cupiditate, quæ non deest in fide informi, auctore S. Thoma* 2. 2. *q.* 5. *art.* 2. *ad* 2. *sed non requirit ad cujuslibet virtutis actum explicitum illum amorem, qui tendit in Deum ut summum bonum, constituitque virtutem peculiarem, ceterisque præstantiorem, quæ speciali quadam ratione dicitur* CARITAS. Qui hæc legit, qua fronte potuit asserere, a me hanc specialem *caritatem* existimari necessariam ad quodlibet opus bonum etiam moraliter? qui autem non legit, quo jure potest asserere, se libros a me conscriptos maturo examine ponderasse?

Non inducat in animum suum lector, me in eo tantum loco, quem nuper produxi, quadratis verbis declarare, *caritatis* nomine in nostris de gratia, & de virtutibus dissertationibus, intelligi cupiditatem boni, non *caritatem Theologicam*, quæ peculiaris virtus est, & speciali titulo *caritas* nuncupatur, adeo ut una a nobis solitaria declaratio lynceos censorum oculos subterfugerit; non, inquam, id lector in animum inducat suum. Enimvero sufficere cupiditatem boni, *absque actu caritatis*, ad fidem, trado lib. 21. cap. 4. tom. 4. *pag.* 208. Sufficere ad timorem, trado eodem capite *pag.* 210. & libro 23. cap. 12. *pag.* 502. necnon de pœnit. lib. 34. cap. 1. tom. 7. *pag.* 473. Sufficere ad spem, trado

trado lib. 23. cap. 11. tom. 4. *pag.* 495. & lib. 21. cap. 4. *pag.* 209. atque lib. 34. cap. 5. tomo 7. *pag.* 554. De his rursus proximo articulo. Quum itaque in libris, ubi de virtutibus pertracto, declaraverim expresse, dilucide, evidentissime, necessariam non esse sententia nostra ad cujuslibet virtutis actum *caritatem Theologicam*; imploro hominum omnium mortalium, omniumque superum fidem, potuit sine mendacio, potuit sine calumnia, potuit sine maxima iniquitate ab homine christiano, a viro Theologo, ab Episcopali charactere insignito affirmari omnino contrarium, nimirum, nullum a me agnosci actum alicujus virtutis *absque caritate Theologica?* Sed repetam, quod dictum est alibi, Optimus Archiepiscopus collecta ab aliquo conviciatore, e suis locis divulsa, & mutilata testimonia perlegit, hæc ponderavit tantummodo, ex his bona fide judicium suum pronuntiavit. Alioqui nemo illum poterit a mendacio, & iniquitate purgare. Ipsi inimici nostri sint judices.

ARCHIEPISCOPUS.

II. F. *Berti consentit cum F. Bellelli; ait enim* (1): Practice loquendo affirmo numquam hominem lapsum agere, convertendo se ad illam intimam legem, absque cupiditate, & philautia, ideoque quodlibet opus bonum fieri ex speciali gratia. *Et* (2). Potest *liberum arbitrium* exercere officia virtutum, & præcepta aliqua implere quoad substantiam, operatione secundum se laudabili, & honesta, etsi extrinsece, & ex fine operantis non bona undequaque.

F. J. LAURENTIUS.

Quid hæc ad demonstrandum, non posse in mea sententia exerceri officia virtutum *sine caritate Theologica*, *& proprie dicta?* Affirmavi quodlibet opus bonum fieri ex gratia: non affirmavi quodlibet opus bonum fieri non posse *absque caritate Theologica*. Oppositum a me doceri, constat ex numero proxime antecedenti. Requiri utique vel actualem, vel virtualem *caritatem*, per quam opus deliberatum referatur in Deum, ut sit bonum undequaque, nempe, tam quoad *officium*, quam quoad *finem*, omnium Augustinensium sententia est; nec ulla posse perstringi censura declararunt in suis *Censuris* doctissimi Galliarum Antistites, Archiepiscopus Burgensis de Leny de Vantadour anno 1659. die 6. Februarii; Joannes Baptista de Contes, & Alexander de Hodencq Vicarii Generales Archiepiscopi Parisiensis anno 1658. die 23. Augusti; Ludovicus Henricus de Gondrin eodem anno 1658. die 3. Septembris; Nicolaus Comes de Beauvais Vidame Episcopus Bellovacensis eodem anno, die 12. Novembris; Gilius Episcopus Ebroicensis anno 1659. die 15. Januarii, & centum Galliarum Episcopi in sua Bullæ *Unigenitus* explicatione anno 1720. Vide in Vind. dissert. 3. cap. 1. §. 5. num. 8. Hi omnes temeritatis illos redarguunt, qui erroneam audent appellare prælaudatam sententiam. Quorum si nullam habendam esse rationem censet Archiepiscopus Senonensis; revereatur saltem præclarum, honestissimumque nomen prædecessoris sui, Domini de Gondrin, neque ei memoria excidat, censuram hujus sapientissimi Archiepiscopi fuisse in synodo Provinciali anno 1660. ab omnibus illius provinciæ Episcopis adoptatam, & confirmatam. Quantum ergo spectat ad opera deliberata in Deum actuali, aut virtuali *caritate* referenda, præter munimenta alia quamplura, ab omni nos animadversione protegit sacer Episcoporum Galliarum conventus, ipsaque nobilissima Cathedra Senonensis.

Requiri itaque ad opus bonum, ne oriatur a noxia cupiditate, *caritatem Theologicam*, nullibi a me scriptum est: sed hoc a me propugnari fateor, actus quoslibet, fidei, spei, timoris, ceterarumque virtutum, quamvis spectato officio, substantia sua, & intrinsece sine *caritate* boni sint, carere tamen recto ordine finis, si ab iis, qui Deum noverunt, in ipsum, tamquam in ultimum finem, non referantur.

ARCHIEPISCOPUS.

III. *Quod autem, ut diximus, nomine caritatis licet inchoatæ tantum intelligant caritatem Theologicam, patet ex illorum dictis. F. Berti* (3) *caritatem, quam opponit cupiditati, definit illam, qua Deus in se, & propter se diligitur* gratis, *&* amore benevolo.

F. J. LAURENTIUS.

Imo si attente paginam ipsam 416. quam citat criminator, tranquillo animo, menteque pacata inspexisset; proculdubio agnovisset, ibidem, non tantum supernaturales actus timoris, spei, aliarumque virtutum, *sine caritate Theologica*, commendari, sed etiam amorem naturalem Dei appellari in se bonum, non a cupiditate corruptum. *Licet* (prima illius paginæ linea hæc habentur) *licet aliquando non habeat rectitudinem finis, si Deus non diligatur propter se, gratis, & amore benevolo.* Quamobrem hunc benevolum amorem Augustiniana schola requirit, ut opera deliberata referantur saltem virtualiter in Deum, ac ita sint bona undequaque, tum officio, tum fine; non autem eumdem amorem existimat necessarium, ut non sint mala intrinsece, & secundum substantiam, neque corrumpantur a vitiosa cupiditate.

Jam vero, quoniam adversarius repetit, & etiam circa hujus articuli finem regerit definitionem illam gratiæ, de qua supra numero 1., & jactat se demonstrasse a me *caritatis* vocabulo ubique significari solam *caritatem Theologicam*, sive amorem Dei propter se: rursus omnium legentium, & mihi quoque adversantium, imploro fidem & æquitatem. Nonne lucidissimis clarissimisque verbis ostendi, nos dum generaliter de gratia, aut de bonis operibus, vel virtutum actibus instituimus orationem, *caritatis* nomine intelligere bonam voluntatem, cupiditatem boni, & inspirationem amoris, sive sit amor justitiæ, sive beatitudinis, sive boni alterius, neque adstruere necessitatem *caritatis* proprie dictæ, ne opus a cupiditate vitietur, & corrumpatur? Quid est ergo falsæ accusationis pertinacia, si hæc non est? quid est ulterius ineptire, & ludum ludere, si ineptire ludumque ludere non est, affirmare sententia nostra admittendam esse *caritatem Theologicam* saltem inchoatam in iis, qui ne quidem prima fidei lumina acceperunt, eamdemque sententiam risui exponere; quando nos diximus, & iterum diximus, & tertio dicimus, in definitione gratiæ, quæ fidem prævenit, accipi nomen *caritatis* pro bona voluntate, nec requiri ad actum substantia sua bonum, *Explicitum illum amorem* (repetantur, ad confusionem calumniantium, verba mea) *qui tendit in Deum, ut summum bonum, constituitque virtutem peculiarem, ceterisque præstantiorem, quæ speciali quadam ratione dicitur* CARITAS?

ARCHIEPISCOPUS.

IV. *Hæc ergo utriusque opinio est, quod absque caritate Theologica, saltem inchoata, omnia aut fidelis, aut infidelis opera, quamvis ex officio bona, peccata sunt, etiamsi in his actionibus a lumine naturali dirigantur; suntque semper philautiæ, seu cupiditatis veneno infecta, & ab ea procedunt. Quæ doctrina a Summis Pontificibus Pio V. & Clemente XI. proscripta jacet sequentium propositionum damnatione:* Liberum arbitrium sine gratiæ Dei adjutorio nonnisi ad peccandum valet (4). Omnia opera infidelium sunt peccata, & philosophorum virtutes sunt vitia (5). Peccator non est liber, nisi ad malum, sine gratia liberatoris (6). Voluntas, quam gratia non prævenit, nihil habet luminis, nisi ad aberrandum, ardoris, nisi ad se præcipitandum, virium, nisi ad se vulnerandum: capax est omnis mali, & incapax ad omne bonum (7). Sine gratia non possumus aliquid amare, nisi ad nostram condemnationem (8). Omnis cognitio Dei, etiam naturalis, in philosophis Paganis non potest venire nisi a Deo: sine gratia non producit, nisi superbiam, vanitatem, & oppositionem ad Deum, loco adorationis, gratitudinis, & amoris. (9)

Ex his, quæ diximus, sequitur necessario, & manifeste, eos, qui inter cupiditatem dominantem, & caritatem justificantem nihil medium agnoscunt, præter cupiditatem inchoatam, & caritatem inchoatam, sive inchoationem caritatis, errores ab Ecclesia proscriptos tenere, censuramque contra illorum defensores latam certo incurrere; siquidem damnatione illarum propositionum judicatum est, voluntatem posse aliquando non peccare, etiamsi careat illa gratia, quæ est inspiratio caritatis.

F. J. LAURENTIUS.

Nullam esse adversarii illationem, quæ affirmat, omnia opera infidelium in nostra sententia esse infecta veneno cupiditatis, & ab eadem cupiditate proficisci, quoniam nil boni fiat *sine caritate Theologica saltem inchoata*, ideoque nos impingere in damnatas a Summis Pontificibus S. Pio V. & Clem. XI. propositiones: nullam, inquam, esse hanc illationem, ex eo apparet, quod falso innitatur principio; neque a nobis in definitione gratiæ actualis, qua præmovente fideles, & infideles bona plura operantur, *caritatis* nomine intelligatur *caritas Theologica*. Quamquam & Pius V. & Clemens XI. Baji, & Quesnelli articulos proscripserunt, quoniam in his affirmatur primam gratiam esse *inhabitantis Spiritus Sancti*, & principium bonarum actionum esse *caritatem habitualem*. Atque id in primo *Vindiciarum* volumine, ubi de omnibus Baji, & Quesnelli propositionibus, quæ nobis objiciuntur, prolixe disserui, puto fuisse evidentissime

(1) T. 3. p. 402. (2) P. 421. (3) T. 3. l. 18. c. 4. p. 416. (4) Bajus prop. 27. (5) Prop. 25. (6) Quesnel. prop. 28. (7) Prop. 39. (8) Prop. 40. (9) Prop. 41.

tissime comprobatum. Ne singula repetantur, sententiam nostram in prospectu ponunt quæ scripsimus libro 21. cap. 4. tom. 4. pag. 211. *Multa opera deliberata sunt absque caritate habituali, & sine gratia Spiritus Sancti inhabitantis; multa etiam spectato officio, & secundum operis substantiam recta sunt, neque a noxia cupiditate proficiscuntur, etsi virtutis laudem ex alio capite minime promereantur, ut explicatum est præcedenti volumine pag.* 390. & 415. *ex quo nempe recto ordine sint destituta.*

Amphibologiam exsufflemus omnem. Absque *caritate Theologica* multa fiunt opera deliberata recte, intrinsece, & secundum substantiam suam bona, nec vitiantur pravæ cupiditatis fermento; sed quatenus destituta sunt recto ordine finis, nec *caritate* referuntur in Deum, sunt bona *officio*, non *fine*; sunt bona, non *bene facta*. Nec repugnat omnia infidelium opera eatenus appellare *peccata*, illorumque virtutes *vitia*, quatenus carent rectitudine finis, eodemque pacto censere virtutes morales fidelium in Deum non ordinatas; dummodo illorum operum commendentur officia, nec profecta dicantur, & labefactata a noxia cupiditate. Notissima quippe sunt verba S. P. Augustini lib. 4. contra Julianum cap. 3. num. 21. *Noveris non officiis, sed finibus a vitiis discernendas esse virtutes: officium est autem quod faciendum est: finis vero propter quod faciendum est. Cum itaque facit homo aliquid, ubi peccare non videtur, si non propter hoc facit, propter quod facere debet, peccare convincitur. Quæ tu non attendens, fines ab officiis separasti, & virtutes veras officia sine finibus appellandas esse dixisti*: & num. 30. *Si Gentilis, inquis, nudum operuerit, numquid, quia non est ex fide, peccatum est? Prorsus, in quantum non est ex fide, peccatum est: non quia per se ipsum factum, quod est nudum operire, peccatum est; sed de tali opere non in Domino gloriari, solus impius negat esse peccatum.* Eamdem sententiam tradi a Prospero in carmine de ingratis, & in epist. ad Rufinum; a Leone Magno serm. 2. de jejunio Pentecostes; a Juliano Pomerio lib. 3. de vita contemplativa cap. 1.; a S. Remigio, & ab Ecclesia Lugdunensi in libro de tribus epistolis cap. 22. & ab aliis compluribus; ut post Norisium demonstravi *diss.* 3. *Vind. cap.* 1. §. 4. 5. & 6.

Hac itaque distinctione præmissa operum bonorum, & moralium virtutum, cujusmodi sunt, operire nudum, honorare parentes, conjugem proximumque diligere, in quantum officia bona sunt, & in quantum non referuntur in Deum; consistit optime, esse bona intrinsece, & non labefieri a cupiditate perversa, in se, spectato opere, & actu operiendi nudum, honorandi parentes, diligendi proximum; & tamen dici peccata extrinsece, respectu finis, idest, defectu ordinationis in Deum. Hanc enim sententiam Augustinianam & catholicam esse declaravit Summus Pontifex Paulus III. Brevi dato Perusiæ anno 1534. quod in archivo Vaticano asservatum, superiori anno inventum est, atque ad notitiam pervenit aliquorum Purpuratorum Patrum, eruditorumque Virorum Romæ degentium. (*a*) Attamen nos nullibi omnia infidelium opera esse peccata affirmavimus: sed diximus opera & exercitamenta virtutum in Deum minime ordinata esse officia laude digna, eaque patrando, e. g. honorem exhibendo parentibus, fieri quod naturali lege præcipitur, neque in hoc facientem delinquere, sed transgredi primum ejusdem legis præceptum, quod postulat ut omnia, quæ fiunt, referantur in Dei gloriam. Hæc, ni fallor, est sententia S. Thomæ, cujus 1. 2. q. 100. art. 10. ad 2. hæc sunt verba: *Præceptum caritatis implere homo non potest, nisi etiam omnia referantur in Deum. Sic ergo qui honorat parentes, tenetur ex caritate honorare, non ex vi hujus præcepti, quod est*, Honora parentes; *sed ex vi hujus*, Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo. „

CA-

(*a*) Prælaudatum Breve Pauli III. ad Augustinum Mainardi instituti FF. Eremitarum S. P. Augustini professorem est hujusmodi.

PAULUS Pp. III.

Dilecte Fili, salutem, & Apostolicam Benedictionem. Alias cum fel. recordationis Clementi Pp. VII. Prædecessori nostro significatum fuisset, quod tu quasdam erroneas, minusque catholicas conclusiones in Civitate Astensi in tuis prædicationibus, & aliis privatis colloquiis, & disputationibus pro veris proposueras, idem prædecessor Venerabili Fratri Nostro tunc Episcopo Astensi, per quasdam in forma Brevis litteras commisit, ut faceret te dictas conclusiones, sive articulos revocare, vel corrigere, vel imposterum te prædicare non permitteret, prout in dictis litteris plenius continetur. Cum autem tu ad purgandam malam contra te propterea ortam famam ad Romanam Curiam personaliter (ut asseris) te contuleris, nobisque humiliter supplicare feceris, ut hujusmodi conclusiones, quas catholicas, & non erroneas prætendebas, per aliquem peritum examinari facere vellemus, ad hoc ut si tales quales tu prætendebas reperirentur, dictam malam famam contra te, ut præfertur, ortam purgare valeres, & nos conclusiones ipsas dilecto filio Thomæ Badia Sacri Nostri Palatii Magistro examinandas dederimus, dictusque Thomas Magister asserens hujusmodi conclusiones vidisse, eas prout per te declaratæ fuerunt, catholicas, & non erroneas esse retulerit, & propterea tu nobis humiliter supplicare feceris, ut tibi adversus molestias, quæ ex his tibi inferri possent, succurrere de benignitate Apostolica dignaremur; Nos nolentes te præmissorum occasione aliquid indebite pati, hujusmodi supplicationibus inclinati volumus, & auctoritate Apostolica decernimus, quod tu dictarum conclusionum quarum tenor inferius inseretur, ut infra apparebit, declaratarum occasione quomodolibet molestari, impediri, vel perturbari non possis, mandantes tam eidem Episcopo, quam quibusvis Superioribus, & aliis, ad quos spectat, ne te occasione hujusmodi molestare, impedire, vel perturbare audeant, vel præsumant, præmissis ceterisque in contrarium facientibus, non obstantibus quibuscumque. Tenor autem prædictarum conclusionum sequitur, & est talis. Prima Conclusio: Si non esset æterna prædestinatio, nullus hominum posset recte agere. *Secunda Conclusio*, Divina prædestinatio est causa omnium bonorum operum. *Tertia*: Dicentes de Divina prædestinatione non esse prædicandum populo, ignorant verbi Dei virtutem, & adversantur Gratiæ Dei. *Quarta*. Non possumus sine Gratia Dei per nostrum liberum arbitrium aliquod bonum facere, sed tantum peccare. *Quinta*. Dogma Aristotelis dicentis, hominem esse dominum suarum operationum, est erroneum. *Sexta*. Quæcumque agunt homines sine fide, vel gratia, vel caritate, peccata sunt, quia sine fide impossibile est placere Deo. *Septima*. Justi homines semper sunt in peccato. *Octava*. Pueri decedentes cum solo originali peccato, damnantur ad æternos cruciatus ignis inferni. *Nona*. Præceptum de dilectione Dei, ut lex jubet, nemo potest implere, nisi qui pervenerit ad summum caritatis gradum, qui erit in Patria. *Decima*. Peccant in eo mandato viri sanctissimi, quia in caritate deficiunt. *Tenor vero dictarum Conclusionum, tuæ declarationi similiter sequitur, & est talis. Prima & secunda Conclusiones, intelliguntur, non de æterna prædestinatione, quæ electorum tantum est, sed de æterna prædestinatione communiter, sive generaliter accepta, prout operatur omnia Deus secundum propositum voluntatis suæ, ad Ephesios I. Tertia de Divina prædestinatione intelligitur prout in sacris litteris continetur, pie, ac sobrie, & ad gratiæ Dei commendationem. Quarta sic declaratur: ex peccato Adæ nostri liberi arbitrii tam infirmata, tamque debilitata est natura, ut ex se quidem peccare possit, non autem opus Deo gratum efficere. Quintæ declaratio: Liberum arbitrium in nobis etsi catholice fateamur, esse nihilominus hominem dominum suarum operationum, ut mens fuit Aristotelis, & gratiam Dei excludere est erroneum. Sextæ declaratio: Eadem ratione probatur hæc conclusio, quæ & quarta, & est Augustini contra Julianum Pelagianum: Item tertio de spiritu & littera. Septima declaratio est hæc: Quia dum in hac mortalitate vivunt, numquam carent concupiscentia. Augustinus de sententia Jacobi ad Hieronymum: Item de perfectione justitiæ contra* (1) *Cælestinum. Octavæ declaratio ex Augustino 14. serm. de verbis Apostoli 4. 6.* (2) *Hypognosticon. Item de fide ad Petrum, & multis aliis locis. Nonam sic intelligo, ut Augustinus ultimo de spiritu, & littera. Item de perfectione justitiæ contra Cælestinum. Item de sententia Jacobi ad Hieron. Decimæ declaratio: Peccatum in eo mandato voco eum caritatis defectum, sive imperfectionem, quæ etiam in viris est sanctissimis. Datum in Civitate nostra Perusiæ sub annulo Piscatoris die* XXVIII. *Septembris, millesimo quingentesimo trigesimo quinto. Pontificatus nostri anno primo.*

Fabius Vigil.

Extra

Dilecto Filio Augustino Mainardo Ordinis Erem. S. Augustini Professori.

(1) Cælestius Pelagii discipulus apud Gennadium in libro de script. Eccl. cap. 44. dicitur *Cælestinus*, quamvis ut observat Garnerius dissert. 16 de H. P. cap. 5. vitio librariorum.

(2) Librum *Hypognosticon*, quod sonat idem, ac *subnotationum*, non esse geminum Opus S. P. Augustini, norunt hac ætate eruditi omnes: sed illi communiter olim attribuebatur, & vindicare quoque studuit, licet irrito conatu, Hincmarus Rhemensis. Locum item habuit in veteribus editionibus inter Augustini scripta. Nil ergo mirum, si eumdem librum sub nomine Augustini Mainardus laudavit. Haud secus asserendum est de Opere inscripto, *De fide ad Petrum*, quod Fulgentio, non Augustino, debet adscribi.

CAPUT VI.

De actibus timoris, fidei, & spei.

ARCHIEPISCOPUS.

I. *Ex iis FF. Bellelli & Berti principiis fluit error a Concilio Tridentino, & Clemente XI. damnatus, qui spectat gehennæ timorem.*

Docet Concilium Tridentinum timorem gehennæ esse bonum, & utilem, & Spiritus Sancti inspirationem (1)

Clemens XI. Pontifex Maximus plures Quesnelli propositiones proscripsit, quæ asserunt timorem gehennæ esse malum.

Si solus supplicii timor animat pœnitentiam, quo hæc magis violenta est, eo magis ducit ad desperationem. (2)

Timor nonnisi manum cohibet, cor autem tamdiu peccato addicitur, quandiu ab amore justitiæ non ducitur. (3)

Qui a malo non abstinet, nisi timore pœnæ, illud committit in corde suo, & jam est reus coram Deo. (4)

Baptizatus adhuc est sub lege sicut Judæus, si legem non adimpleat, aut adimpleat ex solo timore. (5)

Ante Clementem XI. Summus Pontifex Alexander VIII. inter varias propositiones has duas condemnavit, quarum censura omnem effugii viam FF. Theologis præcludit.

Quando in magnis peccatoribus deficit omnis amor, deficit etiam fides. (6)

Attritio, quæ gehennæ, & pœnarum metu concipitur, sine dilectione Dei propter se, non est bonus motus, & supernaturalis. (7)

Ex iis damnationibus, immo & ex Concilio Tridentino sequitur actus timoris gehennæ æternæ, & etiam actus fidei, & spei esse a Spiritu Sancto inspirante, absque eo quod a caritate saltem inchoata inspirentur, falsumque esse omnino quod Quesnellius adhuc asseruit, & condemnatum est in ejus propositione 51., *scilicet* fidem non operari, nisi per caritatem. *Fides enim actum suum proprium habet, absque eo quod caritas Theologica illum inspiret: qui actus ipsa caritatis initia in conversione peccatoris secundum Concilii Tridentini doctrinam præcedit; cum peccator* incipiat diligere Deum, *postquam per fidem, & timorem ad conversionem excitatur.*

F. J. LAURENTIUS.

Confictis suo marte principiis Theologiæ nostræ, ac præmissis animadversionibus suis, quibus contendit nullam a nobis gratiam admitti præter *caritatem Theologicam*, & nullum medium inter caritatem justificantem, & cupiditatem dominantem, præter *cupiditatem inchoatam*, & *caritatem inchoatam*; progreditur Archiepiscopus ad teterrimam alteram illationem ex iisdem principiis fluentem, denegari a nobis bonos esse, si a *caritate Theologica* sint divulsi, actus timoris, fidei, & spei, & Tridentinum canonem octavum sess. 6. & Clementis XI. definitiones, quibus attritio, timor gehennæ, atque spes, & contra Quesnelliana asserta, laudantur, ausu temerario conculcari. Sed prænotatis illis, principiisque rejectis, corruunt sponte sua, & illiduntur funesta hæc consectaria.

Revincendi nihilominus adversarium, quamquam abunde id præstiti in Vindiciis, consilium inivi. Ac primum, quantum attinet ad timorem, lib. 21. cap. 4. tom. 4. pag. 210. scripsi: *Timor, qui virtus est, oritur ex consideratione incorruptæ justitiæ, ac supremi imperii illius Dei, qui potest animam, & corpus perdere in gehennam; quæ consideratio non est absque implicito amore justitiæ, & reverentia divinæ Majestatis, licet non sit cum actu explicito caritatis.* Qualis ergo sententia nostra requiritur amor ad salutarem actum timoris? *Amor justitiæ, & reverentia divinæ Majestatis, non amor caritatis Theologicæ.*

Scripsi rursus libro 23. cap. 12. seu tom. 4. pag. 501. *Alius est timor naturalis incussus a malo, quod unusquisque naturaliter refugit, nec imperatus a voluntate; alius rationalis & liber, elicitus ex aliqua cognitione, & amore. Naturalis timor passio animi potius dicendus est, quam liber ipsius animi motus: unde nulla ratione potest inter peccata connumerari, scribente Augustino q. 77. inter* 83. Omnis autem passio, in quantum ipsa passione patimur, non est peccatum; sic & si patimur timorem, non est peccatum. *Timor autem voluntarius & rationalis est, qui ex libero amore proficiscitur; vel ex amore, quo animus inhæret bonis fluxis ac mutabilibus, tamquam ultimo fini; vel ex amore sui ipsius; vel ex amore simul sui ipsius, & Dei; vel ex amore Dei tantummodo. Primus dicitur timor* mundanus: *de quo ait S. Pater in Psalm.* 127. *n.* 7. Tantum timent ne aliquid mali in terris patiantur, ne illis ægritudo accidat, ne damnum, ne alicujus amissio cari, ne exilium, ne damnatio, ne carcer, ne aliqua tribulatio. *Alter est timor* servilis, *de quo ibidem Augustinus:* Alius timet unde terruit & Dominus. Audistis cum Evangelium legeretur, Ubi vermis eorum non morietur, & ignis eorum non extinguetur. Audiunt hæc homines, & quia vere futura sunt impiis, timent & continent se a peccato: timent quidem, sed non amant justitiam. *Tertius est timor* initialis, *medius inter servilem & castum, quo abstinens se a malo ob timorem pœnæ concipit aliquem Deo amorem, de quo sequitur Augustinus:* Cum autem pe. timorem continet se a peccato, fit consuetudo justitiæ, & incipit, quod durum erat, amare. *Postremus est timor* filialis *& castus, non alia ratione timens, nisi quatenus filii timent offensam patris, & casta sponsa timet, ne illam sponsus deserat; de quo S. Pater ibidem:* Tam incipit propterea juste vivere, non quia timet pœnas, sed quia amat æternitatem. Exclusus est ergo timor a caritate, sed successit amor castus. „ Unde ergo sententia mea proficiscitur amor servilis, & initialis? Ab amore sui, ab amore justitiæ; non a caritate, a qua excluditur, non a *caritate Theologica*.

Scripsi eadem pagina 501. in fine: *Potest timor esse ordinatus & rectus, quia potest formidare gehennam ob sui amorem, qui non sit vitiosa cupiditas, nec summum bonum sibi ipsi postponat.* Hic autem timor servilis, quo formidatur gehenna, & non est vitiosa cupiditas, unde exoritur? ab amore sui, non a *caritate Theologica*.

Scripsi eodem cap. 12. pag. 503. *Timor servilis est bonus, utilis, supernaturalis, & donum Dei.* Quam propositionem demonstro divinis Scripturis, definitionibus Ecclesiæ, auctoritate Sanctorum, argumentis Theologicis, & provenientibus ex ipso timore fructibus saluberrimis. Est ne id timorem rejicere inter actus a cupiditate corruptos?

Scripsi libro 34. cap. 1. sive tomo 7. pag. 473. *Quid vero dicendum de pœnitentia, quam in nobis excitat timor gehennæ, ac turpitudo peccati? Illam proculdubio inter veras virtutes connumerare debemus. Quamquam enim volumine* 4. *pag.* 205. *a nobis tradita est definitio illa virtutis,* virtus est ordo amoris, *quæ utique definitio Augustiniana est, Augustini verbis contexta, & Augustinianæ doctrinæ munimentis firmata; non tamen inde inferre quis potest, denegari a nobis veras propriasque virtutes a caritate distinctas. In eodem quippe volumine* 4. *eodemque capite testati sumus* dari plures virtutum supernaturalium habitus absque caritate, *quod iterum asseruimus lib.* 23. *cap.* 10. *commonstrantes veram ac supernaturalem fidem remanere in homine impio; ac rursus cap.* 12. *ubi adversus Novatores ostendimus timorem servilem esse bonum ac supernaturalem, atque inter dona Dei adnumerandum, neque in eo inveniri aliquid vitii, quod eidem timori sit adscribendum. Affirmavimus itaque, iterumque profitemur, & cuique forte hæc legenti declaramus, eo sensu a nobis virtutem locari in ordine amoris, quoniam etsi* absque caritate *virtutes sunt plurimæ, eæque actus suos bonos exerunt; debet nihilominus caritas iisdem virtutibus dare formam, ac perfectionem.* Atque id est ne gehennæ formidinem, timoremque servilem rejicere inter actus a noxia cupiditate corruptos?

Scripsi eodem libro 34. cap. 6. pag. 575. propositiones Quesnellianas nobis ab Archiepiscopo insulse objectas, merito fuisse proscriptas: *Nam timor præter cohibitionem manuum, sive operis exterioris, cohibet effluentem animum, frangit vetustam consuetudinem, & præparat locum caritati: ac tantum abest, ut addicat peccato, quinimo vere ab eo retrahit; & licet seipso ad justificationem non sufficiat, facit tamen, ut pœnitens studeat adhibere ea, quæ sufficiunt, inter quæ locum obtinet, sententia nostra, motus contritionis & amor.* Id, rursus quæro, est ne timorem rejicere inter actus a noxia cupiditate corruptos? Itaque perspicua, & manifestissima res est, non constitui a nobis principium timoris in *caritate Theologica*, neque ipsum timorem existimari a cupiditate corruptum; eos autem, qui id scriptitant, esse iniquissimos, mendacissimosque impostores.

Age paullulum: loquamur de fide. De qua disputans lib. 23. cap. 10. tom. 4. *pag.* 488. ac demonstrans remanere ipsam fidem in homine impio, dummodo crimine infidelitatis non se commaculet, ad verba Apostoli 1. ad Corinth. cap. 13. 2., & ad canonem 28. sessionis 6. Tridentini Concilii, addo propositionem 12. ab Alexandro VIII. damnatam, *Quando in magnis peccatoribus deficit omnis amor, deficit etiam fides, & etiamsi videantur credere, non est fides divina, sed humana*; necnon 52. Quesnelli a Clemente XI. confixam, *Fides non est absque amore, & fiducia.* Objiciens autem proxima *pag.* 489. mihimetipsi, Quomodo id, si nulla absque caritate datur virtus? respondeo: *Principio ad virtutem non requirit schola Augustiniana caritatem habitualem, sed ordinem dilectionis, qua virtus non sit inflata, dum ad seipsam refertur, nec vitio labefactetur, dum marcescit cupiditate: de quibus plura libro* 18. *cap.* 3. *deinde profitetur habitus virtutum etiam supernaturalium a caritate distinctos; tametsi caritas actibus ceterarum virtutum tribuat formam ac perfectionem, ut explicavi supra pag.* 208. *Denique contendit humanam voluntatem quolibet in exercitio virtutis duci vario ipsius amoris affectu, sive boni cupiditate, quæ nec deest in fide informi, auctore D. Thoma* 2. 2. *quæst.* 5. *art.* 2. *ad* 2. *sed non requirit ad cujuslibet virtutis actum* explicitum *illum amorem, qui tendit in Deum* ut sum-

(1) Sess. 6. cap. 8. (2) Prop. 60. (3) Prop. 61. (4) Prop. 62. (5) Prop. 63. (6) Prop. 12. (7) Prop. 15

ut summum bonum, constituitque virtutem peculiarem, cetérisque præstantiorem, quæ speciali quadam ratione dicitur CARITAS. In his autem verbis quis non videt, a me propugnari *habitus* fidei, ceterarumque virtutum, medios inter habitualem caritatem, & habitualem cupiditatem, neque *habitus* tantum, sed etiam actus, qui licet oriantur ab aliquo amore, non tamen proficiscuntur ab amore, qui tendit in Deum tamquam summum bonum, & peculiari titulo *caritas* appellatur.

Quid vero de spe? Eodem libro 23. cap. 11. *pag.* 495. ita loquor: *Spes a fide, & a caritate distinguitur, etiamsi ad actum spei requiratur amor aliquis inchoatus, quo diligitur Deus, ut inquit Estius in 3. dist.* 26. §. 2. *quatenus ab intellectu proponitur, ut summum ac beatificum nostrum bonum, licet semper non adsit amor caritatis, quo voluntas affecta ceteva omnia summo Bono postponat.* Vides ne in libris meis laudari & habitum, & actum spei, etiamsi non adsit *caritas Theologica?* Fatearis itaque oportet, eos qui autumant a me neque timoris, neque fidei, neque spei actus censeri bonos, & a cupiditate non exortos, ubi non adest *caritas* proprie dicta, omnium aliorum conviciatorum superare malitiam, perfricatam gerere frontem, & undique scatere mendaciis: nec tantum reos esse quod me erroris insimulaverint, sed etiam quod exhibitis nonnullis verbis meis mutilatis, & in pravum sensum detortis Archiepiscopo Senonensi, præclarum hunc Præsulem deceperint, & fraudulenta delatione adversum me concitaverint, ejus famam, ut meam pessundarent, in discrimen temere, & inconsiderate trahentes.

ARCHIEPISCOPUS.

II. *Idem docet F. Berti* (1): Timor, & caritas idem principium habent, &c. huic timori inspiratio bonæ voluntatis, & sanctæ dilectionis præcessit: .... Nec aliud est pondus, quo fertur animus, nisi amor: timor sanctus non sine aliquo amore (*caritatis*) excitatur.

F. J. LAURENTIUS.

In loco, quem adversarius opponit ex lib. 14. cap. 8. *tom.* 3. *pag.* 157. affirmo quidem timorem, & caritatem idem principium habere: sed quale principium? *caritatem Theologicam*, & amorem Dei super omnia, ut interpretatur tergiversator? Minime. Idem principium dico, *sive consideretur voluntas, quæ timet & amat; sive Spiritus Sanctus, qui timorem & amorem inspirat; sive gratia, a qua timoris & amoris est actus.* Tum hujus gratiæ munera explanans, dico ea primum fieri, *ut voluntas contemnat quod antea illicite delectabat, inspiratque bonæ voluntatis fervorem. Voluntas sic excitata deprehendit in bono, quo antea delectabatur, mala plurima, præsertim vero meritum gehennæ: concutitur hoc pacto timore, & huic, ut liquet, inspiratio bonæ voluntatis, & sanctæ dilectionis præcessit. Quisquis enim bene timet, bonam voluntatem habeat necesse est. Et quoniam timor supernaturalis refertur in Deum, eumque respicit ut judicem justum, & rectum, nec aliud est pondus, quo fertur animus, nisi amor; timor sanctus non sine aliquo amore excitatur. Ipse tamen non est amor, quoniam sistit in rigore justitiæ, & nondum adscendit ad summi boni jucunditatem.*

Cum his aperte asseram, dilectionem, amoremque, unde procedit timor, esse *bonam voluntatem*, quæ inspirata a Deo incipit odio habere voluptatem, qua primum delectabatur, & ad aspectum malorum inde provenientium horrescit, & terrore concutitur: cum asseram, tum bonam illam voluntatem respicere *Deum ut judicem justum ac rectum*, sistere in contemplatione justitiæ, & nondum adscendere *ad summi boni jucunditatem:* quis, rogo, potest affirmare, sententia mea timorem gigni ac produci ab ea dilectione, quæ est *caritas* proprie dicta, & quæ respicit Deum, non ut *judicem justum*, sed *ut summum bonum*, neque sistit *in rigore justitiæ*, sed fertur *in summi boni* suavitatem? Quod si homini in lectione librorum S. P. Augustini parum versato, *amoris, & sanctæ dilectionis* nomina aliquam ingerebant suspicionem; debebat proculdubio ea loca consulere, ubi de timore pertracto; in quibus disertissime trado ipsum timorem procedere *ab amore justitiæ, & a reverentia divinæ Majestatis*, non autem ab illo amore, *qui tendit in Deum summum bonum*, & peculiari ratione *caritas* nuncupatur. Hæc loca indicata fuere paullo superius.

Saltem in eum, in quo nunc versamur, offendisset; verba enim nuper producta hæc proxime consequuntur: *Ita gratia timorem, timor caritatem præcedit: & illa est bonorum omnium principium, timor remota ad justificationem dispositio, caritas vero proximior.* Profecto si timor *caritatem & benevolum Dei amorem* præcedit; *caritas & amor benevolus non est* principium timoris, nisi timoris illius *filialis*, qui, ut phrasi loquamur divinarum Scripturarum, *permanet in sæculum sæculi*. Propter verba nuperrime laudata Auctor *Bajanismi Redivivi* arguebat me antilogiæ, scribens pag. 279. *Quo pacto Fratrem Berti cum seipso conciliabimus? Secum sane certare videtur. Modo vult, ut timor caritatem præcedat; modo e contra declarat quod caritas timorem præcedat.* Verum nullam esse excogitatam ab adversariis antilogiam istam, ex dictis apertum est: quippe *caritas* præcedit timorem, si cum Augustino nomine *caritatis* intelligas bonam voluntatem, sive cupiditatem boni, ut *caritas* idem sit, quod gratia præveniens motus omnes & affectus bonæ voluntatis, non autem dilectio Dei propter se: & timor præcedit *caritatem*, si nomine *caritatis* intelligas dilectionem illam, & amorem qui tendit in Deum ut summum bonum, & *caritas* peculiari titulo nuncupatur. Ex dictis id clarescit. Quare evanuit objecta nobis antilogia, & futilis Senonensis Archiepiscopi objectatio.

Is tamen non solum inepte nos insectatur, sed etiam verba mea corrumpit, & adulterat. Etenim quod scribo, *Timor sanctus non sine aliquo amore excitatur*, ad hunc profert modum, parenthesi interjecta, *Timor sanctus non sine aliquo amore* (caritatis) *excitatur*. Illa vox *caritatis* in textu meo non occurrit. Extant verba mea *tom.* 3. *pag.* 157. *linea* 31. ac potest unusquisque illa inspicere propriis oculis. Quamquam accepto *caritatis* vocabulo, in Augustini sensu, pro qualibet bona voluntate, timorem a *caritate* excitari certissima fide credendum est. At quia adversarius ostendere nititur, principium timoris sententia mea esse dilectionem Dei propter se, *& caritatem Theologicam* (quod constat esse falsissimum) mea verba, vel iniqua interpretatione, vel fraude, additamento illius vocabuli *caritatis*, adulterata fuere. Vide duplicem *caritatis* sensum, a me non semel distinctum, in *instructione Pastorali* Episcoporum Galliarum anni 1714. art. 4. pag. 36. De qua in Vind. dissert. 1. cap. 1. §. 4. *tom.* 1. *pag.* 38.

ARCHIEPISCOPUS.

III. *Addemus quædam ex utroque*. Cum in praxi, *inquit F. Bellelli de modo reparationis* (2), & individuo voluntas deliberate agens, indifferens, & media esse non possit; proinde fit, ut carens omni adjutorio gratiæ ad Deum amandum, in amorem mundi pravum, inordinatumque, seu in philautiam suis viribus incidat, ac peccet, &c.

Frater autem Berti sodali suo concordat: Practice loquendo, *inquit* (3), affirmo numquam hominem lapsum, &c. Quoniam fine hujus delectationis dono prævalebit rationi concupiscentia. *Notandum, quod his sub nomine delectationis veram uterque caritatem intelligunt, & caritatem proprie dictam, ut supra ostendimus, & sine hac caritate omnia a cupiditate infecta esse judicant.*

Hæc autem utriusque dogmata explicari, & sustineri non possunt, nisi aut admittendo caritatem Theologicam saltem inchoatam in iis, qui ne quidem prima fidei lumina acceperunt, quod ridiculum est, & ab omni ratione Theologicæ alienum; aut cupiditati noxiæ attribuendo quidquid infideles lumine naturali inducti operantur juxta leges æquitatis, probitatis, humanitatis, & misericordiæ. Quod ipsissimus est error in Bajo, & in Quesnellio damnatus.

F. J. LAURENTIUS.

Bene habet. Quamvis sententia illorum Theologorum, qui docent posse fieri bona opera moralia absque gratia (de qua sententia pertracto tom. 3. pag. 402. id. *libro* 18. *cap.* 3.) speculative vera foret, *practice* tamen est falsa; atque homo gratia destitutus bona virtutum officia exercendo, non bene ea exercebit, sed mundi, & suipsius delectatione marcescet. Hæc est sententia Cardinalis Norisii in Vindiciis Augustinianis tom. 1. *pag.* 936. cap. 3. §. 4. & Francisci Macedo tom. 2. collat. in 2. sent. collat. 10. sect. 3. quorum ego verba usurpavi. Immo de ea quæstione in utramque partem disputavi; ut ostendi 1. p. Vindic. mearum *pag.* 119. sive dissert. 1. cap. 2. §. 6. Fac tamen, me in ea sententia persistere, quod sine gratia Salvatoris nequeat exerceri opus ullum morale, & infidelium opera citra omnem fidem, omnemque gratiam patrata, in quantum carent recto fine, nec referuntur in Deum, philautia, & cupiditate polluantur, ob id ne me reprehendes? Reprehende Hieronymum Seripandum Cardinalem amplissimum, & in Concilio Tridentino Apostolicæ Sedis Legatum: Franciscum Senault in libro Gallice edito *l'homme criminel* tract. 3. Vincentium Contensonum dissert. 2. de gratia cap. 1. specul. 2. & innumeros alios Theologos, qui propugnant fieri non posse absque ullo fidei lumine, & absque gratiæ igniculo actum aliquem moraliter bonum. De his vide dissert. 3. Vindic. cap. 1. §. 2. & 4. Reprehende Joannem S. Romanæ Ecclesiæ Cardinalem Bonam idem, quod nos scripsimus, luculenter docentem in libro, quem inscripsit, *Principia vitæ christianæ* 1. p. §. 29. Quorum, aliorumque testimonia a me producta sunt dissert. 3. nuper laudata.

Accurate de virtutibus agit S. P. Augustinus pluribus in locis, sed præsertim lib. 5. de Civit. Dei cap. 12. & lib. 4. contra Julianum cap. 3. Priori in loco docet, Romanos

(1) T. 3. p. 153. 157. (2) T. 1. p. 402. (3) T. 3. p. 402.

manos a Christi fide, & vera religione alienos, ceteras cupiditates, *laudis & gloriæ cupiditate* pressisse. Ob hanc gloriæ cupidinem, cum regalem dominationem non ferrent, institutos Consules, & expulsum Tarquinium, ut inquit Sallustius. Virtutis, & honoris fuisse apud Romanos conjunctissimas ædes; quoniam ad honorem virtutes omnes ab iisdem Romanis referebantur. Catonem etiam, cujus virtus veritati videtur propinquior fuisse, quam Cæsaris, honores, Plutarcho teste, quæsiisse. Amorem laudis *vitium* censeri ab Horatio, cujus versus ex libro 1. epist. & ex carmine lyrico ibidem Augustinus producit. Hanc vero, cur omnes virtutes Romanorum judicet esse vitiis simillimas, profert rationem, *Neque enim est vera virtus, nisi quæ ad eum finem tendit, ubi est bonum hominis, quo melius non est.*

In 4. autem libro contra Julianum, infidelium virtutes sine fide, & sine gratia Christi comparatas deprædicantem, S. P. Augustinus cap. 3. num. 12. laudat illam Ciceronis definitionem, *Virtus est animi habitus, naturæ modo, & rationi consentaneus*: sed inquit extorres a fide ignorasse, *quid sit consentaneum liberandæ, & beatificandæ naturæ mortalium*. Ait num. 20. illas, quæ apud Gentiles censentur virtutes, esse vitia, *quæ finitima videntur, & propinqua virtutibus*. Num. 21. docet, *Non officiis, sed finibus discernendas esse virtutes*, in eamque erumpit sententiam: *Cum itaque facit homo aliquid, propter quod peccare non videtur, si non propter hoc facit, propter quod facere debet, peccare convincitur*. Scribit paullo post, illum, qui manus abstinet ab alieno, ne plus pecuniæ litibus pereat, non exercere veram justitiam, *cum serviat avaritiæ*. Demonstrat, neque veras virtutes esse, quas Epicurus induxit *voluptatis ancillas*; idemque existimandum de illis, *quæ carnalibus delectationibus, vel quibusve commodis, & emolumentis temporalibus serviunt*. Virtutes etiam, *quæ nulli serviunt rei*, nec ipsas veras esse declarat; nam, ait, *Quidquid boni fit ab homine, & non propter hoc fit, propter quod fieri debere vera sapientia præcipit, etsi officio videatur bonum, ipso non recto fine peccatum est*. Inquit autem S. Pater, *ipso non recto fine*, idest, non propter hoc, propter quod fieri debere vera sapientia præcipit: & non inquit, ut quidam interpretantur, *perverso fine*; quoniam hic loquitur de virtutibus, *quæ nulli rei serviunt*. Demonstrat num. 22. eum, qui aliquid facit amando gloriam hominum magis, quam Dei, *non bene bonum facere*, quia non bona voluntate facit: *Absit enim, ut sit, vel dicatur voluntas bona, quæ in aliis, vel in seipsa, non in Domino gloriatur*. Hæc Augustinus de virtutibus eorum, qui fide, & gratia sunt destituti. De virtutibus etiam, quæ appetuntur, vel exercentur propter ipsarum decorem, docet S. Pater lib. 19. de Civit. Dei, cap. 25. & serm. 156. vel 13. de verbis Apostoli, num. 7. eas quoque, *Cum ad seipsas referuntur, inflatas & superbas* esse; & ideo *non virtutes* judicandas esse, *sed vitia*.

Practice itaque loquendo, homo, sine gratia Salvatoris, opus morale non peragit absque cupiditate, & philautia. Quo enim fine operatur? ob voluptatem cum Epicuro? *Cupiditas* est, ait Augustinus. Ob decorem & honestatem virtutis cum Stoicis? *Cupiditas* est, ait Augustinus. Ob commoda & emolumenta temporalia? *Cupiditas* est, ait Augustinus. Ob nullam omnino rem? *Ipso non recto fine* peccatum est, ait Augustinus. Ob gloriam magis hominum, quam Dei? *Non est voluntas bona*, ait Augustinus. *Practice* itaque loquendo, ubi non est gratia, & relatio saltem virtualis in Dei gloriam, bonum opus morale, quod undique sit inculpatum, non exercetur.

Hæc Augustinus docuit adversus hæreticos Pelagianos. Contra Semipelagianos autem asserentes, *Inesse omni animæ naturaliter virtutum semina, beneficio Creatoris inserta*, ita Augustini discipulus S. Prosper in libro contra Collat. num. 38. & seq. *Virtutum itaque semina, quæ beneficio Creatoris inserta sunt, prævaricatione primi parentis eversa sunt; nec haberi queunt, nisi eo restituente qui dederat. Reformabilis enim est natura humana Formatori suo, & eorum bonorum, quæ habuit, capax est; ut per mediatorem Dei & hominum Christum Jesum, in eo ipso quod ei remansit, possit recuperare quod perdidit. Remansit autem ei rationalis animus, qui non virtus, sed virtutis habitaculum est. Ex participatione enim sapientiæ, & justitiæ & misericordiæ, non sapientia & justitia, & misericordia, sed, sapientes & justi & misericordes sumus. Quæ bona, quamvis rationale nostrum vitiis occupatum sit, & prævaricantibus nobis Dei templum spiritus immundus invaserit, possunt tamen rursus in ipsum rationale confluere, per eum qui mundi principem foras mittit, & ligans fortem vasa ejus rapit, fugatoque mundi hujus spiritu, dat spiritum qui ex Deo est, ut sciamus quæ a Deo donata sunt nobis. Qui autem Spiritum Christi non habet, hic non est ejus.*

Puto autem istum veri similitudine decipi, & in specie falsarum errare virtutum, dum ea bona, quæ non possunt nisi ex Dei munere haberi, etiam in impiorum animis æstimat reperiri; ideo scilicet, quia multi eorum sint justitiæ, temperantiæ, continentiæ, & benevolentiæ sectatores: quæ omnia non frustra quidem, neque inutiliter habent, multumque ex eis in hac vita honoris, & gloriæ consequuntur: sed quia in iis studiis non Deo, sed Diabolo serviunt, licet habeant temporalem de vana laude mercedem, ad illam tamen beatarum virtutum non pertinent veritatem. Et ita manifestissime patet, in impiorum animis nullam habitare virtutem: sed omnia opera eorum immunda esse atque polluta, habentium sapientiam non spiritalem sed animalem, non cœlestem sed terrenam, non christianam sed diabolicam, non a Patre luminum, sed a principe tenebrarum; dum & ipsa quæ non haberent nisi dante Deo, subdunt ei qui primus recessit a Deo. Hactenus Prosper, docens nulla virtutum semina post Adæ prævaricationem in nobis reperiri ante gratiam, sine qua omnia impiorum opera *immunda sunt*, atque *polluta*.

Ex hac nostra, immo SS. Augustini & Prosperi doctrina, non sequitur, ut calumniantur nonnulli, omnia opera infidelium esse peccata, eorumque virtutes esse vitia, sive germina cupiditatis; quoniam etsi carent recto fine, neque referuntur in Deum, & in hoc sensu convincuntur esse peccata; tamen officia bona sunt, neque infideles peccant, quia ea exercent, sed quia de ipsis operibus non in Domino gloriantur, quod *solus impius negat esse peccatum*, ut ait S. Pater. Atque pariter qui nudum operit, qui continentiam servat, qui honorat parentes, non peccat, sed bona opera facit: peccat tamen, & bonum non bene facit, quia non diligit Dominum ex toto corde, & in se vel in aliis, non in domino gloriatur. Vide præced. artic. num. 4. Si autem recto fine ab infidelibus opera aliqua fiant, ea fiunt ex gratia; nec sunt opera duntaxat infidelium, *sed ipsius, qui bene utitur malis*, ut inquit S. Pater cit. libro 4. contra Julianum cap. 3. num. 32. Auxiliante enim Dei gratia multa bona opera ab infidelibus patrari, docet S. Pater epistola 130. nunc 144. num. 2. de gratia Christi cap. 24. num. 25. libro 1. contra duas epistolas Pelagian. cap. 20. num. 33. & de prædest. Sanctorum cap. 7. num. 12. Videantur quæ scripsi in *Vindiciis* differt. 6. cap. 1. §. 6. *tom.* 1. *pag.* 358.

CAPUT VII.

De Censuris in sensum exoticum detortis.

ARCHIEPISCOPUS.

I. *Aliter F. Berti censuras eludere conatur, illas ad sensum exoticum detorquendo, scilicet ad errores, quos Bajo, & Quesnellio tribuit, de quibus nequidem cogitaverunt, ut hac arte errores, quos adoptat, a censura eximere possit. Utrique enim imputat* 1. *Quod dicendo non esse nisi* duos amores, *caritatem, & cupiditatem, intendebant negare amorem naturalem, quo omnes in suam beatitudinem feruntur, quemque licet animis omnium insitum, per peccatum originale periisse supponebant.* 2. *Quod contendebant illum amorem esse liberum ea libertate, quæ sufficiat ad demeritum*. Datur, *inquit* (1), amor naturalis, quo animus fertur in beatitudinem . . . hic amor non est a gratia, nec liber ea libertate, quæ sufficit ad meritum, ut Bajus, & Quesnellius, & Jansenius commenti sunt.

Novatoribus illis imponit. Nusquam eo deliramenti pervenerunt, ut negarent esse in homine innatum amorem suæ beatitudinis, qui in eo non est liber: Multo minus dixerunt illum amorem esse liberum.

Porro qui ita infideliter censuram erroribus chimericis applicat, eo ipso erroribus veris patrocinium vel conciliare se probat.

F. J. LAURENTIUS.

Peregrinum, extraneum, & *exoticum* sensum a me adtribui Baji, & Quesnelli propositionibus, ut Ecclesiasticas eludam censuras, inquit art. 7. Archiepiscopus Senonensium. Ad quod demonstrandum producit quæ habentur *lib.* 18. *cap.* 4., ubi trado non posse Deum diligi super omnia, etiam ut auctorem naturæ, sine auxilio supernæ gratiæ. Ibi autem ad 34. & 36. Baji propositionem tom. 3. pag. 415. hæc scripsi: *Respondetur hujusmodi propositiones rectissime fuisse proscriptas. Primo quia datur amor naturalis quo animus fertur in beatitudinem, cujus desiderium corrupta per peccatum natura non potuit amittere, atque hic amor non est a gratia, quemadmodum nec liber ea libertate, quæ sufficiat ad meritum, ut Bajus, Quesnellus, & Jansenius commenti sunt, sed est amor inditus a natura, indeliberatus, & necessarius.* 2. *Datur amor naturalis etiam deliberatus, quantum ad objectum, eoque revera diligitur Deus, ut est auctor naturæ, neque amor iste secundum* substantiam *malus est, sed bonus, & rectæ rationi consentaneus, licet aliquando non habeat rectitudinem finis, si Deus non diligatur propter se, gratis, & amore benevolo.* 3. *Etiam datur amor Dei auctoris naturæ bonus undequaque*

(1) T. 3. l. 18. c. 4. p. 415.

quaque sine gratia Spiritus Sancti inhabitantis, quam dumtaxat admisit Bajus, ut constat ex articulo 62. in quo rejicit tamquam commentitiam & odiosissimam distinctionem duplicis justitiæ, alterius, quæ fit per Spiritum caritatis inhabitantem, & alterius, quæ fit per inspirationem Spiritus Sancti nondum cor inhabitantis, & in eo caritatem diffundentis. *Ex qua prava doctrina sequerentur quæcumque fiunt ab homine nondum justificato, vere esse peccata: quod & Bajus asseruit art. 35. ut cap. 2. dictum est. Promeruit ergo etiam articulus 34. & 36. hanc perniciosam, hæreticamque doctrinam comprehendens, censoriam Ecclesiæ animadversionem.*

Criminator, ut imperitis suadeat, me damnatas propositiones in sensum ab auctoribus alienum detorquere, ubique sui similis, mutilat hanc meam responsionem. Priorem partem, qua sibi videtur rem conficere, arripit, ac stylo configit. Duas alias, quæ aperte cavillationes ejus elidunt, & ora calumniantium obtundunt, reticet, altissimoque premit silentio. Atqui illas non omisisset, si libros meos maturo ponderavisset examine, & veritatis fuisset diligens inquisitor. Breviter ergo & priorem partem, quam carpit, & ceteras, quas præterit, expendamus.

In illa prima parte ait censor, me Bajo, & Quesnello imputare 1. quod asserentes non dari nisi duos amores, caritatem & cupiditatem, intendebant negare amorem *naturalem, quo animus fertur in beatitudinem*, secundo quod contendebant amorem illum esse liberum *ea libertate, quæ sufficiat ad meritum, vel demeritum*.

Non id ergo Bajo & Quesnello præcitatis verbis imputo. Mentitur tergiversator. Dico, damnatarum propositionum, quarum una est 38. Baji, *Omnis amor creaturæ rationalis aut vitiosa est cupiditas, aut laudabilis caritas*, & 44. Quesnelli, *Non sunt nisi duo amores, unde volitiones, & actiones nostræ nascuntur, &c.* ex quibus fluunt reliquæ, quibus enuntiatur opera, quæ a caritate prædominante non fiunt, procedere a cupiditate, a qua corrumpuntur, adeo ut omnia infidelium, & impiorum opera, quoniam in illis non regnat caritas, sint peccata; damnatarum, inquam, propositionum illarum falsitatem primo deprehendi, quod inter caritatem & cupiditatem medius sit *amor naturalis beatitudinis, cujus desiderium corrupta per peccatum natura non potuit amittere*. Hoc ego asfero, verbaque mea sunt perspicua. Non dico, a Bajo, & Quesnello denegatum fuisse innatum beatitudinis suæ amorem. Nequaquam. Puto & ego non eo deliramenti eos pervenisse; sed ex quo certum sit hujusmodi amorem singulorum animis inditum esse, demonstro omnem amorem creaturæ rationalis non esse vitiosam *cupiditatem*, aut laudabilem *caritatem*, quia in creatura rationali est naturalis amor beatitudinis, qui non est vitiosa *cupiditas*, neque *caritas* laudabilis. Hæc prior meæ responsionis pars. Est ne adeo profunda, ut ad eam hauriendam opus sit natatoribus & urinatoribus istis?

Ut vero criticorum, censorumque hujus ævi, qui gloriantur se adversus Jansenistas pugnasse ampliori annorum intervallo, quam duce Augustino acies catholicæ Ecclesiæ dimicavit adversus hæreticos Pelagianos, idest supra annos triginta, eruditionem maximam admireris; vide, quæso, an responsio illa sit a me excogitata. Illam ante me tradidit Cardinalis Norisius, qui in Vindiciis Augustinianis cap. 3. §. 4. ubi pertractat de virtutibus infidelium tom. 1. pag. 984. *Scio*, inquit de adversariis Augustinianæ doctrinæ, *opponere damnatam hanc Caji propositionem*, Omnia opera infidelium sunt peccata. *Sed hac censura S. Patris sententia neutiquam percellitur. Etenim hic palam concedit in infidelibus aliqua opera bona in prima saltem sui productione, ex gratia tamen donata. Præterea etiam sine gratia homo appetitu innato ex Augustini sententia amat summum bonum; nullus enim est, qui non velit esse beatus*. Similia P. Macedo in *cortina*, in *ferinio*, & in *collationibus*, ubique repetens propositiones Baji ex hoc etiam capite fuisse jure proscriptas, quod sine gratia plura opera fiant *indeliberata, & sine advertentia*, quæ neque ex *cupiditate*, neque ex *caritate* proveniunt. Recitata a me fuere testimonia Macedi tom. 1. Vindic. dissert. 3. cap. I. §. 2. num. 4. *pag.* 323. *& seq.*

Forte dixeris: Norisius item Bajanismi suspicione non caruit. Ita est: sed purgavit quoque seipsum, ac tanto nominis sui incremento, ut quemadmodum olim Risbrochius, Bruno Neusser, & qui sub isto, vel alio corio, contra illum latrarunt, ita Philalethes Hispanus, ceterique, quorum occultat nomen pudor, & calumniæ dedecus, prudentum judicio sint ranæ quaxantes contra solem, aut corvi nigerrimi perperam crocitantes.

Quid autem, si non solum Norisius & Macedo, sed etiam præcipuus Baji impugnator, ad quem me sæpe provocabat auctor *Bajanismi Redivivi*, eadem naturalis amoris beatitudinis mentione facta, tricesimum octavum ejusdem Baji articulum refutavit? Est ille Joannes Lensæus, qui in sua *Expositione* inserta secundæ parti Operum Baji *pag.* 168. inquit: *Omnino hoc a vero abhorrere censemus, omnem creaturæ rationalis amorem aut vitiosam cupiditatem esse, quæ mundus diligitur, quæque a Divo Joanne prohibetur, aut laudabilem illam, qua per Spiritum Sanctum in corde diffusa Deus amatur, caritatem. Est indubie medius, quem naturæ auctor inseruit, quo non modo beatitudinem omnes expetimus, sed & parentes, & amicos, liberos, & conjuges, & quacumque alia ratione propinquos irreprehensibiliter, ipsaque natura impellente diligimus.*

Vides, quod etiam Lensæus docet articulum Baji 38. a vero abhorrere, propterea quod inter vitiosam *cupiditatem*, & laudabilem *caritatem*, sit medius amor, *quem nobis naturæ auctor inseruit, & quo beatitudinem omnes expetimus?* Id ne vides? Si dicas, Lensæum asserere, non modo amorem beatitudinis, sed & amores alios natura impellente a nobis concipi medios inter *caritatem*, atque *cupiditatem*, respondeo a me etiam istiusmodi amores admitti, cum *libro* 21. *cap.* 4. tum secunda hujus responsionis parte, quam ab adversariis diximus prætermitti.

In quolibet autem actu, etiam *indeliberato*, qualis est amor innatus beatitudinis, dari juxta Bajum libertatem, quam putat sufficere ad meritum ac demeritum, solus Languetius ignorat; ideoque nil mirum, si scribat a me errorem istum eidem Cajo imputari. Illam, quam is ait esse falsam imputationem meam, esse revera doctrinam Baji, demonstrat Gabriel Vasquez 1. 2. disp. 190. cap. 81. ubi ait: *Adde prædictum Michaelem ita putasse hominem peccare in omnibus affectibus & motibus suis, qui non essent virtutis, ut etiam in his, quæ sine libertate fiunt, peccatum esse diceret. Nam proposit. 62. dicit*, Sola violentia repugnat libertati hominis naturali: *& propos. 63. inquit*: Homo peccat etiam damnabiliter in eo, quod necessario facit: *in quo nec Augustinus, nec ejus discipuli peccatum agnoscunt*. Similia Suarez lib. 1. de grat. cap. 24. num. 22. ubi observat in sententia Baji *primos* quoque *motus concupiscentiæ esse peccata*. Et quidem manifestum id est ex propositionibus Baji 48. 49. 71. 72. 73. Quod ergo nos de Bajo affirmavimus, statui ab illo in quovis actu, *etiam indeliberato*, libertatem naturalem, quam putat sufficere ad meritum, vel demeritum, non est imputatio mea: est doctrina, quæ comprehenditur in damnatis articulis; quod ante me demonstrarunt duo percelebres Societatis Jesu Theologi, Gabriel Vasquez, & Franciscus Suarez.

Jansenius, & Quesnellus doctrinam Baji de actibus quoque *indeliberatis* videntur rejicere, neque illos adnumerant inter peccata. Non tamen falsum iis imputatur. Nam Jansenius *prop.* 3. dogmatizat, ad merendum, vel demerendum sufficere *libertatem a coactione*. Hæc vero libertas in amore quoque innato beatitudinis, & in quolibet actu, etiam *indeliberato*, modo coactus non sit, invenitur. Quesnellus *prop.* 45. affirmat, necessum esse, ut ubi non regnat caritas, actiones omnes corrumpantur *a carnali cupiditate*: si omnes; indeliberatæ etiam, & quilibet motus animi. Bajo itaque sententiam adscribo, quam ab eo tradi exploratissimum est. De Jansenio, & de Quesnello idem ratiocinando ex illorum principiis existimo esse inferendum: & quamvis in hoc a veritate aberrarem, puto non talem futuram fore imposturam ac fraudem, qualem in criminatione mihi illata patefactam a me fuisse confido.

Dispunctam, refutatam ac penitus elisam arbitror animadversionem Archiepiscopi Languetii, qua ajebat detorqueri a me *in exoticum sensum* damnatos Baji articulos, propterea quod inter *cupiditatem* carnalem & laudabilem *caritatem* medium dixerim *innatum amorem beatitudinis*. Sed queror, & omni æquitate queror, eumdem Archiepiscopum hanc solam responsionis meæ partem, ut suaderet eludi a me Apostolicæ Sedis Censuras, duabus aliis neglectis, exscripsisse.

Præter *naturalem beatitudinis amorem*, & *indeliberatos* animi motus, inter *cupiditatem & caritatem* affirmo medium esse *amorem naturalem*, non tantum, quo diliguntur parentes & propinqui, ut ait Lensæus, verum etiam amorem *deliberatum*, quo diligitur Deus, ut Auctor naturæ, (non tamen super omnia, ad hoc enim necessariam esse Dei gratiam celeberrimi plurimique tradunt Theologi) & dico hunc *deliberatum amorem* esse *secundum substantiam suam bonum*, & consentaneum rationi. *Secundo* (mea repeto verba) *datur amor naturalis, etiam deliberatus, quantum ad objectum, eoque revera diligitur Deus, ut est Auctor naturæ, neque amor iste* secundum substantiam *malus est, sed bonus, & rectæ rationi consentaneus*. Quare cavillator hæc a me scripta dissimulat? Est ne sensus iste *exoticus*, & aliunde adscitus?

Queror insuper, silentio prætermissum ab adversario tertium illum sensum, quo articulos Baji proscriptos affirmo, eo quod nempe admiserit solam gratiam *inhabitantis Spiritus Sancti*, id, quod de Bajo cuncti, quos laudabo proximo numero, tradiderunt, & consequenter docuerit, omnia opera esse inquinamenta, sive noxiæ *cupiditatis effectus*, si fiant *absque gratia sanctificante*, vel sine *caritate*, quæ per Spiritum Sanctum in cordibus nostris diffunditur. *Tertio* (ita prosequor in eodem, qui mihi objicitur, loco) *datur amor Dei Auctoris naturæ, & bonus undequaque sine gratia Spiritus Sancti inhabitantis*, *quam dumtaxat admisit Bajus, ut constat ex articulo 62. in quo rejicit tamquam commentitiam & odiosissimam distinctionem duplicis justitiæ*, alterius quæ fit per Spiritum caritatis inhabitantem, & alterius quæ fit per inspirationem Spiritus

tus Sancti nondum cor inhabitantis, & in eo caritatem diffundentis: *Ex qua prava doctrina sequeretur quæcumque fiunt ab homine nondum justificato vere esse peccata: quod & Bajus asseruit art. 35. ut cap. 2. dictum est.* Qui demonstrandum susceperat detorqueri a me damnatos articulos in sensum *exoticum*, nonne debebat hunc sensus a me traditum recensere? Peto itaque, quam ob caussam sensum hunc prætermisit? Est ne verum a Bajo fuisse admissam solam gratiam *sanctificantem?* Est ne hujusmodi sensus *exoticus?* Spectatis itaque libratisque verbis a Senonensi Præsule adductis, iisque additis, quæ adduci oportebat; vel alios versute decipit, vel ipse incaute decipitur.

ARCHIEPISCOPUS.

II. *Eodem modo respondet objicienti condemnationem hujus propositionis Baji*, Liberum arbitrium sine gratiæ Dei adjutorio nonnisi ad peccandum valet; *& hujus Quesnelli*, Peccator non est liber, nisi ad malum, sine gratia liberatoris; *& ibid. cap. 5. pag. 420. imputat utrique, sensisse liberum arbitrium nequidem posse beatitudinem suam naturali instinctu appetere.* Liberum arbitrium, *inquit*, sine gratia potest beatitudinem suam appetere naturali instinctu; potest actus plures indeliberatos agere, quos culpabiles Bajus, & Quesnellus impie dixerunt. *Si ab eo exigeretur, ut ostenderet, ubi & quando hæc docuit Quesnellius, deficeret sane. Aliud ibidem æquale deliramentum Quesnellio tribuit, quasi negasset hominem sine gratia posse exercere bona opera, & implere præcepta* quoad substantiam, & ex officio. *Quæ quidem calumniæ eo tendunt, ut verum objectum censurarum oculis lectorum subtrahatur, & ut iisdem censuris chimericos errores percelli suadeatur.*

F. J. LAURENTIUS.

Utique ego eodem sensu, quo proscriptæ fuere propositiones Baji 34. & 36. scripsi lib. 18. cap. 5. seu *tom. 3. pag.* 421. damnatas fuisse propositionem ejusdem Baji vicesimam septimam, *Liberum arbitrium sine gratiæ Dei adjutorio nonnisi ad peccandum valet*, & tricesimam octavam Quesnelli, *Peccator non est liber nisi ad malum, sive gratia Liberatoris.* Sed Antistes Senonum in eumdem impingit lapidem, aberratque eadem chorda: quoniam illam responsionis partem exscribit, quæ a Norisio, a Macedo, & a Lensæo tradita, & ex principiis Baji transgressionem legis & peccatum existimantis motum concupiscentiæ, cui homo non assentitur, fluens sponte sua, videtur illi a me confecta, idoneaque ad incendendum in me ignem, injiciendamque in me tragulam; duas autem alias ipsius responsionis partes omittit. Expendat Lector verba mea, ut cit. pag. 421. jacent, & diligentiam, æquitatemque præclarissimi viri dijudicet.

Liberum arbitrium (hæc est mea non mutilata responsio) *sine gratia potest suam beatitudinem appetere naturali instinctu, quem non potuit amittere depravata natura: cui proinde post lapsum non solum tenebræ & malitia manent, sed etiam imago Dei non omnino detrita, idea honestatis & lumen rationis, & in bonum universale congenita, & antiqua propensio. Potest actus plures indeliberatos peragere, quos culpabiles Bajus, & Quesnellus impie dixerunt. Potest exercere officia virtutum, & præcepta aliqua implere* quoad substantiam, *operatione secundum se laudabili, & honesta, etsi extrinsece, & ex fine operantis non bona undequaque. Potest & rectissimo fine vitare peccatum cum sola gratia actuali sine habitu fidei, & remissione peccatorum, qualem gratiam a justificatione sejunctam Bajus & Quesnellus apertissime oppugnarunt. Omni ergo jure istorum assertiones anathemate confixæ sunt; & quamquam aliquæ sensum catholicum habere queant, & videantur speciem veritatis præferre, sunt in sensu ab auctoribus intento respective falsæ, scandalosæ, & hæreticæ. Quæ cum ita sint, miramur justissima harum propositionum damnatione nonnullos abuti ad criminationem Augustinianæ doctrinæ: quasi nullam tentationem etiam minima sine gratia superari non posse, non propugnent etiam Bellarminus, Franciscus Toletus, & Vasquez; quem vide p. 2. disp. 190. cap. 107. aut quasi in condemnatione Baji & Quesnelli proscripserit Ecclesia, quæ olim definivit adversus hæreticos Pelagianos.* Ad hunc modum se habet responsio nostra. Definitiones autem Ecclesiæ definientis contra Pelagianos, non posse nos, *sine gratia*, terrenæ labis, & mundani corporis vincere errores: pares nos ad resistendum, non liberum arbitrium, sed Dei solum facere auxilium: necesse esse, ut privatus gratia diaboli laqueis irretitus occumbat: divini esse muneris, cum pedes nostros a falsitate, & injustitia continemus: neminem habere de suo, nisi mendacium, & peccatum; has, inquam, definitiones eo loci, *pag.* 420. præmittimus ipsis verbis S. Innocentii I. epist. ad Patres Concilii Carthaginensis, & Milevitani, & 9. ac 22. can. secundæ synodi Arausicanæ.

Cernere puto cunctos, qui oculi omnino non carent, a me præter innatum beatitudinis amorem, ac præter actus indeliberatos in culpam nulla ratione imputandos, agnosci in libero humanæ voluntatis arbitrio sine gratia actuali, & non sanctificante, officia, exercitamenta, & actus moralium virtutum, sive opera intrinsece, secundum se, & quoad substantiam suam laudabilia & honesta, ideoque non erumpentia a vitiosa cupiditate. Sensus autem iste censendus ne est ecclesiasticis censuris oppositus, exoticus, & peregrinus, sive non alienus a mente dogmatizantium, actiones omnes humanas fluere vel ab amore mundi, & a noxia cupiditate, vel ab amore Dei, & a caritate in cordibus nostris per Spiritum Sanctum diffusa? Cernere item puto omnes, præter actiones istas laudabiles & honestas secundum se, suaque substantia, a me propugnari actus virtutum rectissimo etiam fine, & cum relatione in Deum perpetratos cum sola gratia actuali disjuncta a remissione peccatorum. Atque sensus iste debet ne existimari exoticus, aliunde advectus, neque cohærens censuræ latæ in articulos dogmatizantium primam gratiam esse remissionem peccatorum, atque omnia opera, quæ facit peccator, vel servus peccati, peccatum esse? Nemo sane dicturus est hujusmodi sensus esse damnatis propositionibus affines, ipsarumque propositionum censuræ extraneos, & exoticos.

Vis autem ostendam, unde sensus illos, quibus damnatorum articulorum pravitatem, erroremque declaro, deprompserim? Primus, quo inter caritatem & cupiditatem dixi medios esse naturalem beatitudinis amorem, & actus indeliberatos complures, traditur a Norisio, a Macedo, a Lensæo, fluitque, quantum ad actus indeliberatos attinet, a Baji propositionibus illis, in quibus enuntiat motus concupiscentiæ indeliberatos esse peccata, ut bene sapienterque observarunt Vasquez & Suaresius. Atque id præcedenti num. 1. demonstratum est.

Sensus alter, quo inter cupiditatem & caritatem, nullum actum honestum, substantia sua bonum, neque a concupiscentia mundi corruptum, sine ulla gratia dogmatistæ constituunt, manat, fatentibus adversariis nostris, ex 38. Baji, & 44. Quesnelli propositionibus, immo est error iisdem ptopositionibus expressus; ideoque dum ego affirmo dari sine gratia officia, & opera *secundum se bona, laudabilia, honesta*, non polluta, non exorta ex vitiosa cupiditate, directe proscriptum sensum objicio, & execror, neque a Vaticano fulmine meipsum protego interpretatione *exotica*, & aliena.

Dum autem prædicta opera secundum se bona, neque a cupiditate fluentia, dico non esse bona *undequaque*, & ex fine operantis, illa non dirigentis in Deum; sequor sententiam catholicorum Doctorum, docentium opera deliberata in Deum tamquam in finem ultimum referri oportere: de qua sententia pertractavi in *Vindiciis* dissert. 3. cap. 1. *a pagina* 333. *usque ad paginam* 370. ac breviter superioribus articulis 5. & 6. Audet ne Senonensis Antistes hanc quoque sententiam a prædecessore suo *De Gondrin*, & a synodo suæmet diœceseos comprobatam, declaratamque SS. Patrum, S. Thomæ, & clarissimorum sacræ Theologiæ Doctorum assertionibus, censoria nota expungere? Audetne Galliarum Præsul redarguere una cum Augustinensibus Theologis Centum Gallicanos Episcopos, qui in explicationibus celeberrimæ constitutionis *Unigenitus* eidem sententiæ adhæsere? *L'obligation* (inquiunt laudati Centum Episcopi, Explications sur la Bulle *Unigenitus*, anno 1720. art. 4.) *de rapporter à Dieu toutes ses actions, renfermée dans le premier precepte, fait partie du culte, que nous devons au souverain Estre, & de la gloire, que nous sommes obligez de lui rendre. La doctrine que enseigne cette obligation a de trop grands fondements dans l'écriture, & la tradition, pour souffrir que des Auteurs temeraires osent la combattre.*

Quod tertio loco diximus, Bajum & Quesnellum solam gratiam sanctificantem agnovisse, & consequenter ab illis recedere Theologos, qui docent liberum arbitrium cum gratia actuali, & sine gratia Spiritus Sancti inhabitantis & sanctificantis actu animam, posse rectissimo fine vitare peccata, superare tentationes, & opera bona exercere, id vero unde didicimus?

Si loquamur de Bajo; hoc sequitur ex ejus propositione 35. *Omne quod agit peccator, vel servus peccati, peccatum est.* In sensu itaque Baji nullus actus, qui non sit corruptus a vitiosa cupiditate, fieri potest ab homine peccatore, & nondum justificato, & consequenter sine gratia sanctificante.

Ex propositione 40. *In omnibus suis actibus peccator servit dominanti cupiditati.* Hæc enim idem significat, ac propositio præcedens.

Ex propositione 60. *Distinctio duplicis justitiæ, alterius, quæ fit per Spiritum caritatis inhabitantem, alterius quæ fit ex inspiratione quidem Spiritus Sancti cor ad pœnitentiam excitantis, sed nondum cor inhabitantis, & in eo caritatem diffundentis, qua divinæ legis justificatio impleatur, ut odiosissima, & pertinacissima rejicitur.*

Ex propositione 61. *Denique & illa distinctio duplicis vivificationis, alterius, qua vivificatur peccator, dum ei pœnitentia, & vitæ novæ propositum, & inchoatio per Dei gratiam inspiratur; alterius, qua vivificatur, qui vere justificatur, & palmes vivus in vite Christo efficitur, commentitia judicatur, & scripturis minime congruens.* Sublata namque distin-

distinctione duplicis justitiæ, & duplicis vivificationis, consequitur unam juxta Bajum esse vivificationem, & unam justitiam, qua divinæ legis justificatio adimpletur, & qua vivificatur qui vere justificatur, & in vite Christo vivus palmes efficitur.

Ex ipsa propositione 38. quæ basis est ceterarum, *Omnis amor creaturæ rationalis aut vitiosa est cupiditas, qua mundus diligitur, quæ a Joanne prohibetur, aut laudabilis illa caritas, qua per Spiritum Sanctum in corde diffusa Deus amatur*. Caritatis enim nomine per Spiritum Sanctum in corde diffusa communiter intelligitur illa caritas, quæ justificationi conjungitur, præsertim apud Bajum, qui contendit omnia bona opera justificare, & habere meritum vitæ æternæ; ut constat ex ejus propositione 44.

Si autem loquamur de Quesnello, dogmatizatum ab ipso, corrupta pravaque esse quæcumque fiunt *sine gratia sanctificante*, & a peccatore, in quo caritas & Dei amor non regnat, colligitur ex propositione 44. in qua ait ab amore mundi originem habere volitiones, & actiones omnes, quæ non nascuntur ex amore Dei, *qui omnia agit propter Deum, quemque Deus remuneratur*, scilicet, ex caritate, quam Deus *coronat*, ac *remunerat*, ut inquit prop. 55. & 56. quæ alia caritas esse nequit, nisi justificans.

Ex propositione, *Amore Dei in corde peccatoris non amplius regnante, necesse est, ut carnalis regnet cupiditas, omnesque actiones ejus corrumpat*.

Ex propositione 51. *Fides justificat quando operatur; sed non operatur nisi per caritatem*.

Ex propositione 28. *Prima gratia, quam Deus concedit peccatori, est peccatorum remissio*. Ex his, aliisque propositionibus demonstrari, nullam a Quesnello gratiam, & caritatem admitti præter gratiam sanctificantem, & caritatem habitualem, deprehendi facile potest ex confutatione harum propositionum, elucubrata ab illustri Propugnatore Constitutionis *Unigenitus* mox laudando.

Non autem ego omnium primus affirmavi a Bajo & Quesnello solam sanctificantem gratiam, sine qua opera omnia oriantur a cupiditate regnante, fuisse traditam. De Bajo idem ante me affirmarunt Gabriel Vasquez 1.2. *disp.* 190. *num.* 184.

Franciscus Suarez *lib.* 1. *de gratia cap.*4. *num.* 5.

Aloysius Turrianus in *tractatu* conscripto adversus errores ejusdem Baji *cap.* 5. *&* 6.

Ludovicus Bail in opere inscripto, *De beneficio Crucis* pag. 184.

Joannes Lensæus in *expositione* articulorum ipsius Baji *ad art.* 38. *pag.* 168.

Guilelmus Estius in 2. *sent. dist.* 25. §. 6.

Joannes Baptista Gonet *disp.* 1. *de statu naturæ puræ art.* 3.

Vincentius Contensonus *lib.* 8. *Theologiæ mentis & cordis diss.* 2. *cap.* 1.

Franciscus Macedo *in scrinio pag.* 250. & *in cortina pag.* 247.

Henricus S. R. E. Cardinalis Norisius in *Vindiciis Augustinianis cap.* 4. §. 5. & in *Parallelo* propositionum damnatarum, prope finem tomi 1. *edit. Veron.*

Fridericus Nicolaus Gavardi tom. 4. Scholæ Ægidianæ *q.* 5. *de virtutibus art.* 7.

De Paschasio Quesnello idem affirmavere in sua *Instructione Pastorali an.* 1714. Episcopi 42. Galliarum §. *Les Propositions condamnées*.

Centum Episcopi in *explications* sur la Bulle *Unigenitus* §. *La foy & l'esperance*. §. *Ce sont donc autant d'erreurs*. §. *C'est encore un' erreur dejà condamnée*; & §. *Les Peres de l'Eglise*.

Auctor opusculi inscripti, *Veritas & æquitas Constitutionis* Unigenitus *theologice demonstrata*, ad prop. Quesnelli 44. *pag.* 56.

Jacobus Le Fontaine in Opere anno 1719. Romanis typis procuso, cui titulus: *SS. D. N. Domini Clementis P. XI. Constitutio* Unigenitus *theologice propugnata*, tom. 2. *ad proposit.* 44. *cap.* 1. *&* 4. *pag.* 266. *columna* 1. & rursus *pag.* 502. & in *Appendice cap.* 1. 2. 3. *&* 4. necnon in *synopsi* prop. 44. Horum omnium testimonia producta a me fuerunt in *Vindiciis* dissert. 1. cap. 1. *a pag.* 13. usque ad *pag.* 50. Hæc tantum repetam, quæ postremo loco citato scribit prælaudatus Jacobus Le Fontaine: *Testantissima igitur Quesnelli doctrina est, in omnibus volitionibus, actionibusque peccari, nisi profluant ex amore Dei perfecto, justificante, dominante, & habituali*.

Ad illos modo mea revertitur oratio, qui ajebant tradi a me damnatarum propositionum *exoticum* extraneumque sensum, ut eludam Apostolicæ Sedis censuras. Dixi, in Baji & Quesnelli sententia nullum dari medium inter *cupiditatem* & *caritatem*, quoniam putarunt omnia, quæ a *caritate habituali*, *& a gratia sanctificante* non fiunt, oriri a cupiditate a Joanne prohibita. Peto, est ne sensus iste a me confictus? Si ex meo prodiit cerebro, quomodo ipsum tradidere qui ante me floruerunt? qui fieri potuit, ut longo antea temporis intervallo ingenioli mei prævideren figmenta? Si fuerunt divini, ac prænoverunt; cur illa adoptarunt, cur dogmatistis imposuerunt quæ nec somniarunt quidem, cur eadem damnatas propositiones pensarunt trutina? Peto rursus, iste ne sensus est *exoticus*? Si *exoticus* est, eccur de Bajo scripsit Vasquesius solam ab eo adstrui gratiam sanctificantem, & Spiritus Sancti animam inhabitantis? cur idem ait Suaresius? cur Turrianus? cur Theologi alii bene multi? Quare eadem libra Centum Galliarum Episcopi proscriptas Quesnelli propositiones pensitaverunt? Quare, dum ipse Quesnellus sibi imputari quereretur quod nullum bonorum operum admitteret principium *præter caritatem habitualem*, in vindicando Centum illorum Episcoporum, qui id affirmaverant, judicio Jacobus *Le Fontaine* tantam impendit operam? Tradidi autem egomet prorsus idem, quod prælaudati Centum Episcopi, sive affirmans a Novatoribus æstimari a cupiditate vitiatum quidquid non emanat *a caritate habituali*, vel *a gratia sanctificante*, sive docens actiones omnes *deliberatas* in Deum tamquam in ultimum finem referendas esse; & quamquam *secundum se* officia virtutum honesta, bona, & laudabilia sint, neque oriantur a cupiditate vitiosa, si tamen careant ea relatione, non esse bona *undequaque*, & spectata circumstantia ultimi finis. Si hoc a me traditum est, quod a Centum Episcopis Galliarum; in istos insurgere debebat Archiepiscopus Senonensis, & istos redarguere, quod *in sensum exoticum* proscripta dogmata detorsissent.

CAPUT VIII.

De Baji erroribus renovatis circa statum naturæ puræ.

ARCHIEPISCOPUS.

I. *Eadem methodo F. Bellelli, & F. Berti, Censuras eludere conantur datas in Baji doctrinam circa statum, quem Theologi nominant* naturæ puræ statum. *In hac materia peccaverat Bajus, quod gratiam sanctificantem, immortalitatem, & destinationem ad visionem beatificam naturæ innocenti ita debitas sustineret, ut illas dotes Deus Adam non impertiri non potuisset, illæsis attributis bonitatis, justitiæ, providentiæ, quæ in Deo sunt. In hoc derogabat Omnipotentiæ divinæ; & Adamum quodammodo dispensabat a gratitudine, quam Deo debebat pro donis illis, quæ a benevolentia pura Dei acceperat. In hoc peccasse visus est Bajus a Summis Pontificibus, qui ejus in hac materia propositiones damnaverunt, plaudente Ecclesia.*

Ut ergo hanc damnationem a Bajo averteret, huic errorem imputare tentavit, cujus Bajus innocens videtur cuilibet ejus opera pervolventi. Illi ergo imputat, quod gratia, & cetera dona contenderit ad Adamum pertinuisse quasi naturæ dotes, sicut ceteræ proprietates naturæ rationalis; non vero ut dotes, quæ ordinem naturalem superarent, & essent sua natura supernaturales. Hoc autem omnino alienum erat a mente Baji, qui unum docebat, indignum sibi videri providentiæ, & justitiæ Dei creaturam rationalem innocentem absque illis dotibus creari, & illam morti obnoxiam.

Eodem dolo utuntur FF. Theologi, ut Baji doctrinæ damnationem eludant. Censuras Pontificias ad errorem chimericum detorquent, & spretis Censuris solemnibus sustinere pergunt creaturam rationalem a Deo creari non potuisse sine gratia sanctificante, aut saltem sine auxiliis ad eam obtinendam requisitis; morti quoque obnoxiam, & sine destinatione ad adoptionem, & visionem Dei cælestem.

F. J. LAURENTIUS.

Nullum ex libris Theologicæ disciplinæ a me conscriptis protulit, nec proferre potuit Languetius Archiepiscopus testimonium, quo status naturæ, quam vocant *puram*, a me absolute propugnatam impossibilitatem evinceret. In *Appendice* enim libri 12. ubi de illo statu pertracto, cap. 1. & 2. propono partis utriusque argumenta. Tertio autem capite affirmo, nullo titulo in prima conditione debuisse Deum impertiri rationali creaturæ *caritatem habitualem, sive gratiam sanctificantem, & supernaturalium virtutum habitus, & consequenter integritatem & originalem justitiam hæc omnia complectentem primo homini debitam nequaquam fuisse, atque Deum posse creaturam rationalem condere absque talibus ornamentis. Quod manifestum puto ex damnatione articulorum Baji, & ex communi Doctorum Scholasticorum sensu: inter quos opinantur plures, quod habitualis gratia nec Adæ fuerit a principio collata; omnes vero liberalissimum Dei beneficium illam esse fatentur*. Hæc verba mea tom 2. pag. 563. Dum ergo ait censor, sententia mea non potuisse a Deo primum hominem condi *sine gratia sanctificante*, id asserit bullato, splendidissimoque mendacio.

Addit quidem, *Aut saltem sine auxiliis ad eam obtinendam requisitis:* verum, si Theologos accuratius consuluisset, non ignorasset propositiones Baji de integritate primi hominis enuntiatas, eatenus fuisse damnatas, quatenus comprehen-

hendunt *gratiam habitualem absolute justificantem*, ut inquiunt Gonet de *statu puræ naturæ art.* 1. *sect.* 3. Estius *in* 2. *sentent. dist.* 25. §. 6. Facult. Theologica Lovaniensis ibidem ab Estio laudata, aliique; quorum testimonia produxi *dissert.* 2. *cap.* 1. §. 1. *num.* 12. *& seqq.* An ergo creaturæ rationali, cum primum condita fuit, conferri debuisset supernaturalis gratia actualis, qua auxiliante posset Deum conditorem suum super omnia diligere, & pervenire ad illam beatitudinem, in quam naturali fertur instinctu, adiaphora quæstio est; & pars affirmans nullatenus connexionem aliquam habet, fatentibus Theologis orthodoxis, (iis etiam, qui pugnant pro *status naturæ puræ possibilitate*, ut Joannes Baptista Gonet) cum damnatis Baji propositionibus.

Immo sententia, quæ affirmat indiguisse primum hominem actualis supernæ gratiæ adjutorio, ut sibi meritum compararet, & ad beatitudinem, quam naturaliter appetit, supernaturali suffultus auxilio posset pertingere, est opposita e diametro articulis Baji, dogmatizantis Deum non esse finem *supernaturalem* rationalis creaturæ, & hominem integrum potuisse ad illum pervenire *propria virtute*, *& sine gratia*, *sive viribus solius naturæ*; quemadmodum tradunt doctissimi Societatis Jesu Theologi, Vasquez 1. 2. *disp.* 195. *cap.* 4. *num.* 30. Suarez *prolegomeno* 6. *de gratia cap.* 2. *num.* 5. Turrianus in *tractatu* contra errores Baji *cap.* 1. §. 1. & Martinez de Ripalda *disp.* 3. *sect.* 1. necnon Ludovicus Bail *de beneficio Crucis*, *pag.* 59. qui ait non immerito Bajum posse appellari *Pelagium Paradisi terrestris*. Si id verum est; quis dixerit impingere in Baji articulos circa integritatem primi hominis Theologos illos Augustinenses, qui putantes beatitudinem, quæ in visione Dei sita est, esse *finem hominis naturalem quoad appetitum*, supernaturalem vero *quoad consecutionem*, (ut ait Ven. Bellarminus *de gratia primi hominis cap.* 7. & fatente Ludovico Molina 1. *p. q.* 12. *art.* 1. disp. 2. *communior est sententia Scholasticorum*) propugnant primum hominem, ut finem illum consequeretur, quem naturaliter appetebat, adjuvandum fuisse actuali gratia supernaturali, cum pervenire ad ipsum finem minime posset *propria virtute*, *sine gratia*, *sive viribus solius naturæ*?

Illud etiam, quod carpit vitilitigator, & tanquam *chimericum*, & a Baji mente alienum esse clamitat, quod contenderit gratiam, & dona reliqua pertinuisse ad Adamum *quasi naturæ dotes*, *sicut ceteræ proprietates naturæ rationalis*, non vero, *ut dotes quæ ordinem naturalem superarent*, *& essent sua natura supernaturales*: imperite admodum in nostratibus redarguitur. Nam in censura sacræ facultatis Theologicæ Complutensis, & Salmanticensis, ad quam præsertim in damnatione articulorum Baji attendit Apostolica Sedes, declaratur articulum 27. proscribendum fuisse, quatenus in illo *negatur dona primo homini in sui conditione collata debere dici supernaturalia*, adeo ut supernaturalis non fuerit humanæ naturæ sublimatio & exaltatio in consortium divinæ naturæ, *Nec primus homo fuerit sublimatus*, *& in Dei filium adoptatus per dona naturæ superaddita*. Ven. etiam Bellarminus lib. 5. *de justificat.* cap. 12. & 14. docet, Baji articulos fuisse damnatos, quoniam is ajebat in *statu naturæ integræ necessarium non fuisse ad meritum, ut homo per justificationis gratiam*, *& Spiritum inhabitantem adoptaretur in filium* Dei, *& in statum quemdam supernaturalem eveheretur*. Similia habent alii Theologi, quos laudavi in *Vindiciis dissert.* 2. *cap.* 1. §. 1. 2. & 3. Neque enim magni Bellarmini commemoratione facta, necessarium est ceteros recensere Theologos; maxime cum paullo superius commemoraverim, Vasquesium, Suaresium, Turrianum, & Ripaldam, nempe, quatuor alios sanctissimæ, doctissimæque Societatis Jesu Theologos, affirmantes Bajum in ea perstitisse sententia, quod ante lapsum Angelus & homo potuissent perficere omnia opera meritoria, & perseverare in accepta justitia *per solas vires naturales arbitrii*, *& sine gratia*. Peto nunc. Qui justitiam originalem haberet absque gratia *Spiritus Sancti inhabitantis*, & per vires arbitrii *sine gratia* actuali perseveraret, nonne foret justus, ac mereretur per naturalem, non per supernaturalem virtutem? nonne solius naturæ præditus foret proprietatibus, & donis supernaturalibus exspoliatus? Si ergo Bajus asseruit potuisse hominem integrum perficere opera meritoria, ac perseverare *per solas liberi arbitrii vires*, ejusque integritatem atque exaltationem in consortium divinæ naturæ, non *supernaturalem*, non comprehendentem dona *Spiritus Sancti inhabitantis*, sed *naturalem* dicendam esse affirmavit, ut Ven. Bellarminus, Suarez, Vasquez, Turrianus, Ripalda, aliique plurimi tradiderunt: necessaria, obvia, apertissimaque illatione consequitur, juxta Bajum justitiam, sanctitatem, ac potestatem perseverandi ac merendi fuisse naturæ dotes, non *supernaturalia* Dei conditoris beneficia. Quare hoc asserentes non spernunt *solemnes censuras*; sed verissimum sensum, quo damnatæ sunt Baji propositiones, assequuntur, ac tradunt: & qui jactant, eumdem sensum a nobis Bajo imputari, numquam Venerabilis Bellarmini, aliorumque Theologorum scripta hac in parte legerunt, *solemnibusque censuris* ad insectandam Augustinensium, horumque Institutoris sententiam supina ignorantia, & incredibili temeritate abutuntur. Enimvero Augustinenses Theologi, dum propugnant hominem conditum ad imaginem Dei non potuisse creari, absque gratia, spectata ipsius Dei providentia, ad quam pertinet largiri creaturæ rationali media supernaturalia, sine quibus pertingere nequit ad finem illum supremum, ad quem naturali fertur instinctu, neque sub justo Deo affici pœnis, quibus modo subjicitur, nullo præcedente peccato, non recedunt a doctrina beatissimi Patris; prout evidenter demonstravi citata *dissert.* 2. ac fatetur Garnerius paullo post laudandus.

ARCHIEPISCOPUS.

II. *Hoc est*, *quod damnavit Ecclesia*, *ut patet legenti propositiones a S. Pio Quinto damnatas*.

Humanæ naturæ sublimatio, & exaltatio in consortium divinæ naturæ debita fuit integritati primæ conditionis; & proinde naturalis dicenda est, & non supernaturalis. (1)

Integritas primæ creationis non fuit indebita, &c. (2)

Deus non potuisset ab initio creare hominem, qualis nunc nascitur. (3)

Immortalitas primi hominis non erat gratiæ beneficium, sed naturalis conditio. (4)

Omnes omnino justorum afflictiones sunt ultiones peccatorum ipsorum: unde & Job, & martyres, quæ passi sunt, propter peccata sua passi sunt. (5)

Bajum exscripserat Quesnellus docendo (6): Gratiam Adami fuisse sequelam creationis, &c. & (7): Numquam Deus affligit innocentes, &c.

F. J. LAURENTIUS.

Propositio Baji 21. *Humanæ naturæ sublimatio*, *& exaltatio in consortium divinæ naturæ*, *debita fuit integritati primæ conditionis*, *& proinde naturalis dicenda est*, *& non supernaturalis*, proscripta fuit, quoniam Bajus credidit primum hominem non fuisse adoptatum in Dei filium, neque ad statum quemdam supernaturalem evectum *per justificationis gratiam*, *& Spiritum inhabitantem*, inquit Ven. Bellarminus. Revera gratia, per quam adoptamur in Dei filios, & efficimur divinæ naturæ consortes, est gratia sanctificans, & donum Spiritus Sancti inhabitantis. Quis gratiæ non sanctificanti eximiam hanc dotem adscripserit, ut per illam humana natura exaltetur, & sublimetur in consortium divinæ? Qui ergo affirmant primum hominem in prima sui conditione, præter naturales proprietates, accepisse a Deo gratiam sanctificantem, per quam in Dei filium adscitus fuit, & hanc fuisse illi indebitam, atque supernaturalem, non autem naturalem dicendam esse, ab errore illius articuli vigesimiprimi quamlongissime distant, totoque cælo recedunt.

Altera propositio, idest, 26. *Integritas primæ conditionis non fuit indebita humanæ naturæ exaltatio*, *sed naturalis ejus conditio*, jure confixa proscriptaque fuit, quoniam eadem propositione enuntiatur, ut inquit sæpe laudatus Bellarminus lib. 1. de gratia primi hominis cap. 5. *rectitudinem illam*, *in qua creatus est Adam*, *fuisse illi naturalem*, *nimirum quod fuerit*, *veluti quædam sanitas debita naturæ*, *aptaque nasci ex ipsa natura bene constituta*, *idest*, *non corrupta*, sive, ut loquitur Joannes Martinez de Ripalda *disp.* 3. *sect.* 1. non alia ratione Bajus dona primæ integritatis voluit esse gratiam appellanda, nisi *quia ipsa creatio est gratiosa*, *& adjutorium non est debitum ante voluntatem creandi*, *sed post illum*; *quemadmodum est gratia homini vivere*, *sentire*, *& intelligere*. Et quidem Bajus in libro *de primi hominis justitia pag.* 55. nititur ostendere integritatem primi hominis fuisse *naturalem*, quoniam ad naturam illam pertinebat adhærere Deo, *sicut ad naturam oculorum pertinet visus*, & *ad naturam aurium pertinet auditus*; nunc autem illius integritatis privationem esse vitium naturæ, *sicut vitium oculorum dicitur cæcitas*, & *vitium aurium dicitur surditas*. Pagina insuper 55. ait pœnas, quas modo patimur pro peccato primæ transgressionis, non consistere *in ablatione doni supernaturalis*, *sed in privatione bonorum naturalium*: & profert exemplum serpentis, qui supra pectus suum graditur, ac terræ, quæ surculos degeneres parit, fructusque producit acerbos. Immo ait eos ineptire, qui sentiunt primum hominem fuisse exaltatum dono aliquo supernaturali, ut Deum coleret fide, spe, & caritate, quemadmodum absurde sentiret, quisquis arbitraretur etiam serpentem *supernaturali dono* indiguisse, ut graderetur erectus, & terram pariter dono supernaturali indiguisse, ut fructus produceret sine laboris molestia. *Nisi quis forte*, inquit, *tam absurde sentiat*, *ut putet statim initio creationis rerum*, *non tantum hominem dono quodam supernaturali & gratui-*

(1) Propositio 21. (2) Prop. 26. (3) Prop. 55. 53. (4) Prop. 78. 75. (5) Prop. 69. (6) Prop. 35. (7) Prop. 70.

gratuito, supra naturæ suæ conditionem fuisse exaltatum (*a*), *ut fide, spe, & caritate Deum supernaturaliter coleret; sed etiam serpentem, ut sublime erectus pedibus insistens graderetur* (*ut ait S. Basilius in homilia de Paradiso tom.* 1.) *& terram, ut sine laboris molestia sua fecunditate fruges humano victui necessarias ultro produceret*. Vide præcitatam diss. 2. *cap.* 1. §. 3. Cum ergo Bajus dogmatizaverit, ita pertinuisse ad naturam integram adhærere Deo, & illum colere, ut ad naturam oculorum pertinet visus, & ad naturam aurium auditus, si nulla oculis auribusque insit ægritudo; fuisse autem dixerit *naturalem* primi hominis proprietatem, fide, spe & caritate Deum colere, absque dono aliquo *supernaturali*, quemadmodum ante maledictionem serpens naturali virtute gradiebatur erectus, ac terra naturali item virtute sine spinis, tribulisque germinabat herbam virentem, & fruges proferebat victui necessarias humano: recte sapienterque docuit Eminentissimus Bellarminus, putasse Bajum rectitudinem Adæ fuisse ei *naturalem, ut naturalis est sanitas debita naturæ, & apta nasci ex ipsa natura bene constituta*; recte sapienterque docuit Ripalda, non alia ratione Bajum inter gratiarum dona computasse integritatem illam, ac rectitudinem, nisi ratione illa, qua gratia dicitur *ipsa creatio*, & gratiæ beneficium est, non redditum præcedentibus meritis, *vivere, sentire, atque intelligere*. Quomodo ergo negantibus status *naturæ puræ* possibilitatem objicitur propositio illa Baji 26. quando ipsi negant esse possibile quod Bajus *terrestris Paradisi Pelagius* nullum supernaturale donum in prima integritate cognoscens, propugnabat de facto, & creaturam rationalem supernaturalibus donis exaltatam, in puris naturalibus constitutam fuisse asserebat? quando juxta Bajum *naturalis* erat integritas primi hominis, ut oculorum naturalis est visus, ut aurium naturalis est auditus, ut serpentis, antequam deciperet Adam, naturale erat gradi erectis pedibus, ut terræ erat naturale fruges producere absque molestia laboris? Quomodo insuper Augustinenses Theologi hæc reponentes objicientibus sibi articulos Baji, huic errores ab ejus mente alienos imponunt? quomodo illi *chimericum* sensum affingunt? quomodo ipsi ad eludendas solemnes Ecclesiæ censuras fucum faciunt, verbisque ludunt? quomodo impingunt in damnatos articulos? quomodo id potuit tam confidenter asserere Archiepiscopus?

Propositionem 53. *Deus non potuisset ab initio creare hominem, qualis nunc nascitur*, dixi supra cum Estio, & Gonet, fuisse damnatam, quatenus comprehendit *gratiam sanctificantem*. Cardinalis Norisius in *Vindiciis cap.* 3. §. 2., docet putasse Bajum subjectionem concupiscentiæ non fuisse *ex dono Creatoris, sed ex exigentia naturali humanæ substantiæ, tamquam hujus proprietatem*: quod utique constat ex nuper dictis. Addit alias responsiones, quas vide eodem §. 2. vel tom. 1. *Vindiciarum mearum pag.* 174. Certissimum est autem illam Baji propositionem non esse in omni sui amplitudine condemnatam: nam nunc homo nascitur cum originali peccato, cum quo potuisse Adamum creari a Deo, aures cunctorum fidelium horrent audire. Neque cum illa perduelli concupiscentia, cum qua modo nascimur, potuit creari a Deo primus homo, sententia saltem complurium Theologorum, quos recensuit *cit. dissert.* 2. *cap.* 1. §. 7. Enimvero eandem concupiscentiam esse malam, decem invictissimis argumentis ostendit *lib.* 6. *de amissione gratiæ cap.* 14. Venerabilis Bellarminus. *Malam* vero dicit Eminentissimus Scriptor, non indifferentem, & ad instar ensis, quo uti bene ac male possimus; quis enim bene utitur vitiosa qualitate, quæ ex peccato est, & ad peccatum inclinat? quis indifferentem dixerit legem membrorum repugnantem legi, quæ in mente est? Sed hæc alibi. Sufficit enim modo adnotasse, articulum Baji quinquagesimum tertium fuisse proscriptum, quoniam revera Deus potuisset creare primum hominem *sine gratia sanctificante*, neque hæc fuit primæ conditionis, & naturæ integræ passio, aut proprietas, ex ipsa natura bene constituta promanans.

Eadem de immortalitate, ac de integritate, in qua conditus fuit primus homo, tradidit Bajus, affirmans immortalitatem illam fuisse *naturalem conditionem*, non beneficium gratiæ. Etenim immortalitas in illa integritate comprehenditur; & mors, & aliæ, quibus nunc subjicimur, calamitates, nihil sunt, juxta Bajum, *nisi naturalium privatio bonorum*, ut cæcitas, surditas, & ægritudines reliquæ; cum visus, auditus, sanitas, immortalitas nihil sint aliud, *quam primarum proportio qualitatum*. Ita enim Bajus libro *de primi hominis justitia cap.* 6. *pag.* 58. & in sua *Apologia pag.* 92. Perperam ergo S. P. Augustini discipulis objicitur propositio Baji 75. *Immortalitas primi hominis non erat gratiæ beneficium, sed naturalis conditio*. Illi enim affirmant non potuisse hominem innocentem creari obnoxium morti; non quod immortalitas esset ejusdem primi hominis *naturalis conditio*, atque ex principiis naturæ integræ sine gratiæ beneficio promanaret; sed quia Conditor aptans materiæ, quæ natura sua dissolubilis est, & corpori ex contrariis elementis comparato conjungens immortalem atque incorruptibilem animam, eidem corpori, licet animali, licet conditione naturæ suæ corruptibili, impertiri debebat incorruptionem & immortalitatem, ne ipsa anima ideo producta, ut corporis natura sua corruptibilis sit *forma*, eodem corpore macie soluto, a sua divelleretur materia; atque in statu violento, & repugnante ei substantiali hominis parti, quam Philosophi *formam* vocitant, sola, & absque subjecto, vel absque comparte sua permaneret. *Justum enim erat, ut imago Dei nullo fuscata & obsoleta peccato, tali insereretur corpori, quamvis de terrena materia creato, atque formato, ut ei de ligno vitæ subministrata vivendi stabilitas permaneret; ac viveret interim per animam viventem, quam nulla ab illo necessitas separaret; atque inde propter obedientiam custoditam ad vivificantem spiritum perveniret; ita ut non ei subtraheretur hæc vita minor, ubi & mori, & non mori posset, sed illa amplior adderetur, ubi viveret sine ullius ligni beneficio, morique non posset*. Hæc verba non sunt F. Berti fucum facientis, ut solemnes eludat censuras; sed sunt Augustini *lib.* 6. *operis imperf.* contra Julianum *num.* 39. At legenda est nostra *de immunitate a morte* dissertatio in *Vindiciis* Augustiniani systematis *tom.* 1. *pag.* 314.

Propositio Baji 69. perperam ad status puræ naturæ possibilitatem adstruendam profertur. Ea ita sonat: *Omnes omnino justorum afflictiones sunt ultiones peccatorum ipsorum; unde & Job, & martyres, quæ passi sunt, propter peccata sua passi sunt*. Hæc de justis hujus status, in quo Job, ac martyres extiterunt, evidentissime pronunciatur. In hoc autem statu, providentia illius Dei, qui etiam de malis potest bona facere, remanet mors inflicta peccato primi parentis, quam Deus prædestinatione sua præordinat ad gloriam martyrum, & ad electorum salutem, atque liberationem a terreno carcere, & a corpore mortis hujus: remanet lacertosa concupiscentia ad agonem, ut in infirmitatibus nostris magis elucescat gratia Christi, quæ tribuit nobis pugnandi vincendique virtutem; ac remanent mortalis vitæ incommoda & afflictiones, quibus justorum exercetur patientia, augetur meritum, & momentaneum hoc, & leve tribulationis, æternum gloriæ pondus operatur. Ex his quomodo infertur, posse condi rationalem creaturam morti addictam, lacessitam concupiscentiæ pugna, atque sine culpa miserrimam? Ex quo Deus misericors converterit in electorum suorum emolumentum damna illata humano generi propter prævaricationem Adæ, quomodo infertur potuisse Deum justum hæc ipsa damna inferre creaturæ rationali ad imaginem suam conditæ, nulla præeunte prævaricatione parentis? Plura de hac 69. Baji, & de 70. propositione Quesnelli dicta a me sunt dissert. 2. Vindic. cap. 1. §. 9. pag. 229. & seq. quæ fortassis perlegere non erit ingenuo lectori injucundum.

Restat itaque adversariis nostris unicum duntaxat, infirmumque præsidium in propositione 34. Quesnelli, *Gratia Adami non producebat nisi merita humana*, & in propositione 35. *Gratia Adami est sequela creationis, & erat debita naturæ sanæ, & integræ*. Sed præcit. dissert. 2. §. 4. *pag.* 190. *& seqq.* demonstratum est, ideo istas Quesnelli propositiones fuisse proscriptas, quoniam gratiam collatam Adamo, *gratiam* vocant *improprio & Pelagiano sensu*, non gratiam *naturæ ordinem excedentem*: quoniam, *ut natura gratis condita est, ita quidquid eam sequitur*, licet fluat *a principio naturæ*, Quesnellus *gratiam* appellari non prohibet: quoniam idem Quesnellus inquit, *Gratia Adami erat sequela creationis, idest naturalis, non superaddita naturæ ac superans naturæ ordinem*: quoniam ajebat, tam *naturale* fuisse in Adamo credere Deo, & diligere Deum, quam *naturale est, quod oculi lumen recipiunt*: quoniam asserebat in homine primo nullam fuisse gratiam, *nisi naturalem, a conditione naturæ inseparabilem, naturæ proportionatam, ac meritorum duntaxat naturalem effectricem*: quoniam nolebat fuisse *auxilium supernaturale* adjutorium illud, *sine quo Adam perseverare non poterat*, ut ait Augustinus *de corrept. & gratia cap.* 11. Sunt ne hæ Augustinensium Fratrum chimeræ? Sunt ne artificia, fraudesque ad censuras evitandas confictæ? Minime gentium. Sunt enim verba *instructionis Pastoralis* Episcoporum Galliæ *pag.* 41. sunt verba Jacobi Fontanæ in *Constitutione* Unigenitus *propugnata* tomo 1. *pag.* 747. *& seqq.* sunt verba aliorum, qui de sensu propositionum Quesnelli pertractaverunt, & de quibus plura in præcitato §. 4.

ARCHIEPISCOPUS.

III. *Ecclesiæ visum est, illum contra gratitudinem peccare, qui agnoscere renuit immortalitatem, gratiam sanctificantem, destinationem ad beatitudinem æternam fuisse in Adamo munera Dei gratuita, quæ naturæ humanæ pro suo in creaturas dominio denegare potuisset. Ideo illæ propositiones labe ingratitudinis infectæ, & quæ Omnipotentiæ divinæ metas ponunt, damnatæ fuerunt. Unde Catholici Doctores*

(*a*) Constat hinc fuisse depromptum articulum 23. *Absurda est eorum sententia, qui dicunt, hominem ab initio dono quodam supernaturali, & gratuito, supra conditionem naturæ fuisse exaltatum, ut Fide, Spe, & Caritate Deum supernaturaliter coleret.*

ctores concluſerunt; Naturæ puræ, *ut ajunt*, poſſibilitatem.

F. J. LAURENTIUS.

Numquam Eccleſia damnavit ſententiam illorum Theologorum, qui ita propugnant ſtatus naturæ puræ impoſſibilitatem, ut fateantur integritatem primi hominis, & dona gratiarum Angelis, & Adamo collata, immunitatem a morte, atque ſubjectionem concupiſcentiæ, non derivaſſe ex principiis naturæ, ſed ex beneficentiſſima Conditoris liberalitate; neque ad naturalem ordinem, ſed ad ſupernaturalem credunt eadem dona ſpectaſſe: tametſi arbitrantur juſtum fuiſſe, ut Imagini Dei nullo obſcuſcatæ peccato ſubminiſtraretur in corpore de terrena materia formato vivendi ſtabilitas; & animæ naturali inſtinctu tendenti in illam beatitudinem, ad quam ſolius naturæ viribus pervenire non poterat, conferenda forent media neceſſaria ad ipſam beatitudinem conſequendam, ne Imago Dei innocens, & ſine culpa, defraudata deſiderio ſuo puniretur. Si hæc ſententia fuiſſet damnata ab Eccleſia; proculdubio damnata fuiſſet in propoſitionibus Baji: ſed iiſdem propoſitionibus e diametro oppoſitam eſſe, demonſtratum eſt nuper. Et quidem doctiſſimus Thomiſta Gonet, quamvis impoſſibilitati ſtatus puræ naturæ acerrime adverſatur, affirmat tamen in Bulla Pii V. non fuiſſe proſcriptam: ac idem aſſerit, quantum ad concupiſcentiam, Guilelmus Eſtius. Ubi vero id Gonet, & Eſtius doceant, indicavi ſuperius; conſulantque, ſi lubet, loca adverſarii. Franciſcus item Macedo tom. 2. collationum in 2. ſent. collat. 8. diff. 1. ſect. 1., quamquam prædictæ Auguſtinianæ ſententiæ non adhæret, docet nihilominus falſo illi notam inuri ductam a Bulla Pii V. & Gregorii XIII. ut proſcripta exiſtimetur in Michaele *Bajo*: iisdemque productis rationibus, quæ a noſtratibus afferuntur, *Itaque*, ait, *inoffenſo pede licebit huic opinioni deinceps in Theologico pulvere currere, nec turpari*.

Sententiam ſuperius expoſitam propugnantes nequaquam laborant ingrati erga Creatorem ſuum animi vitio, neque illius aut omnipotentiæ, aut ſapientiæ, aut providentiæ fines præfigunt; neque demum extenuant gratiam, neque juſtitiam evertunt. Docent enim Deum univerſorum conditorem præter res corporeas, ac ſpirituales, creaſſe hominem ex utraque ſubſtantia, corporea, & ſpirituali compoſitum: huic ingeneraſſe imaginem ipſius; in eo facultates, quæ in terrenis animantibus, & in cæleſtibus ſpiritibus diſtribuerat, mirabili nexu conjunxiſſe; dediſſe operam, ut in illo utriuſque naturæ proprietates, ſimulque dona ſpiritualia eluceſcerent: quod eſt ſummi opificii, & omnipotentiæ Creatoris præclariſſimum argumentum. Quiſquis id recogitat, quomodo Creatoris ſui poterit obliviſci? Abſit vero, ut omnipotentiæ ſupremi Artificis cenſeatur metas præſcribere, qui & noſcit, & profitetur potuiſſe Deum Optimum Maximum non condere creaturam illam rationalem, quam condidit: ei immortalem animum non inſerere, quem inſeruit: imaginem ſui non imprimere, quam impreſſit; atque non inſpirare Auctoris ſui cognitionem, quam inſpiravit.

Poſteaquam vero talem creaturam ad imaginem ſuam Deus creare decreverat; juſtum ne erat, ut illa ex his, quæ facta ſunt, ad inviſibilia animum non erigeret, erigendo ad perfectiorem cognitionem non adſpiraret, adſpirando videndi Conditorem ſuum deſiderio non arderet, ardendo illum ſuper omnia non diligeret? diligendo aſſequi nequaquam poſſet? Quoniam ergo ad tantam felicitatem ſolius naturæ viribus pervenire non valebat inditum creaturæ rationali deſiderium, adjuvandum erat auxilio divinæ gratiæ, quod dici nequit naturalis conditio, cum ſupra naturæ ordinem ipſam creaturam eveheret, eamque capacem redderet conſequendi beatitudinem illam, quæ tam amabilis eſt, ut creaturæ gerentis imaginem Dei attrahat naturalem inclinationem; tam ſublimis ut nullo ſolius creaturæ conatu poſſit attingi. Prævaricante autem Adam, mors corporis, & gratiæ privatio factæ ſunt pœna peccati; & ideo apparet in creatione hominis virtus omnipotentiæ, in ejus integritate amplitudo gratiarum, in prævaricatione æquitas juſtitiæ, in Chriſti demum redemptione potentior gratia, & futuræ vitæ perennitas. Atque hæc eſt noſtratium doctrina: in qua vides, opinor, Dei poteſtatem, vides creaturæ rationalis admirabilem conditionem, vides magnitudinem divinorum beneficiorum, vides juſtitiam punientis, vides redimentis miſericordiam maximam, & incomprehenſibilem caritatem.

Permultos eſſe Theologos Orthodoxos, qui arbitrantur ex damnatione articulorum Baji conſequi naturæ, ut inquiunt, puræ poſſibilitatem, nemo noſtrum ignorat: ſed omnes Catholicos idem ſentire, falſum eſt penitus, nimiaque confidentia pronuntiat Archiepiſcopus proſcriptam in Bajo ſententiam, quæ in utramque partem, ſalva fide, controvertitur. Principio enim quod nos defendimus, non cohærere damnatis articulis, docent, ut ſupra vidimus, Gonet, Eſtius, & Macedo. Deinde Bajus ſtatum naturæ puræ, non impoſſibilem eſſe, ſed actu in homine integro exiſtentem aſſeruit; quoniam putavit eumdem hominem nullo dono ſupernaturali in conſortium divinæ naturæ fuiſſe exaltatum, & potuiſſe viribus ſolius naturæ ad ſupernam beatitudinem pervenire, quam & finem ipſius hominis integri naturalem, non ſupernaturalem eſſe autumabat. Quod & Vaſquez tradit 1. 2. diſp. 195. cap. 4. num. 30. qui de Baji doctrina a Franciſco S. R. E. Cardinali Toleto pleniſſime fuit inſtructus, & confirmant alii Societatis Jeſu Theologi ſuperius laudati. Conſentire autem dogmatizanti hominem primum fuiſſe in puris naturalibus conditum, noſtrates qui docent neque ita fuiſſe conditum, neque ita condi potuiſſe, quis ſanæ mentis aſſeverabit? Præterea Summus Pontifex Clemens XI., ille idem Pontifex, qui adverſus propoſitiones Queſnelli anno 1713. edidit celeberrimam Conſtitutionem *Unigenitus*, in altera, quæ incipit, *Paſtoralis*, anno 1718. declaravit non eſſe priori Conſtitutione proſcriptas ſententias illas, ac doctrinas, quas nonnulli cum erroribus damnatis confundunt, & quæ palam & libere in Catholicis Scholis defenduntur; cujus generis eſſe ſententiam noſtram exploratiſſimum eſt univerſis; nam illam ſemper, & ubique tradiderunt Majores noſtri, ii etiam qui de Ægidii nomine nuncupantur, ut conſtat ex volumine 4. Scholæ Ægidianæ pag. 364. Præterea oblatis Alexandro VIII. theſibus quamplurimis, quæ collectoribus videbantur configendæ, in libello inſcripto, *Specimen doctrinæ per Belgium manantis*, decreto ejusdem Pontificis anno 1690. quæ poſt maturum examen judicatæ fuerunt erroneæ, Apoſtolica cenſura diſpunctæ ſunt; nulla tamen inuſta fuit cenſoria nota, vel anathemate hæc propoſitio, *Status puræ naturæ eſt impoſſibilis*; quæ tamen delata fuit tamquam conſona Bajanis articulis, 1. p. ejusdem *ſpecimenis* cap. 7. §. 3. Inſuper eadem propoſitio non reperitur inter Janſenianas ab Eccleſia damnatas, quamvis Janſenius adverſus ſtatum puræ naturæ integrum librum conſcripſerit: unde Macedo præcitata collat. 8. inquit: *Hæc eadem ſententia fuit Janſenii*, qui *eam toto tertio libro confirmavit*; nec, tametſi ejus doctrina ſerio, ac ſevere examinaretur, ea proſcripta fuit cum aliis quinque propoſitionibus damnatis per Conſtitutionem Innocentii X. quod idoneum argumentum eſt ejus *indemnitatis*. Adde; Romæ in ſtatera appenſis, poſt accuſationes quas innovat Præſul Senonenſis, meis, & Fulgentii Bellelli libris, Theologi in Urbe clariſſimi, quique inter purpuratos Patres ob ſapientiam plurimum commendantur, non ſolum accuſationes illas declararunt injuſtas; ſed etiam in mei defenſionem, pro qua re gratias eis ago immortales, ſtrinxerunt calamum, & apologetica ſcripta Beatiſſimo Pontifici Benedicto XIV. obtulerunt. Ulterius ſententiæ, quæ ſtatum puræ naturæ impoſſibilem cenſet, defenſores acerrimi ſunt complures Theologi præſtantiſſimi, quos commemoravi in Vindiciis diſſert. 2. cap. 1. pag. 207. & 234. Denique traditur eadem ſententia a Seraphico Doctore S. Bonaventura; cujus in Breviloq. 3. p. cap. 10. hæc ſunt verba: *Cum enim primum principium ſimul ſit optimum, & juſtiſſimum; quia optimum, non debuit facere hominem, niſi bonum, ac per hoc innocentem & rectum; quod vero juſtiſſimum, non debuit infligere pœnam ei, qui nullum omnino habebat peccatum, ac per hoc illi animæ rationali tale corpus conſtituit, quod ſibi eſſet ita obtemperans, ut nulla eſſet in eo pugna rebellionis, nulla pronitas libidinis, nulla imminutio vigoris, nulla corruptio mortis*. Quam doctrinam Doctor Seraphicus didicit ab Auguſtino *lib. 6. Op. imperf.* contra Julianum num. 39. ut vidimus paullo ſuperius num. 2. §. *Eadem de immortalitate, &c.*

ARCHIEPISCOPUS.

IV. *Damnatam doctrinam inſtaurare non verentur ambo illi Theologi. Ac primo immortalitatem, & immunitatem a pœnis hujus vitæ debitam Adamo innocenti docet aperte F. Bellelli*: Nunquam, *inquit* (1), ſub Deo juſto creatura rationalis miſera eſse poteſt, ſi non peccet, & culpa ſua miſeriam, tamquam pœnam, mereatur. *F. Beati theſim eamdem pro probabili dare tentat* (2): Suppoſita Divina providentia, & ſuperiore hominis parte, in qua divina relucet imago, magna ſaltem probabilitate concluditur, non potuiſse creaturam rationalem ſine culpa ſubjici morti, ceteriſque animi, corporiſque miſeriis. *Quaſi probabilitas inesse poſſit propoſitioni adeo clare damnatæ in 69. Baji, & in 70. Queſnelli*.

F. J. LAURENTIUS.

Articuli hujus initio ſcripſi nullum ex libris meis de Theologicis diſciplinis teſtimonium potuiſse Languetium producere, quo evinceret propugnatam a me fuiſse impoſſibilitatem ſtatus puræ naturæ. Et revera verbis meis, quæ tandem exſcripſit, fatetur me tentare, ut hanc theſim,

(1) De St. Cr. rat. ante pec. l. 3. cap. 8. (2) T. 2. p. 565.

sim, *Numquam sub Deo justo creatura rationalis misera esse potest, si non peccet, & culpa sua miseriam, tamquam pœnam mereatur*, a me tamquam probabilem dari, ideoque posse juxta opinionem meam inesse probabilitatem propositioni adeo clare damnatæ in 69. Baji, & 70. Quesnellii. Atqui nullam inter istas, ac præcedentem propositionem intercedere affinitatem ostendi hoc eodem articulo num. 2. Affirmasset saltem Languetius me eodem in loco tradidisse, quod primus homo condi poterat *absque caritate habituali, sive gratia sanctificante, & sine supernaturalium virtutum habitibus:* quod gratia actualis non fuit Adæ debita, neque hanc primus homo exigebat, *ut in se absolute, & in genere speciei suæ præditus esset naturali qualibet perfectione;* sed oportuisse nihilominus, ut supernaturali divinorum auxiliorum fulcimento ornaretur, si consideretur *ut est imago Dei*, debebatque *ultimo fini inhærere*: quod adhibui eademmet verba S. P. Augustini *lib. 4. contra Julianum cap. 3. num.* 15. & S. Thomæ *in 2. dist. 3. q. 2. artic.* 1. necnon in 4. *contra Gentiles cap.* 5. aliaque plura, quibus inter oppositas sententias medius incedens nihil protuli vel ab Augustino, vel ab Angelico Doctore, vel a Theologis orthodoxis non traditum, non probatum.

Magnopere autem mirandum est, Præsulem supra speculam positum, ut venientem gladium a longe prospiceret, non vidisse illam ipsam propositionem, *Sub Deo justo creatura rationalis nunquam misera esse potest, nisi mereatur*, esse S. P. Augustini, eaque impugnari Pelagianos negantes mortem, ceterasque miserias, quibus subjicimur, esse pœnam originalis peccati. Ita est: S. Augustinus non solum contra Pelagianos pugnavit sacris litteris, & Patrum auctoritate, verum etiam argumentationibus inde petitis, quod sub justo Deo creatura rationalis, non præcedente peccato, subjici non debuit morti, & lacertosæ concupiscentiæ; quod Languetius affirmans fuisse proscriptum in prop. 69. Baji, & in 70. Quesnelli, pace sua dictum sit, incredibili temeritate asserit, proscriptam esse S. Augustini doctrinam, ejusque adversus Pelagianos argumenta esse damnata dogmata Bajanistarum. In hunc scopulum impellit adversarios nostros zelus immoderatus, imprudens censura, fluctuumque præjudiciorum suorum procella. Et quidem etsi propositionem illam, quam in Bajo, & in Quesnellio damnatam affirmat Senonum Præsul, conceptis verbis esse Augustini, itidemque Augustini esse argumenta, quibus status naturæ puræ a nostratibus impugnatur, demonstraverim in Vindiciis diss. 2., ostendam modo ex Joanne Garnerio, Jesuita clarissimo, & de Pelagianorum Historia optime merito: cujus nunc, quoniam & supra hujus viri mentionem feci, exscribens verba fidem meam liberabo.

„ Alterum invenit Augustinus (ita Garnerius dissert. 7. de ortu, & incremento hæresis Pelagianæ cap. 4. §. 3. in Appendice Augustiniana pag. 295.) „ Alterum invenit Augustinus, quod opinor, Mercatorem, *Hypognosten*, & „ auctorem librorum de vocatione gentium docuit; quod- „ que hausit ex capite 40. Ecclesiastici dicentis impositum „ esse *jugum grave super filios Adam a die exitus de ven- „ tre matris eorum usque in diem sepulturæ in matrem o- „ mnium*, in parvulis exponens: *languescunt*, ait epist. „ 28. *ægritudinibus, torquentur doloribus, fame, & siti „ cruciantur, debilitantur membris, privantur sensibus, in- „ festantur a Dæmonibus, &c. quomodo ista sine ulla sua „ mala caussa juste patiuntur?* Et alio in loc. oper. im- „ perf. lib. 1. *Si tibi placet innocentia parvulorum, remove „ ab eis, si potes, grave jugum quod est super filios Adam „ a die exitus de ventre matris eorum; sed puto quod Scri- „ ptura, quæ hoc dixit, melius te noverat quid esset inno- „ centia creaturæ, & quid justitia Creatoris: quis autem „ non videat, si habent parvuli qualem prædicas innocen- „ tiam, in gravi jugo eorum Dei non esse justitiam? Porro „ quia in jugo gravi eorum divina justitia est, non est in „ eis talis, qualem prædicas, innocentia, nisi forte tibi in „ hac quæstione laboranti Deus justus quidem, sed infirmus, „ quodammodo subvenire poterit, qui suis imaginibus, ne in- „ nocentes gravi jugo miseriæ premerentur, subvenire non po- „ tuit, ut eum dicas voluisse quidem, quia justus est, sed „ non potuisse, quia omnipotens non est: atque ita de iis „ angustiis exeas, ut fidei caput perdas, qua fide primi- „ tus in symbolo confitemur credere nos in Deum Patrem „ Omnipotentem. Deus igitur tuus, in tot, & tantis „ malis, quæ parvuli patiuntur, aut justitiam, aut „ omnipotentiam, aut ipsam curam rerum humanarum „ perditurus est; quodlibet autem istorum dixeris, vide quid „ egeris.*

„ Tota vis argumenti in hoc uno principio vertitur, „ quod injustum sit, parvulos ejusmodi miseriis conflictari, „ sin minus aliquid est in ipsis, quod Deo displiceat, at- „ que vindicetur: ætas enim ista, cum per se sit innocens „ opus Dei, aliunde vitium habere non potest, quam unde „ aliud contrarium Deo existit, ex malæ nimirum volun- „ tatis peccato, quod unum, cum a Deo non sit, contra- „ rium Deo est; id vero quia per ætatem in parvulis re- „ periri non potest, oportet a parente totius generis in parvu- „ los transivisse. „ Hæc Garnerius demonstrans Augustinum probare contra Julianum, ceterosque Pelagianos transfundi in Adæ posteros originale peccatum, quoniam Deus foret injustus, si parvulos nullo peccato obstrictos premi sineret ægritudinibus, aliisque hujus vitæ miseriis. Qua ergo arrogantia id in Bajo, & in Quesnellio damnatum, pronuntiare potuit Languetius? De miseriis autem adultorum, ita eadem pagina 295. Jesuita Garnerius:

„ Huic argumento affine est alterum, quod ex parte „ majorum sumitur. Suas enim ipsi patiuntur miserias, non „ communes tantum cum infantibus, sed proprias longe „ plures, quas graphice Augustinus depingit libro 22. de „ Civitate Dei. *Omnium*, inquit cap. 22., *mortalium pro- „ geniem fuisse damnatam, hæc ipsa vita, si vita dicenda „ est, tot, & tantis malis plena testatur. Quid enim aliud „ indicat profunditas ignorantiæ, ex qua omnis error exi- „ stit, qui omnes filios Adam tenebroso quodam sinu fusci- „ pit, ut homo ab illo liberari sine labore, dolore, timore „ non possit? Quid amor ipse tot rerum vanarum, atque „ noxiarum, &c.* Paullo post: *Verum hæc hominum sunt ma- „ lorum, ab illa tamen erroris, & perversis amori radice „ venientia, cum qua omnis filius Adam nascitur, &c.* Tum „ capite consequente: *Præter hæc mala hujus vitæ bo- „ nis, malisque communia, habent in ea justi etiam pro- „ prios quosdam labores suos, quibus adversus vitia mili- „ tant, & in talium prælioruin tentationibus, periculisque ver- „ santur. Aliquando enim concitatius, aliquando remissius, „ non tamen desinit caro concupiscere adversus spiritum, & „ spiritus adversus carnem, &c.*

„ Manifestum inde est miserias majorum proprias ad „ duo capita revocari: aliæ siquidem animum, ut concu- „ piscentia, ignorantia recti, & difficultas boni; aliæ „ corpus, ut mortalitas, morbi, laboriosa terræ cultio, diffi- „ cilis parturitio feminarum, &c. spectant: *Oportet vero „* (August. lib. 4. contra Julian. cap. 16., & lib. 1. oper. „ imperf. c. 40.) *ut horum malorum caussa sit aut iniquitas, „ vel impotentia Dei, aut pœna primi, veterisque peccati.* (a) „ NEQUE ENIM SUB DEO JUSTO MISER ESSE QUISQUAM, „ NISI MEREATUR, POTEST.

„ Ex priore parte, mali scilicet animæ, primus omnium, „ quod sciam, Augustinus argumentum duxit; nam ex „ altera duxerant jam inde a primis temporibus veteres „ fidei defensores, quibus tacite respondens Rufinus: *Di- „ cimus*, inquit in libello fidei cap. 6. n. 35., *quod in bo- „ num Deus præstitit primo homini Adam sudores pariter, „ ac labores, quos de terra pateretur; quippe cum non ali- „ ter invisibiles inimicos, contra quos habemus continuam „ luctationem, veneranda fide superare possimus, nisi cor- „ poris laboribus fatigati, &c.* Id vero pluribus disputat, „ allatis utriusque testamenti locis, & eo quidem pro- „ babilius in speciem, quod antiqui Genesis Interpre- „ tes, ut Chrysostomus, Ambrosius, &c. de laboribus „ proinde ac de morte scripserint, collatis nempe „ hominibus a Deo beneficii potius, quam supplicii „ loco.

„ Augustinus hoc in loco magnum caussæ suæ præsi- „ dium posuit, quasi vitiatam hominum naturam aperte „ monstret id omne, quod contrarium felici primorum pa- „ rentum statui patimur: ita vero ratiocinatus videtur. „ Informatur primum animo ideam perfectæ cujusdam vitæ, „ quam ageret in jucundissima sede innocens homo, cu- „ jus suprema pars animæ Deo, inferior superiori, utrique „ corpus subesset, cui natura quælibet rationis expers do- „ minanti, atque ipsa etiam tellus colenti, ad nutum pa- „ reret. Deinde hominem ita institui debuisse, confecit par- „ tim ex eo, quod opus infiniti Artificis deceat esse dignum „ auctore, atque ita omni ex parte absolutum: Partim, quod „ imago Dei debeat exemplari suo respondere, idest, pul- „ cherrima creatura optimo Creatori, suique, & inferioris „ naturæ domina omnium Domino. Cum tamen cerneret, „ longe diversam esse nunc hominum, quam olim Adami „ conditionem, pro felicitate miseriam, pro subjectione re- „ bellionem, pro vita perenni mortalitatem, pro perfectione „ vitium irrepsisse; conclusit aliquo totam hominum gentem „ peccato teneri: certum enim credebat, in opus Dei vi- „ tium irrepere non potuisse, nisi humanæ voluntatis pec- „ cato aperiente viam, idest, spontanea hominis a Deo „ aversione. Nam qui, ajebat, aliunde posset Omnipo- „ tens cogi, opus suum deserere, ut alter potentior invidens- „ que noceret, aut quomodo, si non cogeretur, vel bonus „ repeteret collata beneficia, nisi ab indigno; vel justus „ privaret bonis jam concessis hominem, (quod profecto „ punire est) nisi demeritum; vel amantissimus hominum „ imponeret *grave jugum super filios Adam a die exitus „ de ventre matris eorum, usque ad diem sepulturæ in matrem „ omnium*, nisi communis culpæ reos? Aliquam igitur o- „ portet esse culpam, eamque communem omnium, quam „ voluntate commiserit totius generis auctor, tunc cum „ omnes essent unus ille homo; quamque posteri contra- „ hant, cum ex carne peccatrice, idest, propter peccatum

(a) Nota propositionem, quam Archiepiscopus Senonensis ait in Bajo, & Quesnellio fuisse damnatam, esse Augustini.

„ tum spoliata donis, procreantur; luantque in loco „ miseriæ, exclusi a loco innocentis felicitatis.

„ Suum istud ratiocinium tanti fecit Augustinus, ut „ Pelagianos, cum ea quæ patimur jactarent esse primor- „ dia naturæ, minus refellat, quam rideat, velut absurdi- „ tatis fatuitate majoris, convictos; atque Paradisum, ubi „ creatus Adam est, pingendum a Pelagianis dicat, lib. 3. „ op. imperf. cap. 163. & 109. *Tamquam magnæ beatitu-* „ *dinis locum, in quo habitatores ita beata pace fruerentur,* „ *ut in seipsis intestino bello, ne in consensum illiciti, vel* „ *inhonesti concubitus laberentur, contra motus concupiscen-* „ *tiæ dimicarent. Ubi, etsi ipsa concupiscentia occultis moti-* „ *bus corda casta solicitans, non posset ulla exprimi arte pi-* „ *ctoris; pingi tamen possent gravidæ feminæ, cibos utiles* „ *fastidio repellentes, fœda delectatione noxios appetentes;* „ *nauseantes, vomentes, pallentes, immaturos fœtus abortu-* „ *aliquando fundentes, in ipso etiam partu, pœna, quam* „ *mater Eva suscepit, miseriam suam protestantes, etsi non* „ *sonante pictura, tamen facies tristium, gementium, plo-* „ *rantium, sicut poterat, imitante, &c.* Pergit vero: *Hanc* „ *picturam nesciens quisquis aspiceret, & titulum legeret,* „ *caussasque requireret, hæc ei videlicet, sed a vobis, egre-* „ *gia ratio redderetur, qua diceretis:* Talis esset omnino „ etiam ibi conditio generis humani, quia talis est hic, ubi „ scilicet a fœtibus hominum nulla trahitur origo peccati. „ *Si acquiesceret, fieret Pelagianus: si vero irrite huic in-* „ *sipientiæ acquiescere nollet, argueretur a vobis ut Mani-* „ *chæus, &c.* Hactenus Jo. Garnerius asserens, ac demonstrans argumenta, quibus Augustinus evicit peccati transfusionem originalis ex animi corporisque miseriis, quas nunc patimur, inniti huic principio, quod eædem miseriæ sub Deo omnipotente ac justo, nequeant aliunde provenire, quam a prævaricatione primi parentis. *Ridendi* sunt ergo potius, *quam refellendi*, qui ajunt potuisse fieri, ut in creatura rationali condita ad imaginem Dei essent *primordia naturæ;* magisque his adlaborandum, ut ostendant hæc non esse deliramenta Pelagianorum, quam nobis insudandum, ut S. Patris nostramque sententiam demonstremus oppositam damnatis Baji, & Quesnellii propositionibus.

ARCHIEPISCOPUS.

V. *Hic supersedere animus est, non quod deficiant alia in utroque Theologo juste carpenda, & improbanda, sed brevitati studere cogimur, cum ea, quæ protulimus, abunde sufficiant, ut sanæ doctrinæ amatores intelligant illam sub ementito zelo pro Apostolicis constitutionibus sæpius ab utroque Theologo pessundari; falsas doctrinas Baji, Jansenii, & Quesnelli renovari ab iis ipsis, qui illas infectari ardenter se simulant; denique doctrinam, quam dicunt Catholicam, ab illis ita exponi, ut quilibet horum trium Novatorum discipulus illam ultro amplecti possit absque eo, quod errores in illorum libris damnatos ejuret, & deferat.*

F. J. LAURENTIUS.

Senonensis igitur Præsul, ubi existimavit nos damnatorum dogmatum evidenter esse convictos, ab aliis nostris assertionibus exagitandis abstinendum sibi esse, ac supersedendum putavit, ac manum e tabula amovit. Innuit tamen alia non deesse in libris nostris carpenda, & jure meritoque improbanda; sed necessum non esse, ut productis nulla ratione excusandis reliqua adjiciantur. Certum est autem nil prorsus vel ab ipso, vel ab Archiepiscopo Viennensi contra nos fuisse vulgatum, quod in MS. quodam anonymo, cui titulus, *Remarques sur la Theologie du Pere Berthi de Rome imprimé a Rome sous le dernier Pontificat*, & in altero MS. ejusdem tituli adversus libros P. Bellelli non comprehendatur: quæ utique MSS. antequam accusationes Domini de Saleon suppresso auctoris nomine transmitterentur ad Urbem, oblata Benedicto XIV. Pontifici Maximo, eumdem impulerunt, ut opera a nobis edita rigidissimo rursus subjicerentur examini, commissa præ aliis Censura D. Joachimo Besutio tunc Abbati Monasterii S. Crucis in Jerusalem, & D. Fortunato Tamburini Abbati Monasterii S. Pauli extra muros; quos ob doctrinæ præstantiam idem Summus Pontifex creavit S. R. E. Cardinales. Priusquam ergo istiusmodi criminationes renovarentur, præmissis laudatorum, aliorumque suffragiis, jam caussa finita erat, nobisque insciis, licet Romæ commorantibus, vigilantissimus Pontifex scripta nostra in Sanctuarii trutina pensitaverat, ita ut supervenientium earumdem accusationum nullam noverit habendam esse rationem, & singulari, qua pollet, prudentia, cum nostro, & adversantium honore silendum esse censuerit.

Nimius tamen accusantium zelus, obscurum meum abjectumque nomen, humilis conditio, & nullius unquam patrocinii captatio, vel ut probe sentio, voluntas Numinis, ut melius veritas inquireretur, & doctrina olim de Pelagianis triumphans, nunc a nonnullis, qui præteritorum obliviscuntur discriminum, tamquam Jansenianam contra Apostolicas inhibitiones traducta, ad pristinum revocaretur honorem; hæc omnia fecerunt, ut iisdem Criminatoribus buccinas inflantibus, nil aliud mihi comparaverit diuturnus labor præter calumnias; ii vero, qui mihi calumnias intulere, styli præter indolem ingeniumque meum concitati experti fuerint acumen, & acrimoniam. Sibi ergo, sibimet monitis sapientissimi Pontificis minime adquiescentibus adscribant Insectatores Augustinianæ doctrinæ telorum, quæ ipsi jaculati sunt, reflexiones; me interim gratulante, quod solus, & imperterritus pro eadem doctrina pugnaverim per bonam famam, & per infamiam. Interea in eum, qui primitus memoratas animadversiones (*remarques*) consarcinavit, quidquid a me paullo asperius dictum videtur, intortum fuit. Docti enim Archiepiscopi illinc doctrinam meam hauserunt, scilicet, non ex fonte, sed ex rivulo cœnoso & lutulento. Ipse turbulentus compilator eximios fefellit Antistites: ipsius hi adnotationes pervolutarunt, & maturo, id enim testantur, ponderaverunt examine; neque observarunt catholicum in libris nostris habere sensum, quæ in pravum detorta notantur in conviciatoris indiculo.

At viderit suismet oculis, scriptaque nostra lustraverit optimus Senonensium Archiepiscopus. In iis, quæ vellicavit, humani aliquid passus est, eumque traxit in præceps præposterumque judicium præconcepta de scriptis nostris fallax suspicio. Cetera, quæ prætermittit objecta, si ejusdem sunt generis, eadem quoque ratione labefactantur. Quod nos simulationis inculpitet, parum commovet nosmetipsos, propterea quod solus Deus est cordium nostrorum inspector. Ante Christi tribunal jam viderit, an sibi jure arrogaverit hanc nulli mortalium concessam auctoritatem.

Profecto si Novatorum discipuli jactant se doctrinam amplecti nostram; Præsuli ipsi Senonensium, & alteri, qui acuerunt in me stylum, id, quod illorum pace dictum sit, videtur esse imputandum. Enimvero carpentes in libris nostris tamquam cohærens damnatis propositionibus, atque ab Apostolica Sede proscriptum, systema duarum delectationum, quod a nobis propugnari fatemur, hinc novis dogmatistis occasionem præbuerunt reponendi: en aperte in iis accusamur, quæ palam Theologi Augustiniani propugnant. Pari modo de assertionibus aliis in controversia positis, ut monui in Præfatione, ratiocinantur. Oportebat itaque principia vera, aut probabilia ab erroneis falsisque consecutionibus segregare: atque a Jansenianis (si tales sunt revera cum quibus Senonum Præsul peregit tam diuturnum certamen) petere, Num Augustinenses dogmatizent sub delectatione superiori humanum arbitrium necessitate succumbere? Num doceant ea, quæ non fiunt laudabili caritate, proficisci & corrumpi a cupiditate vitiosa? Num removeant dona supernaturalia a priori creaturæ rationalis integritate? Num constituentes actualem Salvatoris gratiam in sanctæ dilectionis inspiratione, *dilectionis* nomine intelligant solam caritatem proprie dictam, sive amorem Dei propter se? Numquam hæc, & his similia in scriptis nostris reperientur, sed plura occurrent e diametro opposita. Numquam item affirmavimus aut quinque propositiones non haberi in libro Jansenii, aut defendi posse in sensu auctoris, aut subreptitias esse Bullas adversus Bajum, aut subscribendum non esse celebri *Formulario*, aut judicium Romanorum Pontificum de Factis dogmaticis errori esse obnoxium, aut a Constitutione *Unigenitus* esse appellandum. Libro enim 17. Theolog. discipl. hæc omnia Jansenistarum asserta impugnavimus. Sane qui nobiscum in his sentiunt, a nullo mortalium reputari possunt Jansenii asseclæ: qui autem nobiscum minime sentiunt, perperam gloriantur se doctrinam nostram complecti.

ARCHIEPISCOPUS.

VI. *His omnibus consideratis, & mature perpensis, Dei nomine prius invocato, & vocatis in consilium plurimis doctissimis Viris, & in sacra Theologia peritissimis, prædictos libros sic inscriptos*, Mens Augustini de statu naturæ ante peccatum, &c. Mens Augustini de modo reparationis, &c. Joannis Laurentii Berti de Theologicis disciplinis, &c. *tamquam continentes propositiones falsas, captiosas, subdole confictas, male sonantes, perniciosas, Constitutionibus Apostolicis derogantes, & iis injuriosas, Jansenianis, & Quesnellianis faventes, hæresim sapientes, pluries damnatas, erroneas, hæresi proximas, hæreses in libro Jansenii contentas, & in eo proscriptas in ipso sensu, quo damnatæ sunt, innovantes judicamus, & ut tales respective damnamus. Mandantes, &c.*

Datum Senonis sub signo nostro, Cameræ nostræ sigillo, & Secretarii nostri chyrographo anno Domini 1750. *in die Annunciationi B. M. V. dicata.* 25. *Aprilis.*

Signatum ✠ *J. Joseph Archiepiscopus Senonensis.*

De Mandato D. D. Archiepiscopi Senonensis

MAUCLER.

F. J.

F. J. LAURENTIUS.

Forte qui legerint meum hoc opusculum, opinabuntur me in ejus exitu indignatione, & perturbatione maxima commotum iri. Nil minus. Inquirendum non arbitror, quinam sint plurimi illi, doctissimique viri, quos in consilium vocavit; nec utrum collecta ex libris meis testimonia, vel ipsos meos libros lectione singuli exploraverint accurata; tametsi ex illius confessione cuncti noverint, aliquando adversus Episcopum Antisiodorensem protulisse attestationem Canonicorum Cathedralis ejusdem Urbis, ac de falsitate convictum, semetipsum ludicra illa responsione purgasse, quod eadem attestatio fuerat Rectoris Collegii Jesuitarum, qui Canonici Antisiodorenses dici possunt, quoniam eorum Collegium canonicali gaudet præbenda (*a*). Quid autem, si tot viri in sacra Theologia peritissimi pariter fuerint unus, aut alter Medista? Verum hæc, ut dixi, non quæro.

Propositiones, quæ tamquam in libris nostris propugnatæ, expressisque verbis contentæ perstringuntur in hoc Languetii judicio, sunt istæ:

1. *Deus non vult omnes homines salvos fieri.*
2. *Christus pro solis prædestinatis mortuus est.*
3. *Liberum arbitrium sub delectatione victrici necessitate constringitur.*
4. *In hoc statu periit indifferentiæ libertas, ad meritum, vel demeritum requisita.*
5. *Non datur gratia sufficiens distincta a gratia per se efficaci.*
6. *Justi sub robustiori concupiscentia non possunt Dei adimplere mandata.*
7. *Nulla præter caritatem Theologicam datur gratia.*
8. *Quod ex ipsa caritate non oritur, fluit ac vitiatur a noxia cupiditate.*
9. *Absque eadem caritate liberum arbitrium non valet, nisi ad peccandum.*
10. *Actus timoris, fidei, spei, aliarumque virtutum ab ipsa caritate sejuncti inficiuntur vitiosæ cupiditatis veneno.*
11. *Inde quoque omnia infidelium opera commaculantur.*
12. *Non alia ratione proscripsit Ecclesia articulum* 38. *Baji, & propositionem* 44. *Quesnellii, nisi quia negabant inter caritatem, atque cupiditatem, medium esse naturalem amorem beatitudinis.*
13. *Ideo status puræ naturæ est impossibilis, quoniam exaltatio humanæ naturæ in consortium divinæ, ejusque integritas non fuit in creatione primi hominis supernaturale, & indebitum beneficium, sed naturalis conditio.*

Has propositiones, & si quæ sunt aliæ his propinquæ, in scriptis nostris adinveniri, & a nobis defendi, conatus est Senonensium Antistes in superioribus articulis demonstrare. At ex hactenus dictis apertæ falsitatis revincitur. Audiant ergo cuncti Galliarum, Italiæ, ac totius Orbis Christiani Episcopi, & Theologi universi: præbeant aures Apostolici Senatus Purpurati Patres, & Ecclesiæ Romanæ Cardines, Tuque, Benedicte XIV. singulorum Christifidelium Pater, Magister, & Judex, ad Sanctitatis Tuæ pedes provoluti filioli tui, quem olim de Theologicis controversiis differentem pro singulari tua humanitate minime adspernabaris, per viscera Jesu Christi, cujus vices geris in terra, & propter Augustini in Ecclesiam Tuam merita, meumque, si id commemorare fas est, erga Te studium, devotionem, & obsequentis animi demissionem omnimodam, excipe paterna caritate hanc meam explicitam, ac fortassis postremam protestationem.

„ Ego F. Joannes Laurentius Berti Ord. FF. Eremitarum S. P. Augustini, invocato nomine Sanctissimæ Trinitatis, & consueta fidei professione præmissa, quam edidi consecuturus Lauream doctoratus, & sæpenumero confirmavi, ac modo etiam sacramento, & jurejurando confirmo, declaro, ac profiteor, me semper probasse, ac probare omnia S. Romanæ Ecclesiæ decreta, ac semper recepisse & recipere Romanorum Pontificum Constitutiones latas adversus asserta Michaelis Baji, Cornelii Jansenii, Paschasii Quesnellii, cunctorumque omnium, cum veterum, tum recentiorum falsa dogmatizantium, animoque sincero & demisso me semper promisisse, ac promittere Summo Pontifici BENEDICTO XIV. hujusque Decessoribus, & Successoribus, cum in his, tum in ceteris omnibus definitionibus Sanctæ, Apostolicæ & universalis Ecclesiæ, reverentiam atque obedientiam; & prædictas tredecim propositiones, iisdem, aut æquivalentibus verbis enuntiatas, necnon affines illis, vel idem dogma edocentes, cum Reverendissimo Joanne Josepho Languet Archiepiscopo Senonensi, damno, anathematizo, & proscribo, *Tamquam propositiones falsas, captiosas, subdole confictas, male sonantes, Constitutionibus Apostolicis derogantes, & iis injuriosas, Jansenianis & Quesnellianis faventes, hæresim sapientes, pluries damnatas, hæresi proximas, hæreses in libro Jansenii contentas, & in eo proscriptas, in ipso sensu, in quo damnatæ sunt, innovantes.* Verum nego easdem propositiones contineri in Operibus confratris mei Fulgentii Bellelli, quorum titulus, *Mens Augustini*, ac præsertim in libris *de Theologicis disciplinis* a me conscriptis, vel a me in iisdem libris defendi, aut dolo, seu fraude fuisse ambiguis verbis insertas, sive etiam pectore, & intimo corde, cujus Omnipotentem Deum testem voco, fuisse aliquando probatas; numquam vero percepisse me fateor, ut nec modo percipio, quomodo prænarratæ, eisque similes propositiones habeant connexionem & affinitatem cum principiis Augustinianæ Scholæ a me receptis ac traditis, præmonstrantibus Theologis aliis catholicis, & orthodoxis: quæ tamen principia una cum omnibus aliis thesibus, adnotationibus, doctrinisque meis, judicio Romanæ, & Apostolicæ Ecclesiæ, Summorumque Pontificum, sponte ultroque submitto, probaturus si probent, damnaturus si damnent, Sic me Deus adjuvet, & sancta Dei Evangelia.

„ Dabam Florentiæ in Ædibus S. Spiritus, ante Sanctissimi Crucifixi imaginem, anno 1756. die vigesima secunda Junii.

F. Joannes Laurentius Ordinis FF. Eremitarum S. P. Augustini.

AP-

(*a*) Ne id a me aliquis opinetur esse confictum, legenda epistola Episcopi Antisiodorensis scripta ad Archiepiscopum Senonensem anno 1750. num. LXII. pag. 120. ubi hæc habentur: „ Vous publiâtes en 1733. un long écrit sous le nom de *Lettre de plusieurs Chanoines, Curés, & autres Ecclésiastiques du Diocese d' Auxerre, &c.* vous en faisiez l'eloge, & vous l'adoptiez comme renfermant tout ce que vous étiez disposé à me dire vous-même. „ Vos Diocésains, ajoutiez-vous, avoient formé le projet de joindre leur souscriptions à leur memoire; il m' offroient de le signer, & m' assûroient que le nombre des souscripteurs seroit grand . . . mais j'ai refusé, j'ai defendu même les signatures offertes. „ Qui auroit osé contredire un fait si bien circonstancié, & ne pas tenir pour certain qu' au moins quelques Ecclésiastiques de mon Diocése avoient eu connoissance de l' écrit qu' il parût sous leur nom? Moi-même, quoique je connusse assez les dispositions de mon Clergé, pour être surpris de cette démarche, qui annonçoit une espéce de ligue contre moi, je me faisois un scrupule de révoquer en doute ce que vous avanciez avec tant de sécurité. Aussi je ne pensai d' abord qu' à connoître *ces pieux & savants Ecclesiastiques*, que vous m' opposiez comme des Antagonistes invincibles. Mais quel fut mon étonnement & majoje, lorsque tous les Chanoines, Curés & Ecclesiastiques de mon Diocése, sans exception, eurent certifié, qu'ils n'avoient pris aucune part ni directement, ni indirectement à cette lettre, dont ils n' avoient eu connoissance que depuis que vous l' aviez rendue publique par l' impression! Il n'y en eut pas un seul qui ne la désavouat: j' ai encore par devers moi les signatures qui en démontrent la fausseté & la supposition. J' en rendis compte à mon Diocése par une petite Lettre Pastorale, que beaucoup de personnes indignées de votre procédé trouverent trop douce & trop modérée. Mais lorsque au lieu d'avouer une faute dont je vous avois convaincu, ou de demeurer de cette humble silence, vous voulûtes vous justifier, en faisant de cette Lettre une *Parabole*, c'est-à dire, une *fiction innocente*: lorsque vous m'apprîtes que le P. Duchesne Recteur du Collége d'Auxerre étoit l'Auteur de cette Lettre, & que vous voulûtes lui faire remplir à lui seul le titre de plusieurs Chanoines, Curés & autres Ecclésiastiques, parce que les Jésuites du Collége reçoivent le revenu d'une Prébende de l'Eglise Cathédrale; pouvois-je alors me plaindre mollement & d'un style doucereux, d'une si indigne manœuvre, & épargner la force des expressions à de si misérables subterfuges? Et néanmoins je ne crois pas avoir passé, dans les plaintes que j' en fis, les bornes d' une juste & necessaire défense, ni m'être servi d'un style qui mérite d'être appellé *aigre & amer*. „

APPENDIX.

CAPUT I.

Ex doctrina ipsius Adversarii demonstratur Augustiniani systematis indemnitas, & rectitudo.

On solum Senonensium Archiepiscopus Languet falso nobis errores, quos numquam adoptavimus, imputavit; sed etiam erebus ab eo gestis plura nobis suppetunt munimenta, quibus omnes ejus machinationes subvertuntur, & corruunt. Principio ipse, Episcopus tunc Suessionensis, anno 1720. interfuit concilio Cleri Gallicani; ac fuit unus Centum Episcoporum, qui *Explicationibus* errorum Constitutione *Unigenitus* proscriptorum, editis, ut fertur, Romano non ignaro Pontifice, absque ulla hæsitatione subcripserunt. In hisce *Explicationibus* pag. 63. declaratur, in *Instructione Pastorali* XLII. Episcoporum, qui anno 1714. Parisiis congregati prædictam Constitutionem receperant, Ecclesiæ doctrinam *simplici & naturali* expositione contineri. Ipsa vero *Pastoralis instructio* docet, damnatas Quesnellii propositiones intrudere rursus doctrinam hæreticam, & a Tridentino concilio damnatam, idest, actus omnes, qui justificationem præcedunt, esse inquinamenta & peccata; ideoque a noxia cupiditate corrumpi quidquid non derivat a caritate *habituali*, in cordibus justorum regnante, „ Les propositions „ condamnées (illic habetur) renferment une doctrine „ toute contraire. Nous y voïons *qu'il n'y a que deux* „ *amours*, *la charité*, *& la cupidité*: toutes les actions „ ont leur source dans l'un, ou dans l'autre de ces „ amours. Tandis, qu'on est sous le regne de la cu- „ pidité, c'est à dire avant la justification & la reconci- „ liation, toutes les actions sont corrompues: il n'y a „ ni *foi*, *ni esperance en Dieu*, *ni religion*, *où il n'a point* „ *de charité*: il n'y a nulle bonne œuvre, tout, jusqu'à „ *la priere*, est peché & *hypocrisie*. „ Hæc *Instructionis Pastoralis* verba producta a me fuerunt *Vol.* 1. *Vindic. pag.* 35. Accepere itaque cum XLII. Galliarum Episcopi, tum alii, qui illorum *Instructionem Pastoralem* comprobarunt, damnatos Quesnellii articulos, quasi plano, obvio, simplici, ac naturali sensu enuntiantes omnia opera, quæ justificationem præcedunt, neque in operante supponunt justificationem, & caritatem *habitualem* ac dominantem, esse peccata, & intrinsece veneno cupiditatis corrupta.

Quo ergo jure Senonensis Archiepiscopus, qui cum aliis Episcopis Galliarum confirmavit prælaudatam *Instructionem*, ait me sæpenumero utentem eadem explicatione XLII. Præsulum *ad sensus exoticos* Censuram proscriptarum propositionum detorquere, & lectoribus *fucum facere*? Sed progrediamur ad Centum Episcoporum *Explicationes*.

In his *Explicationibus* art. 4. pag. 36. hæc leguntur. Le „ terme de charité peut être pris en deux sens differents: „ 1. pour tout amour de Dieu, actuel, ou habituel; nais- „ sant, ou dominant; amour qui justifie, amour qui ne „ suffit pas pour justifier; amour propre aux justes, ou „ tel, qu'il peut se trouver dans les pecheurs: en un „ mot pour tout amour du vray bien, pour toute bonne „ volonté. La charité est prise en ces sens en divers en- „ droits des écrites des Saints Peres, & de quelques Theo- „ logiens. Le terme de charité est pris ordinairement par „ S. Thomas mesme dans une signification plus restrain- „ te, pour la troisieme vertu Theologale, pour l'amour „ habituel de Dieu, pour l'amour qui est propre aux ju- „ stes, qui nous unit à Dieu, & qui nous rend les mem- „ bres vivans de Jesus-Christ; & c'est ainsi que l'enten- „ dent communement les Theologiens & les fideles.

„ La foy & l'esperance renferment toûjours quelque a- „ mour de Dieu, pris dans la premiere signification, mais „ la foy & l'esperance peuvent estre separées de la cha- „ rité prise dans la seconde signification, & peuvent agir „ sans elle; & quoy qu'alors elles ne nous rendent ni „ justes, ni dignes du ciel, elles ne demeurent pas pour „ cela sans quelque fruit, elles ont des actes qui leur „ sont propres, & qui disposent à la charité.

„ Ce sont donc autant d'erreurs contre la foy, & ju- „ stement condamnées par la Bulle, de dire que le pe- „ cheur perde la charité habituelle, perde en même temps „ la foy; qu'il n'y ait plus sentiment de craint, ni a- „ ctes d'esperance, ni bonnes œuvres, ni culte, ni prie- „ re, ni religion pour le pecheur, qui a perdu la chari- „ té; que lorsqu'il a perdu cette vertu, la cupidité qui „ regne dans son cœur, corrompe toutes ses actions, qu' „ il n'est plus que tenebres, erreur & peché, & qu'il „ se trouve dans un'impuissance generale de faire aucun „ bien, qui soit agreable a Dieu.

„ C'est encore un erreur déja condamnée par le Saint „ Siege (in Bulla S. Pii V. quæ citatur in margine) „ d'avancer qu'il n'y a point d'autres principes de nos „ actions, que la charité habituelle, & la cupidité habi- „ tuelle.

„ Les Peres de l'Eglise einsegnent qu'il y a deux a- „ mours, l'amour de Dieu, & l'amour de la creature, „ qui sont les principes des mouvemens de la volonté; „ mais ils entendent par l'amour de Dieu non seulement „ la charité habituelle, & l'amour dominant, mais tout „ amour actuel de Dieu, toute bonne volonté, tout a- „ mour de vray bien, en quelque degré qu'il puisse estre; „ & ils entendent par l'amour de la creature non seule- „ ment la cupidité habituelle, mais tout amour des crea- „ tures, foible, ou dominant; & il n'ont jamais pre- „ tendu que tous les mouvemens de la volonté, qui ne „ partent pas de la charité habituelle, fussent produicts „ par la cupidité, & qu'ils fussent par consequent des „ pechez. Ils enseignent expressement au contraire qu'il „ y a de bonnes œuvres, & de bons mouvemens en ceux „ qui sont encore sous le regne du peché, comme il y a „ des pechez veniels dans les justes, qui possedent la cha- „ rité habituelle. „ Hactenus Centum Galliarum Episco- „ pi: quorum pariter verba produximus citato Volum. 1. *Vindic.* pag. 38. & seq.

Constat autem ipsos Centum Episcopos his verbis declarasse, primo *Caritatis* vocabulum apud Patres, & nonnullos Scholasticos significare non tantum *caritatem habitualem*, dominantem, & in cordibus justorum diffusam, sed etiam omnem veri boni amorem, omnemque bonam voluntatem; etsi pro virtute Theologica, & pro *caritate habituali*, & justificante, idem vocabulum frequentissime accipiatur. Secundo, etiam in fide, & spe *aliquem Dei amorem* reperiri, quamvis separari possit a *caritate* quæ est virtus Theologica, atque a *caritate habituali*, & in cordibus justorum regnante, ad quam disponunt, & viam sternunt; ideoque licet absque *caritate* non reddant hominem justum, bonos tamen in eo fructus proferunt. Tertio damnari Constitutione *Unigenitus* eos, qui asserunt, amissa *caritate habituali*, deperdi simul fidem, spem, timorem, nullum dari opus bonum, necnon peccatorem omni prorsus religione, Deique cultu destitui. Quarto quidquid agit peccator eadem *caritate habituali* & dominante exspoliatus, esse peccatum, atque a noxia cupiditate, quæ regnat in ejus corde, vitiari, & infici. Quinto contineri in propositionibus Quesnelli errorem antea in Bajo proscriptum, nempe cujuslibet humanæ actionis principia esse tantum duo, *caritatem habitualem*, & *cupiditatem habitualem*. Sexto docere revera Ecclesiæ Patres omnem voluntatis motum vel *ab amore Dei*, vel *ab amore creaturarum* procedere: sed non omnem amorem Dei esse *caritatem habitualem* & dominantem, neque omnem amorem creaturarum esse *habitualem*, seu dominantem *cupiditatem*; quoniam amor Dei est quælibet bona voluntas; & amor creaturarum non semper est prædominans, atque regnans. Septimo numquam Patres asserere, omnes voluntatis motus, ubi non regnat *habitualis caritas*, oriri a prava cupiditate, & esse peccata; quoniam etiam in peccatoribus, in quibus *caritas habitualis* non reperitur, sunt boni motus timoris, fidei, spei, aliarumque virtutum: atque a justis, in quibus ipsa *habitualis caritas* adinvenitur & regnat, sæpenumero venialia peccata patrantur.

Clarius meridiana luce apparet hanc Centum Episcoporum doctrinam a me in cunctis suis partibus propugnari, prout præcedentibus articulis demonstravi. Atque ut compendio rem agamus; primum doctrinæ Centum Episcoporum caput a me traditur ac defenditur lib. 23. cap. 10. tom. 4. *pag.* 489. Secundum libro 21. cap. 4. eodem tomo *pag.* 208. Tertium lib. 23. cap. 10. *tom.* 4. *pag.* 488. & libro 34. cap. 6. *tom.* 7. *pag.* 584. Quartum lib. 18. cap. 3. *tom.* 3. *pag.* 398. Quintum eodem libro cap. 5. pag. 421. Sextum libro 21. cap. 4. *tom.* 4. *pag.* 209. & libro 18. cap. 4. *tom.* 3. *pag.* 416. Septimum ipsomet libro cap. 3. *pag.* 390.

Nunc ergo mihi ad hunc loqui modum fas sit: Senonarum Archiepiscopus Centum aliorum Episcoporum doctrinam & explicationem subscriptione propria firmavit. Illorum vestigia ego ubique calcavi, ac sancte juro, me in hisce capitibus nec latum unguem ab illis discedere. Qua ergo ratione potuit evenire, ut una, eademque sententia in ore Centum Episcoporum sit orthodoxa, atque in ore Theologorum Augustinensium sit hæretica? Cur modo Archiepiscopus eam approbat, modo damnat? Amplectemur ne ejus judicium suffragio aliorum Centum Episcoporum corroboratum, an judicium postremum ei præmonstratum ab uno Rutheno Antistite, vel potius obscuro, nobisque ignoto Moliniano Theologo, cujus insimulationes & nos refutavimus, & summi in Urbe Censores, ac Purpurati Patres omnino falsas esse putarunt? Si præterea Centum Episcopi, idemque Languetius, ob-

vium, planum, ac ſimplicem ſenſum damnatarum propoſitionum ſunt aſſecuti: quomodo a nobis propoſitiones ipſæ ad exoticum, extortumque ſenſum detorquentur? Recte itaque Antiſſiodorenſis Epiſcopus Carolus de Thubieres iiſdem accuſationibus ab ipſo Archiepiſcopo Senonenſi impetitus, reſponſione ſua, aut Epiſtola ad illum data die 4. Novembris anno 1750. reſpondet *pag.* 17. „ Vous avez donc oublié ce que portent les explications „ de 1720. que vous avez ſouſcrites, ou vous les deſa- „ vouez maintenant. Car voici ce qui y eſt dit, après „ ce que j'en ai rapporté. „ Les Peres de l'Egliſe n' „ ont jamais prétendu que tous les mouvemens de la vo- „ lonté, qui ne partent pas de la charité habituelle, fuſ- „ ſent produits par la cupidité, & qu'ils fuſſent par con- „ ſequent des pechés. „ Remarquez qu'on ne dit pas „ comme vous, de la charité *au moins commencée*, mais „ de la charité *habituelle*. Les cent Evêque, vous étiez „ du nombre, qui ont ſignè ces Explications, croyoient „ donc alors qu'il ſuffit pour ne pas tomber dans la con- „ damnation, d'admettre dans les pécheurs qui ont per- „ du la charité habituelle, des mouvemens de la volonté, „ qui ne ſoient pas produit par la cupidité, mais par une „ charité commencée, ou comme parle Berti, par la gra- „ ce actuelle non juſtifiante; & de reconnoître que ces „ mouvemens & ces actions ne ſont point des péchés, „ mais qu'elles ſont bonnes à tous égards, même par „ rapport à la fin derniére, quoiqu'elles ne ſoient pas „ meritoires de la vie éternelle. „

Tria tamen hoc in loco breviter animadverto, ſcilicet Epiſcopum iſtum Antiſſiodorenſem fuiſſe unum ex *Appellantibus*; me autem Conſtitutionem *Unigenitus* ea, qua decet, reverentia recipere, eamdemque probare. Alterum, eumdem Epiſcopum in ceteris capitibus ad Janſenianam, aut Queſnellianam doctrinam pertinentibus, erroris inſimulatum ab ipſo Antiſtite Senonenſi, ſeſe naviter ſapienterque purgaſſe; atque adverſarium ſuum ad incitas redegiſſe, eidem errores objeciſſe viciſſim plurimos, atque Epiſtolis Archiepiſcopi Turonenſis evidenter demonſtraſſe a ſe doctrinam illam defendi, quæ traditur in *Inſtructione Paſtorali de Juſtitia chriſtiana* hujus Archiepiſcopi; de qua *Inſtructione* dicam paullo inferius. Tertium, nullibi me aſſerere actus fidei, ſpei, timoris, & moralium quoque virtutum produci a cupiditate, ſi non proveniant a *Caritate inchoata*; ſed hanc duntaxat requirere ad hoc, ut actus, qui boni ſunt quoad officium, neque a cupiditate oriuntur, neque ab ea inficiuntur & maculantur, ſint boni ſpectata etiam circumſtantia ultimi finis: quamquam ſi *caritatis* inchoatæ nomen accipiatur, ut Centum Epiſcopi explicarunt, *pro qualibet bona voluntate*, quemlibet bonum actum a caritate proficiſci perſpicua res ſit, ac per ſe manifeſta.

Quoniam vero nuper commemoravi bonorum operum rectitudinem ex circumſtantia ultimi finis repetendam; dictum ſuperius, ac demonſtratum eſt tom. 1. Vind. *pag.* 350. prælaudatos Centum Galliarum Epiſcopos doctrinam noſtram de referendis actionibus deliberatis in Deum in prælaudatis *Explicationibus* tradidiſſe: „ L'obligation (in- „ quiunt) de rapporter à Dieu toutes ſes actions, renfer- „ mée dans le premier precept, fait partie du culte, que „ nous devons au ſouvrain Eſtre, & de la gloire, que „ nous ſommes obligez de lui rendre. La doctrine qui „ enſeigne cette obligation a de trop grands fondemens „ dans l'écriture & la tradition pour ſouffrir que des Au- „ teurs temeraires oſent la combattre, „ Hæc Centum „ Epiſcopi art. 5. ubi citantur in margine *Apoſtoli prima ad Corinthios Epiſtola cap.* 10. 3. *& ibid. cap.* 16. 14. *Itid. ad Colos. cap.* 3. 17. *S. Baſil. Reg. fuſius diſput. interrog.* 195. *in Reg. brev. inter.* 195. *&* 196. *lib. de Baptiſ. cap.* 2. *tom.* 2. *pag.* 659. *S. Auguſt. de corrept. & grat. cap.* 3. *Id. Enchir. cap.* 121. *S. Thom.* 1. 2. *qu.* 100. *art.* 10. *ad* 2. *& in corp. Id.* 2. 2. *qu.* 69. *art.* 1.

Hac doctrina Centum Epiſcoporum ſuppoſita, qua omnes humanæ actiones in Deum referendæ eſſe dicuntur, evidens eſt actiones complures, quæ neque a *caritate habituali* ſunt, ideſt, bona opera quæ efficiuntur a peccatore; neque procedunt *a cupiditate dominante*, ſed vel a gratia actuali præmovente, cujuſmodi ſunt actus fidei, timoris, & ſpei, quibus ad juſtificationem diſponitur; vel ab amore aliquo naturali, & honeſto, ut eleemoſyna pauperibus diſtributa, honor parentibus exhibitus, & cetera moralium virtutum officia: hæc, inquam, opera bona, & laudabilia eſſe, ſi conſiderentur in ſe, ſi principium unde profluunt, ſi finis proximus, ſi illorum attendatur objectum; ideoque recte proſcriptum fuiſſe articulum 38. Baji, & damnatam propoſitionem 44. Queſnellii, ut prolixe declaravi in Vindiciis *tom.* 1. *pag.* 354. *& ſeq.* Verum ſi hæc eadem opera ad Deum ordinata ſint, recte dicuntur opera caritatis; ſi ad Deum non ſint ordinata, ſed ad creaturam, recte dicuntur ratione finis opera cupiditatis: quoniam ſi amor creaturæ *ad creatorem referatur*, *non jam cupiditas*, *ſed caritas erit*; & cum *propter ſe* amatur creatura, *tunc eſt cupiditas*, non caritas: atque ita *non præcipit ſcriptura niſi caritatem*, *nec culpat niſi cupiditatem*, *& eo modo informat mores hominum*. Percipiunt, opinor, Theologi loqui me verbis S. P. Auguſtini *lib.* 9. *de Trinit. cap.* 7. *& lib.* 3. *de Doctr. chriſtiana cap.* 10. Quo in loco etiam S. Doctor declarat a ſe *caritatem* vocari motum animi ad fruendum Deo *propter ipſum*, & ſe atque proximo *propter Deum*: *Cupiditatem* autem motum animi ad fruendum ſe & proximo, & quolibet corpore *non propter Deum*. Quamobrem aſſerentibus nobis non eſſe omnem amorem creaturæ rationalis *caritatem habitualem*, vel *cupiditatem habitualem*, neque *a cupiditate* corrumpi quidquid non proficiſcitur *a caritate*; nihilotamen minus neceſſum eſſe, ut actiones omnes humanæ cum deliberatione peractæ fiant *propter Deum*, atque in ipſum *caritate* referantur, conſenſerunt Centum Epiſcopi, conſenſit ipſe Senonenſium Antiſtes, qui una cum aliis prælaudatas *Explicationes* approbavit. Quare poſtea mutata Sententia me Queſnellianis accenſet, imo non me tantum, ſed Centum florentiſſimæ Nationis ſuæ Præſules, atque cum iis ſemetipſum, immemor ab iis, a ſe quoque, Auctores prædictam ſententiam impugnantes redargui (quod numquam a me factum memini) nigro præfixo theta, ac nota *temeritatis*?

Dixi, *mutata ſententia*: ſed forte melius dicendum erat, maxima prædeceſſoribus ſuis, & univerſis diœceſeos ſuæ Parochis irrogata injuria. Enimvero ſententia de operibus deliberatis in Deum referendis & a Centum Epiſcopis anno 1720. fuit, ut diximus, ſplendidiſſime commendata; & antea, anno nimirum 1658. & 59. tradita ab aliis Epiſcopis, qui *Apologiam Caſuiſtarum* proſcripſerunt. Horum Epiſcoporum Cenſuræ in unum collectæ fuere volumen, cui titulus: „ Recueil des principales cenſures des „ Archevêques & Evêques de France, contre le livre in- „ titulé: *Apologie pour les Caſuiſtes*, *contre les calomnies* „ *des Janſeniſtes*, publié en 1657. „ Sunt eædem Cenſuræ num. XIII. earumque nonnullas laudavi diſſert. 3. Vindic. cap. 1. n. 8. Priorem autem tenet locum Cenſura Archiepiſcopi Senonenſis Ludovici Henrici de Gondrin, cujus mentionem feci ſuperius capite 5. *num.* 2. In hac Archiepiſcopi Senonenſis Cenſura tit. *De omnibus actionibus noſtris in Deum referendis*, præmittuntur verba *Apologiæ* pag. 165. „ S'ils n'ont à nous débiter que les erreurs de ceux qui „ tiennent pour maxime que les chretiens doivent en tou- „ tes leurs actions aimer Dieu, & qu'il n'y a point d' „ action vertueuſe, ſi elle n'eſt commandée par la cha- „ rité, nous n'approuvons point ces erreurs. „ Deinde Cenſuræ hæc verba ſequuntur num. 5. *Hæc propoſitio quatenus erroris accuſat ſanctiſſimam doctrinam*, *qua chriſtianis omnibus præceptum aſſeritur*, *ut actus omnes ſuos ad Dei honorem*, *actu ſcilicet vel virtute*, *referant*, *temeraria*, *& falſa eſt*, *Patribus*, *S. Thomæ*, *& clariſſimis Theologiæ Doctoribus injurioſa*, *qui in his S. Paulli verbis*, Omnia veſtra in caritate fiant; *& in illis item*, Sive manducatis, ſive bibitis, ſive quid aliud agitis, omnia in Dei gloriam agite, *verum præceptum ſemper agnoverunt*, *quod violari ſine aliquo peccato vel mortali vel veniali non poſſit*. Hanc Cl. Archiepiſcopi de Gondrin Cenſuram confirmavit, ut præmonuimus *cit. cap.* 5. provincialis ſynodus Senonenſis quæ habita fuit anno 1660. die undecima Maji. Eodem Senonenſi Archiepiſcopo de Gondrin jubente editus fuit, cunctiſque diœceſis ſuæ fidelibus traditus catechiſmus, in quo legitur: „ Que faut-il faire pout aimer Dieu, com- „ me il nous le comande? R. Il faut ſonger ſouvent à „ lui, ſe plaire à parler, & à entendre parler de lui, & „ lui rapporter toutes ſes affections, ſes penſées & ſes a- „ ctions: ce qu'on ne ſauroit omettre ſans quelque pe- „ ché. „ Idem catechiſmus typis iterum procuſus fuit mandante Senonenſi, qui proxime Languetium præceſſit, Archiepiſcopo *D. De Chavigni* anno 1729.

Quid ergo Languetius? Doctrinam illam de actionibus in Deum referendis, prout exprimitur a prædeceſſore ſuo *De Gondrin*, & in prælaudato catechiſmo, in 5. ſua Paſtorali *p.* 4. *pag.* 888. anathematizavit atque proſcripſit, & catechiſmum illum inhibuit, pluribus diœceſeos ſuæ Parochis vulgata epiſtola conquerentibus de interdicta ea doctrina, quam præcedentes Archiepiſcopi, provinciæ ſynodus, & catechiſmus ipſe tradiderant, & quæ omnium parvulorum quoque ore prædicabatur. Hinc in Languetium invehitur pag. 25. ſextæ Epiſtolæ Antiſſiodorenſis Antiſtes: „ Vous n'aimez pas, M. qu'on vous rappelle ce até- „ chiſme, que vous avez defendu d'enſeigner dans votre „ diocéſe, & au quel vous en avez ſubſtitué un autre, „ ou l'on ne trouve plus cette doctrine, que vous avez „ ſi violemment combattue. Vous avez donc renoncé à „ la doctrine de vous Prédéceſſeurs; vous l'avez taxée d' „ erreur anathématiſée dans toute l'Egliſe. Vous avez „ apporté dans votre Diocéſe une doctrine nouvelle, qui „ étoit non ſeulement inconnue, mais contredite juſque „ dans un petit catéchiſme. Convaincu d'une telle inno- „ vation, étes-vous recevable dans les accuſations, que „ vous formez contre moi? Et n'ai-je pas droit de vous „ récuſer comme obligé de vous juſtifier vous-même, a- „ vant que d'être admis à m'accuſer? Pour moi je vous „ declare, que je perſiſte dans la doctrine du rapport de „ nos actions à Dieu par amour; & que je m'y ſens toû- „ jours plus affermi. „

Nequa-

Nequaquam diuturni horum duorum Episcoporum dissidii arbitrum me constituo: sed hoc unum inde, quod est apertissimum, infero, meam de actionibus cunctis in Deum actu, seu virtute, referendis sententiam ab Episcopis omnibus, qui reprobarunt Casuistarum *Apologiam*, a Centum Episcopis, qui Constitutionem *Unigenitus* unanimiter receperunt, ab ipsomet *Languet* inter istos connumerato, ab ejus in Cathedra Senonensi Prædecessoribus, a synodo illius Provinciæ, ab omnibus diœcesis suæ Parochis, in catechismo, qui diu in eadem diœcesi obtinuit, suitque non semel typis editus, fuisse approbatam, & appellatam sanctissimam, orthodoxam, a Patribus, a S. Thoma, a clarissimis Theologis traditam, horumque judicio Apostolicis institutionibus consonam; eos vero, qui eamdem sententiam meam esse erroneam pronuntiant, non posse, judicio Gallicanorum Præsulum, notam effugere temeritatis. Nullum itaque doctrinæ ipsius fulcimentum ac robur petam modo vel ab Augustino, vel a Leone Magno, vel ab Angelico Præceptore, vel a Clarissimis Purpuratis Hosio, Bona, Norisio, vel a Scholasticis Doctoribus pluribus: quando gloriosus numerus tot Episcoporum Galliæ, & ipse quoque adversarius, consistens in aliorum Comitiis, me tutatur ac protegit.

Præterea affirmanti Episcopo Antissiodorensi se non discedere a doctrina Instructionis Pastoralis *de Justitia Christiana* Archiepiscopi Turonensis, ita Senonensis Præsul Languet præcitata epistola pag. 45. num. 13. reponit: „ Nouvelle confiance, nouvelle temerité, quand vous vous „ applaudissez de l'Instruction Pastorale de M. l'Archevêque de Tours, vous dites *qu'on y trouvera votre doctrine „ & vos veritables sentiments*. Soutiendrez-vous jusqu'au „ bout, Monseigneur, cette declaration? & adopterez-vous „ la lettre que ce Prélat a donné pour calmer les inquietude de feu M. le Cardinal de Rohan, & de plusieurs „ autres Prelats qui croyoient appercevoir dans cette même Instruction quelques traits favorables aux propositions „ condamnées dans Quênel? Direz-vous avec lui: *Je condamne les cent & une propositions, extraites du livre du „ Pere Quênel, qui renouvellent la doctrine de Jansénius & „ de Baïus. J'ai toujours enseigné, & j'enseignerai toujours „ avec les Evêques de France, que comme il n'y a aucune „ de ces propositions qui dans son sens propre & naturel, „ ne mérite quelqu'une des qualifications portées par la Bulle* Unigenitus, *il n'y a aussi aucune des qualifications „ qui ne puisse être appliquée a quelques-unes des mêmes propositions*. Pourrez vous dire la même chose, vous qui „ avez pris si hautement la défense de ce livre, & poursuivi avec tant d'aigreur le Sainte Pere qui l'avoit condamné? Eh! plut à Dieu, qu'à l'exemple de ce respectable Archevêque, vous voulussiez dire comme lui: „ *Je regard, & j'ai toujours regardé cette Constitution comme „ un jugement dogmatique de l'Eglise universelle, au „ quel tout chretien doit se soumettre d'esprit & de „ coeur*.

Quidquid igitur sentias de *Instructione* Pastorali Archiepiscopi Turonensis, vulgo *De Tours*, evanuit de illa apud Eminentissimum Cardinalem Rhotomagensem, aliosque Antistites, præconcepta suspicio, ubi epistola quadam sua declaravit propositiones Quesnellianas fuisse jure proscriptas, notasque & censuras eis inflictas congruere simplici & naturali earumdem propositionum sensui: Constitutionem vero *Unigenitus* tamquam judicium totius Ecclesiæ dogmaticum, cui fideles omnes teneantur demisse obtemperare, se revereri, semperque reveritum esse declaravit. Ea declaratione contentus Archiepiscopus Senonensis quærit, an idem, quod Turonensis Præsul, possit de se ipso Antissiodori Episcopus affirmare; nullum, si affirmet, inter utrumque futurum fore discrimen, sed unionem in eadem fide, atque in eadem decretorum ad fidem spectantium acceptatione; daturum ea protestatione illum „ à l'Eglise entiere la consolation de voir réuni avec elle dans „ la même foy, & la même acceptation de ses décretes „ qui concernent la foy. „

Quid ergo in me furit Præsul egregius, dum libro 17. *Theolog. disciplin.* per omnes adversus Bajum, Jansenium, & Quesnellium latas ab Apostolica Sede Constitutiones discurrendo, illarum æquitatem propugno, cavillationes adversariorum refello, pro certitudine ac firmitate judicii Pontificum Romanorum acerrime pugno, omniaque istorum decreta, quod Insimulator ipse fatetur, debita prosequor venerarione? Illud propterea, quod de Turonensis Præsulis doctrina tulit Languetius, de propugnata a me sententia fuit Censorium judicium Eminentissimi Joachimi Besutii, qui licet Medistarum partibus esset addictus, libratis tamen scriptis meis Theologicis ita de me pronunciavit: „ Per passare alla Censura contro il P. Berti, dirò „ per la prima cosa non potersi avere per sospetto degli „ errori di Giansenio, se si darà una sola occhiata nel fine del di lui tomo 3. *de Gratia*, dove porta tutte le „ sue proposizioni, che in questo tomo difende, e si vedrà, che dalla sessagesima seconda sino all'ottuagesima „ quarta non fa altro, che impugnare Bajo, Quesnello, „ e Giansenio, insegnandovi ancora l'infallibilità de' Romani Pontefici ne' Fatti dogmatici: il che è segno e„ videntemente esclusivo di qualsisia sospetto di Giansenismo, essendo de' Giansenisti quasi la Tessera, e il loro „ rifugio il sostenere, ingannarsi i Papi nel fatto di Giansenio, abbenchè dogmatico, e perciò non vogliono riconoscere che gli errori condannati nelle cinque proposizioni di Giansenio sieno nel libro di questo autore nel „ di lui senso ovvio, e però si ridono quando loro si nomina l'Eresia Giansenianа. „ Etsi vero Cardinalis sapientissimus, cujus Censuræ fragmentum modo produxi, rebus sit exemptus humanis; manent tamen quæ in meam defensionem conscripsit in Romanis Archiviis, ac penes Pontificem Maximum, quo jubente ipse, aliique Viri in Urbe doctissimi libros a me in lucem editos accurate diligenterque pervolutarunt, expenderunt, nullaque nota perstringendos, immo perutiles esse affirmarunt. Quos ideo cum Besutio commemorandos esse arbitror, ne quis cum Senonensi Præsule eo procedat incogitantiæ, ut audeat asserere vigilantissimum Ecclesiæ Pastorem mei caussa indulsisse, ut hæresis ubique terrarum grassaretur immunis, aut non vidisse ex excelso Sacerdotii culmine gladium cominus ferientem, quem ille jactat se prospexisse e specula sua, venientem a longe. Inde jacula potius emittit putans commorantem hominem in Italia perimere, neque perpendens huc pervenire non posse excussas a fracto arcu sagittas; ac si perveniant, clypeum nobis esse ad retundendas æneum, quem ipse in eadem officina pro Archiepiscopo Turonensi procudit.

Hujus erga Apostolicam Sedem studiosissimi Præsulis *Pastoralis instructio* edita anno 1749. undique sententiæ nostræ cohæret. Enimvero gratiam constituit in sanctæ dilectionis inspiratione, ac docet primum credendi affectum supponere aliquem divini amoris incitamentum, sive ut ille Gallico loquitur idiomate *pag.* 16. „ quelque étincelle du divin amour „ eamque statim rationem subjicit, „ Car la volonté ne commence à se mouvoir vers Dieu, „ que quand elle commence à l'aimer. „ Quod verbis Augustini *epist.* 157. alias 89. ad Hilarium cap. 2. num. 9. & libro 13. Cont. cap. 9. num. 10. commonstrat, affirmatque fidem, qua ad veram justitiam disponimur, nil esse aliud, quam inchoatam sanctæ dilectionis excitationem „ Un commencement au moins de la sainte dilection. Eadem ratione de spe, quam nobis inserit divinus amor, pertractat: atque *pag.* 23. ad hunc loquitur modum: „ Rien ne pouvant preparer les voies à la charité que la charité même: la charité commencé à la „ charité habitante & justifiante. „ Atque idem quod de fide, de spe concludit, cujus actus „ ne sont pas, inquit, „ sans une espece de commencement de la sainte dilection. „ Hæc de caritate, proculdubio ampliori accepta sensu, pro qualibet boni cupiditate, seu voluntate bona divinitus inspirata. De caritate enim, quæ est amor Dei propter ipsum paullo inferius disseritur, & *pag.* 26. definitur illam esse ad justificationis gratiam obtinendam dispositionem maxime necessariam, vel ut patrio sermone loquitur: „ La plus indispensable disposition. „ Id studet luculenter evincere. Ad memoriam revocat Clerum Gallicanum declarasse temerarios esse, qui doctrinam istam oppugnant: quartum explicationum Bullæ *Unigenitus* inculcat articulum; & doctissimi Bossuetii Meldensis Episcopi profert, explicatque *pag.* 33. *& seqq.* defæcatam libratamque sententiam, sanctum quidem esse timorem Dei, neque hominem reddere hypocritam, sed si ab amore segregetur, conversionem non operari, neque penitus excludere voluntatem peccandi; de quo autem amore loquatur, explicat *pag.* 38. proferens hæc verba prælaudati Bossuetii in Tract. *de dilect. Dei cap.* 28. *pag.* 57. „ L'amour necessaire pour produire une veritable penitence, n'est pas un amour different de l'amour de „ charité, par le quel on aime Dieu pour lui même, „ & comme fin derniere. „ Atque hæc est partis primæ instructionis Archiepiscopi Turonensis compendiaria synopsis.

Altera enim pars christianæ justitiæ notas, & characteres declarat. Quomodo amore Dei contrarius amor vincatur, & per gradus sancta dilectio robustior evadens superet delectationem oppositam, explanat exemplo conversionis S. P. Augustini ex capite 5. libri VIII. Confessionum, eo modo, quo & nos explicavimus *lib.* 13. *cap.* 8. sive tom. 3. *pag.* 154. Systema autem de duplici amore his verbis traditur ibidem *pag.* 118. „ L'esprit de Dieu n'est que charité: l'esprit du monde n'est que cupidité. „ Le premier nous delivre de l'amour déreglé de nous-mêmes, & de choses sensibles, & nous attache à Dieu „ seul: le second nous porte à n'aimer que nous mêmes, „ & à chercher nôtre bonheur dans la jouissance des biens „ perissables. Il est impossible que deux esprits si contrairres regnent ensemble dans un même coeur. „ Loqui Archiepiscopum de caritate & cupiditate in hominum corde regnantibus perspicuum est; quod moneo, ne rursus insimuletur erroris proscripti in vigesimo octavo Baji articulo, vel in propositione Quesnellii quadragesimaquarta.

In tertia *Instructionis* parte, quæ pertractat de servanda, augendaque justitia, disseritur de gratia, quam Sacramenta

menta efficiunt, de usu ipsorum Sacramentorum, ac præsertim de iis dispositionibus, quæ requiruntur ad Sacræ Communionis frequentiam, proposita, commendata, probataque regula Sancti Francisci Salesii libro 2. *Philotheæ* cap.20. circa eamdem Communionem semel in hebdomada percipiendam. Haud levis fortasse caussa hæc fuerunt, ut Turonensis Præsul Jansenianis accenseretur ab iis, qui invidioso nomine *Jansenismi* traducunt Theologos constituentes gratiam in sanctæ dilectionis inspiratione; ejusdem gratiæ per incrementa delectationis exponunt œconomiam; ad attritionem servilem ut caritas initialis in Sacramento Pœnitentiæ accedat, necessum esse propugnant; neque approbant in iis, qui parum in virtute proficiunt, sumptionem Eucharistiæ frequentissimam. Quid sentiat de his doctrinæ capitibus Senonensis Antistes, non quæro; nec ignoro, quod attinet ad postremum, cum ceteris illum convenire Episcopis, qui proscripserunt librum inscriptum „ L' Esprit de Jesus-Christ & de l' Eglise sur la frequent „ Communion. „ Nam & ipse decantatum hoc Opus anno 1747. oppositis animadversionibus exagitavit. Hoc unum affirmo, si in *Instructione Pastorali* Archiepiscopi Turonensis Jansenii dogmata non inveniuntur expressa; frustra in libris de *Theologicis disciplinis* callidus versutusque vitilitigator illa expiscabitur: & si quædam obscuriora in ea occurrebant *Instructione*, quæ aliquantulum commoverant animum Armandi Cardinalis Rothomagensis, aliorumque Præsulum, tamen orthodoxe accepta fuere, ubi Auctor ad commotos animos sedandos declaravit a se 101. Quesnellii propositiones damnari, & Constitutionem *Unigenitus* debita suscipi reverentia; æquitas igitur & ratio postulant, ut si quid occurrit in libris meis pariter obscurum & ambiguum, catholico sensu dictum credatur, dum ore animoque prædictas propositiones me condemnare profiteor, & Constitutionem amplector. Ceterum si Archiepiscopus Turonensium impetitus fuit calumniantium libellis; omnem quoque exsufflavit calumniam, tum postremis litteris ad Eminentissimum Cardinalem Fridericum Hieronymum de Rochefoucault, tum in refutatione, & condemnatione libelli contra se editi, conscripta anno 1749. & Italo quoque idiomate, typisque Venetis recusa anno 1752.

Verum opus non est, ut a sapientissimo Turonensi Archiepiscopo repetamus vindicias Augustiniani systematis; quando Adversarius ipse tanta nobis suppeditat munimenta, cum in iis, quæ in antecessum edidit, tum etiam ex ejus postea scripto traditis elucubrationibus. Enimvero eodem anno, quo perstrinxit Scripta nostra Censorio calamo, dedit quoque Epistolam ad præcipuum adversarium suum, Antissiodorensem Episcopum; in qua certas ad Jansenianos diguoscendos tradidit notas, cum doctrinis Augustinensium manifesto pugnantes. Nititur enim evincere prælaudatum Episcopum labe Jansenianæ hæreseos pollutum esse, quod fuerit unus appellantium ad futurum Concilium.

Id vero nemo unus nobis audebit objicere, posteaquam libro 17. *de Theol. disc. cap.* 5. & 6. quantum ingenioli mei imbecillitas patiebatur, ego quidem pro firmitate Apostolicæ Sedis judicii *in Factis dogmaticis* omni genere argumentorum pugnavi, non utique alio scopo, & fine, quam Constitutionem *Unigenitus* vindicandi. Quod unum sane ad omnem a me exsufflandam suspicionem erroris valeret plurimum, tametsi deessent mihi quælibet alia præsidia. Rectissime enim ajebat Eminentissimus Card. Joachimus Besutius fel. Record. de me librisque meis, quod non pigeat repetere: „ Se si darà una sola occhiata nel „ fine del di lui tomo terzo *De Gratia*, dove porta tutte le sue proposizioni che in questo tomo difende, si „ vedrà che dalla sessagesimaseconda sino alla ottuagesima „ quarta non fa altro che impugnare Bajo, Quesnello, e „ Giansenio, insegnandovi ancora l' infallibilità de' Romani Pontefici ne' Fatti dogmatici; il ch' è segno evidentemente esclusivo di qualsivoglia sospetto di Giansenismo, essendo de' Giansenisti quasi la Tessera, ed il „ loro rifugio il sostenere ingannarsi i Papi nel Fatto di „ Giansenio, abbenchè dogmatico, e perciò non vogliono „ riconoscere che gli errori, condannati nelle cinque proposizioni di Giansenio, sieno nel libro di quest' Autore, nel di lui senso ovvio, e però si ridono quando loro si nomina l' Eresia Gianseniana. „ Auctor etiam Epistolæ inscriptæ *Doctoris Sorbonici ad Amicum Belgam*, tanta præditus animositate, ut *Bibliothecam Jansenisticam* non debuisse proscribi, & libros potius nostros censuræ subjiciendos esse contenderit, quamvis in eam ipse inciderit condemnationem, quam nobis apprecabatur, fatetur totam demum controversiam de Jansenianæ hæresi ad hanc quæstionem fuisse deductam, an in factis definiendis cum dogmate conjunctis irreformabile sit Apostolicæ Sedis judicium. *Neque enim* (inquit contra celeberrimum quemdam Theologum personatus ille, quem paullo superius commemoravi, Doctor Sorbonicus) *Neque enim est, qui nesciat Catholicorum cum Jansenianis controversiam eo demum verti, utrum quinque propositiones, quo ab Ecclesia damnatæ sunt, sensu, revera extent in Jansenii libro? Galliarum Episcopi, regionum omnium Theologi, Pontifices Romani uno ferme seculo in id unum incumbunt, ut in hisce factis Ecclesiam errare non posse confirment.* Etsi vero non ausim ego affirmare, Jansenianos esse omnes quotquot sentiunt Romanum Pontificem aliquando in dogmaticis Factis fuisse obnoxium errori, neque Antijansenianos cunctos pro illa immobilis & irreformabilis certitudinis, absque ulla controversia in rebus ad fidem moresque spectantibus tribuendæ supremo Ecclesiæ rectori, amplitudine, seu ad istiusmodi facta extensione pugnare; propterea quod non semel Theologos, & quidem Apostolicæ Sedi addictissimos, audierim asserentes ignorari a se, quomodo ad hanc *de Factis dogmaticis* quæstionem referenda non sit ea, quæ de Honorii primi Epistolis, olim de hæresi Monotheletica suspectis, magna contentione agitatur: in qua omnes norunt, post Joannem de Turrecremata S. R. E. Cardinalem doctissimum *lib.* 2. *de Eccl. cap.* 93. Venerabilem quoque Bellarminum *lib.* 4. *de Rom. Pont. cap.* 11. *num.* 33. post responsiones alias hanc tradere: „ Patres VI. Synodi damnasse quidem Honorium, *sed ex falsa informatione*, ac proinde in eo judicio errasse. *Quamvis enim* „ (verba sunt præstantissimi Scriptoris Controversiarum „ christianæ fidei) *generale Concilium legitimum non possit* „ *errare, ut neque erravit hoc sextum, in dogmatibus fidei* „ *definiendis, tamen errare potest* in quæstionibus de facto; „ de qua summi Viri doctrina, quam nuper varia fuerint Romanorum Consultorum judicia, quæ oppositiones, quæ responsa, quæ nondum dispunctæ animadversiones, puto eruditorum virorum latere neminem: Etsi, inquam, non ausim ego affirmare ad hoc unum totam de Jansenismo controversiam eo fuisse deductam, an Ecclesia in *Factis dogmaticis* errare possit, & esse tamquam Jansenianos traducendos id asserentes; ac fortasse variarum quæstionum haud necessaria permixtio præcipuam, certisque limitibus coarctandam controversiam reddidit magis obscuram, atque implicatam: nihilotamen minus evidentissima res est, neminem posse Jansenianæ hæreseos insimulari, modo Constitutionem *Unigenitus* recipiat, atque statuat, & demonstrare adnitatur, in ea promulganda, ac proponenda fidelibus, errorem nullum irrepere potuisse in Pontificem Maximum; id Languetio asserente ubi fatetur Archiepiscopum Turonensem a se amovisse omnem Jansenianiseroris suspicionem, atque ad illum imitandum hortatur Antissiodorensem Episcopum: id tradente Eminentissimo Cardinali Besutio, ubi protulit jubente BENEDICTO XIV. suum de libris nostris judicium; id insuper fatente cum nostris reliquis adversariis, qui sub larva Doctoris Sorbonici pro indemnitate Bibliothecæ Jansenisticæ irrito conatu, & infelici eventu certavit.

Repetat modo, precor, obtestorque lectorem candidum atque ingenuum, quæ a me lib. 17. præcitatis quinto & sexto capitibus de Romanorum Pontificum in *Factis dogmaticis* definiendis certissimo firmissimoque judicio conscripsi: iis enim perlectis spero fore, ut quisquis de me hactenus sententiam protulit iniquissimam, quem sistens me ad Apostolicæ Sedis tribunal patior accusatorem, judicem non revereor, ita stimulante conscientia judicium haud æque libratum revocet & retractet. Si Jansenianorum tessera & nota est, in Factis cum dogmate conjunctis, sive in alicujus libri definiendo, vel proscribendo sensu, auctoritatem Romani Pontificis, judiciique ejus firmitudinem deprimere, atque oppugnare; si huc demum tendit universa catholicorum cum novis dogmatistis controversia; quo jure Galliarum Archiepiscopus nobis pugnantibus pro illa auctoritate ac firmitudine teterrimum probrosissimumque stigma conatur inurere? Quamquam vereor, ne Galliarum Theologi, ac Præsules hunc Jansenianæ factionis characterem irrideant; quum eos inter existant complures, qui nedum in Factis, sed in dogmatibus quoque, interdum falli Romanæ Ecclesiæ Pastores existimant, aut certis finibus ita illorum τὴν ἀσφάλειαν circumscribunt, ut hanc pigmentis & verborum fuco potius obtendant, quam proferant in aspectum. Qui vero inerrantes commonstrare studuit *ex hodierna Gallicanæ Ecclesiæ doctrina*, Opere procuso Leodii anno 1747. a me ipso, ut priores ostendunt paginæ, commendatur quammaxime: idque pariter sententiæ hac in re nostræ alterum est munimentum. Sed reliquas Jansenismi notas a Languetio citata Epistola traditas persequamur.

Alteram Bajanismi & Jansenismi notam adversario suo Languetius his verbis impingit: „ Ne vois-je pas dans ces „ lettres que vous avez signées, que vous y adoptez expressement ce dogme favori de Quênel, apres Baïus & „ Jansenius, si souvent & si expressement condamné dans „ ces novateurs, & qui est la clef de tout le sistême erronée de Jansenisme, *qu' il n' y a que deux amours, la* „ *charité & la cupidité*; en sorte que tout ce qui ne vient „ pas de la charité, au moins commencée, vient de la „ cupidité? „ Hujus basis, cui tota Jansenismi machina hæret, ita pravitatem detegit in sua prima *Institutione Pastorali* edita Suessione Calendis Januariis anno 1718. *Quandoque author propositionum in pluribus ex eis docuerit, sine caritate nec Deum, nec religionem esse, nullum esse opus bonum, ipsam quoque, quæ legi exhibetur, obedientiam esse meram hypocrisim; debetne Ecclesia, quæ errores hos manifestos*

festos vult radicitus evellere, eisque adimere captiosas expressiones, quibus possunt se contegere, debetne, inquam, huic propositioni parcere, Sola caritas facit actiones christianas? *Fateor nullam esse actionem perfecte christianam, cœlique meritoriam, nisi vivificetur a caritate; sed propositio 33. persuadere posset actiones, quæ ante caritatem exercentur ex motivo fidei, spei, vel timoris supernaturalis, non esse actiones christianas; vel actiones quæ fiunt in statu caritatis habitualis ex proprio virtutum a caritate distinctarum motivo, non habere rationem meriti: Eadem ratione damnantur in authore Reflexionum Moralium hæ duæ propositiones*, 44. Non sunt nisi duo amores, unde volitiones & actiones omnes nostræ nascuntur; amor Dei, qui omnia agit propter Deum, quemque Deus remuneratur; & amor, quo nos ipsos & mundum diligimus, qui quod ad Deum referendum est, non refert, & propter hoc ipsum fit malus. 46. Cupiditas, aut caritas, usum sensuum bonum, vel malum faciunt. *Harum, inquiunt, duarum propositionum prior est Cardinalis Hosii. Addendum est, etiam esse Baji, & esse trigesimam octavam in isto authore damnatam. Sed enim, potestne propositio in probatis Authoribus esse bona, & prava in aliis? Omnino sane, propter æquivocationem voci* Amoris Dei *annexam. Vox illa in Augustino, & exiguo Authorum numero subinde generaliter sumitur pro omni bona voluntate, pro omni amore boni! ast sanctus ille Doctor simul cum illo principio agnoscit, & in peccatoribus, in quibus dominatur cupiditas, quasdam actiones bonas, & in ipsismet infidelibus quædam justitiæ opera, quæ luce ea diriguntur quam imago Dei hominum omnium animis impressa sibi conjunctam habet. Verum in authore Reflexionum moralium vocabulum* Amoris *sæpe determinatur voce* Caritatis, *quæ juxta usum nostrum non est tam patentis significationis. Secundum alias ipsius propositiones* absque caritate nullum est opus bonum, totum est peccatum, ipsa etiam præstita legi obedientia non est nisi hypocrisis; *ex quo conficitur, peccatores sub regno cupiditatis nullum exercere opus bonum, & infidelium actiones, etiam quæ laudem merentur, totidem esse peccata*. Hactenus Suessionensis, deinde Senonensis Antistes Languet.

Universam hanc de pravo sensu systematis duorum Amorum doctrinam a sapientissimo Præsule traditam amplectuntur Augustinenses Theologi, quorum unus, & quidem Lovaniensis, nobisque per omnia consentiens *Pastoralem* illam *Institutionem* cum duabus aliis in Latinum e Gallico sermone anno 1719. convertit, & Lovanii in lucem edi curavit. Sed ne mentio fiat ceterorum, nonne eadem ego scripsi differt. 1. Apologetici Operis cap. 1. pertractans de sensu Bajani articuli trigesimi octavi? Nonne eadem prorsus de propositione 44. Quesnelli? Nonne semel iterumque declaravi *Caritatis* vocabulum ab Augustino, & a nobis accipi sæpenumero, & præsertim in definitione gratiæ singulos actus bonos prævenientis, *pro bona voluntate, pro amore boni*? Annon initio prælaudatæ dissertationis scripsimus (*a*)? „ Si ubicumque sedem regnumque non tenet amor justificans, ita præest cupiditas noxia, ut sibi subjiciat actus omnes creaturæ rationalis, eosque jubeat, regat, ac moderetur; quidquid faciet peccator nondum justificatus, utpote profectum a radice vitiosæ cupiditatis, erit peccatum & inquinamentum: atque ita, licet Spiritu Sancto moveute, & nondum inhabitante, timorem concipiat, perpendat peccatorum suorum turpitudinem, in spem veniæ erigatur, & etiam per actus initialis amoris, imperfecti nec prædominantis, ad gratiam in Sacramento obtinendam sese disponat; attamen hæc omnia erant damnabilis cupiditatis effectus, hujusque contubernio, atque influxu corrupta. At qui non execratur hæreticam hanc, perniciosam, horrendissimamque doctrinam? ex qua manifestissima consecutione deducitur, quidquid fit a peccatore peccatum esse, timorem quoque, spem, detestationem peccati, attritionem servilem, necnon actum caritatis perfectæ atque imperfectæ. „ Hisce verbis rejicitur ne duorum amorum principium, quatenus inde conficitur, peccatores sub regno cupiditatis nullum exercere opus bonum? Rejicitur utique, & majori, quam Languetius faciat (absit tamen invidia verbo) emphasi atque perspicuitate. De caritate itidem, & de cupiditate minime prædominantibus paullo post meam ad hunc plane modum mentem declaro (*b*): „ Falsissimum est, opera omnia, quæ non proveniunt a caritate actuali, sive perfecta, sive imperfecta, oriri ex cupiditate vitiosa, ac proinde ex caussa, ac principio in eadem opera influente corrumpi, & infici, ita, ut intrinsecus, & quoad substantiam suam, quoad proximum propriumque objectum sint prohibita, sint flagitiosa, sint damnabilia. Enimvero, ut paullo antea dicebam, nullus ratione prædictus dicturus est unquam, ex cupiditate vitiosa derivare officia moralium virtutum, & peccata esse actus pietatis, quos in parentes exercent filii familias, subsidia, quæ indigentibus viri misericordes impendunt, excubias & vigilias civium pro incolumitate patriæ, studium honestatis, abominationem dedecoris, ac turpitudinis, salutis curam, aliaque id genus: quæ non ex actuali cupiditate, sed ex naturæ instinctu, ex humanarum legum præscripto, & ex omnium gentium consuetudine, cum a fidelibus, tum etiam ab iis, qui fide sunt destituti, sæpenumero efficiuntur. Numquid enim vitiosa cupiditas dicenda est lex naturæ a Deo singulorum cordibus inscripta? numquid vitiosa cupiditas amor honestatis ac probitatis? numquid vitiosa cupiditas jus & necessitudo gentium universarum? „ Atque hæc, libris nostris theologicarum Quæstionum, ut prolixa illa Apologia demonstratum est, cohærentia, & quæ de *Caritatis* vocabulo ab Augustino, nobisque pro bona voluntate, seu pro cupiditate boni, quæ prævenit singula bona opera, in amplior significatione usurpato, quemadmodum *differt. 4. cap. 1* necnon in ista quoque lucubratiuncula ostendimus, illam totius Janseniani erroris basim a nobis eodem impetu, iisdemque cuniculis, ac a Languetio, subverti nemo, quamvis obtusi ingenii sit, rudisque minervæ, perspicue evidenterque non percipit. Quamobrem, judice ipsomet adversario, a Jansenianо systemate distat toto cœlo quod nos, ceterique sodales nostri propugnant.

CAPUT II.

An systema duarum delectationum fuerit ab Ecclesia damnatum.

Reliquas Jansenianæ hæresis notas, quas in sua Epistola præstantissimus Senonensis Præsul opponit Antissiodorensi, quoniam ab illo minime nobis objiciuntur, & de iis insuper alibi pertractavimus, puto esse prætermittendas. Sed movere tardioris ingenii aliquem potest ea quæstio, sit ne alia Jansenianæ Factionis tessera, Gratiæ per se effectricis naturam constituere in sanctæ delectationis inspiratione, a qua delectatio superetur opposita. Dixi de eadem quæstione permulta *in Vindiciis differt. 4.* nec opus est, ut singula repetantur. Sane inde constat, statui a nobis efficientis gratiæ energiam in sancta delectatione superiori, per quam salva libertate indifferentiæ delectatio contraria vincitur & substernitur; & Jansenium delectationem, quæ gradu excedit alteram, invincibilem invexisse, ineluctabilem, & quæ libero voluntatis arbitrio vinculum injiciat necessitatis, sola in eo permanente libertate lubentiæ, quam coactio sola, & violentia, trahendo invitos, & reluctantes, interimit. Quid senserint præclarissimi Theologi, Cardinalis Norisius, Franciscus Macedo, Cardinalis Brancatius de Laurea, Joannes Gonzalez de Albenda, Petrus Manso, aliique Thomistæ, & Ægidiani complures, ex prælaudata quarta dissertatione poterit unusquisque deprehendere. Addam autem in præsentia quædam obvia, & quæ nemini obscura, vel ambigua sint, momenta, quibus traditum a nobis systema immune tutissimumque dignoscitur a qualibet censoria nota.

Principio nonnullis celeberrimam Constitutionem *Unigenitus* temere sugillantibus, quasi quorumdam catholicorum sententias eadem Constitutio perstringeret, obstruere impudentia ora, atque obtrectantium calumnias compescere, & exsibilare studuit Beatissimus Pontifex *Clemens XI.* Constitutione *Pastoralis*, edita anno 1718. v. Kalendas Septembris. In qua ad illorum cohibendam, frænandamque licentiam, qui Augustinensium, vel Thomistarum placita cum reprobatis Quesnellii propositionibus vel inscienter, vel inofficiose confundunt, ad hunc loquitur modum: *Præterea ut pessimæ caussæ splendidum patrocinium concilient, præfatæque Constitutioni majorem undecumque invidiam faciant, se ab ea suscipienda retardari affirmant, eo quod suspicentur per illam damnari sententias atque doctrinas, quas insignes catholicorum scholæ absque ulla censura hactenus tenuerunt, ac tradiderunt. Cum tamen, nisi ab antiquis semitis, Sanctorumque Patrum vestigiis, immo & ab earumdem Scholarum instituto, quod verbis profitentur, reipsa recessissent, probe reminisci deberent, quod illarum principes, quorum nomina pertinaciæ suæ temere prætendunt, quemadmodum & ceteri illustriores Ecclesiæ Scriptores suum esse semper duxerunt, ut ab Apostolica Sede discerent, quid tenere, quid docere deberent: ut ad illam scripta sua examinanda, & emendanda dirigerent, ut inde lumen catholicæ fidei reciperent, ubi non posset fides ipsa sentire defectum: ut nemo eorum denique sententiam suam adversus Petri auctoritatem defenderet. Ceterum in hoc ipso præpostero judicio consuetum calumniandi morem non derelinquunt; nisi enim excæcaret eos malitia, eorum, ac nisi diligerent magis tenebras, quam lucem, ignorare non deberent sententias illas, ac doctrinas, quas ipsi cum erroribus per nos damnatis confundunt, palam, & libere in catholicis Scholis, etiam post editam a nobis memoratam Constitutionem sub oculis nostris doceri, ac defendi, illasque propterea minime per eam fuisse proscriptas. Verum supercecidit ignis contentionis & æmulationis, & non viderunt solem lucidissimæ veritatis.* Hæc Summus Ecclesiæ Pontifex *Clemens XI.* Similia vero decreverunt *Benedictus XIII.* Apostolicis litteris, quarum initium est, *Demissas preces*, datis anno 1724.

(*a*) Tom. 1. Vind. pag. 5. (*b*) Eodem Tom. 1. pag. 7.

1724. die 6. Novembris, & *Clemens XII.* litteris aliis Apostolicis, quæ incipiunt, *Apostolicæ providentiæ officio*, emanatis anno 1732. die secunda Octobris.

Præpostero itaque judicio nobis calumniantur, excæcantur malitia sua, diligunt magis tenebras, quam lucem, atque super eos illapso igne æmulationis & contentionis, solem non vident lucidissimæ veritatis, qui cum erroribus per Apostolicam Sedem damnatis confundunt sententias illas, ac doctrinas, quæ palam & libere in catholicis Scholis etiam post editam Constitutionem *Unigenitus*, & sub oculis Romanorum Pontificum docentur, & propugnantur, ac propterea minime per eamdem Constitutionem fuerunt proscriptæ. Eritne mortalis unus, qui excipiat Sedis Apostolicæ Oracula, atque huic assertioni adversetur? Nequaquam. At sententiam Norisii Romæ fuisse semel iterumque discussam, Fulgentium Bellelli post Constitutionem *Unigenitus* eadem in Urbe systema victricis delectationis palam verbis, scriptisque propugnasse, ibidem Antoninum Massouliè Ordinis Prædicatorum duobus amplissimis Voluminibus a suprema S. Officii Congregatione approbatis idem tradidisse systema, & depromtis ex Angelico Doctore amplissimis testimoniis locupletissime vindicasse, atque ut cetera præteream silentio, me in ipsa Urbe Roma cum libros *de Theologicis Disciplinis*, tum prælaudati systematis *Vindicias*, præviis Censorum judiciis, Superiorum assensu, nec ignaro Pontifice sapientissimo, typis vulgasse: hæc, inquam, est ne in Orbe litterario unus, qui ignoret? Nequaquam. Consecutione itaque legitima, evidentissima, ineluctabili infertur, eos, qui laudatum systema tamquam proscriptum carpunt, atque traducunt, in hoc præpostero judicio consuetum calumniandi morem non derelinquere, excæcari malitia, diligere magis tenebras, quam lucem, igne contentionis & æmulationis exstimulari, nec videre solem lucidissimæ veritatis.

Et quoniam Antonini Massouliè nuperrime mentionem fecimus; en indemnitatis ipsius, de quo pertractatur, systematis monumentum alterum. In Romano Indice librorum prohibitorum comprehenditur Censura quædam Duacensis, *donec corrigatur*. Inquirendum est, quænam sit hæc Censura, & quid in ea corrigendum. Libro igitur 17. Actorum Sacræ Congregationis *Indicis* hæc leguntur: *Die trigesima prima Augusti* 1728. *provolutus ad pedes Sanctissimi Secretarius petiit ab ipso quid decernendum judicaret circa Censuram Duacensem, cujus judicium sibi reservavit. Cui respondit se una cum Commissario S. Officii decrevisse ut prohiberetur, donec corrigatur, tum in parallelo facto inter doctrinam Lengrand, & Marechal, in quo multæ leguntur doctrinæ Thomistarum, quas uti damnatas in Jansenio supponit, cum tamen non sint damnatæ; non enim omnia a Jansenio prolata damnata fuere ab Ecclesia, & a SS. Pontificibus, sed tantum ea, quæ leguntur in quinque famosis propositionibus prescriptis; tum etiam corrigatur in Censuris illatis, & expresse in ipsa Censura contra Massouliè, & Contensonium, & præcipue contra D. Thomam, qui in eodem articulo ab ipsis Censoribus allato abunde se explicat, Christum mortuum fuisse per omnibus, & singulis peccatoribus, licet tantum efficaciter mortuus sit pro electis, uti respondet ad 2. ibid. Quapropter mandavit Secretario, ut una cum aliis libris, sive prohibitis, sive ab hac Congregatione prohibendis, poneretur etiam Censura Duacensis, non quidem absolute, sed cum addito, Donec corrigatur.* Id executioni mandatum est die 18. Julii anno 1729. Eodem libro 17. sequentia ad eamdem Duacensem Censuram spectantia leguntur; *Feria 3. die 3. Aprilis* 1731. *fuit etiam lectus supplex libellus Canonici Tussani Theodori du Many pro correctione habenda Censuræ Duacensis prohibitæ, donec corrigatur*, 18. *Julii* 1729. *Cui responsum fuit, ut ipsi Doctores Universitatis Duacensis corrigant, auferendo omnino parallelum in ipsa expositum doctrinæ aliquorum Doctorum cum doctrina Jansenii, eo quia in eodem parallelo sunt plures doctrinæ Thomistarum, quæ tamquam prohibitæ, & damnatæ in Jansenio exponuntur. Et pariter auferatur ab ipsa Censura id, quod dicitur de doctrina S. Thomæ, & Massouliei, & Contensonii. Et postea ad Sacram Congregationem remittatur correctio ita peracta, ut ab ipsa examinetur, an bene.* Hæc, aliaque alibi fuerunt producta adversus Historicum, qui nobis *Censuram Lovaniensem* anni 1587. & *Duacensem*, nescio, an majori stupiditate, an temeritate objecit, in semetipsum cachinnos, quos crispante naso, & lepidulo stylo ingeminaverat nostras lucubrationes exagitans, infeliciter arcessendo. At modo ad rem aliam tali utimur monumento. Si enim repetita Sacræ Congregationis declaratione in Jansenio *ea tantum damnata fuere, quæ leguntur in quinque famosis propositionibus proscriptis*; qua ratione dici potest in Jansenio damnata illorum sententia, qui gratiam suapte natura efficacem constituunt in inspiratione sanctæ delectationis, quæ a nullo duro corde respuitur, & qua aufertur cordis duritia, quum in nulla ex quinque proscriptis propositionibus sententia ista enuntietur? aut si Jansenianis dicendi sunt, qui delectationem illam victricem esse contendunt relative ad contrariam delectationem carnalem; quomodo Jansenianis connumerandus non est Antoninus Massouliè pro delectatione illa relative victrici tanta copia argumentorum decertans? Quare Summus Pontifex, & Sacra Congregatio parallelum doctrinæ hujus Doctoris cum doctrina Jansenii non patitur, & prohibet Censuram illam Duacensem, *donec corrigatur*? Huc referri possent decreta Summorum Pontificum *Innocentii XI. & XII.* & Regia quoque Edicta, quæ produximus in Præfatione *Vindiciarum pag.* xxxv. & xxxix. sed non opus est, ut eadem sæpenumero repetantur.

Insuper memoratæ Sacræ Congregationis jussu auctor Operis italice inscripti, *De' principj della morale filosofia*, Orbi litterario notissimus (*a*), coactus est declarationem obtestationemque libro suo præmittendam conscribere, typisque in lucem emittere; in qua nonnulla doctrinæ suæ capita sibi ab eadem Sacra Congregatione indicata explanare debuit, & retractare. Illorum Sextum ita vulgari sermone compactum est: „ VI. Pare altresì, che nel dia„ logo 8. del libro 2. io censuri come Giansenianо il si„ stema di que' Teologi, che riponendo l' efficacia della „ divina grazia nella dilettazione celeste superiore di gra„ di alla terrena, rigettano nondimeno le cinque propo„ sizioni di Giansenio, e che inoltre io dica essere un „ tal sistema espressamente condannato dalla Chiesa. So „ che vi sono autori Cattolici, i quali ammettendo, che „ non ostante qualunque dilettazione superiore, che si „ trova nell' anima, la medesima sia sempre fornita d' „ una libertà d' indifferenza, e d' una vera attiva poten„ za alla parte opposta, talmente che a i giusti non sia„ no mai impossibili i divini precetti, nè manchi loro la „ grazia, per cui si rendono loro possibili, difendono co„ me cattolico il suddetto sistema, intorno al quale non „ ha fin ora proferito la Chiesa alcun giudizio. Per con„ seguenza quanto ho detto in tutto quel dialogo per „ mostrare la conformità di questo sistema colla dottrina „ di Giansenio, e con gli errori contenuti nelle cinque „ proposizioni, mi protesto, e dichiaro averlo detto *argu„ mentandi gratia*, come si pratica nelle Scuole, dove im„ pugnando la sentenza contraria si procura per via di „ discorso teologico dimostrare, che la medesima abbia „ connessione e affinità con qualche dottrina proscritta „ dalla Chiesa, ma non si pretende perciò, che tale opi„ nione rimanga già proscritta. Avverto pertanto il let„ tore, che in questo senso solamente intendo, che sia „ presa la taccia di Giansenianо da me data in quel dia„ logo al mentovato sistema.

Demonstravi per omnium Theologorum classes discurrens *dissert.* 5. *cap.* 1. quam inepte ex consecutionibus ab adversario deductis alicui, easdem consecutiones deneganti, erroris nota inuratur, tum doctrina Clarissimi Meldensis Episcopi Jacobi Bossuet, tum exemplis compluribus quæ modo repetens non faciam jacturam temporis, cum notissima sint, & paullo post confirmanda. Hoc unum ab ingenuo lectore petam, Quare, Sacra Congregatione jubente, Molinista hujus ætatis Theologus declarat prædictum systema propugnari ab auctoribus Catholicis, neque esse ab Ecclesia proscriptum, si revera ab Ecclesia damnatum est, atque in eo damnatum Jansenii dogma comprehenditur?

Sed ex Censura Eminentissimi Cardinalis Joachimi Besutii hic nostræ ratiocinationi haud leve pondus accedit. Is enim Censuram priorem adversus nos Summo Pontifici exhibitam eo mandante ad trutinam revocans de systemate superius descripto ista protulit: „ Il principio degli „ errori circa la Grazia si pone dal Censore nelle due „ dilettazioni relative, e indeliberate, quando non dee „ riporsi in queste precisamente, ma come necessitanti di „ necessità fisica, ed antecedente, senza lasciare la liber„ tà d' indifferenza, ma la sola *a coactione* a seguir ciò, „ che più diletta. E tutto questo complesso esser la fon„ te delle cinque proposizioni dannate in Giansenio, si „ raccoglie dalle stesse proposizioni; altrimente la Chiesa „ avrebbe recisi i rami, e lasciata intatta la radice del „ male contro ogni regola di buon governo. E abbenchè „ il Tournely, seguito forse dal Censore con l' autorità di „ Giansenio, e de' Giansenisti si sforzi di far vedere, inse„ gnar questi la dilettazione vincitrice relativamente a' „ gradi, e da questa nascere i loro errori circa la Grazia; „ ciò non ostante non tutto ciò, che scrivono Giansenio „ e i Giansenisti sono errori, siccome nemmeno tutto „ ciò che scrivono Calvino e Lutero; e la fonte de' loro „ errori non dee prendersi dall' uno, o altro testo, ma „ dall' intiero contesto della dottrina; e nel particolare „ di Giansenio da quelle parole nel libro 2. *De Gratia* „ cap. 1. dove vuole, che senza la dilettazione superiore „ sia *tam impossibile voluntati, ut bene velit & operetur, „ quam homini cæco ut videat, vel surdo ut audiat, vel „ tibiis fracto ut recte gradiatur, vel avi ut volet sine alis.* „ Il che come vede qualsisia, importa una necessità fisi„ ca ed antecedente, che leva la libertà d' indifferenza „ all' opposto. Quindi insegnando puramente i Padri Bellel-

(*a*) P. Nicolaus Ghezzi Soc. Jesu.

„ Bellelli, e Berti il sistema delle due dilettazioni in-
„ deliberate, e relative, ma negando apertamente questa
„ fisica, e antecedente necessità di seguir ciò, che più di-
„ letta, e sotto la maggior dilettazione difendendo la li-
„ bertà d'indifferenza, chiaramente ne segue, non se-
„ guir loro il funesto, ed erroneo principio in materia
„ della Grazia da Giansenio insegnato, e difeso. „ Si-
milia inferius repetit vir doctrina, probitate, & dignita-
te clarissimus. Qui eorum quoque dicteria, qui ajunt
quinque Jansenianas propositiones, & posteriora iisque
cohærentia dogmata, seu Baji præcedentes articulos a no-
bis oretenus, verborumque foco rejici, & reprobari, sed
esse systematis nostri sponte sua fluentia, atque apertissima
consectaria, subjecta ratiocinatione retundit: „ Il Cen-
„ sore da pure illazioni, e conseguenze dedotte da quan-
„ to hanno scritto i più volte mentovati Religiosi, vuole
„ che questi, e i loro libri sieno infetti di Giansenismo;
„ ma rigettando, e detestando i medesimi manifestamente
„ nelle sue Opere, com'è palese, l'eresia Giansenianа, e
„ tutte le proposizioni di Giansenio, e Quesnello nel sen-
„ so, che questi l'hanno insegnate e prese da' loro libri;
„ ne siegue, che nè le persone, nè i libri debbonsi avere
„ per infetti degli errori suddetti. Questa sequela ci vie-
„ ne comunemente insegnata da quel principio comune
„ appresso gli uomini dotti, di non doversi qualificare nè
„ le persone, nè le dottrine dalle conseguenze, che o que-
„ sto, o quello ne va deducendo. Onde Monsignor Bos-
„ suet nel suo celebre libro dell'Esposizione della Dot-
„ trina della Chiesa Cattolica, parlando nel cap. 2. di
„ quanto confessano i pretesi Riformati, cioè, che la
„ Chiesa Cattolica riceve tutti gli articoli fondamentali
„ della Religione Cristiana, così lasciò scritto = I pre-
„ tesi Riformati, che vedono i vantaggi, che possiamo
„ cavare da questa lor confessione, ce gli vogliono levare
„ con dire, che noi distruggiamo questi articoli, ponen-
„ done altri contrarj. Il che cercano di stabilirvi *col mez-*
„ *zo delle conseguenze, che tirano dalla nostra dottrina*. Ma
„ l'istesso Baile (che loro cito di nuovo, non tanto per con-
„ vincerli colla testimonianza d'uno de' loro più dotti mi-
„ nistri, quanto per esser ciò, ch'egli dice, evidente per
„ se medesimo) insegna loro ciò, che s'avrebbe a crede-
„ re di questa sorta di conseguenze, posto che si potesser
„ tirare delle cattive dalla nostra dottrina. Ecco come
„ parla nella Lettera scritta al Signore Monglat in pro-
„ posito della sua Apologia dell'unione de' Calvinisti a'
„ Luterani = Ancorchè l'opinione de' Luterani intorno
„ l'Eucaristia porti secondo noi tanto, quanto quella di
„ Roma, la distruzione dell'Umanità di Gesù Cristo,
„ questa conseguenza non si può loro attribuire senza ca-
„ lunnia, perocchè essi la rigettano formalmente. = Co-
„ sì Monsignor Bossuet: il che se non fosse vero, biso-
„ gnerebbe ancora proibire le Opere, e tenere per Ateo l'eru-
„ ditissimo P. Tomassini, giacchè l'Arduino nel suo li-
„ bro *Athei detecti* a forza di conseguenze dedotte dalle
„ di lui Opere lo vuol far credere, e passare per tale.
„ Se le conseguenze di Giansenismo dedotte dal Censore
„ dall'Opere de' PP. Bellelli, e Berti fossero evidenti,
„ allora com'erronee queste condannar si dovrebbono, ma
„ forse assolvere si dovrebbono le persone per non aver co-
„ nosciuta questa evidenza: ma non essendo evidenti, e
„ sciogliendosi probabilmente, il voler per queste far cre
„ dere i libri, e gli autori per Giansenisti, sarebbe l'
„ istesso, come il voler far passare per Calvinisti i To-
„ misti, e per Semipelagiani i Medisti, giacchè a forza
„ di conseguenze gli uni, e gli altri dalle respettive dot-
„ trine ne inferiscono o il Calvinismo, o il Semipelagia-
„ nismo. „ Hæc Vir doctrina, & ecclesiastica dignitate
conspicuus. Quem idcirco præ ceteris nominavi, quod ad-
dictus fuerit Congruistarum sententiæ, atque peculiari
laude commendandus, quoniam se abripi non permiserit,
ut faciunt plerique, Scholasticorum dogmatum præjudi-
ciis.

Oportet modo, ut cujusdam Anonymi Scriptoris, quo
nemo mortalium obtusius habet ingenium, insciriam hoc
in loco detegam, aut petulantiam, qua nos Romanorum
Censorum approbatione suffultos putat valida ratiocinatio-
ne perstringere, quoniam iidem Censores interdum sinunt
theses a se oscitanter, ac perfunctorie perlectas, quamvis
vel erroneas vel dubias, emitti in lucem, atque in pu-
blicis disputationibus propugnari. Quod utique poterat,
tametsi temere pronuntietur, confirmare testimonio Ho-
norati Tournely Parisiensis Theologi: qui tomo primo *De
Gratia*, pagina editionis Parisiensis 693. de Opere Anto-
nini Massouliè, Augustiniani circa victricem delectationem
systematis propugnatoris acerrimi, hæc litteris tradidit:
*Nec te moveat, quod dictum Opus Romæ sub oculis Summi
Pontificis typis mandatum fuerit. Nonne liber Cardinalis
Sfondrati Romæ pariter editus fuit, & cum Summi Pon-
tificis Innocentii XII. commendatione, & Cardinalium plu-
rimorum plausu? Non tamen religioni contrarium duxere
nonnulli Archiepiscopi, & Episcopi Gallicani dictum librum
veluti plures errores continentem denuntiare Summo Pontifici
Innocentio in solemni epistola scripta 7. Kal. Martii an-
no 1697.*

Verum cavillulas istas excussit prælaudatus Cardinalis
sapientissimus ea, quæ paullo post subjicienda est, anim-
adversione. Nunc enim reponimus, non thesi aliqua
ambiguis verbis exposita, sed prolixis disputationibus, il-
lud a nobis propugnatum esse systema: Viros in Urbe do-
ctissimos, quorum alter nunc Vaticana Purpura fulget, &
cum Norisianis positiones nostras contulit sedulo, diligen-
terque, plenis calculis sententiam nostram probasse: post
adversariorum nostrorum delationes libros nostros subiisse rur-
sus examen; neque solum Cardinalem Besutium, sed & Pur-
puratorum alterum, & Cassinensium Monachorum Ab-
batem, longe sapientissimos, Antoninum Bremond, eve-
ctum postea ad supremum FF. Prædicatorum regimen, ac
magisterium, ut ceteros prætermittam, eos etiam, quo-
rum suffragia nostris præmittuntur Vindiciis, idem de no-
bis tulisse judicium. An itaque ii, qui ante, & post edi-
tionem librorum nostrorum, cuncta horum theoremata re-
vocarunt ad trutinam, & cum aliorum Theologorum as-
sertionibus compararunt, ac semel, iterumque jubente Ponti-
fice vigilantissimo omnem intenderunt animum in prælauda-
tum systema dijudicandum atque expendendum, nulla nobis-
cum vel patriæ, vel sanguinis, vel instituti, vel scholæ, vel
familiaritatis necessitudine conjuncti, doctissimi, liberri-
mi, in hanc rem e variis cœtibus electi, atque Pontificis
Maximi jussa exequentes, æquiparandi sunt Censoribus
aliquam thesim neglecte & oscitanter legentibus? Hujus
esse generis Romanos Theologos, quorum consiliis, judi-
ciisque sacræ utuntur Congregationes, quibus non hæc
duntaxat, verum etiam graviora negotia committit supre-
mus Ecclesiæ Rector, & quos ob singulare doctrinæ spe-
cimen, ob diligentiam quam adhibent maximam, ob me-
ritorum splendorem condecorat Purpura, aut affirmari non
potest absque incredibili temeritate; aut, quod turpius
est, spernentibus Apostolicas Constitutiones exhibetur oc-
casio asserendi, ignaros esse Theologos, qui Romæ de-
gunt, vel si qui sunt mediocri præditi ingenio, illos in
consultationem adhiberi, qui vel numquam legerunt, vel
numquam perceperunt quid sit probandum, quid proscri-
bendum. Quod si nonnulli ex Novatoribus audeant,
Scriptoribus hisce Romanensium Theologorum irrisoribus
Ecclesia referre debet acceptum. Quid vero de tot,
tantisque apud Supremum Sanctæ Inquisitionis Tribunal
Norisianorum Operum discussionibus? Quid de Apostoli-
cis litteris, quibus idem Norisius, a quo nec latum re-
cessimus unguem, *Romanæ Ecclesiæ splendidissimum lumen*
vocatur? Quid de Epistola Pontificis Maximi ad His-
paniarum Inquisitorem, qua describitur Norisianæ caussæ
ventilatio, ex indubiæ fidei monumentis e Sacræ Con-
gregationis Archivo erutis? quid de paullo antea com-
memorata Duacensis Censuræ proscriptione, donec inde
Massouliea, & Contensonio illata calumnia abradatur?
Sunt ne hæc omnia Virorum thesibus ad disputandum pro-
positis inconsiderate, negligenterque subscribentium? Ne-
mo unus erit, si excipias verbosum illum, verbosum,
inquam, ut ea moderatione utar, quam in ipso cuncti
desiderant, ex cujus ore tam infaceta, ineptaque fluant;
nec fateatur esse, quæ modo produximus, orthodoxi sy-
stematis certissima, locupletissima, splendidissima testimo-
nia.

Dicendum nunc de Honorati Tournely adversus Mas-
souliei, ideoque adversus Augustinensium systema, judi-
cio. Ac primum Eminentissimi Besutii longior respon-
sio, deinde nostra brevior est proferenda. Ille ita docte,
luculenterque: „ Siccome il libro del Cardinal Sfondrati
„ con il titolo *Nodus Prædestinationis*, ch'è quello, con-
„ tro di cui scrissero la famosa lettera gli Arcivescovi
„ Tellier, e Noallies, e i Vescovi Bousset, de Seve, e
„ de Broi, non contiene, ciò non ostante, veruno erro-
„ re, come dalla replicata disamina, che ne fu posterior-
„ mente fatta, così pure dee presumersi del P. Massou-
„ liè, quale se fu stampato con la licenza di questo Sant'
„ Offizio, ciò al solito non seguì, se non dopo che fu
„ con severo esame riconosciuto immune dal Giansenis-
„ mo. Nè l'autorità del Tournely, che lo giudica infet-
„ to, ci dee muovere, perchè a giudicare sinistramente
„ d'un libro non basta l'autorità d'un autore, ma biso-
„ gna vederne molti, e se si potesse ancor tutti, come
„ con prudenza avvertisce Teofilo Rainaud *De malis, ac
„ bonis libris p. 3. Erotem. 3. num.* 358. che n'assegna
„ la ragione con le seguenti parole: *Probabile aliquid es-
„ se revera potest, quamvis nobis juxta nostra principia, &
„ præconceptiones videatur falsum*. Ciò stante, se in vigo-
„ re delle ragioni del Censore si passasse a condannare i
„ libri del P. Bellelli, e del P. Berti, comechè non
„ contengono che le dottrine insegnate dal Noris, e
„ Massouliè, sarebbe un riprovare implicitamente que-
„ ste dottrine, di già con replicati esami dalla Supre-
„ ma Inquisizione giudicate immuni d'errori, e dar a-
„ dito, che guadagnato questo passo, s'avanzasse qual-
„ cuno a ricercare la condanna dell'Opere del Noris, e
„ Massouliè, e in conseguenza a redarguire d'incauto,
„ e negligente in materia di fede il Tribunale Supremo,
„ che con tanta sollecitudine invigila per conservarne la
„ purità; e di più dar motivo d'impugnare, e far poco

„ conto delle sue decisioni, come appunto scriveva Gela-
„ sio Papa nella sua 3. lettera ad Onorio: *Si quæ anti-*
„ *quitus a nostris majoribus cognita, discussa, refutata*
„ *sunt, instauranda nitamur; nonne ipsi nos (quod absit,*
„ *& quod numquam Catholica patietur Ecclesia) adversa-*
„ *riis veritatis Universis contra nos insurgere proponimus e-*
„ *xemplum?* „ Atque hæc est sapientissimi Cardinalis responsio.

Responsio autem nostra, quoniam diximus futuram fore breviorem, prætermisso cunctis obvio discrimine, quod versatur inter approbationem libri in lucem edendi, & inter libri jam editi non damnationem; quorum unum de scriptis P. Massouliè Vindicis Augustiniani systematis, alterum de Opere Cardinalis Sfondrati constat esse asserendum: responsio, inquam, nostra est hujusmodi: tametsi Archiepiscopi Le Tellier, & Noailles, necnon alii quidam Episcopi Galliarum putaverint ab Apostolica Sede damnandum esse librum Cælestini S. Rom. Eccl. Cardinalis Sfondrati; tamen insanus foret, qui post Supremæ Congregationis S. Officii examen, & discussionem assereret eumdem librum esse damnatum. Pari ergo, & potiori ratione, etsi Archiepiscopi De-Saleon, & Languet, atque alii quidam Galliarum Episcopi crediderint damnatum esse duarum delectationum systema a P. Massouliè, nobisque propugnatum; nihilominus post examen, approbationemque prælaudatæ Supremæ Congregationis, delirus, & insigniter audax est, quisquis affirmat idem systema fuisse proscriptum.

Accedit quod adversus Jansenianum systema acuit stylum paucis ab hinc annis Fortunatus a Brixia Ordinis Minorum, quos *Reformatos* appellant: si fides nostris habenda est adversariis, nemo aut meliori methodo, aut majoris ponderis confutatione ornavit hanc spartam. At is, licet delectationem *invincibilem*, quæ libertatem adimat, & cui resistere nequeat liberum voluntatis arbitrium, in Jansenii propositionibus contendat esse damnatam; de iis tamen, qui sub vividiori delectatione servari docent libertatem indifferentiæ, hæc pronuntiat *observat.* 4. pag. 143. *Ad juste incurrendam Jansenismi suspicionem minime sufficit, ut medicinalis gratia Christi in* cælesti indeliberata delectatione *statuatur. Omisso namque, quamplures Theologos Catholicos de natura* divinæ gratiæ *ita modo sentire, quin in discrimen vocare illorum fidem aliquis propterea ausus usque modo fuerit, perspicuum cuique esse puto, ejusmodi statui posse naturam* gratiæ medicinalis, *quin necessarium esse ponatur, voluntatem nostram secundum vividiorem delectationem necessario operari, ac proinde quin pro vero habeatur famosum illud principium, cui potissimum Jansenii systema innititur.* Et *observat.* 5. immediate sequenti pag. 144. *An idipsum de iis quoque dicendum sit, qui negant quidem*, voluntatem nostram secundum id necessario operari, quod ipsam magis delectat, *verum pro certo habent*, voluntatem ipsam secundum vividiorem delectationem certo & infallibiliter semper operari, *non omnibus persuasum est. In eo versatur difficultas, num verum esse queat*, voluntatem nostram certo & infallibiliter obsequi semper vividiori delectationi, & secundum illam perpetuo agere motus suos, *quin sit verum*, eam esse seu naturam, seu conditionem humanæ voluntatis, ut secundum id necessario operetur, quod ipsam magis delectat. *Si namque primum nequeat admitti, quin detur hoc alterum, liquido apparet, effugere non posse Jansenismi notam, qui ita opinantur. Velint quippe, nolint, famosum principium tunc vel inviti admittant, necesse est. Si autem verum esse posse primum, quin sit verum secundum, nemo non videt, iis, qui illud primum tradunt, Jansenismi notam inuri jure non posse.*

Fortunatus itaque a Brixia, quamquam ab eruditissimis viris non tanti fortasse habitus, quanti æstimatur ab adversariis nostris, ultro fatetur *quamplures Theologos Catholicos* naturam gratiæ medicinalis constituere *in cælesti indeliberata delectatione*. Theologos autem istos, si gratiam seipsa efficacem, atque victricem agnoscant, agnoscere consequenter efficacem, atque victricem delectationem, dubitari non potest. Qui ergo *in victrici delectatione* statuunt efficacis gratiæ naturam, Theologo isto judice, *Catholici* sunt, nec aliquis in discrimen vocare debet illorum fidem. Atque id pariter est asserendum de iis, qui ajunt voluntatem nostram *secundum vividiorem delectationem semper certo & infallibiliter operari*, dummodo nitide, & perspicue ostendant, se non adstruere delectationem *invincibilem*, secundum quam voluntas nostra *necessario* operetur, necessitate nimirum antecedente, quæ una cum libertate indifferentiæ nequit consistere. Nostram vero de hac libertate sententiam scrutari quisque poterit, ne loca alia producam complura, *libro Theol. discipl.* 16. *cap.* 2. & 3. Ut insuper prætermittam quæ inter nostrum, & Jansenianum systema demonstravit Gallus Theologus Antonius Boucat *dissert.* 3. *de Grat. art.* 4. *sect.* 2., de quo viro diximus Volumine 2. Vindic. *diss.* 4. *cap.* 1. *n.* 13. neque commemorem, quæ de me Joseph Catalanius Congregationis Oratorii S. Philippi Nerii, & qui sub nomine Philalethis Romani, & Eusebii Eranistis Prædicatorum Familiæ Scriptores percelebres litteris tradidere; ad calumniantium ora obtundenda sufficere puto testimonium Scipionis Maffeji, viri generis claritudine, & multiplici eruditione conspicui, quem obtrectatorum meorum unus universis, qui de Christi gratia scripserunt, confidentissime præferendum esse non dubitat, alter vero ejusdem instituti nunc Theologicam illius Historiam latine redditam, vindiciisque munitam typis committit peregrinis, ac nitidissimis. Is itaque, Maffejus nempe, Impugnatorem suum præstantissimum refellens pro ingenii sui viribus, in Opere conscripto vernacula lingua (*a*) *cap.* 5. *pag.* 26., laudatis Thomistarum nonnullis recentioris ætatis, inquit: „ Il P. Bellelli nel suo *Mens Augustini*, al libro 2. cap. „ 26. dichiara, che Iddio non dà la premozione, *nisi ac-*
„ *commodata earumdem* (creaturarum) *naturæ virtute, li-*
„ *bertatique indifferentiæ jura servante*. E al cap. 28. *Por-*
„ *ro non minus libera facultas indifferens est ad oppositas*
„ *determinationes, quam ad oppositas voluntates*. Il P.
„ Berti nel suo sistema Agostiniano scrive così: *Unanimi-*
„ *ter tamen* (tom. 2. pag. 104.) *Augustiniani, & Tho-*
„ *mistæ fatemur dari in statu naturæ lapsæ sub gratia vi-*
„ *ctrici libertatem indifferentiæ*, quam denegare præcipuus
„ *character est dogmatis Jansenianí*. Avea già detto prima
„ pag. 58. In quo ergo sita est Jansenianæ *hæresis?* ris-
„ ponde: *Præsertim in his duobus; quod in præsenti infir-*
„ *mitatis humanæ statu Jansenius neque libertatem indiffe-*
„ *rentiæ, neque aliud gratiæ adjutorium, quam efficax, si-*
„ *ve cum effectu conjunctum agnoverit*. E quanto alla ne-
„ cessità, e al dirsi talvolta, che si fa necessariamente,
„ dichiara pag. 155. che s' intende *sumpta necessitate pro*
„ *infallibili consecutione actus, non pro negatione possibili-*
„ *tatis ad actum oppositum*. Bastino queste poche autori-
„ tà per far conoscere come tutti son d' accordo ne' pun-
„ ti essenziali i Cattolici. „ Eadem æquanimitate de no-
bis Maffejus sentit proximo capite sexto pag. 28. & 29. necnon in altero Opere (*b*) lib. 1. cap. 4. pag. 23. Hunc vero Auctorem non abs re fuerit produxisse, quoniam apud oblocutores nostros egregius est, maximus, & doctrinæ de Christi gratia scientissimus, nihil interim, quod ad cumulum laudum ipsius conferre valeat, nobis vel addentibus, vel detrahentibus.

Ex rebus quoque gestis Archiepiscopi Viennensis Joannis De Saleon, a quo tamquam Jansenianí ad Apostolicam Sedem delati fuimus, haud exiguum accedit sententiæ, quam propugnamus, munimentum. Etenim quod tentavit, consequi minime potuit; quidque ei significatum sit a Pontifice Maximo, a Litteris ab eodem Episcopo (*c*) in lucem editis, & quibus admonitus est, ne Catholicorum Doctorum sententia insectaretur, Galliarum incolis magis, quam nobis Italis, compertum est. Certe ad hanc usque diem nulla in nos Censura lata est Apostolica, nobis ad eam, quamquam contraria foret, recipiendam probandamque paratissimis, ut nostrum erga Petri Cathedram studium non solum per bonam famam, verum etiam per infamiam, ut monet Apostolus, universo Orbi catholico apertam, atque testatam reddamus. Deinde anno 1748. in Gallicani Cleri Comitiis prælaudatus Antistes libros nostros tamquam Jansenianá labe pollutos denuntiavit. Turonensem Archiepiscopum Comitiorum Præsidem, ac majorem Sacrorum illorum Antistitum numerum deprehendisse in hac denuntiatione zelum felle permixtum atque amarulentum, non uno tantum comprobatum est testimonio. Detur id falsum esse. At nullam in nos Episcopi illi, instante Rutheno, promulgavere censuram: & accusator diu quæ typis mandaverat, censuit esse occultanda. Ubi vero ad ipsum pervenere duo Vindiciarum mearum volumina, in lucem emisit adversum nos anno 1750. die 12. Aprilis *Pastorale Documentum*, (*d*) quo ita me ad angustias redactum esse, ut nullus mihi apud Deum justæ defensionis locus remaneat, Italis significavit Auctor Historiæ litterariæ in omnes opinationibus suis adversantes inofficiosus, atque inhumanus. Verum si Documentum illum pervolutasset, aut caussæ conditionem rationemque percepisset, nequaquam judicium tulisset adeo sinistrum, ac temerarium, ut inverecunde assereret nos apud homines quidem adinvenisse patronos, sed apud Summum Judicem Deum qualibet carere tolerabili defensione. Nihil enim in eo *Documento* continetur, quod jam non esset a nobis discussum, & refutatum: & si forte aliquid est non dispunctum, non explanatum, proferat gnarus iste, scitusque homo, non projiciat, ut Venusini utar phrasi, ampullas verbaque sesquipedalia. Huic autem crediderim datum fuisse opportunum aptumque responsum. Id unum a quovis frugi, nec præjudiciis abrepto, non posco, nec flagito, sed postulo ut saltem illius *Documenti* perlegat præfationem. In ea quippe ita Viennensis Præsul præfatur: *Litteras ad Sanctitatem Suam sub initium anni* 1745.

(*a*) *Conferma delle Risposte date all' Anonimo Impugnatore dell' Istoria Teologica*. In Verona 1751.
(*b*) *Giansenismo Nuovo, dimostrato nelle conseguenze il medesimo, o ancor peggiore del Vecchio*. In Venezia 1752.
(*c*) Anno 1744. quando contra nos edidit Scripta, erat Episcopus Ruthenus.
(*d*) Storia letter. d'Ital. tom 4. pag. 209.

1745. *dedimus, una cum nostris adnotationibus impressis, nostro nomine prætermisso, duobus libellis contentas, quorum alteri titulus* Bajanismus Redivivus, *alteri* Jansenismus Redivivus. *Responsum nobis ea qua solet humanitate a Summo Pontifice fuit, se, quamvis peregrinus in controversiis istis non esset, nolle tamen sibi uni fidere, sed Theologos doctissimos, & nullis addictos parti electurum, quos ad rem naviter peragendam impelleret, & quantum in se esset, fore ut nulli diligentiæ parceret ac labori, quin & suffragia gravissimorum S. R. Ecclesiæ Cardinalium, generalium Inquisitorum, precesque privatas ac publicas ad implorandam, cum oporteret, Sancti Spiritus opem, fore indicturum.* Orationem, vigilantiam, studiumque Pontificis Maximi nemo non videt. Veretur Viennensis Præsul, ne alio Summi Pontificis animum assiduæ, quibus destinetur, occupationes fortasse avocaverint: queritur me ipsi editam a me Apologiam non misisse; ait, si ad eum perferendam curassem, potuisse rem peragi *silentio & quiete*. Hæc omnia sunt sententiæ, quam tuemur, firmissima propugnacula. Summus enim Pontifex jussit, ut Theologi in Urbe doctissimi & delatoris accusationes, & scripta nostra perlegerent, cunctique pro nobis suffragium tulere. Apologia Pontifice non ignaro, ac Theologis ab ipso delectis probata typis procusa est Vaticanis, atque ut cuncta silentio & quiete peragerentur, non est promulgata, nisi postquam *Bajanismus & Jansenismus Redivivi* prodeuntes e latebris palam in Parisiensi, aliisque florentissimi Galliarum regni civitatibus cœperunt publicari. Nullum Apologiæ exemplar apud nos erat. Jubente Pontifice conscripta fuit, impellente commissa typis, annuente vulgata. Quid ergo a nobis admissum est criminis? Ad nos, inquit, P. Berti suam Apologiam perferendam non curavit, ut factum a nobis est. Ad me curavit, ut Accusationes suæ perferrentur? At ipsemet superiori periodo inquit, *P. Berti Summus Pontifex nostras elucubrationes tradendas censuerat*. Si eas itaque perlegimus Summi Pontificis beneficium fuit, non accusatoris erga nos comitas: poteratque idem, qui alienas elucubrationes censuerat nobis esse tradendas, nostras vicissim aliis, ac præsertim accusatori communicare. Id vero si fecit, frustra delator conqueritur: si non fecit autem, non mihi imputandum est quod Pontificis Maximi fuit consilium, providentia & sagacitas. Neque illud percipio, quomodo res posset peragi quiete & silentio. Silendum ne in caussa, in qua Hieronymus non sinit quemquam esse patientem? Silendum ne, dum hæreseos insimulantur libri typis editi, Romæ procusi, ubique terrarum dispersi? Silere non debebat vigilantissimus Ecclesiæ Rector, si aliqua ibidem occurreret aut vetus, aut nova hæresis: silere non debuissent Theologi ad examen, & consultationem adsciti; nec silere debuissem egomet, ad omnem prorsus errorem verbis scriptisque ejurandum paratissimus. Quapropter si Roma, ad cujus judicium provocatum est, adjudicat esse silendum, si adversarius ipse fatetur rem silentio & quiete peragi potuisse; non est in libris nostris error adeo manifestus, ut vociferantur conviciatores. Sed quid juvat parere repetita crambe fastidium? quum omnia accusationum capita sint consectaria, quæ ab adversariis e principiis nostri systematis inferuntur; principia vero damnata non sint, & ipsa consectaria a nobis denegentur, ac diluantur: quibus stantibus evanescere suspicionem omnem erroris semel, iterumque demonstravimus.

Quæ tamen dicta sunt nuper, non sunt quibus præcipue nititur ratio ex rebus gestis Cl. Archiepiscopi depromenda. Ille anno 1748. die 17. Novembris litteris officiorum plenissimis ad celeberrimam Universitatem Viennensem in Austria pro examine judicioque misit quinque, quas subjicio, propositiones.

ORDINE PRIMO.

I. *Omnis actio humana, quæ vel non elicitur, vel non imperatur ex motivo caritatis, saltem inchoatæ, qua Deus propter se diligatur, est vitiosa.*

II. *Omnis actio humana, quæ vel non elicitur, vel non imperatur ex motivo caritatis, saltem inchoatæ, qua Deus propter se diligatur, vel hoc ipso arguitur fieri ex motivo vitiosæ alicujus cupiditatis.*

Quæritur ab illustrissimis, & eruditissimis Dominis, Decano, Professoribus, & Doctoribus Almæ Universitatis, utrum duæ illæ propositiones, quæ in idem recidunt, possint defendi catholice, & citra labem erroris, aut hæresis.

ORDINE SECUNDO.

I. *Gratia efficax consistit in delectatione cælesti, indeliberata, eaque gradibus superiore ad delectationem terrestrem.*

II. *Efficacia gratiæ consistit in illo prædominio delectationis cælestis indeliberatæ, & relative superioris.*

III. *Voluntas humana in statu naturæ lapsæ semper, & invincibiliter sequitur motum antecedentem & indeliberatum delectationis relative superioris, sive ea sit terrestris, sive cælestis.*

Quæritur ab illustrissimis, & eruditissimis Decano, Professoribus, & Doctoribus Almæ Universitatis, utrum tres illæ propositiones, quæ in idem recidunt, possint defendi catholice, & citra labem erroris aut hæresis.

Si a nobis quis petat nostrum de propositionibus istis judicium; respondemus, Primam propositionem *Ord. I.* si accipiatur relative ad secundam, defendi non posse citra labem erroris, aut hæresis; quia non omnis actio, quæ non oritur ex caritate, qua Deus diligitur propter se, saltem inchoata, est vitiosa, nec fit ex motivo noxiæ cupiditatis; sed potest esse ex motivo bono, atque honesto, & quod spectat ad officium, esse intrinsece, & secundum se actionem bonam: si vero eadem propositio ita accipiatur, ut omnis actio deliberata, quæ caritate saltem inchoata, actu seu virtute non refertur in Deum, licet sit bona, non fiat tamen undequaque bene, quoniam caret circumstantia ordinationis in finem ultimum, & consequenter in eadem actione reperitur vitium deliberate operantis, non quia actionem ipsam exequitur, sed quia eam non refert ad quod est referenda: dico in hoc sensu propositionem esse Augustini, omniumque Augustinensium Theologorum docentium omnem deliberatam actionem caritate saltem virtuali esse referendam in Deum; ideoque hoc sensu posse catholice defendi. Secunda autem propositio damnata est in Bajo (*a*), nec in idem recidit cum prima, si intelligatur secundo sensu, in quo duntaxat sensu ab Augustinianis Theologis propugnatur. Pariter prima & secunda propositio *secundi Ordinis*, si accipiantur relative ad tertiam, adeo ut delectatio superior indeliberata sit *invincibilis*, & inducta antecedenti necessitate auferat libertatem indifferentiæ, defendi nequeunt citra labem erroris, aut hæresis. Si vero ita accipiantur, ut efficacia gratiæ statuatur in delectatione indeliberata superiori ad delectationem terrestrem, quæ tamen non auferat libertatem indifferentiæ, neque sit invincibilis, sed relinquat potentiam ad oppositum; prædictæ duæ propositiones sunt Augustini, omniumque Augustinensium Theologorum, & catholice defenduntur. At propositio tertia, quoniam enuntiat voluntatem humanam in hoc infirmitatis statum semper & *invincibiliter* sequi motum antecedentem & indeliberatum delectationis relative superioris, propter adverbium illud *invicibiliter* est hac ætate propositio suspecta hæresis Jansenianæ, nisi explicetur de illa consequente tantum necessitate, quam in prædeterminatione gratiæ efficacis, non sublata potentia ad oppositum, certissimum est inveniri. Hoc autem sensu tertia illa propositio non recidit in idem, ut perspicuum est. Atque hoc est nostrum de propositionibus illis judicium.

Quid vero celeberrima & clarissima Universitas Viennensis? Cum ad ejus pervenisset notitiam eumdem Archiepiscopum nobis, tanquam Jansenii assecla essemus, intentasse criminationem, & Romæ hanc discuti caussam, quamquam allatæ propositiones pravum sensum præseferant, quo etiam a me reprobantur; verita nihilominus, ne illarum censura præjudicium aliquod Orthodoxorum Scholis posset afferri, respondendum duxit, nolle se judicem constituere de doctrina, quæ in Urbe Roma, jubente Summo Pontifice, ad examen revocabatur, suamque omnibus Catholicis libertatem inesse illa dogmata propugnandi, quæ nondum ab Apostolica Sede fuerunt proscripta. Hæc a fide dignissimis accepimus testimoniis, quorum & litteras asservamus. Atque iis publicum aliud & recentissimum addimus fulcimentum. Superiori quippe an. 1755. die 16. Aprilis in eadem Viennensi Universitate, consensu, & auctoritate Doctorum omnium Facultatis Theologicæ, Reverendissimi Rectoris, eximii clarissimique Directoris ejusdem Theologicæ Facultatis P. Ludovici Debiel Societatis Jesu, approbatæ, typis editæ, omniumque plausu propugnatæ fuerunt ad consequendam supremam lauream Theses a P. Aurelio Reichenbach nostri Ordinis: inter quas theses habentur istæ: XVI. *Ut homo deliberate operans ab omni penitus culpa undequaque sit liber, actus suos in Deum velut ultimum finem caritate saltem virtuali referat, est necesse.* XVII. *Actus tamen sic non relatos, vel etiam absque gratia justificante, aut fide Theologica factos, si ceteroquin ex officio boni sint, atque honesti, intrinsece malos, atque vitiosos esse, dogma est Bajanum æquissime ab Ecclesia proscriptum.* XXIV. *Statum naturæ puræ, non quidem spectatis intrinsecis naturæ humanæ principiis, donisque eamdem consequentibus (ut absone prorsus, ac erronee affirmavit Bajus) verum attento suavi divinæ providentiæ, justitiæque ordine, possibilem non esse omnino sentimus.* XXV. *Creatura rationalis solis naturæ viribus instructa Auctorem suum, etiam ut naturæ conditorem, super omnia diligere nequit.* XXVII. *Gratiam efficacem haud aliud esse, quam victricem delectationem relative superiorem, divinitus quidem inspiratam, verum in operando perfectissime liberam (quod pessime inficiatus est Jansenius) a Protoparente nostro, ac Theologorum principe Augustino copiosissime edocemur.* Thesibus hisce nostrum comprehendi systema nemo non videt. Pateretur ne Cæsarea illa ac toto orbe celeberrima Academia suis in ædibus theses istiusmodi propugnari, si Jansenianam hæresim quodammodo instaurarent? pateretur ne id, post acceptas Archiepiscopi Gallarum

(*a*) Vid. Vindic. tom. 1. cass. 1.

liarum epistolas, post rumorem nostrorum dissidiorum longe lateque diffusum, atque in hac temporum injuria, in hac obtrectatorum licentia, in hac Pasumeni Historici garrulitate, in hac demum scriptorum copia, qua & adversariorum criminationes, & Vindiciæ nostræ cunctis Theologis innotuerunt?

Si quis opponeret, præmissas theses ab Augustinensibus defendi; responsio foret in promptu, non laudari a me, quamquam id jure facere possem, Augustinenses pro sua nostraque sententia pugnantes, sed Facultatem Theologicam præclarissimam doctissimamque, pugnantibus suppetias ferentem, plaudentem, laureas conferentem. Nec in alicujus mentem veniat, mihi in Austriam usque ad patrocinia captanda migrandum esse. Illuc me contuli vestigia adversariorum meorum sectando. Sed ad nostra revertens, gratulor novos mihi patronos in dies ipsam, pro qua decerto, veritatem comparare commilitones, & auxiliares copias acervatim conducere. Etenim Romæ superioribus mensibus non semel a Clericis Regularibus Congregationis Sancti Paulli, quos vulgo *Barnabitas* vocant, publicæ disputationi expositæ, & exagitatæ fuerunt theses, typis editæ Superiorum permissu, labente præterito anno 1755. In quibus tit. *de divina Gratia* habentur quæ sequuntur 46. *Statum, quem vocant naturæ puræ, haud possibilem existimamus, utpote, sententia nostra, divinis Attributis minime consentaneum; præsertim si in eo talis futura esset concupiscentia, qualem nunc patimur.* 54. *Gratia actualis, quæ recte dividitur in sufficientem, & efficacem, nihil aliud est, quam mentis illustratio, & inspiratio caritatis; sed magis in hac inspiratione, quam in illa illustratione consistit.* 55. *Efficax autem gratia est victrix delectatio, sive caritas, quæ superat contrariam cupiditatem. Hæc tamen habet suos gradus, ex quibus absque ullo præjudicio absolutæ Dei voluntatis dignoscitur una cum vera arbitrii nostri libertate mirabilis ejusdem gratiæ œconomia: atque hæc sententia recte explicata nihil habet affinitatis cum hæresi Jansseniana, in qua victrix delectatio evertit libertatem.* 56. *In hoc infirmitatis statu admittendam esse gratiam* ab intrinseco *efficacem magni Augustini auctoritate suademur, & suademus.* 57. *Admitti quoque debet, & reapse extat gratia vere ac proprie sufficiens, quæ veram ac propriam implendi divina præcepta tribuit potestatem, licet non taliter validam & expeditam, ut ad eadem actu implenda necessaria non sit gratia efficax. Hanc dari a Deo justis omnibus de fide est: non est tamen de fide, quod reliqui homines singuli revera eamdem recipiant.* 58. *Gratia sanctificans, seu habitualis, quam utique existere convenit apud omnes, reipsa non distinguitur a caritate; sed idem est utriusque habitus.* Apertissimum est in istis propositionibus contineri traditum a nobis systema, iisdemque verbis a nobis definiri gratiam tam actualem, quam habitualem, eademque ratione circumscribi, atque explanari gratiam per se efficacem, gradus sanctæ delectationis, ac potestatem veram & propriam, quam tribuit gratia sufficiens, sed non taliter validam & expeditam, ut ad ponendum actum sanctæ operationis non sit necessaria gratia efficax. Ipsipsis verbis meis traditur *thesi* 54. definitio gratiæ actualis lib. 18. Theolog. discipl. cap. 7. pag. 140. (*a*) Ipsipsis verbis meis *thesi* 55. descriptio efficacis gratiæ eodem libro cap. 8. pag. 149. & 153. Ipsipsis verbis meis explicatur thesi 57. vera ac propria illa potestas, quam confert gratia sufficiens, citato cap. 8. pag. 156. Tribus autem his thesibus, quibus exponitur definitio gratiæ, natura gratiæ efficacis, & potestas agendi, quam confert gratia sufficiens, innititur conflata nobis Jansseniani erroris calumnia. Sineret ne Superiorum aliquis theses ipsas defendi, auderet ne Theologorum Catholicorum quispiam illas defendere, nisi ea, quam nos calumniam diximus, vera esset calumnia? nisi essent vetustæ Oppugnatorum efficacis auxilii contumeliæ, verborumque injuriæ, de quibus pertractavi in Vindiciarum mearum præfatione pag. XXI. & seqq. necnon dissertatione 5. cap. 1.? Profecto nemo inficiabitur, posse a me omni jure, & æquitate repeti verba Clementis fel. record. Papæ XI. initio hujus capitis laudata: *Ceterum in hoc ipso præpostero judicio consuetum calumniandi morem non derelinquunt; nisi enim excæcaret eos malitia eorum, ac nisi diligerent magis tenebras, quam lucem, ignorare non deberent sententias illas, ac doctrinas, quas ipsi cum erroribus per nos damnatis confundunt, palam & libere in Catholicis Scholis, etiam post editam a Nobis memoratam Constitutionem, sub oculis nostris doceri, atque defendi, illasque propterea minime per eam fuisse proscriptas.*

Non Romæ tantum, sed in aliis quoque Italiæ civitatibus Systema Augustinianum de gratia, quale a nobis traditur, & explicatur, in Conventu plurimorum Theologorum Clerici Regulares S. Paulli propugnaverunt; idemque Systema nuperrime perspicua, erudita, numerisque omnibus absoluta dissertatione vindicavit D. Homobonus de Bonis in Universitate Mediolanensi S. Alexandri Sacræ Theologiæ Professor. Dissertatio inscripta est *De Natura divinæ gratiæ*, typisque procusa Mediolani vergente anno 1755. In eadem dissertatione ipsa gratiæ definitio, ipsa sufficientis & efficacis gratiæ natura, ipsa effectricis gratiæ energia, ipsa delectatio victrix, qua prostratur ac retunditur quæcunque prava cupiditas, ipsa victricis delectationis per gradus diminutio & accretio, ipsa libertas permanens illæsa sub quacunque gratiæ motione & sub qualibet premente cupiditate, dummodo non sit delectatio boni, ut inquiunt, in communi, vel Dei summi boni sese intuitive videndum per lumen gloriæ exhibentis: ipsum, dicam uno verbo, systema nostrum dilucide explicatur, strenue naviterque defenditur, a damnatis erroribus demonstratur immune. Compluribus S. P. Augustini sententiis locisque luculentissimis, S. Prosperi Aquitani, necnon Doctoris Angelici auctoritate statuitur & roboratur. Defensatum asseritur a Cl. viro ejusdem Congregationis Paullo Frisio, quem doctrina & eruditione percelebrem, dum hæc mandamus litteris, nobis *Francisci I.* Pii, Felicis, Augusti singulari beneficio adlectum Academia Pisana suspicit ac miratur. Demum illustris Homobonus testatur eamdem sententiam sæpe elapsis annis fuisse typis editam cum aliis Theologicis propositionibus, neminem adversus illam vel hilum fuisse obloquutum, eamdemque vindicasse sine erroris piaculo permultos Theologiæ Candidatos. Ita senescentibus nobis undique adveniunt auxilia. Pontifices enim Romani declarant Constitutionibus suis nunquam eas proscriptas fuisse sententias, quæ sub ipsorum Pontificum oculis defenduntur: & talis est sententia nostra. Sacra Indicis Congregatio prohibet *donec corrigatur* Censuram Duacensem, & mandat ut illinc deleatur nota Jansenismi inusta systemati P. Massouliè; & tale est systema nostrum. Famosus Medista, jubente eadem sacra Congregatione, retractat quod scripserat, Jansenianos esse, qui constituunt efficacem gratiam in sancta delectatione relative victrici, idque doceri fatetur a Catholicis, de quorum doctrina suum Ecclesia judicium nondum protulit: & talis est doctrina nostra. Censores Romani, & supremæ Sancti Officii Inquisitionis Qualificatores, & Consultores affirmant systema duarum delectationum, quemadmodum a nobis propugnatur, una cum libertate indifferentiæ, nullam affinitatem habere cum proscriptis Jansenianis propositionibus. Idem systema ab iis, qui nuper adversus hæresim Jansenianam scripsere, ab iis qui ab adversariis nostris præferuntur Theologis ceteris, ab iis qui ob singularem doctrinam, studiumque nullis addictum partibus ac liberrimum pervenerunt ad Ecclesiasticarum dignitatum fastigia, declaratur catholicum & orthodoxum. Idem defenditur absque erroris suspicione in Cæsarea Viennensi Academia: idem a Clericis Regularibus S. Paulli defenditur Romæ: idem defenditur Mediolani; & a nostratibus idem defenditur ubique terrarum. Vah! qui illud Jansseniana insperfum caligine, & labe erroris infectum, imperite, maledice, contumeliose, temere, audacterque pronuntiat!

CAPUT III.

De duabus ad BENEDICTUM XIV. *Pontificem Maximum Epistolis Archiepiscopi Senonensis.*

NON tantum caussæ nostræ ratio, & Augustinianæ vindicatio doctrinæ, verum etiam nostra erga Apostolicam Sedem observantia, atque in Beatissimum Sapientissimumque Pontificem BENEDICTUM XIV. filialis devotio postulare videtur, ut *Judicio* Senonensis Archiepiscopi Languet discusso, illius quoque *Epistolas* ad eumdem Vigilantissimum Romanæ & Catholicæ Ecclesiæ Moderatorem Rectoremque supremum conscriptas anno communis Æræ 1751. mense Martio labente, animadversionibus nostris notisque Censoriis breviter dispungamus. Hinc enim compertum cuique erit quis nostrum Petri Cathedræ sit vehementius addictus, & pro Constitutione *Unigenitus* validiora & æquiora exerceat certamina; fiet hinc pariter, ut Adversarii hujus nostri ingenium, doctrina ac prudentia, quæ ceteris relinquimus dijudicanda, magis magisque elucescant.

Priori ergo unius Epistolæ paragrapho ait se triginta & amplius annorum spatio contra appellantes a Constitutione *Unigenitus* ad Concilium pugnasse, sibi animos addente, & benedictionem impertiente *Benedicto XIII.* Si gloriolam captandi studium nobis inesset; possemus, & nos litteris tradere, edendis Theologicis Elucubrationibus nos animum applicuisse hortante, nobisque benedictionem Apostolicam largiente *Clemente XII.* Scripta nostra pervolutasse *Benedictum XIV.* hujus nutu exornatas a nobis dissertationes Apologeticas; atque, ut silentio mittam laudes nobis beneficentissima liberalitate collatas, quas commemorare neque religiosam decet humilitatem, neque sinit ea quam habeo laborum meritorumque meorum, quorum illos exiguos, hæc vero nulla prorsus esse profiteor, recta cognitio, & sincera confessio, confratrem nostrum Fulgentium Bellelli iisdem lacessitum calumniis, insignem a prælaudatis Pontificibus, cunctisque probis doctisque viris æstimatum fuisse Theologum, amplissimisque perfunctum fuisse muneribus. Verum hæc, hisque similia humanas quærentibus laudationes relinquenda esse arbitramur. Unum tantum est, quod mentione facta *Benedicti* felicis recordationis *Papæ XIII.* non est prætereundum silentio; Languetium nempe, tum Suessionensium Episcopum, dum Benedictus omnem curam intenderet, ut ad acceptationem Constitutionis

(*a*) Tom. 3. edit. Rom.

tionis traheret Appellantes, quibusdam probatis articulis doctrinam Augustiniano-Thomisticam comprehendentibus, atque ad id consequendum indixisset Romæ doctissimorum Theologorum congregationes, Episcopum, inquam, illum, non expectato Apostolicæ Sedis judicio, & ad hoc pervertendum gravioribus in Galliis excitandis dissidiis incitamentum fomitemque præbendo, prælaudatos articulos proscripsisse, litterisque suis Ecclesiarum tranquillitati adytum præclusisse. Ex qua re omnibus notissima manifestum est eumdem Galliarum Antistitem suarum opinionum falsitatem consiliis, ac providentiæ Pontificis Maximi prætulisse, atque ulterius Thomisticam sententiam, quam idemmet Benedictus XIII. Clemens XII. & novissime Benedictus XIV. in Apostolicis ad Tolosanos litteris inconcussam firmissimamque declararunt, ut inferius commonstrabitur, oppugnasse.

Profecto quod Illustrissimus Antistes adversus Appellantes pugnaverit, a nobis magnopere commendatur: sed vereor quin æquitatis transgrediens regulas, indirecte, sibique parum constans in adversarios arma converterit. Postquam enim Romani Pontifices semel iterumque declaraverunt nemini fas esse traducere aliquem invidioso nomine Jansenistarum, nisi quem legitime constiterit proscriptas tradidisse propositiones: postquam affirmarunt luci tenebras ab illis offundi, qui cum damnatis erroribus confundunt sententias Catholicorum in Urbe, & coram ipsis Summis Pontificibus propugnatas: postquam didicerat a Clarissimo Meldensium Episcopo, ceterisque compluribus iniquum esse notam erroris alicui inurere propter consecutiones, quas negant ii, quibus ratiocinatione, cavillulisque quorumdam Scholasticorum adscribi solent; cur ad defendendam Apostolicam saluberrimamque *Constitutionem* Præsul Senonensis ausus est cum proscriptis erroribus confundere Augustinensium ac Thomistarum doctrinam, ineptasque Medistarum illationes, quamquam ab his abhorrescimus, tamquam asserta a nobis dogmata invadere, atque insectari? Est ne insuper directe, legitimoque certamine contra serpentes hæreses, & erumpentia schismata bellum gerere, cum erroneis assertionibus adiaphora inter Scholasticos placita permiscendo? Compertum ulterius est Senonensium Archiepiscopum in vellicandis Jansenianis sibimet nihil, vel parum constare. Etenim in Comitiis Gallicanis anno 1720. cum aliis Centum Præsulibus fassus est, ab Augustino & a nonnullis Theologis *Caritatis* vocabulum frequenter accipi pro qualibet bona voluntate divinitus inspirata; at in nos stylum acuens contendit nihil aliud significare, quam *Caritatem theologicam*: ex ea vero falsissima suppositione nostram, immo S. P. Augustini definitionem actualis Gratiæ, & quæ de virtutibus a caritate sejunctis tradidimus, insulse carpit. Temeritatis quoque nota cum C. Episcopis eos perstrinxit, qui autumant in positionibus Quesnellianis proscriptam fuisse sententiam statuentem omnem deliberatam creaturæ rationalis actionem esse in Deum referendam: quam postea sententiam ipsemet odio Vatiniano prosecutus abradi jussit e diœcesis suæ Catechismo, asseruitque damnatam esse, illam sibi notam, quam ceteris impegit, arcessens. Atque his superiori velitatione commonstratis accedit, quod modo se Thomistis consentire gloriatur, modo contendit admittendum esse æquilibrium, modo antecedentis voluntatis Dei pervertit rationem, & hanc pro lubitu delineat sensu cum Thomistis, tum Medistis opposito, docens utique gratiam sufficientem non conferri omnibus, at ex voluntate antecedenti (quæ voluntas respicit omnes homines *secundum se, non ut existunt a parte rei*) necessario ipsam gratiam conferendam esse unicuique fidelium.

Secundo paragrapho inquit Senonensis Archiepiscopus in lucem Opera nostra Theologica prodiisse, dum ille partis a se victoriis pacifice frueretur; iisdem vero Operibus procusis magnum accessisse Sectæ Jansenianæ præsidium, propterea quod iis nos utamur effugiis, quibus sese protegunt Appellantes. Pace tamen cinerum, animique immortalis hujus Præsulis, reponimus nunquam ei contigisse, ut victoria pacifice frueretur. Fuerunt enim Instructiones ejus Pastorales, quas tamen Augustinianus Theologus latinitate donavit, neque nos ulla ratione reprehendimus, ab Anonymo Scriptore Opere in novem partes distributo undequaque exagitatæ & excussæ, adeo, ut coactus fuerit fateri se in Theologicis studiis parum fuisse versatum: quod testatur Epistola 5. Pastorali 1. parte num. 54. pag. 80. eique id opponit Episcopus Antissiodorensis Epistola 6. parte 1. pag. 54. Idem Antissiodorensis Antistes ad obitum usque illum quaquaversum exagitavit. Legantur sex ejus contra Languetium Epistolæ. Convictus est etiam, non absque suo magno dedecore, approbasse blasphemam propositionem *P. Assermet*, de qua infra, necnon ad illam propositionem defensitandam, S. Hieronymi, & cujusdam Brevis Benedicti XIII. verba adulterasse, non ab uno fuit accusatus, nec potuit se ab ejusmodi accusationibus purgare. Testimonio omnium Ecclesiasticorum diœcesis Antissiodorensis cunctis in Gallia degentibus patefacta est falsitas & impostura vulgatæ ab eodem epistolæ, hoc præfixo titulo, *Lettre de plusieurs Chanoines, Curés & autres Ecclesiastiques du diocese d' Auxerre, à Messieurs les Chanoines, Curés & autres Ecclesiastiques du diocese de Sens*. Quæ in ipsum Languetium scripserit Carolus Joachim Colbert Episcopus Montis Pessulani, nullus eruditorum ignorat. Sane quod refero, percipiat Lector. Non ego quæ Appellantes contra Archiepiscopum Languet scripsere, probo, aut dijudico: sed nego duntaxat Virum semper, & ubique lacessitum potitum fuisse absque perturbatione victoria, aut de hostibus egisse triumphum. Pugnavit quidem pro bona caussa, at non bene: destitutus quippe erat Theologica eruditione, & præjudiciis abreptus, quemadmodum universa Gallia testatur. Quid plura? Illius Opera in lucem emissa, obstetricantibus Molinianis, tamquam scatentia calumniis, & reipublicæ perniciosa, supremo Christianissimi Regis edicto, fuerunt inhibita. Vides, opinor, jactatam Languetii victoriam, & falso decantatos triumphos. Addit vero nos uti iisdem Jansenistarum effugiis. Vetus cantilena. At enim quænam, obsecro, sunt effugia ista, quinam Jansenistæ? Effugia sunt interpretamenta ab Episcopis Centum, quorum ipse unus erat, tradita anno 1720. quando concordi animo asseruerunt comprehendi in propositionibus Quesnellianis principium damnatum in 38. articulo Baji, omnes actiones humanas oriri vel a caritate habituali, vel a cupiditate habituali; hoc enim nobis passim objicitur: quam inepte, inde constat, quod ipsorum C. Episcoporum verba excripsimus. Videsis Vindiciarum nostrarum Vol. I. pag. 38. Idem de statu naturæ, quam puram dicunt, damnato quidem in Bajo, quatenus is integritatem primi hominis appellabat naturalem proprietatem: idem de virtutum officiis discernendis a fine & nisi in Deum referantur, non bonis undequaque, tametsi non sint germina noxiæ cupiditatis, nec intrinsecus labefiant: idem de potentia ad bene ac supernaturaliter agendum proxime expedita, quam negamus adesse absque gratia per se efficaci: si potentiam proxime expeditam illam dixeris, quæ ad hoc ut prodeat in actum, nullum aliud postulat adjutorium. Qui hæc aliaque superiori lucubratione ad trutinam revocata censet esse effugia Jansenistarum, profecto Augustinianæ Theologiæ ignorat penitus elementa. Sed age. Quinam sunt Jansenistæ illi, quibus effugia nostra arrident quamplurimum? Eorum, qui Jansenistæ dicuntur, non una est classis. Quidam, qui revera Jansenistæ sunt, quinque propositiones Jansenii, 76. Baji, & 101. Quesnellii, atque iis expressam doctrinam, ab Apostolica Sede damnatam propugnant, *Formulario* subscribere nolunt, & Constitutionem *Unigenitus* parvipendunt. Nemo unus, nec adversarii nostri, in hanc Jansenistarum classem nos rejicit; siquidem cunctas illas propositiones refellimus, Apostolicæ Sedis reveremur decreta, subscribimus *Formulario*, pro *Constitutione* pugnamus. Altera est Jansenistarum classis, qui effectricem gratiam in victrici delectatione constituunt, deliberatas actiones in Deum referendas esse docent, æquilibrium ad Pelagianismum amandant, ad obtinendam justificationis gratiam in Sacramento Pœnitentiæ initialem amorem requirunt, & negant universis & singulis hominibus adesse auxilia sufficientia: sed quoniam Molinistæ iis assertionibus tradendo contrarias, gloriantur sententias suas in confutatione Quesnellianæ fuisse confirmatas, & qui olim Semipelagianismi insimulabantur, nunc Jansenismi Orthodoxos incusant; idcirco sunt, qui ne veræ doctrinæ allatum præjudicium ab iis audacter, ut fieri solet, affirmetur, præpostero zelo pro doctrina agonizant, abnuentes subscribere *Formulario*, & *Constitutionem* excipere. Atque in hac classe permulti sunt Appellantium, quorum pervicaciam oriri ex Molinistarum insimulationibus certa res est, experimento, & subjiciendis adnotationibus comprobata. In his vero, qui Jansenistæ dicuntur, distinguamus oportet dogmata a contemptu Pontificiorum decretorum; nam dogmata, quorum aliqua superius recensita non inficias ibo nobis esse communia, soli Medistæ vociferantur esse proscripta, contemptum vero, quod Sedis Apostolicæ flocci pendunt statuta, nos ipsi reprehendimus & damnamus; jactantibus autem se consentire nobiscum idem respondendum esse crediderim, quod Senonensis iste Præsul rescripsit Antissiodorensi demonstranti suam cum Archiepiscopo Turonensi circa dogma concordiam, si nempe idem sentiunt, eccur pergunt Gallias turbare & bellum commovere adversus *Constitutionem*? Postrema denique est classis eorum, qui sibimet certo suadentes ab Apostolica Sede nullam contra Catholicorum Scholas prolatam esse censuram, aut nostram, aut Thomisticam propugnant defensantque sententiam, omni exhibita obedientia Apostolicis definitionibus: & nihilominus a Medistis tanquam Jansenianis traducuntur: in qua classe Cardinalis Norisius, Cardinalis de Laurea, Cardinalis Bona, prælaudatus Turonensis Archiepiscopus, atque, ut ex fide dignissimo accepimus testimonio, omnes Thomistæ, omnes Carmelitæ, omnes PP. Congregationis Oratorii, omnes Monachi S. Mauri, ac Fulienses, omnes demum qui oppugnant placita Moliniana, ab adversariis comprehenduntur, & inique connumerantur. In hac autem classe quisquis recensetur, id honori ducere debet, non dedecori; quum idem prorsus sit nominari Jansenistam, ac Neotericorum respuere commenta, & laxitates refellere Probabilistarum. Quæ cum ita sint, dictitanti nostri & Jansenianorum eadem esse suffragia, respondemus discriminari nos a priori Jansenianæ Classe, dum theses omnes damnatas ab Ecclesia pariter damnamus; segregrari a classe altera, dum cunctas Romanorum Pontificum amplectimur definitiones;

in ter-

in tertia autem classe locari haud invito patimur animo, finimus lubenter, & audimus gratanter.

Fatetur tertio paragrapho Archiepiscopus Senonensis magno nos zelo excitatos videri pro Constitutione *Unigenitus*, sed ait nos ignorantes damnata dogmata adoptasse, & Jansenianum systema paullulum captiosis responsionibus obvelantes ad errores chimericos Sanctæ Sedis detorsisse Censuras.

Etsi vero his satisfactum est satis superque; petimus tamen, si ignorantes in Jansenismum fuimus prolapsi, cur nos ubique redarguit fraudulentiæ atque temeritatis? Quid cum ignorantia calliditas, & cum cæcitate captiones? At sensum legitimum decretorum, & censurarum Apostolicæ Sedis num soli percipiunt Meditæ? Num illum ignorant degentes Romæ Theologi? Num summi viri inter sacrarum Congregationum Consultores adsciti, qui scripta nostra probarunt? num exornati ob sapientiæ celebritatem purpura Vaticana? num ii, qui impactas nobis criminationes jubente sapientissimo Pontifice expenderunt, & æqua lance librarunt?

Subjicit numero IV. Senonensis Antistes, frequenti experientia, & diuturna disputatione se deprehendisse in *Novatorum* libris easdem artes, eademque perfugia, quæ in Scriptis reperiuntur a nobis editis. *Novatores* vocat *Appellantes*, quorum unum postea nominatim carpit, Antissiodorensem nuper vita functum Episcopum. Oportet autem, ut primum declaret, quænam in Appellantibus doctrina fuerit proscripta. Fortassis enim plura docent, quæ non fuerunt damnata. Revera a pluribus præpostero judicio cum damnatis ab Apostolica Sede erroribus confundi sententias illas, ac doctrinas, quæ palam & libere in Catholicis Scholis docentur ac defenduntur, declaravit an. 1718. in Bulla *Pastoralis* Clemens XI. Quare necessum est, ut quæ palam & libere in Catholicis Scholis docentur, ac defenduntur, a damnatis erroribus secernantur. Nostrum vero de Gratia systema, & quæ de Statu *puræ* naturæ, de amore Dei super omnia, atque de relatione Operum in Deum, prout a nobis traduntur, nunquam ab Ecclesia proscripta fuere; ac nuperrime Viennæ, Romæ, Mediolani, Florentiæ, superiorum assensu, publicis thesibus, librisque, ab iis etiam qui Monasticum, & Clericorum Regularium S. Paulli sequuntur institutum, sunt propugnata. In Episcopo itaque Antissiodorensi, ceterisque Appellantium, forsitan non quælibet doctrina est reprobanda; cum tamen judicio nostro reprobandum sit quod sint *Appellantes*. Enimvero Turonensis Episcopus acceptator Constitutionis, sed assertor & vindex ejusdem doctrinæ, ut demonstratum est primo capite, ab eodem Languetio in exemplum imitationis proponitur Episcopo prælaudato Antissiodori. Ipse ergo Languetius doctrinam Appellantium ab Appellandi pervicacia, sive a non acceptatione *Constitutionis*, distinguendam esse fatetur. Veruntamen de Appellantium, aut omnium, aut aliquorum doctrina, quantum spectat ad ea, quæ nobis objiciuntur, nostrum non est proferre judicium. Ipsi viderint, ad quos attinet. Nostram tantummodo vindicamus, sed *Constitutione* recepta.

In iis, quæ in priori Languetii Epistola sequentibus leguntur paragraphis, non immorabor. Suam enim in Jansenianos infectando commendat solicitudinem: quæ amliores promereretur laudes, si accuratius damnatos errores a Scholarum placitis separasset; si in sententia perstitisset, quam cum Centum Episcopis comprobaverat, & nisi Augustinensium Theologorum accusatione ansam præbuisset adversariis. Deinde Romani Pontificis, & Apostolicæ Sedis agnoscit Auctoritatem, eique Judicium subjicit a se latum, Augustini ad S. Innocentium I. scribentis producta sententia. Factum id optime, & digna Episcopali charactere prudentia. Nos etiam, atque, ut decet in loco constitutos humiliori, majorem Romano Pontifici exhibemus honorem, majorem profitemur obedientiam. Quantum sit Apostolicæ Sedis culmen, quanta majestas, quanta auctoritas firmitasque judicii, didicimus ex Evangelio cap. 16. Matthæi, ex Irenæo libro III. adv. Hæreses, Tertulliano de Præscriptionibus, Cypriano epistola 55. Optato Milevitano libro 2. contra Parmenianum, Hieronymo epistola ad Damasum & libro I. contra Jovinianum, &, ne Patrum universorum commemorem traditionem, S. P. Augustino Serm. de Verbis Apostoli, aliisque in locis compluribus. Eapropter ubi primum in nos jactatæ fuere Janseniani erroris calumniæ, semel, iterumque, ac tertio ego ad Pedes Beatissimi Pontificis BENEDICTI XIV. provolutus, meam illi sententiam verbis scriptisque comprobavi; oravi ego ipse, ut si falsa foret, illam proscriberet: testatus sum, testorque iterum, eadem reverentia omnem ejus definitionem, exhortationemque me fore prosecuturum: meas non exornavi Vindicias, nisi postquam libri a me in lucem emissi fuerunt ad rigidissimum examen plurium Theologorum revocati. Silui, quandiu ipse silendum esse putavit: scripsi, quando ut scriberem monuit: si aliquorum laudavi Censuras, id feci benignissimo ejus nutu; neque enim mihi fas erat arcana prodere, nec mihi erat hæc dignoscendi facultas: Si Censuras reliquas proferrem in lucem, suæ insimulatores nostros puderet audaciæ. Unum dicam, nec Pontificem Maximum quidquam prætermisisse, ut doctrinæ nostræ exploraretur indemnitas, neque hujus desiderari posse lucidiora testimonia. Sapientissimus Pontifex vivit adhuc, vivatque, oro, diutius; vivunt Purpuratorum Patrum nonnulli: vivunt Censores nostri Theologi. Nemo erit adeo impudens, & insanus, ut hisce viventibus me velle, aut posse mentiri arbitretur. Sed quam responsionem accepit a BENEDICTO XIV. prælaudatæ, aut sequenti Epistolæ, Archiepiscopus Senonensis? Cur proprias litteras livoris & injuriarum plenas producit, non Apostolicas plenas caritatis, & veritatis? Producantur, quæso, istæ: iisque, sive doctrinam adprobent nostram, sive proscribant, me quamlibenter subscripturum esse jurejurando polliceor, ac repetiturum verba sanctissimi Protoparentis in Sermone paullo supra citato, ab Apostolica Sede *rescripta venerunt*; *caussa finita est*.

At quoniam judicium Summi Pontificis postulanti responsum non statim allatum est, Præsul Senonensis Epistolam addidit alteram, de qua dicturus sum modo. In ea queritur primum, crescente scandalo, remedium non adhiberi opportunum librorum nostrorum condemnatione, repetito Canone, quem in nos urgebat Viennensis Archiepiscopus de Saleon, *Error, cui non resistitur, approbatur; & veritas, quæ minime defenditur, opprimitur*. Deinde quodnam sit hujusmodi scandalum exponit, in eo scilicet situm, quod Appellantes idem nobiscum sentire apertissime profiteantur. Ad quod commonstrandum laudat Epistolam Antissiodorensis Episcopi, Appellantium unius, de scriptis nostris cum laude loquentis. Profert deinceps *Ephemeridum* Ecclesiasticarum auctoris, quem pluribus argumentis Jansenianum esse demonstrat, apertissima testimonia, quibus se amplecti doctrinam nostram semel iterumque pronuntiat. Atque hinc putat evidenti consecutione inferri, libros nostros prohibendos esse, quoniam eamdem, ac Appellantium, sententiam propugnant. Ad hæc affirmat se *Thomistis potius, quam Molinistis* adhærere, ideoque alienum esse a quorumdam criminatione, qui Censores nostros, tanquam Molinæ addictos, & Thomisticæ Scholæ infensos, existimant non esse audiendos. Ait Pontificis Maximi *silentium, quem sibi arrogant*, Appellantibus *præparasse triumphum*. Conqueritur libros, *quorum Ecclesia non indigebat*, eodem Pontifice *silente, & quasi protegente*, fuisse divulgatos. Asserit nostri Instituti Fratres per multas Academias atque Universitates dispersos *impune* Theologiam nostram *docere*; *& quo magis patet incendium perversæ doctrinæ, eo citius adhibendum esse remedium*. Concludit prolaturum se *ante Tribunal Christi testimonium contra illos, qui Sanctitatem Suam avertunt ab aperta pernicie damnanda, quique exitiale silentium, & funestam fidei prudentiam suggerere non verentur, dum interea falsa doctrina ut cancer serpit, & ita prævalere videtur, ut Janseniani triumphent, & Sanctam Sedem sibi favere impie glorientur*. Mihi itaque danda est opera, ut levioribus discussis, de jactata doctrinæ nostræ cum doctrina Appellantium affinitate pertractetur.

Unde origo, inde scandali repetendum est incrementum, ex quo nimirum quidam cum damnatis erroribus confundant sententias Catholicorum; ut præcitata Constitutione *Pastoralis* ajebat *Clemens XI*. Quod nonnulli faciunt excæcati militia, ac tenebras magis diligentes, quam lucem, ut inani hoc prætextu censuras eludere queant Apostolicas: nonnulli vero aut Scholæ præjudiciis abrepti, aut Theologicarum quæstionum destituti cognitione, aut nimio zelo quidquid ab adversariis traditur, falsum, fraude, & malitia traditum arbitrantes. Atque ad hoc scandalum eliminandum exstirpandumque necessum est, ut sepositis calumniis, ineptisque censuris, Christiana caritate nullatenus læsa, inter Catholicæ Ecclesiæ filios pacem fovere, & communire curemus, atque conjunctis diversarum licet Scholarum studiis, firmius sit adversus erroris insidias Catholicæ veritatis præsidium. Quare dum violata caritate altercamur, & invicem damnatos errores opponimus, (quod tamen nos inviti duntaxat, coacti, atque ad iniquas repellendas criminationes fecisse, si fecimus tamen, testis est orbis litterarius universus) hoc est scandalum, non Appellantibus tantum, sed hæreticis omnibus, immo & Catholicis imprudenter exhibitum. Ea autem ratione, quæ nobis justæ defensionis jura præscribit, illius scandali a nobis amovenda esse patet cum originem, tum incrementa. Videant modo, num idem scandalum avertant, vel adaugeant, qui nos tot judiciis, & Censorum discussionibus purgatos pergunt pertinacissima criminatione insectari. Profecto Canon ille, *Error, cui non resistitur, approbatur; & veritas, quæ minime defenditur, opprimitur*, caussæ nostræ congruenter aptatur; ita enim resistendum est errori ab Apostolica Sede proscripto, ut non opprimatur veritas Augustinianæ de Gratia doctrinæ. Pro hac enim Cælestinus I. Romanus Pontifex ea scripsit verba ad Venerium, & ceteros Galliarum Episcopos, contra Semipelagianos, eadem quæ nobis objiciuntur, opponentes Gloriosissimo Gratiæ Vindici Augustino, a quo doceri autumabant Deum nolle hominum singulorum salutem, Christum non esse mortuum pro omnibus, periisse peccato Adæ liberum arbitrium, & cetera his similia, quæ S. Prosper appellat *prodigiosa mendacia*. Vide Gratianum dist. 83. n. 3. Epistolam

S. Cæ-

S. Cælestini, & Opuscula Prosperi in Appendice Tomi X. Operum S. Patris Augustini. Quamobrem potiori jure a nobis, quam ab adversariis nostris repetenda sunt, quæ scripsit beatissimus Cælestinus, & quæ addidit Prosper *ad objecta calumniantium Gallorum*. Advertendum est præterea S. Cælestini Epistolam, qua perstringebat Semipelagianorum in Augustino impugnando licentiam, a Vincentio Lirinensi, viro quidem Sanctissimo, sed Semipelagianis multorum sententia adhærente, ita fuisse explicatam, ut idem Cælestinus non commendaret Augustini doctrinam in posterioribus libris contra Pelagianos; sed veterem tantum ab eo reprobatam, Prosperum & Hilarium Augustini discipulos tanquam Criminatores traducendo. Id asserit, demonstratque Norisius libro 2. Historiæ Pelagianæ cap. 11. Quapropter Cælestini Scripta, contra S. Patris Augustini discipulos retorquere, moris est ab exordio Semipelagianæ Factionis deducti.

Arbitratur vero Senonensis Archiepiscopus invictissimum esse justæ accusationis suæ argumentum consensionem doctrinæ nostræ cum doctrina Appellantium; quam consensionem nititur ostendere ex Epistolis Episcopi Antissiodorensis, & auctoris Diarii Ecclesiasticarum Ephemeridum, cui *Gazulæ* nomen adtribuit. Nolo de Episcopo Antissiodorensi eadem repetendo lectori molestus esse. Si enim ille *Constitutionem*, ut æquum est, recepisset, quamquam in doctrina idem sentiret cum Archiepiscopo Turonensi, cessassent Languetii adversus eum querimoniæ. Opus ne est, ut centenis vicibus id repetamus? Nos *Constitutionem* extensis ulnis excipimus, flexo poplite exosculamur, pro virili nostra parte defendimus. Si ergo nostram cum doctrina Turonensis Episcopi aliquis compararet; hæc comparatio expendenda foret, atque diligenter, quemadmodum de nostra factum est, pensitanda. Si omnimoda esset inter nos cohærentia, eamdem pariter sententiam teneremur subire; uno quippe absoluto, damnato altero, non cessarent, sed persisterent Appellantium dicteria. Non ergo nos Adversarii æquiparent Episcopo Appellanti, sed Archiepiscopo *Constitutionem* excipienti, doctrinæ Capita Apostolicæ Sedi relinquentes conferenda, dijudicanda, probanda.

Gazulæ (utamur & nos hoc eleganti vocabulo) auctorem nunc audiamus. „ Or si (inquit in *Additione* anni „ 1750.) au jugement d'un Pape si remply de la Science Ecclesiastique les sentimens du Cardinal Noris, & „ per consequent ceux des PP. Bellelli & Berti, sont „ Catholiques; comment les sentiment des Appellans „ pourroient ils ne l'être pas? puisque nous protestons (hinc incipit exscribere Archiepiscopus Senonensis verba hujus Appellantis, omissa nostra cum Norisio concordia) „ à la „ face du ciel & de la terre, sans craindre d'être démentis par aucun de ceux qui adhérent à l'Appel, que sur „ l'article de deux amours, sur l'obligation de faire tous „ nos actions par un motif de charité, sur la nécessité de „ la grace, sur l'œuvres des Infidéles, sur la foi considérée comme premiere grace, sur l'insuffisance de la „ crainte servile, sur l'impossibilité de l'état de pure nature, sur l'essence & l'efficacité de la grace, sur la „ liberté requise pour le merite & le démerite, sur la „ redemption des hommes par la morte de J. C. en un „ mot, sur tous les points qui sont accusés d'erreur par „ M. de Saléon, & justifiées par le P. Berti, nous n'„ avons d'autre doctrine que celle dont ces Religieux „ vient de prendre la défense au nom de tout l'Ordre des „ Augustins. Son triomphe est le notre, des que, de l'„ aveu de M. de Saléon, notre doctrine, ne differe pas „ de la sienne. „ Hæc in præcitata *Additione* pag. 14. Plura ibidem, & in *Additione* altera anni 1753. his consimilia leguntur. Atque eadem, ut suadet imperitis, non posse a nobis evitari Jansenismi notam exscribit Scriptor quoque Historiæ Litterariæ Italicæ; num recte, humanissime Lector, attende.

Principio antequam conscripta a nobis Theologia ederetur in lucem, asserentibus Appellantibus, se non discedere a doctrina SS. Augustini, & Thomæ, Languet tunc Episcopus Suessionensis, in Instructione Pastorali an. 1718. num. 65. respondit: *Verumenimvero putatis ne hæreticos illos non sæpe ad se purgandos ursisse prætensam illam conformitatem suorum principiorum cum textibus Sanctorum Patrum, & maxime S. Augustini? Tantum opus est conjicere oculos in ipsum Jansenii librum, in omnia scripta quæ in ejus defensionem prodierant, eo tempore, quo de ejus condemnatione agebatur; omnia tum nomine S. Augustini personabant, buccis plenis clamitabatur quod ipsius doctrina peteretur, quod essent larvati Pelagiani sub Molinistarum nomine, qui eversa Jesu Christi gratia, ipsiusque Propugnatoris S. Augustini, erroneum suum systema invehere volebant. Diurnale Domini de Sancto Amore, famosi quinque Propositionum defensoris, fidem facit eum tunc fuisse sermonem. Querelæ eadem sonant in ore defensorum Baji, sonant in ore Lutheri, Calvini, aliorumque hæreticorum. Synodus Dordracensis, ut refert Jurieu, aliud nihil intendit, quam partium suarum sectatoribus injicere necessitatem sustinendi methodum S. Augustini ad sistendum Pelagianismi torrentem universum brevi Belgium inundaturum. Sic loquuntur omnes hæretici: hoc est speciosum velum, quo suos involvunt errores. Verum Ecclesia vanas istas declamationes sprevit: quod aliquando fecit, etiamnum facit: perperam allegabitis Sanctorum Patrum auctoritatem, prout hæretici eam allegarunt. Sicut Ecclesia eorum sermonem contemsit, ita nec vestri exaudientur. Non modo novissimi auctores per Ecclesiam censurati caussam suam Patrum textibus tutati sunt; quotquot eos præcesserant, modo eodem locuti fuerant: & hoc asseverari potest, nullum unquam extitisse hæreticum, qui errores suos vel Scripturæ, vel Patrum textibus purgare non prætenderit.* Quod ubi Languetius Appellantes alloquens demonstravit, per varias Paulli Samosateni, Macedonii, Arii, Nestorii, Eutychetis, aliorumque hæreticorum classes discurrendo, ita prosequitur: *Aures arrige ad mira hæc Tertulliani verba.* Nec periclitor dicere, ipsas quoque Scripturas sic esse ex voluntate Dei dispositas, ut hæreticis materiam subministrarent, cum legam, Oportet hæreses esse, quæ sine Scripturis esse non possunt. *Idem est de traditione, & ut sententiæ Tertulliani insistam, non minorem hæresibus materiam illa suppeditavit, quam ipsamet Scriptura. Ast Ecclesia de omnibus istis subtilitatibus sancta decisionum suarum auctoritate triumphat.* Addit quoque Languetius exemplum Facundi Hermianensis, qui in spissum Opus *pro defensione trium Capitulorum* compegit textus S. Athanasii, Eustathii Antiocheni, Amphilochii, Sanctorumque Gregorii, Chrysostomi, & Cyrilli, ut eos cum textibus a Concilio Constantinopolitano damnatis conferret. Profecto nos non eo devenimus arrogantiæ, non adeo scriptorum nostrorum inflati sumus æstimatione, ut hæc vel Augustini, vel aliorum Patrum, multo minus divinarum Scripturarum auctoritati audeamus comparare. Absit a nobis, minimis & pusillis, tanta præsumptio. Hoc unum reponimus: Cur miratur Præsul Gallicanus, abuti illos parva lucubrationum nostrarum auctoritate, quos abuti summa Patrum, & irrefragabili & divina Canonicorum librorum ipsemet affirmavit? si eo Judice, inepte ratiocinatur qui ait, Testantur Appellantes se per omnia sequi Augustinum, jactant hæretici Scripturis Sanctis dogmata sua cohærere; igitur & Augustinus est proscribendus, & hæreses Scripturis Canonicis comprobantur: Quomodo, obsecro, invictum & peremptorium censendum est argumentum istud, quo Senonensis Præsul nimium sibi plaudit, Gloriantur Janseniani amplecti se Augustinensium Theologorum doctrinam, ideoque istorum, illorumque una revera, eademque doctrina est?

Secundo autem tanta in nos Senonensis Præsul commovetur, ac perturbatur indignatione, ut non videat iisdem momentis, quibus evincit Scriptorem *Gazulæ* esse Jansenistam, nos ab omni Jansenismi suspicione purgari. Jansenistam esse inquit Scriptorem illum, primo *quia est ridiculorum Diaconi Paris miraculorum, & infamium convulsionum impudens defensor.* Secundo *quia sese Baji, Jansenii, & Quesnellii sectatorem sine fronte audet profiteri.* Tertio *quia Bajum ut doctorem venerandum encomiis ornat.* Quarto *quia Archiepiscopo Viennensi, quasi erranti, immo & sensui communi deroganti exprobrat quod S. Pii V. Bullam contra Bajum asseruerit ab universa Ecclesia fuisse probatam.* Quinto *quia inquit, Ecclesia de Jansenii facto non pronuntiavit, & Ecclesia in his factis judicandis errare potest.* Sexto *quia cum aperto Bullæ* Vineam Domini Sabaoth *contemptu pronuntiat Ecclesiam in talibus judiciis obsequioso silentio esse contentam, & ita indubitanter statutum per pacem a Clemente IX. pristino seculo initam.* Septimo *quia Constitutionem* Unigenitus *omnibus improperiis prosequitur, perniciosam nominat; nec dissimulari potest, inquit, quin præcipuas veritates circa doctrinam fidei, & morum disciplinam vulneribus impetat. Huic nonnisi auctoritatis phantasma permittit, additque nihil magis chimericum, quam illa, quæ ei attribuitur, universæ Ecclesiæ acceptatio & obedientia. Porro has blasphemias his verbis concludere non veretur:* „ Sanctæ veritates pro quibus pugnamus & „ patimur, per Apologiam P. Berti triumphant. „ Hæc in Epistola II. ad Benedictum XIV. quam nunc expendimus.

Agedum, cerne harum blasphemiarum ex libris nostris triumphos. I. Miraculorum Paris, & convulsionum nullibi meminimus. Generaliter vero de miraculis egimus lib. 2. Theol. discipl. cap. 20. regulas dignoscendi vera a falsis miraculis tradentes: ac iisdem regulis facillimum cuique erit pseudomiracula Paris discutere & refutare. II. In libro 17. cap. 1. Baji, Jansenii, & Quesnellii damnatas propositiones refello, ac toto illo libro in eodem argumento persistens pro Apostolicis decerto Constitutionibus. III. Capite 2. ejusdem libri demonstro Bullas Romanorum Pontificum adversus Bajum temere, audacter, & inverecunde dici a nonnullis suppositiitias, & Bullam S. Pii V. vindicare data opera adnitor. IV. In Baji Apologistas eodem capite stylum converto, invicte demonstrans nefas esse damnationi articulorum ejus obsistere. V. Omnes Jansenii propositiones exagito, refello, & recte ab Ecclesia damnatas cap. 3. & 4. demonstro. VI. Pro firmissimo Judicio Romani Pontificis *circa Facta dogmatica* instituo capite 5. prolixam dissertationem. VII. *Obsequiosum*, ut vocant, *silentium* damno in capite 6. demonstrans

nulli

nulli fas esse uti simulatione, vel restrictione aliqua in subscriptione *Formularii*, Bulla quoque *Vineam Domini* laudata. Denique tota illa dissertatione a Jansenianorum cavillulis, & oppositionibus Constitutionem *Unigenitus* ut vindicem, adlaboro. En characteres Catholicæ doctrinæ directe oppositi characteribus Jansenismi productis ab Archiepiscopo Senonensi. Quisquis oculos duntaxat conjecerit in prælaudatum librum 17. Theolog. disc. id aperte, evidenterque cognoscet; & quidem hoc eodem servato ordine, quo utitur Archiepiscopus. Æquum igitur erat, ut is potius auctori *Gazulæ* responderet: Quomodo dogmata, pro quibus pugnas, & pateris, per Apologiam P. Berti triumphant? Fovet ne is Jansenianum systema, partesque Appellantium, miraculorum Paris adprobatione? Minime. Profitetur ne sine fronte Baji, Jansenii, & Quesnellii sectatorem se esse? Minime. Cumulat ne Bajum tanquam venerandum Ecclesiæ doctorem laudibus & encomiis? Minime. Rejicit ne Bullam S. Pii V.? Impugnat ne Constitutionem *Unigenitus*? Docetne Ecclesiam, Romanumque Pontificem in *Factis dogmaticis* aberrare? Probat ne *obsequiosum silentium*? Minime. Minime, inquam. His assertionibus tuis Augustinianus Theologus evidentissime adversatur. Non ergo per ipsum triumphant, sed evertuntur, & profligantur. Hoc erat ingenuo viro respondendum, si nostram cum assertionibus Appellantium contulisset doctrinam. Interim videat, nullum ex characteribus Jansenismi a se paullo superius allatis posse nobis aptari.

Tertio Auctor *Ephemeridum* seu *Gazulæ*, non solum gloriatur a se doctrinam nostram propugnari, sed etiam doctrinam Cardinalis Norisii, ut liquet ex priori *Addit.* pag. 14. cujus verba produximus supra, necnon ex *Appendice* altera anni 1753. pag. 27. ubi ait fieri nequaquam posse, ut inducatur ad proscribendam sententiam, & veritates illas „ ausquelles, inquit, nous faisons gloire d'être „ attachés, & que nous soutenons non seulement avec ces „ deux Religieux d'Italie, mais encore avec tout l'Or„ dre des Augustins, avec la sçavante Faculté de Louvain, „ avec le celébre E'cole de S. Thomas, avec ce qu'il y „ a de plus distingué dans l'Episcopat & parmi les Theo„ logiens. „ Si ergo nos cum Jansenistis simus proscribendi, propterea quod affirmat id genus hominum se habere nobiscum doctrinæ communionem; erit proculdubio in Jansenistarum classem cum universo Augustiniano Ordine conjicienda sacra Facultas Lovaniensis, celeberrima Schola Thomistica, cœtusque Episcoporum, Theologorumque nobilior, quum de hisce singulis sit eadem, ac de nobis, auctoris hujus jactatio.

Quarto idem *Gazulæ* auctor me sæpenumero redarguit, quoniam Quesnellio chimericos adscribam errores; cumque Archiepiscopos Viennensem de Saleon, & Senonensem Languet undique exagitet, ac pro me pugnam adoriri videatur; his nihilominus Archiepiscopis assentitur affirmantibus nullum inter me, & Quesnellum, quoad doctrinam inveniri discrimen; ut inde inferat CI. propositiones immerito fuisse damnatas, abjiciendam esse Constitutionem, & Appellantium caussam ipsomet laudatorum duorum Præsulum judicio fulciri. Ita quantum attinet ad doctrinam me Archiepiscopis, quantum vero ad sinceritatem Archiepiscopos mihi præfert, nunc in utrosque urbanus, nunc asperrimus. Gerit sese ad eumdem modum auctor Opusculi inscripti „ Essai sur la verité & la sincerité „ typis cusi an. 1754. prius doctrinam meam propugnans, deinde me tanquam minus sincerum redarguens, quod amplectar Constitutionem *Unigenitus*. Invehitur autem eadem reprehensione in Danielem Concinam Virum Clar. nuperrime vita functum, & acerbiori quoque stylo in Archiepiscopum de Rastignac, qui doctrinæ addictus eidem, *Constitutionem* excepit, & veritati, non sinceritati litavit. Verum si redargutoribus istis sinceritate caremus; longe plurium, & graviorum judicio, sinceritatem, quæ a veritate nequit esse divulsa, religiose colimus & custodimus. Ipse enim, ipse auctor *Gazulæ* in *Additamento* anni 1750. pag. 14. testatur nos de articulis Baji sensisse juxta Sanctissimi Pontificis Pii V. Bullam, eorumque doctorum, qui ad illam edendam Pontificem Maximum impulerunt, interpretamenta & declarationes; & consequenter ad conciliandam cum eadem Bulla doctrinam S. Augustini, tribuisse prænarratis articulis sensus erroneos, absurdos hæreticosque; Archiepiscopum autem Viennensem majori æquitate de Bajanis articulis ex Baji libris & Apologia judicasse, ut inde nostram cum ipso Bajo evinceret consensionem. „ Le „ Pere Berti (inquit) juge de Bajus non par les Ecrits „ de ce docteur, ni par les declarations qu'il a faites de „ ses sentimens, mais par l'idée qu'on en a donnée à Pie „ V. & qui l'a déterminé à censurer des propositions ex„ traites de ses Livres. Le desir de concilier la Bulle de „ ce Pape avec la doctrine de S. Augustin, porte ce Re„ ligieux, comme il a porté avant lui beaucoup d'autres „ Théologiens, á attribuer à Bajus de sentimens absur„ des, erronés & même heretiques, sans examiner, com„ me la charité & la justice l'exigeoient, s'il est vrai que „ ce Docteur respectable par sa piété, son humilité & „ sa candeur, ait eu ces mauvais sens, M. de Saléon au „ contraire, par une conduite qui paroît plus équitable, mais „ dont les suites sont infiniment pernicieuses, ne veut juger „ de sentimens de Bajus que par ses propres Ouvrages & par „ son Apologie: le fruit de cet examen est de le convain„ cre que ce Théologien n'a pas enseigné les erreurs qu' „ on a coutume de lui imputer, en consequence il s'ap„ plique à l'en justifier. „ Si ergo Scriptoris hujus accipiendum est testimonium; nos de Baji articulis judicamus, quemadmodum judicavit S. Pius V. & quemadmodum judicarunt Romani Theologi, cunctique Catholici viri, qui primum eosdem proscripserunt articulos; Doctores nempe Universitatis Parisiensis, qui illos anno 1560. damnarunt, cæterique auctores Sanctissimo Romanæ Ecclesiæ Pastori Pio V. promulgandæ anno 1567. Bullæ *Ex omnibus afflictionibus*, Gregorius XIII. Urbanus VIII. & Innocentius X. qui S. Pii Bullam confirmarunt, dederuntque operam ut reciperetur in Belgio; ii demum omnes, qui eamdem Bullam, aliasque in ejus confirmationem editas defensitant. Atque ii omnes æque, ac nos, iniquæ subjiciuntur accusationi, quod damnatis articulis sensus tribuamus exoticos, erroneos, hæreticos: Archiepiscopus autem Viennensis verum eorumdem articulorum assecutus est sensum, hunc ex Baji Operibus ejusque expiscatus Apologia; atque cum sensus iste sit oppositus sensui a Pio V. a Parisiensibus, a Theologis quamplurimis reprobato, ideoque catholicus, idem Archiepiscopus catholicum hunc sensum insectando, dum pugnare videtur pro Bulla Pii V., & Bajanistas revincere, pernicioso certamine, & eventu prorsus contrario Bajum justificat, oppugnatque latas adversus illum Apostolicas Constitutiones. Hæc est injuriosa Sedi Apostolicæ Appellantium ratiocinatio suapte natura fluens ex Censuris Archiepiscopi a damnato sensu articulorum Michaelis Baji sensum Catholicorum Scriptorum non discernentis; si Auctoris *Ephemeridum* idoneum excipiendumque sit testimonium. Si vero rejiciendum est, ut ex iisdem contumeliis in S. Pium V. aliosque Pontifices, necnon in Theologos Orthodoxos liquet rejici oportere: quare in nos testimonium illud producitur? quare Archiepiscopus Languet eodem testimonio, tanquam authenticis tabulis, nos damnandos esse pronuntiat? Actionem testium excludimus, tabulas refutamus.

Idem, quod de Bulla S. Pii V. adversus Bajum, de Constitutione *Unigenitus* contra Quesnellium est asserendum. Etenim nos pro utraque pugnantes in propositionibus Quesnellianis proscriptum sensum diximus, quem proscriptum fuisse tradiderant anno 1720. centum Episcopi Galliarum. Hi, si habenda est fides auctori *Gazulæ*, ante nos adtribuerunt Quesnello impias hæreticasque sententias, quas ille numquam propugnavit, semperque fuit execratus: atque Archiepiscopus Viennensis id de Quesnello asserens, incaute demonstrat fuisse illum immerito inscienterque proscriptum. „ Car telles sont les erreurs (legitur in *Gazulæ* „ pag. 20.) sur les quelles le P. Berti, à l'exemple des „ Evêques de France dans leurs Explications, fait tom„ ber la censure de Clément XI. Mais l'Archevêque de „ Vienne fait voir que personne dans l'Eglise ne soutient „ ces empietés, & que le P. Quesnel en particulier les „ a toujours détestées. „ Nos itaque, si hujus Scriptoris aptum sit testimonium, eodem sensu proscriptas diximus theses Quesnellianas, quo sensu proscriptas affirmarunt centum Galliarum Episcopi; atque nos cum illis erravimus. Viennensis autem Antistes Quesnellum a pravo illo sensu alienum fuisse fatetur. Nobiscum ergo centum ipsos Gallicanos Præsules calumniis onerat, & Quesnellium imprudenter absolvit, subversa, pro qua certat, *Constitutione*. Hæc ex ratiocinatione illius Appellantis, Apostolicæ Sedi, & centum Episcopis contumeliosa, inferuntur. At inepta ea est, inquis, ac tenuiter deducta. Ita quidem. Sed cur hujus hominis contra me producitur testimonium, ac producitur ab Episcopo, qui fuit unus ex centum illis ab auctore *Gazulæ* contumelia conviciisque nobiscum affectis?

Quinto, ut ad ejusdem auctoris doctrinam, qua nobiscum se consentire gloriatur, mea revertatur oratio; necessum est animadvertere, in qua Jansenistarum locandus sit classe: siquidem, ut prænotavimus, sunt in Galliis permulti, qui pro vera Augustini doctrina pugnant; sed in eo decipiuntur & errant, quod *Constitutioni* reluctantur, quoniam ista doctrinam illam impeti & reprobari quidam, haud recte consulentes Ecclesiæ, vociferantur. Sane quod ait se nobiscum sentire circa relationem actionum humanarum in Deum, non est culpandum; quum id teneant bene multi, istorumque sententia nequeat *absque nota temeritatis* rejici tamquam dogma Jansenianum, centum Episcopis id contestantibus. Propugnantes systema duarum delectationum, & in delectatione victrici statuentes gratiæ efficacitatem, dummodo ab iis asseratur libertas indifferentiæ, a nota Jansenismi immunes esse, arbitror me demonstrasse. Timorem autem servilem, omni actu amoris Dei *propter se* exspoliatum non sufficere in Sacramento Pœnitentiæ ad obtinendam justificationis gratiam, & Theologi orthodoxi tradunt, & nefas est horum sententiam alicujus Theologicæ censuræ, aut contumeliæ

meliæ nota taxare (*a*) decreto Alexandri VII. a Benedicto XIV. comprobato, in libro de Synodo. Doctrina itaque Auctoris, de quo loquimur, non est, ut Languetius censet, omni ex parte Jansenianа, ac, semota in Ecclesiæ definitiones irreverentia, studioque nimio in Auctores damnatarum propositionum, nescio an sit ubique falsa, & erronea, idque declarandum relinquo Ecclesiæ, Romanoque Pontifici.

Infertur ex iis augeri in Galliis scandalum, & dissensiones, propterea quod nonnulli sententias Catholicorum perperam cum damnatis confundunt erroribus, prout sapientissime præmonuit Beatissimus Pontifex Clemens XI. Revera cur Appellantes clamitant, proscriptas fuisse in Bulla *Unigenitus* veritates orthodoxas? En ratio ab illis producta: Fratres, inquiunt, Bellelli & Berti idem docuerunt, ac Bajus, Jansenius, & Quesnellus. Hoc Archiepiscopi Viennensis & Senonensis demonstrarunt. Atqui doctrina Fratrum Bellelli & Berti Catholica est, & a Romanis Censoribus, etiam post repetitum examen adprobata, vindicata, in urbe Roma, & ubique terrarum tradita. Id unicuique compertum est. Ergo judicio Archiepiscopi Viennensis & Senonensis in propositionibus Baji, Jansenii, & Quesnelli damnata est doctrina Catholica. Recipiendæ ne sunt Constitutiones doctrinam Catholicam proscribentes? Vide an hæc sit Appellantium jactantia. „ Voila donc (legitur pag. 10. *Addit.* 1.) tout „ le corps des Appellans, ou des prétendus Jansenistes, „ justifié, & déclare catholique par un de ses plus outrés „ adversaires. C'est M. l'Archêveque de Vienne, c'est „ M. De Saléon, qui avoüe & publie que nos sentimens „ sur les matieres contestées sont les mêmes que ceux „ des PP. Bellelli & Berti. Or malgré qu'il en ait, les „ sentimens de ces deux Théologiens sont très-Catholi- „ ques. Il est donc vrai (& c'est M. De Saléon qui „ nous donne acte) que le Jansenisme, pris pour une „ secte de gens qui soûtiennent l'erreur des V. propos- „ tions, n'est qu'un phantôme, &c. „ Similia repetit pag. 15. paragrapho „ Qu'il nous soit permis, &c. „ Similia sequenti pag. 16. parag. „ La controverse sur les „ sens du P. Quesnel. „ Similia pag. 19. §. „ Recevoir une Bulle, &c. „ Similia, & prolixiori jactantia in alte- „ ro *Additamento* anni 1753. pag. 26. n. 5. „ Répondra-t-on que si notre doctrine, &c. „ Pari ratione in illo, quo nunc Gallia vexatur, dissidio circa deneganda Sacramenta non recipientibus *Constitutionem* (quod tamen dissidium solicitudine ac sapientia Benedicti XIV. propediem componendum fore speramus) ita *Constitutioni* refractarii conclamant: Quod crimen a nobis admittitur, cujus caussa privandi sumus divinorum Sacramentorum subsidio? Crimen est ne nolle recipere Bullam, qua doctrina proscribitur Orthodoxa? At Orthodoxa est doctrina, quæ tenet in Deum actiones nostras referendas esse, prout olim centum Episcopi declararunt, ac modo annuit Antistes Carcassonensis. Ceterum in Bulla *Unigenitus* doctrinam hanc fuisse damnatam tradunt Archiepiscopi Cameracensis & Senonensis, necnon ingens Jesuitarum multitudo. Nullum itaque est crimen Bullæ, qua reprobatur Orthodoxa doctrina, contraire atque obsistere. Vide, quo pacto unus Appellantium Theologus suam tutetur pervicaciam, ut se criminis ostendat expertem. „ (*b*) En voici, inquit, la preuve. „ Que je demande à M. l'Evêque de Carcassonne, l'un „ d'entre vous, si la doctrine qui fait du rapport de tou- „ tes les actions à Dieu un précepte, est une doctrine „ saine, & irrépréhensible, ce Prélat me répondra sans „ hesiter; elle est saine, elle est orthodoxe. Cent Evêques „ l'ont dit avant moi. Que je demande à M. l'Archêve- „ que de Cambrai, aussi l'un d'entre vous, s'il n'est pas vrai „ que la Bulle condamne cette doctrine que M. de Car- „ cassonne assure être orthodoxe. M. de Cambrai me ré- „ pondra avec la même assurance: rien n'est plus vrai. „ Si de l'aveu de M. de Cambrai la Bulle condamne „ une doctrine que M. de Carcassonne assure être très- „ saine, & très-orthodoxe, prononcez, Messeigneurs, puis- „ je être coupable en rejettant la Bulle qui condamne „ cette doctrine si saine, & si orthodoxe? „ Et paucis interjectis ita de Parisiensi Archiepiscopo ait: „ Ce „ Prélat fait très-bien que M. de Cambrai, M. de Sens, „ & tous les Jésuites de l'Univers imputent à la Bulle „ de condamner la doctrine qui fait du rapport de toutes „ nos actions à Dieu par amour une obligation indispen- „ sable. Mais loin de rompre pour cela avec M. de Cam- „ brai, avec M. de Sens & avec la Societé, il ambition- „ ne d'avoir pour défenseurs & M. de Cambrai, & M. „ de Sens, & tous les Jésuites. Donc M. l'Archêveque „ ne regarde pas comme un crime d'imputer à la Bulle „ de proscrire une Doctrine Orthodoxe. „ Tali ne auda- cia pollerent Appellantes, si Archiepiscopus Senonensis a judicio in nos ferendo temperasset, si a censura catholicæ doctrinæ abstinuisset, si juxta Clementis XI. præscriptionem Scholasticorum placita ab erroribus damnatis segregasset, si fassus esset ea, quæ palam, & coram Pontifice Maximo defenduntur, non esse prohibita? Nonne melius Ecclesiæ tranquillitati, & caussæ contra Appellantes agitatæ consuluisset, si illos gloriantes de sua nobiscum in doctrinis concordia, hac, aut consimili oratione interpellasset: Si cum Augustinianis Theologis de Christi gratia, & de hominis libertate sentitis, illorumque sententia libere propugnatur; Cur una cum illis non exhibetis Constitutionibus Apostolicæ Sedis obedientiam? Cur prætextu condemnationis, quæ nulla est, a vobis perniciosum schisma constatur? Cur fine contentioni tandem imposito, in commune veritatis præsidium animum non intenditis? Poterat hac agendi ratione discordes animos conciliare, de Sede Apostolica bene mereri, *Constitutionis* sartam tectamque reddere veritatem, compescere refractarios, suum deferre Scholis omnibus Orthodoxis honorem. Quoniam diversam iniit rationem, quid consecutus est utilitatis & gloriæ? Peperit *Constitutioni* contemptum, pervicaciores reddidit Appellantes, horum in se arma convertit, suam prodidit infirmitatem, catholicis evasit infensus, plurimorumque pacem turbavit. Ipse ergo incendium, quod omnium Catholicorum conspiratione debet extingui, etiam inter Catholicos excitando, longe lateque propagavit dissidia. Haud aliter se gerunt qui ut soli videantur sapere, alios infamant, suarumque opinionum monumenta construere nituntur in depressione aliarum. Videant modo suarum concertationum exitum, & consilia capiant salubriora.

Reliqua percurram breviter. Nam quod inquit Senonensis Archiepiscopus in lucem Apologiam nostram prodiisse *silente, & quasi protegente Pontifice*, id innocentiæ nostræ argumentum est maximum. Neque enim ad vineæ Domini custodiam, & ad ovium Christi pascua vigilant & præsident Pastores muti; nec protegit arx veritatis & fidei portenta mendaciorum, hæresumque fallacias. Sed detur ignoranti Benedicti XIV. sapientiam, curam, providentiam, & quam adhibuit in libris nostris doctissimorum virorum subjicendis examini, diligentiam, solicitudinem ac vigilantiam, hæc inconsiderata & minus castigata locutio. Non indigebat, ait, libris istorum Augustinensium Ecclesia. Primum non tanti nos æstimamus, ut opera nostra egere putemus Ecclesiam: ipsa tamen parvulorum quoque suorum blanditur obsequiis. Deinde nec censuris alieni Episcopi Sedes indigebat Romana. Præterea Ecclesiæ pars est Augustiniana Familia, quæ credidit ex libris nostris consequi posse aliquod Scholarum suarum emolumentum & commodum. Insuper Ecclesiæ utilissimum esse potest, si omnes, etsi diversarum opinionum, Theologi pro fidei decretis unanimiter pugnam gerant. Ulterius quid magis exitiosum infestumque adversariis, quam si illi, quorum fidunt patrocinio, & fœdere gloriantur, in ipsos arma convertant? Demum Cardinalis Besutius in ea quam sæpe laudavi librorum nostrorum *Censura* hæc tradidit scripto: „ Se ho a dire con libertà „ il parer mio, io sono d'opinione esser espediente alla „ Chiesa che fra di noi Cattolici vi sieno questi Teolo- „ gi, che salva la Fede, e l'ubbidienza dovuta alla San- „ ta Sede, e probabilmente spiegate le Constituzioni A- „ postoliche, seguitino in rigore, & *ad litteram* S. Ago- „ stino, non solo per così chiudere la bocca a' Calvinisti, „ e Giansenisti, che circa S. Agostino continuamente ci „ rimproverano una guerra, per così dire, Papale; ma „ ancora per lasciare aperto un adito più facile di ricon- „ ciliarsi con la Chiesa a que' sedotti, e meno maliziosi „ Giansenisti, che dall' unica autorità di S. Agostino so- „ no, come dicono, trattenuti dal riconciliarsi con la „ medesima. E questo adito fra gli altri esser la dottrina „ Agostiniana circa la dilettazione vincitrice nello spie- „ gare l'efficacia della grazia, e dell'obbligazione di vir- „ tualmente riferire a Dio ultimo fine l'umane operazio- „ ni deliberate, lo scrive espressamente il P. Bolland nel „ suo Libro in lingua Francese sotto il titolo = Modo „ facile per conciliare gli spiriti sopra le difficoltà che „ riguardano la Bolla *Unigenitus* = nel tomo 1. pag. „ 135. e nel tomo 2. p. 2. pag. 596. nel §. *Il y a deux* „ *choses*.

Num Molinistæ, tamquam Jansenii asseclas, Thomistas & Augustinenses traducant, ostendunt quæ produximus in Præfatione Vindiciarum pag. XXI. & seqq. Falsissimum est autem quod scribit Archiepiscopus Senonensis, se *Thomistis potius, quam Medistis* adhæsisse. Primo quia Thomistæ ex omnipotentia Dei repetunt Gratiæ per se efficacis energiam; & Archiepiscopus Senonensis Epistola Pastorali 5. pag. 30. & rursus Epistola 8. pag. 274. approbavit propositionem illam P. *Asserme*t Minoritæ, *Je dis que Dieu est tout-puissant sur le cœur de l'homme, mais non pas à l'égard du salut eternel*. Deinde quia nullus Thomistarum docet non esse imputandum peccatum, si quis culpa sua careat auxilio gratiæ, tametsi an aliquis justo Dei judicio gratia sufficienti destituatur, necne, recentiores Thomistæ nequaquam consentiant. At peccatum imputari non posse, si impius in profundum peccato-

(*a*) Alexander Septimus an. 1667. die 5. Maji, & Benedictus XIV. de Synodo Diœcesana libro 7. cap. 13.
(*b*) Lettre d'un Theologien aux Evêques qui ont ecrit au Roi pour se plaindre de l'Arrête du Parlement du 5. *Mai 1752. pagina 8.*

catorum demersus, & destitutus gratia legem transgrediatur, sententia est Languetii Epistola 5. Pastorali pag. 210. & sequentibus. Tertio quia cum prædestinatione ac prædeterminatione Thomistica nequit componi æquilibrium, quo liberum arbitrium æquales ad bonum & malum habeat vires. At Senonensis Archiepiscopus in Epistolis ad Episcopum Montispessulani, præsertim in VII., quamvis asserat rejici a se æquilibrium illud, quod appellat „ l' „ équilibre de penchant, l'équilibre d'inclination, l'équili- „ bre Pelagien „ attamen affirmat propugnari a Thomistis „ une sorte d'équilibre reconnu par eux pour être essen- „ tiel à la liberté „ appellatque æquilibrium istud „ é- „ quilibre de pouvoir „ ignorans in quo æquilibrium hu- jusmodi situm sit :&, quod caput est, damnavit articulum illum ex XII. quartum „ Dans l'état de la nature „ tombée, afin que le libre arbitre de l'homme soit censé „ pecher, ou meriter, il n'est pas necessaire qu'il ait des „ forces égales dans la volonté. „ Insuper quia ab eodem Episcopo Montispessuli epistola 5. convictus Languetius fuit quædam verba S. Hieronymi scribentis, *Deus potentiam suam nostro arbitrio derelinquit*, ut ostenderet Deum suam libero arbitrio subjicere potestatem, ita vertisse „ „ Dieu abandonne sa toute-puissance à notre libre arbitre „ : locutio a nullo Thomistarum usurpata, & doctrinæ de Gratia per se efficaci, ac de prædeterminatione repugnans. Agitur in eadem 5. Epistola de immutatis a Suessionensi Episcopo Languet verbis Benedicti XIII. ad demonstrandam ab errore immunem prædictam P. Assermet propositionem. Quid plura? In hac ipsa Epistola ad Benedictum XIV. Præsul Senonensis rejicit tamquam damnatam in prima Jansenii, & repugnantem Apostolo scribenti ad Romanos 3. *Fidelis est Deus, qui non patietur vos tentari supra id, quod potestis*, hanc propositionem, *Gratia per se efficax nemini debetur, nequidem justo*. Quis vero Thomistarum docuit cuique justo deberi, ideoque nec deesse gratiam per se efficacem, qua adjutus numquam a justitia decideret, quum gratia per se efficax numquam suo frustretur effectu? Quis Thomistarum non docet Justum per auxilium sufficiens habere absque gratia efficaci perseverandi vincendique tentationes potentiam, efficaci autem adjutorio præmotum cum eadem potentia actu perseverare, actu vincere tentationes? Senonensis ergo Archiepiscopus neque Thomistis adhæret, neque Thomistarum noscit principia: & fortasse, quod illi exprobrant Scriptor Anonymus, & Episcopus Antissiodorensis Epistola 6. p. 1. pagina 54. neque ille idem diffitetur, ac nos observavimus superius, in Theologicis controversiis non fuit, quantum necessum erat ad judicium de his ferendum, exercitatus.

Animadversiones istas absolvo: nam quæ in fine Epistolæ Senonensis Archiepiscopus scribit, prolaturum se testimonium ante tribunal Christi contra illos, qui BENEDICTO XIV. suggerere non verentur *exitiale silentium, funestamque fidei prudentiam*, num digna sint Episcopo, Apostolicæ Sedis ac tanti Pontificis cultore, unusquisque intuetur. Principio ad hunc Pontificem officiosam & humilem dirigit epistolam, eumque ait *toti Ecclesiæ scientia simul & auctoritate prælucere*: nunc illum increpat, quod suggerentibus *exitiale silentium, & funestam fidei prudentiam* aures accommodans sinat falsam doctrinam serpere ad instar cancri, & triumphos agere Jansenistas. Quid est Judicem suum conniventiæ, socordiæ, imprudentiæ, turpisque, ob quam ab impiis, ignaris, improbisque seducitur, cæcitatis reprehendere, si hoc non est? Pontificis Maximi commendanda potius est prudentia, solicitudo, integritas, & justitia, quoniam nulli addictus parti tam accusationem potentis, quam pauperis defensionem excepit; nec permisit calumniantium dicteriis veritatem opprimi & conculcari. Silentio usus est, ne novitas incesseret vetustati: prudentia, ne cum zizaniis eradicetur & triticum. Deferre ad Christi tribunal suæ appellationis libellos ajebant morti proximi Appellantes Episcopi, quia Sedis Apostolicæ contemnebant judicia. Erit ne Sedi Apostolicæ, & BENEDICTO XIV., ut sese nominat, *obsequentissimus*, qui ad tribunal Christi se delaturum profitetur testimonium adversus eos, quorum suggestione Supremus Ecclesiæ Pastor utitur *exitiali silentio, & funesta fidei prudentia*? Melius profecto dixisset cum Magno Gregorio in Epistola ad universos Numidiæ Episcopos: *Districtus Judex ad examinandum deducturus est cuncta quæ gerimus, & unumquemque nostrum, non ex prærogativa sublimioris gradus, sed ex operum meritis approbabit*. Sed quoniam Gregorii Magni mentionem fecimus, perutile erit, si & Episcopi reminiscantur ejusdem ad Syagrium Augustodunensem admonitionis: *In Ecclesiasticis dispositionibus nulla debet induci confusio, ne ibi discordia locum inveniat, unde pacis debent bona procedere*; necnon alterius, quæ ibidem subjicitur: *Quod nolunt perpeti, nec aliis imponant*.

F I N I S.

INDEX GENERALIS
LOCUPLETISSIMUS
RERUM, ET VERBORUM,

QUÆ IN TOTO OPERE DE THEOLOGICIS DISCIPLINIS CONTINENTUR.

Prior numerus Romanus indicat Tomum, secundus paginam, a. primam paginæ columnam, b. secundam.

A

ARON. Quare Christus non sit potius Sacerdos secundum Ordinem Aaron, quam Melchisedech? III. *Pag.* 98. b. *&* *Pag.* 99. a. Ex figura illius Sacrificii probatur, quod Christus in cælo non immoletur. III. 107. b. Qualem præeminentiam habuerit Aaron supra Levitas. IV. 276. b.

Aaronicus. Etsi Sacrificium Crucis in Missa iteretur, differt tamen testamentum novum a veteri, & Sacrificium nostrum a Sacrificio Aaronico. IV. 117. a.

Abaelardus (*Petrus*). Ejus error circa potentiam Dei refertur. I. 59. a. refutatur. I. 60. a. *&* b. Naturali virtute putabat demonstrari posse Mysterium Trinitatis. I. 232. a. Falso docuit, nullum opus esse peccatum. II. 228. b. Normam, & regulam Fidei ponit in humana ratiocinatione. II. 290. b. *&* 291. a. Refutatur. II. 291. a. *&* b. Negat peccatum Originale, & Redemptionis necessitatem. III. 103. b. Unde Christum passum affirmat, ut nobis exemplum relinqueret. *ibid.* Refutatur. III. 113. a. *tot. cap.* V. *&* 125. a. *tot. cap.* VII.

Abagarus an scripserit Epistolam ad Christum, & ab hoc responsum tulerit? III. 155. b. *& seq.*

Abbas jure ordinario nequit confirmare, aut Calices consecrare. IV. 26. b. *&* 27. a. An Abbates sint Chorepiscopi. IV. 276. b. An, & quibus sub conditionibus possint conferre primam Tonsuram, & Ordines minores. IV. 284. b. An Abbates Ordinis Cisterciensis habeant potestatem ordinandi Subdiaconos, & Diaconos. IV. 285. a.

Abbatissa. Quid dicendum de Confessione, quam Moniales faciebant Sacerdoti per Abbatissam. IV. 182. b.

Abel. Cur Christus non sit Sacerdos secundum Ordinem Abel? III. 96. b. An Abel sit salutem consecutus sine satisfactione Christi? III. 117. a. *&* b. An Sacrificia Abel fuerint Sacramentum? III. 174. b. *&* 175. a.

Abelly (*Ludovicus*) quid sentiat de Articulis Baji? V. 87. a. Quid sentiat de operibus infidelium, & peccatorum? V. 161. a.

Abgarus. Vid. *Abagarus*.

Abluo. Validus est Baptismus, si loco verbi *baptizo* usurpatur verbum *mergo*, *abluo*, *tingo*: talis tamen mutatio esset peccatum grave. III. 278. a.

Ablutio potest fieri per immersionem, infusionem, & aspersionem. III. 264. b. Ablutio capillorum, vestium, aut minimi digiti non est sufficiens pro Baptismo. III. 268. a.

Abraham. De ejus nativitate, & vocatione. I. 290. a. & b. An fuerit justificatus per solam fidem? II. 159. b. Quomodo ei potuerit præcipi immolatio filii. II. 180. b. Ejus facta explicantur. II. 185. a. An Sarai fuerit soror ipsius? II. 186. b. An sit mentitus dicendo, se statim reversurum cum filio? I. 64. a. *&* II. 199. a. Ab eo templum Mechæ ædificatum Mahumetani credunt. II. 272. a. Ob communicationem Idiomatum Christus dicitur Abrahamo antiquior. III. 78. b. An Melchisedech fuerit dignior Abrahamo. III. 95. b. 96. a. *&* 97. a. Aries pro Isaac ab Abrahamo immolatus figurabat Christum pro peccatoribus oblatum. III. 116. b. & spinis coronatum. III. 163. a. Quomodo viderit diem Christi? III. 116. b. Quomodo intelligendum illud: *Quinquaginta annos necdum habes, & Abraham vidisti?* III. 153. b. An hujus Sacrificia fuerint Sacramentum? III. 174. b. *&* 175. a. An Circumcisio ortum habeat ab Abrahamo, an ab Ægyptiis? III. 175. a. *&* b. Abraham omnium primus est circumcisus. III. 175. b. Et quidem in signum fœderis, quod Deus iniit cum Abrahæ semine. *ib.* An Abraham per Fidem, vel Circumcisionem fuerit justificatus. III. 183. b. *&* 184. a. Sicut Circumcisio est signum pacti Abrahami cum Deo initi; ita Eucharistia est signum testamenti novi. IV. 81. a. Cur Agar dicatur Concubina Abrahami. IV. 332. a.

Abrenuntiatio. De abrenuntiatione Satanæ, exorcismis, & exsufflationibus in Baptismo faciendis. III. 328. a.

Abrogatio. Qualiter quælibet lex immutetur per abrogationem? II. 179. a. Qualiter lex naturæ. *ibid.* a. *&* b.

Absconditus. Fœmina abscondita designat in Scriptura Virginem. III. 27. b.

Absens non potest absolvi ob Confessionem per litteras factam. IV. 180. b. Exempla contraria loquuntur de absolutione a censuris, non de Sacramentali. *ibid.* In quo sensu utilior sit Confessio facta laico præsenti tempore necessitatis, quam Sacerdoti absenti per litteras. IV. 181. a. Cur Sacramentum Matrimonii valeat inter absentes, & cur non Pœnitentiæ Sacramentum? IV. 181. b. *&* 182. a. Cur valeat absolutio a Censuris data absenti, & cur non absolutio Sacramentalis. *ibid.* An absens possit ordinari? IV. 294. a. *&* b. Quæ conditiones requirantur ad hoc, ut valeat Matrimonium inter absentes contractum. IV. 311. a.

Absolvo. Non debet Confessarius absolvere eum, qui sequitur opinionem minus probabilem stantem pro libertate, si hanc opinionem nolit dimittere. II. 259. b. Absolvi non potest, qui ignorat Mysteria Trinitatis, & Incarnationis. II. 308. a. Waldenses, Wiclefitæ, & Hussitæ ajunt, Sacerdotem peccatorem non habere potestatem absolvendi. IV. 133. a. Sacerdos absolvit peccata, & non tantum declarat ea esse a Deo remissa. IV. 166. a. *&* b. An Sacerdos in mortali existens valide absolvat. *ibid.* b. SS. Malachias & Bernardus absolvendo mulierem liberarunt eandem ab insaniente furore. IV. 170. b. Non potest absolvi pœnitens absens facta per litteras Confessione. IV. 180. b. Exempla in contrarium adducta demonstratur intelligenda esse de absolutione a censuris, non de Sacramentali. *ibid.* Cur possit absolvi infirmus dans signum doloris per adstantes, & cur non possit absolvi dans signum doloris per litteras. *ibid.* An possit absolvi pœnitens ob peccatum dubium; si aliud non habeat. IV. 185. a. An Confessarius teneatur ad sigillum, si non absolvit pœnitentem. IV. 188. b. Quis possit absolvere, Vide *Confessionis Minister*. Confessarius audiens Confessionem complicis in peccato turpi contra sextum Præceptum incurrit excommunicationem Papæ reservatam, & privatur potestate absolvendi illud peccatum. IV. 195. a. *&* 196. b. A quibus casibus Papæ reservatis possit absolvere Episcopus. IV. 195. a. Regulares non possunt absolvere subditum Episcopi a casu ab hoc reservato. IV. 195. b. In mortis articulo omnes Sacerdotes absolvere possunt a reservatis quoque. *ibid.* Quid si adsit etiam jurisdictione pollens. *ibid.* Quibus indiciis possit cognosci, pœnitentem ob indispositionem absolvi non posse. IV. 196. a. Si Confessarius audiat peccatum, quod absolvere non potest, illico interrumpat Confessionem. IV. 195. a. *&* 196. a. An potestas absolvendi, & consecrandi sit unus, vel duplex character. IV. 271. b. *&* 272. a. *&* b.

Absolutio. Lutherus unicuique homini adjudicat potestatem ministrandi absolutionem. III. 203. b. Refutatur. *ibid.* Quænam distinctio inter absolutionem in foro interno, & absolutionem in foro externo? III. 217. a. Lutherus, & Melanchthon negant absolutionem Sacerdotis esse actum judicialem. IV. 133. a. Actus pœnitentis Contritio, Confessio, & Satisfactio sunt quasi materia pœnitentiæ. IV. 142. a. Lutherani duas pœnitentiæ partes constituunt, terrorem conscientiæ incussum ex agnitione peccati, & fidem conceptam ex Evangelio, seu absolutione, qua quis credit sibi remissa esse peccata. *ibid.* Catholicorum aliqui tenent Sacramento pœnitentiæ præmittendam esse contritionem perfectam, quæ procedit ex charitate perfecta, & delet peccata culpam apud Deum ita, ut absolutio solum deleat pœnam. IV. 144. a. Non valet absolutio per litteras data. IV. 180. b. Exempla in contrarium adducta loquuntur de absolutione a Censuris, non de Sacramentali. *ibid.* Cur valeat Matrimonium, & non absolutio inter absentes? IV. 181. b. *&* 182. a. Quæ distinctio inter absolutionem a Censuris, & absolutionem Sacramentalem. *ibid.* De absolutione casuum reservatorum, vide *Reservatio*. Quidnam notandum in absolutione casuum reservatorum, & excommunicationum. IV. 195. a. *ac* 196. a. An hæc possit obtineri vi Jubilæi. *ibid.* Quænam sit formula absolutionis. IV. 200. a. An forma deprecativa olim fuerit in usu sive apud Græcos, sive Latinos? congruentior est judicativa. *ibid.* Distinguenda est forma absolutionis Sacramentalis, & reconciliationis Canonicæ. IV. 200. b. Cur in Extrema Unctione sit forma deprecatoria per modum Orationis, & cur non in aliis Sacramentis. IV. 202. a. Forma absolutionis deprecatoria per modum Orationis an sit valida. IV. 200. a. Sacerdos per absolutionis formam non declarat peccata a Deo jam esse remissa, sed ipse auctoritate a Deo accepta eadem peccata relaxat. IV. 166. b. 200. a. *&* b. 202. a. Ac vere exercet actum judicialem. *ibid.* Nec in contrito ante absolutionem ipsa absolutio cessat esse actus judicialis. IV. 200. b. 174. b. *ac* 176. a. *& seq.* Quæ verba sint de essentia absolutionis Sacramentalis. IV. 203. a. Quid dicendum de iis, quæ præcedunt absolutionem, scilicet, *Misereatur*, *Indulgentiam*, ac *Dominus noster* &c. ac quæ sequuntur, *Passio Domini* &c. IV. 203. b. Quid dicendum de absolutione conditionata. *ibid. ac* 206. b. Quid de Confessione, & absolutione puerorum. *ibid.*

Absolutio deneganda est eis, qui laborant vincibili ignorantia Mysteriorum Fidei; qui præbent indicia indispositionis; qui pœnitentiæ, aut restitutionis onera subire nolunt. IV. 204. a. Inolita peccandi consuetudine implicati extra mortis periculum absolutionis beneficio priventur. *ibid.* Qui non vult dimittere proximas peccandi occasiones, non est absolvendus. IV. 204. b. Erga consuetudini, & occasioni deditos Confessarius non sit nimium facilis, nec nimium difficilis. IV. 204. b. *&* 205. a. Increpantur Sacerdotes, qui omnibus sine discrimine absolutionem concedunt. IV. 204. b. Quando consuetudinariis, & occasionariis sit neganda, differenda, vel danda absolutio. IV. 205. a. Quando absolutio negatur, tunc contritio inculcetur. *ibid.* In mortis articulo nemini, etsi perditissimo, neganda est

absolutio, si petatur. *ibid.* Ægroto debet absolutio dari, si petiit Confessarium, & dedit pœnitentiæ signa, etsi, hoc adveniente, loquela, ac omni exteriori sensu sit destitutus, dummodo circumstantes testentur eum petiisse Confessarium, & dedisse signa pœnitentiæ. *ibid.* An is, qui probus erat, & aliquoties Sacramenta frequentavit, possit absolutionis beneficium consequi, si subito omni sensu destituatur, nullo signo pœnitentiæ dato, nec desiderio Confessionis expresso. IV. 205. b. & 206. a. & b. An in his circumstantiis absolutio danda sit ei, qui scelerate vixit. IV. 206. a. An vita Christiana sit signum sufficiens pro impetranda absolutione, si aliud reddi amplius non possit. *ibid.* An essentia pœnitentiæ consistat in sola absolutione. *ibid.* An in veteri disciplina gravioribus criminibus, v. g. apostasiæ, mœchiæ, fornicationi, homicidio venia & pax, ac absolutio sit denegata. IV. 207. a. & b. & 210. b. An eadem olim sit negata ultimo mortis supplicio afficiendis. IV. 207. a. & b. Quid fuerit observatum desuper tempore Tertulliani. IV. 208. a. An Zephyrinus reconciliationem, absolutionem, & pacem tribuendo mœchis, relaxarit rigorem antiquioris disciplinæ. *ibid.* a. & b. An ideo Donatistis sit annumerandus. *ibid.* Damnavit Montanistas contrarium docentes, & rejicientes bigamiam. *ibid.* Quid dicendum desuper de S. Cypriano. IV. 208. b. Nec hic, nec Concilium Africanum negarunt pœnitentibus reconciliationem, & pacem in mortis articulo. IV. 208. b. & 209. a. Quid dicendum de Libellaticis, & Sacrificatis, *ibid.* Nullius in lapsis recipiendis pro Disciplinæ æquitate magis pugnavit, quam S. Cyprianus. IV. 209. a. S. Cyprianus reconciliationem concessit peracta pœnitentia, etsi satisfactio non necessario præmittatur absolutioni. IV. 209. b. Eadem satisfactio est præmissa ex consuetudine Ecclesiæ. *ibid.* In casu urgentis periculi potest absolutio dari sine satisfactione peracta. IV. 210. a. Cur absolutioni necessario præmittatur contritio, & confessio; & cur non satisfactio. *ibid.* Explicando antiquos Canones absolutio Canonica est distinguenda a Sacramentali. IV. 211. a. Si quis perseverat in odio non potest consequi effectum absolutionis. IV. 226. b.

Abstractivus. An creatura rationalis, imago Dei, possit quiescere in cognitione abstractiva Dei? V. 145. b.

Academia. Refertur concertatio habita inter Academiam Lovaniensem, & R. P. Societatis Jesu circa sententiam Molinæ. II. 51. b. & *seq.* Academia Parisiensis reprobavit assertiones Baji ad instantiam FF. Minorum. II. 88. b. An is, qui in aliqua Academia est laurea decoratus, aut Doctoris munere fungitur, teneatur subire examen pro obtinenda jurisdictione, & approbatione audiendi confessiones. IV. 194. a. An, & in quo sensu Berti neget gratiam sufficientem dari? VI. 78. b. Quod id non faciat in sensu Jansenii, probatur ex Academia Lovaniensi. VI. 79. b. & 80. a.

Accaron Idolum qualem habuerit figuram? I. 270. a.

Acceptatio. An ad legem requiratur acceptatio populi? II. 204. a.

Acceptio. Quomodo Socinus, & quomodo Christianus explicent illud: *Personarum acceptio non est apud eum*. III. 124. a.

Accidens. Juxta Scotistas Eucharistiæ Sacramentum accidentia seu species vocantur, & sunt. IV. 42. b. Thomistæ dicunt, Sacramentum Eucharistiæ esse corpus & sanguinem Christi, ut continentur sub accidentibus. *ibid.* & *seq.* Berti dicit, Eucharistiæ Sacramentum consistere in accidentibus, & invisibili Domini nostri corpore, & sanguine. IV. 43. a. Neutrum tamen Sacramentum esse, si separetur ab altero. *ibid.* De accidentibus sine substantia in Eucharistia manentibus. IV. 85. a. & b. Domino Jesu Christo in Eucharistia existenti latriæ cultus est exhibendus. IV. 91. a. Quomodo intelligendum illud: *Adorate scabellum pedum ejus*. IV. 91. b. Probatur contra Verinum, Patres dicere, Christum adorandum in Eucharistia cultu latriæ proprie tali. *ibid.* Adoratio in Eucharistia non fit accidentibus panis, & vini. IV. 92. a. Christus in Eucharistia est præsens, quandiu durant accidentia, & non in solo usu, aut actione Cœnæ. IV. 92. a. & b. Eucharistiæ accidentia non longo tempore servantur. IV. 93. a. Vid. *Species*.

Accusator. Octavus ordo dæmonum constituitur ex accusatoribus. I. 270. a. Accusator sui, & non aliorum debet esse Pœnitens. IV. 187. b.

Acephalus. Unde hi hæretici hoc nomen acceperunt? III. 65. b. Rebellarunt contra Episcopum Alexandrinum. *ibid.*

Acetum. Theodorus Mopsuestenus damnatur a Synodo V. quia negat locum illum Psalm. *Dederunt in escam meam fel, & in siti mea potaverunt me aceto*, esse intelligendum de Christo. IV. 84. a.

Acœmeta. Monachi Acœmetæ negantes Christum esse unum de Trinitate, tanquam Nestoriani sunt damnati. III. 92. b.

Acolythatus. An Græci Acolythatum pro Ordine non cognoscant. IV. 257. a. & b. De hujus Ordinis nomine, ac officio. IV. 261. b. Vid. *Ordines minores*.

Acolythus. An committat Sacrilegium, si in peccato gravi constitutus exerceat actum Ordinis? III. 209. b. Fit expressa mentio Acolythi ab Ecclesiæ primordiis? IV. 265. a. & 266. a.

Acquisitus. Quid sit fides acquisita. II. 290. b.

Acta insignia Pilati in laudem Christi data sunt argumentum efficax Religionis nostræ. III. 23. b. Hæc acta sunt genuina, *ibid.* Propter hæc acta petiit Tiberius Christi Apotheosim. *ibid.* Critici id negantes refutantur. *ibid.*

Actio Christi nulla, sive agat assumpta forma, sive Divina, sejungenda est a communione Personæ, & sic omnis actio Christi est infinita. III. 122. a. & b. Illa propositio Baji: *Omnis humana actio deliberata est Dei dilectio, vel mundi: si Dei, charitas est; si mundi, concupiscentia carnis, hoc est, mala est*, varios continet errores. V. 97. b. 98. a. & 105. a. & b. Vid. *Actus*, vel *Opus*.

Actualis. Quid peccatum actuale? II. 238. b. Quid sit fides actualis? II. 290. b. Vid. *Charitas*, vel *Gratia*.

Actualis intentio. Vid. *Intentio*.

Actus. Quid requiratur ad actus supernaturales? II. 37. a. Actus internus an possit præcipi lege humana. II. 208. b. Quoties teneamur ad actus fidei? II. 306. a. Actus externus ad ritum Ecclesiæ positus an sufficiat pro administratione Sacramentorum sine actu interno? III. 212. a. vide *Intentio*. Non requiritur in Ministro Sacramentorum, ut credat, ea actione infundi gratiam, sed ut velit facere quod facit Ecclesia. III. 213. a. *usque ad cap.* XVII. Unde valet Baptismus a Pagano, vel Hæretico collatus, etsi prior ignoret, alter neget gratiam Sacramentorum. *ibid.* Dummodo actionem serio ponat & non modo irrisorio. *ibid.* Actus externus Sacramentorum non est Sacramentalis sine intentione Ministri. III. 217. b. Non requiritur, ut actus exprimatur in verbis formæ. III. 272. a. An Ecclesia possit præcipere actus internos? & quales? IV. 100. a. & b. An actus subimpudici cum Monialibus habiti sint peccatum grave, & contenti in illo casu reservato; *Quælibet impudicitia cum Monialibus peracta, vel quocumque modo attentata*. IV. 192. b. Quinam sint actus subimpudici. *ibid.* An actus Pœnitentis sint materia essentialis Confessionis Sacramentalis? IV. 206. a. In sensu Baji omnes actus, qui non procedunt ex charitate habituali, sunt peccata, etsi sint actus fidei, spei &c. V. 83. a. & b. & *seq. toto cap.* I. Gratia spiritus Sancti movens ad actus fidei, spei &c. non justificat peccatorem, nec similes actus sunt peccatum, sed ad justificationem disponunt. V. 87. a. & *seq. tot. cap.* I. Vid. *Opus*.

Actus humanus quid sit? II. 224. a. Voluntas non potest cogi ad actus elicitos, bene vero ad imperatos. II. 224. b. De bonitate, malitia, ac fine actus humani. II. 225. b. An detur actus humanus indifferens? *ibid. tot. cap.* II. An teneamur omnes actus in Deum referre. *ibid.* & *seq.* An actus externus addat interno bonitatem, vel malitiam. II. 227. a. *tot. cap.* III. Dantur actus externi peccaminosi, ac virtuosi. *ibid.* Actus hominis principaliores sunt *uti*, & *frui*. II. 229. a. Felicitas hominis an consistat in actu intellectus, vel voluntatis, an utroque simul. II. 231. b.

Adam an indigebat gratia prædeterminante? I. 110. a. & b. Isaac Peyrerius Pater fuit Præadamitarum, seu Anteadamitarum. I. 293. a. Adamus fuit primus homo, ex quo omnes gentes sunt propagatæ. *ibid. tot. cap.* I. In fabula Promethei, & Pandoræ designantur Adam & Eva. I. 294. b. De Adami corporeo plasmate. I. 295. b. Corpus Adami nec infantili ætate, nec statura gigantum productum est. I. 296. a. An sepultus in Hebron? *ibid.* Corpus primorum Parentum non fuit Androgynum. I. 296. b. Fuit productus ex limo, Eva vero ex osse. *ibid.* Adamus est factus ad imaginem Dei, & quomodo? I. 305. b. An hanc imaginem amiserit peccando? *ibid.* An divina imago etiam reluceat in ipsius corpore? *ibid.* An Adam viderit Deum facie ad faciem. I. 306. a. Adamo innocenti gratia fuit collata, & quæ. II. 143. b. & 144. a. Adam productus est cum gratia gratum faciente, sed hoc non est articulus fidei. *ibid.* An cum justitia originali? *ibid.* An Adam in primo instanti creationis sit positus in Paradiso? I. 306. b. & 307. a. An habuerit Spiritum S. I. 307. a. An Adam habuerit perseverantiam. I. 122. b. & 123. a. Qua gratia indiguerit Adam. I. 123. a. & b. Adamo est collata gratia actualis, non tamen erat ei necessaria ad perseverandum gratia ab intrinseco efficax, & prædeterminans. I. 307. b. *tot. cap.* VIII. Gratia actualis Adamo collata consistebat in illuminatione mentis. I. 308. a. An gratia actualis Adamo fuerit necessaria? I. 309. b. Immortalitas Adæ fuit donum supernaturale, non proprietas naturaliter debita. I. 311. b. An Adam perenniter vixisset, si de ligno vitæ non comedisset? I. 312. a. De libero arbitrio Adami. I. 312. b. Adamus habuit libertatem a necessitate, & peccato: non itidem nos. I. 313. a. Immortalitas & libertas novissima Sanctorum est major immortalitate, & libertate prima Adami. *ibid.* An Adamo non peccante generatio hominum esset facta per copulam carnalem in Paradiso? I. 314. b. *tot. cap.* XI. An in Paradiso fuisset usus nuptiarum? *ibid.* Quomodo præceptum sit transgressus? I. 315. b. *tot. cap.* XII. vid. *Protoplastus*. Adamus ante lapsum non fuit morti subjectus. I. 317. b. De pœnis ipsi injunctis. *ibid. tot. cap.* XIII. An etiam Adam fuerit deceptus a serpente? I. 320. a. Quomodo in tanta felicitate non peccandi ceciderit. II. 144. a. & b. De Adami resipiscentia, & salute. I. 322. a. & b. Quinam dixerint eum esse damnatum? *ibid.* An sepultus in monte Calvariæ? I. 323. a. Quod peccatum Originale ab Adam in posteros ejus transfundatur, demonstratur ex Scriptura. II. 1. *tot. cap.* 1. Hanc transfusionem plures negant Hæretici. *ibid.* a. Ex hac probatur necessitas Circumcisionis parvulorum, & Baptismi. II. 1. b. & 2. a. Solvuntur variæ objectiones. *ibid.* Eadem transfusio probatur ex SS. PP. & Conciliis cum resolutione objectionum. II. 5. a. *per tot. cap.* II. Id ipsum probatur ex hujus vitæ miseriis. II. 8. a. *per tot. cap.* III. An Adamo non peccante mori debuissemus. *ibid.* Qua gratia post lapsum meruerit exspoliari. II. 144. b. Adami lapsum cur Deus permiserit. II. 146. b. An peccatum originale sit ipsum peccatum Adami personale? II. 11. b. & 12. a. An voluntas nostra fuerit inclusa in voluntate Adami? II. 14. b. An Adam fuerit caput morale. *ibid.* An si Adam non peccasset, bene vero Cain, homines contraxissent peccatum orginale? II. 17. b. Quid si solus Adam peccasset. *ibid.* An & hic indigebat gratia actuali? II. 37. b. An habuerit gratiam efficacem? II. 44. a. & 49. a. & b. An hæc ei necessaria fuerit? *ibid.* An per culpam Adæ extinctum sit liberum arbitrium. II. 54. a. 72. a. & b. *per tot. cap.* II. & III. Qualis libertas fuerit in Adamo. II. 76. b. Post lapsum Adæ quoque necessaria est libertas indifferentiæ ad meritum, & demeritum. II. 77. a. & b. & 179. a. & b. Quomodo validum fuerit Matrimonium a filiis Adæ contractum cum sororibus germanis? II. 180. a. & b. Hujus peccatum apparet ex morte Christi. II. 282. a. An Deus Adamo creaverit duas mulieres? II. 302. a. An Christus venisset, si Adam non peccasset? III. 25. b. *tot. cap.* XII. An Adam ex natura sua fuerit doloribus, & morti obnoxius? III. 38. a. An ante lapsum Adami fuerint instituta aliqua Sacramenta, vel saltem postea instituenda, si status innocentiæ perdurasset? III. 172. b. An Sacrificia fuissent facta in statu innocentiæ? *ibid.* An S. Augustinus in ligno vitæ agnoscat Sacramentum? III. 173. a. In statu innocentiæ non fuisset sensuum rebellio. *ibid.* An in statu naturæ post lapsum Adami fuerint instituta Sacramenta tam pro parvulis, quam pro adultis, vel sufficiens fuerit sola fides? III. 173. b. An sacrificia in eodem statu peracta ab Abele, Cain, Abrahamo, & Melchisedech fuerint Sacramentum? III. 174. b. Ab Adamo usque ad Moysen fuere anni 2513. III. 173. b. Cur justitia Originalis ab Adamo per pœnitentiam non potuerit recuperari. IV. 225. b. & 226. a. Cur Eva sit facta ex costa Adami. IV. 301. a. Bajus ait, Originalem justitiam, integritatem, immunitatem a morte, &c. esse proprietates ante lapsum naturaliter debitas, ita ut gratia, Sanctitas, & justitia respectu nostri sint dona supernaturalia post lapsum, quæ fuissent naturalia, si Adam non peccasset. V. 123. a. *tot.* §. II. & III. Ac confirmatur ex propositione 35. Quesnelli. V. 128. b. *tot.* §. IV. Ex sententia Baji,

Baji, Lutheri, Pelagii sequeretur, Angelum, & Adamum sine gratia supernaturali habuisse meritum vitæ æternæ, Deumque esse finem ultimum hominis solum naturalem. V. 124. a. Henricus Bissy S. R. E. Card. quid senserit de sensu propositionum Quesnelli circa gratiam Adami. V. 129. a. Merita prima Adami secundum Bajum fuerunt humana, juxta Augustinianos ex arbitrio quidem, sed auxilio gratiæ supernaturalis derivata sunt. V. 130. a. S. Augustinus quid senserit de morte? an Adamus sit conditus morti obnoxius? V. 134. a. & b. & 135. a. Pelagius, Cælestius, & Julianus docent, Adamum, & Evam mortales secundum corpus creatos esse; refutantur ab Augustino, & Augustinianis. V. 135. a. Juxta Bajum nec Adamus supernaturalibus habitibus fidei, spei, & charitatis donatus fuit, nec egebat gratia supernaturali ad servandam legem, & consequendam Beatitudinem. V. 135. b. *Corol.* I. Contrarium docent Augustiniani. *ibid. & seq. Corol.* II. *ac* 132. *tot.* §. VII. Item 140. b. §§. III. & IV. Berti docet, Adamo, & Angelis gratiam proprie dictam collatam esse. V. 140. b. & *tot.* §. V. Bellelli agnovit gratiam, & alia dona supernaturalia prima Angelorum, & Adami conditione. V. 144. a. *tot.* §. IV. Bellelli docuit, dona Adæ collata fuisse gratiam proprie dictam. V. 144. b. *tot.* §. V. Bellelli docet, Angelos, & Adamum sine gratia supernaturali non potuisse legem servare, aut beatitudinem consequi. V. 144. a. In quo sensu gratia Angelorum, & Adami possit dici naturalis? V. 147. a. Adamus, & Angeli in statu naturæ integræ poterant cum sola gratia actuali sine efficaci opus supernaturale exercere. VI. 77. b. Non itidem post lapsum. *ibid.* Jansenii erroris character duplex est: unus in statu naturæ lapsæ, seu post lapsum Adami non agnoscere libertatem indifferentiæ: secundus negare aliud gratiæ adjutorium præter gratiam efficacem, seu cum effectu conjunctam. VI. 80. a. Jansenius vi primæ propositionis ait, inductam fuisse per peccatum Adami necessitatem peccandi: & e contra per gratiam Christi necessitatem bene operandi. VI. 85. a. Quæ differentia inter gratiam Adamo, & Angelis in statu innocentiæ datam, & gratiam homini post lapsum concessam? VI. 72. a. *ac* 77. b. Bajus circa gratiam Adami, & Angelorum habet undecim propositiones: quis harum sensus? & quomodo ab Augustinianis refutentur? VI. 169. a. & b. examinantur, & damnantur propositiones de gratia Adamo, & Angelis concessa prolatæ a Quesnellio. VI. 180. b. & 181. a. & b. Vid. *Languetius*.

Adamantius Origenes. *v. Origenes*.

Adamas non consumitur igne. I. 267. b.

Adamita orat in ortis nudo corpore deambulans. II. 277. b.

Additio quotuplex sit? I. 211. b.

Adeps. Crematio adipis figurabat dilectionem Christi erga nos. III. 167. b.

Adimpleo. Quomodo intelligendum illud: *Adimpleo ea, quæ desunt passioni Christi in carne mea?* III. 122. a.

Adjutorium. Præter habitualem gratiam necessarium est ad actus supernaturales præmovens aliquod adjutorium. II. 37. a. Quid sit adjutorium *quo*? II. 40. a. & 49. a. & b. *v. Gratia*. Quomodo Jansenius explicet adjutorium *sine quo*, & adjutorium *quo*. II. 93. a. Quomodo S. Augustinus. *ibid.* An detur in statu naturæ lapsæ adjutorium *quo*, & *sine quo* non. II. 94. a.

Adjuvo. An gratia adjuvans distinguatur a subsequente? II. 40. a.

Admiratio quomodo in Christo fuerit? III. 45. a.

Admonitio, v. *Hortatio*.

Adolescens. In qua ætate quis vocetur adolescens? III. 193. b. v. *Parvulus*.

Adoptatio. v. *Cognatio*.

Adoptio. Christus est filius Patris Cælestis non adoptione, & gratia, sed generatione, & natura. I. 191. a. *per tot. cap.* IX. Objectiones Wolzogenii circa hanc materiam solvuntur. I. 193. b. *per tot. cap.* X.

Adoptivus. An Christus possit dici filius Dei adoptivus? III. 81. b. Saltem secundum humanitatem. III. 83. a. & b. Quis sit Filius adoptivus. III. 84. a. An Nathan sit filius Davidis adoptivus, vel naturalis ex Bersabee uxore Uriæ. III. 99. a.

Adoratio Magorum fuit religiosa, & indicavit Divinitatem Christi. III. 146. a. & b. Hæretici culpant salutationem, quæ fit S. Chrismati in feria v. hebdomadæ Majoris ab Episcopo, & Sacerdotibus. IV. 59. b. Hæc salutatio est cæremonia vetustissima, minime adoratio absoluta. *ibid.* Ostenditur, quod salutatio etiam possit fieri rei inanimatæ. *ibid.* Domino Jesu Christo in Eucharistia existenti latriæ cultus est exhibendus. IV. 91. a. & b. Quomodo intelligendum illud: *Adorate scabellum pedum ejus?* IV. 91. b. Probatur contra Verinum, Patres dicere, Christum adorandum in Eucharistia cultu latriæ proprie tali. *ibid.* Adoratio in Eucharistia non fit accidentibus panis, & vini. IV. 92. a.

Adrumetinus. Error Monachorum Adrumetinorum circa gratiam, & liberum arbitrium. I. 110. a. Iidem erraverunt circa prædestinationem. I. 160. a. Monachi Adrumetini inciderunt in errorem Semipelagianorum. II. 59. a.

Advenæ quibus teneatur legibus? II. 213. a.

Advertentia qualis requiratur de malitia, ut peccatum possit imputari? II. 238. b. 239. a.

Adulter non ordinetur. IV. 296. a.

Adulterium: hujus turpitudo, malitia, prohibitio, ac pœna. II. 323. b. & *seq.* Sexto præcepto prohibetur. II. 192. b. & *seq.* Olim erat punitum privatione Communionis. IV. 179. b. & 180. a. Quam grave sit malum. IV. 305. a. In quibus casibus sit impedimentum dirimens, in quibus non. IV. 319. b. In lege Evangelica non dissolvitur matrimonium per adulterium. IV. 334. a. & b. Sed sola separatio tori permittitur. *ibid.*

Adultus. Quomodo adulti ad gratiam sanctificantem disponantur. II. 158. b. *tot. cap.* IV. Debet præmittere dispositionem ad Baptismum. II. 285. b. Huic necessaria est fides interna. II. 306. a. Cur non salvetur nisi volens? III. 113. b. An pro adultis in statu naturæ post lapsum Adami fuerit institutum Sacramentum? III. 173. b. Sine Circumcisione nec infans, nec adultus potuit salutem consequi. III. 179. b. & 180. a. Verba illa: *Masculus, cujus &c. peribit de populo suo*: significant mortem perpetuam. III. 180. a. In adultis ad Sacramenti Characterem requiritur intentio saltem interpretativa. III. 227. a. An in adulto sufficiat intentio neutra, vi cujus suscipiens negative se habet nec contranitendo, nec præbendo consensum Positivum? *ibid.* Non valet Sacramentum homini adulto penitus invito collatum. *ibid.* Quæ dispositiones in adulto requirantur ad Sacramenta suscipienda? III. 228. a. Cur in adultis requiratur intentio, & cur non in parvulis. III. 227. b. In adultis fides est dispositio ad gratiam, non causa formalis illius. III. 228. b. Similiter dic de spe, amore, timore, ac detestatione peccatorum. *ibid.* vid. *Baptismus adultorum*. Baptismus ab hæretico collatus confert characterem, sed an tribuat gratiam? & quando parvulis, quando adultis? III. 302. b. Adultis Baptismus est necessarius necessitate medii, & præcepti. III. 320. a. Baptismus flaminis in adultis supplet Baptismum fluminis. III. 320. b. & *seq.* Martyrium quoque supplet Baptismi vicem non tantum in adultis, sed etiam in parvulis. III. 321. b. Adulti Sacramentalem Confessionem præmittant receptioni Confirmationis. IV. 30. a. An habens peccatum mortale ex præcepto teneatur præmittere Confessionem, vel an sufficiat contritio? *ibid.* a. & b. Adulti sciant etiam memoriter Orationem Dominicam, Salutationem Angelicam, & Symbolum Apostolorum, antequam recipiant Confirmationem. IV. 30. a. Adulti sint in receptione Confirmationis jejuni, unde Confirmatio non conferatur post meridiem. IV. 30. a. & b. Quomodo Patrinus teneat confirmandum, si est infans, & si est adultus. IV. 40. a. & b. Eucharistia non est omnibus prorsus sive adultis, sive parvulis ita ad salutem necessaria, ut nullus omnino possit sine illa salutem consequi. IV. 98. b. Adulti tenentur præcepto Divino ad Communionem Sacramentalem. IV. 99. a. Idque fiat ex præcepto Ecclesiastico saltem semel in anno, recurrente festo Paschatis. *ibid.* a. & b. De sponsalibus adultorum. IV. 326. b. Catholici Doctores omnes conveniunt, quod omnibus omnino hominibus gratia sufficiens sit præparata, dissident vero in hoc, an omnibus hominibus adultis dentur, & applicentur actu remedia sufficientia? VI. 93. a. Prius est dogma fidei: alterum placitum scholarum. VI. 94. b. & 95. a.

Ægidius Romanus docuit, creaturas in statu naturæ integræ non indigere ad perseverantiam aliqua gratia actuali, aut prædeterminante. I. 112. a.

Ægidianus. Qualiter Augustiniani in doctrina de gratia efficaci differant ab Ægidianis? VI. 73. a. Ægidianorum doctrina, quod gratia efficax sit reponenda in delectatione victrici, quæ superat minores gradus concupiscentiæ, Catholica est, non Jansenianа. VI. 74. b. & 75. a. Schola Ægidianorum docet cum Catholicis, Christum pro omnibus esse mortuum, pro omnibus hominibus instituisse Sacramenta, ac remedia præparasse: remedia tamen, & gratias præparatas non omnibus actu applicari. VI. 91. a. & b. & 94. a.

Ægrotus. Quando Sacramenta conferri possint ita ægroto, ut subito sit sensibus destitutus? III. 227. a. & b. In ægroto Catholico præsumitur voluntas suscipiendi Sacramenta moribundorum. *ibid.* Ægrotus Christianus vocet Medicum Christianum. IV. 199. b. Medicus tenetur monere ægrotum ad Confessionem. *ibid.* Cur possit absolvi, si dat signum doloris habiti per alios, cum non possit absolvi dans signum doloris per litteras. IV. 181. b. & 182. a. Graviter ægroto etsi perditissimo non est neganda absolutio, si petatur. IV. 205. a. & b. Ægroto debet absolutio dari, si petiit confessarium, & dedit Pœnitentiæ signa, etsi hoc adveniente loquela, ac omni exteriori sensu sit destitutus, dummodo circumstantes testentur, eum petiisse confessarium, & dedisse signa Pœnitentiæ. IV. 205. b. An is, qui probus erat, & Christiane vixit, possit absolvi, si subito ægrotus, nullum possit dare signum. *ibid.* & 206. a. & b. An in his circumstantiis absolutio sit danda ei, qui scelerate vixit? IV. 206. a. An vita Christiana prius ducta sit signum sufficiens pro impetranda absolutione, si aliud reddi non possit amplius. IV. 206. a. Ægroto potest satisfactio diminui ob debilitatem. IV. 216. b. Christus ægrotis prius contulit sanitatem animæ, dein corporis. IV. 230. b. & 231. a. An Extrema-Unctio solum habuerit gratiam restituendi sanitatem corporis. IV. 228. a. 230. a. & b. 231. a. & 233. b. vid. *Extrema Unctio*. Gratia curationis numquam cessavit in Ecclesia. IV. 230. a. & b. Ægroti olim etiam inungebantur a laicis oleo ab Episcopo benedicto. IV. 231. b. & 242. a. & b. Sed non Sacramentaliter. *ibid.*

Ægyptius. Monachorum Ægyptiorum error circa simplicitatem Dei. I. 44. b. Moyses est antiquior, & præferendus Ægyptiis. I. 278. a. Eorum fabulæ circa numerum annorum non curandæ. I. 290. a. An primi docuerint transmigrationem animarum? I. 304. a. Quomodo filii Israel auferre potuerint Ægyptiis vasa aurea, & argentea? II. 180. b. & *seq.* Ægyptii cur fecerint animalium discretionem? II. 193. b. Adversus horum idololatriam institutum est Pascha Judæorum. II. 194. a. Quid dicendum de Moyse Ægyptium occidente? II. 328. a. *ac* 187. b. & 188. a. An Circumcisio ortum habeat ab Abrahamo, an ab Ægyptiis? III. 175. a. & b. Quale discrimen inter Pascha Ægyptiorum, & Judæorum. IV. 52. a. & b.

Ægyptus. Populus Israel die XIV. exeunte mensis Nisan Pascha immolavit, & eodem die eductus est de terra Ægypti. IV. 45. a. & b. Quid dicendum de unctione, quam faciebant Monachi Ægypti. IV. 242. a. & b.

Æneus. Vid. *Serpens*. *Figura*.

Æones. Fabula Æonum de æternitate. I. 56. b.

Æqualis. Vid. *Attributum*.

Æqualitas beatitudinis num sit in omnibus Electis. I. 94. a. & b.

Æquilibrium. Qui defendunt gratiam per se efficacem, nequeunt admittere æquilibrium libertatis. VI. 97. b. Æquilibrium libertatis pro statu naturæ lapsæ admittens sentit cum Pelagianis. VI. 98. a. Ac negat peccatum Originale. *ibid.* Æquilibrium libertatis tamquam figmentum rejicitur a Bellarmino, Vasquez, & centum Episcopis Galliarum in acceptatione Constitutionis *Unigenitus*. *ibid.* Æquilibrium, quo voluntas habeat potentiam æque expeditam ad bonum, & ad malum, an sit necessarium ad libertatem indifferentiæ. II. 108. b. & 109. a.

Aer. Dæmones quidam sunt in aeris regionibus. I. 262. b. & *seq.* An & hi crucientur igne infernali? I. 268. a. Hi dæmones sunt in sexto ordine dæmonum. I. 270. a. An dæmon possit maleficum in aerem sublevare? I. 272. b. Sagæ an, & qua virtute leventur in aera? I. 274. b. & 275. a.

Æra Vulgaris quando inceperit? I. 290. b. Quot annis ante æram vulgarem Christi inceperit Regnum Persarum? III. 9. a. & b. Æra Vulgaris Dionysiana incepit anno U. C. 754. III. 140. a. Æra Diocletiana incepit anno Christi 284. III. 140. b. Æra Martyrum Alexandrinorum incepit anno Christi 284. *Ib.*

Ecclesia utitur in Martyrologio Romano æra vulgari Dionysiana. III. 141. b.
Ærarium. Furtum de ærario est peculatus. II. 193. a.
Aerianus propugnat, omnes Presbyteros rurales fuisse Episcopos. IV. 275. a. & b. Et cur? *ibid.* Negat omnem ordinis potestatem, & denegat Episcopis præeminentiam super Presbyteros. IV. 276. b. Refutatur. *ibid. & seq.*
Æstas. An in æstate mundus sit productus? I. 288. a.
Ætas. De mundi ætate. I. 290. a. In qua ætate corpora resurgent? II. 287. b. Ætas quælibet sufficit ad recipiendum Ordinis Sacramentum. IV. 293. a. & b. De ætate ordinandorum. IV. 295. a. & b.
Æternitas. Quid sit, & quæ illius dotes? I. 56. b. Circa hanc errorem docuerunt Valentinus, & Æones. *ibid.* Monachi in monte Atho. *ibid.* Palamitæ. *ibid.* b. *& seq.* Nec non Eugubinus, qui tamen ab errore defenditur. I. 57. a. Deus est æternus. *ibid.* Æternitas non potest convenire creaturæ. *ibid.* Quomodo creaturæ omnes in immutabili æternitate sint præsentes? I. 101. b. Quotuplicer quid dicatur esse in æternitate? *ibid.* Errores plurium de æternitate Christi. I. 180. a. Æternitas in scriptura significatur per verba: *Ego sum*. I. 189. a. *per tot. cap.* VIII. Est duplex. I. 287. b. Æternitas tribuitur Christo contra Socinianos, & Ebionæos. III. 90. b.
Æternus. Filius Divinus est æque æternus, ac Pater, etiam non obstante generatione. I. 194. a. De æterna generatione Patris. I. 191. a. & b. *per tot. cap.* IX. Solvuntur objectiones contra eamdem. I. 193. b. *per tot. cap.* X. Ignis infernalis est æternus. I. 263. b. *& seq.* Vid. *Ignis*. An mundus, vel alia creatura sit Deo coæterna. I. 286. b. Vel saltem possit esse ab æterno. I. 287. a. Lex æterna quando promulgata fuerit? II. 176. b. Non est idea rerum in mente Dei existens. II. 177. a. An eadem lex possit dici providentia? *ibid.* Est fons, & origo omnium cæterarum. *ibid.* Huic omnia creata sunt subjecta. II. 177. b. Quid sit lex æterna? II. 176. b. Vita æterna credenda proponitur duodecimo articulo. II. 288. b.
Æther. Plures dicunt, corpus Christi esse formatum de cælo, æthere, sideribus. III. 27. b. Vid. *Corpus*. Refutantur. III. 37. a.
Æthiopia duplex datur. I. 285. a. An belli Æthiopiæ historia sit fabulosa? II. 187. a. Est duplex. *ibid.*
Æthiopica Ecclesia tenet septem Sacramenta. III. 185. b. Vid. *Ecclesia*.
Æthiopissa an fuerit uxor Moysis? II. 187. a. An hoc nomine veniat Sephora, vel Zippora? *ibid.*
Æthiops. Cur tres Magi dicantur Æthiopes? III. 145. b. An per ignem Baptismum contulerint Jacobitæ, Copti, Æthiopes, Cathari, & Messalini? III. 260. b. Æthiopes consecrationis formæ addunt particulam *Amen*. IV. 65. b.
Aetianus. Quam perversam formam in Baptismo adhibeant Aetiani. III. 270. b.
Aetius falso credidit, Deum posse videri ab intellectu creato virtute naturali. I. 66. a. Ejus error de consubstantialitate Filii Divini. I. 200. b.
Ævum. De distributione omnis ævi. I. 290. a.
Affinitas provenit ex viri, & fœminæ commercio. IV. 321. a. Sive coitus sit licitus, sive turpis, & inhonestus. *ibid.* Contrahitur inter virum, & consanguineos mulieris, atque inter mulierem, & consanguineos viri, non autem inter consanguineos utrusque. *ibid.* Requirit coitum perfectum. *ibid.* b. Quomodo gradus affinitatis numerentur. *ibid.* b. Affinitas quousque dirimat Matrimonium tam ex concubitu licito, quam illicito. *ibid.* quæ affinitas privet compartem jure petendi debitum. *ibid.*
Afflictio. Vid. *Calamitas*.
Affusio est materia proxima Baptismi. Vid. *Baptismi materia*.
Africa. Aliquibus in locis in Africa, & Gallia introducta est consuetudo sumendi Communionem sumpto prandio, præcipue in feria V. Cœnæ Domini. IV. 108. a.
Africana Ecclesia tenet septem Sacramenta. III. 185. a.
Agar cur dicatur concubina Abrahami. IV. 332. a.
Aggæus. Quod Messias jam advenerit probatur ex Aggæo Propheta. III. 18. a. & b.
Aggressor injustus vitæ an licite occidatur? II. 326. a. In quo consistat moderamen inculpatæ tutelæ? *ibid.* An hunc occidens incurrat irregularitatem? II. 327. b. Illicita hujus occisio evadit, si fiat ex noxia cupiditate. *ibid.* Aut animo ulciscendi. *ibid.* Aut amore solius vitæ propriæ huic posthabendo proximi salutem animæ. *ibid.* Aut ex ira non vitæ defensionem, sed alterius mortem intendendo. *ibid. & seq.* Quando habetur jus in vitam proximi? *ibid.* An sit excogitabilis casus, in quo aggressoris occisio fiat sine peccato? II. 328. a. Quomodo intelligendum illud: *Omnes, qui acceperint gladium, gladio peribunt?* II. 328. b.
Agnoita, sive Corrupticola denegat Christo scientiam. III. 41. b.
Agnus quo sensu aperuerit librum? II. 296. a. Cur Christus dicatur Agnus? III. 112. a. Aliqui tenent, Christum instituisse Eucharistiæ Sacramentum, & celebrasse Pascha luna XIV. Judæos distulisse mactationem Agni ad lunam XV. IV. 43. b.
Agnus Paschalis an in lege scripta fuerit Sacramentum? III. 175. a. De cereis imaginibus vulgo *Agnus Dei* dictis. III. 247. a. Hospinianus, Vergerus, Munsterus oppugnat Agnos Dei, *ibid.* Quid dicendum de Agno Dei invento in sarcophago Mariæ Augustæ conjugis Honorii Imp. *ibid.* Quando usus Agnorum Dei inceperit? *ibid.* Olim baptizatis data est Eucharistia. III. 327. a. Item mel & lac. *ibid.* Baptizatis imponebatur sertum. *ibid.* Item baptizatis tradebantur decem siliquæ, & calceamenta, & imago Agni Cælestis. *ibid.*
Agonia. Textus S. Lucæ, quod Christus in agonia sit confortatus ab Angelo, est genuinus. III. 160. b. *& seq.*
Agrippinus. Quidam veteres, præsertim Agrippinus, & Tertullianus voluerunt, hæreticos a Catholicis esse rebaptizandos. III. 285. a. *& seq.* Idem docuerunt Firmilianus, & Cyprianus. III. 285. b. *& 286.* a. Agrippinus fuit Auctor rebaptizantium. III. 303. a.
Aguirre (Cardinalis de) quid de Probabilismo senserit. II. 260. b. *& 261. & 262.* a. An sincere referat verba Cardinalis Bellarmini ad Nepotem suum. II. 262. a. & b. Cur nonnulla Cardin. Bellarmini verba prætermiserit. II. 262. a.
Alapa. Cur in Confirmatione detur alapa? IV. 41. a. & b.
Alba. Quid significet alba, cingulum, manipulus, qui Episcopo imponitur facta confessione? IV. 128. a.
Albania. Innocentius IV. Sacerdotibus Cypri: & Clemens VIII. Sacerdotibus Albaniæ, non autem omnibus Sacerdotibus Græcis interdixerunt administrationem Confirmationis. IV. 25. b. *& 26.* a. Quid desuper statuerit S. P. Benedictus XIV. IV. 26. a.
Albensis. Negant Albenses peccatum Originale transire ad posteros Adæ. II. 1. a.
Albigenses negant, Deum esse Auctorem omnium. I. 244. b. Negant valere Sacramentum ab improbo Ministro collatum. III. 205. b. Refutantur. III. 206. a. *& b. ac 171.* b. Præsentiam Corporis Christi in Eucharistia negabant Albigenses. IV. 71. a. in lege nova Sacrificium esse offerendum, negarunt Albigenses. IV. 113. a. Quid de Arianis dicendum. *ibid.*
Albinus Acolythus. IV. 265. a.
Alcoranus quos errores, fabulas, ac absurda contineat. II. 271. b. *& seq.* Quæ distinctio inter hunc, & Evangelium? *ibid.*
Alea. Ludus alearum reprobatur. II. 336. a. Huic addictus frangit totum Decalogum. II. 336. a. & b.
Aleator. Vid. *Alea*.
Alexander M. In fonte, ad quem Alexander M. pervenit, quiescere solem, credunt Mahumetani. II. 272. a. Alexander nequit comparari Christo. III. 24. b.
Alexander Papa aquæ cum vino mixtionem pro consecratione præcepit. IV. 63. a.
Alexander III. Requiritur ad valorem Baptismi verbum quo exprimatur actus Baptizantis, scilicet *baptizo*, vel *baptizatur*. III. 270. b. *ac 271.* a. & b. Id probatur ex Alexandri III. rescripto. III. 271. a. & b. Quando hoc decretum sit editum, & quomodo definitionis vim habeat? III. 271. b.
Alexander VI. An Papa possit concedere, ut absque vino conficiatur Eucharistia in iis regionibus, in quibus vinum haberi nequit? An Innocentius VIII. id concesserit Norvegis? IV. 64. b. An id etiam concesserit Alexander VI. *ibid.*
Alexander VIII. Propositiones ab eo damnatæ explicantur. II. 230. b. Quæ propositiones ab eo damnatæ? V. 85. a. *ac 97.* a. *item 139.* a. Inter propositiones ab Innocentio XI. & Alexandro VIII. proscriptas non est ea, quæ dicit, statum naturæ puræ esse impossibilem. V. 138. b.
Alexandria. Æra Martyrum Alexandrinorum incepit anno Christi 284. III. 140. b.
Alexandrinus. Chronicon Ecclesiæ Alexandrinæ examinatur. III. 214. b. Quando S. Petrus Alexandrinus martyrio sit affectus. *ibid.*
Alexandrinus (*Clemens*). Vid. *Clemens*.
Alexandrinus (*Dionysius*). An Epistola Dionysii Alexandrini faveat Arianis. I. 222. a.
Algerus Græcos vocat Stercoranistas. IV. 90. a.
Aloysius (S.) quomodo sit sanctificatus in utero Matris? III. 313. b. *& 314.* a.
Altare. Per oleum in altari sanctificatum non intelligitur Eucharistia, sed Chrisma. IV. 6. b. Montanistæ admittebant mulieres ad ministerium Altaris in Baptismo solemni. IV. 7. b. Expositio Eucharistiæ fiat cum decenti ornatu Altaris, cereorum splendore, & alicujus Ecclesiastici orantis præsentia. IV. 94. b. *& 95.* a. In missa offerri Sacrificium probatur ex nomine altaris. IV. 115. a. Crux ponatur in altari, etsi Sanctissimum sit expositum: si autem in altari adest magna statua Christi crucifixi, non requiritur alia Crux. IV. 127. b. Lucianus Martyr vulneribus attritus, & altari destinatus Missam legit supra pectus suum. IV. 120. a. Ad ministerium altaris mulieres etiam Diaconissæ non admittantur. IV. 271. a. Vid. *Eucharistia*.
Altercatio Sociniani cum Catholico circa summam Trinitatem. I. 184. a. *& b. & seq. per tot. cap.* VI.
Alvares Monachus. Quid dicendum de ejus testimonio, quod Ecclesia Æthiopica non admittat Sacramentum Confirmationis. IV. 7. b.
Alvarez (*Didacus*). Quod Berti sententia, quæ negat esse in homine lapso potentiam proxime expeditam sine gratia efficaci ad opus supernaturale, non sit errori Jansenii obnoxia, probatur ex Didaco Alvarez. VI. 78. b.
Alvus. An Nicetas docuerit, Eucharistiæ Sacramento frangi jejunium. IV. 90. a. *& b.* Aut illud per modum communis cibi egeri, & projici ex alvo? *ibid.*
Amalarius a nota Stercoranistarum vindicatur. IV. 90. b.
Amalarius Fortunatus Episcopus Trevirensis quid sentiat de Ordinibus Diaconatu inferioribus. IV. 266. a.
Ambo. Qualis locus pro publica pœnitentia sit dictus *ambo*. IV. 221. a.
Ambolaginum. Quid significet Amictus (qui vocatur etiam Superhumerale, Ambolagum, & Anabolarium) IV. 127. b.
Ambrosius (S.) quid senserit de statu præsenti Sanctorum? I. 88. b. *& seq.* Composuit Hymnum *Te Deum laudamus*. I. 230. b. *& 231.* a. An Commentaria ipsi inscripta sint suppositicia? II. 46. b. An primum sit baptizatus paucis ante ordinationem diebus? III. 314. b. An libri de Mysteriis, & Sacramentis sint opus ipsius? IV. 7. a. *& 8.* a. Quomodo dicat in Eucharistia permanere panem? IV. 89. b. Quam formam consecrationis præscribant S. Gregorius, Missale Romanum, Ambrosii, Indorum? IV. 65. b. S. Ambrosius Theodosium Imperatorem a fidelium communione amovit. II. 347. b. *& 348.* a. & b.
Ambrosius Catharini erroneam opinionem docuit de prædestinatione. I. 138. a.
Amen. Quid significet hoc verbum? II. 318. b. Verbum *ego*, & *amen* non spectant ad essentiam formæ baptismi. III. 270. b. Æthiopes formæ consecrationis addunt particulam *Amen*. IV. 65. b. An Græci immediate post consecrationem respondeant *Amen*? IV. 69. b. *& 70.* a.
Amens. An, & quando baptizandi sint adulti amentes, & energumeni? III. 317. a. An baptizari possit adultus infirmus, si scitur ante contractam infirmitatem peccatum grave commisisse, nec desuper pœnitentiam egisse, & si modo ob infirmitatem nec pœnitentiæ signum dare, nec baptismum petere possit. *ibid.* a. & b. An & quare infirmi, amentes, & sonticii, vel energumeni sint confirmandi? IV. 29. b. Amentes, si nunquam habuerunt usum rationis, non sunt capaces Communionis. IV. 116. a. & b. Secus, si olim habuerunt usum rationis. *ibid.* b. Si Sanguinis effusio fiat ab amente furioso, templum non polluitur. IV. 125. b. An sit subjectum capax Extremæ Unctionis. IV. 246. a. Quod etiam amentes habeant gratiam sufficientem sibi præparatam, probatur: an vero etiam actu exhibitam? VI. 92. b.
Amentia. Quomodo Sacramenta possint conferri Catechumeno, aut

aut alteri homini in amentiam, aut alium similem morbum incidenti? III. 227. a.

America quando inventa: quomodo homines in eam venerint. I. 295. b.

Americani. An inter eos sit ingens Atheorum numerus. I. 27. b.

Amicitia. Dilectio significat gratiam, benevolentiam, amicitiam, II. 319. a. An benevolentia inter Deum, & hominem per dilectionem firmata sit vera amicitia? *ibid.* Quænam conditiones ad amicitiam requirantur? *ibid.*

Amictus quid significet (qui vocatur etiam superhumerale, ambolagium, & anabolarium). IV. 127. b.

Amicus. Amici præ reliquis sunt diligendi. II. 324. a. Quomodo intelligendum illud: *Fac tibi amicos de mammona iniquitatis?* II. 324. b.

Amo. Deus amat creaturas suas propter propriam bonitatem. I. 130. b. An etiam possibiles? I. 131. a. Beati, & Angeli necessario amant Deum, non tamen propterea quid merentur. I. 257. b. Amarunt ab initio Deum libere. *ibid.* An Deum possimus amare sine gratia. I. 327. b. An voluntas bonum necessario amet. VI. 82. a.

Amor. Virtus est ordo amoris, quo fruimur Deo, & utimur creaturis. II. 229. a. & b. Vasquez docuit, Deum a nobis non posse diligi amore amicitiæ sine gratiæ moventis auxilio, nec in statu naturæ innocentis, nec in statu naturæ lapsæ. V. 157. a. Nec ut finis naturalis, nec ut finis supernaturalis. *ib.* Idem sentiunt & alii. *ibid.* a. & b. & *seq.* Vide *Charitas*. *Dilectio*.

Amort (*Eusebius d'*) a P. Jacobo Hirler libro *Quæstio Facti* inscripto malæ fidei in infectando Probabilismo traductus, altero Opusculo hanc calumniam a se expunxit. II. 260. a. & 265. a.

Amphilochius (S.) an fuerit ab Angelis consecratus? III. 204. a.

Amygdala. An ad chrisma requiratur oleum olivarum, vel an sufficiat oleum ex amygdalis, nucibus, &c. expressum? IV. 15. a.

Anabaptismus quid sit? III. 284. b. *tot. cap.* VIII. Vide *Baptismi Minister*.

Anabaptista. Muncerus Dux eorum dixit se Evangelistam. II. 278. a. De horum miraculis. *ibid.* Rejicientes bellum impugnantur. II. 325. a. Horum secta varie refutatur. II. 278. a. Anabaptista male definit Sacramentum esse signum purum non efficiens gratiam. III. 172. b. Anabaptistæ negant, valere Sacramentum ab improbo Ministro collatum. III. 205. b. Refutantur. III. 206. a. & b. *ac* 171. b. Cathari, & Anabaptistæ negant, infantes posse baptizari ante usum rationis. III. 306. a. An idem senserint Tertullianus, & Hieracita. *ibid.*

Anabolarium. Quid significet amictus (qui vocatur etiam superhumerale, ambolagium, & anabolarium) IV. 127. b.

Ananias cur dictus sit Sidrach? II. 272. a.

Ananias ad Saulum veniens an huic per impositionem manuum contulerit confirmationem, vel solummodo sanitatem corporalem? IV. 8. a. & b.

Anastasius hæreticus. Quid dicendum de ejus symbolo? I. 211. a. & b. Negat cum Nestorio B. Virginem posse dici Deiparam. III. 54. a. Impugnatur. III. 57. b. & *seq.*

Anastasius Imperator ob admissam quaternitatem Personarum in Divinis fulmine ictus interiit. I. 174. a.

Anathema. In quo sensu S. Paulus voluerit esse anathema a Christo? II. 322. a. Vid. *Excommunicatio*.

Anathematismus. Explicantur duodecim Anathematismi a S. Cyrillo contra Nestorium conscripti. III. 61. a. & b. Capitulum Theodoreti hos impugnans ut Nestorianum rejectum est. III. 65. b. & 66. a.

Anatolius etsi fuerit Episcopus intrusus, tamen valide Ordines contulit. IV. 288. a.

Ancyranus. Vid. *Marcellus*.

Andreas Osiander. Vid. *Osiander*.

Andreas (S.) Quid significet hoc nomen? III. 154. a.

Androgynus. An corpus primorum Parentum fuerit adrogynum? I. 296. b.

Angelus. An possit videri virtute supernaturali ab oculo corporeo? I. 69. a. & b. An boni Angeli fuerint in gratia conservati per gratiam aliquam in se efficacem? I. 109. b. An Angelorum bonorum perseverantia sit prævisa in decreto prædeterminante? *ibid.* An Angelorum bonorum gratia fuerit victrix? *ibid.* Quale boni Angeli habuerint auxilium viæ, & patriæ? I. 113. a. De reprobatione malorum Angelorum. I. 170. b. In textu Scripturæ: *Faciamus hominem, &c.* Deus non est locutus cum Angelis, sed una Persona cum altera. I. 176. b. Ad creationem hominis non concurrebant Angeli. *ibid.* An Angeli sint conditi ante mundum. I. 190. b. An Deus, vel Angelus apparuerit, vel Christus, quando in Veteri Testamento haberur, Deum apparuisse Patriarchis. I. 189. a. & b. Sadducæi negabant dari Angelos. I. 202. a. An, & quo cultu possint adorari. I. 218. a. An existentia Angelorum possit manifeste demonstrari. I. 241. a. & b. *per tot. cap.* I. Nomen Angeli explicatur. I. 241. a. Quare vocentur Cherubim. *ibid.* Cur Angeli vocentur Dii, Nuntii, Seraphim. *ibid.* Origo, & error Sadducæorum negantium existentiam Angelorum narratur. I. 241. b. Idem refutantur. *ibid.* Quo die sint creati. I. 242. a. An Angeli sint conflati ex spiritu, & corpore. I. 242. b. & *seq. per tot. cap.* II. Platonici asserebant, eos constare corporibus elementaribus. I. 242. b. Quid scriptura intelligat per textum: *Videntes Angeli Dei filias hominum*. I. 243. a. & b. An Angeli mali sint capaces generationis. *ibid.* An S. Augustinus docuerit, Angelos esse corporeos. I. 244. a. Quo sensu Angeli sint mortales, & immortales. I. 244. b. *per tot. cap.* III. Quænam detur distinctio inter Angelos. I. 245. b. *per tot. cap.* IV. De numero Angelorum. I. 246. b. *per tot. cap.* V. quo tempore, & loco Angeli a Deo sint creati. I. 247. a. *per tot. cap.* VI. An Angeli sint creati in gratia actuali, & sanctificante. I. 249. a. *per tot. cap.* VII. An Angeli præter gratiam habuerint etiam Beatitudinem. I. 250. b. *per tot. cap.* VIII. An Angeli fuerint Viatores. I. 251. b. Quomodo Angelorum cognitio peragatur? I. 252. a. *per tot. cap.* IX. An hæc cognitio fiat per species acceptas a rebus. I. 252. b. Vel an cognoscant res in verbo. *ibid.* Et in quo medio. *ibid.* Quotupliciter se lux Divina Angelis communicet. *ibid.* Quid sit cognitio vespertina, & matutina Angelorum. I. 252. b. & 253. a. An Angeli cognoscant cogitationes nostras, & secreta cordium? I. 253. a. *per tot. cap.* X. Et an id fiat virtute sensibili, vel spiritali. I. 254. b. An possint sentire in corpore assumpto. *ibid.* Quomodo Angeli colloquantur ad invicem. I. 255. a. *per tot. cap.* XI. An Angeli cognoscant necessario futura? I. 256. a. An futura contingentia, & libera? *ibid.* De flexibili voluntatis arbitrio Angelorum. I. 257. b. *per tot. cap.* XIII. Habent facultatem amandi, & volendi. *ibid.* b. Summum bonum clare cognitum amant necessario, alia bona possunt amare, vel non amare. *ibid.* Quid sit libertas lubentiæ Angelorum. *ibid.* Circa hanc libertatem erronee sentiunt Calviniani, & Jansenistæ. *ibid.* Angeli amarunt Deum ab initio libere. *ibid.* An Angeli statim ab initio habuerint visionem Dei intuitivam. *ibid.* An Angelus possit peccare contra legem naturæ. I. 258. a. An sit discursivus. *ibid.* An cognoscat veritates universales. *ibid.* An & qualis ignorantia fuerit in Angelis. *ibid.* Angeli boni sunt voluntatis immutabilis, & essentialiter determinati ad amandum Deum. *ibid.* Non habent indifferentiam judicii. *ibid.* Angeli mali habent voluntatem immutabilem ob obstinationem. *ibid.* Non possunt peccare. I. 258. a. & b. An Angeli mali possint pœnitentiam agere. I. 258. b. Quomodo Angeli assumant corpora, & certo in loco constituantur. *ibid. per tot. cap.* XIV. An possint diversa recipere corpora eodem tempore. *ibid.* An Angeli moveantur localiter, & quidem in momento. I. 260. a. An unus Angelus possit esse in pluribus locis, vel plures Angeli in eodem loco. *ibid.* De merito, & lapsu Angelorum. I. 260. b. *per tot. cap.* XV. An meruerint, ac peccaverint statim ab initio in primo instanti. *Ibid.* Angeli boni meruerunt ex gratia Dei, mali peccarunt ex libero arbitrio. *ibid.* Hoc male negant Pelagiani, & Manichæi. *ibid.* Quis fuerit Princeps Angelorum malorum. I. 262. a. & b. Angeli mali quæ peccata commiserint. I. 262. b. Angeli mali non commiserunt stuprum, nec concubitum cum muliere. I. 263. a. Angelus malus vide *Dæmon*. De cælesti Angelorum Hierarchia. I. 268. b. *per tot. cap.* XVIII. Quot sint ordines Angelorum. I. 269. a. Quot sint Hierarchiæ. *ibid.* Ordo Angelorum Custodum explicatur. *ibid.* An Angeli Custodes teneant locum inferiorem Archangelis. I. 269. a. & b. An omnes Angeli cujuscumque Ordinis mittantur. I. 269. b. Quomodo Thalmudistæ numerent exercitus Angelorum. I. 269. b. & 270. a. Quomodo Angeli vigilent ad animarum custodiam, & dæmones ad perditionem illarum. I. 270. b. *per tot. cap.* XIX. An quilibet homo habeat Angelum Custodem. *ibid.* Angelos custodes negat Calvinus. I. 271. a. Quænam mirabilia excedant potestatem Angelicam. I. 272. b. An dies, quibus creatus est mundus, sint distinguendi per diversas cogitationes Angelorum. I. 280. a. An Angeli in Scriptura intelligantur nomine lucis. I. 242. a. & 284. a. An etiam Angelus sit creatus ad imaginem Dei. I. 305. b. Quod Angeli diversa officia sint consecuti ob propria merita, docet Origenes. II. 27. b. An habuerint gratiam efficacem. II. 44. a. *ac* 49. b. An Angeli habeant veram libertatem. II. 77. a. & 283. a. Mahumet docet, Angelos esse genitos ex flamma ignis. II. 272. a. Qui docent, mundum esse productum ab Angelis, impugnant primum fidei articulum. II. 281. a. Venient cum Christo ad judicium. II. 284. a. Quomodo Christo apparuerit Angelus confortans. III. 43. a. Origenes, & Didymus dixerunt Melchisedech esse Angelum. III. 94. a. Refutantur. *ibid.* & *seq.* Christus est caput hominum, & Angelorum. III. 100. b. An gratia, gloria, & perseverantia Angelorum sit ex Merito Christi? III. 100. b. & 101. a. An nec Angelus potuisset Deo satisfacere pro peccato? III. 125. b. Angeli boni erant irati ob peccatum nostrum, sunt autem pacificati per mortem Christi. III. 130. a. & b. Origenes putabat Christum etiam pro Angelis, & astris mortuum, ac ideo pœnas inferni non esse perpetuas. III. 129. b. An idem docuerint S. Hieronymus, & Tertullianus? *ibid.* Christus non assumpsit naturam Angeli ut dæmones liberaret, nec assumet. *ibid.* & *seq.* Domus Nazarethana vere fuit e Syria translata Angelorum ministerio Tertactum, inde in agrum Picentinum, nunc Lauretum. III. 146. b. & 147. a. Textus S. Lucæ dicentis, Angelum confortasse in agonia constitutum Christum, est genuinus. III. 160. b. & 161. a. Cur pro Angelis non fuerit institutum Sacramentum. III. 173. a. Lutherus Angelos, B. Virginem, & dæmones ipsos Sacramentorum Ministros admittit. III. 203. a. Catholici negant, Angelos esse Ministros ordinarios: bene vero possent esse extraordinarii. *ibid.* & *seq.* Angeli pluribus ministrarunt Eucharistiam. III. 204. a. An Angeli consecrarint S. Amphilochium? *ibid.* An possint esse Ministri Sacramentorum, etsi nequeant proprie loqui? *ibid.* Pro Angelis non sunt instituta Sacramenta. III. 226. b. & *seq.* Angelus nequit instituere Sacramentum. IV. 8. b. & 9. a. Ex sententia Baji, Lutheri, Pelagii sequeretur, Angelum, & Adamum sine gratia supernaturali habuisse meritum vitæ æternæ, Deumque esse finem ultimum hominis solum naturalem. V. 124. a. *ac* 140. b. §. III. & IV. Bertz docet, Adamo, & Angelis gratiam proprie dictam collatam esse. V. 141. a. *tot.* §. V. Bellelli agnovit, gratiam, & alia dona supernaturalia in prima Angelorum, & Adami conditione. V. 144. a. *tot.* §. IV. An Angelus potuisset Beatitudinem promereri solis naturæ viribus? V. 140. b. §. III. & IV. Bellelli docet, Angelos, & Adamum sine gratia supernaturali non potuisse legem servare, aut beatitudinem consequi. V. 144. a. In quo sensu gratia Angelorum, & Adami possit dici naturalis? V. 146. b. & 147. a. Adamus, & Angeli in statu naturæ integræ poterant cum sola gratia actuali sine efficaci opus supernaturale exercere. VI. 77. b. Non autem post lapsum. *ibid.* S. Angelis datam esse gratiam efficacem, omnes fatentur Thomistæ. VI. 72. a. Quæ differentia inter gratiam Adæ, & Angelis in statu innocentiæ datam, & gratiam post lapsum homini concessam? VI. 72. a. *ac* 77. b. Bajus circa gratiam Angelorum, & Adami undecim habet propositiones, quis earum sensus? & quomodo eædem ab Augustinianis refutentur? VI. 169. a. & b. Examinantur, & damnantur propositiones Quesnellii prolatæ de gratia Adamo, & Angelis concessa. VI. 180. b. & 181. a. & b. An Angeli habuerint adjutorium *quo*. I. 311. a. Quam gratiam habuerint ad perseverandum. *ibid.* a. & b.

Anglia. Quæ in ea evenerunt sub Henrico, & Elisabetha, prædixit Castriana Virgo. II. 278. a. Ordinationes Anglorum essent validæ si fierent ab Episcopo rite consecrato, & legitima forma utente. IV. 291. a. Merito dubitatur de legitima illius Præsulum successione, ac de forma, quam adhibent. *ibid.* Qualiter Ordinationes factæ jussu Henrici VIII. Regis Anglia.

gliæ. IV. 261. b. Ejus vita, & vitia enarrantur. *ibid.* Ulterior Historia Angliæ. *ibid.* Henricus VIII. admisit Missam, & Ordinis Sacramentum, se tamen ipsum supremum Ecclesiæ caput constituit. *ibid.* Quam formam Ordinationum introduxerit Eduardus successor Henrici. *ibid.* An usque ad hujus regimen Ordinatio sit facta ritu Catholico. *ibid.* Sub hoc omnes vere hæreses Londini synagogas erexerunt. *ibid.* Ab ipso prodiit Rituale Eduardi VI. *ibid.* Henricum, & Eduardum secuta est Elisabetha; hujus vitia & Catholicis illatæ persecutiones enarrantur. *ibid.* Regina Maria laudatur. *ibid.* Cassæ, & nullæ sunt Ordinationes Anglorum. *ibid. & seq.* Parkerus non fuit Episcopus. IV. 292. a. An Guilelmus Barlow fuerit Episcopus? *ibid.* An Joannes Scoræus? *ibid.* An Milo. *ibid.* Forma Ordinationis in Rituali Eduardi præscripta pro Consecratione est insufficiens. *ibid.* a. & b. Ordines sub Schismate Eduardi invalide, sub schismate Henrici male sunt collati. IV. 292. b.

Anglus. Libertini Angli docent, licitum esse aliquando negare fidem. II. 308. a. Impugnantur. *ibid.* a. & b. Fatentur Angli septem esse Sacramenta. III. 185. b. Anglus admittit, Ordinem esse Sacramentum. IV. 253. b. In Ordinatione Diaconi utebatur unctione. IV. 268. b. Vide *Anglia*.

Animæ humana quomodo percipit. I. 20. b. & 21. a. Ejus essentia in quo consistat. *ibid.* An animabus Sanctorum visio Dei clara differatur usque post diem Judicii? I. 82. a. *ac* 85. a. In quo sensu sit mortalis? I. 57. b. An præscientia Dei lædat libertatem animæ? I. 100. a. Animæ præexistentia ante unionem cum corpore est fictio Origenis. I. 139. a. Anima non potuit mereri prædestinationem ante unionem cum corpore. *ibid.* Anima damnatorum quomodo crucietur ab igne infernali materiali? I. 267. b. & *seq.* Quomodo Angeli vigilent ad animarum custodiam, & dæmones ad perditionem earum? I. 270. b. *per tot. cap.* XIX. An anima rationalis sit corpus? I. 297. b. Affirmative respondet Atheus, & Epicurus. *ibid.* Transmigrationem animarum admittentes rejiciunt matrimonia. II. 6. a. & b. Per carnem, & concupiscentiam transit peccatum originale in animam. II. 14. b. Quod anima reprobetur propter scelera commissa antequam fuerit unita corpori, docet Origenes. II. 27. b. Non dantur duæ animæ in homine. II. 74. b. Anima quod sit portio Dei, credit Mahumet. II. 272. a. Ac hujus felicitatem constituit in carnalibus oblectamentis. *ibid.* Anima Christi fuit sensu & ratione prædita. II. 282. a. Fuit in Christo perfecta humanitas ex corpore, & anima. *ibid.* Animæ immortalitas duodecimo articulo asseritur. II. 288. b. An fides maneat in animabus beatorum ac damnatorum? II. 313. b. An fides, & spes maneant in animabus Purgatorii? II. 314. b. In animabus damnatorum datur amor Beatitudinis, sed non spes illius. *ibid.* Christus assumpsit animam humanam. III. 40. b. Hanc ei plures denegant substituentes pro anima Divinitatem. *ibid.* Apollinaristæ admisere in Christo animam sensitivam, mente, & ratione privatam. *ibid.* Secundum Philosophos recentiores sola anima rationalis potest sentire. III. 41. a. Probatur animam Christi habuisse mentem & intellectum. *ibid.* Anima Christi præter scientiam increatam habuit scientiam infusam creatam. III. 41. b. Acquisitam, & experimentalem. *ibid.* Beatificam. III. 42. a. *ac* 43. a. Non autem comprehensivam. III. 42. a. Quomodo in anima Christi simul esse potuerit scientia beatifica, & summa tristitia? III. 43. a. & b. Qui in Christo adstruit carnem sine anima, aut solam animam sensitivam concedit, Monothelita est. III. 44. a. Quomodo Christus pro nobis animam suam posuerit, quomodo nos pro fratribus debeamus animam ponere? III. 115. a. & b. Character Sacramentalis animæ inhæret, & est indelebilis. III. 239. a. Citra fidei periculum negari potest, characterem esse rem distinctam ab anima. *ibid.* b. Christus prius contulit sanitatem animæ, dein corporis. IV. 230. a. & b. & 231. a. Anima a corpore separata patitur. V. 134. b. An hoc etiam contingat in animabus Sanctorum. *ibid.* Vid. *Animus*.

Animal caret libero arbitrio. I. 313. b. Animal immundum comedere cur non fuerit licitum in veteri lege? II. 183. b. Occisio animalium non prohibetur quinto præcepto decalogi. II. 192. b. De discretione animalium in lege veteri consucta. II. 193. b. Ægyptii cur eam habuerint. *ibid.* Quænam animalia immunda? *ibid. & seq.* Quid per hoc significetur? II. 194. a. Per immolationem animalium fuit signatus Christus, & contemptui data idololatria. *ibid.* In veteri lege animalia mactabantur loco peccatorum. III. 216. b. Figurabatur Christus pro nobis crucifigendus, & moriturus. *ibid.* Quale discrimen inter coitum hominum, & animalium. IV. 301. a.

Animalis homo quid sit? II. 296. a.

Animatus. De obedientia rerum animatarum, & inanimatarum. II. 176. b. *ac* 177. b.

Animus. An præscientia Dei lædat libertatem animorum? I. 100. a. Animus hominum incorporeus est, & spiritalis naturæ. I. 297. b. Non est portio divinæ substantiæ. I. 298. a. Non est creatus extra corpus. I. 298. b. An anima sive animus creetur ex nihilo? I. 299. b. & *seq.* Non ex semine & traduce corporali producitur. *ibid.* Quomodo anima dependeat a corpore? I. 301. a. & b. An animus sit indifferens ad ingrediendum hoc, vel illud corpus? I. 301. b. An animus separatus a corpore possit sentire? *ibid.* Quomodo contrahat peccatum Originale, si creatur? I. 302. a. An animus sit in qualibet parte corporis totus? I. 302. b. Animus sive anima est immortalis. I. 303. a. & b. De transmigratione animarum. I. 304. a. & b. An migrent quoque in corpora bestiarum. *ibid.* De circuitu animorum ad mentem Platonis. I. 305. a. Qualiter homo sit factus ad imaginem Dei secundum animum. I. 305. b. An Divina imago non tantum in animo, sed etiam in corpore reluceat? *ibid.* Idem animus humanus est voluntas, & intellectus. I. 314. a. Mors corporis, & animæ est pœna peccati Adæ. I. 317. b. & *seq.* Quomodo fieri debeat ad Communionem præparatio animi? IV. 109. a.

Anna Bolena. Vid. *Anglia*.

Anna (S.) in quo sensu possit dici avia Dei? III. 59. a. An Beatissimæ Virginis Parentes fuerint Joachim, & Anna? III. 33. a. & b. unde habeat ortum. III. 33. b. Qualem habuerit anulum nuptialem. IV. 338. a.

Anniculus. Montanistæ ad confectionem panis pro materia Eucharistiæ adhibebant sanguinem infantis anniculi. IV. 58. b.

Annihilatio an detur naturaliter? I. 245. a.

Annotatio utilis legendi S. Scripturam. I. 63. b. Utilis de quibusdam libris apocryphis tractantibus de summa Trinitate. I. 183. b. & 184. a. Item alia circa Constitutiones Apostolicas Clementis Romani. I. 183. a. Vid. *Regula*.

Annuntiatio B. V. contigit 25. Martii. III. 142. a. & 143. a. *ac* 158. a. Die eodem Christus est mortuus. III. 158. a.

Annus. Regnum Christi post resurrectionem mille annis duraturum reprobatur. I. 82. a. Explicatur locus Apocalypseos de 1000. annis loquens. I. 83. b. Quo anni tempore mundus sit productus? I. 288. a. Quo diluvium? I. 288. b. Qualis mensis primus in anno? *ibid.* Fabulæ Ægyptiorum in numero annorum. I. 290. a. De annis Lunaribus. *ibid.* In quo differant anni lunares a solaribus. III. 13. a. Anni Patriarcharum non sunt breviores nostris. *ibid.* De anno nativitatis Abrahæ. *ib.* a. & b. Legis Mosaicæ promulgatæ. *ibid.* b. Excidii Trojani, institutionis Olympiadum, & Romæ conditæ. *ibid.* Quid sit annus Sabbaticus. III. 13. b. Quomodo enumerentur anni Sabbatici. III. 14. a. An subsistat hæc enumeratio relate ad Danielis hebdomadas, & ad Æram Christianam. III. 14. b. & 15. a. & b. Quo anno Christus sit natus. *ibid.* Quo anno inceperit Æra Vulgaris. *ibid. & seq.* Quot annis mundus stabit. I. 291. b. Quid annus maximus. *ibid.* In qua ætate censeantur adesse anni discretionis, ut quis teneatur ad Communionem? IV. 99. b.

Anomæus. Docuerunt Anomæi, quod Deus possit videri ab intellectu creato virtute naturali. I. 66. a. Error Anomæorum de spiritu S. I. 202. a.

Anonymus qui publicis, atque privatis scriptis libros Berti, atque Bellelli impetivit variis calumniis, se tandem prodidit Præsulem Viennensem. VII. 17. & 57. a. In Libris *Bajanismus, & Jansenismus redivivus* inscripti textus Berti, & Bellelli sunt mutilati, divulsi e loco suo, atque artificiose ad conflandam calumniam collecti. VII. 19. Vide *Saleon.* Anonymus putat propositionem 38. Baji esse damnatam in sensu charitatis actualis. V. 8. b. & 84. b. Contrarium probatur ex Theologis, ratione, & solutione objectionum. V. 85. a. & b. & *seq. usque ad cap.* II. Anonymus objectiones sibi fingit, quas ipse non solvit. V. 10. a. & b. & 103. a. & b. Hæsitat de rebus certissimis. *ibid.* Lensæi verba Anonymus profert detruncata. V. 9. a. *ac* 102. a. Objectioni Anonymi contra Bellelli factæ examinantur, & solvuntur. V. 113. b. tot. §. VI. Quas in Berti calumnias Anonymus proferat? V. 2. b. 31. a. 40. b. & 41. a. 44. b. 46. a. & 108. a. Ejus objectiones contra Berti productæ examinantur. V. 108. a. & b. Norisius ab Anonymo racite, ac temere impetitur. V. 30. a. 109. a. & b. Quomodo Anonymus exponat Articulum 27. Baji? V. 12. a. & 119. *num.* II. Anonymi in Bellelli multiplicatæ calumniæ. V. 2. b. & 111. a. *tot. cap.* III. b. Calumniam quoque mendaciter insert. V. 28. b. & 114. b. Calumnias auget Anonymus. V. 13. a. & b. & 120. *num.* IV. Anonymi artificia denudantur. V. 74. *num.* XIV. Anonymus mutilata recenset Baji loca. V. 12. a. & 136. b. Anonymi objectiones contra impossibilitatem status naturæ puræ factæ solvuntur. V. 136. a. *tot.* §. IX. *ac* 141. b. *tot.* §. VI. Solvuntur objectiones Anonymi, quibus probare nititur, Bellelli deviasse ad sensum damnatæ propositionis 27. Baji. V. 145. a. *tot.* §. VI. Sententia, quæ dicit, omnia opera deliberata in Deum referenda esse ex præcepto, ab Anonymo per calumniam rejicitur. V. 164. b. Solvuntur objectiones Anonymi contra necessitatem gratiæ ad actum charitatis Dei prætensam. V. 171. a. Contra sententiam de operibus infidelium. V. 171. b. & *seq.* Contra fidem, spem, & timorem sine charitate elicitos. V. 174. a. Contra expositionem textus, *Sive manducatis, sive bibitis, &c.* V. 174. b. Contra præceptum referendi omnia opera in Deum. *ibid.* Solvuntur objectiones Anonymi, quibus probare nititur, Berti esse Bajanum, & ejus doctrinam renovare errores Baji in propositionibus 35. 36. 25. 26. 28. & 29. contentos. V. 179. b. & *seq.* Anonymi objectiones adversus Bellelli colliguntur, & exsufflantur. V. 186. a. §. VI. Ejus objectiones contra definitionem gratiæ a Bellellio, & Berti datam factæ solvuntur. VI. 74. a. *tot.* §. II. Vasquez ab Anonymi calumnia purgatur. VI. 93. b. & *seq.* Objectiones Anonymi contra Augustinianos, quod Jansenium in doctrina de gratia sequantur, solvuntur. VI. 99. b. *tot.* §. VIII. Anonymi objectiones contra delectationem victricem allatæ solvuntur. VI. 100. a. & *seq.* Anonymus circa materiam de delectatione indeliberata prave interpretatur verba S. Augustini. VI. 8. b. & 101. b. & *seq.* Solvuntur objectiones Anonymi, quibus probare nititur ab Augustinianis tolli libertatem indifferentiæ. VI. 101. a. & b. Solvuntur objectiones Anonymi, quibus intendit probare ex Berti sententia sequi impossibilitatem servandi omnia præcepta. VI. 104. a. *tot.* §. IX. Solvuntur Anonymi objectiones volentis, quod Berti, & Augustiniani idem doceant in materia de gratia efficaci, & sufficiente, quod Jansenius in secunda propositione. VI. 106. a. *tot.* §. X. Solvuntur Anonymi objectiones, quibus probare contendit ex opere Berti progredi tertiam propositionem Jansenii. VI. 108. a. *tot.* §. XI. Berti opus suum purgat contra Anonymum ab errore propositionis quartæ Jansenii. VI. 109. b. §. XII. Solvuntur objectiones Anonymi contra gradus concupiscentiæ, & gratiæ allatæ. VI. 106. b. Anonymus nequit ex opere Berti evincere, eum docere, Christum pro solis electis esse mortuum. VI. 111. a. §. XIII. Quomodo Jansenius, & quomodo Augustiniani explicent in Deo voluntatem antecedentem, & consequentem salvandi omnes homines? VI. 91. a. §. VI. *ac* 112. a. & b. & *seq.* Berti non negat, Christum pro omnibus omnino hominibus esse mortuum. VI. 117. a. *tot.* §. V. Solvuntur objectiones Anonymi contra prædictam Berti conclusionem allatæ. VI. 118. a. & *seq. usque ad cap.* III. Berti se defendit contra Anonymum, quod admiserit omnibus hominibus præparari sufficientia remedia, & gratias tam externas, quam internas. VI. 130. a. Anonymus injuste objectat Bellellio delectationem invincibilem. VI. 21. a. & b. 138. b. *ac* 24. b. & 143. a. Sine causa carpit Anonymus in Bellellio, delectationem consistere in actibus indeliberatis. VI. 21. b. *ac* 139. a. Anonymus ex systemate Bellelli necessitatem exculpere conatur. *ibid.* Anonymus criminatur, Bellellium male uti exemplo oculorum in explicanda gratia. VI. 23. a. & b. & 141. a. Anonymus vult probare, Bellellium in sensu Jansenii explicare necessitatem absolutam, & conditionatam, antecedentem, & consequentem. VI. 27. a. & 145. & 146. Anonymus tradit, distinctionem *in sensu composito, & diviso* esse fraudulenter a Bellellio usurpatam. VI. 28. a. 145. b. 146. b. & 147. a. Anonymus ait Bellellium non bene explicare necessitatem consequentiæ. VI. 27. a. & *seq.* 145. b. *ac* 147. a.

Anony-

Anonymus necessitatem actus secundi a Bellellio explicatam tamquam novitatem hæreticam arguit. VI. 29. a. 145. b. & seq. & 147. a. Bellellio non nocet, quod doceat esse difficultatem conciliandi gratiam cum libertate. VI. 147. b. Solvuntur objectiones Anonymi, quibus vult evincere, Bellellium docuisse quinque propositiones Jansenii. VI. 148. b. & 149. a. Contra Anonymum Bellelli defenditur auctoritate Doctorum librum suum approbantium. VI. 158. b. & 159. a. Principium duarum delectationum Jansenisticum ab Anonymo describitur. VI. 57. a. & b. 163. b. & 164. a. Anonymus non nisi per calumniam Augustinianos arguit Bajanismi, & Jansenismi ex eo, quia putat ex principiis Augustinianorum profluere errores Baji, & Jansenii, cum ex verissimis principiis falsissimæ sequelæ deduci possint. VI. 155. a. & b. Contra Anonymum Bellelli defenditur in doctrina duarum delectationum. VI. 164. a. & b.

Anteadamita. Vid. *Adamus*.

Antecedens. Vid. *Voluntas*.

Antecedo. De voluntate Dei antecedente. I. 127. b.

Antenicæni Patres asserunt, Christum apparuisse Patriarchis in veteri Testamento, quoties legitur, Deum apparuisse. I. 189. a. & 191. a. Eorum opinio de generatione æterna Patris. I. 192. a. *per tot. cap.* IX. Apologia horum Patrum. I. 216. a. & *seq.* Iidem eximuntur a falso dogmate Arianorum. *Ibid. per tot. lib.* VIII.

Antetrinitarii refutantur. I. 174. a. *per plura capita integra*. Item in errore circa æternam Patris cælestis generationem. I. 191. a. *per tot. cap.* IX.

Anthropomorphitæ quinam revera sint, & quid senserint de Deo. I. 47. a. nequeunt probare Deum habere corpus ex eo, quia Christus dicitur sedere ad dexteram Patris. II. 284. a.

Anthropomorphos, seu formæ corporeæ non est Deus. I. 44. b. Ab hoc errore vix potest excusari Melito Asianus. *Ibid.* a. & b. Minus excusatur Tertullianus. I. 45. a. & b. Bene vero ab hoc errore eximuntur S. Epiphanius, & Audius. I. 45. b. & 46. a.

Antichristus. De ejus miraculis. I. 274. a. An possit esse spes de hujus salute? II. 314. b.

Antiochenus. In quo sensu Synodus Antiochena rejecerit verbum ὁμοούσιος. I. 201. a. Antiochenæ Synodus, quæ damnarunt Paulum Samosatensem, non una tantum, sed plures fuere. I. 202. a.

Antiochenus (Joannes) Vid. *Joannes*.

Antiochus (Epiphanes). De Antiocho Epiphane non potest intelligi prophetia Danielis. III. 8. a.

Antipsychus. Soldurii apud Gallos, & Decii apud Romanos vocantur *Antipsychi*, quia se pro aliis morti tradiderunt. III. 104. b.

Antiquus. Quid sit lex Divina antiqua? II. 174. b.

Antristita. Vid. *Abbatissa*.

Antitypum. In quo sensu Eucharistia dicatur Antitypum? & in quo non possit vocari Antitypum? IV. 78. b. An S. Cyrillus S. dona vocet antitypa? IV. 84. a. In quo sensu Christus in Eucharistia sit Antitypus sui ipsius, & species panis, & vini sint antitypa Corporis, & Sanguinis Domini. IV. 68. a. & b.

Antonius Monachus Lirinensis. IV. 265. b.

Anulus Episcopi quid significet? IV. 298. b. De anulo nuptiali. IV. 338. a. Qualem habuerit B. Virgo, & qualem S. Anna. *Ibid.*

Apellejanus docuit Corpus Christi esse formatum de cælo, æthere, sideribus. III. 27. b. Vide *Corpus*. Refutatur. III. 37. a. & *seq.*

Apellita asserens Christum non esse genitum ex Maria Virgine impugnat tertium fidei articulum. II. 281. b. Negans, quod Christus surrexerit in corpore vero, damnatur quinto fidei articulo. II. 283. b.

Apelles negans carnis resurrectionem refutatur. II. 285. b. & 286. a.

Aphthartodocitæ tribuens Christo corpus doloribus non obnoxium impugnatur quarto fidei articulo. II. 282. a. Hi hæretici progressi sunt a Juliano Halicarnasseo, & Gaino. III. 35. b. Docuerunt Christum assumpsisse corpus incorruptibile. *Ibid.* In suum errorem induxerunt plures etiam Hierarchas primarios, & Monachos. *Ibid.* Imo & ipsum Imperatorem Justinianum, qui postea omnes Episcopos vi ad sibi consentiendum cogere voluit. *Ibid.* Refutantur. III. 37. a. Dicunt passionem Christi factam per miraculum. *Ibid.*

Apocalypsis liber an adstruat regnum mille annorum. I. 84. a. A quibus rejectus, & cur. *Ibid.* Vide *Annus*.

Apocrisarii quodnam munus obirent. IV. 265. b.

Apocryphus. Annotatio utilis, an libri Dionysii Areopagitæ agentes de Divinis Nominibus, & Theologia mystica sint Apocryphi. I. 183. b. & 184. a. Item de aliis quibusdam libris Apocryphis circa Mysterium Trinitatis. *Ibid.* An Epistola Prochori de historia S. Joannis sit apocrypha. I. 184. a. An Constitutiones Clementis Romani sint apocryphæ. I. 183. b. An similiter Conciones S. Zenonis Episcopi Veronensis sint apocryphæ. I. 184. a. Apocryphus potest esse liber triplici sensu. II. 62. a.

Apollinaristæ. Contra hunc defenditur, Christum habuisse animam sensu, & ratione præditam. II. 282. a. Negat Christum habuisse animam humanam. III. 40. b. Asserit vicem animæ gessisse divinitatem. *Ibid.* Tandem Christo tribuit animam sensitivam mente, & ratione carentem. *Ibid.* Refutatur. *Ibid.* & *seq.* Est annumerandus Monothelitis. III. 44. a. Sentit cum Nestorio in materia unionis hypostaticæ. III. 55. b. & 56. a. S. Cyrillus ob Capitula quædam a Nestorio habetur ut Apollinarista, aut Arianus. III. 54. a. sed defenditur ab hac noxa. III. 59. b. & 60. a. Eutyches cum Apollinaristis docuit, carnem Christi ita esse Divinitate absorptam, ut non nisi corpus phantasticum haberet, & Divinitas fuerit cruci affixa. III. 71. a. & b. Utrque refutatur. III. 71. b. & *seq.* An docuerit, Confirmationem non esse Sacramentum? IV. 2. b.

Apollinarius errorem Millenariorum propugnavit. I. 88. b. Vid. *Apollinaristæ*.

Apollo cur vocetur Smintheus. I. 270. a. Apollo aut homo obscœnus, improbus, aut sol est, minime vero Deus. II. 269. a.

Apollonius nequit comparari Christo. III. 24. b.

Apologiæ Patrum Antenicænorum habetur. I. 216. *per tot. lib.* VIII. De Apologia Athenagoræ pro Christianis facta. I. 218. b. & 219. a. Apologiæ Baji nulla ratio est habenda. V. 100. b. Apologia Casuistarum rejecta a Galliarum Episcopis, ubi reprobat sententiam de operibus in Deum referendis. V. 165. b.

Apostasia. Juxta Lutheranos per solam Apostasiam amittitur gratia Sanctificans. II. 169. b. Quanto rigore Disciplinæ fuerit punita in primitiva Ecclesia. IV. 207. a. & b. An hæretici ad fidem conversi publicam pœnitentiam subire debuerint. IV. 223. a. Ob hanc potest fieri divortium. IV. 336. b.

Apostata non ordinetur. IV. 296. a.

Apostolicus. Symbolum Romanæ Ecclesiæ tamquam apostolicum est recipiendum. II. 278. b. *per tot. cap.* VI. Apostolici textus ad Romanos 14. 1. ad Corinth. 10. spectantes ad opera in Deum dirigenda afferuntur, & explicantur. V. 162. b. V. *Regula*.

Apostolus. Apostoli Legalia ex sincero animo sine simulatione observarunt. II. 197. a. & b. Cur Apostoli præceperint gentibus Neo-Conversis abstinere ab immolatis simulacrorum? II. 200. a. Quantam auctoritatem habeant canones Apostolorum? II. 129. a. De horum numero. *Ibid.* Quando conditi? *Ibid.* Ex his Canon XLV. videtur congestus a Rebaptizantibus. *Ibid.* Apostoli nec voluerunt, nec potuerunt mentiri. II. 273. b. 274. b. & 275. a. Ipsimet Apostoli condiderunt Symbolum. II. 279. b. Cur illud in Actis Apostolorum non sit annotatum? II. 280. a. Vid. *Symbolum*. Venient cum Christo ad judicium. II. 284. a. Quomodo erunt judices. *Ibid.* Divinum est opus, quod per Apostolos, homines rudes, & plebejos Evangelium sit prædicatum. III. 22. a. In quo sensu Verbum dici possit Apostolus, & Sacerdos? III. 62. b. Christus est auctor reconciliationis soluto pretio, Apostoli autem per prædicationis officium. III. 115. b. & 116. a. De vocatione Apostolorum. III. 153. b. & 154. a. Quid significent hæc nomina *Simon Petrus*? III. 154. a. Cur idem dictus sit Cephas? *Ibid.* An Petrus, vel Christus, vel fides sit Petra? *Ib.* Quid significet nomen Paulus? *Ibid.* Quid significet nomen Andreas? *Ibid.* Quid Jacobus, & Joannes filii Zebedæi? cur dicti Bohanerges? *Ibid.* Quid Philippus? unde ortum traxerit? *Ibid.* Quid Bartholomæus? an idem sit ac Nathanael? *Ibid.* a. & b. Quid Matthæus, qui & Levi dicitur? *Ibidem*. Quid Thomas, qui & Didymus appellatur? cur dicatur Geminus? III. 154. b. Quid Judas Thaddæus? cur dictus etiam Lebbæus? *Ibid.* Quid Simon Chananæus? *Ibid.* Cur Judas proditor vocetur Iscariotes? an natus sit in vico Scharioth, vel in urbe Carioth? *Ibid.* Cur indigebant Apostoli lotione pedum, cum excepto Juda fuerint mundi omnes? III. 189. a. An S. Bonaventura putarit, Confirmationem esse institutam post mortem Apostolorum in Concilio Meldensi? Pœnitentiam autem ab Apostolis? III. 192. a. Apostoli erant Sacramentorum dispensatores, non institutores. III. 192. b. Quædam ceremoniæ proveniunt a tempore Apostolorum, quædam in toto orbe observantur, quædam in Ecclesiis privatis. III. 242. a. Cur utamur aqua lustrali? III. 246. a. Hujus usus descendit a tempore Apostolorum. *Ibid.* Marcellus per eam fugavit dæmones, & eorum præstigia. *Ibid.* Cur Apostolus loquens de Baptismo utatur voce *Baptismatum* in numero plurali? III. 250. b. & 251. a. An Apostoli in Spiritu S. fuerint baptizati in die Pentecostes? III. 253. b. & 254. a. Baptizati a Joanne iterum sunt de novo baptizati ab Apostolis. III. 254. b. An Joannes, vel saltem Apostoli ante Passionem Christi baptizarint in Nomine SS. Trinitatis? VI. 206. III. 255. b. & 256. a. An ante passionem Christi quando Christus baptizatus est a Joanne, fuerit Baptismus institutus? III. 257. b. Ante mortem Christi Apostoli baptizabant Baptismo Christi, non Joannis. *Ibid.* Neque ab Apostolis Baptismus absque invocatione SS. Trinitatis expressa collatus fuit. III. 271. a. ac 273. b. Apostoli non baptizabant in nomine Christi ob dispensationem aliquam a Christo obtentam. III. 273. b. ac 277. a. Explicatur textus Scripturæ, qui videtur contrarius. III. 274. a. Salmasius, Vitringa, & Phereponus hæretici recentiores negant esse antiquam ab Apostolis desumptam consuetudinem Pædobaptismi, sed omnes esse baptizatos ætate jam adulta. III. 306. a. & b. An gratia miraculorum per manuum impositionem solis competebat Apostolis? IV. 3. b. Non soli Apostoli erant ministri Confirmationis, sed etiam eorum successores Episcopi. IV. 3. b. An Apostoli dederint per manuum impositionem solam gratiam linguarum, & miraculorum sine gratia aliqua interna? IV. 4. a. & b. Apostolorum Constitutiones falso inscribuntur Clementi. IV. 7. a. & b. Apostoli multa constituerunt ad Ecclesiæ utilitatem, non quidem a Christo immediate tradita, sed tamen potestate ab eodem Christo accepta. IV. 265. a. Non Apostoli instituerunt, sed promulgarunt Sacramentum Confirmationis. IV. 8. b. Instituta sunt ab Apostolis Sacramentalia, non Sacramenta. *Ibid.* Apostoli, & Ecclesia nequeunt omittere, aut mutare materiam Sacramentorum a Christo præscriptam. IV. 12. b. & 13. a. An Apostoli Confirmationem dederint per solam impositionem manuum sine unctione Chrismatis? *Ibid.* Quam formam adhibeant Latini in Confirmatione? IV. 18. b. An hæc proveniat ex Apostolica traditione? *Ibid.* Oratio unctionem, & impositionem manuum præcedens non est forma Confirmationis. *Ibid.* An Sacerdos simplex olim confecerit Chrisma auctoritate Apostolica? IV. 24. b. Aut saltem Confirmationem contulerit? *Ibid.* & *seq.* Adulti sciant etiam memoriter Orationem Dominicam, Salutationem Angelicam, & Symbolum Apostolorum, antequam recipiant Confirmationem. IV. 30. a. & b. An usus Compatrum descendat a tempore Apostolorum pro recipiendo Sacramento Confirmationis? IV. 40. a. Patrinus, & confirmandus sciant memoriter Orationem Dominicam, Salutationem Angelicam, & Symbolum Apostolorum. *Ibid.* Viguit in Romana Ecclesia ab Apostolorum ætate ad hanc usque perpetuus azymi usus. IV. 54. b. & *seq.* An totus Christus fuisset sub speciebus panis, si Apostoli in triduo mortis Christi panem, & vinum consecrassent? IV. 102. b. & 103. a. Christus Eucharistiam instituens præcepit Apostolis, ut illam in Sacrificium offerrent. IV. 113. b. Templa sint consecrata ab Episcopo. IV. 125. a. An Apostoli, & Papæ priorum sæculorum habuerint dedicationes Templorum? *Ibid.* Cur Symbolum Apostolorum vocetur Confessio? IV. 164. b. An Apostoli injunxerint satisfactionem. IV. 214. a. Quomodo intelligendum illud Apostoli: *Tradidit Satanæ in interitum Carnis*. *Ibid.* Pœnitentia publica originem habet a tempore Apostolorum. IV. 219. a. Tempore Apostolorum non dabantur Canones præscribentes Pœnitentiam publicam. *Ibid.* Sed rigor manen-

manendi in pœnitentia aliquot annis primum postea est introductus. *ibid.* Et hoc occasione hæresum Novati, & Montanii. *ibid.* a. & b. An Sacramentum Extremæ Unctionis sit immediate institutum a Christo, vel mediate ab Apostolis. IV. 233. a. & b. *ac* 234. b. Et quando. *ibid. & seq.* Forma indicativa, & deprecativa est sufficiens pro Extrema Unctione, dummodo non sit substantialiter diversa ab ea, quam Christus, & Apostoli tradiderunt. IV. 229. a. *ac* 240. b. An Apostoli administrarint Sacramentum Extremæ Unctionis, antequam facti sint Sacerdotes. IV. 234. a. An prima Tonsura fuerit in usu a tempore Apostolorum. IV. 259. a. An Christus Apostolos consecrarit Episcopos. IV. 273. a. & b. A tempore Apostolorum Episcopi Ordine, ac dignitate præfuerunt Presbyteris. IV. 276. b. & 277. a. Quinam vocentur Apostoli. IV. 280. a.

Apotheosis. Quid sit. I. 2. b. Tiberius ob Acta in laudem Christi a Pila o data petiit illius apotheosim. III. 23. b. Critici hoc negantes refutantur. *ibid. & seq.*

Appellantes quinam dicantur. VII. 59. b. Eorum ratiocinatio. VII. 63. a. Morti proximi ajebant se delaturos suæ appellationis libellos ad Christi tribunal. VII. 64. b.

Appellatio an licita sit a sententia Papæ ad futurum Concilium. II. 100. b. 101. & a.

Appetitus. Bellelli defenditur, quod non inciderit in errorem Baji docendo, creaturæ rationali inesse naturaliter appetitum ad ipsam visionem Dei intuitivam. V. 130. a. & b. Scotus & Mastrius agnoscunt in creatura rationali appetitum innatum videndi Deum. V. 103. a. Impossibilitas status naturæ puræ probatur ex innato appetitu videndi Deum. V. 130. b. Appetitus tendens in objectum secundum sensum delectabile non est ipsa concupiscentia, ut putant Pelagiani. V. 133. a.

Approbatio. Sacerdos ut sit Minister legitimus Pœnitentiæ, extra mortis articulum debet habere Jurisdictionem, & approbationem ab Episcopo. IV. 193. b. Sacerdos in Ordinatione accipit potestatem absolvendi, per jurisdictionem autem, & approbationem Episcopi acquirit subditos, in quos exercere possit potestatem. *Ibid.* An Sacerdos sine ista approbatione nec veniale possit absolvere. *Ibid.* De approbatione Regularium vid. *Regularis*. An etiam laurea decoratus, aut Doctor teneatur subire examen pro obtinenda approbatione. IV. 194. a. An confessarius ad libitum Pœnitentis electus pro reservatis ex indulto Apostolico debeat habere approbationem ab Episcopo. IV. 195. a.

Aprilis an primus sit mensis in anno. I. 288. b. & *seq.*

Apulejus an verum sit, quod in asinum sit mutatus. I. 274. b.

Aqua est facta prima die. I. 283. a. Communis substantia rerum creatarum est aqua. I. 283. b. Petra, unde fluxerunt aquæ, figurabat Christi latus apertum. III. 116. a. & b. Vide *Mutatio*. Qualis sanguis ex aperto Christi latere profluxerit? III. 168. a. Quid de eo sentiant Calvinus, & alii. *Ibid.* An fluxerit promiscue cum aqua, vel separatim? *Ibid.* An Longinus latus Domini aperuerit? *Ibid.* Aqua Lustralis est Sacramentale, non autem Sacramentum. III. 172. b. Nec ex institutione Divina peccata dimittit. III. 188. a. & b. Quomodo intelligendum illud: *Mundans Ecclesiam lavacro aquæ in verbo vitæ*? III. 199. a. Aqua est causa instrumentalis gratiæ in Baptismo. III. 232. a. & b. Elementi aquæ præconia. III. 249. a. Narcissus, ut sacræ lucernæ arderent, signo crucis aquam convertit in oleum. III. 245. b. Cur in Ecclesia utamur aqua lustrali? III. 246. a. Hujus usus descendit a tempore Apostolorum. *Ibid.* Marcellus per eam fugavit dæmones, & eorum præstigia. *Ibid.* Christus sanctificavit aquas Jordanis per Baptismum suum. III. 258. a. Manichæi, & Pauliciani non adhibuerunt aquam in Baptismo, quia eam putabant a principio malo productam. III. 260. a. Aqua est typus passionis. III. 261. b. Non est Ecclesiæ Romanæ recens usus, sed Patrum traditione derivatus, ac retinendus, consecratio, ac benedictio aquæ Baptismo deservientis. III. 262. b. Benedictio aquæ baptismalis approbatur miraculis. III. 263. a. Fons baptismalis per 60. annos prope Magdeburgum incorruptus permanens, adveniente Ministro Lutherano statim computruit. *Ibid.* Vid. *Baptismi materia*. An aqua vino admixta sit materia Eucharistiæ? IV. 62. b. Vid. *Eucharistiæ materia*. An aqua vino admixta transeat in substantiam vini? IV. 63. b. & 64. a.

Aquarius. Damnantur Aquarii, Hydroparastatæ, & Ebionæi meram aquam pro consecratione Calicis adhibentes. IV. 60. b. Eundem errorem docuerunt Encratitæ, Hydroparastatæ, Marcionitæ, & Manichæi. *Ibid.* Beza, & Melanchthon docuerunt, in defectu vini posse adhiberi alium liquorem pro consecratione Calicis. *Ibid.*

Arabia. An tres Magi fuerint ex Arabia? III. 145. b. & 146. a.

Aragonia. In Aragonia in die Commemorationis omnium defunctorum Sacerdotes sæculares duas, Regulares tres celebrant Missas. IV. 129. b.

Ararat. Vid. *Armenia*.

Arausicanus. Quando celebrata fuerit Synodus Arausicana? II. 60. a. Proscripsit Semipelagianos. *Ibid.* An ab Arausicana Synodo, & Maldonato sit propugnata hæc propositio? *Liberum arbitrium sine gratia actuali non valet, nisi ad peccandum*. V. 87. a.

Arausicanus Canon. Canon Arausicanus loquitur de unctione verticis tamquam ceremonia Baptismi, non de Confirmatione. IV. 12. b. 13. a. 22. b. & 23. a.

Arbe fuit pater Gigantum. I. 296. a. & b.

Arbitrium. Error Monachorum Adrumetinorum circa gratiam, & liberum arbitrium. I. 110. a. Eumdem errorem docuere Semipelagiani. *Ibid.* Electi non prædestinantur ob prævisa merita comparanda sola facultate liberi arbitrii. I. 139. a. Libera acceptatio, & bonus usus arbitrii non est causa prædestinationis. I. 139. b. De flexibili voluntatis arbitrio Angelorum. I. 257. b. *per tot. cap.* XIII. Angeli male peccarunt ex libro arbitrio. I. 260. b. Erronee hoc negant Pelagiani, & Manichæi. *Ibid.* Homo est factus ad imaginem Dei in facultate volendi, intelligendi, & liberi arbitrii. I. 305. b. De libero arbitrio Adami. I. 312. b. Essentia liberi arbitrii non consistit in facultate eligendi bonum, vel malum. *Ibid.* Adam habuit libertatem arbitrii a necessitate, & peccato, non vero nos. I. 313. a. Indifferentiam arbitrii habet etiam homo lapsus. *Ibid.* In quo consistat liberum arbitrium. I. 312. b. Liberum arbitrium non distinguitur a voluntate. I. 313. b. Quæ sit distinctio inter libertatem voluntatis, & arbitrii? *Ibid.* Arbitrio libero carent res inanimes, & animalia. I. 313. b. & 314. a. Liberum arbitrium adinvenitur tantum in iis, qui ratione pollent. II. 108. b. Ad essentiam liberi arbitrii requiritur etiam ratio. *Ibid.* Pelagius docuit, supposita doctrina legis ad servanda præcepta, sufficere liberum arbitrium sine gratia. II. 33. b. & 34. a. An indifferentia liberi arbitrii sit annumeranda erroribus Pelagii. II. 36. a. Liberum arbitrium nil boni operatur sine gratia efficaci. II. 40. b. An gratiæ efficacia dependeat a consensu liberi arbitrii nostri. II. 44. b. Liberum arbitrium non tollitur per gratiam efficacem. II. 42. a. & b. 50. a. *item* 53. a. & b. *pariter* 60. b. An hoc sit extinctum per culpam Adæ. II. 54. a. & 73. a. & b. *tot. cap.* II. & III. Manichæos, & Pelagianos liberum negantes arbitrium refutat S. Augustinus. II. 74. b. Idem negant Calvinus, & Jansenius, & qualiter differant a Manichæis. II. 75. a. & b, & quomodo arbitrium sit læsum per primi hominis peccatum. II. 144. b. & 145. a. & b. Indifferentia liberi arbitrii necessaria est ad meritum, & demeritum etiam in statu naturæ lapsæ. II. 77. a. & b. Indifferentia liberi arbitrii non est mere passiva. II. 77. b. & 78. a. Negantes indifferentiam activam liberi arbitrii sunt Jansenistæ. II. 86. a. An liberum arbitrium possit dissentire gratiæ efficaci. II. 93. a. An etiam sufficienti. *Ibid.* Ad meritum, & demeritum requiritur libertas arbitrii. II. 95. a. & b. An Angeli, & dæmones habeant liberum arbitrium. II. 133. a. An sufficiat liberum arbitrium sine gratia sufficiente ad meritum, & demeritum. *Ibid.* Arbitrium liberum negantes impugnant septimum fidei articulum. II. 284. b. An S. Augustinus, retractaverit ea, quæ scripsit de libero arbitrio? II. 327. b. & 328. a. Ad libertatem requiritur indifferentia arbitrii. III. 58. b. An ab Arausicana Synodo, & Maldonato sit propugnata hæc propositio: *Liberum arbitrium sine gratia actuali non valet, nisi ad peccandum*. V. 87. a. Bajus putat, liberum arbitrium sine habituali gratia nil valere nisi ad peccandum. V. 161. b. *Vide etiam* II. 104. a. Solvuntur objectiones Anonymi contra necessitatem gratiæ ad actum charitatis Dei prætensam. V. 171. a. Contra sententiam de operibus Infidelium. V. 171. b. Contra liberum arbitrium. V. 172. b. Contra fidem, spem, & timorem sine charitate elicitos. V. 174. a. Contra expositionem textus, *Sive manducatis, sive bibitis, &c.* V. 174. b. Contra præceptum referendi omnia opera in Deum. *Ibid.* Berti non tenet sententiam Baji in materia de libero arbitrio, ejusque viribus, si est sine gratia. V. 181. b. Bellelli non consentit Bajo in materia de libero arbitrio. V. 184. b. §. III. Jansenius confundit ea, quæ sunt voluntaria, & quæ libera: seu ea, quæ sunt voluntatis, cum iis, quæ pertinent ad arbitrii libertatem. VI. 82. a. Stante gratia efficaci consentiet voluntas, quin tollatur libertas arbitrii. VI. 89. b. & 90. a. Berti contra Jansenium admisit libertatem indifferentiæ. VI. 82. a. Quomodo Berti liberum arbitrium conciliet cum gratia? VI. 83. b. Ostendit doctrinam suam de libertate esse desumptam ex S. Thoma. VI. 82. a. Statuit Jansenius delectationem victricem esse sejunctam a deliberatione, & ab indifferentia liberi arbitrii ita, ut cum libertate indifferentiæ stare non possit: Berti e contra admittit libertatem indifferentiæ. VI. 96. a. Bellelli nullibi docuit, delectationem victricem, seu gratiam efficacem inferre libero arbitrio necessitatem antecedentem. VI. 135. b. *tot.* §. I. Quid Quesnellius teneat de viribus liberi arbitrii hominis post lapsum? VI. 181. b. & 182. a. De libero arbitrio hominis post lapsum docuit Bajus propositiones tredecim, in quibus evertit liberum arbitrium. VI. 170. a. & b. Quomodo se opponant Augustiniani? *Ibid.* Vid. *Languetius*.

Arbor. Quid dicendum de arbore scientiæ boni, & mali. I. 286. a. Qualis fuerit speciei. I. 315. b. An aqua rosacea, vel ex floribus ac arboribus expressa sit materia sufficiens Baptismi. III. 263. b. An similis aqua possit sub conditione adhiberi, deficiente alia aqua? III. 264. a.

Arca. In ea mures natos esse ex stercore elephanti, docent Mahumetani. II. 272. a. Et feles ex halitu leonis. *Ibid.* An corvus redierit in Arcam? III. 4. a. & b. Arca Noe Christi incarnationem, mortem, & resurrectionem figurabat. III. 116. a. & b. Item Ecclesiam. *Ibid.* Vid. *Figura*.

Arcanum. Vid. *Mysterium*.

Archangelus. Ordo Archangelorum explicatur. I. 269. a. An etiam hi a Deo mittantur. I. 269. b.

Archelaus Rex quo anno in exilium sit pulsus? III. 138. a.

Archiepiscopus quid sit, & an distinguatur a Chorepiscopo? IV. 274. b. Cur de corpore S. Petri sumatur pallium Archiepiscoporum? IV. 297. b.

Archiepiscopus Senonensis. Vide *Languetius*.

Archonticus negans carnis resurrectionem refutatur. II. 285. b. & 286. a. Sacramenta omnia sensibilia negabant Gnostici, Ascodrupitæ, Archontici, Cajani, & Spirituales. III. 260. a. Refutantur. III. 261. b. & 262. a. Cataphrighæ, seu Montanistæ baptizabant sine Baptismo mortuos. III. 318. a. Idem fecerunt Archontici. *Ibid.*

Arelatense Concilium non erat plenarium. III. 300. b. & 301. a.

Areopagita (*Dionysius*). Hujus libri de Divinis Nominibus, & Theologia Mystica an sint apocryphi? I. 183. b. & 184. a. Vide *Dionysius*.

Argenteus. Quanti pretii erant triginta argenti Sicli quibus venditus est Christus? III. 161. a. & b.

Argentum. In quo sensu dicamur *empti sine argento*? III. 114. a. & b.

Arianus. An Ariani teneant sententiam scientiæ mediæ? I. 116. b. Refertur eorum error de summa Trinitate. I. 174. a. & b. Refutatur. I. 181. b. Adducitur eorum error de Verbo Divino. I. 188. b. Item de generatione æterna Patris Cælestis. I. 192. a. & 193. b. *per tot. cap.* X. Iidem erraverunt circa consubstantialitatem Filii Divini. I. 195. a. 196. b. *ac* 197. a. & b. Jure contra hos Synodus Nicæna usurpavit verbum ὁμοούσιος. I. 200. a. Probatur, quod S. Polycarpus non fuerit Arianus. I. 217. b. & 218. a. Ab horum errore defenduntur Patres Antenicæni. I. 216. a. *per tot. Lib.* VIII. Adamantius Origenes vix potest excusari ab Arianismo. I. 221. a. Arianis non favet Epistola Dionysii Alexandrini. I. 222. a. An Eusebius Pamphilus fuerit Arianus. I. 226. a. Arianorum Blasphemiæ non subscripsit Liberius Papa. I. 228. a. Referuntur tres Arianorum formulæ Sirmienses. *Ibid.* An alicui subscripserit Liberius Papa. *Ibid.* a. & b. De lapsu in hæresim Arianam, & pœnitentia Hosii Episcopi. I. 230. a. Contra hos Divinitas Verbi probatur. I. 287. a. An se Arianum finxerit S. Eusebius Vercellensis? II. 199. a. Impugnans Verbi Divinitatem

tatem damnatur secundo fidei articulo. II. 281. b. Oppugnans traditiones oppugnatur. II. 297. b. & seq. Contra hunc defenditur a Synodo Nicæna consubstantialitas filii Divini cum Patre. II. 299. a. Arianus negat, Christum habuisse animam humanam, sed hujus vicem gessisse Divinitatem. III. 40. b. Negat de Christo Sapientiam. III. 41. b. Arianus negat, Verbum, & Spiritum S. scire judicii diem. III. 43. a. Est annumerandus Monothelitis. III. 44. a. Denegat Christo Divinitatem. III. 61. b. & 62. a. S. Cyrillus ob capitula quædam a Nestorio habetur ut Apollinarista, & Arianus. III. 54. a. Sed defenditur ab hac noxa. III. 59. b. & 60. a. Oratio Christi demonstrat ejus Divinitatem, non aliquam subjectionem, ut putant Ariani. III. 135. a. Libellatici, Novatiani, Donatistæ, & Ariani rebaptizant. III. 285. a. Trinam immersionem circa annum sexcentesimum mutarunt Hispani in unam immersionem ob sectam Arianorum, approbante S. Gregorio M. III. 265. b. Quam perversam formam in Baptismo adhibeant Ariani? III. 270. a. Arianus an negarit Confirmationem esse Sacramentum? IV. 2. b. In lege nova Sacrificium esse offerendum, negarunt Petrobrussiani, Albigenses, Lutherus, Œcolampadius, ac Calvinistæ. IV. 113. a. Quid de Arianis dicendum? *Ibid.* An Felix II. Liberius, & Vigilius Papæ fuerint intrusi post subscriptam formulam Arianam. IV. 287. b. An valida eorum Ordinatio. *Ibid.* Quid dicendum de eorum Ordinationibus. IV. 290. a. & b.

Aries. In doctrina Mahumetis mors est aries stabulans cælum inter & inferos. II. 272. a. Aries pro Isaac ab Abrahamo immolatus figurabat Christum pro peccatoribus immolandum. III. 116. b. Ac spinis coronandum. III. 163. a.

Ariminensis quid sentiat de operibus infidelium, & peccatorum. V. 160. a.

Aristocraticus; an in hoc regimine ad legem sit necessaria acceptatio populi? II. 204. a.

Aristoteles ait mundum esse ab æterno. I. 286. b.

Arithmetica an utilis sit Theologo? I. 13. a.

Arius valide baptizat, etsi non credat, actionem Baptismi esse sacram, ac conferre gratiam, dummodo velit facere quod facit Ecclesia. III. 213. a. *tot. cap.* XVI. Ac actionem serio animo ponat, & non modo irrisorio. *Ibid.* Humbertus ait, Nicetam Pectoratum esse Stercoranistam, & Arium horum auctorem. IV. 90. a. Nicetas defenditur. IV. 90. a. & b.

Armæ sunt tractanda a potestate civili ad nutum Papæ. II. 212. b. Vide *Papa*.

Armenia. Supra præaltos vertices montium Armeniæ fuit Paradisus. I. 285. a.

Armenica Ecclesia. Vide *Ecclesia*.

Armenii negant peccatum originale transiisse ad posteros Adæ. II. 1. a. Vino consecrando modicum naturalis aquæ perantiqua traditione, & Ecclesiæ præcepto debet infundi. IV. 61. a. Refutantur Armenii, qui solum vinum consecrabant. *Ib.* An etiam hoc fecerint Græci. *Ib.* Protestantes, ac Novatores negant, id esse de præcepto. *Ibid.* Impugnantur. *Ibid.* a. & b.

Armenopolus. In Confirmatione imprimi characterem negant hæretici, ac Armenopolus, Nicolaus Cabasila, & alii. IV. 33. b. Refutantur. IV. 35. a & b.

Armenus. Error Armenorum, quod Deus nequeat videri supernaturali lumine gloriæ. I. 68. b. Pane azymo a priscis temporibus utebantur Armeni. IV. 59. b.

Arminianus quis sit. I. 137. a. Qualiter deperditum iidem docuerint liberum arbitrium. II. 80. b. & 81. a.

Arnobius Filii Divinitatem asseruit. I. 226. a.

Arnobius Junior an docuerit hæresim Semipelagianorum. II. 60. a.

Arnoldus, & Theodoricus Catharorum antesignani igne illo, quo baptizari volebant, misere absumpti sunt. III. 261. b.

Arphaxad. Nomen Cainan est aliud a nomine Arphaxad, & Sale. III. 35. a.

Arreptitius. An energumeni, & arreptitii possint sumere S. Communionem? IV. 106. b.

Arrha. Cur Baptismus dicatur sepultura veteris hominis, & arrha hæreditatis? III. 250. a.

Arrogantia fuit peccatum dæmonum. I. 262. b.

Arrogatio. Vid. *Cognatio*.

Artaxerses, Statuitur Epocha Regni Artaxersis. III. 9. a. Hebdomadæ Danielis incepere ab anno septimo Artaxersis. III. 9. b. Artaxerses Longimanus secundum quosdam doctissimos recentiores regnare cœpit una cum Patre Xerse Anno Mundi 3531. ideoque solus anno 3540. sed refellitur hæc sententia. III. 11. b. & 12. a. Artaxersis nomen Regibus Persarum commune. III. 12. b.

Artemon negat Christi divinitatem. II. 275. b.

Articulus Baji Vid. *Bajus*.

Articulus fidei quomodo differat a dogmate catholico? I. 10. b. Articulus fidei non est, quod Adam sit productus in gratia gratum faciente. I. 306. a. Quid de Angelis? I. 249. a.

Articulus Symb. Ap. In Symbolo Apostolico sunt 12. articuli? II. 280. b. Iidem explicantur. II. 281. a. & *seq. tot. cap.* VII. Errores, qui cuilibet articulo opponuntur, enarrantur. *Ibid.* Vid. *Fides*.

Artotyrita. Artotyritæ adhibuerunt pro materia Eucharistiæ caseum cum pane. IV. 58. b.

Ascendo. Quomodo Christus ascenderit ad Cælos? II. 283. b.

Ascodrupita. Sacramenta omnia sensibilia negabant Gnostici, Ascodrupitæ, Archontici, Cajani, & Spirituales. III. 260. a. Refutantur. III. 261. b. & *seq.*

Asianus Melito an fuerit Anthropomorphita? I. 44. b. & 45. a.

Asinus. An in Christi præsepio vere fuerint Bos, & Asinus? III. 144. a. & b.

Asmodeus est Princeps in quarto ordine dæmonum. I. 270. a.

Asperso est materia proxima Baptismi, Vid. *Baptismi materia*.

Asphyxia. Vid. *Morbus*.

Asseitas. Vide *Esse a se*.

Assensus fidei qualiter distinguatur ab opinione? II. 289. b. An sit liber, supernaturalis, ac discursivus? *Ibid.*

Astaroth est Princeps octavi ordinis dæmonum. I. 270. a. Astaroth reposuerunt Gentiles in numerum Deorum. II. 271. b. Quis veniat hoc nomine? *Ibid.*

Asterius erravit circa consubstantialitatem Filii. I. 195. a.

Astra. Origenes putabat, Christum etiam pro astris mortuum. III. 129. b. An idem docuerint S. Hieronymus, & Tertullianus? *Ibid.*

Astronomicus. Probatur ex calculis astronomicis, Christum esse mortuum die 25. Martii. III. 159. a.

Asylum quid sit? II. 213. b. Asylum habuit initium ab Ethnicis. II. 215. b. In Vulgata nostra recte assignantur quatuor civitates refugii. II. 216. b. Asylum est jus antiquissimum. *Ib.* Dividitur in sacrum & profanum. *Ibid.* Quæ loca gaudeant asylo? *Ibid.* & *seq.* Quinam non gaudeant jure asyli? II. 216. b. An Baptisteria Ecclesiæ non conjuncta gaudeant asylo? *Ib.* An Palatia Episcoporum & Cardinalium? An Hospitalia auctoritate Episcopi erecta? An Religiosæ domus, & Monasteria? *Ibid.* De asylo Idololatrarum, Gentiliumque. II. 217. a.

Athanasius (S.) purgatur ab errore circa verbum ὁμόουσιος imputato. I. 201. a. Defendit Dionysium Alexandrinum. I. 222. a. & b. Defenditur Athanasius contra Arianos. I. 222. b. & *seq.* Quid sentiendum de ejus Symbolo. I. 223. a. An scripserit Dialogum de Trinitate. I. 222. b. & 223. a. An contra eum sententiam tulerit Liberius Papa. I. 228. a. & b. Quid dicendum de Baptismo, quem S. Athanasius adhuc puer per ludos pueriles contulit pueris nondum baptizatis. III. 214. a. & b. Nonnulli sunt Patres, quorum de rebaptismo sententia est obscura admodum. III. 298. b. An rebaptizantibus adhæserit S. Athanasius? *Ibid.* & *seq.*

Athenagoras scripsit Apologiam pro Christianis. I. 218. b. & *seq.* Non favet Arianis, nec Sabellianis. I. 219. a.

Athenienses. Quid dicendum de legibus Atheniensium? II. 219. b. An hæ cohæreant cum legibus Romanorum. II. 220. b. & 221. a.

Atheus. Errores Atheorum circa existentiam Dei enarrantur. I. 15. a. Pervicaciores Athei nullum existere Deum autumant. I. 25. a. Quinam præcipue hoc impium commentum sint amplexati. *Ibid.* Contra illos propugnatur existentia Dei. I. 15. a. *usque ad* 19. a. Quibus rationibus insuper refutentur. I. 25. a. & b. Atheorum objectiones circa Dei existentiam solvuntur. I. *tota* 26. & 27. b. & 28. a. Contra hunc asseritur animam esse incorpoream. I. 297. b. Atheus omnia tribuens fortuito atomorum concursui impugnatur primo fidei articulo. II. 281. a. An revera sit exiguus numerus Atheorum. I. 27. b. & 28. a.

Atho. Error Monachorum in monte Atho circa æternitatem Dei. I. 56. b.

Atomus. Qui dicunt, omnia facta esse ex fortuito atomorum concursu, impugnantur fidei articulo primo. II. 281. a.

Atreæ epulæ, & Thyesteæ nomen habent ab Atreo, qui Thyesti fratri filios epulandos apposuit. IV. 75. b.

Attalus (S.). Gentes putabant, Catholicos se in Communione contaminare crimine infanticidii ob non recte intellectum Evangelium. IV. 75. b. Imo ob hanc causam S. Attalus martyrio affectus est. *Ibid.*

Attentio qualis requiratur ad Horas Canonicas? II. 208. b.

Atticus. Quid dicendum de legibus Atticorum. II. 219. b. An cohæreant legibus Romanorum. II. 220. b. & 221. a.

Attributum. In aggregatione attributorum non consistit Dei natura. I. 40. b. & 41. a. Attributa alia sunt relativa, alia absoluta. I. 43. a. Quid, & quot sint attributa? *Ibid.* Aliqua attributa significantur per certa Nomina Divina. I. 43. b. Deus est simplex Spiritus. I. 44. b. & *seq.* Qualis detur distinctio inter essentiam divinam, & ejus attributa? I. 47. b. Erravit circa hanc distinctionem Gilbertus Porretanus. *Ibid.* Erravit & Eunomius. I. 48. a. & 51. b. Deus est infinitus, immensus, & immutabilis. I. 53. a. b. & *seq.* Refertur error Socinianorum circa hoc. *Ibid.* An pariter circa immensitatem erraverint Eugubinus, & Erasmus. I. 53. a. & b. Deus est æternus. I. 56. b. Deus est infinite potens. I. 59. a. & *seq.* Variorum errores circa omnipotentiam Dei adducuntur. *Ib.* Deus est verax. I. 62. b. Deus est perfectus. I. 64. b. Sancti vident in Deo omnia attributa. I. 94. b. An per absolutam Dei potentiam possit videri essentia Divina sine attributis. I. 95. a. Dei Sapientiæ conveniunt omnia attributa. I. 97. b. Probatur ex attributis, quod Christus sit verus Deus, ac summus, Patri æqualis, ac consubstantialis. I. 195. b. *usque ad cap.* XII. Solvuntur objectiones contra hanc materiam. I. 197. a. *per tot. cap.* XII. Ex divinis attributis propugnatur, quod Spiritus S. sit verus Deus. I. 205. a. & b.

Attritio. Quid sit attritio formidolosa? IV. 189. b. An sufficiat ad Confessionem. *Ibid.* In sensu Baji actus attritionis, si non procedit ex charitate habituali, est peccatum. V. 83. b. *per tot. cap.* I. II. & III. Refutatur ostendendo, quod actus attritionis ante justificationem elicitus non sit peccatum, sed tantum opus non meritorium vitæ æternæ. V. 92. a. *tot. cap.* I. Gratia Spiritus S. movens ad actus attritionis, non justificat peccatorem, sed ad justificationem disponit. V. 87. a. *tot. cap.* I. Quesnellius cum Bajo idem docens eodem modo refutatur. *Ib.* An secundum Bellellium attritio possit esse sine charitate Dei? V. 113. b. Bellelli sententia de attritione explicatur. V. 188. b. & 189. a. Vid. *Pœnitentiæ Pars prima*.

Avaritia non fuit punita pœnitentia publica. IV. 223. a.

Auctor. In quo sensu Pater cælestis dicatur auctor. I. 214. b. Roberti Bellarmini S. R. E. Card. sententia de charitate Dei tanquam Auctoris naturæ. V. 115. a.

Aucupium an sit licitum die festo? II. 337. a.

Audianus falsum docuit de visione Dei. I. 77. a. Affirmat, justificatis per Christum nullam pœnam diluendam esse, neculam a Confessario imponendam. IV. 212. a. Idem putat, satisfactiones canonicas non fuisse ordinatas ad compensationem Deo reddendam, sed ad publicum Pœnitentiæ testimonium. *Ibid.* Idem arbitratur, opera Pœnitentiæ solum prodesse ad mitigandas præsentis vitæ calamitates. *Ibid.* Refutatur. *Ibid.* & *seq.*

Audiens. Catechumeni habebant tres classes, Audientium, Competentium, & Electorum. III. 315. b.

Audientia erat secundus gradus publicæ Pœnitentiæ. IV. 220. b. & 221. a.

Auditio est secundus gradus Pœnitentium. IV. 2. a.

Audius non fuit Anthropomorphita. I. 45. b. & 46. a.

Augustanus. Fieri in Missa Sacrificium, negat Confessio Augustana. IV. 113. a. Missas privatas calumniantur Novatores Hæretici, easque quæstus causa introductas asserunt Confessionis Augustanæ compilatores. IV. 119. b. Vid. *Confessio*.

Augustinenses. Augustinenses attritionem, quæ includit charitatem Dei initialem, vocant attritionem initialem: eam vero, quæ omni charitate destituta est, attritionem servilem. IV. 144. a.

Augustinianus ( ) An Theologia Augustiniana doceat, Deum videri posse oculis corporeis? I. 75. b. *& seq.* Quid eadem sentiat de oculis Beatorum? I. 76. b. Augustinianum Systema de Gratia, quale a P. Berti traditur, a quibus propugnetur. VII. 58. a. *&* b. Et quibus in locis. VII. 60. a. Augustiniana Doctrina sæpe per calumniam insimulata est Bajanismi, & Jansenismi. V. 61. Augustiniani putant, propositionem Baji XXXVIII. damnatam esse in sensu charitatis habitualis. V. 85. a. Eorum sententia sustinetur, & defenditur auctoritate Doctorum, gravitate rationum, & solutione objectionum. V. 85. b. *usque ad cap.* II. Qui dicunt propositionem 38. Baji loqui de charitate actuali, & cupiditate actuali, non eximunt eum a damnatione. V. 96. b. *& seq. &* 98. b. Unde Augustiniani inter noxiam cupiditatem, & charitatem per Spiritum S. diffusam propugnant amorem medium, amor qui oritur ex inclinatione naturali, & amor Beatitudinis, amor Parentum, imo & ipse amor Dei initialis. V. 97. a. Juxta Bajum cupiditas, seu concupiscentia naturalis, quam homo invitus patitur, est peccatum. *Ibid.* Cupiditas indeliberata, cui homo libere non consentit, non prohibetur præcepto *non concupisces*. *Ibid.* In quo sensu concupiscentia ab Augustinianis, & Tridentino dicatur peccatum. *Ibid.* a. *&* b. Quomodo sententiæ Baji, & Augustinianorum Theologorum differant? V. 98. a. *Coroll.* I. *&* II. Quid in sententia Augustiniana sit fruitio? V. 114. a. Quomodo hæc propositio: *Status naturæ puræ impossibilis est*, in sensu Augustinianorum non rejicitur per Instructionem Pastoralem Gallicanam. V. 120. 121. *&* 129. a. Augustiniani Theologi quam censuram ferant in propositionem 27. Baji. V. 125. b. Merita prima Adami secundum Bajum fuerunt humana, juxta Augustianos ex arbitrio quidem, sed auxilio gratiæ supernaturalis derivata sunt. V. 130. a. Augustiniani ajunt, concupiscentiam esse in se malam. V. 133. a. Pelagius, Cælestius, & Julianus docent, Adamum, & Evam mortales secundum corpus creatos esse, refutantur ab Augustino, & Augustinianis. V. 135. a. Quot errores contineantur in 27. propositione Bajana? V. 135. b. *Coroll.* I. Quantum ab his distent Augustiniani? *Ibid. Coroll.* II. Juxta Bajum nec Adamus supernaturalibus habitibus Fidei, Spei, & Charitatis donatus fuit, nec egebat gratia supernaturali ad servandam legem, & consequendam beatitudinem. *Ibid. Coroll.* I. Contrarium docent Augustiniani. *Ibid. Coroll.* II. *ac* 132. a. *tot.* §. VII. Augustiniani docent, Deum nec ut auctorem naturæ posse diligi sine gratia ab hominibus post lapsum Adæ. V. 158. a. *&* b. Idem docent & alii de eadem Charitate Dei, ut Auctoris naturæ. *Ibid.* Sententia Augustiniana, quod ad opera moralia ex omni parte bona requiratur auxilium gratiæ supernaturalis, non potest affici censura. V. 159. b. *& seq.* Augustiniani ad opus bonum requirunt gratiam, non justificantem, sed actualem, ac moventem ad justificationem. V. 162. a. Quomodo articuli 29. & 28. Baji differant a doctrina Augustinianorum. V. 161. b. *& seq.* Expositio Augustinianorum textus: *Omne autem, quod non est ex fide, peccatum est*, non convenit cum dogmate Baji. V. 162. b. ac 172. a. S. Augustinus eum explicat de fide Christiana. *Ibid.* Idem faciunt & alii Doctores. *Ibid.* Fontana quale judicium tulerit de Theologis Augustinianis? V. 166. b. *& seq.* Sententia Augustinianorum est, quod opera, quæ sunt bona ex officio, non sint virtutes, nisi referantur in Deum, nec tamen esse vitia intrinsece talia: Bajus autem ait, opera in se etiam bona sine actuali relatione ad Deum esse intrinsece peccata proveniientia a noxia cupiditate. V. 167. a. 174. b. *& seq.* Qualiter Augustiniani in doctrina de gratia efficaci differant ab Ægidianis? VI. 73. a. Propositio hæc Berti: *Gratia efficax est victrix delectatio, sive charitas, quæ superat contrariam cupiditatem*; non ex Jansenio, sed S. Augustino est desumpta. VI. 70. a. *&* b. Idem sentiunt Augustiniani omnes. VI. 73. a. Thomistæ, & Augustiniani conveniunt in explicandis gradibus gratiæ. VI. 90. b. Quomodo a prima Jansenii propositione distent Augustiniani, & Thomistæ, qui dicunt, auxilia sufficientia non dari singulis, ac ad potentiam proxime expeditam requiri gratiam efficacem? VI. 85. b. Augustinianos, & Thomistas admittere gratiam sufficientem ab efficaci distinctam, probatur ex Norisio, & Macedo. VI. 88. a. *&* b. Quomodo in sententia de gratia sufficienti, & efficaci Augustiniani, & Thomistæ differant a Jansenio? VI. 89. a. *&* b. Augustiniani in explicanda gratia efficaci, & sufficiente conveniunt cum Thomistis. VI. 89. b. Etiam Congruistæ debent Berti concedere gratiam relative efficacem, seu talem, quæ habet gradus. VI. 77. a. Quomodo sententia Augustinianorum, & Congruistarum differant circa definitionem gratiæ efficacis? *Ibid.* Augustiniani docent cum Catholicis, Christum pro omnibus esse mortuum, pro omnibus omnino hominibus instituisse Sacramenta, ac remedia præparasse: remedia tamen, & gratias præparatas non omnibus actu applicari. VI. 91. a. *&* b. 94. b. Qualis differentia intercedat inter Berti, Augustinianosque, ac inter Jansenium? VI. 99. a. *&* b. *Coroll.* I. *&* II. Objectiones Anonymi contra Augustinianos, quod Jansenium in doctrina de gratia sequantur, solvuntur. VI. 99. b. *tot.* §. VIII. Solvuntur objectiones Anonymi, quibus probare nititur, ab Augustinianis tolli libertatem indifferentiæ. VI. 101. a. *&* b. Solvuntur Anonymi objectiones volentis, quod Berti, & Augustiniani idem doceant in materia de gratia efficaci, & sufficienti, quod Jansenius in secunda propositione. VI. 106. a. *&* b. A Berti, & Augustinianis non docetur, quod interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ nunquam resistatur eo sensu, quo docetur idem a Jansenio. *Ibid.* Augustiniani agnoscunt cum gratia efficaci, seu delectatione victrici veram dissentiendi potentiam. VI. 109. a. *&* b. *&* 158. b. *&* 159. a. Augustinianos non nisi per calumniam arguit Anonymus Bajanismi, & Jansenismi ex eo, quia putat, ex principiis Augustinianorum profluere errores Baji, & Jansenii, cum ex verissimis principiis falsissimæ sequelæ deduci possint. VI. 155. a. *&* b. In quo sensu Augustiniani duas delectationes admittant? VI. 164. a. *&* b. Quomodo doctrina Augustinianorum repugnet propositionibus Baji? VI. 169. a. *tot. Cap.* I. Sensus quinque propositionum Jansenii breviter explicatur, & quomodo ab Augustinianis rejiciatur, ostenditur. VI. 175. b. *tot. Cap.* II. Explicantur propositiones Quesnelli, & refutantur ab Augustinianis. VI. 177. b. *tot. Cap.* III. Vide *Languerius*. Augustiniani quidam consentientes Jansenio negant Deum revera velle omnes homines salvos fieri. II. 109. a.

Augustinus (S.) Quid senserit de præsenti statu Sanctorum. I. 88. b. *& seq.* Ejus sententia de Millenariorum errore. I. 88. b. Refutavit Semipelagianos docentes scientiam mediam. I. 156. a. *&* b. Quid doceat de gratuita prædestinatione ad gloriam? I. 143. b. Error Adrumetinorum non fuit vivente S. Augustino. I. 160. a. An possit prædicari sententia S. Augustini de prædestinatione? I. 163. b. *& seq.* Quantum ei sit deferendum, ubi de Prædestinatione, & de Gratia, etiam ex sententia Dionysii Petavii. I. 155. b. *&* 156. a. *&* b. Ejus doctrina de gratia, & prædestinatione, quam imperite, & impie a nonnullis impugnata. I. 136. b. *&* 137. a. Ejus sententia de reprobatione. I. 170. b. *& seq.* Tradit, justo Dei judicio quandoque aliquibus impiis denegari quodcumque actuale auxilium. II. 146. *usque ad* 149. An ex ejus doctrina sequatur, Deum nolle salutem hominum universorum. II. 109. a. *&* b. Composuit hymnum *Te Deum laudamus*. I. 230. a. *& seq.* An docuerit, Angelos esse corporeos. I. 244. a. An docuerit, Angelos ab initio fuisse ornatos Beatitudine. I. 250. a. *& seq.* Quomodo ad ipsius mentem Angelica peragatur cognitio. I. 252. a. *per tot. Cap. IX.* An neget ignem infernalem esse corporeum. I. 267. b. *& seq.* Examinatur ejus sententia, quod sex dies, quibus creatus est mundus, sint accipiendi pro diversis cogitationibus Angelorum. I. 272. a. An liber *Quæst. nov. & vet. test.* sit opus ipsius. I. 307. a. Qualiter explicet concupiscentiam adversus Pelagianos, & Manichæos. I. 325. a. Quomodo hujus sententia de peccato originali differat ab errore Lutheranorum, & Calvinistarum. II. 13. b. Enumerantur ejus opera contra Pelagium edita. II. 33. a. *&* b. Vocat gratiam efficacem adjutorium *quo*. II. 40. b. Ejus sententia de gratia efficaci non est obnoxia errori Jansenii. II. 42. a. *&* b. *&* 51. b. Incidit ab initio in errorem Semipelagianorum. II. 59. a. *&* b. Dein refutavit hanc hæresim. II. 60. a. Refutat Manichæos, & Pelagianos negantes liberum arbitrium. II. 74. b. *tot. cap.* II. *&* III. Hujus doctrina non est affinis propositionibus Jansenii damnatis. II. 87. b. *&* 88. a. A Pelagianis, præcipue a Juliano imperite accusatus fuit, quod liberum negaret arbitrium. II. 144. b. *&* 145. a. *&* b. Quinque propositiones Jansenii non sunt traditæ a S. Augustino, sed potius contrarium docuit. II. 90. b. *tot. Cap.* III. Qualiter explicet adjutorium *quo*, *sine quo*, *& sine qua non*. II. 93. a. Non docuit, non posse amitti gratiam sanctificantem. II. 170. a. Vindicatur contra Joannem Clericum, seu Phereponum. II. 185. b. *& seq.* Qualem habuerit disputationem cum S. Hieronymo circa materiam, quando legalia sint abrogata, & facta mortifera? II. 195. a. *&* b. Ait quod S. Petrus præscribendo legalia peccarit. II. 197. a. *&* b. Quid in sensu S. Augustini sit virtus? II. 229. a. Quæ S. Augustinus scripsit contra divinitatem Bacchi, defenduntur contra animadversionem Phereponi. II. 270. b. An retractaverit ea, quæ scripsit de libero arbitrio. II. 327. b. *& seq.* Quomodo exponat priorem Epistolam S. Petri Cap. III. vers. 18. 19. 20. III. 130. b. Huic contradicit Bellarminus. *Ibid. & seq.* Sed non potest expositio S. Augustini aliqua censura notari. III. 131. a. Eam sequuntur plures Doctores. *Ibid.* Ac ulterius laudatur. *Ibid. & seq.* An in ligno vitæ agnoscat Sacramentum? III. 172. b. Non est sententia a S. Augustino primum excogitata, quod circumcisio sit instituta pro remedio peccati originalis. III. 178. b. Probatur ex S. Augustino, & aliis, quod circumcisio accedente fide deleverit peccatum originale, ac fuerit verum Sacramentum. III. 178. a. *usque ad Cap.* V. Falsum est, S. Augustinum solum duo agnoscere Sacramenta. III. 186. a. An de cælo descendens Sacra celebraverit? III. 204. a. An S. Augustinus docuerit, sufficere ad valorem Sacramenti solum actum externum sine intentione interna Ministri? III. 221. b. An Amicus S. Augustini penitus invitus sit baptizatus? III. 227. b. In sententia, quod Sacramenta novæ, & vet. legis non habeant eamdem vim, S. Augustinus non favet hæreticis. III. 229. b. S. Augustinus ait, observandas esse Cæremonias. III. 243. b. *&* 244. a. Tridentinum anathema dixit iis, qui non majorem vim tribuebant Baptismo Christi, quam Baptismo Joannis, non vero iis, qui tenent, etiam per Baptismum Joannis esse dimissa peccata. III. 255. a. Vindicatur in hoc S. Augustinus. *Ibid.* S. Augustinus docuit, Cyprianum adhæsisse Anabaptizantibus. III. 288. a. Concilium plenarium, de quo Augustinus adversus Donatistas affirmat, ad ejus auctoritatem, & robur productam antiquam unius Baptismatis consuetudinem, videtur esse Nicænum, sed non istud solum intelligit. III. 300. a. In quo ætatis anno baptizatus S. Augustinus? III. 314. b. Nec S. Augustinus, nec S. Cyprianus affirmavere, reconciliandos venientes ab hæresi per iteratum Sacramentum Confirmationis. IV. 37. b. Quomodo S. Augustinus dicat in Eucharistia permanere panem. IV. 89. b. Falsum est S. Augustinum existimasse, quod parvuli suscepto Baptismo salvari nequeant absque actuali SS. Eucharistiæ Communione. IV. 98. a. Sed S. Augustinus locutus est de communione mystica, qua quis per Baptismum in communionem Ecclesiæ recipitur. *Ibid.* a. *&* b. *& seq.* Idem docuit Innocentius I. & Gelasius. *Ibid.* Quid dicendum de hac regula S. Augustini: *Si Scriptura flagitium, aut facinus videtur jubere, aut utilitatem, & beneficentiam vetare, figurata locutio est.* IV. 81. a. *&* b. Liber *de vera, & falsa Pœnit.* est genuinum opus ipsius. IV. 181. a. Distinguit tres pœnitentiæ actiones. IV. 221. b. Noluit esse Episcopus vivente adhuc suo Antecessore. IV. 277. b. An in hac mortali vita Deum viderit. I. 80. a. Quomodo gratiam definiat? V. 110. b. Commendantur habitus, & actus virtutum, etiam separati a charitate. V. 98. a. *Coroll.* I. 107. a. Ac in libro Bellelli, cui titulus est: *Mens Augustini*. V. 112. a. Tales sunt actus fidei, spei, timoris, amoris initialis, attritionis. V. 112. b. *tot. Cap.* III. S. Augustinus quid senserit de morte, an Adamus sit conditus morti obnoxius? V. 134. a. *&* b. *& seq.* Pelagius, Cælestius, & Julianus docent, Adamum, & Evam mortales secundum corpus creatos esse; refutantur ab Augustino, & Augustinianis. V. 135. a. Expositio Augustinianorum textus: *Omne autem, quod non est ex fide, peccatum est*: non convenit cum dogmate Baji. V. 162. b. S. Augustinus eum explicat de fide Christiana. *Ibid.* Idem faciunt & alii Doctores. *Ibid.* S. Augustinus in verbis, *Omnia vestra cum charitate fiant*, agnoscit præceptum, opera deliberata referendi in Deum. V. 163. b. Quomodo secundum S. Augustinum, & Bajum non dentur opera indifferentia. V. 173. b. Vid. *Augustinianus*. Innocentius XII. prohibuit, ne SS. Augustini, & Thomæ Discipuli Jansenistarum nomine traducantur. VI. 63. *num.* 11. Berti defi-

definitio gratiæ, *quod sit illustratio mentis, & inspiratio S. Dilectionis*, purgatur ab errore Jansenii, demonstrando, eam aperte desumi ex S. Augustino, & Dionysio Petavio. VI. 69. a. & b. & *seq.* Propositio hæc Berti: *Gratia efficax est victrix delectatio, sive charitas, quæ superat contrariam cupiditatem*: non ex Jansenio, sed S. Augustino est desumpta. VI. 70. a. & b. Idem sentiunt Molinistæ cum Stephano Dechamps. VI. 70. b. Congruistæ cum Vasquesio. VI. 71. a. Bellarminus. *ibid.* Antoninus Massouliè Thomista. *ibid.* a. & b. Reginaldus. *ibid.* b. Franciscus Macedo. VI. 72. a. Brancatus de Lauræa. *ibid.* a. & b. Augustiniani omnes. VI. 73. a. Berti sententia, quod gratia modo sit efficax, modo inefficax, & habeat suos gradus, non est Jansenianа, sed ex S. Augustino, Norisio, & Macedo exscripta. *ibid.* a. & b. Jansenius adulterat verba S. Augustini. VI. 85. a. Anonymus circa materiam de delectatione indeliberata prave interpretatur verba S. Augustini. VI. 101. b. & 102. a. Vide *Languetius*.

Augustinus de Roma defenditur. III. 42. a.

Augustinus Steuchus non adhæsit deliriis Palamitarum. I. 57. a.

Augustus quando natus, & quando inceperit regnare. I. 290. b.

Avia Dei an dici possit S. Anna. III. 59. a.

Avitus immerito arguit Clementem XI. in sua Homilia hæresis Eutychianæ. III. 73. b. & *seq.*

Aurelianensis. An Concilium Aurelianense reprobarit admixtionem aquæ vino consecrando? IV. 62. a. & b.

Aurelius Confessor ordinatus Lector a S. Cypriano. IV. 265. a.

Auris. Græci in Confirmatione inungebant frontem, oculos, nares, os, aures, & pectus. IV. 40. b. Quam habeant hæ unctiones significationem? *ibid.* Juxta aliquos Græci etiam inungebant manus, & pedes. *ibid.* In Extrema Unctione aures inunguntur. IV. 237. a. & b. Quid inungendum, si aures abscissæ? IV. 238. b.

Aurum. De auro Sagarum. I. 275. a.

Autumnus. An in Autumno mundus sit productus? I. 288. a.

Auxilium. Quale competebat Angelis bonis auxilium viæ, & patriæ. I. 115. a. Non omnis gratia est efficax. VI. 73. a. & b. Quid sit gratia efficax, seu auxilium *quo*? Quid gratia inefficax, seu auxilium *sine quo non*. *ibid.* Vid. *Adjutorium*, *Remedium*. *Languetius*.

Azarias cur vocatus Abdenago? II. 271. a.

Azazelis non designat diabolum. II. 194. b. & 195. a.

Azymus. Cur panis azymus in Sacrificio adhibeatur? II. 194. a. Christus crucifixus est in solemnitate Paschatis. IV. 44. a. & b. ac 48. b. Si Christus passus est in primo die azymorum, cur dicatur *non in die festo*, &c. IV. 49. a. & b. Solvuntur aliæ objectiones, quæ volunt, Christum non esse passum in die solemni Paschæ. *ibid.* Solemnitas azymorum in diem XV. ineuntem mensis Nisan incidebat. IV. 44. a. & b. Solemnitas azymorum duravit septem, & non octo diebus, incepitque die xv. ineunte Mensis Nisan. IV. 46. a. Vid. *Eucharistiæ materia*.

B

Baal est repositus a gentibus inter Deos. II. 271. a. Quis fuerit Baal? *ibid.*

Babylonia. An Paradisus sit in Babylonia? I. 285. a.

Babylonicus. An tempore Captivitatis Babylonicæ defecerit Sceptrum de domo Juda? III. 2. a. & 4. b.

Bacchanalia de origine, & usu Bacchanalium. II. 330. a. De ritibus eorum. *ibid.* A gentibus damnabantur. *ibid.* Etiam nostra Bacchanalia non sunt honesta, & licita oblectamenta. II. 330. b. Usus larvarum execrabilis. *ibid.* Bacchanalia sunt ritus, & delectatio non tantum Christiano, sed etiam Creatura rationali indigna. II. 331. a.

Bacchus nequit inter Deos locum habere. II. 270. b. Ea, quæ contra hunc scripsit S. Augustinus, non sunt digna reprehensione Phereponi. *ibid.* Unde illius nomen desumptum? II. 330. a. Vocatur etiam Liber, ac Dionysius. *ibid.* Quem honorem Baccho exhibeant Græci? *Ibid.* Fabulæ variæ de eo. *ibid.* Enarrantur ejus vitia. *Ibid.* Gentes putabant, Catholicos ut Deos colere Bacchum, & Cererem, quia ignorarunt sub speciebus panis & vini adorari Deum præsentem in Eucharistia. IV. 75. b.

Baculus Pastoralis quid significet? IV. 298. b.

Baelius (*Petrus*) novus Manichæorum patronus. I. 30. b.

Bajanismus. Doctrina Augustiniana, & Thomistarum sæpe per calumniam insimulata est Bajanismi, & Jansenismi. V. 61. & 62. P. Berti probat, quod in opere suo de Theologicis disciplinis non inveniatur ulla nota Bajanismi, sed quod Bajus ubique ab ipso perstringatur. V. 106. a. *tot. cap.* II.

Bail (*Ludovicus*) quam tulerit censuram in propositionem 27. Baji. V. 124. b.

Bajus docuit, immortalitatem Adæ fuisse donum naturæ. I. 311. b. Quid dicendum de ipsius propositionibus circa possibilitatem naturæ puræ. I. 324. a. Item de iisdem circa gratiam. *Ib.* Docuit, non tantum peccatum originale, sed & alia transire in posteros. II. 18. a. Idem asseruit, hominem peccare in motibus indeliberatis. II. 76. b. Vita, & gesta Baji. II. 86. b. Quinam errores illius. *Ibid.* Constitutiones, & censuræ in eum latæ non sunt subreptitiæ. II. 88. b. Fuit reprobatus ab Academia Parisiensi. *Ibid.* Est damnatus a Pio V. *ibid.* A Gregorio XIII. & Urbano VIII. *ibid.* Et quidem in sensu a Bajo, & sequacibus ejus intento. II. 89. a. Vide *Jansenius*. In causa Baji non datur appellatio a sententia Papæ ad futurum concilium. II. 100. b. Judicium Ecclesiæ damnantis Bajum, & ejus doctrinam, est infallibile. II. 100. a. *tot. cap.* V. & VI. Docens omnia Peccatoris opera esse peccata, refutatur. II. 116. b. Quomodo in materia de necessitate gratiæ ad opus morale differant Bajus, & Doctores Catholici. II. 119. a. Ejus propositiones de gratia explicantur. II. 120. b. & 125. a. & *seq.* Charitas initialis ad justificationem disponit, sed se sola sine pœnitentiæ Sacramento peccata non delet. IV. 161. b. Hæc sententia non est obnoxia propositionibus, & erroribus Baji. IV. 162. a. & b.

Bajus: Propositio Baji XXXVIII. hæc est: *Omnis amor creaturæ rationalis aut vitiosa est cupiditas, qua mundus diligitur, quæ a Joanne prohibetur, aut laudabilis illa charitas, qua per Spiritum S. in corde diffusa Deus amatur*. V. 83. Ejus sensus multiplex. *ib.* a. & *seq.* An loquatur de charitate actuali, vel habituali? *ib.* Anonymus putat, damnatam propositionem 38. Baji in sensu charitatis actualis. V. 84. b. & *seq.* Augustinenses putant, eam damnatam in sensu charitatis habitualis. V. 85. a. Augustinianos defendunt, Anonymum vero impugnant Theologi scribentes de damnata propositione 30. Baji ante Constitutionem *Unigenitus*. V. 85. b. *tot.* §. II. Anonymum refutant, & Augustinensibus patrocinantur rationes. V. 88. a. *tot.* §. III. Ostenditur etiam, Auctores, qui scripserunt post Constitutionem *Unigenitus*, asserere articulum Baji 38. in sensu charitatis habitualis, & gratiæ sanctificantis esse damnatum. V. 90. a. *tot.* §. IV. Augustiniani scribentes post Constitutionem *Unigenitus* propositiones Baji in sensu charitatis habitualis acceperunt. V. 94. a. *tot.* §. V. Referuntur alii pravi sensus propositionis 38. Baji. V. 96. b. *tot.* §. VII. Solvuntur objectiones Anonymi probantis, propositionem 38. Baji non esse damnatam in sensu charitatis, & cupiditatis habitualis. V. 98. b. *tot.* §. VIII. Anonymus objectiones sibi fingit, quas ipse non solvit. V. 103. a. Hæsitat de rebus certissimis. *ibid.* Sententia, quod opera in se etiam bona, bona non sint, si non fiant ex charitate actuali, per quam referuntur in Deum, non est contenta in propositione Baji 38. V. 84. a. & b. In sensu Baji omnes actus, qui non procedunt ex charitate habituali, sunt peccata, etsi sit actus fidei, spei &c. V. 83. a. *tot. cap.* I. Quomodo fiat justificatio in sensu Catholicorum, & quomodo in sensu Baji? V. 100. a. Quesnellius, & Bajus tantum duo admittunt principia, charitatem prædominantem, seu gratiam Sanctificantem, & cupiditatem prædominantem. V. 91. a. Quesnellius, & Bajus docuerunt, actus fidei, spei &c. justificationem præcedentes esse peccata ex natura sua, & non opus bonum. V. 90. a. *tot. cap.* I. Refutantur ostendendo, similes actus esse bonos, licet non sint meritorii vitæ æternæ. V. 92. a. *tot. cap.* I. Contra Quesnellium, & Bajum probatur, quod gratia Spiritus S. movens ad actus fidei, spei &c. non formaliter justificet peccatorem, sed ad justificationem disponat. V. 87. a. *tot. cap.* I. In quo sensu propositio hæc: *Amor, qui non ordinatur in Deum, tanquam in finem ultimum, vitiosus est*: sit Bajana? V. 100. b. & *seq.* Bajus docuit, omnia opera hominis peccatoris procedere ex cupiditate mala, adeoque esse intrinsece mala. V. 90. a. *tot. cap.* I. Refutatur. *ibid.* Qui dicunt, propositionem 38. Baji loqui de charitate actuali, & cupiditate actuali, non eximunt eum a damnatione. V. 96. b. & 98. b. Unde Augustiniani inter noxiam cupiditatem, & charitatem per Spiritum S. diffusam propugnant amorem medium, qui oritur ex inclinatione naturali, ut amor Beatitudinis, amor Parentum, imo & ipsum amorem Dei initialem. V. 97. a Juxta Bajum cupiditas, seu concupiscentia naturalis, quam homo invitus patitur, est peccatum. *ibid.* Cupiditas indeliberata, cui homo libere non consentit, non prohibetur præcepto: *Non concupisces*. *ib.* In quo sensu concupiscentia ab Augustino, & Tridentino dicatur peccatum. *ib.* a. & b. Clemens XI. in Constitutione *Unigenitus* damnavit propositiones Quesnellianas, in quibus continentur propositiones Baji. V. 90. a. Bajum, & Quesnellium loqui de charitate sanctificante, probat Instructio Pastoralis Gallicanæ Ecclesiæ. *ibid.* Hæc Instructio magni est facienda. V. 90. b. Illa propositio Baji: *Omnis humana actio deliberata, est Dei dilectio, vel mundi: si Dei, charitas Patris est, si mundi, concupiscentia carnis, hoc est, mala est*, varios continet errores. V. 98. a. & 105. a. & b. Quomodo sententia Baji, & Augustinianorum Theologorum differant? V. 98. a. & b. *Coroll.* 1. & 2. In sensu Baji non datur peccatum veniale, sed omne peccatum meretur damnationem. V. 98. b. Apologiæ Baji nulla ratio est habenda. V. 100. b. & *seq.* An Jansenius agnoverit charitatem actualem ab habituali distinctam, vel idem senserit cum Bajo? V. 102. b. An, & in quo differat Jansenius a Bajo, & Quesnellio? *ibid.* Norisius S. R. E. Card. de Jansenismo non semel est insimulatus. V. 62. Quomodo explicat propositiones Baji? V. 87. b. Nicolaus Gavardi qualiter explicet propositiones Baji? *ibid.* Vocabulum charitatis tempore Baji denotabat charitatem sanctificantem. V. 88. b. Gratiam actualem, & habitualem Bajus non distinguit. V. 86. b. Non aliam agnoscit, quam sanctificantem. V. 89. a. & b. & 98. b. Aut si agnoscit actualem, ait illam facere ea munera, quæ juxta Catholicos facit charitas habitualis. *ibid.* & 88. b. In sensu Baji datur Justificatio sine remissione peccatorum. *ibid.* & *seq.* & 104. a. & 115. b. Bajus frustra conqueritur, sibi per calumniam afflictas esse propositiones 35. & 40. damnatas. V. 89. a. Bellelli optime exposuit propositionem 31. & 32. Baji. V. 115. a. & b. P. Berti probat, quod in opere suo de *Theologicis disciplinis* non inveniatur ulla nota Bajanismi, sed quod Bajus ubique ab ipso perstringatur. V. 106. a. *tot. cap.* II. P. Fulgentius Bellelli rejecit propositionem 38. Baji in quocunque perverso sensu acceptam. V. 111. a. *tot. cap.* III.

Baji articulus XXVII. iste est; *Integritas primæ creationis non fuit indebita humanæ naturæ exaltatio, sed naturalis ejus conditio*. V. 123. Quomodo articulus iste exponatur ab Anonymo? V. 11. b. & 13. a. & 119. Quomodo hæc propositio: *Status naturæ puræ est impossibilis*; explicetur ab Augustinianis, quomodo a Bajo? V. 119. & *seq.* & 129. b. & *seq.* Bajus ait, originalem justitiam, integritatem, immunitatem a morte &c. esse proprietates Adamo ante lapsum naturaliter debitas, ita, ut gratia, sanctitas, & justitia respectu nostri sint dona supernaturalia post lapsum, quæ fuissent naturalia, si Adam non peccasset. V. 123. a. Hæc Baji opinio colligitur ex aliis ipsius propositionibus pariter damnatis. V. 126. a. *tot.* §. II. & III. Ac confirmatur ex propositione 35. Quesnelli. V. 128. b. *tot.* §. IV. Afferuntur censuræ latæ in 27. propositionem Baji. V. 123. a. Bellarminus in sententia de statu naturæ puræ Bajum, Lutherum, & Calvinum hæreseos reos pronuntiat, quia putant justitiam, & integritatem originalem non fuisse donum supernaturale. V. 123. b. Idem dicunt & alii. V. 128. b. & *seq.* Ex sententia Baji, Lutheri, Pelagii sequeretur, Angelum, & Adamum sine gratia supernaturali habuisse meritum vitæ æternæ, Deumque esse finem ultimum hominis solum naturalem. V. 124. a. Bajus naturalem animæ vitam in S. Spiritus vivificatione constituit. V. 127. a. Triplici sensu aliquid juxta Bajum dicitur naturale. V. 128. a. Quomodo secundum Bajum originalis justitia, gratia, sanctitas, & integritas fuerint dona naturalia? V. 136. b. Merita prima Adami secundum Bajum fuerunt huma-

na, juxta Augustinianos ex arbitrio quidem, sed auxilio gratiæ supernaturalis derivata sunt. V. 130. a. Bellelli defenditur, quod non inciderit in errorem Baji docendo, creaturæ rationali inesse naturaliter appetitum ad ipsam visionem Dei intuitivam. Ib. a. & b. Quid Norisius senserit de propositione LV. Baji? V. 125. a. & b. & 132. b. Non est in Bajo damnata eorum opinio, qui tradunt, non posse creaturam rationalem condi a Deo cum perduelli concupiscentia. V. 132. a. *tot.* §. VII. Quot errores contineantur in 27. propositione Bajana? V. 135. b. *Coroll.* I. Quantum ab his distent Augustiniani? *ibid. Coroll.* II. Juxta Bajum nec Adamus supernaturalibus habitibus fidei, spei, & charitatis donatus fuit, nec egebat gratia supernaturali ad servandam legem, & consequendam beatitudinem. *ibid. Coroll.* I. Contrarium docent Augustiniani. *Ibid. & seq. Coroll.* II. *ac* 132. a. *tot.* §. VII. *item* 140. b. §. III. & IV. Anonymus mutilata recenset Baji loca. V. 136. b. Quomodo intelligenda propositio Baji 69.? V. 137. a. & b. Cur damnata hæc propositio Baji: Deus non potuisset ab initio creare creaturam rationalem, qualis nunc nascitur. V. 137. b. Berti refutat damnatum sensum 27. propositionis Baji, & aliarum spectantium ad primam creaturæ rationalis conditionem. V. 139. b. *tot. cap.* II. Solvuntur objectiones Anonymi, quibus probare vult in libris Berti deprehendi sensum damnatum propositionis 27. Baji. V. 141. b. *tot.* §. VI. *ac* 136. a. *tot.* §. IX. Bellelli docuit, statum naturæ puræ esse impossibilem. V. 143. a. Sed non in sensu propositionis 27. Baji. *ibid. tot. cap.* III. Solvuntur objectiones Anonymi, quibus probare nititur, Bellelli deviasse ad sensum damnatæ propositionis 27. Baji. V. 145. a. *tot.* §. VI. In quo sensu sit damnata propositio 53. Baji? V. 148. a. & b. Item propositio 69. ac propositio 70.? *ibid.*

Bajus: quo sensu proscripti sint articuli Baji XXXIV. & XXXVI. V. 157. a. Ex his propositionibus infert Vasquez, Bajum damnatum esse, quia negabat bonam aliquam charitatem admittere sine charitate justificante. V. 157. b. Vasquesio assentiuntur alii Doctores. *ibid. & seq.* Quid Doctores senserint de propositione 34. Baji? *ibid.* Propositiones 25. & 26. Baji sunt: *Omnia opera infidelium sunt peccata, & Philosophorum virtutes sunt vitia.* V. 159. b. In quo sensu damnatæ hæ propositiones? *ibid.* Qualiter eam explicent Doctores? *ibid.* Eandem propositionem Bajus intellexit de peccatoribus. *ibid. & 157.* a. Baji propositio 28. & 29. damnata nullum opus bonum admittit sine fide perfecta, & gratia sanctificante. V. 161. b. & *seq.* Bajus putat, liberum arbitrium sine habituali gratia nil valere, nisi ad peccandum. *ib.* Vasquez quale judicium ferat de propositione 28. & 29. Baji? V. 162. a. Turianus quale judicium ferat de propositione 28. & 29. Baji? *ibid.* Norisius quale judicium ferat de propositione 28. & 29. Baji? *ibid.* a. & b. Toletus, & Bellarminus ajunt, damnatam propositionem 29. Baji, quia putabat omne opus bonum conferre gratiam sanctificantem. *ib.* a. Bajus docuit, opera, quæ fiunt sine gratia sanctificante, esse vitiata a noxia cupiditate, & ideo peccata. V. 161. a. & *seq.* Quomodo articuli 29. & 28. Baji differant a doctrina Augustinianorum. *ibid.* Expositio Augustinianorum textus: *Omne autem, quod non est ex fide, peccatum est*: non convenit cum dogmate Baji. V. 162. b. *ac* 172. a. & b. S. Augustinus cum explicat de fide Christiana. *ibid.* Idem faciunt & alii Doctores. *ib.* Sententia, quæ dicit, omnia opera deliberata in Deum referenda esse ex præcepto, ab Anonymo per calumniam ut Bajana rejicitur. V. 164. b. Sententia Augustinianorum est, quod opera, quæ sunt bona ex officio, non sint virtutes, nisi referantur in Deum, nec tamen esse vitia intrinsece talia: Bajus autem ait, opera in se etiam bona sine actuali relatione ad Deum esse intrinsece peccata provenientia a noxia cupiditate. V. 167. a. & *seq.* & 174. b. In quo sensu opera in se bona, sed sine relatione in Deum facta, Augustiniani dicant vitia, & peccata: ac in quo sensu Bajus, Quesnellius, & Jansenius? V. 167. a. §. VI. Quomodo secundum S. Augustinum & Bajum non dentur opera indifferentia. V. 173. b. Bellelli qualiter explicet præceptum referendi omnia opera in Deum? V. 176. b. Immerito Bajanista dicitur. *ibid.* Berti in opere suo errores Baji in propositione 35. & 36. contentos aperte rejicit. V. 177. a. & b. Item & alios in propositione 25. 26. 28. & 29. repertos. V. 177. b. §. II. & III. Berti non explicat in sensu Baji textum illum: *Omne, quod non est ex fide, peccatum est.* V. 178. a. Berti rejicit sensum Baji in textu illo: *Sive manducatis, sive bibitis &c.* V. 178. b. Quid Berti doceat de timore, spe, & fide a charitate separatis? an faveat Bajo? *ibid. & seq. ac* 182. a. Berti non est Bajanista, nec rejicit omnem charitatem Dei naturalem. V. 179. b. Solvuntur objectiones Anonymi, quibus probare nititur, Berti esse Bajanum, & ejus doctrinam renovare errores Baji in propositionibus 35. 36. 25. 26. 28. & 29. contentos. *ibid. & seq.* Berti non consentit Bajo circa opera infidelium. V. 180. a. Berti non tenet sententiam Baji in materia de libero arbitrio, ejusque viribus, si est sine gratia. V. 181. b. Bellelli rejecit pravum sensum propositionis 35. & 36. Baji. V. 184. a. Bellelli non consentit Bajo in materia de libero arbitrio. V. 184. b. §. III. An Bellelli Bajum sit secutus explicando textum: *Omne, quod non est ex fide, peccatum est?* V. 185. a. §. IV. Bellelli Bajo adversatur in sententia de operibus deliberatis in Deum referendis. *ibid.* §. V. Bellelli contra Bajum admittit fidem, spem, timorem sine charitate esse actus in substantia bonos. V. 185. b. *ac* 188. b. & *seq.* An Baji propositiones sint damnatæ ob doctrinam, vel ob acerbiorem, quam continent, censuram? V. 186. a. & b. Augustiniani non nisi per calumniam ab Anonymo arguuntur Bajanismi, & Jansenismi ex eo, quia putant ex principiis Augustinianorum profluere errores Baji, & Jansenii, cum ex verissimis principiis falsissimæ sequelæ deduci possint. VI. 155. a. Bajus circa gratiam Angelorum, & Adami undecim habet propositiones. VI. 169. a. Quis sit earum sensus? VI. 169. b. Quomodo eædem per doctrinam Augustinensium refutentur? *ibid. & seq.* Ostenditur contra Bajum integritatem, justitiam, & immortalitatem Adami fuisse dona gratiæ supernaturalia. *ibid.* De libero arbitrio hominis post lapsum docuit Bajus propositiones tredecim, in quibus evertit liberum arbitrium, dicit omnia peccatorum opera esse peccata, si fiant sine charitate, quia proveniunt ex cupiditate noxia. VI. 170. a. Quomodo Augustiniani istos errores declinent? VI. 170. b. In propositionibus decem docet Bajus sublatam libertatem a necessitate; Deum præcipere impossibilia: hominem peccare in iis, quæ vitare non potest; pravos concupiscentiæ motus etiam indeliberatos esse peccata: ab his tamen erroribus procul recedit sententia Augustiniana. VI. 171. a. Bajus negat ad opera bona requiri gratiam habitualem, ait opera bona non excipere liberalem Dei promissionem, sed esse meritoria ex natura sua. Contrarium docent Augustiniani. VI. 171. b. & *seq.* Bajus docet, omne opus bonum mereri gratiam sanctificantem, hominem justificari sine gratia per solam obedientiam mandatorum; longe aliter scribunt Augustiniani. VI. 172. b. & *seq.* Quas alias propositiones tradiderit de justificatione? *Ibid.* Bajus negat peccatum veniale; quid sentiat de peccato originali: putat, B. V. Mariam illud, imo & actualia contraxisse. VI. 173. b. & *seq.* Quos errores docuerit circa virtutem Sacramentorum? VI. 174. b. & *seq.* Bajus negat peccatum causare maculam, & reatum. *Ibid.* Sacrificium Missæ dicit Bajus Sacrificium ea ratione, qua Sacrificium vocantur aliæ virtutes. VI. 175. a. Negat charitatem perfectam conjunctam etiam cum voto Sacramenti delere peccata. *Ibid.* Refutatur. *Ibid.* Vide *Languetius*.

Ballerinius an verba P. Thyrsi Gonzalez, & Card. Bellarmini sincere referat contra Probabilismum. II. 260. a. & 262. b.

Balneum. Lutherus ait, ad Baptismum sufficere quidquid balnei loco esse potest. III. 260. b.

Balsamum. An verum balsamum si adeo perrarum, ut nequeat sufficienter procurari pro confectione Chrismatis? IV. 16. b. An sit de fide, quod ad confectionem Chrismatis requiratur balsamum? IV. 16. a. Pius IV. concessit Episcopis Indiæ, ut balsamo Indico, quod verum est balsamum, confirmarent. *ibid.* a. & b. An balsamum oleo sit permiscendum necessitate præcepti, aut omnino Sacramenti? IV. 15. b. & 16. a. Vid. *Chrisma*. An valeat Confirmatio facta in oleo, & non in Chrismate? *ibid.* An Sacramentum Confirmationis sit iterandum, si est collatum in oleo simplici benedicto? IV. 15. a. & *seqq.* Quid desuper statuerit Innocentius III. *ibid.* Non adhibetur in Sacramento Extremæ Unctionis. IV. 236. a.

Bannes (*Dominicus*) docet cum Catholicis, Christum pro omnibus esse mortuum, pro omnibus omnino hominibus instituisse Sacramenta, ac remedia præparasse: remedia tamen & gratias præparatas non omnibus actu applicari. VI. 92. b.

Baptismus etiam parvulis est necessarius ob peccatum originale. II. 1. a. Quinam effectus Baptismi. II. 6. b. & *seq.* Quid post Baptismum remaneat de peccato originali. II. 13. b. De pœnis Parvulorum sine Baptismo decedentium. II. 19. b. *tot. Cap.* VIII. & IX. An votum Baptismi a parentibus habitum prosit infantibus. II. 20. b. & 26. a. An sine Baptismo decedentes debeant comparere in Judicio. II. 21. b. Pelagius voluit, ut ad consequendam gratiam sanctificantem filii Baptismum recipiant. II. 36. a. An parvuli sine Baptismo decedentes habeant gratiam sufficientem. II. 131. b. & 134. b. Baptismus vere delet peccata, & non tantum tegit. II. 157. a. *tot. cap.* III. An & qualis ad eum requiratur dispositio. II. 158. b. An gratia in eo accepta possit amitti. II. 169. b. Baptismus quando institutus fuerit? II. 196. a. An parentes levantes propriam prolem sint separandi? II. 254. b. & 255. a. Quid dicendum de S. Cypriano statuente iterationem Baptismi Hæreticorum? II. 255. b. Ante Baptismum debet recitari Symbolum Apostolorum. II. 281. a. Cerinthus docet, Christum in Baptismo descendisse super Jesum. II. 281. b. An Christus Patribus in Lymbo Baptismum contulerit? II. 282. a. & 283. a. An sine Baptismo decedentes parvuli debeant comparere in judicio? II. 284. a. Credimus in Baptismo remitti peccata. II. 285. b. Bona opera ante Baptismum facta non prosunt. *ibid.* In adultis ad Baptismum requiritur dispositio. *Ibid.* An una, vel trina immersio sit necessaria? II. 302. b. Quid dicendum de usu tribuendi baptizatis lac & mel? II. 305. a. An sufficiat fides in voto suscepta, ut Baptismus, si actu non potest recipi? II. 307. b. An & quomodo parvuli sine usu rationis decedentes post Baptismum habeant fidem necessariam ad salutem? *ibid.* Cur infans salvetur per Baptismum, etsi non possit habere actum voluntatis propriæ? III. 113. b. An Baptismus sit pro viris tantum institutus? III. 128. a. & b. Quo ætatis anno Christus Baptismum receperit? III. 149. a. Christus a Joanne Baptismum recepit die 6. Januarii. III. 151. b. & *seq.* Inter Baptismum Christi, & mortem intercedebant quatuor Paschata. III. 152. b. Olim Baptismus & Confirmatio simul conferebantur, sed quando? IV. 7. b. Baptizati a Philippo Diacono confirmati sunt a SS. Joanne & Petro. IV. 6. b. Cyprianus non laudatur, quod docuerit iterandum esse Baptismum ab Hæretico collatum. IV. 7. a. & b. Montanistæ admittebant mulieres ad ministerium altaris in Baptismo solemni. *ibid.* Confirmatio non derogat Baptismi Sacramento. *ibid.* An Constantinus Romæ, vel Nicomediæ Baptismum susceperit? IV. 6. a. & b. An a Sylvestro? IV. 22. b. Canon Arausicanus loquitur de unctione verticis tanquam ceremonia Baptismi, non de Confirmatione. IV. 23. a. & 12. b. & 13. a. Chrismatio una erat facta ab initio Ecclesiæ, quam deinde Innocentius I. divisit in frontalem, quæ est Sacramentalis, & verticalem, quæ est ceremonialis Baptismi. IV. 28. a. Omnes homines sunt subjectum capax Confirmationis, dummodo prius Baptismum receperint. IV. 29. a. An S. Cyprianus docuerit, in hæresi baptizatos esse rebaptizandos? IV. 38. a. Gratia, quæ Sacramenti Confirmationis effectus est, connotative differt a gratia Baptismi, eaque non absolute, sed tantum comparative est perfectior. IV. 34. a. & b. Obex Baptismi, quem peccatores & hæretici ponunt in statu disgratiæ suscipiendo Baptismum, non tollitur per Confirmationem sine Pœnitentia. IV. 34. b. Statuenda est inter characterem Baptismi aliqua connotativa distinctio. IV. 38. b. Falsum est, S. Augustinum existimasse, quod parvuli suscepto Baptismo salvari nequeant absque actuali SS. Eucharistiæ Communione. IV. 98. a. Sed S. Augustinus locutus est de communione mystica, qua quis per Baptismum in communionem Ecclesiæ recipitur, *ibid.* a. & b. & *seq.* Idem docuit Innocentius I. & Gelasius. *ibid.* Præcepto Ecclesiastico de Communione in Paschate facienda non satisfit per Communionem sacrilegam? IV. 100. a. Cur non sufficiat Communio sacrilega, cum non obstet sacrilegium, quin Sacerdos satisfaciat, si in statu disgratiæ accepto stipendio celebrat; nec simulatio, quin suscipiatur Baptismus; nec peccatum grave, quin satisfiat operibus pro satisfactione injunctis? *ibid.* Infirmi in mortis articulo possunt communicate etiam non jejuni; item & parvuli, qui statim post Baptisma apud Græcos communicantur. IV. 108. b. Pœnitentiæ Sacramentum distinctum

ctum est a Baptismo. IV. 135. a. Solvuntur objectiones hæreticorum huic positioni contrariæ. IV. 135. b. & seq. Sacramentum pœnitentiæ hominibus post Baptismum lapsis ad salutem assequendam est necessarium. IV. 137. a. Peccata ante Baptismum commissa non sunt materia pœnitentiæ. IV. 137. b. Cur Baptismus dimittat peccata sine Confessione, & non similiter Pœnitentiæ Sacramentum? IV. 166. b. Peccatori gravi post Baptismum necessaria est Confessio necessitate medii. IV. 176. a. Cur non omnes sint Ministri Pœnitentiæ in necessitate, sicut sunt in Baptismo? IV. 176. b. & 177. b. Quid dicendum de Baptismo cum fictione recepto? IV. 189. b. Cur in Baptismo peccata dimittantur sine injuncta satisfactione, & cur non in Pœnitentiæ Sacramento? IV. 214. a. & b. An aliqua Sacramenta olim fuerint collata ante collationem Baptismi? IV. 234. a. Imprimit characterem, qui nec in Apostata, vel hæretico deletur. IV. 253. a. Nequit iterari. *ibid.* & 287. a. & b. Diaconus potest Baptismum conferre. IV. 268. a. Presbyteri olim non poterant conferre Baptismum sine licentia Episcopi. IV. 281. b. An valeat Baptismus, si mutus affundat aquam, & alius truncatus manibus pronuntiat formam? IV. 286. b. Donatista irritum dicit Baptismum a Ministro improbo collatum. *ibid.* Unde Catholicos ad se transeuntes denuo baptizabat. *ibid.* Baptismus ab hæretico collatus est validus. IV. 289. b. An S. Basilius docuerit iterandum Baptismum ab hæretico collatum? *ibid.* An huic consentiat S. Cyprianus, & Firmilianus? *ibid.* Aliqui hæretici non baptizabant in Nomine SS. Trinitatis. IV. 291. a. Ordines ante Baptismum nequeunt conferri. IV. 293. a. Cur in infantia recipiens Baptismum postea teneatur ad legem Christianam, & cur ordinatus in infantia legibus Clericorum non teneatur? IV. 293. b. & 294. a. Baptismus nequit conferri invito. IV. 294. a. Inter quos ob Baptismum contrahatur cognatio spiritualis. IV. 319. b. Quid si parentes levent propriam prolem? *ibid.* Circumcisio erat signum præmonstrativum Baptismi. III. 178. a. Est Sacramentum: probatur ex Scriptura, & diversimode aliis authoritatibus. III. 184. b. Fuit aliquando adhibita in Ecclesiis quibusdam lotio pedum ante susceptionem Baptismi. III. 188. b. Eadem tamen nec est Sacramentum, nec est pars essentialis Baptismi. III. 189. a. Vid. *Lotio*. Baptismus & Pœnitentia sunt Sacramenta mortuorum necessaria necessitate medii. III. 191. b. Quomodo intelligenda verba illa: *Euntes docete omnes gentes baptizantes &c.* III. 199. b. Licitum est uti forma conditionata in administratione Baptismi, sed in quibus circumstantiis? III. 202. b. De crimine & pœnis iterantium Baptismum. III. 203. a. Lutherus omni homini sine discrimine concedit potestatem ministrandi Sacramentum Baptismi. *ibid.* Calvinus eandem laicis, & mulieribus etiam in casu necessitatis denegat. III. 203. b. Quid dicendum de doctrina Scoti, *Validum fore Baptismum, si diabolus illum ex Dei Præcepto conferret*. III. 203. a. Cur homines omnes sint Ministri Baptismi, & non aliorum Sacramentorum? III. 204. b. Valet Baptismus a Juda proditore collatus. III. 171. b. & 206. a. *tot. cap.* XIV. An laicus urgente necessitate, baptizans in peccato gravi constitutus committat Sacrilegium? III. 209. b. In mortis periculo potest peti Baptismus a quocunque Ministro. III. 210. b. Baptismus a Pagano vel hæretico collatus est validus, etsi non credat, per eum tribui gratiam, dummodo velit facere, quod facit Ecclesia. III. 213. a. *tot. cap.* XVI. Ac actionem serio animo ponat, & non modo irrisorio. *ibid.* Baptismus & Ordines cum simulatione, & irrisorie collati sunt nulli. III. 132. b. Quid dicendum de Baptismo, quem S. Athanasius adhuc puer per ludos pueriles contulit pueris nondum baptizatis? III. 214. a. & b. Quid dicendum de Baptismo a Genesio per ludum suscepto? *ibid.* Item quid de Baptismo Dioscori, qui illum suscepit in Theatro ludens, & sacris Ministeriis insultans? *ib.* An valeat Baptismus, si Minister intendat baptizare masculum, & sit fœmella? III. 226. b. Infantes non nanciscuntur usum rationis, ut in susceptione Baptismi possint habere fidem. III. 198. b. & 227. a. An Baptismus possit conferri catechumeno subito in amentiam incidenti? III. 227. a. An amicus S. Augustini penitus invitus sit baptizatus? III. 227. b. Aqua est causa instrumentalis gratiæ in Baptismo. III. 232. b. Quomodo intelligendum illud: *Salvos facit Baptisma, non carnis depositio sordium, sed conscientiæ bonæ interrogatio*. *Ibid.* Probatur, Baptismum conferre gratiam. *Ibid.* & *seq.* Baptismus imprimit characterem. III. 238. a. Et ideo nequit iterari. III. 238. b. Per Baptismum constituimur filii Dei. III. 239. a.

Baptismi nomen & definitio. Baptisma est nomen Græcum? III. 249. a. Baptizare idem est, ac abluere, lavare. *Ibid.* Qualis error Pharisæorum, Baptistarum, & Hemerobaptistarum? III. 249. b. Baptismus denotat etiam calamitates, pœnitentiam, & Martyrium. *ibid.* In quo sensu dicamur *baptizati Spiritu S. & igni*? *ibid.* Baptismus significat Sacramentum regenerationis. III. 250. a. Baptismi typus fuerunt diluvium Noe, & mare rubrum. *ibid.* De preconiis Baptismi. *ibid.* Cur Baptismus dicatur donum, gratia, unctio, illuminatio, indumentum, lavacrum, sigillum, sepultura veteris hominis, & arrha hæreditatis? *ibid.* Socinus docuit, per Baptismum nil aliud intelligi, quam prædicationem, ita, ut Joannis Baptismus nil aliud fuerit, quam ejus prædicatio. III. 250. b. Docuit insuper, Baptismum esse publicam protestationem fidei, non tamen esse simpliciter necessarium. *ibid.* Refutatur. *ib.* Qualiter per Baptismum Christus induatur? *ibid.* Cur Apostolus loquens de Baptismo, utatur voce Baptismatum in numero plurali? *ibid.* Quomodo salvi fiamus per Baptisma? *ibid.* & *seq.* Baptismus dicitur sigillum fidei ob invocationem SS. Trinitatis, & professionem Incarnationis Dominicæ, non vero ob singularem confidentiam Hæreticorum. III. 251. a. & b. Quomodo Baptismus definiatur a Calvino, Melanchthone, Episcopio, & Wolchelio; & quomodo a Catholicis? III. 251. b. Baptismum, & lustrationes Judæorum sumere originem ex moribus Gentium tenet Grotius. *ibid.* Quod Baptismus derivarit a moribus, & mersionibus Judæorum, putant Wolzogenius, Lightfootus cum aliquibus Catholicis. *ib.* & *seq.* Baptismus Christianorum nil habet commune cum lustrationibus Gentium, & mersionibus Judæorum. III. 252. a. & b.

Baptismus Joannis. In Baptismo Joannis Socinus nullum Divinum mandatum cognoscit. III. 252. b. Melanchthon, Calvinus, Brentius, Madgdeburgenses, Beza, Vossius, & alii tribuunt Baptismo Joannis tantam virtutem, quantam Baptismo Christi. *ibid.* Baptismus Joannis Cælestis fuit, id est, institutus Divino instinctu, & Mosaicis etiam mersionibus excellentior. *ibid.* Multiplici titulo Baptismus Joannis discrepabat a Baptismate Christi. III. 253. a. *tot. cap.* II. An Baptismus Joannis fuerit Sacramentum? *ibid.* An vero Sacramentale? *ibid.* An in Baptismo Joannis adhibita sit aliqua forma? *ibid.* An Christo baptizato cessaverit Baptisma Joannis? *ibid.* a. & b. Christi Baptismus valet ad ablutionem culpæ, Baptisma Joannis contulit solum munditiam legalem, remissionem vero peccatorum non nisi ratione pœnitentiæ, & fidei suscipientium. III. 253. b. & *seq.* An Apostoli in Spiritu S. fuerint baptizati in die Pentecostes? *ibid.* Joannis Baptismus potuit repeti. III. 254. a. & b. Baptizati a Joanne iterum sunt de novo baptizati ab Apostolis. III. 254. b. Quomodo Marnixius intelligat illa verba: *His auditis baptizati sunt*. *ibid.* Tridentinum anathema dixit iis, qui non majorem vim tribuebant Baptismo Christi, quam Baptismo Joannis, non vero iis, qui tenent, etiam per Baptismum Joannis esse dimissa peccata. III. 255. a. Vindicatur in hoc S. Augustinus. *ibid.* Quomodo Baptismus Joannis fuerit cælestis, & quomodo elementaris? III. 255. b. & *seq.* An Joannes vel saltem Apostoli ante passionem Christi baptizarint in Nomine SS. Trinitatis. *ibid.* Cur Christus a Joanne baptizari voluerit? III. 257. a.

Baptismi Sacramentum quando institutum? III. 257. a. *tot. cap.* III. An ante passionem Christi, quando Christus baptizatus est a Joanne, fuerit Baptismus institutus? III. 257. b. Ante mortem Christi Apostoli baptizabant Baptismo Christi, non Joannis. *ibid.* Christus sanctificavit aquas Jordanis per Baptismum suum. III. 258. a. Apud Jordanem designatus est Baptismi effectus. III. 258. b. Christus baptizatus baptizavit Joannem in Jordane. *ibid.* & *seq.* In Baptismo ante mortem Christi collato dabatur Spiritus S. invisibiliter: in die Pentecostes autem visibiliter. *ibid.* Christus manu propria baptizavit B. V. Mariam, S. Joannem, & Petrum. *ibid.* & 306. a. Quomodo dicamur baptizati in morte Christi? III. 258. b. & *seq.* Baptismi necessitas, non vero institutio, insinuatur per verba, *Nisi quis renatus &c. ibid.* Per verba, *Euntes ergo docete &c.* mandavit collationem Baptismi Dominus, non vero instituit. *ibid.* Quomodo Sacramenta fluxerint ex latere Christi in morte aperto, si jam antea Baptismus erat institutus? *ibid.* Cur Baptismus dicatur institutus, quando Christus baptizavit Joannem, & cur non dicatur instituta Pœnitentia, quando Christus Magdalenæ peccata dimisit? *ibid.* Præceptum suscipiendi Baptismum primum obligare cœpit generaliter in promulgatione legis Evangelicæ. III. 259. b. & *seq.*

Baptismi materia in Jordane est designata. III. 258. a. & b. Manichæi, & Pauliciani non adhibuerunt aquam in Baptismo, quia eam putabant a principio malo productam. III. 260. a. Seleuciani vel Hermiani pro aqua adhibuerunt ignem propter verba: *Ille vos baptizabit Spiritu S. & igni*. III. 260. b. An per ignem Baptismum contulerint Jacobitæ, Copti, Æthiopes, Cathari, & Messalini? *ibid.* Aliqui baptizabant per oleum, vinum, & cervisiam. *ibid.* Lutherus ait, ad Baptismum sufficere, quidquid balnei loco esse potest. *ibid.* Lutherus & Calvinus calumniantur benedictionem aquæ. *ibid.* Sola naturalis aqua Sacramenti Baptismatis materia est. III. 261. a. Figuræ materiæ Baptismi enumerantur. *ibid.* Aqua est typus passionis. III. 261. b. Cur aqua sit designata pro materia Baptismi? *ibid.* Baptismus causticus refutatur. III. 261. b. & *seq.* Liber cui titulus, *Prædicatio Pauli*, multa continet absurda. *ibid.* Arnoldus, & Theodoricus Catharorum antesignani igne illo, quo baptizari volebant, misere absumpti sunt. *ibid.* Quomodo intelligenda verba: *Ille vos baptizabit Spiritu S. & igne*. *ibid.* Qui omnem materiam rejiciunt in Baptismo, refutantur. *ibid.* Expositio illius: *Ex aquæ & Spiritu S.* a. Grotio facta reprobatur. III. 262. a. Quid dicendum de rescripto Stephani III. de infante in vino baptizato? III. 262. b. Non est Ecclesiæ Romanæ recens usus, sed Patrum traditione derivatus, ac retinendus, consecratio, ac benedictio aquæ Baptismo deservientis. *ibid.* Baptisteriorum antiquitas demonstratur. III. 263. a. Benedictio aquæ baptismalis approbatur miraculis. *ibid.* Fons baptismalis per 60. annos prope Magdeburgum incorruptus permanens adveniente Ministro Lutherano computruit statim. *ibid.* Omnis aqua naturalis est materia apta Baptismi. *ibid.* Quænam sit aqua naturalis? III. 263. b. Aqua naturalis, & materia sufficiens Baptismi non sunt sudor, lacrymæ, vinum, cervisia, lac &c. *ibid.* An aqua rosacea, vel e floribus, ac arboribus expressa sit materia sufficiens Baptismi? *ibid.* An similis aqua possit sub conditione adhiberi deficiente alia aqua? III. 264. a. Quale sit peccatum usurpare pro aqua benedicta non benedictam, cum benedicta haberi posset? *ibid.* Ablutio potest fieri per immersionem, affusionem, & aspersionem. III. 264. b. Græci Schismatici dixerunt, Baptismum per immersionem esse alium ab eo, qui in Ecclesia Romana fit per affusionem. *ibid.* A priscis Ecclesiæ sæculis obtinuit consuetudo baptizandi per immersionem trinam. *ibid.* Cur præscripta fuerit triplex immersio? *ibid.* & *seq.* Trina immersio nec usque ad sæculum XIII. ita communiter fuit recepta, ut Baptismus per affusionem aut aspersionem judicaretur invalidus. III. 265. a. Trinam immersionem circa annum sexcentesimum mutarunt Hispani in unam immersionem ob sectam Arianorum, approbante S. Gregorio M. III. 265. b. Epistola de una immersione est opus genuinum S. Gregorii. *ibid.* Baptismus valide confertur per immersionem, affusionem, & aspersionem; Ecclesia Romana bene præscripsit, ut fiat per immersionem, aut aspersionem: unde a Græcis nullo jure reprehenditur. III. 266. a. & b. Objectiones unam immersionem, aut affusionem simplam impugnantes solvuntur. III. 266. b. & *seq.* Mysterium quod latet in trina immersione, aut affusione, habetur etiam in una. *ibid.* Baptismus Clinicorum validus est. III. 265. a. & b. 266. b. & *seq.* Quid dicendum de Baptismo Novatiani in lecto baptizati? III. 266. b. & *seq.* Baptismus Eunomianorum fuit reprobatus non ob unam immersionem, aut affusionem, sed ob mutationem formæ. III. 267. a. Immersio fuit facta in nudo corpore per modum crucis. *ibid.* a. & b. Quomodo facienda trina immersio, aut affusio, & quomodo forma pronuntianda? III. 267. b. An liberum sit baptizanti eligere immersionem, aut affusionem, aut aspersionem? *ibid.* Eunomius in Baptismo non abluebat partes corporis inferiores, quia eas dixit execrandas, & procreatas a Deo malo. III. 268. a. Non est necessarium abluere totum corpus, sed sufficit, si caput aqua perfundatur. *ibid.* Ablutio capillorum, vestium, aut animi

nimi digiti non est sufficiens pro Baptismo. *ibid.* Qui in Baptismo abluit aliquam partem corporis a capite distinctam, cum posset abluere caput, graviter peccat. *ibid.* An validus sit Baptismus collatus in aqua ferventi, aut venenata, animo baptizandi, sed simul occidendi adhibita? *ibid.* a. & b. An valeat Baptismus, si baptizandus projiciatur in puteum vel flumen, unde emergere nequit? III. 268. b.

Baptismi forma. An in Baptismo Joannis sit adhibita aliqua forma? III.253.a. In Jordane designata est forma Baptismi. III.258.b. Non officit, quod apud Jordanem forma non fuerit pronuntiata, quia aliunde tota SS. Trinitas sufficienter est demonstrata. *ibid. & seq.* Forma Ecclesiæ Latinæ est legitima, antiquissima, & omnino certa, qua utitur in Baptismo, III. 269. a. Græcorum forma Baptismi enuntiativa est, non deprecativa: valida & ipsa est, nec a forma Latinorum substantialiter differt. *ibid.* Cur Græci dicant, *Baptizatur*, & cur non, *Ego te baptizo*. III. 269. b. Quamplures sunt Baptismi formæ ab hæreticis confictæ, quæ tollunt Sacramenti veritatem. III.270.a. Quædam omittunt invocationem SS. Trinitatis. *ibid.* Verbum *Ego* & *Amen* non spectant ad essentiam formæ Baptismi. *ibid.* Requiritur ad valorem Baptismi verbum, quo exprimitur actus baptizantis, scilicet *Baptizo*, vel *Baptizatur*. *ibid. & seq.* Hoc probatur ex Alexandri III. rescripto. III. 271. a. & b. Quando hoc decretum sit editum; & quomodo definitionis vim habeat? *Ibid.* b. Non requiritur, ut actus exprimatur in verbis formæ. III. 272. a. Non valet Baptismus absque expressa Sanctæ Trinitatis invocatione collatus. *ibid.* a. & b. *& seq.* Sociniani, Episcopius, Vossius, Zwinglius negant requiri ad essentiam Baptismi invocationem SS. Trinitatis. III. 271. a. Iidem tenent, valere Baptismum in Nomine Christi collatum; *ibid.* Quid de Baptismo in Nomine Christi collato teneat Scotus, Magister Sententiarum, Cajetanus? *ibid.* & 273. a. Quantum distent a Socinianis? *ibid.* neque ab Apostolis Baptismus absque invocatione SS. Trinitatis expressa collatus fuit. III. 271. a. & 273. b. Apostoli non baptizabant in Nomine Christi ob dispensationem aliquam a Christo obtentam. III. 273. b. & 277. a. Explicatur textus Scripturæ, qui videtur contrarius. III. 274. a. & b. Nec Gentiles, nec Judæi erant baptizati in solo Nomine Christi. III. 275. a. & b. & 277. a. Exponuntur textus SS. Pattum primo intuitu adversantium. III. 275. b. & 276. a. An Romani Pontifices olim approbarint Baptismum in solo Christi Nomine collatum. III. 276. b. Sententia dicens, valuisse Baptismum in Nomine Christi, non potest censura notari. III. 277. b. Validus est Baptismus, si loco verbi baptizo usurpatur verbum *mergo*, *abluo*, *tingo*, talis tamen mutatio esset peccatum grave. III. 278. a. An Baptismus valeat sine expressione subjecti per pronomen *te*, aut per nomen aliud? *ibid.* An valeat Baptismus, si loco *in Nomine*, dicatur *in Nominibus*? *ibid.* a. & b. An valida forma hæc, *Ego te baptizo in Nomine Patris, in Nomine Filii, in Nomine Spiritus S.* III. 278. b. An valida hæc forma: *Ego te baptizo in Nomine Genitoris, Geniti, & Procedentis ab utroque*? III. 279. a. An valeat Baptismus sub forma, *Ego te baptizo in Nomine Patris, Filii, Spiritus S.* omisso *&*? III. 279. b.

Baptismi Minister. Jus baptizandi solemni ritu Episcopis principaliter datum est, deinde Sacerdotibus, sed non nisi auctoritate Episcoporum. III. 279. b. Ab initio Ecclesiæ soli Episcopi baptizabant. *ibid.* An Sacerdos sit Minister ordinarius, vel delegatus Baptismi? III. 280. a. & b. Diaconus non nisi ex delegatione potest solemni ritu Baptismum administrare. III. 280. b. An Diaconus absque delegatione baptizans sit irregularis? III. 281. a. Probatur contra Calvinum, & Græcos recentiores, quod in casu necessitatis homo quilibet etiam laicus possit absque solemni ritu administrare Baptismum. III. 279. b. & 281. b. Cur Concilium Eliberitanum potestatem baptizandi deneget bigamis, & iis, qui Baptismum integre non perceperunt? III. 281. b. Etiam feminæ possunt in necessitate baptizare. III. 282. a. Sephora filium suum circumcidit. *ibid.* Contra Marcionitas, Pepuzianos, & Collyridianos probatur, fœminas non posse solemni ritu baptizare. III.279.b. & 282. b. Si in necessitate adsint Clericus, Laicus, vir, & fœmina, quis debet dare Baptismum? III. 282. b. An laicus vel femina peccatum grave committant, si in necessitate baptizant præsente Clerico? III.283.a. An femina vel Sacerdos in necessitate baptizare debeat, si alia persona non adsit, & Sacerdos sit vinculo excommunicationis innodatus? *ibid.* Excommunicatus in necessitate baptizans non exercet actum Ordinis, nec fit irregularis. *ibid.* An in casu, quo plures in necessitate abluunt, & formam pronuntiant, Baptismum conferant? III. 283.b. An in casu necessitatis sit validus Baptismus, si duobus tantum præsentibus unus manibus truncatus formam proferret, & alter eliguis abluerer? *ib.* An quis in necessitate possit baptizare se ipsum? *ibid.* An laicus solemniter baptizans non solum committat peccatum grave, sed etiam irregularitatem incurrat? *ibid.* Parochus graviter peccat baptizando extra necessitatem domi, nisi sit proles Regis, aut Principis, quæ potest extra Ecclesiam baptizari. III. 284. a. Nequit baptizans accipere pretium pro collatione Baptismi. *ibid.* a. & b. Num impii & hæretici valide baptizent? *ib.* b. Quid sit anabaptismus? *ib.* Permulti hæretici Baptismum repetere consueverunt. *ibid.* Himerobaptistæ quotidie se abluebant non adhibita forma, sed per modum lustrationum Pharisæorum. *ibid.* Cælicolæ Mosaicos ritus, & Baptismum retinebant, & approbabant anabaptismum; quomodo vocetur Cælicola novi apud Donatistas Baptismi institutor? *ib.* Marcion Baptisma tertio repetendum statuit. III. 285. a. Montanistæ a Philastrio nuncupati rebaptizabant. *ibid.* Libellatici quoque, Novatiani, Donatistæ, & Ariani rebaptizabant. *ibid.* De auctore, & fortuna Anabaptistarum. *ibid.* Quidam veteres, præsertim Agrippinus, & Tertullianus voluerunt, hæreticos a Catholicis esse rebaptizandos. *ibid.* a. & b. Idem docuerunt Firmilianus & Cyprianus. III. 285. b. & 286. a. Firmiliani, & Cypriani Epistolæ tanquam genuinæ sunt recipiendæ. III.286. a. Firmilianus laudatur. *ib.* Firmiliano & Cypriano se opposuit Stephanus Papa. III.286. b. Eusebius non fuit commentor Historiæ Anabaptizantium. III. 287. b. De Epocha Anabaptismi. III. 287. a. S. Augustinus docuit, Cyprianum adhæsisse Anabaptizantibus. III. 288. a. Quantum Epistolæ S. Cypriani differant a Donatistis? *ibid.* Solvuntur objectiones probare volentium, S. Cyprianum non adhæsisse Anabaptizantibus. III. 289. a. & b. Concilium tertium Carthaginense vere est celebratum. III. 290. b. & 291. a. & b. Decreto Stephani probatum non fuit Baptisma omnium hæreticorum, sed consecratum verbis Evangelicis, id est in Nomine SS. Trinitatis collatum. III. 292. b. An validum Baptisma, si baptizans debita utatur forma, sed in Trinitatem, aut Christum non credat? *ibid. & seq.* Stephanus Papa neque Cyprianum, neque Firmilianum ob errorem Anabaptizantium a sui communione removit. III. 294. a. Sed excommunicationem minitatus est. *ibid.* Non est certum, quod Cyprianus, aut Firmilianus a propria de rebaptizandis hæreticis sententia recesserint. III. 295. a. An S. Basilius adhæserit rebaptizantibus? *Ibid.* Multa sunt, quæ Rebaptizantium, & præsertim S. Cypriani excusant errorem, maxime ante Stephani Papæ decretum. III. 295. b. Ex quo S. Cyprianus Decreto S. Stephani obluctatus sit, nequit inde labefactari Papæ in rebus fidei, & morum irreformabile judicium. III. 296. a. & b. Controversia S. Stephanum inter, & S. Cyprianum agitata tempore S. Cypriani non pertinebat ad fidem, sed ad disciplinam. III. 296. b. Decretum S. Stephani non fuit solemne, & ex Cathedra, dato etiam, quod materia anabaptismi fuerit jam tunc materia fidei? III. 297. b. Quando Papa loquatur ex Cathedra? *ibid.* Nonnulli sunt Patres, quorum de rebaptismo sententia est obscura admodum. III. 298. b. An rebaptizantibus adhæserit S. Dionysius Alexandrinus? *ibid.* An S. Athanasius? *ibid.* An Optatus Milevitanus? III. 299. b. An S. Cyrillus? III. 300. a. Concilium plenarium, de quo Augustinus adversus Donatistas affirmat, ad ejus auctoritatem, & robur productam antiquam unius Baptismatis consuetudinem, videtur esse Nicænum, sed non istud solum intelligit. *ibid.* a. & b. Præter Nicænum Canonem multæ aliæ Ecclesiasticæ definitiones probarunt Baptisma hæreticorum sub invocatione SS. Trinitatis collatum. III. 302. a. Imperatorum legibus proscriptus est rebaptismus. III. 302. b. Baptismus ab hæretico collatus confert characterem, sed an tribuat gratiam; & quando parvulis, quando adultis? III. 302. b. Valet Baptismus datus ab hæretico sub Nomine Trinitatis. *ibid.* Agrippinus fuit auctor Rebaptizantium. III. 303. a. Ministri impietas aut hæresis non obest valori Baptismi. *ibid.* a. & b. Baptismus sine fide subsistit. *ibid.* b. & *seq.* Unitas Ecclesiæ non tollit valorem Baptismi extra Ecclesiam suscepti. III.304. a. Quomodo Baptizati ab Hæretico Christum induant? *ibid.* Quomodo intelligendum illud? *Qui baptizatur a mortuo quid proficit lavatio ejus*? *ibid.* Tenet quoque Baptismus a Pagano sub præscripta forma collatus. III. 304. b. & *seq.* Quomodo Paganus possit dare Baptismum, cum non habeat? III. 305. a. De pœnis anabaptismum conferentis, & suscipientis. III. 305. b. Baptismus nunquam repetatur, nisi gravis emergat dubitatio, & tunc non, nisi sub conditione. *ibid.* Quid agendum, si ad Ecclesiam redeat Hæreticus, an baptizetur? *ibid.* An infans sit iterato baptizandus, si domi ab obstetrice urgente necessitate baptizatus sit? *ib.* An infantes expositi, & inventi cum schedula testante Baptismum esse collatum, sint iterum rebaptizandi? III. 306. a.

Baptismus Parvulorum, seu Pædobaptismus examinatur. III. 306. a. Waldenses, Petrobrussiani, Cathari, & Anabaptistæ negant, infantes posse baptizari ante usum rationis. *ibid.* An idem senserint Tertullianus, & Hieraciti? *ibid.* Salmasius, Vitringa, & Thereponus hæretici recentiores negant esse antiquam ab Apostolis desumptam consuetudinem Pædobaptismi, sed omnes esse baptizatos ætate jam adulta. *ib.* Licitum & congruum est infantes baptizare. III. 320. b. Non requiritur fides, aut consensus infantium ad Baptismum. *ibid.* & 307. b. & *seq.* Pelagiani concedunt, infantem baptizandum, sed non ut mundetur a peccato originali. III. 307. a. Solvuntur objectiones hæreticorum, quod parvuli ante usum rationis non sint baptizandi. III. 307. b. Parvulis prodest fides levantium, nequeunt tamen cum matre ante partum baptizari. *ibid.* & *seq.* Filii infidelium possunt baptizari, si ipsimet petant Baptismum. III. 309. b. Non licet parvulos infidelium baptizare parentibus invitis. *ibid.* & *seq.* Quid dicendum de facto Sisebuti, lege Visigothorum, Caroli Magni, Chilperici, & Dagoberti cogentium Judæos ad Baptismum? III. 311. a. & b. In quibus casibus licitum sit baptizare filios infidelium? III. 311. b. Infanti adhuc clauso in utero non prodest ablutio Matris, aut signum aliud, vel benedictio ei applicata. III 312. a. Nequit infans in utero Matris ante aperitionem partus baptizari. III. 312. b. Non dicitur infans proprie natus, nisi sit egressus ex utero Matris, vel inde extractus. *ibid.* Licet aperto uteri ostio infans possit per instrumentum aqua perfundi, attamen baptizari non debet, nisi secundum aliquam saltem partem corporis infans sit egressus ex alvo. III. 313. a. Quomodo S. Aloysius sit sanctificatus in utero Matris? III. 313. b. Mater prægnans viva non debet aperiri. III. 314. a. Monstra baptizari non debent, nisi humanam referant speciem. *ibid.* Quid si in monstro appareant gemelli, qualiter debet dari baptismus? *ibid.* a. & b. An baptizari possint filii spurii? III. 314. b. An baptizandi sint filii excommunicatorum? *ibid.*

Baptismus Adultorum. An S. Ambrosius primum sit baptizatus paucis ante Ordinationem diebus? III. 114. b. An Constantinus, Constantius, & Theodosius longe distulerint Baptismum? *Ibid.* Quo ætatis anno baptizatus S. Augustinus? *ibid.* Cur aliqui Baptismum distulerint? III. 315. a. Modo dilatio Baptismi reprobatur. *ibid.* Quid significet Catechumenus? quid Catechesis? III. 315 b. Catechumeni habebant tres classes audientium, competentium, & electorum. *ibid.* & *seq.* Quæ dispositio ad Baptismum requiratur in adulto? III. 316. b. In adulto ad Baptismum requiritur fides, spes, timor, pœnitentia, & charitas inchoata. *ibid.* Adulti solemniter baptizentur Sabbato S. Paschæ, vel Pentecostes. *ibid.* Ecclesia olim prohibuit collationem Baptismi solemnis in die Epiphaniæ, ob hæreticos dicentes Baptismum non conferre gratiam, nisi recipiatur in die Epiphaniæ. III. 317. a. An baptizandus Catechumenus adultus, si ante completum tempus catecheseos incidat subito in infirmitatem, ita, ut Baptismum amplius petere non possit. *ib.* Ad Baptismum etiam in adulto sufficit intentio interpretativa. *ibid.* An & quando baptizandi sint adulti amentes, & energumeni. *ibid.* An baptizari possit adultus infirmus, si scitur ante contractam infirmitatem peccatum grave commisisse, nec desuper pœnitentiam egisse, & si modo ob infirmitatem nec pœnitentiæ signum dare, nec Baptismum petere possit? *ib.* Adulti sine fide interna, & cum pec-

peccati mortalis affectu suscipientes Baptismum recipiunt characterem, sed non gratiam percipient, nisi deposito affectu peccati pœnitentiam egerint. III. 317. b. Peccata ante Baptismum commissa non sunt materia pœnitentiæ Sacramenti. *ibid.*

Baptismus mortuorum, & æris Campani. Cerinthiani, & Marcionitæ baptizabant vivos pro mortuis sine Baptismo defunctis. III. 318. a. Cataphrygæ, seu Montanistæ baptizabant sine baptismo mortuos. *ibid.* Idem fecerunt Archontici. *ibid.* Refutantur Cataphrygæ. III. 318. b. Impugnantur Cerinthiani, & Marcionitæ. *ibid.* Quomodo intelligendum illud: *Alioquin quid facient, qui baptizantur pro mortuis. Ibid.* Campanarum, quibus fideles ad Ecclesiam convocantur, usus est vetustissimus; quis earum usum introduxerit? III. 319. a. Campanæ non baptizantur, sed consecrantur, & cur? *ibid.* a. & b. Carolus M. reprobavit consecrationem Campanæ ritu non Catholico factam. *ibid.*

Baptismi necessitas. Baptismus omnibus est necessarius necessitate medii. III. 320. a. Adultis Baptismus est necessarius necessitate medii, & præcepti. *ibid.* Cornelius ante receptum Baptismum accepit Spiritum S. III. 320. b. Baptismus flaminis in adultis supplet Baptismum fluminis. *ibid. & seq.* In parvulis non suppleri Baptismum fluminis per votum parentum. III. 321. a. Martyrium quoque supplet Baptismi vicem non tantum in adultis, sed etiam in parvulis. III. 321. b. Quomodo intelligendum illud: *Martyrium sine charitate nihil prodest.* III. 322. b. Ad Martyrium requiritur ex parte Martyris Baptismus, aut votum illius, libera acceptatio mortis, ut sit membrum Ecclesiæ, charitas, contritio, aut confessio de peccato commisso, & ut nullum Sacramentum contemnat. III. 324. a.

Baptismi effectus. Baptismus causat gratiam sanctificantem. III. 325. b. In baptizatis manet concupiscentia, vel fomes ad peccatum inducens. *ibid.* Homo baptizatus dicitur regeneratus, & renovatus Spiritu S. *ibid.* Ob Baptismum datur aditus ad Sacramenta. III. 326. a. Pœnitentia sine Baptismo, aut illius voto non prodest. *ibid.* Baptismus plenariam tribuit remissionem pœnarum, an hoc etiam faciat votum Baptismi? *ibid.* Cur in baptizatis remaneat concupiscentia, mortis necessitas, & aliæ miseriæ vitæ? *ibid. & seq.* Plura, & majora confert Baptismus, quam contritio. III. 326. b. Baptismus imprimit characterem. *ibid.*

Baptismi solennis Cæremoniæ. Baptismi cæremonias S. Basilius universim egregie commendat. III. 330. b. Baptizare aliquem sine cæremoniis quando sit mortale peccatum. *ibid.* Quam male faciant Parochi, qui baptizant filios eorum Nobilium, qui neque sunt Reges, neque Principes, aut extra Ecclesiam Fontem baptismalem non habentem, aut etiam in illa Ecclesia, quæ habet Fontem, sed ad assecurationem, interea dum Patrinus expectatur, sine cæremoniis. *ibid.* Quæ nomina non sunt imponenda baptizandis. III. 331. a. & b. Quæ cæremoniæ insuper in desuetudinem abiere. *ibid.* b. Olim baptizatis data est Eucharistia. III. 327. a. Item mel, & lac. *ibid.* Baptizatis imponebatur sertum. *ibid.* Item baptizatis tradebantur decem siliquæ, calceamenta, & imago Agni Cælestis. *ib.* Recte usurpantur compatres, seu susceptores, vel Patrini in Baptismo. *ibid.* Quot sint Patrini? III. 327. b. Patrini sciant Symbolum Apostolorum, sint confirmati, & non sint parentes baptizandi, nec Monachi. *ibid.* Qualis obligatio Patrini? *ibid.* Quid notandum de nomine baptizandis imponendo? *ibid.* De abrenuntiatione Satanæ, exorcismis, & exsufflationibus in Baptismo faciendis. III. 328. a. De signo Crucis, manus impositione, sale, oleo Catechumenorum, & saliva, quibus in Baptismo utimur. III. 329. a. De unctione Chrismatis, linteo albo, & candela accensa, quæ adhibentur in Baptismo. III. 330. a.

Baptista. Qualis error Pharisæorum, Baptistarum, & Hemerobaptistarum circa Baptismum? III. 249. b.

Baptisterium ab Ecclesia separatum an gaudeat asylo? II. 216. b. *& seq.* Baptisteriorum antiquitas demonstratur. III. 263. a.

Baptizatus. Etiam filii baptizatorum contrahunt peccatum originale. II. 30. a. *per tot. cap.* IV. An non baptizari debeant comparere in judicio. II. 21. b.

Baptizo. Ob communicationem idiomatum Christus dicitur baptizatus, & baptizans. III. 78. b. An violetur Ecclesia, si puer non baptizatus, & necdum natus sepeliatur una cum Matre in Ecclesia? IV. 125. b. Ecclesia polluitur ob sepulturam notorie non baptizati. *ibid.*

Barabbas humani generis typum gessit. III. 163. a.

Bardesanista negans resurrectionem in hac carne nostra futuram damnatur undecimo fidei articulo. II. 285. b. Docuit corpus Christi esse formatum de cælo, æthere, sideribus. III. 27. b. vid. *Corpus.* Refutatur. III. 37. a.

Barlaamus. Monachi Barlaami historia. I. 56. b.

Bartholomæus (S.). Quid significet hoc nomen? & an idem sit ac Nathanael? III. 154. a.

Basilica. Nomine Templi veniunt Basilicæ, Dominica, Oratorium, Martyrium. IV. 124. b.

Basilides tribuens Christo corpus umbratile damnatur tertio fidei articulo. II. 281. b. Dicens, non Christum, sed Simonem Cyrenæum crucifixum, oppugnat quartum fidei articulum. II. 282. a. Contra hunc in Ecclesia asseritur potestas remittendi peccata. II. 285. b. Idem negans carnis resurrectionem refutatur. *ibid.* Docuit, Corpus Christi esse formatum de cælo, sideribus, æthere. III. 27. b. Vid. *Corpus.* Refutatur. III. 37. a.

Basilius M. (S.) nunquam dogma Catholicum violavit. I. 224. a. & b. An fuerit adspersus fuligine hæreseos Armenorum. I. 75. a. An adhæserit rebaptizantibus? III. 295. a. Quænam forma consecrationis habeatur in Liturgia S. Jacobi, S. Marci, S. Basilii, S. Chrysostomi, & S. Cyrilli? IV. 65. b. An docuerit iteranda Sacramenta Ordinis, & Baptismi collata ab hæretico? IV. 289. b. An huic consentiat S. Cyprianus & Firmilianus? *ibid.* In verbis, *Omnia vestra cum charitate fiant*, agnoscit præceptum opera deliberata referendi in Deum. V. 164. a.

Basnagius. Refutatur ejus opinio de Symbolo Apostolico. II. 279. b. & 280. b. Contra hunc defenduntur traditiones. II. 298. a. Contra hunc in materia de traditionibus defenditur S. Hieronymus. II. 302. a. Ipsemet stat pro traditionibus. II. 302. b.

Bassianus an invitus sit ordinatus? IV. 294. a. & b.

Beatificus. Quale objectum visionis beatificæ? I. 94. b.

Beatitudo Sanctorum erit inæqualis. I. 92. b. Causa moralis hujus inæqualitatis est meritum, effectrix lumen gloriæ. I. 93. b. An Angeli præter gratiam etiam habuerint beatitudinem ab initio? I. 256. b. *per totum cap.* VIII. Quæ dotes beatitudinis. *ibid.* In quo instanti eam meruerint Angeli boni. I. 260. b. Meruerunt eam ex gratia Dei. *ib.* Infantes sine Baptismo decedentes non potiuntur supernaturali beatitudine. II. 19. b. Nec naturali. II. 20. b. Beatitudo æterna quo sensu sit præmium condignum. II. 167. a. Beatitudo hominis in quo consistat? II. 230. b. *tot. cap.* V. Eam Mahumet constituit in carnis voluptatibus. II. 272. a. An beatitudo Sanctorum sit differenda usque ad Judicii diem? II. 304. b. & 305. a. Amor beatitudinis, sed non spes illius, datur in damnatis. II. 314. a. & b. Charitas beatitudinis non excludit se sola voluntatem peccandi. IV. 156. a. Charitas beatitudinis homini est congenita, & hæc potest esse sine charitate habituali, & sine cupiditate noxia. V. 98. b. *Coroll.* I. *ac* 106. b. & 107. a. 112. a. *ac* 116. a. Juxta Bajum nec Adamus supernaturalibus habitibus fidei, spei, & charitatis donatus fuit, nec egebat gratia supernaturali ad servandam legem, & consequendam beatitudinem. V. 135. b. *Coroll.* I. Contrarium docent Augustiniani. V. 136. a. *Coroll.* II. *ac* 132. a. *tot.* §. VII. *item* 140. b. §. III. & IV. Bellelli docet, Angelos, & Adamum sine gratia supernaturali non potuisse legem servare, aut beatitudinem consequi. V. 144. a.

Beatus. An corpora Beatorum post resurrectionem sint futura spiritualia, & oculi alterius naturæ, quam nunc sunt? I. 76. b. An Beatis clara Dei visio differatur usque post diem Judicii? I. 82. a. & 85. a. Beatorum felicitas non consistet in epulis, escis, carnis voluptatibus &c. *ibid.* Quid de moderno Beatorum statu senserint SS. Augustinus, Ambrosius, ac Bernardus? I. 88. b. & *seq.* Quid Joannes XXII. I. 91. a. De inæquali gloria Beatorum. I. 92. b. Quomodo Deum videant. I. 96. b. Beati vident in Deo Unitatem, & Trinitatem. I. 94. b. Nec non & omnia attributa. *ibid.* Quæ cognitio terræ, cæli, & rerum, quæ in terris fiunt, Beatis concedatur? *ibid.* Beati necessario amant Deum, alia autem objecta voluntarie. I. 257. b. Per hunc amorem nihil merentur. *ibid.* An sit eadem libertas amandi Deum in Beatis, ac in viatoribus? item an dæmones tam necessario peccent, quam Beati diligunt. *Ibid.* Quænam mirabilia excedant potestatem Beatorum? I. 272. a. & b. Immortalitas, & libertas Beatorum erit major immortalitate & libertate Adæ. I. 313. a. Vide *Sanctus.* An Christus ut viator habuerit scientiam Beatorum? III. 42. a. & 43. a. An cum hac stare potuerit summa tristitia in eodem Christo? *ibid.* Angeli & Beati vita functi non sunt Ministri ordinarii Sacramentorum, bene vero possent esse extraordinarii. III. 203. b. & 204. a. Character Sacramentalis manet in Beatis, & damnatis. III. 239. b.

Beelphegor est a Gentilibus Diis annumeratus. II. 271. a. Quis veniat hoc nomine? *ibid.* De ejus cultu. II. 330. a.

Beelzebub est princeps diabolorum, ac idem significat, ac *Deus musca*, & cur? I. 270. a. A Beelzebub cuivis homini deputatur Angelus malus? I. 270. b. Beelzebub est a Gentilibus Diis adscriptus. II. 271. b.

Beguardus. Error Beguardorum, quod Deus possit videri virtute naturali ab intellectu creato. I. 66. a.

Beguinus negat peccatum originale transire ad posteros Adæ. II. 1. a.

Behemoth quis sit? I. 248. b.

Belgium. Vid. *Holandia.*

Belial est princeps dæmonum in tertio ordine. I. 270. a.

Bellarminus (*Robertus*) S. R. E. *Card.* Ejus sententia de charitate Dei, tanquam Auctoris Naturæ. V. 115. a. Ejus sententia de Prædestinatione. I. 156. a. An Bellarminus, Toletus, & Vasquez docuerint, nullam tentationem vinci posse sine gratia. V. 87. a. & b. Bellarminus in sententia de statu naturæ puræ Bajum, Lutherum, & Calvinum hæreseos reos pronuntiat, quia putant, justitiam, & integritatem originalem non fuisse donum supernaturale. V. 123. a. & b. *ac* 129. a. Bellarminus admittit in homine appetitum innatum videndi Deum. V. 131. a. & b. Quid Bellarminus sentiat de concupiscentia? V. 133. b. *& seq.* Bellarminus quid de charitate Dei, ut Auctoris naturæ, sentiat? V. 158. b. Bellarminus, & Toletus ajunt, damnatam propositionem 29. Baji, quia putabat omne opus bonum conferre gratiam sanctificantem. V. 162. a. Pontificum potestas, prout a Bellarmino explicatur, *directa*, non *indirecta*, appellanda est, secundum Bossuetium. II. 341. b. Bellarmini liber *de Potestate Summi Pontificis in rebus temporalibus* proscriptus fuit a Parlamento Parisiensi. II. 344. a. Et quibus sub pœnis. II. 356. a. Videtur adstruere potestatem, quam tribuit Summo Pontifici in seculares Principes, etiam in quolibet Episcopo. II. 34. 8. b. Bellarminus quid de Probabilismo scripserit ad Nepotem suum. II. 260. a. & b. 262. & 263. Quo cultu docuerit Angelos esse adorandos? I. 218. a. Propositio hæc Berti: *Gratia efficax est victrix delectatio, sive charitas, quæ superat contrariam cupiditatem;* non est ex Jansenio, sed ex S. Augustino desumpta. VI. 70. a. & b. Idem sentit Bellarminus. VI. 71. a. Quod Berti sententia, quæ negat esse in homine lapso potentiam proxime expeditam sine gratia efficaci ad opus supernaturale, non sit obnoxia errori Jansenii, probatur ex Bellarmino. VI. 78. b. Berti cum Jansenio non admittit solam indeliberatam delectationem, & necessitatem antecedentem, quæ sine deliberatione voluntaris est. VI. 96. a. Idem cum Berti judicat Bellarminus. VI. 96. b. Æquilibrium libertatis tamquam figmentum rejicitur a Bellarmino, Vasquez, & centum Episcopis Galliarum in acceptatione Constitutionis *Unigenitus.* VI. 98. b. & *seq.* Vid. S. *Augustinus.*

Bellelli (*P. Fulgentius*) rejecit propositionem 38. Baji in quocunque perverso sensu acceptam. V. 111. a. *tot. cap.* III. Bellelli admittit in homine concupiscentiam indeliberatam, a peccato immunem. V. 112. b. Nec in præcepto *non concupisces* comprehensam. *ibid.* Objectiones Anonymi contra Bellelli factæ examinantur, & solvuntur. V. 113. b. *tot.* §. VI. An secundum Bellelli attritio possit esse sine charitate Dei? *ibid.* Bellelli doctrina est prorsus eadem cum doctrina S. Fulgentii. V. 114. a. Bellelli optime exposuit propositionem 31. & 32. Baji. V. 115. a. & b. Commendantur habitus, & actus virtutum etiam separati a charitate. V. 98. b. *Corol.* I. *ac* 107. a. Ac in libro Bellelli, cui titulus, *Mens Augustini.* V. 112. b. Tales sunt actus fidei, spei, timoris, amoris initialis, attritionis. *ibid. tot. cap.* III. Anonymi in Bellelli multiplicatæ calumniæ. V. 111. a. *tot. cap.* III. Calumniam quoque mendaciter

daciter inflat. V. 114. b. Calumnias auget Anonymus. V. 120. Bellelli defenditur, quod non inciderit in errorem Baji docendo, creaturæ rationali inesse naturaliter appetitum ad ipsam visionem Dei intuitivam. V. 130. a. & b. Bellelli docuit, statum naturæ puræ esse impossibilem. V. 143. a. Sed non in sensu propositionis 27. Baji, *ibid. & seq. tot. cap.* III. Bellelli nullibi dona gratiarum inter naturæ proprietates connumerat. V. 143. b. *tot.* §. II. Bellelli gratiam sanctificantem in statu innocentiæ ad meritum vitæ æternæ necessariam esse docet. V. 144. a. *tot.* §. III. Bellelli agnovit gratiam, & alia dona supernaturalia, in prima Angelorum, & Adami conditione. *ibid. tot.* §. IV. Bellelli docuit, dona Adæ collata fuisse gratiam proprie dictam. V. 144. b. *tot.* §. V. Bellelli docuit, Angelos, & Adamum sine gratia supernaturali non potuisse legem servare, aut beatitudinem consequi. V. 144. a. Solvuntur objectiones Anonymi, quibus probare nititur, Bellelli deviasse ad sensum damnatæ propositionis 27. Baji. V. 145. a. *tot.* §. VI. Bellelli qualiter explicet præceptum referendi omnia opera in Deum? V. 176. b. Immerito Bajanista dicitur. *ibid.* Bellelli rejecit pravum sensum propositionis 35. & 36. Baji. V. 184. a. An Bellelli docuerit, Deum posse coli viribus naturalibus sine gratia? *ibid.* §. 1. Bellelli non docuit, omnia opera infidelium esse peccata, & virtutes Philosophorum esse vitia. *ibid.* §. II. Bellelli non consentit Bajo in materia de libero arbitrio. V. 184. b. §. III. An Bellelli Bajum sit secutus explicando textum; *Omne, quod non est ex fide, peccatum est?* V. 185. a. §. IV. Bellelli Bajo adversatur in sententia de operibus deliberatis in Deum referendis. *ibid.* §. V. Bellelli contra Bajum admittit fidem, spem, timorem sine charitate esse actus in substantia bonos. V. 185. b. & 188. b. Anonymi objectiones adversus Bellelli colliguntur, & exsufflantur. V. 186. a. §. VI. Bellelli sententia de attritione explicatur. V. 189. a. Doctrina, quod gratia efficax sit reponenda in delectatione victrici, quæ superat minores gradus concupiscentiæ, Catholica est, non Jansenianа. VI. 74. a. Sententia ad mentem Berti, & Bellelli explicata non tollit libertatem. VI. 76. b. & *seq.* Bellelli nullibi docuit delectationem victricem, seu gratiam efficacem inferre libero arbitrio necessitatem antecedentem. VI. 135. b. *tot.* §. I. Bellelli perspicue docet, gratiam sufficientem esse distinctam ab efficaci. VI. 136. a. *tot.* §. II. Illum criminatur Languetius, quod per gratiam parvam, & inefficacem, quæ sola secundum illum conceditur justis urgente præcepto, asserat nullam veram dari potentiam, sive proximam, sive remotam. VII. 33. b. Impugnatur Languetius. VII. 34. a. Vide *Languetius*. *Maffejus*. Idem docet, gratiam sufficientem esse præparatam omnibus hominibus etiam infidelibus, & peccatoribus. VI. 136. b. & *seq.* Docet omnes habere gratiam petendi gratiam sufficientem. *ibid.* Propugnat libertatem a necessitate esse necessariam ad meritum, & demeritum. VI. 137. a. & b. & 148. a. & b. Manifeste tenet, in Deo esse voluntatem salvandi omnes. VI. 138. a. Anonymus injuste objectat Bellellio delectationem invincibilem. VI. 138. b. & 143. a. & b. Sine causa carpit Anonymus in Bellellio, delectationem consistere in actibus indeliberatis. VI. 139. a. Anonymus ex systemate Bellelli necessitatem exsculpere conatur. VI. 139. b. Quomodo Bellelli explicet illud: *Sine gratia homo non potest operari bonum?* VI. 141. a. In quo sensu Bellelli vocet gratiam sufficientem gratiam *parvam?* VI. 142. b. Anonymus criminatur, Bellellium male uti exemplo oculorum in explicanda gratia. VI. 141. a. & b. Bellelli quomodo docuerit, non posse resisti gratiæ efficaci? VI. 144. b. Anonymus vult probare, Bellellium in sensu Jansenii explicare necessitatem absolutam, & conditionatam, antecedentem, & consequentem. VI. 145. a. & b. & *seq.* Anonymus rodit distinctionem Bellellii *in sensu composito, & diviso*. VI. 145. b. & 146. b. Anonymus ait, Bellellium non bene explicare necessitatem consequentiæ. VI. 145. b. & 147. a. Anonymus necessitatem actus secundi a Bellellio explicatam tanquam novitatem hæreticam arguit. *ibid.* Bellellio non nocet, quod doceat esse difficultatem conciliandi gratiam cum libertate. VI. 147. b. Bellelli in sententia de prædeterminatione physica Thomistas non afficit calumnia. *ibid.* Solvuntur objectiones Anonymi, quibus evincere vult, Bellellium docuisse quinque propositiones Jansenii. VI. 148. b. & *seq.* Contra Anonymum Bellelli defenditur authoritate Doctorum librum suum approbantium. VI. 158. b. & *seq.* Bellelli non negat gratiam sufficientem. VI. 159. a. Non incidit in errores Quesnellii. *ibid.* Non docuit, quod gratiæ efficaci resisti non possit. VI. 159. b. An dicat, primam gratiam esse fidem inchoatam. VI. 160. a. An docuerit omnia opera peccatoris esse peccata? VI. 161. a. & b. Non docuit timorem servilem esse vitiosum. VI. 161. b. Principium duarum delectationum Jansenisticum ab Anonymo describitur. VI. 163. b. In quo sensu Bellelli & Augustiniani duas delectationes admittant? VI. 164. a. & b.

Bellum An historia de bello Æthiopico sit fabula? II. 187. a. Non repugnat dilectioni gerere bellum justum. II. 325. a. Quænam conditiones ad bellum justum requirantur? *ibid.* Vid. *Arma*.

Benedico. Quale sit peccatum usurpare pro aqua benedicta non benedictam, cum benedicta haberi posset. III. 264. a.

Benedictio Sacerdotalis an umquam fuerit de essentia Sacramenti Matrimonii. IV. 329. a. & b. Est Sacramentale, non autem Sacramentum. III. 172. b. An verba Sacramentorum sint verba benedictionis, & verba vitæ secundum illud: *Calix benedictionis, cui benedicimus; & mundans Ecclesiam lavacro aquæ in verbo vitæ?* III. 199. a. & b. Quænam benedictiones Sacramentalibus sint annumerandæ. III. 242. a. Vid. *Sacramentorum cæremoniæ*. Lutherus & Calvinus calumniantur benedictionem aquæ. III. 260. b. Benedictio aquæ baptismalis commendatur. III. 262. b. Vid. *Aqua*. Non est Ecclesiæ Romanæ recens usus, sed Patrum traditione derivatus ac retinendus, consecratio, & benedictio aquæ Baptismo deserviens. *ibid.* Benedictio aquæ Baptismalis approbatur miraculis. III. 263. a. Fons baptismalis per sexaginta annos prope Magdeburgum incorruptus permanens adveniente Ministro Lutherano statim computruit. *ibid.* Infanti adhuc clauso in utero non prodest ablutio Matris, aut signum aliud, vel benedictio ei applicata. III. 312. a. Benedictiones, in quibus adhibendum est Chrisma, non possunt fieri a Sacerdote simplici, sed ab Episcopo, sine speciali licentia Papæ. IV. 40. a. Græci complures docuerunt, non solum verbis Dominicis, verum etiam oratione, & benedictione Sacerdotis consecrationem fieri. IV. 65. a. An Christus per benedictionem panis in Emmaus factam consecrarit? IV. 66. a. Probatur adversus Lutherum, & Græcos, Christum non consecrasse, nec Sacerdotes modo consecrare per benedictionem antecedentem, ac gratiarum actionem, & preces subsequentes. IV. 65. b. & *seq.*

Benedictio olei infirmorum: Vid. *Unctio*. Benedictio Matrimonii laudatur. IV. 337. b.

Benedictus (S.) an in hac mortali vita Deum viderit. I. 80. a. & b.

BENEDICTUS XIV. P. M. Quo præclaro elogio Norisius a BENEDICTO XIV. P. M. honestetur. V. 63. Benedicti XIV. Constitutio, qua redarguit nonnullos Orientales damnantes secundas Nuptias. IV. 330. b. Benedicto XIV. irrogat injuriam, qui libros Berti Jansenismi, atque Bajanismi incusat, post tot discussiones in ventilandis, dijudicandisque Berti operibus, ejus jussu factas. VII. 17. Quare & qualiter Clemens VIII. & Benedictus XIV. præceperint, ut a Græcis confirmati denuo confirmarentur. IV. 20. b. Innocentius IV. Sacerdotibus Cypri, & Clemens VIII. Sacerdotibus Albaniæ, non autem omnibus Sacerdotibus Græcis interdixerunt administrationem Confirmationis. IV. 26. a. Quid desuper statuerit S. P. Benedictus XIV. *ibid.* Benedictus XIV. damnavit ritus Sinensium arcentes mulieres a Communione tempore, quo laborant menstruali morbo. IV. 109. a. Quam decisionem fecerit circa Matrimonia Hæreticorum? IV. 326. a. & b.

Benefactor. Injuria recenti Benefactori illata est circumstantia aggravans. IV. 184. b.

Beneficium vid. *Titulus*.

Beneplacitum Divinum an versetur erga salutem singulorum hominum? I. 127. a. Voluntas Dei dividitur in voluntatem signi, & beneplaciti. I. 127. a. & b. Et hoc in antecedens, & consequens. *ibid.* b. & *seq.*

Beneventana anni 1091. Synodus permisit Subdiaconum eligi posse in Episcopum, quibusdam servatis conditionibus. IV. 266. a.

Benevolentia. Dilectio significat gratiam, benevolentiam, amicitiam. II. 319. a. An benevolentia inter Deum, & hominem per dilectionem firmata sit vera amicitia? *ibid.*

Berengarius, seu *Beringerius* admisit quidem realem præsentiam Christi in Eucharistia, sed negavit transubstantiationem, unde ei tribuitur impanatio. IV. 71. a. Alii illius assectæ putabant, Christi Corpus in cælo collocatum non posse in terram deferri. *ibid.* Beringerius in variis Conciliis tres fidei formulas edidit, ac tandem resipuit. *ibid.* & 88. b. & *seq.* In Eucharistia sumi & contineri idem Corpus, quod de Beatissima Virgine MARIA conceptum ac natum est, probatur contra Berengarium. IV. 79. b. An bene dicatur, a nobis sumi *corpus crucifixum, sanguinem pro nobis effusum?* IV. 80. a.

Bernardinus Ochinus. Ejus error de summa Trinitate. I. 174. a.

Bernardus (S.) quid senserit de statu præsenti Sanctorum. I. 88. b. & *seq.* Num Millenariis consenserit. I. 91. a. An ejus Epistola ad Henricum Archidiaconum sit spuria? III. 276. b. Inungens energumenum, ipsum a dæmonis potestate liberavit. IV. 30. a. Mulierem a furore insaniente liberavit per absolutionem Sacramentalem. IV. 170. b.

Bersabea. Vid. *Urias*.

Berti (*Joannes Laurentius*). Ejus Libri de Theologicis Disciplinis a quibus Jansenismi incusati. I. 12. a. Subjecti severiori examini jussu Benedicti XIV. inventi sunt, ab intentata criminatione immunes. *ibid.* Nonnulli hortati sunt P. Berti, litteris ad ipsum datis, ut ex numero Ordinum, quibus Sacramenti ratio inest, quatuor minores, & Subdiaconatum expungeret: sed immerito. IV. 264. a. Theologi recentiores nonnulli ægre ferunt, P. Berti non adoptasse solam sententiam, quod Minister Sacramenti Matrimonii sit Parochus. IV. 329. a. P. Berti suscepit primam Communionem a suo Præceptore, simulque Parocho, in Missa, quæ celebratur in Nocte Dominicæ Nativitatis. IV. 322. b. Libri de Theologicis Disciplinis reprehenduntur a Languetio, tanquam renovantes errores Baji, Jansenii, & Quesnellii. VII. p. 17. Quam injuste ita reprehendantur, demonstratur. *ibid.* & *seqq.* Prodiere in lucem non furtivis typis, sed in urbe Roma, antea, & post editionem approbati; atque denuo ad trutinam discussi post Anonymi scripta contra illos impressa. *ibid.* Non negat Berti, Christum pro omnibus esse mortuum, imo tuetur, voluntatem Dei salvandi omnes esse veram, propriam, ac sincerام. VII. 22. a. Quo in sensu voluntatem Dei antecedentem salvandi omnes appellet *metaphoricam*. *ibid.* a. & b. Fidei Professio P. Berti. VII. 48. b. Vide *Languetius*. *Besutius*, *Maffejus*, *Saleon*. Berti delatus fuit ab Archiepiscopo Rutheno, Joanne de Saleon, tanquam Jansenianus. VII. 56. b. Quam leviter scripserit Historiæ Litterariæ Auctor, Berti nullum derelictum esse locum justæ defensionis apud Deum, postquam Archiepiscopus Ruthenus anno 1750. edidit Pastorale Documentum. VII. 56. b. & 61. a. Berti quid sentiat de quinque propositionibus delatis Viennensi Universitati ab Archiepiscopo de Saleon. VII. 57. b. Vide *Augustinianus*. Berti expendit duas Languetii Epistolas ad Benedictum XIV. missas. 58. b. *tot. cap.* III. Oravit Berti Pontificem, ut si sua sententia falsa foret, illam proscriberet. VII. 60. a. Eodem hortante Pontificiæ exornavit Vindicias. *ibid.* Berti in insectando Probabilismo traductus malæ fidei a P. Hizlerio, an recte accusatus quod verba Cardinalis Bellarmini contra Probabilismum minus sincere retulerit. II. 260. & *seqq.* Et Thyrsi Gonzales. II. 260. 262. & 263. Et S. Joannis Chrysostomi. II. 264. a. Et Amadei Guimenii. *ibid.* b. Jansenianæ hæreseos accusationem P. Berti a se repellit. II. 265. a. Berti calumniatus, quod non agnovisset in justis gratiam proxime sufficientem ad orandum. II. 105. b. Dicunt plures, nullum esse præceptum de Sacramento Confirmationis recipiendo, & sic neminem peccare graviter secluso contemptu, si non confirmatur. IV. 31. a. Berti propugnat necessitatem. *ibid.* Non quidem medii. IV. 31. b. Sed præcepti, non tantum Ecclesiastici, verum etiam Divini. *ibid.* Non respectu omnium, sed eorum, qui coram tyranno debent profiteri fidem, aut qui graves contra fidem patiuntur tentationes. *ibid.* & 32. a. Berti dicit, Eucharistiæ Sacramentum consistere in accidentibus, & invisibili Domini nostri Corpore, & Sanguine. IV. 43. a. Neutrum tamen Sacramentum esse, si separetur ab altero. *ibid.* Probat, quod in opere suo de Theologicis disciplinis non inveniatur ulla nota Ba-

Bajanismi, sed quod Bajus ubique ab ipso perstringatur. V. 106. a. *tot. cap.* II. Quas in Berti calumnias Anonymus proferat? V. 108. a. Ejus objectiones contra Berti productæ examinantur. *ibid.* Berti refutat damnatum sensum 27. Propositionis Baji, & aliarum spectantium ad primam creaturæ rationalis conditionem. V. 139. b. *tot. cap.* II. Berti docet, Adamo, & Angelis gratiam proprie dictam collatam esse. V. 141. a. *tot.* §. V. Solvuntur objectiones Anonymi, quibus probare vult, in libris Berti deprehendi sensum damnatum propositionis 27. Baji. V. 141. b. *tot.* §. VI. *ac* 136. a. *tot.* §. IX. Berti in opere suo errores Baji in propositione 35. & 36. contentos aperte rejicit. V. 177. a. Item & alios in propositione 25. 26. 28. & 29. repertos. V. 177. b. §. II. & III. Berti non explicat in sensu Baji textum illum: *Omne, quod non est ex fide, peccatum est.* V. 178. a. Berti rejicit sensum Baji in textu illo: *Sive manducatis, sive bibitis &c.* V. 178. b. Quid Berti doceat de timore, spe, & fide a charitate separatis; an faveat Bajo? V. 178. b. & 179. a. *ac* 182. a. Berti non est Bajanista, nec rejicit omnem charitatem Dei naturalem. V. 179. b. Solvuntur objectiones Anonymi, quibus probare nititur, Berti esse Bajanum, & ejus doctrinam renovare errores Baji in propositionibus 35. 36. 25. 26. 28. & 29. contentos. *ibid. & seq.* Berti non consentit Bajo circa opera infidelium. V. 180. a. Berti non tenet sententiam Baji in materia de libero arbitrio, ejusque viribus, si est sine gratia. V. 181. b. Quid Berti sentiat de gratia? V. 182. a. Ejus definitio gratiæ examinatur. VI. 69. a. Aperte eam desumpsit ex S. Augustino, & Dionysio Petavio. VI. 69. b. Et sic a Jansenismo vindicatur. VI. 70. a. Berti & Bellelli doctrina, quod gratia efficax sit reponenda in delectatione victrici, quæ superat minores gradus concupiscentiæ, Catholica est, non Janseniana. VI. 74. a. Idque docuerunt Norisius, & Macedo. *ibid.* Ægidiani. *ibid.* b. Petrus Manso. *ibid.* Gonzalez de Albena. VI. 75. a. Ulterius gratiam habere gradus cum Berti fatentur Graveson. *ibid.* a. & b. Massouliè. *ibid.* b. & *seq.* Cui doctrinæ favet S. Thomas. *ibid.* Sententia ad mentem Berti, & Bellelli explicata non tollit libertatem. VI. 76. b. & *seq.* Etiam Congruistæ debent Berti concedere gratiam relative efficacem, seu talem, quæ habet gradus. VI. 77. a. Quomodo sentiæ Augustinianorum, & Congruistarum differant circa definitionem gratiæ efficacis? *ibid.* Quod Berti sententia, quæ negat esse in homine lapso potentiam proxime expeditam sine gratia efficaci ad opus supernaturale, non sit obnoxia errori Jansenii, probatur ex Norisio. VI. 77. b. Macedo. VI. 78. a. Bellarmino. VI. 78. b. Didaco Alvarez. *ibid.* An, & in quo sensu Berti negat dari gratiam sufficientem? *ibid. & seq.* Quod id non faciat in sensu Jansenii, probatur ex Tournelio. VI. 79. a. Francisco Cumel. *ibid.* Brancato de Lauræa. VI. 79. b. Ex Francisco Macedo. *ibid.* Ac Academia Lovaniensi. *ibid.* Berti contra Jansenium admisit libertatem indifferentiæ. VI. 82. a. Quomodo Berti liberum arbitrium conciliet cum gratia? *ibid.* Berti ostendit, doctrinam suam de libertate esse desumptam ex S. Thoma, *ibid.* Propositio hæc Berti: *Gratia efficax est victrix delectatio, sive charitas, quæ superat contrariam cupiditatem*: non ex Jansenio, sed S. Augustino est desumpta. VI. 70. a. & b. Idem sentiunt Molinistæ cum Stephano Dechamps. VI. 70. b. Congruistæ cum Vasquesio. VI. 71. a. Bellarminus. *ibid.* Antoninus Massouliè Thomista. *ibid.* Reginaldus. VI. 71. b. Franciscus Macedo. VI. 72. a. Brancatus de Lauræa. *ibid.* Augustiniani omnes. VI. 73. a Berti sententia, quod gratia modo sit efficax, modo inefficax, & habeat gradus suos, non est Janseniana, sed ex S. Augustino, Norisio, & Macedo exscripta. *ibid.* a. & b. Jansenii propositio quinta damnata est, quia asserebat, Christum pro reprobis, & iis, qui æternam salutem non consequuntur, non esse mortuum, a Christo pro omnibus reprobis sufficientia remedia non esse præparata, nec dari in Christo voluntatem generalem salvandi omnes. VI. 91. a. Berti e contra docet cum Catholicis, Christum pro omnibus esse mortuum, pro omnibus omnino hominibus instituisse Sacramenta, ac remedia præparasse: remedia tamen & gratias præparatas non omnibus actu applicari. *ibid.* Idem docuit Lemosius. VI. 91. b. Gonet. VI. 92. b. Dominicus Bannes. *ibid.* Item & alii Doctores. *ibid. & seq.* Statuit Jansenius delectationem victricem esse sejunctam a deliberatione, & ab indifferentia liberi arbitrii ita, ut cum libertate indifferentiæ stare non possit; Berti e contra admittit libertatem indifferentiæ. VI. 96. a. & b. In quo sensu Berti dicat, delectationem victricem esse deliberatam; & in quo sensu eam esse indeliberatam? *ibid.* Berti cum Jansenio non admittit solam indeliberatam delectationem, & necessitatem antecedentem, quæ sine deliberatione voluntatis est. *ibid.* Idem cum Berti judicat Vasquez. VI. 96. b. Bellarminus. *Ibid.* Thomistæ. *ibid. & seq.* Qualis differentia intercedat inter Berti, Augustinianosque, ac inter Jansenium? VI. 99. a. *Corol.* I. & II. An gratiæ efficaci libere vel necessario homo assentiatur? VI. 96. a. & b. Quid desuper sentiat Jansenius, quid Berti? *ibid.* Solvuntur objectiones Anonymi, quibus intendit probare ex Berti sententia sequi impossibilitatem servandi omnia præcepta. VI. 104. a. §. IX. Denegatur in libris Berti delectatio illa gradibus superior, quæ ita sit invincibilis, & necessitatem inferens, ut sub illa voluntas a sola coactione sit libera. VI. 114. b. *tot.* §. I. Apertissimæ falsitatis convincitur, qui dicit in scriptis Berti negari gratiam sufficientem esse distinctam ab efficaci. VI. 115. a. *tot.* §. II. Decipitur, quisquis ait, Berti existimare aliqua præcepta esse justis impossibilia. VI. 115. b. *tot.* §. III. Imo Berti ait, præcepta non justis tantum, sed etiam cuilibet fideli, ac impio esse possibilia. *ibid.* Aperte constat, Berti defendere, libertatem indifferentiæ stare cum gratia non tantum sufficienti, sed etiam efficaci, & victrici. VI. 116. b. *tot.* §. IV. Berti non negat, Christum pro omnibus omnino hominibus esse mortuum. VI. 117. a. *tot.* §. V. Solvuntur objectiones Anonymi contra prædictas Berti conclusiones alias. VI. 118. a. *usque ad cap.* III. Probatur in concursu duarum delectationum superare fortiorem. *ibid.* Affirmatur dari gradus in concupiscentia, & delectatione. *ibid.* Non est Jansenianum, gratiam statuere in delectatione indeliberata. VI. 118. b. In quo sensu delectatio sit secundum Berti deliberata, & indeliberata? VI. 119. a. Demonstrat Berti, se nunquam admisisse delectationem invincibilem, adimentem libertatem indifferentiæ. VI. 119. b. & *seq.* Berti cum Thomistis in delectatione victrici agnoscit necessitatem non antecedentem, sed consequentem. VI. 120. a. Berti sententia comprobatur, quod non sit necessaria ad imputationem peccati præsens, & actualis divinæ gratiæ inspiratio. VI. 120. b. & *seq.* Ostendit Berti, se non negare gratiam vere sufficientem: VI. 122. b. *tot.* §. VII. & VIII. Nec convenire cum Jansenio in explicanda gratia efficaci, sufficienti, ac parva. *ibid.* Non male gratia sufficiens a Berti vocatur inefficax. VI. 126. b. & *seq.* Berti invicte declarat, a se contra Jansenium propugnatam fuisse libertatem indifferentiæ. VI. 127. a. *tot.* §. IX. Berti se defendit contra Anonymum, quod admiserit, omnibus hominibus preparari sufficientia remedia, & gratias tam internas, quam externas. VI. 130. a. Ostendit Berti, ad voluntatem antecedentem Dei salvandi omnes homines non pertinere, dare omnibus remedia, & gratias sufficientes, sed præparare. VI. 131. a. & b. Apparet ex opere Berti, eum admisisse reprobis præparari gratias sufficientes. VI. 134. b. Solvuntur Anonymi objectiones volentis, quod Berti & Augustiniani idem doceant in materia de gratia efficaci, & sufficienti, quod Jansenius in secunda propositione. VI. 106. a. Berti ait, non sufficere ad meritum, & demeritum libertatem a coactione, sed requiri etiam libertatem a necessitate. VI. 108. a. & b. Berti in sensu Jansenii non admittit potestatem agendi, & non agendi. VI. 108. b. Solvuntur Anonymi objectiones, quibus probare nititur, ex opere Berti progredi tertiam propositionem Jansenii. VI. 108. a. & b. Berti opus suum purgat contra Anonymum ab errore propositionis quartæ Jansenii. VI. 109. b. A Berti & Augustinianis non docetur, quod interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ nunquam resistatur eo sensu, quo docetur idem a Jansenio. VI. 106. a. Anonymus nequit ex opere Berti evincere, eum docere Christum pro solis Electis esse mortuum. VI. 111. a. & b.

Beryllus Bostrensis negat Christi Divinitatem. II. 275. b.

Bestiæ. De creatione bestiarum. I. 284. a. An anima hominis transmigret etiam in corpus bestiæ. I. 305. a. Qualiter bestias colant Indi? *ibid.* Carent libero arbitrio. I. 313. b.

Besutius (*Joachimus*) Cardinalis quæ scripserit in defensionem P. Berti. VII. 51. a. & b. & 52. a. 54. b. 55. a. & 63. b. Vide *Tournely*.

Beza (*Theodorus*) successit Calvino. II. 73. a. Negat, infernalem ignem esse corporeum. I. 261. b. Deum constituit auctorem peccati. II. 277. b. Non admittit vocabulum Trinitatis. *ibid.* Arguit falsitatis illa verba: *Non erit impossibile apud Deum omne verbum*. *ibid.* Putat Spiritum S. etiam habitare in peccatoribus. II. 284. b. Quid sentiat de aqua, & sanguine profluente ex latere Salvatoris? III. 168. a. Beza tribuit Baptismo Joannis tantam virtutem, quantam Baptismo Christi. III. 252. b. Damnantur Aquarii, Hydroparastatæ, & Ebionæi meram aquam pro consecratione Calicis adhibentes. IV. 60. b. Eundem errorem docuerunt Encratitæ, Hydroparastatæ, Marcionitæ, & Manichæi. *ibid.* Beza & Melanchthon docuerunt, in defectu vini posse adhiberi alium liquorem pro consecratione Calicis. *ibid.* Beza negat præsentiam Corporis & Sanguinis Christi in Eucharistia. IV. 76. a. Idem dicunt, verba Evangelii, *Hoc est Corpus meum*, esse locutionem figuratam, ac metaphoricam. *ibid.* b. Refutantur. *ibid.*

Biblia. Vid. *Scriptura*.

Bibliotheca Jansenistica. V. 93. b. & 98. a.

Bibo. Quomodo intelligenda verba illa; *Sive ergo manducatis, sive bibitis, &c. omnia in gloriam Dei facite*? V. 163. b. An hæc verba contineant præceptum, quo quilibet deliberate agens teneatur opera sua virtualiter referre in Deum? *ibid.* Ita, ut secus opera non sint bona ex omni parte? *ibid.* Solvuntur objectiones Anonymi contra expositionem textus, *sive manducatis, sive bibitis, &c.* V. 174. b. Contra præceptum referendi omnia opera in Deum. *ibid.* Berti rejicit sensum Baji in textu illo *sive manducatis, sive bibitis, &c.* V. 178. b.

Bifaciatus. Quid sit Missa bifaciata, & trifaciata? IV. 124. b.

Bigamia: hanc rejiciens Montanista damnatur a Zephyrino. IV. 208. b.

Bigamus Clericus amittit privilegium Canonis. II. 222. a. Cur Concilium Eliberitanum potestatem baptizandi deneget bigamis, & iis, qui Baptismum integre non perceperunt? III. 281. b.

Birrus. De ejus usu. IV. 298. a.

Bissy (*Henricus*) S. R. E. Card. quid senserit de sensu propositionum Quesnellii circa gratiam Adami? V. 129. a. Quesnellium & Lutherum in materia de operibus infidelium convenire docent Languet, & Bissy. V. 170. a.

Blasphemia. An licita blasphemia in falsos Deos? II. 191. a. & b. Quid intelligatur per blasphemiam in Spiritum S. quæ nunquam dimittitur? IV. 139. a.

Blasphemus. Quid sit propositio blasphema. I. 11. b.

Boanerges. Cur filii Zebedæi Joannes & Jacobus vocati Boanerges. III. 154. a.

Bohemus. Bohemis concessus erat a Pio IV. usus Communionis sub utraque specie. IV. 103. b. Sed postea a Pio V. ob abusus quosdam sublatus. *ibid.*

Bolena (*Anna*). Vid. *Anglia*.

Bona (*Joannes*) *S. R. E. Card.* In verbis: *Omnia vestra cum charitate fiant*, agnoscit præceptum opera deliberata referendi in Deum. V. 164. b. & *seq.* Quid dicendum de libro, vel Epistola Card. Bonæ defendentis doctrinam Germani Philalethis Eupistini? V. 165. a. Dubitat an Subdiaconi fuerint a Christo Domino instituti. IV. 264. b.

Bonaventura (S.). An huic putarit Confirmationem esse institutam post mortem Apostolorum in Concilio Meldensi, Pœnitentiam autem ab Apostolis? III. 192. a. Accepit Eucharistiam ab Angelo. III. 204. a. Adstruit Confessionis necessitatem. IV. 175. b.

Bonifacius VIII. Ejus Decretalis, in qua definiit suam in laicos Principes potestatem, edita fuit contra Regem Franciæ Philippum Pulchrum. II. 357. b. Quomodo incesserit Jubilæi tempore. *ibid.* Ejus Decretalis jussu Philippi Pulchri lacerata fuit, atque palam flammis absumpta. *ibid.* Quæ maledicta in eum jecerit Parisiensis Conventus. *ibid.* Deinde ipse Pontifex fuit captus, atque mærore extinctus. *ibid.* Prædicta Decretalis abrogata fuit a Clemente V. *ibid. & seq.* Vide etiam 358. b. & 359. a.

Bonitas. Deus amat creaturas suas propter propriam bonitatem. I. 130. b. & *seq.* An etiam possibiles. I. 131. a. Bonitas actus humani quæ? II. 225. b. An detur actus expers bonitatis, & malitiæ? *ibid. tot. cap.* II. An actus externus in-

terno addat bonitatem vel malitiam? II. 227. a.
Bonosiacus. Quam perversam formam in Baptismo adhibeant Bonosiaci? III. 270. b. Non contulerunt Baptismum in Nomine SS. Trinitatis, IV. 291. a.
Bonum commune debent respicere leges. II. 175. b. An Papa possit dispensare in communione bonorum. II. 179. b. Clerici legitime possident bona temporalia, II. 213. b. Clericorum bona gaudent immunitate a tributis. *ibid.* Et quo jure? II. 215. a. & b. An voluntas bonum necessario amet? VI. 82. a. Bonum universale, non particolare, est illud objectum, quod necessario movet voluntatem humanam. II. 108. b. Quomodo Deus est bonus, & quomodo creaturæ. I. 65. b. Ad fidem necessaria sunt bona opera. II. 158. b. *tot. cap.* IV. V. & VI. Bona opera non sunt sordes, & peccata. II. 162. a. Quas conditiones requirant hæretici ad opus bonum meritorium. II. 163. b. Qualiter opus bonum debeat undequaque esse perfectum. *ibid.* Qualiter indebitum. *ibid.* Qualiter fit a nobis. II. 164. a. An opus sit a nobis, quod sine gratia facere non possumus. *ibid.* Qualis sit proportio inter opus, & mercedem. II. 164. b. An per opera bona Deus recipiat emolumentum, vel honorem. *Ibid.* Quas conditiones requirant Catholici ad opus bonum. II. 165. a. Qualiter opus sit bonum. *ibid.* Qualiter liberum. *ibid.* Qualiter sit factum gratiæ prevenientis auxilio, seu supernaturale. II. 165. b. Qualiter requiratur status viæ. *ibid.*
Borboriani negant post hanc vitam futurum Judicium. II. 284. a.
Bos consecratus soli, & lunæ. I. 33. a. An in Christi præsepe vere fuerint bos & asinus? III. 144. a. & b.
Bossuet (*Jacobus Benignus*) negat potestatem Papæ in Reges, Summosque Principes. II. 341. a. Ejus opus elaboratissimum est posthumum, & an sit suppositum. *ibid.* & 355. b. Probat, hanc Pontificiam Potestatem, ut a Bellarmino explicatur, non esse vocandam *indirectam*, sed *directam*. II. 341. b.
Bostrensis. Vid. *Beryllus*.
Brachmanni admittunt migrationem animarum. I. 304. b.
Brancatus (*Laurentius*) demonstrat, gratiam ab Augustino constitui in inspiratione Sanctæ charitatis. V. 110. b. vid. *Laurea*.
Brentius tria admittit Sacramenta. III. 184. a. Tribuit Baptismo Joannis tantam virtutem, quantam Baptismo Christi. III. 252. b.
Breviarium cum quali attentione debeat persolvi? II. 208. b.
Brixia (*P. Fortunatus a*) quid sentiat de Systemate duarum delectationum. VII. 56. a.
Bruis ((*Petrus de*) præsentiam Corporis Christi in Eucharistia negat. IV. 71. a.
Bruttius. An incolæ Calabriæ Bruttii dicti fuerint crucifixores Domini? III. 165. b.
Brutum. An & brutis jus naturæ competat? II. 174. b. & 177. b. De obedientia brutorum. II. 176. b. & 177. b. Vid. *Animal*.
Bruttus fuit primus Consul Romanus. I. 290. b.
Bucerus (*Martinus*) negat aliqua verba in Consecratione esse proferenda. IV. 65. a. Refutatur. *ibid.* Præsentiam Corporis Christi in Eucharistia negat Bucerus. IV. 71. a. Negat filios baptizatorum contrahere peccatum originale. II. 10. a *tot. cap.* IV.
Bulgaria. An Græci vel Latini omnium primi in Bulgaria fidem disseminarint? IV. 25. b. & 26. a. Nicolaus I. jussit de novo confirmari Bulgaros consignatos a Græcis per Photinum missis. *ibid.*
Bursa. Quid memorandum de Bursa? IV. 129. a.
Busembaum (*R. P. Herm.*) Theologia Moralis, a P. La-Croixio aucta, prohibita fuit, ignique tradita a Senatu Tolosano. II. 356. a. & b. Anonymi Epistola adversus judicium Tolosani Senatus eumdem subiit fatum. II. 356. b.

C

Cabelian (*Emmanuel*) docet, propositionem 38. Baji loqui in sensu charitatis sanctificantis. V. 94. b.
Cabillonensis Concilii est ille canon, quo probatur Confirmationem iterari non posse, non Tarraconensis VI. prout citatur a Gratiano, Ivone, & Burchardo. IV. 39. a
Cadmus primus Gramaticam docuit. II. 189. a.
Cæcilianus. Ejus Ordinatio examinatur. IV. 289. b. & 290. b.
Cædes Hypatiæ non potest imputari S. Cyrillo. III. 59. b.
Cælestinus. Sub Cælestino I. non est orta in Galliis secta Prædestinatianorum. I. 161. a. Cælestinus damnavit Semipelagianos. II. 60 a.
Cælestius negat peccatum originale transire ad posteros Adam. II. 1. a. Historia de ejus gestis. II. 29. b. & 31. a. & b. An fuerit Monachus. II. 31. b. Cælestius, Pelagius, & Julianus docent, Adamum, & Evam mortales secundum corpus creatos esse: refutantur ab Augustino, & Augustinianis. V. 135. a.
Cælicola Mosaicos ritus, & Baptismum retinebat, & approbabat anabaptismum: quomodo vocetur Cælicola novi apud Donatistas Baptismi institutor? III. 284. b. & *seq.*
Cælum. An Beati videant in Deo, quæ in cælo fiunt? I. 94. b. An Angeli sint creati ante cælum. I. 247. a. An in cælo empyreo? I. 248. a. Est creatum prima die. I. 283. a. Ante cælum nil est creatum. *ibid.* Est naturæ aqueæ. I. 283. b. An sit fluidum, vel solidum? I. 284. a. An Paradisus sit in cælo? I. 285. a. Invicte probatur Regnum cælorum a Pelagianis male distingui a vita æterna. II. 4. a. & 20. a. An detur locus medius cælum inter & infernum pro parvulis sine Baptismo decedentibus. II. 9. b. Qui includunt Deum in summitate cælorum, negant summam Dei providentiam, & peccant contra primum fidei articulum. II. 181. a. Corpus Christi non est de cælo delapsum. II. 281. b. Quomodo Christus ascenderit ad cælos? II. 283. b. Quantum a nobis distet cælum, quod est sedes Beatorum? *ibid.* Contra Platonicos probatur, corpus terrenum posse in cælo consistere. II. 287. a. Plures docuerunt, Christi Corpus de cælo, æthere, sideribus esse formatum. III. 27. b. Vid. *Corpus*. Refutantur. III. 37. a. Quomodo intelligendum illud, *Filius Hominis, qui est in cælo*? III. 56. a. Quomodo Christus ascenderit in cælum, ut impleret omnia corporaliter? III. 81. a. Christus in cælo non immolatur, ut putant Poloni Fratres. III. 107. b. Hoc probatur ex figura Sacrificii Aaronis. *ibid.* Solvuntur objectiones. III. 113. a. *tot. cap.* V. 124. a. *tot. cap.* VII. Christi Corpus est in cælo, & in Eucharistia. IV. 85. a.
Cæremonia. Vid. *Ceremonia*. Quænam Cæremoniæ sint servandæ in administrandis Sacramentis. Quæ causa eas instituendi assignari possit. III. 248. a. Unde hoc nomen *Cæremoniæ* derivatum. *ibid.* A Novatoribus passim reprehenduntur. *ibid.* Præciso necessitatis casu, nulli fas est, absque gravi piaculo, illas negligere, aut prætermittere. *ibid.* a. & b. Cæremoniæ Baptismi commendantur universim præclaro testimonio S. Basilii. III. 330. b. Patres non dixerunt, Confirmationem esse solum aliquam cæremoniam. IV. 7. a. & b. Canon Arausicanus loquitur de unctione verticis tanquam ceremonia Baptismi, non de Confirmatione. IV. 23. a. & 12. b. & 13. a. Vid. *Ritus*.
Cæremonialia vet. legis quando facta sint mortifera? II. 196. a. Hæc præscribenti Petro Paulus sine simulatione restitit vere. II. 197. a. & b. An Apostoli eadem observarint? *ibid.* *Usque ad cap.* XI. Cur Apostoli Gentibus neo-conversis præceperint abstinere ab immolatis simulacrorum? II. 200. a. Cæremonialia nequeunt intelligi per chirographum. III. 109. a.
Cæsarea quo anno condita? III. 139. a.
Cæsenas (*Michael*). Num ei sit præstanda fides, dum asserit Joannem XXII. definivisse Animabus ab omni labe expiatis differri visionem Dei, & Beatorum consortium usque ad extremum judicium. I. 92. b.
Cæsenatensis Synodus anni 1693. statuit, Expositionem, & Processionem SS. Sacramenti fieri debere urgente causa, annuente Episcopo, nec ita frequenter. IV. 94. b.
Cajanus. Sacramenta omnia sensibilia negabant Gnostici, Ascodrupitæ, Archontici, Cajani, & Spirituales. III. 260. a. Refutantur. III. 261. b. & *seq.*
Cajetanus. Quid de Baptismo in nomine Christi collato teneant Scotus Magister sententiarum, Cajetanus. III. 271. a. & 273. a Quantum distent a Socinianis? *ibid.*
Cain. An homines contraxissent peccatum originale, si Adamo non peccante peccasset Cain. II. 17. b. An hujus Sacrificia fuerint Sacramentum? III. 174. b. & *seq.*
Cainan. An in Genealogia Christi a S. Luca descripta nomen Cainan sit superfluum, vel sit omissum in libro Genesis? III. 34. a. Nomen Cainan est aliud a nomine Arphaxad, & Sale. III. 35. b.
Caiphas. Quomodo intelligendum illud Caiphæ? *Expedit vobis, ut unus moriatur homo pro populo*? III. 105. a.
Cajus Papa non instituit minores Ordines, sed eorum munia distribuit. IV. 263. b.
Calabria. An incolæ Calabriæ Brutii dicti fuerint crucifixores Domini? III. 165. b.
Calamitas. Si Christus satisfecit, cur patimur mortem, atque cæteras alias hujus vitæ calamitates? III. 119. b. Baptismus denotat etiam calamitates, pœnitentiam, & Martyrium? III. 249. b.
Calceamentum. Olim baptizatis data est Eucharistia. III. 327. a. Item mel & lac. *ibid.* Baptizatis imponebatur fertum. *ibid.* Item baptizatis tradebantur decem siliquæ, calceamenta, & imago Agni Cælestis. *ibid.*
Calix. Quomodo exaudita sit oratio illa: *Pater mi, si possibile est, transeat a me calix iste*? III. 133. a. An Sacerdotes fuerint unquam ordinati absque sine porrectione calicis? III. 196. b. & *seq.* Quomodo intelligendum illud? *Calix benedictionis, cui benedicimus*. III. 199. a.
Jure ordinario nequeunt Abbates consecrare calicem. IV. 27. a. Jure optimo laicis usus calicis sublatus est. IV. 103. a. & b. Non expedit iterum laicis permittere usum calicis. *ibid.* b. Vid. *Eucharistiæ materia*. Quid dicendum de calice, de qua materia olim fuerit, & modo sit: de qua fuerit materia calix Christi? IV. 128. b. Vid. *Vas*. Vel *Ordinum materia*.
Calixtini & alii dixerunt, Communionem sub utraque specie fieri debere. IV. 101. a.
Callixtus (*Georgius*). Contra hunc defenduntur traditiones. II. 298. a.
Calvaria quare hoc nomen habeat? I. 323. a. An ibi sepultus fuerit Adamus? *ibid.* De monte Calvariæ, seu Golgotha. III. 164. a.
Calvinianus. Vid. *Calvinus*.
Calvinista. Quod in forma consecrationis particula *Hoc* non panem, sed corpus Christi denotet, probatur contra Lutherum, & Calvinistas. IV. 82. b. In lege nova Sacrificium esse offerendum, negarunt Calvinistæ. IV. 112. b. & 113. a. Quid de Arianis dicendum? *ibid.* Vid. *Calvinus*.
Calvinus. Ejus error circa omnipotentiam Dei. I. 60. a. Quid docuerit de felicitate Beatorum? I. 86. a. Ejus falsum dogma de prædeterminatione actuum malorum. I. 107. b. & 123. b. Item de prædestinatione. I. 159. b. & *seq.* Qualiter explicet positivam reprobationem? I. 168. b. & *seq.* Ejus dogma de reprobatione est horrendum, ac detestabile. I. 169. a. Qualiter differat Joannis Calvini error de reprobatione a sententia Thomistarum? I. 170. b. Erronee docent Calviniani, eandem libertatem esse in Beatis, ac viatoribus amandi Deum, item esse in Beatis eandem necessitatem amandi Deum, ac in damnatis peccandi. I. 257. b. Negat ignem infernalem esse corporeum. I. 263. b. negat Angelos Custodes. I. 271. a. Calvinus quid somniaverit de libertate voluntatis. I. 312. b. Negat Calvinus peccatum originale contrahi a filiis Baptizatorum. II. 10. a *tot. cap.* IV. Hujus error de peccato originali. II. 13. b. Propugnant per culpam Adæ extinctum liberum arbitrium. II. 54. a. Ejus vita, & errores describuntur. II. 73. a. Contra hunc propugnatur facultas liberi arbitrii etiam post lapsum Adæ. *ibid. tot. cap.* II. & III. Negat libertatem indifferentiæ seu a necessitate, & admittit solam libertatem a coactione. II. 73. b. Quomodo conveniat cum Jansenio, & Manichæo, II. 75. a. Fecit per blasphemiam Deum causam peccatorum. II. 83. a. *tot. cap.* IV. & V. Docuit, quod peccatum sit, quidquid sit sine gratia habituali: refutatur. II. 116. b. Calvinus constituit gratiam sanctificantem in imputatione Justitiæ Christi. II. 155. a. Errat dicendo, per gratiam sanctificantem tegi solum peccata, & non deleri. II. 157. a. *tot. cap.* III. Contra hunc defen-

defenditur, quod adulti necessario debeant præmittere dispositionem ad fidem. II. 158. b. Contra eum probatur, omnia opera nostra non esse sordes, & peccata. II. 162. a. Quid tenuerit de natura meriti. II. 163. a. Docuit, justificatos in Baptismo non posse amittere gratiam sanctificantem. II. 169. b. Calvinus docens impie solam divinorum promissorum fidem justificare, valide refutatur. II. 202. a. Ejus opinio, quod regnum politicum non possit stare cum spirituali, rejicitur. II. 211. a. Docuit, prædestinatos posse peccare, sed ipsis non imputari. II. 234. b. Denegat Deo absolutam potentiam, insuper facit eundem auctorem peccati. II. 277. b. Item non admittit vocabulum *Trinitatis*. *ibid.* Calvini sectam calamitates allaturam prædixit Thomas Minorita. *ibid. & seq.* Idem fecere Hildegardis, & Cantiana. II. 278. a. Calvini secta fit detestabilis ex vaticiniis. *ibid.* Ac rejicitur ex aliis fundamentis. *ibid.* De Calvini miraculis. *ibid.* In quot errores hujus hæresis dividatur? II. 278. b. Ejus error de Spiritu Sancto octavo fidei articulo refutatur. II. 284. b. Calvinus negans reprobos acquirere remissionem peccatorum, impugnat decimum fidei articulum. II. 285. b. Hujus gregales negantes traditiones impugnantur. II. 298. a. Contra hunc propugnatur, in Ecclesia laudabiliter adhiberi organum. II. 335. a. Vid. *Religio*. Calvini hujus assectæ docent, Christum non pro omnibus hominibus, sed tantum mortuum esse pro electis ante mundi constitutionem. III. 127. a. Refutatur. *ibid.* Tribuit Mediatoris officium humanæ, & divinæ naturæ. III. 135. b. Sententia Auctoris. III. 134. a. Calvinus quid sentiat de sanguine, & aqua ex latere Christi profluente? III. 168. a. Calvinus male definit Sacramentum, quia negat esse signum efficiens gratiæ. III. 272. a. Calvinus duo admittit Sacramenta. III. 184. a. Calvinus in dignitate non distinguit Sacramenta. III. 191. b. Et cur? *ibid.* Chrisma per blasphemiam nec unius stercoris facit. III. 194. a. Vocat Pœnitentiam mendacium, & imposturam. *ibid.* Extremam Unctionem Sacramentum fictitium. *ibid.* Non sola fides justificat, sed gratiam conferunt Sacramenta, quod negant Calvinus, & alii Hæretici. III. 197. b. Calvinus negat, Baptismum posse conferri a laicis, & mulieribus etiam in casu necessitatis. III. 203. b. An admiserit, valere Sacramentum ab improbo Ministro collatum? III. 205. b. Calvinus negat requiri in Mundo Sacramentorum intentionem, quia virtus Sacramentorum non dependet ab intentione Ministri, sed a fide suscipientium, quæ sola justificat. III. 212. a. Refutatur. *ibid.* Valide baptizat, etsi non credat actionem Ecclesiæ esse sacram, aut conferre gratiam, dummodo velit facere, quod facit Ecclesia. III. 213. a. *tot. cap.* XVI. Serio animo agat, & non modo irrisorio. *ibid.* Lutherus & Calvinus tribuunt eandem vim Sacramentis novæ & vet. legis. III. 228. b. Dicunt Sacramenta esse pura signa non tribuentia gratiam, sed excitantia ad fidem, vi cujus justificatio sequitur. *ibid.* Refutantur. *ibid.* Calumniæ Calvini volentis solam fidem justificare coercentur. III. 229. a. Secundum Calvinum Character Sacramentalis est commentum scholasticum. III. 238. a. Impugnatur. *ibid.* Quas calumnias protulerint in Cæremonias Confessio Augustana, & Calvinus? III. 242. b. Quomodo Baptismus definitur a Calvino, & quomodo a Catholicis? III. 251. b. Calvinus tribuit Baptismo Joannis tam virtutem, quantam Baptismo Christi. III. 252. b. Lutherus & Calvinus calumniantur benedictionem aquæ. III. 260. b. Probatur contra Calvinum & Græcos recentiores, quod in casu necessitatis homo quilibet etiam laicus possit absque solemni ritu administrare baptismum. III. 279. b. Negant Confirmationem esse Sacramentum, & dicit, apud veteres olei mentionem non fieri. IV. 3. a. Impugnatur. *ibid.* a. & b. Quæ maledicta effuderit in Chrisma? IV. 10. a. Contra Græcos, Schismaticos, Waldenses, Hussitas, Lutherum, Kemnitium, Calvinum, Dallæum, & alios hæreticos probatur, Ministrum ordinarium Confirmationis esse Episcopum. IV. 21. b. Gratiam Sacramenta Confirmationis conferri, negant Lutherus, Calvinus, Kemnitius, Dallæus, ac Novatores propemodum omnes. IV. 33. a. Contra hos probatur, Confirmatione conferri aliquam gratiam sanctificantem. *ibid.* b. Sententia Calvini, quod Eucharistiæ Sacramentum consistat in sumptione Sacramentali, est hæretica. IV. 43. a. Calvinus putat, verba consecrationis esse proferenda, sed historice, recitative, ac narrative solum, ut excitetur fides. IV. 65. a. Catholici tenent contra Calvinum, verba consecrationis non *historice* tantum, *narrative*, sed significative pronuntiari. IV. 65. b. & 69. b. Calvinus docuit, Corpus Christi in Eucharistia fieri præsens sola manducantium fide. IV. 71. b. Calvinus negat præsentiam Corporis & Sanguinis Christi in Eucharistia. IV. 76. a. Idem dicit, verba Evangelii, *Hoc est Corpus meum*, esse locutionem figuratam, ac metaphoricam. *ibid.* Refutatur. *ibid.* a. & b. Laudabilissime in festo Corporis Christi fit Professio, & circumgestatio sacratissimi Corporis Christi. IV. 93. b. & *seq.* Hæc Professio ortum habet ab Urbano IV. *ibid.* Eadem reprobatur a Calvino. IV. 94. a. Communionem esse necessariam necessitate medii, docent quidam Græci, Calviniani, ac Novatores alii. IV. 97. b. Calvinus & alii dixerunt, Communionem sub utraque specie fieri debere. IV. 101. a. Calvinus negat corporum penetrationem. IV. 85. a. Refutatur. *ibid.* Calvinus negat, Pœnitentiam esse Sacramentum. IV. 133. a. Joannes Calvinus rejecit Confessionem auricularem. IV. 165. a. Quibus adjudicarit potestatem absolvendi? IV. 190. b. Refutatur. *ibid. & seq.* Calvinus & Dallæus affirmant, justificatis per Christum nullam pœnam esse diluendam, & nullam a Confessario imponendam. IV. 212. a. Idem putant, Satisfactiones Canonicas non fuisse ordinatas ad compensationem Deo reddendam, sed ad publicum Pœnitentiæ testimonium. *ibid.* Idem arbitrantur, opera pœnitentiæ solum prodesse ad mitigandas hujus vitæ calamitates. *ibid.* Refutantur. *ibid. & seq.* Idem rejiciunt Sacramentum Extremæ Unctionis. IV. 228. a. Calvinus perperam olei Extremæ Unctionis benedictionem cum mordacitate deridet. IV. 236. a. Quandoque negat, interdum admittit, Ordinem esse Sacramentum. IV. 252. a. Quid sentiat de Tonsura Clericorum? IV. 259. a. & b. & *seq.* Denegans Episcopi præeminentiam super Presbyteros. IV. 276. b. Refutatur. *ibid. & seq.* Negat Matrimonium esse Sacramentum. IV. 301. a. Impugnatur. IV. 303. a. *tot. cap.* II. Negat Ecclesiam posse statuere impedimenta Matrimonii. IV. 312. b. Denegat Ecclesiæ potestatem cognoscendi causas matrimoniales. *ibid.* Refutatur. *ibid. & seq.* Putat, antiquos Patres peccasse in legem naturæ, plures ducendo uxores. IV. 331. a. Sed probatur, Patres fuisse a culpa immunes. *ibid. & seq.* Omnes actiones peccatoris non esse peccata, probatur ex Concilio Tridentino contra Lutherum, & Calvinum. V. 92. a. *ac* 97. a. Bellarminus in sententia de statu naturæ puræ Bajum, Lutherum, & Calvinum hæreseos reos pronuntiat, quia putant justitiam, & integritatem originalem non fuisse donum supernaturale. V. 123. a. & b. & 128. b. & *seq.* Jansenii hæresis in iis, quæ ad gratiam, & libertatem pertinent, a Calvini hæresi parum vel nil differt. VI. 81. b. Negavit æque Jansenius, ac Calvinus gratiam sufficientem. VI. 80. a.

Calumnia Vid. *Convicium*.

Calumniator. Princeps octavi ordinis dæmonum vocatur calumniator. I. 270. a.

Campana. Campanarum, quibus fideles ad Ecclesiam convocantur, usus est vetustissimus: quis earum usum introduxerit? III. 319. a. Campanæ non baptizantur, sed consecrantur, & cur? *ibid.* a. & b. Carolus M. reprobavit consecrationem campanæ non ritu catholico factam. *ibid.*

Candela. Quid significent candelæ quæ extinguuntur in triangulo in triduo majoris hebdomadæ? II. 313. a. Usus candelarum, & lampadarum, est condecens, laudabilis, & miraculis probatus. III. 245. a. & b. Quis sit auctor Cæremoniæ benedicendi candelas in Festo Purificationis B. V. MARIÆ? III. 242. a. & b. Lupercalia sustulit Gelasius, quæ facta sunt Mense Februario, sed ob quem finem? *ibid.* Unde Februarius nomen acceperit? *ibid.* De unctione Chrismatis, linteo albo, & candela accensa, quæ adhibentur in Baptismo. III. 330. a.

Canis. Donatistæ dederunt Sacramentum Eucharistiæ canibus a quibus sunt lacerati. IV. 2. b.

Canon: Quinam canones veterum sint genuini, & qui spurii? II. 218. a. Quantam habeant auctoritatem Canones Apostolorum? II. 219. a. De horum numero, & quando fuerint conditi? *ibid.* Canon XLV. Apostolorum videtur congestus a Rebaptizantibus. *ibid.* Quid sit privilegium *Canonis*? II. 222. a. Et quinam illo gaudeant? *ibid.* Et qui non? *ibid.* Canones dignoscendi, quando ignorantia, & delectatio culpabilis sit, & quando excusanda II. 242. b. *tot. cap.* XI. De rigore antiquorum Canonum in puniendis delictis. IV. 207. a. & *seq.* Novatores putant, antiquos Canones non esse ordinatos ad compensationem Deo faciendam, sed ad publicum Pœnitentiæ testimonium. IV. 212. & 214. b. & *seq.* Confessarius sciat antiquos Canones de pœnitentia. IV. 216. a. Canones subeundi pœnitentiam publicam tempore Apostolorum non existebant. IV. 219. a. Quando fuerint constituti? *ibid.* Quale judicium de Canone Gregoriano? IV. 220. b. & *seq.* Quinam Episcopi a Canonibus dicantur Mœchi? IV. 287. a. Canones Apostolorum, seu qui dicuntur Apostolici, ab hodiernis Criticis rejiciuntur. IV. 263. a.

Canon Arausicanus loquitur de unctione verticis, tanquam ceremonia Baptismi, non de Confirmatione. IV. 23. a. & 12. b. & 13. a.

Canonicus. An Prologus in Epistolas Canonicas sit opus S. Hieronymi? I. 180. b. Quid jus humanum, Canonicum, Ecclesiasticum, & Civile? II. 174. b. Vid. *Ecclesiasticus*. Jus Canonicum fuit a variis collectum. II. 217. b. Ab Isidoro, & Gratiano. *ibid.* An compilator fuerit Isidorus Mercator, an Isidorus Hispalensis? *ibid.* Qualem habeant auctoritatem Decretales ab Isidoro collectæ? *ibid.* Qualem auctoritatem habeant Decretales Gratiani? II. 218. a. Quid sit palea. II. 218. b. Quibus partibus constet Jus Canonicum? *ibid.* Quomodo faciendæ, ac legendæ citationes Juris Canonici? *ibid.* Quosnam libros Synagoga pro Canonicis non agnoverit? II. 298. b. Canonicus an habuerit Ordinem specialem? IV. 256. b.

Canonizationis vox a Latinis inter barbaras rejecta. I. 2. b. Vide *Apotheosis*.

Cantiana Virgo prædixit Angliæ ruinam, quæ evenerat sub Henrico, & Elisabetha. II. 278. a.

Cantica. Psalmodiæ, & Canticorum in Ecclesia usus est vetustus, & utilis. III. 244. b. Cur Ecclesia in Canticis, & aliis ritibus utatur lingua Latina? III. 245. a. Hæretici inaniter id reprehendunt ex eo, quod lingua Latina a paucis intelligatur. *ib.*

Cantor. Quidnam cantores & musici nisi superant, adæquant saltem veterum improbitatem. II. 334. b. Cantor fuerit Ordine insignitus? IV. 256. a. Cantorum & Lectorum apud Græcos idem est Ordo. *ibid.* b. & 265. a.

Cantus. Christianus amet cantum honestum, & gravem. II. 335. a. Cantus Ecclesiasticus, & usus organi in Ecclesia est laudabilis. *ibid.* Qualis cantus debeat esse in Ecclesia II. 334. b. & *seq.* A cantu amatorio tanquam a veneficio abstinendum. II. 355.

Canus (*Melchior*). Ejus Libri *de locis Theologicis* laudantur. I. 14. b. Omnes Ordines ab Apostolis ad nos pervenisse tenet. IV. 265. a. Ejus sententia de Ministro Sacramenti Matrimonii examinatur. IV. 329. b. & 330. a. & b. Licet ejus opinio de Ministro Sacramenti Matrimonii sit valde probabilis, & cuique fas sit eandem amplecti, tamen opposita est communior. IV. 330. a.

Caper. De hujus immolatione. II. 194. b. & *seq.*

Capharnaita. Eucharistiæ Sacramento revera continetur Christi Corpus & Sanguis. IV. 70. b. *tot. cap.* VIII. hoc negarunt Capharnaitæ. *ibid.*

Capillus. Ablutio capillorum, vestium, aut minimi digiti non est sufficiens pro Baptismo. III. 268. a.

Capitulum. S. Cyrillus ob capitula quædam a Nestorio habetur ut Apollinarista, aut Arianus. III. 54. a. Sed defenditur ab hac noxa. III. 59. b. & *seq.* Cur Capitula S. Cyrilli rejecerit Joannes Antiochenus? III. 63. b. An tria Capitula Theodoreti contra S. Cyrilli Anathematismos, Ibæ, & Thodoreti Mopsuestení, recte ut Nestoriana fuerint proscripta? III. 65. b. Adversus hæc Capitula Edictum edidit Justinianus Imp. *ibid.* Et quidem ex instinctu Origenistarum, auctoritate

auctore Theodoro Cappadoce. *ibid.* Quid dicendum de *Judicato* a Vigilio Papa edito contra tria Capitula? *ibid. & seq.* Alia adhuc notanda de his Capitulis afferuntur. *ibid.*

Captivitas. An tempore captivitatis Babylonicæ defecerit Sceptrum de Juda? III. 2. a. & 4. b. Christus nos vere redemit a captivitate dæmonis. III. 104. b. Ideo enim mortem pertulit. III. 105. a. Voluit Christus hominem a captivitate dæmonis liberare non potentia, sed justitia. III. 110. b. Solvuntur sophismata Socini negantis, Christum pro nobis satisfecisse. III. 113. a. *tot. cap.* V. & 124. a. *tot. cap.* VII. An verbum *Redimo* nil aliud significet, quam sine soluto pretio liberare a captivitate? III. 114. a. & b. Christus nos liberando a captivitate dæmonis non debuit manere hujus captivus, sed cum hoc in morte sua captivam duxit captivitatem. III. 115. a. & b.

Caput. An Adam fuerit morale caput nostrum? II. 14. b.

Christus est caput hominum, & Angelorum. III. 100. b. Quid requiratur, ut quis sit caput cæterorum? *ibid.* Cur mulier debeat velare caput? III. 128. a. & b.

Non est necessarium abluere totum corpus, sed sufficit, si caput aqua perfundatur. III. 268. a. Qui in Baptismo abluit aliquam partem corporis a capite distinctam, cum posset abluere caput, graviter peccat. *ibid.*

Aliqui fecerunt olim solam unicam unctionem in capite dando Extremam Unctionem. IV. 237. a.

Carcer. Anima hominis non est in terrenum carcerem inclusa, ob crimen extra corpus commissum. I. 298. b.

Quomodo intelligendum illud? *In quo & iis, qui in carcere erant, spiritibus veniens prædicavit; qui increduli fuerunt aliquando, cum fabricaretur Arca Noe*. Quomodo S. Augustinus hunc locum exponat? III. 130. b. Et contradicit Bellarminus. *ibid. & seq.* Expositio S. Augustini non potest aliqua censura notari. III. 131. a. Eam sequuntur plures Doctores. *ibid.* Ac ulterius laudatur. *ibid.*

Cardinalis. Omnis virtus reducitur ad tres Theologales, vel quatuor Cardinales. II. 229. b.

An Cardinalis palatium gaudeat asylo? II. 217. a. Cardinalis an possit conferre primam Tonsuram, & quatuor Minores, si non est Episcopus? IV. 284. b.

Carioth. An Judas proditor natus sit in urbe Carioth? III. 154. b.

Carisiacæ Synodi Capitula proscripta a S. Prudentio Trecensi Antistite. II. 110. a. & b. Et etiam a Servato Lupo, atque a S. Remigio Lugdunensi Archiepiscopo. *ibid.* b.

Caritas. Vide *Charitas*.

Carlostadius præsentiam Corporis Christi in Eucharistia negat. IV. 71. a.

Carnalis. Vide *Concubitus*.

Caro. In carnis voluptatibus non consistit felicitas Beatorum. I. 82. a.

Per hanc transit Peccatum originale in animam. II. 14. b. V. *Concupiscentia*.

In hujus oblectamentis Mahumet constituit animæ felicitatem. II. 272. a. Ea ut licita permittit Mahumet. *ibid.* Christi resurrectio facta est in carne vera, & non siderea. II. 283. b. Cur dicatur in undecimo fidei articulo carnis, & non corporis resurrectio? II. 285. b. Idem articulus amplius explicatur. *ibid.* Ac errores eidem repugnantes adducuntur. *ibid.* Carnis resurrectio primum futura probatur. II. 286. a. Et quidem in hoc corpore nostro, quod moritur. II. 287. b. Sed in qua forma, ætate, & sexu? *ibid.* Vid. *Carthusianus*. Quomodo intelligendum illud: *Salvos facit Baptisma, non carnis depositio sordium, sed conscientiæ bonæ interrogatio*. III. 232. b.

Quomodo intelligendum illud: *Caro non prodest quidquam*? IV. 79. a. An a nobis comedatur in Eucharistia caro, & corpus, quod Christus gestabat. IV. 80. a. & b. Excusatur in hac controversia sententia Jeremiæ Patriarchæ Constantinopolitani. *ibid.* Cur verba: *Hoc est Corpus meum*, significent transubstantiationem; & cur non ea verba: *Verbum caro factum est*? IV. 87. b. & 88. a. Qui volunt accedere ad Communionem, sint mundi carne, & qualiter? IV. 108. b.

Quomodo intelligendum illud: *Qui autem in carne sunt, Deo placere non possunt*; item & illud: *Qui seminat in carne sua*. IV. 302. a.

Caro Christi non est de cælo delapsa, sed ex B. Virgine procreata. III. 29. b. *tot. cap.* II. Quidam docuerunt, Christum assumpsisse carnem incorruptibilem. III. 35. b. An eadem fuerit doloribus subdita? III. 36. b. & *seq.* S. Hilarius tribuit Christo verum corpus nostro consubstantiale, & ex Mariæ carne susceptum. III. 38. b. Ac passionis capax. III. 39. a. Qui in Christo asserit carnem sine anima, Monothelita est. III. 44. a. Eutyches cum Apollinario docuit, carnem Christi ita Divinitate esse absorptam, ut non nisi corpus phantasticum haberet, & ipsa Divinitas fuerit crucifixa. III. 71. a. Uterque refutatur. III. 71. b. Cur verbum *facio* in textu, *aquam vinum factam*, significet mutationem substantiæ, & cur non in textu, *Verbum caro factum est*? III. 72. a. & b. An Verbum per substantiæ mutationem factum sit caro, sicut panis fit corpus Christi? *ibid.* Quomodo intelligendum illud: *Adimpleo ea, quæ desunt Passioni Christi, in carne mea*. III. 122. a. Quomodo a Christo omnia sint instaurata, reconciliata, ac pacificata, *sive quæ in terris, sive quæ in cælis sunt*? III. 130. a.

Carolus M. quando cœperit regnare? III. 82. a. An ab Irene Augusta ad Carolum Magnum translatum sit Imperium Leonis III. auctoritate. II. 341. b. & 347. b. & 349. a. & b. Quid dicendum de facto Sisebuti, lege Visigothorum, Caroli M. Chilperici, & Dagoberti cogentium Judæos ad Baptismum? III. 311. a. Carolus M. reprobavit consecrationem Campanæ non ritu Catholico factam. III. 317. a. & b.

Carpocrates negavit peccatum originale transire ad posteros Adam. II. 1. a.

Carpocrates asserens mundum esse productum ab Angelis impugnat primum fidei articulum. II. 281. a.

Purissimæ Matri denegat integritatem. III. 27. a. Refutatur. III. 27. b.

Carthaginensis. Vid. *Concilium*. Carthaginensis III. anni 397. Synodus mentionem facit de ordine Cantorum, seu Psalmistarum. IV. 265. a. Carthaginensis Synodus IV. anni 398. mentionem facit de Subdiaconis, Cantoribus, &c. *ibid.* a. & b. Carthaginensis Synodus V. aliis VI. anni 401. loquitur de Defensoribus pauperum, & Ecclesiarum. IV. 265. b.

Carthago quando ædificata? II. 188. a.

Carthusianus an in extrema valetudine possit vesci carnibus? II. 207. b.

Caseus. Artotyritæ adhibuerunt pro materia Eucharistiæ caseum cum pane. IV. 58. b.

Cassianus (*Julius*) damnavit Matrimonia ut mala. II. 6. a. Admisit transmigrationem animarum. *ibid.* b.

Cassianus (*Jo.*) Fuit dux Semipelagianorum. II. 59. b. & 62. a.

Castitas. An licitum foret singulis hominibus servare castitatem? IV. 302. b. & *seq.* Laudabile est post contractum Matrimonium servare castitatem. IV. 307. a. & b. An B. Virgo sciverit, S. Josephum servaturum castitatem? IV. 307. b. & *seq.* Vid. *Virginitas*.

Castratio improbatur. II. 334. b.

Casuista. Apologia Casuistarum rejecta a Galliarum Episcopis, ubi reprobat sententiam de operibus in Deum referendis. V. 165. b.

Casula. Quid denotet Casula, seu Planeta? IV. 128. a. & *seq.*

Casus reservatus. Vid. *Reservatio*.

Cataphryga, quam perversam formam in Baptismo adhibeant Cataphrygæ? III. 270. b. Cataphrygæ, seu Montanistæ baptizabant sine Baptismo mortuos. III. 318. a. Idem fecerunt Archontici. *ibid.* Refutantur Cataphrygæ. *ibid.* b. Montanistæ aliqui vocantur a Montano Pepuziani, & Cataphryges, alii sunt Montanistæ a Philastrio dicti. III. 285. a.

Cataphryges. Horum error de Spiritu S. I. 202. a.

Catechesis. Quid significet Catechumenus, quid Catechesis? III. 315. b.

Catechismus. Quale impedimentum Matrimonii hac voce denotetur? IV. 322. b.

Catechistæ an specialem gradum constituerunt in Ecclesia. IV. 265. b.

Catechumeni. Symbolum eorum est perfectum. II. 276. a. An eis possit conferri Baptisma, si subito in amentiam incidant? III. 227. a. Quid significet Catechumenus; quid Catechesis? III. 215. b. Catechumeni habebant tres classes audientium, competentium, & electorum. *ibid. & seq.* An baptizandus catechumenus adultus, si ante completum tempus catecheseos incidat subito in infirmitatem, ita, ut Baptismum amplius petere non possit? III. 317. a. De signo Crucis, manus impositione, oleo catechumenorum, & saliva, quibus in Baptismo utimur? III. 329. a.

An Missæ Sacrificium possit offerri pro Catechumenis, & excommunicatis defunctis ante Baptismum, & reconciliationem? IV. 119. b. Quid sit Missa Catechumenorum, & an hæc potuerit fieri a Diacono. IV. 123. b.

Catechumeni pertinebant ad secundum gradum Pœnitentium, & cum his discedere debebant ad initium *Offertorii*. IV. 220. b. & *seq.* An oleum Catechumenorum eodem modo consecretur, ac oleum infirmorum? IV. 236. a. An valeat Extrema Unctio facta cum oleo Catechumenorum? IV. 237. a.

Catharina. Vid. *Anglia*.

Catharinus (*Ambrosius*). Ejus error circa prædestinationem, I. 138. a. & b.

Ejus definitio peccati originalis rejicitur. II. 11. b. & *seq.* De pœnis ejusdem peccati quid sentiat. II. 19. b.

An docuerit, sufficere solum actum externum ad ritum Ecclesiæ positum in administratione Sacramentorum sine intentione interna? III. 212. a. Aut si omnino haberet intentionem, se nolle conficere Sacramentum? *ibid.* Hæc sententia examinatur. *ibid. & seq. usque ad* 225. Hæc sententia tamen non est tanquam hæretica traducenda, neque spernenda. III. 225. a. & b.

Cathari. An per ignem Baptismum contulerint Jacobitæ, Copri, Æthiopes, Cathari, & Messalini? III. 260. b. Arnoldus, & Theodoricus Catharorum antesignani igne illo, quo baptizari volebant, miserè absumpti sunt. III. 261. b. Cathari, & Anabaptistæ negant, infantes posse baptizari ante usum rationis. III. 306. a. An idem senserint Tertullianus, & Hieraciti. *ibid.*

Cathedra. Decretum S. Stephani non fuit solemne, & ex Cathedra, dato etiam, quod materia Anabaptismi fuerit jam tunc materia fidei? III. 297. b. Quando Papa loquatur de Cathedra? *ibid.*

Cathedralis. Non satisfacit præcepto Ecclesiæ, qui Communionem in Paschate neglecta propria Ecclesia percipit in Ecclesia Cathedrali, nisi simul sit Parochia Communionem sumentis. IV. 99. b. & 100. a.

Catholicus. Altercatio Catholici cum Socinjano circa summam Trinitatem. I. 184. a. *per tot. cap.* VI. An dogma Catholicum evertat seipsum circa Trinitatem Personarum. I. 185. a. *usque ad cap.* VII. Pro his scripsit Apologiam Athenagoras. I. 218. b.

Peccatum originale etiam contrahunt filii Catholicorum. II. 10. a. *per tot. cap.* IV. Quomodo in materia de necessitate gratiæ ad opus moraliter bonum differant Doctores Catholici a Novatoribus. II. 119. a. Quas conditiones requirant Catholici ad opus meritorium. II. 165. a.

Cur Ecclesia vocetur Catholica? Vid. *Christianus*.

Quomodo Catholici Doctores interpretentur Vaticinium Jacob. III. 1. b. & *seq. tot. cap.* I. II. & III. Quomodo Socinus, & quomodo Catholicus explicent illud: *Personarum acceptio non est apud eum*. III. 124. a.

Sacramentum non est nudum signum, quo a Gentilibus, & Judæis discriminantur Catholici, sed est signum invisibilis gratiæ. III. 171. a. Catholici contra Lutherum negant, Angelos esse Ministros ordinarios Sacramentorum; bene vero eosdem posse esse extraordinarios. III. 203. a. Non omnes Catholici sunt Sacerdotes. III. 204. b. In quo sensu Catholici vocentur Sacerdotes? III. 205. a. Quomodo intelligendum illud: *Plebs Sancta, Regale Sacerdotium*. *ibid.* In ægroto Catholico præsumitur voluntas suscipiendi Sacramenta moribundorum. III. 227. b. Catholici tenent Sacramenta esse signa efficientia gratiam vi institutionis suæ, & non ratione fidei, quæ in infantibus non requiritur, in adultis est solum dispositio, non autem causa formalis gratiæ. III. 228. b. An Cæremoniæ Catholicorum sint desumptæ ex legibus Judæorum, & superstitione Ethnicorum? III. 243. b. & *seq.* Quomodo Baptismus definiatur a Calvino, Melanchthone, Episcopio, & Wolchelio; & quomodo a Catholicis,

cis. III. 231. b. Quod Baptismus derivarit a moribus, & mersionibus Judæorum, putant Wolzogenius, Lightfootus cum aliquibus Christianis. *ibid. & seq.* Baptismus Christianorum nil habet commune cum lustrationibus Gentium, & mersionibus Judæorum. III. 252. a. & b. Quidam veteres præsertim Agripinus, & Tertullianus voluerunt, hæreticos a Catholicis esse rebaptizandos. III. 285. a. & b. Idem docuerunt Firmilianus, & Cyprianus. III. 285. b. *& seq.* Quomodo fiat justificatio in sensu Catholicorum, & quomodo fiat in sententia Baji? V. 100. a. Jansenius in prima propositione ait, aliqua Dei præcepta esse impossibilia hominibus justis: Catholici ajunt, nec ulli peccatorum esse aliqua præcepta impossibilia. VI. 84. b. Berti & Bellelli doctrina, quod gratia efficax sit reponenda in delectatione victrice, quæ superat minores gradus concupiscentiæ, Catholica est, non Janseniana. VI. 74. a. Idque docuerunt Norisius & Macedo. *ibid.* Ægidiani. VI. 74. b. Petrus Manso. *ibid.* Gonzalez de Albenda. VI. 75. a. Ulterius gratiam habere gradus fatentur Graveson. *ibid.* a. & b. Massouliè. VI. 75. b. *& seq.* Cui doctrinæ favet S. Thomas, *ibid.* Berti docet cum Catholicis, Christum pro omnibus omnino hominibus instituisse Sacramenta, ac remedia præparasse: remedia tamen, & gratias præparatas non omnibus actu applicari. VI. 91. a. Idem docuit Lemosius. VI. 91. b Gonet. VI. 92. b. Bannes Dominicus. *ibid.* Item & alii Doctores omnes conveniunt, quod omnibus omnino hominibus gratia sufficiens sit præparata: dissident vero in hoc, an omnibus hominibus dentur, & applicentur actu remedia sufficientia? VI. 93. a. Prius est dogma fidei, alterum placitum Scholarum. VI. 94. b. *& seq.* Vid *Fidelis*.

Causa: malum non est aliqua substantia, quæ deberet produci a causa summa efficiente. I. 38. b. Non dantur duæ causæ summæ, quarum una sit principium cujusque boni, altera malorum omnium effectrix. *ibid. & seq.* Causa secunda potest exire in actum sine prædeterminatione. I. 103. b. In quo sensu Pater dicatur causa. I. 214. b. Quænam causa effectrix peccati. An voluntas, concupiscentia, Deus &c. II. 82. b. *tot. cap.* IV. & V.

Causæ finalis, efficiens, meritoria ac formalis gratiæ explicantur. III. 228. b. Quid sit causa principalis, quid instrumentalis? *ibid. &* 235. a. Non Sacramenta, sed Christus est causa principalis gratiæ. III. 235. a. An Sacramenta sint causa instrumentalis gratiæ? *ibid.* An physica vel moralis? *ibid.* a. & b. Quid sit causa physica vel moralis? *ibid.* b. An directa, vel indirecta? *ibid.* An conditionalis? *ibid.* Quomodo intelligendum illud: *Tanta passi estis sine culpa: si tamen sine causa?* IV. 225. b.

Causticus: Baptismus Causticus refutatur. III. 262. a.

Cauteriatus: quid sit conscientia cauteriata? II. 244. b.

Celebratio: an Sacerdos in peccato gravi constitutus teneatur ante celebrationem confiteri, vel an sufficiat contritio? III. 209. b. Si urgente necessitate celebravit in peccato mortali sine prævia confessione, tenetur quamplurimum confiteri. *ibid.*

Celsus impugnavit Genealogiam Christi. III. 32. b.

Censuræ: quæ sint latæ censuræ in propugnantes sententiam probabilem relicta probabiliori vel æque probabili? II. 246. a. Vid. *Duacensis*. An absolutio a censuris possit dari per litteras absenti? IV. 180. b. *& seq.* Quomodo hæc absolutio distinguatur ab absolutione Sacramentali? IV. 181. b. *& seq.* An una censura possit tolli sine altera? IV. 183. b. An valeat Ordinatio facta ab Episcopo censura innodato? IV. 286. b. *& seq.* V. *Constitutio*.

Census. Quid dicendum de censu acto tempore Nativitatis Christi? III. 140. b. *& seq.* An indictus a Saturnino, vel Cyryno? *ibid.*

Cephas: huic S. Paulus restitit non animo simulato, sed vero ac sincero, dum præceperat legalium observationem. II. 197. a. *usque ad cap.* XI. Cephas, cui Paulus in faciem restitit, non est alius a Petro. II. 200. b. Cur S. Petrus vocetur Cephas? III. 154. a.

Cerdon negans carnis resurrectionem refutatur. II. 285. b.

Ceremonia: unde hoc nomen originem habeat? Ceremoniæ sunt Sacra omnia. III. 241. b. Quid apud Græcos sint Orgia? *ibid.* vid. *Sacramentorum Cæremoniæ*.

Ceres: de nomine, & origine Cereris? II. 270. a. Non potest annumerari Diis. *ibid.* Gentes putabant, Catholicos ut Deos colere Bacchum, & Cererem, quia ignorarunt, sub speciebus panis & vini adorari Deum præsentem in Eucharistia. IV. 75. b.

Cerevisia: an per cerevisiam jejunium violetur? II. 339. b. Aliqui baptizabant in oleo, vino, & Cerevisia. III. 260. b. Omnis aqua naturalis est materia apta Baptismi. III. 263. a. Quænam sit aqua naturalis? *ibid.* b. Aqua naturalis, & materia sufficiens Baptismi non sunt sudor, lacrymæ, vinum, cerevisia, lac &c. *ibid.*

Cereus: expositio Eucharistiæ fiat cum decenti ornatu altaris, cereorum splendore, & alicujus Ecclesiastici orantis præsentia. IV. 94. b. *& 95.* a.

Cereus Paschalis est Sacramentale, nec ex institutione Christi peccata dimittit. III. 188. a. & b. Quando inceperit usus Cerei Paschalis? & quid significet? III. 246. b. *& seq.* De Cereis imaginibus vulgo *Agnus Dei* dictis. III. 247. a.

Cerinthianus: Horum Auctor Cerinthus vixit tempore Apostolorum. III. 318. a. Cerinthiani, & Marcionitæ baptizabant vivos pro mortuis sine Baptismo defunctis. *ibid.* Impugnantur Cerinthiani, & Marcionitæ. III. 318. b.

Cerinthus: turpiter erravit circa visionem Dei Beatificam. I. 82. a. Fuit Author Chiliastarum, seu Milleniariorum. *ibid. & seq.* Ejus error refutatur. I. 84. a. & b. Ejus error de Summa Trinitate. I. 180. a. Item circa Verbum divinum. I. 188. b. Docuit, legalium observationem præter Evangelium ad salutem esse necessariam. II. 197. a. Denegabat Christo Divinitatem. II. 277. a. Distinguit Jesum a Christo. II. 281. b. Affirmans Christum esse natum ex semine Joseph impugnat tertium fidei articulum. *ibid.* Cerinthus B. Virgini denegat integritatem. III. 27. a. Refutatur. III. 27. b. Negans Christum fuisse unam personam damnatur. III. 56. b.

Certamen. Vid. *Bellum*, aut *Duellum*.

Certitudo: nullus homo sine speciali revelatione habet certitudinem fidei, quod sit in gratia Sanctificante. II. 171. b. An homo possit habere certitudinem istam ex fide per Revelationem. II. 171. *& seq.* Certitudo spei christianæ est maxima multiplici ex causa. II. 315. a. At certitudo spei terrenæ est minima. *ibid.* Certitudo spei christianæ excludit timorem. II. 315. b.

Certus: quid sit conscientia certa? quid certa moraliter, & an hæc possit esse conjuncta cum errore. II. 244. b. V. *Opinio*.

Cervisia. Vide *Cerevisia*.

Cerussa: Vid. *Mulier*.

Cete: de creatione eorum. I. 284. b. An possint generari in montibus. *ibid.*

Chalcedonensis Concilii judicium circa damnationem trium capitulorum. II. 103. a. Hæc Synodus mentionem fecit de Ordine Lectorum. IV. 265. a.

Chaldæus populus quando ortus. I. 295. a.

Cham: Posteri Cham primi fuerunt Idololatræ. I. 32. a. & b. A posteris Cham originem habet magica ars. I. 276. b. An Cham fuerit Zoroaster, aut Saturnus Ægyptius. *ibid.*

Chananæus. An Melchisedech sit Chananæus? III. 95. a. & b. Quid significet nomen S. Simonis Chananæi? III. 154. b.

Chaos an fuerit ab æterno. I. 58. b.

Character: in quo sensu Filius divinus dicatur Character. I. 124. b. In adultis ad Sacramenti characterem recipiendum requiritur intentio saltem interpretativa. III. 227. a. Secundum Kemnitium, Wicleffum, Lutherum, Calvinum, & hæreticos Novatores cæteros character est commentum Scholasticum. III. 238. a. An sit denominatio extrinseca, an relatio realis, an qualitas physica? *ibid.* Certum est dari characterem. *ibid.* Imprimitur a Baptismo, Confirmatione, & Ordine. *ibid.* Character non est excogitatus ab Innocentio III. *ibid.* b. Baptismus, Confirmatio, & Ordo ob Characterem nequeunt iterari. *ibid. & seq.* Character Sacramentalis animæ inhæret, & est indelebilis. III. 239. a. Per peccatum non deletur. *ibid.* Per Baptismum constituimur filii, per Confirmationem Milites, per Ordinem Ministri. *ibid.* Character manet in Beatis, & damnatis. III. 239. b. Citra fidei periculum negari potest, characterem esse rem distinctam ab anima. *ibid.* An tonsura prima imprimat characterem? III. 240. b. & 241. b. Quis sit finis characteris? III. 241. b. Baptismus ab hæretico collatus confert characterem, sed an tribuat gratiam? & quando parvulis, quando adultis? III. 302. b. Adulti sine fide interna, & cum peccati mortalis affectu suscipientes Baptismum recipiunt characterem, sed non gratiam: gratiam perciperent, si deposito affectu peccati pœnitentiam egerint. III. 317. b. Baptismus imprimit characterem. III. 326. b. Confirmationis effectus est duplex gratia & character. IV. 33. a. In Confirmatione imprimi characterem negant hæretici, ac Armenopolus, Nicolaus Cabasila & alii. IV. 33. b. Refutantur. IV. 35. a. & b. Statuenda est inter characterem Baptismi, & Confirmationis aliqua connotativa distinctio. IV. 38. b. Character imprimitur per Ordinem. IV. 252. b. *& seq.* & 296. b. *& seq.* Uti & per Baptismum. IV. 253. a. Qui non deletur per hæresim vel Apostasiam. *ibid.* Et ideo Baptismus, & Ordo iterari nequeunt. *ibid.* An prima tonsura imprimat characterem, & iterari nequeat? IV. 260. b. An Ordines minores imprimant characterem. IV. 263. a. & b. An potestas consecrandi, & absolvendi sit unus, vel duplex Character? IV. 271. b. & 272. a. & b. An per Episcopatum imprimatur distinctus a Sacerdotio Character? IV. 272. b. *& seq.* An Character Episcopi deleatur per excommunicationem aut degradationem? IV. 287. a. An per schisma, aut Simoniam? *ibid.* a. & b. & 290. a. Quælibet ætas sufficit ad recipiendum Ordinis characterem. IV. 293. a. & b.

Carisius: quid de ejus symbolo dicendum. I. 211. a.

Crisma quid significet? IV. 254. b.

Caritas: est nomen appropriatum Spiritui Sancto. I. 215. a. Vid. *Amo*. Charitas habitualis sive gratia sanctificans non est homini debita. I. 324. a. *tot. cap.* I. II. & III. Qualem Charitatem admiserit Pelagius. II. 35. a. & 6. V. *Dilectio*. Gratia santificans est charitas per Spiritum S. diffusa in cordibus nostris. II. 153. b. An hæc distinguatur a gratia habituali. II. 54. a. An charitas sit persona Spiritus S. II. 153. b. Charitas Dei in adultis est dispositio ad justificationem. II. 159. a. Requiritur charitas habitualis ad opus de condigno meritorium. II. 165. b.

Charitas quæ in Christo fuerit? III. 51. a. An hæc fuerit causa, cur Christus peccare non potuerit? III. 52. a. An Christum Deum necessario charitate prosecutus sit, & tamen mereri potuerit? III. 53. b. Charitas Christi figurabatur per crematione adipis. III. 107. b. Ut Christi Passio consequatur suum effectum, debet applicari per fidem, charitatem, fidei Sacramenta, & bona opera. III. 118. a. An per solam charitatem perfectam sine satisfactione Christi Deo reddatur omne, quod peccatum abstulit? III. 126. a. & b.

Adhibens in Sacramentorum administratione materiam, vel formam probabilem relicta probabiliori, ac tutiori peccat contra charitatem proximi. III. 200. b. Nisi excuset extrema necessitas. III. 201. a. Per charitatem disponitur homo ad gratiam. III. 228. b. In adulto ad Baptismum requiritur fides, spes, timor, pœnitentia, & charitas inchoata. III. 316. b. Quomodo intelligendum illud? *Martyrium sine charitate nihil prodest*. III. 322. b. Ad Martyrium requiritur ex parte Martyris Baptismus, aut votum illius, libera acceptatio mortis, ut sit membrum Ecclesiæ, charitas, contritio, aut confessio de peccato commisso, & ut nullum Sacramentum contemnat. III. 324. a.

Charitas qualiter peccata dimittat? IV. 176. b. & 177. b. Sententia, quod opera in se etiam bona, bona non sint, si non fiant ex charitate actuali, per quam referuntur in Deum, non est contenta in propositione 38. Baji. V. 84. a. & b. In sensu Baji, cui assentitur Quelnellius, omnes actus, qui non procedunt ex charitate habituali, sunt peccata, etsi sint actus fidei, spei, &c. V. 83. a. & b. *Tot. cap.* I. In sensu Baji actus amoris initialis, qui non procedit ex charitate habituali est peccatum. *ibid. Tot. cap.* I. Reprobatur ostendendo, quod actus charitatis ante justificationem elicitus non sit peccatum, sed tantum opus non meritorum vitæ æternæ. V. 92. a. *Tot. cap.* I. Gratia Spiritus S. movens ad actus charitatis non justificat peccatorem, sed ad justificationem disponit. V. 87. a. *Tot. cap.* I. Pro-

I. propositio Baji XXXVIII. hæc est : *Omnis amor creaturæ rationalis, aut vitiosa est cupiditas, quæ mundus diligitur, quæ a Joanne prohibetur, aut laudabilis illa charitas, quæ per Spiritum S. in corde diffusa Deus amatur*. V. 43. a. Ejus sensus multiplex. *ibid. & sequent.* An loquatur de charitate actuali, vel habituali? *ibid.* Anonymus putat damnatam propositionem 38. Baji in sensu charitatis actualis. V. 84. b. Augustinenses putant, eam damnatam in sensu charitatis habitualis. V. 85. a. Augustinianos defendunt, Anonymum vero impugnant Theologi scribentes de damnata propositione 38. Baji ante Constitutionem *Unigenitus*. V. 85. a. *& seq. tot.* §. II. Anonymum refutant, & Augustinensibus patrocinantur rationes. V. 88. a. *& seq. tot.* §. III. Ostenditur etiam Auctores, qui scripserunt post constitutionem *Unigenitus* asserere articulum Baji. 38. in sensu charitatis habitualis, & gratiæ sanctificantis esse damnatum. V. 90. a. *& seq. tot.* §. IV. Augustiniani scribentes post constitutionem *Unigenitus* propositionem Baji in sensu charitatis habitualis acceperunt. V. 94. a. *tot.* §. V. Referuntur alii pravi sensus propositionis 38. Baji. V. 96. b. *tot.* §. VII. Solvuntur objectiones Anonymi probantis propositionem 38. Baji non esse damnatam in sensu charitatis, & cupiditatis habitualis. V. 98. b. *& seq. tot.* §. VIII. Anonymus objectiones sibi fingit, quas ipse non solvit. V. 103. a. Hæsitat de rebus certissimis. *ibid. & seq.* Quesnellius, & Bajus tantum duo principia admittunt, charitatem prædominantem, seu gratiam sanctificantem, & cupiditatem habitualem. V. 90. b. *& seq.* In quo sensu propositio hæc : *Amor, qui non ordinatur in Deum tanquam finem ultimum, vitiosus est*; sit Bajana? V. 201. a. Bajum, & Quesnellum loqui de charitate sanctificante, probat Instructio Pastoralis Gallicanæ Ecclesiæ. V. 90. a. Hæc Instructio magni est facienda. *ibid.* b. Refutatur querela Quesnelli, quod per calumniam dicatur, ipsum solam admittere gratiam, & charitatem sanctificantem. V. 92. b. Docentes, quod Quesnellii propositiones loquantur de charitate habituali, gravissimis nituntur fundamentis. V. 95. b. Eaque ex propositionibus ipsius Quesnellii desumuntur. *ibid.* Quesnellius docuit, primam gratiam, quam Deus concedit peccatori, esse remissionem peccatorum. V. 96. a. Unde Augustiniani inter noxiam cupiditatem, & charitatem per Spiritum S. diffusam propugnant amorem medium, qui oritur ex inclinatione naturali, ut amor Beatitudinis, amor Parentum, imo & ipse amor Dei initialis. V. 97. a. Illa propositio Baji : *Omnis humana actio deliberata, est Dei dilectio, vel mundi; si Dei, charitas Patris est; si mundi, concupiscentia carnis, hoc est, mala est*; varios continet errores. V. 98. a. ac p. 105. a. *& b.* An Jansenius agnoverit charitatem actualem ab habituali distinctam, vel idem senserit cum Bajo? V. 102. b. An & in quo differat Jansenius a Bajo, & Quesnellio? *ibid.* Inter justum, & peccatorem non datur medium, bene vero inter cupiditatem habitualem, & charitatem habitualem mediant actus fidei, spei &c. V. 183. b. Vocabulum charitatis tempore Baji denotabat charitatem sanctificantem. V. 88. b. Charitas beatitudinis homini est congenita, & hæc potest esse sine charitate habituali, & sine cupiditate noxia. V. 98. *Coroll.* I. ac p. 106. b. *& seq.* Item 112. a. ac 115. b. An secundum Bellelli attritio possit esse sine charitate Dei? V. 113. b. Bellarminus Robertus S. R. E. Card. ejus sententia de charitate Dei tamquam Auctoris naturæ. V. 115. a. Sententia, quod in Sacramento Pœnitentiæ requiratur charitas initialis, quæ tamen non semper justificationem conferat, non potest censura notari. *ibid.* b. Vindicatur definitio gratiæ, quæ constituitur in illuminatione mentis, & in inspiratione charitatis. V. 110. a. Laurentius Brançatus, Franciscus Macedo, Dionysius Petavius, Concilium Milevitanum, Stephanus Déchamps demonstrant gratiam ab Augustino constitui in inspiratione S. charitatis. *ibid.* Commendantur habitus, & actus virtutum etiam separati a charitate. V. 98. *Coroll.* I. ac. p. 107. a. Ac in libro Bellelli, cui titulus *Mens Augustini*. V. 112. b. *& seq.* Tales sunt actus fidei, spei, timoris, amoris initialis, & attritionis. *ibid. & seq. tot. cap.* III. Juxta Bajum nec Adamus supernaturalibus habitibus fidei, spei, & charitatis donatus fuit, nec egebat gratia supernaturali ad servandam legem, & consequendam beatitudinem. V. 135. a *Coroll.* I. Contrarium docent Augustiniani. *ibid. & seq. Coroll.* II. ac 132. a. *& seq. tot.* §. VII. Quo sensu proscripti sint articuli Baji XXXIV. & XXXVI. V. 157. a. Ex his propositionibus infert Vasquez, Bajum damnatum esse, quia nolebat bonam aliquam charitatem admittere, sine charitate justificante. *ibid.* b. Vasquesio assentiuntur alii Doctores, *ibid. & seq.* Quid Doctores senserint de propositione 34. Baji? *ibid. & seq.* Augustiniani docent, Deum nec ut Auctorem naturæ posse diligi sine gratia ab hominibus post lapsum Adæ. V. 158. a. *& seq.* Idem docent & alii de eadem charitate Dei ut Auctoris naturæ. *ibid. & seq.* Quomodo intelligenda verba illa : *Omnia vestra cum charitate fiant*? V. 163. b. An contineant præceptum omnia opera deliberata referendi in Deum? *ibid. & seq.* Qualiter spes sine charitate sit bona? V. 169. b. Qualiter fides sine charitate sit bona? *ibid.* Solvuntur objectiones Anonymi contra necessitatem gratiæ ad actum charitatis Dei prætensam. V. 171. a. Contra sententiam de operibus infidelium. *ibid.* b. Contra liberum arbitrium. V. 172. b. Contra fidem, spem, & timorem sine charitate elicitos. V. 174. a. Contra expositionem textus, *Sive manducatis, sive bibitis &c. ibid.* b. Contra præceptum referendi omnia opera in Deum. V. 175. a. Quoties teneamur elicere actum charitatis? V. 176. a. Quid Berti doceat de timore, spe, & fide a charitate separatis; an faveat Bajo? V. 178. b. *& seq.* ac 186. b. Berti non est Bajanista, nec rejicit omnem charitatem Dei naturalem. V. 179. b. Bellelli contra Bajum admittit, fidem, spem, timorem sine charitate esse actus in substantia bonos. V. 185. b. ac 188. b.

Propositio hæc Berti: *Gratia efficax est victrix delectatio, seu charitas, quæ superat contrariam cupiditatem*: non ex Jansenio, sed S. Augustino est desumpta. VI. 70. a. *& b.* Idem sentiunt Molinistæ cum Stephano Dechamps. VI. 70. b. Congruistæ cum Vasquesio. VI. 71. a. Bellarminus. *ibid.* Antoninus Massoulié Thomista, *ibid.* Reginaldus. VI. 71. b. Franciscus Macedo. VI. 72. a. Brancatus de Lauræa. *ibid.* Augustiniani omnes. VI. 73. a. Vid. *Gratia*. An Bellelli docuerit omnia opera peccatoris ex defectu charitatis esse peccata? VI. 161. a. *& b.* De Libero arbitrio hominis post lapsum docuit Bajus propositiones tredecim, in quibus evertit liberum arbitrium, dicit omnia peccatorum opera esse peccata sine charitate, quia proveniunt ex cupiditate noxia: ac quomodo Augustiniani istos errores declinent? VI. 170. a. *& b.* Bajus negat charitatem perfectam conjunctam etiam cum voto Sacramenti delere peccata. VI. 175. a. Enarrantur, & rejiciuntur propositiones Quesnelli de charitate, & cupiditate. VI. 82. b. 83. a. *& 87.* a. Vid. *Theologicus*, vel *Dilectio*, *Pœnitentia*, *Languetius*.

Charta. Ludere chartis reprobatur. II. 336. a.

Chemnitius. Contra hunc propugnantur traditiones. II. 298. a. Chemnitius interdum negat, interdum admittit Sacramentum Ordinis IV. 232. a. Negat Matrimonium esse Sacramentum. IV. 301. a. Refutatur. IV. 303. b. *tot. cap.* II. Vid. *Kemnitius*.

Cherub. Sub hoc nomine non venit Satan. I. 262. b. Ordo Cherubim explicatur. I. 269. a. Cur Angeli vocentur Cherubim. I. 241. a.

Childericus Rex Francorum an fuerit depositus auctoritate Romani Pontificis, substituto in ejus locum Pipino. II. 341. b. *& 347.* b. *& 348.* b. *& 349.* a.

Chiliasta. Chiliastarum, qui Regnum Dei in hac terra post Resurrectionem constituerant, conditor fuit Cerinthus. I. 82. a. An eorum error dederit occasionem repudiandi Apocalypsim. I. 84. a. Quid causam dederit aliquibus Patribus labendi in errorem Chiliastarum. I. 88. a. *& b.* Horum regnum temporale est quid commentitium. II. 284. a.

Chilpericus. Quid dicendum de facto Sisebuti, lege Visigothorum, Caroli M. Chilperici, & Dagoberti, cogentium Judæos ad Baptismum? III. 311. a. *& b.*

China. Quid dicendum sit de ritibus Chinensibus? II. 309. a. *& b.* Quid de cultu Confucii? *ibid.* Vide *Sinenses*.

Chirographus. In reconciliatione a peccatis sumus expiati, deleto per Passionem Christi peccatorum nostrorum chirographo. III. 108. b. Ut adeo Christus per suam mortem non declararit solum peccata dimissa, sed vere satisfecerit. *ibid.* Quid per chirographum intelligat Socinus? III. 109. a. Non Deus, sed Christus delevit chirographum. *ibid.* Solvuntur objectiones Socini. III. 113. a. *tot. cap.* V. *& tot. cap.* VII.

Chirotheca. Quid significent chirothecæ Episcopi. IV. 298. b.

Chiron quid sit in consideratione Thalmudistarum. I. 270. a.

Chocolata. An illius usus frangat jejunium? II. 339. a.

Chorea. Saltationes, quarum in sacris litteris fit mentio, damnant modernas plerasque choreas. II. 333. a. Ab antiquis Ethnicis saltatoribus edocemur, quantum dedecet inhonestas frequentare choreas. II. 333. b. Qui choreas immodice agit, & saltat, a culpa vix erit immunis. II. 334. a. Diebus festivis a choreis est omnino abstinendum. *ibid.*

Chorepiscopus non est Minister ordinarius Confirmationis. IV. 27. a. Licet possit conferre Ordines Minores, & Subdiaconatum. *ibid.* An habuerit ordinem specialem? IV. 256. b. De nomine *Chorepiscopus*. IV. 274. b. Distinguitur a Metropolitis, Exarchis, & urbium Præsulibus. *ibid.* Item a Primatibus, & Archiepiscopis. *ibid.* De ipsius origine. IV. 275. a. An Linus, Cletus, Clemens ante Papatum fuerint Chorepiscopi? *ibid.* An fuerint veri Episcopi, vel solum Presbyteri? IV. 275. b. Quid dicendum de Ordinatione Chorepiscoporum? *ibid.* An septuaginta Discipuli fuerint Episcopi? *ibid.* Quæ munera Chorepiscoporum? IV. 276. a. An, quando, & cur abrogati? *ibid.* An Abbates sint Chorepiscopi? IV. 276. b. An in Ecclesia Collegiata, Colonienſi, & Trevirensi adhuc sint Chorepiscopi? *ibid.*

Chorus. Quot sint Angelorum Chori, I. 269. a. An omnes Angeli cujuscunque Chori mittantur. I. 269. b. Quomodo hos choros constituat Thalmudistæ. I. 270. a.

Chrisma. Concilium Meldense de confectione Chrismati egit, non autem Confirmationem instituit. III. 192. a Calvinus per blasphemiam Chrisma nec unius stercoris facit. III. 194. a. An in Confirmatione Ecclesia mutaverit materiam impositioni manuum substituendo inunctionem Chrismatis? III. 196. b. *& seq.* De unctione Chrismatis, linteo albo, & candela accensa, quæ adhibentur in Baptismo. III. 330. a. Interdum Confirmatio dicitur Chrisma. IV. 1. b. Explicatur hoc vocabulum. IV. 2. a. Per impositionem manuum, & unctionem Chrismatis olim recipiebantur hæretici revertentes. *ibid.* Vide *Confirmatio*. Per oleum in altari sanctificatum non intelligitur Eucharistia, sed Chrisma. IV. 6. a. Illud conficere docuit Concilium Meldense. IV. 8. b. Vid. *Confirmationis materia*. An verum Balsamum sit adeo pertarum, ut nequeat sufficiens haberi pro confectione Chrismatis? IV. 16. b. An sit de fide, quod ad confectionem Chrismatis requiratur Balsamum? *ibid.* Nomine Chrismatis non semper venit unctio Sacramentalis. IV. 22. b. *& 23.* a. Quomodo Græci conficiant Chrisma? IV. 15. a. *& b.* An Balsamum oleo sit permiscendum necessitate præcepti, aut omnino Sacramenti? IV. 15. b. *& 16.* a. An valeat Confirmatio facta in oleo, & non in Chrismate? *ibid.* Pius IV. concessit Episcopis Indiæ, ut Balsamo Indico, quod verum est Balsamum, confirmarent. IV. 16. a. *& b.* An Sacramentum Confirmationis sit iterandum, si est collatum in oleo simplici benedicto? IV. 15. a *& seqq.* Quid desuper statuerit Innocentius III. *ibid.* Consecratio Chrismatis jure ordinario pertinet ad Episcopos. IV. 16. b. *& 17.* a. *& b. & 18.* a. An de jure extraordinario licentia consecrandi Chrisma possit dari Sacerdoti simplici? IV. 17. a. An Eugenius IV. eam dederit Fratribus Minoribus Missionariis Indiæ? *ibid.* An Sacerdos simplex olim confecerit Chrisma auctoritate Apostolica? IV. 24. a. Aut saltem Confirmationem contulerit? *ibid.* Vid. *Confirmationis ritus*. Hæretici culpant salutationem, quæ fit S. Chrismati in feria V. hebdomadæ majoris ab Episcopo, & Sacerdotibus. IV. 39. b. Hæc salutatio est ceremonia vetustissima, minime adoratio absoluta. *ibid.* Ostenditur, quod salutatio etiam possit fieri rei inanimatæ. *ibid.* Chrisma singulis annis est innovandum, veteri combusto. *ibid.* Chrismatis benedictio an olim fieri potuerit ab Episcopo quocunque tempore. IV. 18. a. Chrisma diligenter custodiatur. *ibid.* Quam

sit vetusta consuetudo illam faciendi tantum feria IV. majoris hebdomadæ. *ibid.* An in Sacramento Confirmationis Chrisma requiratur tantum de necessitate præcepti, an vero etiam de necessitate Sacramenti. *ibid.* Quinam sint usus Chrismatis? IV. 40. a. Benedictiones, in quibus adhibendum est Chrisma, non possunt fieri a Sacerdote simplice, sed Episcopo sine speciali licentia Papæ. *ibid.* An eodem modo benedicatur, sicut oleum infirmorum? IV. 236. a. An valeat extrema unctio collata cum Chrismate? IV. 237. a.

Chrismatio una erat facta ab initio Ecclesiæ, quam deinde Innocentius I. divisit in frontalem, quæ est Sacramentalis, & verticalem, quæ est Ceremonialis Baptismi. IV. 28. a. Impositio manus, per quam olim hæretici recipiebantur in Ecclesiam, non erat repetitio Sacramenti Confirmationis. IV. 35. b. Sirmondus, Maldonatus, Morinus contrarium sentientes refutantur. *ibid.* Idem dic, si redeuntibus ad Ecclesiam adhibita fuit chrismatio. *ibid.* Unctio, vel manus impositio non fuit confirmatoria, sed reconciliatoria in signum pœnitentiæ. IV. 36. a. Chrismatio in Confirmatione consueta habet originem mysticam. IV. 39. a. Chrismatio non descendit e moribus Gentilium, pugiles perungentium. *ibid.*

Christianus. Cur prohibitum sit Christianis comedere de immolatis simulacrorum, sanguine & suffocato? II. 200. a. Eos in sua lege posse salvari, concedit Mahumet. II. 272. b. Hoc motivo est conversus Henricus IV. Rex Galliæ. *ibid.* Vid. *Fides*. Christi Divinitas, & Incarnatio a Christiano negari non potest. II. 275. a. *tot. cap.* IV. In quo sensu Socrates, & Heraclitus possint dici Christiani? II. 276. b. Christianus culpabiliter ignorans Mysteria Trinitatis, & Incarnationis non potest salutem consequi. II. 306. a. Idem scire debet memoriter Symbolum, Decalogum, & Orationem Dominicam. *ibid.* Licitum est Christiano fugere tempore persecutionis. II. 309. a. Christianus amet cantum gravem, & honestum. II. 335. a. Non legat carmina Poetarum. II. 335. b. Nec eorum fabulas, si limites honestatis excedunt. *ibid.* Christianis prohibetur torneamentum, Troiæ lusus, ac quælibet decursio ludicra. II. 336. b. Cur Christiani dicantur confessi? IV. 164. b. An omnes Christiani sint, vel fuerint, aut esse possint Ministri Pœnitentiæ? IV. 190. b. Ægrotus Christianus utatur Medico Christiano. IV. 199. b. Christiani omnes olim faciebant Unctiones oleo ab Episcopo benedicto. IV. 231. b. & 242. a. & b. Non omnes Christiani sunt Sacerdotes. IV. 254. b. Vid. *Donatista*. Qualiter differant Matrimonia hæreticorum, & Christianorum? IV. 306. a. Matrimonium fidelis cum infideli reprobatur. IV. 305. a. & 313. a. & 319. b. & *seq.* Inter Christianos Matrimonia Servorum sunt rata, etsi Domini sint inviti. IV. 317. a. Matrimonium Christiani cum hæretico est illicitum, sed non invalidum. IV. 324. b. & *seq.* Cur similia Matrimonia ab Ecclesia pro validis agnoscantur? IV. 324. b. Quando possint permitti? IV. 325. a. Vid. *Catholicus*. *Fidelis*.

Christianus Francus. Ejus error de summa Trinitate. I. 274. a. Vid. *Catholicus*.

Christipara cur B. Virgo non vocetur a Symbolo Nicæno. I. 211. b.

Christus. Error Cerinthi constituentis Regnum Christi in terris post Resurrectionem. I. 82. a. Papias pro Regno Christi constituit mille annos post Resurrectionem in terris. *ibid.* De Christi libertate supposito etiam præcepto Patris. I. 124. b. Pro omnibus mortuus est. I. 128. a. Christi merita sunt prædestinationis nostræ causa. I. 156. b. & *seq.* Christi Domini præcepta non possunt esse obnoxia mutationibus. IV. 265. a.

An apparuerit Christus, vel Deus, vel Angelus, quando in veteri testamento legitur, Deum apparuisse. I. 189. a. *usque ad cap.* IX. Vid. *Filius*, vel *Verbum*. Christus est verus Deus, æqualis Patri, hoc probatur diversimode. I. 194. b. *usque ad cap.* XII. Christus est sicut Pater Deus summus, ac Patri consubstantialis. *ibid.* Afferuntur circa hoc objectiones, & solvuntur. I. 197. a. *per tot. cap.* XII. Quomodo intelligenda verba Christi: *Pater major me est*? I. 197. b. Item & ea verba: *Doctrina mea non est mea*; ac ea: *Ascendo ad Patrem meum*, &c. ubi etiam alii textus explicantur. I. 198. a. Quomodo Christus ignoraverit extremi Judicii diem. I. 220. a. An Christus statim in primo instanti meruerit. I. 261. a. Quo die fuerit natus, & mortuus, I. 288. b. Et quo anno mundi sit natus. I. 290. b. De æra vulgari Christi. *Ibid.* An etiam Christus sit factus ad imaginem Dei. I. 305. b.

Cur non contraxerit peccatum originale. II. 14. b. Ejus divinitatem negat Paulus Samosatensis. II. 27. a. Quod promeruerit unionem hypostaticam, docet Origenes. *ibid.* a. & b. Christi gratia mentem illuminat, & voluntatem adjuvat per inspirationem sanctæ dilectionis. II. 34. a. Christi gratia ad initium fidei necessaria est. II. 67. a. *tot. cap.* IV. Christus pro omnibus omnino hominibus est mortuus, II. 96. a *usque ad cap.* IV. An Christus pro aliquibus sit mortuus titulo speciali. II. 97. b. Cur Christus non sit pro omnibus eodem modo mortuus. *ibid.* Quomodo redemptio a Christo facta se extendat ad omnes homines. *ibid.* & *seq. usque ad cap.* V. Quomodo pro omnibus orarit. *ibid.* Quomodo potuerit mereri, cum non potuerit peccare. II. 132. b. Justificatio nostra non sit per extrinsecam imputationem justitiæ Christi. II. 153. a. & *pag.* 155. a.

Christus in quo sensu factus sit maledictum? II. 184. b. & 185 b. & *seq.* Lex vetus ducit ad Christum. II. 184. b. Per Sacrificia veteris legis est destructa idololatria, & Christus signatus. II. 194. b. An per mortem Christi lex Mosaica, & legalia fuerint abrogata? II. 195. a. An sit mentitus, fingendo se longius ire? II. 199. a. Aut dum videbatur Magdalenæ hortulanus? *ibid.* Non hunc, sed ejus simulacrum esse crucifixum, credunt Mahumetani. II. 272. a. Testimonia vet. testamenti de Christo sunt antiqua, ac divina. II. 273. b. Veritas Religionis Catholicæ apparet ex miraculis Christi. *ibid.* & 275. a. Hujus Incarnatio, & Divinitas a fideli negari non potest. II. 275. a. *tot. cap.* IV. Christo ignorantiam affingunt Lutherus, & Zwinglius, qui etiam blasphemat, eundem in cruce desperasse. II. 277. b. Errores, qui aggrediuntur Jesum Christum, secundo, & subsequentibus articulis damnantur. II. 281. a. & *seq.* Explicatur hoc nomen *Christi*. *ibid.* De Dominio Christi. *ibid.* b. Est Patri consubstantialis. *ibid.* Christus a Jesu est indistinctus. *ibid.* Christus unctus est Propheta, Sacerdos & Rex. II. 281. b. Cur vocetur Dominus? *ibid.* Christi conceptio est divinitus peracta. *ibid.* Corpus Christi a Spiritu S. est fabricatum intra secreta uteri virginalis. *ibid.* Non habuit corpus ex semine S. Joseph, nec de cælo delapsum. *ibid.* Nec umbratile. *ibid.* Sed B. Virgo fuit vere, ac proprie Dei Genitrix. *ibid.* Christus passus est, & quidem in corpore vero, ac doloribus obnoxio. II. 282. a. Marcion, Menander, & Aphthardocitæ contrarium docentes quarto fidei articulo damnantur. *ibid.* Cur dicatur, quod Christus sit passus sub Pontio Pilato? *ibid.* Cur supplicium crucis elegerit? *ibid.* Anima Christi fuit sensu, & ratione prædita. *ibid.* Fuit in Christo perfecta humanitas ex corpore & anima. *ibid.* Ejus sepultura probat Incarnationem. *ibid.* Christus vere descendit ad inferos. *ibid.* & *seq.* An Patribus in Iymbo prædicaverit Evangelium, & eos baptizaverit. II. 283. a. Quando, & quomodo Christus resurrexerit. II. 283. b. Quomodo ascenderit ad cælos? *ibid.* & *seq.* Quomodo Christi Ascensio differat a raptu Eliæ? *ibid.* Corpus Christi non esse in sole positum, probatur contra Seleucianos. II. 284. a. Quomodo sedeat ad dexteram Patris? *ibid.* Quomodo sit venturus judicare vivos, & mortuos? *ibid.* & *seq.* Cur post Resurrectionem manducarit? II. 288. b. Christus acceptavit testimonium ab homine. II 296. b. & *seq.* Eundem esse adorandum, habere duas voluntates, habetur ex traditione. II. 299. a. In veteri testamento necessaria erat fides in Christum tanquam Mediatorem, sed non explicita in ejus divinitatem, ac in individuam Trinitatem. II. 306. a. & *seq.* An etiam Christus potuerit orare, *Dimitte nobis debita nostra*? &c. II. 318. a. In quo sensu dixerit: *Deus, Deus meus, ut quid dereliquisti me*? II. 322. a.

Qualis Sanguis ex aperto Christi latere profluxerit? III. 168. a. Quid de eo sentiant Calvinus & alii? *ibid.* An fluxerit promiscue cum aqua, vel separatim? *ibid.* An Longinus latus domini aperuerit? *ibid.* a. & b. Sacramenta novæ, & antiquæ legis significant Christum, & gratiam, sed hæc signa erant Christi venturi, illa redemptionis peractæ. III. 171. a. Sacramenta vet. legis commemorabant fœdus a Deo cum populo initum, denotabant justitiam, & fidem, & prænuntiabant Christum, & gratiam Evangelii. *ibid.* a. & b. Sacramenta novæ legis commemorant Passionem Christi, denotant gratiam, sanctitatem, & remissionem peccatorum: prænuntiant vitam æternam. *ibid.* Quodlibet Sacramentum administratur nomine Christi: unde effectus non tribuit Minister pius, nec impedit Minister malus. III. 171. b. An Sacramenta veteris legis potuerint conferre gratiam Passione Christi necdum peracta? III. 175. a. Sacramentalia ex institutione Christi non dimittunt peccata. III. 188. a. & b. Quomodo intelligendum illud Christi? *Si non lavero te, non habebis partem mecum*. III. 189. a. An ante definitionem Tridentini negaverit Petrus Lombardus Extremam Unctionem esse institutam a Christo; & an S. Bonaventura ante illud putarit Confirmationem esse institutam post mortem Apostolorum in Concilio Meldensi, Pœnitentiam autem ab Apostolis? III. 192. a. Post Tridentinum certum est, Christum instituisse omnia Sacramenta. *ibid.* An ex eodem sit de fide, Sacramenta omnia esse immediate instituta a Christo. *ibid.* ac 193. b. Christus omnia Sacramenta novæ legis per se ipsum immediate instituit. III. 192. b. Apostoli autem fuerunt eorum administratores, & promulgatores. *ibid.* Concilium Meldense docuit, Chrisma conficere, non autem Confirmationem instituit. III. 192. a. S. Jacobus Extremam Unctionem promulgavit, non instituit. *ibid.* Hæretici negant aliqua Sacramenta esse immediate, vel mediate instituta a Christo, excepto Baptismo, & Eucharistia. III. 294. a. An communicari queat creaturæ hypostatice Deo non unitæ potestas instituendi Sacramenta? III. 192. a. & b. & 194. a. & b. In institutore Sacramentorum triplex est distinguenda potestas auctoritatis, excellentiæ, & Ministerii. III. 194. a. An Christus omnium Sacramentorum materiam & formam ita determinarit, ut Ecclesia eam mutare non possit? III. 196. a. & b. An idem dicendum de ritibus? III. 196. b. & *seq.* An solius Christi sit, materiam & formam Sacramentorum determinare aut mutare? III. 196. a. & b. Formæ Sacramentorum non tantum excitant ad fidem, sed etiam Christi gratiam, & Sanctitatem conferunt. III. 197. b. Christus est Minister Principalis Sacramentorum. III. 203. b. Effectus Sacramentorum dependet a Christo, & non a probitate vel improbitate Ministri. II. 171. b. & 206. a. *tot. cap.* XIV. Ritus externi non habent a solo Christo, quod sint Sacramentales, nisi accedat intentio Ministri. III. 217. b. Sacramenta vet. legis conferebant gratiam per accidens, mediante scilicet fide in Christum venturum. III. 230. a. & b. An Sacramenta veteris legis habuerint gratiam ex opere operato ex meritis Christi prævisis, sicut Sacramenta novæ legis ex operibus Christi peractis? III. 231. b. Sacramenta novæ legis ex merito Passionis Christi justificandi vim habent. III. 232. a. Quomodo Sacramenta novæ legis processerint ex latere Christi? *ibid.* Non Sacramenta, sed Christus est causa principalis gratiæ. III. 235. a. Qualiter per Baptismum Christus induatur. III. 250. b. & *seq.* Melanchthon, Calvinus, Brentius, Magdeburgenses, Beza, Vossius, & alii tribuunt Baptismo Joannis tantam virtutem, quantam Baptismo Christi. III. 252. b. Multiplici titulo Baptismus Joannis discrepabat a Baptismate Christi. III. 253. a. *tot. cap.* II. An Christo baptizato cessaverit Baptismus Joannis? *ibid.* a. & b. Christi Baptismus valet ad ablutionem culpæ: Baptismus Joannis contulit solum munditiam legalem, remissionem vero peccatorum nonnisi ratione pœnitentiæ, & fidei suscipientium. III. 253. & *seq.* Tridentinum anathema dixit iis, qui non majorem vim tribuebant Christi Baptismo, quam Baptismo Joannis, non vero iis, qui tenent, etiam per Baptismum Joannis esse dimissa peccata. III. 255. a. Vindicatur in hoc S. Augustinus. *ibid.* An Joannes, vel saltem Apostoli ante Passionem Christi baptizarint in Nomine SS. Trinitatis. III. 255. b. & *seq.* Cur Christus a Joanne baptizari voluerit? III. 257. a. An ante passionem Christi, quando Christus baptizatus est a Joanne, fuerit

Baptismus institutus? III. 257. b. Ante mortem Christi Apostoli baptizabant Baptismo Christi, non Joannis. *ibid.* Christus sanctificavit aquas Jordanis per Baptismum suum. III. 258. a. Christus baptizatus baptizavit Joannem in Jordane. III. 258. b. *& seq.* In Baptismo ante mortem Christi collato datur Spiritus S. invisibiliter: in die Pentecostes autem visibiliter. *ibid.* Christus manu propria baptizavit B.V. Mariam, S. Joannem, & Petrum. *ibid. &* 306. a. Quomodo dicamur baptizati in morte Christi? III. 258. b. *& seq.* Quomodo Sacramenta fluxerint ex latere Christi in morte aperto, si jam antea Baptismus erat institutus? *ibid.* Cur Baptismus dicatur institutus, quando Christus baptizavit Joannem, & cur non dicatur instituta pœnitentia, quando Christus Magdalenæ peccata dimisit? *ibid.* Christus baptizatus est per immersionem. III. 264. b. Sociniani, Episcopius, Vossius, & Zwinglius negant, requiri ad essentiam Baptismi invocationem SS. Trinitatis. III. 271. a. Iidem tenent, valere Baptismum in Nomine Christi collatum. *ibid.* Quid de Baptismo in nomine Christi collato teneant Scotus, Magister Sententiarum, Cajetanus? III. 271. a. *&* 273. a. Quantum distent a Sociniaris? III. 273. a. Apostoli non baptizabant in nomine Christi ob dispensationem aliquam a Christo obtentam, III. 273. b. *&* 277. a. Explicatur textus Scripturæ, qui videtur contrarius. III. 274. a. *&* b. Nec Gentiles, nec Judæi erant baptizati in solo Nomine Christi. III. 275. a. *&* b. *&* 277. a. Exponuntur textus SS. Patrum primo intuitu adversantium. III. 275. b. *& seq.* An Romani Pontifices olim approbarint Baptismum in solo Christi Nomine collatum? III. 276. b. *& seq.* Sententia dicens valuisse Baptismum in Nomine Christi, non potest censura notari. III. 277. b. An validum Baptisma, si baptizans debita utatur forma, sed in Trinitatem aut Christum non credat? III. 292. b. *& seq.* Quomodo baptizati ab Hæretico Christum induant? III. 304. a.

Christus est immediatus institutor Sacramenti Confirmationis, IV. 8. b. Quando illud instituerit? IV. 9. a. *&* b. Apostoli & Ecclesia nequeunt omittere, aut mutare materiam Sacramentorum a Christo præscriptam. IV. 12. b. *&* 13. a. *&* b. Christus crucifixus est in Solemnitate Paschatis. IV. 44. b. *&* 48. b. *& seq.* Si Christus passus est in primo die azymorum, cur dicitur, *Non in die festo &c.* IV. 49. a. *&* b. Solvuntur aliæ objectiones, quæ volunt Christum non esse passum in die solemni Paschæ. *ibid.* In quem diem inciderit festum Pentecostes, anno, quo passus est Christus? IV. 51. a. An Judæi tempore Christi habuerint jus gladii? IV. 48. b. *& seq.* Thomistæ dicunt, Sacramentum Eucharistiæ esse corpus & sanguinem Christi, ut continentur sub accidentibus. IV. 42. b. Aliqui putant, Christum non manducasse Pascha ante Passionem. IV. 43. b. Aliqui tenent, Christum instituisse Eucharistiæ Sacramentum, & celebrasse luna XIV. Judæos autem distulisse mactationem agni ad lunam XV. *ibid.* Tempore Christi non utebantur Judæi duplici Neomenia, a phase lunæ, & a congressu planetarum deducta; neque duplici calculo Astronomico, & vulgari, quorum unum Dominus, alterum Jerosolymitani secuti fuerint. IV. 45. b. Christus Dominus pridie, quam pateretur, legale Pascha una cum Discipulis suis manducavit. IV. 46. a. Ebionæi & Marcionitæ negabant, Christum manducasse Pascha legale. IV. 47. a. Hi & horum sequaces varie exagitantur. *ibid.* Christus eodem die cum Judæis Pascha typicum celebravit. IV. 47. b. Nullus Judæorum anno passionis Christi distulit Pascha in proximum Sabbatum, lunam scilicet XV. exeuntem. IV. 48. a. Tempore Christi Judæi festa etiam celebrabant, etsi incederent in feriam 2. 4. & 6. ita nulla tunc fuit translatio festorum. *Ibid.* Judæi non distulerunt Pascha, ut Christum morti traderent. IV. 48. b. Si Christus exeunte luna XIV. manducavit Pascha, quomodo dicitur, *Ante diem festum Paschæ?* IV. 49. a. *&* b. Item illud: *Ipsi non introierunt in prætorium, ut non contaminarentur, sed ut manducarent Paschæ.* IV. 49. a. *&* 50. a. Nec non & illud: *Erat autem Parasceve Paschæ.* IV. 49. b. *&* 50. b. Solvuntur & aliæ objectiones, volentes, Christum manducasse Pascha ineunte luna XIV. IV. 49. a. *& seq.* Demonstratur, Christum observasse præcipuas legalis Paschatis Ceremonias. IV. 52. a. *&* b. Christus consecravit in azymo, IV. 53. b. *& seqq.* Et non in fermento. *ibid.* An Christus Dominus consecrarit in vino aqua mixto? IV. 61. b. *& seq.* Etiam aqua vino permixta convertitur in Christi sanguinem. IV. 63. a. *&* b. An hoc sit de fide certum? *ibid.* Probabilius est aquam vino permixtam immediate in Christi sanguinem converti. IV. 63. b. *&* 64. a. Christus Eucharistiam instituendo usus est verbis. IV. 65. a. *&* b. Nullo Ecclesiæ decreto definitum est, Christum Dominum in Eucharistiæ consecratione verba quædam adhibuisse. IV. 66. a. Christus potuisset consecrare sine verborum forma. *ibid.* An Christus per benedictionem panis in Emmaus factam consecrarit? *ibid.* In quo sensu Christus in Eucharistia sit antitypus sui ipsius, & species panis & vini sint antitypa corporis & sanguinis Domini? IV. 68. a. *&* b. Probatur adversus Lutherum, & Græcos, Christum non consecrasse, nec Sacerdotes modo consecrare per benedictionem antecedentem, ac gratiarum actionem, & preces subsequentes. IV. 65. b. 66. a. *&* b. In Eucharistiæ Sacramento revera continetur Christi corpus, & sanguis. IV. 70. b. *tot. cap.* VIII. Hoc negarunt Capharnaitæ, Judas Apostata, Simoniani, Manichæi, Marcionitæ, Phantasiastæ, Messaliani, Entusiastæ. *ibid.* Nestoriani admiserunt in Eucharistia adesse Corpus Christi, sed non Verbi. *ibid.* Quid de Corpore & Sanguine Christi in Eucharistia senserint Paschasius, Rabanus, Ratramnus, & Joannes Scotus? *ibid.* Berengarius seu Beringerius admisit quidem realem præsentiam Christi in Eucharistia, sed negavit transubstantiationem, unde ei tribuitur impanatio. IV. 71. a. Alii illius asseclæ putabant, Christi Corpus in cælo collocatum non posse in terram deferri. *ibid.* Beringerius a variis damnatus Conciliis tres fidei formulas edidit, ac tandem resipuit. *ibid.* Præsentiam Corporis Christi in Eucharistia negant Petrus de Bruis, Albigenses, Carlostadius, Zwinglius, Œcolampadius, Bucerus, & Sociniani. *ibid.* Lutherus voluit negare realem præsentiam Corporis Christi in Eucharistia, sed pressus Evangelio non potuit, unde dixit, præter Corpus Christi manere substantiam panis. *ibid.* Calvinus docuit, Corpus Christi in Eucharistia fieri præsens sola manducantium fide. *ibid.* a. *&* b. In Eucharistiæ Sacramento vere contineri Christi Corpus & sanguinem, & non solam figuram, probatur variis miraculis. IV. 75. a. *&* b. Quales errores circa præsentiam Christi in Eucharistia docuerint Manichæi, Faustus, Marcus, Nestorius, Eutychiani, Waldenses? IV. 75. b. *&* 76. a. Gajanitæ, Severiani, & Jacobitæ Hæretici fatentur realem præsentiam Christi in Eucharistia. IV. 76. a. Solvuntur objectiones negantium in Eucharistia contineri Corpus & Sanguinem Christi. *ibid. tot. cap.* IX. Calvinus, Beza, Phereponus, negant præsentiam Corporis & Sanguinis Christi in Eucharistia. *ibid.* a. *&* b. Iidem dicunt, verba Evangelii, *Hoc est corpus meum*, esse locutionem figuratam ac metaphoricam. *ibid.* Refutantur. *ibid. & seq.* Per verba *panis vitæ* in cap. 6. Joannis intelligitur Eucharistiæ Sacramentum continens Corpus & Sanguinem Christi, & non fides. IV. 76. b. Traduntur duodecim Regulæ, quibus Christi præsentia in Eucharistia demonstratur. IV. 77. b. Qualiter Eucharistia sit signum, & figura Corporis Christi, & qualiter non sit? IV. 78. a. Patres primorum sæculorum non dixerunt explicite in Eucharistia contineri Corpus & Sanguinem Christi, quia tanta Mysteria non nisi Catholicis voluerunt esse nota. IV. 79. a. *&* b. An Eucharistia dici possit *imago Corporis Christi?* IV. 80. a. Quinam in Eucharistia sumant Corpus Christi visibiliter, & qui spiritualiter? *ibid.* An a nobis comedatur in Eucharistia Caro & Corpus, quod Christus gestabat? *ibid.* a. *&* b. Excusatur in hac controversia sententia Jeremiæ Patriarchæ Constantinopolitani. *ibid.* An præsentia Corporis & Sanguinis Christi in Eucharistia possit argumentis Philosophorum probari? IV. 80. b. *&* 84. b. *& seq.* Quod in forma consecrationis particula *Hoc* non panem, sed Corpus Christi denotet, probatur contra Lutherum, & Calvinistas. IV. 82. b. In Eucharistia dat Christus Corpus suum impalpabile. IV. 83. b. Quod in Eucharistia præsens sit Sanguis, & Corpus Christi, habetur ex concordia Patrum, quam mirantur ipsi hæretici. IV. 84. a. Præsentiæ Corporis Christi in Eucharistia non obest extensio. IV. 84. b. *& seq.* Christus manet sub speciei partibus singulis. *ibid.* Christi Corpus est in cælo, & in Eucharistia. IV. 85. a. Impugnatur asserta ab hæreticis consubstantiatio, sive impanatio. IV. 86. a. *tot. cap.* X. In Eucharistia non manet panis & vini substantia, sed vi consecrationis in substantiam Corporis & Sanguinis Christi convertitur, adeoque admittenda est transubstantiatio. *ibid. tot. cap.* X. Qualiter Christi Corpus in Eucharistia frangatur, ac atteratur? IV. 88. b. *& seq.* Domino Jesu Christo in Eucharistia existenti latriæ cultus est exhibendus. *ibid.* b. *& seq.* Quomodo intelligendum illud: *Adorate scabellum pedum ejus? ibid.* b. Probatur contra Verinum, Patres dicere, Christum adorandum in Eucharistia cultu latriæ proprie tali? *ibid.* Adoratio in Eucharistia non fit accidentibus panis & vini. IV. 92. a. Christus in Eucharistia est præsens, quamdiu durant accidentia, & non in solo usu, aut actione Cœnæ. *ibid.* Optimo consilio solemne festum Corporis Christi fuit institutum. IV. 93. a. Institutio festi Corporis Christi divinitus revelata fuit S. Julianæ Moniali, *ibid.* Deinde ab Urbano IV. est extensa ad Ecclesiam universalem. *ibid.* Officium de festo Corporis Christi composuit S. Thomas. *ibid.* b. Lutherus in Processione SS. Sacramenti repentino terrore occupatus contremuit. *ibid.* Laudabilissime in festo Corporis Christi fit Processio, & circumgestatio sacratissimi Corporis Christi. *ibid. & seq.* Hæc processio ortum habet ab Urbano IV. *ibid.* Eadem reprobatur a Calvino, Kemnitio, & Novatoribus omnibus. IV. 94. a. Laudabiliter Eucharistia exponitur, & circumfertur aliis quoque temporibus, & non in solo festo Corporis Christi. *ibid.* b. Sub qualibet specie continetur totus, & integer Christus. IV. 102. b. *& seq.* An totus Christus fuisset sub speciebus panis, si Apostoli in triduo mortis Christi panem & vinum consecrassent? IV. 103. a. Etiam peccatores Sacramentaliter manducant Corpus Christi. IV. 105. b. Theodorus Mopsuestenus damnatur a Synodo V. quia negat locum illum Psalm.: *Dederunt in escam meam fel, & in siti mea potaverunt me aceto*: esse intelligendum de Christo. IV. 84. a. Communio non fiat in nocte Nativitatis Christi, nec in die Parasceves, aut Sabbato S. exceptis infirmis. IV. 112. a. Christus instituens Eucharistiæ Sacramentum obtulit in ea Sacrificium. IV. 113. b. Christus Eucharistiam instituens præcepit Apostolis, ut illam in Sacrificium offerrent. *ibid.* Sacrificium, quod Christus instituit, & in Ecclesia offerendum præcepit, non est improprie tale consistens in sola Dominici Corporis distributione, & communione, sed vera oblatio est, ac proprie dictum Sacrificium. IV. 114. a. An præter Sacrificium, quod Christus in cruce obtulit, aliud sit admittendum? IV. 116. a. *&* b. Quomodo Christus dicatur Sacerdos in æternum? IV. 116. b. In Sacerdotio Christo nullus succedit. *ibid.* Sed Sacerdotes sunt Ministri & dispensatores. *ibid.* Qualiter sacrificium a Christo oblatum sit unum? *ibid.* Papa dicitur Vicarius Christi & Minister, non autem successor. *ibid. & seq.* Crux ponatur in altari, etsi Sanctissimum sit expositum; si autem in altari adest magna statua Christi, non requiritur alia Crux. IV. 127. b. Quid dicendum de calice, de qua materia olim fuerit, & modo sit; de qua materia fuerit calix Christi? IV. 128. b. An Cleophæ, & alteri Discipulo euntibus in Emmaus porrexerit panem sacramentalem? IV. 101. b. Quolibet die non nisi una Missa potest celebrari excepto Natali Christi. IV. 129. a. *&* b. In privatis domibus, & Oratoriis in gratiam infirmorum in die Natali Christi tres possunt legi Missæ. IV. 129. b. Paulus Samosatensis docuit, Christi sanguinem fuisse corruptioni obnoxium. IV. 90. a. Sicidites Monachus affirmabat, Corpus Christi in Eucharistia dentibus scindi, & conteri, ac corruptibile esse, nec totum Christum recipi. *ibid.* Hæretici negant, ad pœnitentiam requiri, ut peccata compensentur aliqua satisfactione, sed sufficere fiduciam in Christum. IV. 131. b. *& seq.* Refutantur. IV. 132. a. Dimisit peccata sine Confessione. IV. 176. b. *&* 177. a. Ac sine satisfactione: cur id non possit Confessarius? IV. 214. a. Satisfactio Sacramentalis non infert injuriam passioni Christi. IV. 215. a. *&* b. Christus prius contulit sanitatem

ani-

animæ, deinde corpori. IV. 230. a. & 131. a. An Extrema Unctio sit a Christo immediate instituta, vel mediate per Apostolos? IV. 233. a. & b. & 234. b. Et quando? IV. 234. b. Forma indicativa, & deprecatoria est sufficiens, dummodo non sit substantialiter diversa ab ea, quam tradiderunt Christus, & Apostoli. IV. 240. b. An instituerit primam Tonsuram? IV. 260. a. An omnes septem Ordines sint a Christo instituti? IV. 262. a. An Christus ipse officia minorum Ordinum adimpleverit? IV. 264. a. Christus instituit Subdiaconatum. IV. 262. b. & 266. b. Et Diaconatum. IV. 268. b. & 262. b. Ac Presbyteratum. IV. 264. a. & 271. b. An Christus Apostolos Episcopos consecrarit? IV. 273. a. & b. Matrimonium est symbolum desponsationis Christi cum Ecclesia. IV. 303. b. Item & ejus Incarnationis. *ibid.* Qualis inter Christum, & Ecclesiam intercedat conjunctio? IV. 304. a. & b. An Christus præsens nuptiis instituerit Matrimonii Sacramentum? IV. 304. b. & 306. b. Parentes Christi fuerunt S. Maria, & S. Josephus. IV. 308. a. & b. Quomodo Christus putabatur filius Joseph? IV. 308. b. & 309. a. & b. Cur elegerit Matrem dispensatam viro? IV. 308. b. Qualiter S. Josephus sit Pater Christi. IV. 309. a. & b.

Jansenius vi primæ propositionis ait, inductam fuisse per peccatum Adami necessitatem peccandi, & e contra per gratiam Christi necessitatem bene operandi. VI. 85. a. In quo sensu Christus dicatur Salvator omnium? VI. 91. a. Jansenii propositio quinta damnata est, quia asserebat, Christum pro reprobis, & iis, qui æternam salutem non consequuntur, non esse mortuum, a Christo pro omnibus reprobis sufficientia remedia non esse præparata, nec dari in Christo voluntatem generalem salvandi omnes. *ibid.* Berti e contra docet cum Catholicis, Christum pro omnibus esse mortuum, pro omnibus omnino hominibus instituisse Sacramenta, ac remedia præparasse; remedia tamen & gratias præparatas non omnibus actu applicari. *ibid.* Idem docuit Lemosius. VI. 91. b. Gonet. VI. 92. b. Dominicus Banes. *ibid.* Item & alii Doctores. *ibid.* & *seq.* Christum pro omnibus omnino hominibus etiam parvulis in utero materno decedentibus mortuum esse, probatur. VI. 111. & *seq.* Anonimus nequit ex opere Berti evincere, eum docere, Christum pro solis electis esse mortuum. *ibid.* An Christus dicatur mortuus pro reprobis, quia eis temporalia dona promeruit? VI. 112. a. In quo sensu Christus pro reprobis sit mortuus? *ibid.* a. & b. Berti non negat, Christus pro omnibus omnino hominibus esse mortuum. VI. 117. a. *tot.* §. V. Solvuntur objectiones Anonymi contra prædictas Berti conclusiones allatæ. VI. 118. a. & *seq. usque ad cap.* III. Damnantur propositiones Quesnellii negantes, Christum pro omnibus esse mortuum. VI. 179. b. & *seq.*

Christi Corpus plures putarunt formatum de cælo, æthere, sideribus. III. 27. b. Contrarium ostenditur. III. 29. b. *tot. cap.* II. Alii tribuunt Christo Corpus phantasticum, non solidum de Virgine; umbratile, non verum. III. 27. b. Christus est crucifixus, non Simon Cyrenæus, non Judas apostata, non diabolus. III. 31. b. Quomodo Christus, si verum Corpus habuit, sit factus in similitudinem hominum? III. 30. b. & 31. a. An Christus negarit, Beatissimam Virginem esse Matrem suam. III. 31. b. & *seq.* De Genealogia Christi. Vid. *Genealogia*. Quidam docuerunt, Christum assumpsisse corpus incorruptibile. III. 35. b. An assumpserit corruptibile, vel incorruptibile? *ibid.* Christi Corpus habuit vera membra. III. 36. a. De venustate, & forma corporis Christi. *ibid.* An Christi Corpus fuerit vere doloribus subjectum? III. 36. b. & *seq.* An ejus passio fuerit opus miraculosum? III. 37. a. Christus potest dici dupliciter passus. *ibid.* S. Hilarius tribuit Christo verum Corpus nostro consubstantiale, & ex Mariæ carne susceptum. III. 38. b. Et passionis capax. III. 39. a.

Christi Nativitatis tempus. Herodes Rex, sub cujus Regimine natus est Christus, quo anno cœperit regnare? III. 137. a. Quando mortuus? III. 137. b. Quot annis vixerit? III. 139. b. Variæ sententiæ Doctorum de tempore, & anno Nativitatis Christi. *ibid.* & *seq.* Christus natus est anno U. C. 749. III. 11. b. & 12. a. & b. & 140. a. Æra Vulgaris Dionysiana incepit anno U. C. 754. III. 140. b. Æra Diocletiana incepit anno Christi 284. *ibid.* Æra Martyrum Alexandrinorum incepit anno Christi 284. *ibid.* Quid dicendum de sensu acto tempore Nativitatis Christi? *ibid.* & *seq.* An indictus sit a Saturnino, vel Cyrino? *ibid.* Quid dicendum de descriptione universi orbis tempore Nativitatis facta? III. 141. a. & b. An facta a Quirino? *ibid.* Quid dicendum de sententia, quam de anno Nativitatis Domini tenet Ecclesia in Martyrologio Romano? III. 141. b. Quando inceperint fasti consulares? III. 142. a. Quo die & mense Christus sit natus? *ibid.* Dies Natalis Christi, & Epiphaniæ distinguuntur. *ibid.* An Homilia S. Chrysostomi de Nativitate Christi sit spuria? III. 142. b. Si Christus natus est hyberno tempore, quomodo Pastores vigilare poterant nocturno tempore? III. 143. b. Christus natus est completis novem mensibus. *ibid.* Quæ acta sint post Nativitatem Christi? III. 144. a. Ex qua materia fuerit præsepe Christi; & an in eo vere fuerint bos, & asinus? *ibid.* a. & b. An tres Magi, qui Christum adorabant, fuerint Reges? III. 144. b. & *seq.* Vid. *Magi*. Contra Judæos probatur, Christum accepisse Damasci spolia, & Regum obsequia. III. 145. b. Probatur contra Socinianos, adorationem Magorum fuisse religiosam, & indicasse Divinitatem Christi. III. 146. a. & b. Tres Magi Christum Deum contestati sunt muneribus suis. *ibid.* Quo anno ætatis suæ a Joanne Christus receperit Baptismum, & inchoaverit prædicationem? III. 148. b. & 149. b. Christus a Joanne baptizatus est 6. die Januarii. III. 151. b. & *seq.* Christus prædicationis officium gessit tribus annis, & tot mensibus. III. 152. a. & b. Inter Baptismum Christi & mortem intercedebat quatuor Paschata. *ibid.* b. Quomodo intelligendum illud: *Quinquaginta annos nedum habes, & Abraham &c.* III. 153. b. De vocatione Apostolorum a Christo facta. *ibid.* & *seq.* Vid. *Apostolus*. An Christus, vel Petrus, vel fides dicatur Petra? III. 154. a. Christus suam prædicationem confirmavit miraculis Divina virtute patratis. III. 154. b. Resuscitatio Lazari nequit in dubium vocari. *ibid.* Cur Christus jusserit in ejus suscitatione tolli lapidem? III. 155. a. In suscitatione aliud miraculum fecit Christus, quod ligatus ambularit. *ibid.* An Petrus de Apono ipsemet, vel ejus statua sit combusta ob negatam Lazari suscitationem? *ibid.* An Abgarus scripserit Epistolam ad Christum, & ab hoc responsum tulerit? III. 155. b. Quo anno Christus passionem subierit, ac pro nobis crucifixus mortem sustinuerit? III. 156. a. & b. Daniel prædixit occidentem Christum in medio hebdomadæ LXX. III. 156. b. Quando hæ incipiant? *ibid.* De Eclipsi, quæ facta est in morte Christi, quando contigerit? *ibid.* Quo anno imperii Tiberii mortuus sit Christus? *ibid.* Quo anno post Christi mortem Jerosolyma sit expugnata? III. 157. b. Christus crucifixus est VIII. Kalend. Aprilis. III. 157. a. & 158. a.

Christi patientis Historia. Hortus Oliveti cur dicatur Gethsemani? III. 160. b. Sudor Christi fuit sanguineus. *Ibid.* Textus S. Lucæ dicentis Angelum confortasse in agonia constitutum Christum est genuinus. *ibid.* Quanti pretii erant triginta argentei sicli? III. 161. a. & b. Numerus verberum in flagellatione Christi qualis fuerit? III. 161. b. An facta sit flagellatio ab uno lictore? *ibid.* & *seq.* An solum fuerint triginta novem verbera? III. 162. a. Flagellatio fuit pœna acerbior, quam erat fustuarium. *ibid.* Fustuario plectebantur liberi homines, ac pauperes: non autem Romani cives: servi autem flagellis. *ibid.* Quæ forma flagellorum? *ibid.* a. & b. In flagellatione servorum non erat præscriptus certus verberum numerus. *ibid.* b. Christus flagellatus est more Romanorum, non Judæorum. *ibid.* An corona Christi erat ex marinis juncis? *ibid.* & *seq.* Vel ex rubo, aut rhamno? *ibid.* Coronatio Christi fuit figurata in ariete hærente vepribus, & ab Abrahamo immolato. III. 163. a. Barabbas humani generis typum gessit. *ibid.* Quid dicendum de Sudario Veronicæ? *ibid.* & *seq.* De monte Calvariæ, seu Golgotha. III. 164. a. Quomodo conciliandus S. Marcus cum S. Joanne, quorum prior scribit, Christum crucifixum hora tertia, alter hora sexta? *ibid.* De forma crucis Christi, & tituli. *ibid.* a. & b. An bene legatur: *Foderunt manus meas, & pedes meos*. *ibid.* Ex quo ligno fuerit crux Christi; an ex quercu? *ibid.* An crux Christi habuerit suppedaneum, cui corpus quasi insidebat? III. 165. a. Quot clavis Christus fuerit ligno crucis affixus? *ibid.* a. & b. Christus cruci affixus respiciebat occidentem. *ibid.* b. An Bruttii, qui sunt incolæ Calabriæ, fuerint crucifixores Christi? *ibid.* De vestimentis Domini. III. 166. a. Tenebræ factæ sunt in morte Christi super universam terram, & non solum in aliqua parte terræ. *ibid.* De Verbis Christi, in qua lingua ea protulerit? *ibid.* b. Quo anno Christus fuerit cruci suffixus. III. 11. b. 12. a. & b. 15. a. & 160. a. & b.

Christi satisfactio, & Redemptio despicitur ab hæreticis: quorum aliqui solum prædestinatos esse redemptos putant, alii existimant omnino neminem. III. 102. a. Incarnatio Christi est determinata, ut pro nobis satisfaceret, & nos redimeret. *ibid.* Potuisset Deus nos relinquere in perditione nostra. III. 102. b. Vel non petere satisfactionem secundum rigorem Justitiæ. *ibid.* An Deus potuisset omnino culpam condonare absque morte Christi? *ibid.* An Deus fuisset injustus, si sine pœna condonasset nostra peccata? *ibid.* & *seq.* Christus pro peccatis nostris satisfecit. III. 103. a. Pagani docent, non dari secundam Personam, quæ pro nostra salute passa esset, sed peccata, quæ Superis non nocent, condonari a Deo. *ibid.* a. & b. Sociniani negant Christum potuisse condigne satisfacere pro peccatis, quia eum purum hominem putant. *ibid.* b. Pagani, Ebionitæ, & Pelagiani negant peccatum originale, & Redemptionis necessitatem. *ibid.* Unde Christum passum affirmant, ut nobis exemplum relinqueret. *Ibid.* His consentit Abaelardus cum Socino. *ibid.* Qui ultimus docet, nullam Dei justitiam postulare, ut peccata puniantur, Christum dici Servatorem, quia nobis salutis viam annuntiavit, non tamen satisfecisse pro peccatis, nec functum esse ante mortem munere Sacerdotis: sed Deum condonare peccata, nec potuisse Christum innocentem mortis supplicio affici pro sceleratis sine summa injustitia. *ibid.* & *seq.* Quid de Christo Redemptore senserint Crellius, Grotius, & Vossius. III. 104. a. Socinus refutatur decem propositionibus, in quibus demonstratur, Christum vere pro nobis satisfecisse. *ibid.* & *seq.* Christus revera humanum genus redemit. III. 104. b. Hæc redemptio non fuit facta exemplo, & prædicatione. *ibid.* Sed vere lytrum intervenit. *ibid.* Et ideo Christi sumus. *ibid.* & 105. a. Christus eo fine, ut nos a peccato, & dæmonis captivitate redimeret, mortem pertulit. III. 105. a. Quomodo intelligendum illud: *Expedit vobis, ut unus moriatur homo pro populo*. *ibid.* Christus pro impiis mortuus est. III. 105. b. Christus per mortem suam peccatorum nostrorum pœnas luit. III. 106. a. Quomodo intelligendum illud: *Vere languores nostros &c.* *ibid.* Et illud: *Eum, qui non noverat peccatum, pro nobis peccatum fecit*. III. 106. b. Quomodo Christus pro nobis sit factus *maledictum*? *ibid.* Quomodo Christus abstulerit, deleverit, & exhauserit peccata? *Ibid.* & *seq.* Christus factus est Sacrificium pro peccato. III. 107. a. Et hoc in ligno Crucis fuit Deo sponte oblatum. *ibid.* Hoc Sacrificium est præfiguratum in Sacrificiis, victimis, & hostiis veteris legis. *ibid.* An Sacrificia veteris testamenti delerent per se peccata? *ibid.* Christus fuit simul Sacrificium, & Sacerdos. III. 107. b. Dilectio Christi erga nos signatur per crematione adipis. *ibid.* Christus fuit Sacerdos per sacrificium, quod ut homo obtulit Patri in ligno crucis. *ibid.* & *seq.* & 116. a. & *seq.* Quodnam discrimen inter Christum Sacerdotem, & reliquos Sacerdotes? III. 107. b. & 117. a. Christus in cælo non sacrificatur, ut putant Poloni Fratres. *ibid.* Hoc probatur ex figura oblationis Aaronicæ. *ibid.* Per Sacrificium Christi reconciliati sumus Deo. III. 108. a. Quomodo gratis sumus reconciliati Deo, cum Christus pretium obtulerit? *ibid.* a. & b. & 116. a. In reconciliatione a Christo facta a peccatis sumus expiati, deleto per passionem Christi peccatorum nostrorum chirographo. III. 108. b. Ut ideo Christus per mortem suam non declararit solum peccata dimissa, sed vere satisfecerit. *ibid.* Non Deus, sed Christus delevit chirographum. III. 109. a. Cur reconciliatio tribuatur morti Christi; & cur non ejus miraculis, aut resurrectioni? III. 109. b. Noluit Deus in hominum reparatione peccata dimittere non exhibita Divinæ justitiæ satisfactione. *ibid.* Sed intui-

intuitu meritorum Christi, & satisfactionis ejus salvi facti sumus. III. 110. a. Christus omnium peccatorum pœnas, non vero culpas suscepit. *ibid.* Quomodo intelligendum illud: *Quæ non rapui, tunc exsolvebam. ibid.* a. & b. In morte Christi eminebant misericordia, & justitia. III. 110. b. & 118. a. & b. Item apparuit turpitudo peccati. III. 111. a. Quas homo alias utilitates hauriat ex passione Christi? *ibid.* Voluit Christus diabolum vincere non potentia, sed justitia. *ibid.* An Deus habuerit dominium, & jus absolutum in vitam, & Corpus Christi qua hominis? *ibid.* a. & b. Christus sponte mortem, & crucem subiit. *ibid.* b. Est sponsor, & vas, cui volenti peccata nostra sunt imputata. *ibid.* An sponsor possit puniri pro reo tam in pecunia, quam corpore? *ibid.* Christus propter passionem, & mortem suam gloria, & honore est coronatus. *ibid.* Contra Socinianos probatur, Christum esse Redemptorem nostrum, qui pro nobis, & peccatis nostris passus, & mortuus est, ac Sacerdos fuit. III. 112. a. *tot. cap.* IV. Cur dicatur Agnus? *ibid.* An Christus vocetur Salvator, quia nobis annuntiavit salutis viam? III. 104. a. & 113. a. Aut quia sanguine suo confirmavit veritatem; aut quia per mortem suam nobis exemplum præbuit; aut quia per resurrectionem nos in fide firmavit; aut quia vitam æternam nobis præbet; aut quia pro nobis satisfecit, & pretium solvit? *ibid.* Solvuntur sophismata Socini negantis, Christum pro nobis satisfecisse. III. 113. a. *toto cap.* V. & 124. a. *tot. cap.* VII. Cur non omnes homines salvi fiant, cum tamen Christus omnes redemerit? III. 113. b. In quo sensu Sanguis Christi dicatur sanguis fœderis? *ibid.* Christus est proprie redemptor, qui nos Sanguine suo redemit, & pro peccatis nostris satisfecit. III. 114. a. & b. In quo sensu Christus dicatur vendere peccatores sine pretio? *ibid.* In quo sensu dicamur redempti a Christo sine argento? *ibid.* Qualiter Christus peccata nostra portaverit? III. 114. b. & *seq.* An hircus emissarius fuerit typus Christi. III. 115. a. Ritus in hirci emissarii electione observati qui fuerint? *ibid.* Christus est mortuus pro peccatoribus, id est, loco peccatorum, ut hi eriperentur a perditione. III. 115. b. Quomodo Christus pro nobis *animam suam* posuerit, & quomodo nos debeamus pro fratribus animas ponere? *ibid.* Christus nos liberando e captivitate non debuit manere captivus, sed captivam duxit in morte sua captivitatem. *ibid.* Explicantur verba Christi: *Hoc est corpus meum, quod pro vobis datur. ibid.* Reconciliatio nostra principaliter Sanguini, & non vitæ Christi tribuenda est. III. 116. a. Quomodo intelligendum illud: *Si enim cum inimici essemus, reconciliati sumus per mortem filii ejus, multo magis reconciliati salvi erimus in vita ipsius.* III. 115. b. & *seq.* An Deo reconciliati simus a Christo per solam non imputationem peccati? III. 116. a. Christus reconciliationis est auctor soluto pretio, Apostoli autem per officium prædicationis. *ibid.* Serpens æneus figurabat Christum in cruce exaltatum. *ibid.* a. & b. Petra, unde fluxerunt aquæ, latus Christi apertum. *ibid.* Arca Noe Christi Incarnationem, mortem, resurrectionem, & Ecclesiam. *ibid.* Aries pro Isaac ab Abrahamo immolatus figurabat Christum pro peccatoribus offerendum. *ibid.* Quomodo Abraham viderit diem Christi? *ibid.* b. Christus jam ante mortem declaratus est filius Dei a Patre. III. 117. a. Quomodo intelligendum illud: *Si ergo* (Christus) *esset super terram, non esset Sacerdos? ibid.* An satisfactio Christi hactenus explicata repugnet misericordiæ Dei? *ibid.* a. & b. An Abel, Noe sint salutem consecuti sine Christi satisfactione? *ibid.* An Deus olim condonarit peccata sine ulla satisfactione, dummodo peccator doluerit de iis? *ibid.* Sine meritis Christi non possemus pœnitentiam agere. *ibid.* Quomodo Deus peccata condonet? *ibid.* Quale emolumentum accreverit Deo per satisfactionem Christi? III. 118. a. Propter satisfactionem Christi non sunt supervacanea bona opera nostra. *ibid.* Ut Passio Christi consequatur suum effectum, debet applicari per fidem, charitatem, fidei Sacramenta, & bona opera. *ibid.* Fuit justitiæ conveniens, quod Christus innocens mortis supplicio afficeretur pro peccatoribus, & ei peccata nostra imputentur. III. 104. a. & 111. a. & b. & 118. a. & b. An Deus ante adventum Christi jam fuerit nobiscum reconciliatus? III. 119. b. Resurrectio Christi fuit necessaria ad fidei confirmationem. *ibid.* Quomodo mors & mortis stimulus (id est peccatum) sint a Christo devicti? III. 120. a. Si Christus satisfecit, cur patimur mortem, & calamitates hujus vitæ; quomodo Christus satisfacere potuerit, cum ipsemet sub lege fuerit? *ibid.* An satisfactio fuerit finita, vel infinita? III. 120. b. & *seq. per tot. cap.* VI. An ex stricta justitia, & ad juris apices? *ibid. tot. cap.* VI. Quid requiratur ad satisfactionem rigorosam? *ibid.* Satisfactio Christi nedum æquivalens est, verum etiam superabundans. III. 121. a. Cur Christus solum semel se in Sacrificium obtulerit, & mortuus sit? *ibid.* An satisfactio Christi fuerit infinita propter unionem hypostaticam? III. 121. b. Quomodo intelligendum illud: *Adimpleo ea, quæ desunt passioni Christi, in carne mea.* III. 122. a. Nulla actio Christi, sive agat assumpta forma, sive Divina, sejungenda est a communione Personæ, & sic omnis actio Christi erit infinita. *ibid.* Quomodo Incarnatio Verbi sit opus Trinitatis totius, & quomodo Redemptio opus Christi? III. 122. b. & *seq.* Christus ut homo tenebatur quidem ad obedientiam Patri cælesti, sed non tenebatur præcepto mortis. III. 122. b. Nisi ut fidejussor, sponsor, vas, & obses. *ibid.* Christus est mittens, & missus. III. 123. b. Quomodo Socinus, & quomodo Christiani explicent illud: *Personarum acceptio non est apud eum.* III. 124. a. Mors hominis Dei majori pretio æstimanda est, quam sempiternum damnatorum supplicium. *ibid.* Quæ adaugeant Passionem Christi? III. 124. b. Cur Christus mortem acerbissimam perpessus sit, cum unica guttula pretiosi Sanguinis fuisset sufficiens lytrum nostræ Redemptionis? *ibid.* Christus quidem ut homo satisfecit, sed natura humana, in qua passus est, erat hypostatice unita Verbo. *ibid.* Cur satisfactio sit infinita ex eo, quia facta a Deo, & cur non ex eadem ratione mundi productio, & alia opera Dei? III. 125. a. Quomodo Christus utpote Deus potuerit sibi ipsi satisfacere? *ibid.* An loco Christi potuisset creatura pura satisfacere Deo pro peccato? III. 102. b. & 125. a. Vid. *Creatura.* Christus pro omnibus passus, & mortuus est, ac pro omnibus satisfecit. III. 127. a. Calviniani, Jansenianí, Prædestinariani, & Gorheschalcus docuerunt, Christum tantum pro electis ante mundi constitutionem mortuum esse. *ibid.* Refutantur. *ibid.* & *seq.* Etsi Christus omnes redemerit, multi tamen mortis, & Redemptionis beneficium non recipiunt. III. 127. a. Christus pro prædestinatis non solum mortuus est, sed etiam iis applicat mortis suæ fructum. III. 127. b. An a Christo etiam fœminæ sint redemptæ? *ibid.* Negat Horatius Plata. *ibid.* Affirmativa sententia propugnatur. *ibid.* & *seq.* Fœmina æque homo est ac vir: an etiam ad imaginem Dei creata? *ibid.* Non est destituta ratione. III. 128. a. Nec pietate aut eloquentia. *ibid.* Probatur exemplis. *ibid.* An Baptismus tantum pro viris a Christo sit institutus? *ibid.* & *seqq.* Cur velare debeat caput? III. 128. a. & b. Fœmina potest peccare. III. 129. a. Christus etiam fœminis beneficia contulit. *ibid.* Cur noluerit tangi a fœmina? III. 129. b. An Christus redemerit dæmones, & damnatos? *ibid.* Origenes putabat, Christum etiam pro Angelis, & astris mortuum, ac pro iis satisfecisse. *ibid.* Ac ideo inferni pœnas non esse perpetuas. *ibid.* An idem docuerint S. Hieronymus, & Tertullianus? *ibid.* Sempiterna sunt dæmonum, & damnatorum supplicia. *ibid.* Christus non assumpsit naturam Angeli, ut dæmones liberaret: nec assumet. *ibid.* Quomodo intelligendum illud, omnia a Christo esse instaurata, reconciliata, ac pacificata, *Quæ in terris, sive quæ in cælis sunt.* III. 130. a. Quando Christus dicitur Redemptor mundi, intelligitur Redemptor hominum, non dæmonum. *ibid.* Nec obest, quod dæmon dicatur Princeps mundi. *ibid.* An Christus descenderit ad inferos, ut inde erueret incredulos, & impios sine pœnitentia defunctos? III. 130. b. & *seq.* Angeli boni erant irati ob peccatum hominum, sed sunt cum hominibus reconciliati per mortem Christi. III. 130. a. & b. Christus fuit capax meriti. III. 132. a. Meruit a primo suæ conceptionis momento. *ibid.* In Christo fuit indifferentia libertatis, non autem suspensionis. *ibid.* Merita Christi sunt pretii infiniti. *ibid.* a. & b. Quæ Christus meruerit, & quibus? III. 132. b. Christus oravit, & cur? *ibid.* Oratio Christi demonstrat ejus Divinitatem, non aliquam subjectionem, ut putant Ariani. III. 133. a. Omnis Oratio Christi est exaudita a Patre. *ibid.* Quomodo exaudita sit Oratio illa: *Pater mi, si possibile est, transeat a me calix iste? ibid.* An mortis tristitia potuerit perturbare mentem Christi? *ibid.* Pro quibus Christus oraverit verbis illis: *Pater dimitte illis: non enim sciunt, quod faciunt*: & an sit exauditus? III. 133. b. Christus mediator est peculiari quodam titulo ad differentiam Sanctorum? *ibid.* & 134. b. An sit mediator secundum Divinam, vel humanam naturam, aut utramque simul? III. 133. b. Andreas Osiander Lutheranus Divinæ tantum naturæ; Stancarus humanæ solum tribuit Mediatoris officium; Calvinus utrique. *ibid.* Christus non est Mediator, prout est homo a persona Verbi præcisus. III. 134. a. Nihilominus si attendantur opera, per quæ Christus partes mediatoris implevit, mediator est in quantum homo. *ibid.* Itaque mediator est natura humana hypostatice unita Verbo. *ibid.* a. & b. An Christus a dextris Dei sedens etiamnum sit mediator, & oret Patrem pro nobis? III. 134. b. An spectata Christi redemptione, Deus omnibus conferat actualem gratiam. II. 146. a. 147. 148. a. & 150. a. & b. Christus omnes omnino redemit, & quonam pacto. *ibid.* Christum Dominum pro omnibus omnino hominibus mortem oppetiisse, fide tenendum est. VII. 21. a. Sed non est de fide, omnibus actu semper adesse auxilium sufficiens. *ibid.* b. Neque illud omnibus conferri ex voluntate Dei antecedente. *ibid.*

Christus assumpsit animam humanam. III. 40. b. Hanc denegarunt Christo Apollinaristæ, Ariani, & Eunomiani. *ibid.* Hi adstruunt, animæ vicem gessisse Divinitatem. *ibid.* Apollinaristæ admisere in Christo animam sensitivam, sed mente ac ratione humana privatam. *ibid.* Refutantur. III. 41. a. Christus præter scientiam increatam habuit creatam, & infusam. III. 41. b. Acquisitam, & experimentalem. *ibid.* Beatificam. III. 42. a. & 43. a. Christus ut homo non habuit scientiam comprehensivam. III. 42. a. Quomodo Christus profecerit scientia? III. 42. b. Quomodo fuerit in Christo admiratio, & lacrymæ? III. 43. a. Quomodo ignoraverit peccata? *ibid.* Quomodo nesciat peccatores? *ibid.* An ignoraverit Judicii diem? *ibid.* Quomodo in Christo stet summa tristitia cum visione beatifica? *ibid.* Quomodo apparuerit Angelus confortans eum? *ibid.* In quo sensu dixerit: *Deus, Deus meus, ut quid dereliquisti me? ibid.* Quomodo in morte ab humana Christi natura recesserit Divinitas? III. 43. b.

Christus Dominus duas habuit voluntates. III. 44. a. Monothelitæ admittunt in Christo duas naturas, sed unam voluntatem, & operationem. *ibid.* Narratur auctor, & initium Hæresis Monothelismi. *ibid.* Qui asserit unam in Christo naturam, vel cum Divinitate carnem sine anima, vel animam sensitivam, sed mente ac ratione destitutam, Monothelitis assentitur. *ibid.* In Christo etiam duæ fuerunt operationes. III. 44. b. An humanitas Christi sit instrumentum Divinitatis? III. 46. a. Vid. *Monothelita.* Duæ voluntates in Christo sunt duæ *naturales*, & non una *personalis*, nec una *gnome*, nec una *habitudine*. III. 44. b. & 45. a. Duas voluntates, ac operationes in Christo non negat Honorius I. Papa. III. 46. b. Christus vocatus est Nazaræus, id est, Sanctus, ob Spiritum S. inhabitantem. III. 50. b. In qualibet Creatura sanctitas debet dici creata, & accidentalis. *ibid.* Quid præstet Sanctitas? *ibid.* An hæc in Christo fuerit accidentalis, ac creata, vel substantialis, & increata? *ibid.* Vel utraque simul? *ibid.* Quæ virtutes fuerint in Christo: an temperantia, continentia, charitas, fides, spes? III. 51. a. Christus nullum commisit peccatum. III. 51. b. An committere potuisset? *ibid.* Cur repugnet, Christum dici peccatorem, & non repugnet, dici pauperem, mortuum? *ibid.* An impeccantia Christi proveniat a carentia concupiscentiæ, vel fomitis? an ab unione hypostatica, an a visione Dei? *ibid.* An ab amore? III. 52. a. In quo consistebat libertas humanæ voluntatis Christi? *ibid.* Quomodo libertas Christi possit stare cum impeccantia? *ibid.* a. & *seq.* An Christus habuerit a Deo Patre præceptum moriendi. *ibid.* Quomodo stante præcepto libere sit mortuus? *ibid.*

ibid. Quod requiratur ad libertatem ? III. 52. b. Ad eandem non spectat posse peccare . *ibid.* Ad libertatem sufficit indifferentia medii secundum se abstrahendo a Decreto, aut præcepto *ibid.* Ad libertatem requiritur indifferentia arbitrii . III. 53. b. *& seq.* An Christus Deum necessario diligebat ? *ibid.* Et tamen mereri potuerit . *ibid.*

Christo unionem hypostaticam denegat Nestorius . III. 54. a. *&* b. In Christo unica est admittenda persona . III. 56. a. Sectæ contrariæ Nestorii , Gnosticorum , Valentini , Ebionis , ac Cerinthi damnantur . III. 56. b. Quomodo intelligendum illud : *Filius hominis , qui est in cælo ? ibid.* a. In quo sensu Christi humanitatis comparetur templo , tabernaculo , ac indumento ? *ibid. & seq.* In quo sensu Christus dicatur *Deifer ?* III. 57. a. *&* 62. a. In quo sensu assumpserit hominem ? III. 57. a. An humanitas Christi perfecta sine propria subsistentia ? *ibid.* a. *&* b. B. Virgo rite vocatur *Deipara . ibid.* b. B. Virgo revera genuit Deum , & in utero suo formatum edidit . *ibid. & seq.* An Christus dici possit nepos Joachimi , & Annæ ? III. 59. a. Nil contra hujus Incarnationem errorem scripsit S. Cyrillus . III. 59. b. Divinitatem Christo denegant Arius , & Eunomius . III. 61. b. *& seq.* S. Cyrillus docuit , Christum patrasse miracula virtute propria , non aliena Spiritus S. III. 62. b. Deum Verbum , & Christum distinctos dixit Theodorus Mopsuestenus damnatus a Synodo quinta . III. 66. a. *&* b. Capitulum Ibæ negans Christum esse Deum hominem ex Virgine , ut Nestorianum a Synodo quinta rejicitur . III. 66. b. Eutyches docuit , in Christo duas naturas post unionem ita confundi , ut in unam transeant . III. 71. a. Idem cum Apollinario voluit , Christi carnem ita esse Divinitate absorptam , ut non nisi corpus phantasticum haberet , & ipsa Divinitas sit crucifixa . *ibid.* Probatur , in Christo fuisse duas naturas distinctas etiam post unionem non permixtas , sed in eadem Persona existentes , & non separatim . III. 71. b. Cur verbum facio in textu : *Aquam vinum factam :* significet mutationem substantiæ , & cur non in textu : *Verbum caro factum est ?* III. 72. a. *&* b. An Verbum per substantiæ mutationem factum sit caro , sicut panis fit Corpus Christi ? *ibid.* Quod in Resurrectione Christi forma servi sit reversa in formam Dei , non est dogma Eutychianum . III. 74. a. An humanitas Christi promereri potuerit unionem hypostaticam ? III. 75. b. *& seq. &* 87. b. Et quomodo promeruerit ? *ibid.* In quo sensu Christus sit oleum lætitiæ ? III. 76. *& seq.* Cur Christus non redemerit dæmones ? III. 77. b.

Christo ob unionem hypostaticam convenit communicatio Idiomatum . III. 78. a. Qui hanc denegant Christo , sunt Nestoriani , & qui eam adstruunt inter utramque naturam Eutychiani . *ibid.* Ubiquitarii , & Lutherani immensitatem & omnipotentiam Christi humanitati tribuentes conveniunt cum Eutychianis . *ibid.* Communicatio in Christo respectu Personæ admitti debet . *ibid. & seq.* Ob hanc dicitur Christus Deus , mundi conditor , omnipotens , crucifixus , mortuus , baptizatus , baptizans , sanctificatus , sanctificans . *ibid.* Per eam Christus cum Patre unus est , & Patre minor est . III. 78. Ob eandem est genitus ante Luciferum , antiquior Abrahamo . *ibid.* Non datur communicatio Idiomatum inter unam , & alteram naturam Christi . III. 79. a. Sic non possum dicere humanitas Christi est immensa . *ibid.* Duodecim regulæ observandæ in communicatione Idiomatum . *ibid.* Humanitas Christi non est ubique . III. 79. b. *& seq* Non est eadem omnipotens . III. 80. a. Quomodo Christus sedeat ad dexteram Patris ? *ibid.* Quomodo Christus ascenderit in cælum , ut impleret omnia corporaliter . *ibid.* Quomodo maneat nobiscum usque in consummationem sæculi ? III. 80. b. An Christus possit dici filius Dei adoptivus ? III. 81. b. Duas in Christo admiserunt Personas Felix Episcopus , & Elipandus . *ibid.* An Christus possit dici filius Dei adoptivus secundum humilitatem ? III. 83. a. *&* b. An vero naturalis ? *ibid.* Quot in Christo sint filiationes ? III. 86. b. In quo sensu Christus dicatur prædestinatus Dei filius ? *ibid.* Ad quæ munera sit prædestinatus ? III. 87. a. *&* b. Cur Christus dicatur natus de Spiritu S. & cur non filius illius ? III. 88. a. An Christus possit dici Dei Servus ? III. 88. b. Certe non potest dici Servus peccati . *ibid.* An Christus possit dici creatura ? III. 90. a. An possit dici homo Dominicus , aut Deifer ? III. 90. b. Christus non dicatur Servus Dei , creatura , homo Dominicus , aut Deifer . *ibid.* An hæc propositio sit usurpanda : *Christus incœpit esse ? ibid.* Christo tribuitur æternitas contra Socinianos , & Ebionæos . *ibid.* An Christus possit dici compositus ? III. 91. a. Natura Divina nequit esse pars Personæ , quæ est Christus . *ibid.* Cur hæc propositio : *Duæ naturæ . Divinitas , & humanitas , est unus Christus :* sit damnata ? III. 91. b. Monachi Acœmetæ negantes Christum esse unum de Trinitate tanquam Nestoriani sunt damnati , III. 92. b. Melchisedech non est virtus Christo superior . III. 94. a. An Melchisedech sit ipse Christus ? III. 95. b. *& seq.* Christus est Sacerdos secundum Ordinem Melchisedech . III. 96. a. Melchisedech offerens panem & vinum erat typus Christus instituentis Eucharistiæ Sacramentum . *ibid.* Cur Christus non sit Sacerdos secundum Ordinem Abel , Noe , aut Moysis ? III. 96. b. Solvuntur objectiones hæreticorum , III. 97. a. *tot. cap.* VIII. An Christus non sit potius Sacerdos secundum Ordinem Aaron , quam Melchisedech ? III. 98. b. Christus non potest dici Sacerdos Leviticus . III. 99. a. Suidas in hoc fabulam , non historiam narrat . *ibid.* Probatur , quod Christus fuerit ex semine David , & ex tribu Juda . *ibid.* Nam quod legerit in Synagoga , & ejecerit e templo ementes , & vendentes , non probat eum fuisse ex tribu Levi . *Ibid.* In Davide , qui reprobato Saule constitutus est Rex , præfiguratum est Regnum Christi . III. 99. b. Christus est Rex . *ibid. & seq.* An habuerit Regnum spirituale , & temporale ? *ibid.* Regnum temporale Christo denegant Lutherani . *ibid.* Christus est caput hominum , & Angelorum . III. 100. b. Quod requiratur , ut quis sit caput cæterorum ? *ibid.* An gratia , gloria , & perseverantia Angelorum sit ex merito Christi ? *ibid. & seq.* Christus est Judex . III. 101. b.

Christus Messias in lege promissus , quod venerit , demonstratur ex Vaticinio Jacob . III. 1. b. *tot. cap.* I. II. *&* III. Usque ad hujus adventum non defecit Dux de semore . III. 2. b. *& seq.* Cur Christus non dederit signum manifestum sui adventus . III. 5. b Ex Prophetia Danielis probatur jam advenisse Christum . III. 6. b. *tot. cap.* IV. V. *&* VI. Quot annis ante Æram vulgarem Christi incœperit Regnum Persarum ? III. 9. a. Christus quo anno sit mortuus ? III. 9. b. Christus fuit prænuntiatus a Moyse in Deuteronomio . III. 17. a. Ante Christum non potest Moysi alius Propheta comparari . *ib.* Ulterius probatur adventus Christi ex Daniele . III. 17. b. Ex Michæa . III. 18. a. Ex Aggæo . *ibid.*

Christus est verus Messias lege promissus . III. 19. a. *tot. cap.* VIII. Ante cujus templi eversionem venerit Christus Messias ? III. 18. a. *&* b. Error Judæorum de Christo Messia . III. 19. a. Quæ signa veri Messiæ Christi ? *ibid.* a. *&* b. Solvuntur objectiones Judæorum negantium Christum esse verum Messiam . III. 19. b. *& seq.* Propter iniquitates hominum non est dilatus adventus Messiæ . III. 20. a. Miracula vera a Christo patrata probantur . *ibid.* a. *&* b. Christi , & Moysis Miracula comparantur ad invicem . *ibid.* Testimonium Flavii Josephi de Christo est vere autographum . III. 20. b. *tot. cap.* IX. Quibus argumentis Gentiles sint pertrahendi , ut credant in Christum ? III. 22. a. *tot. cap.* X. Quod Christus advenerit , probatur variis argumentis . *ibid.*

Christus . Acta insignia in laudem Christi dedit Pilatus . III. 23. b. Hæc acta sunt genuina . *ibid. & seq.* Propter hæc acta Tiberius petiit Christi Apotheosin . *ibid.* Critici hæc negantes refutantur . *ibid.* Solvuntur objectiones contra Christum a Paganis factæ . III. 24. b. *tot. cap.* XI. Julianus Apostata comparavit Christum Socrati , Lycurgo , Alexandro , Vespasiano , Apollonio , Simoni Samaritæ , & Mahumeti . *ibid.* An Christus venisset , si Adam non peccasset ? III. 25. b. *tot. cap.* XII.

Christus . Cur tam sero venerit ? III. 26. b. In quo sensu S. Joseph sit Pater Christi Domini ? III. 29. b. An Christus habuerit fratres , qui essent filii B. Josephi , sed ex alia conjuge , quam B. Virgine ? III. 29. a. *&* b. An S. Jacobus sit frater Christi Domini ? *Ibid.* De Christi Incarnatione in utero intemeratæ Virginis peracta . III. 27. a. *tot. cap.* I. Helvidius docuit , B. Virginem alios ex semine Joseph post Christum peperisse filios . *ibid.* Sed hoc rejicitur . III. 28. b. *& seq.* In quo sensu Christus sit *Primogenitus ?* III. 29. a. *&* b. *&* 85. a. Judæi negant Christum nasciturum ex puella nesciente virum . III. 27. a. Refutantur . III. 27. b. *&* 29. a. *&* b.

Chronicon Ecclesiæ Alexandrinæ examinatur . III. 214. b.

Chronotaxis hebraica est restituenda . I. 290. a.

Chrysippus omnia ex fatali siderum constitutione provenire docuit . I. 107. b.

Chrysoloras (*Joannes*) qui fuerit ? I. 56. b.

Chrysostomus (*S. Joannes*) non visionem Dei in se , sed comprehensionem negat possibilem . I. 73. b. An fuerit adspersus fuligine hæreseos Armenorum . I. 75. a. Num Semipelagianis sit accensendus . I. 149. b.

Docuit contra Pelagianos , peccatum originale ad Adæ posteros descendisse . II. 5. a. 6. b. *&* 7. a. Ubi etiam enumerantur effectus Baptismi . *ibid.* An docuerit hæresim Semipelagianam . II. 59. b. Vindicatur ab hac nota . II. 60. b. *tot. cap.* II. Potius hanc hæresin oppugnat . *ibid.* Verba S. Jo. Chrysostomi contra Probabilismum an sincere sint a P. Berti relata . II. 264. a. An Homilia S. Chrysostomi de Nativitate Christi sit spuria ? III. 142. b.

Quænam forma consecrationis habeatur in Liturgia S. Jacobi , S. Marci , S. Basilii , S. Chrysostomi , & S. Cyrilli ? IV. 65. b. S. Chrysostomus an transubstantiationem propugnaverit ? IV. 88. b. *& seq.*

In quo sensu dicat sufficere confessionem soli Deo factam ? IV. 173. a. *&* b. Aperte affirmat Episcoporum supra Presbyteros dignitatem , præminentiam , & potestatem . IV. 278. a.

Ciborium . An panis præsens censeatur , si sit clausus in pixide , aut Ciborio ? IV. 59. b.

Cibus . An cibi in Paradiso fuerint corporei , I. 312. a. De ciborum discretione in veteri lege . II. 193. b. Non est licitum usurpatione ciborum , qui sunt signum superstitiosi cultus , Religionem callide simulare . II. 308. b. *& seq.* Vid. *Ritus* .

An Nicetas docuerit Eucharistiæ Sacramento frangi jejunium ? IV. 90. a. *&* b. Aut illud per modum cibi communis egeri , & projici ex alvo ? *ibid.* a.

Cicero (*M. Tullius*) in Catone docet animas hominum [creatas esse extra corpus . I. 297. b. Impugnatur . *ibid. & seq.*

Cilicium . De usu cilicii tempore publicæ Pœnitentiæ . IV. 220. a. *&* b. De hujus usu in Extrema Unctione . IV. 250. b.

Cincinnus in Clericis res est turpissima . IV. 260. a.

Cingulum . Quid significet Alba , Cingulum , Manipulus , qui Episcopo imponitur facta confessione ? IV. 128. a.

Cinis . Susceptio sacrarum cinerum est Sacramentale ; nec ex institutione Christi peccata dimittit . III. 188. a. De benedictione cinerum . III. 246. b. In eam insurgit Hospinianus . *ibid.* An S. Gregorius M. inchoaverit benedictionem cinerum ? *ibid.* De usu cineris tempore Pœnitentiæ publicæ . IV. 220. a. *&* b. De usu cineris in Extrema Unctione . IV. 250. b.

Circensis . Vid. *Ludus* .

Circuitus animarum ad mentem Platonis oppugnatur . I. 305. a.

Circumcisio etiam parvulis fuit necessaria ob peccatum originale . II. 1. b. An sine ea decedentes fuerint damnati . II. 26. b. Circumcisio quando facta mortifera ? II. 196. a. *& seq.* In ea Mahumet vim ferme omnem ponit . II. 272. a. An originem habeat ab Abrahamo , an ab Ægyptiis ? III. 175. a. *&* b. An sit demandata pro signo disjunctivo populi Judæorum ab aliis nationibus , an vero sit instituta tanquam Sacramentum ? III. 175. b. Abraham omnium primus est circumcisus . *ibid.* Et quidem in signum fœderis , quod Deus iniit cum semine Abrahæ . *ibid.* Cur Circumcisio facta in parte occulta . III. 176. b. Herodoti , & Diodori error retunditur . *ibid.* Circumcisio erat signum commemorativum fœderis , protestativum fidei , initiativum Religionis , ac frœnum voluptatum . III. 178. a. Fuit signum præmonstrativum Baptismi . *ibid.* Non est sententia primum a S. Augustino excogitata , quod Circumcisio sit instituta ad delendum peccatum originale . III. 178. b. Circumcisio debuit

buit fieri ex præscripto legis die octavo. III. 179. b. Et quidem hæc lex obligat adultos, & parvulos. *ibid. & seq.* Verba illa: *Masculus, cujus &c. peribit de populo suo*; significant mortem perpetuam. III. 180. a. Moyses; quia neglexit circumcisionem filii sui, incurrebat vitæ periculum. *ibid.* Quod circumcisione remissum fuerit peccatum accedente fide, probatur ex S. Augustino & aliis. III. 178. a. *& seq. usque ad cap.* V. Sicque fuerit verum Sacramentum. *ibid.* An infantes ante circumcisionem ob necdum completum octiduum decedentes perierint? III. 183. b. Quid de fœmellis? *ibid.* An Abraham per fidem, vel per circumcisionem fuerit liberatus a peccato originali? *ibid. & seq.* An & cur Judæi circumcisionem omiserint in deserto? III. 184. a. An circumcisio contulerit gratiam ex opere operato? Affirmat Scotus. III. 233. b. *& seq.* An circumcisio vi institutionis suæ deleverit peccatum originale? *ibid.* Negat S. Thomas. III. 234. b. Sententia auctoris. III. 234. a. & b. *& seq.* Sicut circumcisio est signum pacti Abrahami cum Deo initi, ita Eucharistia est signum testamenti novi. IV. 81. a.

Circumstantia. Ob circumstantias materia levis potest fieri gravis. II. 208. a.

Circumstantiæ quænam sint in confessione exponendæ? IV. 183. b. *& seq.* An speciem mutantes, aut idem peccatum intra eandem speciem aggravantes. IV. 184. a. An talis circumstantiæ consuetudo? IV. 184. b. Quænam sint circumstantiæ aggravantes? *ibid.* An etiam circumstantiæ peccatum imminuentes sint aperiendæ? IV. 185. a.

Cisterciensis Ordinis Abbates an habeant potestatem ordinandi Subdiaconos, & Diaconos? IV. 185. a.

Citatio. Quomodo faciendæ, & legendæ citationes in jure canonico? II. 218. b. Quomodo in jure civili? II. 221. b.

Civilis. Homines habent facultatem liberi arbitrii in civilibus, & moralibus etiam post Adæ lapsum. II. 73. a. *tot. cap.* II. & III. Quid sit lex humana civilis? II. 174. b. Quid jus civile? *ibid.* An debeat promulgari in singulis Provinciis? II. 203. a. *& seq.* An post promulgationem statim obliget? *ibid.* An ad hanc requiratur acceptatio populi? II. 204. a. *& seq.* Quæ distinctio inter hanc & Ecclesiasticam? II. 204. b. Lex etiam civilis obligat in conscientia. II. 206. a. *& seq.* Hoc negarunt Waldenses. *ibid.* Et Gerson. *ibid.* An etiam cum periculo vitæ? II. 207. b. *& seq.* An possit præcipere actum internum? II. 208. b. Potestas civilis, & spiritualis possunt simul stare. II. 211. a. Ut fit in Papa *ibid.* Potestas civilis tenetur arma tractare ad nutum Papæ. II. 212. b. Potestas civilis nequit minuere immunitatem Ecclesiasticam. II. 215. a. *& seq.* Traduntur quædam rudimenta de legibus civilibus. II. 219. b. Quid dicendum de legibus civilibus Atheniensium, & Atticorum? *ibid.* Quid lex civilis statuat de Matrimonio? *ibid. & seq.* Leges Romanorum dividuntur in regias, tribunicias, curiatas, plebis scita, triumphales, sacratas, satyras, &c. II. 220. a. Quid lex Julia? *Ibid.* Quid lex civilis Romanorum statuat de Religione, & cultu parentum? *ibid.* Quid de homicidio? *ibid.* Quid de fornicatione, & libidine? *ibid.* Quid de furto? II. 220. Quid de conviciis, falso testimonio, & calumnia? *ibid.* An concordantiam habeant leges Atticæ, & Athenienses cum Romanis? *ibid.* Leges civiles antiquæ cohærent cum libris Exodi, Genesis, & Levitici. II. 221. a. Ac derivantur a lege Hebraica. *ibid.* Præter leges civiles dantur etiam statuta. *ibid.* Quinam horum statutorum compilatores præcipui? *ibid.* Quibus partibus constet lex civilis? II. 221. b. Quomodo legendæ, & faciendæ citationes Juris civilis? *ibid.* Quæ leges civiles contineantur in Codice? *ibid.*

Civis. Vid. *Romanus*.

Civitas Refugii quid sit? II. 213. b. Primo fuit hæ civitates constitutæ ab Ethnicis. II. 215. b. Tales civitates in Vulgata nostra recte numerantur quatuor. II. 216. b. Asylum est jus antiquissimum. *ibid.* Dividitur in sacrum & profanum. *ibid.* Quæ loca gaudeant asylo? *ibid.* Quinam non gaudeant jure asyli? *ibid.* An Baptisteria Ecclesiæ non conjuncta gaudeant asylo? *ibid. & seq.* An palatia Episcoporum, & Cardinalium? an hospitalia auctoritate Episcopi erecta? an Religiosæ domus, & Monasteria? II. 217. a. De asylo Idololatrarum, gentilium, & Judæorum. II. 217. a. Vid. *Urbs*.

Clandestinus. Vid. *Matrimonium*.

Clandestina Conjugia. An is validum contrahat matrimonium, qui suo domicilio retento profiscitur ad locum, ubi non est promulgatum Tridentinum, ut clandestinum conjugium ineat. IV. 328. b. Clandestina conjugia quid sint? IV. 323. a. Denuntiationes seu proclamationes matrimonio sunt præmittendæ. *ibid.* Earum tamen omissio non irritum reddit Sacramentum. *ibid.* Matrimonia hæc ante definitionem Ecclesiæ erant valida. *ibid.* Et adhuc sunt in locis, ubi Tridentinum non est promulgatum. *ibid.* Etsi clandestina matrimonia ante Tridentinum rata fuerint, ea tamen semper Ecclesia detestata est. *ibid.* a. & b. Tridentinum potuit annullare, & actu annullavit matrimonia clandestina. IV. 323. b. Ecclesia per hoc non mutavit substantiam, sed hanc reliquit in contractu civili, prout antea erat. *ibid. & 324.* a. & b. Hoc impedimentum saluberrime est statutum. *ibid.*

Clavis. Eucharistia olim asservabatur in turribus & columbis, item & pastophoriis. IV. 92. b. Cura clavium ad Eucharistiam asservandam diligenter geratur. IV. 93. a.

Clausura an possit deferi a Moniali ob grave periculum? II. 207. b. Violatio clausuræ Monialem in malum finem est casus Papæ reservatus. IV. 193. a.

Clavus. Quot claves Christus fuerit ligno crucis affixus? III. 165. a. & b.

Clemens Romanus. Constitutiones Apostolicæ falso inscribuntur Clementi. IV. 7. a. & b. An ante Papatum fuerit Chorepiscopus. IV. 275. a.

Annuntiatio circa Constitutiones Apostolicas, ejus nomine editas. I. 183. b.

S. Clemens Alexandrinus ab Arianismi nota purgatur. I. 220. a.

Clemens V. Ejus decretales enarrantur. II. 218. Dividuntur. *ibid.* An is sit compilator Canonum Apostolorum. II. 219. a. Clemens V. abrogavit Decretalem Bonifacii VIII. *Unam sanctam*. II. 357. b. *& seq.*

Clemens VI. an exauctoraverit Ludovicum XIV. Imperatorem. II. 348. a.

Clemens VIII. Quare & qualiter Clemens VIII. & Benedictus XIV. præceperint, ut a Græcis confirmati denuo confirmarentur. IV. 20. b. *& seq.* Innocentius IV. Sacerdotibus Cypri, & Clemens VIII Sacerdotibus Albaniæ, non autem omnibus Sacerdotibus Græcis, interdixerunt administrationem confirmationis. IV. 25. b. *& 26.* a. b. Quid desuper statuerit S. P. Benedictus XIV.? *ibid.*

Clemens XI. dicendo, quod in resurrectione Domini forma servi sit reversa in formam Dei, non incidit in errorem Eutychetis. III. 73. b. *& seq.* In Constitutione *Unigenitus* damnavit propositiones Quesnellianas, in quibus continentur propositiones Baji. V. 90. a.

Clemens XIII. Vide *Venetorum Respublica*, & *Genuensium Respublica*.

Cleophas. An Christus Cleophæ & alteri discipulo euntibus in Emmaus porrexerit panem Sacramentalem? IV. 101. b.

Clericatus. An licitum sit a Clericatu recedere? IV. 295. a.

Clericus (*Joannes*) immerito S. Clementem Alexandrinum judicavit Arianum. I. 220. a. Clericus librum edidit sub nomine Joannis Thereponi contra S. Augustini scripta. I. 136. b. *& 137.* a. An neget peccatum originale transire ad posteros Adam. II. 1. b. Contra hunc defenditur S. Augustinus. II. 185. *& seq.*

Clericus legitime possidet bona temporalia. II. 213. b. *& seq.* Illius bona gaudent immunitate a tributis. *ibid.* Hanc nequit minuere Princeps sæcularis. II. 215. a. *& seq.* Quo jure Clerici gaudeant immunitate? II. 215. a. *& 213.* b. *& seq.* Nequit renunciare privilegio. II. 241. b. Quinam veniat nomine Clericorum? II. 222. a. Quinam amittant privilegium *Canonis*. *ibid.* Quinam gaudeant privilegio *fori*? *ibid.* Sub quibus conditionibus Clericus conjugatus, aut in minoribus constitutus gaudeat privilegio fori, & canonis? *ibid.* Est excommunicatus, si intersit congressioni feræ cum homine. II. 337. a. De habitu Clericorum. II. 338. De eorum se inebriantium pœnis. II. 338. b. Ex diversis Clericorum officiis non recte infertur Ecclesiasticorum Ordinum diversitas. IV. 265. b.

Si in necessitate adsint Clericus, laicus, vir, & fœmina, quis debet dare Baptismum? III. 282. b. *& seq.* An laicus vel fœmina peccatum grave committant, si in necessitate baptizant præsente Clerico. III. 283. a.

Hujus percussio est casus Papæ reservatus. IV. 193. a. An etiam Clerici debuerint subire publicam pœnitentiam? IV. 223. a. Quinam veniant nomine Clerici? IV. 251. a. Unde hoc nomen habeat originem? IV. 255. b. In Clericis cincinnus res est turpissima. IV. 260. a. De eorum tonsura. Vid. *Tonsura*. An sola prima tonsura initiatus possit alios Clericos suspendere? IV. 260. a. Vid. *Ordinis subjectum*. An olim præcipue apud Græcos Clerici ordinati sint per saltum? IV. 298. a. Ordines gradatim sunt recipiendi. *ibid.* De pœnis ordinatorum per saltum. *ibid.*

Clerus. In feria V. Cœnæ Domini Communio fiat ab universo Clero ministrata a celebrante. IV. 112. a. *& b.* Vid. *Episcopus*.

Cletus an ante Papatum fuerit Chorepiscopus? IV. 275. a.

Clinicus. Baptismus Clinicorum validus est. III. 265. a. *& b. & 266.* b. *& seq.* Quid dicendum de Baptismo Novatiani in lecto baptizati? III. 266. b. *& seq.*

Coactio. Quid sit libertas a coactione, & an hæc æque adversetur voluntati, ac adversatur necessitas. II. 73. b. Libertatem a coactione admittunt Lutherus & Calvinus, non autem libertatem indifferentiæ seu a necessitate. *ibid.* Et propterea tenent sententiam Jansenii damnatam. II. 95. a. *& b.* Coactio tollit voluntarium. II. 224. a. Jansenius admittit, quid sola necessitas coactionis adimat libertatem. V. 80. b. Sancti necessario amant Deum, & tamen non patiuntur coactionem. VI. 82. a. Berti ait, non sufficere ad merendum, vel demerendum libertatem a coactione, sed requiri etiam libertatem a necessitate. VI. 108. a. *& seq.* Idem sentit Bellelli. VI. 137. a. *& seq. & 148.* a. *& seq.* Denegatur in libris Berti delectatio illa gradibus superior, quæ ita sit invincibilis, & necessitatem inferens, ut sub illa voluntas a sola coactione sit libera. VI. 114. b. *tot.* §. I.

Cocolata. Vid *Chocolata*.

Codex. Quæ leges civiles contineantur in Codice? II. 221. b.

Cœlibatus. An ob hujus observantiam subdiaconatus sit ordo sacer? IV. 267. b.

Cœmeterium. An Ecclesia polluatur, si mors, vel sanguinis effusio fiat extra januam Ecclesiæ in portæ limine, in sacrario, turri, cœmeterio? IV. 125. b.

Cœna. Eucharistiæ sacramentum est institutum in postrema cœna consummato Paschate Judaico. IV. 43. b. Qualis hymnus fuerit dictus post cœnam ultimam? IV. 53. a. Christus in Eucharistia est præsens, quamdiu durat accidentia, & non in solo usu, aut actione cœnæ. IV. 92. a. Aliquibus in locis in Africa, & Gallia introducta est consuetudo sumendi Communionem sumpto prandio, præcipue in feria V. Cœnæ Domini. IV. 108. a. In feria V. Cœnæ Domini Communio fiat ab universo Clero ministrata a celebrante. IV. 22. a. *& b.* Vid. *Eucharistia*.

Cogitatio. Deus cognoscit intimas cogitationes nostras. I. 99. b. An Angeli intueantur cogitationes nostras. I. 253. a. Et an id fiat virtute sensibili, vel spirituali. I. 254. b. Quomodo Angelus manifestet alteri angelo cogitationes suas. I. 255. a. *per tot. cap.* XI. An sex dies creationis mundi sint accipiendi pro diversis cogitationibus Angelorum. I. 272. a. Cogitatio sancta & delectatio an debeat præcedere, ut possit peccatum imputari? II. 258. *& seq.*

Cognatio. Peccatum grave committit, qui non confirmatus agit Patrinum. IV. 40. a. Contrahit tamen cognationem spiritualem, & ad quos hæc cognatio extendatur? *ibid.* a. *& b.* Cognatio est Triplex, naturalis, legalis & spiritualis. IV. 318. a. Consanguinitas naturalis quid sit? *ibid.* Quid sit stipes, radix, vel truncus? IV. 318. b. Vir & uxor faciunt stipitem, vel truncum unum. *ibid.* In consanguinitate dantur gradus, & lineæ. *ibid.* Quid sint? *ibid.* Quid linea recta; quid transversa sive collateralis? *ibid.* Quomodo gradus distinguantur? *ibid.* Inter quos gradus Ecclesia prohibeat matrimonium? *ibid.* Qui gradus jure naturali dirimant matrimonium? *ibid.* Quinam jure civili; quinam Divino? *ibid.*

Quid

Quid cognatio legalis; quinam possint filios adoptare? IV. 319. a. An frigidi, & naturaliter impotentes possiat adoptare? *ibid.* An Eunuchi, an mulieres? *ibid.* Adoptio est duplex, arrogatio scilicet, & simplex adoptio: quale jus tribuat arrogatio? *ibid.* Quale simplex adoptio? *ibid.* Quid requiratur ad arrogationem, & quid ad simplicem adoptionem? *ibid.* An sola cognatio legalis ex arrogatione dirimat matrimonium? *ibid.* Inter quos gradus dirimat? *ibid.* An hoc impedimentum maneat soluta adoptione? *ibid.* Quid sit cognatio spiritualis; in quibus gradibus Baptismus, & Confirmatio dirimant matrimonium? *ibid.* a. & b. An parentes levantes prolem hoc impedimentum contrahant? IV. 319. b. Ad quos extendatur cognatio spiritualis? *ibid.*

Cognitio. Quomodo Angelica cognitio peragatur. I. 252. a. *per tot. cap.* IX. An ea fiat per species acceptas a rebus. I. 252. b. Vel per lucis æternæ participationem. *ibid.* Quotupliciter se hæc lux creaturæ rationali communicet. *ibid.* Quid sit cognitio vespertina, & matutina Angelorum. *ibid. & seq.* An Angelorum cognitioni subsint cogitationes nostræ. I. 253. a. Et an id fiat virtute sensibili, vel spiritali. I. 254. b.

Cognosco. An Angeli cognoscant necessario futura. I. 256. a. An futura contingentia, & libera. *ibid.* An Angeli cognoscant veritates universales. I. 258. a. An creatura rationalis, imago Dei possit quiescere in cognitione abstractiva Dei? V. 145. b.

Cognitus: Prædestinati etiam dicuntur cogniti. I. 37. b.

Cognosco. An Angeli cognoscant necessario futura. I. 256. a. An futura contingentia, & libera. *ibid.* An Angeli cognoscant veritates Universales. I. 258. Cognosco. Vide *Comprehendo*, vel *Video*. Quomodo Deus cognoscat creaturas. I. 103. a. & b.

Cohabitatio. An pars innocens possit facere propria auctoritate divortium etiam quod cohabitationem. IV. 336. b.

Coitus. Quale discrimen inter coitum hominum, & animalium? IV. 301. a. Ad matrimonii substantiam non pertinet coitus carnalis. IV. 307. a. & b. Nec consensus in illum. IV. 307. b. & 309. b. Nec inde sequuntur aliqua absurda. *ibid.* Matrimonium cum secunda contractum non firmatur, si vivente prima vir habeat coitum cum secunda. IV. 321. a. Affinitas ex quali coitu oriatur? *ibid.* Ad quot gradus hæc affinitas extendatur ex coitu licito, ac illicito? *ibid.* b.

Collatinus fuit primus Consul Romanus. I. 290. b.

Colloquor. Quomodo Angeli colloquantur ad invicem. I. 255. a. *per tot. cap.* XI.

Collum. E si olim licitum fuerit, Eucharistiam in itinere collo appensam secum deferre, aut in domibus asservare, id tamen nunc est prohibitum. IV. 95. a. Olim etiam in collo dabatur extrema unctio. IV. 237. a.

Collyridianus. Contra Marcionitas, Pepuzianos, & Collyridianos probatur, fœminas non posse solemni ritu baptizare. III. 279. b. & 282. b.

Coloniensis I. Synodus anni 1536. quid senserit de Sacramenti Matrimonii Ministro. IV. 329. a. & b. An in Ecclesia Collegiata Coloniensi adhuc sint Chorepiscopi? IV. 276. b.

Columbæ. Eucharistia olim asservabatur in turribus, & columbis, & in pastophoriis. IV. 92. b. Cura clavium ad Eucharistiam asservandam diligenter geratur. IV. 93. a.

Coma. Publice pœnitentibus interdictum erat comas alere. IV. 221. b. Vid. *Cincinnus*.

Comessatio non erat publice punita. IV. 223. a.

Commemoratio. Quomodo intelligendum illud? *Hoc facite in meam commemorationem*. III. 204. b. In quo sensu Eucharistia dicatur commemoratio? IV. 83. a. & b.

Commodum. Vid. *Bonum*.

Communicatio fuit quintus gradus pœnitentium. IV. 2. a. & b.

Communicatio Idiomatum datur in Christo. III. 78. a. Vid. *Idioma*.

Communico: Erat olim consuetudo dandi Eucharistiam intinctam communicantibus & infirmis. IV. 53. a.

Communio. An Papa possit dispensare in communione bonorum? II. 179. b. Quid significet communio Sanctorum? II. 285. a. Vid. *Eucharistiæ Communio*. Communionis sacrilegæ comparationes. IV. 72. b. Sacrificium, quod Christus instituit, & in Ecclesia offerendum præcepit, non est improprie tale consistens in sola Dominici Corporis distributione, & Communione, sed vera oblatio est, ac proprie dictum Sacrificium. IV. 114. a. Non est prohibitum celebrare Missam, etsi nullus adsit communionem recepturus præter sacrificantem. IV. 120. a. & b. Solvuntur objectiones hæreticorum volentium Missam privatam sine fidelium communione non posse esse licitam. IV. 121. a. & b. An Sacerdos celebrans teneatur in Missa privata communionem porrigere laicis, si petant? IV. 122. a. Communio frequentissima, & quotidiana non præcipitur, sed suadetur: neque ad hanc singuli, præsertim laici, sunt sufficienter dispositi, etsi obtinuerint lethalium criminum remissionem, Confessione præmissa. IV. 110. b. Opus P. Pichon, in quo oppositum tradebatur, a pluribus Galliarum Episcopis fuit condemnatum. *ibid.* Ejusdem humilis, atque prudens retractatio. *ibid. & seq.* Non semper Sacerdos celebrans tenetur ad Eucharistiam porrigendam. IV. 122. b. In Nocte Dominicæ Nativitatis fieri nequit distributio Eucharistiæ. *ibid.* Neque in Oratoriis privatis fieri potest Communio, nisi accedat Apostolicæ Sedis Indultum. *ibid.* Vid. *Benedictus XIV.* Communio interdicta erat adulterium committentibus. IV. 179. b. Quando urget præceptum Communionis, urget etiam præceptum confitendi mortale. IV. 196. b. Etiam in primitiva Ecclesia huic est præmissa Confessio. IV. 199. b. Quid antiqui Canones intelligant per Communionem? IV. 211. a. & b. Vid. *Eucharistia*.

Communio in Paschate potest peti a Sacerdote improbo, dummodo sit toleratus, & alius non adsit. III. 211. a. Vid. *Eucharistia*.

Communis, Leges debent respicere bonum commune. II. 175. b.

Communitas. Lex sit lata pro communitate. II. 175. a. Communitas potest ferre legem. II. 176. a.

Comœdia. Apud Gentiles in comœdis viri erant separati a mulieribus. II. 331. a. & *seq.* Viri & fœminæ non poterant promiscue theatrum conscendere ad exhibendam aliquam comœdiam, vel tragœdiam. *ibid.* Comparatione antiquarum despiciendæ magis sunt nonnullæ comœdiæ recentiores. II. 331. b. Exhibitio dividitur in tragicam, comicam, satyricam, & mimicam. *ibid.* Histriones inverecundi, aliique inhonestæ comœdiæ actores sunt hominum iniquissimi, & infamia notandi. *ibid. & seq.* Ingredientes theatrum, ludicramque scenam spectantes peccant gravissime, nisi comœdia, quod raro contingit, sit honestissima. II. 332. a. In larvis modo major est luxuries, quam olim erat apud superstitiosos. II. 332. b.

Compater. Recte usurpantur compatres, seu susceptores, vel patrini in Baptismo. III. 327. a. & b. Quot sint patrini? III. 327. b. Patrini sciant Symbolum Apostolorum, sint confirmati, & non sint Parentes baptizandi, nec Monachi. *ibid.* Qualis obligatio patrini? *ibid.* Vid. *Patrinus*. An usus Compatrum descendat a tempore Apostolorum pro recipiendo Sacramento confirmationis? IV. 40. a. Compater non potest esse Pater, Mater, Vitricus, aut Noverca. *ibid.* An compater unus possit plures tenere confirmandos? *ibid.*

Competens, Catechumeni habebant tres classes, audientium, competentium, & electorum. III. 315. b. & *seq.*

Complex an olim in confessione potuerit manifestari, ac etiamnum possit? IV. 186. a. Ac quando? *ibid.* Confessarius audiens confessionem Sacramentalem complicis in peccato turpi quas pœnas incurrat? IV. 195. a. & 196. a. & b.

Compositio. An in Deo detur compositio intrinseca, vel rationis? I. 52. a.

Compositus, An Christus possit dici compositus, & unio hypostatica compositio? III. 91. a. & b.

Comporatio. Quantum sit se-lus se comportationibus inebriare? II. 338. b. Præcipue in Clericis. II. 339. a.

Comprehendo. Deus se ipsum cognoscit, & comprehendit. I. 98. a. Vide *Creatura*.

Comprehensio, Quæ requirantur ad comprehensionem alicujus rei? I. 69. b. S. Chrysostomus negat possibilem esse comprehensionem Dei a Creatura; de Visione autem possibilitatem adstruit. I. 73. b. Similiter facit Theodoretus. I. 74. a. Quibus accedit S. Hieronymus. I. 74. b.

Conceptio Christi divinitus est peracta, II. 281. b.

Concilium. Transfusio peccati originalis in posteros Adæ probatur ex Conciliis cum solutione objectionum. II. 5. a. *per tot. cap.* II. An licita sit appellatio a sententia Papæ ad futurum Concilium. II. 100. b. De judicio Concilii Chalcedonensis circa damnationem trium Capitulorum. II. 103. a. Plura Concilia usa sunt traditione ad condemnationem hæresum. II. 299. a.

An a Concilio generali possit damnari Papa. III. 46. b. An concilium sit supra Papam? *ibid.* An concilium possit errare errore facti? *ibid.* Quid dicendum de sententia excommunicationis lata in Honorium I. Papam a concilio. *ibid.* Quid dicendum de concilio Chalcedonensi? III. 65. b. In hoc damnatus est Nestorius, cum Eutychete, Theodoretus vero denuo in suam sedem restitutus. III. 71. b. Theodosius Imp. urgente Eutychete convocavit concilium prædatorium Ephesinum, in quo S. Flavianus ob accepta vulnera obiit. *ibid.* a. & b. Concilium Lateranense absolvit Petrum Lombardum Magistrum Sententiarum de hæresi accusatum. III. 184. b. & *seq.* An S. Bonaventura putarit confirmationem institutam post mortem Apostolorum in Concilio Meldensi? III. 192. a. Concilium Meldense docuit Chrisma conficere, non autem confirmationem instituit. *ibid.* Concilium Arelatense non erat plenarium. III. 300. b. & 301. a. Cur Concilium Eliberitanum potestatem baptizandi deneget bigamis, & iis, qui Baptismum integre non receperunt? III. 281. b. Concilium tertium Carthaginense vere est celebratum. III. 290. b. & *seq.* Concilium plenarium, de quo Augustinus adversus Donatistas affirmat, ad ejus auctoritatem & robur productam antiquam unius Baptismatis consuetudinem, videtur esse Nicænum, sed non istud solum intelligit. III. 300. a.

Concilium Aurelianense an reprobarit admixtionem aquæ vino consecrando? IV. 62. a. & b. Concilium Meldense non instituit Sacramentum Confirmationis, sed institutum præsupponens docuit conficere Chrisma, & præscripsit ritus observandos in confirmatione. IV. 8. b. Concilium Florentinum quando sit finitum; est magnæ auctoritatis. IV. 14. b. Concilium Nicænum damnavit Photinum. IV. 22 b. Præter Episcopum etiam simplex Sacerdos potest ex dispensatione, vel facultate extraordinaria conferre Sacramentum Confirmationis. IV. 24. a. & *seq.* Id probatur ex Concilio Florentino contra Herminier. *ibid.* Idem ex Tridentino, ac S. Gregorio M. *ibid.* Dogma transubstantiationis antiquius est Concilio Lateranensi. IV. 86. b. Concilium Tridentinum ordinat, ut prima tonsura initiandi prius confirmentur: an hoc sit de consilio vel præcepto? IV. 32. b. & *seq.* Vid. *Constantiensis*.

Concilium Milevitanum demonstrat gratiam ab augustino constitui in inspiratione Sanctæ charitatis. V. 110. b.

Concio. An, & quo pacto possit de prædestinatione Sanctorum haberi Concio? I. 63. b. & *seq.*

An Zenonis Episcopi Veronensis Conciones sint apocryphæ. I. 184. a. Formæ Sacramentorum non sunt promissionis, aut concionis, sed consecrationis. III. 197. b. Vid. *Concionator*. An munus habendi conciones sit actus ordinis? III. 210. a. Cur ad valorem Sacramentorum requiratur intentio, & cur non ad valorem concionis? III. 216. a. Munus habendi concionem non competit lectori. IV. 262. a. An hoc competat Subdiacono? IV. 267. b. An Diacono? IV. 268. a. An Sacerdotium sit solum ob munus concionandi? IV. 272. a.

Concionator an peccet graviter, si in peccato gravi constitutus concionem verbi divini habet? III. 209. b.

Concrematio. Vid. *Crematio*.

Concubina. De pœnis Sacerdotis concubinam alentis. III. 209. b. An & quæ Sacramenta possint peti a Sacerdote concubinario. III. 211. a. Cur uxores secundariæ antiquorum Patrum vocentur in scriptura concubinæ? IV. 332. a.

Concubinarius. Neganda est S. Communio publicis concubinariis. IV. 105. b.

Concubitus cum muliere non fuit peccatum dæmonum. I. 263. a. An generatio hominum in Paradiso esset facta per concubitum carnalem. I. 314. b. *tot. cap.* XI. Vid. *Coitus*.

Concupiscentia quid sit? est pœna peccati Adæ. I. 320. a. An sit peccatum. I. 324. b. Qualiter explicetur a S. Augusti-

no,

no, qualiter a Pelagianis, & Manichæis. I. 325. a & *seq. cap.* I. II. & III. An possit vinci sine gratia. *ibid.* Concupiscentia nostra an sit peccatum originale. II. 11. a. Quid sit *in*, & *cum* peccato. II. 12. a. In peccato originali est pœna peccati, peccatum, & causa peccati. II. 14. a. Seminatrix concupiscentia transfudit peccatum originale in posteros, II. 14. b. Vincitur per gratiam efficacem. II. 40. b. Et causa efficax peccati. II. 82. b. *tot. cap.* IV. & V. Concupiscentia an tollat voluntarium aut liberum. II. 225. a. Est pœna peccati originalis. II. 240. a. An in Christo impotentia peccandi proveniebat a carentia concupiscentiæ? III. 51. b. In baptizatis manet concupiscentia, vel fomes ad peccatum inducens. III. 325. b. Cur in baptizatis remaneat concupiscentia, mortis necessitas, & aliæ miseriæ vitæ. III. 326. a. & b. Aliqui requirunt ad pœnitentiam charitatem Dei initialem, qua diligitur super omnia ita, ut non sufficiat attritio servilis, nec charitas concupiscentiæ, aut spei. IV. 144. a. & b.

Juxta Bajum cupiditas, seu concupiscentia naturalis, quam homo invitus patitur, est peccatum. V. 97. a. cupiditas indeliberata, cui homo libere non consentit, non prohibetur præcepto *non concupisces*. *ibid.* In quo sensu concupiscentia ab Augustiniano, & Tridentino dicatur peccatum? *ibid.* Illa propositio Baji: *Omnis humana actio deliberata est Dei dilectio, vel mundi; si Dei, charitas Patris est; si mundi, concupiscentia carnis, hoc est, mala est*. Varios continet errores. V. 98. a. *ac* 105. a. & *seq.* Bellelli admittit dari in homine concupiscentiam indeliberatam, a peccato immunem. V. 112. b. Nec in præcepto *non concupisces* comprehensam. *ibid.* Quid Norisius scripserit de concupiscentia? V. 132. b. Non est in Bajo damnata eorum opinio, qui tradunt, non posse creaturam rationalem condi a Deo cum perduelli concupiscentia. V. 132. a. *tot.* §. VII. Concupiscentiam esse in se malam, ait Contensonius, Du Hamel, Herminier, Petavius, & Augustiniani. V. 133. a. Appetitus tendens in objectum secundum sensum delectabile non est ipsa concupiscentia, ut putant Pelagiani. *ibid.* a. & *seq.* Quid S. Thomas sentiat de concupiscentia? *ibid.* b. Quid Soto sentiat de concupiscentia? *ibid.* Quid Bellarminus sentiat de concupiscentia? *ibid.* & *seq.* Ex concupiscentia, & morte tanquam effectibus ostenditur contra Pelagianos peccatum originale. V. 134. b. & *seq.* Idem probatur contra Manichæos. V. 135. a Mors, & concupiscentia nequeunt Deum habere Auctorem, sed sunt pœna peccati. V. 135. b.

Berti, & Bellelli doctrina, quod gratia efficax sit reponenda in delectatione victrice, quæ superat minores gradus concupiscentiæ, Catholica est, non Jansenia. VI. 74. a. Idem docuerunt plures Doctores. *ibid.* & *seq.* Solvuntur objectiones Anonymi contra gradus concupiscentiæ, & gratiæ allatæ. VI. 106. b. & *seq.* Affirmatur dari gradus in concupiscentia, & delectatione. VI. 118. a. & b. Bajus docet, pravos concupiscentiæ motus etiam indeliberatos esse peccata. VI. 171. a. Propositio hæc Berti: *Gratia efficax est victrix delectatio, sive charitas, quæ superat contrariam concupiscentiam*, non ex Jansenio, sed S. Augustino est desumpta. VI. 70. a. & b. Idem sentiunt alii Doctores. *ibid.* & *seq.* Omnia peccata proveniunt ex mala concupiscentia, & delectatione. VI. 72. b. Vid. *Gratia*. Quid Quesnellius teneat de concupiscentia, & charitate? VI. 182. b. De libero arbitrio hominis post lapsum docuit Bajus propositiones tredecim, in quibus evertit liberum arbitrium, dicit omnia peccatorum opera esse peccata, si fiunt sine charitate, quia proveniunt ex concupiscentia noxia; ac quomodo Augustiniani istos errores declinent? VI. 170. a. & *seq.*

Concursus simultaneus, quo Deus conservat causas a se productas, non vocatur in dubium. I. 103. b. Concursus Populi in magna festivitate non excusat ab integritate confessionis. IV. 187. a.

Condignus. Meritum *de condigno*. V. *Meritum*.

Conditio. Ad generationem in divinis non requiritur præexistentia Patris, sed sufficit conditio originis. I. 194. a. Quænam conditiones legis. II. 175. a. & *seq.* Conditionis error in Matrimonio est substantialis. IV. 316. a. & b. Quid sit intelligendum hoc impedimento. IV. 317. a. Olim civili jure conjugia servorum erant nulla. *ibid.* De pœna liberæ nubentis scienter servo. *ibid.* An liberti & libertinæ conditio annullet contractum Matrimonii. *ibid.* Cum his nequibant Senatorum filii, aut filiæ contrahere. *ibid.* Inter Christianos Matrimonia servorum sunt rata, etsi Domini sint inviti. *ibid.* Quid si autem pars libera nesciat conditionem alterius? aut si hac comperta alteram carnaliter cognoscat. *ibid.* a. & b. An proles sit libera nata ex uno parente servo. IV. 317. b.

Conditio. Quando valeat Matrimonium sub conditione contractum. IV. 316. b. & *seq.* Quid si una pars ante purificatam conditionem contrahat cum alia. *ibid.* An Matrimonium sub conditione initum causet impedimentum publicæ honestatis. *ibid.* Quid de conditione turpi, aut impossibili. IV. 317. a. Aut substantiæ Matrimonii repugnante. *ibid.* Quæ conditiones Matrimonii substantiæ repugnent. *ibid.* An integritas creationis debita fuerit creaturæ innocenti, ac conditio naturalis? an vero donum naturæ superadditum beneficentia conditoris? V. 119. n. III. & *seq.*

Conditionatus. Futura conditionata cognoscit Deus. I. 98. b. & *seq.* Conditionata explicantur. *Ibid.* & 114. b. & *seq.* An ea cognoscantur per scientiam mediam? I. 115. b. Usque ad sæculum octavum nunquam fuit audita forma conditionata. III. 202. a. Postea autem fuit adhibita in administratione Sacramentorum, probata, & recepta. *ibid.* b. Licitum est uti forma conditionata, præsertim in Baptismo, & Pœnitentia. *ibid.* Sed quando. *ibid.* De intentione conditionata. Vid. *Intentio*, vel *Causa*.

Condonatio. Reparatio hominis non fuit condonatio, sed actus judicii, & justitiæ. III. 110. a.

Condono. An Deus olim condonarit peccata sine ulla satisfactione? III. 117. a. & b. Quomodo Deus peccata condonet? *ibid.* An Deus peccasset contra justitiam, si sine pœna condonasset peccata nostra? III. 102. b. & *seq.*

Confessarius non potest absolvere eum, qui sequitur opinionem minus probabilem stantem pro libertate, si hanc opinionem nolit dimittere. II. 259. b.

Sacerdos peccati mortalis sibi conscius, ac celebrare coactus, non habita copia confessarii, tenetur ex præcepto quamprimum confiteri. IV. 109. a.

An teneamur confiteri peccata confessario aliunde jam nota. IV. 183. b. Non potest quis confessionem dividere sua peccata mortalia duobus vel pluribus confitendo, sed nulli omnia. IV. 186. b. An possim uni confiteri peccatum grave, deinde alteri levia. *ibid.* Quo jure teneatur ad sigillum Sacramentale. IV. 188. a. Quæ pœna in fractores sigilli sit lata. *ibid.* An possit hoc violare, si secus ipsi immineret grave damnum. *ibid.* a. & b. An confessarius possit Episcopo revelare impedimenta pœnitentium contrahentium, si ea sciat e confessione, aut irregularitates ad S. Ordines accedentium. *ibid.* An potuerit violare sigillum in confessione publica. *ibid.* An compellatur mentiri, vel pejerare, si interrogetur de crimine sibi e confessione noto. *ibid.* An confessarius nec possit revelare crimina e confessione sibi nota, quæ sunt nociva toti communitati: v. gr. conspirationem, eversionem civitatis. IV. 188. b. An teneatur ad sigillum, si non absolvit pœnitentem. *ibid.* An is teneatur ad sigillum, qui se fingit confessarium. *ibid.* Confessarius audiens confessionem Sacramentalem complicis in peccato turpi contra sextum præceptum incurrit excommunicationem Papæ reservatam, & invalide absolvit. IV. 193. a. & 196. b. Qualis confessarius possit eligi ab eo, qui habet licentiam ex Indulto Apostolico eligendi, quem voluerit. IV. 195. a. De scientia, & prudentia confessarii. *ibid.* b. Quæ pœnæ statutæ confessario ad turpia in confessione sollicitanti. *ibid.* & *seq.* Quid sit sollicitatio in confessione. IV. 195. b. De illius sagacitate. IV. 196. a. Quibus indiciis possit agnoscere, peccatorem esse indispositum ad absolutionem recipiendam. *ibid.* Quomodo confessarius cum rudibus instituat examen. *ibid.* Quænam caveat in examine. *ibid.* Si audiat peccatum, quod absolvere non potest, non ultra pergat. *ibid.* Confessarius per absolutionem non declarat peccata a Deo jam esse dimissa, sed ipse auctoritate a Deo accepta eadem peccata relaxat. IV. 166. a. & 200. a. & b. & 202. a. & b. Et vere exercet actum judicialem. *ibid.* Erga consuetudinarios, & occasionarios Confessarius non sit nimis facilis, nec nimis difficilis. IV. 204. b. & *seq.* Increpantur confessarii, qui omnes indiscriminatim absolvunt. IV. 204. b. Quando absolutionem neget, quando det, quando differat. IV. 205. a. Si negat, vel differat, inculcet contritionem. *ibid.* In mortis articulo potest nemini etiam perditissimo negare absolutionem, si petat. *ibid.* An ægrotus sit absolvendus, si subito destituatur loquela, ac omni sensu exteriori, si prius petiit confessarium, ac Pœnitentiæ signa dedit. *ibid.* b. Quid si nec ante dederit signum, Christiane tamen vixerit. *ibid.* & *seq.* Quid si vixerit scelerate. IV. 206. a. An & qualiter injungere possit satisfactionem. IV. 212. a. & b. An etiam debeat. IV. 213. b. Cur confessarius non possit sine injuncta satisfactione peccata dimittere, ut fecit Christus. IV. 214. a. Errat confessarius, pro gravissimis peccatis leves injungendo satisfactiones. IV. 215. b. Confessarius sciat antiquos Canones de Pœnitentia. IV. 216. a. Satisfactio est determinanda judicio confessarii. *ibid.* Potest diminuere satisfactionem ob vehementiam contritionis, aut si pœnitens jam ultro aliqua opera bona perfecit, aut si est ægrotus. IV. 216. b. Confessarius in pœnitentia injungenda attendat personarum conditionem, qualitatem, ætatem, sexum, ac deliberationem. *ibid.* Quæ opera pro satisfactione imponat. *ibid.* & *seq.* An ob peccata publica possit publicam satisfactionem imponere. IV. 217. a. Si confessarius peccatori gravi levem imponit pœnitentiam, pœnitens aliam ultro addat. IV. 217. b. An confessarius possit immutare pœnitentiam ab alio injunctam. IV. 218. b. An ad hoc necessaria sit iteratio confessionis. *ibid.* De situ, & habitu confessarii. IV. 227. a.

Confessio Augustana, & Zuvinglius negant in Missa fieri Sacrificium. IV. 113. a. Missas privatas calumniantur Novatores hæretici, easque quæstus causa introductas asserunt Confessionis Augustanæ compilatores. IV. 119. b. Vi Confessionis Augustanæ administratio Sacramentorum ad Sacerdotes, & horum ordinatio ad Episcopos, non autem ad Magistratum sæcularem, & plebem spectat. III. 204. a. Vid. *Pœnitentia*. Quas calumnias protulerint in Cæremonias Confessio Augustana, & Calvinus? III. 252. b. Non ausi sunt Melanchthon, Œcolampadius, & Confessio Augustana cum aliis hæreticis negare, crimen esse, non servare cæremonias. III. 243. b.

Confessio Sacramentalis est præceptum leve. II. 202. b. An Sacerdos in peccato mortali constitutus debeat præmittere celebrationi confessionem, vel an sufficiat contritio? III. 209. b. Si urgente necessitate celebravit in peccato mortali sine prævia confessione, tenetur quamprimum confiteri. *ibid.* An contritio sine voto confessionis tribuat remissionem peccatorum? III. 228. a. Quorum Sacramentorum receptioni præmittenda sit confessio? *ibid.* Qualis confessio spectet ad Sacramentalia. III. 242. a. Ad Martyrium requiritur ex parte Martyris Baptismus, aut votum illius, libera acceptatio mortis, ut sit membrum Ecclesiæ, charitas, contritio, aut confessio de peccato commisso, & ut nullum Sacramentum contemnat. III. 324. a. Adulti sacramentalem confessionem præmittant receptioni confirmationis. IV. 30. a. An habens peccatum mortale ex præcepto teneatur præmittere confessionem, vel an sufficiat contritio? *ibid.* An Regulares in Paschate nequeant communionem dare, aut confessiones audire fidelium? IV. 99. b. An Sacerdos possit negare communionem peccatori occulto, si petat in loco privato, ac Sacerdos peccatum sciat ex sola confessione? IV. 105. b. & *seq.* Communicans non sit sibi conscius peccati mortalis. IV. 109. a. Unde præmittatur confessio necesse est, ita ut non sufficiat contritio. *ibid.* Per confessionem sacrilegam non satisfit præcepto Ecclesiastico de facienda confessione in Paschate. IV. 109. a. & b. Actus pœnitentis contritio, confessio, & satisfactio sunt quasi materia pœnitentiæ. IV. 142. a. Lutherani duas pœnitentiæ partes constituunt, terrorem conscientiæ incussum ex agnitione peccati, & fidem conceptam ex Evangelio, seu absolutione, qua quis credit, sibi remissa esse peccata. *ibid.* Quod ad pœnitentiam salutarem dictæ requirantur tres partes, contritio, confessio, & satisfactio, conveniunt Catholici declarantes illud exemplo filii prodigi, publicani, & Ninivitarum. *ibid.*

Confessio datur triplex, fidei, laudis, & peccatorum. IV. 164. a. Explicantur. *ibid.* a. & b. Cur Symbolum Apostolorum vocetur

cetur confessio. *ibid.* b. Laudis & fidei confessio potest esse sine confessione peccatorum, sed non vicissim. *ibid.* Vocatur etiam Exomologesis. *ibid.* Quomodo differant confessio Sacramentalis, & forensis. *ibid.* Judæi erant adstricti confessioni peccatorum. *ibid.* Item & Ethnici. *ibid.* Quomodo Judæi & Ethnici eam faciant. *ibid.* Soli Hæretici eam rejiciunt ut legem gravissimam, ac tyrannicam. IV. 165. a. Enumerantur hi hæretici. *ibid.* Aliqui eam ab Ecclesia introductam calumniabantur. *ibid.* Lutherani & Calvinistæ rejiciunt auricularem confessionem. *ibid.*

Confessionis necessitas. Confessionem Sacramentalem esse præscriptam præcepto Divino, probatur ex S. Litteris. IV. 165. a. Ex iisdem probatur, eam debere esse auricularem. *ibid.* b. Cur sine confessione peccata non remittat Pœnitentia, sicut facit Baptismus. IV. 166. b. Confessionis auricularis necessitas probatur majorum traditione, & continuo Ecclesiæ usu. *ibid.* Hujus necessitas probatur ipsorum testimonio. IV. 170. a. Propter pudorem non est omittenda peccatorum confessio. IV. 167. b. *& seq.* Non differatur usque ad articulum mortis. IV. 169. b. Sacramentalis confessio commendatur ex miraculis. IV. 170. b. Probatur, hanc jam in usu fuisse ante Innocentium III. IV. 166. b. *& 170. b. & seq.* Quid dicendum de facto Nectarii Episcopi, & Eudæmonis confessionem prohibentium. IV. 170. b. *& seq.* Hanc ante apostasiam concessit Novatianus. IV. 171. b. Deinde vero negavit. IV. 165. a. Cur etiam in Confessionibus publicis confessarius teneatur ad secretum. IV. 172. a. Confessio publica qualiter erat præcepta. *ibid.* An sufficiat confessio soli Deo facta. IV. 166. b. *tot. cap.* I. Solvuntur objectiones contra confessionis Sacramentalis necessitatem allatæ. IV. 170. b. *& seq.* Hujus necessitas probatur ex Gratiano, & Ducibus Scholarum. IV. 174. b. Sententia, quod contritio justificet, non excludit Confessionem. *ibid.* *& 200. a. & b.* Sed eam in voto includit. IV. 176. a. Solvuntur objectiones ex Gratiano, S. Thoma, S. Bonaventura, & Scoto desumptæ. IV. 174. b. *& seq.* Confessio peccatorum est necessaria necessitate medii. IV. 176. a. *& seq.* Christus dimisit peccata sine confessione. IV. 176. b. *& 177. a.* Cur non omnes in necessitate sint Ministri Pœnitentiæ & confessionis, sicut in Baptismo. *ibid.* Cur in lege nova, & non in veteri sit præcepta peccatorum occultorum confessio. *ibid.* Necessaria est ad confessionem Sacramentalem manifestatio omnium peccatorum, sive hæc sit publica, sive privata. IV. 178. b.

Confessio publica aliquando fuit in usu. *ibid.* Hæc aliquando erat præcepta ab Ecclesiarum Pastoribus. IV. 179. a. An fuerit Sacramentalis? *ibid.* Confessio publica non semper est suadenda, minus ad eam obligat lex Divina aut Ecclesiastica. IV. 178. b. *& 179. a. & b.* Probatur confessioni publicæ semper esse præmissam secretam. IV. 179. a. *& b.* Quæ peccata in confessione publica exponebantur? *ibid.* *& 223. a.* An distinguatur ab exomologesi? IV. 179. b. Confessionis generalis de peccatis totius vitæ est consuetudo antiquissima, & laudabilis. IV. 180. a. Quomodo fiat? *ibid.* Confessio per nutus est valida, sed tunc tantum, si non adsit usus linguæ. *ibid.* b. Unde S. Franciscus non probavit Fratris confessionem per nutus amore silentii factam. *ibid.* Quid dicendum de confessione per litteras facta? *ibid.* Qualem absolutionem curatus dare possit ad similem confessionem. IV. 181. b. Exempla contraria loquuntur de absolutione a Censuris, non de Sacramentali. IV. 180. b. *& seq.* confessio significatur per leprosos mundatos, & Lazarum suscitatum. IV. 181. a. In quo sensu utilior sit confessio tempore necessitatis facta laico præsenti, quam Sacerdoti absenti per litteras? *ibid.* Quid dicendum de confessione scripta, quam pœnitens præsens dat confessario exprimens signum doloris? IV. 181. b. Cur valeat Matrimonium inter absentes, & cur non confessio? *ibid.* Quid dicendum de confessione, quam Moniales faciebant Sacerdoti per Superiorissam? IV. 182. b.

Confessionis conditiones, quæ & quot sint. IV. 182. b. Necessaria est confessio omnium mortalium, quorum memoria habetur. IV. 177. b. *& seq. & 182. b. & 183. a. & b.* Peccata venialia sunt materia sufficiens confessionis, ac recte & utiliter in confessione exponuntur. IV. 178. b. *& 183. a.* Sed non sunt materia necessaria. *ibid.* Quæ remedia præter confessionem, quibus delentur venialia? IV. 183. a. An Ecclesia possit præcipere confessionem venialium certis temporibus, v. gr. in Paschate peragendam, si non commisit mortale per totum annum? *ibid.* Religiosis, & Monialibus injungitur confessio saltem in mense semel peragenda. *ibid.* An idem peccatum possit bis confessione expiari, cum secunda vice non tribuat remissionem peccatorum; & quæ utilitas talis repetitionis? IV. 183. b. An exprimenda in confessione ea peccata, quæ confessario jam aliunde sunt nota? *ibid.* An peccata in confessione per oblivionem omissa, sint in alia confessione exponenda? *ibid.* Nequit unum mortale per confessionem remitti sine altero. IV. 178. b. *& 183. b.* Cur hoc fiat in judicio sæculari? IV. 183. b. Quænam circumstantiæ peccatorum exponantur confessione? *ibid.* *& seq.* An illæ, quæ speciem mutant? IV. 184. a. An illæ, quæ peccatum intra eandem speciem aggravant. *ibid.* An talis circumstantia sit consuetudo? IV. 184. b. Quænam sint tales circumstantiæ? *ibid.* An etiam circumstantiæ peccatum imminuentes sint aperiendæ? IV. 185. a. An peccata dubia sint in confessione exponenda? *ibid.* Lutherus in hoc contrarius damnatur a Leone X. *ibid.* An peccatum dubium sit materia sufficiens absolutionis, si aliud non habeatur? IV. 185. b. Cur scrupulosi non permittantur confiteri peccata dubia? *ibid.* An complex in confessione olim potuerit manifestari, ac etiamnum possit? IV. 186. a. Ac quando? *ibid.* Plura habens peccata mortalia nequit aliqua confiteri confessario A. aliqua confessario B. IV. 186. b. An possit quis uni confiteri peccatum grave, deinde alteri venialia? *ibid.* Quænam causæ excusent ab integritate confessionis? *ibid.* *& seq.* Confessio sit libera, & quænam causæ integritatem impediant? IV. 187. a. Quæ dissuadeant confessionis dilationem? *ibid.* Confessioni præmittendum est examen, & quomodo? *ibid.* a. *& b.* Confessio sit verax. IV. 187. b. Quale sit peccatum mentiri in confessionali. *ibid.* In confessione pœnitens se non excuset, nec alios accuset. *ibid.* *& seq.* Confessio debet esse secreta. IV. 188. a. Vid. *Sigillum*. Datur causa excusans ab integritate confessionis, sed non datur causa excusans a sigillo, etsi æqualiter obligent integritas & sigillum Jure Divino. *ibid.* a. *& b.* Confessio sit conjuncta cum spe veniæ. IV. 189. a. Ex hujus defectu confessio Judæ proditoris fuit infructuosa. *ibid.* An possit dari confessio valida, & informis. IV. 189. b. Quid sit confessio cum fictione suscepta. *ibid.* An ad confessionem sufficiat attritio formidolosa. *ibid.* An sufficiat ad confessionem validam & fructuosam, ut quis confiteatur peccata memoriæ occurrentia, ac de iis tantum conteratur, si plura commisit. *ibid.* Est quasi materia Pœnitentiæ. *ibid.* *& seq.*

Confessionis Minister. Lutherus dixit omnes habere potestatem absolvendi, qui gerunt munus Pastoris, etsi hoc faceret diabolus in specie humana. IV. 190. b. Refutatur. *ibid.* *& seq.* Calvinus exceptis fœminis & laicis eam omnibus tribuit. IV. 190. b. Waldenses eam tribuunt omnibus fidelibus pie viventibus, & denegant eam Sacerdotibus improbis. *ibid.* Quomodo hi hæretici explicent illud: *Quæcumque solveritis* &c. *ibid.* Flagellantes unde sic dicti. *ibid.* Perierunt absolutionem a laicis. *ibid.* An Diaconi in absentia Sacerdotis absolvere potuerint urgente necessitate. *ibid.* *& 191. b.* An unus possit simul a pluribus absolvi. IV. 190. b. *& 192. b.* Episcopi, & Sacerdotes tantum sunt Ministri Sacramenti Pœnitentiæ. IV. 165. b. *& 190. b. & seq.* Confessio olim Diacono facta in absentia Sacerdotis tempore mortis non fuit Sacramentalis. IV. 190. b. *& 191. b.* Plures in mortis articulo absente Sacerdote confessionem deposuerunt apud laicos, sed non erat necessaria ad salutem, nec Sacramentalis. IV. 192. a. An nec utilis. *ibid.* Quomodo intelligendum illud: *Confitemini alterutrum peccata vestra*. IV. 192. b. Sacerdos, ut sit Minister legitimus extra mortis articulum debet habere jurisdictionem, & approbationem ab Episcopo. IV. 193. b. Sacerdos in ordinatione accipit potestatem absolvendi, per jurisdictionem autem, & approbationem acquirit subditos, in quos exercere possit potestatem. *ibid.* An Sacerdos sine ista approbatione & jurisdictione nec veniale peccatum dimittere possit. *ibid.* Regulares fiunt ministri respectu suorum confratrum per approbationem suorum Superiorum. *ibid.* Ut possint excipere confessiones secularium, debet accedere approbatio Episcopi illius Diœcesis, in qua volunt confessiones excipere. *ibid.* Quid insuper in Regulari requiratur, ut possit excipere confessiones Monialium. IV. 194. a. An Parochus possit audire confessiones in alia Parochia, anque is amissa Parochia amittat jurisdictionem. *ibid.* Etiam Regulares subire tenentur examen Episcopi, si hujus idoneum videatur pro danda approbatione. *ibid.* An is, qui injuste in examine est reprobatus, possit excipere confessiones. *ibid.* Episcopus potest facultatem audiendi confessiones sæcularium, aut etiam Monialium Regularibus coarctare, revocare, aut suspendere. *ibid.* An hoc etiam procedat de Monialium confessione jurisdictioni Regularium subjectarum. IV. 193. b. *& seq.* An examen subire etiam debeat is, qui in aliqua Academia est laurea decoratus, vel Doctoris munere fungitur. IV. 194. a. Confessarius audiens confessionem complicis in peccato turpi quas pœnas incurrat. IV. 195. a. *& 196. b.* Quæ pœnæ sint latæ in confessarium sollicitantem ad turpia in confessione. IV. 195. b. Quot modis sollicitatio possit fieri in confessione. *ibid.* Confessarius audiens peccatum sibi reservatum desistat ab ulteriori auditione. IV. 196. a.

Confessionis tempus. An quis post lapsum in peccatum grave illico teneatur ad confessionem. IV. 196. b. Et in quibus casibus. *ibid.* Cur teneamur ad confessionem semel in anno peragendam. IV. 197. b. Præcepto annuo confessionis satisfacit, qui confitetur Regulari, & non Parocho suo. *ibid.* Quisnam in Decreto Conc. Lateran. intelligatur nomine, *Proprii Sacerdotis*. IV. 198. a. Per confessionem sacrilegam non satisfit præcepto confessionis annuæ. IV. 199. a. Veteres dabant operam, ne confessio certis temporibus intermitteretur. *ibid.* a. *& b.* Eadem jam fuit præmissa Communioni in prima Ecclesia. IV. 199. b. Medicus tenetur monere ægrotum ad confessionem. *ibid.* Frequens confessio suadetur. *ibid.* Item & generalis semel in vita. IV. 200. a. Quid dicendum de confessione, & absolutione puerorum. IV. 203. b. An actus Pœnitentis sint materia essentialis confessionis Sacramentalis. IV. 206. a. Cur absolutioni necessario præmittatur contritio, & confessio; & cur non satisfactio. IV. 210. a. An confessio debeat repeti, si confessarius velit immutare pœnitentiam ab alio injunctam. IV. 218. b. Quænam crimina publica confessione non puniebantur. IV. 223. a. An etiam Clerici delinquentes debuerunt facere confessionem publicam. *ibid.* Confessiones laicorum, maxime mulierum fiant in patenti loco. IV. 227. a. Non autem in Sacristia. *ibid.* Qualiter instructum sit confessionale. *ibid.* An ortum solis, aut post hujus occasum non audiantur confessiones mulierum. *ibid.* De situ, & habitu confessarii. *ibid.* Ac Pœnitentis. *ibid.* Confessionis consummativam est Extrema Unctio. IV. 228. a. An is, qui potest deponere confessionem, teneatur jure Divino suscipere Extremam Unctionem. IV. 248. a.

Confessionale qualiter sit instructum. IV. 227. a.

Confessor. Quinam sint Martyres, & quinam confessores? III. 322. b. *& seq.*

Confidentia. Baptismus dicitur sigillum fidei ob invocationem SS. Trinitatis, & professionem Incarnationis Dominicæ, non vero ob singularem confidentiam Hæreticorum. III. 251. a.

Confirmatio probatur, quod sit Sacramentum. III. 184. b. Quomodo hoc Sacramentum sit necessarium? III. 191. b. Eandem Melanchthon vocat otiosam ceremoniam. III. 194. a. Majorem blasphemiam ei infert Calvinus. *ibid.* Vitcleffus dicit eam a diabolo introductam. *ibid.* Meldense Concilium de confectione Chrismatis egit, non autem confirmationem instituit. III. 192. a. Volunt hæretici confirmationem nec mediate institutam a Christo. III. 194. a. An S. Bonaventura putarit confirmationem esse institutam post mortem Apostolorum in Concilio Meldensi; Pœnitentiam autem ab Apostolis? III. 192. a. An in confirmatione Ecclesia mutarit materiam, impositioni manuum substituendo inunctionem Chrismatis? III. 196. b. *& seq.* Confirmationi præmittatur confessio. III. 228. a. Confirmatio imprimit characterem. III. 238.

III. 238. a. Et ideo nequit iterari. *ibid.* b. *& seq.* Per confirmationem constituimur Milites Ecclesiæ. III. 239. a.

Confirmatio debet præcedere ordinationem. IV. 296. b. Inter quos ob confirmationem contrahatur cognatio spiritualis. IV. 319. b. An Extrema Unctio æque nequeat iterari, ac confirmatio. IV. 249. b.

Confirmationis nomen, & definitio. Quid sit confirmatio? IV. 1. b. Unde hoc nomen Confirmatio? IV. 21. a. Dicitur quoque *Perfectio, Consummatio, Chrisma*: cur Græci eam vocarint unguentum perenne? IV. 1. b. Cur vocetur *Sigillum*, cur *impositio manus*? IV. 2. a. In quo sensu utantur hoc vocabulo Rhetores, & jurisconsulti? *ibid.* Quomodo fideles dicantur confirmari a Diaconis? *ibid.* Explicantur vocabula chrismatis, & unctionis. *ibid.* Impositio manus non est semper Sacramentalis. *ibid.* De impositione manuum, quæ fit in Ordinum Diaconatus, Presbyteratus, & Episcopatus collatione. *ibid.* Item de ea, quæ facta olim fuerat publice pœnitentibus. *ibid.* Per manuum impositionem etiam recipiebantur hæretici. *ibid.* Aut per unctionem Chrismatis. IV. 2. b. Imponens manus non dat Spiritum S. sed orat, ut veniat super eum, cui manus imponit. *ibid.* Quinam hæretici repudiarint hoc Sacramentum? *ibid. & seq.*

Confirmatio est verum, ac proprium novæ legis Sacramentum. IV. 3. a. *&* b. Probatur Scriptura, & traditione. *ibid.* Negat Scotus ex Scriptura probari posse hoc Sacramentum, sed non negat confirmationem esse Sacramentum. *ibid.* a. Cur noviter confirmati non loquantur linguis? *ibid.* b. Non soli Apostoli, sed etiam eorum successores Episcopi sunt Ministri confirmationis. *ibid. & seq.* An Apostoli per manuum impositionem contulerint gratiam linguarum, & miraculorum, sine gratia aliqua interna? IV. 4. a. *&* b. An Ananias ad Saulum veniens huic per impositionem manuum contulerit confirmationem, vel solummodo visum corporalem? *ibid.* An Novatiani ad Ecclesiam redeuntes fuerint iterum confirmati, & ordinati? IV. 6. a. Confirmationis Sacramentum non derogare Baptismo probatur. IV. 8. a. Quomodo intelligendum illud, quod asseritur de his duobus Sacramentis, *Unum sine altero Sacramentum perfici non posse. ibid.* a. *&* b. Olim Confirmatio conferebatur statim post Baptismum, quæ consuetudo nunc etiam viget apud Græcos. IV. 5. b. *&* 6. a. *&* 8. b. *&* 29. a. Cur, & quando apud Latinos desiit. IV. 8. b. Quando conferebatur cum Baptismo. IV. 7. a. *&* b. Baptizati a Philippo Diacono confirmationem receperunt a Petro & Joanne. IV. 7. b. An confirmatio olim dabatur sola impositione manuum? IV. 6. a. Etsi per confirmationem non amplius detur gratia linguarum, confirmatio minime cessat esse Sacramentum. IV. 7. b. Sed vere adhuc Spiritus S. datur. *ibid.* Patres non dixerunt, confirmationem esse solum aliquam ceremoniam. *ibid.* Cyprianus stetit pro confirmatione. *ibid.* a. *&* b. Testimonium Cyrilli Lucar, quod Ecclesia Græca non admittat confirmationem, nullam habet auctoritatem. IV. 7. a. *&* b. *&* 8. a. Idem dic de testimonio Alvares Monachi de Ecclesia Æthiopica, ac Guidonis Carmelitæ de Ecclesia Armenica. IV. 7. b. *& seq.* Confirmatio non derogat Baptismi Sacramento. *ibid.*

Confirmationis Institutor immediatus est Christus. IV. 8. b. Non Concilium Meldense instituit, sed institutam suppositit confirmationem. *ibid.* Docuitque conficere Chrisma, & ritus confirmationis. *ibid.* Nec Apostoli instituerunt. *ibid.* Quæ sunt instituta ab Apostolis, Sacramentalia sunt, non Sacramenta. *ibid.* Nulla creatura simplex potest instituere Sacramentum. IV. 9. a. Quando hoc Sacramentum institutum? *ibid.* a. *&* b.

Confirmationis materia. Quæ maledicta effuderint in Chrisma Lutherus, Kemnitius, Calvinus, Dallæus, & alii? IV. 10. a. Impositio manus est materia essentialis hujus Sacramenti. *ibid.* Per manus impositionem in confirmatione confertur Spritus S. *ibid.* Contra Joannem Morinum probatur, etiam apud Græcos impositionem manuum fuisse materiam hujus Sacramenti. *ibid.* b. *& seq.* Etiam unctio est confirmationis essentialis materia. IV. 11. a. Per quam pariter accipitur Spiritus S. *ibid.* Materia totalis est manus impositio, & unctio Chrismatis. IV. 11. b. Solvuntur objectiones negantium, impositionem manus esse materiam confirmationis. IV. 12. a. Solvuntur objectiones negantium, Chrisma esse materiam essentialem. *ibid.* b. *& seq.* Apostoli & Ecclesia nequeunt omittere, aut mutare materiam Sacramentorum a Christo præscriptam. *ibid.* An Apostoli confirmationem dederint per solam impositionem manuum sine unctione Chrismatis? *ibid.* Canon Arausicanus loquitur de unctione verticis tanquam ceremonia Baptismi, non de confirmatione. IV. 12. b. 13. a. *&* b. *&* 22. b. *& seq.* Eugenius IV. vocat instrumenta ordinum symbola munerum ab ordinandis exercendorum, Chrisma autem vocat Symbolum gratiæ. IV. 12. b. *& seq.* An fidei dogma sit, unctionem Chrismatis pertinere ad essentiam? IV. 14. a. *&* b. An ad Chrisma requiratur oleum olivarum, vel an sufficiat oleum ex amigdalis, nucibus &c. expressum? IV. 15. a. quomodo Græci conficiant Chrisma? *ibid.* a. *&* b. An Balsamum oleo sit permiscendum necessitate præcepti, aut omnino Sacramenti? IV. 15. b. *& seq.* Vid. *Chrisma*. An valeat confirmatio facta in oleo, & non in Chrismate? *ibid.* Pius IV. concessit Episcopis Indiæ, ut balsamo Indico, quod verum est balsamum, confirmarent. IV. 16. a. *&* b. An Sacramentum confirmationis sit iterandum, si est collatum in oleo simplici benedicto? *ibid.* Quid desuper statuerit Innocentius III. *ibid.* Consecratio Chrismatis jure ordinario pertinet ad Episcopos. IV. 16. b. *& seq.* An jure extraordinario licentia consecrandi Chrisma possit dari Sacerdoti simplici? IV. 17. a. An Eugenius IV. eam dederit Fratribus Minoribus Missionariis Indiæ? *ibid.* An Consecratio Chrismatis sit de necessitate Sacramenti, ita, ut nulla sit confirmatio facta in Chrismate non benedicto. *ibid.* b.

Confirmationis forma. Diversitas sententiarum circa eam. IV. 18. a. *&* b. Quam formam Latini adhibeant in confirmatione? *ibid.* b. Anque hæc proveniat ex Apostolica traditione? *ibid. &* 21. a. Oratio unctionem, & impositionem manuum præcedens non est forma confirmationis. *ibid.* Manus impositio interdum præcedebat, interdum sequebatur unctionem in confirmatione consuetam. *ibid.* Oratio modo ante confirmationem recitanda olim dicebatur a Sacerdote baptizante. IV. 19. a. Verba illa, quæ comitantur unctionem, id est: *Signo te signo crucis, & confirmo te Chrismate salutis, in nomine Patris &c.* sunt apud Latinos vera, & adæquata forma confirmationis. *ibid.* b. Aliquando hæc forma fuit mutata salva substantiali significatione verborum. *ibid. & seq.* Cur S. Gregorius M. formam confirmationis non commemoret? IV. 20. a. Græcorum formula, & quidem valida, est: *Signaculum doni Spiritus S. ibid.* Forma Græcorum non habet sensum ambiguum. *ibid.* b. Quare & qualiter Clemens VIII. & Benedictus XIV. præceperint, ut a Græcis confirmati denuo confirmarentur. *ibid. & seq.* An apud Græcos possint confirmare Sacerdotes simplices non Episcopi? *ibid.*

Confirmationis Minister. Photius quoslibet Sacerdotes esse contendit Ministros ordinarios confirmationis. IV. 21. b. Contra Græcos Schismaticos, Waldenses, Hussitas, Lutherum, Kemnitium, Calvinum, Dallæum, & alios hæreticos probatur, Ministrum ordinarium confirmationis esse Episcopum. *ibid.* Quod Episcopus sit Minister ordinarius Confirmationis, salva fide negari non potest. *ibid. &* 28. b. Idem de Sacerdote simplici teneri nequit. *ibid. & seq.* Quid Luciferiani senserint de confirmatione? IV. 22. a. *&* b. Quod soli Episcopi sint Ministri ordinarii confirmationis, probatur ex Patribus Græcis, & Latinis. IV. 21. b. *& seq.* Præter Episcopum etiam simplex Sacerdos potest ex dispensatione, vel facultate extraordinaria conferre Sacramentum confirmationis. IV. 24. a. *& seq. &* 28. b. Id probatur ex Concilio Florentino contra Herminier. *ibid.* a. Item ex Tridentino, ac S. Gregorio Magno. *ibid.* Etiam nunc Græci Presbyteri Episcopali charact re non insigniti conferunt Confirmationem. IV. 28. b. *& seq.* An Sacerdos simplex olim confecerit Chrisma auctoritate Apostolica? IV. 24. b. Aut saltem confirmationem contulerit? *ibid. & seq.* Abbates, & Chorepiscopi non sunt Ministri ordinarii confirmationis. IV. 26. b. *& seq.* An Episcopi sint Ministri ordinarii confirmationis ratione Ordinis Sacerdotalis, vel Episcopalis? IV. 27. a. Ut valida sit confirmatio facta a Sacerdote simplici, in Ecclesia Latina requiritur summi Pontificis delegatio, & in Ecclesia Græca perantiqua, & universim recepta consuetudo, quam Papa approbet, aut saltem permittat. IV. 27. b. An non sufficiat delegatio facta ab Episcopo? *ibid.* Chrismatio una erat facta ab initio Ecclesiæ, quam deinde Innocentius I. divisit in frontalem, quæ est Sacramentalis, & verticalem, quæ est ceremonialis Baptismi. IV. 28. a. Unctio energumeni potest fieri a Sacerdote ab Episcopo deputato, sed non est confirmatoria. *ibid.*

Confirmationis subjectum. Omnes homines sunt subjectum capax confirmationis, dummodo prius Baptismum receperint. IV. 29. a. An infantes, & parvuli possint confirmari? *ibid.* a. *&* b. Cur infantes & parvuli de facto primum post septennium confirmentur? *ibid.* b. An, & quare infirmi, amentes, & sontici, vel energumeni sint confirmandi? *ibid. & seq.* S. Bernardus inungens energumenum, ipsum a dæmonis potestate liberavit. IV. 30. a. Adulti Sacramentalem confessionem præmittant receptioni confirmationis. *ibid.* An habens peccatum mortale ex præcepto teneatur præmittere confessionem, vel an sufficiat contritio? *ibid.* a. *&* b. Adulti sciant etiam memoriter Orationem Dominicam, Salutationem Angelicam, & Symbolum Apostolorum, antequam recipiant confirmationem. *ibid.* Adulti sint in receptione confirmationis jejuni, unde confirmatio non conferatur post meridiem. *ibid.* Qua veneratione suscipiendum hoc Sacramentum, ita ut graviter peccent, qui illud contemnunt, aut negligunt. IV. 8. b.

Confirmationis necessitas. Dicunt plures, nullum esse præceptum de Sacramento confirmationis recipiendo, & sic neminem peccare graviter secluso contemptu, si non confirmetur. IV. 31. a. Berti propugnat necessitatem. *ibid.* Non quidem medii. *ibid.* b. Sed præcepti, non tantum Ecclesiastici, verum etiam Divini. *ibid.* Non respectu omnium, sed eorum, qui coram tyranno debent profiteri fidem, aut qui graves contra fidem patiuntur tentationes. *ibid. & seq.* An is sit arguendus de contemptu, qui data occasione neglecta non susciperet confirmationem? IV. 32. a. *&* b. Mortaliter peccant Episcopi, si notabilem negligentiam committant in conferendo Sacramento confirmationis, item & Parentes, Tutores, Domini, Parochi, si non urgeant receptionem confirmationis. *ibid.* b. Pariter confirmandi, si data occasione confirmationem suscipere negligunt. *ibid.* Novatus ob neglectam confirmationem persecutionis tempore negavit se Sacerdotem esse. *ibid.* Tridentinum ordinat, ut prima tonsura initiandi prius confirmentur: an hoc sit de consilio, vel præcepto? *ibid. & seq.* An primam tonsuram aut ordines suscipiens ante confirmationem incurrat irregularitatem? IV. 33. a. Viri, ac mulieres emittentes professionem Religiosam confirmationem recipiant ratione congruentiæ, non præcepti. *ibid.* Ecclesia olim non confirmatis negavit Eucharistiam. *ibid.* Confirmatio non differatur ad ætatem longævam. *ibid.*

Confirmationis effectus est duplex, gratia & character. IV. 33. a. *&* 38. b. Gratia illa non est donum linguarum. IV. 38. b. Sed est gratia sanctificationis, roborisque ac firmitudinis ad fidem profitendam, atque servandam. *ibid.* Probatur. II. 39. a. Gratiam Sacramento confirmationis conferri negant Lutherus, Calvinus, Kemnitius, Dallæus, ac Novatores propemodum omnes. IV. 33. a. *&* b. Contra hos probatur, confirmatione conferri aliquam gratiam sanctificantem. IV. 33. b. Gratia per confirmationem producta est augmentum gratiæ tribuens baptizato perfectionem, robur, ac firmitudinem. IV. 34. a. In confirmatione datur Spiritus S. ut fidelis fortiter confiteatur fidem. *ibid.* Per Confirmationem conferuntur dona Spiritus S. *ibid.* Gratia, quæ Sacramenti confirmationis effectus est, connotative differt a gratia Baptismi, eaque non absolute, sed tantum comparative est perfectior. *ibid.* a. *&* b. Hæreticis resipiscentibus Sacramentum confirmationis non confert absque pœnitentia, vel contritione primam gratiam. IV. 34. b. Morinus in hoc contrarius refutatur. *ibid.* Obex Baptismi, quem peccatores, & Hæretici ponunt in tali statu suscipiendo Baptismum, non tollitur per confirmationem sine pœnitentia. *ibid.* In confirmatione imprimi characterem negant Hæretici, ac Armenopolus, Nicolaus Cabasila, & alii. IV. 33. b. Refutantur. IV. 35. a. Confirmatio iterari non potest. *ibid.* Confirmationem characterem imprimere, ob quem iterari non potest, pro-

batur insuper . IV. 39. a. Impositio manus , per quam olim hæretici recipiebantur in Ecclesiam , non erat repetitio Sacramenti confirmationis . IV. 35. b. Sirmondus , Maldonatus , Morinus contrarium sentientes refutantur . *ibid.* Idem dic , si redeuntibus adhibita fuit Chrismatio . *ibid.* Unctio , vel manus impositio non fuit confirmatoria , sed reconciliatoria in signum pœnitentiæ . IV. 36. a. Cur dicatur , redeuntibus ad Ecclesiam imponendam esse manum , ut accipiant Spiritum S. ? *ibid.* Nec S. Augustinus , nec S. Cyprianus affirmavere reconciliandos venientes ab hæresi per iteratum Sacramentum confirmationis . IV. 37. b. Statuenda est inter characterem Baptismi , & confirmationis aliqua connotativa distinctio . IV. 38. b.

Confirmationis Ritus . Chrismatio in confirmatione consueta habet originem mysticam . IV. 39. a. Chrismatio non descendit e moribus Gentilium , pugiles perungentium . *ibid.* Hæretici culpant salutationem , quæ fit S. Chrismati in feria V. hebdomadæ majoris ab Episcopo , & Sacerdotibus . IV. 39. b. Hæc salutatio est cæremonia vetustissima , minime adoratio absoluta . *ibid.* Ostenditur, quod salutatio etiam possit fieri rei inanimatæ . *ibid.* Chrisma singulis annis est innovandum veteri combusto . *ibid.* Chrisma recipiant Sacerdotes a proprio Episcopo , & quidem gratis . *ibid.* Chrisma diligenter custodiatur . *ibid.* quinam sint usus Chrismatis ? IV. 40. a. Benedictiones , in quibus adhibendum est Chrisma , non possunt fieri a Sacerdote simplici , sed Episcopo , sine speciali licentia Papæ . *ibid.* De patrinis confirmandorum . *ibid.* Debent patrini adhiberi in confirmatione , & cur? *ibid.* An usus compatrum descendat a tempore Apostolorum pro recipiendo Sacramento confirmationis ? *ibid.* Compater non potest esse Pater , Mater , Vitricus , aut Noverca . *ibid.* An compater unus possit plures tenere confirmandos ? *ibid.* Patrinus sit baptizatus , & confirmatus . *ibid.* Mares non sint patrini fœminis , nec fœminæ viris , nec senioribus juniores . *ibid.* Patrinus & confirmandus sciant memoriter Orationem Dominicam , Salutationem Angelicam , & Symbolum Apostolorum . *ibid.* De obligatione Patrini . *ibid.* a. & b. Peccatum grave committit , qui non confirmatus agit patrinum . IV. 40. b. Contrahit tamen cognationem spiritualem ; ad quos hæc cognatio extendatur ? *ibid.* Quomodo patrinus teneat confirmandum , si est infans , & si est adultus ? *ibid.* Græci in confirmatione inungebant frontem , oculos , nares , os , aures , & pectus . *ibid.* Quam habeant hæ unctiones significationem ? *ibid.* Juxta aliquos Græci etiam inungebant manus & pedes . *ibid.* Apud Latinos in confirmatione frons sola inungitur , & cur ? *ibid.* De vittis lineis , sive fasciolis in confirmatione adhibendis . IV. 41. a. Cur in confirmatione detur alapa ? *ibid.* a. & b.

Conflagratio mundi quando fiet ? I. 291. b.

Confucius . Vid. *China* .

Congressus Senensium pugnis certantium examinatur . II. 336. b. vid. *Fera* .

Congruistæ . Propositio hæc Berti : *Gratia efficax est victrix delectatio , sive charitas , quæ superat contrariam cupiditatem* : non ex Jansenio, sed S. Augustino est desumpta. VI. 70. a. & b. Idem sentiunt Congruistæ cum Vasquesio . VI. 71. a. Gratia sufficiens efficax est respectu actuum , ad quos datur juxta Congruistas , & Thomistas . VI. 89. a. An gratia efficax a sufficiente distinguatur entitative ? VI. 90. a. Etiam Congruistæ debent Berti concedere gratiam relative efficacem, seu talem , quæ habeat gradus . VI. 77. a. Quomodo sententiæ Augustinianorum & Congruistarum differant circa definitionem gratiæ efficacis ? *ibid.*

Congruus . Quid sit gratia congrua . II. 40. a. 42. b. *tot. cap.* IX. *item pag.* 119. a. An per opera naturalia possit homo promereri gratiam supernaturalem de congruo . II. 55. b. Vid. *Meritum* .

Conjugatus . Vid. *Matrimonium* .

Conjugium . Vid. *Matrimonium* .

Conjux . Vid. *Uxor* , aut *Matrimonium* .

Connubium . Vid. *Matrimonium* .

Conradus Worstius . Ejus error circa immensitatem , & infinitatem Dei . I. 53. a. & b.

Consanguinitas . Vid. *Cognatio* .

Conscientia . An stimuli conscientiæ sint lex naturæ ? II. 178. a. Lex humana , etiam civilis , obligat in conscientia . II. 206. a. *& seq.* Hoc negarunt Waldenses . *ibid.* Et Gerson . *ibid.* An lex pœnalis obliget in conscientia ? II. 207. a. *& seq.* An consuetudo obliget in conscientia ? II. 223. b. Quid sit spectata in ordine ad res jam factas ? II. 244. a. Quid in ordine ad faciendas ? *ibid.* Quid conscientia recta? *ibid.* Quid erronea ? *ibid.* Quot dentur argumenta conscientiæ rectæ ? *ibid.* Quid scrupulosa , laxa , pharisaica , cauteriata , obcæcata , vincibilis , & invincibilis ? II. 244. a. *& seq.* Quid certa moraliter , an hæc possit esse conjuncta cum errore ? II. 244. b. Quid dubia , quid improbabilis ? *ibid.* Conscientiam dubiam non possumus sequi . II. 247. b. Quid sit conscientia probabilis ? II. 244. b. Quale requiratur fundamentum ad conscientiam probabilem ? *ibid.* An conscientia probabilis maneat probabilis in concursu alterius fundamenti contrarii æque gravis , vel gravioris ? *ibid.* Quomodo conscientia probabilis distinguatur ab opinione , ac dubio . II. 245. a. Conscientia potest esse probabilis ratione intrinseca , & extrinseca . *ibid.* b. Conscientia probabilis ortum habet ex ignorantia . II. 247. a. Quomodo conscientia probabilis distinguatur a scientia , & fide . *ibid.* Est vitium & pœna peccati . *ibidem.* Quæ distinctio inter conscientiam probabilem , ac tutam . II. 247. a. *& seq.* Conscientiæ tenuis probabilitatis morigerari iniquum est . II. 248. b. *& seq.* Nulla opinio probabilis potest esse regula firma morum , si non appareat tuta operanti , aut conscientiam moraliter certam non ingeneret . II. 249. b. *& seq.* Conscientia probabilis sternit viam vitiis , est imprudens , ac recens . *ibid.* Non licet sequi conscientiam probabilem faventem libertati relicta alia æque probabili , quæ stat pro lege , aut præcepto . II. 250. b. *& seq.* An in concurrentia duarum propositionum probabilium conscientia sit dubia . II. 251. b. An conscientia speculative probabilis fiat practice certa per judicium reflexum . *ibid. & seq.* Objectiones Probabilistarum solvuntur . II. 255. *tot. cap.* XV. Vid. *Opinio* . Quomodo intelligendum illud : *Salvos facit Baptisma , non carnis depositio sordium , sed conscientiæ bonæ interrogatio* . III. 232. b. Actus pœnitentis , contritio , confessio , & satisfactio sunt quasi materia pœnitentiæ . IV. 142. a. Lutherani duas pœnitentiæ partes constituunt , terrorem conscientiæ incussum ex agnitione peccati , & fidem conceptam ex Evangelio seu absolutione , qua quis credit sibi remissa esse peccata . *ibid.*

Consecratio . Formæ Sacramentorum non sunt promissionis , aut concionis , sed consecrationis . III. 197. b. Opinio , quod Eucharistiæ Sacramentum consistat in sola consecratione , est falsa . IV. 43. a. Martinus Bucerus negat aliqua verba in consecratione esse proferenda . IV. 65. a. Refutatur . *ibid.* b. Calvinus putat , verba consecrationis esse proferenda , sed historice , recitative , ac narrative solum , ut excitetur fides . IV. 65. a. Lutherus non solum verbis Domini , sed etiam præcedentibus , & subsequentibus tribuit aliquam efficaciam consecrationis . *ibid.* Græci complures docuerunt , non solum verbis Dominicis , verum etiam oratione , & benedictione Sacerdotis consecrationem fieri . *ibid.* Quænam forma consecrationis habeatur in Liturgia S. Jacobi , S. Marci , S. Basilii , S. Chrysostomi , & S. Cyrilli ? *ibid.* b. Æthiopes formæ consecrationis addunt particulam *Amen* . *ibid.* Quam formam consecrationis præscribant S. Gregorius , Missale Romanum , Ambrosii , Indorum ? *ibid.* Nullo Ecclesiæ decreto definitum est , Christum Dominum in Eucharistiæ consecratione verba quædam adhibuisse . IV. 66. a. Catholici tenent , verba essentialia consecrationis esse hæc tantum : *Hoc est Corpus meum* : & : *Hic est sanguis meus* : reliqua tamen minime esse prætermittenda . IV. 65. b. & 68. b. An Scotus & S. Thomas huic opinioni fuerint contrarii ? IV. 65. a. & b. & 69. a. & b. Catholici tenent contra Calvinum , verba consecrationis non *historice* tantum , & *narrative* , sed *significative* pronuntiari . IV. 65. b. & 69. b. An forma consecrationis sit proferenda elata , vel submissa voce ? IV. 69. b. & 70. a. & b. An Græci immediate post consecrationem respondeant *Amen* ? *ibid.* Quod in forma Consecrationis particula *Hoc* non panem , sed corpus Christi denotet , probatur contra Lutherum , & Calvinistas . IV. 82. b. In forma consecrationis verbum *est* non idem denotat , ac verbum *significat* . *ibid. & seq.* Impugnatur asserta ab hæreticis consubstantiatio , sive impanatio . IV. 86. a. *tot. cap.* X. In Eucharistia non manet panis & vini substantia , sed vi Consecrationis in substantiam Corporis , & Sanguinis Christi convertitur , adeoque admittenda est transubstantiatio . *ibid. tot. cap.* X. Cur possit fieri communio sub una specie , & cur non consecratio ? IV. 101. b. Vid. *Eucharistia* . Sacerdos , qui inter Sacrificium recordatur , se non esse jejunum , potest communicare non jejunus , uti , si alius Sacerdos post consecrationem deficiat . IV. 108. b. An essentia Sacrificii consistat in consecratione , vel in fractione specierum , & earum sumptione ? IV. 116. a.

Consecro . Vid. *Character* , vel *Presbyter* .

Consensus . An gratia efficax dependeat a consensu liberi arbitrii nostri . II. 44. b. *tot. cap.* IX. Consensus qualis requiratur ad Sacramenta suscipienda ? III. 227. a. Non requiritur fides aut consensus infantium ad Baptismum . III. 306. a. & b. & 307. b. *& seq.*

An subsistat matrimonium cum solo externo consensu sine interno contractum . IV. 311. a. & b. An ita contrahens teneatur ad novum consensum . IV. 311. b. Qualiter is innovetur . IV. 312. a. An filii ex matrimonio ficto suscepti sint legitimi . *ibid.* Quibus verbis exprimatur consensus matrimonii. *ibid.* In mutis , & surdis consensus exprimi potest per nutus . *ibid.*

Consentes Deos Græci & Romani numerant duodecim . II. 268. a.

Consequens . De voluntate Dei consequente . I. 127. b. Vid. *Voluntas* .

Consilium . An Filius Divinus possit dici genitus ex Consilio Patris . I. 194. b.

Ad Consilia Evangelica non tenemur jure naturali . II. 178. b. Quæ consilia novæ legis . II. 202. b. Quodnam discrimen inter præceptum , & consilium . *ibid.* An Theologus possit alteri consilium dare ex opinione , quam ipse putat minus probabilem , si sciat, quod alii eandem putent probabiliorem . II. 258. *& seq.* An licitum sit a variis consilium petere , ut tandem inveniatur unus suadens minus probabile contra alios probabilius suadentes . II. 259. a.

Consistentia fuit quartus gradus publicæ Pœnitentiæ . IV. 2. a. & 221. b.

Consolator est nomen appropriatum Spiritui S. I. 215. a.

Constantiensis . Communionem sub utraque specie dedit Papa tempore Concilii Constantiensis . IV. 103. b. Marcionitæ , & Hussitæ ex perverso fine non jejuni accedentes ad Communionem damnati sunt a Concilio Constantiensi . IV. 108. a.

Constantinopolitanus . Quid dicendum sit de hoc Concilio , ac ejus Symbolo . I. 211. a.

Constantinus . An Constantinus , Constantius , & Theodosius diu distulerint Baptismum ? III. 314. b. An fuerit Constantinus Romæ , vel Nicomediæ baptizatus ? IV. 6. a. & b. An a Sylvestro ? IV. 22. b.

Constantius . Vid. *Constantinus* .

Constitutio . Adversus Bajum factæ Constitutiones non sunt subreptitiæ . II. 88. b. *tot. cap.* II. Vid. *Clemens* . Constitutiones, quæ dicuntur Apostolicæ , ab hodiernis Criticis rejiciuntur . IV. 265. a.

Constitutio Unigenitus . Doctores ante , & post hanc scribentes docent, propositionem 38. Baji intelligendam esse de charitate habituali . V. 85. a. *& seq. ac* 90. a. *& seq.*

Constitutum . Vid. *Vigilius* .

Consubstantialis . Christus est Deo Patri consubstantialis . I. 194. b. *per tot. cap.* XI. Ubi etiam ostenditur , Christum esse summum Deum , ac in omnibus Patri æqualem . *ibid.* Denique adducuntur circa hanc assertionem objectiones . I. 197. a. *per tot. cap.* XII. Quomodo intelligenda verba illa Christi : *Pater major me est* ? I. 197. b. Item illa : *Doctrina mea non est mea* ? ac ea : *Ascendo ad Patrem meum* , &c. *ibid.* Ubi etiam alii textus explicantur . *ibid. & seq.* Explicatur etymon nominis ὁμοούσιον . I. 200. a. Synodus Nicæna jure hoc vocabulum usurpavit contra hæresim Arianam . *ibid.* Probatur , quod Spiritus S. sit summus Deus , Patri & Filio consubstantialis . I. 205. a. *per tot. cap.* XV. Quæ sit differentia inter verbum *Consubstantialis* , & verba : *substantia similis* ? I. 213. b.

Consubstantialitas Filii Divini contra Arianos est propugnata a Synodo Nicæna . II. 299. a.

Consubstantiatio . Lutherus disputationem de impanatione , aut consubstantiatione excitavit inter Lutheranos , & Sacramentarios , tandem transubstantiationem admisit . IV. 71. a. Impugnatur asserta ab hæreticis consubstantiatio , sive impanatio . IV. 86. a. *tot. cap.* X. In Eucharistia non manet panis & vini substantia , sed vi consecrationis in substantiam corporis , & sanguinis Christi convertitur , adeoque admittenda est transubstantiatio . *ibid. tot. cap.* X.

Consuetudo . An privilegium tollens consuetudinem sit nullum . II. 222. a. Quid sit ? II. 223. Quid consuetudo præter , juxta , & adversus legem . *ibid.* Non datur justa consuetudo contra legem naturæ , vel Divinam . *ibid.* Quæ conditiones requirantur ad consuetudinem legitimam . *ibid. & seq.* An obliget in conscientia . II. 223. b. Non omnis consuetudo abrogat legem . *ibid.* Ut valida sit confirmatio facta a Sacerdote simplice , in Ecclesia Latina requiritur summi Pontificis delegatio , & in Ecclesia Græca perantiqua , & universim recepta consuetudo , quam Papa approbet , aut saltem permittat . IV. 27. b. An non sufficiat delegatio facta ab Episcopo ? *ibid. & seq.* Inolita peccandi consuetudine implicati extra mortis periculum absolutionis beneficio priventur . IV. 204. a. Horum dolor est inefficax , nec excusantur a mortali ob inadvertentiam . *ibid.* Erga hos confessarius non sit nimis facilis , nec nimis difficilis . IV. 204. b. Quando his danda , differenda , vel neganda sit absolutio . IV. 205. a. Si hæc negatur , tunc contritio inculcetur . *ibid.* An in confessionali exponenda . IV. 184. b.

Consul . Quando ad Consules Romanos devenerit Regimen . I. 299. b.

Consularis . Quando incœperint Fasti Consulares ? III. 142. a.

Consummatio : Confirmatio etiam interdum dicitur consummatio . IV. 1. b.

Contemptus . Quando peccatum sit conjunctum cum Dei contemptu . II. 238. b.

Dicunt plures , nullum esse præceptum de Sacramento Confirmationis recipiendo , & sic neminem peccare graviter secluso contemptu , si non confirmetur . IV. 31. a. Berti propugnat necessitatem . *ibid.* Non quidam medii . *ibid.* b. Sed præcepti , non tantum Ecclesiastici , verum etiam Divini . *ibid.* Non respectu omnium , sed eorum , qui coram tyranno debent profiteri fidem , aut qui graves contra fidem patiuntur tentationes . *ibid. & seq.* An is sit arguendus de contemptu , qui data occasione neglecta non susciperet confirmationem ? IV. 32. a. & b.

Contensonius (*Vincentius*) quid sentiat de articulis Baji ? V. 86. b. *& seq.* Contensonius ait , concupiscentiam esse in se malam . V. 133. a. Contensonius quid sentiat de operibus infidelium , & peccatorum . V. 161. a. *Vide Duacensis* .

Continentia . Quomodo hæc virtus fuerit in Christo . III. 51. a. Vid. *Cælibatus* , vel *Castitas* .

Contingens . An Angeli cognoscant futura contingentia . I. 256. a.

Contingentia . Deus cognoscit futura contingentia . I. 98. b. *& seq.* Contingentium natura explicatur . *ibid.* Ex præscientia Dei non sequitur inevitabilis contingentium eventus . I. *pag.* 100. a. An Deus futura contingentia cognoscat per scientiam mediam ? I. 115. a. & 118. a. Quid sit libertas contingentiæ . II. 73. b.

Contractus an rescindantur per leges ob defectum voluntarii . II. 225. a.

Contradictio . An ad perfectam libertatem requiratur libertas contradictionis . II. 77. b.

Contrarietas . An ad perfectam libertatem requiratur libertas contrarietatis . II. 77. b.

Contritio an olim hæc sola sine meritis Christi sufficiens fuerit ad delenda peccata ? III. 117. a. & b. Sine meritis Christi non potest concipi . *Ibid.* An per contritionem solam sine satisfactione Christi Deo reddatur omne , quod peccatum abstulit ? III. 126. a. & b. Homo per contritionem non meretur remissionem peccatorum merito de condigno . III. 126. b.

An Sacerdos in peccato gravi constitutus teneatur ante celebrationem confiteri , vel an sufficiat contritio ? III. 209. b. An contritio sine voto confessionis tribuat remissionem peccatorum ? III. 228. a. Plura & majora confert Baptismus , quam contritio . III. 326. b. Ad Martyrium requiritur ex parte Martyris Baptismus , aut votum illius , libera acceptatio mortis , ut sit membrum Ecclesiæ , charitas , contritio , aut confessio de peccato commisso , & ut nullum Sacramentum contemnat . III. 324. a.

Adulti Sacramentalem confessionem præmittant receptioni Confirmationis . IV. 30. a. An habens peccatum mortale ex præcepto teneatur præmittere confessionem , vel an sufficiat contritio ? *ibid.* Hæreticis resipiscentibus Sacramentum confirmationis non confert absque pœnitentia , vel contritione primam gratiam . IV. 34. b. Morinus in hoc contrarius refutatur . *ibid.* Communicans non sit sibi conscius peccati mortalis . IV. 109. a. Vid. *Pœnitentiæ pars prima* . An sufficiat contritio , si quis commisit duo peccata mortalia , & solum unius recordetur , ac de eo solo conteratur . IV. 189. b. Est quasi materia confessionis . IV. 190. a. An quis post lapsum illico teneatur ad contritionem . IV. 196. b. Etiamsi contritio præcedat confessionem , tamen absolutio est actus judicialis . IV. 174. b. Cum confessionem in voto includat . IV. 176. a. & 200. b. Contritio consuetudinarii est inefficax . IV. 204. a. Quando absolutio denegatur , tunc inculcetur contritio . IV. 205. a. Cur absolutioni necessario præmittatur contritio , & confessio , & cur non satisfactio . IV. 210. a. ob vehementiam contritionis potest satisfactio diminui . IV. 216. b.

Contumacia : fuit peccatum dæmonum . I. 262. b.

Contumeliæ prohibentur quinto præcepto . II. 193. b. Contumeliosas notas inurere Theologis oppositas sibi sententias propugnantibus , a quibus Pontificibus vetitum sit . I. 12. a. & b. Quam male nonnulli his monitis obtemperent . *ibid.*

Convicium . Lata in Patriarchas vet. legis convicia refutantur . II. 185. a. Quid de conviciis statuat lex civilis Romana . II. 220. b.

Convivium . Splendidus conviviorum luxus a Gentilitate ortum habet . II. 338. b.

Cooperor . An gratia cooperans distinguatur a subsequente . II. 40. a.

Copiata . An fuerit etiam Ordine insignitus . IV. 256. a. Quid essent Copiatæ . IV. 265. a.

Coptus . An per ignem Baptismum contulerint Jacobitæ , Copti , Æthiopes , Cathari , Messalini . III. 260. b.

Copulæ . An Ecclesia violetur per copulam conjugalem ? IV. 125. b. Vid. *Concubitus* , vel *Coitus* .

Cor . An Angeli cognoscant secreta cordium . I. 253. a. Quomodo dæmon in cor hominis immittat suggestiones . I. 254. b. Et an id fiat virtute sensibili aut spiritali . *ibid.* An possit creatura cognoscere secreta cordium sine speciali concursu Dei . I. 262. b. Contritio procedat ex corde sincero , sitque interna , unde lacrymæ non sunt semper signum contritionis . IV. 143. a. & b.

Cordubensis . De lapsu , & pœnitentia Hosii Episcopi Cordubensis circa opinionem Arianam . I. 230. a.

Cornelius (S.) Papa . An Ecclesia Latina alios Ordines agnoverit , præter recensitos a Cornelio Papa . IV. 265. b. Inter Ordines non tantum Sacros , sed minores etiam recenset . IV. 265. a.

Cornelius quando sit justificatus . II. 307. a. Ante receptum Baptismum accepit Spiritum S. III. 320. b.

Cornutus . De cornuta facie Moysis . II. 188. b.

Corona . An spinea corona Christi fuerit ex marinis juncis ? III. 162. b. *& seq.* Vel ex rubo , aut rhamno ? *ibid.* Coronatio Christi fuit figurata in ariete in vepribus hærente , & ab Abrahamo immolato . III. 163. a. De corona nuptiali . IV. 338. b.

Coronellus quid sentiat de operibus infidelium , & peccatorum . V. 161. b.

Corporale . Quid memorandum de corporali ? IV. 128. b. Vid. *Vas* .

Corporeus & materialis est ignis infernalis . I. 263. b. Vid. *Ignis* . de corporeo Adami plasmate . I. 295. b. Anima hominis non ex traduce corporeo semine producitur . I. 299. b. An cibi in Paradiso fuerint corporei . I. 312. a. Corporeus quod sit Deus , docet Mahumet . II. 272. a.

Corpus . An nostrum corpus post resurrectionem sit futurum spirituale , & oculi nostri alterius naturæ , quam nunc sunt ? I. 76. b. *& seq.*

An Angeli sint conflati ex spiritu & corpore . I. 242. b. *per tot. cap.* II. An Angeli possint sentire in corpore assumpto . I. 254. b. Quomodo Angeli assumant corpora , & certo in loco constituantur . I. 258. b. *per tot. cap.* XIV. An possint simul diversa recipere corpora , v. gr. bruti , & hominis . *ibid.* Corpus Adami in qua forma sit productum . I. 296. a. An corpus primorum parentum fuerit androgynum . I. 296. b. Quid sit corpus . I. 297. b. An etiam anima rationalis sit corpus . *ibid.* Anima hominis non est creata extra corpus . I. 298. b. Quomodo anima dependeat a corpore . I. 301. a. & b. Vid. *Animus* . An anima reprobetur ob scelera commissa ante unionem cum corpore . II. 27. b. Adamitæ orant in hostis nudo corpore ambulantes . II. 277. b. Corpus Christi est a Spiritu S. fabricatum inter secreta uteri Virginalis . II. 281. b. Non autem ex semine S. Joseph . *ibid.* Nec de cælo delapsum . *ibid.* Nec umbratile . *ibid.* Christus passus est in corpore vero , ac doloribus obnoxio . II. 282. a. Marcion , Menander , & Aphthartodocitæ contrarium docentes quarto fidei articulo damnantur . *ibid.* Fuit in Christo perfecta humanitas ex corpore , & anima . *ibid.* Christi resurrectio facta est in carne , & corpore vero . II. 283. b. Christi corpus non est in sole positum in ascensione illius . II. 284. a. Deum habere corpus , non probatur ex eo , quod Christus dicatur sedere ad dexteram Patris . *ibid.* Cur in articulo undecimo dicatur carnis , & non corporis resurrectio . II. 285. b. Resurgemus in carne nostra , & non in corpore aereo . *ibid.* Contra Platonicos probatur , corpus terrenum posse in cælo consistere . II. 287. a. *& seq.* Resurgemus in hoc corpore nostro , quod moritur . II. 287. b. De dotibus corporum Beatorum . II. 288. a. Et damnatorum . II. 288. b. In qua forma , sexu , ac ætate corpora resurgent . II. 287. b. An in Sanctis sit spes futuræ gloriæ corporum . II. 314. a. & b. Plures dicunt Corpus Christi esse formatum de cælo , æthere , syderibus . III. 27. b. Simonis Magi discipuli Menander , & Saturninus tribuunt Christo Corpus phantasticum , & umbratile , non solidum de Virgine , ac verum . *ibid.* Refutantur . III. 29. b. *tot. cap.* II. Quomodo Christus , si verum Corpus habuit , sit factus in similitudinem hominum ? III. 30. b. Quidam docuerunt , Christum assumpsisse Corpus incorruptibile . III. 35. b. An assumpserit corpus corruptibile , vel incorruptibile ? *ibid. & seq.* Christi Corpus habuit vera membra . III. 36. a. De forma , & venustate Corporis Christi . *ibid.* An Corpus Christi fuerit doloribus subjectum . III. 36. *& seq.* An Adami corpus ex natura sua fuerit doloribus subjectum ? III. 38. a. S. Hilarius tribuit Christo verum corpus nostro consubstantiale , & ex Mariæ carne susceptum . III. 38. b. Passionis capax . III. 39. a Eutyches cum Apollinario docuit , carnem Christi fuisse Divinitate ita absorptam , ut non nisi corpus phantasticum haberet , & ipsa Divinitas fuerit crucifixa . III. 71. a. & b. Uterque refutatur . III. 71. b. An Verbum per substantiæ mutationem factum sit Caro , sicut panis Corpus Christi . III. 72. a. & b. An Deus habuerit jus , & dominium absolutum in Corpus , & vitam Christi qua hominis ? III. 111. a. & b. An sponsor possit puniri in pecunia , & corpore pro reo ? III. 111. b. Explicantur verba Christi : *Hoc est Corpus meum , quod pro vobis datur* . III. 115. a. & b. Immersio baptismalis fuit facta in nudo corpore per modum crucis . III. 267. a. & b. Eunomius in Baptismo non abluebat partes corporis inferiores , quia eas dixit execrandas , & procreatas a Deo malo . III. 268. a. Non est necessarium abluere totum corpus , sed sufficit , si caput aqua perfundatur . *ibid.* Qui in Baptismo abluit aliquam partem corporis a capite distinctam , cum posset abluere caput , graviter peccat . *ibid.* Thomistæ dicunt , Sacramentum Eucharistiæ esse corpus & Sanguinem Christi , ut continentur sub accidentibus . IV. 42. b. Berti dicit , Euchatistiæ Sacramentum consistere in accidentibus , & invisibili Domini Nostri Corpore , & Sanguine . IV. 43. a. Neutrum tamen Sacramentum esse , si separetur ab altero . *ibid.* Eucharistiæ Sacramento revera continetur Christi Corpus , & Sanguis . IV. 70. b. *tot. cap.*

VIII. Hoc negarunt Capharnaitæ, Judas apostata, Simoniani, Manichæi, Marcionitæ, Phantasiastæ, Messaliani, Entusiastæ. *ibid.* Nestoriani admiserunt, in Eucharistia adesse Corpus Christi, sed non Verbi. *ibid.* Quid de Corpore & Sanguine Christi in Eucharistia senserint Paschasius, Rabanus, Ratramnus, & Joannes Scotus? *ibid.* Berengarius seu Beringerius admisit quidem realem præsentiam Christi in Eucharistia, sed negavit transubstantiationem, unde ei tribuitur impanatio. IV. 71. a. Alii illius assecłæ putabant, Christi Corpus in cælo collocatum non posse in terram deferri. *ibid.* Beringerius a variis damnatus Conciliis tres fidei formulas edidit, ac tandem resipuit. *ibid.* Præsentiam Corporis Christi in Eucharistia negant Petrus de Bruis, Albigenses, Carlostadius, Zwinglius, Œcolampadius, Bucerus, & Sociniani. Lutherus voluit negare realem præsentiam Corporis Christi in Eucharistia, sed pressus Evangelio non potuit, unde dixit, præter Corpus Christi manere substantiam panis. *ibid.* Calvinus docuit, Corpus Christi in Eucharistia fieri præsens sola manducantium fide. *ibid.* a. & b. In Eucharistiæ Sacramento vere contineri Christi Corpus & Sanguinem, & non solam figuram, probatur variis miraculis. IV. 75. a. & b. Solvuntur objectiones negantium in Eucharistia contineri Corpus & Sanguinem Christi. IV. 76. a. *tot. cap.* IX. Calvinus, Beza, Phereponus, Zwinglius negant præsentiam Corporis, & Sanguinis Christi in Eucharistia. *ibid.* a. & b. Iidem dicunt, verba Evangelii: *Hoc est Corpus meum*, esse locutionem figuratam, ac metaphoricam. *ibid.* Refutantur. *ibid. & seq.* Per verba, *Panis vitæ* in cap. 6. Joannis intelligitur Eucharistiæ Sacramentum continens Corpus & Sanguinem Christi, & non fides. *ibid.* b. Qualiter Eucharistia sit signum, & figura Corporis Christi, & qualiter non sit? IV. 78. a. Patres primorum sæculorum non dixerunt explicite in Eucharistia contineri Corpus & Sanguinem Christi, quia tanta Mysteria non nisi Catholicis voluerunt esse nota. IV. 79. a. & b. Et contineri idem Corpus, quod de Beatissima Virgine MARIA conceptum ac natum est, probatur contra Berengarium. IV. 79. b. An bene dicatur a nobis sumi *Corpus crucifixum, Sanguinem pro nobis effusum*? IV. 80. a. An Eucharistia dici possit *Imago Corporis Christi*. *ibid.* Quinam in Eucharistia sumant Christi Corpus visibiliter, & qui spiritualiter? *ibid.* An a nobis comedatur in Eucharistia caro, & Corpus, quod Christus gestabat. *ibid.* a. & b. Excusatur in hac controversia sententia Jeremiæ Patriarchæ Constantinopolitani. *ibid.* An præsentia Corporis, & Sanguinis Christi in Eucharistia possit argumentis Philosophorum probari? IV. 80. b. & 84. b. *& seq.* Quod in forma Consecrationis particula *Hoc* non panem, sed Corpus Christi denotet, probatur contra Lutherum, & Calvinistas. IV. 82. b. Quis sit sensus propositionis hujus: *Hoc est Corpus meum*? *ibid.* An propositio hæc, *Hoc est Corpus meum*, sit identica? IV. 83. a. In Eucharistia dat Christus Corpus suum impalpabile. IV. 83. b. Quod in Eucharistia præsens sit Sanguis & Corpus Christi, habetur ex concordia Patrum, quam mirantur ipsi hæretici. IV. 84. a. Præsentiæ Corporis Christi in Eucharistia non obstet extensio. IV. 84. b. Christi Corpus est in cælo, & in Eucharistia. IV. 85. a. Impugnatur asserta ab hæreticis consubstantiatio, sive impanatio. IV. 86. a. *tot. cap.* X. In Eucharistia non manet panis & vini substantia, sed vi consecrationis in substantiam Corporis & Sanguinis Christi convertitur, adeoque admittenda est transubstantiatio. *ibid. tot. cap.* X. Cur verba: *Hoc est Corpus meum*, significent transubstantiationem, & cur non ea verba: *Verbum caro factum est*? IV. 87. b. *& seq.* Qualiter Christi Corpus in Eucharistia frangatur, ac atteratur? IV. 88. b. *& seq.* Optimo consilio solemne festum Corporis Christi fuit institutum. IV. 93. a. Institutio festi Corporis Christi Divinitus revelata fuit S. Julianæ Moniali. *ibid.* Deinde ab Urbano IV. est extensa ad Ecclesiam universalem. *ibid.* Officium de festo Corporis Christi composuit S. Thomas. IV. 93. b. Lutherus in processione SS. Sacramenti repentino terrore occupatus contremuit. *ibid.* Laudabilissime in festo Corporis Christi fit Processio, & circumgestatio Sacratissimi Corporis Christi. *Ibid. & seq.* Hæc processio ortum habet ab Urbano IV. *ibid.* Eadem reprobatur a Calvino, Kemnitio, & Novatoribus omnibus. IV. 94. a. Laudabiliter Eucharistia exponitur, & circumfertur in solo festo Corporis Christi. IV. 94. b. Etiam peccatores Sacramentaliter manducant Corpus Christi. IV. 105. b. Calvinus negat corporum penetrationem. IV. 85. a. Refutatur. *ibid.* Quisnam sit situs & modestia corporis in communicare volente? IV. 109. a. Sacrificium, quod Christus instituit, & in Ecclesia offerendum præcepit, non est improprie tale consistens in sola Domini Corporis distributione, & Communione, sed vera oblatio est, ac proprie dictum Sacrificium. IV. 114. a. Sicidites Monachus affirmabat, Corpus Christi in Eucharistia dentibus scindi, & conteri, ac corruptibile esse, nec totum Christum recipi. IV. 90. a. Christus prius sanitatem contulit animo, deinde corpori. IV. 230. a. & b. Vid. *Unctio Extrema*. Pelagius, Cælestius, & Julianus docent, Adamum, & Evam mortales secundum corpus creatos esse: refutantur ab Augustino, & Augustinianis. V. 135. a.

Correctio. V. *Hortatio*.

Corruptibilis. An Christus assumpserit corpus corruptibile, vel incorruptibile? III. 35. b. *& seq.* Sicidites Monachus affirmabat, Corpus Christi in Eucharistia dentibus scindi, & conteri, ac corruptibile esse, nec totum Christum recipi. IV. 90. a.

Corrupticola denegat Christo scientiam. III. 41. b.

Corruptio duplex datur. III. 35. b. Species corruptæ possunt igne absumi, sed non ante corruptionem. IV. 89. b. Paulus Samosatensis docuit, Christi Sanguinem fuisse corruptioni obnoxium. IV. 90. a.

Corficæ Insula. Vide *Genuensium Respublica*.

Corvus an redierit in arcam? III. 4. a. & b.

Cosmographia an sit utilis Theologo? I. 13. a.

Costa. Vid. *Adam*.

Caton (P.) Rector Collegii Claromontani. Ejus Instrumentum Regi Galliarum exhibitum, in quo cum præcipuis e Societate Jesu reprobat doctrinam de Pontificia potestate ab Antonio Sanctarelli traditam. II. 356. a. Quid respondit Senatui sciscitanti, an hanc doctrinam defenderet, si Romæ esset. *ibid.*

Creatio. Angeli non concurrebant ad creationem hominis. I. 176. b. Historia creationis mundi ex libris Moysis est sumenda. I. 278. a. Qualiter accipiendi sint sex dies creationis mundi. I. 280. a. Creatio mundi facta est in tempore. I. 58. b. An integritas creationis debita fuerit creaturæ innocenti, ac conditio naturalis; an vero donum naturæ superadditum beneficentia conditoris? V. 119. *num.* III. *& seq.*

Creator. Nequit dari Creatoris ignorantia invincibilis. I. 29. b. *& seq.*

Creatura. Nulli creaturæ potest convenire æternitas Dei. I. 57. a. & b. Omnium creaturarum perfectiones continet Deus eminenter. I. 64. Deus & creatura simul non sunt quid perfectius, quam Deum solus. *ibid.* Nequit Deus videri intuitive a creatura solo lumine naturali. I. 66. a. Bene vero lumine supernaturali gloriæ. I. 68. Creatura Deum videns non potest eum comprehendere. I. 69. b. Deus cognoscit omnes creaturas præteritas, præsentes, futuras, & possibiles. I. 98. a. & b. Deus cognoscit intimas creaturæ cogitationes, & peccata. I. 99. b. An præscientia Dei lædat libertatem creaturæ? I. 100. a. Quomodo creaturæ omnes in immutabili æternitate Dei sint præsentes? I. 101. b. Deus in suis ideis, & etiam immediate universas conspicit creaturas. I. 102. a. Creatura innocens an indigebat ad perseverandum præter gratiam habitualem etiam alia gratia actuali, aut prædeterminante? I. 110. a. Deus amat creaturas suas propter propriam bonitatem. I. 130. b. An etiam possibiles? I. 131. a. Deus gubernat Providentia sua creaturas etiam abjectissimas, & minimas. *ibid.* Creatura supernaturalis. Vide *Supernaturalis Creatura*.

In Creaturis datur perfectio duplex, una absoluta, altera relativa. I. 242. b. An aliqua creatura fuerit Deo coæterna. I. 286. b. Vel saltem possit esse. I. 287. a. Legi æternæ omnes creaturæ sunt subjectæ. II. 177. b. Virtus est ordo amoris, quo fruimur Deo, & utimur creaturis. II. 229. a. An Christus possit dici creatura? III. 90. a. Christus non dicatur creatura. *ibid.* b. An creatura pura potuisset Deo pro peccatis satisfacere? III. 102. b. & 125. a. *& seq.* Creatura rationalis obstricta peccato nequit vel pro se, vel pro aliis condigne Deo satisfacere. III. 125. a. Nulla creatura, etsi gratia, & meritis exornata, potest exhibere Deo pro mortali peccato coæqualem satisfactionem. III. 125. b. Quomodo intelligendum illud: *Frater non redimit, redimet homo*. *ibid.* An nec Angelus satisfacere potuisset? *ibid.* An nec homo, si a Deo esset constitutus caput morale hominum? III. 126. a. & b. An per solam contritionem, aut charitatem perfectam sine satisfactione Christi Deo reddatur a creatura omne id, quod peccato ablatum? *ibid.* An creatura pura possit Deo satisfacere ad juris apices pro peccato veniali? III. 126. b. Creaturarum sanctitas non est nisi creata, & accidentalis. III. 50. b. An communicari possit creaturæ hypostatice Deo non unitæ potestas instituendi Sacramenta? III. 192. a. & b. & 194. a. & b. In institutore Sacramentorum triplex est distinguenda potestas, auctoritatis, excellentiæ, & ministerii. III. 194. a Creatura simplex nulla potest instituere Sacramenta. IV. 9. a. Bellelli defenditur, quod non inciderit in errorem Baji docendo, creaturæ rationali inesse naturaliter appetitum ad ipsam visionem Dei intuitivam. V. 130. a. *& seq.* Non est in Bajo damnata eorum opinio, qui tradunt, non posse creaturam rationalem condi a Deo cum perduelli concupiscentia. V. 132. a. *tot.* §. VII. Qui impugnant statum naturæ puræ, negant creaturam rationalem condi potuisse obnoxiam morti. V. 133. a. Immortalitas tamen non naturale, sed supernaturale donum fuisset. *ibid.* Cur damnata hæc propositio Baji: *Deus non potuisset ab initio creare creaturam rationalem, qualis nunc nascitur*. V. 137. b. Berti refutat damnatum sensum 27. propositionis Baji, & aliarum spectantium ad primam creaturæ rationalis conditionem. V. 139. b. *tot. cap.* II. An creatura rationalis, imago Dei, possit quiescere in cognitione abstractiva Dei? V. 145. b. An creaturæ rationali debeatur gratia, & media alia necessaria supposita gratuita elevatione ad visionem Dei intuitivam? V. 149. b.

Credo, Quæ sit distinctio inter has locutiones, *Credo Deum*. *Credo Deo*. *Credo in Deum*? II. 281. b. Quid significet hæc vox, & cur præponatur Symbolo. *ibid.* Vid. *Fides*.

Crellius. Ejus error circa immensitatem Dei. I. 53. b. Item circa scientiam Dei de futuris contingentibus. I. 98. b. Hujus error de summa Trinitate. I. 174. a. Refutatur. I. 182. a. *per tot. cap.* IV. Pariter oppugnatur in materia de consubstantialitate Filii Divini. I. 197. b. Solvuntur ejus objectiones contra Divinitatem Spiritus S. I. 206. a. Crellius quid senserit de Christo Redemptore? III. 104. a. *& tot. cap.* II. *seq.* Quos effectus tribuat Divinæ justitiæ? III. 109. b.

Crematio adipis figurabat dilectionem Christi erga nos. III. 107. b. *Creo*. Vid. *Anima*, vel *Imago*.

Cresco. An verba: *Crescite, & multiplicamini*: denotent præceptum. IV. 302. b. *& seq.*

Crimen dirimens matrimonium est adulterium, aut homicidium. IV. 319. b. In quibus casibus contrahatur hoc impedimentum. *ibid.* Quale crimen erat impedimentum impediens. IV. 322. b. Vid. *Peccatum*.

Criminator. Ordo octavus dæmonum constituitur ex criminatoribus. I. 270. a.

Crines. Crinibus fictis non licet uti in Sacrificio. IV. 127. b. *& seq.*

Criticus, in quibus se fundet, & ad quæ attendat. II. 102. b.

Crucifigo. Christus crucifixus est in solemnitate Paschatis. IV. 44. b. & 48. b. Si Christus passus est in primo die Azymorum, cur dicatur, *Non in die festo? &c.* IV. 59. a. & b. Solvuntur aliæ objectiones, quæ volunt, Christum non esse passum in die solemni Paschæ? *ibid.*

Crucifixus. An incolæ Calabriæ Bruttii dicti fuerint crucifixores Christi? III. 165. b.

Crucifixus est Christus, non Simon Cyrænæus, non Judas Iscariotes, non diabolus. II. 282. a. III. 31. b. & 37. a. Eutyches cum Apollinario docuit, carnem Christi ita esse Divinitate absorptam, ut nonnisi corpus phantasticum haberet, & ipsa Divinitas fuerit crucifixa. III. 71. a. Uterque refutatur.

III. 71. b. *& seq.* Idem docuit Petrus Fullo. III. 91. b. An idem docuerint Monachi Scythæ? III. 92. a. Quid dicendum de propositione: *Unus de Trinitate crucifixus est?* III. 91. b. *& seq.* Cur trisagio non possit addi: *Qui crucifixus est pro nobis*. III. 93. a. Vid. *Crux*, vel *Lignum*.

Crux. Cur Christus elegerit supplicium crucis. II. 282. a. Crux Sanctissima quando reperta. IV. 28. b. Christus factus est Sacrificium in ligno Crucis Deo sponte oblatum pro peccato. III. 106. a. *& b. sequent.* Vid. *Lignum*. Immersio baptismalis fuit facta in nudo corpore per modum crucis. III. 267. a. *& b.* De signo crucis, manus impositione, sale, oleo catechumenorum, & saliva, quibus in baptismo utimur. III. 329. a.

An præter sacrificium, quod in cruce Christus obtulit, aliud non sit admittendum? IV. 116. a. *& b.* Sacrificium crucis non excludit sacrificium Missæ. *ibid.* b. Etsi Sacrificium crucis in Missa iteretur, differt tamen testamentum novum a veteri, & Sacrificium nostrum a Sacrificio Aaronico. IV. 117. a. Ad Missæ Sacrificium pertinent linteæ, Crux, cereæ lumina, mappa triplex, tobalea. IV. 127. b. Crux ponatur in Altari, etsi Sanctissimum sit expositum, si autem in altari magna adest statua Christi crucifixi, non requiritur alia crux. *ibid.*

Culpa. Deus non prævidet mala culpæ in decreto efficaciter prædeterminante materiale peccati. I. 106. b. *& seq.* Quodnam sit discrimen inter culpam originalem, & actualem. II. 18. b. An peccata ex defectu gratiæ sufficientis commissa imputentur ad culpam. II. 138. a.

Quid sit reatus culpæ post peccatum remanens. II. 234. a.

Christus omnium peccatorum pœnas, non vero culpas suscepit. III. 110. a.

Christi Baptismus valet ad ablutionem culpæ: Baptisma Joannis contulit solum munditiam legalem, remissionem vero peccatorum nonnisi ratione pœnitentiæ, & fidei suscipientium. III. 253. b. *& seq.*

Catholicorum aliqui tenent, Sacramento Pœnitentiæ præmittendam esse contritionem perfectam, quæ procedit ex charitate perfecta, & delet peccati culpam apud Deum, ita ut absolutio solum debeat pœnam. IV. 144. a.

Plerumque dimissa culpa peccatorum remanet luenda pœna temporalis. IV. 212. a. Hæc dimittitur per pœnitentiam. IV. 224. b. An peccata per pœnitentiam remissa reviviscant per subsequentem novam culpam. IV. 226. a. *& b.* De culpa, & pœnis eorum, qui extremam unctionem contemnunt, aut respuunt. IV. 248. a.

Cultus disparitas merito est impedimentum matrimonii. IV. 305. a. *& 319. b. & 325. a.* Quid sit. IV. 319. b. Quo jure statutum hoc impedimentum. *ibid. & seq.*

Cumel (*Franciscus*). An & in quo sensu Berti neget, dari gratiam sufficientem? VI. 78. b. *& seq.* Quod id non fecit in sensu Jansenii, probatur ex Francisco Cumel. VI. 79. a.

Cumulus. An gratia efficax consistat in cumulo gratiarum. II. 45. a. *tot. cap.* IX.

Cupiditas rei illicitæ opponitur nono vel decimo præcepto Decalogi. II. 193. Illicita est occisio injusti, licet aggressoris, si fiat ex noxia cupiditate. II. 327. Propositio Baji XXXVIII. hæc est: *Omnis amor creaturæ rationalis aut vitiosa est cupiditas, qua mundus diligitur, quæ a Joanne prohibetur, aut laudabilis illa charitas, quæ per Spiritum S. in corde diffusa Deus amatur*. V. 83. a. Hujus propositionis sensus multiplex. V. 83. a. *& seq.* An loquatur de cupiditate actuali, vel habituali? *ibid.* Anonymus putat, hanc propositionem Baji esse damnatam in sensu cupiditatis actualis. V. 84. b. Augustiniani e contra probant, eam damnatam esse in sensu cupiditatis habitualis. V. 85. a. Contra Anonymum, Augustiniani Theologi defenditur auctoritate Doctorum, gravitate rationum, & solutione objectionum. V. 85. a. *& seq. tot. Cap.* I. Vid. *Charitas*. Bajus docuit, omnia opera hominis peccatoris procedere ex cupiditate mala, adeoque esse intrinsece peccata. V. 90. a. *& seq. tot. Cap. I.* Refutatur. *ibid.* Juxta Bajum cupiditas, seu concupiscentia naturalis, quam homo invitus patitur, est peccatum. V. 97. a. Cupiditas indeliberata, cui homo libere non consentit, non prohibetur præcepto, *Non concupisces*. *ibid.* In quo sensu concupiscentia ab Augustiniano, & Tridentino dicatur peccatum? *ibid. & seq.* Inter justum, & peccatorem non datur medium, bene vero inter cupiditatem habitualem, & charitatem habitualem mediant actus fidei, spei &c. V. 103. a. Charitas beatitudinis homini est congenita, & hæc potest esse sine charitate habituali, & sine cupiditate noxia. V. 98. *Coroll. I. & 106. b. & 112. a. & 115. b.* Naturalis amor homini congenitus non oritur ex vitiosa cupiditate. *ibid.* Bajus docuit, opera, quæ fiunt sine gratia sanctificante, esse vitiata a noxia cupiditate, & ideo peccata. V. 161. b. *& seq.* Sententia Augustinianorum est, opera, quæ sunt bona ex officio, non esse virtutes, nisi referantur in Deum, nec tamen esse vitia intrinsece talia: Bajus autem ait, opera in se etiam bona sine actuali relatione ad Deum esse intrinsece peccata provenientia a noxia cupiditate. V. 167. a. *& seq. & 174. b.* Vid. *Concupiscentia*.

Curatio. Vid. *Ægrotus*.

Curia. An ad legem sufficiat promulgatio in curia facta. II. 203. a. *& seq.*

Curialis non ordinetur. IV. 295. b.

Curiatus. Quid lex Curiata. II. 220. *ibid.*

Custos. An Custodes Martyrum habuerint Ordinem specialem. IV. 256. b. *& 265. a.*

Custos Angelus. Ordo Angelorum Custodum explicatur. I. 269. a. An teneant inferiorem locum Archangelis. *ibid.* Quomodo hi vigilent ad animarum custodiam. I. 270. b. *tot. cap.* XIX. An quilibet homo habeat Angelum custodem? *ibid.* Angelos custodes negat Calvinus. I. 271. a.

Cyclopes dicuntur filii Neptuni. II. 268. b.

Cyprianus (*S.*) Filii Divinitatem asseruit. I. 226. a. Quid dicendum de ejus sententia circa rebaptizandos hæreticos. II. 300. b. Quidam veteres, præsertim Agrippinus, & Tertullianus voluerunt, hæreticos a Catholicis esse rebaptizandos. III. 285. a. *& b.* Idem docuerunt Firmilianus, & Cyprianus. III. 285. b. *& seq.* Firmiliani, & Cypriani epistolæ tanquam genuinæ sunt recipiendæ. III. 286. a. Firmiliano, & Cypriano se opposuit S. Stephanus Papa. *ibid.* S. Augustinus docuit, Cyprianum adhæsisse anabaptizantibus. III. 288. a. Quantum epistolæ S. Cypriani differant a Donatistis? *ibid.* a. *& b.* Solvuntur objectiones probare volentium S. Cyprianum non adhæsisse anabaptizantibus. III. 289. a. *& b.* Stephanus Papa neque Cyprianum, neque Firmilianum ob errorem anabaptizantium a sui communione removit. III. 294. a. Sed excommunicationem minitatus est. *ibid.* Non est certum, quod Cyprianus, aut Firmilianus a propria de rebaptizandis hæreticis sententia recesserit. III. 295. a. *& b.* Multa sunt, quæ rebaptizantium, & præsertim S. Cypriani excusant errorem maxime ante Stephani Papæ decretum. *ibid.* b. Ex quo S. Cyprianus decreto S. Stephani obluctatus sit, nequit inde labefactari Papæ in rebus fidei & morum irreformabile judicium. III. 296. a. *& b.* Controversia S. Stephanum inter & S. Cyprianum agitata tempore Cypriani non pertinebat ad finem, sed ad disciplinam. *ibid.* b.

S. Cyprianus quo anno Martyrio sit affectus? IV. 6. b. Nec S. Augustinus, nec S. Cyprianus affirmavere, reconciliandos venientes ab hæresi per iteratum Sacramentum confirmationis. IV. 37. b. An S. Cyprianus docuerit, hæresi baptizatos esse rebaptizandos. IV. 38. a. An S. Cyprianus legerit: *Hoc est Sanguis meus?* IV. 83. a. S. Cyprianus non laudatur, quod docuerit iterandum Baptisma ab hæretico collatum. IV. 7. b. Propugnavit confirmationem. *ibid.*

S. Cyprianus an manutenuerit, vel relaxaverit rigorem antiquioris Disciplinæ. IV. 208. b. *& seq.* Nec hic, nec Concilium Africanum negarunt pœnitentibus reconciliationem, & pacem in mortis articulo. *ibid.* Nullus in lapsis recipiendis pro Disciplinæ æquitate magis certavit, quam S. Cyprianus. IV. 209. a. *& b.* S. Cyprianus reconciliationem concessit peracta pœnitentia, etsi satisfactio non necessario præmittatur absolutioni. IV. 209. b. *& seq.* Ex consuetudine Ecclesiæ quoque satisfactio est præmissa. *ibid.* An docuerit iteranda Sacramenta Ordinis, & Baptismi collata ab hæretico. IV. 289. b.

Cyprus. Innocentius IV. Sacerdotibus Cypri, & Clemens VIII. Sacerdotibus Albaniæ, non autem omnibus Sacerdotibus Græcis interdixerunt administrationem confirmationis. IV. 26. a. *& b.* Quid desuper statuerit S. P. Benedictus XIV. *ibid.*

Cyrenæus Simon. Non hunc, sed Christum fuisse crucifixum probat quartus fidei articulus. II. 282. a.

Cyrillus (*S.*) *Alexandrinus* ob capitula quædam a Nestorio habetur ut Apollinarista, aut Arianus. III. 54. a. hic summopere se opposuit Nestorio. III. 59. b. Cædes Hypatiæ non potest imputari S. Cyrillo. *ibid.* Nec movit seditionem in Orestem. *ibid.* Non fuit Apollinarista. *ibid. & seq.* Nec Arianus *ibid.* Sed in omnibus veritatem Catholicam propugnavit. *ibid.* De adversariis S. Cyrilli. III. 60. b. Ea, quæ scripsit contra hunc Theodoretus, damnata sunt a Synodo quinta. III. 61. a. Explicantur duodecim anathematismi ab ipso contra Nestorium scripti. *ibid. & seq.* S. Cyrillus docuit Christum patrasse miracula virtute propria non aliena Spiritus S. III. 62. b. In quo sensu Verbum vocaverit Apostolum, & Sacerdotem? *ibid.* Joannes Antiochenus, & Orientales impugnantes Cyrillum non propugnaverunt hæresim Pelagianam, aut Nestorianam. III. 63. a. Cur Joannes Antiochenus restiterit S. Cyrillo, & hujus capitula reprobarit, ac irritarit depositionem Nestorii. III. 63. b. An Theodoretus se opponens S. Cyrillo adhæserit Nestorio, ac hujus dogmata tradiderit? III. 64. a. Theodoretus tamen resipuit, & adiit partes S. Cyrilli. III. 64. b. Capitulum Theodoreti contra S. Cyrilli anathematismos editum & Nestorianos proscriptum est. III. 65. b. An fuerit adspersus fuligine hæreseos Armenorum. I. 75. b. Quænam forma consecrationis habeatur in Liturgia S. Jacobi, S. Marci, S. Basilii, S. Chrysostomi, & S. Cyrilli? IV. 65. b. An S. dona vocet Antitypa S. Cyrillus? IV. 84. a.

Cyrillus (*S.*) *Hierosolymitanus*. Nonnulli sunt Patres, quorum de rebaptismo licentia est obscura admodum. III. 298. b. An S. Cyrillus Hierosol. fuerit adspersus fuligine hæreseos Armenorum. I. 75. a. *& b.* An rebaptizantibus adhæserit S. Cyrillus. III. 300. a.

Cyrillus Lucar Patriarcha quam laudem, & fidem mereatur. IV. 276. b. Docens, quod Ecclesia Græca non admittat Sacramentum Confirmationis, nullam habet auctoritatem. IV. 7. b. *& seq.*

Cyrinus. An sensus tempore Nativitatis Christi indictus sit a Cyrino? III. 140. b. *& seq.* An ab ipso eodem tempore facta descriptio orbis universi? III. 141. a. *& b.*

Cyrus. Danielis prophetia loquitur de Messia, & non de Cyro Monarchæ Persarum fundatore. III. 7. b. Cur dicatur unctus? *ibid.*

Cyrus Alexandrinus fuit Monothelita. III. 44. a.

D

Dæmon. An dæmones sint capaces generationis. I. 243. a. *& seq.* Quot sint dæmones una legio dæmonum. I. 244. b. Quomodo in cor hominis immittat suggestiones. I. 254. b. An possit sentire in corpore assumpto. *ibid.* An dæmones possint futura prædicere. I. 256. b. De Idolorum oraculis, & dæmonum divinatione. *ibid. & seq.* An dæmones adhuc peccent, & propterea mereantur pœnam. I. 257. b. An peccent necessario. *ibid.* Calviniani & Jansenistæ errant docendo eandem esse libertatem amandi Deum in Angelis, Beatis, ac Viatoribus, & eandem necessitatem peccandi in dæmonibus, ac in Angelis amandi. *ibid.* Habent dæmones voluntatem immutabilem ob obstinationem. I. 258. a. Qualis in dæmonibus fuerit ignorantia. *ibid.* An dæmones possint pœnitentiam agere. I. 258. b. Quomodo dæmones corpora recipiant, & certo in loco constituantur. I. 258. b. *per tot. cap.* XIV. An possint diversa recipere corpora. *ibid.* De lapsu dæmonum. I. 260. b. *per tot. cap.* XV. Quando ceciderint. *ibid.* Peccarunt ex libero arbitrio. *ibid.* Hoc male negant Pelagiani, & Manichæi. *ibid.* Quis fuerit Princeps ange-

angelorum malorum. I. 262. a. & seq. Quid significet hæc vox *Dæmon*? *ibid.* Sub nomine *Cherub* non venit dæmon. I. 262. b. Dæmones peccaverunt superbia, arrogantia, fastidio, & contumacia. *ibid.* Non omnes dæmones in inferno sunt detrusi. *ibid.* & seq. Peccatum eorum non fuit stuprum, vel concubitus cum muliere. I. 263. a. Nec invidia fuit primum peccatum. *ibid.* Neque spiritualis luxuria. *ibid.* Quænam fuerit superbia dæmonum. I. 263. b. Horum pœna est ignis infernalis. *ibid. per tot. cap.* XVII. Vid. *Ignis*. Qualis vermis eos cruciet. I. 267. a. & b. De dæmonum exercitu. I. 268. b. *per tot. cap.* XVIII. Dæmones non habent hierarchiam. *ibid.* Quot sint ordines dæmonum. I. 269. b. & seq. Et quæ nomina eorum. I. 270. a. Beelzebub est princeps dæmonum, & idem dicit, ac *Deus muscæ*, & cur? *ibid.* Quomodo dæmones vigilent ad animarum perditionem. I. 270. b. *tot. cap.* XIX. An quilibet homo habeat angelum, & dæmonem assistentem. I. 270. b. & seq. Et a quo hic deputetur. *ibid.* An dæmones possint virtute naturali patrare mirabilia. I. 272. a *per tot. cap.* XX. Quænam mirabilia excedant potestatem dæmonum. *ibid.* Regulæ dignoscendi præstigia dæmonum a veris miraculis. *ibid.* An possit facere, ut ignis cadat de cælo? *ibid.* Vel ut maleficus in aerem sublevetur. *ibid.* Opera magica fiunt ope dæmonis. I. 276. a. Quodlibet opus magicum continet cultum dæmonum. *ibid.* Usus est serpente vero ac naturali ad decipiendam mulierem. I. 315. b. & seq. An in diabolum, vel serpentem sit facta maledictio. I. 316. a. & b. Vid. *Diabolus*. An habeat veram libertatem. II. 77. a. Est causa effectrix peccati. II. 82. b. & seq. Et quomodo. *ibid.* Pro hoc Christus non est mortuus. II. 99. b. Quæ notæ, quod miraculum non sit factum ope Dæmonis? III. 20. a. & b. Non hic, sed Christus est crucifixus. III. 31. b. & 37. a. Cur Christus non redemit dæmones? III. 77. b. Probatur decem propositionibus, quod Christus vere nos redemerit pretio sui Sanguinis a captivitate dæmonis. III. 104. b. & seq. Ideo enim & mortem pertulit. III. 105. a. Voluit Christus dæmonem vincere non potentia, sed justitia. III. 110. b. Solvuntur objectiones contrariæ. III. 113. a. *tot. cap.* V. & 124. a. *tot. cap.* VII. Christus nos liberando e captivitate dæmonis, non debuit manere hujus captivus, sed cum hoc in morte sua captivam duxit captivitatem. III. 115. b. An Christus redemerit damnatos, & dæmones? III. 129. b. Origenes putabat, Christum etiam pro Angelis, & astris mortuum, ac pro iis satisfecisse. *ibid.* Ac ideo negabat, pœnas inferni esse perpetuas. *ibid.* An idem docuerit S. Hieronymus, aut Tertullianus? *Ibid.* Sempiterna sunt dæmonum, & damnatorum supplicia. *ibid.* Christus non assumpsit naturam Angeli, ut dæmones liberaret: nec assumet. *ib.* Quomodo intelligendum illud, omnia esse a Christo reconciliata, *sive quæ in terris, sive quæ in cælis sunt*. III. 130. a. Quando Christus dicitur Redemptor mundi, intelligitur Redemptor hominum, non dæmonum. *ibid.* Cur dæmon dicatur Princeps mundi? *ibid.* An Christus descenderit ad inferos, ut inde erueret incredulos, & impios? III. 130. b.

Lutherus admittit, dæmones fore Ministros Sacramentorum, si in specie humana Pastoris officio fungerentur. III. 203. a. Quid dicendum de doctrina Scoti, *Validum fore Baptismum, si diabolus illum ex Dei præcepto conferret*. *ibid.* Dæmones non sunt Ministri Sacramentorum. *ibid.* a. & b. Melanchthon denegat potestatem ministrandi Sacramenta homini improbo, cum eam e contra Lutherus ipsi dæmoni concedat. III. 204. b. Pro dæmonibus non sunt instituta Sacramenta. III. 228. b. & seq. An ignis infernalis physice torqueat damnatos, & dæmones? III. 236. b. & seq. Cur dæmones velint, ut ceremoniæ ipsis adhibeantur? III. 243. a. Cur utamur aqua lustrali? III. 246. a. Marcellus per eam fugavit dæmones, & eorum præstigia. *ibid.* S. Bernardus inungens energumenum, ipsum a dæmonis potestate liberavit. IV. 30. a. Lutherus de Missa privata abroganda librum edidit instigatore dæmone. IV. 119. b.

Dæmonium meridianum est sexti ordinis dæmonum princeps. I. 270. a.

Dagobertus. Quid dicendum de facto Sisebuti, lege Visigothorum, Caroli Magni, Chilperici, & Dagoberti cogentium Judæos ad Baptismum. III. 311. a.

Dagon. Huic gentiles divinos honores exhibuerunt. II. 271. b.

Dallæus negans traditiones impugnatur. II. 298. a. Dallæus quæ maledicta effuderit in Chrisma? IV. 10. a. Contra Græcos Schismaticos, Waldenses, Hussitas, Lutherum, Hemnitium, Calvinum, Dallæum, & alios hæreticos probatur, Ministrum ordinarium Confirmationis esse Episcopum. IV. 21. b. Gratiam Sacramento Confirmationis conferri, negant Lutherus, Calvinus, Kemnitius, Dallæus, ac Novatores propemodum omnes. IV. 33. a. Contra hos probatur, confirmatione conferri aliquam gratiam sanctificantem. *ibid.* b. Negat per calumniam, Communioni a majoribus nostris esse præmissam confessionem. IV. 199. b. Vid. *Calvinus*.

Damascus. Contra Judæos probatur, Christum accepisse Damasci spolia, & Regum obsequia. III. 145. b.

Damascenus (*S. Jo.*) an docuerit errorem Græcorum schismaticorum? I. 209. b.

Damascenus (*Joannes*). Minorita. Quid dicendum de ejus commendatione præfixa cuidam libro sub nomine Cardinalis Sfondrati edito. I. 150. a. & 151. a.

Damiens (*Thomas Robertus Franciscus*) vulnere inflicto interficere tentavit Ludovicum XV. Regem Galliarum. II. 356. b.

Damnandus. Plures erunt damnandi, quam salvandi. I. 168. a. De eorum reprobatione. Vide *Reprobatio*.

Damnatio. An in eo posset esse spes, cur ex certa divinitus facta revelatione constaret futura sua damnatio? II. 314. b. & seq. An Deus posset facere talem revelationem? *ibid.* In sensu Baji non datur peccatum veniale, sed omne peccatum meretur damnationem. V. 98. b.

Damnatus. An damnati nunc necessario peccent. I. 257. b. Damnatorum pœna est ignis infernalis. I. 263. b. *per tot. cap.* XVII. Vid. *ignis*. Qualis vermis eos cruciet. I. 267. a.

An pro damnatis Christus sit mortuus. II. 99. b. Quodnam sit discrimen inter damnatos & viatores ob peccatum gratia privatos. II. 139. b.

De qualitate corporum damnatorum. II. 288. b. Horum pœnæ in æternum durabunt. *ibid.* An fides sit in animabus beatorum, ac damnatorum? II. 313. b. In damnatis datur amor beatitudinis, sed non spes illius. II. 314. b. Mors Hominis Dei majori pretio æstimanda est, quam sempiternum damnatorum supplicium. III. 124. a. Vid. *Dæmon*. An ignis infernalis physice torqueat damnatos & dæmones? III. 236. b. & seq. Character manet in beatis & damnatis. III. 239. b. Neque pro Sanctis, neque pro damnatis offerri potest Missæ Sacrificium tanquam propitiatorium. IV. 119. a.

Damnum. Pœna damni est gravissima. II. 19. b. An leges humanæ obligent cum gravi damno? II. 207. b. & seq. An lex Divina? *ibid.*

Danæus (*Lambertus*). Ejus error de summa Trinitate. I. 174. a.

Daniel cur dictus Balthasar? II. 271. a. Danielis hebdomadæ a quo mundi anno numerandæ. II. 11. b. & seq. Hujus hebdomadæ non fuerunt conflatæ ex annis lunaribus. III. 13. a. & b. Quo in sensu dicantur *abbreviatæ*. III. 13. b. An hebdomada LXX. sit connectenda cum præcedentibus. III. 15. a. & b. & seq. Ex prophetia Danielis probatur jam venisse Messiam. III. 6. b. *tot. cap.* IV. V. & VI. Quomodo numerandæ hebdomadæ? *ibid.* In hac prophetia non discrepat textus Latinus ab Hebraico. III. 6. b. & 7. a. Hujus hebdomadæ initium sumunt ab anno septimo Artaxersis Longimani. III. 9. b. Probatur ulterius adventus Christi ex Daniele. III. 17. b. & seq. Daniel prædixit occidendum Christum in medio hebdomadæ LXX. III. 156. b. Quando hæ incipiant? *ibid.*

Daniel Stylita an invitus & absens sit ordinatus. IV. 294. a. & 295. a.

Danthis verba, quibus videtur evinci, eum mentionem fecisse de domo Virginis Nazarethana, quamvis non invictissime, reperiuntur in pluribus accuratioribus editionibus. III. 148. a.

David. Hujus pœnitentia commendatur. II. 185. a. Dux Synedrii fuit semper ex progenie David. III. 3. a. Christus fuit ex semine David. III. 99. a. An ex eo prodierint duo stipites, Regius scilicet per Salomonem, & Sacerdotalis per Nathan? *ibid.* An Nathan sit filius David natura, vel adoptione. *ibid.* In Davide, qui reprobato Saule constitutus est Rex, præfiguratum est regnum Christi? III. 99. b. Prævisum est a Davide Eucharistiæ Sacramentum. IV. 42. a. Symbola Eucharistiæ. *ibid.*

David (*Franciscus*). Ejus error de summa Trinitate. I. 174. a.

Debitum. Qualis incestus privet conjugem jure petendi debitum. IV. 321. b. An vox naturalis idem significet ac vox *Debitum*; & supernaturalis idem ac *Indebitum*? V. 146. a.

Debitus. An integritas creationis debita fuerit creaturæ innocenti, ac conditio naturalis? an vero donum naturæ superadditum beneficentia conditoris? V. 119. n. III. Bajus ait, Originalem justitiam, integritatem, immunitatem a morte &c. esse proprietates ante lapsum naturaliter debitas, ita, ut gratia, Sanctitas, & justitia respectu nostri sint dona supernaturalia post lapsum, quæ fuissent naturalia, si Adam non peccasset. V. 123. a. Hæc Baji opinio colligitur ex aliis ipsius propositionibus pariter damnatis. V. 126. a. & seq. tot. §. II. & III. Ac confirmatur ex propositione 35. Quesnellii. V. 128. b. *tot.* §. IV.

Decalogus. Ostenditur gratiæ actualis necessitas ad servanda præcepta Decalogi. II. 122. a. *tot. cap.* IV. Decalogus est summarium Juris universi. II. 189. b. Unde hoc nomen? *ibid.* Distributio in duas tabulas. *ibidem.* Quot præcepta pertineant ad primam tabulam? *ibid.* *Non habebit Deos alienos* est primum, & non secundum præceptum. *ibid.* Duo ultima præcepta sunt distincta. *ibid.* & seq. De ordine præceptorum: an præceptum *non mœchaberis* sit quintum vel sextum. II. 190. a. Explanatio decalogi. *ibid.* & seq. Prima verba: *Ego sum Dominus*: sunt præfatio brevis. *ibid.* *Primo Præcepto* prohibetur Idololatria. II. 190. a. & seq. Quid sint *Dii alieni*? *ibid.* Quid sculptilia? II. 190. b. Quid Idola? *ibid.* An prohibita quæcunque sculptura, aut similitudo? *ibid.* & seq. *Secundo præcepto* prohibetur perjurium, & ideo etiam juramentum. II. 191. a. *Tertio præcepto* præcipitur sanctificatio Sabbati. II. 191. b. Quid significet Sabbatum? & cur institutum? *ibid.* Quomodo sanctificandum? *ibid.* In hujus cultu Judæi superstitiose excedunt. *ibid.* & seq. Quid Sabbati iter? II. 192. a. Honorare jubemur parentes *Præcepto quarto*. Qualiter id fiat? & cur vocetur primum præceptum? *ibid.* Honoranda est etiam mater. *ibid.* Quinam veniant nomine Patris? *ibid.* De promissione huic præcepto apposita. *ibid.* *Quinto præcepto* prohibetur tantum homicidium, non autem fericidium. II. 192. b. Quando licitum homicidium? *ibid.* Ulterius eodem prohibentur ira, contumeliæ. *ibid.* *Præcepto sexto* prohibetur mœchia: quid sit? II. 192. b. Comprehendit adulterium, & incestum. *ibid.* & seq. An in impedimento ex incestu consurgente possit dispensari? II. 193. a. Ulterius prohibetur stuprum, & etiam fornicatio simplex. *ibid.* *Septimo præcepto* prohibetur furtum. *ibid.* Quid sit furtum, & qualiter distinguatur a rapina? *ibid.* Furtum gravissimum est *Plagium*. *ibid.* Peculatus est furtum ex ærario, seu pecunia publica. *ibid.* Quando fiat *Sacrilegium*; & quinam sint fures? *ibid.* *Octavo præcepto* prohibetur falsum de proximo testimonium. II. 193. b. Quisnam sit *noster proximus*? *ibid.* Contra idem peccat testibus falsam infamiam objiciens, falso jurans, mendacia loquens, detrahens, & temere judicans. *ibid.* *Nono* & *Decimo præcepto* prohibetur mox dictorum concupiscentia. *ibid.* Christianus Decalogum vi Juris Ecclesiastici memoria teneat. II. 306. a. In Decalogo, & oratione Dominica exercetur charitas. II. 314. a. ac II. 318. b. & seq. Aleatores frangunt totum Decalogum. II. 336. a. & b.

Decas Æonum Valentini quid? I. 56. b.

Dechamps (*Stephanus*) demonstrat gratiam ab Augustino constitui in inspiratione S. charitatis. V. 110. b. Propositio hæc Berti: *Gratia efficax est victrix delectatio, seu charitas, quæ superat contrariam cupiditatem*: non ex Jansenio, sed S. Augustino est desumpta. VI. 70. a. & b. Idem sentiunt Molinistæ cum Stephano Dechamps. VI. 70. b.

Decimæ. De decimis Pharisaicis. II. 183. a.

Decius. Soldurii apud Gallos, Dicii apud Romanos se morti tradunt pro aliis, unde vocantur Antipsychi. III. 104. b.
Decrepitus. An valeat matrimonium a decrepito contractum. IV. 308. b.
Decretales Epistolæ a variis sunt collectæ. II. 217. a. Præcipue ab Isidoro, & Gratiano. *ibid.* An compilator fuerit Isidorus Mercator, an Isidorus Hispalensis? *ibid.* Qualem habeant auctoritatem Decretales ab Isidoro collectæ? II. 217. b. Quinam Canones veterum Decretalium sint genuini, quinam spurii? II. 218. a Qualem auctoritatem habeant decretales Gratiani? *ibid. & seq.* Varii compilatores Decretalium recensentur. *ibid.* 218. b. Quot libri Decretalium? *ibid.* Quas partes habeant Decretales Gratiani? *ibid.* Quot decretales Gregorii IX. *ibid.* Quot decretales libri sexti, quot Clementinæ, & extravagantes? *ibid.* Quomodo in jure Canonico faciendæ, & legendæ citationes? *ibid.*
Decretum. Deus non prævidet futura libera naturalis ordinis in præfinitionibus, & decretis prædeterminantibus. I. 103. b. Deus non prævidet in decreto efficaciter prædeterminante materiale peccati. I. 106. b. Nec statum naturæ innocentis. I. 109. b. An Deus in decreto prædeterminante viderit perseverantiam Angelorum bonorum? *ibid.* Deus cognoscit ea, quæ sunt ordinis supernaturalis, & spectant ad statum naturæ lapsæ per decretum efficax, & non per scientiam mediam. I. 116. b. Regulæ quædam reconciliandi decretum prædeterminans cum libertate humana. I. 123. b. Ad libertatem sufficit indifferentia medii secundum se abstrahendo a decreto, aut præcepto. III. 52. b. Decretum Tridentini de Matrimoniis clandestinis non obligat, nisi ubi fuit publicatum. IV. 330. a.
Decurio non ordinetur. IV. 295. b.
Decursio ludicra prohibetur Christianis. II. 336. b.
Dedicatio. Templa sint consecrata ab Episcopo. IV. 125. a. An Apostoli & Papæ priorum sæculorum habuerint dedicationes templorum. *ibid.* Dedicatio templorum commendatur miraculis. *ibd.* b.
Defensores pauperum, & Defensores Ecclesiarum an assumerentur ex Ordine Clericali. IV. 265. b.
Definitio Papæ circa facta dogmatica est firmissima. II. 100. a. *tot. cap.* V. & VI. An Papa possit errare in definitione *facti dogmatici*? III. 46. a.
Deformis non est ordinandus. IV. 295. b.
Defunctus. Pro his in lege Mosaica fuisse oblata Sacrificia, habemus ex traditione. II. 195. b.
Marcionitæ, & Cerinthiani baptizabant vivos pro mortuis sine Baptismo defunctis. III. 318. a.
Aliquando Eucharistia posita fuit supra pectus defuncti, & cur? IV. 107. b. S. Communio non est danda mortuis, nec ponenda supra pectus illorum. *ibid.* An Communio possit fieri in Missa defunctorum? IV. 112. a. Incruentum Missæ Sacrificium est vere propitiatorium. IV. 118. a. Non pro vivis tantum, verum etiam pro pie defunctis. *ibid.* a. & b. An Missæ Sacrificium possit offerri pro Catechumenis, & excommunicatis defunctis ante Baptismum, & reconciliationem? IV. 119. b. In Aragonia in die commemorationis omnium defunctorum sacerdotes sæculares duas, Regulares tres celebrant Missas. IV. 129. b. Vid. *Mortuus*.
Degradatio. An sola tonsura initiatus possit degradationis pœnæ subjici. IV. 261. a. An valeat ordinatio facta ab Episcopo post hujus degradationem. IV. 297. a. *& seq.* An per degradationem deleatur character Episcopi. *ibid. ac* 289. b. *& seq.*
Degradatus amittit privilegium *Canonis*. II. 222. a.
Deifer. In quo sensu Christus dicatur *Deifer*? III. 57. a. & 62. a. Non usurpetur hoc vocabulum. III. 90. b.
Deipara. Cur B. Virgo a Symbolo Nicæno non vocetur Deipara. I. 211. b.
An B. Virgo bene vocetur *Deipara*? III. 48. a. Hoc negat Nestorius cum Anastasio. III. 54. a. Impugnatur. III. 57. b. B. Virgo revera Deum genuit, atque in utero suo formatum edidit. *ibid.*
Deitas. An bene dicatur trina Deitas. I. 240. a.
Delectabilis. Appetitus tendens in objectum secundum sensum delectabile non est concupiscentia ipsa, ut putant Pelagiani. V. 133. b.
Delectatio. An felicitas hominis consistat in delectatione, & gaudio? II. 231. b. Quid sit? *ibid.* An debeat præcedere sancta cogitatio, & delectatio, ut peccatum possit imputari? II. 238. b. *& seq.* Quando sit culpabilis, & quando excusanda? II. 243. b.
An Systema duarum delectationum fuerit ab Ecclesia damnatum. VII. 53. b. *tot. cap.* II. Hæc propositio Berti: *Gratia efficax est victrix delectatio, seu charitas, quæ superat contrariam cupiditatem*; non ex Jansenio, sed S. Augustino est desumpta. VI. 70. a. & b. Idem sentiunt Molinistæ cum Stephano Dechamps. VI. 70. b. Congruistæ cum Vasquesio. VI. 71. a. Bellarminus. *ibid.* Antoninus Massouliè Thomista. *ibid.* Reginaldus. VI. 71. b. Franciscus Macedo. VI. 72. a. Brancatus de Lauræa. *ibid.* Augustiniani omnes. VI. 73. a. Omnia peccata proveniunt ex mala cupiditate, & delectatione. VI. 72. b. In quo sensu verum sit, & in quo Jansenianum, voluntatem trahi delectatione? VI. 100. a. Anonymi objectiones contra delectationem victricem allatæ solvuntur. *ibid.* §. VIII. Non est Jansenianum dicere, gratia præveniens consistit in delectatione indeliberata. VI. 100. b. Anonymus circa materiam de delectatione indeliberata prave interpretatur verba S. Augustini. VI. 101. b. *& seq.* Statuit Jansenius, delectationem victricem esse sejunctam a deliberatione, & ab indifferentia liberi arbitrii, ita, ut cum libertate indifferentiæ stare nequeat; Berti e contra admittit libertatem indifferentiæ. VI. 96. a. & b. In quo sensu Berti dicat, delectationem victricem esse deliberatam, & in quo sensu eam esse indeliberatam? VI. 96. a. Berti non admittit solam indeliberatam delectationem & necessitatem antecedentem, quæ sine deliberatione voluntatis est. *ibid.* Idem cum Berti judicat Vasquez. *ibid.* b. Bellarminus. *ibid.* Thomistæ. *ibid. & seq.* Augustiniani agnoscunt cum gratia efficaci seu delectatione victrici veram dissentiendi potentiam. VI. 109. a. *&* b. Denegatur in libris Berti delectatio illa gradibus superior, quæ ita sit invincibilis, & necessitatem inferens, ut sub illa voluntas a sola coactione sit libera. VI. 111. b. *tot.* §. I. Probatur in concursu duarum delectationum superare fortiorem. VI. 118. a. Affirmatur dari gradus in concupiscentia, & delectatione. *ibid.* Non est Jansenianum, gratiam statuere in delectatione indeliberata. *ibid.* b. In quo sensu delectatio sit secundum Berti deliberata, & indeliberata? VI. 119. a. Demonstrat Berti, se nunquam admisisse delectationem invincibilem adimentem libertatem indifferentiæ. VI. 119. *& seq.* Berti cum Thomistis in delectatione victrici agnoscit necessitatem non antecedentem, sed consequentem. VI. 120. a. Bellelli nullibi docuit, delectationem victricem, seu gratiam efficacem inferre libero arbitrio necessitatem antecedentem. VI. 135. b. *tot.* §. I. Vid. *Gratia*. Bellellio immerito objicit Anonymus delectationem invincibilem. VI. 138. b. *ac* 143. a. Principium duarum delectationum Jansenisticum ab Anonymo describitur. VI. 163. b. *& seq.* In quo sensu Bellelli & Augustiniani duas delectationes admittant? VI. 164. a. Vid. *Dilectio*.
Deliberatio. Statuit Jansenius, delectationem victricem esse sejunctam a deliberatione, & ab indifferentia liberi arbitrii, ita, ut cum libertate indifferentiæ stare nequeat; Berti e contra admittit libertatem indifferentiæ. VI. 96. a Berti cum Jansenio non admittit solam indeliberatam delectationem, & necessitatem antecedentem, quæ sine deliberatione voluntatis est. *ibid. & seq.* Idem cum Berti judicat Vasquez. VI. 96. b. Bellarminus. *ibid.* Thomistæ. *ibid. & seq.*
Deliberatus. In quo sensu delectatio sit secundum Berti deliberata, & indeliberata? VI. 119. a.
Demeritum. Libertas indifferentiæ est necessaria ad meritum vel demeritum etiam post lapsum Adæ. II. 79. a. *& seq.* II. 77. a. Sufficere ad demeritum libertatem a coactione docuit Jansenius. II. 95. a. An ob prævisa demerita adulti, & parvuli tradantur damnationi. I. 146. b. 147. & 148. a. Vide *Languetius*.
Democratius. An in dominio Democratio ad legem requiratur acceptatio populi? II. 204. a.
Democritus. Ejus error circa scientiam Dei. I. 110. a.
Demonstratio an detur naturaliter in Mysterio Trinitatis. I. 232. b. *& seq.* Saltem præsuposita revelatione. *ibid.*
Denominatio. An character sit denominatio extrinseca? III. 238. a.
Dens. Sicidites Monachus affirmabat, corpus Christi in Eucharistia dentibus scindi, & conteri, ac corruptibile esse, nec totum Christum recipi. IV. 90. a. An dicentes, Eucharistiam atteri dentibus sint Stercorarii? IV. 91. a.
Denuntiatio triplex matrimonio est præmittenda; hujus tamen omissio non annullat matrimonium. IV. 323. a. Qualiter fiant, & ubi, & an in iis faciendis possit dispensari, & a quo. IV. 327. a.
Denunciatus. Arcendi sunt a S. Communione excommunicati, ac publice denuntiati, item mulieres, quæ ad altare accedunt habitu ad lasciviam composito. IV. 105. b.
Deovirilis. An in Christo sit una operatio *theandrica*, id est *Deovirilis*? III. 44. a.
Deponens. Quid sint verba deponentia? III. 229. a. & b.
Deprecativus. Vid. *Absolutio*, vel *Extrema Unctio*.
Descendo. Christus vere descendit ad inferos. II. 282. b. *& seq.*
Descriptio. Quid dicendum de descriptione universi orbis facta tempore Nativitatis Christi? III. 141. a. & b. An facta a Cyrino? *ibid.*
Defero. Deus neminem deserit, nisi prius deseratur. II. 91. a.
Desiderium. An opus peccaminosum sit peccatum distinctum a pravo desiderio? II. 227. a. & b.
Desirant (*Bernardus*) docet, propositionem 38. Baji loqui in sensu charitatis Sanctificantis. V. 94. a. Quid Desirant teneat de propositione 35. Quesnellii? V. 138. b.
Desperatio. Timor servilis non disponit ad desperationem. II. 315. b. & 316. a.
Despero. Nunquam debet homo desperare. II. 131. b. Christum in Cruce desperasse, blasphemat Joannes Ferus Moguntinus. III. 43. b.
Desponsatio. Matrimonium est symbolum desponsationis Christi cum Ecclesia. IV. 303. b. Vid. *S. Maria*, vel *Matrimonium*.
Detestatio. An detestationem peccati præcedat fides, timor, spes, & aliqua charitas? IV. 142. b. *& seq.*
Detractio prohibetur præcepto octavo. II. 193. b.
Deucalio. Vide *Diluvium*.
Deus. Deum esse corporeum quinam existimarint. I. 47. a. Ex vocabulo *Dii* non potest in scriptura sumi occasio adstruendi plures Deos. I. 175. a. An non tres sint Dii, quia tres sunt Personæ divinæ. I. 185. a. *ac* I. 186. b. An Deus apparuerit, vel Christus, aut Angelus, quando in veteri testamento legitur, Deum apparuisse Patriarchis. I. 189. a. *& seq. usque ad cap.* IX. Deo Patri est Filius genitus non adoptione & gratia, sed generatione & natura. I. 191. a. *per tot. cap.* IX. Contra Divinitatem Filii prolatæ a Wolzogenio objectiones solvuntur. I. 193. b. *per tot. cap.* X. Deus Pater generavit Personam, & non alium Deum. I. 193. b. Deus Filius est æque æternus, ac Pater, non obstante generatione. I. 194. a. An Deus Pater adhuc generet Filium. *ibid.* An Pater generet Filium necessitate, vel voluntate. *ibid. & seq.* An Filius Divinus possit dici genitus ex Dei Patris consilio. I. 194. b. Explicatio intellectus Dei notionalis, & essentialis. *ibid.* An Deus Pater intelligat per intellectum Filii. *ibid.* Filius Divinus est Deo Patri consubstantialis. I. 294. b. *per tot. cap.* XI. Christus est summus Deus, sicut Pater, eidem in omnibus æqualis, quod probatur diversimode. *ibid. usque ad* XII. *cap.* Solvuntur objectiones negantium, Christum esse Deum. I. 197. a. *per tot. cap.* XII. Quomodo intelligenda sint verba Christi: *Pater major me est*; ubi & alii plures similes textus explicantur? I. 197. b. Probatur multis modis quod Spiritus S. sit verus Deus. I. 205. a. *per tot. cap.* XV. Objectiones contrariæ solvuntur. I. 207. a. *per tot. cap.* XVI. An & quot dentur in Deo Principia, & Processiones. I. 233. a. *& seq.* Vid. *Principium*. Quot dentur in Deo relationes, & quæ sit perfectio illarum. I. 238. a. *& seq.* Quot dentur in Deo subsistentiæ. I. 238. b. *& seq. ac* I. 213. b. Regulæ observandæ in discursu de Deo Uno & Trino. I. 239. a. An Deus possit dici triplex. I. 240. a. An Angeli possint dici Dii. I. 241. a. Est auctor omnium creaturarum. I. 244. b.

Quo

Quo tempore & loco a Deo sint producti Angeli. I. 247. a. *per tot. cap.* VI. Beati & Angeli necessario amant Deum non tamen quid exinde merentur. I. 257. b. *& seq.* Angeli ab initio amarunt Deum libere. *ibid.* An Angeli statim ab initio habuerint visionem Dei intuitivam? *ibid.* Ex gratia Dei Angeli meruerunt beatitudinem. I. 260. b. Non Deus, sed Beelzebub deputat cuilibet homini angelum malum. I. 271. a. Quæ mirabilia non possunt fieri sine speciali operatione Dei. I. 272. a. *& seq.* An Deus possit miracula facere per homines impios. I. 273. a. Regulæ discernendi miracula Dei a præstigiis dæmonum. *ibid.* An Deus possit facere miraculum in argumentum erroris, aut vitiorum commendationem? I. 273. b. Quot Deus diebus mundum creavit. I. 280. a. *& seq.* An mundus vel alia creatura sit Deo coæterna. I. 286. b. *& seq.* In Deo non detur potentia, nec mutatio. I. 286. b. *& seq.* Qualiter homo sit factus ad imaginem Dei. I. 177. a. *&* I. 305. b. *& seq.* An etiam Angelus sit factus ad imaginem Dei? I. 305. b. An mulier? *ibid.* An Christus? *ibid.* An hæc Dei imago amittatur peccando; & an etiam reluceat in corpore? *ibid.* Quid requiritur ad Imaginem Dei. I. 306. a. An Adam viderit Deum facie ad faciem. *ibid.* An idem sit creatum esse *ad Imaginem Dei, & ad similitudinem Dei*? *ibid.* Quomodo Protoplastæ præceptum Dei sint transgressi. I. 315. a. *tot. cap.* XII. Hoc præceptum fuit justissimum. I. 315. b. *& seq.* Deus vere fecit Protoparentibus tunicas pelliceas. I. 322. a. An Deus possit diligi sine gratia? I. 327. b.

Inter regnum Dei, & beatitudinem ac vitam æternam non datur distinctio. II. 20. a. & II. 4. a. Cur uni det gratiam efficacem, & non alteri. II. 49. a. Quomodo intelligendum illud: *Facienti, quod est in se, Deus non denegat gratiam.* II. 55. b. *tot. cap.* XII. Dei gratia ad initium fidei necessaria est. II. 67. a. *tot. cap.* IV. An habeat veram libertatem. II. 77. a. An Deus sit causa effectrix peccati. II. 82. b. *tot. cap.* IV. & V. Dei præcepta esse servatu impossibilia est propositio Jansenii. II. 90. b. Cui contrariatur S. Augustinus. *ibid. &* 91. a. *& seq.* Deus neminem deserit, nisi prius deseratur. II. 93. a. An interiori gratiæ Dei possit resisti in statu naturæ lapsæ. II. 94. a. De voluntate Dei antecedente & consequente. II. 98. a. *&* 118. b. *& seq.* Qualiter opera, ut sint bona, ad Deum sint referenda. II. 122. b. *tot. cap.* III. Non potest Deus diligi super omnia sine gratia. II. 123. b. *& seq.* Quid sit diligere Deum, *ut oportet*. II. 124. a. An Deus possit diligi super omnia sine gratia in statu naturæ puræ. II. 132. a. Deus omnibus præparavit gratiam sufficientem. *ibid.* An hanc Dei gratiam omnes actu recipiant. II. 136. a. Non Deus, sed peccator est causa, si ipsi subtrahitur gratia. II. 157. a. *& seq.* An Deus hominem justificans vere illi remittat peccata. II. 158. a. *tot. cap.* III. An possit remittere peccata sine gratia. II. 159. a. Dei per dilectionem debet præmittere adultus justificationi suæ. II. 163. a. qualis detur Deum inter & hominem justitia. II. 164. b. An opus sit a nobis, quod sine gratia facere non possumus. II. 164. a. An Deus per bona opera nostra recipiat emolumentum, vel honorem. II. 164. b. Deus non fuisset injustus, etiamsi omne auxilium supernaturale subtrahendo, cunctos Adæ posteros in damnatione, atque obduratione reliquisset. II. 145. b. *&* 146. a. 148. b. *&* 149. a. Cur permiserit Adæ lapsum. II. 146. a.

Lex æterna non est idea in mente Dei existens. II. 177. a. Lex naturæ provenit a Deo. II. 178. a. Legis naturæ præcepta sunt dilectio Dei, & proximi. II. 178. a. *& seq.* Quomodo hæc dilectio includat res alias? *ibid.* b. Quibus eadem nitatur principiis? *ibid.* An possit Deus dispensare in lege naturæ? II. 180. a. An Deus dispensarit in lege naturæ concedendo matrimonia filiis Adæ contrahenda cum sororibus germanis, admittendo Polygamiam; imperando Abrahamo immolationem filii; permittendo filiis Israel furtum Ægyptiis inferendum, &c. *ibid. & seq.* Aut concedendo usuram iisdem; permittendo libellum repudii, remunerando mendacium obstetricum, mandando Oseæ, ut sumeret sibi uxorem fornicationum; remittendo observantiam Sabbati? *ibid.* An sit auctor veteris testamenti. II. 182. b. *& seq.* Error Marcionitarum de Deo tanquam principio malo. II. 183. b. Dei cultus & dilectio efficit præcepta primæ tabulæ. II. 189. b. *Non habebis Deos alienos*, est primum, & non secundum præceptum. *ibid.* Quid sint *Dii alieni*. II. 190. a. Primo præcepto præcipitur cultus veri Dei. *ibid.* An licitum blasphemare Deos alienos. II. 191. a. *& seq.* An teneamus omnes actus in Deum referre. II. 226. a. Virtus est ordo amoris, quo fruimur Deo, & utimur creaturis. II. 229. a. *& seq.* Quod sola charitas remuneretur a Deo, docuit Quesnellius. II. 229. b. Sine dilectione Dei non datur vera virtus. II. 229. a. *tot. cap.* IV. Deus est merces virtutis. II. 230. b. *tot. cap.* V Dei amor est felicitas præcipua Sanctorum. *ibid. & seq.* An visio beatifica, & Dei amor possint ab invicem separari in patria? II. 132. a. Quando peccatum sit conjunctum cum Dei contemptu? II. 238. b. Non datur ignorantia invincibilis Dei. II. 239. b. Quomodo mandata Dei non sint gravia? II. 253. b. *& seq.* Romani, & Græci duodecim numerarunt Deos *Consentes*, & octo *Selectos*, ac turbam minorum Deorum immensam. II. 268. a. Stultum est inter Divos referre Jovem. *ibid.* Neptunum, cujus filii dicuntur Cyclopes. II. 268. b Vulcanum. *ibid.* Martem. *ibid.* Mercurium. II. 269. a. Apollinem. *ibid.* Junonem. *ibid.* Minervam, *ibid.* b. Venerem. *ibid.* Vestam. *ibid. & seq.* Cererem. II. 270. a. Dianam. *ibid.* Fabularis historia de Diis *Selectis* Jano, Saturno, Geniis, Libero, Plutone, Sole, luna, & terra. *ibid. & seq.* In Diis non potest habere locum sexus diversitas. II. 269. a. Reliqui Gentiles varios coluere Deos, ut Baal, Beelphegor, Dagon, &c. II. 271. a. Deum habere manum frigidam, & sella gestari, credunt Mahumetani. II. 272. a. Iidem docent, Deum esse corporeum, ac auctorem peccati. *ibid.* Mahumet credit, animam esse portionem Dei. *ibid.* Probatur contra Mahumetanos, Deum posse habere filium sine uxore. II. 272. b. Non sufficit credere unum Deum excludendo divinitatem, & incarnationem filii. II. 275. a. *& seq.* Deo omnipotentiam denegat Calvinus, facit eundem auctorem peccati cum Theodoro Beza, Luthero, ac Melanchthone. II. 277. b. Errores, qui contra Deum pugnant, damnantur in primo fidei articulo. II. 281. a. Deus unus credendus proponitur primo fidei articulo. *ibid.* Præter Deum materia non potest esse principium coævum. *ibid.* Negantes omnipotentiam Dei, aut ei adscribentes peccatum, aut mendacium impingunt in primum articulum. *ibid.* Patiter negantes providentiam. *ibid.* Aut immensitatem. *ibid.* Deus stulte a Socino includitur in summitate cælorum. *ibid.* Deo non possunt tribui corporalia membra ex eo, quod Christus dicatur sedere ad dexteram Patris. II. 284. a. Veritas omnis a Deo revelata est objectum materiale fidei. II. 290. a. An revelatio vel veracitas Dei sit objectum formale fidei? *ibid.* b. An Deus Adamo creaverit duas mulieres? II. 302. a. An ad salutem non sufficiat fides in Deum remuneratorem. II. 307. a. An dilectio Dei super omnia sufficiat ad salutem sine fide explicita? II. 307. a. *& seq.* An in eo posset esse spes, cui per certam revelationem a Deo annuntiata esset damnatio. II. 314. b. An Deus posset facere talem revelationem? *ibid.* An timor servilis proponat Deum ut durum? II. 315. b. *&* 316. a. An Deus homines inducat in tentationem? II. 318. b. An benevolentia inter Deum, & hominem per dilectionem firmata sit vera amicitia? II. 319. a. Diligendus est Deus actu dilectionis, etiam interioris. II. 319. b. *& seq.* Dilectio Dei in homine debet esse continua vel actu, vel virtute. II. 320. a. Quoties obliget præceptum ad actum dilectionis Dei? *ibid.* Diligendus est Deus ex toto corde, in tota anima, in tota mente. *ibid.* b. Quid sit Deum diligere ex toto corde, & an id homo possit assequi? *ibid.* Deus in dilectione & filiis, & parentibus propriis est præferendus. II. 323. b.

An ob visionem Dei beatificam Christus peccare non potuerit? III. 51. b. An Christus a Deo Patre habuerit præceptum moriendi? III. 52. a. *&* b. Quomodo Christus stante præcepto libere sit mortuus? *ibid.* An Christus Deum necessario diligebat, & tamen mereri potuerit? III. 53. b. B. Virgo revera Deum genuit, & in utero suo formatum edidit. III. 57. b. *& seq. &* 82. a. *&* b. An S. Anna possit dici avia Dei? III. 59. a. Deum Verbum, & Christum distinctos dixit Theodorus Mopsuestenus damnatus a Synodo quinta. III. 66. a. *&* b. Capitulum Ibæ negans Deum Verbum factum esse hominem ex Virgine ut Nestorianum a Synodo quinta rejicitur. III. 65. b. *& seq.* Quod in resurrectione forma servi sit reversa in formam Dei, non est dogma Eutychianum. III. 74. a. Ob communicationem Idiomatum Filius Dei dicitur crucifixus, & filius hominis descendisse de cælo. III. 78. a. *&* b. Ob eandem bene dicitur, Deus acquisivit Ecclesiam sanguine suo, est crucifixus, mortuus. *ibid.* An Christus possit dici filius Dei adoptivus. III. 81. b. *& seq.* Saltem secundum humanitatem? III. 83. a. *&* b. An vero naturalis? *ibid.* in quo sensu Christus dicatur prædestinatus Dei filius? III. 86. b. *& seq.* An Christus possit dici Dei Servus? III. 88. b. *& seq.* Non dicatur Christus Servus Dei. III. 90. b. Non Christum, sed Deum esse crucifixum, docuerunt Arius, Apollinarius, Eutyches, & Petrus Fullo. III. 91. b. Potuisset Deus non relinquere in perditione nostra. III. 102. b. Vel non petere satisfactionem secundum rigorem Justitiæ. *ibid.* An Deus potuisset omnino culpam condonare sine morte Christi. *ibid.* An Deus fuisset injustus, si sine pœna nostra condonasset peccata? *ibid. & seq.* Pagani docent, non dari secundam personam, quæ pro nostra salute passa est, sed Deum condonare peccata, quæ Superis non nocent. III. 103. a. *&* b. Sociniani negant Christum esse Deum, unde asserunt, eum non potuisse condigne satisfacere. III. 103. b. Socinus docet, nullam Dei justitiam postulare, ut peccata puniantur, Christum dici Servatorem, quia nobis salutis viam annuntiavit, non tamen satisfecisse pro peccatis, nec functum esse ante mortem munere Sacerdotis, sed Deum condonare peccata, cum Christus sine summa injustitia nequeat pro sceleratis mortis supplicio affici. III. 104. a. Refutatur decem propositionibus. *ibid. & seq.* Christus se ipsum Deo Patri obtulit Sacrificium pro peccato in ara Crucis. III. 106. a. *&* b. *& seq.* Hoc Sacrificium fuit præsignatum in victimis veteris legis. III. 107. a. Christus fuit Sacerdos per Sacrificium, quod ut homo Deo obtulit in Cruce. *ibid.* Quodnam discrimen inter Christum Sacerdotem, & alios Sacerdotes? *ibid.* a. *&* b. Christus in cælo Deo non sacrificatur, ut putant Poloni Fratres. III. 108. a. Hoc probatur ex figura Sacrificii Aaronici. *ibid.* Per Sacrificium in cruce peractum reconciliati sumus Deo. *ibid.* Quomodo simus gratis reconciliati Deo cum Christus dederit pretium magnum? *ibid. ac* 116. a. Non Deus, sed Christus delevit chirographum peccatorum. III. 109. a. Noluit Deus in hominum reparatione peccata dimittere non exhibita Divinæ justitiæ satisfactione. III. 109. b. Sed intuitu meritorum Christi, & satisfactione ejus salvi facti sunt. III. 110. a. Dicebat quam maxime, ut ob peccata nostra Deo fieret condigna satisfactio. III. 110. b. An justitia vindex sit proprie in Deo, ac hujus attributum? *ibid. ac* 109. b. Deus necessario peccatores odio habet, sed non necessario punit. III. 110. b. An Deus habuerit dominium, & jus absolutum in corpus, & vitam Christi qua hominis? III. 111. a. *&* b. Solvuntur sophismata Socini negantis Christum pro nobis satisfecisse pretio sanguinis. III. 113. a. *tot. cap.* V. *&* 124. a. *tot. cap.* VII. In quo sensu Deus dicatur vendere iniquos sine pretio? III. 114. a. *&* b. An Deo reconciliati simus per solam non imputationem peccati? III. 116. a. Christus jam ante mortem declaratus est Filius Dei a Patre. III. 117. a. An satisfactio Christi obscuret misericordiam Dei? III. 117. a. *&* b. An Deus olim condonarit peccata sine ulla satisfactione? *ibid.* Quomodo Deus peccata condonet? *ibid.* Quale emolumentum accreverit Deo per satisfactionem Christi? III. 117. b. *& seq.* An Deus ante adventum Christi jam fuerit nobiscum reconciliatus? III. 119. b. Quomodo Socinus, & quomodo Christianus explicent illud: *Personarum acceptio non est apud eum*? III. 124. a. Mors hominis Dei majori pretio æstimanda est, quam sempiternum damnatorum supplicium. *ibid.* Cur satisfactio Christi sit infinita ex eo, quia facta a Deo, & cur non eadem ratione productio mundi, & alia opera Dei sint infinita? III. 125. a. Quomodo Christus utpote Deus potuerit sibi ipsi satisfacere? *ibid.* An creatura pura potuisset Deo satisfacere pro peccato? III. 102. b. *&* 125. a. *& seq.* Creatura rationalis obstri-

obstricta peccato nequit vel pro se, vel pro aliis condigne satisfacere Deo. III. 125. a. Nulla creatura etsi gratia, & meritis exornata potest exhibere Deo pro mortali peccato coæqualem satisfactionem. III. 125. b. Quomodo intelligendum illud: *Frater non redimit, redimet homo. ibid.* An nec Angelus satisfacere potuisset pro peccato? *ibid.* An nec homo, si a Deo constitueretur caput morale hominum? III. 126. a. & b. An per solam contritionem, aut charitatem perfectam sine satisfactione Christi Deo reddatur omne id, quod peccato ablatum fuit? *ib.* An creatura pura possit Deo satisfacere ad juris apices pro peccato veniali? III. 126. b. Tres Magi Christum Deum contestati sunt muneribus suis. III. 146. a. & b. Vid. *Christus*. Effectus Sacramentorum dependet a Deo, & non a probitate vel improbitate Ministri. III. 171. b. & 206. a. *tot. cap.* XIV. Non Sacramenta, sed Deus est causa principalis gratiæ. III. 235. a. De cereis imaginibus vulgo *Agnus Dei* dictis. III. 247. a. Hospinianus, Vergerus, Munsterus oppugnant Agnos Dei. *ibid.* Quid dicendum de Agno Dei invento in Sarcophago Mariæ Augustæ conjugis Honorii Imp.? *ibid.* Quando usus Agnorum Dei inceperit? *ibid.* Eunomius in Baptismo non abluebat partes corporis inferiores, quia eas dixit execrandas, & procreatas a Deo malo. III. 268. a. Vid. *Principium*. Causa finalis Martyrii debet esse Dei gloria. III. 324. a.

Gentes putabant, Catholicos, ut Deos colere Bacchum, & Cererem, quia ignoratunt sub speciebus panis & vini adorari Deum præsentem in Eucharistia. IV. 75. b. Sacramentarii Catholicos traducunt ut Idololatras cujusdam Dei Panicei. *ibid.* Sicut circumcisio est signum pacti Abrahami cum Deo initi, ita Eucharistia est signum novi testamenti. IV. 81. a. Missæ Sacrificium nunquam offertur Sanctis, sed semper Deo in honorem, & memoriam Sanctorum. IV. 119. a. An & qualiter solius Dei sit peccata dimittere? IV. 134. b. & *seq.* Catholicorum aliqui tenent, Sacramento pœnitentiæ præmittendam esse contritionem perfectam, quæ procedit ex charitate perfecta, & delet peccati culpam apud Deum, ita ut absolutio solum deleat pœnam. IV. 144. a. Aliqui ad pœnitentiam requirunt charitatem Dei, qua bonus est erga nos, non autem eam, qua bonus est in se. *ibid.* b. Aliqui requirunt ad pœnitentiam charitatem Dei initialem, qua diligitur super omnia ita, ut non sufficiat attritio servilis, nec charitas concupiscentiæ, aut spei. *ibid.* Quid significet illud, diligendus est Deus, *tanquam omnis justitiæ fons*. IV. 149. a. Charitas Dei ad omnem virtutem requiritur, & varie commendatur. IV. 148. a. & *seq. tot. cap.* V. & VI. Charitas necessaria ad gratiam in Sacramento pœnitentiæ obtinendam est amor charitatis non spei solum, quo Deus diligitur ut nobis bonus. IV. 155. b. Quamvis spes non excludatur. IV. 156. a. Peccatum tenemur detestari ut offensam Dei, & non propter solam pœnam. IV. 152. a. Non possumus peccatum ut offensam Dei detestari sine charitate Dei. *ibid.* b. Timor servilis non videtur sufficere ad justificationem sine charitate Dei saltem initiali. IV. 148. a. *tot. cap.* V. & VI. Timor servilis est donum Dei, ac impulsus Spiritus S. IV. 153. b.

An sufficiat confessio soli Deo facta. IV. 266. b. *tot. cap.* I. In quo sensu solus Deus peccata dimittat. IV. 202. b. Cur olim prohibitum fuerit pingere imagines Dei, & Trinitatis. IV. 211. b. An satisfactio sit ordinata ad compensationem Deo faciendam. VI. 212. a. & *seq.* ac 214. b. & *seq.* Deus remuneratur opus meritorium ex liberalitate, & justitia. IV. 226. a. Quinam Ordines instituti a Deo. IV. 262. b. & *seq.* Quomodo intelligendum illud: *Qui autem in carne sunt, Deo placere non possunt*. IV. 302. a.

Sententia, quod opera in se etiam bona, bona non sint, si non fiant ex charitate actuali, per quam referuntur in Deum, non est contenta in proposition. 38. Baji. V. 84. a. *item* 108. a. *tot. cap.* I. II. & III. Ex sententia Baji, Lutheri, Pelagii sequeretur, Angelum, & Adamum sine gratia supernaturali habuisse meritum vitæ æternæ, Deumque esse finem ultimum hominis solum naturalem. V. 124. a. Bellelli defenditur, quod non inciderit in errorem Baji docendo, creaturæ rationali inesse naturaliter appetitum ad ipsam visionem Dei intuitivam. V. 130. a. & *seq.* Scotus, & Mastrius agnoscunt in creatura rationali appetitum innatum videndi Deum. *ibid.* Impossibilitas status naturæ puræ probatur ex innato appetitu videndi Deum. *ibid.* & *seq.* Non est in Bajo damnata eorum opinio, qui tradunt, non posse creaturam rationalem condi a Deo cum perduelli concupiscentia. V. 131. a. *tot.* §. VII. Mors, & concupiscentia nequeunt Deum habere Auctorem, sed sunt pœna peccati. V. 135. b. Cur damnata hæc propositio Baji: *Deus non potuisset ab initio creare creaturam rationalem, qualis nunc nascitur*. V. 137. b. Gavardi tenet, in nullo statu Deum diligi posse tanquam auctorem naturæ super omnia sine gratia supernaturali. V. 139. a. Deus nequit diligi super omnia solius naturæ viribus. V. 145. a. An creatura rationalis, imago Dei, possit quiescere in cognitione abstractiva Dei? V. 145. b. An creaturæ rationali debeatur gratia, & media alia necessaria supposita gratuita elevatione ad visionem Dei intuitivam? V. 150. a. Vasquez docuit, Deum a nobis non posse diligi amore amicitiæ sine gratiæ moventis auxilio, nec in statu naturæ innocentis, nec in statu naturæ lapsæ. V. 157. a. Nec ut finis naturalis, nec ut finis supernaturalis. *ibid.* Idem sentiunt & alii. *ibid.* & *seq.* Augustiniani docent, Deum nec ut Auctorem naturæ posse diligi sine gratia ab hominibus post lapsum Adæ. V. 158. a. Idem docent & alii de eadem charitate Dei ut auctoris naturæ. *ibid.* & *seq.* Quomodo intelligenda verba illa: *Sive ergo manducatis, sive bibitis &c. omnia in gloriam Dei facite*? V. 163. b. An hæc verba contineant præceptum, quo quilibet deliberate agens teneatur opera sua virtualiter referre in Deum? *ibid.* Ita, ut secus opera non sint bona ex omni parte? *ibid.* Quomodo intelligenda verba illa: *Omnia vestra cum charitate fiant*? *ibid.* An contineant præceptum, omnia opera deliberata referendi in Deum? *ibid.* & *seq.* Sententia, quæ dicit, omnia opera deliberata in Deum referenda esse ex præcepto, ab Anonymo per calumniam ut Bajana rejicitur. V. 164. b. Sententia Augustinianorum est, opera, quæ sunt bona ex officio, non esse virtutes, nisi referantur in Deum, nec tamen esse vitia intrinsece talia: Bajus autem ait, opera in se etiam bona sine actuali relatione ad Deum esse intrinsece peccata provenientia a noxia cupiditate. V. 167. a. & *seq.* & 174. b. In quo sensu opera in se bona, sed sine relatione in Deum facta Augustiniani dicant vitia, & peccata: ac in quo sensu Bajus, Quesnellus, & Jansenius? V. 167. & *seq.* §. VI. An peccet mortaliter, qui opera sua non refert in Deum? V. 170. a. & *seq.* ac 176. b. Solvuntur objectiones Anonymi contra necessitatem gratiæ ad actum charitatis Dei prætensam. V. 171. a. Contra sententiam de operibus infidelium. *ibid.* b. Contra liberum arbitrium. V. 173. a. Contra fidem, spem, & timorem sine charitate elicitos. V. 174. a. Contra expositionem textus, *Sive manducatis, sive bibitis &c. ibid.* b. Contra præceptum referendi omnia opera in Deum. *ibid.* Explicatur S. Thomas in materia de præcepto referendi omnia opera in Deum. V. 175. a. Bellelli qualiter explicet præceptum referendi omnia opera in Deum? V. 176. b. Immerito Bajanista dicitur. *ibid.* & *seq.* Quoties homo teneatur opera sua referre in Deum? V. 175. b. Berti non est Bajanista, nec rejicit omnem charitatem Dei naturalem. V. 179. b. An Bellelli docuerit, Deum posse coli viribus naturalibus sine gratia. V. 184. a. §. I. Bellelli Bajo adversatur in sententia de operibus deliberatis in Deum referendis. V. 175. a. §. V. Apostolici textus ad Rom. 14. & 1. ad Corinth. 10. spectantes ad opera in Deum dirigenda afferuntur, & explicantur. V. 162. b.

Jansenii prima propositio ait, aliqua Dei præcepta esse impossibilia hominibus etiam justis: Catholici ajunt, nec ulli peccatorum esse aliqua præcepta impossibilia. VI. 84. b. Sancti necessario amant Deum, & tamen non patiuntur coactionem. VI. 82. a. Tridentinum, in quo sensu dicat: *Deus neminem deserit, nisi ipse prius deseratur*? VI. 84. b. Etiam parvulis in utero materno decedentibus præparantur sufficientia salutis remedia, sed præparata justo Dei judicio non applicantur. VI. 91. b. & *seq.* ac 93. b. & *seq.* Qualiter Deus velit, omnes homines salvos fieri? VI. 112. a. & b. Quomodo Jansenius, & quomodo Augustiniani explicent in Deo voluntatem antecedentem, & consequentem salvandi omnes homines VI. 91. a. & 112. a. & b. Ostendit Berti ad voluntatem Dei antecedentem salvandi omnes homines non pertinere dare omnibus actu remedia, & gratias sufficientes, sed præparare. VI. 131. a. Quod in Deo sit voluntas salvandi omnes, aperte docet Bellelli. VI. 138. a. & *seq.* Sine causa carpit Anonymos in Bellellio, delectationem consistere in actibus indeliberatis. VI. 139. a. Bajus docet, Deum præcipere impossibilia. VI. 171. a. & b.

DEUS,

De Dei unius essentia, & existentia.

Varii errores enarrantur circa existentiam Dei. I. 15. a. Examinantur causæ errorum. *Ibid.* Demonstratur existenria Dei per ingenitam omnibus ideam Dei. I. 15. b. & *seq.* Existentia Dei contra Atheos aliis rationibus propugnatur. I. 21. a. & *seq.* & 26. a. *Deus existit*, an sit propositio per se nota? I. 28. b. & *seq.* Nequit dari ignorantia invincibilis Dei. I. 29. a. & *seq.* Dei unius existentia demonstratur. I. 33. a. & *seq.* Miracula Deorum declarantur esse falsas simulationes, ac deceptiones. I. 35. b. & 36. a. & b. Dei unitas probatur. I. 37. a. & b. Deorum dissidia, & flagitia a Gentilibus confessa. I. 34. b. & 35. a. Fabula de duobus Diis uno bono, altero malo. I. 37. b. Horum error spectat ad Idololatriam a posteris Cham disseminatam. I. 38. a. Malum non est aliqua substantia producta a Deo malo, tanquam a causa summa efficiente. I. 38. b. Non dantur duo Dii, unus causa boni, alter causa mali cujuscunque. *ibid.* & *seq.* & 39. b. & 40. a. Quid constituat essentiam Dei, & quo potissimum exprimi possit vocabulo? I. 40. b. Dei natura non consistit in infinitate, nec in aggregatione attributorum, nec in actuali intellectione, sed in esse a se. *ibid.* Quo vocabulo possit omnium optime exprimi Dei essentia? I. 42. a.

De attributis DEI.

Enarrantur Eunomii errores de divinis nominibus. I. 43. a. Deus est ineffabilis. *ibid.* Dei nomina alia significant naturam, alia attributa. I. 43. b. Dei nomina quot sint? *ibid.* Et quæ nomina in Sacris Litteris Deo tribuantur? *ibid.* De Simplicitate Dei. I. 44. b. Deus non est Anthropomorphos. *ibid.* & *seq.* Qualiter in hac materia erraverit Melito? *ibid.* Et qualiter Tertullianus? I. 45. a. & b. In Deo non datur compositio intrinseca, an nec rationes? I. 52. a. Deus est ex sua essentia infinitus. I. 53. a. Error Socinianorum circa infinitatem Dei. *ibid.* Deus est immensus. *ibid.* Etiam in immensitatem Dei peccaverunt Sociniani. *ibid.* An pariter circa eam erraverint Eugubinus, & Erasmus? *ibid.* An Deus sit ubique præsens per substantiam, ac potentiam? I. 53. b. Deus an sit præsens in spatiis imaginariis? I. 54. b. Ubi Deus fuerit ante creationem mundi, & quid ibi operatus sit? *ibid.* Deus est immutabilis. *ibid.* Deus habet propriam æternitatem. I. 56. b. Errorem circa æternitatem Dei docuit Valentinus. *ibid.* Alium circa eandem tenuerunt Monachi in monte Atho. *ibid.* Item alium Palamitæ. *ibid.* & *seq.* Opinio Eugubini circa æternitatem Dei. I. 57. a. Æternitas Dei non potest convenire creaturæ. *ibid.* Deus habet infinitam potentiam. I. 59. a. Variorum errores circa omnipotentiam Dei. *ibid.* Quid Deus possit, & quid non possit facere per suam omnipotentiam? *ibid.* a. & b. Error Calvini & aliorum circa omnipotentiam adducitur. I. 60. a. Plura Deus potest facere, quam actu facit. I. 60. a. & b. Imo etiam meliora præsentibus facere potest. I. 61. a. & b. Deus est verax. I. 62. b. & *seqq.* Deus est perfectus. I. 64. b. & *seqq.* Continet in se eminenter omnes perfectiones omnium creaturarum. I. 64. b. Deus simul & creatura non sunt aliquid perfectius, quam Deus solus. I. 64. b. & *seq.*

De Visione intuitiva DEI.

Deus est pulcherrimus I. 65. a. Nequit solo naturali lumine intuitive videri ab intellectu creato. I. 66. a. *& seq.* Visio Dei intuitiva quas requirat conditiones? I. 67. b. Deus potest videri a creato intellectu intuitive per lumen supernaturale gloriæ. I. 68. b. *& seq.* Qualiter Deus sit invisibilis? I. 69. a. An oculus corporeus virtute supernaturali possit videre Deum, vel Angelum? I. 69. a. *&* b. *&* 78. a. *&* b. Intellectus creatus Deum videns non potest eum comprehendere. I. 69. b. *& seq.* Deus ipse est lumen gloriæ. I. 72. a. *&* b. Chrysostomus non visionem Dei in se, sed comprehensionem Dei negat esse possibilem. I. 73. a. Similiter facit Theodoretus. I. 74. a. His accedit S. Hieronymus. I. 74. b. S. Augustini discipuli an doceant Deum visibilem oculis corporeis? I. 75. a. Quid Augustiniana Theologia sentiat de oculis beatorum? I. 76. a. An aliqui Deum viderint in hac vita? I. 78. a. *&* 80. a *&* b. Hæc visione probabilius non fruuntur Enoch, & Elias. I. 78. b. An clara Dei visio differatur Sanctis usque post diem Judicii? I. 82. a. Cerinthi, & Papiæ error circa visionem Dei. I. 82. a. quid senserint SS. Augustinus, Ambrosius, & Bernardus? I. 88. *& seq.* Quid Joannes XXII. I. 91. a. De inæquali visione beatifica Sanctorum. I. 92. b. Quid Sancti videant in Deo? I. 94. b. An per absolutam Dei omnipotentiam possit videri Divina Essentia sine attributis, aut una Persona sine alia. I. 95. a.

De Scientia, & Sapientia DEI.

Quæ scientia detur in Deo? I. 97. a. In Deo est omnis plenitudo scientiæ. *ibid.* Dei scientia est eadem Divina substantia connotans intelligibilia objecta. *ibid.* Dei Sapientiæ omnia conveniunt attributa Divina. *ibid.* Scientia Dei, quando vocetur sapientia? quando scientia? quando speculativa? quando practica? quando libera? quando necessaria? quando simplex Intelligentia? quando scientia Visionis? *ibid. & seq.* An scientiam Dei possit aliquid subterfugere? I. 98. a. Deus se ipsum cognoscit, & comprehendit. *ib.* Deus cognoscit omnes creaturas præteritas, præsentes, futuras, & possibiles. *ibid.* Dei scientiam non latent futura contingentia, & conditionata. I. 98. b. *& seq.* De scientia Dei erronee senserunt Crellius, Wolzogenius, & Sociniani. *ibid.* Item & Pelagiani. I. 99. a. *&* b. Ac Semipelagiani. *ibid.* Deus cognoscit intimas creaturæ cogitationes, & peccata. I. 99. b. Quomodo cognoscat impossibilia, & entia rationis. I. 100. a. An præscientia Dei non lædat libertatem animorum? *ibid.* Ex præscientia Dei non sequitur inevitabilis contingentium eventus. *ibid.* Ubi error Gnosticorum, & Hussitarum rejicitur. *ibid.* Quomodo creaturæ omnes in immutabili æternitate Deo sint præsentes? I. 101. b. Deus in suis ideis, & etiam immediate universas conspicit creaturas. I. 102. a. Non præcognoscit Deus futura libera naturalis ordinis in prædefinitionibus, & Decretis prædeterminantibus. I. 103. b. Deus non prædeterminat actiones liberas naturales. I. 104. a. Deus non prævidet mala culpæ in decreto efficaciter prædeterminante materiale peccati. I. 106. b. *& seq.* Quomodo Deus videat creaturas in ideis? I. 102. a *& seq.* An, & quomodo Deus cognoscat peccata in ideis? I. 109. a. An Deus prævideritstatum creaturæ innocentis in decreto prædeterminante? I. 109. b. An Deus viderit in decreto prædeterminante perseverantiam bonorum Angelorum? *ibid.* An Deus cognoscat futura contingentia per scientiam mediam. I. 14. *& seq. &* 118. *& seq.* Præscientia peccatorum spectat ad scientiam visionis, & non ad scientiam mediam. I. 115. a. Gratia Dei ab intrinseco efficax, & inefficax explicantur. *ibid.* Deus videt ea, quæ sunt naturæ supernaturalis, & pertinent ad statum naturæ lapsæ per decretum efficax, & non per scientiam mediam. I. 116. b. *& seq.* Quomodo Deus inclinet homines ad culpam. I. 40. a.

De Voluntate DEI.

In Deo datur voluntas. I. 127. a. An Dei beneplacitum versetur in salutem singulorum hominum? *ibid.* De objecto voluntatis Dei. *ibid.* De divisione in voluntatem signi, & beneplaciti. *ibid.* Ultima subdividitur in antecedentem, & consequentem. *ibid.* b. Enumeratur error Jansenii, & aliorum. *ibid. &* 128. a. *&* b. Deus amat creaturas suas propter propriam suam bonitatem. I. 130. b. *& seq.* An etiam possibiles? I. 131. a. Deus providentia sua gubernat res abjectissimas. I. 131. a. *& seq.* Errores Stoicorum, & Epicureorum circa Dei regimen. *ibid.* Voluntati Dei minime deest perfectio libertatis. I. 133. *& seq.* Prædestinatio pertinet ad mentem Dei, & voluntatem. I. 137. b. *& seq.*

Dextera. Quomodo Christus sedat ad dexteram Patris? II. 284. a. De dexteris in contractu nuptiali mutuo dandis. IV. 338. a. & b.

Diabolus. An Satan fuerit Princeps Angelorum malorum? I. 262. a. Vid. *Dæmon.* Quid significet hæc vox *Diabolus. ibid.* Sub nomine *Cherub* non venit diabolus. *ibid.* Est princeps octavi ordinis dæmonum. I. 270. a.

Quidam docuerunt, legem veterem esse a diabolo. II. 282. b. Refutantur. II. 183. b. *& seq.* Non significatur per Azazelem. II. 194. b. An in Scriptura signetur nomine *Nihil*? II. 234. a. prædixit Genevensium apostasiam. II. 278. a. Mundum sub diaboli tyrannide esse constitutum, credebant Marcionitæ. II. 281. a. Non hic, sed Christus est crucifixus. II. 282. a. Quomodo intelligendum illud: *Et dæmones credunt*? II. 313. b. Quæ distinctio inter fidem dæmonum, & hominum? *ibid.*

Lutherus etiam huic adjudicavit potestatem absolvendi, si in corpore humano gereret munus Pastoris. IV. 190. b. Refutatur. *ibid. & seq.* Matrimonium non est opus diaboli, sed consentaneum legi naturali, & divinæ. IV. 301. a. Diabolus æmulatur res Divinorum Sacramentorum in idolorum mysteriis. IV. 305. a. Vid. *Dæmon.*

Diaconatus. De impositione manuum, quæ fit in collatione Diaconatus. IV. 2. a. An sit verum Sacramentum. IV. 266. a. Diaconatus est Ordo sacer, ac Hierarchicus, verumque Sacramentum a Christo institutum. IV. 262. b. & 268. b. & 269. a. *& seq.*

Diaconicum dicitur etiam Thalamus, & Pastophorium. IV. 268. a. Quid sit, & quotuplex. *ibid.* Cur sit collatus in Diaconico Ordo Subdiaconatus. *ibid.* Cur & in quo sensu Subdiacono sit prohibitum ingredi Diaconicum. *ibid.*

Diaconissa. An habuerit Ordinem. IV. 256. b. Diaconissarum institutio est antiquissima. IV. 270. b. Diaconissæ aliqua sacra ceremonia sunt initiatæ. IV. 271. a. Non tamen illis fuit collatus Ordo. *ibid.* Quænam illarum Officia. *ibid.* An etiam illis imponebatur manus Episcopi. *ibid.* A potestate Ecclesiastici ministerii sunt amovendæ, sicut omnes mulieres. *ibid.*

Diaconus an committat Sacrilegium, si in peccato gravi exercet actum ordinis? III. 209. b. Diaconus nonnisi ex delegatione post solemni ritu Baptismum administrare. III. 280. b. An Diaconus absque delegatione baptizans fiat irregularis. III. 281. a.

Quomodo fideles dicantur confirmari a Diaconis? IV. 2. a. S. Laurentius Diaconus S. Sixti non consecravit, sed dispensavit S. Calicem. IV. 96. a. & b. Diaconi olim Eucharistiam ministrarunt præsertim sub specie vini, jussu tamen & delegatione Sacerdotum. IV. 97. a. Diaconi possunt Eucharistiam distribuere absente Sacerdote in casu necessitatis, & jubente Sacerdote, infirmum autem communicet Sacerdos. IV. 97. b. Diaconus non communicet Sacerdotem. IV. 95. b. Non potest Eucharistiam conficere. IV. 96. a. & b. Dicitur a ministrando, Sacerdos vero a sacrificando. IV. 96. a. Quid sit Missa catechumenorum, & an hæc potuerit fieri a Diacono? IV. 123. b.

An absolvere potuerit moribundos in absentia Sacerdotis. IV. 190. b. & 191. b. *ac* 243. b. Diaconus neque fuit, nec est Minister extremæ unctionis. IV. 243. b. Olim ministeria minorum Ordinum Diaconus sunt demandata. IV. 263. b. Diaconi habent Ordinem Hierarchicum Episcopatu tamen, & Presbyteratu inferiorem. IV. 267. b. Cur vocati aures, oculi, os, cor, & anima Episcoporum. IV. 268. a. Horum ordo est antiquissimus. *ibid.* Diaconus potest prædicare, baptizare, Eucharistiam distribuere. *ibid.* Olim calicem porrigebat communicantibus. *ibid.* Quæ alia ejus officia. *ibid.* a. & b. Quomodo ordinentur? & in qua materia. IV. 268. b. Græci loco Evangelii illi porrigunt flabellum: Angli inunge bant ejus manus. *ibid.* Septem Diaconi, de quibus actor. 6. Sacramentali Ordine erant initiati. IV. 268. b. Diaconi consecratio est sensibile signum conferens Spiritum S. & gratiam. IV. 269. b. Olim Diaconi repellebant a Communione laicos indignos, excommunicabant Subdiaconos, & alios inferiores, habebant curam Sanctimonialium, & Monachorum. *ibid.* An olim nulla fuerit distinctio inter has voces. *Episcopus, Presbiter, Diaconus.* IV. 279. b. *& seq.* An materia hujus ordinis sit impositio manuum Episcopi. IV. 282. b. An Papa possit simplici Sacerdoti dare potestatem ordinandi Diaconos. IV. 284. b. Hanc potestatem an dederit Abbatibus Ordinis Cisterciensis, & Fratribus Minoribus Indiæ. IV. 285. a. De ejus Vestibus. IV. 298. a. Hoc ordine initiati non possunt matrimonium inire. IV. 320. b. Vid. *Græcus.*

Dialectica. Hujus usus est Theologo summe utilis, ac necessarius. I. 3. a. & b. Theologi ea utentes non sunt fallaces. *ibid.* b. Id docet exemplum Christi, & SS. PP. *ibid.* Theologo plurimum confert Philosophia naturalis. I. 3. b. Id probatur testimonio Scripturarum, Patrum, ac rationum. *Ibid. & seq.* Theologus debet Philosophiam captivare in obsequium fidei ob revelationes divinas. I. 4. a. & b. Dialecticæ usus nec interdicitur a S. Scriptura. I. 5. b. & 6. a. Nec a Patribus. *ibid.*

Dialogus. Qui scripserit Dialogum de Trinitate. I. 222. b. *& seq.*

Diana unde nomen, & ortum trahat? II. 270. a. Non potest referri inter Deos. *ibid.*

Didymus dixit, Melchisedech esse Angelum. III. 49. a Refutatur. *ibid.* b.

Didymus. Cur S. Thomas vocetur Didymus? III. 154. b.

Dies. An sex dies, quibus creatus est mundus, fuerint naturales, id est 24. horarum? I. 280. a. *& seq.* Quomodo potuerint esse naturales, sine cursu solis, qui primum quarta die est productus, *ibid.*

An Christus ignoraverit Judicii diem? III. 43. a. Quomodo Abraham viderit diem Christi? III. 116. b. Vid. *Festum.*

Difficultas sciendi est pœna peccati. I. 319. b.

Digamus non ordinetur. IV. 295. b.

Digitus. Ablutio capillorum, vestium, aut minimi digiti non est sufficiens pro Baptismo. III. 268. a.

Cur anulus nuptialis quarto inseratur digito. IV. 338. a.

Dilectio. Christi gratia mentem illuminat, & voluntatem adjuvat per inspirationem sanctæ dilectionis. II. 33. b. *& seq.* Qualem dilectionem admiserit Pelagius. II. 34. a. *& seq.* Gratia actualis magis consistit in dilectione, quam illuminatione. I. 37. b. *& seq.* Quid sit, & quam necessaria sit delectatio, seu dilectio victrix. II. 40. a. Per hanc superantur concupiscentiæ malæ. *ibid.* Habet suos gradus, ita, ut modo sit efficax, modo sufficiens. *ibid.* & II. 41. b. *& seq.* Est autem efficax, vel sufficiens ex beneplacito divino. II. 42. a. Non tamen necessitat voluntatem nostram ad operandum. *ibid.* Quomodo timor domini sit gratia, cum omnis gratia sit dilectio. II. 42. b. An Angeli, & Adam habuerint hanc dilectionem victricem. II. 44. a. V. *Gratia.* Nequit sine gratia haberi dilectio Dei super omnia. II. 122. b. *& seq.* Nec proximi. II. 123. b. Quid sit dilectio Dei, *ut oportet. ibid.* An sine gratia dilectio Dei possit haberi in statu naturæ puræ. II. 124. a. V. *Charitas.*

Tota lex naturæ consistit in dilectione Dei, & proximi. II. 178. a. *& seq.* In quot dilectio tendat? *ibid.* b. Quomodo hæc dilectio includat res inferiores? *ibid.* Quibus eadem nitatur principiis? *ibid.* Dilectio Dei ordinatur in præceptis primæ tabulæ, & dilectio proximi in reliquis. II. 189. b. Virtus est ordo dilectionis, quo fruimur Deo, & utimur creaturis. II. 229. a. Sine dilectione non datur vera virtus. *ibid.* Quod sola dilectio remuneretur a Deo, & quod omnis virtus sit dilectio, docuit Quenellius. II. 229. b. Quanti facienda fides sine dilectione? II. 230. a. Ad omnem virtutem requiritur dilectio actualis, non habitualis. *ibid.* Quid

spes sine dilectione? *ibid.* Quid Religio, quid timor supplicii sine eadem? *ibid.* An virtutes sine dilectione sint vitia. *ibid.* Felicitas æterna hominis consistit in visione, & præcipue in dilectione Dei. II. 330. b. *tot. cap.* V. An visio Dei, & ejus amor possint in patria separari? II. 232. a. Dilectio Christiana non invenitur apud hæreticos. II. 277. b. Quomodo fides distinguatur a dilectione? II. 290. b. An dilectio Dei super omnia sufficiat ad salutem sine fide explicita? II. 307. b. *& seq.* An dilectio distinguatur a fide? II. 312. a. *& seq.* ac 290. b. Quomodo fides sine dilectione mortua? II. 312. a. An hac deficiente etiam fides deficiat? *ibid.* An spes distinguatur a fide & dilectione? II. 314. a. Spes semper habet sibi adjunctam aliquam dilectionem? II. 314. a. In Decalogo, & Oratione Dominica exercetur dilectio. *ibid.* ac 318. b. *& seq.* Dilectio significat gratiam, benevolentiam, amicitiam. II. 314. a. Amor, charitas, dilectio, an detur discrimen inter hæc vocabula? *ibid.* Quid sit dilectio habitualis? quodnam illius objectum, ac an sit habitus a Deo infusus? an possit in hac vita augeri, minui, ac perdi? II. 319. a. An benevolentia per dilectionem inter Deum, & hominem firmata sit vera amicitia. *ibid.* Quænam conditiones ad amicitiam requirantur? *ibid.* Quid sit dilectio actualis, & quomodo justificet? II. 319. b. Cum quali dilectione stet peccatum? *ibid.* Deus est diligendus actu dilectionis etiam interioris. *ibid. & seq.* Dilectio Dei in homine debet esse continua vel actu, vel virtute. II. 320. a. Quoties obliget præceptum ad actum dilectionis Dei? *ibid.* Diligendus est Deus ex toto corde, in tota anima, in tota mente. II. 320. b. Quid sit Deum diligere ex toto corde, & an id in hac vita possimus assequi? *ibid.* Quid sit dilectio, ut vocant, pura? *ibid. & seq.* Reprobatur. *ibid.* Non repugnat dilectioni servare legem, & facere opera bona propter mercedem æternam. II. 322. b. Quomodo dilectio tendat in proximum? II. 323. a. Vid. *Proximus*. Cur homo non jubeatur singulari præcepto diligere se ipsum? II. 178. b. ac 323. a. Quid sit dilectio propria? *ibid.* Quo ordine proximus sit diligendus? II. 323. b. Deus omnibus est præferendus. *ibid.* Quomodo dilectio sit exercenda in pauperes? II. 324. a. Etiam dilectio inimicorum est de præcepto. *ibid.* Dilectioni non repugnat gerere bellum justum. II. 325. a. *& seq.* Vid. *Bellum*. An dilectio violetur per occisionem injusti vitæ aggressoris? II. 326. b. Berti definitio gratiæ, quod sit *Illustratio mentis, & inspiratio S. dilectionis*, purgatur ab errore Jansenii demonstrando, eam aperte desumi ex S. Augustino, & Dionysio Petavio. VI. 69. a. *& b. & sequent.* Vid. *Charitas*, vel *Diligo*.

Dilectus. Prædestinati vocantur etiam electi ac dilecti. I. 137. b.

Diligo. Non possumus sine gratia Deum diligere super omnia. II. 118. b. Nec proximum. II. 123. b. Quid sit diligere Deum, *ut oportet*. *ibid.* An possit Deus diligi sine gratia super omnia in statu naturæ puræ. II. 124. a. Vid. *Charitas*.

Diluvium, quo anni tempore fuerit. I. 288. b. Diluvium Noeticum, & Deucalionis non differunt, sed est unum. I. 293. b. *& seq.* Quid diluvio *Ogygis*? I. 294. a. Baptismi typus fuerunt diluvium Noe, & mare rubrum. III. 250. a. An post diluvium matrimonium fuerit de præcepto. IV. 303. a.

Dimitto. Pro quibus Christus oraverit verbis illis: *Pater, dimitte illis, non enim sciunt, quod faciunt*, & an sit exauditus? III. 133. b.

Diocletianus. Vid. *Æra*.

Diodorus Siculus. Ejus error de circumcisione manifestatur. III. 176. b.

Diomedes. De sociis Diomedis historia. I. 274. b.

Dionysius Alexandrinus in Epistola non favet Arianis. I. 222. a. *& seq.* An rejecerit Apocalypsim tanquam opus spurium. I. 84. a. & b.

Nonnulli sunt Patres, quorum de rebaptismo sententia est obscura admodum. III. 198. b. An rebaptizantibus adhæserit S. Dionysius Alexandrinus. *ibid.*

Dionysius Areopagita. An hujus libri de divinis Nominibus, & Mystica Theologia sint apocryphi. I. 183. b. *& seq.*

An opus de Ecclesiastica Hierarchia sit partus illius? IV. 7. a. *& b.* Hoc Opus ab hodiernis Criticis rejicitur. IV. 265. a.

Dionysius. Vid. *Bacchus*.

Dionysius. Vid. *Æra*.

Dioscorus. Quid dicendum de Baptismo Dioscori, qui illum suscepit in Theatro ludens, & Sacris Mysteriis illudens? III. 214. b.

Diptycha Ecclesiæ Mopsuestenæ sunt genuina. III. 168. b.

Directa Causa. Vid. *Causa*.

Disciplina. Vid. *Berti*. P. Berti probat, quod in opere suo de Theologicis disciplinis non inveniatur ulla nota Bajanismi, sed quod Bajus ubique ab ipso perstringatur. V. 106. a. *tot. cap.* II. Vid. *Ecclesia*.

Discipulus. An discipuli nolentes credere resurrectionem prorsus fidem amiserint. II. 312. b. An septuaginta discipuli Domini fuerint Episcopi. IV. 275. b.

Discretio. In qua ætate censeantur adesse anni discretionis, ut quis teneatur ad Communionem? IV. 99. b.

Discursivus. An Angelus sit discursivus. I. 258. a.

An assensus fidei sit liber, supernaturalis, ac discursivus. II. 289. b.

Disgratia. An opera in se bona in statu disgratiæ facta sint peccata. II. 116. b.

Disparitas Cultus. Vid. *Cultus*.

Dispensatio. An lex, & qualiter immutetur per dispensationem. II. 179. Notandum aliquod circa dispensationem. *ibid.* An lex naturalis tollatur per dispensationem Pontificiam. II. 179. b. Qualiter per dispensationem Papæ tollantur residentiæ Episcoporum, vota, juramenta, matrimonia, &c. *ibid.* An lex naturalis possit per dispensationem tolli a Deo. II. 180. a. An Deus dispensatione usus sit in lege naturali, concedendo filiis matrimonia contrahenda cum sororibus germanis? admittendo Polygamiam? imperando Abrahamo immolationem filii? permittendo furtum Ægyptiis a filiis Isaac inferendum? &c. *ibid.* b. Aut concedendo iisdem usuram? permittendo libellum repudii? remunerando mendacium obstetricum? mandando Oseæ, ut sibi sumeret uxorem fornicationum? remittendo observantiam Sabbati? *ibid.* An detur in impedimento ex incestu? II. 193. a. Quid sit, qualiter differat a privilegio? II. 222. a. A quo concedatur? *ibid.* Quando sit illicita? *ibid.* Dans, & petens dispensationem sine justa causa peccant. *ibid.* Non est facile danda in matrimoniis contrahendis. *ibid.* An possimus uti dispensatione sine justa causa concessa? *ibid. & seq.* Quænam dispensationes Romæ vocentur sine causa? II. 223. a. Apostoli non baptizabant in Nomine Christi ob dispensationem aliquam a Christo obtentam. III. 273. b. *& 277. a.* Explicatur textus Scripturæ, qui videtur contrarius. III. 274. a. *& b.*

Præter Episcopum etiam simplex Sacerdos potest ex dispensatione, vel facultate extraordinaria conferre Sacramentum confirmationis. IV. 24. a. *& seq.* Id probatur ex Concilio Florentino contra Hermenier. *ibid.* Item ex Tridentino, ac S. Gregorio M. *ibid.*

Dispensatio impedimentorum Matrimonii spectat ad Ecclesiam. IV. 315. b. Non fiat nisi causa urgente gravi. *ibid.* In impedimentis provenientibus ex lege naturæ, aut divina positiva nec ab Ecclesia dispensatio fieri potest: talia sunt ligamen perfectum, & impotentia. *ibid. & seq.* Papa valet dispensationem concedere in impedimenta jure Ecclesiastico introducta. IV. 316. a. An etiam Episcopus. *ibid.* Ob quas causas dispensatio obtineri possit. *ibid.* a. An Papa possit dispensationem concedere in voto solemni, & matrimonio rato. IV. 318. a.

Damnantur propositiones Quesnellii agentes de dispensatione. VI. 69. *& seq.*

Dispositio. An homo per solas naturæ vires possit se disponere ad recipiendam gratiam supernaturalem. II. 56. a. Quæ distinctio inter dispositionem & meritum. II. 55. b. Quid dispositio positiva, quid negativa. *ibid.* Adulti debent præmittere dispositionem ad fidem. II. 158. *& seq.* De dispositione ad fidem. *ibid.*

Quæ dispositiones requirantur in adulto volente suscipere Sacramenta? III. 228. a. Quæ dispositiones ad gratiam? III. 228. b. Sacramentorum effectus dependet a dispositione; quomodo verum est, Sacramenta conferre gratiam ex opere operato? III. 233. b.

Dissidium magnum est inter Latinos, & Græcos schismaticos circa Processionem Spiritus S. I. 207. b.

Distinctio qualis detur inter Essentiam divinam, & attributa? I. 47. a. *& seq.* Erravit circa hanc distinctionem Gilbertus Porretanus. *ibid.* Et Eunomius. I. 48. a. Quænam distinctio sit admittenda in Divinis. I. 52. b. Quid sit, & an admittenda distinctio formalis. *ibid.* An Distinctio virtualis. *Ibid.* An distinctio juxta connotata. *ibid.* An distinctio intentionis. *ibid.*

Quæ sit distinctio divinarum Personarum. I. 186. b. Item quæ inter Essentiam divinam, & Personas. I. 186. b. *& seq.* Quænam distinctio detur inter Angelos. I. 245. b. *per tot. cap.* IV. An distinctio numerica sit impossibilis sine materia. I. 246. a.

Distributio Eucharistiæ olim facta est, ut communicantes eam manibus acciperent, mulieres tamen in mundo lineo recipere debuerunt. IV. 111. a.

Divinatio. De Idolorum oraculis, & dæmonum divinatione. I. 256. b. *& seq.*

Divinatio puniebatur olim pœnitentia publica. IV. 223. a.

Divinitas. Probatur divinitas Christi Domini. I. 191. a. *per tot. cap.* IX. Divinitas Spiritus Sancti, Patri & Filio consubstantialis, contra Macedonianos propugnatur. I. 205. a. *per tot. cap.* XV. Argumenta contraria solvuntur. I. 207. a. *per tot. cap.* XVI. S. Ignatius Martyr suis in Epistolis Verbi Divinitatem asseruit. I. 216. a. *tot. cap.* I. De quibus Epistolis sit quæstio. *ibid.* Has Epistolas esse opus S. Ignatii, probatur. *ibid.* Divinitatem Filii propugnavit S. Justinus. I. 218. a. Similiter fecit S. Irenæus. I. 219. a. *& seq.* Probabilius Tertullianus Divinitatem Filio adjudicat. I. 225. a. *& seq.* Filii Divinitatem propugnarunt S. Cyprianus, Lactantius, & Arnobius. I. 226. a. Quid dicendum de Eusebio Pamphilo. *ibid. & seq.* Contra Arium Verbi Divinitas propugnatur. I. 290. a.

Divinitas. Hæc in Christo non potuit pati, bene vero humanitas ipsius. III. 37. a. Christus habuit veram animam humanam, ita, ut non hujus vicem gesserit Divinitas. III. 40. b. An Christus ut viator viderit Divinitatem? III. 42. a. & 43. a. & b. An in Christo possit simul esse visio Divinitatis, & summa tristitia? III. 43. a. & b. Quomodo ab humana Christi natura in morte recesserit Divinitas? III. 43. b. Qui credit Divinitatem Verbi, & negat carnem rationalem Christi, Monothelita est. III. 44. a. An humanitas Christi sit solum instrumentum Divinitatis? III. 46. a. Hanc Christo denegant Arius, & Eunomius. III. 61. b. *& seq.* Eutyches cum Apollinario docet, Christi carnem ita esse Divinitate absorptam, ut non nisi corpus phantasticum haberet, & Divinitas ipsa sit crucifixa. III. 71. a. & b. Uterque refutatur. III. 71. b. Christi Divinitati an conveniant ea per communicationem Idiomatum, quæ dicuntur de humanitate. III. 78. a. Vid. *Idioma*. Divinitas nequit esse pars suppositi Christi. III. 91. a. & b. Cur hæc propositio Joannis Hus, & Wiclefi, *Divinitas & humanitas est unus Christus*, ut damnata? III. 91. b. Oratio Christi demonstrat ejus Divinitatem, non aliquam subjectionem, ut putant Ariani. III. 133. a. Probatur contra Socinianos, adorationem Magorum fuisse religiosam, & indicasse Christi Divinitatem. III. 146. a. & b.

Christi divinitatem negat Paulus Samosatensis. II. 27. a. Divinitas Christi a fideli negari non potest. II. 275. a. *tot. cap.* IV. In veteri testamento non erat necessaria fides explicita Divinitatis Christi. II. 306. a.

Divinus. Quid sit lex divina? II. 174. b. Quid jus divinum? *ibid.* Quid lex Divina antiqua, & nova? *ibid.* An obliget cum vitæ periculo? II. 207. b. An jure Divino, clerici gaudeant immunitate? II. 213. b.

Divitiæ. Beatorum felicitas non consistet in divitiis. I. 82. b. *& seq.* Divitiæ non sunt beatitudo hominis. II. 231. a.

Divortium quid sit. IV. 336. b. Potest fieri ob fornicationem compartis. *ibid.* Licitum proinde est tam viro, quam uxori. *ibid.* Nequit fieri per Judicem laicum. *ibid.* Nec propria auctoritate. *ibid.* An pars innocens possit facere divortium si non cohabitationis, saltem tori propria auctoritate. *ibid.*

Divor-

Divortium potest fieri insuper ob idololatriam, apostasiam a fide, & hæresim: vel si una pars alteram inducit in scelera: aut si una pars alteri mortem machinatur. *ibid. & seq.* Aut si uxor sæve cæditur. IV. 337. a. Ob quas causas leges civiles permiserint divortium. *ibid.* Cur in scriptura sola fornicatio commemoretur. *ibid.* An possit fieri divortium, si utraque pars adulterium committat. *ibid.* Quando ob adulterium non possit fieri divortium. *ibid.* a. & b. An pars rea post divortium emendata sit iterum recipienda. IV. 337. b.

Divus. Divi vocabulum unde exortum. I. 2. b. An recte tribuatur Sanctis. *ibid.*

Doctor. Quomodo in materia de necessitate gratiæ ad opus morale differant doctores Catholici a Novatoribus. II. 119. a. An unus Doctor faciat opinionem probabilem? II. 248. b. *ac* II. 244. b. Quomodo Doctores Catholici interpretentur vaticinium Jacob? III. 1. b. *& seq. tot. cap.* I. II. & III. Vid. *Academia*.

Doctrina. An homo per solum liberum arbitrium supposita doctrina legis possit servare præcepta omnia. II. 33. b. *& seq.* Qualis doctrina requiratur in ordinando. IV. 295. b. *& seq.*

Dodwellus refellitur diminuens numerum Martyrum. III. 325. a.

Dogma Catholicum. Vid. *Articulus*.

An se ipsum evertat circa Trinitatem Personarum. I. 185. a. *usque ad cap. VII.*

Quid sit dogma Catholicum. II. 100. a. Quæstiones de iis dogmatibus dicuntur quæstiones juris. *ibid.* In his definiendis non potest errare Papa, vel Ecclesia. II. 100. *& seq. tot.* c. V. & VI.

Dogmaticus. Definitio Papæ circa facta dogmatica est firmissima. II. 100. a. *tot. cap.* V. & VI. Vid. *Definitio*.

Dolor. An Christi corpus fuerit doloribus subjectum? III. 36. b. *& seq.* An Adami corpus fuerit doloribus subjectum ex natura sua? III. 38. a. Quid tenuerit S. Hilarius? III. 39. a. Secundum Philosophos recentiores sola anima rationalis potest sentire. III. 41. a. An in Christo simul fuerit gaudium & dolor? III. 43. a. & b.

Dominatio est ordo Angelorum. I. 269. a.

Domicilium qui habet in duabus Parochiis, tenetur communionem accipere in ea Parochia, in qua habitat tempore Paschatis. IV. 99. b.

An is validum contrahat matrimonium, qui suo domicilio retento proficiscitur ad locum, ubi non est promulgatum Tridentinum, ut clandestine matrimonium contrahat? IV. 328. b.

Dominica. In diebus dominicis a tripudiis omnino est abstinendum. II. 334. a. & b.

Nomine templi veniunt Basilicæ, Dominica, Oratorium, Martyrium. IV. 124. b.

Dominicus homo an Christus dici possit vel debeat? III. 90. b.

Dominium. Quomodo S. Thomas explicet illud. II. 76. b. Clerici possunt dominium habere rerum temporalium. II. 213. b. de dominio Christi. II. 281. b. An Deus habuerit dominium absolutum in corpus, & vitam Christi qua hominis? III. 111. a. & b.

Dominus. Cur Jesus Christus vocetur Dominus? II. 281. b. Mortaliter peccant Episcopi, si notabilem negligentiam committant in conferendo Sacramento Confirmationis, item & Parentes, Tutores, Domini, Parochi, si non urgeant receptionem confirmationis. IV. 32. b. Pariter confirmandi, si data occasione confirmationem suscipere negligunt. *ib.* Inter Christianos matrimonia Servorum sunt rata, etsi Domini sint inviti. IV. 317. a.

Domus Religiosorum an gaudeat asylo? II. 217. a. Domus mulierum simul commorantium ad vacandum Deo gaudet privilegio fori. II. 222. a. Cur licitum fuerit communionem in privatis domibus dare? II. 305. a.

Parochus graviter peccat baptizando extra necessitatem domi, nisi sit proles Regis, aut Principis, quæ potest extra Ecclesiam baptizari. III. 284. a.

Etsi olim licitum fuerit, Eucharistiam in itinere collo appensam secum deferre, aut in domibus asservare, id tamen de facto est prohibitum. IV. 95. a Missa non celebretur in domibus privatis. IV. 126. a. In quibus festis nequeat celebrari Missa in privatis domibus, & Oratoriis? *ibid.* In privatis domibus, & oratoriis in gratiam infirmorum in die Natali Christi tres possunt legi Missæ. IV. 129. b.

Domus Nazarethana vere fuit e Syria translata Angelorum ministerio Tersactum, inde in agrum Picentinum, nunc Lauretum. III. 146. b. *& seq.*

Donatista an negarit confirmationem esse Sacramentum? IV. 2. b. Donatistæ dederunt Eucharistiæ Sacramentum canibus, a quibus lacerati fuerunt. *ibid.*

Zephirinus concedendo reconciliationem gravium peccatorum non se implicabat erroribus Donastitarum. IV. 208. a. & b. Irrita dicit Sacramenta Baptismi, & Ordinis collata a Ministro reprobo. IV. 286. b. Ordinatos a Catholicis, & in partes suas accedentes injuncta publica pœnitentia inter laicos detrudebat, aut de novo Baptismum & Ordines conferebat. *ibid.* An Ordinatus ab Episcopo Donatista sit valide ordinatus. IV. 288. a. Eorum reordinationes increpat S. Augustinus. *ibid.* a. & b.

Donatistæ vocantur mirabiliarii, & cur. I. 273. b. & 275. a.

Donatistæ negant valere Sacramentum ab improbo Ministro collatum. III. 205. b. Refutantur. III. 171. b. & 206. a. A quali Donato nomen habeant? III. 285. a. Himerobaptistæ quotidie se abluebant non adhibita forma, sed per modum lustrationum Pharisæorum? III. 284. b. Cælicolæ Mosaicos ritus, & Baptismum retinebant, & approbabant anabaptismum, quomodo vocetur Cælicola novi apud Donatistas Baptismi institutor? *ibid. & seq.* Libellatici, Novatiani, Donatistæ, & Ariani rebaptizabant? III. 285. a. Quantum Epistolæ S. Cypriani differant a Donatistis? III. 288. a. & b. Concilium plenarium, de quo Augustinus adversus Donatistas affirmat, ad ejus auctoritatem & robur productam antiquam unius Baptismatis consuetudinem, videtur esse Nicænum, sed non istud solum intelligit. III. 300. a.

Donatus. Qualis sit auctor Donatistarum? III. 285. a. Donum. An dona naturalia sunt effectus prædestinationis. I. 158. a. Donum est nomen appropriatum Spiritui S. I. 215. a.

Cur Baptismus dicatur donum? III. 250. a.

Per Confirmationem conferuntur dona Spiritus S. IV. 34. a.

An integritas creationis debita fuerit creaturæ innocenti, ac conditio naturalis? an vero donum naturæ superadditum beneficentia Conditoris? V. 119. n. III.

Dormio. Cur Christus dixerit de mortuis filia Principis, & Lazaro: *Puella non est mortua, sed dormit; amicus noster dormit*. III. 129. a.

Dorotheus, negat B. Virginem dicendam esse *Deiparam*. III. 54. a.

Drou (*Le-*) *Petrus Lambertus* docet, propositionem 38. Baji loqui in sensu charitatis sanctificantis. V. 94. b. *& seq.* Le-Drou in verbis; *Omnia vestra cum charitate fiant*, agnoscit præceptum, opera deliberata referendi in Deum? V. 166. b.

Duacensis Academia docet cum Catholicis, Christum pro omnibus esse mortuum, pro omnibus omnino hominibus instituisse Sacramenta, ac remedia præparasse: remedia tamen, & gratias præparatas non omnibus actu applicari. VI. 93. b. Duacensis Academiæ Censura prohibita fuit, eo quod in ea exponuntur plurimæ doctrinæ Thomistarum tanquam damnatæ in Jansenio, & ob censuram doctrinæ S. Thomæ, Antonii Massouliè, & Contensonii. VII. 54. a. & b.

Dubius. Quid sit conscientia dubia? II. 244. b. Hanc non possumus sequi. II. 247. V. *Judicium*. In dubiis pars tutior est eligenda. II. 251. a. & b. An in concurrentia duarum propositionum probabilium mens sit dubia? *ibid.* An peccata dubia sint in confessione exprimenda. IV. 185. a. Lutherus in hoc contrarius damnatura Leone X. *ibid.* An peccatum dubium possit absolute absolvi, aliud peccatum non habeatur. IV. 185. b. *& seq* Cur scrupulosi non permittantur confiteri peccata dubia. *ibid.*

Duellum gravissimis pœnis prohibetur. II. 325. b. *& seq.* Quid dicendum de juramento, quod emittunt Equites S. Jacobi, se nunquam recusasse singulare certamen? *ibid.* Provocantes & pugnantes in duello incurrunt casum Papæ reservatum. IV. 195. a.

Duodecas Æonum Valentini quid? I. 56. b.

Durandus. An transsubstantiationem negat Durandus? IV. 88. a. & b.

Duratio. An jam præterierint infinita durationis rerum creatarum spatia. I. 286. b. *& seq.*

Dux. Quis in vaticinio Jacob fuerit *Dux de femore*? III. 2. b. Hic præfuit Synedrio. *ibid.* Qualem habuerit auctoritatem? III. 3. a. Hic non defecit nisi sub adventum Messiæ. III. a. *& seq. usque ad cap.* IV.

Dynastia. Enarrantur variæ Dynastiæ. I. 289. b.

E

Ebo. Quid dicendum de ejus ordinationibus. IV. 289. b.

Ebion B. Virgini denegat Virginitatem. III. 27. a. Refutatur. III. 27. b. *& seq.* Denegat Christo scientiam Divinam; refutatur. III. 41. b. Refutatur ut Monothelita. III. 44. a. & 56. b. Contra hanc Christo tribuitur æternitas. III. 90. b. Negat peccatum originale, & Redemptionis necessitatem. III. 103. b. Unde Christum passum affirmat, ut nobis exemplum relinqueret. *ibid.* Solvuntur objectiones. III. 113. a. *tot. cap.* V. & 124. a. *tot. cap.* VII.

Ebionæus negat Christi divinitatem. II. 275. b. An in primo sæculo Ecclesia Jerosolymitana constabat Nazaræis, & Ebionæis? II. 276. b. *& seq.* Quomodo hi differant a Nazaræis. II. 277. a. Damnantur secundo fidei articulo. II. 281. b. Dicentes Christum esse natum ex semine S. Josephi, aggrediuntur secundum fidei articulum. *ibid.* Hi hæretici docuere, necessarium esse ad salutem præter legem Evangelicam etiam usum legalium. II. 197. b.

Ebionæi, & Marcionitæ negabant, Christum manducasse Pascha legale. IV. 47. a. Hi, & horum sequaces varie exagitantur. *ibid.* Secundum Scotum usus fermenti in Ecclesia Latina, & Græca ob Ebionæos introductus est, quorum hæresi oppressa Latina transiit ad azymos, Græca vero retinuit fermentum. IV. 57. a. Damnantur Aquatii, Hydroparastatæ, & Ebionæi meram aquam pro consecratione Calicis adhibentes. IV. 60. b. Eundem errorem docuerunt Encratitæ, Hydropastatæ, Marcionitæ, & Manichæi. *ibid.* Beza & Melanchthon docuerunt in defectu vini posse adhiberi alium liquorem pro consecratione Calicis. *ibid.*

Ebionita. Error eorum de summa Trinitate. I. 180. a. Item de Verbo Divino. I. 188. b.

Ebrietas quantum sit scelus? II. 338. b. Præcipue in Clericis? II. 339. a. De ebrietate Loth. II. 185. a.

Ebrietas non fuit publice punita. IV. 223. a.

Ebrius, Cur sufficiat in ebrio intentio interpretativa, ut ei imputetur peccatum, quod secuturum prævidit, & cur non in Ministro Sacramentorum? III. 226. a. & b.

Ecclesia nondum definivit Adamum esse productum cum gratia gratum faciente. I. 336. a. *& seq.*

Ecclesia in definiendis dogmatibus Catholicis est infallibilis. II. 100. a. *& seq. tot. cap.* V. & VI. Quid dicendum de factis personalibus. *ibid.* Judicium Ecclesiæ damnantis Bajum, Jansenium, & Quesnellium, ac horum doctrinam est infallibile. *ibid. tot. cap.* V. & VI. An idem procedat in quæstionibus facti. *ibid.*

Ecclesia Jerosolymitana, an in primo sæculo constabat Nazaræis, & Ebionitis? II. 276. b. *& seq.* Vid. *Fides*. Tenemur credere Sanctam Ecclesiam Catholicam. II. 284. b. Hæc non invenitur apud Protestantes. II. 285. a. De unitate Ecclesiæ. *ibid.* Cur Ecclesia vocetur *Sancta*? *ibid.* Cur *Catholica*? *ibid.* Quæ detur in Ecclesia communio Sanctorum? *ibid.* Decimo fidei articulo credimus in Ecclesia esse potestatem remittendi, & retinendi peccata. *ibid.* b. Errores contrarii adducuntur. *ibid.* Non est Scriptura adeo manifesta, ut ex ea sola possint definiri omnia dogmata sine auctoritate Ecclesiæ. II. 292. a. *& seq. tot. cap.* III. & IV. Nequit fides esse vera, ac firma sine Ecclesiæ fundamen-

damento, aut revelatione speciali, aut virtute miraculorum, aut sine ullo hominum ministerio. II. 312. b. & seq. In Ecclesia est laudabilis usus organi. II. 355. a. Qualis cantus audiatur in Ecclesia? II. 334. b.

An Ecclesia possit mortuum anathemati subjicere? III. 68. b. & seq. Arca Noe figurabat Ecclesiam. III. 116. a. & b. Quid dicendum de sententia quam de anno Nativitatis Christi tenet Ecclesia in Martirologio Romano? III. 141. b. An Christus, vel Petrus, vel Ecclesia vocetur Petra? III. 154. a.

Ecclesia Romana, Africana, Orientalis, & Æthiopica tenent, septem esse Sacramenta. III. 184. b. & seq. An Christus omnium Sacramentorum materiam & formam determinaverit, ita, ut Ecclesiam eam mutare non possit? III. 196. a. & b. An nec ritus possit mutare? ibid. Qualis distinctio inter formas Ecclesiæ Latinæ, & Græcæ? III. 197. b. An Ecclesia in confirmatione mutaverit materiam impositioni manuum substituendo inunctionem chrismatis? III. 196. b. & seq. An olim Sacerdotes ordinaverit sine porrectione calicis? ibid. An Ecclesia mutaverit materiam Matrimonii annullando contractus clandestinos? III. 197. a. Quomodo intelligendus illud: *Mundans Ecclesiam lavacro aquæ in verbo vitæ*. III. 199. a. An sufficiat ad administrationem Sacramentorum actus externus secundum ritum Ecclesiæ positus sine interna intentione. III. 212. a. & b. & seq. Vid. *Intentio*. Non requiritur in Ministro Sacramentorum, ut credat, actionem, quam peragit, esse sacram, minus, ut credat, ea actione infundi gratiam, sed ut velit facere, quod facit Ecclesia. III. 213. a. Unde Baptismum a Pagano, vel Hæretico collatum dicimus tribuere gratiam, etsi primus ignoret, alter neget virtutem Sacramentorum. ibid. usque ad cap. XVII. Actio tamen debet serio poni, non modo irrisorio. ibid. Chronicon Ecclesiæ Alexandrinæ examinatur. III. 214. b. Innocentius IV. non tenet sententiam, sufficere actum externum sine intentione faciendi, quod facit Ecclesia. III. 219. a. Per Baptismum constituimur Ecclesiæ filii, per confirmationem milites, per ordinationem Ministri. III. 239. a. Ecclesia ceremonias instituendo jure suo minime abusa est, sed illas prudenter præscripsit. III. 242. a. Quædam ceremoniæ proveniunt a tempore Apostolorum, quædam in toto orbe observantur, quædam in Ecclesiis privatis. ibid. Sacræ ceremoniæ ab Ecclesia præscriptæ sunt sedulo observandæ. III. 243. a. Vid. *Ritus*. Psalmodiæ, & Canticorum in Ecclesia usus est vetustus, & utilis. III. 244. b. Cur Ecclesia in canticis, & aliis ritibus utatur lingua Latina? III. 245. a. Hæretici inaniter id reprehendunt ex eo, quod lingua Latina a paucis intelligatur. ibid. Usus candelarum, & lampadarum est concedens, laudabilis, & miraculis probatus. ibid. a. & b. Lampades in Ecclesia S. Agathæ Romæ sunt incensæ lumine Divinitus illato. III. 245. b. Cur Ecclesia utatur thure & incenso? ibid. Thimiamaterium ab antiquis temporibus usurpatum est. ibid. & seq. Quomodo intelligendum illud: *Incensum abominatio est mihi*. III. 246. a. Cur utatur Ecclesia aqua lustrali? ibid. Non est Ecclesiæ Romanæ recens usus, sed Patrum traditione derivatus, ac retinendus, consecratio ac benedictio aquæ Baptismo deservientis. III. 262. b. Græci Schismatici dixerunt, Baptismum per immersionem esse alium ab eo, qui in Ecclesia Romana fit per effusionem. III. 264. b. A priscis Ecclesiæ sæculis obtinuit consuetudo baptizandi per immersionem trinam. ibid. Baptismus valide confertur per immersionem, effusionem, & aspersionem: Ecclesia Romana bene præscripsit, ut fiat per immersionem, aut aspersionem: unde a Græcis nullo jure reprehenditur. III. 266. a. Forma Ecclesiæ Latinæ est legitima, antiquissima, & omnino certa, qua utitur in Baptismo. III. 269. a. Ab initio Ecclesiæ soli Episcopi baptizabant. III. 279. b. Parochus graviter peccat baptizando extra necessitatem domi, nisi sit proles Regis, aut Principis, quæ potest extra Ecclesiam baptizari. III. 284. a. Unitas Ecclesiæ non tollit valorem Baptismi extra Ecclesiam suscepti. III. 304. a. Quid agendum, si ad Ecclesiam redeat Hæreticus, an Baptizetur? III. 305. b. Campanarum, quibus fideles ad Ecclesiam convocantur, usus est vetustissimus, quis earum usum introduxerit? III. 319. a. Ad Martyrium requiritur ex parte Martyris Baptismus, aut votum illius, libera acceptatio mortis, ut sit membrum Ecclesiæ, charitas, contritio, aut confessio de peccato commisso, & ut nullum Sacramentum contemnat. III. 324. a. Ecclesiæ diligentia discernentis Martyres veros a falsis diversimode probatur, quod item fit in investigandis Sanctorum Reliquiis. III. 324. b. & seq.

An Novatianis ad Ecclesiam redeuntibus de novo fuerint collata Sacramenta ordinis, & Confirmationis? IV. 5. b. An Ecclesia Græca, Æthiopica, & Armenica non admittant Sacramentum confirmationis? IV. 7. a. & b. Sacramentalia, & non Sacramenta sunt instituta ab Apostolis, & Ecclesia. IV. 8. b. Apostoli, & Ecclesia nequeunt omittere, aut mutare materiam Sacramentorum a Christo præscriptam. IV. 12. b. & seq. Ut valida sit Confirmatio facta a Sacerdote simplici, in Ecclesia Latina requiritur summi Pontificis delegatio, & in Ecclesia Græca perantiqua, & universim recepta consuetudo, quam Papa approbet, aut saltem permittat. IV. 27. b. An non sufficiat delegatio facta ab Episcopo? ibid. Chrismatio una erat facta ab initio Ecclesiæ, quam deinde Innocentius I. divisit in frontalem, quæ est Sacramentalis, & verticalem, quæ est ceremonialis Baptismi. IV. 28. a. Ecclesia olim non confirmatis negavit Eucharistiam. IV. 33. a. Impositio manus, per quam olim hæretici recipiebantur in Ecclesiam, non erat repetitio Sacramenti Confirmationi. IV. 35. b. Sirmondus, Maldonatus, Morinus contrarium sentientes refutantur. ibid. Idem dic, si redeuntibus adhibita fuit Chrismatio. ibid. Unctio, vel manus impositio non fuit confirmatoria, sed reconciliatoria in signum pœnitentiæ. IV. 36. a. Cur dicatur redeuntibus ad Ecclesiam imponendam esse manum, ut accipiant Spiritum S.? ibid. Viguit in Romana Ecclesia ab Apostolorum ætate ad hanc usque perpetuus azymi usus. IV. 54. b. Veglones, & Vegloniffæ vi officii sui offerunt Sacerdoti in Ecclesia Mediolanensis panes azymos. IV. 55. b. Fermentum, quod olim ad titulos, seu Ecclesias dirigebatur, erat Eucharistia pane azymo consecrata: Eulogiæ vero mittebantur ad Ecclesias extra urbem sitas. IV. 55. b. & seq. Quale discrimen inter fermentum, & fermentatum? ibid. Secundum Scotum usus fermenti in Ecclesia Latina, & Græca ob Ebionæos introductus est, quorum hæresi oppressa Ecclesia Latina transiit ad azymos, Græca vero retinuit fermentum. IV. 57. a. Consecrare in azymo Romanæ Ecclesiæ non est vitio vertendum, quod tamen imperite quidam Græcorum faciunt. IV. 59. b. Pane azymo a priscis temporibus utebatur Ecclesia Jerosolymitana. ibid. Vino consecrando modicum naturalis aquæ perantiqua traditione, & Ecclesiæ præcepto debet infundi. IV. 61. a. Refutantur Armenii, qui solum vinum consecrabant. ibid. An etiam hoc fecerint Græci? ibid. Protestantes, ac Novatores negant, id esse de præcepto. ibid. Impugnantur. ibid. Nullo Ecclesiæ decreto definitum est, Christum Dominum in Eucharistiæ consecratione verba quædam adhibuisse. IV. 66. a. Quoties fiat expositio Eucharistiæ? IV. 94. b. Eucharistia nec in Ecclesiis Regularium publice potest exponi sine licentia Episcopi. ibid. Falsum est, S. Augustinum existimasse, quod parvuli suscepto Baptismo salvari nequeant absque actuali SS. Eucharistiæ communione. IV. 97. b. Sed S. Augustinus locutus est de communione mystica, qua quis per Baptismum in communionem Ecclesiæ recipitur. IV. 98. a. & b. & seq. Idem docuit Innocentius I. & Gelasius. ibid. Si accipiatur Communio Corporis Christi in sensu mystico, quatenus idem est, ac Ecclesiæ copulari, est omnino necessaria in re, aut saltem voto de necessitate medii. IV. 98. b. Non satisfacit præcepto Ecclesiæ, qui communionem in Paschate, neglecta propria Ecclesia, percipit in Ecclesia Cathedrali, nisi simul sit Parochia communionem sumentis. IV. 99. n. 14. Eucharistiæ communio sub utraque specie data fuit ab initio Ecclesiæ etiam laicis usque ad sæculum duodecimum. IV. 100. b. In Ecclesia Occidentali etiam ante duodecimum sæculum Eucharistia sæpissime sumebatur sub unica specie panis. IV. 102. a. Etiam in Ecclesia Orientali obtinuit aliquando communio sub una specie. IV. 102. b. Apud Græcos communicabunt sub una specie panis omnes illi, qui Ecclesiam adire non poterant. ibid. Infirmi in mortis articulo possunt communicari etiam non jejuni; item & parvuli, qui statim post Baptismum apud Græcos communicantur. IV. 108. b. Sacrificium quod Christus instituit, & in Ecclesia offerendum præcepit, non est improprie tale consistens in sola Dominici Corporis distributione, & communione, sed vera oblatio est, ac proprie dictum sacrificium. IV. 114. a. An Ecclesia possit præcipere actus internos, & quales? IV. 100. a. & b. In initio Ecclesiæ locus missarum erat varius. IV. 124. b. Nunc autem est templum. ibid. Quando Ecclesia polluta censeatur, ut nequeat in ea Missa celebrari. IV. 125. b. Vid. *Templum*, vel *Eucharistia ut sacrificium est*. Quando in portatili possit celebrari extra Ecclesiam? IV. 126. a. & b. An Missa possit celebrari in Ecclesia? IV. 127. a.

Plures hæretici putabant confessionem Sacramentalem ab Ecclesia esse introductam. IV. 165. a. An Ecclesia possit judicare de peccatis occultis. IV. 170. b. & seq. An Ecclesia possit præcipere confessionem Paschalem ei, qui non commisit mortalem. IV. 183. a. Est circumstantia aggravans, si delictum in Ecclesia committatur sub Missa, vel Sanctissimo exposito. IV. 184. b. Violatio immunitatis Ecclesiæ est casus Papæ reservatus. IV. 195. a. An olim Ecclesia per veterem disciplinam absolutionem, veniam, & pacem negaverit criminibus atrocioribus apostasiæ, mœchiæ, fornicationis, homicidii, &c. IV. 207. a. & b. & 210. b. & seq. An idem contigerit ultimo mortis supplicio afficiendis. IV. 107. b. & seq. An idem fuerit observatum tempore Tertulliani. IV. 208. a. An Zephirinus reconciliationem, absolutionem, veniam, & pacem tribuendo mœchis relaxarit rigorem antiquioris disciplinæ. ibidem a. & b. Quid desuper dicendum de S. Cypriano. ibid. & seq. Nec hic, nec Concilium Africanum denegarunt pœnitentibus reconciliationem, & pacem in mortis articulo. ibid. Quid dicendum de Libellaticis, & Sacrificatis. IV. 209. a. Nullus in lapsis recipiendis prio disciplinæ æquitate magis pugnavit, quam S. Cyprianus. ibid. a. & b. S. Cyprianus reconciliationem concessit peracta pœnitentia, etsi satisfactio non necessario præmittatur absolutioni. IV. 209. b. & seq. Ex consuetudine Ecclesiæ satisfactio est præmissa. ibid. Vid. *Publicus*. Quando gradus Pœnitentiæ publicæ in Ecclesia Orientali, & Occidentali defecerint. IV. 220. a. Gratia curationum collata per usum olei, & unctionem etiam non Sacramentalem nunquam cessavit in Ecclesia. IV. 230. a. & b. In Ecclesia Latina potest Sacerdos simplex consecrare Oleum infirmorum auctoritate Apostolica, non autem jure ordinario. IV. 236. a. & b. Prout idem faciunt Sacerdotes in Ecclesia Græca. IV. 236. b. Quot & quales unctiones in extrema unctione faciat Ecclesia Græca. IV. 237. a. Quot & quales Ecclesia Latina. ibid. b. Hæretici Ecclesiæ munia etiam fœminis tribuunt. IV. 258. a. In quonam hæretici ponant potestatem Ecclesiæ. ibid. In Ecclesia Latina septem sunt ordines. IV. 255. b. & seq. An aliqui Ordines solum ab Ecclesia sint instituti. IV. 262. b. Ejus sola auctoritas ad Sacramentum de novo instituendum non protenditur. IV. 264. b. Defensores, aut Œconomi Ecclesiarum undenam assumerentur. IV. 265. b. & seq. Quam materiam in ordinatione adhibeat Ecclesia Græca, & quam Ecclesia Latina. IV. 282. b. Henricus VIII. se ipsum in Anglia constituit supremum Ecclesiæ caput. IV. 291. b. Matrimonium est symbolum desponsationis Christi cum Ecclesia. IV. 303. b. Qualis inter Christum, & Ecclesiam intercedat conjunctio. IV. 304. a. An Ecclesia statuendo impedimenta mutaverit substantiam matrimonii. IV. 306. a. & b. & 314. b. Contra Lutherum & Calvinum probatur, quod Ecclesia habeat potestatem cognoscendi causas matrimonii, ac hujus impedimenta statuendi, quod ipsimet Principes fatentur. IV. 312. b. Neque in hac quæstione nomine Ecclesiæ possunt intelligi Rex & Principes. ibid. Ecclesia potest annullare leges civiles statuentes impedimenta: non autem Magistratus aut Princeps legem Ecclesiæ. IV. 313. a. An Ecclesia possit dispensare in impedimentis matrimonii? IV. 315. b. Vid. *Dispensatio*. Inter quos gradus consanguinitatis Ecclesia prohibeat matrimonium. IV. 318. b. Ecclesia bene annullavit matrimonia clandestina: IV. 323. a. Vid. *Clandestina*. Quid sit Ecclesiæ veritum? IV. 322. b. Quibus de causis possit prohibere matrimonium,

& an

& an hoc contra Ecclesiæ vetitum contractum sit validum ? *ibid.* Cur Matrimonia Christiani cum hæretica tolerentur ab Ecclesia ut valida ? IV. 324. b. *& seq.*
Bajum, & Quesnellium loqui de charitate sanctificante, probat Instructio Pastoralis Gallicanæ Ecclesiæ. V. 90. a. Hæc Instructio magni est facienda. V. 90. b.
Damnantur propositiones Quesnellii agentes de Ecclesia. VI. 184. b.
Ecclesiasticus. Quid sit lex humana Ecclesiastica ? II. 174. b. Quid jus Ecclesiasticum ? *ibid.* An lex Ecclesiastica debeat promulgari in singulis Diœcesibus ? II. 203. a. *& seq.* An post promulgationem statim obliget ? *ibid. & seq.* An ad hanc requiratur acceptatio populi ? II. 204. a. *& seq.* Quæ distinctio inter hanc, & civilem ? *ibid.* b. *& seq.* Obligat in conscientia. II. 206. a. *& seq.* An etiam cum periculo vitæ ? II. 207. b. *& seq.* An possit præcipere actum internum ? II. 208. b. Potestas sæcularis non potest ferre leges Ecclesiasticas. II. 209. b. *& seq.* Sed hoc solum competit Superiori Ecclesiastico etiam vi coactiva. II. 210. b. *& seq.* Potestas laica, & Ecclesiastica potest simul stare. II. 211. a. Prout simul utramque habet Papa. *ibid.* Ecclesiastici legitime habent bona temporalia. II. 213. b. *& seq.* Sunt immunes a tributis, & aliis oneribus. *ibid.* Potestas sæcularis nequit minuere immunitatem Ecclesiasticam. II. 215. a. *& seq.* An jure divino gaudeant Ecclesiastici immunitate. II. 213. b. & 215. a. Quis dispenset in jure Ecclesiastico ? II. 222. b.
De Magistratu Ecclesiastico Judæorum. III. 2. b. Aquæ cum vino commixtio non est de necessitate Sacramenti, sed tantum præcepti, & præcepti quidem Ecclesiastici, non Divini, IV. 62. b. Quid sit communio Ecclesiastica ? IV. 97. b.
Eclipsis. Quid de ea dicendum, quæ evenerat ante mortem Herodis ? III. 138. a. Quando evenerit eclipsis, quæ facta est in morte Domini ? III. 156. b.
Ecthesis. Quid significet hæc vox. I. 328. b.
Eduardus Rex Angliæ. Vid. *Anglia*.
Effectrix. Quænam causa sit effectrix peccati, an voluntas, concupiscentia, Deus &c. II. 82. b. *tot. cap.* IV. *& V.*
Efficax. An Angelus bonus fuerit conservatus per gratiam in se efficacem ? I. 109. b. Gratia in se efficax explicatur. I. 117. a. Deus cognoscit ea, quæ sunt ordinis supernaturalis, & spectant ad statum naturæ lapsæ per decretum efficax, & non per scientiam mediam. I. 116. b. Gratia efficax in statu naturæ lapsæ est necessaria. *ibid. & seq.* Quid sit gratia efficax ? quid gratia inefficax ? quid gratia sufficiens ? I. 117. a. Gratia efficax non est qualitas mortua. I. 125. b.
Efficax ab intrinseco gratia an Adamo fuerit necessaria. I. 307. b.
Quid sit gratia efficax. II. 40. a. Quanta sit necessitas delectationis victricis, seu gratiæ efficacis. *ibid.* Hanc S. Augustinus vocat adjutorium *quo*. *ibid.* Sine hac nil boni operatur liberum arbitrium. *ibid.* Est delectatio victrix. *ibid.* b. *& seq.* Per hanc superantur concupiscentiæ malæ. *ibid.* Gratia habet gradus, ita, ut modo sit efficax, modo sufficiens. II. 40. a. *& seq.* Et hoc fit secundum beneplacitum Divinum. II. 41. b. An detur gratia ab intrinseco efficax. II. 42. a. *& seq.* An gratiæ efficacia dependeat a consensu liberi arbitrii. II. 44. a. *& seq.* In quo consistat gratia efficax in sensu Congruistarum. *ibid.* b. *& seq.* An consistat in cumulo gratiarum. *ibid.* Cur Deus uni det gratiam efficacem, & non alteri. II. 48. b. *& seq.* An Adam & Angeli habuerint gratiam efficacem. II. 44. a. & 49. b. An etiam homini in statu naturæ integræ necessaria sit gratia efficax. II. 49. b. Refertur, & refutatur sententia Molinæ. II. 44. a. *tot. cap.* IX. Quæ pericula ejus sententia subierit. II. 51. b. *& seq.* Quo anno hanc sparserit, quibus censuris sit affecta. *ibid.* Sententia S. Augustini de gratia efficaci non est obnoxia errori Jansenii. II. 42. a. & 51. b. Sententia de gratia ab intrinseco efficaci stabilitur auctoritate omnium Scholarum. II. 52. b. *& seq.* Solvuntur objectiones contrariæ. II. 53. a. *tot. cap.* XI. An gratia efficax tollat libertatem. II. 42. a. & 50. a. *item* 53. a. *& seq.* An gratiæ homo in statu naturæ lapsæ possit resistere. II. 93. a. Ulterius explicatur gratia efficax. *ibid.* b. *& seq.* & 97. b. Vid. *Gratia*.
Efficiens causa gratiæ quæ ? III. 228. b.
Ego. Verbum *ego* & *amen* non spectant ad essentiam formæ Baptismi. III. 270. b.
Ejulantes in quo constituant vim orationis ? II. 277. b.
Eli quid sit in consideratione Thalmudistarum. I. 270. a.
Elcesaitæ docet fidem in persecutione negandam ore, & corde servandam. II. 308. a. Refutatur. *ibid. & seq.*
Electio. An facta electione inutiles sint hortationes, & correctiones. II. 59. a. Vid. *Prædestinatio*.
Voluntas non ex electione, sed ex necessitate appetit finem ultimum. VI. 99. a. Ex electione autem & libertate indifferentiæ fertur in media. *ibid.*
Electus. Datur aliqua ad Gloriam prædestinatio Electorum. I. 137. a. Electi dicuntur etiam prædestinati. *ibid.* b. Electorum prædestinatio non fit ex prævisis meritis comparandis sola facultate liberi arbitrii. I. 139. a. Nec ex præscientia fidei, aut bonæ voluntatis. *ibid.* Nec ob opera virtutum moralium prævisa. *ibid.* b. Electorum prædestinatio quomodo sit immutabilis ? I. 159. a. Magnus est Electorum numerus in se, at valde exiguus in comparatione numeri damnandorum. I. 168. a.
An prædestinatus numerus Electorum possit augeri, vel minui. II. 59. a. Non pro his tantum Christus est mortuus. II. 96. *& seq. usque ad cap.* IV. Vide *Christus*. Cur non omnes sint electi. II. 97. b.
An Christus tantum pro electis mortuus sit ? III. 127. a. Christus pro electis non tantum mortuus est, sed etiam iis applicat mortis suæ fructum. III. 127. b.
Catechumeni habebant tres classes, audientium, competentium, & electorum. III. 315. b. *& seq.*
Anonymus nequit ex opere Berti evincere eum docuisse, Christum pro solis Electis esse mortuum. VI. 111. a.
Eleemosyna. Pauperi denegans eleemosynam de superfluis est fur. II. 193. a. Quænam sint superflua ? *ibid.* Delet peccata venialia. II. 285. b. Pauperes sunt juvandi eleemosyna. II. 324. a. De necessitate, ac utilitate dandi eleemosynam. *ibid.* Qui teneantur dare eleemosynam ? quid debeamus elargiri ? & quibus mendicis ? *ibid.* b. De Eleemosynarum ordine. *ibid.*
Oratio & Eleemosyna non sunt proprie Sacramentalia. III. 242. a.
Eleemosyna qualiter peccata dimittat. IV. 176. b. & 177. b.
Elephantus. Ex hujus stercore in arca Noe natos mures, docent Mahumetani. II. 272. a.
Elevatio. An creaturæ rationali debebatur gratia, & media alia necessaria supposita gratuita elevatione ad visionem Dei intuitivam. V. 150. a.
Eliakim. An nomina Heli, Joachim, & Eliakim sint solum unum nomen ? III. 33. b.
Elianus Nathanael. Ejus error de summa Trinitate. I. 174. a.
Elias probabilius non fruitur visione Dei. I. 80. b. & 81. b. An sit adhuc viator ? *ibid.*
De ejus miraculis. I. 274. a.
Quomodo ascensio Christi differat a raptu Eliæ ? II. 285. b.
Elias vera fecit miracula. III. 20. a.
Eliberitanus. Cur Concilium Eliberitanum potestatem baptizandi deneget bigamis, & iis, qui Baptismum integre non perceperunt ? III. 281. b. Synodus Eliberitana seu Illiberitana anni 305. mentionem facit de Subdiaconatu. IV. 264. b.
Elinguis. An in casu necessitatis validus Baptismus, si duobus tantum præsentibus unus manibus truncatus formam proferret, & alter elinguis ablueret ? III. 283. b.
Elipandus an dixerit, Christum esse filium Dei adoptivum in sensu Nestorii negando unionem hypostaticam ? III. 81. b. Et admittendo duas Personas. *ibid.*
Elisabetha (S.) an fuerit, & qualiter cognata B. Virginis ? III. 99. b. Ex quali tribu fuerit ? *ibid.*
Elisabetha Regina Angliæ. Vid. *Anglia*.
Elohim. Ex Hebraico hoc verbo probatur Trinitas Personarum etiam conformiter linguæ Hebraicæ. I. 174. b.
Emissarius. Vid. *Hircus*.
Emmaus. An Christus per benedictionem panis in Emmaus factam consecrarit ? IV. 66. a. An Christus Cleophæ & alteri discipulo euntibus in Emmaus porrexerit panem Sacramentalem ? IV. 101. b.
Emo. Pretio sanguinis Christi empti sumus, & ideo non juris nostri, sed Domini. III. 104. b. & 112. a. Solvuntur objectiones. III. 113. a. *& seq. ac* 124. a. *& seq.* In quo sensu dicamur empti sine argento ? III. 114. a. & b.
Empedocles docuit transmigrationem animarum. I. 304. b.
Emptio hominis liberi est furtum gravissimum, vocaturque *Plagium*. II. 193. a.
Encratitæ. Hi hæretici matrimonia damnarunt. II. 6. a. Admiserunt transmigrationem animarum. *ibid.*
Damnantur Aquarii, Hydroparastatæ, & Ebionæi meram aquam pro consecratione Calicis adhibentes. IV. 60. b. Eundem errorem docuerunt Encratitæ, Hydroparastatæ, Marcionitæ, & Manichæi. *ibid.*
Encratita docuit matrimonium esse peccatum. IV. 301. b. impugnatur. *ibid.*
Encratitæ dixerunt damnationis sententiam in Adamum. I. 322. b. Cur dicti fuerint a continentia ? *ibid.*
Energumenus. An & quando baptizandi sint amentes & energumeni ? III. 317. a. An baptizari possit adultus infirmus, si fertur ante contractam infirmitatem peccatum grave commisisse, nec desuper pœnitentiam egisse, & si modo ob infirmitatem nec pœnitentiæ signum dare, nec Baptismum petere possit ? III. 317. a. & b.
Unctio energumeni potest fieri a Sacerdote ab Episcopo deputato, se non est confirmatoria. IV. 28. a. An & quare infirmi, amentes, & sontici, vel energumeni sint confirmandi ? IV. 29. b. *& seq.* S. Bernardus inungens energumenum, ipsum a dæmonis potestate liberavit. IV. 30. a. An energumeni, & arreptitii possint sumere S. Communionem ? IV. 106. b.
Enoch probabilius non fruitur visione Dei. I. 80. *& seq.* An sit adhuc viator ? *ibid.*
Hujus librum, ac alios vetustos Synagoga tanquam Divinos non habuit. II. 298. b. Vid. *Henoch*.
Enos non fuit causa Idololatriæ. I. 31. a.
Ens. Quomodo Deus cognoscat entia rationis ? I. 100. a.
Entusiasta. Eucharistiæ Sacramento revera continetur Christi Corpus, & Sanguis. IV. 70. b. *tot. cap.* VIII. Hoc negarunt Entusiastæ. *ibid.*
Ephesinus. An Synodus Ephesina prohibuerit omnem additionem ad symbolum Nicænum. I. 211. a. Ephesina Synodus anni 431. de Œconomis Ecclesiarum sermonem habet. I. 265. b. Vide *Concilium*.
Epicheja an detur in lege naturali ? II. 179. a.
Epicureus. Virtus Epicureorum non erat vera virtus. II. 229. b. Nec est beatitudo hominis. II. 231. a. Epicurei tenentes omnia facta esse ex fortuito atomorum concursu primo fidei articulo impugnantur. II. 281. a. Negantes immortalitatem animæ damnantur duodecimo articulo. II. 288. b.
Epicurus erravit circa supremum Numinis Regimen. I. 131. a. Idem falsam opinionem docuit de unius supremi Numinis existentia. I. 15. a.
Contra hunc asseritur animam esse incorpoream. I. 297. b.
Epigramma. Referuntur Epigrammata S. Prosperi circa materiam de gratia. II. 115. *per tot. lib.* XVIII.
Epiphania. Dies natalis Christi, & Epiphaniæ distinguuntur. III. 142. a.
Ecclesia olim prohibuit collationem Baptismi solemnis in die Epiphaniæ ob hæreticos dicentes, Baptismum non conferre gratiam, nisi recipiatur in die Epiphaniæ. III. 317. a.
Epiphanius (S.) vindicatur ab errore Anthropomorphitarum. I. 45. b. *& sequent.* An fuerit adspersus fuligine hæreseos Armenorum. I. 75. b. Leviter insectatur Chiliastas, & cur. I. 88. b.
Episcopa an habuerit Ordinem. IV. 256. b.
Episcopatus. De impositione manuum, quæ contingit in collatione Episcopatus. IV. 2. a. Vid. *Ordo Episcopatus*.
Episcopius (*Simon*). Adversus hunc defenditur S. Justinus. I. 217. b. *& seq.*
Negat Divinitatem, & Incarnationem Verbi. II. 275. b.
Quomodo Baptismus definiatur ab Episcopio, & quomodo a Christianis ? III. 251. b. Sociniani, Episcopius, Vossius, & Zwinglius negant, requiri ad essentiam Baptismi invocatio-

ca ionem SS. Trinitatis. III. 271. a. Iidem tenent, valere Baptismum in Nomine Christi collatus. *ibid.*

Episcopus. Quando Papa dispensare possit circa residentiam Episcoporum? II. 179. b. An horum Palatia gaudeant asylo? II. 217. a. In quibus possit dispensare? II. 222. b. An licitum sit Episcopo fugere tempore persecutionis. II. 309. a.

Vi Confessionis Augustanæ ordinatio Sacerdotum ad Episcopos, & non ad Magistratum sæcularem spectat. III. 204. a. Jus baptizandi solemni ritu Episcopis principaliter datum est, deinde Sacerdotibus, sed nonnisi auctoritate Episcoporum. III. 279. b. Ab initio Ecclesiæ soli Episcopi baptizabant. *ibid.*

Non soli Apostoli fuerunt, sed etiamnum Episcopi sunt Ministri confirmationis. IV. 3. b. Sacerdos non consecret Virgines inconsulto Episcopo. IV. 17. a. Consecratio Chrismatis jure ordinario pertinet ad Episcopos. IV. 16. b. An de jure extraordinario licentia consecrandi Chrisma possit dari Sacerdoti simplici? IV. 17. a. An Eugenius IV. eam dederit Fratribus Minoribus Missionariis Indiæ? *ibid.* An apud Græcos possint confirmare Sacerdotes simplices non Episcopi? IV. 20. b. Contra Græcos, Schismaticos, Waldenses, Hussitas, Lutherum, Kemnitium, Calvinum, Dallæum, & alios hæreticos probatur, Ministrum ordinarium Confirmationis esse Episcopum. IV. 21. b. Quod Episcopus sit Minister ordinarius Confirmationis, salva fide non potest negari. IV. 21. b. Idem de Sacerdote simplici teneri nequit. *ibid.* Quod soli Episcopi sint Ministri ordinarii Confirmationis, probatur ex Patribus Græcis, & Latinis. IV. 21. b. *& seq.* Præter Episcopum etiam simplex Sacerdos potest ex dispensatione, vel facultate extraordinaria conferre Sacramentum confirmationis. IV. 24. a. Id probatur ex Concilio Florentino contra Herminier. *ibid.* Item ex Tridentino, ac S. Gregorio M. *ibid.* a. *&* b. An Episcopi sint Ministri ordinarii confirmationis ratione Ordinis Sacerdotalis, vel Episcopalis? IV. 27. a. Ut valida sit confirmatio facta a Sacerdote simplici, in Ecclesia Latina requiritur summi Pontificis delegatio, & in Ecclesia Græca perantiqua, & universim recepta consuetudo, quam Papa approbet, aut saltem permittat. IV. 27. b. An non sufficiat delegatio facta ab Episcopo? *ibid.* Unctio energumeni potest fieri a Sacerdote ab Episcopo deputato, sed non est confirmatoria. IV. 28. a. Mortaliter peccant Episcopi, si notabilem negligentiam committant in conferendo Sacramento confirmationis, item & Parentes, Tutores, Domini, Parochi, si non urgeant receptionem confirmationis. IV. 32. b. Pariter confirmandi, si data occasione confirmationem suscipere negligunt. *ibid.* Hæretici culpant salutationem, quæ fit S. Crismati in feria V. hebdomadæ Majoris ab Episcopo, & Sacerdotibus. IV. 39. b. Hæc salutatio est cœremonia vetustissima, minime adoratio absoluta. *ibid.* Ostenditur, quod salutatio etiam possit fieri rei inanimatæ. *ibid.* Chrisma recipiant Sacerdotes a proprio Episcopo, & quidem gratis. *ibid.* Benedictiones, in quibus adhibendum est Chrisma, non possunt fieri a Sacerdote simplici, sed ab Episcopo, sine speciali licentia Papæ. IV. 40. a. Quoties fiat expositio Eucharistiæ? IV. 94. b. Eucharistia nec in Ecclesiis Regularium publice potest exponi sine licentia Episcopi. *ibid.* Frumentius non laicus fuit, dum in India sacrificabat, sed Sacerdos, & Episcopus. IV. 97. a. Quid significet Alba, Cingulum, & Manipulus, qui Episcopo imponitur facta confessione? IV. a. Templa sint consecrata ab Episcopo. IV. 125. a. An Apostoli, & Papæ priorum sæculorum habuerint dedicationes templorum? *ibid.* Quid sit Altare portatile, an in eo inclusæ sint Reliquiæ? IV. 127. a. *&* b. An Ecclesia sit pollura, si eam consecret Episcopus excommunicatus, aut si excommunicatus in ea celebret, aut si eadem ab hæreticis sit occupata? IV. 126. a. Ecclesia consecrata reconciliatur a solo Episcopo: benedicta etiam a simplici Sacerdote annuente tamen Episcopo. IV. 126. a.

An confessarius possit huic revelare impedimenta, aut irregularitates e confessione notas, ut impediat matrimonium, aut ordines. IV. 188. a. *&* b. Episcopi, & Sacerdotes tantum sunt Ministri Sacramenti Pœnitentiæ. IV. 165. b. *&* 190. b. *& seq.* Sacerdos, ut sit Minister legitimus confessionis, extra mortis articulum debet habere jurisdictionem, & approbationem ab Episcopo. IV. 193. b. Sacerdos in ordinatione accipit potestatem absolvendi, per jurisdictionem autem, & approbationem Episcopi acquirit subditos, in quo exercere possit potestatem. *ibid.* An Sacerdos sine ista approbatione nec veniale possit absolvere. *ibid.* De approbatione Regularium. Vid. *Regularis*. Papa potest sibi reservare casus respectu omnium Episcoporum, & Sacerdotum: Episcopus vero respectu inferiorum Sacerdotum suæ Diœcesis. IV. 194. b. A quibus casibus possit absolvere Episcopus. IV. 195. a. Aut ejus vicarius. *ibid.* An confessarius ad pœnitentis libitum ex indulto Apostolico electus debeat habere approbationem a loci Episcopo, ubi sit confessio. IV. 195. a. *&* b. Quænam peccata reservare possint, & soleant Episcopi. *ibid.* Regulares non possunt absolvere subditum Episcopi a casu ab hoc reservato. IV. 195. b. An Episcopus possit dare licentiam Regularibus audiendi confessiones tempore Paschali? IV. 197. b. Quibus Pœnitentibus Episcopus cum Clero imponebat manus. IV. 221. a. Eadem impositio erat multiplex. IV. 223. b. *& seq.* Reconciliatio solemnis fiebat ab Episcopo, vel Sacerdote ab eo deputato. IV. 224. a. An Episcopi possint mutare ritus in administratione Sacramentorum præscriptos. IV. 240. a. Episcopus est Minister extremæ unctionis. IV. 231. b. *&* 242. b. *& seq.* An sola prima tonsura initiatus possit exercere jurisdictionem Episcopi. IV. 260. a. De nomine & ordinatione Episcopi. IV. 272. b. In lege veteri quinam erant Episcopi. *ibid.* De potestate, & jurisdictione Episcopi electi ante consecrationem. IV. 273. a. Quinam primi Episcopi. IV. 273. b. An a Christo consecrati. *ibid.* An valeat ordinatio facta ab Episcopo in hæresin lapso. *ibid.* *&* 287. a. Aerianus putat, omnes Presbyteros pagorum fuisse Episcopos, & cur? IV. 275. a. An Chorepiscopi fuerint veri Episcopi, vel Presbyteri. *ibid.* b. An septuaginta Discipuli fuerint Episcopi? *ibid.* Hæretici oppugnant Hierarchiam Ecclesiasticam nullam concedendo Episcopis præeminentiam supra Presbyteros. IV. 276. b. Repelluntur. *ibid.* *& seq.* Episcoporum dignitas superat Regiam. IV. 278. a. Continua Episcoporum successio confirmat catholicam veritatem. *ibid.* a. *&* b. Episcopi nomen est nomen honorificum. IV. 278. b. Vocatur *Angelus*, & cur? *ibid.* In una urbe non sint duo Episcopi. IV. 277. a. *&* 279. a. De potestate Episcoporum. IV. 279. a. *&* b. An olim nulla fuerit distinctio inter has voces, *Episcopus*, *Presbyter*, *Diaconus*. IV. 279. b. & 280. b. Quinam vocentur Episcopi. IV. 279. b. *& seq.* Episcopi sunt Presbyteris superiores jure Divino, & a tempore Apostolorum. IV. 281. a. Presbyteri olim non poterant celebrare, vel baptizare sine licentia Episcopi. IV. 281. b. Presbyter non potest creare Episcopum. IV. 282. a. Eligi non poterat in Episcopum, nisi qui esset in Sacris constitutus. IV. 266. a. An impositio manuum Episcopi sit materia ordinum Presbyteratus, & Diaconatus. IV. 282. b. *& seq.* Vid. *Ordinum Minister*. Episcopatus a solis Episcopis conferri potest. IV. 285. b. Qualiter Novatus conatus sit Episcopatum rapere? *ibid.* Quot requirantur Episcopi ad consecrationem validam Episcopi. *ibid.* Episcopi intrusi a Canonibus dicuntur mœchi, atque invasores. IV. 287. a. An Episcopi character deleatur per excommunicationem, aut degradationem. *ibid.* *&* 289. b. *& seq.* An per schisma, aut simoniam. *ibid.* Quoniam Episcopi dicantur intrusi. IV. 287. b. An validæ eorum Ordinationes. *ibid.* Vid. *Intrusus*. Quale judicium ferendum de Ordinationibus factis ab Episcopo Anglicano. IV. 291. a. *tot. cap.* XV. Vid. *Anglia*. An puerulus possit consecrari in Episcopum. IV. 293. b. De ejus vestibus. IV. 298. b. De unctione Presbyterorum, & Episcoporum. *ibid.* An eam etiam Græci adhibuerint. *ibid.* Hæc unctio non est de substantia. *ibid.* Cur Presbytero manus, Episcopo autem caput inungatur. IV. 299. a. Potest dispensare in aliquibus impedimentis. IV. 316. a.

Æquilibrium libertatis tanquam figmentum rejicitur a Bellarmino, Vasquesio, & centum Episcopis Galliarum in acceptatione Constitutionis *Unigenitus*. VI. 98. *& seq.* Quomodo Episcopi sint supra *speculam positi*. VII. 17. *&* 19. Quot Episcopi graviter errarunt, quamvis ad docendos alios constituti. VII. 19.

Epistolæ. S. Ignatius Martyr suis in Epistolis Divinitatem Verbi asseruit. I. 216. a. *tot. cap.* I. De quibus Epistolis sit quæstio? *ibid.* Probatur, has Epistolas esse partum genuinum ipsius. *ibid.* *& seq.* Dionysius Alexandrinus in Epistola sua non favet Arianis. I. 222. a. *& seq.* An Prologus in Epistolas Canonicas sit compositus a S. Hieron. I. 181. a.

An Abgarus scripserit Epistolam ad Christum, & ab hoc responsum tulerit? III. 155. b.

Epistola de una immersione est opus genuinum S. Gregorii. III. 265. b. *& seq.*

Epistola S. Jacobi an sit Canonica? IV. 229. a. *&* b. Vid. *Unctio Extrema*.

Epocha. Mundi tempora sunt in certas Epochas distribuenda. I. 290. a.

Epocha Regni Artaxersis statuitur. III. 9. a. Epocha Herodiana. Vid. *Herodes*. Epocha Tiberii Cæsaris definitur. III. 148. b.

Epopta. Quinam vocati Epoptæ? III. 170. a.

Epulæ. In Epulis non consistet beatitudo Sanctorum. I. 82. a.

Epulæ Atreæ, & Thyesteæ nomen habent ab Atreo, qui Thyesti fratri filios epulandos apposuit. IV. 75. b.

Epulo. An dicta de eo, & Lazaro sint historia, vel parabola. I. 268. a.

Eques. Quinam equites gaudeant privilegio *Canonis*. 222. a. Vid. *Duellum*.

Erasmus an errorem docuerit circa immensitatem Dei. I. 53. a. *& seq.*

Ejus objectiones contra Mysterium Trinitatis, & textum Scripturæ: *Tres sunt, qui testimonium &c.* solvuntur. I. 180. b. Item objectiones contra consubstantialitatem Filii. I. 195. b.

An negat peccatum originale transire ad posteros Adam. II. 1. a. *&* 3. b.

Erebus. Fabula de Erebo. I. 284. a.

Eremitæ quando gaudeat privilegio fori. II. 222. a.

Erigena (*Joannes Scotus*) gravi censura afficitur. IV. 70. b.

Errare. An Papa possit errare in definitione facti dogmatici? III. 46. b. An Concilium possit errare errore facti? *ibid.*

Erroneus. Quid si propositio erronea? I. 11. a.

Quid sit conscientia erronea. II. 244. a.

Error. An Deus possit facere miraculum in argumentum erroris. I. 273. b.

Quotuplex sit impedimentum erroris. IV. 316. a. Personæ, & conditionis est substantialis, ac nullum reddit matrimonium. *ibid.* a. *&* b. Qualiter stante errore matrimonium Jacob validum erat, cui non Rachel, sed Lia in conjugem data est? IV. 316. b. An error fortunæ, vel qualitatis matrimonium annullet? *ibid.* An validum matrimonium, si contrahentes per errorem putent, se habere impedimentum dirimens, & annullans matrimonium, & tamen hoc non obstante contrahant? *ibid.* Quando valeat matrimonium conditionatum? *ibid.* *& seq.* Quid si vir ante purificatam conditionem contrahat cum alia de præsenti? *ibid.* An matrimonium conditionatum inducat impedimentum publicæ honestatis? IV. 317. a. Quid de conditione turpi, aut impossibili? *ibid.* Quid de conditione substantiæ matrimonii adversante. IV. 317. b. Quænam conditiones adversentur substantiæ matrimonii? *ibid.*

Erubescentia. Propter hanc non est omittenda peccatorum confessio. IV. 167. b. *& seq.* *&* 181. a. *&* b. Habet partem remissionis. IV. 181. a. Quomodo hæc vincatur? IV. 187. a.

Eruditus. Vid. *Criticus*.

Esaias. Quid dicendum de illis verbis: *Dispone domui tuæ, quia morieris tu, & non vives*. I. 64. a. Vid. *Isaia*.

Esau. Quod hic sit reprobatus ob scelera ante unionem corporis cum anima, docet Origenes. II. 27. b. Vid. *Jacobus*, vel *Isaac*.

Esca. Beatitudo Justorum non consistet in esca. I. 82. a.

An illud: *Patres eandem escam manducasse*: sit intelligendum de manna, vel Eucharistia? III. 231. a.

Esse a se. Quid sit esse a se. I. 42. b. Natura Dei consistit in Esse a se. I. 40. b.

Essentia. Quid constituat essentiam Dei, & quo potissimum ea exprimi possit vocabulo? I. 40. b. *&* 42. a. *&* b. Dei essentia

sentia non consistit in infinitate, nec in aggregatione attributorum, nec in actuali intellectione, sed in esse a se. *ibid.* Qualis detur distinctio inter Essentiam Divinam, & attributa? I. 47. a. *& seq.* Circa hanc distinctionem erravit Gilbertus Porretanus. *ibid.* Item & Eunomius. I. 48. a. & 51. b. Deus est secundum Essentiam suam infinitus. I. 53. a *& seq* Adducitur error Socinianorum circa hoc. *ibid.* Deus ex sua Essentia est immensus, quod erronee negant Sociniani. *ibid. & seq.* An Essentia Divina possit videri per absolutam Dei omnipotentiam sine attributis? I. 95. a. Essentiæ rerum quomodo immutabiles? I. 60. a.

An divina Essentia multiplicetur ad multiplicationem Personarum. I. 185. a. *ac* 186. b. *& seq.* An eadem sit una, & triplex. I. 186. a. Cur in Divinis possit dari una essentia cum tribus Personis, & cur non in creatis. *ibid.* Quæ distinctio inter Essentiam Divinam & Personas. *ibid.* b. An diversus modus existendi multiplicet Essentiam Divinam. *ibid.* An Filius Divinus possit dici genitus ex Essentia Patris. I. 193. b. Essentia divina sola non est Principium Processionum divinarum. I. 234. Male dicitur: *Essentia generat & essentia gignitur, &c.* I. 239. a.

Essentialis. Quid sit intellectus essentialis, quid notionalis. I. 194. b.

Estius (*Guilelmus*) quid sentiat de articulis Baji? V. 86. b. Guilelmus Estius quam tulerit censuram in propositionem 27. Baji. V. 125. a. Quid de charitate Dei ut auctoris naturæ sentiat. V. 158. b.

Ethnicus. Asylum primo constituebant Ethnici. II. 215. b. Vid. *Gentilis.*

Ethnicus tenetur ad confessionem peccatorum, & quomodo eam peragat? IV. 164. b. Quale discrimen inter consuram Clericorum, & Ethnicorum. IV. 259. & 260. a. Matrimonium fidelis cum Ethnico reprobatur. IV. 305. a. & 313. a. & 319. b. *& seq.* An matrimonia Ethnicorum, qui nuptias dissolvunt, & admittunt Polygamiam, signum sint rei sacræ? IV. 304. a. An sint eorum matrimonia Sacramentum? IV. 306. a. Vid. *Infidelis.* Varii ritus Matrimonii Ethnicorum? IV. 337. b. Vid. *Gentilis.*

Etruria. Hujus populi exorti sunt a Vandimone, sive Jano, aut Noa. I. 294. a. Sunt cæteris occidentalibus antiquiores. *ibid.* Quibus Privilegiis Etruria sit decorata, & quam potestatem in Clericos exerceat. II. 358. b. & 359. a.

Eva in Pandora præsignatur. I. 294. b. An corpus primorum Parentum fuerit Androgynum. I. 296. b. Non fuit producta ex limo. *ibid.* Dicta de ejus productione sunt literaliter, & historice accipienda. I. 296. b. An etiam hæc sit facta ad imaginem Dei. I. 305. b. An hanc imaginem peccando amiserit? *ibid.* Utrum divina imago in corpore Evæ reluceat? *ibid.* Quomodo præceptum Dei sit transgressa. I. 315. a. *tot. cap.* XII. Vid. *Protoplastus.* An ipsa sola sit decepta a serpente. I. 319. b. *& seq.*

An posteri contraxissent peccatum originale, si sola Eva peccasset. II. 18. a.

Eva cur sit facta ex costa Adami? IV. 301. a.

Pelagius, Cælestius, & Julianus docent, Adamum, & Evam mortales secundum corpus creatos esse; refutantur ab Augustino, & Augustinianis. V. 135. a.

Evangelicus. Ad consilia evangelica non tenemur jure naturali. II. 179. a.

Præceptum suscipiendi Baptismum primum obligare cœpit generaliter in promulgatione legis Evangelicæ. III. 259. b. *& seq.*

Evangelium. Hujus auctores sunt omnes tres Personæ Divinæ. I. 179. b.

Evangelium S. Matthæi est scriptum ab hoc Sancto. II. 184. b. Aliud notandum. II. 186. a. Quantum discrimen inter Evangelium, & Alcoranum. II. 271. b. *& seq.* Huic nil est intrusum, nec quid in eo omissum a Christianis. II. 272. b. *& seq.* Historia Evangelii est evidenter vera. II. 273. b. Ex modo promulgationis Evangelii probatur veritas Religionis Catholicæ. II. 274. a. Objectiones contra Evangelium allatæ solvuntur. *ibid. & seq.* Illud depravant Hæretici. II. 278. a. An Christus Patribus in Iymbo prædicarit Evangelium, & eos baptizaverit. II. 282. a. An fides explicata sit necessaria illi, cui Evangelium annuntiari non potest, ut Pagano, Gentili, Puero in sylvis enutrito, muto, & surdo. II. 307. b. An Evangelium sit ubique terrarum annuntiatum. *ibid.* Vid. *Scriptura.*

Evangelium non est scriptum sub Regimine Pilati. III. 24. a. Primum scripsit *S.* Matthæus, & quando. *ibid.*

Lutherus voluit negare realem præsentiam Corporis Christi in Eucharistia, sed pressus Evangelio non potuit, unde dixit, præter Corpus Christi manere substantiam panis. IV. 71. a. Gentes putabant, Catholicos se in communione contaminare crimine infanticidii ob non recte intellectum Evangelium. IV. 75. b. Imo ob hanc causam S. Attalus Martyrio affectus est. *ibid.* Actus pœnitentis contritio, confessio, & satisfactio sunt quasi materia pœnitentiæ IV. 142. a. Lutherani duas pœnitentiæ partes constituunt terrorem conscientiæ incussum ex agnitione peccati, & fidem conceptam ex Evangelio, seu absolutione, qua quis credit, sibi remisse esse peccata. *ibid.*

An in hoc non habeatur mentio extremæ unctionis. VI. 233. a. Lector non potest in Missa cantare Evangelium. IV. 262. a. Bene vero Diaconus. IV. 268. a. An traditio libri Evangeliorum sit materia Diaconatus. IV. 282. b. *& seq.*

Eucharistia debet sumi a jejunio ex præscripto traditionis Apostolicæ. II. 299. a. Cur olim licite administrabatur in domibus privatis? II. 305. a.

Melchisedech offerens panem, & vinum erat typus Christi instituentis Eucharistiæ Sacramentum. III. 96. a. Solvuntur objectiones hæreticorum. III. 97. a. *tot. cap.* VIII.

Probatur quod sit Sacramentum. III. 184. b. An & quomodo hoc Sacramentum sit necessarium? III. 191. b. Eucharistia est Sacramentum omnium dignissimum. *ibid.* Lutherus omni homini sine discrimine concedit potestatem ministrandi Eucharistiam. III. 203? b. Refutatur. *ibid. & seq.* Angeli pluribus ministrarunt Eucharistiam. III. 204. a. An S. Thomas eam porrexerit singulis annis populo Indorum? *ibid.* An S. Augustinus de cælo descendens Sacra peregerit? *ibid.* Quomodo intelligendum illum? *Hoc facite in meam commemorationem.* III. 204. b. Sacramentum Eucharistiæ in Paschate potest peti a Ministro improbo, dummodo sit toleratus, & alius non adsit. III. 211. a. Secus si esset non toleratus. *ibid.* Unde laudatur S. Hermenegildus, qui non recepit Eucharistiam ab Episcopo Ariano. *ibid.* Receptioni Eucharistiæ præmittatur confessio. III. 228. a. An illud, Patres *eandem escam manducasse*, sit intelligendum de mana, vel Eucharistia? III. 231. a.

Donatistæ dabant Eucharistiæ Sacramentum canibus, a quibus sunt lacerati. IV. 2. b. Per oleum in Altari sanctificatum non intelligitur Eucharistia, sed Chrisma. IV. b. a. An Eucharistia possit dari infantibus? IV. 29. a. *&* b. Ecclesia olim non confirmatis negavit Eucharistiam. IV. 33. a. An aqua vino admixta sit materia Eucharistiæ. IV. 13. a. Prævisum est a Davide Eucharistiæ Sacramentum. IV. 42. a. Symbola Eucharistiæ. *ibid.*

Diaconus potest Eucharistiam distribuere. IV. 268. a. Olim ab Eucharistia Diaconus repellebat laicos indignos. IV. 269. b.

Eucharistiæ institutio. Quod Eucharistia sit Sacramentum, non indiget nova probatione. IV. 42. a. & b. Quomodo hoc Sacramentum definiatur? IV. 42. b. Juxta Scotistas Eucharistiæ Sacramentum accidentia seu species vocantur, & sunt. *ibid.* Thomistæ dicunt, Sacramentum Eucharistiæ esse Corpus & Sanguinem Christi, ut continentur sub accidentibus. *ibid.* Berti dicit, Eucharistiæ Sacramentum consistere in accidentibus, invisibili Domini nostri Corpore & Sanguine. IV. 43. a. Neutrum tamen Sacramentum esse, si separetur ab altero. *ibid.* Opinio, quod Eucharistiæ Sacramentum consistat in sola consecratione, est falsa. *ibid.* Sententia Calvini, quod Eucharistiæ Sacramentum consistat in sumptione Sacramentali, est hæretica. *ibid.* Eucharistiæ Sacramentum est institutum in postrema Cœna consummato Paschate Judaico. *ibid.* a. & b. Quo die mensis Nisan immolabatur Phase? an luna decima quarta ineunte, vel exeunte? IV. 43. b. Aliqui putant, Christum non manducasse Pascha ante passionem. *ibid.* Contra Græcos probatur, Eucharistiam non esse institutam in fermentato. *ibid.* Aliqui tenent, Christum instituisse Eucharistiæ Sacramentum, & celebrasse Pascha luna XIV. Judæos autem distulisse mactationem agni ad lunam XV. *ibid.* Pascha Judæorum immolabatur luna XIV. exeunte, id est horis pomeridianis decimæ quartæ diei mensis Nisan, ad quas sequebatur vespera, & initium diei XV. & Paschalis solemnitas. IV. 44. a. Pascha quid significet? *ibid.* Quid apud Judæos sit duplex vespera? *ibid.* Solemnitas azymorum in diem XV. ineuntem mensis Nisan incidebat. IV. 44. b. Plenilunium perfectum est die XV. mensis Nisan ineunte. *ibid.* Populus Israel die XIV. exeunte mensis Nisan Pascha immolavit, & eodem die eductus est de terra Ægypti. IV. 45. a. & b. Tempore Christi non utebantur Judæi duplici Neomenia, a phase lunæ, & a congressu planetarum deducta; neque duplici calculo Astronomico, & vulgari, quorum unum Dominus, alterum Jerosolymitani secuti fuerint. IV. 45. b. Quid apud Judæos dicatur Neomenia? *ibid.* Christus Dominus pridie, quam pateretur, legale Pascha una cum Discipulis suis manducavit. IV. 46. a. Solemnitas azymorum duravit septem, & non octo diebus, incepitque die XV. ineunte mensis Nisan. *ibid.* Ebionæi, & Marcionitæ negabant, Christum manducasse Pascha legale. IV. 47. a. Hi & horum sequaces varie exagitantur. IV. 47. b. Christus eodem die cum Judæis Pascha typicum celebravit. *ibid.* Nullus Judæorum anno Passionis Christi distulit Pascha in proximum sabbatum, lunam scilicet XV. exeuntem. IV. 48. a. Tempore Christi Judæi festa etiam celebrabant, etsi inciderent in feriam 2. 4. & 6. ita, ut nulla tunc fuit translatio festorum. *ibid.* Judæi manipulum spicarum ad Sacerdotes deferendum metebant die sabbati. *ibid.* Judæi non distulerunt Pascha, ut Christum morti traderent. IV. 48. b. Si Christus exeunte luna XIV. manducavit Pascha, quomodo dicitur, *Ante diem festum Paschæ?* IV. 49. a. & b. *& seq.* Item illud: *Ipsi non introierunt in prætorium, ut non contaminarentur, sed ut manducarent Pascha.* IV. 49. a. & 50. a. Nec non illud: *Erat autem Parasceve Paschæ.* IV. 49. b. & 50. b. Solvuntur & aliæ objectiones, volentes, Christum manducasse Pascha ineunte luna XIV. IV. 49. b. Demonstratur, Christum observasse præcipuas legalis Paschatis ceremonias. IV. 52. a. quale discrimen inter Pascha Ægyptiorum, & Judæorum? IV. 52. b. An Judas Proditor interfuerit consecrationi panis, & etiam vini? *ibid.* Buccella panis, qua sumpta exivit Judas, non fuit Sacramentum, sed hoc jam prius receperat. *ibid. & seq.* Qualis Hymnus fuerit dictus post Cœnam ultimam? IV. 53. a.

Eucharistiæ materia. Christus consecravit in azymo. IV. 53. b. Et non in fermento. *ibid.* An Græci potius, quam Latini imitentur mores Judæorum? *ibid. & seq.* Panes azymi sunt proprie panis. *ibid.* Solvuntur objectiones contra panem azymum factæ. *ibid.* Viguit in Romana Ecclesia ab Apostolorum ætate ad hanc usque perpetuus azymi usus, IV. 54. b. Azymus jam fuisse ante Photii dissidium, probatur. IV. 55. a. Olim in Missa fiebant duæ oblationes, una ex pane fermentato in usum pauperum, altera ex pane azymo in usum Sacrificii. *ibid.* a. & b. Veglones, & Vegloniss æ vi officii sui offerunt Sacerdoti in Ecclesia Mediolanensi panes azymos. *ibid.* Fermentum, quod olim ad titulos seu Ecclesias dirigebatur, erat Eucharistia pane azymo consecrata, Eulogiæ vero mittebantur ad Ecclesias extra urbem sitas. IV. 55. b. *& seq.* Quale discrimen inter fermentum, & fermentatum. IV. 56. b. Azymi panes in Eucharistia consecrandi debent esse exiles, & figura rotundi ex antiqua consuetudine. *ibid. & seq.* Licet incertum sit, a quo tempore invaluerit apud Græcos fermentati usus, videtur tamen obtinuisse ante exortum schisma Photianum. IV. 57. a. Secundum Scotum usus fermenti in Ecclesia Latina & Græca ob Ebionæos introductus est, quorum hæresi oppressa Ecclesia Latina transiit ad azymos, Græca vero retinuit fermentum. *ibid.* Valide tam in azymo pane, quam in fermentato conficitur Eucharistia. IV. 57. b. Solus panis triticeus est Sacramenti Eucharistiæ materia. IV. 58. a. An panis ex zea, spelta, hordeo, siligine confectus sit materia valida Eucharistiæ? *ibid.* Nil, quod non spectat ad substantiam panis triticei, est idonea SS. Eucharistiæ materia. IV. 58. b. Narratur execrandum Sacrilegium Gnostico-

ticorum adhibentium pro materia Eucharistiæ res turpissimas. *ibid.* Aliam impietatem commiserant Manichæi. *ibid.* Montanistæ ad confectionem panis pro materia Eucharistiæ adhibebant sanguinem infantis anniculi. *ibid.* Artotyritæ adhibuerunt pro materia Eucharistiæ caseum cum pane. *ibid.* Pani Eucharistico non potest admisceri oleum, ut faciebant Jacobitæ. *ibid.* Pani Eucharistico non admisceatur sal. *ibid. & seq.* Intolerabilis est abusus Græcorum miscendi sacro oleo species Sacramenti Eucharistiæ. IV. 59. a. Non est Eucharistiæ materia farinæ pasta, seu intritum. *ibid.* Est valida Eucharistiæ materia panis triticeus cujuscumque quantitatis, dummodo sit præsens, ac sensibilis. IV. 59. a. Quomodo materia consecranda sit præsens? *ibid.* a. & b. An panis præsens censeatur, si sit clausus in Pixide, aut Ciborio? *ibid.* Consecrare in azimo Romanæ Ecclesiæ non est vitio vertendum, quod tamen imperite quidam Græcorum faciunt. IV. 59. b. Pane azymo a priscis temporibus utebantur Ecclesia Jerosolymitana, Marcionitæ antiqui, Armeni, Mozarabes, Gothi, ac Indi. *ibid.* Major est convenientia rationis pro ritu Latinorum utentium azymo, quam Græcorum assumentium panem fermentatum. *ibid. & seq.* Falluntur, qui censent Græcis apud Latinos commorantibus aut peregrinantibus fas esse consecrare azymum, & e contra Latinis apud Græcos fermentatum. IV. 60. a. Vinum Eucharistiæ materia est, nec loco vini substitui potest aqua, vel alius liquor, etsi communi usu deserviat ad potum. IV. 60. b. Damnantur Aquarii, Hydroparastatæ, & Ebionæi meram aquam pro consecratione Calicis adhibentes. *ibid.* Eundem errorem docuerunt Encratitæ, Hydropastatæ, Marcionitæ, & Manichæi. *ibid.* Beza, & Melanchthon docuerunt, in defectu vini posse adhiberi alium liquorem pro consecratione Calicis. *ibid.* Vino consecrando modicum naturalis aquæ per antiqua traditione, & Ecclesiæ præcepto debet infundi. IV. 61. a. Refutantur Armenii, qui solum vinum consecrabant. *ibid.* An etiam hoc fecerint Græci? *ibid.* Protestantes ac Novatores negant, id esse de præcepto. *ibid.* Impugnantur. *ibid.* a. & b. Græci frigidam aquam miscent vino ante consecrationem, calidam post consecrationem. IV. 61. b. Cur aqua sit miscenda vino? *ibid.* An Christus Dominus consecrarit in vino aqua mixto? *ibid.* An Concilium Aurelianense reprobarit admixtionem aquæ vino consecrando? IV. 62. a. Aquæ cum vino commixtio non est de necessitate Sacramenti, sed tantum præcepti, & præcepti quidem Ecclesiastici, non Divini. IV. 62. b. Admixtio aquæ cum vino est multiplex symbolum. *ibid.* Aquæ cum vino mixtionem pro consecratione præcepit Alexander Papa. IV. 63. a. Aqua calici infundi debet in modica quantitate. *ibid.* Etiam aqua vino permixta convertitur in Christi sanguinem. IV. 63. a. & b. An hoc sit de fide certum. *ibid.* Probabilius est, aquam vino permixtam immediate in Christi Sanguinem converti. IV. 63. b. & *seq.* An Papa possit concedere, ut absque vino conficiatur Eucharistia in iis Regionibus, in quibus vinum haberi nequit; & an Innocentius VIII. id concesserit Norvegis. IV. 64. b. An id etiam concesserit Alexander VI.? *ibid.* An possit consecrari licite una materia sine altera urgente præcepto, si utraque materia pro sacrificio haberi non posset? *ibid. & seq.*

Eucharistiæ Forma. Martinus Bucerus negat, aliqua verba in consecratione esse proferenda. IV. 65. a. Refutatur. IV. 65. b. Calvinus putat, verba consecrationis esse proferenda, sed historice, recitative, ac narrative, solum ut excitetur fides. IV. 65. a. Lutherus non solum verbis Domini, sed etiam præcedentibus, & subsequentibus tribuit aliquam efficaciam consecrationis. *ibid.* Græci complures docuerunt non solum verbis Dominicis, verum etiam oratione, & benedictione Sacerdotis consecrationem fieri. *ibid.* Quænam forma consecrationis habeatur in Liturgia S. Jacobi, S. Marci, S. Basilii, S. Chrysostomi, & S. Cyrilli? IV. 65. b. Æthiopes formæ consecrationis addunt particulam *Amen*. *ibid.* Quam formam Consecrationis præscribant S. Gregorius, Missale Romanum, Ambrosii, Indorum? *ibid.* Christus Eucharistiam instituendo usus est verbis. IV. 65. a. & b. Nullo Ecclesiæ decreto definitum est, Christum Dominum in Eucharistiæ consecratione verba quædam adhibuisse. IV. 66. a. Christus potuisset consecrare sine verborum forma. *ibid.* An Christus per benedictionem panis in Emmaus factam consecrarit? *ibid.* In quo sensu Christus in Eucharistia sit antitypus sui ipsius, & species panis & vini sint antitypa Corporis, & Sanguinis Domini? IV. 68. b. Probatur adversus Lutherum, & Græcos, Christum non consecrasse, nec Sacerdotes modo consecrare per benedictionem antecedentem, ac gratiarum actionem, & preces subsequentes. IV. 65. b. & 66. a. & b. Catholici tenent verba essentialia consecrationis esse hæc tantum: *Hoc est Corpus meum*: & *Hic est Sanguis meus*; reliqua tamen minime esse prætermittenda. IV. 65. b. & 68. b. An Scotus ac S. Thomas huic opinioni fuerint contrarii? IV. 65. a. & b. & 69. a. Catholici tenent contra Calvinum, verba consecrationis non historice tantum, & narrative, sed significative pronuntiari. IV. 65. b. & 69. b. An forma consecrationis sit proferenda elata, vel submissa voce? IV. 69. b. & 70. a. & b. An Græci immediate post consecrationem respondeant, *Amen*. IV. 70. a.

Eucharistiæ Sacramento revera continetur Christi Corpus, & Sanguis. IV. 70. b. *tot. cap.* VIII. Hoc negarunt Capharnaitæ, Judas Apostata, Simoniani, Manichæi, Marcionitæ, Phantasiastæ, Messaliani, Entusiastæ. IV. 70. b. Nestoriani admiserunt in Eucharistia adesse corpus Christi, sed non Verbi. *ibid.* Quid de corpore, & sanguine Christi in Eucharistia senserint Paschasius, Rabanus, Rathramnus, & Joannes Scotus? *ibid.* Quænam sit hæresis Stercoranistarum? IV. 71. a. Berengarius seu Beringerius admisit quidem realem præsentiam Christi in Eucharistia, sed negavit transubstantiationem: unde ei tribuitur impanatio. *ibid.* Alii illius asseclæ putabant, Christi Corpus in cælo collocatum non posse in terram deferri. *ibid.* Beringerius a variis damnatus conciliis tres fidei formulas edidit, ac tandem resipuit. *ibid.* Præsentiam corporis Christi in Eucharistia negant Petrus de Bruis, Albigenses, Carlostadius, Zwinglius, Œcolampadius, Bucerus, & Sociniani. *ibid.* Lutherus voluit negare realem præsentiam corporis Christi in Eucharistia, sed pressus Evangelio non potuit, unde dixit, præter Corpus Christi manere substantiam panis. *ibid.* Lutherus disputationem de impanatione, aut consubstantiatione excitavit inter Lutheranos, & Sacramentarios, tandem transubstantiationem admisit. *ibid.* Calvinus docuit, corpus Christi in Eucharistia fieri præsens sola manducantium fide. IV. 71. a. & b. Quomodo intelligendum illud: *Et ferebatur manibus suis*. IV. 74. a. In Eucharistiæ Sacramento vere contineri Christi Corpus, & Sanguinem, & non solam figuram, probatur variis miraculis. IV. 75. a. & b. Gentes putabant, Catholicos se in Communione contaminare crimine infanticidii ob non recte intellectum Evangelium. IV. 75. b. Imo ob hanc causam S. Attalus Martyrio affectus est. *ibid.* Gentes putabant, Catholicos ut Deos colere Bacchum, & Cererem, quia ignorarunt, sub speciebus panis & vini adorari Deum præsentem in Eucharistia. *ibid.* Sacramentarii Catholicos traducunt ut Idololatras cujusdam Dei Panicei. *ibid.* Quales errores circa præsentiam Christi in Eucharistia docuerint Manichæi, Faustus, Marcus, Nestorius, Eutychiani, Waldenses? *ibid. & seq.* Gajanitæ, Severiani, & Jacobitæ Hæretici fatentur realem præsentiam Christi in Eucharistia. IV. 76. a. Solvuntur objectiones negantium in Eucharistia contineri corpus, & sanguinem Christi. *ibid. tot. cap.* IX. Calvinus, Beza, Phereponus, Zwinglius negant præsentiam corporis & sanguinis Christi in Eucharistia. IV. 76. a. & b. Iidem dicunt, verba Evangelii, *Hoc est corpus meum*, esse locutionem figuratam, ac metaphoricam. *ibid.* Refutantur. *ibid. & seq.* Per verba *panis vitæ* in cap. 6. Joannis intelligitur Eucharistiæ Sacramentum continens corpus, & sanguinem Christi, & non fides. IV. 76. b. Traduntur duodecim Regulæ, quibus Christi præsentia in Eucharistia demonstratur. IV. 77. b. & *seq.* Substantia panis peracta consecratione non est panis. *ibid.* Cur Eucharistiæ Sacramentum vocetur panis? *ibid.* Qualiter Eucharistia sit signum, & figura corporis Christi, & qualiter non sit? IV. 78. a. & b. In quo sensu Eucharistia dicatur antitypum, & in quo non possit vocari antitypum? IV. 78. b. & *seq.* Quomodo intelligendum illud: *Caro non prodest quidquam*? IV. 79. a. In quo sensu verba hæc: *Verba, quæ locutus sum vobis, spiritus & vita sunt, litera occidit*: item illa: *Verbum caro factum est*: & an carnaliter, an spiritualiter sint accipienda? *ibid.* Patres primorum sæculorum non dixerunt explicite in Eucharistia contineri corpus & sanguinem Christi, quia tanta Mysteria non nisi catholicis voluerunt esse nota. IV. 79. a. & b. In Eucharistia sumi, & contineri idem corpus, quod de B. Vergine Maria conceptum ac natum est, probatur contra Berengarium. IV. 79. b. An bene dicatur, a nobis sumi *corpus crucifixum, sanguinem pro nobis effusum*. IV. 80. a. An Eucharistia dici possit imago corporis Christi? *ibid.* Quinam in Eucharistia sumant Christi corpus visibiliter, & qui spiritualiter? *ibid.* An a nobis comedatur in Eucharistia caro, & corpus, quod Christus gestabat. IV. 80. a. & b. Excusatur in hac controversia sententia Jeremiæ Patriarchæ Constantinopolitani. *ibid.* An præsentia corporis, & sanguinis Christi in Eucharistia possit argumentis Philosophorum probari? IV. 80. b. & 84. b. & *seq.* Sicut circumcisio est signum pacti Abrahami cum Deo initi: ita Eucharistia est signum testamenti novi. IV. 81. a. Probatur contra Zwinglium, quod Phase non signum transitus sit, sed victima pro transitu. *ibid.* a. & b. Qualiter ergo Phase dicatur signum? IV. 81. b. In quo sensu Catholici quidam negent, ea verba: *Nisi manducaveritis* &c. esse intelligenda de Eucharistia? IV. 82. a. Quod in forma consecrationis particula *Hoc* non panem, sed Corpus Christi denotet, probatur contra Lutherum, & Calvinistas. IV. 82. b. & *seq.* Quis sit sensus propositionis hujus: *Hoc est corpus meum*. *ibid.* An S. Cyprianus legerit: *Hoc est sanguis meus*? IV. 83. a. An propositio hæc: *Hoc est corpus meum*, sit identica? *ibid.* In forma consecrationis verbum *est* non idem denotat, ac verbum *Significat*. *ibid.* In quo sensu Eucharistia dicatur commemoratio? IV. 83. a. Verba illa: *Me autem non semper habebitis vobiscum*: intelligenda sunt de præsentia visibili, & corporali, non autem de Sacramentali. IV. 83. b. in Eucharistia dat Christus Corpus suum impalpabile. *ibid.* Quomodo intelligendum illud: *Omnes eamdem escam spiritualem manducaverunt. Omnes eundem potum spiritualem biberunt*? *ibid. & seq.* Quod in Eucharistia præsens sit Sanguis & Corpus Christi, habetur ex concordia Patrum, quam mirantur ipsi hæretici. IV. 84. a. Quomodo intelligendum illud Agnetis: *Sanguis ejus ornavit genas meas*? *ibid.* An S. Cyrillus S. dona vocet antitypa? *ibid.* Præsentiæ Corporis Christi in Eucharistia non obest extensio. IV. 84. b. & *seq.* Christus manet sub speciei partibus singulis. *ibid.* De accidentibus sine substantia in Eucharistia manentibus. IV. 85. a. Christi corpus est in cælo, & in Eucharistia. IV. 85. b. Impugnatur asserta ab hæreticis consubstantiatio, sive impanatio. IV. 86. a. *tot. cap.* X. In Eucharistia non manet panis, & vini substantia, sed vi consecrationis in substantiam Corporis, & Sanguinis Christi convertitur, adeoque admittenda est transubstantiatio. *ibid. tot. cap.* X. Dogma transubstantiationis est antiquius Concilio Lateranensi. IV. 86. b. Qualiter intelligenda verba: *Ego sum panis*? IV. 87. b. Cur verba: *Hoc est corpus meum*, significent transubstantiationem, & cur non ea verba: *Verbum caro factum est*? *ibid. & seq.* An Scotus, Ochamus, & Durandus negent transubstantiationem? IV. 88. a. & b. An transubstantiationem propugnaverint S. Chrysostomus, Theodoretus, Gelasius Papa? IV. 88. b. & *seq.* Qualiter Christi Corpus in Eucharistia frangatur, ac atteratur? *ibid.* Quomodo SS. Ambrosius & Augustinus dicant in Eucharistia permanere panem? IV. 89. b. Qualiter transubstantiatio fiat, diversimode explicant Thomistæ & Scotistæ. *ibid.* Species corruptæ possunt igne absumi, sed non ante corruptionem. *ibid.* Species sunt signum etiam absente substantia. *ibid. & seq.* Domino Jesu Christo in Eucharistia existenti latriæ cultus est exhibendus. IV. 91. a. & b. Quomodo intelligendum illud: *Adorate scabellum pedum ejus*? IV. 91. b. Probatur contra Verinum, Patres dicere, Christum adorandum in Eucharistia cultu latriæ proprie tali. *ibid.* Adoratio in Eucharistia non fit accidentibus panis & vini. IV. 92. a. Catholici adorantes Eucharistiæ Sacramentum non sunt Idololatræ. *ibid.* Eucharistia

in tem.

in templis Religiose ac diligenter est observanda. *ibid.* Christus in Eucharistia est præsens, quamdiu durant accidentia, & non in solo usu, aut actione Cœnæ. *ibid.* Eucharistia in templis est asservanda pro dando moribundis viatico. IV. 92. b. Eucharistia olim asservabatur in turribus & columbis, item & pastophoriis. *ibid.* Cura clavium ad Eucharistiam asservandam diligenter geratur. IV. 93. a. Eucharistiæ accidentia non longo tempore serventur. *ibid.* Optimo consilio solemne festum Corporis Christi fuit institutum. *ibid.* Institutio festi Corporis Christi divinitus revelata fuit S. Julianæ Moniali. *ibid.* Deinde ab Urbano IV. est extensa ad Ecclesiam universalem. *ibid.* Officium de festo Corporis Christi composuit S. Thomas. IV. 93. b. Lutherus in Processione SS. Sacramenti repentino terrore occupatus contremuit. *ibid.* Laudabilissime in festo Corporis Christi fit Processio, & circumgestatio sacratissimi Corporis Christi. *ibid. & seq.* Hæc Processio ortum habet ab Urbano IV. IV. 93. b. Eadem reprobatur a Calvino, Kemnitio, & Novatoribus omnibus. IV. 94. a. Cur in Processione SS. Sacramentum circumferatur sub una specie? IV. 94. b. Laudabiliter Eucharistia exponitur, & circumfertur aliis quoque temporibus, & non in solo festo Corporis Christi. *ibid.* Quoties fiat expositio Eucharistiæ? *ibid.* Eucharistia nec in Ecclesiis Regularium publice potest exponi sine licentia Episcopi? *ibid.* Expositio Eucharistiæ fiat cum decenti ornatu altaris, cereorum splendore, & alicujus Ecclesiastici orantis præsentia. *ibid. & seq.* An una cum SS. Eucharistiæ Sacramento publice exposito possint exponi SS. Reliquiæ? IV. 95. a. Etsi olim licitum fuerit, Eucharistiam in itinere collo appensam secum deferre, aut in domibus asservare, id tamen de facto est prohibitum. *ibid.* Papæ iter agenti decenti cum pompa, & comitatu præfertur SS. Eucharistiæ Sacramentum. *ibid.* a. & b.

Eucharistiæ Minister. Waldenses & Lutherani omnes laicos hujus Sacramenti Ministros dicunt: Marcionitæ ac Pepuziani etiam mulieres admiserunt. IV. 95. b. Eucharistiam consecrare & conficere ad solos attinet Sacerdotes. *ibid.* Laici nec in defectu Sacerdotum possunt sacrificare, aut conficere Eucharistiam. IV. 96. a. In quo sensu omnes homines dicantur Sacerdotes? *ibid.* a & b. Potestas conficiendi Eucharistiam non competit Diacono. IV. 96. a. & b. S. Laurentius Diaconus S. Sixti non consecravit, sed dispensavit S. Calicem. *ibid.* Laici non sunt Ministri Eucharistiæ. *ibid. & seq.* Frumentius non laicus fuit, dum in India sacrificabat, sed Sacerdos, & Episcopus. IV. 97. a. Mulieres nequeunt conficere Eucharistiæ Sacramentum. IV. 96. b. & 97. a. Diaconi olim Eucharistiam ministrarunt præsertim sub specie vini, jussu tamen, & delegatione Sacerdotum. IV. 97. a. Diaconi possunt Eucharistiam distribuere absente Sacerdote, in casu necessitatis, & jubente Sacerdote, infirmum autem communicet Sacerdos. IV. 97. b.

Eucharistiæ Communio. Vid. *Diaconus*. Quid sit communio Ecclesiastica? IV. 97. b. Quid sit Communio laica, & peregrina? *ibid.* Aliæ usurpationes hujus vocabuli. *ibid.* Quid sit Communio in præsenti quæstione? *ibid.* Communionem esse necessariam necessitate medii docent quidam Græci, Calviniani, ac Novatores alii. *ibid.* Falsum est, S. Augustinum existimasse, quod parvuli suscepto Baptismo salvari nequeant absque actuali SS. Eucharistiæ communione. *ibid. & seq.* Sed S. Augustinus locutus est de Communione Mystica, qua quis per Baptismum in communione Ecclesiæ recipitur. IV. 98. a. & b. & *seq.* Idem docuit Innocentius I. & Gelasius. *ibid.* Textus *Nisi manducaveritis &c.* a pluribus explicatur de communione mystica, non reali. IV. 98. a. & b. Eucharistia non est omnibus prorsus sive adultis, sive parvulis ita ad salutem necessaria, ut nullus omnino possit sine illa salutem consequi. IV. 98. b. Si accipitur communio Corporis Christi in sensu mystico, quatenus idem est, ac Ecclesiæ copulari, est omnino necessaria in re, aut saltem voto de necessitate medii. *ibid.* Parvulis olim data est S. Communio, sed sine ulla necessitate. *ib. & seq.* Adulti tenentur præcepto divino ad communionem sacramentalem. IV. 99. a. Idque fiat ex præcepto Ecclesiastico saltem semel in anno recurrente festo Paschatis. *ibid.* a. & b. In qua ætate censeantur adesse anni discretionis, ut quis teneatur ad communionem? IV. 99. b. Quisnam sit proprius Parochus, a quo recipiatur S. Communio in Paschate? *ibid.* An Regulares in Paschate nequeant Communionem dare, aut Confessiones audire fidelium? *ibid.* Quale sit tempus Paschatis? *ibid.* Communio in Paschate fiat in Parochia propria. *ibid.* Qui habet domicilium in duabus Parochiis, tenetur communionem accipere in ea Parochia, in qua habitat tempore Paschatis. *ibid.* Non satisfacit præcepto Ecclesiæ, qui communionem in Paschate neglecta propria Ecclesia percipit in Ecclesia Cathedrali, nisi simul sit Parochia communionem sumentis. *ibid. & seq.* Præcepto Ecclesiastico de communione in Paschate facienda non satisfit per communionem sacrilegam. IV. 100. a. & b. Cur non sufficiat communio sacrilega, cum non obstet sacrilegium, quin Sacerdos satisfaciat, si in statu disgratiæ accepto stipendio celebrat, nec simulatio, quin suscipiatur Baptismus, nec peccatum grave, quin satisfiat operibus pro satisfactione injunctis? *ibid.*

Eucharistiæ Communio sub utraque specie data fuit ab initio Ecclesiæ etiam laicis usque ad sæculum duodecimum. IV. 100. b. Infirmis ac parvulis Communio data aliquando erat in pane intincto consecrato. *ibid.* Sumere Communionem sub utraque specie nunquam fuit de præcepto respectu laicorum. *ibid.* Communionem sub utraque specie fieri debere, dixerunt Petrus Dresdensis, Joannes Hus, Calixtini, Calvinus, Hamelmannus, & quidam Græci recentiores. *ibid. & seq.* Lutherus affirmat, & negat necessitatem communicandi sub utraque specie. IV. 101. a. Quidam Catholici tenebant, communionem sub utraque specie non esse de præcepto quidem, ex utriusque tamen specie perceptione uberiorem gratiam acquiri. *ibid.* Quid desuper statuat Tridentinum? *ibid.* Cur possit fieri communio sub una specie, & cur non consecratio? IV. 101. b. In Ecclesia Occidentali etiam ante duodecimum sæculum Eucharistia sæpissime sumebatur sub unica specie panis. IV. 102. a. In domibus laicorum solus consecratus panis asservabatur. *ibid.* Parvulis Communio data est olim per solum vinum consecratum. *ibid.* Infirmi subinde communionem sumebant in solo pane consecrato, aut intincto in vino non consecrato. *ibid.* Etiam in Ecclesiam Orientali obtinuit aliquando Communio sub una specie. IV. 102. b. Historia & pœna Communionis sacrilegæ. IV. 102. a. Græci parvulis recens baptizatis dabant unam guttulam pretiosi sanguinis. IV. 102. b. Infirmis autem Græci dabant Communionem modo sub specie panis, modo sub specie vini pro diversitate infirmitatis. *ibid.* Etiam Græci in Missa præsanctificatorum absumunt solas species panis in die Parasceves. *ibid.* Apud Græcos communicabant sub una specie panis omnes illi, qui Ecclesiam adire non poterant. *ibid.* Sub qualibet specie continetur totus, & integer Christus. *ibid. & seq.* An totus Christus fuisset sub speciebus panis, si Apostoli in triduo mortis Christi panem & vinum consecrassent? IV. 103. a. Communicanti sub utraque specie non confertur amplior gratia, quam conferatur communicanti sub unica. *ibid.* Jure optimo laicis usus calicis sublatus est. *ibid.* a. & b. Communionem sub utraque specie dedit Papa tempore Concilii Constantiensis. IV. 103. b. Moravis, Bohemis, & Germanis concessus erat a Pio IV. usus communionis sub utraque specie. *ibid.* Sed postea a Pio V. ob abusus quosdam sublatus. *ibid.* Non expedit iterum laicis permittere usum Calicis. *ibid.* Solvuntur sophismata hæreticorum, volentium, præceptam & necessariam esse Communionem sub utraque specie. IV. 104. a. & b. Etiam peccatores Sacramentaliter manducant Corpus Christi. IV. 105. b. Publicis peccatoribus non est danda sacra Communio. *ibid.* Neganda est sacra Communio histrionibus, & magis, publicis usurariis, meretricibus, concubinariis. *ibid.* Arcendi sunt a sacra Communione excommunicati, ac publice denuntiati, item mulieres, quæ ad altare accedunt habitu ad lasciviam composito. *ibid.* Quisnam sit peccator publicus. *ibid.* Peccatori occulto non est neganda S. communio, si petat publice. *ibid.* Bene vero, si petat in privato loco. IV. 106. a. An sacerdos possit negare communionem peccatori occulto, si petat in loco privato, ac sacerdos peccatum sciat ex sola confessione? *ibid.* Peccatori occulto publice accedenti ad communionem non potest dari hostia non consecrata. *ibid.* Pueri non admittantur ad S. Communionem. *ibid.* Amentes, si nunquam habuerunt usum rationis, non sunt capaces Communionis. IV. 106. b. Secus, si olim habuerunt usum rationis. *ibid.* Surdi simul & muti quando sint capaces Communionis? *ibid.* An energumeni & arreptitii, possint sumere S. Communionem? *ibid.* Extremo supplicio afficiendis olim in Hispania S. Communio negabatur, & adhuc in Gallia negatur. *ibid.* Sed danda est damnatis ad mortem. *ibid. & seq.* In mortis articulo S. Communio danda est etiam maximo peccatori, si pœnitentiam agat, & usum rationis habeat. IV. 107. a. & b. Aliquando Eucharistia posita fuit supra pectus defuncti & cur? IV. 107. b. S. Communio non est danda mortuo, nec ponenda supra pectus illius. *ibid.* Communicantes sint jejuni ex præcepto Ecclesiastico. IV. 108. a. Aliquibus in locis in Africa, & Gallia introducta fuit olim consuetudo sumendi Communionem sumpto prandio, præcipue in feria V. Cœnæ Domini. *ibid.* Priscilianistæ, Marcionitæ, & Hussitæ ex perverso fine non jejuni accedentes ad Communionem damnati sunt a Concilio Constantiensi. *ibid.* Infirmi in mortis articulo possunt communicare etiam non jejuni; item & parvuli, qui statim post Baptisma apud Græcos communicantur. IV. 108. b. Sacerdos, qui inter Sacrificium recordatur, se non esse jejunum, potest communicare non jejunus, uti si alius Sacerdos post consecrationem deficiat. *ibid.* Jejunium ad Communionem præscribitur naturale, & quid sit? *ibid.* An solvatur per usum tabaci? Qui volunt accedere ad Communionem, sint mundi carne, & qualiter? *ibid.* Benedictus XIV. damnavit ritus Sinensium arcentes mulieres a Communione tempore, quo laborant menstruali morbo. *ibid. & seq.* Quisnam sit ornatus & modestia corporis in communicare volente? IV. 109. a. Communicans non sit sibi conscius peccati mortalis. *ibid.* Unde præmittatur Confessio, necesse est, ita, ut non sufficiat contritio. *ibid.* Sacerdos peccati mortalis sibi conscius, ac celebrare coactus non habita copia confessarii tenetur ex præcepto quamprimum confiteri. *ibid.* Ad Communionem non accedat gravi odio, aut inimicitia gravatus. *ibid.* Quomodo fieri debeat ad Communionem animi præparatio. *ibid.* Communio frequens & quotidiana olim erat in usu: an etiamnum suadenda? IV. 109. b. Quam gratiam conferat Communio? IV. 110. b. De fractione panis Eucharistiæ. IV. 109. b. & 111. a. Olim distributio Eucharistiæ facta est, ut Communicantes eam manibus acciperent: mulieres tamen in mundo linteo recipere debuerunt. IV. 111. a. & b. De verbis, quæ adhibentur dando S. Communionem. IV. 111. b. & *seq.* Cum verba illa ante ultimam orationem in Missa dicantur Communio? IV. 112. a. Communio fiat sub missa, quamvis etiam post eam fieri possit. *ibid.* An communio fieri possit in Missa defunctorum? *ibid.* Communio non fiat in nocte Nativitatis Christi, nec in die parasceves, aut Sabbato S. exceptis infirmis. *ibid.* In feria V. Cœnæ Domini Communio fiat ab universo Clero ministrata a celebrante. *ibid.* a. & b. Quinam ritus Communionis privatæ, sive extra Missam faciendæ? IV. 112. b. De Communione ab infirmis facienda. *ibid.* An Eucharistia possit deferri ad infirmos, si eam non possint sumere, ut adorent eam? *ibid.* De ritu, quo Papa sumit Eucharistiam, si solemniter celebrat. *ibid.*

Eucharistia ut Sacrificium est. In lege nova Sacrificium offerendum esse negarunt Petrobrussiani, Albigenses, Lutherus, Œcolampadius, ac Calvinistæ. IV. 112. b. & *seq.* Quid de Arianis dicendum? IV. 113. a. Fieri in Missa Sacrificium negant Confessio Augustana, & Zwinglius. *ibid.* Quid sub nomine Sacrificii intelligatur? *ibid.* Christus instituens Eucharistiæ Sacramentum obtulit in ea Sacrificium. IV. 113. b. Christus Eucharistiam instituens præcepit Apostolis, ut illam in Sacrificium offerrent. *ibid.* Sacrificium quod Christus instituit, & in Ecclesia offerendum præcepit, non est improprie tale consistens in sola Dominici Corporis distributione, & Communione, sed vera oblatio est, ac proprie dictum Sacrificium. IV. 114. a. In Missa offerri Sacrificium probatur ex nomi-

nomine altaris . IV. 115. a. Hæretici non probant Missam , & Sacrificium esse ab hominibus institutum , quia orationes , & ritus ab hominibus additi sunt . IV. 115. b. An essentia Sacrificii consistat in consecratione . vel fractione specierum , & earum sumptione ? IV. 116. a. Eucharistia est simul Sacrificium & Sacramentum . *ibid.* An præter Sacrificium, quod Christus in cruce obtulit , aliud non sit admittendum . *ibid.* a. & b. An Sacrificium incruentum irroget aliquam injuriam Sacrificio cruento ? IV. 116. b. Quomodo Christus dicatur Sacerdos in æternum ? *ibid.* In Sacerdotio Christo nullus succedit . *ibid.* Sed Sacerdotes sunt Ministri , & dispensatores . *ibid.* Qualiter Sacrificium a Christo oblatum sit unum ? *ibid.* Sacrificium Crucis non excludit Sacrificium Missæ . *ibid.* Papa dicitur Vicarius Christi , & Minister, non Successor . IV. 117. a. Etsi Sacrificium crucis in Missa iteretur , differt tamen testamentum novum a veteri , & Sacrificium nostrum a Sacrificio Aaronico . *ibid.* Qualis in Missæ Sacrificio interveniat effusio Sanguinis , & immolatio Hostiæ ? IV. 117. b. Quod Missa sit Sacrificium latreuticum & eucharisticum , admittunt Novatores Hæretici , sed propitiatorium & impetratorium negant . IV. 118. a. Incruentum Missæ Sacrificium est vere propitiatorium . *ibid.* Non pro vivis tantum , verum etiam pro pie defunctis . *ibid.* a. & b. Neque pro Sanctis , neque pro damnatis offerri potest Missæ Sacrificium tanquam propitiatorium . IV. 119. a. Missæ Sacrificium in memoriam & honorem Sanctorum multiplici ex causa offertur . *ibid.* Missæ Sacrificium nunquam offertur Sanctis , sed semper Deo in honorem & memoriam Sanctorum . *ibid.* Missæ Sacrificium potest offerri pro omnibus vivis , ut propitiatorium est . *ibid.* Missæ Sacrificium pro excommunicatis offerre nominatim nefas est . *ibid.* a. & b. Privatim tamen pro illis orare possumus , ut redeant ad unionem . IV. 119. a. An Missæ Sacrificium possit offerri pro catechumenis & excommunicatis defunctis ante Baptismum & reconciliationem ? IV. 119. b. Missæ Sacrificium est impetratorium iis , pro quibus est propitiatorium . *ibid.* Missæ Sacrificium pro Sanctis oblatum est Eucharisticum & propitiatorium . *ibid.* An etiam impetratorium ? *ibid.* Ad Missæ Sacrificium pertinent lintea , crux , cerea lumina , mappa triplex , tobalea . IV. 127. b. Crux ponitur in altari , etsi Sanctissimum sit expositum ; si autem in altari adest magna statua Christi Crucifixi , non requiritur alia crux . *ibid.* Ad Sacrificium pertinent vestes Sacerdotales celebrantis . *ibid.* & *seq.* Quid significet amictus (qui vocatur etiam superhumerale , ambolagium , & anabolarium) IV. 127. b. Crinibus fictis non licet uti in Sacrificio . *ibid.* & *seq.* Quid significet alba , cingulum , manipulus , qui imponitur Episcopo facta Confessione ? IV. 128. a. Quid significet stola , quæ dicitur etiam Oratium , & a Papa semper usurpatur? *ibid.* Quid denotet casula seu planeta ? *ib.* a. & b. Quid dicendum de calice , de qua materia olim fuerit & modo sit : de qua materia fuerit Calix Christi ? IV. 128. b. Quid memorandum de patena , corporali , palla , bursa , urceolis , ac campanula . *ibid.* Sicidites monachus affirmabat , Corpus Christi in Eucharistia dentibus scindi & conteri , ac corruptibile esse , nec totum Christum recipi . IV. 90. a. An Nicetas docuerit , Eucharistiæ Sacramento frangi jejunium ? *ibid.* a. & b. Aut illud per modum communis cibi egeri & projici ex alvo ? *ibid.* An dicentes Eucharistiam atteri dentibus , sint Stercorarii ? IV. 91. a.

Eucharisticum . Vide *Eucharistia* . Aliud Sacrificium est latreuticum , aliud eucharisticum , aliud impetratorium , aliud propitiatorium . IV. 118. a.

Euchologium Græcorum quantæ sit auctoritatis . IV. 201. b.

Eudæmon . Quid dicendum de facto Nectarii , & Eudæmonis Confessionem Sacramentalem prohibentium . IV. 170. b. & 171. a.

Eugenius IV. vocat instrumenta ordinum Symbola munerum ab ordinandis exercendorum , Chrisma autem vocat Symbolum Gratiæ . IV. 13. a. & b. & 14. a. Consecratio Chrismatis jure ordinario pertinet ad Episcopos . IV. 16. b. & *seq.* An de jure extraordinario licentia consecrandi Chrisma possit dari Sacerdoti simplici ? IV. 17. a. An Eugenius IV. eam dederit Fratribus Minoribus Missionariis Indiæ ? *ibid.*

Eugubinus an erraverit circa immensitatem Dei ? I. 53. a. Ejus opinio circa æternitatem Dei . I. 57. a. Finxit corpus Parentum primorum androgynum . I. 296. b.

Evidens . An evidentia possint esse objectum fidei ? II. 289. b. Quid sit conscientia certa & evidens ? II. 244. b.

Evidentia . An in rebus fidei detur evidentia divini testimonii , & revelationis , ac objecti ? II. 289. b.

Eulogia . De eulogiis , & pane benedicto , cur dicatur fermentum ; eo adhuc utuntur Græci . III. 246. a.

Fermentum , quod olim ad titulos , seu Ecclesias dirigebatur , erat Eucharistia pane azymo consecrata : eulogiæ vero mittebantur ad Ecclesias extra urbem sitas . IV. 55. b. & 56. a. & b. Quale discrimen inter fermentum , & fermentatum? IV. 56. b.

Eunomianus impugnans traditiones impugnatur . II. 297. b. & *seq.*

Eunomianus negat , Christum habuisse animam humanam , sed hujus vicem gessisse putat Divinitatem . III. 40. b.

Baptismus Eunomianorum fuit reprobatus non ob unam immersionem , aut effusionem , sed ob mutationem formæ . III. 267. a. Quam perversam formam in Baptismo adhibeant Eunomiani ? III. 270. b.

Eunomius . Ejus error de Divinis Nominibus . I. 43. a. Item circa distinctionem inter essentiam Divinam , & attributa . I. 48. a. & 51. b. Idem docuit , quod Deus possit virtute naturali videri ab intellectu creato . I. 66. a.

Ejus error circa consubstantialitatem Filii Divini . I. 199. b.

Eunomius Christo Divinitatem denegat . III. 62. a.

Eunomius in Baptismo non abluebat partes corporis inferioris , quia eas dixit execrandas , & procreatas a Deo malo . III. 268. a.

Eunuchus non est ordinandus . IV. 295. b. An possit adoptare filios . IV. 319. a. Eunuchus habet impedimentum impotentiæ . IV. 321. b.

Euphrates . An in confluente Euphratis sit Paradisus . I. 285. a.

Eusebius Pamphilus an fuerit vere Catholicus . I. 226. a. & *seq.* Eusebius non fuit commentor historiæ anabaptizantium . III. 287. b. De Epocha Anabaptismi . III. 287. a.

Eusebius (S.) *Vercellensis* an se finxerit arianum ? II. 199. b.

Euthymius an fuerit adspersus fuligine hæreseos Armenorum . I. 75. b.

Eutyches . Ejus error de Verbo Divino . I. 190. b.

Ejus nefaria dogmata damnantur tertio fidei articulo . II. 281. b. Contra hunc defenduntur traditiones . II. 297. b. & *seqq.*

Quo anno hujus hæresis eruperit ? III. 71. a. Vita illius describitur . *ibid.* Docuit , in Christo duas naturas post unionem ita confundi , ut in unam transeant . *ibid.* Voluit cum Apollinario , carnem Christi fuisse Divinitate absorptam ita , ut habuerit non nisi corpus phantasticum , & ipsa Divinitas sit affixa cruci . *ibid.* Fuit damnatus a S. Leone Papa . *ibid.* Ipsius monitu a Theodosio Imp. convocatum est concilium , quod vocatur Synodus Prædatoria , ac Latrocinium . *ibid.* a. & b. In eo S. Flavianus vulneribus affectus brevi mortuus est . *ibid.* b. In Concilio Chalcedonensi cum Nestorio est damnatus . *ibid.* Theodoretus vero Euychetem anathematizans in suam sedem est restitutus . *ibid.* Probatur , in Christo duas esse naturas etiam post unionem distinctas , non permixtas , non separatim , sed in eadem persona ac hypostasi subsistentes . *ibid.* & *seq.* Cur verbum *facio* in textu *Aquam vinum factam* ; *Uxorem Lot factam columnam salis* &c. significet mutationem naturæ : & cur non in textu *Verbum caro factum est* . III. 72. a. & b. An Verbum per substantiæ mutationem factum sit caro , sicut panis fit corpus Christi . III. 72. b. Homilia Clementis XI. quod in resurrectione Dominica forma Servi sit reversa in formam Dei , non est imbuta hæresi Eutychetis . III. 73. b. & *seq.* Adstruit communicationem idiomatum inter utramque naturam Christi . III. 78. a. Refutatur . III. 79. a. An Petrus Fullo , & Monachi Scythæ fuerint imbuti hæresi Eutychetis . III. 91. b. & *seq.*

Eutychianus negans in Christo duplicem operationem est annumerandus Monothelitis . III. 44. a. Monachi Scythæ non erant Eutychiani . III. 93. a. & b. Cur ergo ex urbe expulsi. *ibid.*

Quales errores circa præsentiam Christi in Eucharistia docuerit . IV. 75. b.

Examen est præmittendum confessioni . IV. 187. a. Et quomodo . IV. 187. b. De examine Regularium in ordine ad audiendas confessiones . Vid. *Regularis* . An is etiam teneatur examen subire pro acquirenda jurisdictione , & approbatione ad audiendas confessiones , qui in aliqua Academia est decoratus laurea , vel Doctoris munere fungitur . IV. 194. a. Quomodo confessarius cum rudibus instituat examen . IV. 196. a. Quænam caveat in examine . *ibid.* Quid si audiat confessarius peccatum , quod non potest absolvere . *ibid.*

Exarcha quid sit , & an distinguatur a Chorepiscopo . IV. 274. b. & *seq.*

Excæcatus . An etiam excæcati habeant gratiam sufficientem ? VI. 92. b. Vide *Obcæcatus* .

Exceptores , seu Notarii Ecclesiastici . IV. 265. a. & b.

Excito . An gratia excitans distinguatur a præveniente . II. 40. a.

Excommunicatio incurritur ab homine in pugna congrediente cum fera . II. 337. a. Quam pœnam incurrant Clerici hanc congressionem videntes ? *ibid.* Excommunicatio etiam sæpius in corpore nocuit . II. 210. b.

Quid dicendum de sententia excommunicationis a Synodo VI. lata in Honorium I. Papam . III. 46. b. & *seq.* An hæc possit ferri in defunctum . III. 68. b. & *seq.*

An fœmina vel Sacerdos in necessitate baptizare debeat , si alia persona non adsit , & Sacerdos sit vinculo excommunicationis innodatus ? III. 283. a. Stephanus Papa neque Cyprianum , neque Firmilianum a sui communione removit . III. 294. a. Sed excommunicationem minitatus est . *ibid.*

Quænam excommunicationes sint Papæ reservatæ . IV. 195. a. Quidnam circa harum absolutionem notandum . *ibid.* An hæc possit obtineri vi Jubilæi . *ibid.* Vel etiam ab Episcopo . *ibid.* vel ab hujus vicario . *ibid.* Excommunicatione ligatus non est subjectum capax extremæ unctionis . IV. 245. a. An sola prima tonsura initiatus possit in alios excommunicationem ferre . IV. 260. a. An Diaconus in Subdiaconos , & alios inferiores . IV. 269. b. An valida ordinatio facta ab Episcopo in excommunicationem lapso . IV. 286. b. & *seq.* An per excommunicationem deleatur character Episcopi . IV. 287. a.

Damnantur propositiones Quesnellii agentes de excommunicatione . VI. 184. a.

Excommunicatus . Quando valeat privilegium ab excommunicato impetratum ? II. 222. a. Qui communicat cum excommunicato , dummodo non communicet in divinis , sed legitimos actus exerceat , non peccat . II. 358. b.

Extra casum necessitatis non licet petere Sacramenta a Ministro excommunicato . III. 210. b. Quæ Sacramenta possint suscipi in necessitate a Ministro excommunicato ? *ibid.* Qualis sit necessitas ? *ibid.* An baptizandi sint filii excommunicatorum ? III. 314. b. Excommunicatus in necessitate baptizans non exercet actum ordinis , nec fit irregularis . III. 283. a.

Arcendi sunt a S. Communione excommunicati , ac publice denuntiati . IV. 105. b. Vid. *Eucharistia ut Sacrificium est* .

Excursor annumeratur raptoribus . II. 193. a.

Executio . Ordo intentionis , & executionis , in prædestinatione consuetus explicatur . I. 141. a.

Exemplum . Redemptio nostra non est facta prædicatione & exemplo . III. 104. b. & 113. b. & *seq.* & 124. a. & b.

Exercitia Spiritualia præmittantur Ordinationi . IV. 296. b.

Exercitium . An ad perfectam libertatem requiratur libertas exercitii . II. 77. b.

Exercitus Angelorum & dæmonum explicantur . I. 268. b. *tot. cap.* XVIII. Qualiter numerent hos exercitus Thalmudistæ . I. 270. a.

Exhæredito . An filii contrahentes matrimonium invitis parentibus possint exhæredari . IV. 311. a.

Exilium . Metus exilii est metus gravis . IV. 320. a.

Existentia Angelorum an possit manifeste demonstrari . I. 241. a. & *seq.* *per tot. cap.* I. Hanc negant Sadducæi . *ibid.* b. Refutantur . *ibid.* & *seq.*

Existo . An diversus modus existendi multiplicet Essentiam Divinam . I. 186. b.

Exodus . Liber Exodi fundavit leges civiles antiquas . II. 221. a.

Exomologesis vocatur confessio . IV. 164. b. Vid. *Confessio*. An distinguatur a confessione . IV. 179. b. Quid per eam significabatur . IV. 191. b.
Exorcista an committat Sacrilegium , si in peccato mortali constitutus exercet actum ordinis ? III. 209. b. Exorcistarum fit expressa mentio ab Ecclesiæ primordiis . IV. 265. a.
Exorcistatus an a Græcis pro ordine habeatur . IV. 257. a. & b. Confirmatur ut Ordo . IV. 261. b. De ejus Officio . IV. 262. a. Vid. *Ordines Minores* .
Expiatio . An Expiationes legis veteris fuerint Sacramenta . III. 175. a.
Explorator dicitur princeps octavi ordinis dæmonum . I. 270. a.
Expositus . An infans sit iterato baptizandus , si domi ab obstetrice urgente necessitate baptizatus sit ? III. 305. b. An infantes expositi, & inventi cum schedula testante , Baptismum esse collatum , sint iterum rebaptizandi ? III. 306. a.
Extensio præsentiæ Corporis Christi in Eucharistia non obest . IV. 84. b.
Externus actus an interno addat bonitatem , vel malitiam ? II. 227. a. *tot. cap.* III. Vid. *Intentio* .
Extravagantes Decretales enarrantur . II. 218. b. Dividuntur . *ibid.*
Extrema Unctio . Vid. *Unctio* .
Ezechielis Prophetia de reædificatione Civitatis Jerusalem , & Templi quomodo intelligenda . I. 84. a. & b.

F

Fabianus . An ejus Epistola sit apocrypha ? IV. 9. b.
Fabius Episcopus Antiochenus . Ad hunc scribens Cornelius Papa circa annum 251. Subdiaconatum , & minores Ordines inter Ordines , recenset . IV. 265. a.
Fabula . Variæ fabulæ , quod quidam homines sint in animalia conversi . I. 274. b. Fabula Hesiodi de Erebo . I. 284. a. Fabulæ Ægyptiorum in numero annorum . I. 290. a. Fabula Præadamitarum exploditur . I. 293. a. *tot. cap.* I. In fabula Promethei & Pandoræ figuratur Adam , & Eva . I. 294. b. Poetarum fabulæ non legantur a Christiano , si limites honestatis excedunt . II. 335. b.
Facies . An Adam viderit Deum facie ad faciem . I. 306. a. De cornuta facie Moysis . II. 188. b. Consuetudo mulierum , qua faciem cerussa, rubore , & consimili fuco obliniunt , est execrabilis . II. 337. b. *& seq.*
Facio . Plura potest Deus facere , quam actu facit . I. 60. b. *& seq.* Imo etiam meliora . I. 61. a. *& seq.* Quid sit gratia gratum faciens . II. 39. b. Cur verbum *facio* in textu *Aquam vinum fecitam* : *Uxorem Lot factam columnam salis &c.* significet mutationem naturæ , & cur non in textu : *Verbum caro factum est* ? III. 72. a. & b. Quomodo intelligendum illud : *Hoc facite in meam commemorationem* . III. 204. b.
Factum . Definitio Papæ circa facta dogmatica est firmissima . II. 100. a. *tot. cap.* V. & VI. Quid sit quæstio facti . *ibid.* Quotuplicia sint facta . *ibid.* An Papa , vel Ecclesia sit infallibilis in factis personalibus , an in quæstionibus facti . *ibid. tot. cap.* V. & VI.
An ignorantia facti excuset a peccato ? II. 265. a. *& b.*
An Papa possit errare in definitione facti dogmatici . III. 46. b. *& seq.* An Synodus possit errare errore facti . *ibid.*
Facultas . Intellectus creatus facultate naturali nequit habere scientiam Trinitatis . I. 232. a. *per tot. cap.* I.
Fæmella : An fides exterius manifestata fuerit remedium pro fæmellis contra peccatum originale ? III. 183. b. An valeat Baptismus, si Minister intendat baptizare masculum , & sit fæmella ? III. 226. b. Vide *Femella* .
Fæmina . In numero Deorum fæminæ non possunt habere locum . II. 269. a. Vid. *Mulier* .
An etiam a Christo redempta . III. 127. b. Negat Horatius Plata . *ibid.* Affirmativa sententia propugnatur . *ibid. & seq.* Fæmina æque homo est , ac vir : an etiam ad imaginem Dei creata . *ibid. & seq.* Non est destituta ratione . *ibid.* Nec pietate , aut eloquentia , quod exemplis probatur . III. 128. a. An Baptismus tantum pro viris a Christo sit institutus ? III. 128. b. *& seq.* Cur velare debeat caput ? *ibid.* Potest peccare . III. 129. a. Christus etiam fæminis beneficia contulit . *ibid.* Cur noluerit tangi a fæmina ? III. 129. b.
Mares non sint Patrini fæminis , nec fæminæ viris , nec senioribus juniores . IV. 40. a. Vid. *Mulier* , vel *Fæmina* .
Falconillæ an sit revocata ab inferis precibus Theclæ . I. 266. b.
Fallo . Deus non potest fallere etiam per omnipotentiam suam . I. 59. b.
Falsus . Vid. *Testimonium* .
Fama non est beatitudo hominis . II. 23. a.
Fanaticus . Qualiter orent fanatici ? II. 277. b.
Farina . Non est Eucharistiæ materia farinæ pasta , seu intritum . IV. 59. a.
Fasciola . De vitris lineis , sive fasciolis in confirmatione adhibendis . IV. 41. a.
Fastus . Quando inchoaverint Fasti Consulares . I. 290. b. & III. 142. a.
Fatum . An omnia eveniant fato ? I. 107. b. & 131. a. *item* 132. b.
Qui omnia adscribunt fato , impugnantur primo fidei articulo . II. 281. a.
Fatuus . Cur dicens fratri suo *fatue* tam graviter reprehendatur in Evangelio ? II. 235. a.
Faustinus Socinus . Vid. *Socinianus* .
Faustus Manichæus dicens legem veterem esse a diabolo , oppugnatur . II. 182. b. & 183. b. *& seq.* Varia dixit convicia in Patriarchas veteris legis . II. 285. a.
Faustus quales errores circa præsentiam Christi in Eucharistia docuerit ? IV. 75. b.
Faustus Rejensis fuit coryphæus Semipelagianorum . II. 59. b. & 63. a. *& seq.*
Februarius . Quis sit auctor Ceremoniæ benedicendi candelas in festo Purificationis B. V. MARIÆ ? III. 247. a. & b. Lupercalia sustulit Gelasius , quæ facta sunt mense Februario , sed ob quem finem ? III. 247. b. Unde Februarius nomen acceperit ? *ibid.*
Fel . Theodorus Mopsuestenus damnatur a Synodo V. quia negat locum illum Psalm. *Dederunt in escam meam fel , & in siti mea potaverunt me aceto* : esse intelligendum de Christo . IV. 84. a.
Feles in arca Noe natos ex halitu leonis , docent Mahumetani . II. 272. a.
Felicitas beatorum non consistet in epulis , divitiis , carnis voluptatibus , &c. I. 82. a.
In quo consistat felicitas æterna hominis ? II. 230. b. *tot. cap.* V. Eam Mahumet statuit in carnis oblectamentis . II. 272. a.
Felix Episcopus an dixerit Christum filium Dei adoptivum in sensu Nestorii negando unionem hypostaticam ? III. 81. b. *& seq.* Hæresis Feliciana sæpius damnata est . III. 82. a. Admisit duas in Christo Personas . *ibid.*
Felix Nolanus (*S.*) , Joannes Evangelista , Thecla , & alii , quomodo Martyribus annumerentur , cum in Martyrio vitam servarint Divinitus ? III. 323. b.
In primis annis est ordinatus . IV. 293. b.
Felix II. An hic ob subscriptam formulam Arianam sit in Papatum intrusus . IV. 287. b. An valida ejus ordinatio ? *ibid.* fuit verus Papa . *ibid.* Historia Felicis una cum Liberio Papa sedentis . IV. 277. b. & 290. b.
Femella . Pro his in lege veteri fuisse institutum remedium contra labem originalem , habemus ex traditione . II. 298. b. Vid. *Fæmella* .
Femina . Vide *Fæmina* , & *Fæmina* .
Femur . Quis intelligatur in vaticinio Jacob *per ducam de femore* ? III. 2. b. Hic præfuit Synedrio . *ibid.* Et non defecit nisi sub adventum Messiæ . III. 3. a. *usque ad cap.* IV.
Fera . Congressio certatoria ferarum cum hominibus detestanda . II. 337. a. Ac prohibetur sub pœna excommunicationis . *ibid.* Quam pœnam incurrant clerici hanc congressionem videntes . *ibid.* An ferarum captatio licita die festo ? *ibid.*
Feriatum tempus quale sit ? IV. 322. b.
Fericidium non prohibetur præcepto quinto . II. 192. b.
Fermentatum . Contra Græcos probatur , Eucharistiam non esse institutam in fermentato . IV. 43. b. *& seq.* Vid. *Eucharistiæ materia* .
Fermentatus . Pane fermentato usi sunt idololatræ . II. 194. a.
Fermentum : De Eulogiis , & pane benedicto , cur dicatur fermentum ? eo adhuc utuntur Græci . III. 246. a.
Fero . Quomodo intelligendum illud : *Et ferebatur manibus suis* ? IV. 74. a.
Ferus (*Joannes*) Moguntinus blasphemat , Christum in cruce desperasse . III. 43. b.
Festivitas . Ob magnam festivitatem , & populi concursum non excusantur pœnitentes ab integritate confessionis . IV. 187. a.
Festum . Horum institutio desumitur ex traditione Ecclesiæ . II. 298. a. In diebus festis a choreis omnino est abstinendum . II. 334. a. *& seq.* An venatio sit licita die festo ? II. 337. a. An aucupium ? *ibid.*
Festum Solemne Corporis Christi optimo consilio fuit institutum . IV. 93. a. Institutio festi Corporis Christi Divinitus revelata fuit S. Julianæ moniali . *ibid.* Deinde ab Urbano IV. est extensa ad Ecclesiam universalem . *ibid.* Officium de festo Corporis Christi composuit S. Thomas . IV. 93. b. Lutherus in processione SS. Sacramenti repentino terrore occupatus contremuit . *ibid.* Laudabilissime in festo Corporis Christi fit processio , & circumgestatio SS. Corporis Christi . *ibid. & seq.* Hæc processio ortum habet ab Urbano IV. IV. 93. b. Eadem reprobatur a Calvino , Kemnitio , & Novatoribus omnibus . IV. 94. a. Laudabiliter Eucharistia exponitur , & circumfertur aliis quoque temporibus , & non in solo festo Corporis Christi . *ibid.* b. In quibus festis nequeat celebrari missa in privatis domibus & oratoriis ? IV. 126. a. Christus crucifixus est in solemnitate Paschatis , IV. 44. b. & 48. a. Si Christus passus est in primo die azymorum , cur dicitur : *Non in die festo &c.* IV. 49. a. & b. Solvuntur aliæ objectiones , quæ volunt , Christum non esse passum in die solemni Paschæ . *ibid. & seq.* Tempore Christi Judæi festa etiam celebrabant , etsi inciderint in feriam 2. 4. & 6. ita nulla tunc fuit translatio festorum . IV. 48. a.
Fictio . Quid sit confessio cum fictione facta ? IV. 189. b. An valeant Sacramenta , & effectum consequantur recedente fictione ? *ibid.* Vid. *Simulatio* .
Ficus . An arbor scientiæ boni & mali fuerit ficus . I. 315. b.
Fidejussor . Christus ut homo tenebatur quidem obedire Patri cælesti , sed non tenebatur præcepto mortis . III. 122. b. Nisi ut fidejussor , sponsor , vas , & obses . *ibid.*
Fidelis . An solum fideles habeant Angelum Custodem . I. 270. b. Non tantum pro fidelibus Christus est mortuus . II. 96. a. *& seq. usque ad cap. IV.* Vid. *Christus* . Cuilibet fideli adest gratia orationis , ut possit imperrare auxilium sufficiens ad servanda mandata . II. 133. b. Ut autem acquiratur potentia orationis cum actu conjuncta, requiritur gratia efficax . *ibid. & seq.* Vid. *Justus* .
Quomodo dicatur confirmari a Diacono ? IV. 2. a. In confirmatione datur Spiritus S. ut fidelis fortiter confiteatur fidem . IV. 34. a. Catholici tenent verba essentialia consecrationis esse hæc tantum : *Hoc est Corpus meum* : *&* : *Hic est Sanguis meus* : reliqua tamen minime esse prætermittenda . IV. 55. b. & 68. b. An Scotus & S. Thomas huic opinioni fuerint contrarii ? IV. 65. b. & b. & 69. a. Catholici tenent contra Calvinum , verba consecrationis non *historice* tantum , & *narrative* , sed *significative* pronuntiari . IV. 65. b. & 69. b. Gentes putabant , Catholicos se in Communione contaminare crimine infanticidii ob non recte intellectum Evangelium . IV. 75. b. Imo ob hanc causam S. Attalus martyrio affectus est . *ibid.* Gentes putabant , Catholicos ut Deos co-

lere Bacchum, & Cererem, quia ignorarunt sub speciebus panis & vini adorari Deum præsentem in Eucharistia. *ibid.* Sacramentarii Catholicos traducunt ut Idololatras cujusdam Dei Panicei. *ibid.* Patres primorum sæculorum non dixerunt explicite in Eucharistia contineri Corpus & Sanguinem Christi, quia tanta Mysteria non nisi Catholicis voluerunt esse nota. IV. 79. a. & b. In quo sensu Catholici quidam negent, ea verba: *Nisi manducaveritis &c.* esse intelligenda de Eucharistia? IV. 82. a. Catholici adorantes Eucharistiæ Sacramentum non sunt Idololatræ. IV. 92. a. An Regulares in Paschate nequeant Communionem dare, aut Confessiones audire fidelium? IV. 99. b. Quidam Catholici tenebant, Communionem sub utraque specie non esse de præcepto quidem, ex utriusque tamen speciei perceptione uberiorem gratiam acquiri. IV. 101. a. Quid desuper statuat Tridentinum? *ibid.* Catholicorum aliqui tenent, Sacramento pœnitentiæ præmittendam esse contritionem perfectam, quæ procedit ex charitate perfecta, & delet peccati culpam apud Deum ita, ut absolutio solum deleat pœnam. IV. 144. a. Quid sit Missa fidelium, seu Sacramentorum. IV. 123. b.

Decipitur quisquis ait, Berti existimare, aliqua præcepta esse justis impossibilia. VI. 115. b. *tot.* §. III. Imo non justis tantum, sed etiam cuilibet fideli, ac impio præcepta esse possibilia, docet. *ibidem.* Vid. *Catholicus*, vel *Christianus*.

Fides. Huic non repugnat Theologia Scholastica, nec tollit illius meritum. I. 6. b. In rebus de fide credendis conveniunt Theologi. I. 7. a. Quomodo articulus fidei differat a dogmate catholico? I. 10. b. Fidei propositiones referuntur ad septem gradus. *ibid. & seq.* Prædestinatio non fit ob præscientiam fidei. I. 139. a.

Recensentur tres fidei formulæ Sirmienses Arianorum, & an subscripserit aliquam Liberius Papa? I. 228. a. *& seq.* Non est de fide, Angelos esse creatos ante cælum & terram. I. 247. b. *& seq.* Nec, eos esse creatos in cælo empyreo. I. 248. a. *& seq.* Non est de fide, ignem infernalem esse materialem. I. 266. b. *& seq.* Vid. *Religio*, vel *Articulus*.

An fides, & votum a parentibus habitum prosit infantibus. II. 20. b. An initium fidei sit ex nobis. II. 27. b. *& seq. & 56. a. ac 59. a.* Christi gratia ad initium fidei necessaria est. II. 67. a. *tot. cap.* IV. In quo sensu fides sit primus effectus gratiæ. II. 68. b. An Semipelagiani non admiserint ullam gratiam necessariam ad initium fidei. *ibid. tot. cap.* V. & 95. b. Quæstiones circa dogmata fidei dicuntur quæstiones Juris, II. 100. a. In his non potest errare Papa, vel Ecclesia. *ibid. & seq. tot. cap.* V. & VI. An opera in se bona infidelium sint peccata ob defectum fidei. II. 116. b. *& seq.* An infideli ad non peccandum sit necessaria fides habitualis. II. 117. b. *& seq.* Non est de fide, quod omnes actu recipiant gratiam sufficientem omnibus præparatam. II. 132. a. *& seq.* Contra Calvinum, & Lutherum asseritur necessitas dispositionis faciendæ ab adultis ad fidem suscipiendam. II. 158. b. *& seq.* Fides est prima dispositio ad justificationem. II. 159. a. Quæ cum timore & spe debet esse conjuncta. *ibid.* Non sola fides justificat. II. 159. b. *tot. cap.* V. & VI. Qualis fides sit initium justificationis nostræ. II. 160. b. Ad fidem necessaria sunt bona opera. II. 158. b. & 162. a. *tot. cap.* IV. V. & VI. Quid sit certitudo fidei. II. 171. b. An homo sine speciali revelatione possit habere certitudinem fidei, quod sit in gratia sanctificante. *ibid. & seq.* Quinam habuerint per revelationem istam certitudinem fidei. *ibid. & seq.*

Vid. *Theologicus*. Non sola fides justificat. II. 202. a. Quanti facienda sine dilectione? II. 230. a. Quomodo distinguatur a scientia, & opinione probabili? II. 247. a. & 289. b. *& seq.* Vera fides non inventur inter Gentes, & Idololatras. II. 268. a. *tot. cap.* I. Nec apud Turcas, aut Mahumetanos. II. 271. b. *tot. cap.* II. In fide catholica posse obtineri salutem æternam, concedit Mahumet. II. 272. b. Hoc motivo est conversus Henricus IV. Rex Galliæ. *ibid.* Factæ a Mahumetanis contra fidem veram objectiones solvuntur. *ibid. & seq.* Fides Christiana est evidenter vera. II. 273. a. *tot. cap.* III. Fides Catholica probatur ex Vaticiniis Vet. Testamenti, postea in Christo completis. *ibid.* b. Et hæc vaticinia sunt vera, antiqua, Divina, nec a Christianis conficta. *ibid.* Veritas veræ fidei commonstratur ex Historia Evangelica. *ibid.* Ex miraculis Christi. *ibid. & seq.* Ex modo promulgationis Evangelii. II. 274. a. Et aliis rationibus. *ibid.* Necessaria est fides explicita in Christum. II. 275. a. *& seq.* Veræ fidei veritates fundamentales non inveniuntur apud Hæreticos. II. 277. b. Quinam actus fidei interni, & externi? *ibid.* Fidei Catholicæ Symbolum tanquam Apostolicum est recipiendum. II. 278. b. *tot. cap.* VI. Vid. *Symbolum*. Unde nomen *fidei* ortum habeat? II. 289. a. Cur dicatur *Substantia rerum sperandarum*? *ibid.* Quomodo ea, quæ evidenter scimus, possint esse objectum fidei? *ibid.* b. An assensus fidei sit liber, supernaturalis, ac discursivus? *ibid.* An in rebus fidei detur evidentia Divini testimonii, & revelationis, & evidentia objecti, seu rei revelatæ? II. 290. a. Objectum materiale fidei est omnis veritas a Deo revelata. *ibid.* Quodnam sit objectum necessarium, & per se, ac quodnam accidentale fidei. *ibid.* An objecta fidei successu temporis creverint, aut mutata fuerint? *ibid.* An objectum formale fidei sit veracitas Dei, aut revelatio Divina? II. 290. b. Quid fides actualis, & habitualis? *ibid.* An hæc fides habitualis sit in pueris, ac dormientibus? *ibid.* Hæc nullo peccato nisi infidelitatis, & hæresis deletur. *ibid. ac* 312. a. & b. Quid fides informis, & formata: quid infusa? quid acquisita? quid viva, quid mortua? II. 290. b. Manichæi, Abaelardus, Socinus fidei fundamentum, & resolutionem ponunt in humana ratiocinatione. II. 291. a. Refutantur. *ibid. & seq.* Quæ sit regula, & norma fidei? II. 290. b. *& seq. tot. cap.* II. & III. Sola scriptura ad dirimendas controversias fidei neglecta auctoritate Ecclesiæ nequit esse regula sufficiens. II. 292. a. *& seq.* Privatus spiritus non potest judicium idoneum ferre de dogmatibus fidei. II. 294. a. *& seq. tot. cap.* III. & IV. Etiam traditiones sunt regula fidei. II. 298. a. *& seq.* An is salutem consequatur, qui ex ignorantia inculpabili non profitetur explicite Verbi Divini Incarnationem, aut individuam Trinitatem, si hanc fidem habeat in animi præparatione? II. 306. a. Fidelis aliunde a natura capax hæc mysteria ignorans nec gratia Sacramentorum, nec gloria ob culpabilem ignorantiam donari meretur. *ibidem.* Idem vi Juris Ecclesiastici tenetur memoriter scire Symbolum, Decalogum, & Orationem Dominicam. *ibidem.* In adultis necessaria est fides interna. *ibid.* Quoties requiratur repetitio interna fidei? *ibid.* In veteri testamento necessaria erat fides Mediatoris, sed non *explicita* in ejus Divinitatem, ac individuæ Trinitatis Mysterium. *ibid. & seq.* Quomodo intelligendum illud: *Gentes, quæ legem non habent, naturaliter, quæ leges sunt, faciunt?* II. 306. b. In novo testamento necessaria est fides explicita Incarnationis, ac Trinitatis. *ibid.* Tam ad salutem, quam ad justificationem obtinendam. *ibid. & seq.* An non sufficiat ad salutem fides in Deum remuneratorem? II. 307. a. An fides explicita sit necessaria Gentili, Pagano, cui Evangelium non est annuntiatum? an puero in sylvis enutrito? an muto, ac surdo? *ibid.* b. An non sufficiat fides in voto, sicut sufficit Baptismus? *ibid.* An observans legem naturalem cum ignorantia invincibili fidei salutem consequatur? *ibid.* An & quomodo infantes post Baptismum habeant fidem necessariam, si moriantur ante usum rationis? *ibid.* An sufficiat ad salutem dilectio Dei super omnia sine fide explicita? *ibid. & seq.* Qui ignorat Mysteria Trinitatis, & Incarnationis est incapax absolutionis. *ibid.* Nunquam licitum est negare fidem. II. 308. a. *& seq.* Non est licitum tyranno interroganti fidem occultare. *ibid.* Non est licitum, usurpatione rituum, ciborum, vestium, ac nominum, quæ sunt signum superstitiosi cultus, fidem callide simulare. *ibid.* b. An in persecutione fidei licitum sit Christiano, vel Episcopo fugere? II. 309. *& seq.* An fides distinguatur a gratia sanctificante, & charitate? II. 312. a. & 290. b. Quomodo sine dilectione fides sit mortua? II. 312. a. An charitate extincta extinguatur & fides. *ibid.* An S. Thomas nolens credere resurrectionem prorsus amiserit fidem. II. 312. *& seq.* Per quam incredulitatem fides amittatur. *ibid.* In Judæis, infidelibus, hæreticis est fides materialis. II. 313. a. Sed non formalis, ac supernaturalis. *ibid.* Unde proveniat hæreticorum in fide variatio, ac inconstantia. *ibid.* Nequit fides esse vera ac firma sine Ecclesiæ fundamento, aut revelatione speciali, aut virtute miraculorum, aut sine ullo hominum ministerio. *ibid.* An negato uno articulo tota fides amittatur. *ibid.* b. An fides maneat in animabus beatorum, ac damnatorum. II. 313. b. Quomodo intelligendum illud: *Et dæmones credunt*. *ibid.* Qualis distinctio inter fidem dæmonum, & hominum. *ibid.* Quomodo spes distinguatur a fide, & charitate. II. 314. a. An fides & spes maneat in animabus purgatorii. *ibid.* b. In Symbolo, & Oratione Dominica exercetur fides. II. 314. a. & 318. b. *& seq.*

Quibus argumentis Gentiles ad Christianam fidem sint pertrahendi? III. 22. a. *tot. cap.* X. Probatur diversimode, quod fides Catholica sit vera. *ibid.* An hanc receperit Pilatus? III. 23. b. Solvuntur Gentilium objectiones contra fidem Catholicam. III. 24. b. *tot. cap.* XI. An fides fuerit in Christo? III. 51. a. Nil contrarium fidei Incarnationis docuit S. Cyrillus. III. 59. b. *& seq.* Quid dicendum de professione fidei Zenonis? III. 92. b. *& seq.* An Christus dicatur Salvator, quia per resurrectionem suam nos in fide confortavit? III. 113. b. *& seq.* Ut Passio Christi consequatur suum effectum, debet applicari per fidem, charitatem, fidei Sacramenta, & bona opera. III. 117. a. & b. Resurrectio Christi fuit necessaria ad fidei confirmationem. III. 119. b. An Christus, an Petrus, an fides vocetur *Petra*? III. 154. a.

Quænam novitas repugnet fidei? III. 169. b. An in statu naturæ post lapsum Adæ fuerint Sacramenta, vel sufficiens fuerit sola fides, quocunque signo manifestata? III. 173. b. An in hoc statu naturæ parvulos salvos reddiderit fides parentum? *ibid.* Circumcisio erat signum protestativum fidei. III. 178. a. Probatur ex S. Augustino, & aliis, quod circumcisio accedente fide deleverit peccatum originale, ac fuerit verum Sacramentum. *ibid. usque ad cap.* V. An fides exterius manifestata fuerit remedium pro fœmellis, & parvulis ante circumcisionem decedentibus? III. 183. b. An Abraham per fidem, vel circumcisionem fuerit liberatus a peccato originali? *ibid.* Non sola fides justificat, sed necessaria sunt Sacramenta aliqua ad salutem. III. 191. a. An sit de fide post definitionem Tridentini omnia Sacramenta esse immediate instituta a Christo? III. 192. a. & 193. b. Aliqui hæretici putant, in collatione Sacramentorum verba non proferri per modum formæ, sed per modum concionis ad excitandam fidem. III. 196. a. Ex illo hæreticorum: *Sola fides justificat*; plurimi errores ortum trahunt. III. 197. b. Formæ Sacramentorum non tantum excitant ad fidem, & Christi gratiam promittunt, sed etiam immutant materiam, & sanctitatem efficiunt. *ibid. & seq. ac* 228. a. *& seq.* Et sic non sola fides justificat, ut volunt Calvinus, & reliqui Hæretici. *ibid.* Parvuli non nanciscuntur usum rationis, quando baptizantur, ut possint habere fidem. III. 198. b. & 227. a. Hæretici, ut Calvinus, Lutherus, Kemnitius &c. negant, requiri in Ministro intentionem, quia Sacramentorum virtus non dependet ab intentione Ministri, sed a fide suscipientium, quæ sola justificat. III. 211. b. *& seq.* Refutantur. III. 212. a. Non requiritur in Ministro administrante Sacramenta fides, ut credat actionem, quam peragit, esse sacram; minus ut credat, ea actione infundi gratiam; sed ut velit facere, quod facit Ecclesia. III. 213. a. & 225. a. Unde valet Baptismus a Pagano, Pelagiano, Ariano, Sociniano, Calvino, & Luthero collatus, licet negent, vel ignorent virtutem Sacramenti. III. 213. a. & b. *& seq. usque ad cap.* XVII. Dummodo serio animo agant, non irrisorio modo. *ibid.* Fides requiritur in adultis ut dispositio ad justificationem. III. 228. b. *& seq.* & 233. a. Non autem ut causa formalis gratiæ, unde in parvulis eadem non requiritur. *ibid.* Hæreticorum objectiones præcipue Melanchthonis, Calvini & Vossii, volentium solam fidem justificare, coercentur. III. 229. a. & b. Sacramenta vet. legis per accidens mediante fide in Messiam venturum conferebant gratiam. III. 230. a. & b. Citra fidei periculum negari potest, characterem Sacramentalem esse rem distinctam ab anima. III. 239. b. Socinus docuit, per Baptismum nil aliud intelligi, quam prædicationem,

tionem, ita ut Joannis Baptismus nil aliud fuerit, quam ejus prædicatio. III. 250. a. Docuit insuper, Baptismum esse publicam protestationem fidei, non tamen esse simpliciter necessarium. *ibid.* Refutatur. *ibid. & seq.* Baptismus dicitur sigillum fidei ob invocationem SS. Trinitatis, & professionem Incarnationis Dominicæ, non vero ob singularem confidentiam hæreticorum. III. 251. a. Christi Baptismus valet ad ablutionem culpæ: Baptisma Joannis conferebat solum munditiam legalem, remissionem vero peccatorum, nonnisi ratione pœnitentiæ, & fidei suscipientium. III. 253. b. *& seq.* Ex quo S. Cyprianus Decreto S. Stephani obluctatus sit, nequit inde labefactari Papæ in rebus fidei & morum irreformabile judicium. III. 296. a. Controversia S. Stephanum inter & S. Cyprianum agitata tempore S. Cypriani non pertinebat ad fidem, sed ad disciplinam. III. 296. b. Decretum S. Stephani non fuit solemne, & ex cathedra, dato etiam, quod materia anabaptismi fuerit tunc jam materia fidei. III. 297. b. Baptismus sine fide subsistit. III. 304. a. Martyrium inferens debet esse persecutor, nam illicitum est se ipsum occidere pro fide. III. 323. a. Non requiritur fides, aut consensus infantium ad Baptismum. III. 307. a. & b. *& seq.* Parvulis prodest fides levantium, nequeunt tamen cum matre ante partum baptizari. III. 308. a. In adulto ad Baptismum requiritur fides, spes, timor, pœnitentia, & charitas inchoata. III. 316. b. Adulti sine fide interna, & cum peccati mortalis affectu suscipientes Baptismum recipiunt characterem, sed non gratiam: gratiam percipient, si deposito affectu peccati pœnitentiam egerint. III. 317. b. Causa motiva Martyrii est fides, sive alia virtus. III. 323. b. An ad Martyrium requiratur, ut etiam in persecutore sit voluntas occidendi ob fidem Catholicam? III. 324. a. Hæretici & Schismatici Martyrio non possunt coronari, etsi mortem subeant ob aliquam virtutem, aut veritatem fidei. III. 324. b.

An sit de fide, quod ad confessionem chrismatis requiratur balsamum? IV. 16. a. An fidei dogma sit, unctionem chrismatis pertinere ad confirmationis essentiam? IV. 14. a. Quod Episcopus sit minister ordinarius confirmationis, salva fide negari non potest. IV. 21. b. Idem de Sacerdote simplici teneri nequit. *ibid.* Est præceptum suscipiendi confirmationem, sed non respectu omnium, sed eorum, qui coram tyranno debent profiteri fidem, aut qui graves contra fidem patiuntur tentationes. IV. 31. a. & b. An Græci vel Latini omnium primi in Bulgaria fidem disseminarint? IV. 25. b. *& seq.* Nicolaus I. jussit de novo confirmari Bulgaros consignatos a Græcis per Photium missis. *ibid.* In confirmatione datur Spiritus S., ut fideles fortiter confiteantur fidem? IV. 34. a. Etiam aqua vino permixta convertitur in Christi sanguinem. IV. 63. a. & b. An hoc sit de fide certum? *ibid.* Calvinus putat verba consecrationis esse proferenda *historice*, *recitative*, ac *narrative*, solum ut excitetur fides. IV. 65. a. Calvinus docuit, Corpus Christi in Eucharistia fieri præsens sola manducantium fide. IV. 71. a. & b. Per verba *panis vitæ* in cap. 6. Joannis intelligitur Eucharistiæ Sacramentum continens Corpus & sanguinem Christi, & non fides. IV. 76. b. Lutherani duas pœnitentiæ partes constituunt, terrorem conscientiæ incussum ex agnitione peccati, & fidem concepram ex Evangelio, seu absolutione, qua quis credit, sibi remissa esse peccata. IV. 142. a. Terror incussus ex agnitione peccati nequit esse pars pœnitentiæ. *ibid.* a. & b. Nec fides modo a Lutheranis explicato. IV. 142. b. An detestationem peccati præcedat fides, spes, & aliqua charitas? *ibid.*

Quid sit confessio fidei? IV. 164. b. Confessio fidei, & laudis potest esse sine confessione peccatorum, sed non vicissim. *ibid.* Quomodo hæc peccata dimittat? IV. 176. b. & 177. b. Qui laborat vincibili ignorantia Mysteriorum fidei, est incapax absolutionis. IV. 204. a. An habitus fidei amittatur per peccatum? IV. 225. a. Et quomodo per pœnitentiam restituatur? *ibid.* Cur forma extremæ unctionis dicatur *oratio fidei*? IV. 231. a. & 241. a. & b. Fidem Christianam confirmat continuata Episcoporum successio. IV. 278. a. An Princeps teneatur ad matrimonium, si secus fides pateretur detrimentum? IV. 303. b. Ob apostasiam a fide potest fieri divortium. IV. 336. b.

In sensu Baji actus fidei ante charitatem sanctificantem elicitus est peccatum. V. 83. b. *tot. cap.* I. II. & III. Reprobatur ostendendo, quod actus fidei ante justificationem elicitus non sit peccatum, sed tantum opus non meritorium vitæ æternæ. V. 92. a. *& seq. tot. cap.* I. Gratia Spiritus S. movens ad actus fidei non justificat peccatorem, sed ad justificationem disponit. V. 87. a. *& seq. tot. cap.* I. Quesnellius idem cum Bajo docuit, eodemque modo impugnatur. V. 90. a. *& seq.* Inter justum, & peccatorem non datur medium, bene vero inter cupiditatem habitualem, & charitatem habitualem mediant actus fidei, spei &c. V. 103. b. Juxta Bajum nec Adamus supernaturalibus habitibus fidei, spei, & charitatis donatus fuit, nec egebat gratia supernaturali ad servandam legem, & consequendam beatitudinem. V. 135. b. *Coroll.* I. Contrarium docent Augustiniani. *ibid. Coroll.* II. *ac* 132. a. *tot.* §. VII. Baji propositio 28. & 29. damnata nullum opus bonum admittit sine fide perfecta, & gratia sanctificante. V. 161. b. *& seq.* Expositio Augustinianorum textus: *Omne autem, quod non est ex fide, peccatum est*: non convenit cum dogmate Baji. V. 161. b. & 172. a. S. Augustinus eum explicat de fide Christiana. V. 162. a. & 172. a. Idem faciunt & alii Doctores. *ibid.* Textus ille nequit intelligi de fide Divina. V. 172. b. Opera Infidelium, quæ fiunt sine fide imperfecta, ac gratia actuali, perraro evadunt peccati maculam. V. 168. b. Qualiter fides sine charitate sit bona? V. 169. b. Solvuntur objectiones Anonymi contra necessitatem gratiæ ad actum charitatis Dei prætensam. V. 171. a. Contra sententiam de operibus Infidelium. V. 171. b. Contra liberum arbitrium. V. 173. a. Contra actus fidei, spei, & timoris sine charitate elicitos. V. 174. a. Contra expositionem textus: *Sive manducatis, sive bibitis &c.* V. 174. b. Contra præceptum referendi omnia opera in Deum. *ibid. & seq.* Berti non explicat in sensu Baji textum illum: *Omne, quod non est ex fide, peccatum est*. V. 178. a. & b. Quid Berti doceat de timore, spe, & fide a charitate separatis? an faveat Bajo? V. 178. b. *& seq.* & 182. a. An Bellelli Bajum sit secutus explicando textum, *Omne, quod non est ex fide, peccatum est*? V. 185. a. §. IV. Bellelli contra Bajum admittit fidem spem, timorem sine charitate esse actus in substantia bonos. V. 185. b. & 188. b.

Catholici Doctores omnes conveniunt, quod omnibus omnino hominibus gratia sufficiens sit præparata: dissident vero in hoc, an omnibus hominibus dentur, & applicentur actu remedia sufficientia? VI. 93. a. Prius est dogma fidei, alterum placitum Scholarum. VI. 94. a. Semipelagianos probabiliter admisisse gratiam internam ad initium fidei, dici potest sine timore censuræ. VI. 109. b. *& seq.* An Bellelli dicat, primam gratiam esse fidem? VI. 160. a. Examinantur, & oppugnantur propositiones Quesnellii agentes de fide. VI. 179. a.

Fidei Professio. Vide *Languetius*. *Berti*.

Fiducia non est prima dispositio ad fidem. II. 139. a.

Spes Christiana convertitur ab hæreticis in superbam fiduciam. II. 277. b. Non potest in hæreticis esse vera fiducia. II. 314. b. Quid in oratione promoveat fiduciam. II. 317. b. Vid. *Spes*.

Figura. Vet. Legis figuræ non erant Sacramentum, tales erant serpens æneus, virga Moysis, arca fœderis, transitus maris rubri. III. 172. b. Baptismi typus fuerunt diluvium Noe, & mare rubrum. III. 250. a.

Filiatio. Est proprietas notionalis. I. 214. b. An distinguatur a spiratione. I. 236. b.

Quot in Christo dentur filiationes? III. 86. a. & b. Quid requiratur ad filiationem? III. 88. a.

Filius. Quare Filius Divinus non generet. I. 186. b. Vid. *Verbum*, vel *Christus*. Deo Patri est Filius ab eo genitus, id est, non adoptione & gratia, sed generatione, ac natura. I. 191. a. *per tot. cap.* IX. Ubi etiam ejus Divinitas probatur. *ibid.* Christus est Filius Unigenitus. I. 192. a. *& seq.* Cur dicatur Primogenitus? *ibid.* b. Objectiones Wolzogenii circa generationem Filii solvuntur. I. 193. b. *per tot. cap.* X. Deus Pater non alium Deum, sed Filium genuit. I. 193. b. An Filius Divinus possit dici genitus ex essentia Patris. *ibid.* Est æque æternus non obstante generatione, ac est Pater. I. 194. a. Ad hujus generationem non requiritur præexistentia Patris, sed sufficit conditio originis. *ibid.* An Deus Pater adhuc generet filium. *ibid.* An Deus Pater generet necessitate, & voluntate. *ibid. & seq.* An Filius possit dici genitus ex Patris consilio. I. 194. b. An Filii intellectus sit etiam intellectus Patris. *ibid.* Filius Divinus est summus Deus, sicut Pater, eidemque in omnibus æqualis, ac consubstantialis. I. 194. b. *per tot. cap.* XI. Solvuntur circa hoc objectiones. I. 197. a. *per tot. cap.* XII. Quomodo intelligenda verba Filii divini: *Pater major me est*: ubi etiam plures similes textus explicantur. I. 197. b. Nicena synodus jure utebatur vocabulo ὁμοούσιον. I. 200. a. Filius divinus non est Pater Spiritus Sancti. I. 204. b. Spiritus S. per obumbrationem Virginis non est factus Pater Filii Divini. I. 205. a. Spiritus S. a Patre & Filio procedit. I. 207. b. *per tot. cap.* XVII. Ostenditur, quod Filius Dei in scriptura significetur per vocabulum *Verbum*. I. 188. b. Objectiones negantes Processionem Spiritus S. a Patre & Filio solvuntur. I. 209. a. *per tot. cap.* XVIII. Merito fuit Symbolo contra Græcos Schismaticos adjecta particula *Filioque*. I. 210. b. Quando hæc vox sit Symbolo adjecta. I. 212. a. Quo sensu Filius, & Spiritus S. dicantur missi. I. 212. a. *per tot. cap.* XX. Pater nec a Filio, nec a Spiritu S. mittitur. *ibid.* b. Quomodo Filius sit missus a Spiritu S. *ibid.* Spiritus S. est missus a Patre & Filio. *ibid.* Quæ nomina propria Filio. *ibid. & seq.* Quæ minus propria? *ibid.* & 214. b. Patri, & Filio convenit esse principium Spiritus S. *ibid.* S. Ignatius Martyr suis in Epistolis Filii Divinitatem asseruit. I. 216. a. *tot. cap.* I. De quibus Epistolis sit quæstio. *ibid.* Probatur, has Epistolas esse partum genuinum S. Ignatii. *ibid. & seq.* Divinitatem Filii propugnavit S. Justinus. I. 218. a. *& seq.* Similiter fecit S. Irenæus. I. 219. b. *& seq.* Tertullianus probabilius Filio Divinitatem adjudicat. I. 225. a. Eandem propugnarunt S. Cyprianus, Lactantius, & Arnobius. I. 226. a. Quid dicendum de Eusebio Pamphilo. *ibid. & seq.* An & quomodo Filius habeat potentiam productivam. I. 233. b. *& seq.* Quale habeat Principium. I. 233. a. *& seq.* & 235. b. An Filius & Spiritus S. essent duæ personæ distinctæ, si Spiritus S. a solo Patre procederet. I. 236. b. *& seq.* An filiorum generatio in Paradiso esset facta per complexum carnalem. I. 314. b. *tot. cap.* XI. An eadem generatio in Paradiso esset facta cum iisdem circumstantiis, ut modo contingit. *ibid.*

Etiam filii baptizatorum contrahunt originale peccatum. II. 10. a. *tot cap.* IV. Quot modis nomen *Filii* Scriptura sumat. II. 11. b. An filii contrahant peccata parentum. II. 17. a. An filii decedentes sine Baptismo sint salvandi, si parentes loco eorum habuerunt votum suscipiendi illum. II. 20. b. & 26. a. Vid. *Parvulus*.

Quomodo filii Adæ potuerint inire matrimonium cum propriis germanis sororibus? II. 180. a. & b. Ariani negantes Filium Dei esse Patri consubstantialem condemnati sunt in Synodo Nicæna. II. 299. a. In proximorum ordine respectu filiorum sunt parentes primi. II. 323. b. Et vicissim. *ibid.* Deus autem in dilectione & parentibus, & filiis præferendus est. *ibid.* Præter parentes, & filios diligenda est uxor. II. 323. b.

Quomodo intelligendum illud: *Filius hominis, qui est in cælo*? III. 56. a. An etiam Pater, & Spiritus S. eandem potuissent assumere carnem, ut fecit Filius, & tamen unus dici homo. III. 77. a. Cur filius, & non alia persona naturam induerit nostram? III. 77. b. Per communicationem idiomatum bene dicitur Filius Dei est crucifixus, Filius hominis descendit de cælo. III. 78. a. & b. An Christus possit dici Filius Dei adoptivus? III. 81. b. *& seq.* Saltem secundum humanitatem? III. 83. a. & b. Quis sit filius adoptivus? III. 84. a. An Christus sit Filius Dei naturalis? *ibid.* a. & b. In quo sensu Christus dicatur prædestinatus Dei Filius? III. 86. b. *& seq.* Cur Christus dicatur natus de Spiritu S. & cur non Filius illius? III. 88. a. Quid requiratur, ut quis dicatur Filius alterius? *ibid.* Christus jam ante mortem declaratus est a Patre Filius Dei. III. 117. a.

Filius. An Zaleucus Locrensis sit laudandus, quod, dum filio utrum-

utrumque oculum eruere deberet, sibi unum, filio alterum effoderit? III. 118. b. & seq. Quis sit filius adoptivus. III. 84. a.
Per baptismum constituimur filii Ecclesiæ. III. 239. a.
Quod ad pœnitentiam salutarem requirantur tres partes contritio, Confessio, & satisfactio, conveniunt Catholici declarantes illud exemplo filii prodigi, publicani, & Ninivitarum. IV. 242. a. Epulæ Atreæ, & Thyesteæ nomen habent ab Atreo, qui Thyesti fratri filios epulandos apposuit. IV. 75. a.
Filii communiter loquendo graviter peccant matrimonium ineuntes parentibus invitis. IV. 310. a. & b. Horum tamen consensus non est de substantia Matrimonii, *ibid.* Quando non peccent taliter contrahentes. *ibid.* An filii ita contrahentes possint exhæredari? IV. 311. a. An filii ex Matrimonio ficte contracto suscepti sint legitimi? IV. 312. a. Vid. *Proles*. Quinam possint filios adoptare? IV. 319. a. Quid dicendum de sponsalibus ante septennium a parentibus loco filiorum contractis? IV. 326. b.
Finalis causa gratiæ quæ? III. 228. b.
Finis quis sit actus humani? II. 225. b.
Voluntas non ex electione, sed ex necessitate appetit finem ultimum. VI. 99. a. Ex electione autem, & libertate indifferentiæ fertur in media, *ibid.*
Finitus. An peccatum mortale sit malitiæ finitæ, vel infinitæ. II. 237. a. Vid. *Infinitus*.
Firmamentum. Notanda aliqua de eo. I. 283. b. & *seq.*
Firmamentum, quod est sedes beatorum, quantum a nobis distet? II. 283. b.
Firmilianus. Quidam veteres præsertim Agrippinus, & Tertullianus voluerunt hæreticos a Catholicis esse rebaptizandos. III. 285. a. & b. Idem docuerunt Firmilianus & Cyprianus. III. 285. b. & *seq.* Firmiliani & Cypriani Epistolæ tanquam genuinæ sunt recipiendæ. III. 286. a. & b. Firmilianus laudatur. III. 286. a. Firmiliano, & Cypriano se opposuit Stephanus Papa. *ibid.* Stephanus Papa neque Cyprianum, neque Firmilianum a sui communione removit. III. 294. a. Sed excommunicationem minitatus est. *ibid.* Non est certum, quod Cyprianus aut Firmilianus a propria de rebaptizandis Hæreticis sententia recesserint. III. 295. a.
An docuerit iteranda Sacramenta Ordinis, & Baptismi collata ab Hæretico? IV. 289. b.
Flabellum. Vid. *Diaconus*.
Flagellantes quare sic dicti? IV. 190. b. Confessi sunt laicis, *ibid.* Refutantur. *ibid.*
Flagellatio. Numerus verberum in flagellatione Christi qualis fuerit? III. 161. b. & *seq.* An flagellatio sit facta ab uno lictore? *ibid.* An solum fuerint triginta novem verbera? III. 162. a. Flagellatio fuit pœna acerbior, quam erat fustuarium. *ibid.* Fustuario plectebantur homines liberi, & pauperes, non vero Romani cives: servi autem flagellis. *ibid.* Quæ forma flagellorum. *ibid.* In flagellatione servorum non erat præscriptus certus verberum numerus. *ibid.* Christus flagellatus est more Romanorum, non Judæorum. III. 162. b.
Flamen. Baptismus flaminis in adultis supplet Baptismum fluminis. III. 320. b. & *seq.*
Flammeum. De flammeis nuptialibus. IV. 338. b.
Flavianus (*S.*) impugnans Eutychetem in Latrocinio Ephesino ob vulnerum acceptorum atrocitatem obiit. III. 71. a. & b.
Flavius. Testimonium Flavii Josephi de Messia est autographum. III. 20. b. *tot. cap.* IX.
Fletus fuit primus gradus pœnitentiæ publicæ. IV. 2. a. & IV. 220. b.
Flexibilis. De Angelorum flexibili voluntatis arbitrio. I. 257. b. *per tot. cap.* XIII.
Florentinus. Vid. *Concilium*. Florentina Synodus anni 1439. an inter Ordines recenseat minores Diaconatu. IV. 264. b.
Florianus negat post hanc vitam futurum judicium. II. 284. a.
Flos. An aqua rosacea, vel ex floribus, ac arboribus expressa sit materia sufficiens Baptismi? III. 263. b. An similis aqua possit sub conditione adhiberi deficiente alia aqua? III. 264. a.
Flumen. An valeat Baptismus, si baptizandus projiciatur in puteum, vel flumen, unde emergere nequit? III. 268. b. Baptismus flaminis in adultis supplet Baptismum fluminis. III. 320. b. & *seq.* In parvulis non suppletur Baptismus fluminis per votum parentum. III. 321. a. & b.
Fodio. An bene legatur: *Foderunt manus meas, & pedes meos*. III. 164. b.
Fœdus. In quo sensu sanguis Christi dicatur sanguis fœderis. III. 113. b. & *seq.*
Circumcisio est signum fœderis, quod Deus iniit cum semine Abrahæ. III. 175. b. & *seq.* Vid. *Figura*.
Fœmina. An etiam hæc sit facta ad imaginem Dei. I. 305. b. Vid. *Fœmina*.
Etiam fœminæ possunt in necessitate baptizare. III. 282. a. Contra Marcionitas, Pepuzianos, & Collyridianos probatur, fœminas non posse solemni ritu baptizare. III. 279. b. & 282. a. & b. Si in necessitate adsint Clericus, laicus, vir, & fœmina, quis debet dare Baptismum? III. 282. b. & *seq.* An laicus vel fœmina peccatum grave committant, si in necessitate baptizant præsente clerico? III. 283. a. An fœmina vel Sacerdos in necessitate baptizet, si alia persona non adsit, & Sacerdos sit vinculo excommunicationis innodatus? *ibid.* Pelagiani concedunt infantem baptizandum, sed non, ut mundetur a peccato originali. III. 307. a.
Fœnerator annumeratur raptoribus. II. 193. a.
Non ordinetur. IV. 296. a.
Fœtus excussio olim puniebatur pœnitentia publica. IV. 223. a.
Fomes. An in Christo impotentia peccandi proveniebat a carentia fomitis peccati. III. 51. b.
Fons. In quo sensu Pater cælestis dicatur fons. I. 214. b.
Solem quiescere in fonte, ad quem Alexander M. pervenit, docent Mahumetani. II. 272. a.
Benedictio aquæ baptismalis approbatur miraculis. III. 263. a. Fons baptismalis per sexaginta annos prope Magdeburgum incorruptus permanens, adveniente Ministro Lutherano statim computruit. *ibid.* De Benedictione fontis baptismalis facit mentionem etiam Tertullianus. III. 330. b. & 331. a.
Fontana (*Jacobus*) auctor Operis inscripti, *SS. D. N. Domini Clementis P. XI. Constitutio Unigenitus Theologice propugnata*, demonstrat, Quesnellium admisisse solam charitatem habitualem, & justificantem. V. 92. a. & b. Fontana concedit, posse refelli propositiones Quesnellianas præscindendo a quæstione de statu naturæ puræ. V. 121. *num.* VIII. Fontana affirmat, eundem Quesnellium negasse in statu innocentiæ gratiam supernaturalem. V. 128. b. Fontana quale judicium tulerit de Theologis Augustinianis? V. 166. b.
Forma & venustas corporis Christi qualis fuerit. III. 36. a. Quod in resurrectione Domini forma servi sit reversa in formam Dei, non est dogma Eutychianum. III. 74. a. Forma habet varias significationes, *ibid.*
Forma Confirmationis. Vid. *Confirmationis forma*. Forma Matrimonii quænam sit. IV. 329. b. & 330. a. & b. Vid. *Materia*.
Formalis. Quæ sit formalis malitia peccati? I. 106. b.
Formalis causa gratiæ quæ? III. 228. b.
Formatus. Quid fides formata? II. 290. b.
Formosus. Ejus historia, & ordinationes examinantur. IV. 289. b.
Formula fidei. Vid. *Fides*.
Fornicarius. Extra casum necessitatis non licet petere Sacramenta a Ministro fornicario. III. 210. b. Quæ Sacramenta possint in necessitatis casu peti a fornicario? *ibid.* Qualis sit necessitas? *ibid.*
Fornicatio. Quomodo intelligendum mandatum Oseæ datum de sumenda sibi uxore fornicationum? II. 180. b. & 181. a. An prohibeatur præcepto sexto? II. 193. a. Quid de hac statuat lex civilis Romana? II. 220. b.
Quanto rigore disciplinæ sit punita in primitiva Ecclesia. IV. 207. a. & b. De pœna Sacerdotis in fornicationem lapsi. IV. 211. b. Vid. *Ecclesia*. Hujus concupiscentia non fuit publice punita. IV. 223. a. Quomodo ob fornicationem possit matrimonium solvi. IV. 334. a. & b. Hæc præbet occasionem divortio. IV. 336. b. Vid. *Divortium*. Cur tanquam causa divortii sola adducatur in Scriptura fornicatio. IV. 337. a.
Fortitudo ut virtus cardinalis varias alias sub se complectitur. II. 230. a.
Fortuna. Error fortunæ an annullet matrimonium. IV. 316. b.
Forum. Quid sit privilegium *fori*? II. 222. a. Et qui illo gaudeant. *ibid.*
Fossarii qui essent. IV. 265. a. & b. An fuerint Ordine insigniti. IV. 256. a. & b.
Fractio. An essentia Sacrificii consistat in consecratione, vel in fractione specierum, & earum sumptione? IV. 116. a. De fractione panis Eucharistiæ. IV. 111. a.
Franciscus David. Ejus error de summa Trinitate. I. 174. a.
Franciscus (*S.*). Quando Tertiarii S. Francisci gaudeant fori privilegio? II. 222. a.
An voluerit, ut a Fratribus Minoribus quotidie solum una missa celebraretur? IV. 121. a. & b.
Non probavit confessionem per nutus factam amore silentii. IV. 180. b.
Frater. Ad instantiam Fratrum Minorum Bajus est reprobatus ab Academia Parisiensi. II. 88. b.
Magis est diligendus frater Religiosus, quam carnalis. II. 324. a.
Quomodo Christus pro nobis animam suam posuerit, & quomodo nos pro fratribus debeamus animas ponere. III. 115. a. & b. Quomodo intelligendum illud: *Frater non redimit, redimet homo*. III. 125. b. Quotupliciter quis dici possit frater alterius. III. 29. a. An Christus habuerit fratres, qui essent filii Josephi, ex alia uxore, quam B. Virgine generati. *ibid.* a. & b. An Jacobus sit frater Christi Domini. III. 29. b.
An Eugenius IV. dederit licentiam consecrandi Chrisma Fratribus Minoribus Missionariis Indiæ? IV. 17. a. Plures Romani Pontifices concessere Fratribus Minoribus Missionariis in Regionibus Indiæ Orientalis, & Septentrionis facultatem administrandi confirmationem. IV. 24. b. & *seq.* Ac conferendi ordines minores. IV. 25. a. An S. Franciscus voluerit, ut a Fratribus Minoribus quotidie solum una missa celebraretur? IV. 121. a. & b. Vid. *Minores*.
Fratres Poloni. Eorum objectiones circa generationem æternam Patris solvuntur. I. 193. b. *per tot. cap.* X.
Christus in cælo non immolatur, ut putant Poloni Fratres. III. 107. b. & 116. b. & *seq.* Hoc probatur ex figura Sacrificii Aaronis. III. 107. b. & *seq.* Item ex Patribus. III. 112. a. & *seq.* Solvuntur objectiones. III. 113. b. & 124. a. & *seq.*
Fraudator vectigalium annumeratur raptoribus. II. 193. a.
Fridericus II. an ab Innocentio IV. fuerit depositus. II. 348. a. An dederit coadjutorem Regi Lusitaniæ. *ibid.*
Frigidus. Deum habere manum frigidam, docent Mahumetani. II. 272. a.
Frigidus an possit filios adoptare? IV. 319. a.
Frisia. Vid. *Holandia*.
Frons. Græci in confirmatione inungebant frontem, oculos, nares, os, aures, & pectus. IV. 40. b. Quam habeant hæ unctiones significationem? *ibid.* Juxta aliquos Græci etiam inungebant manus, & pedes. *ibid.* Apud Latinos in confirmatione frons sola inungitur, & cur? *ibid.*
Frons in extrema unctione etiam olim inungebatur. IV. 237. a. & b.
Frontalis. Chrismatio una erat ab initio Ecclesiæ, quam deinde Innocentius I. divisit in frontalem, quæ est Sacramentalis, & verticalem, quæ est Cæremonialis Baptismi. IV. 28. a.
Fruitio. Quid in sententia Augustiniana sit fruitio? V. 114. a.
Frumentius non laicus fuit, dum in India sacrificabat, sed Sacerdos & Episcopus. IV. 97. a.
Fruor. Quid proprie sit frui? II. 229. a. Hominis actus principaliores sunt uti, & frui. *ibid.*
Fucus. Vid. *Mulier*.
Fuga an licita sit Christiano, & etiam Episcopo tempore persecutionis. II. 309. a. & *seq.*
Fulgentii Bellelli (*P.*) Doctrina est prorsus eadem cum doctrina S. Fulgentii. V. 114. a. S. Fulgentius quomodo explicet illud: *Omne, quod non est ex fide, peccatum est*. V. 162. b.
Fulgentius (*S.*). Vid. *P. Fulgentius*.
Fullo (*Petrus*) asseruit *Deum esse crucifixum*, unde & trisagio addidit: *Qui crucifixus est pro nobis*. III. 91. b. Ejus vita describitur. *ibid.* & *seq.*
Funambulus. Horum ars tanquam periculosa rejicitur. II. 334. a.

Fundamentum quale requiratur ad opinionem probabilem. II. 245. a. Quid sit fundamentum grave requisitum ad opinionem probabilem? *ibid.* An hoc fundamentum tale permaneat in concursu alterius fundamenti æque probabilis, aut probabilioris? *ibid.* Opinio aliqua sit probabilis fundamento intrinseco, & extrinseco. II. 245. b. Non licet sequi opinionem probabilem faventem libertati, si fundamentum æquale stet pro lege aut præcepto. II. 250. b.

Fur quando licite possit occidi? II. 326. b.

Furiæ sunt in septimo ordine dæmonum. I. 270. a.

Furiosus. Si sanguinis effusio fiat ab amente furioso, templum non polluitur. IV. 125. b.

Furtum prohibetur præcepto septimo. II. 193. a. Quid sit furtum? qualiter differat a rapina? *ibid.* Furtum gravissimum est. *Plagium*. *ibid.* *Peculatus* est furtum ærarii seu pecuniæ publicæ. *ibid.* Quando fiat *sacrilegium*; & quinam sint fures. *ibid.* Quid leges civiles statuant de furto. II. 220. a. & b. Quomodo filii Israel impune per furtum spoliare potuerint Ægyptios. II. 180. b. & *seq.*

Fustuarium. Flagellatio fuit pœna acerbior, quam erat fustuarium. III. 162. a Fustuario plectebantur homines liberi, & pauperes, non vero Romani cives: servi autem flagellis. *ibid.*

Futurus. Deus non præcognoscit futura libera ordinis naturalis in præfinitionibus, & decretis prædeterminantibus. I. 103. b. Nec ea, quæ sunt ordinis supernaturalis. I. 109. b. An Deus futura contingentia videat per scientiam mediam? I. 114. b. & *seq. ac* 218. a. & *seq.* Futura libera ordinis supernaturalis, quæ spectant ad statum naturæ lapsæ, Deus per decretum efficax cognoscit, & non per scientiam mediam. I. 116. b. & *seq.*

Plura sunt genera futurorum. I. 256. a. An Angeli cognoscant necessario futura. *ibid.* Futura contingentia, & libera non possunt ab Angelis naturali scientia certo prævideri, aut prænuntiari. *ibid.* & *seq.* An Idola, ac dæmones possint futura prædicere. I. 256. b. & *seq.*

G

Gajanita. Severiani, Gajanitæ, & Jacobitæ hæretici fatentur realem præsentiam Christi in Eucharistia. IV. 76. a.

Gaius. Vid. *Aphthartodocita*.

Galliæ. Secta Prædestinatianorum sub Cælestino I. non est orta in Galliis. I. 161. a. & *seq.* Galliarum Rex cunctis aliis Principibus præponendus. II. 356. b. An etiamnum inungatur oleo sacræ ampullæ e cælo adductæ. *ibid.*

Extremo supplicio afficiendis olim in Hispania S. Communio negabatur, & adhuc negatur in Gallia. IV. 106. b. Sed danda est damnatis ad mortem. *ibid.* & *seq.* Aliquibus in locis in Africa, & Gallia introducta est consuetudo sumendi S. Communionem sumpto prandio, præcipue in feria V. Cœnæ Domini. IV. 108. a.

Apologia Casuistarum rejecta a Galliarum Episcopis, ubi reprobat sententiam de operibus in Deum referendis. V. 163. b.

Æquilibrium libertatis tanquam figmentum rejicitur a Bellarmino, Vasquez, & centum Episcopis Galliarum in acceptatione Constitutionis *Unigenitus*. VI. 99. a.

Gallicanus. Vid. *Ecclesia*. Propositio: *Status naturæ puræ est impossibilis*, in sensu Augustinianorum non rejicitur per Instructionem Pastoralem Gallicanam. V. 120. *num.* IV. & *seq. ac* 129. a. Clerus Gallicanus negat potestatem Papæ in Reges, summosque Principes. II. 241. a. Statuit Romanum Pontificem se solo errori esse obnoxium, & Generali Concilio subesse. *ibid.* Ludovicus XIV. cognomento Magnus generali Edicto prohibuit, ne quis in toto Regno Galliarum audeat aliud docere circa potestatem Pontificis Maximi in Reges, quam quod definitum fuit in Cleri Gallicani Comitiis. II. 355. b. Ea Acta Comitiorum displicuerunt Innocentio XI. *ibid.* Quinam sint articuli in his Comitiis statuti circa Pontificis potestatem. *ibid.* & *seq.* Huic doctrinæ insistens Parisiensis Facultas librum prohibuit Antonii Sanctarelli S. J. inscriptum, *Tractatus de hæresi, schismate, apostasia* &c. II. 356. a. Qua reverentia Clerus Gallicanus excepit Constitutiones Innocentii X. & Alexandri VII. I. 137. a.

Gallus. Soldurii apud Gallos, Decii apud Romanos se morti tradunt pro aliis, propterea vocantur Antipsychi. III. 104. b.

An, & quæ decreta respiciant & acceptent Galli? III. 218. a. & b.

Quid dicendum de quibusdam legibus Gallorum circa matrimonium. IV. 314. b. & 315. b. Quid sit apud illos raptus, & quomodo puniant. IV. 322. a.

Gavardi (*Nicolaus*) qualiter explicet propositiones Baji? V. 87. b. Gavardi rejicit statum naturæ puræ. V. 139. a. Gavardi tenet, in nullo statu Deum diligi posse tanquam auctorem naturæ super omnia sine gratia supernaturali. *ibid.* a. & b. Gavardi quid de charitate Dei ut auctoris naturæ sentiat? V. 159. b.

Docet cum Catholicis, Christum pro omnibus esse mortuum, pro omnibus omnino hominibus instituisse Sacramenta, ac remedia præparasse: remedia tamen, & gratias præparatas non omnibus actu applicari. VI. 94. a.

Gaudium. An felicitas hominis consistat in delectatione & gaudio. II. 231. b. Quid sit. *ibid.*

An in Christo simul fuerit gaudium & dolor? III. 43. a. & b.

Gazulæ auctor ad suas partes trahere conatur PP. Bellelli, & Berti. VII. 61. a. & 62. a.

Gehon. An ad confluentem Gehon sit paradisus. I. 285. a.

Gelasius Papa an transubstantiationem propugnaverit? IV. 88. & *seq.*

An sit Auctor Ceremoniæ benedicendi candelas in festo Purificationis B. Virginis Mariæ? III. 247. a. Lupercalia sustulit Gelasius, quæ facta sunt mense februario, sed ob quem finem? III. 247. b.

Gemellus. Quid si in monstro appareant gemelli, qualiter debet dari Baptismus? III. 214. b.

Geminus. Cur S. Thomas vocetur Geminus. III. 154. b.

Gemma. De sagarum gemmis. I. 275. a.

Gena. Quomodo intelligendum illud Agnetis, *Sanguis ejus ornavit genas meas*? IV. 84. a.

Genæ etiam olim inungebantur in extrema unctione. IV. 237. a.

Genealogia a S. Matthæo de Christo conscripta est verum opus illius. III. 30. b. Hanc impugnarunt Manichæi, Porphyrius, Celsus, Julianus Apostata. III. 32. b. Quomodo S. Matthæus dicat Josephi Patrem esse Jacobum, cum S. Lucas adducat Heli? *ibid.* An B. Virginis parentes fuerint Joachim, & Anna? III. 33. a. & b. Unde ortum traxerit Joachim? III. 33. b. B. Virgo, & S. Joseph erant sanguine propinqui, ex una tribu. *ibid.* An nomina *Heli*, *Joachim*, & *Eliackim* sint solum unum nomen? *ibid.* Unde ortum habeat Anna? III. 34. a. An genealogia Christi a S. Luca descripta nomen Cainan sit superfluum, vel sit omissum in libro Genesis? *ibid.* Nomen Cainan est aliud a nomine Arphaxad, & Sale. III. 35. b. Cur Melchisedech dicatur sine Patre, sine Matre, sine Genealogia? III. 94. b. & *seq.*

Generalis confessionis de peccatis totius vitæ est antiquissima & laudabilis consuetudo. IV. 180. a. Quomodo fiat. *ibid.* Semel in vita suadetur confessio generalis. IV. 200. a.

Generatio. De æterna generatione Patris cælestis una cum refutatione Hæreticorum. I. 191. a. & b. *per tot. cap.* IX. Solvuntur objectiones circa hanc generationem factæ. I. 191. a. *per tot. cap.* X. Deus Pater generatione potulit personam, & non alium Deum. I. 193. b. Vid. *Genitus*. Filius non obstante generatione est æque æternus ac Pater. I. 194. a. Ad generationem in Divinis non requiritur præexistentia Patris, sed sufficit conditio originis. *ibid.* An generatio Patris adhuc duret. *ibid.* An generatio Patris cælestis fiat necessitate, vel voluntate. *ibid.* & *seq.* An detur distinctio inter hos terminos, *generatio*, *potentia*, *principium*? 233. a. & b. Sola generatio Verbi est generatio. I. 235. b. & *seq.* Cur processio Spiritus S. non sit generatio? *ibid.* An dæmones sint capaces generationis. I. 243. a. & 275. a. An generatio hominum in Paradiso esset facta per copulam carnalem. I. 314. b. *tot. cap.* XI. An cum iisdem circumstantiis, ut modo contingit. *ibid.*

Genesis liber non continet mendacia. I. 279. a. Varia notanda de eo. I. 283. a.

In libro Genesis fundantur leges civiles antiquæ. II. 231. a.

Genesius (*S.*). Quid dicendum de Baptismo S. Genesii, quem per lusum suscepit? III. 214. b.

Genethliacus. Error Genethliacorum adscribentium omnia fato. I. 131. a.

Genethliacus adscribens omnia fatali necessitati damnatur primo fidei articulo. II. 281. a.

Genettus. Vid. *Gennettus*.

Genevensium apostasiam prædixit dæmon. II. 278. a.

Genii. De horum historia. II. 270. b. Nequeunt esse Dii. *ibid.*

Genitor. An valida hæc forma: *Ego te baptizo in Nomine Genitoris, & Procedentis ab utroque*. III. 279. a.

Genitus. An Filius divinus possit dici genitus ex essentia Patris. I. 193. b. An Filius Divinus possit dici genitus ex consilio Patris. I. 194. b.

Gennadius fuit dux Semipelagianorum. II. 59. b. & 66. b.

Gennetus an verba P. Thyrsi Gonzalez, & C. Bellarmini contra Probabilismum sincere referat. II. 260. a. & 262. b.

Genofeva (*S.*). Quid dicendum de unctione, quam hæc Sancta faciebat. IV. 242. a. & b.

Gens quænam antiquissima. I. 294. a.

Quid sit jus gentium. II. 174. b. Cur Apostoli præceperint gentibus neoconversis abstinere ab immolatis simulacrorum. II. 200. a. Vid. *Gentilis*. Quomodo intelligendum illud: *Gentes, quæ legem non habent, naturaliter, quæ legis sunt, faciunt*. II. 306. b.

Putabant Gentes, Catholicos se in Communione contaminare crimine infanticidii, ob non recte intellectum Evangelium. IV. 75. b. Gentes putabant, Catholicos ut Deos colere Bacchum, & Cererem, quia ignorarunt, sub speciebus panis & vini adorari Deum præsentem in Eucharistia. *ibid.*

Gentiles habuerunt triplicem Theologiam. I. 1. b. Sed horum Theologia reprobatur. *ibid.* & *seq.* Quibus insuper rationibus revincantur, ad unum tantum Deum confitendum. I. 34. b.

Gentilis. Gentiles Græci, & Romani numerant Deos *Consentes* duodecim, *Selectos* octo: turbam vero minorum Deorum immensam. II. 268. a. Vid. *Græcus*. Gentiles reliqui coluere Baal. II. 271. a. Astharoth. *ibid.* Beelphegor. *ibid.* Moloch. *ibid.* Ignem, & lucem. *ibid.* Cur Danieli, Ananiæ, Misaeli, & Azariæ imposuerint nomina Balthassar, Sidrach, Misach, Abdenago. *ibid.* Pro Deo ulterius habuerunt Beelzebub. *ibid.* b. Dagonem. *ibid.* Dercerum. *ibid.* Micham, & Labanum. *ibid.* Et plures alios. *ibid.* An admiserint asylum? II. 217. a. Inter hos nequit dari vera Religio. II. 268. a. *tot. cap.* I. Adversus hos propugnatur dogma Catholicum de Spiritu S. II. 284. b. An Gentilibus necessaria sit ad salutem fides explicita, si Evangelium eis non fuerit prædicatum. II. 307. b. In Comœdiis Gentilium fœminæ erant a viris separatæ. II. 331. b. Nec potuerunt promiscue ascendere theatrum ad faciendam aliquam exhibitionem. *ibid.* Major est luxus in theatris nostris, quam in theatris Gentilium. *ibid.* Consuetudo, quod viri incedant in vestibus mulierum, est execrabilis, ac a Gentilibus descendens. II. 330. a. & *seq. item* II. 332. b. & *seq.* An Gentiles admiserint Bacchanalia. *ibid.* Ab antiquis Ethnicis saltatoribus edocemur, quantum dedecet inhonestas frequentare choreas. II. 333. b. Splendidus conviviorum luxus a Gentilibus ortum habet. II. 338. b.

Quibus argumentis ad credendum in Christum sit pertrahendus? III. 22. a. *tot. cap.* X. Solvuntur ejus objectiones contra fidem catholicam. III. 24. b. *tot. cap.* XI.

Sacramentum non est nudum signum, quo a Gentilibus, & a Judæis discriminantur Catholici, sed est signum invisibilis gratiæ. III. 371. a. Valide baptizat, etsi non credat, actionem eam esse sacram, aut tribuere gratiam: dummodo velit facere, quod facit Ecclesia. III. 213. a. *tot. cap.* XVI. Dummodo serio animo agat, & non modo irrisorio, *ibid.* An Cæremoniæ Catholicorum sint desumptæ ex legibus Judæorum, & superstitione Ethnicorum. III. 243. b.

& seq. Nec Gentiles ; nec Judæi erant baptizati in solo Nomine Christi . III. 275. a. & 277. a. Exponuntur textus SS. Patrum primo intuitu adversantium . III. 275. b. *& seq.*

Chrismatio non descendit e moribus Gentilium , pugiles perungentium . IV. 39. a. Mithra a Gentilibus vocabatur sol , & huic Sacrificium obtulerunt . IV. 115. a. Vid. *Ethnicus* .

Genuensium Respublica quam ægre tulerit Clementem XIII. misisse in Corsicæ Insulam Visitatorem Apostolicum . II. 358. b.

Genus . V. *Infidelis* .

Geometria an utilis sit Theologo ? I. 13. a.

Georgius Callixtus negans traditiones impugnatur . II. 298. a.

Germania quidquid sustinuit per Lutherum , & Calvinum , prædixit Hildegardis . II. 278. a.

Germani aliquando crediderunt transmigrationem animarum . I. 304. b.

Germanis concessus erat a Pio IV. usus Communionis sub utraque specie . IV. 103. b. Sed postea a Pio V. ob abusus quosdam sublatus . *ibid.*

Gersonius (*Joannes*) . Ejus sententia, quod parvuli sine Baptismo salventur , si parentes habeant votum suscipiendi , rejicitur . II. 20. b. & 26. a. Negat potestatem Papæ in Reges , summosque Principes . II. 341. a. Tradit Pontificem Romanum se solo errori esse obnoxium , & Generali Concilio subesse . *ibid.* Hujus lucubrationes an possint prorsus inoffenso pede percurri , atque novis typis excudi de integro . *ibid.*

Negavit legem humanam obligare in conscientia . II. 206. a.

Gethsemani . Hortus Oliveti cur dicatur Gethsemani ? III. 160. b.

Ghezzi (*P. Nicolaus*) jussus est a Sacra Congregatione explanare , & retractare nonnulla capita doctrinæ suæ , in quibus doctrinam nonnullorum Theologorum tanquam Jansenianam traducere videbatur . VII. 54. b.

Gigas . Adam non fuit gigas . I. 296. a. Quis pater gigantum ? I. 296. b.

Gigno . Polygamia enervat virtutem gignendi . IV. 332. a.

Gilbertus Porretanus . Hujus error circa distinctionem inter essentiam divinam , & attributa . I. 47. a. & b. Ejus conditio , munera , & errores . I. 52. a.

Gistera quid sit in consideratione Thalmudistarum . I. 270. a.

Gladius . Quomodo intelligendum illud : *Omnes , qui acceperint gladium , gladio peribunt* . II. 328. b.

An Judæi tempore Christi habuerint jus gladii ? IV. 48. b. *& seq.*

Gloria . Lumine supernaturali gloriæ potest intellectus creatus intuitive Deum videre . I. 68. b. Variorum opiniones de lumine Gloriæ . I. 70. b. Lumen Gloriæ est ipse Deus . I. 72. a. *& seq.* Quid requiratur ad lumen Gloriæ ? *ibid.* b. De inæquali Gloria Sanctorum . I. 92. b. *& seq.* Causa moralis hujus inæqualitatis est meritum , effectrix vero lumen Gloriæ . I. 93. b. Datur aliqua ad Gloriam prædestinatio Electorum . I. 137. a. Quis sit dicendus prædestinatus ad Gloriam ? *ibid.* b. Quid sit prædestinatio ad Gloriam ? *ibid.* Prædestinatio ad Gloriam est prior prædestinatione ad gratiam . I. 140. b. *& seq.* Prædestinatio ad Gloriam non est ex præscientia meritorum . I. 141. a. *& seq.* Quid doceat S. Augustinus circa hanc quæstionem ? I. 143. b.

Putant hæretici , quod justificatus certo sciat , se non posse excidere gratia , nec excludi a gloria . II. 277. b. An in Sanctis sit spes futuræ gloriæ corporum . II. 314. a. Quilibet debet sperare gratiam , & gloriam . II. 315. a.

An gratia , gloria , & perseverantia Angelorum sit ex merito Christi ? III. 100. b. *& seq.*

Quomodo intelligenda verba illa : *Sive ergo manducatis , sive bibitis &c. omnia in gloriam Dei facite* ? V. 163. b. *& seq.* An hæc verba contineant præceptum , quo quilibet deliberate agens teneatur opera sua virtualiter referre in Deum ? *ibid.* Ita, ut secus opera non sint bona ex omni parte ? *ibid.*

Glorificatio quomodo distinguatur a prædestinatione ? I. 138. a. & b. Est effectus prædestinationis . I. 157. b.

Glossæ auctor, quid sibi velit, dum ait , ideo secundas nuptias non esse benedicendas , ne Sacramenta iterentur . IV. 330. b.

Gnome . Duæ voluntates in Christo non est una dicenda *personalis* , nec una *gnome* , nec una *habitudine* , sed duæ *naturales* . III. 44. b. & 45. a.

Gnosticus . Error Gnosticorum circa præscientiam Dei . I. 100. a. Putarunt materiam esse æternam . I. 27. b.

Matrimonia ut mala rejecerunt Gnostici . II. 6. b. Admisere transmigrationem animarum . *ibid.*

Horum hæresis de duobus principiis damnatur primo Fidei articulo . II. 281. a. Auferentes libertatem arbitrii negant septimum Fidei articulum . II. 284. a. Negantes remunerationem meritorum impugnant duodecimum articulum . II. 288. b. Impugnantes traditiones impugnantur . II. 97. b. *& seq.*

Gnosticus denegabat Christo sapientiam , & scientiam . III. 41. b. distinxit Christum a Jesu . III. 56. b.

Sacramenta omnia sensibilia negabant Gnostici , Ascodrupitæ , Archontici , Cajani , & Spirituales . III. 260. a. Refutantur . III. 261. b. *& seq.* Quam perversam formam in Baptismo adhibeant Gnostici ? III. 270. a.

Narratur execrandum sacrilegium Gnosticorum adhibentium pro materia Eucharistiæ res turpissimas . IV. 58. b. Aliam impietatem commiserant Manichæi . *ibid.*

Golgotha . Unde hoc nomen . I. 323. a. An ibi sepultus primus homo ? *ibid.*

De monte Calvariæ , seu Golgotha . III. 164. a.

Gonet (*Joannes Baptista*) quid sentiat de articulis Baji ? V. 86. b. Gonet quam tulerit censuram in propositionem 27. Baji ? V. 124. b. Gonet quid de charitate Dei ut auctoris naturæ sentiat ? V. 159. a.

Qualiter hujus sententia de gratia differat ab opinione Jansenii . II. 68. b. *& seq.*

Docet cum Catholicis , Christum pro omnibus esse mortuum , ac pro omnibus præparasse remedia salutis , etsi præparata non omnibus actu applicentur . VI. 92. b.

Gonzalez de Albenda docens , quod gratia efficax sit reponenda in delectatione victrici , quæ superat minores gradus concupiscentiæ , Catholicus est , non Jansenianus . VI. 75. a.

Gonzalez (*P.*) *Thyrsus* quid de Probabilismo sentiat . II. 260. a. & b. & 262. b. & 263. a.

Gotheschalcus . Ejus error circa prædestinationem . I. 160. a. An fuerit revera Prædestinatianæ hæreseos convictus . I. 162. a. & 163. a. & b.

Docuit , Christum tantum pro electis ante mundi constitutionem esse mortuum . III. 127. a. Refutatur . *ibid.*

Gothus . Pane azymo a priscis temporibus utebantur Gothi . IV. 59. b.

Gradus . Vid. *Cognatio* , vel *Affinitas* .

Gradus habet gratia , ita ut modo sit efficax , modo sufficiens . II. 40. a. & 41. b.

Thomistæ , & Augustiniani conveniunt in explicandis gradibus gratiæ . VI. 90. b. Vid. *Gratia* . Denegatur in libris Berti delectatio illa gradibus superior , quæ ita sit invincibilis , & necessitatem inferens , ut sub illa voluntas a sola coactione sit libera . VI. 111. *tot.* §. I. Affirmatur dari gradus in concupiscentia & delectatione . VI. 118. a. Vid. *Gratia* .

Gradus Pœnitentiæ publicæ erant quinque , *fletus* , *auditio* , *substratio* , *communicatio* , & *constistentia* . IV. 2. a.

Gradus Pœnitentiæ publicæ . Vid. *Publicus* .

Græcus . Lingua Græca Theologo est perutilis . I. 12. b. Græcorum Palamitarum error de æternitate . I. 156. b. *ac* 58. a. Item eorum error de supernaturali lumine Gloriæ . I. 70. b.

Error eorum de summa Trinitate narratur . I. 174. a. Magnum est dissidium inter Latinos , & Græcos schismaticos circa Processionem Spiritus S. I. 207. b. An horum Græcorum auctor sit Theodoretus . *ibid.* Historia de horum relapsu . *ibid.* Quod Persona Spiritus S. a Patre , & Filio procedat , probatur . I. 207. b. *per tot. cap.* XVII. Solvuntur Græcorum objectiones . I. 209. a. *per tot. cap.* XVIII. An S. Joannes Damascenus docuerit opinionem Græcorum schismaticorum . *ibid.* b. Latini male arguuntur a Græcis schismaticis de corrupto Symbolo . I. 210. b. *per tot. cap.* XIX. Merito fuit Symbolo contra Græcos schismaticos adjecta particula , *Filioque* . *ibid.* Quando hæc vox sit adjecta ? I. 212. a. Explicantur Græca & latina vocabula , quæ in tractatu de Trinitate hæc adhibentur . I. 213. b. *per tot. cap.* XXI. Quid significet Græcum verbum *Usia* ? *ibid. consubstantialis* , *& substantia similis* ? *ibid.* Quid importet verbum *Hypostasis* . *ibid.* Quomodo distinguatur a verbo *Usia* ? *ibid.*

Romani & Græci numerant Deos *Consentes* duodecim : *Selectos* octo : turbam Deorum Minorum immensam . II. 268. a. Stultum est Jovem referre inter Deos . *ibid.* Aut Neptunum . II. 268. b. Vulcanum . *ibid.* Martem . *ibid.* Mercurium . II. 269. a. Apollinem . *ibid.* Junonem . *ibid.* Minervam . *ibid.* b. Venerem . *ibid.* Vestam . *ibid.* Cererem . II. 270. a. Dianam . *ibidem* . Fabularis historia de Diis *Selectis* Jano , Saturno , Geniis , Libero , Plutone , Sole , Luna , Terra . *ibid. & seq.* Quem honorem exhibeant Baccho . II. 330. a.

Græci olim diem natalem Christi , & Epiphaniæ non distinguebant . III. 142. b. & 143. a.

Quod apud Græcos sonat Mysterium , hoc apud Latinos significat Sacramentum . III. 169. a. Quæ distinctio inter formas Sacramentorum apud Græcos , & apud Latinos ? III. 197. b. Ceremoniæ sunt Sacra omnia , quid apud Græcos sint Orgia ? III. 241. b. De Eulogiis , & pane benedicto , cur dicatur fermentum ? eo adhuc utuntur Græci . III. 246. a. & b. Græci Schismatici dixerunt , Baptismum per immersionem esse alium ab eo , qui in Ecclesia Romana fit per infusionem . III. 264. b. Baptismus valide confertur per immersionem , infusionem , & aspersionem : Ecclesia Romana bene præscripsit , ut fiat per immersionem , aut aspersionem : unde a Græcis nullo jure reprehenditur . III. 266. a. Græcorum forma Baptismi enuntiativa est , non deprecativa : valida & ipsa est : nec a forma Latinorum substantialiter differt . III. 269. a. Cur Græci dicant *Baptizatur* , & cur non *ego te baptizo* ? III. 269. b. Probatur contra Calvinum , & Græcos recentiores , quod in casu necessitatis quilibet homo, etiam laicus, possit absque solemni ritu administrare Baptismum . III. 279. b. & 281. b.

Cur vocarunt confirmationem unguentum perenne ? IV. 1. b. Testimonium Cyrilli Lucar , quod Ecclesia Græca non admittat Sacramentum Confirmationis , nullam habet auctoritatem. IV. 7. b. & 8. a. Confirmatio etiam apud Græcos confertur per manus impositionem , tanquam materiam . IV. 10. b. *& seq.* Græci Sacerdotes possunt conferre Confirmationem . IV. 24. a. & b. Quæ unio inita inter Græcos & Latinos . IV. 24. & 25. a. & b. Quomodo Græci conficiant Chrisma ? IV. 15. a. & b. Cur S. Gregorius Magnus formam Confirmationis non commemoret ? IV. 20. a. Græcorum formula , & ea quidem valida , est : *Signaculum doni Spiritus Sancti* . *ibid.* Forma Græcorum non habet sensum ambiguum . IV. 20. b. Quare & qualiter Clemens VIII. & Benedictus XIV. præceperint , ut a Græcis confirmati denuo confirmentur . *ibid. & seq.* An apud Græcos possint confirmare Sacerdotes simplices , non Episcopi ? *ibid.* Contra Græcos schismaticos , Waldenses , Hussitas , Lutherum , Kemnitium , Calvinum , Dallæum , & alios hæreticos probatur , ministrum ordinarium confirmationis esse Episcopum . IV. 21. b. Quod soli Episcopi sint ministri ordinarii Confirmationis , probatur ex Patribus Græcis & Latinis . *ibid. & seq.* Ut valida sit Confirmatio facta a Sacerdote simplici , in Ecclesia Latina requiritur summi Pontificis delegatio , & in Ecclesia Græca perantiqua , & universim recepta consuetudo , quam Papa approbet , aut saltem permittat . IV. 27. b. An non sufficiat delegatio facta ab Episcopo ? *ibid.* An Græci vel Latini omnium primi fidem in Bulgaria disseminarint ? . IV. 25. b. *& seq.* Nicolaus I. jussit de novo confirmari Bulgaros consignatos a Græcis per Photium missis . *ibid.* Innocentius III. prohibet Latinis Sacerdotibus inter Græcos degentibus , ne Confirmationem conferant , quod toleratur in Græcis . *Ibid.* Innocentius IV. Sacerdotibus Cypri , & Clemens VIII. Sacerdotibus Albaniæ , non autem omnibus Sacerdotibus Græcis interdixerunt administrationem Confirmationis . IV. 26. a. Quid desuper statuerit SS. Benedictus XIV. IVt 26. b. Græci in Confirmatione inungebant frontem , oculos , nares , os , aures , & pectus . IV. 40. b. Quam habeant hæ unctiones significationem ? juxta aliquos Græci etiam inungebant manus & pedes.

des. *ibid.* Contra Græcos probatur, Eucharistiam non esse institutam in fermentato. IV. 43. b. An Græci potius quam Latini imitentur mores Judæorum? IV. 53. b. *& seq.* Licet incertum sit, in quo tempore invaluerit apud Græcos fermentati usus, videtur tamen obtinuisse ante exortum Schisma Photianum. IV. 57. a. Secundum Scotum usus fermentati in Ecclesia Latina, & Græca ob Ebionæos introductus est, quorum hæresi oppressa Ecclesia Latina transiit ad azymos, Græca vero retinuit fermentum. *ibid.* Intolerabilis est abusus Græcorum miscendi sacro oleo species Sacramenti Eucharistiæ. IV. 59. a. Consecrare in azymo Romanæ Ecclesiæ non est vitio vertendum, quod tamen imperite quidam Græcorum faciunt. IV. 59. b. Major est convenientia rationis pro ritu Latinorum utentium azymo, quam Græcorum assumentium panem fermentatum. *ibid.* Falluntur, qui censent Græci apud Latinos commorantibus aut peregrinantibus fas esse consecrare azymum, & e contra Latinis apud Græcos fermentatum. IV. 60. a. Vino consecrando modicum naturalis aquæ perantiqua traditione, & Ecclesiæ præcepto debet infundi. IV. 61. a. Refutantur Armenii, qui solum vinum consecrabant. *ibid.* An etiam hoc fecerint Græci? *ibid.* Græci frigidam aquam miscent vino ante consecrationem, calidam post consecrationem. IV. 61. b. Græci complures docuerunt, non solum verbis Dominicis, verum etiam oratione & benedictione Sacerdotis consecrationem fieri. IV. 65. a. Probatur adversus Lutherum & Græcos, Christum non consecrasse, nec Sacerdotes modo consecrare per benedictionem antecedentem, ac gratiarum actionem, & preces subsequentes. IV. 65. b. & 66. a. & b. An Græci immediate post consecrationem respondeant *Amen*? IV. 69. b. *& seq.* Communionem esse necessariam de necessitate medii docent quidam Græci, Calviniani ac Novatores alii. IV. 97. b. Græci recentiores quidam, & alii docuerunt Communionem sub utraque specie fieri debere. IV. 101. a. Græci parvulis recens baptizatis dabant unam guttulam pretiosi sanguinis. IV. 102. b. Infirmis Græci dabant Communionem modo sub specie panis, modo sub specie vini pro diversitate infirmitatis. *ibid.* Etiam Græci in Missa præsanctificatorum assumunt solas species panis in die Parasceves. *ibid.* Apud Græcos communicabant sub una specie panis omnes illi, qui Ecclesiam adire non poterant. *ibid.* Infirmi in mortis articulo possunt communicare etiam non jejuni: item & parvuli, qui statim post Baptismum communicantur apud Græcos. IV. 108. b. Quid significet pœnitentia apud Latinos, & apud Græcos? IV. 131. b. Explicantur varia vocabula, quis Missa a Latinis & Græcis denotatur. IV. 123. a. & b. Algerus Græcos vocat Stercoranistas. IV. 90. a.

An apud Græcos olim fuerit in usu forma absolutionis deprecativa. IV. 200. a. & b. Harum Euchologium quantæ sit auctoritatis. IV. 201. b. An Sacerdos simplex in Ecclesia Græca possit solemni benedictione consecrare oleum infirmorum. IV. 236. a. & b. Qualiter administrarint Extremam Unctionem. IV. 237. b. An forma Græcorum in Extrema Unctione adhibita sit sufficiens. IV. 240. a. & b. *& seq.* Quot Sacerdotes adhibeant dando Extremam Unctionem. IV. 243. b. An Græci omnes pœnitentes etiam sanos inungebant. IV. 246. b. De ordine Græcorum. IV. 251. b. Quot Ordines admittant infra Diaconatum. IV. 265. a. & b. & 266. a. Apud Græcos Lectorum, & Cantorum idem est Ordo. IV. 256. b. An Exorcistatum, Acolythatum, & Ostiarium e numero Ordinum excludant. IV. 257. a. & b. An apud hos prima tonsura sit Ordo. IV. 260. b. An ordinatus apud Græcos, & transiens ad ritum Latinorum debeat suscipere Ordines a Græco Episcopo omissos. IV. 258. a. & b. An etiam primam tonsuram, si & hæc est prætermissa. IV. 260. b. Græci Subdiaconatum vocant Hypodiaconatum. IV. 266. b. Quale officium Subdiaconorum apud Græcos. *ibid.* An Græci post Subdiaconatus susceptionem possint inire matrimonium. IV. 267. b. Græci loco Evangelii tribuunt in Ordinatione Diacono flabellum. IV. 268. b. Quomodo ordinent Sacerdotes. IV. 271. b. Quam habeant materiam in ordinatione. IV. 282. b. *& seq.* An olim præcipue apud Græcos clerici ordinati sint per saltum. IV. 298. a. An Græci in Ordinatione Episcoporum, ac Presbyterorum utantur unctione. IV. 298. b. Quo vocabulo Græci exprimant Matrimonium. IV. 301. a. Græcis permittuntur contrahere matrimonium, si nondum susceperunt Hypodiaconatum. IV. 320. b. Græci, qui ducunt uxores post susceptos S. Ordines, qualiter puniantur. *ibid.* Græci non possunt celebrare, nisi antea per hebdomadam, aut saltem per triduum ab uxoribus abstinuerint. *ibid.*

Gramatica primo est tradita a Cadmo. II. 189. a.

Grassator. Vid. *Agressor*.

Gratia. Thomistarum sententia de gratia victrice explicatur. I. 105. a. An Angelus bonus fuerit præservatus per gratiam in se efficacem? I. 109. b. An Angelorum bonorum gratia fuerit victrix? *ibid.* An creatura innocens præter gratiam habitualem ad perseverantiam indigebat gratia actuali, aut prædeterminante? I. 110. a. Adrumetinorum Monacorum error circa gratiam, & liberum arbitrium. *ibid.* Eundem errorem docuerunt Semipelagiani. *ibid.* Gratia versatilis quæ? I. 109. b. Gratia quænam dicatur ab intrinseco efficax? quæ inefficax? & quæ sufficiens? I. 110. a. & 117. a. Gratia efficax est necessaria in statu naturæ lapsæ. I. 116. b. An etiam victrix? *ibid. & seq.* Gratia efficax non est qualitas mortua. I. 125. b. Prædestinatio ad gloriam est prior prædestinatione ad gratiam. I. 140. b. *& seq.* Quomodo gratia dividatur a Pelagio? I. 143. b.

Christus est Filius Patris non adoptione, & gratia, sed generatione. I. 191. a. *per tot. cap.* IX. Wolzogenius in hoc contrarias refutatur. I. 193. b. *per tot. cap.* X. An Angeli sint creati in gratia sanctificante & actuali. I. 249. a. *per tot. cap.* VII. Angeli meruerunt beatitudinem ex gratia Dei. I. 260. b. imago Dei etiam gratiarum munera complectitur. I. 306. a. Adam est productus cum gratia gratum faciente, sed hoc non est articulus fidei. *ibid. & seq.* Gratia actualis Adamo est collata, non tamen erat ei necessaria ad perseverandum gratia ab intrinseco efficax, & prædeterminans. I. 307. b. *& seq.* Gratia actualis Adæ collata consistebat in illuminatione mentis. I. 308. a. An gratia actualis Adamo fuerit necessaria. I. 309. b. Immortalitas Adæ fuit gratiæ beneficium. I. 311. b. *& seq.* Libertatem a peccato accipimus per gratiam. I. 313. a. sine gratia non potest refrænari pars inferiori rebellis. I. 325. b. *& seq. ac* 328. a. An possit Deus diligi sine gratia. I. 327. b. Vid. *Charitas*.

Putant hæretici, quod justificatus certo sciat, se non posse excludi a gloria, nec excidere a gratia. II. 277. b. An fides distinguatur a gratia sanctificante. II. 290. b. *ac* 312. a. An per peccatum non solum gratia, sed etiam fides amittatur. II. 290. a. *& seq.* Quilibet debet sperare gratiam, & gloriam. II. 315. a. Dilectio significat gratiam, benevolentiam, amicitiam. II. 319. a.

Gratia habitualis Christo non contulit secundarium effectum scilicet adoptionem. III. 86. a. An gratia, gloria, & perseverantia Angelorum sit ex merito Christi? III. 100. b. *& seq.* Nulla creatura etsi gratia, & meritis exornata potest exhibere Deo pro mortali peccato coæqualem satisfactionem. III. 125. b. Meritum de condigno provenit ex gratia habituali, & non ab opere in se spectato. III. 126. b.

Sacramentum non est nudum signum, quo a Gentilibus & Judæis discriminantur Catholici, sed est signum invisibilis gratiæ. III. 171. a. Sacramenta legis veteris conferebant sanctitatem, & gratiam, sed legalem duntaxat, unde dicta sunt *infirma*. *ibid.* Sacramenta novæ, & antiquæ legis significant Christum, & gratiam, sed hæc signa erant Christi venturi, illa vero Redemptionis peractæ. *ibid.* Quodlibet Sacramentum continet triplicem gratiam; unde signum est demonstrativum gratiæ præsentis, commemorativum præteritæ, & prænuntiativum futuræ. *ibid.* Sacramenta novæ legis sunt signa gratiæ, & sanctitatis efficientia: Sacramenta veteris legis gratiam prænuntiabat tantum tribuendo solam sanctitatem legalem. III. 171. b. Lutheri, Kemnitii, Calvini, Zwinglii, Anabaptistarum, Socinianorum definitio de Sacramento est mala, quia negant Sacramentum esse signum efficiens gratiæ, illud admittendo pro puro signo, *ibid. & seq.* An Sacramenta vet. Legis potuerint conferre gratiam Passione Christi nondum peracta? III. 175. a. Sacramentalia non tribuunt per se gratiam. III. 188. a. & b. Nec lotio pedum. III. 188. b. *tot. cap.* VI. Formæ Sacramentorum non excitant tantum ad fidem, sed vere Christi gratiam efficiunt. III. 197. b. *& seq.* Non requiritur ad gratiam in Sacramentis producendam, ut verba formæ intelligantur a suscipiente, unde Sacramenta non debent conferri in lingua vernacula. III. 198. a. & b. Ut Sacramenta conferant gratiam, non requiritur sanctitas Ministri. III. 205. b. *tot. cap.* XIV. Non requiritur in Ministro Sacramentorum, ut credat actionem, quam peragit, esse sacram, minus, ut credat, ea actione infundi gratiam, sed ut velit facere, quod facit Ecclesia. III. 213. a. & 225. a. Unde valet Baptismus a Pagano, Pelagio, Ario, Sociniano, Calvino, & Luthero collatus, etsi primus ignoret, reliqui negent, per Sacramenta conferri gratiam. III. 213. a. *& seq. usque ad cap.* XVII. Dummodo serio animo agant, & non modo irrisorio. *ibid.* In Ministro Sacramentorum non requiritur intentio producendi gratiam. III. 216. a. & b. Vid. *Sacramentorum effectus primus*. Deus est causa Principalis gratiæ, Sacramenta autem instrumentalis. III. 235. a. An physica, vel moralis? *ibid.* Quid sit causa physica & moralis? *ibid.* An directa, vel indirecta? an conditionalis? *ibid.* Gratia, quam Sacramenta causant, est habitualis, intrinseca, & inhærens. III. 237. b. An Sacramenta vivorum possint causare gratiam primam? *ibid.* An gratia Sacramentalis distinguatur ab habituali? *ibid.* Ceremoniæ non promovent gratiam, sed reverentiam excitant, ac devotionem augent. III. 243. b. Cur Baptismus dicatur gratia? III. 250. a. Baptismus ab hæretico collatus confert characterem, sed an tribuat gratiam? & quando parvulis, quando adultis? III. 302. b. Adulti sine fide interna, & cum peccati mortalis affectu suscipientes Baptismum recipiunt characterem, sed non gratiam: gratiam percipient, si deposito affectu peccati pœnitentiam egerint. III. 317. b.

An Apostoli per manum impositionem solam gratiam linguarum, & miraculorum contulerint sine gratia aliqua interna? IV. 4. a. & b. Eugenius IV. vocat instrumenta ordinum symbola munerum ab ordinandis exercendorum, Chrisma autem vocat Symbolum gratiæ. IV. 13. a. & b. & 14. a. Confirmationis effectus est duplex gratia & character IV. 33. a. Vid. *Confirmationis effectus*. Communicanti sub utraque specie non confertur amplior gratia, quam conferatur communicanti sub unica. IV. 103. a. Quam gratiam conferat Communio? IV. 110. b. Hæretici contritionem calumniantur tanquam hypocrisi, quæ non præparat ad gratiam, sed magis peccatorem facit. IV. 144. a. Sententia propugnans necessitatem charitatis initialis ad gratiam in Sacramento pœnitentiæ obtinenda nulla potest censura notari, quemadmodum nec opposita. IV. 144. b. Eadem sententia propugnans necessitatem charitatis initialis ad gratiam in Sacramento pœnitentiæ obtinendam est e diametro distinta a doctrina hæreticorum, quæ damnata est a Tridentini Patribus. IV. 145. b. *& seq.* Sententia, quod ad pœnitentiæ Sacramentum sufficiat attritio servilis, non est damnata in Tridentino. IV. 146. a. & b. Sententia ad gratiam in Sacramento consequendam exigens initialem charitatem ipsi Tridentino, S. Literis, Patribus, & rationi videtur esse conformis. IV. 148. a. Charitas necessaria ad gratiam in Sacramento pœnitentiæ obtinendam est amor charitatis, non spei solum, quo Deus diligitur ut nobis bonus. IV. 155. b. *& seq.* Quamvis spes non excludatur. IV. 156. a. Attritio pure servilis non excludit voluntatem peccandi, & sic non est sufficiens ad gratiam acquirendam sine charitate initiali. IV. 153. a. & b. Timor inferni non est præparatio sufficiens ad gratiam sine charitate initiali. IV. 148. a. *tot. cap.* V. & VI.

Gratia confertur per Ordinem. IV. 252. b. *& seq.* & 296. b. *& seq.* Etiam Episcopatus confert gratiam. IV. 273. a. & b. An hæc sit Sacramentalis. IV. 273. b. *& seq.* An gratia Sacramentalis percipiatur, si quis ordinetur ab Episcopo improbo. IV. 287. a. & 273. b.

Vid. *Charitas*. Gratiam actualem, & habitualem Bajus non distinguit. V. 86. b. Non aliam agnoscit, quam sanctificantem. V. 89. a. & 98. b. Aut si agnoscit actualem, ait

illam

illam facère ea munera, quæ juxta catholicos facit charitas habitualis. *ibid.* Tridentinum agnoscit gratiam actualem, vi cujus peccator ad gratiam sanctificantem disponitur. V. 89. b. An Bellarminus, Toletus, & Vasquez docuerint nullam tentationem vinci posse sine gratia. V. 87. a. An ab Arausicana Synodo, & Maldonato sit propugnata hæc propositio: *Liberum arbitrium sine gratia actuali non valet, nisi ad peccandum? ibid.* Vindicatur definitio gratiæ, quæ constituitur in illuminatione mentis, & in inspiratione charitatis. V. 110. a. Quomodo gratiam definiat S. Augustinus? V. 110. b. Laurentius Brancatus, Franciscus Macedo, Dionysius Petavius, Concilium Milevitanum, Stephanus Dechamps demonstrant gratiam ab Augustino constitui in inspiratione S. charitatis. *ibid.* Bajus ait, originalem justitiam, integritatem, immunitatem a morte &c. esse proprietates Adamo ante lapsum naturaliter debitas, ita ut gratia, sanctitas, & justitia respectu nostri sint dona supernaturalia post lapsum, quæ fuissent naturalia, si Adam non peccasset. V. 123. a. Hæc Baji opinio colligitur ex aliis ipsius propositionibus pariter damnatis. V. 126. a. *tot.* §. II. & III. Ac confirmatur ex propositione 35. Quesnellii. V. 128. b. *tot.* §. IV. Ex sententia Baji, Lutheri, Pelagii sequeretur, Angelum. & Adamum sine gratia supernaturali habuisse meritum vitæ æternæ, Deumque esse finem ultimum hominis solum naturalem. V. 124. a. Triplici sensu aliquid juxta Bajum dicitur naturale. V. 128. a. Quomodo secundum Bajum originalis justitia, gratia, sanctitas, & integritas fuerint dona naturalia. V. 136. b. Fontana affirmat, Quesnellium negasse in statu innocentiæ gratiam supernaturalem. V. 128. b. Henricus de Bissy S. R. E. Card. quid senserit de sensu propositionum Quesnelli circa gratiam Adami? V. 129. a. Merita prima Adami secundum Bajum fuerunt humana, juxta Augustinianos ex arbitrio quidem, sed auxilio gratiæ supernaturalis derivata sunt. V. 130. a. Gavardi tenet, in nullo statu Deum diligi posse tanquam Auctorem naturæ super omnia sine gratia supernaturali. V. 139. a. Berti docet, Adamo, & Angelis gratiam proprie dictam collatam esse. V. 141. a. *tot.* §. V. Bellelli nullibi dona gratiarum inter naturæ proprietates connumerat. V. 143. b. *tot.* §. II. Bellelli gratiam sanctificantem in statu innocentiæ ad meritum vitæ æternæ necessariam esse docet. V. 144. a. *tot.* §. III. Bellelli agnovit gratiam, & alia dona supernaturalia in prima Angelorum, & Adami conditione. *ibid. tot.* §. IV. Juxta Bajum nec Adamus supernaturalibus habitibus fidei, spei, & charitatis donatus fuit, nec egebat gratia supernaturali ad servandam legem, & consequendam beatitudinem. V. 135. b. *Coroll.* I. contrarium docent Augustiniani. *ibid. Coroll.* II. & 132. a. *tot.* §. VII. *item* V. 140. b. §. III. & IV. Bellelli docuit, dona Adæ collata fuisse gratiam proprie dictam. V. 144. b. *tot.* §. V. Bellelli docet, Angelos, & Adamum sine gratia supernaturali non potuisse legem servare, aut beatitudinem consequi. V. 144. a. In quo sensu gratia Angelorum, & Adami possit dici naturalis? V. 147. a. An creaturæ rationali debeatur gratia, & media alia necessaria supposita gratuita elevatione ad visionem Dei intuitivam? V. 150. a. Vasquez docuit, Deum a nobis non posse diligi amore amicitiæ sine gratiæ moventis auxilio nec in statu naturæ innocentis, nec in statu naturæ lapsæ. V. 157. a. Nec ut finis naturalis, nec ut finis supernaturalis. *ibid.* Idem sentiunt & alii? *ibid. & seq.* Augustiniani docent, Deum nec ut auctorem naturæ posse diligi sine gratia ab hominibus post lapsum Adæ. V. 158. a. Idem docent & alii de eadem charitate Dei, ut auctoris naturæ. *ibid. & seq.* An homo in nullo statu possit totam legem implere, & omnia vitare peccata sine gratia? V. 159. a. Sententia Augustiniana, quod ad opera moralia ex omni parte bona requiratur auxilium gratiæ supernaturalis, non potest affici censura. V. 159. b. Possunt Infideles aliqua opera bona exercere cum gratiæ actualis auxilio. *ibid.* Baji propositio 28. & 29. damnata nullum opus bonum admittit sine fide perfecta, & gratia sanctificante. V. 161. b. *& seq.* Bajus putat, liberum arbitrium sine habituali gratia nil valere, nisi ad peccandum. *ibid.* Augustiniani ad opus bonum requirunt gratiam, non justificantem, sed actualem, ac moventem ad justificationem. V. 162. a. Toletus, & Bellarminus ajunt, damnatam propositionem 29. Baji, quia putabat omne opus bonum conferre gratiam sanctificantem. *ibid.* Bajus docuit, opera, quæ fiunt sine gratia sanctificante, esse vitiata a noxia cupiditate, & ideo peccata. V. 161. b. *& seq.* opera Infidelium, quæ fiunt sine fide imperfecta, ac gratia actuali, perraro evadunt peccati maculam. V. 168. b. Solvuntur objectiones Anonymi contra necessitatem gratiæ ad actum charitatis Dei prætensam. V. 171. a. Contra sententiam de operibus Infidelium. V. 171. b. contra liberum arbitrium. V. 173. a. Contra fidem, spem, & timorem sine charitate elicitos. V. 174. Contra expositionem textus: *Sive manducatis, sive bibitis, &c.* V. 174. b. Contra præceptum referendi omnia opera in Deum. V. 175. a. Berti non tenet sententiam Baji in materia de libero arbitrio, ejusque viribus, si est sine gratia. V. 181. b. Quid Berti sentiat de gratia? V. 182. a. An Bellelli docuerit, Deum posse coli viribus naturalibus sine gratia. V. 184. a. §. I.

Gratia non omnis est efficax. VI. 73. a. Sed habet gradus suos. *ibid.* Quid sit gratia efficax, seu *adjutorium quo*? Quid gratia inefficax, *seu adjutorium sine quo non*? *ibid.* An gratia sufficiens sit idem, ac gratia efficax? VI. 78. b. Gratia sufficiens efficax est respectu actuum, ad quos datur juxta Congruistas, & Thomistas. VI. 89. a. An gratia efficax a sufficiente distinguatur entitative? VI. 90. a. Thomistæ, & Augustiniani conveniunt in explicandis gradibus gratiæ. *ibid.* b. Berti definitio gratiæ, quod sit *Illustratio mentis, & inspiratio S. Dilectionis*. Purgatur ab errore Jansenii demonstrando, eam desumi ex S. Augustino, & Dionysio Petavio. VI. b. 69. *& seq.* Propositio hæc Berti: *Gratia efficax est victrix delectatio, sive charitas, quæ superat contrariam cupiditatem*, non ex Jansenio, sed S. Augustino est desumpta. VI. 70. a. *& seq.* Idem sentiunt Molinistæ cum Stephano Dechamps. *ibid.* b. Congruistæ cum Vasquesio. *ibid.* b. Bellarminus. VI. 71. a. Antonius Massoulié Thomista *ibid.* Reginaldus. *ibid.* Franciscus Macedo. VI. 72. a. Brancatus de Laurea. *ibid.* Augustiniani omnes. VI. 73. a. Berti sententia, quod gratia modo sit efficax, modo inefficax, & habeat gradus suos, non est Jansenianа, sed ex S. Augustino, Norisio, & Macedo exscripta. *ibid. & seq.* Jansenii erroris character duplex est: unus in statu naturæ lapsæ, seu post lapsum Adami non agnoscere libertatem indifferentiæ: secundus vero negare aliud gratiæ adjutorium, præter gratiam efficacem, seu cum effectu conjunctam. VI. 80. a. Idem non admittit gratiam sufficientem. *ibid.* b. Jansenii hæresis, in iis, quæ ad gratiam, & liberum arbitrium attinent, a Calvini parum, vel nihil differt. VI. 81. b. Negavit æque Jansenius, ac Calvinus gratiam sufficientem. VI. 81. a. Quomodo a prima Jansenii propositione distent Augustiniani, & Thomistæ, qui dicunt, auxilia sufficientia non dari singulis, ac ad potentiam proxime expeditam requiri gratiam efficacem? VI. 85. b. Jansenianum non est dicere, justos habere gratiam sufficientem servandi præcepta, sed non semper efficacem. VI. 84. b. Quomodo præcepta possint servari ab homine, cum impleri nequeant sine gratia? VI. 85. b. *& seq.* An iis præcepta sint observatu impossibilia, quibus negatur gratia sufficiens? VI. 86. a. Quod justi semper habeant gratiam sufficientem servandi præcepta, non autem semper efficacem, docet Norisius. VI. 86. b. Tenentque Thomistæ. VI. 87. a. Jansenii propositio secunda, tertia, & quarta negant gratiam sufficientem distinctam ab efficaci, & nolunt admittere cum gratia efficaci stare libertatem indifferentiæ. VI. 88. a. Augustinianos, & Thomistas admittere gratiam sufficientem distinctam ab efficaci, probatur ex Norisio, & Macedo. *ibid.* Jansenius gratiam sufficientem in sensu Molinistarum, & Thomistarum rejicit tanquam inutilem, ac perniciosam. VI. 88. b. In quo sensu Jansenius admiserit gratiam parvam? *ibid.* Quomodo in sententia de gratia sufficiente, & efficaci Augustiniani, & Thomistæ differant a Jansenio? VI. 89. a. & b. Augustiniani in explicanda gratia efficace, & sufficiente conveniunt cum Thomistis. VI. 89. b. Stante gratia efficaci consentiet voluntas, quin tollatur libertas arbitrii. VI. 90. a. & b. Qualiter Augustiniani in doctrina de gratia efficaci differant ab Ægidianis? VI. 73. a. Berti, & Bellelli doctrina, quod gratia efficax sit reponenda in delectatione victrici, quæ superat minores gradus concupiscentiæ, Catholica est, non Jansenianа. VI. 74. a. Idemque docuerunt Norisius, Macedo. *ibid. & seq.* Ægidiani. VI. 74. b. Petrus Manso. *ibid. & seq.* Gonzalez de Albenda. VI. 75. a. Ulterius gratiam habere gradus, fatentur Graveson. *ibid.* Massoulié. *ibid.* b. Cui doctrinæ favet S. Thomas. *ibid.* Etiam Congruistæ debent Berti concedere gratiam relative efficacem, seu talem, quæ habeat gradus. VI. 77. a. Quomodo sententia Augustinianorum, & Congruistarum differant circa definitionem gratiæ efficacis? *ibid.* Quod Berti sententia, quæ negat, esse in homine lapso potentiam proxime expeditam sine gratia efficaci ad opus supernaturale, non sit obnoxia erori Jansenii, probatur ex Norisio. *ibid.* b. Macedo. VI. 78. a. Bellarmino. *ibid.* b. Didaco Alvarez. *ibid.* An, & in quo sensu Berti neget dari gratiam sufficientem? VI. 79. a. Quod id non faciat in sensu Jansenii, probatur ex Tournelio. *ibid.* Francisco Cumel. *ibid.* Brancato de Laurea. VI. 79. b. Ex Francisco Macedo. *bidi.* Ac Academia Lovaniensi. VI. 79. b. *& seq.* & 155. a. Berti contra Jansenium admisit libertatem indifferentiæ. VI. 82. a. Quomodo Berti liberum arbitrium conciliet cum gratia? *ibid.* Berti ostendit, doctrinam suam de libertate esse desumptam ex S. Thoma. *ibid.* Quale requiratur judicium rationis ad libertatem? *ibid.* Quomodo S. Thomas explicet libertatem? VI. 82. a. Regula libertatem conciliandi cum gratia. VI. 83. b. Tam pro statu innocentiæ, quam naturæ lapsæ ad recte agendum necessariam putant Thomistæ gratiam ab intrinseco efficacem. VI. 72. a. SS. Angelis datam esse gratiam efficacem, omnes fatentur Thomistæ. *ibid.* Quæ differentia inter gratiam Adamo, & Angelis in statu innocentiæ datam, & gratiam homini post lapsum concessam? *ibid.* Thomistæ constituunt gratiam efficacem in victrice delectatione. *ibid.* Jansenius vi primæ propositionis ait, inductam fuisse per peccatum Adami necessitatem peccandi, & e contra per gratiam Christi necessitatem bene operandi. VI. 85. a. An etiam amentes, parvuli in utero materno decedentes, Infideles, excæcati habeant gratiam sufficientem? VI. 92. a. & b. An gratiæ efficaci libere, vel necessario homo assentiatur? VI. 96. a. *& seq.* Quid desuper sentiat Jansenius, quid Berti? *ibid.* Qui defendunt gratiam per se efficacem nequeunt admittere æquilibrium libertatis. VI. 97. b. Æquilibrium libertatis pro statu naturæ lapsæ admittens sentit cum Pelagianis. VI. 98. a. Ac negat peccatum originale. *ibid.* Æquilibrium libertatis tanquam figmentum rejicitur a Bellarmino, Vasquez, & centum Episcopis Galliarum in acceptatione Constitutionis *Unigenitus*. *ibid.* b. *& seq.* Jansenii propositio quinta damnata est, quia asserebat, Christum pro reprobis, & iis, qui æternam salutem non consequuntur, non esse mortuum. a Christo pro omnibus reprobis sufficientia remedia non esse præparata, nec dari in Christo voluntatem generalem salvandi omnes. VI. 91. a. Berti e contra docet cum Catholicis, Christum pro omnibus esse mortuum, pro omnibus omnino hominibus instituisse Sacramenta, ac remedia præparasse: remedia tamen, & gratias præparatas non omnibus actu applicari. *ibid.* b. *& seq.* Idem docuit Lemosius *ibid.* Gonet. VI. 92. b. Dominicus Bannes. *ibid. & seq.* Objectiones Anonymi contra Augustinianos, quod Jansenium in doctrina de gratia sequantur, solvuntur. VI. 99. b. *& seq. tot.* §. VIII. Catholici doctores omnes conveniunt, quod omnibus omnino hominibus gratia sufficiens sit præparata: dissident vero in hoc: an omnibus hominibus dentur, & applicentur actu remedia sufficientia? VI. 93. a. & b. Prius est dogma fidei: alterum placitum Scholarum. VI. 94. b. Non est Jansenianum dicere, gratia præveniens consistit in delectatione indeliberata. VI. 100. b. Omnis gratia etiam parva & sufficiens excitat quidem, ac movet voluntatem, non tamen semper efficit illum effectum, cujus producendi veram confert potentiam. VI. 106. a. & b. Solvuntur objectionns Anonymi contra gradus concupiscentiæ, & gratiæ allatæ.

VI. 106. b. An sit Jansenianum dicere, gratiam sufficientem non dare potentiam proxime expeditam operandi effectum? VI. 107. b. A Berti, & Augustinianis non docetur, quod interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ nunquam resistatur eo sensu, quo docetur idem a Jansenianis. VI. 106. a. *& seqq.* Augustiniani agnoscunt cum gratia efficaci, seu delectatione victrice veram dissentiendi potentiam. VI. 109. a. & b. Semipelagianus probabiliter admisisse gratiam internam ad initium fidei, dici potest sine timore censuræ. VI. 109. b. *& seq.* Apertissimæ fallitatis convincitur, qui dicit, in Scriptis Berti negari, gratiam sufficientem esse distinctam ab efficaci. VI. 116. a. *tot.* §. II. Aperte constat, Berti defendere, libertatem indifferentiæ stare cum gratia non tantum sufficiente, sed etiam efficaci, & victrice. VI. 116. b. *tot.* §. IV. Non est Jansenianum, gratiam statuere in delectatione indeliberata. VI. 118. b. Berti sententia comprobatur, quod non sit necessaria ad imputationem peccati præsens, & actualis divinæ gratiæ inspiratio. VI. 121. a. Ostendit Berti, se non negare gratiam vere sufficientem. VI. 122. b. *& seq. tot.* §. VII. *&* VIII. Nec convenire cum Jansenio in explicanda gratia efficaci, sufficiente, ac parva. *ibid.* Non male gratia sufficiens a Berti vocatur inefficax. VI. 126. b. Berti se defendit contra Anonymum, quod admiserit omnibus hominibus præparari sufficientia remedia, & gratias tam internas, quam externas. VI. 130. a. Ostendit Berti ad voluntatem antecedentem Dei salvandi omnes homines non pertinere, dare omnibus remedia, & gratias sufficientes, sed præparare. VI. 131. a. *& seq.* Apparet ex opere Berti eum admisisse, dari reprobis gratias sufficientes. VI. 134. b. Bellelli nullibi docuit, delectationem victricem, seu gratiam efficacem inferre libero arbitrio necessitatem antecedentem. VI. 135. b. *tot.* §. I. Bellelli docet, gratiam sufficientem omnibus esse præparatam hominibus, etiam Infidelibus, & peccatoribus. VI. 136. a. & b. Secundum Bellelli omnes habent gratiam orandi pro gratia sufficiente. VI. 137. a. An Tridentinum sess. 6. cap. 5. can. 8. loquatur de gratia sufficiente, vel efficace? VI. 144. b. Quomodo Bellelli explicet illud: *Sine gratia homo non potest operari bonum?* VI. 141. a. In quo sensu Bellelli vocet gratiam sufficientem gratiam parvam? VI. 142. b. Anonymus criminatur, Bellellium male uti exemplo oculorum in explicanda gratia. VI. 141. a. Quomodo Bellelli docuerit, non posse resisti gratiæ efficaci? VI. 143. b. *& seq.* Bellellio non nocet, quod doceat, esse difficultatem conciliandi gratiam cum libertate. VI. 147. b. Bellelli non negat gratiam sufficientem. VI. 158. b. *& seq.* Bellelli non docuit, gratiæ efficaci resisti non posse. VI. 159. b. An dicat, primam gratiam esse fidem inchoatam? VI. 160. a. Bajus circa gratiam Angelorum, & Adami, undecim habet propositiones; quis sit harum sensus? & quomodo eædem doctrina Augustinianorum refutentur? VI. 169. a. & b. Ostenditur contra Bajum, integritatem, justitiam, & immortalitatem fuisse dona gratiæ supernaturalia. *ibid.* Bajus negat, ad opera bona requiri gratiam habitualem. VI. 171. b. *& seq.* Bajus docet, omne bonum opus mereri gratiam sanctificantem, hominem justificari sine gratia per solam obedientiam mandatorum: longe aliter scribunt Augustiniani. VI. 172. b. *& seq.* Examinantur propositiones Quesnellii de gratia datæ, & oppugnantur. VI. 177. b. Item propositiones de gratia Adamo, & Angelis concessa. VI. 180. b. *& seq.*

Circa hanc hæresim docuit Origenes. II. 27. b. *& seq.* Quod gratia detur secundum merita nostra, docuit Origenes. II. 27. a. Quas gratias agnoverit, & admiserit Pelagius. II. 30. b. & 33. b. *& seq.* Christi gratia mentem illuminat, & voluntatem adjuvat per inspirationem sanctæ dilectionis. II. 33. b. *& seq.* Pelagius admittit gratiam remissivam peccati, & quidem internam, non solius extrinsecæ imputationis. II. 36. a. *& seq.* Non autem agnoscit gratiam adjuvantem ad vitanda peccata. *ibid.* b. Idem asserebat, quod homo acquirat gratiam remissivam peccati secundum merita. *Ibid.* Vide *Adam*.

Gratia actualis quid sit, II. 37. b. *tot. cap.* VII. Actualis gratia etiam requiritur ad actus supernaturales. II. 37. a, & b. Etiam justi indigent gratia actuali. *ibid.* An & Adam eadem indigebat. *ibid.* Potius consistit in delectatione quam illuminatione. *ibid.* An gratia Dei consistat in motione quadam. II. 38. b. An gratia sit qualitas. II. 39. a. An gratia actualis sit ipsa voluntas, & beneplacitum Dei. II. 38. a. Quid sit gratia gratis data, & gratia gratum faciens. II. 39. b. Quid sit gratia præveniens, & subsequens. *ibid.* An a præveniente distinguatur operans vel excitans. I. 40. a. An a subsequente differat cooperans & adjuvans. *ibid.* Quid sit gratia congrua. *ibid.* Quid sit gratia sufficiens & efficax. *ibid.* An omnis gratia sit gratia sufficiens. *ibid.* Gratia actualis, seclusa quacumque injustitia ex parte Dei, aliquibus conceditur, aliquibus vero negatur. II. 146. *usque ad* 149.

Gratia efficax. Quanta sit necessitas delectationis victricis seu gratiæ efficacis. II. 40. a. Hanc S. Augustinus vocat adjutorium *quo. ibid.* b. Sine gratia efficaci nil boni operatur liberum arbitrium. *ibid.* Error Jansenii de gratia. *ibid.* Gratia efficax est delectatio victrix. *ibid. & seq.* Quid sit gratia medicinalis. *ibid.* per gratiam efficacem vincit voluntas concupiscentias malas. II. 40. b. Gratia habet gradus, ita ut modo sit efficax, modo sufficiens. II. 40. a. & 41. b. *& seq.* Et hoc fit secundum beneplacitum divinum. II. 42. a. Quomodo timor Domini sit gratia, cum omnis gratia sit charitas. II. 42. b. An detur gratia ab intrinseco efficax. II. 44. a. *& seq.* An gratiæ efficacia dependeat a consensu arbitrii nostri. *ibid.* b. In quo consistat gratia efficax in sensu Congruistarum. *ibid. & seq.* An gratia efficax consistat in cumulo gratiarum. II. 45. a. Cur Deus uni det gratiam efficacem & non alteri. II. 48. b. *& seq.* Gratia efficax justis aliquando deest, ut vitent minima quædam peccata. II. 105. a. Illis aliquando subtrahitur gratia efficax ad perseverandum. *ibid.* Illis volentibus servare divina præcepta, semper adest gratia orationis, per quam impetrare possunt gratiam efficacem. *ibid.* Non omnibus justis aliquando Deus præbet gratiam robustam, atque effectricem, & cur. II. 106. a. In quo sit constituenda gratia efficax. II. 141. a. & b. Gratia efficax nunquam injicit vinculum necessitatis humanæ voluntati. II. 108. a. & b. Quomodo cum ipsa concilietur libertas. *ibid.* Vide *Languetius*. An Adam & Angeli habuerint gratiam efficacem. II. 44. a. & 49. b. An gratia efficax sit æque necessaria homini innocenti, ac lapso. II. 49. a. *& seq.* Molinæ sententia rejicitur, quam tradidit de gratia efficaci. II. 44. a. *per tot. cap.* IX. *&* 53. a. *& seq.* Quæ pericula ejus sententia subierit. II. 51. b. *& seq.* Quo anno eam sparserit, quibus censuris sit affecta. *ibid.* Sententia S. Augustini de gratia efficaci non est obnoxia errori Jansenii. II. 42. a. & 51. b. Gratiam ab intrinseco efficacem dari probatur. II. 43. a. *& seq.* Objectiones contrariæ solvuntur. II. 53. a. *tot. cap.* XI. Quomodo intelligendum illud, *Facienti, quod est in se, Deus non denegat gratiam*. II. 55. b. *tot. cap.* XII. An homo per opera naturalia possit promereri gratiam supernaturalem de congruo. *ibid.* An per eadem homo se possit disponere ad gratiam. *ibid.* An facta prædestinatione per gratiam inutiles sint hortationes, & correctiones. II. 59. a. An gratia efficax tollat libertatem. II. 42. b. Ac item 50. a. *item* 53. a. *& seq. pariter* 60. b.

Gratiæ necessitas. An initium fidei sit ex nobis sine gratiæ præventeris auxilio. II. 27. b. & 56. a. *item* 59. a. *& seq. pariter* 60. b. *denique* 67. a. *tot. Cap.* IV. Quomodo fides sit primus effectus gratiæ. II. 68. b. An Semipelagiani nullam gratiam interiorem necessariam dixerint ad initium fidei. II. 65. b. *tot. cap. V.* & 95. b. Quid desuper sentiat Jansenius. II. 68. b. Idem docuit, impossibile esse servare præcepta divina sine gratia victrice. II. 87. b. An homini justo desit gratia, sine qua aliqua præcepta Dei sunt servatu impossibilia. II. 90. b. Propositio Jansenianа est, gratiæ Dei interiori in statu naturæ lapsæ nunquam resisti. II. 93. a. Cui opponitur S. Augustinus. *ibid.* Gratia efficax amplius explicatur. II. 93. b. & 97. b. *& seq.* An gratia sufficiens in sensu Thomistarum sit vere sufficiens. II. 94. b. *& seq.* An veritas quædam naturalis speculativa, vel practica possit cognosci sine gratia supernaturali. II. 115. a. *& seq. tot. cap.* I. An etiam omnes veritates naturales *collective* sumptæ. *ibid.* b. An opera Infidelium, & impiorum ex defectu status gratiæ sint mera peccata. II. 116. b. *& seq.* Qualis gratia Infideli sit necessaria ad non peccandum. II. 117. b. *& seq.* Non datur perfecta virtus sine gratia. *ibid.* Nec Infidelis sine gratia potest virtutem exercere. *ibid. & seq.* An ad opus moraliter bonum requiratur gratia. II. 118. b. *tot. cap.* III. Quomodo in materia hac differant Doctores Catholici a Novatoribus. II. 119. a. Quid in eadem sentiat Vasquesius. *ibid.* Gratia congrua explicatur. *ibid.* Ostenditur gratiæ actualis necessitas ad servanda præcepta Decalogi. II. 122. a. *tot. cap. IV.* Non possumus Deum diligere super omnia sine gratia. *ibid.* b. *& seq.* Nec proximum. II. 123. b. An sine gratia Deus posset diligi super omnia in statu naturæ puræ. II. 124. a. Propositiones Baji de gratia, Vid. *Bajus*. Gratia Christi est necessaria ad vitandum peccatum, & tentationes vincendas. II. 126. b. *tot. cap.* V. Imo etiam ad omnia peccata venialia. II. 127. a. *tot. cap.* VI. An hoc etiam procedat de B. Virgine. II. 128. a. Et de S. Joanne Baptista. *ibid.* a. Donum perseverantiæ est gratia specialis. II. 128. b. *tot. cap.* VII. Gratia, qua ad perseverandum indiguit primus homo, longe differt ab illa, qua opus habent homines post lapsum. I. 311. a.

Gratia sufficiens quid sit, & in quo sensu a Berti accipiatur. II. 139. b. & 140. a. Est eadem ac gratia excitans. *ibid.* An sit constituenda in actibus indeliberatis intellectus, & voluntatis. II. 140. b. Quid sint isti actus intellectus, & voluntatis. *ibid. & seq.* Auxilium sufficiens in ordine ad actum, cujus excitat cogitationem aliquam; & desiderium, comparate ad ipsam cogitationem, piumque desiderium, est efficax. II. 142. b. & 143. a. Gratiam sufficientem esse donum Dei, & excedere naturæ ordinem, probatur contra Pelagianos &c. II. 143. b. An spectata Christi redemptione omnibus conferatur. II. 146. 147. & 148. a. & 150. a. & b. An juste redargui possint peccatores, quibus denegatur sufficiens auxilium, sine quo e peccatorum suorum cœno consurgere nequeunt, imo ne cogitare. II. 150. b. & 151. a. & b. An gratia sufficiens omnibus detur. II. 131. a. *tot. cap.* VIII. Gratia sufficiens omnibus præparatur. II. 132. a. Quod eam præparatam omnes recipiant non est de fide. II. 132. a. *& seq.* Ad imputationem peccati non est necessaria actualis inspiratio divinæ gratiæ. *ibid.* b. *& seq.* An homini possit imputari peccatum sine gratia sufficiente. *ibid.* An meritum. *ibid.* Quid sit gratia orationis, & an omnibus detur. II. 131. b. Cuilibet fideli adest gratia orationis, ut possit impetrare auxilium sufficiens ad servanda mandata. II. 133. b. Non item Infideli. *ibid.* Nullus habet potentiam orandi conjunctam cum actu sine gratia efficaci. *ibid. & seq.* Gratia sufficiens subinde denegatur ob humanum demeritum. II. 134. a. *& seq.* An parvuli sine Baptismo decedentes habeant gratiam sufficientem. II. 131. b. *& seq.* An Infideles. *ibid. & seq.* An obdurati. II. 135. b. *& seq.* Non Deus, sed peccator est causa, cur ipsi subtrahatur gratia sufficiens. II. 136. a. *& seq.* Quid sit gratia creata, & increata. II. 137. a. An illis, quibus denegatur gratia sufficiens, præcepta Dei revera dici queant impossibilia. II. 151. b. & 152. a. & b. Quænam spes salutis maneat illis, quibus justissimo Dei judicio subtrahitur. II. 152. b. An ad vitandam censuram secundæ Jansenianæ propositionis necessum sit affirmare gratiam illam, cui in statu naturæ lapsæ reluctatur liberum hominis arbitrium, esse *revera sufficientem*. II. 106. b. & 107. a. & b. & 108. a. Quid intelligatur nomine gratiæ sufficientis in sensu Grammaticali. II. 106. b. Quid in sensu Theologico. *ibid.* & 107. a. Cur appelletur sufficiens. II. 107. a. Quomodo appelletur sufficiens, si, ut explicatur a Thomistis, cum illa tantum, absque gratia efficaci, homo numquam bene operatur. II. 107. a. & b. An ex hoc recte inferatur gratiam sufficientem esse inutilem. *ibid.* b. Quo pacto distinguatur ab efficaci. *ibid. & seq.* Vide *Languetius*. An peccata ex defectu gratiæ sufficientis commissa possint imputari ad culpam. II. 138. a. Quodnam sit discrimen inter viatores, & damnatos a gratia alienos. II. 139. b.

Gratia sanctificans quid sit. II. 153. a. *& seq.* Pelagius non negavit gratiam sanctificantem; sed eam in sensu Catholico non admisit. II. 36. a. *& seq.* Pelagius voluit, ut parvuli baptizentur ad obtinendam gratiam sanctificantem. *ibid.* Quomodo conferatur. II. 153. a. *& seq.* Per eam nobis communicatur Spiritus S. *ibid.* b. An gratia sanctificans distinguatur a charitate. II. 154. a. Lutherani docent, eam con-

conferri per ſolam remiſſionem peccatorum, II. 155. a. Calviniſtæ vero eandem conſtituunt in imputatione juſtitiæ Chriſti. *ibid.* Juſtificatur impius per gratiam & charitatem, quæ in cordibus per Spiritum S. diffunditur & eis inhæret, *ibid. & ſeq.* An gratia ſanctificans vere deleat, vel ſolum tegat peccata. II. 157. a. *tot. cap.* III. An Deus poſſit remittere peccata ſine gratia. II. 158. a. An gratia habitualis, & peccatum poſſint ſimul ſtare. *ibid.* Quomodo adulti ad gratiam ſanctificantem diſponantur. II. 158. b. *tot. cap.* IV. Gratia ſanctificans non obtinetur per ſolam fidem. II. 159. b. *tot. cap.* V. Hæc gratia facit opera de *condigno* meritoria. II. 163. b. & 165. b. *& ſeq. item* II. 166. b. Quomodo vita æterna ſit merces, & gratia. II. 164. b. An opus ſit a nobis, quod ſine gratia facere non poſſumus. II. 164. a. & b. Qualiter opus meritorium ſit factum auxilio gratiæ prævenientis. II. 165. b. Opera, quæ præcedunt gratiam ſanctificantem, ſunt meritoria *de congruo*. II. 166. b. *& ſeq.* Opera autem ſubſequentia ſunt meritoria *de condigno*. II. 167. a. *& ſeq.* Initium gratiæ ſanctificantis non poſſumus promereri. II. 168. b. *& ſeq.* Bene vero illius augmentum. *ibid.* Perſeverantiam in gratia ſanctificante etiam ſolum ad tempus *de condigno* non poſſumus promereri. *ibid.* Uti nec reparationem poſt lapſum. *ibid.* Minus poſſumus promereri perſeverantiam finalem in gratia ſanctificante. II. 169. a. Quare de condigno poſſimus promereri vitam æternam, & cur non perſeverantiam finalem. *ibid.* An perſeverantia finalis nec de congruo poſſit cadere ſub meritum. *ibid.* Juſti poſſunt aliis obtinere de congruo gratiam ſanctificantem. *ibid. & ſeq.* Quas proprietates ei tribuant hæretici. *ibid.* b. An ea poſſit amitti. II. 169. b. Nullus homo ſine ſpeciali revelatione habet certitudinem fidei, quod ſit in gratia ſanctificante. II. 171. b. An homo poſſit deſuper habere certitudinem ſpei. *ibid. & ſeq.* Quinam habuerint revelationem, quod ſit in gratia ſanctificante. *ibid. & ſeq.* Gratia ſanctificans non eſt æqualis in omnibus juſtis. II. 172. b. Gratia ſanctificans, ſeu habitualis, nunquam ſubtrahitur hominibus, niſi per peccatum mortale ipſi prius deſinquant. II. 104. b. An de hac gratia locutum ſit Tridentinum Concilium, dum ait: *Deus namque ſua gratia ſemel juſtificatos non deſerit, niſi ab eis prius deſeratur. ibid.*

Gratianus eſt compilator Juris Canonici. II. 217. a. Qualem habeant auctoritatem decretales Gratiani. II. 218. a. *& ſeq.* Quas partes habeat decretum Gratiani. II. 218. b.

Probatur ex Gratiano neceſſitas confeſſionis. IV. 174. b. Cum ſolutione objectionum. *ibid.*

Gratis. Quomodo gratis ſimus reconciliati Deo, cum Chriſtus pretium obtulerit? III. 108. a. *&* b. *&* 116. a. An ſententia, quæ negat Deum gratis condonare peccata, repugnet, & obſcuret miſericordiam Dei? III. 117. a. *&* b.

Gratuitus. An prædeſtinatio ad gloriam ſit gratuita? I. 141. b. *& ſeq.* Quid de hoc ſentiat S. Auguſtinus? I. 143. b. Argumenta Petavii contra gratuitam prædeſtinationem ſolvuntur. I. 154. a.

Graveſon. Berti, & Bellelli doctrina, quod gratia efficax ſit reponenda in delectatione victrici, quæ ſuperat minores gradus concupiſcentiæ, Catholica eſt, non Janſeniana. VI. 74. a. Idque docuit Graveſon. VI. 75. a. *&* b.

Gravis poteſt fieri ob circumſtantias materia in ſe levis. II. 208. a. Vid. *Mortalis*.

Gregorius Magnus (*S.*). An precibus Gregorii Magni Trajanus ſit revocatus ab inferis. I. 266. b. S. Gregorius M. in Reges, alioſque temerantes Privilegia conceſſa Monaſterio Sueſſionenſi S. Medardi, Eccleſiæ S. Martini, & Xenodochio Auguſtodunenſi, pœnas irrogat ſpirituales, ac temporales. II. 345. b. An hæc Privilegia ſint ſuppoſititia, aut ſaltem interpolata. *ibid.*

An inchoaverit benedictionem cinerum? III. 246. b. Trinam immerſionem circa annum ſexcenteſimum mutarunt Hiſpani in unam immerſionem ob ſectam Arianorum approbante S. Gregorio M. III. 265. b. Epiſtola de una immerſione eſt opus genuinum S. Gregorii. *ibid. & ſeq.*

Cur Gregorius M. formam Confirmationis non memoret? IV. 20. a. Græcorum formula, & ea quidem valida, eſt: *Signaculum doni Spiritus S. ibid.* Præter Epiſcopum etiam ſimplex Sacerdos poteſt ex diſpenſatione extraordinaria conferre Sacramentum Confirmationis. IV. 24. a. Id probatur ex Concilio Florentino contra Herminier. *ibid.* Item ex Tridentino, & S. Gregorio M. *ibid.* a. *&* b. Qualem formam Conſecrationis præſcribant Gregorius M. Miſſale Romanorum, Ambroſii, Indorum? IV. 65. b.

Quale judicium ſit ferendum de Canone Gregoriano. IV. 220. b. *& ſeq.*

Gregorius (*S.*) *Nyſſenus* an fuerit adſperſus fuligine hæreſeos Armenorum. I. 75. b.

Gregorius Thaumaturgus (*S.*) an invitus, & abſens ſit ordinatus. IV. 294. a. *&* 295. a.

Gregorius II. An excommunicaverit Leonem Iſaurum, atque prohibuerit ne ab Italis eidem Imperatori ſolverentur vectigalia. II. 347. b. *&* 348. b. *&* 357. b. Quid ad eundem Imperatorem ſcripſerit. II. 354. a.

Gregorius V. An ſanctionem ediderit, ut eligatur Romanorum Imperator per ſeptem Germaniæ Principes. II. 348. a. *&* 349. b.

Gregorius VII. (*S.*) juſte excommunicavit Henricum IV. Imperatorem. II. 211. a. Illum depoſuit. II. 342. b. *&* 349. b. *&* 350. a. Multi Epiſcopi orthodoxi culparunt hanc depoſitionem. II. 349. b. Varia de eo judicia. *ibid.* Nullus Romanorum Pontificum ante ipſum ſententiam depoſitionis protulit in Principes laicos. II. 357. a. Quas ærumnas paſſus ſit poſt hanc depoſitionis ſententiam, quibus confectus extremum diem obiit. II. 357. b. Pejora tamen evenerunt Henrico II. II. 358. b.

Gregorius IX. Quas partes habeant decretales illius? II. 218. b.

Gregorius XIII. damnavit Bajum. II. 88. b.

Conceſſit Patribus Societatis Jeſu licentiam conferendi Confirmationem in India. IV. 25. a.

Grimanus defenditur ab errore circa prædeſtinationem. I. 165. a.

Grotius negat Divinitatem, & Incarnationem Chriſti. II. 275. a. Quid ſenſerit de Chriſto Redemptore? III. 104. a. *tot. cap.* II.

Baptiſmus, & luſtrationes Judæorum ſumere originem ex moribus Gentium, tenet Grotius. III. 251. b. Expoſitio illius: *ex aqua, & Spiritu S.* a Grotio facta reprobatur. III. 262. a.

Grunnius an etiam vocetur Rufinus. II. 28. b.

Guberno. Deus providentia ſua gubernat etiam creaturas minimas, & abjectiſſimas. I. 131. a. *& ſeq.*

Guido Carmelita. Quid dicendum de ejus opinione, quod Eccleſia Armenica non recipiat Sacramentum Confirmationis? IV. 7. b. & 8. a.

Guillelmus Pariſienſis quam ſententiam de Miniſtro Sacramenti Matrimonii docuerit. IV. 329. a.

Guimenius (*Amadeus*) quid de Probabiliſmo ſenſerit. II. 264. b.

Guttur. Olim etiam in gutture dabatur Extrema Unctio. IV. 237. a.

Gyneceum qualis fuerit locus pro pœnitentia publica. IV. 221. a.

H

H *Abitualis* fides quid? II. 290. b. Vid. *Fides*.

Habitualis gratia quid ſit. II. 153. a. *& ſeq.* Pelagius non negavit gratiam habitualem, ſed eam in ſenſu catholicorum non admiſit. II. 36. a. *& ſeq.* Pelagius voluit, ut parvuli baptizarentur ad obtinendam gratiam habitualem. *ibid.* Quomodo conferatur. II. 153. a. Per eam nobis communicatur Spiritus S. II. 153. b. An gratia habitualis diſtinguatur a charitate. II. 154. a. Lutherani docent, eam conferri per ſolam remiſſionem peccatorum. II. 155. a. Calviniſtæ vero eamdem conſtituunt in imputatione juſtitiæ Chriſti. *ibid.* Juſtificatur impius per gratiam & charitatem, quæ in cordibus per Spiritum S. diffunditur, & eis inhæret. *ibid. & ſeq.* An gratia habitualis vere deleat, vel ſolum tegat peccata. II. 157. a. *tot. cap.* III. An gratia habitualis, & peccatum ſimul ſtare poſſint. II. 158. a. Quomodo adulti ad gratiam habitualem diſponantur. *ibid.* b. *tot. cap.* IV. Gratia habitualis non obtinetur per ſolam fidem. II. 159. b. *tot. cap.* V. Hæc gratia facit opera *de condigno* meritoria. II. 163. b. *ac* 165. b. *& ſeq.* Opera, quæ præcedunt gratiam habitualem, ſunt meritoria *de congruo*. II. 166. b. *& ſeq.* Opera autem ſubſequentia habent meritum *de condigno*. II. 167. a. *& ſeq.* Initium gratiæ habitualis non poſſumus promereri. II. 168. b. *& ſeq.* Bene vero illius augmentum. *ibid.* Perſeverantiam in gratia habituali etiam ſolum ad tempus de condigno non poſſumus promereri. *ibid.* Uti nec reparationem illius poſt lapſum. *ibid.* Minus poſſumus promereri perſeverantiam finalem in gratia habituali. II. 169. a. Quare de condigno poſſimus promereri vitam æternam, non item perſeverantiam finalem. *ibid.* An perſeverantia finalis nec de congruo poſſit obtineri. *ibid.* Juſti poſſunt aliis promereri gratiam habitualem de congruo. *ibid. & ſeq.* Poteſt amitti. II. 169. b. Quas proprietates in ea exigant heterodoxi. *ibid.* Nullus homo ſine ſpeciali revelatione habet certitudinem fidei, quod ſit in gratia habituali. II. 171. b. An homo poſſit deſuper habere certitudinem ſpei. *ibid.* Quinam habuerint revelationem, quod ſit in gratia habituali. *ibid. & ſeq.* Gratia habitualis non eſt æqualis in omnibus juſtis. II. 172. b. Vid. *Charitas*, vel, *Gratia*.

Habitualis intentio. Vid. *Intentio*. An gratia habitualis diſtinguatur a Sacramentali. III. 237. b. Vid. *Gratia*.

Habitudo. Non eſt in Chriſto una voluntas *habitudine*, ſed duæ *naturales*. III. 44. b. *&* 45. a.

Habitus quid ſit. I. 10. a.

Qualis fuerit habitus publice pœnitentium. IV. 220. a. *&* b. An habitus fidei, & ſpei amittantur per peccatum, & quomodo per pœnitentiam reſtituantur. IV. 225. a. De ſitu, & habitu Confeſſarii, ac pœnitentis. IV. 227. a.

Hadrianus I. Papa. Hic a Diaconatu ad Pontificatum adſcendit. IV. 265. b.

Hæreditas. Ob hanc non licuit viro uxorem ſumere ex alia tribu, quam ſua. III. 99. b.

Hæreſis. In lectione SS. PP. quid obſervandum, ſi videntur in hæreſim deflectere? I. 73. b.

Peccato infidelitatis, & hæreſis deletur fides habitualis. II. 290. b. & 312. a. & b. Hæreſes ut plurimum per traditionem ſunt refutatæ. II. 299. a.

An Papa poſſit in hæreſim incidere, & damnari a Concilio generali? III. 46. b.

Lateranenſe Concilium abſolvit Petrum Lombardum Magiſtrum Sententiarum de hæreſi accuſatum. III. 184. b. *& ſeq.* An mutatio formæ Sacramentorum de ſe accidentalis fiat ſubſtantialis, ſi mutans vult inducere hæreſim? III. 201. b. Miniſtri impietas aut hæreſis non obeſt valori Baptiſmi. III. 303. b.

Hæreſis mentalis non eſt caſus reſervatus. IV. 194. b. An Vicarius Epiſcopi poſſit abſolvere ab hæreſi. IV. 195. a. An valeat ordinatio facta ab Epiſcopo in hæreſim lapſo. IV. 273. b. *&* 286. a. *& ſeq.* Vid. *Hæreticus*. Sub Regimine Eduardi Regis Angliæ omnes ferme hæreſes Londini erexerunt ſynagogas. IV. 291. b. Ob hanc poteſt fieri divortium. IV. 336. b.

Nec ſanctiſſimi viri tolerarunt notam, ac calumniam hæreſis ipſis imputatam. VI. 120. a.

Hæreticus. Varia Hæretici ſpargunt convicia in Theologiam Scholaſticam. I. 2. b. Et cur id faciant? I. 3. a. Quæ dicatur propoſitio hæretica? I. 11. a.

Adverſus hos oſtenditur Trinitas Perſonarum ex Veteri Teſtamento. I. 174. b. *per tot. cap.* I. Idem Myſterium contra eoſdem probatur ex novo Teſtamento. I. 179. a. *per tot. cap.* III. & IV.

Novatores hæretici conſtituunt peccatum originale in concupiſcentia ipſa. II. 11. a. Quas conditiones requirant hæretici ad opus meritorium. II. 163. b. Quas proprietates attribuant gratiæ ſanctificanti. II. 169. b.

Clericus hæreticus factus amittit privilegium Canonis. II. 222. a. Quid dicendum de S. Cypriano statuente iterationem Baptismi Hæreticorum. II. 255. b. Hæretici non habent actus internos Religionis, fidem, spem, & charitatem. II. 277. b. Putant justificatum certo scire, se a gloria excludi non posse, nec excidere a gratia. *ibid.* Nec habent actus externos Religionis. *ibid.* Reprobant orationem Dominicam, *ibid.* Missæ sacrificium, templa, cultum Sanctorum. *ibid.* Hæreticorum sectæ fiunt detestabiles ex vaticiniis. *ibid. & seq.* De horum miraculis. II. 278. a. Horum sectæ variæ rejiciuntur. *ibid.* Apud hos nequit esse vera Ecclesia catholica, II. 285. a. Non est Scriptura adeo manifesta, ut ipsi putant, ut sola sufficiat ad omnes controversias dijudicandas sine auctoritate Ecclesiæ. II. 292. a. *& seq. tot. cap.* III. & IV. Negant traditiones. II. 297. b. Refutantur. *ibid. & seq.* Nequeunt sua dogmata probare sine traditione. II. 299. a. Vera fides non manet in hæretico. II. 312. b. *& seq.* In hæretico est fides materialis, ac naturalis, non formalis, ac supernaturalis. II. 313. a. Unde proveniat hæreticorum inconstantia, & variatio in fide. *ibid.* An hæreticus negato uno articulo totam fidem amittat. *ibid. & seq.* In hæreticis non potest esse vera fiducia, aut spes. II. 314. b. Vid. *Hæresis*.

Hæretici Melchisedeciani putant, Melchisedech esse virtutem Christo superiorem. III. 94. a. Horum hæreticorum quis sit auctor? *ibid.* Refutantur. *ibid.* a. & b. Christi Redemptionem despiciunt, ac varie impugnant. III. 97. a. & b. Vid. *Christi satisfactio*.

Nomen Sacramenti eliminare volunt hæretici substituto nomine *Signi*, aut *Symboli*. III. 169. a. Sed illud manutenetur. *ibid.* Hæretici interdum unum, interdum duo, quandoque tria, aut quatuor admittunt Sacramenta: communiter duo Baptismum, & Cœnam. III. 184. a. Hæretici falso dicunt, S. Augustinum solum duo agnoscere Sacramenta. III. 186. a. Hæretici in dignitate non distinguunt Sacramenta. III. 191. b. Et cur? *ibid.* Hæretici negant, aliqua Sacramenta esse a Christo instituta sive mediate, sive immediate, excepto Baptismo, & Eucharistia. III. 194. a. Aliqui hæretici putant, verba in collatione Sacramentorum non proferri per modum formæ, sed per modum concionis ad excitandam fidem. III. 196. a. Ex illo hæreticorum: *Sola fides justificat*: plurimi errores prodierunt. III. 197. b. Non sola fides justificat, sed Sacramenta gratiam conferunt, quod negant hæretici. *ibid. & seq.* Extra casum necessitatis non licet petere Sacramenta a Ministro hæretico. III. 210. b. Quæ Sacramenta possint peti in casu necessitatis a Ministro hæretico? *ibid.* Qualis sit necessitas? *ibid.* Hæretici, ut Calvinus, Lutherus, Kemnitius &c. negant, requiri in Ministro Sacramentorum intentionem, quia Sacramentorum virtus non dependet ab intentione Ministri, sed a fide suscipientium, quæ sola justificat. III. 211. b. *& seq.* Refutantur. III. 212. a. Valide hæreticus baptizat, etsi non credat, per Baptismum tribui gratiam, dummodo velit facere, quod facit Ecclesia. III. 213. a. *tot. cap.* XVI. Ac serio animo agat, & non modo irrisorio. *ibid.* Calumniæ hæreticorum, præcipue Philippi Melanchthonis, Calvini, & Vossii, volentium solam fidem justificare, coercentur. III. 229. a. In materia, quod Sacramenta novæ & vet. legis habeant eandem vim, S. Augustinus non favet hæreticis. III. 229. b. Juxta Hereticos Novatores Character Sacramentalis est figmentum scholasticum. III. 238. a. Impugnantur. *ibid.* Cæremoniæ approbantur ex confessione hæreticorum. III. 242. b. Quantum sit peccatum contemnere cæremonias? III. 243. a. Non ausi sunt Melanchthon, Œcolampadius, & Confessio Augustana cum aliis hæreticis negare, crimen esse, non servare cæremonias. III. 243. b. Cur Ecclesia in Canticis, & aliis ritibus utatur lingua Latina? III. 245. a. Hæretici inaniter id reprehendunt ex eo, quod lingua Latina a paucis intelligatur. *ibid.* Baptismus dicitur sigillum fidei ob invocationem SS. Trinitatis, & professionem Incarnationis Dominicæ, non vero ob singularem confidentiam hæreticorum. III. 251. a. Quamplures sunt Baptismi formæ ab hæreticis confictæ, quæ tollunt Sacramenti veritatem. III. 270. a. Quidam omittunt invocationem SS. Trinitatis. *ibid.* Zwinglius, & Lutherus rejiciunt formam tanquam quid essentiale Baptismi. III. 270. b. Idem faciunt & reliqui Novatores. *ibid.* Num impii, & hæretici valide baptizent? III. 284. b. Permulti hæretici Baptismum repetere consueverunt. *ibid.* Quidam vetères, ut Agrippinus, & Tertullianus voluerunt, hæreticos a Catholicis esse rebaptizandos. III. 285. a. & b. Idem docuerunt Firmilianus, & Cyprianus. III. 285. b. *& seq.* Decreto Stephani probatum non fuit Baptisma omnium hæreticorum, sed consecratum verbis Evangelicis, id est, in nomine SS. Trinitatis collatum. III. 292. b. Non est certum, quod Cyprianus, & Firmilianus a propria de rebaptizandis hæreticis sententia recesserint. III. 295. a. Præter Nicænum Canonem multæ aliæ Ecclesiasticæ definitiones probarunt Baptisma hæreticorum sub invocatione SS. Trinitatis collatum. III. 302. a. Baptismus ab hæretico collatus confert characterem, sed an tribuat gratiam? & quando parvulis, quando adultis? III. 302. b. Valet Baptismus datus ab hæretico sub nomine Trinitatis. *ibid.* Quomodo baptizati ab hæretico Christum induant? III. 304. a. Quid agendum, si ad Ecclesiam redeat hæreticus? an baptizetur? III. 305. b. Salmasius, Vitringa, & Phereponus hæretici recentiores negant esse antiquam ab Apostolis desumptam consuetudinem Pædobaptismi, sed omnes esse baptizatos ætate jam adulta. III. 306. a. & b. Solvuntur objectiones hæreticorum, quod parvuli ante usum rationis non sint baptizandi. III. 307. b. *& seq.* Ecclesia olim prohibuit collationem Baptismi solemnis in die Epiphaniæ. III. 317. a. Hæretici & Schismatici Martyrio non possunt coronari, etsi mortem subeant ob aliquam virtutem fidei. III. 324. b.

Revertens recipiebatur olim etiam per manuum impositionem, aut unctionem Chrismatis. IV. 2. a. Quinam Hæretici negent, Confirmationem esse Sacramentum? IV. 2. b. & 3. a. Refutantur. IV. 3. a. & b. Cyprianus non laudatur, quod docuerit iterandum Baptisma collatum ab hæretico. IV. 7. a. & b. Contra Græcos, Schismaticos, Waldenses, Hussitas, Lutherum, Kemnitium, Calvinum, Dallæum, & alios hæreticos probatur, ministrum ordinarium Confirmationis esse Episcopum. IV. 21. b. Hæreticis resipiscentibus Sacramentum Confirmationis non confert absque pœnitentia, vel contritione primam gratiam. IV. 34. b. Morinus in hoc contrarius refutatur. *ibid.* Obex Baptismi, quem peccatores & Hæretici ponunt, in tali casu suscipiendo Baptismum, non tollitur per Confirmationem sine pœnitentia. *ibid.* In Confirmatione imprimi characterem negant hæretici, ac Armenopolus, Nicolaus Cabasila, & alii. IV. 33. b. Refutantur. IV. 35. a. Impositio manus, per quam olim hæretici recipiebantur in Ecclesiam, non erat repetitio Sacramenti Confirmationis. IV. 35. b. Sirmondus, Maldonatus, Morinus contrarium sentientes refutantur. *ibid.* Idem dic, si redeuntibus adhibita fuit Chrismatio *ibid.* Unctio, & manus impositio non fuit confirmatoria, sed reconciliatoria in signum pœnitentiæ. IV. 36. a. Nec S. Augustinus, nec S. Cyprianus affirmavere, reconciliandos venientes ab hæresi per iteratum Sacramentum Confirmationis. IV. 37. b. An S. Cyprianus docuerit in hæresi baptizatos esse rebaptizandos? IV. 38. a. Hæretici culpant salutationem, quæ fit S. Chrismati in feria V. hebdomadæ Majoris ab Episcopo & Sacerdotibus. IV. 39. b. Hæc salutatio est ceremonia vetustissima, minime adoratio absoluta. *ibid.* Ostenditur, quod salutatio etiam possit fieri rei inanimatæ. *ibid.* Sententia Calvini, quod Eucharistiæ Sacramentum consistat in sumptione Sacramentali, est hæretica. IV. 43. a. Quod in Eucharistia præsens sit Sanguis & Corpus Christi habetur ex concordia Patrum, quam mirantur ipsi hæretici. IV. 84. a. Impugnatur asserta ab hæreticis consubstantiatio, sive impanatio. IV. 86. a. *tot. cap.* X. In Eucharistia non manet panis & vini substantia, sed vi consecrationis in substantiam Corporis & Sanguinis Christi convertitur, adeoque admittenda est transubstantiatio. *ibid. tot. cap.* X. Solvuntur sophismata hæreticorum volentium, præceptam, & necessariam esse Communionem sub utraque specie. IV. 104. a. *& seq.* Hæretici non bene probant, Missam & sacrificium esse ab hominibus instituta, quia orationes, & ritus ab hominibus additi sunt. IV. 115. b. Quod Missa sit Sacrificium latreuticum & eucharisticum, admittunt Novatores hæretici, sed propitiatorium, & impetratorium negant. IV. 118. a. Hæretici negant, ad pœnitentiam requiri, ut peccata compensentur aliqua satisfactione, sed sufficere fiduciam in Christum. IV. 131. b. Refutantur. *ibid. & seq.* Hæretici tenent, ad pœnitentiam aliud non requiri, quam melioris vitæ propositum; unde pœnitentiæ vocabulo rejecto nominant resipiscentiam. IV. 131. b. Refutantur. *ibid. & seq.* Solvuntur objectiones hæreticorum volentium e numero Sacramentorum excludere pœnitentiam. IV. 134. b. *& seq.* Sacramentum pœnitentiæ distinctum est a Baptismo. IV. 135. a. Solvuntur objectiones hæreticorum huic propositioni contrariæ. IV. 135. b. *& seq.* Hæretici contritionem calumniantur, tanquam hypocrisin, quæ non præparat ad gratiam, sed magis peccatorem facit. IV. 144. a. Hæretici rejiciunt omnem contritionem, & putant peccatum, si non procedat ex charitate perfecta expellente terrorem. *ibid.* Eadem sententia propugnans necessitatem charitatis initialis ad gratiam in Sacramento pœnitentiæ obtinendam est e diametro distincta a doctrina hæreticorum, quæ damnata est a Tridentini Patribus. IV. 145. b. Sententia, quod ad pœnitentiæ Sacramentum sufficiat attritio servilis, non est damnata in Tridentino. IV. 146. a. & b. Missas privatas calumniantur Novatores hæretici, easque quæstus causa introductas asserunt Confessionis Augustanæ compilatores. IV. 119. b. Impie & sacrilege hæretici unam tantum Missam communem reprobatis cæteris commendant. IV. 120. b. Frustra calumniantur hæretici multitudinem Missarum pravo fine inductam. *ibid.* Solvuntur objectiones hæreticorum volentium, Missam privatam sine fidelium communione non posse esse licitam. IV. 121. a. & b. An Ecclesia sit polluta, si eam consecret Episcopus excommunicatus, aut si excommunicatus in ea celebret, aut si eadem ab hæreticis occupata sit? IV. 126. a.

Hi confessionem Sacramentalem rejiciunt ut legem gravissimam, ac tyrannicam. IV. 165. a. Et quinam hi sint. *ibid.* Aliqui calumniantur eam ab Ecclesia introductam. *ibid.* Hæretici criminantes, confessionem auricularem ab Innocentio III. esse primitus inculcatam, refutantur. IV. 166. b. & 170. b. *& seq.* Confessionis necessitas probatur testimonio ipsorum hæreticorum. IV. 170. a. & b. Contra hæreticos probatur necessitas confitendi omnia peccata mortalia, quorum memoria habetur. IV. 177. b. *& seq.* Probatur contra hæreticos, confessioni publicæ semper esse præmissam secretam. IV. 179. a. & b. Quomodo Hæretici explicent illud: *Quæcumque solveritis* &c. IV. 190. b. Refutantur. *ibid.* Hæretici ad fidem conversi an publicam pœnitentiam subire debuerint. IV. 223. a. Hæretici posteriores negant, extremam unctionem esse Sacramentum. IV. 228. b. Hæretici laicis, imo & fœminis munia Ecclesiastica tribuunt. IV. 252. a. In quo constituant potestatem Ecclesiasticam. *ibid.* Putant septem primos Diaconos non fuisse ordinatos, sed tantum Eleemosynarios &c. IV. 268. b. Refutantur. *ibid.* Repelluntur hæretici putantes, per verbum *Presbyter* intelligi solum Seniores, non autem Sacerdotes Sacramentali Ordine a laicis discretos. IV. 271. b. Plures Hæretici oppugnant Hierarchiam Ecclesiasticam nullam concedendo præeminentiam Episcopis supra Presbyteros. IV. 276. b. Sed repelluntur. *ibid. & seq.* Vid. *Hæresis*. Hæretici valide baptizant. IV. 289. b. An S. Cyprianus, S. Basilius, & Firmilianus docuerint iteranda Sacramenta Ordinis & Baptismi collata ab Episcopo Hæretico. IV. 289. a. & b. Quale judicium ferendum de ordinationibus factis ab hæreticis Angliæ Præsulibus. IV. 291. b. *tot. cap.* XV. Vid. *Anglia*. Qualiter differant matrimonia hæreticorum, & Christianorum. IV. 306. a. An etiam Matrimonia hæreticorum, & Infidelium sint Sacramentum. *ibid.* Matrimonium Christiani cum hæretica validum est, sed illicitum. IV. 324. b. *& seq.* Cur illud ut validum toleretur ab Ecclesia. IV. 325. a. Quando possit permitti. *ibid.* Quid desuper resolverit SS. Benedictus XIV. IV. 326. a. & b. Plures hæretici putant, antiquos Patres, qui plures ducebant uxores, peccasse in legem naturæ. IV. 331. a. Contra hos probatur, Patres fuisse immunes a culpa. IV. 331. b. *& seq.*

Halitus. Ex halitu leonis natos feles, docent Mahumetani. II. 272. a.
Halma significat in Scriptura Virginem. III. 27. a.
Hamel (*Joannes Baptista Du-*) ait, concupiscentiam esse in se malam. V. 133. a.
Hamelmannus (*Hermannus*) dixit, Communionem fieri debere sub utraque specie. IV. 101. a.
Hasmonæus. An imperium tenentibus Hasmonæis defecerit Sceptrum de domo Juda? III. 2. a. An sint prognati ex tribu Juda? *ibid.* Vel tribu Levi? *ibid.*
Hastilndium prohibetur Christianis. II. 336. b.
Hebdomadæ. Quid significent candelæ extinctæ in hebdomada majori. II. 313. a.
Quomodo sint numerandæ hebdomadæ in prophetia Dnnielis? III. 6. b. *& seq.* Demonstratur hebdomadarum Danielis initium, & finis. III. 9. a. *tot. cap.* V. & VI. Daniel prædixit occidendum Christum in medio hebdomadæ. LXX. III. 156. b. Quando hæ incipiant? *ibid.*
Hebræus. Hebræi non sunt causa vel origo Idololatriæ. I. 31. b.
Quomodo Hebræi interpretentur vaticinium Jacob? III. 1. b. *& seq.* An nomen Judæ possit extendi ad universam gentem Hebræorum? III. 2. a. Habuerunt duos Magistratus Ecclesiasticum, & politicum. III. 2. b. In Vaticinio Jacob vox *virga* non significat Hebræorum afflictionem, & tyrannorum super eos potestatem, sed auctoritatem regiam. III. 2. a. & b. & 4. a. Hebræorum commenta solvuntur allata contra vaticinium Jacob. III. 4. a. *tot. cap.* II. An adhuc duret aliquid regnum ipsorum? III. 5. a. Contra hos probatur ex Vaticinio Danielis jam advenisse Messiam. III. 6. b. *tot. cap.* IV. Textus Hebræorum in prophetia Danielis non discrepat a Latino. *ibid. & seq.* Sæpius, sed irrito conatu tentarunt reædificare templum. III. 7. b. Eorum Chronologia in numerandi hebdomadis Danielis refutatur. III. 16. a. *tot. cap.* VI. Contra Hebræos probatur advenisse Christum ex Deuteronomio. III. 17. a. Ex Daniele. III. 17. b. *& seq.* Ex Michæa. III. 18. a. Ex Aggæo. *ibid.* a. & b. Quid dicendum de templis Hebræorum? III. 18. b. Ante cujus templi eversionem Messias venerit? *ibid.* Error Judæorum de Messia. III. 19. a. Solvuntur eorum objectiones, quod Christus non sit verus Messias. III. 19. b. *& seq.* Contra hos probatur, adventum Messiæ non esse dilatum ob peccata hominum. III. 20. a. Item, Christum vera patrasse miracula. *ibid.* Eorum error de nomine Jesu rejicitur. *ibid.* Testimonium Josephi Flavii Hebræi de Christo est autographum. III. 20. b. *tot. cap.* IX. Probatur contra hos, quod Christus ex Virgine sine virili semine natus sit. III. 27. a. *& seq. ac* 29. a. *&* b. Contra Hebræos probatur, Christum accepisse Damasci spolia, & Regum obsequia. III. 145. b. Computus lunaris Romanorum, & Hebræorum. III. 159. b. Christus flagellatus est more Romanorum, non Hebræorum. III. 162. a. Vid. *Judæus*.
Hebraicus. Lingua Hebraica est Theologo perutilis. I. 12. b. Vid. *Judæus*. Chronotaxis Hebraica est retinenda. I. 290. a.
Quis sit auctor legis Hebraicæ. II. 182. b. Vid. *Moyses*. Varia dogmata populi Hebraici per Pharisæos introducta. II. 183. a. Ut de lotione immundi, de pietate, quam constituebant in ornatu exteriori, & decimis. *ibid.* Cur lex Hebraica non sit data pro omnibus, cur præceperit cruenta holocausta, cur abstinentiam ab animalibus immundis. II. 183. b. An permiserit odium inimicorum. II. 184. a. Quid tenuerint Hebraici de juramento. *ibid.* An Moyses fuerit Hebræus. II. 188. a. A quibus cibis populus Hebraicus debeat abstinere. *ibid.* b. An huic prohibita omnia sculptilia, & similitudines. II. 190. b. In observando Sabbato Hebraicus populus est superstitiosus. II. 191. b. Cur huic prohibiti certi cibi. II. 193. b. Cur porcus. *ibid. & seq.* De Paschate. II. 194. a. Item de aliis Sacrificiis. II. 194. b. *& seq.* Per horum sacrificia signatur Christus, & idololatria retunditur. *ibid.* Quando hujus populi præcepta legalia sint abrogata, & quando facta mortifera. II. 195. a. *& seq.* An populus Hebraicus habuerit asylum. II. 116. b. Leges civiles antiquæ dantur in lege Hebraica. II. 221. a. Hebraicus populus confitetur Deum unum. II. 281. a. Contra errorem Hebraicum per nomen Jesu profitemur advenisse Salvatorem. *ibid.* b. An in Hebraico possit esse fides materialis, ac naturalis. II. 313. a.
Hebron. An ibi sepultus sit primus homo. I. 296. a. & 323. a.
Heli. An hic, vel Jacob, vel uterque sit Pater S. Josephi? III. 32. b. An nomina *Heli*, *Joachim*, & *Eliakim* sit solum unum nomen? III. 33. b.
Heliopolitanus an fuerit Moyses. II. 188. a.
Helvidius docuit, quod B. Virgo post Christum ex semine Joseph alios peperit filios. III. 27. a. Refutatur. III. 28. b. *& seq.*
Hemerobaptista. Qualis error Pharisæorum, & Hemerobaptistarum circa Baptismum? III. 249. b. Hemerobaptistæ quotidie se abluebant non adhibita forma, sed per modum lustrationum Pharisæorum. III. 284. b. Cælicolæ Mosaicos ritus, & Baptismum retinebant, & approbabant Anabaptismum: quomodo vocetur Cælicola novi apud Donatistas Baptismi institutor? *ibid. & seq.*
Henoch an Divini Numinis perspicua contemplatione fruatur. I. 81. b. Vid. *Enoch*.
Henricus IV. Imperator juste fuit excommunicatus a S. Gregorio VII. II. 211. a. An recte fuerit Imperio privatus auctoritate Romani Pontificis, in ejus locum substituto Rodulpho. II. 341. b. & 349. b. & 350. a. Quæ illi evenerint postea. II. 358. b.
Henricus IV. Rex Galliarum quo argumento fuerit conversus ad fidem catholicam? II. 272. b. Fuit occisus a Francisco Ravalliaco. II. 356. b.
Henricus VIII. Rex Angliæ. Vid. *Anglia*.
Heracleonita quam unctionem admiserit. IV. 232. b.
Heraclius favebat Monothelitis. III. 44. a.
Heraclitus in quo sensu possit dici Christianus? II. 276. b.
Heribaldus, ac Rabanus ab hæresi Stercoraria eximuntur. IV. 90. b. & 91. a.
Hermannus Archiepiscopus Coloniensis antequam ad Lutheranos defecisset, quid de Ministro Sacramenti Matrimonii senserit. IV. 329. a. & b.
Hermannus, deposito a Gregorio VII. Henrico, Imperator electus, *Rex alliorum* vocitabatur, & cur. II. 357. a.
Hermas. An hujus liber sit apocryphus. I. 184. a.
Hermenegildus (*S.*) laudatur, quod non receperit communionem ab Episcopo Ariano. III. 211. a.
Hermeneutæ idem sunt ac interpretes. IV. 265. b.
Hermianus. Seleuciani, vel Hermiani pro aqua adhibuerunt ignem propter verba: *Ille vos baptizabat Spiritu S. & igni*. III. 260. b.
Herminier (*Nicolaus L°*). Præter Episcopum etiam simplex Sacerdos potest ex dispensatione, vel facultate extraordinaria conferre Sacramentum Confirmationis. IV. 24. a. *& seq.* Id probatur ex Concilio Florentino contra Herminier. *ibid.* Item ex Tridentino, & S. Gregorio M. *ibid.*
Herminier ait, concupiscentiam in se esse malam. V. 133. a.
Hermogenes damnatur primo fidei articulo, dum adstruit duo principia Deum, & materiam. II. 281. a.
Herodes Rex, sub cujus regimine natus est Jesus, non fuit Judæus, sed alienigena. III. 135. a. & b. An fuerit Ascalonita, an vero Idumæus? *ibid.* b. Objectiones, quod Herodes fuerit Judæus, solvuntur. III. 136. b. Epocha Herodiana duplex est distinguenda: prima, quo anno sit salutatus Rex: altera, quo anno Regnum consecutus? III. 137. a. Quo anno ab eo sit capta Jerosolyma? *ibid.* a. & b. Quando mortuus? III. 137. b. De eclipsi ante mortem ipsius facta. *ibid.* Quot annis Herodes vixerit? III. 139. a. & b. An Sceptrum de domo Juda defecerit tempore Herodis? III. 2. a. *tot. cap.* I. II. & III.
Herodes quando inceperit regnare. I. 290. b.
Herodotus. Ejus error de circumcisione manifestatur. III. 176. b. Herodoti testimonium depravatum ab illis qui defendunt Artaxersem regnasse cum Patre. III. 12. a.
Hesiodus. Fabula Hesiodi. I. 284. a.
Hiemantes. Quinam publice pœnitentes fuerint dicti hiemantes. IV. 220. b.
Hieracitus. Waldenses, Petrobrussiani, Carhari, & Anabaptistæ negant, infantes posse baptizari ante usum rationis. III. 306. a. An idem senserint Tertullianus, & Hieraciti? *ibid.*
Hierachita negans carnis resurrectionem refutatur. II. 285. b.
Hierarcha. Etiam primarii Hierarchæ crediderunt, Christum assumpsisse corpus incorruptibile. III. 35. a. Vid. *Hierax*.
Hierarchia. Datur in Ecclesia triumphante Hierarchia Angelorum: in militante Hierarchia Clericorum: in inferno non datur Hierarchia. I. 268. b. *tot. cap.* XVIII. Quot in Hierarchia cælesti sint ordines Angelorum. *ibid. & seq.* Quot sint Hierarchiæ Angelorum. I. 269. a. An omnes Angeli cujuscumque Hierarchiæ mittantur? I. 269. b.
An opus de Ecclesiastica Hierarchia sit partus S. Dionysii Areopagitæ? IV. 7. a. & b.
Hierarchia Ecclesiastica Divina ordinatione instituta. IV. 266. a. A pluribus hæreticis nullam supra Presbyteros Episcopi præeminentiam concedentibus oppugnatur. IV. 276. b. Sed eadem defenditur. *ibid. & seq.* Quibus membris constet Hierarchia Ecclesiastica. *ibid.*
Hierax aut *Hierarcha* credidit Melchisedech esse Spiritum S. III. 94. a. Refutatur. *ibid.* a. & b.
Hieronymus (*S.*) non præluxit errori Palamitarum circa visionem Dei. I. 73. b. Quid de Millenariis scribat. I. 88. b.
An ab eo Prologus in Epistolas Canonicas sit compositus. I. 181. a. An neget ignem infernalem fore perpetuum. I. 265. b. *& seq.*
Qualem habuerit disputationem cum S. Augustino circa materiam, quando legalia abrogata, & quando facta mortifera. II. 195. b. Defenditur in materia de traditione contra Basnagium. II. 364. a.
An docuerit cum Origene, Christum etiam pro Angelis, & Astris mortuum? III. 129. b.
An Epistola ad Rusticum Narbonensem sit opus S. Hieronymi? IV. 17. a.
S. Hieronymus aperte affirmat Episcoporum supra Presbyteros præeminentiam, dignitatem & potestatem. IV. 278. a. & 281. b.
Hilarius (*S.*) *Arelatensis*. An docuerit hæresim Semipelagianorum. II. 59. b. *ac* 65. a.
Hilarius (*S.*). Defenditur ab errore circa verbum ὁμοούσιος imputato. I. 201. a. & b.
Hilarius Pictaviensis tribuit Christo verum corpus nostro consubstantiale, & ex Mariæ carne susceptum. III. 38. b. Item doloribus, ac passioni subjectum. III. 39. a.
Hildegardis Monialis prædixit ea, quæ acciderunt Germaniæ per Lutherum, & Calvinum. II. 278. a.
Hincmarus quam valide impetitus a SS. Prudentio, & Remigio. II. 110. a. & b. & 111. a.
Hircus. De hujus immolatione. II. 194. b. *& seq.*
Hircus Emissarius an fuerit typus Christi? III. 115. a. Qui ritus in ejus ejectione fuerint observati? *ibid.*
Hispania. Extremo supplicio afficiendis olim in Hispania S. Communio negabatur, & adhuc negatur in Gallia. IV. 107. a. Sed danda est damnatis ad mortem. *ibid.*
Hispanus. Trinam immersionem circa annum sexcentesimum mutarunt Hispani in unam immersionem ob sectam Arianorum, approbante S. Gregorio M. III. 265. b.
Historia de S. Joanne scripta a Prochoro an sit apocrypha? I. 184. a. Historia de repetito Græcorum relapsu. I. 207. b. An dicta de Epulone & Lazaro sint historia? I. 268. a. Historia de creatione mundi ex libris Moysis sumenda est. I. 278. a.
Historia, & pœna Communionis sacrilegæ. IV. 102. a.
Historicus primus fuit Moyses. I. 278. a. & b.
Histrio inverecundus est hominum iniquissimus, & infamia notandus. II. 331. b. *& seq.*
Neganda est S. Communio histrionibus. IV. 105. b.
Hizler (*Jacobi*) liber *Quæstio Facti* inscriptus, malæ fidei traducit in Probabilismo infectando P. Berti, & P. Eusebium d'Amort. II. 260. a. *& seq.* Libros Historiæ Litteratiæ vernacula lingua conscriptæ desloravit. II. 255. a.
Holandia. An matrimonia in Holandia, Zelandia, Frisia, ac aliis fœderatis Belgii Provinciis coram Magistratu absente Parocho contracta sint valida. IV. 325. a. & b. Quid desuper resolverit SS. Benedictus XIV. IV. 326. a. & b.
Holocaustum. Cur fuerint præcepta holocausta cruenta in lege veteri? II. 183. b.

Ho-

Holocaustum distinguitur ab hostia pacificorum . IV. 117. b. Vid. *Sacrificium* .
Homeri pulcherrimus locus de potentia Deorum . I. 62. a.
Homicida non ordinetur . IV. 296. a.
Homicidium solum quinto prohibetur præcepto . II. 192. b. Quando hoc licitum . *ibid.* Quid de hoc statuat lex civilis Romana ? II. 220. a. & b.
Homicidium in mente statutum , sed ad actum non perductum, non est casus reservatus . IV. 194. b. Quis possit absolvere ab irregularitate ob homicidium voluntarium . IV. 195. a. Quanto rigore disciplinæ sit punitum in primitiva Ecclesia . IV. 207. b. & 223. a. Vid. *Ecclesia* . Homicidium in quibus casibus sit impedimentum dirimens , in quibus non . IV. 319. b.
Homilia . An Homilia S. Chrysostomi de nativitate Christi sit spuria ? III. 142. a. & b.
Homiliæ Clementis XI. quod in resurrectione Domini forma servi sit reversa in formam Dei , non est Eutychiana . III. 73. b. *& seq.*
Homo . An Deus velit omnes homines salvos fieri ? I. 127. b. Ad creationem hominis non concurrebat Angelus . I. 176. b. Quomodo dæmon in cor hominis immittat suggestiones . I. 254. b. An possit propriis viribus omnia vitare peccata ? I. 266. a. An quilibet homo habeat Angelum , & dæmonem assistentes sibi . I. 270. b. *tot. cap.* XIX. Hoc negat Calvinus . I. 271. a. *& seq.* A quo Angelus malus homini deputetur . *ibid.* De hominum omnium interitu in fine mundi . I. 291. b. *& seq.* Omnes homines sunt ab Adamo propagati . I. 293. a. *tot. cap.* I. Quomodo homines in Americam venerint . I. 295. b. Anima hominis est incorporea . I. 297. b. *& seq.* Non tamen est portio divinæ substantiæ . I. 298. a. *& seq.* Anima hominis non est creata extra corpus . I. 298. b. *& seq.* An anima hominis sit creata ex nihilo , vel ex semine traduce corporali . I. 299. b. *& seq.* Anima hominis est immortalis . I. 303. a. *& seq.* Qualiter homo sit factus ad imaginem Dei ? I. 176. b. & 305. b. *& seq.* An homo peccando desinat esse imago Dei ? I. 305. b. Primus homo . Vid. *Adamus* . Homo lapsus habet libertatem a necessitate . I. 213. a. Et indifferentiam veram . *ibid.* Libertatem a peccato consecutus est per gratiam . *ibid.* Libertatem a miseria consequitur in patria . *ibid.* b. Eadem mens hominis potest esse voluntas & intellectus . I. 314. a. An in Paradiso generatio hominum esset facta per copulam carnalem . I. 314. b. *tot. cap.* XI.
An Adamo non peccante homines debuissent mori , II. 8. a. *& seq.* An homo contraheret originale peccatum , si a Deo conderetur sine virili semine . II. 27. b. Quod homo possit vivere sine omni peccato , docuit Origenes . II. 27. a. An homo reprobetur ob peccata commissa ante unionem cum corpore . II. 27. b. An possit solis naturæ viribus legem servare . II. 34. a. An homo acquirat gratiam remissivam peccati proportionate ad merita . II. 36. a. An etiam homini in statu naturæ integræ necessaria fuerit gratia efficax . II. 49. a. & b. Quomodo intelligendum illud : *Facienti , quod est in se , Deus non denegat gratiam* . II. 55. b. *tot. cap.* XII. An homo viribus , & operibus naturalibus possit promereri gratiam supernaturalem de congruo . *ibid.* Vel an possit se naturæ viribus ad eam disponere . *ibid.* An initium fidei possit esse ab homine . II. 27. b. & 56. b. & 59. a. *ac* 60. b. Homo habet facultatem liberi arbitrii tam in civilibus , quam in moralibus etiam post Adæ lapsum . II. 73. a. *tot. cap.* II. & III. Non dantur duæ animæ in homine . II. 74. b. *& seq.* An possit peccare in motibus indeliberatis . II. 76. b. Est propositio Jansenii , quod homo justus non possit servare aliqua præcepta . II. 90. b. Contrarium docet S. Augustinus . *ibid. & seq.* An possit homo in statu naturæ lapsæ resistere gratiæ interiori Dei . II. 93. a. In homine lapso requiritur ad meritum & demeritum libertas a necessitate . II. 95. a. & b. Jansenius negavit , Christum pro omnibus omnino hominibus esse mortuum . II. 96. a. Vid. *Christus* . An homo possit scrutari aliquam veritatem naturalem speculativam , aut practicam sine gratia supernaturali . II. 115. a. *tot. cap.* I. An etiam omnes veritates naturales *collective* sumptas . *ibid.* An homo possit facere opus moraliter bonum sine gratia speciali . II. 118. b. *tot. cap.* III. Homo non potest sine gratia Deum diligere super omnia . II. 122. b. *& seq.* Nec proximum II. 123. b. *& seq.* An homo in statu naturæ puræ possit Deum diligere super omnia sine gratia . II. 124. a. Homo per totam vitam sine speciali gratia non potest vitare omnia peccata venialia . II. 127. a. *tot. cap.* VI. debet nunquam desperare . II. 131. b. An omnes homines accipiant gratiam sufficientem . II. 131. a. *tot. cap.* VIII. Ea omnibus est præparata . II. 132. a. Quod autem omnibus actu detur non est de fide . *ibid. & seq.* Gratia sufficiens interdum homini denegatur ob demeritum . II. 134. a. *& seq.* Non Deus , sed homo est causa , si ei denegetur gratia sufficiens . II. 136. a. *& seq.* An Deus hominem justificans vere illi remittat peccata . II. 157. a. *tot. cap.* III. Qualis detur justitia Deum inter & hominem . II. 163. b. & 164. b. An possit spem ponere in bonis operibus suis . II. 168. b. Nullus homo sine speciali revelatione habet certitudinem fidei , quod sit in gratia sanctificante . II. 171. b. An homo possit habere certitudinem spei . *ibid.* Quinam habuerint revelationem desuper . *ibid. & seq.*
Quid sit homo liber , quid servus ? II. 174. b. De obedientia hominum , & rerum inanimatarum . II. 176. b. & 177. b. Quare homini non sit præcepta dilectio sui ipsius ? II. 178. b. & 333. a. In quo sensu Christus pro homine factus sit maledictum . II. 184. b. & 185. b. Quintum præceptum, *Non occides* , ad hominem solum , non autem ad animalia, arbores , poma &c. extenditur . II. 192. b. Quando licitum hominem occidere ? *ib.* Hominis liberi emptio , vel venditio est furtum gravissimum , vocaturque *Plagium* . II. 193. a. Actus hominis principaliores sunt uti & frui . II. 229. a. In quo consistat hujus felicitas æterna ? II. 230. b. *tot. cap.* V. Quid sit homo animalis , & spiritualis ? II. 296. a. Christus , & scriptura possunt accipere testimonium ab homine . *ibid.* b. Vid. *Impius* . Quæ distinctio inter fidem dæmonum , & hominum ? II. 313. b. An Deus homines inducat in tentationes ? II. 318. b. An benevolentia inter Deum , & hominem per dilectionem firmata sit vera amicitia ? II. 319. a. Dilectio Dei in homine debet esse continua vel actu , vel virtute . II. 320. a. An homo possit Deum diligere ex tota anima , ex toto corde , & tota mente . *ibid.* b. Congressio certatoria ferarum cum hominibus detestanda . II. 337. a. Ac prohibetur sub pœna excommunicationis . *ibid.* Quam pœnam incurrunt Clerici hanc congressionem videntes . *ibid.*
An reparatio hominum fuerit causa Incarnationis . III. 25. b. *tot. cap.* XII. Christus ut homo habuit scientiam beatorum . III. 42. a. & 43. a. & b. Non autem comprehensivam . III. 42. a. Quomodo intelligendum sit illud : *Filius hominis , qui est in cælo ?* III. 56. a. In quo sensu Christus assumpserit hominem ? III. 57. a. Capitulum Ibæ negans Deum Verbum factum esse hominem ex Virgine , ut Nestorianum rejicitur . III. 65. b. *& seq.* An omnes tres Personæ SS. Trinitatis potuissent assumere naturam unam ? III. 77. a. Et an in hoc casu adhuc unus homo dici posset ? *ibid.* An eadem Persona Divina potuisset assumere naturas duas , & tamen dici unus homo ? *ibid.* a. & b. Per communicationem idiomatum bene dicitur filius hominis descendit de cælo . III. 78. b. An Christus possit dici homo Dominicus , aut Deifer ? III. 90. b. Christus est caput hominum , & Angelorum . III. 100. b. Sociniani negant , Christum potuisse condigne satisfacere , quia eum purum hominem putant . III. 103. b. Christus revera hominum genus redemit . III. 104. b. Christus fuit Sacerdos per Sacrificium , quod ut homo Deo obtulit in ligno crucis . III. 107. a. & b. & 116. b. *& seq.* Noluit Deus in hominum reparatione peccata dimittere non exhibita Divinæ justitiæ satisfactione . III. 109. b. Sed intuitu meritorum Christi , & satisfactionis ejus salvi facti sunt . *ibid. & seq.* Reparatio hominis non fuit condonatio , sed actus judicii , & justitiæ . III. 110. a. Quas homo utilitates hauriat ex passione Christi ? III. 110. b. *& seq.* Voluit Christus hominem a dæmonis tyrannide liberare non potentia , sed justitia . *ibid.* Homo innocens nequit salva justitia puniri pro alio nocente . III. 111. b. An nec Christus salva justitia potuerit mortis supplicio affici pro peccatoribus ? *ibid.* & 104. a. An Deus habuerit jus , & dominium absolutum in corpus , & vitam Christi qua hominis ? III. 111. a. An aliquando licita occisio hominis innocentis ? III. 111. b. Vel alia punitio publicæ salutis causa facta ? *ibid.* Solvuntur sophismata Socini negantis Christum pro nobis hominibus vere satisfecisse Sanguinis pretio . III. 113. a. *tot. cap.* V. & 124. a. *tot. cap.* VII. Cur non omnes homines salvi facti sint , cum Christus pro omnibus mortuus sit ? III. 113. b. & 127. a. & b. Cur homo adultus non salvetur nisi volens ? *ibid.* Christus ut homo tenebatur quidem ad obedientiam Patri cælesti , sed non tenebatur præcepto mortis . III. 122. b. Nisi ut fidejussor , vas , sponsor , & obses . *ibid.* Mors hominis Dei majori pretio æstimanda est , quam sempiternum damnatorum supplicium . III. 124. a. Christus quidem ut homo satisfecit , sed natura humana , in qua passus est , erat hypostatice unita Verbo . III. 124. b. Quomodo intelligendum illud : *Frater non redimit , redimet homo* . III. 125. b. An homo potuisset satisfacere Deo pro peccato , si a Deo esset constitutus caput morale hominum III. 126. a. & b. Christus pro omnibus hominibus mortuus est. III. 127. a. Quando Christus dicitur Redemptor mundi , intelligitur Redemptor hominum , non dæmonum , etsi dæmon dicatur Princeps mundi . III. 130. a. Angeli boni erant imati hominibus propter peccatum , sed sunt reconciliati per mortem Christi . *ibid.* a. & b. Christus non est Mediator , prout est homo a Persona Verbi præcisus . III. 134. a. Nihilominus si attenduntur opera , per quæ Christus partes Mediatoris implevit , Mediator est in quantum homo. *ibid.*
Lutherus admittit , non tantum B. Virginem , & Angelos esse Ministros Sacramentorum , sed etiam dæmones , si hi in specie hominis fungerentur officio Pastoris . III. 203. a. Refutatur . III. 203. b. *& seq.* Idem concedit omni homini potestatem ministrandi Baptismum , absolutionem , & Eucharistiam . III. 203. a. Solus homo viator est Ordinatus Sacramentorum Minister . III. 203. b. *& seq.* Melanchthon denegat homini improbo potestatem ministrandi Sacramenta , cum dæmoni ipsi eam tribuat Lutherus . III. 204. b. Non sunt singuli homines quorumlibet Sacramentorum Ministri . *ibid. & seq.* Cur omnes homines sint Ministri Baptismi , & non aliorum etiam Sacramentorum ? *ibid.* Secundum præsentem ordinem Sacramenta pro solis hominibus viatoribus sunt instituta . III. 226. b. *& seq.* Non valet Sacramentum homini adulto penitus invito collatum . III. 227. a. An homini subito in amentiam incidenti possint conferri Sacramenta , si antea non petiit ? III. 227. a. & b.
Homo nequit instituere Sacramentum . IV. 8. b. Omnes homines sunt subjectum capax Confirmationis , dummodo prius Baptismum receperint . IV. 29. a. In quo sensu omnes homines dicantur Sacerdotes ? IV. 96. a. & b. Hæretici non bene probant , Missam & Sacrificium esse ab hominibus institutum , quia orationes & ritus ab hominibus additi sunt . IV. 115. b. Pœnitentiæ Sacramentum hominibus post Baptismum lapsis ad salutem assequendam est necessarium . IV. 137. a.
Quale discrimen inter coitum hominum , & animalium . IV. 301. a.
Vid. *Creatura* . Charitas beatitudinis homini est congenita , & hæc potest esse sine charitate habituali , & sine cupiditate noxia . V. 98. b. *Coroll.* I. & 106. b. *& seq. &* 115. b. *& seq.* Naturalis amor homini congenitus non oritur ex vitiosa cupiditate . *ibid.*
Jansenii prima propositio ait , quod aliqua Dei præcepta sine impossibilia hominibus etiam justis ; Catholici ajunt , nec ulli peccatorum esse aliqua præcepta impossibilia . VI. 84. b. Quomodo præcepta possint servari ab homine , cum impleri nequeant sine gratia ? VI. 86. a. Quod Berti sententia , quæ negat esse in homine lapso potentiam proxime expeditam sine gratia efficaci ad opus supernaturale , non sit Jansenii errori obnoxia , probatur ex Norisio . VI. 77. b. Macedo . VI. 78. a. Bellarmino . *ibid.* b. Didaco Alvarez . *ibid.* Quæ differentia inter gratiam Adamo , & Angelis in statu innocentiæ datam , & gratiam homini post lapsum concessam ? VI. 72. a. & 77. a. *& seq.* Christus pro

omni.

omnibus hominibus mortuus est, & omnium est Salvator. VI. 91. a. & seq. Catholici Doctores omnes conveniunt, quod omnibus omnino hominibus gratia sufficiens sit præparata; dissident vero in hoc, an omnibus hominibus detur, & applicentur actu remedia sufficientia? VI. 91. a. & b. Prius est dogma fidei: alterum placitum Scholarum VI. 94. b. An gratiæ efficaci libere vel necessario homo assentiatur? VI. 96. a. & seq. Quid desuper sentiat Jansenius, quid Berti? ibid. Christum pro omnibus omnino hominibus etiam parvulis in utero materno decedentibus mortuum esse, probatur. VI. 111. a. & seq. Qualiter Deus velit omnes homines salvos fieri? VI. 112. a. & b. Quomodo Jansenius, & quomodo Augustiniani explicent in Deo voluntatem antecedentem, & consequentem salvandi omnes homines? VI. 91. a. & b. ac 112. a. & b. Berti non negat, Christum pro omnibus omnino hominibus esse mortuum. VI. 117. a. tot. §. V. Solvuntur objectiones Anonymi contra prædictas Berti conclusiones allatæ. VI. 118. a. & seq. usque ad cap. III. Berti se defendit contra Anonymum, quod admiserit omnibus hominibus præparari sufficientia remedia, & gratias tam internas, quam externas. VI. 130. a. & seq. Ostendit Berti, ad voluntatem antecedentem Dei salvandi omnes homines non pertinere dare omnibus remedia, & gratias sufficientes, sed præparare. VI. 131. a. & seq. Bellelli docet, gratiam sufficientem omnibus esse præparatam hominibus etiam infidelibus, & peccatoribus. VI. 136. a. & b. De libero arbitrio hominis post lapsum docuit Bajus propositiones tredecim, in quibus evertit liberum arbitrium, dicit omnia peccatorum opera esse peccata, si sine charitate fiunt, quia proveniunt ex cupiditate noxia: ac quomodo Augustiniani istos errores declinent? VI. 169. a. & b. Bajus docet, hominem peccare in iis, quæ vitare non potest. VI. 171. a. & b. Idem docet, hominem justificari sine gratia per solam obedientiam mandatorum: longe aliter docent Augustiniani. VI. 172. b. & seq. Quid Quesnellius sentiat de viribus liberi arbitrii hominis post lapsum? VI. 181. b. & seq.

Homousion. Hæc vox pro diversitate potest recipi, & rejici. III. 47. b. & seq.

Honestas. An matrimonium sub conditione initum inducat impedimentum publicæ honestatis. IV. 316. b. & seq. Quid sit. IV. 321. a. Oritur ex sponsalibus validis, & matrimonio rato, non consummato. ibid. Cur sic vocetur. ibid. An maneat, si sponsalia mutuo consensu solvuntur. ibid. Aut si intervenit mors sponsæ, vel sponsi. ibid. Ad quot gradus extendatur, si sequitur ex sponsalibus ibid. Ad quot, si sequitur ex matrimonio rato. ibid. Quid si matrimonium esset nullum. ibid.

Honor. An Deus per bona opera nostra recipiat emolumentum vel honorem. II. 174. b.

Honores non sunt beatitudo hominis. II. 231. a.

Honorius Papa an fuerit damnatus a Synodo Sexta tanquam Monothelita. II. 103. a.

Honorius I. an adhæserit Monothelitis? III. 46. b. Quid dicendum de sententia excommunicationis in Honorium I. lata a Synodo VI.? ibid.

Honorius Imp Quid dicendum de Agno Dei invento in sarcophago Mariæ Augustæ Conjugis Honorii Imp. III. 247. a.

Hora. Qua hora crucifixus sit Dominus? III. 164. a.

Horatius Plata negat fœminam a Christo redemptam. III. 127. b.

Hordeum. Solus panis triticus est Sacramenti Eucharistiæ materia. IV. 58. a. An panis ex zea, spelta, hordeo, siligine confectus sit materia valida Eucharistiæ? ibid.

Hortatio. An facta electione per gratiam inutiles sint hortationes, & correctiones. II. 59. a.

Hortus. Adamitæ orant in hortis nudo corpore ambulantes. II. 277. b.

Hortus Oliveti cur dicatur Gethsemani? III. 160. b.

Hosius. De ejus lapsu in hæresim Arianam, & de pœnitentia ipsius, I. 230. a.

Hospinianus in benedictionem cinerum insurgit. III. 246. b. Oppugnat Agnos Dei. III. 247. a.

Hospitale auctoritate Episcopi erectum an gaudeat asylo? II. 217. a.

Hospitium Religiosorum an gaudeat asylo? II. 217. a.

Hostia. Peccatori occulto publice ad Communionem accedenti non potest dari hostia non consecrata. IV. 106. a Qualis in Missæ sacrificio interveniat effusio sanguinis & immolatio hostiæ. VI. 117. b. In sacrificio distinguatur hostia, victima, immolatio, & libamen. ibid. Holocaustum distinguitur ab hostia pacificorum. ibid. Vid. *Sacrificium*.

Hugo Grotius negat Christi Divinitatem, & Incarnationem. II. 275. a.

Humanitas in Christo perfecta fuit ex anima, & corpore. II. 282. a. In assumpta humanitate Christus est venturus ad judicium. II. 284. a.

An humanitas Christi sit solum instrumentum Divinitatis? III. 46. a. In quo sensu hæc comparetur templo, tabernaculo, indumento? III. 56. b. & seq. An Humanitas Christi sine propria subsistentia sit perfecta? III. 57. a. & b. An Humanitas Christi promereri potuerit unionem Hypostaticam? III. 76. a. & 87. a. Et quomodo promeruerit? ibid. An de humanitate Verbi possint per communicationem idiomatum dici ea, quæ dicuntur de Divinitate illius? III. 78. a. & seq. Vid. *Idioma*. Humanitas Christi non est ubique. III. 79. b. & seq. Nec omnipotens. ibid. An Christus possit dici Filius Dei adoptivus secundum humanitatem? III. 83. a. & seq. Cur hæc propositio: *Duæ naturæ, Divinitas, & humanitas est unus Christus*: sit damnata? III. 91. b.

Humanus. Non est neganda Trinitas Personarum ex eo, quia eam humana ratio capere nequit. I. 184. a. & seq.

Quid sit lex humana Ecclesiastica, & civilis? II. 174. b. Quid jus humanum? ibid. Vid. *Lex humana*. De actibus humanis. Vid. *Actus*.

Humbertus Cardinalis ait, Nicetam Pectoratum esse Stercoranistam, & Arium horum auctorem. IV. 90. a. Nicetas defenditur. ibid. a. & b.

Hus (*Joannes*) negat omnia opera indifferentia. II. 227. a. Ejus errores habent magnam affinitatem cum erroribus Quesnellii, ac Baji. ibid.

Cur hæc ipsius propositio: *Duæ naturæ, Divinitas, humanitas; est unus Christus*: sit damnata? II. 91. b.

Joannes Hus, & alii dixerunt Communionem sub utraque specie fieri debere. IV. 100. b. & seq.

Hussitæ. Hæresis Hussitarum de præscientia Dei. I. 100.

Ex horum confessione probatur septem esse Sacramenta. III. 185. b. Negat, valere Sacramentum ab improbo Ministro collatum. III. 205. b. Refutatur. III. 171. b. & 206. a.

Contra Græcos, Schismaticos, Waldenses, Hussitas, Lutherum, Kemnitium, Calvinum, Dallæum & alios hæreticos probatur ministrum ordinarium Confirmationis esse Episcopum. IV. 21. b. Hussitæ ex perverso fine non jejuni accedentes ad Communionem damnati sunt a Concilio Constantiensi. IV. 108. a.

Hussita an in Sacramentorum numero ponat extremam unctionem. IV. 228. b. Agnoscit Ordinem esse Sacramentum. IV. 253. b.

Hydromantia est species magiæ illicitæ. I. 276. a.

Hydroparastata. Damnantur Aquarii, Hydroparastatæ, & Ebionæi meram aquam pro consecratione calicis adhibentes. IV. 60. b. Eundem errorem docuerunt Encratitæ, Hydropastatæ, Marcionitæ, & Manichæi. ibid. Beza & Melanchthon docuerunt in defectu vini posse adhiberi alium liquorem pro consecratione calicis. ibid.

Hydroparastata dixit matrimonium esse opus diaboli. IV. 301. a. Refutatur. ibid.

Hydropastata. Vide *Hydroparastata*.

Hyems. An in hyeme mundus sit productus. I. 288. a.

Si Christus natos est hyeme, quomodo Pastores sub dio vigilare potuerint? III. 143. b.

Hymenæus negans carnis resurrectionem refutatur. II. 285. b. & seq.

Hymnus, *Te Deum Laudamus*, est compositus a SS. Ambrosio & Augustino. I. 230. a.

Qualis hymnus fuerit dictus post Cœnam ultimam? IV. 53. a.

Hypatia. Hujus cædes non potest imputari S. Cyrillo. III. 159. b.

Hypocrisis. Hæretici contritionem calumniantur, tanquam hypocrisin, quæ non præparat ad gratiam, sed magis peccatorem facit. IV. 144. a.

Hypodiaconus idem est ac Subdiaconus. IV. 265. a. Vid. *Ordo Subdiaconatus*.

Hypostasis. Explicatio hujus Græci vocabuli. I. 213. b. Quæ illius munera. ibid. Quomodo distinguatur a verbo *Usia*? ibid. An sit Principium Processionum. I. 223. a. & seq. Quot dentur in Divinis Hypostases. I. 213. b. & seq. & 238. b.

Hypostaticus. Vid. *Unio*.

I

Jacob. An hic, vel Heli, vel uterque sit Pater Josephi? III. 32. b.

Jacob. Ex Vaticinio Jacob. demonstatur, venisse Messiam in lege promissum. III. 1. b. tot. cap. I. II. & III.

Jacob an sit mentitus, dicendo, se esse primogenitum? II. 199. a. Quomodo intelligendum illud: *Ego sum primogenitus tuus Esau*. I. 64. a.

Jacob Patriarcha an habuerit 4. uxores? II. 185. a.

An jura Primogeniti, quæ Esau cessit Jacobo, fuerint jura Sacerdotalia. IV. 254. a. Vid. *Isaac*. Quomodo validum matrimonium ipsius dum ei loco Rachel est substituta Lia. IV. 316. a.

Jacobita. An per ignem Baptismum contulerint Jacobitæ, Copti, Æthiopes, Cathari, & Messaliani? III. 260. b.

Pani Eucharistico non potest admisceri oleum, ut faciebant Jacobitæ. IV. 58. b. Gajanitæ, Severiani, & Jacobitæ hæretici fatentur realem præsentiam Christi in Eucharistia. IV. 76. a.

Jacobus (*S.*) an sit frater Christi Domini? III. 29. a. B. Virgo non Noverca, sed Matertera erat S. Jacobi. III. 29. b. Quid significet nomen S. Jacobi filii Zebedæi? & cur dicatur Boanerges? III 154.

Extremam unctionem promulgavit, non instituit. III. 192. a. & 193. b.

Quænam forma consecrationis habeatur in liturgia S. Jacobi, S. Marci, S. Basilii, S. Chrysostomi, S. Cyrilli? IV. 65. b

An ipsius epistola sit canonica. IV. 229. a. & b. Vid. *Unctio extrema*.

Jansenianus negat ignorantiam invincibilem juris naturalis excusare a peccato. II. 240. a. Rejiciens timorem servilem ut malum. II. 315. b. Refutatur. II. 316.

Jansenianus docet, Christum tantum pro electis ante mundi constitutionem esse mortuum. III. 127. a. Refutatur. ibid.

Berti, & Bellelli doctrina, quod gratia efficax sit reponenda in delectatione victrice, quæ superat minores gradus concupiscentiæ, Catholica est, non Janseniana. VI. 74. a. Idque docuerunt plures Doctores Catholici. ibid. & seq. In quo sensu verum sit, & in quo Jansenianum, *voluntatem trahi delectatione*? VI. 100. a. Non est Jansenianum dicere gratia præveniens consistit in delectatione indeliberata. VI. 100. An sit Jansenianum dicere, gratiam sufficientem non dare potentiam proxime expeditam operandi effectum? VI. 107. b. Non est Jansenianum, gratiam constituere in delectatione indeliberata. VI. 118. b. Vid. *Saleon*, & *Languettus*, vel *Ghezzi*.

Jansenismus. Doctrina Augustiniana & Thomistarum sæpe per calumniam insimulata est Bajanismi, & Jansenismi. V. 61. num. II. An Jansenius agnoverit charitatem actualem ab habituali distinctam, vel idem senserit cum Bajo? V. 102. b. An, & in quo differat Jansenius a Bajo, & Quesnellio? ibid. Innocentius XII. aliique Romani Pontifices vetant, ne Jansenismi nota Theologi catholici traducantur. V. pag. 68. Notissius S. R. E. Card. de Jansenismo non semel est insimulatus. V. 62. num. III. Quomodo hic explicet propositiones Baji? V. 87. b. Propositio hæc: *Impossibilis est status naturæ puræ*, non est inter propositiones Jansenii

senii damnatas. V. 138. b. Janseniani erroris notam quinam immerito subierint? V. 61. 62. & 63. *num.* II. & III. In quo sensu opera in se bona, sed sine relatione in Deum facta Augustiniani dicant vitia, & peccata: ac in quo sensu Bajus, Quesnellius, & Jansenius? V. 167. a. §. VI.

Jansenistarum quot sint classes. VII. 59. b. Quinam Jansenistarum characteres, & an in Operibus P. Berti inveniantur. VII. 61. b. & 62. a.

Jansenius. Ejus error circa libertatem humanam. I. 124. b. Qualiter erraverit circa voluntatem Dei salvandi omnes homines? I. 127. b. & 128. a. Item circa prædestinationem? I. 59. b.

Jansenius errat adstruendo eandem libertatem in Angelis, & Beatis, ac viatoribus, item eandem necessitatem peccandi in dæmonibus, ac amandi in sanctis. I. 257. b. Putat esse articulum fidei, Adamum esse creatum cum gratia sanctificante. I. 306. a. Error illius de libertate voluntatis. I. 312. b.

Ejus error de gratia. II. 42. a. & 43. b. Sententia S. Augustini de gratia efficaci non est obnoxia errori Jansenii. II. 142. a. An agnoverit aliquam gratiam necessariam. II. 68. b. An cum eo consentiant Gonet, & Franciscus Macedo. *ibid. & seq.* Negat libertatem, & quomodo differat a Calvino & Manichæis. II. 75. a. Docuit hominem posse peccare per motus indeliberatos. II. 76. b. Contra eum propugnatur necessitas indifferentiæ liberi arbitrii ad meritum, & demeritum etiam pro statu naturæ lapsæ. II. 77. a. *& seq. & 79. a. tot. cap.* II. & III. Docuit circa indifferentiam arbitrii eundem errorem, quem Calvinus. II. 86. a. Theologi negantes indifferentiam activam liberi arbitrii sunt Janseniani. *ibid.* Quomodo hujus propositiones damnatas explicent Theologi Portus Regii. *ibid.* Vita Jansenii. II. 87. a. Historia de quinque damnatis hujus propositionibus. *ibid.* Quænam sint hæ propositiones. *ibid.* b. In quo sensu sint damnatæ. *ibid.* Quantum distet doctrina SS. Augustini & Thomæ a falso errore Jansenii. *ibid. & seq.* Male asserit censuras contra Bajum latas esse adulterinas. II. 88. b. *& seq.* Quinque propositiones revera continentur in libro Jansenii. II. 90. b. Docuit aliqua Dei præcepta esse observatu impossibilia. *ibid.* Cui se opponit S. Augustinus. *ibid. & seq.* De censuris hujus propositionis. II. 91. a. Solvuntur objectiones ipsius. *ibid. & seq.* Prima Jansenii propositio quomodo ab Augustinianis refellatur. II. 104. 105. & 106. a. Idem docuit non posse resisti gratiæ Dei interiori in statu naturæ lapsæ. II. 93. a. Huic quoque contrarium docet S. Augustinus. *ibid.* De censuris hujus sententiæ. *ibid.* b. Refutantur objecta Jansenii. *ibid.* Quomodo explicet adjutorium *quo*, & adjutorium *sine quo*. II. 93. a. An ad vitandam censuram secundæ Jansenianæ propositionis necessum sit affirmare gratiam illam, cui in statu naturæ lapsæ reluctatur liberum hominis arbitrium, esse revera sufficientem. II. 106. b. 107. & 108. a. Tertia hujus propositio est, quod in statu naturæ lapsæ ad meritum & demeritum non requiratur libertas a necessitate. II. 95. a. Contrarium tenet S. Augustinus. *ibid.* Censura quæ sit lata in hanc sententiam. *ibid.* b. Similiter declaratur quarta propositio de necessitate gratiæ ad initium fidei. II. 95. b. Tertia, & quarta Jansenii propositio negat in statu infirmitatis necessariam indifferentiæ libertatem ad merendum, vel demerendum. II. 108. a. & b. & 109. a. Explicatur quinta propositio, quod Christus non pro omnibus sit mortuus. II. 96. a. Contrarium docetur ex S. Augustino. *ibid.* Censura quæ sit lata in hanc sententiam. *ibid.* b. *& seq.* Quoad ultimam propositionem. Vide *Christus*. Hæc quinta propositio negat, Deum revera velle, omnes, & singulos homines salvos fieri atque Unigenitum Dei Filium pro omnibus, & singulis mortem oppetisse. II. 109. *usque ad* 114. Contra eum probatur, definitionem circa facta dogmatica esse firmissimam, si fiat a Papa. II. 100. a. *tot. cap.* V. & VI. Uti etiam circa facta personalia. *ibid.* In causa Jansenii non potest appellari a sententia Papæ ad futurum concilium. *ibid.* b. Judicium Ecclesiæ damnantis hunc, & ejus doctrinam, est infallibile. II. 100. a. *tot. cap.* V. & VI. Quomodo ejus doctrina differat a sententia quorundam Catholicorum negantium, omnibus æqualiter tribui gratiam sufficientem. II. 132. a. An revera negarit gratiam sufficientem. II. 141. b. & 142. a. & b.

Jansenius nititur probare, Papam posse errare in definitionibus facti dogmatici. III. 46. b.

Prohibuit Innocentius XII. ne SS. Augustini, & Thomæ Discipuli arguantur de errore Jansenii. VI. 63. n. II. Berti definitio gratiæ, quod sit *illustratio mentis, & inspiratio S. dilectionis*, purgatur ab errore Jansenii demonstrando, eam aperte desumi ex S. Augustino, & Dionysio Petavio. VI. 69. a. & b. Propositio hæc Berti: *Gratia efficax est victrix delectatio, sive charitas, quæ superat contrariam cupiditatem*: non ex Jansenio, sed S. Augustino est desumpta. VI. 70. b. *& seq.* Idem sentiunt plures Doctores Catholici. *ibid. & seq.* Berti sententia, quod gratia modo sit efficax, modo inefficax, & habeat gradus suos, non est Janseniana, sed ex S. Augustino, Norisio, & Macedo exscripta. VI. 73. a. & b. An gratiæ efficaci libere vel necessario homo assentiatur? VI. 96. a. *& seq.* Quid desuper sentiat Jansenius, quid Berti? *ibid.* A Berti, & Augustinianis non docetur, quod interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ nunquam resistatur eo sensu, quo docetur idem a Jansenio. VI. 106. a. & b. Ostendit Berti, se non negare gratiam vere sufficientem. VI. 122. b. *& seq. tot.* §. VII. & VIII. Nec convenire cum Jansenio in explicanda gratia efficaci, sufficiente, ac parva. *ibid.* Berti invicte declarat, a se contra Jansenium propugnatam fuisse libertatem indifferentiæ. VI. 127. a. *tot.* §. IX. Anonymus vult probare, Bellelli in sensu Jansenii explicare necessitatem absolutam, & conditionatam, antecedentem, & consequentem. VI. 145. a. & b. & 146. a. *& seq.* Solvuntur objectiones Anonymi, quibus evincere cupit, Bellellium docuisse quinque propositiones Jansenii. VI. 148. b. *& seq.* Augustiniani non nisi per calumniam ab Anonymo arguuntur Bajanismi, & Jansenismi ex eo, quia putat, ex principiis Augustinianorum profluere errores Baji, & Jansenii, cum ex verissimis principiis falsissimæ sequelæ deduci possint. VI. 155. a. & b. Sensus quinque propositionum Jansenii breviter explicatur, & quomodo ab Augustinianis rejiciatur, ostenditur. VI. 175. b. *tot. cap.* II. Vid. *Languetius*, & *Duacensis*.

Jansenii erroris character duplex est: unus in statu naturæ lapsæ, seu post lapsum Adami non agnoscere libertatem indifferentiæ: secundus negare aliud gratiæ adjutorium, præter gratiam efficacem, seu cum effectu conjunctam. VI. 80. a. Non admittit gratiam sufficientem. *ibid.* b. Admittit, quod sola necessitas coactionis adimat libertatem. *ibid.* Jansenii hæresis in iis, quæ ad gratiam & libertatem attinent, a Calvini parum vel nihil differt. VI. 81. b. Negavit æque Jansenius, ac Calvinus gratiam sufficientem. *ib.* Jansenius confundit ea, quæ sunt voluntaria, quæ libera: seu ea, quæ sunt voluntatis, cum iis, quæ pertinent ad libertatem arbitrii. VI. 82. Berti contra Jansenium admittit libertatem indifferentiæ. *ib.* Quomodo Berti liberum arbitrium conciliet cum gratia? *ib.* Berti ostendit, doctrinam suam de libertate esse desumptam ex S. Thoma. *ib.* Quod Berti sententia, quæ negat esse in homine lapso potentiam proxime expeditam sine gratia efficaci ad opus supernaturale, non sit Jansenii errori obnoxia, probatur ex Norisio, & aliis. VI. 77. b. *& seq.* An & in quo sensu neget Berti, dari gratiam sufficientem. VI. 78. b. *& seq.* Quod id non faciat in sensu Jansenii, probatur testimonio Doctorum, & Academiæ Lovaniensis. VI. 79. a. *& seq.*

Jansenii prima propositio ait, aliqua Dei præcepta esse impossibilia hominibus justis: Catholici ajunt, nec ulli peccatorum esse aliqua præcepta impossibilia. VI. 84. b. *& seq.* Propositiones Jansenii in sensu, quem illarum verba præseferunt, sunt damnatæ. *ibid.* Jansenius vi primæ propositionis ait, inductam fuisse per peccatum Adami necessitatem peccandi, & contra per gratiam Christi necessitatem bene operandi. VI. 85. a. Jansenius adulterat verba S. Augustini. *ibid.* Quomodo a prima Jansenii propositione distent Augustiniani, & Thomistæ, qui dicunt, auxilia sufficientia non dari singulis, ac ad potentiam proxime expeditam requiri gratiam efficacem? VI. 85. b. Jansenianum non est dicere justos habere gratiam sufficientem servandi præcepta, sed non semper efficacem. VI. 84. a. Quomodo præcepta possint servari ab homine, cum impleri nequeant sine gratia? VI. 86. a. An iis præcepta sint observatu impossibilia, quibus negatur gratia sufficiens? *ibid.* Quod justi semper habeant gratiam sufficientem servandi præcepta, non autem semper efficacem, docet Norisius. *ibid.* b. *& seq.* Tenentque Thomistæ. VI. 87. a. & b. Solvuntur objectiones Anonymi, quibus intendit probare ex Berti sententia sequi impossibilitatem servandi omnia præcepta. VI. 104. a. *& seq. tot.* §. IX.

Jansenii propositiones secunda, tertia, & quarta negant gratiam sufficientem distinctam ab efficaci, & nolunt admittere cum gratia efficaci stare libertatem indifferentiæ. VI. 88. a. Augustinianos & Thomistas admittere gratiam sufficientem ab efficaci distinctam, probatur ex Norisio, & Macedo. *ibid.* Jansenius gratiam sufficientem in sensu Molinistarum, & Thomistarum rejicit tanquam inutilem, ac perniciosam. VI. 88. b. In quo sensu Jansenius admiserit gratiam parvam? *ibid.* Quomodo in sententia de gratia sufficiente & efficaci Augustiniani & Thomistæ differant a Jansenio? VI. 89. a. *& seq.* Augustiniani in explicanda gratia efficaci, & sufficiente conveniunt cum Thomistis. *ibid.* b. Stante gratia efficaci consentiet voluntas, quin tollatur libertas arbitrii. VI. 89. b. *& seq.* Solvuntur Anonymi objectiones volentis, quod Berti, & Augustiniani idem doceant in materia de gratia efficaci, & sufficiente, quod Jansenius in secunda propositione. VI. 106. a. *& seq.* Berti ait, non sufficere ad merendum, vel demerendum libertatem a coactione, sed requiri etiam libertatem a necessitate. VI. 108. a. *& seq.* Berti in sensu Jansenii non admittit potestatem agendi, & non agendi. *ibid.* b. *& seq.* Solvuntur Anonymi objectiones, quibus probare nititur ex opere Berti progredi tertiam propositionem Jansenii. VI. 108. a. *& seq.* Berti opus suum purgat contra Anonymum ab errore propositionis quartæ Jansenii. VI. 109. b.

Jansenii propositio quinta damnata est, quia asserebat, Christum pro reprobis, & iis, qui æternam salutem non consequuntur, non esse mortuum, a Christo pro omnibus reprobis sufficientia remedia non esse præparata, nec dari in Christo voluntatem generalem salvandi omnes. VI. 91. a. & b. Berti e contra docet cum Catholicis, Christum pro omnibus esse mortuum, pro omnibus omnino hominibus instituisse Sacramenta, ac remedia præparasse: remedia tamen & gratias præparatas non omnibus actu applicari. *ibid.* Idem docuerunt plurimi Doctores Catholici. *ibid. & seq.* Statuit Jansenius delectationem victricem esse sejunctam a deliberatione, & indifferentia liberi arbitrii ita, ut cum libertate indifferentiæ stare non possit; Berti e contra admittit libertatem indifferentiæ. VI. 96. a. In quo sensu Berti dicat, delectationem victricem esse deliberatam, & in quo sensu eam esse indeliberatam? *ibid.* Berti cum Jansenio non admittit solam indeliberatam delectationem, & necessitatem antecedentem, quæ sine deliberatione voluntatis est. *ibid. & seq.* Idem cum Berti indicat Vasquez. VI. 96. b. Bellarminus. *ib.* Thomistæ. *ib. & seq.* Qualis differentia intercedat inter Berti, & Augustinianos, ac inter Jansenium? VI. 99. a. *Coroll.* I. & II. Objectiones Anonymi contra Augustinianos, quod Jansenium in doctrina de gratia sequantur, solvuntur. VI. 99. b. *& seq. tot.* §. VIII. Christum pro omnibus omnino hominibus etiam parvulis in utero materno decedentibus mortuum esse, probatur. VI. 111. a. *& seq.* Anonymus nequit ex opere Berti evincere, eum docere, Christum pro solis electis esse mortuum. *ibid.* An Christus dicatur mortuus pro reprobis, quia eis temporalia dona promeruit? VI. 112. a. In quo sensu Christus pro reprobis sit mortuus? *ibid.* Qualiter Deus velit omnes homines salvos fieri? *ib.* b. Quomodo Jansenius, & quomodo Augustiniani explicent in Deo voluntatem antecedentem, & consequentem salvandi omnes homines? VI. 91. a. & 112. a. & b.

Januarius. Vid. *Janus*.

Janus. Quinam populi a Jano ortum habeant. I. 294. a. Unde nomen, & originem trahat? II. 270. a. Nequit esse Deus. *ibid.* Ab eo primus Mensis dicitur Januarius. *ibid.*

Japhet. An Sem, vel Japhet sit natu major Noe? III. 95. a.
Iba. Historia de Iba, & ejus doctrina. II. 103. a.
Capitulum illius negans Deum Verbum factum esse hominem ex Virgine ut Nestorianum a Synodo quinta rejicitur. III. 65. b. *& seq.* Alia notanda de eo, præcipue an Capitulum, seu Epistola sit opus illius. III. 70. a.
Idea. Unde hoc vocabulum sit derivatum. I. 20. a. An dentur ideæ innatæ. *ibid.* a. *&* b. *&* 30. a. Divisio, ac differentia idearum. I. 15. b. Quam certitudinem faciat clara alicujus rei idea? *ibid.* Probabile est, inditam esse singulis hominibus a Deo ingenitam ideam sui ipsius. I. 16. a. Ex supposita idea ingenita hominibus indita facile demonstratur existentia Dei. I. 18. b. *& seq.* Hæc idea vel est insita, vel sensibus hausta. I. 19. a. Deus in suis ideis, & etiam immediate universas cognoscit creaturas. I. 102. a. *& seq.* Quomodo Deus in ideis videat peccata? I. 109. a.
Lex æterna non est idea rerum in mente Dei existens. II. 177. a.
Idioma. In Christo datur communicatio idiomatum. III. 78. a. Quid sit hæc communicatio. *ibid.* Qui hanc denegant Christo, sunt Nestoriani, & qui eam adstruunt inter utramque naturam Eutychiani. *ibid.* Ubiquitarii immensitatem, & omnipotentiam Christi humanitati tribuentes conveniunt cum Eutychianis. *ibid.* Idem faciunt Lutherani. *ibid.* Hæc communicatio in Christo respectu Personæ admitti debet. *ibid. & seq.* Ob hanc dicitur Christus Deus mundi conditor, omnipotens, crucifixus, mortuus. *ibid.* Per eandem dicitur baptizatus, & baptizans: sanctificatus, & sanctificans. *ibid.* Per illam Filius Dei est crucifixus, & filius hominis descendit de cælo: item Christus cum Patre unus est, ac minor est Patre. *ibid.* Ob eam Christus dicitur genitus ante Luciferum, antiquior Abrahamo: vicissim Deum acquisivisse Ecclesiam sanguine suo, esse crucifixum, mortuum. *ibid.* Communicatio idomatum in abstrato, seu inter naturam unam & alteram non datur. III. 79. a. Unde non bene dicitur humanitas est immensa. *ibid.* Duodecim regulæ observandæ in communicatione idiomatum. *ibid.* a. *&* b. Humanitas Christi non est ubique. III. 79. b. *& seq.*
Idololatra. Adducitur, & refutatur Theologia Idololatrarum. I. 1. b. Quidam Idololatræ per falsa miracula, ac veras deceptiones volunt ostendere plures Deos. I. 35. b. *& seq.*
Sacramentarii Catholicos traducunt ut Idololatras cujusdam Dei Panicei. IV. 75. b. Catholici adorantes sacramentum Eucharistiæ non sunt Idololatræ. IV. 91. a. *&* 92. a.
Vid. *Gentilis*.
Idololatria. Hujus causa & origo. I. 31. a. Auctor hujus non fuit Enos. *ibid.* Nec Gens Hebræorum. *ibid.* b. Auctor hujus fuit Posteri Cham. I. 32. a. *& seq.* Varia notanda de ea. *ibid.* Error de duobus Diis bono uno, altero malo pertinet ad Idololatriam a posteris Cham disseminatam. I. 38. a.
Idololatria continetur in quolibet opere magico. I. 276. a.
Idololatria prohibetur primo præcepto. II. 190. b. Quid sit? *ibid.* b. Huic opponitur Pascha Judeorum. II. 194. a. Idololatria etiam condemnatur per reliqua sacrificia vet. legis, Christum designantia. *ibid.* An hujus cultores agnoverint asylum? II. 217. a. Non est licitum usurpatione rituum, ciborum, vestium, nominum, quæ sunt signa Idololatriæ, Religionem callide simulare. II. 308. b.
Idololatria quanto cum rigore fuerit punita in primitiva Ecclesia. IV. 223. a. Ob hanc potest fieri divortium. IV. 336. b.
Idolothytum. An licitum vesci idolothytis? II. 309. a.
Idolum. De Oraculis Idolorum, & divinatione dæmonum. I. 256. b. *& seq.* Idolum Accaron qualem habuerit figuram. I. 270. a. Idolum a Judæis erectum in deserto an fuerit vitulus, an solum caput aureum vituli. I. 32. b.
Diabolus æmulatur res Divinorum Sacramentorum in idolorum Mysteriis. IV. 305. a.
Jebus. Vid. *Jerosolyma*.
Jehu an mentitus fuerit. II. 199. b.
Jejunium extinguit peccatum veniale. II. 285. b. Quadragesimale est ex traditione Apostolica. II. 298. a. Ex eadem præscribitur jejunium ad Eucharistiæ sumptionem. II. 299. a. An jejunium quatuor temporum sit ex traditione Apostolica? II. 304. b. *& seq.* An jejunium violetur per usum chocolatæ? II. 339. a. *& seq.* An illud Græci frangant certis diebus, si bibant vinum? *ibid.* b. Aut edant pisces sanguine concretos? *ibid.* An per vinum, & cervisiam jejunium violetur? II. 339. b.
Ad Comunionem præscribitur naturale, & quid sit? IV. 108. b. An solvatur per usum tabaci? *ibid.* An Nicetas docuerit Eucharistiæ Sacramento frangi jejunium? IV. 90. a. *&* b. Aut illud per modum communis cibi egeri, & projici ex alvo? IV. 90. b.
Jejunus. Adulti sint in receptione Confirmationis jejuni, unde Confirmatio non conferatur post meridiem. IV. 30. a. *&* b. *& seq.* Communicantes sint jejuni ex præcepto Ecclesiastico. IV. 108. a. Marcionitæ, & Hussitæ ex perverso fine non jejuni accedentes ad Communionem condemnati sunt a Concilio Constantiensi. *ibid.* Infirmi in mortis articulo possunt communicare etiam non jejuni; item & parvuli, qui statim post Baptismum apud Græcos communicantur. IV. 108. b. Sacerdos, qui inter Sacrificium recordatur se non esse jejunum, potest communicare non jejunus, uti, si alius Sacerdos post consecrationem deficiat. *ibid.*
Jeremias Patriarcha. An a nobis comedatur in Eucharistia caro, & Corpus, quod Christus gestabat? IV. 80. a. *&* b. Excusatur in hac controversia sententia Jeremiæ Patriarchæ Constantinopolitani. *ibid.*
Jerosolyma primitus vocabatur Salem, postea Jebus, demum Jerosolyma. III. 95. b. Quantum distet a Nazareth. III. 144. a. Quando expugnata? III. 157. b. Quo anno ab Herode sit capta? III. 137. a. *&* b.
Jerosolymitana Ecclesia an in primo sæculo constabat Ebionitis, & Nazaræis? II. 276. b.
Jerosolymitanus. Tempore Christi non utebantur Judæi duplici Neomenia, a Phase Lunæ, & a congressu planetarum deducta, neque duplici calculo Astronomico, & vulgari; quorum unum Dominus, alterum Jerosolymitani secuti fuerint. IV. 45. b. Pane azymo a priscis temporibus utebatur Ecclesia Jerosolymitana. IV. 59. b.
Jerusalem an idem sit ac sacrilega? II. 188. a. Jerusalem reædificatio ab Ezechiele prædicta. I. 84. a. *&* b.
JESU nomen quid significet? I. 44. a.
Explicatur hoc nomen. II. 281. b. Errores, qui pugnant contra Jesum, damnantur secundo, ac sequentibus articulis. *ibid.* Vid. *Christus*.
JESUS Nazarenus est verus Messias lege promissus. III. 19. a. *tot. cap. VIII.* Error & fabula de nomine Jesu a Judæis excogitata rejicitur. III. 20. a. *&* b. Est indistinctus a Christo. III. 56. b.
Ignatius (*S.*) Martyr suis in Epistolis Verbi divinitatem asseruit. I. 216. a. *tot. cap.* I. De quibus Epistolis sit quæstio? *ibid.* Probatur, has Epistolas esse partum genuinum S. Ignatii. *ibid.* Ejus Epistola ad Antiochenos ab hodiernis Criticis rejecta. IV. 265. a.
Ignis. An peccatum originale in altera vita puniatur igne infernali. II. 19. b.
Ignis fuit a Gentibus adscriptus Diis. II. 271. a. Ex hoc Angelos esse genitos, docet Mahumet. II. 272. a.
Cur Spiritus S. comparetur igni? III. 249. b. In quo sensu dicamur baptizati Spiritu S. & igni? *ibid.* Seleuciani vel Hermiani pro aqua adhibuerunt ignem propter verba: *Ille vos baptizabit Spiritu S. & igni*. III. 260. b. An per ignem Baptismum contulerint Jacobitæ, Copti, Æthiopes, Cathari, & Messaliani? *ibid.* Arnoldus, & Theodoricus Catharorum antesignani igne illo, quo baptizari volebant misere absumpti sunt. III. 261. b. Quomodo intelligenda verba: *Ille vos baptizabit Spiritu S. & igni*. *ibid.*
Species consecratæ corruptæ possunt igne absumi, sed non ante corruptionem. IV. 89. b.
Ignis Infernalis est pœna malorum angelorum. I. 263. b. *per tot. cap.* XVII. Est corporeus & immaterialis, quod negant Calvinus, Beza, Unitarii. *ibid.* Et sub terra. *ibid.* Ignis, quo torquentur dæmones, & damnati, est perpetuus. I. 264. a. Hoc negat Origenes. *ibid.* Origenes errorem suum hausit ex Platonicis. *ibid.* S. Hieronymus non favet Origenianis. I. 265. b. An quis sit revocatus & liberatus ab hoc igne? I. 266. b. Quod ignis infernalis sit materialis, non est articulus fidei. *ibid. & seq.* Salamandra, adamas, & quidam vermes non consumuntur ab igne. I. 267. b. Quomodo dæmones & animæ damnatæ possint torqueri ab igne corporali. *ibid. & seq.* An etiam dæmones in aere versantes torqueantur ab igne infernali. I. 267. a. An dæmon possit facere, ut ignis de cælo cadat. I. 272. b.
An torqueat physice damnatos & dæmones? III. 237. a.
Ignorantia invincibilis Creatoris nequit dari. I. 29. b. *& seq.*
Ignorantia qualis fuerit in Angelis. I. 258. a. Est pena peccati Adæ. I. 319. b.
An tollat voluntarium? II. 325. a. Ubi id examinatur per potiores ignorantiæ divisiones. *ibidem*. Quid sit peccatum ignorantiæ? II. 238. b. Datur peccatum ignorantiæ? *ibid. & seq.* Ignorantia invincibilis excusat a peccato. *ibidem*. Non datur ignorantia invincibilis Dei. II. 239. b. Jansenius negat ignorantiam invincibilem legis naturalis posse excusare a peccato. II. 240. a. Probatur, quod hæc excuset a peccato. *ibid. & seq.* An detur ignorantia invincibilis legis naturalis. *ibid. tot. cap.* X. Quarum rerum ignorantia sit inculpabilis? II. 242. b. *tot. cap.* XI. & quarum non? *ibid.* Sententia probabilis ortum habet ex ignorantia. II. 247. a. An ignorantia *facti* excuset a peccato. II. 265. b. Christo ignorantiam affingunt Lutherus, & Zwinglius. II. 277. b. An is salutem consequatur, qui ex ignorantia inculpabili non credit explicite Mysteria Trinitatis, & Incarnationis, II. 306. a. Præcipue si servet legem naturæ. II. 307. b. Qui habet ignorantiam Trinitatis, aut Incarnationis, absolvi non potest. *ibid.*
Qui laborat vincibili ignorantia Mysteriorum Fidei, est incapax absolutionis. IV. 204. a.
Ignoro. Quomodo Christus ignoraverit peccata? III. 43. a. Quomodo nesciat peccatores? *ibid.* Quomodo ignorarit Judicii diem? *ibid.*
Illuminatio. Gratia actualis Adamo collata consistebat in illuminatione mentis? I. 308. a.
Cur Baptismus dicatur illuminatio? III. 250. a.
Vindicatur definitio gratiæ, quæ constituitur in illuminatione mentis, & inspiratione charitatis. V. 110. a. Vid. *Illustratio*.
Illuminatus. Quomodo intelligendum illud: *Impossibile est enim eos, qui semel sunt illuminati, rursus renovari ad pœnitentiam*. IV. 139. a. *&* b.
Illustratio. Qualem mentis illustrationem Pelagius admiserit, & qualem charitatem. II. 34. b. *& seq.* Qualis illustratio mentis a Christi gratia fiat. II. 33. b. *& seq.* Gratia actualis non tam consistit in illustratione, quam dilectione. II. 37. b. *& seq.* Omnibus a Deo dantur supernæ illustrationes. II. 132. a.
Berti definitio gratiæ, quod sit *illustratio mentis, & inspiratio s. dilectionis*, purgatur ab errore Jansenii demonstrando, eam aperte desumi ex S. Augustino, & Dionysio Petavio. VI. 69. a. *&* b. Vid. *Gratia*.
Illyricus defendit, quod peccatum originale sit mala, ac perversa substantia. II. 11. a.
Illyricus negat Ordinem esse Sacramentum. IV. 252. a.
Imaginarius. An dentur spatia imaginaria, & an in iis præsens sit Deus. I. 54. b.
Imago. Qualiter homo ad imaginem Dei sit creatus. I. 176. a. *&* 305. b. *& seq.* In quo sensu Filius Divinus vocetur imago. I. 214. b. An etiam angelus sit factus ad imaginem Dei. I. 305. b. An etiam mulier? an Christus? an homo peccando amittat hanc imaginem? an divina imago etiam reluceat in corpore? *ibid.* Quid requiratur ad imaginem Dei. I. 306. a. An idem sit creatum esse ad imaginem Dei, & ad similitudinem Dei. *ibid.*
An omnes imagines populo Hebraico per primum præceptum prohibitæ? II. 190. b. Sacrarum Imaginum cultus licitus probatur ex traditione. II. 299. a.
Cur olim prohibitum fuerit pingere imagines Dei, & Trinitatis. IV. 211. b.
An creatura rationalis, imago Dei, possit quiescere in cognitione abstractiva Dei? V. 145. b.
Immensitas humanitati Christi tribuitur ab Ubiquitariis. III. 78. a. Refutantur. III. 79. b. *& seq.* Immensitas Dei an probari possit testimoniis Gentilium. I. 55. b.
Immensus. Deus est immensus. I. 53. a. & b. Error Socinianorum

norum circa immensitatem Dei. *ibid.* An etiam circa eandem erraverint Eugubinus, & Erasmus? *ibid.*
Immensus creditur Deus per primum fidei articulum. II. 282. a.
Immersio est materia proxima Baptismi. Vid. *Baptismi materia*.
Immolatio. In Sacrificio distinguatur hostia, victima, immolatio, & libamen. IV. 117. b.
Immolo. Cur prohibitum Christianis comedere de immolatis simulacrorum? II. 200. a.
Immortalis. Quo sensu Angeli sint immortales. I. 244. b. *per tot. cap.* III. Anima hominis est immortalis. I. 244. b. *& seq.*
Immortalitas est duplex. I. 287. b. Immortalitas Adæ fuit donum supernaturale, non proprietas naturaliter debita. I. 311. b. *tot. cap.* IX. Immortalitas sanctorum est major immortalitate Adæ. I. 313. a.
Immortalitas animæ duodecimo articulo proponitur. II. 288. b.
Qui impugnant statum naturæ puræ, negant, creaturam rationalem condi potuisse obnoxiam morti. V. 134. a. Immortalitas tamen non naturale, sed supernaturale donum fuisset. *ibid.* Vid. *Integritas*, vel *Languet*.
Immundus. De Hebraica lotione immundi. II. 183. a. Cur lex vetus prohibuerit esum animalium immundorum? *ibid.* b. Quænam animalia immunda? II. 193. b. Quid per hæc intelligatur? II. 194. a.
Immunitas. Clerici, & eorum bona gaudent immunitate a tributis. II. 213. b. *& seq.* Hanc nequit minuere Princeps secularis. II. 215. a. *& seq.* Quo jure Clericis competat immunitas? II. 213. b. *& seq.* ac 215. *& seq.* Immunitas est privilegium perpetuum. II. 221. b.
Violatio immunitatis Ecclesiæ est casus Papæ reservatus. IV. 195. a. Vide *Languetius*.
Immutabilis. Deus est immutabilis. I. 54. b. Naturæ rerum quomodo sint immutabiles. I. 60. a. Quomodo crearuræ omnes in immutabili æternitate sint præsentes? I. 161. b. Quomodo prædestinatio sit immutabilis? I. 159. a.
Angeli boni habent voluntatem immutabilem, & essentialiter determinatam ad amandum Deum. I. 258. a Dæmones habent voluntatem immutabilem ob obstinationem. *ibid.*
Immutabilitas soli Deo competit. I. 56. a. Quibus rationibus, & testimoniis probetur. *ibid.* a. & b.
Immutatio. An lex naturalis patiatur immutationem, aut epicheiam? II. 179. a. *& seq.* Immutatio legis fit abrogatione, subtractione, & dispensatione. *ibid.* Lex naturæ non patitur immutationem per abrogationem, aut subtractionem. *ibid.* An per dispensationem Pontificiam? II. 179. b.
Impanatio. Berengarius, seu Beringerius admisit quidem realem præsentiam Christi in Eucharistia, sed negavit transubstantiationem: unde ei tribuitur Impanatio. IV. 71. a. Alii illius affectæ putabant, Christi Corpus in cælo collocatum non posse in terram deferri. *ibid.* Berengarius a variis damnatus Conciliis tres fidei formulas edidit, ac tandem resipuit. *ibid.* Lutherus disputationem de Impanatione, aut Consubstantiatione excitavit inter Lutheranos, & Sacramentarios, tandem transubstantiationem admisit. *ibid.* Impugnatur ab hæreticis asserta consubstantiatio, sive Impanatio. IV. 86. a. *tot. cap.* X. in Eucharistia non maner panis, & vini substantia, sed vi consecrationis in substantiam Corporis, & Sanguinis Christi convertitur, adeoque admittenda est transubstantiatio. *ibid. tot. cap.* X.
Impanator. An Impanatores sint Stercorarii? IV. 90. b.
Impassibilis creditur Deus per primum fidei articulum. II. 280. b.
Impeccantia. Hanc possibilem docet Origenes. II. 27. b. Item & Pelagiani, cum Manichæis. II. 72. a.
Impeccantia in Christo unde proveniebat? III. 51. b. Quomodo hæc possit stare cum libertate? III. 52. b.
Impedimentum consurgens ex incestu an possit dispensari? II. 193. a. In quibus impedimentis matrimonii dispenset Episcopus? II. 222. b.
An confessarius possit Episcopo revelare impedimenta e Confessionali nota, ut impediat matrimonium. IV. 188. a. & b. An Ecclesia statuendo matrimonii impedimenta mutaverit illius substantiam. IV. 306. a. & b. Vide *Matrimonium*.
Imperator. Etiam Imperatores damnarunt hæresim Pelagii. II. 32. b. *& seq.*
Legibus Imperatorum proscriptus est rebaptismus. III. 302. b.
Impetratio. An Sancti nobis impetrent beneficia per modum meriti, vel impetrationis. II. 165. b.
Impetratorius. Missæ Sacrificium est impetratorium iis, pro quibus est propitiatorium. IV. 119. b. Missæ Sacrificium pro Sanctis oblatum est eucharisticum, & propitiatorium. *ibid.* An etiam impetratorium? *ibid.* Aliud Sacrificium est latreuticum, aliud eucharisticum, aliud impetratorium, aliud propitiatorium. IV. 118. a. Quod Missa sit Sacrificium latreuticum, & eucharisticum admittunt Novatores hæretici, sed propitiatorium, & impetratorium negant. *ibid.*
Impietas. Ministri impietas, aut hæresis non obest valori Baptismi. III. 303. a. & b.
Impius. Quid sit propositio impia? I. 11. b.
An fides maneat in homine impio, si se non commaculet infidelitatis crimine? II. 312. a. *ac* 291. b. An etiam spes? II. 314. a. Per timorem non redditur homo impius. II. 315. b. *ac* 316. a.
Justificatio impii non consistit in obedientia mandatorum. V. 104. a.
Decipitur, quisquis ait, Berti existimare, aliqua præcepta esse justis impossibilia. VI. 115. b. *tot.* §. III. Imo non justis tantum, sed etiam cuilibet infideli, & impio præcepta sunt possibilia. VI. 116. a. Vid. *Reprobus*.
Vid. *Infidelis*, vel *Peccator*. Impii se convertere possunt, quando voluerint. II. 104. a. Qua ratione impii, servata æquitate, redargui possunt, dum a peccatorum suorum abysso non consurgunt propterea quod eis denegatur sufficiens auxilium, sine quo consurgere nequeunt. II. 150. b. & 151. a. & b. An illis denegato sufficienti auxilio præcepta Dei revera sint impossibilia. II. 151. b. & 152. Quænam spes salutis illis maneat, quorum justissimo Dei judicio excæcantur oculi ne videant, & cor subtractione gratiæ obdurescit. II. 152. b. Vid. *Improbus*.
Impœnitens non est subjectum capax Extremæ Unctionis. IV. 245. a.
Impositio. Cur confirmatio dicatur manus impositio? IV. 2. a. Impositio manus non est semper Sacramentalis. *ibid.* a. & b. De impositione manuum, quæ fit in collatione Ordinum. *ibid.* a. Item de ea, quæ fiebat publice pœnitentibus. *ibid.* a. & b. Per manuum impositionem aut unctionem Chrismatis recipiebantur hæretici revertentes. IV. 2. b. Per manuum impositionem non datur Spiritus Sanctus, sed imponens orat, ut Spiritus Sanctus veniat super eum, cui manus imponit. *ibid.* An gratia miraculorum per manuum impositionem solis competebat Apostolis? IV. 3. b. Cur miracula illa ad manuum impositionem hodie non fiant? *ibid.* An Apostoli per manuum impositionem dederint solam gratiam linguarum, & miraculorum sine gratia aliqua interna? IV. 4. a. & b. An Ananias ad Saulum veniens huic per impositionem manuum contulerit confirmationem, vel solummodo sanitatem corporalem? *ibid.* An confirmatio olim conferebatur sola impositione manuum? IV. 6. a. & b. Impositio manus est materia essentialis confirmationis. IV. 10. a. Per impositionem manus in confirmatione confertur Spiritus Sanctus. *ibid.* Contra Joannem Morinum probatur etiam apud Græcos confirmationem datam esse per impositionem manus tamquam materiam. IV. 10. b. Materia totalis confirmationis est manus impositio, & unctio Chrismatis. IV. 11. b. Solvuntur objectiones negantium, impositionem manus esse materiam confirmationis. IV. 12. a. Solvuntur objectiones negantium chrisma esse materiam essentialem. IV. 12. b. *& seq.* An Apostoli Confirmationem dederint per solam impositionem manuum sine unctione Chrismatis? *ibid.* Quam formam adhibeant Latini in confirmatione? IV. 18. b. Anque hæc proveniat ex Apostolica traditione? *ibid.* Oratio unctionem, & impositionem manuum præcedens non est forma confirmationis. *ibid.* Manus impositio interdum præcedebat, interdum sequebatur unctionem in Confirmatione consuetam. *ibid.* Impositio manus per quam olim hæretici recipiebantur in Ecclesiam non erat repetitio Sacramenti Confirmationis. IV. 35. b. Sirmondus, Maldonatus, Morinus, contrarium sentientes refutantur. *ibid.* Idem dic, si redeuntibus adhibita fuit Chrismatio. *ibid.* Unctio, vel manus impositio non fuit confirmatoria, sed reconciliatoria in signum pœnitentiæ. IV. 36. a. Græci in confirmatione inungebant frontem, oculos, nares, os, aures, & pectus. IV. 40. b. Quam habeant hæ unctiones significationem? *ibid.* Juxta aliquos Græci etiam inungebant manus & pedes. *ibid.* Quomodo intelligendum illud, *Et ferebatur manibus suis*? IV. 74. a. Olim distributio Eucharistiæ facta est, ut communicantes eam manibus acciperent: mulieres tamen in mundo linteo recipere debuerunt. IV. 111. a. & b.
Impositio manuum multiplex fiebat publice pœnitentibus. IV. 223. b. *& seq.* Impositioni manuum Judæi tribuunt supernam virtutem. IV. 254. a Unde hoc modo ordinati sunt Levitæ. *ibid.* Per impositionem manuum confertur Ordo. IV. 252. b. & 254. b. Cur ordinatio Subdiaconi non fiat impositione manuum. IV. 268. a. An impositio manuum etiam facta sit Diaconissis. IV. 271. a. An hæc impositio sit materia Presbyteratus, & Diaconatus. IV. 282. b. *& seq.* An omnis impositio manuum sit Sacramentalis. IV. 289. b. An sit signum publicæ pœnitentiæ. IV. 288. a.
Impossibilis. Quid possit dici impossibile? I. 59. b. Potest quid esse impossibile diversimode. *ibid.* Quomodo Deus cognoscat impossibilia? I. 99. b.
Bajus docet, Deum præcipere impossibilia. VI. 171. b. *& seq.* Refutatur ab Augustinianis. *ibid.*
Impossibilitas. Solvuntur objectiones Anonymi, quibus intendit probare, ex Berti sententia sequi impossibilitatem servandi omnia præcepta. VI. 104. a. *& seq.* §. IX.
Impotens. An impotentes naturaliter possint sibi adoptare filios. IV. 319. a. Vid. *Impotentia*.
Impotentia. In hoc impedimento nequit Ecclesia dispensare. IV. 315. b. Impotentia coeundi provenit ex naturali causa, vel maleficio. IV. 321. b. Quomodo probetur. *ibid.* Quando vir sit impotens. *ibid.* Impotens est spado, impuberque. *ibid.* Quando mulier sit impotens. *ibid.* An sit talis, si per incisionem possit habilitari. *ibid.* Anque hanc debeat sustinere. *ibid.* An detur impotentia respectiva. *ibid. & seq.* Impotentia matrimonio superveniens non illud dirimit. IV. 322. a. Quando impotentia per maleficium proveniens sit perpetua. *ibid.* Per quæ media maleficium tollatur. *ibid.*
Improbabilis. Quid sit conscientia improbabilis? II. 244. a.
Improbus. Melanchthon denegat homini improbo potestatem ministrandi Sacramenta, cum e contra Lutherus eam ipsi diabolo tribuat. III. 204. b. Vid. *Sacramentorum Ministri Conditiones*. An improbus, & hæreticus valide baptizent? III. 284. b.
Impuber habet impedimentum impotentiæ. IV. 231. b.
Impudicitia. An actus subimpudici cum Monialibus habiti sint peccatum grave, & contenti in illo casu reservato: *Quælibet impudicitia cum Monialibus peracta, vel quocunque modo attentata*? IV. 194. b. Quinam sint hi actus subimpudici? *ibid. & seq.*
Imputatio. Pelagus admittit gratiam remissivam peccati & quidem internam, non solius extrinsecæ imputationis. II. 36. a. *& seq.* Ad imputationem peccati non est necessaria actualis inspiratio divinæ gratiæ. II. 132. b. *& seq.* Justificatio nostra non fit per extrinsecam imputationem justitiæ Christi. II. 153. a. & 155. a.
An a Christo simus reconciliati Deo per solam non imputationem peccati? II. 116. a.
Berti sententia comprobatur, quod non sit necessaria ad imputationem peccati præsens, & actualis Divinæ gratiæ inspiratio. VI. 120. b. *& seq.*
Inæqualitas. An in visione beatifica Dei intercedat aliqua inæqualitas. I. 92. b. Causa moralis hujus inæqualitatis est meritum, effectrix vero lumen gloriæ. I. 93. b.
Inanimatus. Explicatur obedientia rerum inanimatarum. II. 176. b. & 157. b.
Incarnatio. De Verbi Divini præexistentia ante Incarnationem. I. 188. b. *per tot. cap.* VIII.
Incarnatio Christi a fideli negari non potest. II. 275. a. *tot. cap.* IV.

cap. IV. An is salutem consequatur, qui hanc ex ignorantia inculpabili explicite non credit? II. 306. a. In novo testamento necessaria est fides explicita Incarnationis, ac Trinitatis tam ad salutem, quam justificationem. II. 306. b. *& seq.* Absolvi non potest, qui ignorat Mysteria Trinitatis, & Incarnationis. II. 305. a. Incarnatio negatur a Mahumete. II. 272. a. Hujus veritas patet ex sepultura Christi, II. 282. a.

Incarnatio potest evinci ex rationibus Catholicis, non autem potest demonstrari, III. 24. b. Variæ objectiones contra Incarnationem allatæ solvuntur. *ibid. & seq.* An causa Incarnationis fuerit peccatum Adæ, ac reparatio Generis humani? III. 25. b. *tot. cap. XII.* Incarnatio cur tam sero facta? III. 26. b. De Incarnatione in utero intemeratæ Virginis peracta. III. 27. a. *tot. cap. I. & II.* Nil contrarium fidei docuit S. Cyrillus. III. 59. b. *& seq.* An hanc sancti Patres potuerint mereri? III. 75. b. *& seq.* An B. Virgo? an humanitas Christi? III. 76. a. Et quomodo promeruerint? *ibid. & seq.* An etiam Pater, & Spiritus S. potuissent incarnatione assumere naturam unam? III. 77. a. Et tamen adhuc dici unus homo? *ibid.* Quid dicendum de ea propositione: *Unus e Trinitate est incarnatus*. III. 91. b. *& seq.* Cur trisagio non possit addi: *Qui incarnatus est pro nobis*, III. 93. a. Incarnatio Christi est determinata, ut pro nobis satisfaceret, & nos redimeret. III. 102. a. Solvuntur objectiones. III. 113. a. *& seq.* & 124. a. Arca Noe Christi incarnationem, mortem, & resurrectionem figurabat. III. 116. a. & b. Quomodo Incarnatio verbi sit opus totius Trinitatis, & quomodo Redemptio opus Christi? III. 122. a. V. *Christus*.

Baptismus dicitur sigillum fidei ob invocationem SS. Trinitatis, & professionem Incarnationis Dominicæ, non vero ob singularem confidentiam hæreticorum. III. 251. a.

Incarnatio Verbi signatur per matrimonium. IV. 303. b.

Incarnatus. Quid dicendum de propositione: *Unus de Trinitate est incarnatus*? III. 91. b.

Incensum. Cur Ecclesia utatur thure, & incenso? III. 245. b. thymiamaterium ab antiquis temporibus usurpatum est. *ibid.* Quomodo intelligendum illud: *Incensum abominatio est mihi*. III. 246. a.

Incestus prohibetur præcepto sexto. II. 192. b. *& seq.* An possit dispensari in impedimento ex incestu? II. 193. a.

An in Confessione sit exprimendus gradus primus? IV. 185. a. De illius pœnis per canones antiquos statutis. IV. 186. a. Qualis privet jure petendi debitum. IV. 321. b.

Incisio. An uxor censeatur impotens, si non nisi per incisionem possit habilitari? IV. 321. b. Anque hanc teneatur admittere? *ibid.*

Incommutabile necessarium quid? II. 281. b.

Incontinentia. An sit peccatum, inire matrimonium ob incontinentiam? IV. 302. a.

Incorporeus. Anima hominis est incorporea. I. 297. b. *& seq.* Incorporeus creditur Deus per primum fidei articulum, II. 281. b.

Incorruptibilis. Quidam docuerunt, quod Christus de Virgine sumpserit carnem incorruptibilem. III. 35. b. An assumpserit corpus corruptibile. III. 35. b.

Incredulitas, per quam fides amittatur? II. 312. b. *& seq.* An S. Thomas, & Discipuli, quorum incredulitatem exprobravit Dominus, prorsus fidem amiserint? *ibid.*

Incredulus. An Christus descenderit ad inferos, ut inde redimeret incredulos, & impios. III. 130. b. Quomodo intelligendum illud: *In quo & iis, qui in carcere erant, spiritus vivens prædicavit, qui increduli fuerant aliquando, cum fabricaretur arca. ibid.* Vid. *Carcer*.

Indebitum. An vox naturalis idem significet, ac vox *debitum*, & supernaturalis idem ac *indebitum*? V. 146. a.

Indeliberatus. Motus indeliberati infidelium non sunt peccata, V. 186. b. *& seq.*

Non est Jansenianum dicere, *Gratia præveniens consistit in delectatione indeliberata*. VI. 100. b. *& sequent.* Anonymus circa materiam de delectatione indeliberata prave interpretatur verba S. Augustini. VI. 101. b. Non est Jansenianum gratiam statuere in delectatione indeliberata. VI. 118. b. in quo sensu delectatio sit secundum Berti deliberata, & indeliberata? VI. 119. a. Vid. *Peccatum*.

India. An Paradisus sit in India. I. 285. a.

Frumentius non laicus fuit, dum in India sacrificabat, sed Sacerdos, & Episcopis. IV. 97. a. An Pius IV. Concesserit Episcopis Indiæ, ut balsamo Indico confirmarent? IV. 16. a. An balsamum Indicum sit verum? IV. 16. b. Gregorius XIII. concessit Patribus Societatis Indiæ licentiam conferendi Confirmationem. IV. 25. a. Consecratio Chrismatis jure ordinario pertinet ad Episcopos. IV. 16. b. *& seq.* An de jure extraordinario licentia consecrandi Chrisma possit dari Sacerdoti simplici? IV. 17. a. An Eugenius IV. eam dederit Fratribus Minoribus Missionariis Indiæ? *ibid.* Plures Romani Pontifices concessere Fratribus Minoribus Missionariis in Regionibus Indiæ Orientalis, & Septentrionalis facultatem administrandi confirmationem. IV. 24. a. & b. & 25. a. Ac conferendi ordines minores. IV. 25. a. Vid. *Missionarius* vel *Indus*.

Indicativus. Vid. *Extrema Unctio*, vel *Absolutio*.

Indifferens. Causa secunda indifferens potest exire in actum sine prædeterminatione. I. 103. b.

An detur actus humanus indifferens? II. 225. b. *tot. cap.* II. Quomodo secundum S. Augustinum, & Bajum non dentur opera indifferentia? V. 173. b.

Indifferentia. An Angeli habeant indifferentiam judicii. I. 258. a. In quo consistat indifferentia libertatis. I. 312. b. Hæc datur in homine lapso. I. 313. a.

Indifferentia liberi arbitrii an spectet ad errores Pelagii. II. 36. a. Quid sit libertas indifferentiæ. II. 53. a. An tollatur hæc per gratiam efficacem. II. 42. a. & 76. a. *& 53. a.* Vid. *Libertas*. Theologi admittentes solam indifferentiam liberi arbitrii passivam, non item activam, in errorem Jansenii incidunt. II. 86. a. Indifferentiæ libertas in hoc infirmitatis statu an sit necessaria ad merendum, vel demerendum. II. 108. a. & b. & 109. a.

Ad libertatem sufficit indifferentia medii secundum se abstrahendo a decreto, aut præcepto. III. 52. b. Ad libertatem requiritur indifferentia arbitrii. III. 53. b. In Christo fuit indifferentia libertatis, non autem suspensionis. III. 132. a.

Jansenii erroris character duplex est: unus in statu naturæ lapsæ, seu post lapsum Adami non agnoscere indifferentiam: Secundus, negare aliud gratiæ adjutorium præter gratiam efficacem, seu cum effectu conjunctam. VI. 80. a. Berti contra Jansenium admittit libertatem indifferentiæ VI. 82. a. Vid. *Libertas*. *Languetius*.

Indirecta Causa. Vid. *Causa*.

Indistantia. An Angeli sint in loco per indistantiam, vel solum per operationem. I. 259. a. & b.

Indulgentiæ. Harum obtentio diligenter procuranda. IV. 217. b.

Indumentum. In quo sensu humanitas Christi comparetur indumento? III. 57. a.

Cur Baptismus dicatur indumentum? III. 250. a.

Indus. Falso tenent Indi transmigrationem animarum: I. 304. b. Et qualiter colant bestias. I. 305. a. Vid. *India*.

An S. Thomas Apostolus Indorum populis porrexerit propria manu Eucharistiam singulis annis? III. 204. a.

Pane azymo a priscis temporibus utebantur Indi. IV. 59. b. Quam formam Consecrationis præscribant S. Gregorius, Missales Romanorum, Ambrosii, Indorum? IV. 65. b.

Varii ritus Matrimonii Indorum tanguntur. IV. 337. b.

Inebrio. Vid. *Ebrietas*.

Ineffabilis. Deus est ineffabilis. I. 43. a. & b.

Inefficax. Quando gratia Dei ab intrinseco dicatur inefficax? I. 117. a.

Vid. *Gratia*.

Infallibilis. Vid. *Ecclesia*.

Infamia. Falsam infamiam objiciens testi peccat contra præceptum octavum. II. 193. b.

Metus infamiæ, est metus gravis. IV. 320. a.

Infans: Adam non fuit productus in statura infantis. I. 296. a.

An infantes sine Baptismo decedentes puniantur igne infernali. II. 19. b. *& seq.* An salventur per fidem & votum parentum desiderantium pro filiis Baptismum, si opere suscipere non possunt. II. 20. b. & 26. a. An infantes decedentes sine Baptismo debeant comparere in judicio. II. 21. b. Vid. *Parvulus*.

Cur salvetur infans per Baptismum sine actu voluntatis propriæ susceptum? III. 115. b.

An in statu naturæ post lapsum Adæ pro infantibus fuerit institutum Sacramentum, vel sufficiens fuerit fides parentum? III. 173. b. Sine circumcisione nec infans, nec adultus potuit salutem consequi. III. 179. b. *& seq.* Verba illa: *Masculus, cujus &c. peribit de populo suo*: significant mortem æternam. III. 180. a. An infantes ante octiduum, & sic ante circumcisionem decedentes perierint? III. 183. b. Quid de femellis? *ibid.* Quid dicendum de Baptismo, quem S. Athanasius adhuc puer contulit infantibus nondum baptizatis per ludos pueriles? III. 214. a. & b. In infantibus non requiritur intentio, & cur? III. 227. a. Nec infantes in susceptione Baptismi ad fidem excitantur usu rationis Divinitus concesso, III. 198. b. & 227. a. Cur in adultis requiratur intentio suscipiendi Sacramenta, & cur non in infantibus? III. 227. a. Ad Baptismum infanti conferendum non requiritur fides infantis. III. 228. b. Quid dicendum de rescripto Stephani III. de infante in vino baptizato? III. 262. b. An infans sit iterato baptizandus, si domi ab obstetrice urgente necessitate baptizatus sit? III. 305. b. An infantes expositi, & inventi cum schedula testante Baptismum esse collatum, sint iterum rebaptizandi? III. 306. a. Vid. *Baptismus parvulorum*, vel *Parvulus*, vel *Puer*, vel *Proles*.

Infanticidium. Gentes putabant Catholicos se in Communione contaminare crimine infanticidii, ob non recte intellectum Evangelium. IV. 75. b. Imo ob hanc causam S. Attalus Martyrio affectus est. *ibid.*

Inferi. Christus vere descendit ad inferos. II. 282. a. & b. Vox *Sheol* significat sepulchrum & infernum. *ibid.* An ibi Christus prædicarit, & baptizarit Patres? *ibid.*

An Christus descenderit ad inferos, ut inde redimeret incredulos, & peccatores sine pœnitentia defunctos? III. 130. b.

Infernus. Non omnes dæmones in infernum sunt detrusi. I. 262. b. *& seq.* Vid. *Ignes*. An quis semel sit liberatus ab inferno. I. 266. b.

An detur locus tertius inter cælum, & infernum pro parvulis sine Baptismo decedentibus. II. 19. b. *& seq.*

Inferni pœnæ erunt perpetuæ. II. 288. b.

Mors Hominis Dei majori pretio æstimanda est, quam sempiternum damnatorum in inferno supplicium. III. 124. a. Origenes putabat pœnas inferni non esse perpetuas. III. 129. b. Refutatur. *ibid.*

An Pœnitentia exorta ex timore inferni, vel ex malitia peccati sit vera virtus? IV. 132. a. Timor inferni non est præparatio sufficiens ad gratiam sine charitate initiali. IV. 148. a. *tot. cap.* V. & VI.

An satisfactio injungatur pro pœna æterna inferni? IV. 215. a. Vid. *Ignis*.

Infidelis. Quid dicendum de bonis operibus infidelium. II. 68. b. Etiam pro his Christus est mortuus. II. 96. a. *& seq.* Vid. *Christus*. An opera infidelium in se bona sint peccata. II. 116. b. *& seq.* Eorum opera bona sunt a potiori infecta pravo fine. II. 117. a. An aliunde deficiunt. *ibid.* b. Qualis gratia eis sit necessaria ad non peccandum. *ibid. & seq.* Nec infidelis potest bonum quodcunque facere sine gratia. *ibid.* & 124. b. Aut possit servare mandata Dei sine gratia. *ibid.* Non haber gratiam orationis, ut posset impetrare auxilium sufficiens ad servanda mandata. II. 133. b. An infideles habeant gratiam sufficientem. II. 134. b. *& seq.* Est in infidelibus potestas credendi, quando voluerint. II. 104. a.

An infidelis debeat comparere in Judicio? II. 284. a. In hoc potest esse fides materialis, ac naturalis, non aut formalis, ac supernaturalis. II. 313. a.

Filii infidelium possunt baptizari, si ipsimet petant Baptismum. III. 309. b. Non licet parvulos infidelium baptizare parentibus invitis. *ibid. & seq.* In quibus casibus licitum sit baptizare filios infidelium. III. 311. b.

Ecclesia polluitur ob sepulturam notorie excommunicati, Pagani, fidelis, & non Baptizati. IV. 125. b. *& seq.*

Quomodo intelligendum illud? *Nolite jugum ducere cum infidelibus*. IV. 313. a. Vid. *Ethnicus*. Quisnam possit statuere im-

re impedimenta in horum matrimoniis, & causas matrimoniales cognoscere? IV. 312. b.
Propositiones 25. & 26. Baji sunt: *Omnia opera infidelium sunt peccata*, & *Philosophorum virtutes sunt vitia*. V. 159. b. In quo sensu damnatæ hæ propositiones? *ibid.* Qualiter eas explicent Doctores? *ibid. & seq.* Eaidem propositiones Bajus intellexit de peccatoribus. *ibid. &* 167. a. Possunt infideles aliqua opera bona exercere cum gratiæ actualis auxilio. V. 159. b. Opera infidelium, quæ fiunt sine fide imperfecta, ac gratia actuali, perraro evadunt peccati maculam. V. 168. b. Quesnellium, & Lutherum in materia de operibus infidelium convenire docent Languet, & Bissy. V. 170. a. Solvuntur objectiones Anonymi contra sententiam de operibus infidelium. V. 171. b. Contra præceptum referendi omnia opera in Deum. V. 175. a. Cur damnata hæc propositio; *Necesse est, infidelem in omni opere peccare*? V. 172. b. Berti non consentit Bajo circa opera infidelium. V. 180. a. Bellelli non docuit, omnia opera infidelium esse peccata, & virtutes Philosophorum esse vitia. V. 184. a. §. II. Motus indeliberati infidelium non sunt peccata. V. 187. a.
An infidelis habeat gratiam sufficientem? VI. 92. a. Bellelli docet, gratiam sufficientem omnibus esse præparatam hominibus etiam infidelibus, & peccatoribus. VI. 136. a. & b.
Infidelitas negativa an imputetur ad culpam? II. 240. b. Fides habitualis deletur peccato infidelitatis. II. 290. b. & 312. a. & b. An fides maneat in homine impio, si se infidelitate non commaculet? II. 312. a.
Infinitas. Dei natura non consistit in infinitate. I. 40. b. & 41. a. Error Socinianorum circa infinitatem Dei. I. 53. a. Infinitas Dei probatur testimonio Gentilium, & insuper ratione. I. 55. b.
Infinitus. In productione rerum non datur processus in infinitum. I. 22. a. Deus secundum essentiam suam est infinitus. I. 53. a. Quod erronee negant Sociniani. *ibid.*
An peccatum mortale sit malitiæ infinitæ? II. 237. a. Quid sit infinitum *simpliciter & secundum quid*? *ibid.*
An satisfactio Christi fuerit finita, vel infinita? III. 120. b. & *seq. tot. cap.* VI. An satisfactio Christi fuerit infinita propter unionem hypostaticam? III. 121. b. Quomodo intelligendum illud: *Adimpleo ea, quæ desunt passioni Christi, in carne mea*. III. 122. a. Nulla actio Christi sive agat assumpta forma, sive Divina, sejungenda est a comunione Personæ, & sic omnis actio Christi erit infinita. III. 122. a. & b. Cur satisfactio Christi sit infinita, ex eo, quia facta a Deo, & cur non ex eadem ratione productio mundi, & alia opera Dei sint infinita? III. 125. a. An malitia peccati sit infinita? III. 126. a. An non sit discrimen inter peccatum mortale, & veniale, aut inter plura peccata mortalia, si malitia desumitur ex infinita dignitate Personæ offensæ? *ib.* Merita Christi sunt pretii infiniti. III. 132. a. & b.
Infirmitas. Quid sit peccatum ex infirmitate? II. 238. b.
Si Christus pro nobis satisfecit, cur patimur mortem, & hujus vitæ infirmitates? III. 119. b.
An baptizandus catechumenus adultus, si ante completum tempus catecheseos incidat subito in infirmitatem, ita ut Baptismum amplius petere non possit? III. 317. a.
Infirmus. Cur Sacramenta antiquæ legis dicantur infirma? III. 171. a. An & quando baptizandi sint adulti amentes, & energumeni? III. 317. a. An baptizari possit adultus infirmus, si scitur ante contractam infirmitatem peccatum grave commisisse, nec desuper pœnitentiam egisse, etsi modo ob infirmitatem nec pœnitentiæ signum dare, nec Baptismum petere possit? III. 317. a.
An & quare infirmi, amentes, & sontici, vel energumeni sint confirmandi? IV. 29. b. Erat olim consuetudo dandi Eucharistiam intinctam communicantibus, & infirmis. IV. 53. a. Diaconi possunt Eucharistiam distribuere absente Sacerdote, in casu necessitatis, & jubente Sacerdote, infirmum autem communicet Sacerdos. IV. 97. b. Infirmis, ac parvulis communio data aliquando erat pane intincto consecrato. IV. 100. b. Infirmis Græcis dabant Communionem modo sub specie panis, modo sub specie vini, pro diversitate infirmitatis. IV. 102. b. Infirmi in mortis articulo possunt communicare etiam non jejuni, item parvuli, qui statim post Baptismum apud Græcos communicantur. IV. 108. b. Communio non fiat in nocte Nativitatis Christi, nec in die Parasceves, & Sabbato S. exceptis infirmis. IV. 112. a. De Communione ab infirmis facienda. IV. 112. b. An Eucharistia possit deferri ad infirmos, si eam non possint sumere, ut eam adorent? *ib.* In privatis domibus, & oratoriis in gratiam infirmorum in die Natali Christi tres possunt legi Missæ. IV. 129. b. An licitum sit in die secundam Missam celebrare, ut infirmus viaticum recipiat, aut ob commodum iter agentium, aut ob nuptias? *ibid.* Vid. *Ægrotus*.
Informis. Quid sit confessio informis? IV. 189. b. An confessio possit simul esse valida, & informis? *ibid.*
Informis fides quid? II. 290. b.
Infusio est materia proxima Baptismi. Vid. *Baptismi materia*.
Infusus. Quid sit fides infusa? II. 290. b.
Ingenitus. Explicatur hoc vocabulum. I. 214. a.
Inimicitia. Ad Communionem non accedant gravi odio, aut inimicitia gravati. IV. 109. a.
Inimicus an licite in veteri testamento fuerit odio habitus? II. 184. a. Etiam horum dilectio est de præcepto. II. 324. b. Vid. *Aggressor*.
Quomodo intelligendum illud: *Si enim cum inimici essemus, reconciliati sumus per mortem filii ejus, multo magis reconciliati salvi erimus in vita ipsius*. III. 115. b, & *seq.*
Iniquitas. Quinam dæmones vocentur vasa iniquitatis. I. 270. a. Vid. *Peccatum*.
Iniquus. Vid. *Peccator*.
Initialis. Sententia, quod in Sacramento Pœnitentiæ requiratur charitas initialis, quæ tamen non semper justificationem conferat, non potest censura notari. V. 115. b.
Initiandus. An liber de initiandis sit opus S. Ambrosii? IV. 7. a. & 8. a.
Initium. An initium fidei sit ex nobis. II. 56. a, & 27. b. *item* 59. a. *pariter* 60. b. Christi gratia ad initium fidei necessaria est. II. 67. a. *tot. cap.* IV. An Semipelagiani nullam putarint necessariam. II. 68. b. *tot. cap.* V. & 95. b.
Injuria realis, & personalis quid sit? III. 126. b.
Injuria recenti benefactori illata est circumstantia aggravans IV. 184. b.
Injuriosus. Quid sit propositio injuriosa? I. 11. b.
Injustus. Vid. *Justitia*.
Innascibilitas est proprietas notionalis. I. 214. b.
Innocens. Deus non videt statum naturæ innocentis in decreto prædeterminante. I. 109. b. An creatura innocens indigebat ad perseverantiam præter habitualem etiam aliqua gratia actuali, aut prædeterminante? I. 110. a.
Homo innocens salva justitia non potest puniri pro alio nocente. III. 111. b. An Christus potuerit mortis supplicio affici pro peccatoribus salva justitia? *ibid.* & 104. a. ac 118. a. & b. An aliquando licitum innocentem occidere. III. 111. b. Vel punire causa utilitatis publicæ? *ibid.* Solvuntur objectiones. III. 113. a. & b.
An integritas creationis debita fuerit creaturæ innocenti ac conditio naturalis, an vero donum naturæ superadditum beneficentia conditoris? V. 119. & *seq.*
Innocentia. An ante lapsum Adami fuerint Sacramenta, vel saltem instituta fuissent pro statu innocentiæ, si perdurasset? III. 172. b. & *seq.* An Sacrificia fuissent facta in statu innocentiæ? *ibid.* An S. Augustinus in ligno vitæ agnoverit Sacramentum? *ibid.* In statu innocentiæ non fuisset sensuum rebellio. III. 173. a. Cur pro Angelis non fuerit institutum Sacramentum? *ibid.*
Innocentia per peccatum amissa nequit per pœnitentiam recuperari. IV. 225. b. & *seq.*
Fontana affirmat. Quesnellium negasse in statu innocentiæ gratiam supernaturalem. V. 128. b. Bellelli gratiam sanctificantem in statu innocentiæ ad meritum æternæ vitæ necessariam esse docet. V. 144. a. *tot.* §. III.
Tam pro statu innocentiæ, quam naturæ lapsæ ad recte agendum necessariam putant Thomistæ gratiam ab intrinseco efficacem. VI. 72. a. Quæ differentia inter gratiam Adamo, & Angelis in statu innocentiæ datam, & gratiam homini post lapsum concessam? *ibid. ac* 77. a. & b. Ostenditur contra Bajum, quod in statu innocentiæ integritas, justitia, & immortalitas fuerint dona Dei supernaturalia, VI. 169. b.
Innocentius I. Chrismatio una erat facta ab initio Ecclesiæ, quam deinde Innocentius I. divisit in frontalem, quæ est Sacramentalis, & verticalem, quæ est Ceremonialis Baptismi. IV. 28. a. Falsum est, S. Augustinum existimasse, quod parvuli suscepto Baptismo salvari nequeant absque actuali SS. Eucharistiæ Communione. IV. 98. a. Sed S. Augustinus locutus est de Communione mystica, qua quis per Baptismum in communionem Ecclesiæ recipitur. *ibid.* a. & b. & *seq.* Idem docuit Innocentius I. & Gelasius. *ibid.*
Innocentius III. non excogitavit characterem. III. 238. b. Ejus Decretalis an faveat assertoribus, an vero propugnatoribus potestatis Pontificiæ in Reges. II. 344. a. An hic Pontifex deposuerit Othonem IV. II. 348. a. & 350. a.
Innocentius III. prohibet Latinis Sacerdotibus inter Græcos degentibus, ne Confirmationem conferant, quod toleratur in Græcis. IV. 25. b. & *seq.* An Sacramentum Confirmationis sit iterandum, si est collatum in oleo simplici benedicto, IV. 15. a. & b. & *seq.* Quid desuper statuerit Innocentius III.? *ibid.*
Innocentius III. non fuit primus, qui præcepit confessionem Sacramentalem. IV. 166. b. Sed tempus, scilicet Paschale, determinavit. IV. 167. a. & 170. b. & *seq.* Innocentius III. testatur olim Subdiaconatum non fuisse inter Sacros Ordines recensitum. IV. 266. a. Quid dicat de Matrimonio infidelium. IV. 330. a.
Innocentius IV. non tenet sententiam, sufficere solum actum externum sine intentione interna faciendi, quod facit Ecclesia. III. 219. a. An Innocentius IV. deposuerit Fridericum II. II. 348. a. & 350. a.
Innocentius IV. Sacerdotibus Cypri & Clemens VIII. Sacerdotibus Albaniæ, non autem omnibus Sacerdotibus Græcis interdixerunt administrationem Confirmationis. IV. 26. a. & b. Quid desuper statuerit SS. Benedictus XIV.? *ibid.*
Innocentius VIII. An Papa possit concedere, ut absque vino conficiatur Eucharistia in iis regionibus, in quibus vinum haberi nequit; & an Innocentius VIII. id concesserit Norvegis? IV. 64. b. An id etiam concesserit Alexander VI.? *ibid.*
Innocentius XI. quas damnarit propositiones? V. 139. a. Inter propositiones ab Innocentio XI. & Alexandro VIII. proscriptas non est ea, quæ dicit statum naturæ puræ esse impossibilem. *ibid.*
Innocentius XII. aliique Romani Pontifices vetant, ne Jansenismi nota Theologi Catholici traducantur V. 68.
Innocentius XII. prohibuit, ne SS. Augustini, & Thomæ discipuli Jansenistarum nomine traducantur. VI. 63. n. II.
Inobedientia. De pœnis ob inobedientiam Adæ injunctis. I. 317. b. *tot. cap.* XIII.
Inspiratio. Christi gratia mentem illuminat, & voluntatem adjuvat per inspirationem sanctæ dilectionis. II. 33. b. & *seq.* Ad imputationem peccati non est necessaria actualis inspiratio divinæ gratiæ. II. 132. b.
Vindicatur definitio gratiæ, quæ constituitur in illuminatione mentis, & inspiratione charitatis. V. 110. a.
Berti definitio gratiæ, quod sit *illustratio mentis, & inspiratio S. dilectionis*, purgatur ab errore Jansenii demonstrando, eam aperte desumi ex S. Augustino, & Dionysio Petavio. VI. 69. a. & *seq.* Vid. *Gratia*.
Instans. In quo instanti Angeli boni meruerint, & mali peccarint. I. 260. b. An Christus statim in primo instanti meruerit. I. 261. a.
Instauro. Quomodo per Christum omnia sint instaurata in cælo, & in terra? II. 130. a.
Institutor. Omnes tres Personæ Divinæ sunt Evangelii Institutores. I. 179. b.
Institutor Confirmationis immediatus est Christus Dominus. IV. 8. b. Quando illam instituerit? IV. 9. a. & b.
Instructio. Bajum, & Quesnellium loqui de charitate sanctificante, probat Instructio Pastoralis Gallicanæ Ecclesiæ. V. 90. a. Hæc Instructio magni est facienda. V. 90. b. Propo-

sitio : *Status naturæ puræ est impossibilis*, in sensu Augustinianorum non rejicitur per Instructionem Pastoralem Gallicanam . V. 120. & 129. a. Instructio Gallicana in verbis : *Omnia vestra cum charitate fiant*, agnoscit præceptum opera deliberata referendi in Deum . V. 165. b.

Instrumentalis causa gratiæ quæ ? III. 228. b. & 235. a.

Instrumentum . An traditio instrumentorum sit materia Ordinis ? IV. 13. a. & 14. a. Eugenius IV. vocat instrumenta ordinum symbola munerum ab ordinandis exercendorum, Chrisma autem vocat symbolum gratiæ . IV. 14. a.

Insula . Cur tres Magi dicantur Reges Tharsis, & Insulæ ? III. 145. b.

Integritas . Quænam causæ excusent ab integritate confessionis ? IV. 186. b. & *seq.* Datur causa excusans ab integritate, sed non a sigillo, licet æqualiter obligent jure Divino . IV. 188. a. & b.

An integritas creationis debita fuerit creaturæ innocenti, ac conditio naturalis ? an vero donum naturæ superadditum beneficentia conditoris ? V. 119. & *seq.* Bajus ait, originalem justitiam, integritatem, immunitatem a morte &c. esse proprietates Adamo ante lapsum naturaliter debitas, ita, ut gratia, sanctitas, & justitia respectu nostri sint dona supernaturalia post lapsum, quæ fuissent naturalia, si Adam non peccasset . V. 123. a. Hæc Baji opinio colligitur ex aliis ipsius propositionibus pariter damnatis . V. 126. a. & *seq. tot.* §. II. & III. Ac confirmatur ex propositione 35. Quesnellii . V. 128. b. *tot.* §. IV.

Contra Bajum ostenditur, integritatem, justitiam, & immortalitatem in statu innocentiæ fuisse dona Dei supernaturalia . VI. 169. b. Vid. *Justitia*.

Intellectio . Divina Essentia non consistit in actuali intellectione . I. 40. b. & 41. b. Vid. *Intellectus*.

Intellectus . Deus nequit videri solo naturali lumine ab intellectu creato . I. 66. a. Visio intuitiva quas conditiones requirat ? I. 67. b. Deus potest videri intuitive ab intellectu creato lumine supernaturali gloriæ . I. 68. b. & *seq.* Intellectus Deum videns non potest eum comprehendere . I. 69. b. Quomodo intellectus creatus potest videre Deum ut est in se . I. 70. a. & b.

An Filii divini intellectus sit etiam intellectus Patris . I. 194. b. Explicatio intellectus Notionalis & Essentialis . *ibid.* Intellectus creatus virtute naturali nequit habere Trinitatis scientiam . I. 232. a. *per tot. cap.* I. An sit Principium Filii Divini ? I. 233. a. & *seq. ac* 235. b. Homo est factus ad imaginem Dei in facultate intellectus, voluntatis, & liberi arbitrii . I. 305. b. Ad naturam libertatis requiritur intellectus . I. 312. b. *tot. cap.* X. Eadem mens humana est voluntas & intellectus . I. 314. a.

An lex sit actus intellectus ? II. 175. a. An felicitas hominis consistat in actu intellectus, aut voluntatis, vel utroque simul . II. 231. b.

Verbum assumpsit mentem, & intellectum . III. 41. a.

Intelligentia . Quando scientia Dei vocetur simplex intelligentia ? I. 98. a. & 114. b. & *seq.*

Intentio . Ordo intentionis, & executionis in prædestinatione consuetus explicatur . I. 141. a.

Si Minister improbus adhibeat debitam materiam, formam, & intentionem, valet Sacramentum . III. 206. a. & *seq.* & 171. b. Quid sit intentio ad Sacramentum requisita ? III. 211. b. Quid intentio externa, quid interna ? *ibid.* An externa sine interna sit conjuncta cum simulatione ? *ibid.* Hæretici, ut Lutherus, Calvinus, Kemnitius &c. negant requiri in Ministro intentionem, quia Sacramentorum virtus non pendet ab intentione Ministri, sed a fide suscipientium, quæ sola justificat . III. 212. a. An Catharinus docuerit, sufficere solum actum externum ad ritum Ecclesiæ positum sine intentione interna ? *ibid.* Aut si omnino haberet intentionem, se nolle conficere Sacramentum ? *ibid.* Quam censuram mereatur Catharini sententia ? *ibid.* & *seq. usque ad pag.* 225. Tamen non est tanquam hæretica traducenda, neque spernenda . III. 225. a. & b. Non requiritur in Ministro, ut credat, actionem, quam peragit, esse Sacram, minus ut credat, ea actione infundi gratiam, sed ut velit facere, quod facit Ecclesia . III. 225. a. & 213. a. Unde valet Baptismus a Pagano, vel hæretico collatus, qui vel ignorat, vel negat virtutem Sacramentorum . *ibid.* Tales sunt Pelagius, Arius, Socinianus, Calvinus, & Lutherus . *ibid.* Ut Sacramentum sit ratum, necessaria est intentio Ministri, qua non irrisorie & mimice operetur, sed vere proponat in animo facere, quod facit Ecclesia . III. 213. a. & *seq.* Baptismus, & Ordo irrisorie collati declarati sunt nulli, ac irriti . *ibid.* b. Quid dicendum de Baptismo, quem S. Athanasius adhuc parvulus per ludos puerileis contulit pueris nondum baptizatis ? III. 214. a. & b. Quid dicendum de Baptismo a Genesio per ludum suscepto ? *ibid.* Item quid de Baptismo Dioscori, qui illum suscepit in Theatro ludens, & sacris Mysteriis insultans ? *ibid.* Cur requiratur intentio ad valorem Sacramentorum, & cur non ad valorem concionis ? III. 216. a. Qui intendit per actionem externam suam non facere rem Sacram, ut sit in Ecclesia Christi, non conficit Sacramentum, etsi materiam & formam adhibeat sine externa irrisione . III. 216. a. & *seq.* In Ministro non requiritur intentio producendi effectum Sacramentorum . *ibid.* Tridentinum damnat Lutherum dogmatizantem, Sacerdotem non dimittere peccata, sed dimissa declarare, nec requiri intentionem in Ministro, sed valere Sacramentum etiam cum simulatione, & joco collatum . *ibid.* b. & *seq.* Quænam distinctio inter absolutionem in foro externo datam, & absolutionem in foro interno ? III. 217. a. Ritus externi non habent a solo Christo, ut sint Sacramentales, nisi accedat intentio Ministri . *ibid.* b. Innocentius IV. non tenet sententiam, sufficere solum actum externum sine intentione interna faciendi, quod facit Ecclesia . III. 219. a. Materia & forma Sacramentorum sunt in se quid indifferens ad actionem Sacram, & profanam, determinantur autem per intentionem Ministri . III. 219. b. & *seq.* Solvuntur objectiones variæ, valere Sacramenta sine intentione interna, sed cum simulatione collata . III. 220. b. *usque ad* 225. An S. Augustinus docuerit, sufficere actum externum sine intentione interna Ministri ? III. 221. b. An S. Thomas ? III. 222. b. & *seq.* Qualem habeamus salutis certitudinem, si requiritur Ministrorum intentio ad conficienda Sacramenta ? III. 223. a. Quid sit intentio actualis, habitualis, & virtualis ? III. 225. b. Ad Sacramenta conficienda optima est actualis, sed non necessaria . III. 226. a. Virtualis sufficit . *ibid.* Non vero habitualis . *ibid.* Nec interpretativa . *ibid.* Cur sufficiat intentio interpretativa in ebrio, ut imputetur peccatum, quod secuturum prævidit, & cur non in Ministro Sacramentorum ? *ibid.* Valet intentio sub conditione de præterito, vel præsenti, si vera sit, non vero sub conditione de futuro, nisi in contractu matrimoniali . III. 226. b. An valeat Baptismus, si Minister intendat baptizare masculum, & sit fœmella ? *ibid.* In adultis ad Sacramenti characterem recipiendum requiritur intentio saltem interpretativa . III. 227. a. & *seq.* In parvulis non requiritur intentio, & cur ? *ibid.* Nec iidem in susceptione Baptismi ad fidem excitantur usu rationis divinitus concesso . *ibid. ac* 198. b. An in adulto sufficiat intentio neutra, vi cujus suscipiens negative se habet, nec contranitatur, nec præbeat consensum positivum ? III. 227. a. Non valet Sacramentum homini adulto penitus invito collatum . *ibid.* Quando homini subito in amentiam incidenti possint conferri Sacramenta ? *ibid.* An habeant sufficientem intentionem, qui terroribus, & pœnis coacti Sacramenta suscipiunt ? *ibid.* Exponuntur exempla eorum, qui inviti Ordines suscepere . *ibid.* b. An amicus S. Augustini penitus invitus sit baptizatus ? *ibid.* In ægroto catholico præsumitur intentio suscipiendi Sacramenta moribundorum . *ibid.* Cur in adultis requiratur intentio, & cur non in parvulis ? *ibid.* Ad Baptismum etiam in adulto sufficit intentio interpretativa . III. 317. a.

An in parvulo ordinato requiratur intentio suscipiendi Ordines . IV. 293. b.

Interitus . De omnium hominum interitu in fine mundi . I. 291. b.

Internus . An Ecclesia possit præcipere actus internos & quales ? IV. 100. a.

An actus externus interno addat bonitatem, vel malitiam ? II. 227. a. *tot. cap.* III. An lex humana possit præcipere actus internos ? II. 208. a. Vid. *Intentio*.

Interpres in confessione adhibitus tenetur ad sigillum Sacramentale . IV. 189. a.

Interpretes Ecclesiæ Ministris accensiti . IV. 265. b.

Interpretativa Intentio . Vid. *Intentio*.

Interstitium . De interstitiis Ordinum. IV. 297. b.

Intritum . Non est Eucharistiæ materia farinæ pasta, seu intritum . IV. 59. a.

Intrusus . Quinam dicatur Episcopus intrusus ? IV. 227. b. An valeat Ordinatio facta ab Episcopo intruso ? *ibid.* An Felix II. Liberius, & Vigilius post subscriptam formulam Arianam fuerint Episcopi, & Pontifices intrusi ? *ibid.* An valida eorum Ordinatio ? *ibid.* Felix II. fuit verus Pontifex . *ibid.* Liberius quoque defenditur . *ibid.* Vigilius an occiderit, aut auctor fuerit necis Silverii Papæ ? *ibid.* An legitimus Pontifex ? *ibid.* & *seq.* Valere Ordinationes factas ab Episcopis intrusis probatur exemplo Anatolii in sedem Constantinopolitanam intrusi : Petri Magi, qui vi occupavit Episcopatum Alexandrinum, ac ab uno tantum ordinatus est Episcopo : & Photii, qui S. Ignatii sedem occupavit . II. 288. a.

Intuitive . Deus nequit intuitive videri solo naturali lumine ab intellectu creato . I. 66. a. Visio intuitiva Dei quas requirat conditiones ? I. 67. b. Deus potest videri intuitive ab intellectu creato supernaturali lumine Gloriæ . I. 68. b. & *seq.* An Visio Dei intuitiva sit etiam comprehensiva ? I. 69. b.

Invasor . Vid. *Aggressor*.

Invenio . An infans sit iterato baptizandus, si domi ab obstetrice urgente necessitate baptizatus sit ? III. 305. b. An infantes expositi, & inventi cum schedula testante Baptismum esse collatum, sint iterum rebaptizandi ? III. 306. a.

Invidia . An primum peccatum dæmonum fuerit invidia . I. 263. a.

Invincibilis . Demonstrat Berti, seu nunquam admisisse delectationem invincibilem adimentem libertatem indifferentiæ . VI. 119. b.

Vid. *Ignorantia*.

Inviolabile necessarium quid ? II. 181. b.

Invisibilis . Qualiter Deus sit invisibilis ? I. 68. b. & *seq.* An Theologia Augustiniana doceat Deum visibilem corporeis oculis ? I. 75. b. & *seq.* Quid tenendum de oculis Beatorum ? I. 76. b. & *seq.* Vid. *Video*.

Invitus . Homini penitus invito invalide Sacramenta conferuntur . III. 227. a. Exempla exponuntur eorum, qui inviti sunt ordinati . *ibid.* b. An amicus S. Augustini penitus invitus sit baptizatus ? *ibid.*

Invitus nequit baptizari, vel ordinari . IV. 294. a. & b.

Joachin . An parentes B. Virginis fuerint Joachim, & Anna ? III. 33. a. & *seq.* Unde ortum trahat ? *ibid.* An nomina *Heli*, *Joachim*, & *Eliakim* sint solum unum nomen ? III. 33. b. An S. Joachim possit dici Avus Dei ? III. 59. a.

Joachin quot annis regnavit . III. 12. b.

Joakim Pater Joachin quot annis regnavit . III. 12. b.

Joanna Papissa . Hujus fabula examinatur . IV. 288. a.

Joannes Antiochenus an revera hæresim probaverit Nestorianam ? III. 54. a. Hic cum Orientalibus impugnans S. Cyrillum non defendit hæresim Pelagii, aut Nestorii . III. 63. a. Cur se opposuerit S. Cyrillo ? III. 63. b. Alia notanda de eo . III. 68. b.

Joannes a S. Thoma docet cum Catholicis, Christum pro omnibus esse mortuum, pro omnibus omnino hominibus instituisse Sacramenta, ac remedia præparasse ; remedia tamen & gratias præparatas non omnibus actu applicari . VI. 93. a.

Joannes Baptista (S.) an originale peccatum amiserit in utero materno . II. 26. a. Quod ob merita propria sit sanctificatus in utero, docet Origenes . II. 27. b. An ad vitanda omnia peccata venialia opus habuerit gratia speciali . II. 128. a.

Quid dicendum de ejus Baptismo ? III. 252. b. Vid. *Baptismus Joannis* . Socinus docuit, per Baptismum nil aliud intelligi, quam prædicationem : ita, ut Joannis Baptismus nil aliud fuerit, quam prædicatio ejus . III. 250. a. Ante mortem Christi Apostoli baptizabant Baptismo Christi, non Joan.

Joannis. III. 257. b. Christus baptizavit Joannem in Jordane. III. 258. b. Christus manu propria baptizavit S. Joannem. III. 259. a. Cur Baptismus dicatur institutus, quando Christus baptizavit Joannem, & cur non dicatur instituta Pœnitentia, quando Christus Magdalenæ peccata dimisit? *ibid.* An in Baptismo Joannis sit adhibita aliqua forma? III. 253. a.
Joannes Præcursor natus est VIII. Kal. Julias. III. 142. b. Ejus Pater Zacharias fuit Pontifex. III. 143. a. Quo anno incœperit ministerium suum? III. 148. b. Quo anno baptizarit Christum? *ibid. ac* 149. b. *& seq.* Christus a Joanne baptizatus est 6. die Januarii. III. 251. b. *& seq.*
Joannes Chrysoloras quis fuerit? I. 56. b. *& seq.*
Joannes Chrysostomus (S.) an docuerit hæresim Semipelagianam. II. 60. b. Vid. *S. Chrysostomus*.
Joannes Clericus. Contra hunc defenditur S. Augustinus. II. 185. b. *& seq.* Vid. *Clericus*.
Joannes (*S.*) *Damascenus* an docuerit errorem Græcorum schismaticorum. I. 209. b.
Joannes (S.) *Evangelista*, Thecla, Felix Nolanus, & alii, quomodo Martyribus annumerentur, cum in Martyrio vitam servarint Divinitus? III. 373. b.
An historia S. Joannis a Prochoro scripta sit apocrypha. I. 184. a.
Hujus Evangelii caput primum perverse exponunt Macedoniani. II. 233. b. *& seq.*
Quid significet nomen S. Joannis filii Zebedæi? & cur dicatur Boanerges? III. 154. a. Quomodo conciliandus S. Marcus cum S. Joanne, quorum prior scribit, Christum crucifixum hora tertia, alter hora sexta? III. 164. a.
Baptizati a Philippo Diacono confirmati sunt a SS. Petro, & Joanne. IV. 6. b.
Joannes Ferus. Vid. *Ferus*.
Joannes Hus. Vid. *Hus*.
Joannes Launojus contendit Ecclesiæ nomine intelligendos esse Reges, & Principes. IV. 312. b. Refutatur. *ibid.* Vid. *Launojus*.
Joannes Morinus. Contra hunc probatur, etiam apud Græcos impositionem manuum fuisse materiam confirmationis. IV. 10. a.
Joannes Nepomucenus M. (*S.*) integerrime sigillum custodivit Sacramentale. IV. 188. b.
Joannes Spencerus quid sentiat de prima tonsura? IV. 259. a. & 260. a.
Joannes VIII. ob nimiam facilitatem occasionem præbuit fabulæ de Joanna Papissa. IV. 288. a. Hæc fabula ortum habet a Waldensibus, aut Lutheranis. *ibid.*
Joannes XXII. an definitione aliqua declaraverit, animabus abomni labe expiatis differri visionem Dei, beatorumque consortium ad extremum usque judicium. I. 82. a. & 91. a. & 92. b.
Job manifeste asseruit carnis resurrectionem. II. 286. a. An primus scripserit libros canonicos Scripturæ? II. 298. b.
Jocus. Vid. *Simulatio*.
Jordanis. Christus sanctificavit aquas Jordanis per Baptismum suum. III. 258. a. Apud Jordanem designatus est Baptismi effectus. *ibid.* b. Christus baptizatus baptizavit Joannem in Jordane? *ibid.* Baptismi materia in Jordane est designata. III. 259. a. In Jordane designata est forma Baptismi. *ibid.* Non officit, quod apud Jordanem forma non fuerit pronuntiata, quia aliunde tota SS. Trinitas sufficienter est demonstrata. *ibid.*
Joseph (*S.*). Christi corpus non est formatum ex semine S. Joseph. II. 281. b.
An S. Josephus coluerit perpetuam Virginitatem? III. 29. b. In quo sensu sit Pater Christi Domini? *ibid.* An S. Joseph habuerit filios præter Christum? III. 29. a. An hujus Pater fuerit Jacob, vel Heli, vel uterque? III. 32. b. *& seq.* B. Virgo, & S. Joseph erant sanguine propinqui ex una tribu. III. 33. b.
Vid. S. *Maria*. Fuit Pater Christi. IV. 308. a. Quomodo intelligendum illud: *Putabatur filius Joseph*. IV. 306. & 309. b. Qualiter sit Pater Christi? *ibid.*
Josephus. Testimonium Flavii Josephi de Christo est autographum. III. 20. b. *tot. cap.* IX.
Josue an simulationem dolosam, ac peccaminosam commiserit? II. 199. b.
Jovinianus. Ejus error de æquali visione, & Gloria Sanctorum. I. 92. b. & 94. a. & b.
Docuit acceptam in Baptismo gratiam non posse amitti. II. 169. b.
Jovinianus docuit, unum peccatum non esse gravius altero. II. 234. b.
Iphigenia an sit versa in cervam. I. 274. b.
Ira prohibetur quinto præcepto. II. 192. b. Illicita sit occisio aggressoris, si hujus mors ex ira intenditur. II. 327. b.
Irenæus (S.) cecidit in errorem Papiæ Millenarii. I. 82. a. & 85. b. S. Irenæus Divinitatem Filii propugnavit. I. 219. a. *& seq.*
Irenes Imperatrix. An ab hac ad Carolum Magnum translatum sit Imperium Leonis III. auctoritate. II. 341. b. & 347. b. & 349. a.
Irrationalis natura an potuisset a Verbo assumi? III. 77. b.
Irregularis an sit, qui injustum occidit aggressorem? II. 327. b. An Diaconus absque delegatione baptizans fiat irregularis? III. 281. a. Excommunicatus in necessitate baptizans non exercet actum ordinis, nec fit irregularis. III. 283. a.
Irregularitas. An Laicus solemniter baptizans non solum committat peccatum grave, sed etiam irregularitatem incurrat? III. 283. b.
An primam tonsuram, aut ordines suscipiens ante confirmationem incurrat irregularitatem? IV. 33. a.
An confessarius possit Episcopo revelare irregularitates e confessione notas, ut impediat susceptionem ordinum? IV. 188. a. & b. Quis possit absolvere ab irregularitate ob homicidium voluntarium. IV. 195. a.
Irreverentia. Adhibens in administratione Sacramentorum materiam vel formam probabilem relicta probabiliori actutiore peccat contra charitatem proximi, ac Religionem ob irreverentiam, nisi extrema necessitas excuset. III. 200. b. *& seq.*
Isaac. Aries pro Isaac ab Abrahamo immolatus figurabat Christum pro peccatoribus oblatum. III. 116. b.

Quomodo valuerit ejus benedictio, dum non Jacob, sed Esau benedicere volebat. IV. 316. b.
Isaac Peyrerius fuit Auctor Præadamitarum vel Anteadamitarum. I. 293. a.
Isaias. Ostenditur, quod prophetia Isaiæ, *Ecce virgo concipiet*, non possit aliter exponi, quam de B. Virgine. III. 27. b. V. *Esaias*.
Iscariotes Vid. *Judas*.
Isidorus (S.) An fuerit adspersus fuligine hæreseos Armenorum. I. 75. a.
Isidorus. an compilator Juris canonici fuerit Isidorus Mercator, an Isidorus Hispalensis? II. 217. a. & b. Qualem habeant auctoritatem decretales ab ipso collectæ? II. 217. b. Quinam canones ab ipso collecti sunt spurii, & qui genuini? II. 218. a.
Israel. Quomodo filii Israel impune potuerint spoliare Ægyptios? II. 180. b. *& seq.* An Deus potuerit concedere filiis Israel usuram. *ibid.*
Populus Israel die XIV. exeunte Mensis Nisan Pascha immolavit, & eodem die eductus est de terra Ægypti. IV. 45. a. & b.
Italia cur, & a quo olim nomen Saturnia habuerit? II. 270. b.
Italus. Itali habent originem a Jano. I. 294. a.
Iter Sabbati quid sit? II. 191. b. *& seq.*
Etsi olim licitum fuerit, Eucharistiam in itinere collo appensam secum deferre, aut in domibus asservare, id tamen de facto prohibitum est. IV. 95. a. Papæ iter agenti decenti cum pompa, & comitatu præfertur SS. Eucharistiæ Sacramentum. *ibid.* a. & b. An licitum sit in die secunpam Missam celebrare, ut infirmus viaticum recipiat, aut ob commodum iter agentium, aut ob nuptias? IV. 129. b.
Jubal invenit Organi usum. II. 335. a.
Jubilæum. An Confessarius possit absolvere casus Papæ reservatos in Jubilæo, si hujus licentiæ non fiat mentio specialis? IV. 195. a.
Judæus. Error eorum de summa Trinitate adducitur. I. 174. a. Adversus hos Trinitas Personarum ostenditur ex veteri Testamento etiam conformiter linguæ Hebraicæ. *ibid.* b. *per tot. cap.* I. Cur Judæis Mysterium Trinitatis sit absconditum. *ibid.* Trinitas Personarum contra Judæos probatur ex Hebraico nomine *Elohim*, quod idem dicit, ac *Dei*, plures scilicet Personas. *ibid.* Item probatur per verba: *Faciamus hominem*: ubi scriptura non utitur phrasi Hebraica: nec more Europæorum vult innuere majestatem, aut dignitatem: nec unus Deus locutus est cum Angelis: sed una Persona Divina ad aliam. I. 176. a. Quibus argumentis Judæi cogi possint ad deponendam obdurationem circa Mysterium Trinitatis. I. 178. b. De antiquitate Judæorum, & origine Verbi *Hebræus*. I. 278. a. *per tot. cap.* I. Gens Judæorum est antiquissima. I. 294. a. Eorum lingua est primigenia. *ibid.*
An peccatum Judæorum in crucifixione commissum fuerit originale. II. 18. a. *& seq.* Etiam pro his Christus est mortuus. II. 96. a. Vid. *Christus*.
Sacramentum non est signum nudum, quo a Gentilibus, & Judæis discriminantur Catholici, sed est signum gratiæ invisibilis. III. 171. a. An circumcisio sit instituta solum pro signo distinctivo populi Judæorum ab aliis Gentibus? an vero fuerit Sacramentum? III. 175. b. *usque ad cap.* V. An & cur Judæi circumcisionem omiserint in deserto? III. 183. b. *& seq.* An Ceremoniæ Catholicorum sint desumptæ ex legibus Judæorum, & superstitione Ethnicorum. III. 143. b. *& seq.* Baptismum & Lustrationes Judæorum sumere originem ex moribus Gentium, tenet Grotius. III. 251. b. *& seq.* Quod Baptismus derivarit a moribus, & mersionibus Judæorum, putant Wolzogenius, Lightfootus cum aliquibus Catholicis. III. 251. b. *& seq.* Baptismus Christianorum nil habet commune cum lustrationibus Gentium, & mersionibus Judæorum. III. 257. a. & b. Nec Gentiles, nec Judæi erant baptizati in solo Nomine Christi. III. 275. a. & 277. a. Exponuntur textus SS. Patrum primo intuitu adversantium. III. 275. b. *& seq.* Quid dicendum de facto Siseburti, lege Visigothorum, Caroli M. Chilperici, & Dagoberti cogentium Judæos ad Baptismum? III. 311. a.
An Judæi tempore Christi habuerint jus gladii? IV. 48. b. *& seq.* Aliqui tenent Christum instituisse Eucharistiæ Sacramentum, & celebrasse Pascha Luna XIV. Judæos autem distulisse mactationem agni ad Lunam XV. IV. 43. b. Pascha Judæorum immolabatur Luna XIV. exeunte, id est horis pomeridianis decimæ quartæ diei mensis Nisan, ad quas sequebatur vespera & initium diei decimæ quintæ, & Paschalis solemnitas. IV. 44. a. Pascha quid significet? *ibid.* Quid apud Judæos sit duplex vespera? IV. 44. b. Tempore Christi non utebantur Judæi duplici Neomenia, a Phase Lunæ, & a congressu Planetarum deducta, neque duplici calculo Astronomico, & vulgari, quorum unum Dominus, & alterum Jerosolymitani secuti fuerint. IV. 45. b. Quid apud Judæos dicatur Neomenia? *ibid.* Christus eodem die cum Judæis Pascha typicum celebravit. IV. 47. b. Nullus Judæorum anno Passionis Christi distulit Pascha in proximum Sabbathum, Lunam scilicet XV. exeuntem. IV. 48. a. Tempore Christi Judæi festa etiam celebrabant, etsi inciderent in feriam 2. 4. & 6, ita ut nulla fuit tunc translatio festorum. *ibid.* Judæi manipulum spicarum ad Sacerdotes deferendum metebant die Sabbati. *ibid.* Judæi non distulerunt Pascha, ut Christum morti traderent. IV. 48 b. Quale discrimen inter Pascha Ægyptiorum, & Judæorum? IV. 52. a. & b. An Græci potius, quam Latini imitentur mores Judæorum? IV. 53. b. *& seq.*
An hi erant adstricti confessioni peccatorum? IV. 164. b. Et quomodo eam peragebant? *ibid.* Ipsi Judæi tribuunt supernam virtutem impositioni manuum. IV. 254. a. Unde hoc modo ordinarunt Levitas suos. *ibid.* Varii ritus Matrimonii Judæorum tanguntur. IV. 337. a. Vid. *Hebraicus*, vel *Hebræus*.
Judaicus. Moyses non præscripsit populo Judaico Idololatriam. I. 31. b. *& seq.*
Lex Judaica quando promulgata. I. 290. b.
Eucharistiæ Sacramentum est institutum in postrema Cœna consummato Paschate Judaico. IV. 43. a. & b.
Vid. *Nuge*.

Judas Iscariotes. Non hic, sed Christus est crucifixus. II. 282. a. & III. 31. b. ac 37. a. Cur vocetur Iscariotes? III. 154. b. Quanti pretii erant triginta argentei sicli? III. 161. a.
Baptismus ab ipso collatus fuit validus. III. 171. b. & 206. a. *& seq. tot. cap.* XIV.
Eucharistiæ Sacramento revera continetur Corpus, & Sanguis Christi. IV. 70. b. *tot. cap.* VIII. Hoc negavit Judas Apostata. *ibid.*
Judas Proditor an interfuerit consecrationi panis, & etiam vini? IV. 52. b. Bucella panis, qua sumpta Judas exivit, non fuit Sacramentum, sed hoc jam prius receperat. *ibid. & seq.* Cur hujus pœnitentia fuerit infructuosa. IV. 189. a.
Judas Patriarcha. Quid notandum de eo? II. 185. a.
Quando sceptrum de domo Juda defecerit? III. 1. b. *& seq. tot. cap.* I. *II. & III.* An Hasmonæi sint ex tribu Juda? III. 2. a. Tribus Levi, & Juda sunt conjunctæ, *ibid.* An Machabæi sint ex tribu Juda? *ibid.* An nomen Judæ possit extendi ad omnes Hebræos? *ibid.* Ex tribu Juda unus præfuit Synedrio. III. 2. b. An tribus Juda actu defecerit? III. 3. a. & 4. a. & 5. a. An Machabæi sint de tribu Juda. III. 5. b. Probatur, quod Christus fuerit de tribu Juda? III. 99. a. Et non ex tribu Levi. *ibid.*
Judas Thaddæus (S.). Quid significet hoc nomen? III. 154. b. Cur dicatur Lebbæus? *ibid.*
Judex. An laudabilis timor Judicis terreni? II. 315. b. *& seq.* Judex est Christus. III. 101. b.
An polluatur Ecclesia, si mors contingat in Ecclesia jussu Judicis, aut sine sanguinis effusione, sive inferatur ab alio, sive a semetipso? IV. 125. b.
Si crimen publicum sit a Judice ipso, est circumstantia aggravans. IV. 184. b. Quis sit Judex causarum matrimonialium? IV. 312. b. Laicus nequit concedere divortium. IV. 336. b.
Judicatum. Vid. *Vigilius*.
Judicium. An Sanctis clara Dei visio sit differenda usque post diem Judicii? I. 82. a. *& seq.* & 85. a. Quid desuper sentiant SS. Ambrosius, Augustinus, & Bernardus? I. 88. b. *& seq.* Quid Joannes XXII. I. 91. a. *& seq.*
Quomodo Christus ignoraverit extremi Judicii diem. I. 220. a. An Angeli habeant indifferentiam judicii. I. 258. a. Requiritur ad essentiam liberi arbitrii. I. 313. b. *& seq.*
Judicium credimus futurum septimo fidei articulo. II. 284. a. Hoc negant Borboriani, Floriani, & Procliniatæ. *ibid.* Quomodo Christus in illud sit venturus: & an parvuli sine Baptismo decedentes, ac infideles debeant comparere in Judicio? *ibid.* Tempus Judicii est ignotum. *ibid.* Quis sit finis Judicii. *ibid.* Vid. *Beatitudo*.
Judicium temerarium prohibetur præcepto octavo. II. 193. b. Quid sit judicium speculativum, & practicum? II. 247. b. Quomodo cum dubio speculativo stet judicium practicum? *ibid.* Quomodo judicium probabile distinguatur ab opinione, & dubio? II. 245. a. An conscientia speculative probabilis fiat practice certa per judicium reflexum? II. 251. b.
Judicium Sacramentale qualiter differat a forensi? IV. 164. b. & 181. b. & 182. a. Cur in judicio sæculari possit remitti unum crimen sine altero, & cur non in Sacramentali? IV. 178. b. & 183. b.
Quale requiratur judicium rationis ad libertatem? VI. 82. a.
An Christus ignoraverit Judicii diem? III. 43. a. Repemptio hominis non fuit condonatio, sed verus actus judicii? III. 109. a. *& seq.* Solvuntur objectiones. III. 113. a. *& seq.* & 124. a.
An non baptizati post extremum Judicium commoraturi sint super terram. II. 19. b. An iisdem comparere debebant in Judicio. *ibid. tot. cap.* VIII. & IX.
Judith num sit mentita Holoferni. I. 64. a.
Jugum. Quomodo intelligendum illud: *Nolite jugum ducere cum infidelibus*. IV. 313. a.
Julia Augusti filia, quo anno in exilium deportata? III. 138. a.
Juliana (S.). Institutio festi Corporis Christi divinitus revelata fuit S. Julianæ Moniali. IV. 93. a. Deinde ab Urbano IV. extensa est ad Ecclesiam universalem. *ibid.*
Julianus Apostata comparavit Christum Socrati, Lycurgo, Alexandro. III. 24. b. Impugnavit Genealogiam Christi. III. 32. b.
Julianus negat peccatum originale transire ad posteros Adæ. II. 1. a. De ejus patria, consanguineis, & gestis. II. 31. b. An fuerit Episcopus. *ibid.* Quam impudenter objecerit Augustino, quod negaret liberum hominis lapsi arbitrium. II. 144. b. & 145. a. & b.
Julianus ante apostasiam fuit Lector Ecclesiæ. IV. 265. a. Negat inter B. Virginem, & S. Josephum fuisse matrimonium validum, quia non interveniebat usus illius. IV. 307. b.
Julianus, Pelagius, & Cælestius docent, Adamum, & Evam mortales secundum corpus creatos esse: refutantur ab Augustino, & Augustinianis. V. 135. a.
Julianus Halicarnesseus. Vid. *Aphthartodocita*.
Julius. Quid lex Julia? II. 220. a.
Julius Cassianus. Vid. *Cassianus*.
Jumentum. De creatione Jumentorum. I. 284. b.
Junior. Patrinus sit baptizatus, & confirmatus. IV. 40. a. Mares non sint patrini fœminis, nec fœminæ viris, nec senioribus Juniores. *ibid.*
Juno unde nomen, & originem habeat? II. 269. a. Stultum est, eam Diis annumerare. *ibid.* An sit præferenda Minervæ. *ibid.*
Jupiter. Plures hoc nomine describuntur homines flagitiosi. II. 268. a. Stulte inter Deos reputatur. *ibid.*
Juramentum. Quando Papa dispenset juramenta? II. 179. b. Quid de eo senserint Hebræi? II. 183. a. & 184. a. Quid dicendum de juramento, quo Equites S. Jacobi deponunt se nunquam recusasse singulare certamen? II. 326. a. Quas requirat conditiones? II. 191. a.
Juramentum militare vocatur Sacramentum. III. 169. b. Quibus verbis illud deponebatur? *ibid.* Hoc nomine veniunt etiam alia Juramenta, sed minus proprie. III. 170. a.
Damnantur propositiones Quesnelli agentes de juramento. VI. 184. b.
Jurisconsultus in quo sensu utatur Confirmationis vocabulo. IV. 2. a.
Jurisdictio. Sacerdos ut sit Minister legitimus confessionis, extra mortis articulum debet habere jurisdictionem, & approbationem ab Episcopo. IV. 193. b. Sacerdos in Ordinatione accepit potestatem absolvendi; per jurisdictionem autem, & approbationem Episcopi acquirit subditos, in quos exercere possit potestatem. *ibid.* An Sacerdos sine ista jurisdictione, & approbatione nec veniale absolvere possit? *ibid.* An Parochus possit excipere confessiones in alia Parochia, anque amissa Parochia etiam amittat jurisdictionem? IV. 194. a. An Regularis possit audire confessiones Monialium, jurisdictioni Regularium subjectarum sine speciali deputatione Episcopi? IV. 193. b. *& seq.* An etiam Doctor, vel laurea decoratus teneatur subire examen pro obtinenda jurisdictione audiendi Confessiones? IV. 194. a. Sacerdos non Parochus debet habere jurisdictionem ab hoc delegatam ad hoc, ut possit dare extremam unctionem. IV. 243. a. De jurisdictione Episcopi electi ante consecrationem. IV. 273. a. Omnem ordinis, & jurisdictionis potestatem, ac Episcoporum supra Presbyteros præeminentiam negant Hæretici. IV. 276. b. Refutantur. *ibid. & seq.*
Jus. Quæstiones circa dogmata fidei dicuntur quæstiones juris. II. 100. a. In his definiendis non potest errare Papa, vel Ecclesia. *ibid. & seq. tot. cap.* V. & VI.
An Deus habuerit dominium, & jus absolutum in corpus, & vitam Christi qua hominis? III. 111. a. An satisfactio Christi fuerit rigorosa, & secundum juris apices. III. 120. b. *tot. cap.* VI. An creatura possit satisfacere Deo pro peccato mortali, aut veniali ad juris apices. III. 192. b. & 125. a. *tot. cap.* VIII.
An Judæi tempore Christi habuerint jus gladii? IV. 48. b. *& seq.*
Quid sit jus? II. 174. b. Dividitur in naturale, positivum, divinum, humanum, Ecclesiasticum, Canonicum, & civile. *ibid.* In publicum, & privatum. *ibidem*. Quid jus gentium? *ibid.* An jus naturale etiam brutis conveniat? *ibid.* Quid jus Romanum, quid jus primævum, & secundarium, & personale, & locale? *ibid.* Juris universi summarium est decalogus. II. 189. b. Jura Sacerdotum nequeunt usurpari a terreno Principe. II. 211. b. Quo jure Clerici, & eorum bona gaudeant immunitate? II. 213. b. & 215. a.
Jus Canonicum est a variis collectum. II. 217. a. Præcipue ab I. Isidoro, & Gratiano. *ibid.* An compilator fuerit Isidorus Mercator, an Isidorus Hispalensis? *ibid.* a. & b. Qualem habeant auctoritatem Decretales ab Isidoro collectæ? II. 217. b. Quinam Canones veterum sint genuini, & qui spurii? II. 218. a. Qualem auctoritatem habeant decretales Gratiani? *ibid. & seq.* Quid sit palea? *ibid.* b. Quibus partibus constet jus Canonicum? *ibid.* Quomodo faciendæ, & legendæ citationes juris Canonici? *ibid.*
Jus Civile quid sit? II. 174. b. An debeat promulgari in singulis provinciis? II. 203. a. An post promulgationem statim obliget? *ibid. & seq.* An ad hoc requiratur acceptatio populi? II. 204. a. *& seq.* Quæ distinctio inter jus civile, & Ecclesiasticum? II. 204. b. *& seq.* Etiam jus civile obligat in conscientia. II. 206. a. *& seq.* Hoc negarunt Waldenses. *ibid.* Et Gerson. *ibidem*. An etiam cum periculo vitæ? II. 207. b. *& seq.* An possit præcipere actum internum? II. 208. a. *& seq.* Jus civile, & spirituale possunt simul stare. II. 211. a. *& seq.* Sic fit in Papa. *ibid.* Jus civile nequit minuere immunitatem Ecclesiasticam. II. 215. a. *& seq.* Traduntur quædam rudimenta circa jus civile. II. 219. b. Quid dicendum de jure civili Atheniensium, & Atticorum? *ibid.* Quid jus civile statuat de matrimonio? *ibid. & seq.* Jus civile Romanorum quomodo dividatur? II. 220. a. Quid statuat de Religione, & de cultu parentum? *ibid.* Quid de homicidio? *ibid.* Quid de fornicatione, & libidine? II. 219. b. Quid de furto? *ibid.* a. & b. Quid de conviciis, falso testimonio, & calumnia? II. 219. a. An jus Atticorum, & Atheniensium conveniat cum jure Romanorum? *ibid.* b. *& seq.* Jus civile antiquum cohæret cum libris Genesis, Exodi, & Levitici. II. 221. a. An derivetur a lege Hebraica? *ibid.* An præter jus civile dentur etiam statuta? II. 221. b. Quibus partibus constet jus civile? *ibid.* Quomodo faciendæ, & legendæ citationes juris civilis? *ibid.* Quis in eo dispenset? II. 222. b.
Jus naturale. An nulla opinio probabilis in materia juris naturalis excuset a peccato? II. 265. a. *& seq. tot. cap.* XVII. Vid *Lex*.
Justificans. An fides distinguatur a gratia justificante? II. 290. b. *ac* 312. a. Vid. *Gratia*, vel *Charitas*.
Justificatio quomodo distinguatur a prædestinatione? I. 138. b. Est effectus prædestinationis. I. 157. b.
An justificationis meritum sit ex nobis sine gratiæ auxilio. II. 59. a. *& seq.* & 56. a. Habet varias significationes. II. 153. a. Datur a vera justificatio. *ibid.* Quæ non sit per extrinsecam imputationem justitiæ Christi. *ibid.* Sed per justitiam inhærentem. *ibid.* b. Per hanc nobis communicatur Spiritus S. *ibid.* An gratia justificationis distinguatur a charitate. II. 154. a. Lutherani docent, eam conferri per solam remissionem peccatorum. II. 155. a. *& seq.* Calvinistæ vero eandem constituunt in imputatione justitiæ Christi. *ibid.* Justificatur impius per gratiam & charitatem, quæ in cordibus per Spiritum S. diffunditur, & eis inhæret. *ibid. & seq.* An Deus hominem justificans vere illi remittat peccata. II. 157. a. *tot. cap.* III. An gratia justificans, & peccatum possint simul stare. II. 158. a. Quomodo adulti ad justificationem disponantur. *ibid. tot. cap.* IV. Justificatio non obtinetur per solam fidem. II. 159. b. *tot. cap.* V. Quæ fides sit initium nostræ justificationis. II. 160. b. Gratia justificans facit opera de *condigno* meritoria. II. 163. b. & 165. b. *& seq.* Opera, quæ præcedunt justificationem, sunt meritoria de *congruo*. II. 166. b. *& seq.* Opera autem sequentia sunt meritoria *de condigno*. II. 167. a. *& seq.* Initium gratiæ justificationis non possumus promereri. II. 168. b. Bene vero illius augmentum. *ibid.* Perseverantiam in gratia justificationis etiam solum ad tempus de condigno non possumus promereri. *ibid.* Uti nec reparationem illius post lapsum. *ibid.* Minus possumus promereri perseverantiam in gratia justificante finalem. II. 169. a.

169. a. Quare de condigno possimus promereri vitam æternam, & cur non perseverantiam finalem. *ibid.* An perseverantia finalis, nec de congruo possit obtineri. *ibid.* Justi possunt aliis promereri gratiam justificationis de congruo. *ibid. & seq.* Quas proprietates heterodoxi requirant in justificatione. II. 169. b. Potest amitti. *ibid.* Nullus homo sine speciali revelatione habet certitudinem fidei, quod sit in gratia justificante. II. 171. b. An homo possit desuper habere certitudinem spei. *ibid.* Quinam habuerint revelationem, quod sint in gratia habituali. *ibid. & seq.* Gratia justificationis non est æqualis in omnibus justis. II. 172. b.

Qualis fides sit necessaria ad justificationem consequendam? II. 306. b. *& seq.* Justificationem præcedit spes. II. 314. a. Qualiter charitas operetur justificationem? II. 319. b.

Charitas initialis ad justificationem disponit, sed se sola sine pœnitentiæ Sacramento peccata non delet. IV. 161. b. Hæc sententia non est obnoxia propositionibus, & erroribus Baji. IV. 162. a. & b. Timor servilis non videtur sufficere ad justificationem sine charitate Dei saltem initiali. IV. 148. a. *tot. cap.* V. & VI. Timor servilis est donum Dei, ac impulsus Spiritus S. *ibid.*

Opera bona ante justificationem peracta non sunt peccata, sed tantum non sunt meritoria vitæ æternæ. V. 92. a. *& seq. tot. cap.* I. II. & III. Gratia Spiritus S. movens ad actus fidei, spei &c. non justificat peccatorem, sed ad justificationem disponit. V. 87. a. *& seq. tot. cap.* I. Quomodo fiat juxta communiorem Theologorum sententiam, & quomodo fiat juxta sententiam Baji? V. 100. a. Justificatio impii non consistit in obedientia mandatorum. V. 104. a. In sensu Baji datur justificatio sine remissione peccatorum. V. 88. b. *& seq. ac* 104. a. Sententia, quod Sacramento Pœnitentiæ requiratur charitas initialis, quæ tamen non semper justificationem conferat, non potest censura notari. V. 115. b. Augustiniani ad opus bonum requiruntur gratiam, non justificantem, sed actualem, ac moventem ad justificationem. V. 162. a.

Quas Bajus tradiderit propositiones circa justificationem. VI. 172. b. *& seq.* Vid. *Gratia.*

Justificatus. Putant hæretici, quod hic sciat certo, se non posse excludi a gloria, nec excidere a gratia. II. 277. b.

Justinianus Imperator credidit, Christum habuisse corpus incorruptibile. III. 35. b. Voluit in hanc sententiam omnes compellere Episcopos. *ibid.* Edidit edictum contra tria Capitula. III. 65. b. Alia inter hunc, & Vigilium Papam agitata examinantur. *ibid. & seq.*

Justinus (S.) cecidit in errorem Papæ Millenarii. I. 82. a. Concordatur cum Tertulliano. I. 85. b. *& seq.*

Quænam sint opera ipsius genuina. I. 218. a. Divinitatem Verbi propugnavit. *ibid. & seq.* An docuerit, adorandos esse Angelos. *ibid.*

Justinus non admittit posse aliquem salvari, si negat Divinitatem, aut Incarnationem Verbi. II. 276. a. *& seq.* In quo sensu dicat Socratem, & Heraclitum Christianos? *ibid.* b.

Justitia. An Adam sit productus cum justitia originali. I. 306. a. *& seq.* Quid hæc importet. *ibid.* Hæc Adamo non fuit naturaliter debita. I. 324. a. *tot. cap.* I. II. & III.

An initium justitiæ sit ex nobis sine gratiæ auxilio. II. 59. a. Non datur perfecta justitia sine gratia. II. 117. b. An justificatio nostra fiat per extrinsecam imputationem justitiæ Christi. II. 153. a. *ac* 155. a. An per justitiam inhærentem. II. 153. b. Qualis detur justitia Deum inter & hominem. II. 163. b. & 164. b.

Justitia ut virtus cardinalis plures alias complectitur. II. 229. b.

Potuisse Deus non petere satisfactionem a nobis ob peccata secundum rigorem justitiæ. III. 102. b. An Deus peccasset contra justitiam, si sine pœna condonasset peccata nostra. III. 102. b. *& seq.* Socinus docet, nullam Dei justitiam postulare, ut peccata puniantur. III. 104. a. Decem propositionibus demonstratur, quod non sit contra justitiam, Christum pro nobis esse passum. III. 104. a. *& seq.* An in Deo sit justitia vindex peccatorum, & constans voluntas puniendi peccatores. III. 109. a. & 110. b. *& seq.* Quos effectus Divinæ justitiæ tribuat Crellius. *ibid.* Noluit Deus in hominum reparatione peccata dimittere non exhibita divinæ justitiæ satisfactione, sed intuitu meritorum Christi, & satisfactionis ejus salvi facti sumus. III. 109. b. *& seq.* Redemptio hominis non fuit condonatio, sed actus veræ justitiæ. III. 110. a. Decebat quam maxime, ut ob peccata nostra Divinæ justitiæ condigna fieret satisfactio. III. 110. b. In passione Christi eminebant justitia, & misericordia. *ibid.* & 118. a. & b. Voluit Christus hominem a dæmonis tyrannide liberare non potentia, sed justitia. *ibid.* Fuit justitia conveniens, quod Christus innocens subierit crucis supplicium, & ei peccata nostra imputentur. III. 111. a. & 104. a. *item* 118. a. & b. Solvuntur sophismata Socini. III. 113. a. *tot. cap.* V. & 124. a. *tot. cap.* VII. Probatur Christum satisfecisse secundum justitiam. *ibid.* An secundum rigorem justitiæ, & juris apices. III. 120. b. *tot. cap.* VI. Quid requiratur ad justitiam rigorosam? *ibid.* An creatura possit satisfacere Deo pro peccato mortali aut veniali ex justitia rigorosa. III. 102. b. & 125. a. *tot. cap.* VIII.

Pœnitentia est vera virtus, spectatque quandoque ad charitatem, aliquando vero justitiam. IV. 132. a.

Bajum ait, originalem justitiam, integritatem, immunitatem a morte &c. esse proprietates Adamo ante lapsum naturaliter debitas, ita, ut gratia, sanctitas, & justitia respectu nostri sint dona supernaturalia post lapsum, quæ fuissent naturalia, si Adam non peccasset. V. 123. a. Hæc Baji opinio colligitur ex aliis ipsius propositionibus pariter damnatis. V. 126. a. *& seq. tot.* §. II. & III. Ac confirmatur ex propositione 35. Quesnellii. V. 128. b. *tot.* §. IV. Bellarminus in sententia de statu naturæ puræ Bajum, Lutherum, & Calvinus hæreseos reos pronuntiat, quia putant, justitiam, & integritatem originalem non fuisse donum supernaturale. V. 123. a. & b. & 128. b. Triplici sensu aliquid juxta Bajum dicitur naturale. V. 128. a. Quomodo secundum Bajum originalis justitia, gratia, sanctitas, & integritas fuerint dona naturalia. V. 136. b. Vid. *Integritas.*

Justitia Originalis cur non potuerit ab Adamo per pœnitentiam recuperari? IV. 225. b. & 226. a. Deus remuneratur opus meritorum ex justitia, & liberalitate. IV. 226. a.

Justus. An justi videant Deum oculis corporeis in cælo? I. 76. b. *& seq.* An justorum animabus clara Dei visio sit differenda usque post diem Judicii? I. 82. a. *& seq. ac* 85. a. *& seq.* In escis, potu, divitiis non consistet felicitas justorum. I. 82. a. *& seq.* Quid de eorum præsenti statu sensenserint SS. Ambrosius, Augustinus, & Bernardus? I. 88. b. *& seq.* Quid Joannes XII. I. 91. *& seq.* De inæquali gloria Sanctorum. I. 92. b. *& seq.* Justi in Deo vident Unitatem, Trinitatem, ac omnia attributa. I. 94. b. Quæ justis cognitio competat de terra, cælo, ac rebus, quæ in terra fiunt? *ibid.*

Etiam justi indigent gratia actuali. II. 37. a. *& seq.* An etiam justis desit gratia, ad servanda omnia Dei præcepta, necessaria. II. 90. b. *& seq.* Non deseritur a Deo, nisi prior Deum deserat. II. 91. a. Nec justus potest vitare omnia peccata venialia sine gratia speciali per totam vitam. II. 127. a. *tot. cap.* VI. Cur justus dicatur templum Spiritus Sancti; & cur dicatur signatus Spiritu Sancto. II. 154. a. An justi possint aliis promereri gratiam sanctificantem saltem de congruo. II. 169. b. Justus potest peccare, & peccando gratiam sanctificantem amittere. *ibid.* b. *& seq.* Gratiam sanctificans non est æqualis in omnibus justis. II. 172. b. Justis aliquando deest gratia efficax, qua vitent minima quædam peccata. II. 105. a. Illis aliquando subtrahitur gratia efficax ad perseverandum. *ibid.* Justis volentibus servare divina præcepta semper adest gratia orationis, per quam impetrare possunt gratiam efficacem. *ibid.* Illis ad actu orandum est necessaria gratia suapte natura efficax. II. 105. b. Justi aliquando, licet gratia habituali exornati, & suffulti adjutorio proxime sufficienti ad orandum, actu non orant, imo obicem ponunt potentiæ proximæ ad ponendum actum orationis. II. 105. b. & 106. a. Aliquibus justis aliquando Deus gratiam præbet robustam, atque effectricem, quam aliquibus aliis justis denegat, & quæ causa hujus œconomiæ proferri possit? II. 106. a.

Ab observatione legis Novatores excipiunt cœtum *Justorum.* II. 176. a.

An justi veteris testamenti salutem sint consecuti sine satisfactione Christi. III. 117. a. & b.

Inter justum & peccatorem non datur medium, bene vero inter cupiditatem habitualem, & charitatem habitualem, mediant actus fidei, spei &c. V. 103. b. Cur justi in hac vita afflingantur? V. 137. a. & b.

Jansenii prima propositio ait, aliqua Dei præcepta esse impossibilia hominibus justis; Catholici ajunt, nec ulli peccatorum esse aliqua præcepta impossibilia. VI. 84. b. *& seq.* Jansenianum non est dicere, justo habere gratiam sufficientem servandi præcepta, sed non semper efficacem. *ibid.* Quod justi semper habeant gratiam sufficientem servandi præcepta, non autem semper efficacem, docet Norisius. VI. 86. b. *& seq.* Tenentque Thomistæ. VI. 87. a. Decipitur, quisquis ait, Berti existimare, aliqua præcepta esse justis impossibilia. IV. 115. b. *& seq. tot.* §. III. Imo non justis tantum, sed etiam cuilibet fideli, ac impio præcepta sunt possibilia. VI. 116. a.

K

K*emnitius* male definit Sacramentum dicens, non esse signum efficiens gratiæ. III. 171. b. *& seq.* Effutit, Sacramentum Pœnitentiæ esse factum a Petro Lombardo. III. 194. a. Negat, ad effectum Sacramentorum requiri intentionem Ministri, sed fidem suscipientium, quæ sola justificat. III. 211. b. *& seq.* Refutatur. *ibid. & seq.* Secundum Kemnitium character Sacramentalis est figmentum scholasticum. III. 238. a. Impugnatur. *ibid. & seq.*

Negat Confirmationem esse Sacramentum. IV. 3. a. Impugnatur. *ibid. & seq.* Kemnitius falso affirmat, de fide esse, requiri ad Chrismatis confessionem balsamum. IV. 16. a. Putat vetum balsamum non amplius haberi. *ibid.* Quæ maledicta effuderit in Chrisma? IV. 10. a. Contra Græcos Schismaticos, Waldenses, Hussitas, Lutherum, Kemnitium, Calvinum, Dallæum, & alios hæreticos probatur Ministrum ordinarium Confirmationis esse Episcopum. IV. 21. b. Gratiam Sacramento Confirmationis conferri, negant Lutherus, Calvinus, Kemnitius, Dallæus, ac Novatores propemodum omnes. IV. 33. a. Contra hos probatur, Confirmatione conferri aliquam gratiam sanctificantem. IV. 33. b. Laudabilissime in festo Corporis Christi fit Processio, & circumgestatio SS. Corporis Christi. IV. 93. b. Hæc processio ortum habet ab Urbano IV. *ibid.* Eadem reprobatur a Kemnitio. IV. 94. a. Kemnitius negat pœnitentiam esse Sacramentum. IV. 133. a. Vid. *Chemnitius*, vel *Lutherus.*

L

L*aborantes* quid essent. IV. 265. a. & b.

Lac. Omnis aqua naturalis est materia apta Baptismi. III. 263. a. & b. Quænam sit aqua naturalis? *ibid.* Aqua naturalis & materia sufficiens Baptismi non sunt sudor, lacrymæ, vinum, cervisia, lac &c. III. 263. b.

La-Croix (P.) Theologia Moralis damnata fuit, ignique tradita a Senatu Tolosano, & cur. II. 356. a. & b. Anonymi Epistola adversus Judicium Tolosani Senatus eundem subiit fatum. II. 356. b.

Lacrymæ quomodo in Christo fuerint. III. 43. a. Omnis aqua naturalis est materia apta Baptismi. III. 263. a. & b. Quæ sit aqua naturalis. *ibid.* Aqua naturalis & materia sufficiens

Baptismi, non sunt sudor, lacrymæ, vinum, cerevisia, lac &c. *ibid.* b. Contritio procedat ex corde sincero, sitque interna, unde lacrymæ non sunt semper signum Contritionis. IV. 143. a. & b.

Lactantius cecidit in errorem Papiæ Millenarii. I. 82. a. Filii divinitatem propugnavit. I. 226. a. Num tribuat corpus Deo. I. 47. a. An negaverit Dei immensitatem. I. 55. b. & 56. a.

Laicus nequit facere Ecclesiasticam legem. II. 209. b. *& seq.* Potestas Laica, & Ecclesiastica potest simul stare. II. 211. a. Uti videmus in Papa. *ibid.* Calvinus laicis omnibus denegat potestatem ministrandi Baptismum etiam in mortis articulo. III. 203. b. An laicus committat sacrilegium, si urgente necessitate Baptismum confert in peccato gravi constitutus? III. 209. b. Probatur contra Calvinum, & Græcos recentiores, quod in casu necessitatis homo quilibet etiam laicus possit absque solemni ritu administrare Baptismum. III. 279. b. & 281. b. Si in necessitate adsit Clericus, laicus, vir, & fœmina, quis debet dare Baptismum? III. 282. b. *& seq.* An laicus, vel fœmina peccatum grave committant, si in necessitate baptizant præsente Clerico? III. 283. a. An laicus solemniter baptizans non solum committat peccatum grave, sed etiam irregularitatem incurrat? III. 283. b. Waldenses, & Lutherani omnes laicos Eucharistiæ Sacramenti Ministros dicunt: Marcionitæ, ac Pepuziani etiam mulieres admiserunt. IV. 95. b. Laici nec in defectu Sacerdotum possunt sacrificare, aut conficere Eucharistiam. IV. 96. a. Laici non sunt Ministri Eucharistiæ. IV. 96. a. & 97. a. Frumentius non laicus fuit, dum in India sacrificabat, sed Sacerdos, & Episcopus. IV. 97. a. Quid sit Communio laica, & peregrina? IV. 97. b. Eucharistiæ Communio sub utraque specie data fuit ab initio Ecclesiæ etiam laicis usque ad sæculum duodecimum. IV. 100. b. Sumere Communionem sub utraque specie nunquam fuit de præcepto respectu laicorum. *ibid. & seq.* In domibus laicorum solus consecratus panis asservabatur. IV. 102. a. Jure optimo laicis usus calicis sublatus est. IV. 103. a. & b. Non expedit iterum laicis permittere usum calicis. IV. 103. b. An Sacerdos celebrans teneatur in Missa privata porrigere Communionem laicis, si petant. IV. 122. a. In quo sensu utilior sit Confessio tempore necessitatis facta laico præsenti, quam Sacerdoti absenti per litteras. IV. 181. a. An laicus fuerit aliquando, vel esse possit Minister Confessionis. IV. 190. b. An omnes laici habeant potestatem absolvendi. *ibid.* Plures in mortis articulo absente Sacerdote confessi sunt laicis, sed hæc Confessio non erat necessaria, nec Sacramentalis. IV. 192. a. Quid utilitatis attulerit similis Confessio? *ibid.* Quomodo intelligendum illud: *Confitemini alterutrum peccata vestra?* IV. 192. b. Horum Confessiones audiantur in parenti loco. IV. 227. a. Non autem in Sacristia. *ibid.* Etiam hi olim faciebant unctiones ægrotis, sed non Sacramentales. IV. 231. b. *& 242. a. & b.* An in necessitate possit laicus esse Minister Extremæ Unctionis. IV. 242. b. Hæretici etiam laicis Ecclesiæ munia concedunt. IV. 252. a. An etiam laici possint dici Sacerdotes? IV. 253. a. Ipsis prohibetur tangere vasa sacra. IV. 267. a. Laicos indignos a Communione olim repellebat Diaconus. IV. 269. b. Divortium nequit fieri per Judicem laicum. IV. 336. b.

Lambertus Danæus. Ejus error de summa Trinitate. IV. 174. a.

Lamech primus habuit duas uxores. IV. 331. b.

Lampas. Usus candelarum, & lampadarum, est condecens, laudabilis, & miraculis probatus. IV. 245. a. *& b.* Narcissus, ut sacræ lucernæ arderent, signo crucis aquam convertit in oleum. IV. 245. b. Lampades in Pictavensi templo sine olei diminutione ardebant. *ibid.* Lampades in Ecclesia S. Agathæ Romæ sunt incensæ lumine divinitus illato. *ibid.*

Landgravius (*Philippus*) Hassiæ. Huic concessit Lutherus ducere aliam uxorem vivente prima. IV. 331. a. Refutatur. IV. 332. b.

Languetius (*Joannes*) Archiepiscopus Senonensis. Quesnellium & Lutherum in materia de operibus infidelium convenire docent Languet, & Bissy. V. 170. a. Languetius injuriam irrogat Benedicti XIV. curæ, atque solicitudini, damnando libros Berti jussu hujus Pontificis tam severe ad examen revocatos, repertosque innoxios. VII. 17. Ansam præbet hæreticis se defendendi clypeo Augustinianæ doctrinæ. VII. 18. Minus sincere refert textus Berti. VII. 19. Criminatur Berti, & Bellelli, quod voluntatem Dei, & mortem Christi pro salvandis omnibus exponant in sensu Jansenii, eo quod illam voluntatem appellant metaphoricam. VII. 3. b. *& 22. a.* Contrarium demonstratur. VII. 22. b. *& seq.* Asserit, Berti negare in Deo voluntatem sinceram, & beneficam salvandi omnes. VII. 3. b. *& 23. b.* Refutatur. VII. 23. b. *& seq.* Accusat Berti, quod voces libertatis, indifferentiæ, resistentiæ, auxilii sufficientis, usurpet in sensu Jansseniano. VII. 5. a. *& 26. a.* Refellitur. VII. 26. b. *& seq.* Ait ipsum cum Bellellio usurpare Jansenianum Principium: *Quod amplius nos delectat, secundum id operemur necesse est*: & ideo negare indifferentiæ libertatem. VII. 5. a. *& 28. a. & b.* Sed demonstratur contrarium, atque evincitur illud principium esse S. Augustini, & quo in sensu ab ipsis accipiatur. VII. 28. b. *& seq.* Carpit definitionem efficacis gratiæ a Berti traditam, atque ait eum explicare libertatem ad meritum, & demeritum in sensu Jansseniano. VII. 5. a. *& 29. b.* Impugnatur. VII. 29. b. *& seq.* Falso illi apponit, quod rationem meriti constituat in iis actibus, qui peraguntur necessitate. VII. 5. a. *& 30. b.* Non integre recitat Berti verba, ut Jansenianum reddant sensum. VII. 30. b. *& seq.* Asserit, Berti & Bellelli denegare cum Jansenio gratiam sufficientem. VII. 5. b. *& 31. a.* Oppositum evincitur. VII. 31. b. *& seq.* Berti verba obtruncat, pro lubitu traducit, invertit, obscurat, &c. ut demonstret ab illo vellicari Thomistas in notione *potentiæ proximæ, atque expeditæ*. VII. 32. b. *& seq.* Criminatur Bellelli, quod per gratiam parvam, & inefficacem, quæ sola secundum illum conceditur justis urgente præcepto, asserat nullam veram dari potentiam, sive proximam, sive remotam. VII. 6. a. *& 33. b.* Refellitur. VII. 34. a. Asserit, Bellelli, & Berti constituere gratiam in Caritatis Theologicæ motu, atque ideo liberum arbitrium in omnibus suis actibus absque tali gratia peccare. VII. 6. b. *& 34. a. & 35. a.* Oppositum revincitur. VII. 34. b. *& 35. a. & b.* Atque propterea contendit eos impingere in propositiones damnatas 27. & 25 Baji, & 28. 39. 40. 41. Quesnelli. VII. 7. a. & 35. b. Demonstratur Languetii allucinatio. VII. 35. b. *& 36. a. & b.* Ait Bellelli & Berti admittere principia, ex quibus necessario fluunt propositiones damnatæ 60. 61. 62. 63. Quesnelli, atque 12. & 15. damnatæ ab Alexandro VIII. in quibus agitur de actibus timoris, fidei, spei. VII. 7. a. & 37. a. & 38. a. & b. Refellitur. VII. 37. a. & b. & 39. & 40. Conatur evincere eos detorquere in exoticum sensum censuras latas in Bajum, & Quesnellum, illis tribuendo errores, de quibus neque cogitaverunt. VII. 7. b. & 39. b. Verum, quam pessime allucinetur, demonstratur. VII. 39. b. *& seqq.* Quænam dolose prætermittat, ut evincat, Berti censuras in sensum exoticum traducere. VII. 40. b. Similiter adstruit, Berti, & Bellelli censuras eludere, atque errores Baji instaurare circa statum naturæ puræ. VII. 8. a. & 42. b. Refutatur. VII. 42. b. *& seq.* Propositiones Baji, & Quesnelli, quas Languetius tribuit Berti, & Bellelli, explicatur quo in sensu Berti propugnet impossibilitatem status puræ naturæ. VII. 45. a. & b. Refelluntur objecta Languetii circa immortalitatem, & immunitatem a pœnis hujus vitæ debitam Adamo innocenti. VII. 45. b. *& seq.* Demonstratur, Berti, & Bellelli damnatorum dogmatum non esse convictos, ut falso obtendit Languetius. VII. 47. a. & b. Languetius damnat libros Bellelli, & Berti. VII. 8. b. & 47. b. Propositiones, quæ a Languetio perstringuntur in libris Berti, & Bellelli, summatim recensentur, adjecta Fidei Professione P. Berti. VII. 48. a. & b. Languetii Epistola prima ad Benedictum XIV. contra libros Berti, & Bellelli. VII. 10. Ejusdem Epistola secunda ad eundem Pontificem. VII. 11. Languetius anno 1720. Suessionensis Episcopus, fuit unus centum Episcoporum, qui in Concilio Cleri Gallicani ediderunt Explicationes errorum in Constitutione *Unigenitus* proscriptorum. VII. 49. a. Juxta has Explicationes revincitur. *ibid.* a. & b. *& seq.* & 59. a. Revincitur etiam ex sententia prædecessorum suorum, atque universorum Parochorum suæ diœcesis. VII. 50. b. Quæ inofficiose scribat in Apostolicam Sedem. VII. 64. b. Vide *Berti*.

Languor. Quomodo intelligendum illud: *Vere languores nostros &c.* III. 106. a.

Laodicena anni circiter 372. Synodus mentionem facit de Subdiaconatu. IV. 264. b.

Laodicenus Antistes Apollinarius negat Christum habuisse animam humanam. III. 40. b. Asserit vicem animæ egisse divinitatem. *ibid.* Vide *Apollinarius*, vel *Apollinarista*.

Lapsus. De lapsu Hosii Episcopi in hæresim Arianam, & pœnitentia illius. I. 230. a. De merito, & lapsu Angelorum. I. 260. b. *per tot. cap.* XV. Quando contigerit lapsus? *ibid.* Ante lapsum homo primus non erat morti subjectus. I. 317. b. Qualiter post lapsum aperti sint oculi Protoparentum. I. 316. a. & b. Homo gaudet libero arbitrio etiam post lapsum Adæ. II. 77. a. & b. *& seq. tot. cap.* II. & III. Libertas indifferentiæ est necessaria ad meritum, & demeritum etiam post lapsum Adæ. II. 77. a. & 79. a. & b. Vide *Natura*. Reparationem post lapsum non possumus de condigno promereri. II. 168. b. An, & in quibus casibus quis illico teneatur ad Confessionem post lapsum in peccatum grave. IV. 196. b. *& seq.* Aut ad contritionem. IV. 197. a. Jansenii erroris character duplex est: unus in statu naturæ lapsæ, seu post lapsum Adami non cognoscere libertatem indifferentiæ: secundus, negare aliud gratiæ adjutorium præter gratiam efficacem, seu cum effectu conjunctam. VI. 80. a. Adamus, & Angeli in statu naturæ integræ poterant cum sola gratia actuali sine efficaci opus supernaturale exercere. VI. 77. b. *& seq.* Non autem post lapsum. *ibid.* Quæ differentia inter gratiam Adamo, & Angelis in statu naturæ integræ datam, & gratiam homini post lapsum concessam? VI. 72. a. & 77. b. *& seq.* De libero arbitrio hominis post lapsum docuit Bajus propositiones tredecim, in quibus evertit liberum arbitrium, dicit omnia peccatorum opera esse peccata, si fiunt sine charitate, quia proveniunt ex cupiditate noxia: ac quomodo Augustiniani hos errores declinent. VI. 170. a. & b. Quid Quesnellius sentiat de viribus liberi arbitrii hominis post lapsum? VI. 181. b. *& seq.*

Larva. Unde hoc nomen derivatum? II. 332. b. In larvis modo major est luxuries, quam olim apud superstitiosos erat. *ibid.*

Lateranense Concilium non definivit Angelos esse creatos ante cælum, & terram, vel in cælo empyreo. I. 247. b. Absolvit Petrum Lombardum de hæresi accusatum. III. 184. b. & 185. a. Dogma transubstantiationis est antiquius Concilio Lateranensi. IV. 86. b.

Latinus. Magnum est dissidium inter Latinos, ac Græcos Schismaticos de Processione Spiritus S. I. 207. b. Latini male arguuntur a Græcis Schismaticis de corrupto Symbolo. I. 210. b. *per tot. cap.* XIX. Explicantur Græca, Latinaque vocabula, queis utimur in tractatu de Trinitate. I. 213. b. *per tot. Cap.* XXI. Textus Latinus in Prophetia Danielis non discrepat ab Hebraico. III. 6. b. *& seq.* Quod apud Græcos sonat Mysterium, hoc apud Latinos significat Sacramentum. III. 169. a. Quæ distinctio inter formas Sacramentorum apud Græcos, & apud Latinos. III. 197. b. Cur Ecclesia in Canticis, & aliis ritibus utatur lingua Latina. III. 245. a. Hæretici inaniter id reprehendunt ex eo, quod lingua Latina a paucis intelligatur. *ibid.* Forma Ecclesiæ Latinæ est legitima, antiquissima, & omnino certa, qua utitur in Baptismo. III. 269. a. Græcorum forma Baptismi enuntiativa est, non deprecativa: valida & ipsa est, nec a forma Latinorum substantialiter differt. *ibid.* Quæ unio inita inter Græcos, & Latinos. IV. 24. a. & 25. a. Quam formam Latini adhibeant in Confirmatione. IV. 18. b. & 19. b. Et an hæc proveniat ex Apostolica traditione. *ibid.* Oratio unctionem, & impositionem manuum præcedens non est forma Confirmationis. IV. 18. b. Verba illa, quæ comitantur unctionem, id est: *Signo te signo crucis, & confirmo te chrismate salutis, in nomine Patris &c.* apud Latinos vera, & adæquata sunt forma Confirmationis. IV. 19. b. Subinde hæc forma fuit mutata salva substantiali signi-

gnificatione verborum. IV. 19. b. & *seq.* Quod soli Episcopi sint ministri ordinarii Confirmationis, probatur ex Patribus Græcis, & Latinis. IV. 21. b. & *seq.* Ut valida sit Confirmatio facta a Sacerdote simplici, in Ecclesia Latina requiruntur Summi Pontificis delegatio, & in Ecclesia Græca perantiqua, & universim recepta consuetudo, quam Papa approbet, aut saltem permittat. IV. 27. b. An sufficiat delegatio facta ab Episcopo. *ibid.* An Græci, vel Latini omnium primi in Bulgaria fidem disseminarint. IV. 25. b. & 26. a. Nicolaus I. jussit de novo confirmari Bulgaros consignatos a Græcis per Photium missis. *ibid.* Innocentius III. prohibet Latinis Sacerdotibus inter Græcos degentibus, ne Confirmationem conferant, quod toleratur in Græcis. *ibid.* Apud Latinos frons sola inungitur in Confirmatione, & cur? IV. 40. b. An Græci potius, quam Latini imitentur mores judæorum. IV. 53. b. & *seq.* Secundum Scotum usus fermenti in Ecclesia Latina, & Græca ob Ebionæos introductus est, quorum hæresi oppressa Ecclesia Latina transiit ad azymos, Græca vero retinuit fermentum. IV. 57. a. Major est convenientia rationis pro ritu Latinorum utentium azymo, quam Græcorum assumentium panem fermentatum. IV. 59. b. Falluntur qui censent Græcis apud Latinos commorantibus, aut peregrinantibus fas esse consecrare azymum, & e contra Latinis apud Græcos fermentatum. IV. 60. a. Quid significet pœnitentia apud Latinos, & quid apud Græcos. IV. 131. b. Explicantur varia vocabula, quers Missa a Latinis, & Græcis denotatur. IV. 123. a. & b. An apud Latinos olim fuerit in usu forma absolutionis deprecativa. IV. 200. a. An in Ecclesia Latina possit Sacerdos simplex consecrare oleum infirmorum jure ordinario, vel saltem auctoritate Apostolica? IV. 236. a. & b. Quot, & quales unctiones in Extrema Unctione faciebat Ecclesia Latina? IV. 237. b. Vide *Ecclesia*. An ordinatus apud Græcos, & transiens ad ritum Latinorum, debeat suscipere Ordines ab Episcopo Græco prætermissos. IV. 258. b. An etiam primam tonsuram, si a Græco fuit omissa. IV. 260. b. Quomodo Presbyteri ordinentur apud Græcos, & quomodo apud Latinos. IV. 271. b. Quam habeant materiam in Ordinatione. IV. 282. b.

Latreuticus. Quod Missa sit Sacrificium latreuticum, & eucharisticum admittunt Novatores hæretici, sed propitiatorium, & impetratorium negant. IV. 118. a. Aliud est Sacrificium latreuticum, aliud eucharisticum, aliud impetratorium, & aliud propitiatorium. *ibid.*

Latria. Domino Jesu Christo in Eucharistia existenti latriæ cultus est exhibendus. IV. 91. a. Quomodo intelligendum illud: *Adorate scabellum pedum ejus*. IV. 91. b. Probatur contra Verinum, Patres dicere, Christum adorandum in Eucharistia cultu latriæ proprie tali. *ibid.* Adoratio in Eucharistia non fit accidentibus panis, & vini. IV. 92. a.

Latro annumeratur raptoribus. II. 193. a.

Latrocinium Ephesinum. Vide *Eutyches*.

Latrunculus. Vide *Ludus*.

Latus. Petra, unde fluxerunt aquæ, figurabat latus Christi apertum. III. 116. a. & b. Qualis sanguis ex aperto latere Christi profluxerit. III. 168. a. Quid de eo sentiant Calvinus, & alii. *ibid.* An fluxerit promiscue cum aqua, vel separatim. *ibid.* An Longinus latus Domini aperuerit. *ibid.* a. & b. Quomodo Sacramenta fluxerint ex latere Christi in morte aperto, si jam antea Baptismus erat institutus? III. 238. b. & *seq.* Quomodo Sacramenta novæ legis processerint ex latere Christi. III. 232. a.

Lavacrum. Cur Baptismus dicatur lavacrum. III. 250. a.

Launojus (*Joannes*) negat potestatem Papæ in Reges, summosque Principes. II. 341. a. Quid dicendum de ejus Censura adversus Ven. Bellarminum. *ibid.* Quid de S. Gregorio VII. sentiat. II. 349. b. Contendit Ecclesiæ nomine intelligendos esse Reges, & Principes. IV. 312. b. Refutatur. *ibid.* Launojus librum edidit contra S. Augustini doctrinam, in quo favet Semipelagianis. I. 136. b. *Joannes Launojus*.

Lauræa (*Brancatus de*). Propositio hæc Berti: *Gratia efficax est victrix delectatio, sive charitas, quæ superat contrariam cupiditatem*; non est ex Jansenio, sed S. Augustino desumpta. VI. 70. a. & b. Idem sentit Brancatus de Lauræa. VI. 72. a. An, & in quo sensu Berti neget gratiam dari sufficientem. VI. 78. b. & *seq.* Quod id non faciat in sensu Jansenii probatur ex Brancato de Lauræa. VI. 79. b. Brancatus de Lauræa docet, Christum pro omnibus præparasse remedia, remedia tamen præparata non omnibus actu applicari. VI. 95. b.

Laureæ. An is, qui in aliqua Academia est laurea decoratus, teneatur subire examen Episcopi ad obtinendam approbationem audiendi Confessiones. IV. 194. a.

Laurentius (*S.*), Diaconus S. Sixti, non consecravit, sed dispensavit S. Calicem. VI. 96. a. & b.

Lauretum. Domus Nazarethana vere fuit e Syria translata Angelorum ministerio Tersactum: inde in agrum Picentinum, nunc Lauretum. III. 146. b. & *seq.* An Danthes Florentinus Poeta mentionem fecerit Lauretanæ Domus B. M. V. III. 148. a.

Laus. Quid sit confessio laudis. IV. 164. a. & b. Confessio fidei & laudis potest esse sine Confessione peccatorum, sed non vicissim. *ibid.* b.

Laxus. Quid sit conscientia laxa. II. 244. a.

Lazarus. An dicta de Epulone, & Lazaro sint parabola, vel historia. I. 268. a.

Lazarus. Quomodo intelligendum illud: *Lazarus amicus noster dormit*, cum fuerit mortuus. III. 129. a. Ejus resuscitatio nequit in dubium vocari. III. 154. b. Cur Christus jusserit in ejus suscitatione tolli lapidem. III. 155. a. Præter suscitationem aliud miraculum fecit Dominus, quod ligatus ambularit. *ibid.* An Petrus de Apono ipsemet, vel ipsius statua sit combusta, ob negatam Lazari suscitationem. *ibid.* Lazarus resuscitatus est figura Confessionis Sacramentalis. IV. 181. a.

Lebbæus. Cur S. Judas Thaddæus vocetur Lebbæus. III. 154. b.

Lectio. Quid notandum in lectione SS. Patrum, si videntur in hæresim deflectere? I. 73. b. Damnantur Propositiones Quesnelli agentes de lectione Scripturarum. VI. 184. a.

Lector an peccet graviter, si in peccato mortali constitutus exercet Actum Ordinis. III. 209. b. Apud Græcos Lectorum, & Cantorum idem est Ordo. IV. 256. b. An Græci ex minoribus Ordinibus solum admittant Ordinem Lectorum. IV. 257. a. & b. Horum Ordo probatur. IV. 261. b. De horum Officio. *ibid.* & *seq.* Non potest Concionem habere, nec in Missa cantare Evangelium. IV. 262. a. Vide *Ordines Minores*. Lectorum fit expressa mentio ab Ecclesiæ primordiis. IV. 265. a. & 266. a.

Lectus. Baptismus Clinicorum validus est. III. 265. a. & b. & 266. b. & *seq.* Quid dicendum de Baptismo Novatiani in lecto baptizati. III. 266. b. & *seq.*

Legalia. De horum causa, & origine. II. 193. b. *tot. cap.* IX. Optimo consilio sunt instituta. *ibid.* Sacrificia in iis præscripta condemnant Idololatriam, & significant Christum. II. 194. a. & b. Quando legalia sint abrogata, & quando facta mortifera. II. 195. a. *tot. cap.* X. Hæc Apostoli observabant vere sine simulatione. II. 197. a. & b. Cephæ hæc præscribenti Paulus vere sine simulatione restitit. *ibid.* & *seq. usque ad cap.* XI. Cur Apostoli præceperint abstinere ab immolatis simulacrorum. II. 200. a.

Legalis. Vide *Lex*.

Legio. Qualiter legiones Angelorum dividant Thalmudistæ. I. 270. a. Quot sint legiones dæmonum. *ibid.* Quot dæmones constituant legionem. I. 244. b.

Legislator an teneatur propriis legibus. II. 213. a. Qualis requiratur consensus legislatoris ad consuetudinem legitimam. II. 223. b.

Legitimus. An filii ex Matrimonio ficte contracto suscepti sint legitimi. IV. 312. a.

Lemosius (*Thomas*) docet cum Catholicis, Christum pro omnibus præparasse remedia, ea tamen præparata non omnibus actu applicari. VI. 91. b.

Lensæus (*Joannes*) quid sentiat de articulis Baji. V. 86. b. Lensæi verba Anonymus profert detruncata. V. 102. a.

Leo. Hujus ex halitu natos feles in Arca Noe, credunt Mahumetani. II. 272. a.

Leo Isaurus an fuerit excommunicatus a Gregorio II. atque hic an prohibuerit, ne ab Italis eidem solverentur vectigalia. II. 347. b. & 348. b. & 349. a. & b. & 357. b.

Leo (*S.*) I. Papa damnavit Eutychetem. III. 71. a.

Leo III. An hujus auctoritate Imperium ab Irene Augusta translatum sit ad Carolum Magnum. II. 341. b. & 347. b. & 349. a.

Leo IX. qualiter cassaverit Ordinationes per simoniam factas. IV. 291. a.

Leonardus Utinensis defenditur circa sententiam de Prædestinatione. I. 164. b. & *seq.*

Leprosus. Mundari leprosi sunt figura Confessionis Sacramentalis. IV. 181. a. & 185. a.

Levans. Parvulis prodest fides levantium, sed nequeunt cum Matre ante partum baptizari. III. 307. b. & *seq.*

Levi. An Hasmonæi sint ex tribu Juda, vel Levi. III. 2. a. Tribus Juda, & Levi sunt conjunctæ. *ibid.* Princeps Sacerdotum ex tribu Levi præfuit Synagogæ. III. 2. b. & *seq.* Ex eo, quod Christus legerit in Synagoga, & ejecerit e templo ementes, & vendentes, non probatur, Christum fuisse ex tribu Levi. III. 99. a. An Urias fuerit ex tribu Levi. *ibid.*

Levi. Cur S. Matthæus dicatur etiam Levi. III. 154. a. & b.

Leviathan quis sit. I. 248. b.

Levis materia potest ob circumstantias fieri gravis. II. 208. a.

Levita. An in lege scripta inunctio Levitarum fuerit Sacramentum. III. 175. a. Judæi Levitas suos ordinarunt per impositionem manuum. IV. 254. a. Levitæ ab Apostolis ordinati. IV. 266. a.

Leviticus. Ex libro Levitici sunt deductæ leges civiles antiquæ. II. 221. a. Christus non fuit Sacerdos Leviticus. III. 99. a. Suidas contrarium asserens texit fabulam. *ibid.*

Lex. Unde legis nomen derivatum. II. 174. a. Quid sit lex. II. 174. b. Ejus divisio in naturalem, participatam, positivam, divinam antiquam & novam, humanam, ecclesiasticam, & civilem. *ibid.* An pertineat ad actum intellectus, vel voluntatis. II. 175. a. Quænam conditiones legis. *ibid.* a. & b. Sit lata pro communitate. II. 175. a. Quomodo distinguatur a præcepto. *ibid.* a. & b. Respiciat bonum commune. II. 175. b. Sit justa, nec inhonesta præcipiat. *ibid.* Sit perutilis. *ibid.* & *seq.* Et diuturna. II. 176. a. Quis possit ferre legem. *ibid.* Ab observantia legis Novatores excipiunt cœtum justorum. *ibid.* An obliget cum periculo vitæ. II. 207. b. Non licet sequi sententiam probabilem faventem libertati, si lex, vel præceptum habeat pro se rationem æque probabilem. II. 250. b. & *seq.* An liceat sequi sententiam minus probabilem faventem libertati, relicta alia probabiliori stante pro lege. II. 252. b. & *seq.* Quomodo lex sit onus leve. II. 253. b. & *seq.* An licitum varios consulere, ut tandem unus inveniatur suadens minus probabile stans pro libertate contra alios probabilius pro lege consulentes. II. 259. a. Non debet Confessarius absolvere eum, qui sequitur opinionem minus probabilem stantem pro libertate, si hanc opinionem nolit dimittere. II. 259. b. Lex cessat obbligare vel ob privilegium. II. 221. b. & *seq.* Vide *Privilegium*. Vel ob dispensationem. II. 222. b. Vide *Dispensatio*. Vel ob consuetudinem. II. 223. a. Vide *Consuetudo*. Quomodo intelligendum illud: *Gentes, quæ legem non habent, naturaliter, quæ legis sunt, faciunt*. II. 306. b. An sit necessaria fides explicita Incarnationis, & Trinitatis in omni lege, etiam naturali, ac antiqua. II. 306. a. Et quidem tam ad salutem, quam ad justificationem consequendam. *ibid.* Non repugnat charitati servare legem intuitu æternæ mercedis. II. 322. b. Juxta Bajum nec Adamus supernaturalibus habitibus fidei, spei, & charitatis donatus fuit, nec egebat gratia supernaturali ad servandam legem, & consequendam beatitudinem. V. 135. b. *Coroll.* 1. Contrarium docent Augustiniani. *ibid.* & *seq. Coroll.* II. & 132. a. & b. Bellelli docet, Angelos, & Adamum sine gratia supernaturali non potuisse legem servare, aut beatitudinem consequi. V. 144. a. An homo in nullo statu possit totam legem implere, omnia vitare peccata sine gratia. V. 158. b. & *seq.*

Lex æterna quando promulgata. II. 176. b. Non est idea rerum in mente Dei existens. II. 177. a. An differat a Providentia. *ibid.* Est fons, & origo omnium ceterarum. *ibid.*

Huic

Huic omnia creata sunt subjecta. II. 177. b. Quid sit, II. 176. b.

Lex Canonica fuit a variis collecta. II. 217. a. Præcipue ab Isidoro, & Gratiano. *ibid.* An compilator fuerit Isidorus Mercator, an Isidorus Hispalensis. *ibid.* Qualem habeant auctoritatem Decretales Isidori. II. 217. b. Quinam Canones veterum sint genuini, & qui spurii. II. 218. a. Qualem auctoritatem habeant Decretales Gratiani. *ibid.* a. & b. Quid sint Paleæ. II. 218. b. Quibus partibus constet lex canonica. *ibid.* Quomodo faciendæ, & legendæ citationes Juris Canonici. *ibid.*

Lex Civilis quid sit. II. 174. b. Nequit minuere immunitatem Ecclesiasticam. II. 215. a. & b. Traduntur quædam rudimenta de legibus civilibus. II. 219. b. Quid dicendum de legibus civilibus Atheniensium, & Atticorum. *ibid.* Quid lex civilis statuat de Matrimonio. *ibid.* & *seq.* De religione, & cultu parentum. II. 220. a. De homicidio. *ibid.* a. & b. De fornicatione, & libidine. II. 220. b. De furto. II. 220. a. & b. De conviciis, falso testimonio, & calumnia. II. 220. b. Quomodo lex civilis dividatur. II. 220. a. Leges civiles antiquæ cohærent cum libris Genesis, Exodi, & Levitici. II. 221. a. An etiam cum lege Hebraica. *ibid.* Præter leges civiles dantur etiam Statuta. II. 221. b. Quinam horum Statutorum compilatores præcipui. *ibid.* Quibus partibus constet lex civilis. *ibid.* Quomodo faciendæ, & legendæ citationes legis civilis. *ibid.* Quæ leges civiles contineantur in Codice. *ibid.* Quis in lege civili dispenset. II. 222. b. Ecclesia potest annullare leges civiles statuentes Impedimenta, non autem Magistratus leges Ecclesiasticas tollere potest. IV. 312. b. & *seq.* Quid dicendum de quibusdam legibus Gallorum circa Matrimonium. IV. 315. b.

Lex Humana debet promulgari, sive sit Ecclesiastica, sive civilis. II. 203. a. An debeat promulgari in singulis Provinciis. *ibid.* a. & b. An statim obliget post promulgationem. II. 203. b. An requiratur acceptatio populi. II. 204. a. Quomodo lex civilis, & Ecclesiastica distinguantur. II. 204. b. & *seq.* Lex humana, & civilis etiam obligat in conscientia. II. 206. a. & 207. a. & b. Hoc negarunt Waldenses. II. 206. a. Et Gerson. *ibid.* Quid sit lex pœnalis. II. 207. a. & b. Lex humana non semper obligat cum gravi nocumento, & periculo vitæ. II. 207. b. An possit præscribere opus leve sub peccato mortali. II. 208. a. An lex humana possit præcipere actus internos. II. 208. b. Laici non possunt ferre leges Ecclesiasticas. II. 209. b. & *seq.* Sed hoc solum competit Superiori Ecclesiastico etiam vi coactiva. II. 210. b. An legislator teneatur propriis legibus. II. 213. a. Quibus legibus teneantur peregrini, & advenæ. *ibid.* Quis dispenset in lege humana. II. 222. b. Nec lex Divina, nec Ecclesiastica obligat ad Confessionem publicam. IV. 178. b. & 179. a. Ecclesia potest annullare leges civiles statuentes Impedimenta, non autem Magistratus leges Ecclesiasticas tollere potest. IV. 312. b. & *seq.*

Lex Naturæ quid sit. II. 177. b. An etiam brutis conveniat. II. 174. b. & 177. b. Provenit a Deo. II. 178. a. Detur lex naturæ. *ibid.* An consistat in stimulis conscientiæ, vel synderesi. *ibid.* Cur fuerit scripta. *ibid.* Hujus præcepta omnia reducuntur ad dilectionem Dei, & proximi. *ibid.* a. & b. Quomodo hæc dilectio includat alias res. II. 178. b. Omnis virtus a lege naturali provenit, & omne vitium eidem aversatur. *ibid.* Non omnis virtus præcipitur jure naturæ. *ibid.* Nec Evangelica consilia. *ibid.* Nec virtutes Theologicæ. *ibid.* An lex naturalis patiatur immutationem, aut epichejam. II. 179. a. An lex naturalis immutetur per abrogationem, subtractionem, aut dispensationem. *ibid.* a. & b. An per dispensationem Pontificiam. II. 179. b. An Deus dispensarit in lege naturæ concedendo matrimonia filiis Adæ contrahenda cum sororibus germanis? Admittendo Polygamiam? Imperando Abrahamo immolationem filii? Permittendo filiis Israel furtum Ægyptiis inferendum &c. II. 180. a. & b. Aut iisdem concedendo usuram? Permittendo libellum repudii? Remunerando mendacium obstetricum? Mandando Oseæ, ut sumeret sibi uxorem fornicationum? Remittendo observantiam Sabbati? *ibid.* An detur hujus legis ignorantia invincibilis? II. 240. a. Hæc ignorantia excusat a peccato, si datur. *ibid.* *usque ad cap.* XI. In lege naturæ nulla erat lex Divina scripta. II. 298. b. An salutem consequatur observans legem naturalem, si fidem non potest assequi. II. 307. b. An Angelus possit peccare in legem naturæ. I. 258. a. Quid sit Sacrificium legis naturæ, & legis scriptæ, & legis novæ. IV. 117. b. Sacerdotum dignitas, & munus desumitur ex lege naturæ. IV. 254. a.

Lex nova qualiter distinguatur a veteri. II. 201. b. Est perfectior veteri. *ibid.* Etiam in lege nova sunt observanda quædam præcepta. II. 202. a. Proinde non sola fides justificat. *ibid.* Per hoc confutantur Lutherus, & Calvinus. *ibid.* Quæ præcepta, & consilia novæ legis? II. 202. b. Quod discrimen inter præceptum, & consilium. *ibid.* Quomodo præcepta novæ legis sint levia. II. 202. b. & 295. a. Levis est monogamia. II. 202. b. Levis Confessio Sacramentalis. *ibid.* Levis inhibitio repudii uxoris. *ibid.* & *seq.* Polygamia semper gravis. II. 203. a. Lex nova semper durabit. *ibid.* An homo possit solis naturæ viribus legem servare. II. 34. a. & b. Non fecit Deus legem, quod dare velit gratiam facienti, quod est in se. II. 56. b. & *seq.* Sacramenta novæ, & antiquæ legis significant Christum, & gratiam, sed hæc erant signa Christi venturi, illa vero Redemptionis jam peractæ. III. 171. a. Sacramenta novæ legis commemorant Passionem Christi, denotant gratiam, sanctitatem, & remissionem peccatorum, prænuntiant vitam æternam. *ibid.* a. & b. Sacramenta novæ legis sunt signa gratiæ, & sanctitatis efficientia: Sacramenta veteris legis gratiam prænuntiabant tantum, tribuendo solam sanctitatem legalem. III. 171. b. Sacramentalia novæ legis non sunt Sacramentum. III. 172. b. Sacramenta novæ legis Christus immediate ipse instituit. III. 192. a. Lutherus, & Calvinus tribuunt eandem vim Sacramentis novæ, & veteris legis. III. 228. a. & b. Refutantur. III. 228. b. An Sacramenta veteris legis habuerint gratiam ex opere operato ex meritis Christi prævisis, sicut Sacramenta novæ legis ex operibus Christi peractis. III. 231. b. Sacramenta novæ legis ex merito Passionis Christi justificandi vim habent. III. 232. a. Quomodo Sacramenta novæ legis processerint ex latere Christi. *ibid.* Sacramenta novæ legis conferunt gratiam ex opere operato. *ibid.* Præceptum suscipiendi Baptismum primum obligare cœpit generaliter in promulgatione legis Evangelicæ. III. 259. b. & *seq.* Confirmatio est verum, & proprium novæ legis Sacramentum. IV. 3. a. & b. Non sequitur, non dari in nova lege Sacramentum Pœnitentiæ, quia in veteri non dabatur. IV. 134. b. & *seq.* Quid sit Sacrificium legis naturæ, legis scriptæ, & legis novæ. IV. 117. b. In lege nova altaria quædam erant lignea, nunc non nisi lapidea. IV. 126. b. Cur in lege nova, & non in veteri sit præcepta peccatorum occultorum confessio. IV. 176. b. & 177. b. Nec lex Divina, nec Ecclesiastica obligat ad Confessionem publicam. IV. 178. b. & 179. a.

Lex vetus. An hujus auctor sit Deus. II. 182. b. An Moyses, vel seniores. *ibid.* An illi huic quid addiderint. *ibid.* Hanc esse a Diabolo docuere Manichæi, & Marcionitæ. *ibid.* Moyses fuit hujus promulgator. *ibid.* Fuit bona. II. 183. b. Cur non sit data pro omnibus? Cur præceperit holocausta cruenta? & cur prohibuerit esum animalium immundorum? *ibid.* An permiserit odium inimicorum? II. 184. a. Qualiter concesserit libellum repudii. *ibid.* Quid doceat de juramento. *ibid.* Ducit ad Christum. II. 184. b. Convicia in Patriarchas vet. legis lata retunduntur. II. 185. a. Quomodo per legem veterem peccatum revixerit. II. 185. b. De præceptis Decalogi. II. 189. b. *tot. cap.* VIII. Quænam causæ legalium veteris legis. II. 193. b. *tot. cap.* IX. De ciborum, & animalium discretione. *ibid.* Cur prohibiti porci. *ibid.* & *seq.* Quænam animalia immunda. II. 193. b. & *seq.* De Paschate Judæorum. II. 194. a. De aliis Sacrificiis. II. 194. b. Hæc condemnant Idololatriam, & significant Christum. II. 194. a. & b. Quando legalia abrogata, & facta mortifera. II. 195. a. *tot. cap.* X. Hujus legis ceremonias præscribenti Petro vere sine simulatione Paulus restitit. II. 197. a. & *seq.* *usque ad cap.* XI. Quando lex Mosaica sit promulgata. I. 290. b. Vide *Præceptum*. In victimis veteris legis fuit præsignatum Sacrificium, quod Christus obtulit Deo Patri. III. 107. a. An Sacrificia veteris legis per se delebant peccata. *ib.* Lex vetus nequit intelligi per chirographum. III. 109. a. Sacrificia veteris legis substituebantur pro peccatoribus ita, ut animalia loco horum mactarentur. III. 116. b. Quod advenerit Messias in lege promissus demonstratur ex Vaticinio Jacob. III. 1. b. *tot. cap.* I. II. & III. Idem probatur ex Prophetia Danielis. III. 6. b. *tot. cap.* IV. V. & VI. Jesus Nazarenus est verus Messias lege promissus. III. 19. a. *tot. cap.* VIII. Quomodo Christus satisfacere potuerit, cum ipsemet sub lege fuerit. III. 119. b. & 120. a. & b. Sacramenta novæ, & antiquæ legis significant Christum, & gratiam, sed hæc erant signa Christi venturi, illa vero Redemptionis jam peractæ. III. 171. a. Sacramenta veteris legis conferebant sanctitatem, sed legalem dumtaxat, unde dicta Sacramenta infirma. *ibid.* An Sacramenta veteris legis sint proprie Sacramenta. *ibid.* Sacramenta veteris legis commemorabant fœdus a Deo cum populo initum: denotabant justitiam, & fidem: prænuntiabant Christum, & gratiam Evangelii. III. 171. a. & b. Sacramenta novæ legis sunt signa gratiæ, & sanctitatis efficientia: Sacramenta veteris legis gratiam prænuntiabant tantum, tribuendo solam sanctitatem legalem. III. 171. b. Figuræ veteris legis gratiam pronuntiabant tantum, tribuendo solam sanctitatem legalem. *ibid.* Figuræ veteris legis non erant Sacramentum: tales erant serpens æneus, virga Moysis, arca fœderis, transitus maris rubri. III. 172. b. An in lege scripta fuerint Sacramenta a Deo instituta. III. 175. a. Et quæ. *ibid.* Quomodo Sacramenta veteris legis potuerint conferre gratiam sine Passione Christi. *ibid.* Cur Sacramenta veteris legis non requirebant formam. III. 195. b. Lutherus & Calvinus tribuunt eandem vim Sacramentis novæ, & veteris legis. III. 228. a. & b. Refutantur. III. 228. b. Sacramenta veteris legis non per se, sed per accidens conferebant gratiam sanctificantem. III. 230. a. Et hoc mediante fide in Messiam venturum. *ibid.* a. & b. Sacramenta veteris legis conferebant gratiam ex opere operantis, & cur non ex opere operato. III. 231. a. Quomodo intelligendum, Patres veteris legis eandem escam manducasse. III. 231. a. An Sacramenta veteris legis habuerint gratiam ex opere operato ex meritis Christi prævisis, sicut Sacramenta novæ legis ex operibus Christi peractis. III. 231. b. & *seq.* Non sequitur non dari in nova lege Sacramentum Pœnitentiæ, quia in veteri non dabatur. IV. 134. b. & *seq.* Quid sit Sacrificium legis naturæ, legis scriptæ, & legis novæ. IV. 117. b. In veteri lege altaria erant alia terrea, alia lapidea, alia ænea, alia aurea. IV. 126. b. Cur in lege nova, & non in veteri sit præcepta peccatorum occultorum confessio. IV. 176. b. & 177. b.

Leyden (*Joannes a*) ausus est mundi interitum divinare. I. 88. b.

Lia. Vide *Jacob*.

Libamen. In Sacrificio distinguatur hostia, victima, immolatio & libamen. IV. 117. b.

Libellarius. Hi pecunia obtinebant chirographum de facta Idolis immolatione, ut mortem evitarent. II. 308. a. Eos noluit amplius recipere Ecclesia. *ibid.*

Libellatici, Novatiani, Donatistæ, & Ariani rebaptizabant. III. 285. a. Quid de his dicendum? An illis Libellaticis sit denegata reconciliatio, & pax in rigore antiquiores disciplinæ. IV. 209. a. & b. & 223. a.

Libellus repudii an potuerit permitti sine læsione juris naturalis. II. 180. b. & *seq.* & 184. a. Quibus uxoribus dari potuerit. IV. 309. a. Olim licitum fuit mittere libellum repudii. IV. 333. a. & b. Libellum repudii non potuerunt dare uxores viris. IV. 333. b. An uxore repudiata licitum fuerit aliam ducere. *ibid.* Vel solum permissum a Moyse. *ibid.* An uxor repudiata potuerit alium ducere. IV. 334. a.

Liber. Nequit inter Deos locum habere Liber, seu Bacchus. II. 270. b. Ea, quæ contra hunc scripsit S. Augustinus, defenduntur ab animadversione Phereponi. *ibid.* Vide *Bacchus*.

Liber. An libri Dionysii Areopagitæ sint apocryphi. I. 183. b. & 184. a. Annotatio utilis de quibusdam libris apocryphis circa Mysterium Trinitatis. *ibid.* Liber Genesis non continet mendacia. I. 279. a. & b. Varia notanda de eo. I. 283. a. & b.

a. & b. An liber Quæstionum novi ac veteris Testamenti sit Opus S. Augustini. I. 307. a. Quotupliciter liber aliquis possit esse apocryphus. II. 62. a. Qualiter liber sit apertus ab Agno. II. 296. a. Quosnam libros Synagoga non habuerit pro Canonicis. II. 298. b. Liber, cui titulus *Prædicatio Pauli*, multa continet absurda. III. 261. b.

Liber. Deus non præcognoscit futura libera naturalis ordinis in præfinitionibus, & decretis prædeterminantibus. I. 103. b. Error Adrumentinorum Monachorum, ac Semipelagianorum circa liberum arbitrium. I. 110. a. Futura libera ordinis supernaturalis, quæ spectant ad statum naturæ lapsæ, Deus per decretum efficax cognoscit, & non per scientiam mediam. I. 116. a. *& seq.* Opinio de libero arbitrio a Pelagio habita explicabitur. II. 33. b. *& seq.* An indifferentia liberi arbitrii spectet ad errores Pelagii. II. 36. a. An gratiæ efficacia dependeat a consensu liberi arbitrii. II. 44. b. An indifferentia liberi arbitrii tollatur per gratiam efficacem. II. 42. a. & b. & 50. a. & b. & 53. a. & b. & 60. b. *& seq.* An liberum arbitrium sit extinctum per culpam Adæ. II. 54. a. & 73. b. *tot. cap.* II. & III. Qualis differentia inter voluntarium, spontaneum, & liberum. II. 73. b. Indifferentia liberi arbitrii non est mere passiva. II. 77. b. *& seq.* Negantes indifferentiam activam sunt Jansenistæ. II. 86. a. Vide *Arbitrium*. Qualiter opus meritorium sit liberum. II. 165. a. Quid sit homo liber. II. 174. b. *& seq.* Hujus emptio, vel venditio est furtum gravissimum, dicitur que *plagium*. II. 193. a. Vide *Voluntarium*. An detur pura omissio libera. II. 238. b. An assensus fidei sit liber, supernaturales, ac discursivus. II. 289. b. *& seq.* Liber homo non flagellatione, sed fustuario punietur. III. 162. a. Vide *Arbitrium*, vel *Libertas*.

Libera. Vide *Conditio*.

Liberalitas. Vide *Justitia*.

Liberius Papa non subscripsit blasphemiam Arianorum. I. 228. a. An formulam aliquam subscripserit Arianam. *ibid.* a. & b. An sententiam scripserit contra S. Athanasium. *ibid.* Historia hujus Pontificis sedentis una cum Felice. IV. 277. b. & 287. b. An hic ob subscriptam formulam Arianam sit in Papatum intrusus. IV. 287. b. An valida ejus ordinatio. *ibid.* Fuit verus Papa. *ibid.*

Libero. An verbum *redimo* nil aliud significet, quam aliquem sine pretio e captivitate liberare. III. 114. a. & b.

Libertas. An præscientia Dei lædat libertatem animorum. I. 100. a. Quædam regulæ traduntur Divinas prædefinitiones reconciliandi cum libertate humana. I. 123. b. *& seq.* De Christi libertate supposito præcepto Patris cælestis. I. 124. b. Jansenii error circa libertatem. *ibid. & seq.* Perfectio libertatis non deest voluntati divinæ. I. 133. a. Libertas a coactione, libertas contrarietatis, & libertas contradictionis explicantur. *ibid.* Quid sit in Angelis libertas lubentiæ. I. 257. b. An Angeli & Sancti habeant eandem libertatem amandi Deum, quam habent Dæmones peccandi. *ibid.* Primus actus amoris Angelorum fuit ex vera libertate. *ibid.* In quo consistat essentia libertatis. I. 312. b. De indifferentia libertatis. *ibid.* Essentia libertatis non consistit in facultate eligendi bonum, vel malum. *ibid. & seq.* De libertate a necessitate, peccato, & miseria. I. 313. a. Adam habuit libertatem arbitrii a necessitate, & peccato, non vero nos. *ibid.* Indifferentiam libertatis habet etiam homo lapsus. *ibid.* Libertatem a peccato accipimus per gratiam. *ibid.* Libertas novissima sanctorum erat major libertate prima Adami. I. 313. b. Libertatem a miseria consequemur in patria. *ibid.* a. & b. Libertas non distinguitur a voluntate. I. 313. b. Quæ distinctio inter libertatem voluntatis, & arbitrii. *ibid.* Libertate carent animalia, & res inanimes. *ibid. et seq.* Ad essentiam libertatis requiritur etiam ratio. *ibid.* Eadem mens hominis est intellectus, & libertas, seu voluntas. I. 314. a. An Papa possit dispensare in libertate. II. 179. b. Non licet sequi sententiam probabilem faventem libertati, si alia opinio æque probabilis stet pro lege vel præcepto. II. 250. b. *& seq.* An liceat sequi sententiam probabilem faventem libertati relicta alia probabiliori stante pro lege. II. 252. b. *& seq.* An licitum varios consulere, ut inveniatur tandem unus suadens minus probabile stans pro libertate contra alios probabilius pro lege suadentes. II. 259. a. Non debet Confessarius absolvere eum, qui sequitur opinionem minus probabilem stantem pro libertate, si hanc opinionem non velit dimittere. II. 259. b. Negantes libertatem arbitrii impugnant septimum fidei articulum. II. 284. b. Libertas non tollitur per gratiam efficacem. II. 42. a. & b. & 50. a. & b. & 53. a. & b. & 60. b. *& seq.* Quid sit libertas indifferentiæ. *ibid.* & 73. b. Quid libertas a necessitate, a peccato, a miseria? quid libertas naturæ, quid libertas contingentiæ. *ibid.* Quid sit libertas a coactione, & a necessitate. II. 73. b. Libertatem indifferentiæ, seu a necessitate negant Lutherus & Calvinus admittentes solam libertatem a coactione. *ibid.* Homo lapsus retinuit libertatem indifferentiæ, seu a necessitate. *ibid. tot. cap.* II. & III. Vide *Arbitrium*. De essentia libertatis est posse agere, & non agere. II. 76. a. De illius essentia non est posse peccare. *ibid.* a. & b. Qualis libertas sit in Sanctis, & qualis fuerit in Adamo. II. 76. b. An Deus, Angeli, Beati, Dæmones, habeant veram libertatem. II. 77. a. & 79. b. Libertas indifferentiæ requiritur ad meritum, & demeritum etiam post lapsum Adæ. II. 77. a. & b. An ad perfectam libertatem requiratur libertas contrarietatis, vel contradictionis, vel specificationis, aut exercitii. II. 77. b. Libertas indifferentiæ non se habet mere passive. *ibid.* Negantes libertatem indifferentiæ activam favent Jansenio. II. 86. a. Ad meritum & demeritum requiritur in statu naturæ lapsæ libertas a necessitate. II. 95. a. & b. An ad meritum vel demeritum sufficiat sola libertas sine gratia sufficiente. II. 132. b. *& seq.* In quo consistebat libertas humanæ voluntatis Christi. III. 52. a. Quomodo hæc possit stare cum impeccantia. *ibid.* a. & b. Quid requiratur ad libertatem. III. 52. b. Ad eandem non spectat posse peccare. *ibid.* Ad libertatem sufficit indifferentia medii secundum se abstrahendo a Decreto, aut præcepto. *ibid.* Ad eandem requiritur indifferentia libertatis, non autem suspensionis. III. 132. a. Quale requiratur judicium rationis ad libertatem. VI. 82. a. Quomodo S. Thomas explicet libertatem. *ibid.* Regula libertatem conciliandi cum gratia. VI. 83. b. Jansenii erroris character duplex est: unus in statu naturæ lapsæ, seu post lapsum Adami non agnoscere libertatem indifferentiæ: secundus negare aliud gratiæ adjutorium, præter gratiam efficacem, seu cum effectu conjunctam. VI. 80. a. Jansenius admittit quod sola necessitas coactionis adimat libertatem. VI. 80. b. Jansenii hæresis in iis, quæ ad gratiam & libertatem attinent, a Calvino parum, vel nihil differt. VI. 81. b. Jansenius confundit ea, quæ sunt voluntaria, & quæ libera, seu ea, quæ sunt voluntatis, cum iis, quæ pertinent ad arbitrii libertatem. VI. 83. a. Jansenii propositiones secunda, tertia, & quarta negant gratiam sufficientem ab efficaci distinctam, & nolunt admittere cum gratia efficaci stare libertatem indifferentiæ. VI. 88. a. Stante gratia efficace consentiet voluntas, quin tollatur libertas arbitrii. VI. 90. b. *& seq.* Sententia ad mentem Berti & Bellelli explicata non tollit libertatem. VI. 76. b. *& seq.* Berti contra Jansenium admittit libertatem indifferentiæ. VI. 82. a. Quomodo Berti libertum arbitrium conciliet cum gratia. *ibid.* a. & b. Berti ostendit doctrinam suam de libertate esse desumptam ex S. Thoma. *ibid.* Solvuntur objectiones Anonymi, quibus probare nititur ab Augustinianis tolli libertatem indifferentiæ. VI. 101. a. & b. Statuit Jansenius delectationem victricem esse sejunctam a deliberatione, & ab indifferentia liberi arbitrii, ita ut cum libertate indifferentiæ stare non possit: Berti e contra admittit libertatem indifferentiæ. VI. 96. a. Qui defendunt gratiam per se efficacem, nequeunt admittere æquilibrium libertatis. VI. 97. b. Æquilibrium libertatis pro statu naturæ lapsæ admittens sentit cum Pelagianis. VI. 98. a. Ac negat peccatum originale. *ibid.* Æquilibrium libertatis tanquam figmentum rejicitur a Bellarmino, Vasquez, & centum Episcopis Galliarum in acceptatione Constitutionis *Unigenitus*. VI. 98. b. *& seq.* Voluntas non ex electione, sed ex necessitate appetit finem ultimum. VI. 99. a. Ex electione autem & libertate indifferentiæ fertur in media. *ibid.* Berti ait, non sufficere ad merendum vel demerendum libertatem a coactione, sed requiri etiam libertatem a necessitate. VI. 108. a. & b. Aperte constat, Berti defendere, libertatem indifferentiæ stare cum gratia non tantum sufficiente, sed etiam efficace, & victrice. VI. 116. b. *tot* §. IV. Demonstrat Berti se nunquam admisisse delectationem invincibilem adimentem libertatem indifferentiæ. VI. 74. b. *& seq.* & 119. b. Berti invicte declarat a se contra Jansenium propugnatam fuisse libertatem indifferentiæ. VI. 127. a. *tot.* §. IX. Bellelli propugnat libertatem a necessitate, & non tantum a coactione, esse necessariam ad meritum, & demeritum. VI. 137. a. & b. & 148. a. & b. Bellellio non nocet, quod doceat, difficulter explicari posse quomodo gratia concilietur cum libertate. VI. 147. b. Bajus docet sublatam libertatem a necessitate: refutatur ab Augustinianis. VI. 171. a. & b. Vid. *Languetius*.

Libertina. An hujus conditio annullet Matrimonium. IV. 317. a. Vide *Conditio*.

Libertinus. Angli libertini docent aliquando licitum esse negare fidem. II. 308. a. Refutantur. *ibid.* a. & b.

Libertus non est ordinandus: IV. 295. b. An hujus conditio annullet Matrimonium. IV. 317. a. Vide *Conditio*.

Liberum. An futura libera ab Angelis certo prævideantur. I. 256. a. Dæmones peccarunt ex libero arbitrio. I. 260. b. Hoc male negant Pelagiani, & Manichæi, *ibid.* Homo est factus ad imaginem Dei in facultate intellectus, voluntatis, & liberi arbitrii. I. 305. b. De libero arbitrio Adami. I. 312. b. Vide *Liber*. *Arbitrium*. *Voluntas*.

Libido. An generatio in Paradiso esset facta per libidinem. I. 314. b. Est pœna peccati. I. 320. a. Quid de libidine statuat lex civilis Romana. II. 220. b.

Ligamen, si est perfectum, non posse dispensatione tolli, nec a Papa. IV. 315. b. Quid sit. IV. 321. a. Hoc impedimentum efficit matrimonium contractum cum aliqua per verba de præsenti, non autem per sponsalia de futuro. *ibid.* Hæc enim solvuntur per illud. *ibid.* Nec obstat matrimonio secundo accessisse copulam carnalem. *ibid.* Quæ certitudo requiratur de morte conjugis, ut possit ad aliud matrimonium trasire pars superstes. *ibid.*

Lightfootus. Quod Baptismus derivarit a moribus, & mersionibus Judæorum, putant Wolzogenius, & Lightfootus cum aliquibus Christianis. III. 251. b. *& seq.* Refutantur. III. 252. a. & b.

Lignum. Quid dicendum de ligno vitæ. I. 286. a. & b. An virtus ligni vitæ fuerit naturalis. I. 311. b. *& seq.* An Adam perenniter vixisset, nisi de ligno vitæ comedisset. I. 312. a. An S. Augustinus in ligno vitæ agnoscat Sacramentum. III. 173. a. Vide *Arbor*. Quomodo intelligendum illud: *Maledictus omnis, qui pendet in ligno*. III. 106. b. Quomodo Christus pro nobis sit factus *maledictum*. *ibid.* Christus factus est Sacrificium in ligno Crucis Deo sponte oblatum pro peccato. *ibid. & seq.* Hoc Sacrificium est præsignatum in hostiis veteris legis. III. 107. a. Christus fuit Sacerdos per Sacrificium, quod ut homo in ligno Crucis obtulit. III. 107. b. & 117. a. Quodnam discrimen inter Christum Sacerdotem, & alios Sacerdotes. III. 107. b. Christus in Cælo non sacrificatur, ut putant Poloni Fratres. *ibid.* Hoc probatur ex figura Sacrificii Aaronis. *ibid.* Per Sacrificium in ligno Crucis peractum reconciliati sumus Deo. III. 108. a. & b. Vid. *Mors*. Non fuit injustum, Christum innocentem pro peccatoribus subire lignum Crucis. III. 104. a. & 111. a. & b. *& seq.* & 118. a. & b. Christus sponte lignum Crucis subiit. III. 111. b. Solvuntur sophismata Socini. III. 113. a. *tot. cap.* V. & 124. a. *tot. cap.* VII. Ostenditur quod Christus vere pro peccatis satisfecerit Sanguinis pretio. *ibid.* Serpens æneus figurabat Christum in ligno Crucis exaltatum. III. 116. b. Quo die, & anno Christus sit affixus ligno Crucis. III. 156. a. *tot. cap.* VIII. Quomodo conciliandus S. Marcus cum S. Joanne, quorum prior scribit, Christum ligno Crucis affixum hora tertia, alter hora sexta. III. 164. a. De forma Crucis Christi, & tituli. *ibid.* a. & b. Ex quo ligno fuerit Crux Christi, an ex quercu? III. 164. b. *& seq.* An Crucis lignum habuerit suppedaneum, cui corpus quasi insidebat. III. 165. a. Quot clavis Christus fuerit ligno Crucis affixus. *ibid.* a. & b. Christus

stus ligno Crucis affixus respiciebat Occidentem . III. 165. b.
Limus. Solus Adam ex limo productus est, I. 296. b.
Linea. Vide *Cognatio*.
Lineus. De vittis lineis, sive fasciolis in Confirmatione adhibendis. IV. 41. a.
Lingua Græca, & Hebraica Theologo est perutilis. I. 12. b. Vide *Judæus*. De Verbis Christi Domini in Cruce, in qua lingua ea Christus protulerit. III. 166. b. Sacramenta non debent conferri in lingua vernacula. III. 198. b. Cur Ecclesia in Canticis, & aliis ritibus utatur lingua Latina. III. 245. a. Hæretici inaniter id reprehendunt ex eo, quod lingua Latina a paucis intelligatur. *ibid.* Cur noviter confirmati non amplius loquantur linguis. IV. 3. b. & *seq.* Non est idem linguis loqui novis, & accipere Spiritum Sanctum. IV. 4. a. & b. An Apostoli dederint per manuum impositionem solam gratiam linguarum, & miraculorum, sine gratia aliqua interna. *ibid.* Etsi per Confirmationem non amplius detur gratia linguarum, & miraculorum, Confirmatio minime cessat esse Sacramentum. IV. 7. a. & b. Sed vere Spiritus Sanctus datur. *ibid.* Linguarum donum non est gratia, quæ confertur in Sacramento Confirmationis. IV. 38. b. Pertinet ad dona *gratis data*: neque modo confertur ab Episcopo consignatis, & cur. *ibid.* & *seq.* Valide fit Confessio per nutus, si linguæ usus deficiat. IV. 180. b. Unde non probavit S. Franciscus Confessionem Fratris per nutus amore silentii factam. *ibid.*
Linus. An ante Papatum fuerit Chorepiscopus. IV. 275. a.
Lipothymia. Vide *Morbus*.
Liquor. Vinum Eucharistiæ materia est, nec loco vini substitui potest aqua, vel alius liquor, etsi communi usu deserviat ad potum. IV. 60. b. Damnantur Aquarii, Hydroparastatæ, & Ebionæi meram aquam pro consecratione Calicis adhibentes. *ibid.* Eundem errorem docuerunt Encratitæ, Hydroparastatæ, Marcionatæ, & Manichæi. *ibid.* Beza, & Melanchthon docuerunt, in defectu vini posse adhiberi alium liquorem pro consecratione Calicis. *ibid.*
Literæ. Inventor literarum an sit Moyses. I. 278. a. Quis fuerit primus literarum inventor? II. 189. a. & 298. b.
Litteræ. Quid dicendum de Confessione per litteras facta. IV. 180. b. In quo sensu utilior sit Confessio tempore necessitatis facta laico præsenti, quam Sacerdoti absenti per litteras. IV. 181. a. Exempla, quæ videntur probare valorem absolutionis datæ per litteras absenti, loquuntur de absolutione a Censuris, non de Sacramentali. IV. 180. b. & 182. a. Cur possit absolvi infirmus, qui non potest dare signum doloris Sacerdoti præsenti, si antea dedit: & cur non possit absolvi dans signum doloris per litteras. IV. 181. b. & 182. a.
Liturgia. Quænam forma Consecrationis habeatur in Liturgia S. Jacobi, S. Marci, S. Basilii, S. Chrysostomi, & S. Cyrilli? IV. 65. b.
Localis. Quid sit jus locale? II. 174. b.
Loci Theologici qui, & quot sint? I. 14. b.
Locrensis (*Zaleucus*) an sit laudandus, quod, dum filio utrumque oculum eruere deberet, sibi unum, filio alterum effoderit. III. 118. b.
Locus. Quo in loco sint creati Angeli. I. 247. a. *per tot. cap.* VI. Quomodo Angeli assumant corpora, & certo in loco constituantur. I. 258. b. *per tot. cap.* XIV. An Angeli moveantur de loco in locum. I. 260. a. Et an id contingat in momento. *ibid.* Quotuplex sit motus de loco in locum. *ibid.* An unus Angelus possit esse in pluribus locis, vel plures Angeli in eodem. *ibid.* Paradisus est locus corporeus. I. 284. b. An detur locus medius cælum inter & infernum pro parvulis sine Baptismo decedentibus. II. 19. b. & *seq.* In initio Ecclesiæ locus Missarum erat varius. IV. 124. b. Nunc autem est templum. *ibid.*
Lollardus. Vide *Wiclefista*.
Lombardus (*Petrus*) Episcopus Parisiensis Magister Sententiarum dictus. Ejus methodus scholastica non est absolute Theologo necessaria, bene tamen utilissima. I. 4. b. Fuit de hæresi accusatus, sed defensus a Concilio Lateranensi. III. 184. b. & *seq.* An hic ante definitionem Tridentini negaverit Extremam-Unctionem esse institutam a Christo. III. 192. a. Quid de Baptismo in nomine Christi collato teneant Scotus, Magister Sententiarum, & Cajetanus. III. 271. a. & 273. a. Quantum distent a Socinianis. *ibid.* Lombardus asserit in primitiva Ecclesia duos tantum Sacros Ordines fuisse. IV. 266. a.
Londinum. Vide *Anglia*.
Longinus. An hic latus Domini aperuerit? III. 168. a. & b.
Loquor. Quomodo Angeli loquantur ad invicem. I. 255. a. *per tot. cap.* VI.
Lorinus (*Joannes*) quam sententiam de Prædestinatione teneat. I. 156. a.
Lot. De ejus ebrietate. II. 185. a. An uxor Lot vere sit mutata in substantiam salis, & an adhuc stet illa statua, ac quamdiu stabit. III. 73. a.
Lotio. De lotione pharisaica immundi. II. 183. a. Lotio pedum est Sacramentale, non autem Sacramentum. III. 172. b. Fuit aliquando adhibita in aliquibus Ecclesiis ante Baptismum, & usurpatur in Cœna Domini. III. 188. b. & *seq.* Eadem nec est Sacramentum, nec ad Sacramentum Baptismi essentialiter pertinet. III. 189. a. & b. Sed est instituta in humilitatis exemplum, non ut conferat gratiam. *ibid.* a. Cur Apostoli indigebant lotione, cum omnes mundi erant. *ibid.* In quo sensu S. Petrus non habuisset partem cum Christo, si lotus non fuisset. III. 189. b. In quo sensu subinde a Patribus vocetur Sacramentum. III. 190. a.
Lovaniensis. An, & in quo sensu Berti neget, dari gratiam sufficientem. VI. 78. b. & *seq.* Quod id non faciat in sensu Jansenii, probatur ex Academia Lovaniensi. VI 79. b. & *seq.* Idem docet cum Catholicis, Christum pro omnibus esse mortuum, pro omnibus omnino hominibus instituisse Sacramenta, ac remedia præparasse: remedia tamen præparata non omnibus actu applicari. VI. 91. a. & b. & 93. b. Vide *Academia*. *Augustinianus*.
Lubentia. Vide *Libertas*.
Lucar (*Cyrillus*) docens, quod Ecclesia Græca non admittat Confirmationem, non habet auctoritatem. IV. 7. b. & 8. a.
Lucas (*S.*) cur in Actis Apostolorum non faciat mentionem Symboli. II. 280. a. An Genealogia conscripta a Matthæo discrepet ab ea, quam fecit S. Lucas. III. 32. b. & *seq.* Quomodo S. Matthæus dicat Josephi Patrem esse Jacobum, cum S. Lucas adducat Heli. *ibid.* An in Genealogia Christi a S. Luca descripta nomen Cainam sit superfluum, vel sit omissum in libro Genesis. III. 34. a. Textus S. Lucæ dicentis, quod Christus ab Angelo in agonia sit confortatus, est genuinus. III. 160. b.
Lucianus Martyr (*S.*) vulneribus attritus, & altari destitutus Missam legit supra pectus suum. IV. 120. a.
Luciferiani quid senserint de Confirmatione. IV. 22. a.
Lucretius. Error illius circa existentiam Dei. Vide *Deus*. Ejus sententia de Ideis. I. 20. b. & 21. a.
Ludicrus. Vide *Decursio*.
Ludovicus XIV. Imperator an fuerit exauctoratus a Clemente VI. II. 348. a.
Ludovicus XV. Rex Galliarum vulneratus fuit a Thoma Robertо Francisco Damiens. II. 356. b.
Ludus. Pueri, & adolescentes permittantur suos ludos facere. II. 335. b. Quinam sint hi ludi. *ibid.* Ludus latrunculorum approbatur. *ibid.* Ludus alearum reprobatur. II. 336. a. Ludo alearum addicti frangunt totum Decalogum. *ibid.* a. & b. Quid dicendum de ludis Circensibus. II. 337. a. Quid de ludis chartarum. II. 336. a.
Lullus (*Raymundus*) tenuit naturali facultate demonstrari posse Mysterium Trinitatis. I. 232. a.
Lumen. Solo naturali lumine nequit Deus ab aliquo creato intellectu intuitive videri. I. 66. a. Bene vero si accedat lumen supernaturale gloriæ. I. 68. b. Lumen gloriæ quid sit. I. 73. a. Variorum opiniones de lumine supernaturali gloriæ. I. 70. b. Lumen gloriæ est ipse Deus. I. 72. a. Quid requiratur ad lumen gloriæ. I. 72. b. De inæquali lumine gloriæ Sanctorum. I. 92. b. & *seq.* Causa moralis hujus inæqualitatis est meritum, effectrix vero lumen gloriæ. I. 93. b. Ad Missæ Sacrificium pertinet lintea, Crux, cerea lumina, mappa triplex, tobalea. IV. 127. b.
Luna. Varia notanda de luna. I. 284. a. Luna nequit inter Deos reputari. II. 171. a. Secundum Mahumetanos ea in manichas Mahumetis delapsa est. II. 272. a. Aliqui tenent Christum instituisse Eucharistiæ Sacramentum, & celebrasse Pascha luna XIV. Judæos autem distulisse mactationem agni ad lunam XV. IV. 43. b. Pascha Judæorum immolabatur luna XIV. exeunte, idest, horis pomeridianis decimæ quartæ diei mensis Nisan, ad quas sequebatur vespera, & initium diei XV. & Paschalis solemnitas. IV. 44. a. Pascha quid significet. *ibid.* Tempore Christi non utebantur Judæi duplici Neomenia, a Phase lunæ, & a congressu Planetarum deducta, neque duplici calculo Astronomico, & vulgari, quorum unum Dominus, alterum Jerosolymitani secuti fuerint. IV. 45. b. Si Christus exeunte luna XIV. manducavit Pascha, quomodo dicitur, *ante diem festum Paschæ*? IV. 49. a. & 50. a. Item illud: *Ipsi non introierunt in Prætorium, ut non contaminarentur, sed ut manducarent Pascha*. *ibid.* Nec non illud: *Erat autem parasceve Paschæ*. IV. 49. b. & 50. b. Solvuntur & aliæ objectiones probantes, Christum manducasse Pascha ineunte luna XIV. IV. 49. a. & b. & *seq.*
Lunaris. De annis lunaribus. I. 290. a. Computus lunaris Romanorum, & Judæorum. III. 159. b.
Lupercalia. Quis sit Auctor Ceremoniæ benedicendi candelas in Festo Purificationis B. Virginis Mariæ. III. 247. a. & b. Lupercalia sustulit Gelasius, quæ facta sunt mense Februario, sed ob quem finem? III. 247. b. Unde Februarius nomen acceperit. *ibid.*
Lupus (*Christianus*) de Jansenismo ab adversariis immerito insimulatus fuit. V. 62. *num.* III.
Lupus (*Servatus*) qui scripsit contra Capitula Carisiaca, an fuerit Presbyter Moguntinus an vero Abbas Ferrariensis. II. 110. b.
Lustratio. An lustrationes veteris legis fuerint Sacramenta. III. 175. a. Baptismum, & lustrationes Judæorum sumere originem ex moribus gentium, tenet Grotius. III. 251. b. Baptismus Christianorum nil habet commune cum lustrationibus gentium, & mersionibus Judæorum. III. 252. a. & b. Himerobaptistæ quotidie se abluebant non adhibita forma, sed per modum lustrationum Pharisæorum. III. 284. b. Cælicolæ Mosaicos ritus, & Baptismum retinebant, & approbabant anabaptismum; quomodo vocetur Cælicola novi apud Donatistas Baptismi institutor. III. 284. b. & *seq.*
Lusus Trojæ prohibetur Christianis. II. 336. b.
Lutherani dicunt, peccatum originale esse malam substantiam. II. 11. a. Horum opinio de peccato originali est longe alia, quam est sententia S. Augustini. II. 13. b. Docent per culpam Adæ extinctum liberum arbitrium. II. 54. a. Contra hos probatur, in adultis requiri aliquam dispositionem ad fidem. II. 158. b. Contra hos probatur, omnia opera nostra non esse peccata, & sordes. II. 162. a. Lutherani negant gratiam sanctificantem amitti nisi per apostasiam. II. 169. b. Docent Humanitatem Christi fuisse immensam, ac omnipotentem. III. 78. a. Refutantur. III. 79. b. & *seq.* Negant Christum habuisse regnum temporale. III. 99. b. Benedictio aquæ baptismalis approbatur miraculis. III. 263. a. Fons baptismalis per sexaginta annos prope Magdeburgum incorruptus permanens, adveniente ministro Lutherano statim computruit. *ibid.* Waldenses, & Lutherani omnes laicos Eucharistiæ Sacramenti ministros dicunt, Marcionitæ, ac Pepuziani etiam mulieres admiserunt. IV. 95. b. Actus pœnitentis, Contritio, Confessio, & Satisfactio, sunt quasi materia pœnitentiæ. IV. 142. a. Lutherani duas pœnitentiæ partes constituunt, terrorem conscientiæ incussum ex agnitione peccati, & fidem conceptam ex Evangelio, seu absolutione, qua quis credit sibi remissa esse peccata. *ibid.* Terror incussus ex agnitione peccati nequit esse pars pœnitentiæ. *ibid.* a. & b. Nec fides modo a Lutheranis explicato. IV. 142. b.
Lutherus (*Martinus*) affirmavit, concupiscentiam esse peccatum. I. 324. b. Ejus vita, & errores describuntur. II. 72. a. & b. Contra hunc propugnatur facultas liberi arbitrii etiam post lapsum Adæ. II. 73. a. & b. *tot. cap.* II. & III. Negat libertatem indifferentiæ, & admittit libertatem a coactione. II. 73. b. Asserit, quod indifferentia liberi arbitrii se habeat mere passive. II. 77. b. & *seq.* Docet gratiam

tiam sanctificantem consistere in sola remissione peccatorum. II. 155. a. Lutherus dicens, solam fidem justificare, refutatur. II. 202. a. Facit Deum auctorem peccati. II. 277. b. Non admittit vocabulum Trinitatis. *ibid.* Imputat Christo ignorantiam. *ibid.* Lutheri sectam calamitates allaturam prædixit Thomas Minorita. II. 278. a. Idem fecerunt Hildegardis, & Cantiana. *ibid.* Hujus secta sit detestabilis ex vaticiniis. *ibid.* Ac rejicitur ex aliis fundamentis. *ibid.* De ejus miraculis. *ibid.* In quot errores ejus hæresis sit divisa. II. 278. b. Lutherus putans manere peccata post Baptismum, impugnat decimum fidei articulum. II. 285. b. Hujus gregales negantes traditiones refutantur. II. 298. a. Lutherus reprobat timorem servilem, ut malum II. 315. b. Probatur quod sit bonus, & utilis. II. 316. a. Vide *Religio*. Lutherus vult eliminare nomen Sacramenti, substituto nomine Signi, aut Symboli. III. 169. a. Sed contra hunc probatur, idem vocabulum merito retineri. *ibid.* Male definit Sacramentum, dicens, esse signum purum, non autem efficiens gratiam. III. 171. b. Interdum unum, quandoque duo admittit Sacramenta. III. 184. a. Fatetur quoque septem esse Sacramenta. III. 185. b. Lutherus in dignitate non distinguit Sacramenta. III. 191. b. Et cur? *ibid.* Vocat Extremam Unctionem deliramentum. III. 194. a. Lutherus non tantum Angelos, & B. Virginem, sed etiam dæmones, si in specie hominis fungerentur Pastoris officio, Sacramentorum ministros constituit. III. 203. a. Idem concedit omni homini sine discrimine potestatem administrandi Baptismum, Absolutionem, & Eucharistiam. *ibid.* Refutatur. *ibid.* a. & b. *& seq.* Melanchthon denegat homini improbo potestatem ministrandi Sacramenta, cum e contra Lutherus eam ipsi diabolo tribuat. III. 204. b. & 205. b. *tot. cap.* XIV. Lutherus negat ad effectum Sacramentorum requiri intentionem Ministri, sed fidem suscipientium, quæ sola justificat. III. 211. b. Reprobatur. III. 212. a. Valide baptizat, etsi non credat actionem Baptismi esse Sacramentum, ac tribuere gratiam, dummodo velit facere, quod facit Ecclesia. III. 213. a. *tot. cap.* XVI. Ac serio animo agat, & non modo irrisorio. *ibid.* Tridentinum damnat Lutherum dogmatizantem. Sacerdotem non dimittere peccata, sed dimissa declarare, nec requiri in ministro intentionem, sed valere Sacramentum cum simulatione, & joco collatum. III. 216. b. *& seq.* Lutherus, & Calvinus tribuunt eandem vim Sacramentis novæ, & veteris legis. III. 228. a. & b. Dicunt Sacramenta esse pura signa non tribuentia gratiam, sed excitantia ad fidem, vi cujus justificatio sequitur. *ibid.* b. Refutantur. *ibidem*. Secundum Lutherum character Sacramentalis est commentum scholasticum. III. 238. a. Impugnatur. *ibid.* Lutherus ait ad Baptismum sufficere quidquid balnei loco esse potest. III. 260. b. Lutherus, & Calvinus calumniantur benedictionem aquæ. *ibid.* Zwinglius, & Lutherus rejiciunt formam tamquam quid essentiale Baptismi. III. 270. b. Idem faciunt & reliqui Novatores. *ibid.* Lutherus negat Confirmationem esse Sacramentum. IV. 3. a. Impugnatur. *ibid.* a. & b. *& seq.* Quæ maledicta effuderit in Chrisma. IV. 10. a. Contra Græcos, Schismaticos, Waldenses, Hussitas, Lutherum, Kemnitium, Calvinum, Dallæum, & alios hæreticos probatur, Ministrum ordinarium Confirmationis esse Episcopum. IV. 21. b. Gratiam Sacramento Confirmationis conferri negant Lutherus, Calvinus, Kemnitius, Dallæus, ac Novatores propemodum omnes. IV. 33. a. Contra hos probatur Confirmatione conferri aliquam gratiam sanctificantem. IV. 33. b. Lutherus non solum verbis Domini, sed etiam præcedentibus, & subsequentibus tribuit aliquam efficaciam consecrationis. IV. 65. a. Probatur adversus Lutherum, & Græcos, Christum non consecrasse, nec Sacerdotes modo consecrare per benedictionem antecedentem, ac gratiarum actionem, & preces subsequentes. IV. 65. b. & 66. a. & b. *& seq.* Lutherus voluit negare realem præsentiam Corporis Christi in Eucharistia, sed pressus Evangelio non potuit, unde divit, præter Corpus Christi manere substantiam panis. IV. 71. a. Lutherus disputationem de impanatione, aut consubstantiatione excitavit inter Lutheranos, & Sacramentarios, tandem transubstantiationem admisit. *ibid.* Quod in forma consecrationis particula *hoc* non panem, sed Corpus Christi denotet, probatur contra Lutherum, & Calvinistas. IV. 82. b. *& seq.* Lutherus in Processione SS. Sacramenti repentino terrore occupatus contremuit. IV. 93. b. Lutherus affirmat, & negat necessitatem communicandi sub utraque specie. IV. 101. a. Lutherus negat transubstantiationem fieri in Sacramento Eucharistiæ. IV. 86. a. Impugnatur. *ibid. tot. cap.* X. In lege nova Sacrificium esse offerendum, negarunt Petrobrussiani, Lutherus, & alii. IV. 112. b. *& seq.* Quid de Arianis dicendum. IV. 113. a. Lutherus negat Absolutionem esse actum judicialem. IV. 133. a. De Missa abroganda edidit librum dictante dæmone. IV. 119. b. Lutherus rejicit Confessionem auricularem. IV. 165. a. Contra hunc, & ejus discipulos probatur necessitas confitendi omnia peccata mortalia, quorum memoria habetur. IV. 177. b. *& seq.* Lutherus negans peccata dubia esse Confessioni subjicienda, reprobatur. IV. 185. a. Lutherus dixit omnes Pastores habere potestatem absolvendi, etsi hoc faceret in specie humana diabolus. IV. 190. b. Refutatur. *ibid. & seq.* Lutherus, Melanchthon, Kemnitius affirmant justificatis per Christum nullam pœnam esse diluendam, & nullam a Confessario imponendam. IV. 212. a. Iidem putant Satisfactiones Canonicas non fuisse ordinatas ad compensationem Deo reddendam, sed ad publicum pœnitentiæ testimonium. *ibid.* Item putant opera pœnitentiæ solum prodesse ad mitigandas præsentis vitæ calamitates. *ibidem.* Refutantur. *ibid.* a. & b. Lutherus negat Extremam Unctionem esse Sacramentum. IV. 228. a. Huic consentiunt Kemnitius, & Melanchthon. *ibid.* Lutherus negat Ordinem esse Sacramentum, non tamen audet negare Pastorum Ordinationes. IV. 252. a. Docet omnes fideles esse Sacerdotes. IV. 254. a. Ejus sequaces fingebant fabulam de Joanna Papissa. IV. 288. a. Negat Matrimonium esse Sacramentum. IV. 303. a. Impugnatur. IV. 303. b. *tot. cap.* II. Negat Ecclesiam posse statuere impedimenta Matrimonii. IV. 312. b. Denegat Ecclesiæ auctoritatem cognoscendi causas matrimoniales. *ibid.* Refutatur, *ibid. & seq.* Concessit Philippo Landgravio Hassiæ ducere uxorem aliam vivente prima. IV. 331. a. Refutatur. IV. 332. b. Omnes actiones peccatoris non esse peccata, probatur ex Tridentino contra Lutherum, & Calvinum. V. 92. a. & b. & 97. a. & b. Bellarminus & Jacobus Fontana in sententia de statu naturæ puræ Bajum, Lutherum & Calvinum hæreseos reos pronuntiant, quia putant, justitiam, & integritatem originalem non fuisse donum supernaturale. V. 123. a. & b. & 128. b. *& seq.* Ex sententia Baji, Lutheri, Pelagii sequeretur, Angelum, & Adamum sine gratia supernaturali habuisse meritum vitæ æternæ, Deumque esse finem ultimum hominis solum naturalem. V. 124. a. Quesnellium, & Lutherum in materia de operibus infidelium convenire, docent Languet, & Bissy. V. 170. a.

Lux. An Angeli in Scriptura intelligantur nomine lucis. I. 242. a. & 284. a. Mediante participatione lucis æternæ cognoscunt Angeli omnia objecta. I. 252. b. Quotupliciter se lux ista creaturæ rationali communicet. *ibid.* Qua die sit producta. I. 280. b. *& seq. & 283.* a. & b. Quid intelligatur per lucem prima die creatam. I. 284. a. Lux nequit esse Deus. II. 271. a.

Luxuria Spiritualis non fuit primum peccatum dæmonum. I. 263. a. & b.

Lycurgus nequit comparari Christo. III. 24. b.

Lytrum intervenit in opere Redemptionis nostræ. III. 104. b. Solvuntur objectiones. III. 113. a. & b. *& seq.* & 124. a. & b. *& seq.*

M

M*Acarius* an fuerit Monothelita. III. 48. a.

Macedo (*Franciscus*) quid sentiat de articulis Baji. V. 87. a. Demonstrat, gratiam ab Augustino constitui in inspiratione S. charitatis. V. 110. b. Macedo quid statuat de statu naturæ puræ. V. 122. n. IX. Quam tulerit censuram in propositionem 27. Baji. V. 125. a. Quid sentiat de operibus infidelium, & peccatorum. V. 160. a. *&* b. Propositio hæc Berti: *Gratia efficax est victrix delectatio, sive charitas, quæ superat contrariam cupiditatem*: non ex Jansenio, sed S. Augustino est desumpta. VI. 70. a. *&* b. Idem sentit Franciscus Macedo. VI. 72. a. Berti sententia, quod gratia modo sit efficax, modo inefficax, & habeat gradus suos, non est Janseniana, sed ex S. Augustino, Norisio, & Macedo exscripta. VI. 73. a. *&* b. Augustinianos, & Thomistas admittere gratiam sufficientem ab efficaci distinctam, probatur ex Norisio, & Macedo. VI. 88. a. *&* b. Macedi doctrina, quod gratia efficax sit reponenda in delectatione victrice, quæ superat minores gradus concupiscentiæ, catholica est, non Janseniana. VI. 74. a. Quod Berti sententia, quæ negat esse in homine lapso potentiam proxime expeditam sine gratia efficace ad opus supernaturale, non sit Jansenii erroti obnoxia, probatur ex Macedo. VI. 78. a. An & in quo sensu Berti neget gratiam dari sufficientem. VI. 78. b. Quod id non faciat in sensu Jansenii, probatur ex Francisco Macedo. VI. 79. b. Idem docet cum Catholicis, Christum pro omnibus esse mortuum, pro omnibus omnino hominibus instituisse Sacramenta, ac remedia præparasse: remedia tamen, & gratias præparatas non omnibus actu applicari. VI. 95. a.

Macedoniani. Eorum error de summa Trinitate. I. 174. a. *&* b. Iidem erraverunt circa Spiritum S. I. 202. a. Contra eos Divinitas Spiritus S. Patri & Filio consubstantialis propugnatur? I. 205. a. *per tot. cap.* XV. Hi prave interpretantur verba S. Joannis cap. 1. *Quod factum est*. II. 223. b. *& seq.* Negantes Divinitatem Spiritus S. refutantur octavo fidei articulo. II. 284. b. Impugnantes Traditiones impugnantur. II. 297. b. *& seq.* Negant Verbum, & Spiritum S. scire Judicii diem. III. 43. a. An negaverint Confirmationem esse Sacramentum. IV. 2. b.

Macedonius an invitus sit ordinatus. IV. 294. a. *&* b.

Machabæi an sint de tribu Juda. III. 2. a. *&* 5. b. Tempore Machabæorum Synedrion magnam habuit auctoritatem. III. 3. a.

Machomet. Ejus error de summa Trinitate. I. 174. a. Hic nequit comparari Christo. III. 24. b. Ejus errores enarrantur. III. 24. b. *&* 25. a. *&* b. Docuit, non Christum, sed Judam Iscariotem fuisse crucifixum. III. 31. b. Refutatur. III. 37. a. Vid. *Mahumet*.

Macula peccati quid sit. II. 234. a.

Madianitæ quem cultum exhibeant Idolo suo Beelphegor. II. 330. b.

Maffejus (*Scipio*) an in sua conficienda Historia de Gratia deflorarit Collectiones Archiepiscopi Cameracensis de Fenelon. II. 242. b. Defendit PP. Bellelli, & Berti, in doctrina de libertate ab illis tradita. VII. 56. b.

Magdalena (*S.*). Cur Baptismus dicatur institutus, quando Christus baptizavit Joannem, & cur non dicatur instituta Pœnitentia, quando Christus Magdalenæ peccata dimisit. III. 258. b. *&* 259. b.

Magdeburgenses tribuunt Baptismo Joannis tantam virtutem, quantam Baptismo Christi. III. 252. b. Nituntur probare Papam posse in hæresim incidere, & damnari a Concilio Generali. III. 46. b.

Magdeburgum. Benedictio aquæ baptismalis approbatur miraculis. III. 263. a. Fons Baptismalis per sexaginta annos prope Magdeburgum incorruptus permanens, adveniente ministro Lutherano statim computruit. *ibid.*

Magi. Unde dicantur Magi, qui Christum venerant adorare. III. 145. a. An fuerint Reges. III. 144. b. *& seq.* An fuerint ex Arabia, qualiterque dicantur Æthiopes, Reges Tharsis, & Insulæ, Reges Arabum, & Saba. III. 145. b. *& seq.* Probatur contra Socinianos, adorationem Magorum fuisse religiosam, ac indicantem Divinitatem Christi. III. 146. a. *&* b. Tres Magi Christum Deum testati sunt muneribus suis. *ibid.*

Magia. De licita & superstitiosa Magia. I. 275. b. *per tot. cap.* XXI. Magia illicita est Idololatria, & cultus dæmonis. I.

276. a. & b. Hæc ortum habet a posteris Cham. I. 276. b. Est maximum scelus. *ibid. & seq.*

Magicus. Vide *Superstitio*.

Magister Sententiarum. Vide *Lombardus*.

Magistratus potest ferre leges, II. 176. a. Judæi habuerunt duos Magistratus, Ecclesiasticum, & Politicum. III. 2. b. Vi Confessionis Augustanæ administratio Sacramentorum ad Sacerdotes, & horum Ordinationes ad Episcopos, non autem ad Magistratum sæcularem spectant. III. 204. a. Magistratus nequit intelligi nomine Ecclesiæ. IV. 312. b. & 314. a. Potest tamen statuere impedimenta Matrimonii infidelium, quod non est Sacramentum. IV. 312. b. Et hujus Matrimonii causas cognoscere. *ibid.* Idem dicendum de Rege, & Principe, *ibid.* Magistratus, Reges, & Principes adjudicant Ecclesiæ potestatem statuendi impedimenta, & causas matrimoniales cognoscendi. IV. 313. b. *& seq.* Ecclesia annullare potest leges Civiles, statuentes impedimenta: non autem Magistratus, Princeps aut Rex leges Ecclesiæ. IV. 314. a. Vide *Holandia*.

Magus. De mirabilibus magorum. I. 274. a. Unde nomen trahant. I. 275. b. Eorum opera fiunt ope dæmonis. I. 276. a. Neganda est S. Communio Magis. IV. 105. b.

Magus (*Simon*). Ejus error de summa Trinitate. I. 174. a. Admittens duos Deos damnatur primo Fidei articulo. II. 281. a. Vide *Simon*.

Mahumet quid sentiat de Christo, & B. Virgine. II. 271. b. Ejus vita, & vitia enarrantur. *ibid. & seq.* Non patravit aliqua miracula. *ibid.* Vide *Mahumetanus*. Apparuit anno Christi 622. II. 272. a. Prohibet scientias, armis propagavit errores suos, socios habuit prædones. II. 272. b. Concedit Christianos posse in sua lege salvari. *ibid.* Hoc motivo est conversus Henricus IV. Rex Galliæ. *ibid.* Non potest dici Paracletus. II. 273. a. Non reformavit Ecclesiam. *ibid.* Vide *Machomet*.

Mahumetanus non habet veram Religionem. II. 271. b. *tot. cap.* II. Quid sentiat de Christo, & B. Virgine. *ibid.* Vita, & vitia illorum Pseudoprophetæ narrantur. *ibid. & seq.* Quæ diversitas inter Evangelium, & Alcoranum. II. 272. a. & b. Enarrantur errores, fabulæ, ac absurda, quæ continentur in Alcorano. II. 272. b. Objectiones Mahumetanorum contra Religionem Catholicam factæ solvuntur. *ibid. & seq.* Docentes non Christum, sed Judam Iscariotem esse crucifixum, aggrediuntur quartum fidei articulum. II. 282. a.

Mainardi (*Augustinus*) Breve Apostolicum accepit a Paulo III. quo declaravit, ejus sententiam, quod opera bona facta sine caritate quamvis in se, & intrinsece spectata sint *bona*, non tamen sunt *bene facta*, imo sunt peccata, extrinsece spectata, defectu ordinationis in Deum. VII. 36. a.

Majorinus. Vide *Melchiades* (*S.*).

Malachias (*S.*) per absolutionem sacramentalem mulierem liberavit a furore insaniente. IV. 170. b.

Malchus. Quid reprehendendum in S. Petro percutiente Malchum. II. 328. b.

Maldonatus (*Joannes*). Impositio manus, per quam olim hæretici recipiebantur in Ecclesiam, non erat repetitio Sacramenti Confirmationis. IV. 35. b. Sirmondus, Maldonatus, Morinus, contrarium sentientes, refutantur. *ibid.* Idem dic, si redeuntibus adhibita fuit chrismatio. *ibid.* An ab Arausicana Synodo, & Maldonato sit propugnata hæc propositio: *Liberum arbitrium sine gratia actuali non valet nisi ad peccandum*. V. 87. a. Maldonati sententia circa Prædestinationem. I. 156. a.

Malebranchii (*Nicolai*) sententia de cognitione humana an revera sternat viam Spinosismo. I. 20. a. & b.

Maledictum. In quo sensu Christus pro nobis factus sit maledictum. II. 184. b. & 185. b. & III. 106. b. Quomodo intelligendum illud: *Maledictus omnis, qui pendet in ligno*. III. 106. b. Vide *Nugæ*.

Malefactor ad mortem condemnatus an in Ecclesia primitiva non sit admissus ad veniam, reconciliationem, & pacem. IV. 207. b. *& seq.* Huic non potest dari Extrema-Unctio. IV. 245. a.

Maleficium potest causare impotentiam. IV. 321. b. & 322. a. Vide *Impotentia*. Puniebatur olim pœnitentia publica. IV. 223. a.

Maleficus. An dæmon possit maleficum in aera sublevare. I. 272. b.

Malitia formalis, & materialis peccati, in quo consistat. I. 106. b. Quæ sit malitia actus humani. II. 225. b. An detur actus humanus expers bonitate simul, & malitia. *ibid. tot. cap.* II. An actus externus interno addat bonitatem, vel malitiam. II. 227. a. *tot. cap.* III. An malitia peccati consistat in privativo, vel positivo. II. 233. a. An malitia peccati mortalis sit finita, vel infinita. II. 237. a. Quid sit peccatum ex malitia. II. 238. b. An debeat præcedere advertentia malitiæ, ut peccatum possit imputari. *ibid. & seq.* An malitia peccati sit finita, vel infinita. III. 125. b. *& seq.* An malitia peccati venialis sit æque gravis, & infinita, ac est malitia peccati mortalis. III. 126. a. & b.

Malum non est aliqua substantia, quæ deberet produci a causa summa efficiente. I. 38. b. Deus non prævidet mala culpæ in decreto efficaciter prædeterminante materiale peccati. I. 106. b.

Malus. An etiam mali habeant Angelum Custodem. I. 270. b. An & hi possint vera patrare miracula. I. 273. a. Vide *Improbus*.

Mammon præest nono ordini dæmonum. I. 270. a. Quomodo intelligendum sit illud: *Fac tibi amicos de mammona iniquitatis*. II. 324. b.

Mancipium quid sit. II. 174. b.

Mandatum minimum in Scriptura qualiter sumatur. II. 235. b. *& seq.* Quomodo Dei mandata sint levia. II. 253. b. *& seq.* & 295. a. Vide *Præceptum*. In Baptismo Joannis Socinus nullum mandatum divinum cognoscit. III. 252. b. Justificatio impii non consistit in obedientia mandatorum. V. 103. a. & b. *& seq.*

Manduco. Calvinus docuit, Corpus Christi in Eucharistia fieri præsens sola manducantium fide. IV. 71. a. & b. In quo sensu Catholici quidam negent, ea verba: *Nisi manducaveritis* &c. esse intelligenda de Eucharistia. IV. 82. a. & b. Textus: *Nisi manducaveritis* &c. a pluribus explicatur de Communione mystica, non reali. *ibid.* Quomodo intelligenda verba illa: *Sive ergo manducatis, sive bibitis* &c. *omnia in gloriam Dei facite*. V. 163. b. An hæc verba contineant præceptum, quo quilibet deliberate agens teneatur opera sua virtualiter referre in Deum. *ibid.* Ita ut secus opera non sint bona ex omni parte. *ibid. & seq.* Solvuntur objectiones Anonymi contra expositionem textus: *Sive manducatis, sive bibitis* &c. V. 174. b. *& seq.* Et contra præceptum referendi omnia opera in Deum. *ibid.* Berti rejicit sensum Baji in textu illo: *Sive manducatis, sive bibitis* &c. V. 178. b. Vide *Manna*.

Manes Manichæorum auctor. Vide *Manichæus*.

Manica. In doctrina Mahumetis luna in hujus manicas delapsa est. II. 272. a.

Manichæi, & Pauliciani non adhibuerunt aquam in Baptismo, quia eam putabant a principio malo productam. III. 260. a. Historia Manichæorum. I. 37. b. Eorum error de duobus Summis Principiis, bono uno, & altero malo, refutatur. *ibid. & seq.* Item error circa Omnipotentiam Dei. I. 59. a. & b. Refutantur in opinione quod detur substantia in se mala a principio malo. II. 24. a. Conveniunt cum Pelagianis in asserenda hominum impeccantia. II. 72. a. Refutantur a S. Augustino, dum negant liberum arbitrium. II. 74. b. Eosdem adstruentes duas Animas in homine oppugnat. *ibid. & seq.* Quomodo omnia adscribant fato. II. 75. a. Quomodo conveniant cum Jansenio, & Calvino. *ibid.* Narratur execrandum Sacrilegium Gnosticorum adhibentium pro materia Eucharistiæ res turpissimas. IV. 58. b. Aliam impietatem commiserant Manichæi. *ibid.* Damnantur Aquarii, Hidroparastatæ, & Ebionæi meram aquam pro consecratione Calicis adhibentes. IV. 60. b. Eundem errorem docuerunt Encratitæ, Hydroparastatæ, Marcionitæ, & Manichæi. *ibid.* Eucharistiæ Sacramento revera continetur Christi Corpus, & Sanguis. IV. 70. b. *tot. cap.* VIII. Hoc negarunt Manichæi. *ibid.* Quales errores circa præsentiam Christi in Eucharistia docuerint Manichæi, Faustus, Marcus, Nestorius, Eutychiani, Waldenses. IV. 75. b. *& seq.* Ex concupiscentia & morte tanquam effectibus ostenditur contra Pelagianos peccatum Originale. V. 134. b. *& seq.* Idem probatur contra Manichæos. V. 135. a.

Manichæus ait quasdam res a principio malo provenire. I. 244. b. Item falso affirmat dæmones necessitate peccasse. I. 260. b. Contra eum defenditur, animam hominis non esse portionem divinæ substantiæ. I. 298. a. Qualiter explicet concupiscentiam. I. 325. a. Manichæus dixit Testamentum vetus esse a diabolo. II. 182. b. Ejus probationes solvuntur. II. 183. b. *& seq.* Ejus convicia in Patriarchas reprobantur. II. 185. a. Dixerunt Manichæi, quintum præceptum, *Non occides*, etiam extendi ad animalia, arbores, poma &c. II. 192. b. Damnatur primo fidei articulo, dum adstruit duos Deos. II. 281. a. Dicens, quod non Christus, sed dæmon sit crucifixus, impugnat quartum fidei articulum. II. 282. a. Regulam, & normam fidei ponit in humana ratiocinatione. II. 291. a. Refutatur. *ibid.* a. & b. Rejiciens bellum impugnatur. II. 325. a. Asseruit Christum non habuisse Corpus verum, sed phantasticum. III. 29. b. *& seq.* Refutatur. III. 37. a. Impugnavit Genealogiam Christi. III. 32. b. Dixit Spiritum S. esse passum. III. 93. a. Affirmat justificatis per Christum nullam pœnam esse diluendam, nec ullam a Confessario imponendam. IV. 212. a. Refutatur. *ibid.* a. & b. Dixit Matrimonium esse opus diaboli. IV. 301. a. Refutatur. *ibid.* a. & b.

Manipulum spicarum Judæi ad Sacerdotes deferendum metebant die Sabbati. IV. 48. a.

Manipulus. Quid significet Manipulus, qui Episcopo imponitur facta confessione. IV. 128. a.

Manna, An illud: *Patres eandem escam manducasse*, sit intelligendum de Eucharistiæ Sacramento, an de Manna. III. 231. a. & b.

Manso (*Petrus*) docet, propositionem 38. Baji loqui in sensu charitatis sanctificantis. V. 94. a. Doctrina Petri Manso, quod gratia efficax sit reponenda in delectatione victrice, quæ superat minores gradus concupiscentiæ, catholica est, non Janseniana. VI. 74. b. *& seq.*

Manumissio. An Papa possit dispensare in manumissione. II. 179. b. *& seq.*

Manus. Deum habere manum frigidam, credunt Mahumetani. II. 272. a. An bene legatur: *Foderunt manus meas, & pedes meos*. III. 164. b. An in casu necessitatis validus sit Baptismus, si, duobus tantum præsentibus, unus manibus truncatus formam proferret & alter elinguis abluerer. III. 283. b. In Extrema Unctione manus sunt inungendæ. IV. 237. a. & b. Manus impositio. Vide *Impositio manus*. Manus impositione Episcopi modo non conferunt donum linguarum, & cur. IV. 39. a. Non est iteranda. *ibid.* Manuum impositio gratiam significat, & causat. IV. 266. a. Sacerdotibus manus inungantur exterius in Extrema Unctione. IV. 237. b. Quid inungendum, si manus abscissæ. IV. 238. b. De manibus in contractu nuptiali mutuo dandis. IV. 338. a.

Mappa. Ad Missæ Sacrificium pertinent lintea, Crux, cerea lumina, mappa triplex, tobalea. IV. 127. b.

Marca (*Petrus de*) negat potestatem Papæ in Reges, summosque Principes. II. 341. a. Quid ipsemet scripserit ad Innocentium X. de sua *Concordia Sacerdotii, & Imperii*. *ibid.* Hoc Opus Pontificiis censuris subjecit, atque Jura Apostolicæ Sedis, quæ censebatur violasse, variis editis Opusculis confirmavit. *ibid.*

Marcellus. Ejus error de summa Trinitate. I. 174. a.

Marcellus Ancyranus negat, unionem hypostaticam fore perpetuam. III. 75. b.

Marcellus Apamenorum Episcopus. Cur utamur aqua lustrali. III. 246. a. Hujus usus descendit a tempore Apostolorum. *ibid.* Marcellus per eam fugavit dæmones, & eorum præstigia. *ibid.*

Marcion dixit, Matrimonium esse opus diaboli. IV. 301. a. Refutatur. *ibid.* a. & b. Hujus error de æternitate Christi. I. 180. a. Damnat nuptias. I. 322. b. Dixit, Adamum esse damnatum. *ibid.* Damnavit Matrimonia ut mala. II. 6. b. Admisit transmigrationem animæ. *ibid.* Docuit, Corpus Christi esse formatum de cælo, æthere, & sideribus. III. 27. b.

27. b. Vide *Corpus*. Refutatur. IV. 36. b. & *seq.* Contra hunc probatur, legem veterem non esse opus diaboli. III. 183. a. Marcion Baptisma tertio repetendum statuit. III. 285. a.

Marcionitæ. Refertur historia, & error Marcionitarum de duobus summis principiis, bono uno, altero malo. I. 37. b. Marcionitæ tenent legem veterem esse a diabolo. II. 182. b. Eorum dogma de Deo tanquam principio malo. II. 183. b. Item de lege veteri, quod non sit bona. *ibid.* Damnatur primo fidei articulo eorum error de duobus Diis. II. 281. a. Tribuentes Christo Corpus de cælo delapsum convincuntur tertio fidei articulo. II. 281. b. Item articulo quarto. II. 282. a. Contra Marcionitas, Pepuzianos, & Collyridianos probatur, fœminas non posse solemni ritu baptizare. III. 279. b. & 282. a. & b. Cerinthiani, & Marcionitæ baptizabant viros pro mortuis sine Baptismo defunctis. III. 318. a. Impugnantur. III. 318. b. Ebionæi, & Marcionitæ negabant Christum manducasse Pascha legale. IV. 47. a. Hi, & horum sequaces varie exagitantur. *ibid.* a. & b. Damnantur Aquarii, Hydroparastatæ, & Ebionæi meram aquam pro consecratione Calicis adhibentes. IV. 60. b. Eundem errorem docuerunt Encraticæ, Hydroparastatæ, Marcionitæ, & Manichæi. *ibid.* Eucharistiæ Sacramento revera continetur Christi Corpus, & Sanguis. IV. 70. b. *tot. cap.* VIII. Hoc negarunt Marcionitæ. *ibid.* Waldenses, & Lutherani omnes laicos hujus Sacramenti ministros dicunt, Marcionitæ, ac Pepuziani etiam mulieres admiserunt. IV. 95. b. Marcionitæ, & Hussitæ ex perverso fine non jejuni accedebant ad Communionem quorum ultimi damnati sunt a Concilio Constantiensi. IV. 108. a.

Marcosii quam pervesam formam in Baptismo adhibeant. III. 270. a.

Marcus Præstigiator quales errores circa præsentiam Christi in Eucharistia docuerit. IV. 75. b.

Marcus (*S.*) *Evangelista* quomodo conciliandus cum S. Joanne, quorum prior scribit Christum crucifixum hora tertia, alter hora sexta. III. 164. a. Quænam forma Consecrationis habeatur in Liturgia SS. Jacobi, Marci, Basilii, Chrysostomi, & Cyrilli. IV. 65. b. An in cap. 6. S. Marci agatur de Sacramento Extremæ-Unctionis. IV. 228. b. & *seq. tot. cap.* I. & II.

Mare. Notanda aliqua de creatione maris. I. 284. a. Effundit sal & semina piscium per meatus in montes. I. 284. b. Vide *Figura*.

Maria Augusta. Quid dicendum de Agno Dei invento in sarcophago Mariæ Augustæ conjugis Honorii Imperatoris. III. 247. a.

Maria Regina Angliæ laudatur. IV. 291. b.

Maria (*SS.*) cur a Symbolo Nicæno non vocetur Deipara, vel Christipara. I. 211. b. An contraxerit labem originalem. II. 16. a. Sine gratia speciali vitare potuit omnia peccata venialia. II. 128. a. An recitarit Orationem Dominicam. *ibid.* & 328. a. An sit opinio solum probabilis, quod B. Virgo sine labe sit concepta. II. 258. a. & 305. a. Quid de ea sentiat Mahumet. II. 271. b. & *seq.* Qui negant Christum accepisse Corpus ex Virgine formatum, aggrediuntur tertium fidei articulum. II. 281. b. Ejus perpetua Virginitas probatur Traditione. II. 298. a. An etiam Beatissima Virgo potuerit orare, *dimitte nobis debita nostra &c.* II. 128. a. & 318. a. Lutherus admittit, non tantum B. Virginem, sed etiam Angelos bonos, & malos esse ministros Sacramentorum. III. 203. a. Refutatur. *ibid.* a. & b. & *seq.* Quis sit auctor ceremoniæ benedicendi candelas in festo Purificationis B. V. Mariæ. III. 247. a. & b. Lupercalia sustulit Gelasius, quæ facta sunt mense Februario, sed ob quem finem. III. 247. b. Unde Februarius nomen acceperit. *ibid.* Christus manu propria baptizavit B. Virginem Mariam, S. Joannem, & Petrum. III. 259. a. & 306. a. An Martyrium subiens pro Mysterio Immaculatæ Conceptionis Virginis Mariæ esset Martyr. III. 323. b. & *seq.* In Eucharistia sumi, & contineri idem Corpus, quod de B. Virgine Maria conceptum, & natum est, & probatur contra Berengarium. IV. 79. b. An S. Maria susceperit Extremam-Unctionem. IV. 246. b. & *seq.* Julianus negat, inter B. Virginem, & S. Josephum validum fuisse Matrimonium, quia non intercedebat usus illius. IV. 307. b. B. Virgo se Voto Virginitatis adstrinxit ante Desponsationem. IV. 307. b. & *seq.* An absoluto, vel conditionato. *ibid.* Hoc non obstante verum iniit Matrimonium. IV. 307. b. & *seq.* & 309. a. An B. Virgo fuerit certificata de continentia S. Josephi. IV. 307. b. & *seq.* B. Virgo desponsata est S. Josepho, non ad violandam virginitatem, sed custodiendam. IV. 308. a. Fuit Mater Christi. *ibid.* Cur Christus elegerit Virginem Matrimonio copulatam. *ibid.* a. & b. Cur S. Joseph voluerit dimittere B. Virginem. IV. 309. a. Qualiter B. Virgo non fuerit conjux S. Josephi. *ibid.* a. & b. Qualem habuerit anulum nuptialem. IV. 338. a. Bajus negat dari peccatum veniale; quid sentiat de peccato originali, quod putat B. Virginem contraxisse, imo & actualia peccata commisisse. VI. 173. b. & *seq.* Vide *Virgo*. An B. V. Maria in hac mortali vita viderit Deum. I. 80. a.

Marinus tribuit Christo corpus phantasticum. III. 37. a. Refutatur. *ibid.* a. & b.

Maritus in ordine amoris omnium primo diligat uxorem. II. 323. b. Non est licitum uxori se ipsam alteri submittere consentiente viro. *ibid.* & *seq.* Non licet marito uxorem suam alteri submittere ad evitandam mortem. II. 324. a. Maritus quomodo diligere debeat uxorem. IV. 304. a. & b. Vide *Uxor*.

Marnixius quomodo intelligat ea verba: *His auditis baptizati sunt*. III. 254. b.

Maronitæ antiqui a priscis temporibus pane azymo utebantur? IV. 59. b.

Mars stulte inter Deos reputatur. II. 268. b. Unde ortum habeat, narrantur ejus gesta; ostenditur, quod non sit alius a Nimbrodo, sive Belo. *ibid.* & *seq.*

Martene (*Edmundus*) testatur, verba a Parocho prolata in Matrimoniali benedictione, *Ego vos conjungo* &c. olim fuisse inaudita. IV. 330. a.

Martyres venient cum Christo ad Judicium. II. 284. a. Anno Christi 284. incœpit Æra Martyrum Alexandrinorum. III. 140. b. & *seq.* Ecclesiæ diligentia discernentis Martyres veros a falsis diversimode probatur, quod idem fit in investigandis Sanctorum Reliquiis. III. 324. b. & *seq.* Refellitur Dodwellus diminuens numerum Martyrum. III. 325. a. Vide *Martyrium*. An templum violetur, si in eo jussu tyranni trucidaretur Martyr. IV. 125. b. An Custodes Martyrium habuerint ordinem specialem. IV. 256. b.

Martyrium non est Sacramentum. III. 188. a. & b. Baptismus denotat etiam calamitates, pœnitentiam, & Martyrium. III. 249. b. Quid sit Martyrium. III. 322. b. Quinam sint Martytes, & quinam Confessores. III. 323. a. Martyrium inferens debet esse persecutor, nam illicitum est se ipsum occidere pro fide. *ibid.* An Martyr sit fœmina, quæ se occidit, quia alias evadere non potest pudicitiæ infectatores. *ibid.* An Martyres sint qui flagrant desiderio Martyrii aut qui inserviendo pestiferis obeunt. *ibid.* a. & b. Martyrium quoque supplet Baptismi vicem non tantum in adultis, sed etiam in parvulis. III. 321. b. Quomodo intelligendum illud, *Martyrium sine charitate nihil prodest*. III. 322. b. De instrumentis Martyrii. III. 323. b. Quomodo Martyribus annumerentur Joannes Evangelista, Thecla, Felix Nolanus, & alii, cum in Martyrio vitam servarint Divinitus. *ibid.* Causa motiva Martyrii est Fides, aut alia virtus. *ibid.* An Martyrium subiens pro Mysterio Immaculatæ Conceptionis Virginis Mariæ esset Martyr. *ibid.* & *seq.* An ad Martyrium requiratur, ut etiam in persecutore sit voluntas occidendi ob fidem catholicam. III. 324. a. Causa finalis Martyrii debet esse Dei gloria. *ibid.* Ad Martyrium requiritur ex parte Martyris Baptismus, aut votum illius, libera acceptatio mortis, ut sit membrum Ecclesiæ, charitas, contritio, aut confessio de peccato commisso, & ut nullum Sacramentum contemnat. *ibid.* Hæretici, & Schismatici Martyrio non possunt coronari, etsi mortem subeant ob aliquam virtutem, aut veritatem fidei. III. 324. b. Ecclesiæ diligentia discernentis Martyres veros a falsis diversimode probatur, quod idem fit in investigandis Sanctorum Reliquiis. *ibid.* & *seq.* Refellitur Dodwellus diminuens numerum Martyrum. III. 325. a. Martyrium sine charitate Dei non prodest. IV. 150. a. Nomine templi veniunt Basilicæ, Dominicæ, Oratorium, Martyrium. IV. 124. b.

Martyrologium. Quid dicendum de sententia, quam de tempore Nativitatis Christi tenet Ecclesia in Martyrologio Romano. III. 141. b.

Mas. Patrinus sit baptizatus, & confirmatus. IV. 40. a. Mares non sint Patrini fœminis, nec fœminæ viris, nec senioribus juniores. *ibid.*

Masculus. Vide *Fœmella*.

Massilienses quid docuerint de gratuita Prædestinatione ad gloriam. I. 144. a. & 161. a. & b. Vide *Semipelagianus*.

Massouliè (*Antoninus*) consti uit gratiam efficacem in victrici delectatione. VI. 71. a. & b. Ejus opera varie laudantur. *ibid.* b. Berti, & Bellelli doctrina, quod gratia efficax sit reponenda in delectatione victrici, quæ superat minores gradus concupiscentiæ. Catholica est, non Jansenianа. VI. 74. a. Idque docuit Massouliè. VI. 75. b. & *seq.* Vide *Tournely*.

Mastrius (*Bartholomæus*), & Scotus agnoscunt in creatura rationali appetitum innatum videndi Deum. V. 130. a. & b.

Mater. Cur Melchisedech dicatur sine patre, sine matre, sine genealogia. III. 94. b. & *seq.* Parvulis prodest fides levantium, nequeunt tamen cum matre ante partum baptizari. III. 307. b. & *seq.* Infanti adhuc clauso in utero non prodest ablutio matris, aut signum aliud, vel benedictio ei applicata. III. 312. a. & b. Nequit infans in utero matris ante aperitionem partus baptizari. III. 312. b. Non dicitur infans prorie natus, nisi sit egressus ex utero matris, vel inde extractus. *ibid.* Licet aperto uteri ostio infans possit per instrumentum aqua perfundi, attamen baptizari non debet, nisi secundum aliquam saltem partem corporis infans sit egressus ex Alvo. III. 313. a. Quomodo S. Aloysius sit sanctificatus in utero matris. III. 313. b. & *seq.* Mater prægnans viva non debet aperiri. III. 324. a. Compater non potest esse pater, mater, vitricus, aut noverca. IV. 40. a. Matrimonium habet nomen a matre, & cur. IV. 300. b. Vide *Parens*.

Materia. An distinctio numerica sit impossibilis sine materia. I. 245. b. & *seq.* Gnostici admiserunt duo coæva principia, Deum, & materiam. II. 281. a. Materiam non fuisse ab æterno probatur. I. 58. b. Quid sit materia, & forma corporum. III. 184. b. Quid materia, & forma Sacramentorum. *ibid.* Quænam sit differentia inter materiam, & formam, ut sunt principia corporis physici, & inter materiam & formam Sacramentorum. *ibid.* & *seq.* Vide *Sacramentorum materia, & forma*. Si minister improbus habeat indebitam intentionem, & adhibeat convenientem materiam & formam, valet Sacramentum. III. 171. b. & 206. a. & b. Materia & forma Sacramentorum sunt in se quid indifferens, sed determinantur per intentionem ministri ad rem sacram. III. 219. b. & *seq.*

Materia Confirmationis. Vide *Confirmationis materia*. Materia Sacramenti Matrimonii quænam sit. IV. 329. b.

Materialis. Deus non prævidet materiale peccati in decreto prædeterminante. I. 106. b. & *seq.* Quænam sit materialis malitia peccati. *ibid.* Ignis Infernalis est materialis. I. 263. b. & 266. b. & *seq.* Vide *Ignis*.

Mathematicus. Ad disciplinas Mathematicas capessendas non requiritur gratia supernaturalis. II. 115. a. *tot. cap.* I.

Mathesis est utilis Theologo. I. 13. a. Ignorantia Mathesis est excusanda. II. 243. a.

Matrimonium cur valeat, si ineatur ab absentibus, & cur non Pœnitentiæ Sacramentum absenti administratum. IV. 181. b. & 182. a. An Confessarius possit Episcopo revelare impedimenta contrahentium, si ipse eadem solum sciat e Confessione. IV. 188. a. & b. Regulares sine licentia Parochi solemnizantes Matrimonium incurrunt casum Papæ reservatum. IV. 195. a. & 243. a. Quid si hoc fiat ob necessitatem urgentem, & Parocho absente. IV. 243. a. In publica pœnitentia constituti non admittebantur ad Matrimonium, illo autem antea contracto ab actu conjugali abstinere debuerunt. IV. 221. b. Græci post Subdiaconatum susceptum an possint inire Matrimonium. IV. 267. b. Matrimonium habet magnam connexionem, & paritatem cum Ordine. IV. 300. b. Cur dicatur Matrimonium, nuptiæ, conjugium, connubium. *ibid.* & *seq.* Habet nomen a matre, & cur. IV. 300. b. Cur non dicatur Patrimonium. *ibid.* De velamine nuptarum. *ibid.* Quo vocabulo Græci significent Matrimonium. IV. 301. a. Quid sit Matrimonium secundum suam naturam spectatum, & quid sit consideratum ut Sacramentum. IV. 301. a. In eo a

contractus sejungi possit a Sacramento. IV, 329. a. Lutherus, Calvinus, Chemnitius, & alii Novatores negant esse Sacramentum. IV. 301. a. Simon Magus, Saturninus, Hydroparastata, Tatianus, Marcion, Manichæus, & Priscillianista appellarunt opus diaboli. *ibid.* Contra hos probatur, Matrimonium naturali, & Divinæ legi consentaneum esse. *ibid.* a. & b. Quale discrimen inter congressum hominum, & animalium. IV. 301. a. Cur mulier sit facta ex una ex costis Adæ. *ibid.* Matrimonium est res licita, & honesta. IV. 301. b. Matrimonium non est malum ob aliquorum intemperantiam. *ibid.* Quomodo intelligendum illud: *Qui habent uxores, tanquam non habentes sint. ibid.* Explicatur illud quoque: *Uxorem duxi, & ideo non possum venire.* IV. 302. a. Ubi & alii textus, & objectiones, quod Matrimonium sit malum, solvuntur. *ibid.* a. & b. An, & quale sit peccatum inire Matrimonium ob incontinentiam. IV. 302. a. An Matrimonium sit causa peccati originalis. *ibid.* a. & b. Qualiter Matrimonium cadat sub præcepto. IV. 302. b. *& seq.* An in Mundi exordio omnes tenebantur hoc præcepto. *ibid.* An verba, *crescite, & multiplicamini*, indicent præceptum. *ibid.* Idem quæritur post diluvium, & ad initium populi Dei. IV. 303. a. An de facto, si hominum multitudo ita deficeret, ut genus humanum periclitaretur, nisi omnes nuberent, omnes sub præcepto tenerentur ad Matrimonium. *ibid.* An licitum omnibus hominibus servare castitatem. *ibid.* a. & b. Ad Matrimonium tenetur Princeps, si per hoc possit servare Rempublicam, Fidem Catholicam. IV. 303. b. Qui non potest continenter vivere, tenetur ad Matrimonium. *ibid.* Matrimonium ex Divina institutione est signum rei Sacræ. *ibid.* Cur dicatur magnum Sacramentum. *ibid.* Matrimonium est Symbolum desponsationis Christi cum Ecclesia. *ibid.* Item & significatur Incarnatio Verbi. *ibid. & seq.* Sacramentum hoc exprimitur illis verbis: *Quod Deus conjunxit, homo non separet.* IV. 304. a. An etiam Matrimonia Infidelium, qui nuptias dissolvunt, & admittunt Polygamiam, sint signum rei sacræ. IV. 304. a. Matrimonium validum in ratione contractus solum, an possit deinde renovari, ut assequatur virtutem Sacramenti. IV. 330. b. Matrimonium legitimum, & non ratum, communiter intelligitur Matrimonium Infidelium. IV. 330. a. Matrimonium secundum an sit verum Sacramentum. IV. 330. b. Matrimonium in lege Evangelica est signum efficax gratiæ, & ideo proprie Sacramentum. IV. 304. a. Qualis inter Christum, & Ecclesiam intercedat conjunctio. IV. 304. b. Qualiter vir diligat uxorem. *ibid.* Christus venit ad nuptias, ut illis tribueret benedictionem, & gratiam. *ibid.* Qualiter differant Matrimonia hæreticorum, & Christianorum. IV. 306. a. An etiam Matrimonia hæreticorum, & infidelium sint Sacramentum, *ibid.* An Ecclesia statuendo impedimenta, mutaverit substantiam hujus Sacramenti. *ibid.* a. & b. Virginalis status est perfectior conjugali. IV. 306. b. & 309. a. Quando hoc Sacramentum a Christo sit institutum. IV. 306. b. *& seq.* Matrimonium ab Encratitis est projectum ut proveniens a principio malo. II. 6. a. & b. Admiserunt transmigrationem animarum. II. 6. b. Matrimonia non esse damnanda probatur. II. 9. a. Matrimonium probatur esse Sacramentum. III. 184. b. Non est singulis necessarium. III. 191. b. Valet Matrimonium sub conditione de futuro initum. III. 226. b. Matrimonio præmittatur Confessio. III. 228. a.

Matrimonii materia, remota, & proxima, quæ. IV. 307. a. & 329. b. & 330. a. & b. Quænam sit ejus forma. IV. 329. b. & 330. a. & b. De Matrimonii substantia non est ut conjuges actu se mutuo cognoscant carnali commercio. IV. 307. a. & b. Contraria opinio est error Wiclefi, *ibid.* a. Ac Juliani. *ibid.* b. Laudabile est post contractum Matrimonium servare castitatem. *ibid.* Aut emittere mutuo consensu continentiæ votum. *ibid.* Cur Christus elegerit Virginem Matrem desponsatam. IV. 308. a. & b. Quid faciendum ei, qui fecit sponsalia jurata, si ante Matrimonium initum velit ingredi Religionem. IV. 308. b. Quomodo Matrimonium definiatur. *ibid.* An Matrimonium subsistat a senibus, & decrepitis contractum. *ibid.* Dominium in corpus conjugis per Matrimonium acquisitum est separabile ab usu. *ibid. & seq.* Inter S. Josephum, & B. Virginem intercessit verum Matrimonium, etsi hæc ante desponsationem Virginitatem voverit. IV. 307. b. *& seq.* & 309. a. & b. Proles non est Matrimonii bonum pertinens ad illius substantiam. IV. 309. a. Ad Matrimonii valorem non requiritur consensio in carnale commercium. IV. 307. b. *& seq.* ac 309. b. Non sequuntur ex hac sententia aliqua absurda. IV. 309. b. *& seq.* Communiter loquendo graviter peccant filii Matrimonium ineuntes parentibus invitis. IV. 310. a. Horum tamen consensus non est de substantia Matrimonii. *ibid.* Quando non peccent filii ita contrahentes. *ibid.* An filii ita contrahentes possint exhæredari. IV. 311. a. An valeat Matrimonium inter absentes contractum in ratione contractus, & Sacramentali. *ibid.* Quænam ad talem contractum requirantur conditiones. *ibid.* An sufficiat consensus externus, sine interno, sed cum simulatione positus. IV. 311. a. & b. An ita contrahens teneatur ad novum consensum ponendum. IV. 311. b. *& seq.* Qualiter is ponatur. *ibid.* An filii ex Matrimonio ficto suscepti sint legitimi. IV. 312. a. Quibus verbis exprimatur consensus Matrimonii. *ibid.* In mutis, & surdis pro verbis sufficiunt nutus. *ibid.*

Matrimonii Impedimenta Lutherus, & Calvinus negant posse statui ab Ecclesia. IV. 312. b. Iidem denegant Ecclesiæ potestatem cognoscendi causas Matrimonii. *ibid.* Sunt damnati a Tridentino. *ibid.* Joannes Launojus contendit Ecclesiæ nomine intelligendos Reges, ac Principes, ut proinde hi statuant impedimenta. *ibid.* Magistratus, & Principes sæculares possunt statuere impedimenta Matrimonii illius, quod tantum valet in ratione contractus civilis, ut est infidelium. *ibid.* Iidem possunt hujus causas assumere. *ibid.* Statuere impedimenta Matrimonii, atque de hoc ferre judicium, postquam ad Sacramenti dignitatem evectum est, pertinet ad jus Ecclesiæ. *ibid. & seq.* Matrimonium fidelis cum infideli reprobatur. IV. 305. a. & 313. a. Cultus disparitas merito est Matrimonii impedimentum. IV. 313. a. Ipsimet Reges, & Principes Sæculares Ecclesiæ adjudicant potestatem ferendi impedimenta, & de iis judicandi. IV. 313. b. Varia impedimenta breviter adducuntur. IV. 313. a. & b. Ecclesia potest irritare leges civiles statuentes impedimenta. IV. 314. a. Non autem hæc potestas competit legibus civilibus respectu legum Ecclesiasticarum. *ibid.* Nomine Ecclesiæ nequeunt intelligi Reges, Principes, & Magistratus sæculares. *ibid.* An Ecclesia statuendo impedimenta Matrimonii mutaverit ejus substantiam. IV. 306. a. & b. & 314. b. An causæ Matrimonii possint examinari a Judice sæculari, in quantum Matrimonium est contractus civilis. IV. 314. b. *& seq.* Quid dicendum de legibus quibusdam Gallorum circa Matrimonium. IV. 315. b. Dispensare in impedimentis Matrimonii est munus potestatis Ecclesiasticæ, & urgentibus solum causis fieri debet. IV. 315. b. Ecclesia nequit dispensare in impedimentis provenientibus ex jure naturæ, aut Divino positivo: ut est perfectum ligamen, & impotentia. *ibid. & seq.* Dispensare potest in impedimentis de jure Ecclesiastico inductis Papa; & in aliquibus Episcopus. IV. 316. a. Ob quas causas possit dispensari. *ibid.* Impedimenta alia sunt dirimentia, alia impedientia. *ibid.* Quot dirimentia. *ibid.* Quid Lex Civilis statuat de Matrimonio. II. 219. b. *& seq.* In quibus impedimentis possit dispensare Episcopus. II. 222. b. Ad Matrimonia contrahenda non est facile danda dispensatio. *ibid.*

Error. Quotuplex sit impedimentum erroris. IV. 316. a. Error personæ, ac conditionis est substantialis, ac nullum reddit Matrimonium. *ibid.* a. & b. Qualiter stante errore Matrimonium Jacob validum erat, cui non Rachel, sed Lia in conjugem data est. IV. 316. b. An error fortunæ, vel qualitatis Matrimonium annullet. *ibid.* An validum sit Matrimonium, si contrahentes per errorem putent, se habere impedimentum dirimens, & annullans Matrimonium, & tamen hoc non obstante contrahant. *ibid.* Quando valeat Matrimonium conditionatum. *ibid. & seq.* Quid si vir ante purificatam conditionem contrahat cum alia de præsenti. *ibid.* An Matrimonium conditionatum inducat impedimentum publicæ honestatis. IV. 317. a. Quid de conditione turpi, aut impossibili. *ibid.* Quid de conditione substantiæ Matrimonii adversante. *ibid.* Quænam conditiones adversentur substantiæ Matrimonii. *ibid.*

Conditio. Quid sit intelligendum hoc impedimento. IV. 317. a. Olim civili jure conjugia servorum erant nulla. *ibid.* De pœna liberæ nubentis scienter servo. *ibid.* An liberti, & libertinæ conditio annullet contractum Matrimonii. *ibid.* Cum his nequibant Senatorum filii, aut filiæ contrahere. *ibid.* Inter Christianos Matrimonia servorum sunt rata, etsi domini sint inviti. *ibid.* Quid autem si pars libera nesciat conditionem alterius, aut si hac comperta alteram carnaliter cognoscat. IV. 317. b. An proles sit libera nata ex uno parente servo. *ibid.*

Votum quid sit. IV. 317. b. Quid sit votum solemne, & simplex *ib.* Votum simplex impedit Matrimonium, solemne autem dirimit. *ib. & seq.* Unde proveniat hæc differentia inter votum simplex, & solemne. IV. 317. b. Quid dicendum de votis simplicibus Religiosorum Societatis Jesu. IV. 318. a. An votum solemne Religionis dirimat Matrimonium jure naturali, ac divino; an solum jure Ecclesiastico. *ib.* Matrimonia Sanctimonialium, & Monachorum nunquam fuerunt rata. *ib.* An Papa possit dispensare in voto solemni, & Matrimonio rato. *ib.*

Cognatio est triplex, naturalis, legalis, & spiritualis. IV. 318. a. Consanguinitas naturalis quid sit. *ib.* Quid sit stipes, radix, vel truncus. IV. 318. b. Vir & uxor faciunt stipitem, vel truncum unum. *ib.* In consanguinitate dantur gradus, & lineæ. *ib.* Quid sint. *ib.* Quid linea recta, quid transversa, sive collateralis. *ib.* Quomodo gradus distinguantur. *ib.* Inter quos gradus Ecclesia prohibeat Matrimonium. *ib.* Qui gradus jure naturali dirimat Matrimonium. *ib.* Quomodo potuerit validum contrahi Matrimonium inter filios, & filias sorores germanas, ut contigit inter filios Adæ. II. 180. a. & b. Quinam gradus dirimant jure civili, quinam Divino. IV. 318. b. *& seq.* Quid cognatio legalis? Quinam possint filios adoptare. IV. 319. a. An frigidi, & naturaliter impotentes possint adoptare. IV. 319. a. An eunuchi, an mulieres. *ib.* Adoptio est duplex, arrogatio scilicet, & simplex adoptio: quale jus tribuat arrogatio, quale simplex adoptio. *ib.* Quid requiratur ad arrogationem, & quid ad simplicem adoptionem. *ib.* An sola cognatio legalis ex arrogatione dirimat Matrimonium. *ib.* Inter quos gradus dirimat. *ib.* An hoc impedimentum maneat soluta adoptione. *ib.* Quid sit cognatio spiritualis, in quibus gradibus Baptismus, & Confirmatio dirimant Matrimonium. IV. 319. a. & b. An parentes levantes prolem hoc impedimentum contrahant. IV. 319. b. Ad quos extendatur cognatio spiritualis. *ib.*

Crimen dirimens Matrimonium est adulterium, aut homicidium. IV. 319. b. In quibus casibus contrahatur hoc impedimentum. *ib.*

Cultus disparitas est, quando unus contrahentium est baptizatus, alter non. IV. 319. b. Hoc impedimentum statutum est lege Ecclesiastica. *ib.* Matrimonium fidelis cum infideli semper prohibitum. IV. 320. a. Tandem merito impedimentum est statutum. *ib.*

Vis jure Canonico, & naturali dirimit Matrimonium. IV. 320. a. Huic comparatur metus gravis cadens in virum constantem. *ib.* Qualis sit iste metus. *ib.* Mors, mutilatio, exilium, & infamia possunt causare hunc metum. *ib.* Quis sit metus levis. *ib.* An puella habens parentes austeros, timensque malam tractationem, nisi matrimonium contrahat, patiatur metum gravem? *ib.* Quando Matrimonium per vim contractum accipiat valorem. IV. 320. b.

Ordo. Minores Ordines non impediunt Matrimonium, nisi accedat votum, vel Professio Religiosa. *ib.* Ordines Sacri impediunt contrahendum, & post hos susceptos contractum dirimunt. *ib.* Græci permittuntur contrahere Matrimonium, si nondum susceperunt Hypodiaconatum. *ib.* Græci, qui ducunt uxores post susceptos S. Ordines, qualiter puniantur. *ib.* Presbyteri Græci non possunt celebrare, nisi per hebdomadam, aut saltem per triduum ab uxoribus abstineant. *ib.* Est impedimentum jure Ecclesiastico introductum. *ib.*

Ligamen quid sit. IV. 321. a. Hoc impedimentum efficit Matrimonium contractum cum aliqua per verba de præsenti, non autem per sponsalia de futuro. *ib.* Hæc enim solvuntur

tur per illud. *ibid.* Nec obstat Matrimonio secundo accessisse copulam carnalem. *ibid.* Quæ certitudo requiratur de morte conjugis, ut possit ad aliud Matrimonium transire pars superstes. *ibid.*

Honestas quid sit. IV. 321. a. Oritur ex sponsalibus validis, & Matrimonium rato, non consummato. *ibid.* Cur sic vocetur. *ibid.* An maneat, si sponsalia mutuo consensu solvuntur. *ibid.* Aut si intervenit mors sponsi, vel sponsæ. *ibid.* Ad quot gradus extendatur, si sequitur ex sponsalibus. *ib.* Ad quot, si sequitur ex Matrimonio rato. *ibid.* Quid si Matrimonium esset nullum. *ibid.*

Affinitas provenit ex viri, & fœminæ commercio. IV. 321. a. Sive coitus sit licitus, sive turpis, & inhonestus. *ibid.* Contrahitur inter virum, & consanguineos mulieris, atque inter mulierem, & consanguineus viri, non autem inter consanguineos utriusque. *ibid.* Requirit coitum perfectum. IV. 321. b. Quomodo gradus affinitatis numerentur. *ibid.* Affinitas quousque dirimat Matrimonium tam ex concubitu licito, quam illicito. *ibid.* Quæ affinitas privet compartem jure petendi debitum. *ibid.*

Impotentia coeundi provenit ex naturali causa, vel maleficio. IV. 321. b. Quomodo probetur. *ibid.* Quando vir sit impotens. *ibid.* Impotens est spado, impuberque. *ibid.* Quando mulier sit impotens. *ibid.* An sit talis, si per incisionem possit habitari. *ibid.* Anque hanc debeat sustituere. *ibid.* An detur impotentia respectiva. *ibid. & seq.* Impotentia Matrimonio superveniens non illud dirimit. IV. 322. a. Quando impotentia per maleficium proveniens sit perpetua. *ibid.* Per quæ media maleficium tollatur. *ibid.*

Raptus quid sit, & quis sit raptor. IV. 322. a. Quis sit raptus apud Gallos, & quomodo eum puniant. *ibid.* Quomodo puniant eundem leges civiles. *ibid.* Quomodo leges Canonicæ. *ibid.* a. & b.

Clandestina Conjugia quid sint. IV. 323. a. Denunciationes, seu proclamationes Matrimonio sunt præmittendæ. *ibid.* Earum tamen omissio non reddit irritum Sacramentum. *ibid.* Matrimonia hæc ante definitionem Ecclesiæ erant valida. III. 197. a. & IV. 323. a. & 330. a. Et adhuc sunt in locis, ubi Tridentinum non est promulgatum. IV. 323. a. Etsi Clandestina Matrimonia ante Tridentinum rata fuerint, ea tamen semper Ecclesia detestata est. IV. 323. a. & b. & 329. a. & b. Tridentinum potuit annullare, & revera annullavit Matrimonia Clandestina. IV. 323. b. Decretum Tridentini, quo illa declarat irrita, non obligat, nisi ubi fuit publicatum. IV. 330. a. An is validum contrahat Matrimonium, qui suo domicilio retento, proficiscitur ad locum, ubi non est promulgatum Tridentinum, ut clandestine Matrimonium contrahat. IV. 328. b. Ecclesia per hoc non mutavit substantiam, sed hanc reliquit in contractu civili, prout antea erat. III. 197. a. & IV. 323. b. & 324. a. & b. Hoc Impedimentum saluberrime est statutum. IV. 324. a. Matrimonia furtive coram Parocho inopinante, vel clandestine in locis, ubi Tridentinum non est publicatum, inita, cur non renoventur in Ecclesia adhibitis sacris ritibus. IV. 330. b. Matrimonium legitimum, & non ratum, communiter intelligitur Matrimonium infidelium. IV. 330. a.

Impedimenta impedientia quæ. IV. 322. b. Quid sit Ecclesiæ inhibitio. *ibid.* An Matrimonium stante, & durante prohibitione initum sit nullum. *ibid.* Quid tempus feriatum, quid catechismus, quid crimen. *ibid.* Quid sponsalia, quale votum impediat Matrimonium. *ibid.*

Matrimonia Hæreticorum. Matrimonium Christiani cum hæretica, vel vicissim initum validum est, sed illicitum. IV. 324. b. *& seq.* Cur ea tolerantur ab Ecclesia. IV. 324. b. Eadem non repugnant juri naturali. *ibid.* Quando possint permitti. IV. 325. a. Matrimonia in Holandia, Zelandia, Frisia, ac aliis fœderatis Belgii Provinciis coram Magistratu absente Parocho contracta an valida sint. IV. 325. a. & b. Decisio Summi Pontificis Benedicti XIV. IV. 325. a. & 326. a. & b.

Matrimonii minister an sint contrahentes, vel Parochus ita, ut hujus benedictione ad Sacramenti dignitatem extollatur. IV. 327. a. & b. Quisnam sit proprius contrahentium Parochus. IV. 328. b. An is validum contrahat Matrimonium, qui suo domicilio retento proficiscitur ad locum, ubi non est promulgatum Tridentinum, ut clandestine Matrimonium contrahat. *ibid.* Theologi recentiores nonnulli ægre ferunt, P. Berti non adoptasse solam sententiam, quod Minister Sacramenti Matrimonii sit Parochus. IV. 329. a.

Matrimonii unitas. Vide *Polygamia.* Quid dicendum de secundis, tertiis, & quartis nuptiis. IV. 332. b. *& seq.* Cur secundum Matrimonium non benedicatur. IV. 333. a.

Matrimonii indissolubilitas. Olim licitum fuerat mittere libellum repudii. IV. 333. a. Solum licitum fuerat viris dare libellum repudii uxoribus; non autem uxores dare poterant viris. IV. 333. b. An uxore repudiata licitum fuerit aliam ducere. *ibid.* Vel solum permissum a Moyse. *ibid.* An uxor repudiata potuerit alium ducere. IV. 334. a. In lege Evangelica non dissolvitur per adulterium nexus Matrimonii. *ibid.* a. & b. Sed sola separatio tori fieri potest. *ibid.* Matrimonium ratum, & non consummatum per religiosam Professionem solvitur. IV. 335. b. & 336. a. Quibus sub conditionibus Professio possit emitti post Matrimonium consummatum. IV. 336. a. & b. Divortium quid sit. IV. 336. b. Potest fieri ob fornicationem compartis. *ib.* Licitum subinde est tam viro, quam uxori. *ibid.* Nequit fieri per Judicem laicum. *ib.* Nec propria auctoritate. *ib.* An pars innocens possit facere divortium, si non cohabitationis, saltem tori propria auctoritate. *ibid.* Divortium potest fieri insuper ob idololatriam, apostasiam a fide, & hæresim; vel si una pars alteram inducit in scelera: aut si una pars alteri mortem machinatur. *ibid. & seq.* Aut si uxor sæve cæditur. IV. 337. a. Ob quas causas leges civiles permiserint divortium. *ibid.* Cur in Scriptura sola fornicatio commemoretur. *ibid.* An possit fieri divortium, si utraque pars adulterium committat. *ibid.* Quando ob adulterium non possit fieri divortium. *ibid.* a. & b. An pars rea post divortium emendata sit iterum recipienda. IV. 337. b. Qualiter Papa dissolvat Matrimonia. II. 179. b. *& seq.*

Matrimonii ritus. Varii ritus Gentilium, Judæorum, Indorum, Sinensium tanguntur. IV. 337. b. Benedictio Sacerdotalis Matrimonii laudatur. IV. 337. b. *& seq.* Etiam a primordiis Ecclesiæ celebrabatur Matrimonium coram Sacerdote sua benedictione illud obsignante. IV. 329. a. & b. Matrimonium an debeat in templo contrahi. IV. 338. a. De annulo nuptiali. *ibid.* Qualem habuerit B. Virgo, & qualem S. Anna. *ibid.* Cur quarto inseratur digito. *ibid.* De manibus mutuo dandis. *ibid.* De flammeis, velamine, & coronis. IV. 338. b. De tempore celebrandi Matrimonium IV. 322. b.

Matthæus (S.) revera scripsit Evangelium. II. 184. b. Aliud notandum. II. 186. a. & b. Primus scripsit Evangelium, & quando. III 24. a. Genealogia Christi est ab eo scripta. III. 30. b. Quomodo hujus Genealogia discrepet a Genealogia a Luca conscripta. III. 32. b. Quomodo S. Matthæus dicat S. Josephi patrem esse Jacobum, cum S. Lucas dicat Heli. *ibid.* Cur S. Matthæus dicatur Levi. III. 154. a. & b.

Matutinus. Vide *Cognitio.*

Maurus (*Sylvester*) quid de charitate Dei, ut auctoris naturæ, sentiat. V. 158. a. & b.

Maximus Presbyter Novatianus. Hujus Ordinatio examinatur. IV. 288. a.

Mazaloth quid sit apud Thalmudistas. I. 270. a.

Mazarinus (*Cardinalis*) quid scripserit de Pontificia potestate in sæcularis Principes. II. 356. b. Fuit celebrior Politicus, quam Theologus. II. 357. a.

Mechæ templum ab Abrahamo ædificatum credunt Mahumetani. II. 272. a.

Mediator. In Veteri Testamento necessaria erat fides Mediatoris, sed non explicita in ejus Divinitatem, ac individuæ Trinitatis Mysterium. II. 306. a. & b. Christus Mediator est peculiari quodam titulo ad differentiam Sanctorum. III. 133. b. *& seq.* An sit mediator secundum Divinam, vel humanam naturam, aut utramque simul. III. 133. b. Andreas Osiander Lutheranus Divinæ tantum naturæ, Stancarus humanæ solum tribuit Mediatoris officium, Calvinus utrique. *ibid.* Christus non est mediator, prout est homo a persona Verbi præcisus. III. 134. a. Nihilominus si attenduntur opera, per quæ Christus partes Mediatoris implevit, Mediator est in quantum homo. *ibid.* a. & b. Itaque Mediator est natura humana hypostatice unita Verbo. *ibid.* An Christus a dextris Dei sedens etiamnum sit Mediator, & oret Patrem pro nobis. III. 134. b. Christus in Cruce noster Mediator factus est. III. 108. b.

Medicinalis gratia quid sit. II. 40. b.

Medicus debet sequi sententiam probabiliorem. II. 253. b. Tenetur monere ægrotum ad Confessionem peragendum. IV. 199. b. Christianus utatur Medico Christiano. *ibid. & seq.* An etiam teneatur monere ad Extremam-Unctionem. IV. 231. a. & 248. b. *& seq.*

Medinæ (*Bartholomæus*). Quomodo fiat in hujus sententia justificatio. V. 100. a. Quid de charitate Dei, ut auctoris naturæ, sentiat. V. 158. b *& seq.*

Mediolanensis. Veglones, & Vegloniffæ vi officii sui offerunt Sacerdoti in Ecclesia Mediolanensi panes azymos. IV. 55. b.

Medistæ non possunt juxta suum Systema de gratia congrua interpretari hæc Concilii Tridentini verba, *Deus namque suæ gratiæ semel justificatos non deserit, nisi ab eis prius deseratur.* II. 104. b. & 105. a.

Medium. Quid sit necessitas medii, & præcepti. II. 306. a. Ad libertatem sufficit indifferentia medii secundum se abstrahendo a decreto, aut præcepto. III. 52. b. Dicunt plures, nullum esse præcepto de Sacramento Confirmationis recipiendo, & sic neminem peccare graviter secluso contemptu, si non confirmetur. IV. 31. a. Berti propugnat necessitatem. *ibid.* Non quidem medii. IV. 31. b. Sed præcepti, non tantum Ecclesiastici, verum etiam Divini. *ibid.* Non respectu omnium, sed eorum, qui coram tyranno debent profiteri fidem, aut qui graves contra fidem patiuntur tentationes. *ibid. & seq.* Communionem esse necessariam necessitate medii, docent quidam Græci, Calviniani, ac Novatores alii. IV. 97. b. Si accipiatur Communio Corporis Christi sensu mystico, quatenus idem est ac Ecclesiæ copulari, est omnino necessaria in re, aut saltem voto de necessitate medii. IV. 98. b.

Medium. Vide *Remedium.* Voluntas, non ex electione, sed ex necessitate appetit finem ultimum. VI. 99. a. Ex electione autem, & libertate indifferentiæ fertur in media. *ibid.*

Medius. Scientia media non est proscripta ab Ecclesia. I. 104. a. An per eam Deus cognoscat futura contingentia. I. 114. b. *& seq.* & 118. a. & b. Scientiæ mediæ explicatio. I. 115. a. Præscientia peccatorum spectat ad scientiam visionis, & non ad scientiam mediam. *ibid.* Scientia media, si non est scientia visionis, nec simplicis intelligentiæ, omnino non datur. I. 115. b. Quid sit scientia media. I. 116. a. An hujus auctor sit Molina. *ibid.* Semipelagiani eam docuere sed refutati sunt per S. Augustinum. *ibid.* a. & b. Item & Ariani eam tenuere. I. 116. b. Medistæ alio modo docent scientiam mediam, quam eam aliquando tenuerunt Semipelagiani. *ibid.* Deus cognoscit ea, quæ spectant ad statum ordinis supernaturalis, & naturæ lapsæ per decretum efficax, & non per scientiam mediam. *ibid. & seq.* Quomodo scientiæ mediæ propugnatores explicent gratiam. II. 44. a. *& seq. usque ad lib.* XV. Vide *Medistæ.*

Melanchthon (*Philippus*) admisit peccata venialia. II. 234. b. Facit Deum auctorem peccati. II. 277. b. Non admittit vocabulum Trinitatis. *ibid.* Negans in Spiritu S. haberi perfectam divinitatem refutatur octavo fidei articulo. II. 284. b. Vult eliminare nomen Sacramenti, substituto nomine *Signi*, aut *Symboli*. III. 169. a. Sed probatur nomen Sacramenti merito retineri. *ibid.* Duo admittit Sacramenta. III. 184. a. Septem esse Sacramenta idem fatetur. III. 185. b. Vocat Confirmationem otiosam ceremoniam. III. 194. a. Denegat homini improbo potestatem ministrandi Sacramenta, cum Lutherus ipsi diabolo concedat. III. 204. b. Hujus calumniæ in gratiam Sacramentorum prolatæ coercentur. III. 229. a. & b. Quantum peccatum sit contemnere Ceremonias. III. 243. a. & b. Non ausi sunt Melanchthon, Œcolampadius, & Confessio Augustana cum aliis hæreticis negare, crimen esse non servare Ceremonias. III. 243. b. Quomodo Baptismus definiatur a Melanchthone, & quomodo a Catholicis. III. 251. b. Melanchthon tribuit Baptismo Joannis tantam virtutem, quantam Baptismo Christi. III. 252. b. Negat Confirmationem esse Sacramentum. IV. 3. a. Impugnatur. *ibid.* a. & b. Beza, & Melanchthon docuere in

in defectu vini posse adhiberi alium liquorem pro consecratione Calicis. IV. 60. b. Melanchthon negat absolutionem Sacerdotum esse actum judicialem. IV. 133. a. Contra hunc probatur necessitas confitendi omnia mortalia, quorum memoria habetur. IV. 177. b. *& seq.* Vide *Lutherus*. Interdum negat, & interdum admittit, Ordinem esse Sacramentum. IV. 252. a.

Melchiades (*S.*) ordinatos a Majorino non reordinavit. IV. 288. a.

Melchisedech. Hunc putant hæretici Melchisedeciani esse virtutem Christo superiorem. III. 94. a. An horum hæreticorum fuerit auctor Theodorus Argentarius, an Theodotus, aut Theodotiani. *ibid.* Hierax, aut Hierarchia putabat Melchisedech esse Spiritum S. *ibid.* Origenes, & Didymus dixerunt Angelum. *ibid.* Alii putant Melchisedech non esse nomen proprium, sed appellativum. *ibid.* Quis fuerit secundum aliorum opinionem. III. 94. b. Non fuit Angelus, nec virtus cælestis, nec Spiritus S. *ibid.* Fuit homo. *ibid.* Cur dicatur sine Patre, & Matre, sine Genealogia. *ibid.* Melchisedech est nomen proprium, & non appellativum. *ibid.* An fuerit Sem filius Noe. III. 95. a. An Sem, vel Japhet fuerit natu major Noe. *ibid.* Vel an fuerit Chananæus. III. 95. b. An fuerit ipse filius Dei. *ibid. & seq.* Christus est Sacerdos secundum Ordinem Melchisedech. III. 96. a. Melchisedech offerens panem & vinum erat typus Christi instituentis Eucharistiæ Sacramentum. *ibid.* Solvuntur objectiones hæreticorum. III. 97. a. *tot. cap.* VIII. Cur Christus non sit Sacerdos secundum ordinem Abel, Noe, aut Moysis. III. 96. b. An Melchisedech fuerit dignior Abramo. III. 95. b. *& seq.* & 97. a. An Christus non sit potius Sacerdos secundum ordinem Aaron, quam Melchisedech. III. 98. b. *& seq.* An Sacrificia Melchisedech fuerint Sacramentum. III. 174. b. *& seq.*

Melchisedecianus. Vide *Melchisedech*.

Meldensis. Vide *Concilium*.

Meletius. Ejus Ordinationes examinantur. IV. 288. a. & b.

Melito Asianus an fuerit Anthropomorphita. I. 44. b. *& seq.*

Membrum. Christi Corpus habuit vera membra. III. 36. a.

Menander putans mundum esse conditum ab Angelis, primo fidei articulo impugnatur. II. 281. a. Affirmans Christum in phantasmate passum, refutatur quarto fidei articulo. II. 282. a. Tribuit Christo corpus phantasticum, & umbratile. III. 27. b. Vide *Corpus*. Refutatur. III. 37. a.

Mendacium. Hujus auctor nequit esse Deus. I. 62. b. Varia loca S. Scripturæ a mendacio vindicantur. *ibid. & seq.* Regulæ quædam traduntur cognoscendi, quod in S. Scriptura non contineantur mendacia. I. 63. b. An Deus possit dispensatione licitum facere mendacium. II. 180. a. & b. An licitum fuerit mendacium obstetricum Ægyptiorum. II. 180. b. *& seq.* Opponitur præcepto octavo. II. 193. b. An aliquod mendacium commiserit Christus fingendo se longius ire, & apparendo ut hortulanus. II. 199. a. & b. Idemque quæritur de Abrahamo dicente se reversurum cum filio, item de Jacobo dicente se primogenitum, & aliis. *ibid.* Non est licitum mendacium, etsi quis loquatur tyranno. II. 308. a. Mendacium in Confessione factum quale sit peccatum. IV. 187. b. An Confessarius compellatur ad mendacium, si interrogetur de crimine sibi e Confessione noto, & illud revelare non possit. IV. 188. a. *& b.*

Mendax. Spiritus mendaciorum sunt in secundo ordine dæmonum. I. 270. a. In libro Genesis Moyses non est mendax. I. 279. a. & b.

Mens. Gratia actualis Adamo collata consistebat in illuminatione mentis. I. 308. a. Eadem mens humana est voluntas, & intellectus. I. 314. a. Qualem mentis illuminationem admiserit Pelagius. II. 34. b. Christi gratia mentem illuminat, & voluntatem adjuvat per inspirationem sanctæ dilectionis. II. 34. a. Christus habuit Animam humanam, non sensitivam mente & ratione carentem. III. 40. b. *& seq.* & 44. a.

Mens. Commendantur habitus, & actus virtutum, etiam separati a charitate. IV. 36. *Corol.* I. *ac* 56. *n.* 1. *& seq.* V. 98. b. *Coroll.* II. & 107. a. & b. Ac in libro Bellelli, cui titulus *Mens Augustini*. V. 112. b. *& seq.* Tales sunt actus fidei, spei, & timoris, amoris initialis, attritionis. *ibid. tot. cap.* III.

Mensis. Qualis mensis sit primus in anno. I. 288. b. *& seq.* An lex promulgata nonnisi post duos menses obliget. II. 203. a. & b. Vide *Nativitas*.

Mentha aqua nutritur, & crescit. I. 283. b.

Mentior. Apostoli nec voluere, nec potuere mentiri. II. 273. b. Qui dicunt, Deum posse mentiri, impugnant primum fidei articulum. II. 281. a.

Merces. Quomodo vita æterna sit gratia, & merces. II. 164. b. Qualis sit proportio inter opus, & mercedem. *ibid.* In quo consistat merces condigna virtutis. II. 230. b. *& seq. tot. cap.* V. An laudabile sit servare legem intuitu mercedis æternæ. II. 322. b.

Mercurius unde nomen acceperit. II. 169. a. Ejus divinitas est fabulosa. *ibid.* Non est alius a Jubal. *ibid.*

Mercurius Trismegistus an naturaliter manifestarit vestigia circa Mysterium Trinitatis. I. 232. a. & b. & 233. a.

Mereor. An Angeli, & Beati per amorem suum erga Deum quid mereantur. I. 257. b. An dæmones adhuc peccent, & propterea pœnam mereantur. *ibid.* An Christus statim in primo instanti meruerit. I. 261. a. An Christus Deum necessario dilexerit, & tamen mereri potuerit. III. 53. b.

Meretrix. Neganda est sacra Communio publicis Meretricibus. IV. 105. b. Meretrix pagana ad fidem conversa eximebatur a pœnitentia publica. IV. 223. a.

Mergo. Validus est Baptismus si loco verbi *baptizo* usurpatur verbum *mergo*, *abluo*, *tingo*; talis tamen mutatio esset peccatum grave. III. 278. a.

Meridianus. Vide *Dæmonium*.

Meridies. Adulti sint in receptione Confirmationis jejuni, unde Confirmatio non conferatur post meridiem. IV. 30. a. & b. *& seq.*

Merita. Vide *Christus*.

Meritoria causa gratiæ quæ. III. 228. b.

Meritorius. Opera bona, ante justificationem peracta, non sunt peccata, sed tantum non meritoria vitæ æternæ. V. 92. a. & b. *& seq. tot. cap.* I. II. & III. Vide *Opus*.

Meritum. Causa moralis inæqualis Gloriæ Sanctorum est meritum, effectrix vero lumen Gloriæ, I. 93. b. Anima separata a corpore non meretur Prædestinationem. I. 139. a. Electi non prædestinantur ex prædiis meritis comparandis sola facultate liberi arbitrii. *ibid.* Præscientia meritorum non est causa prædestinationis ad gloriam. I. 140. b. *& seqq. similiter* 146. b. 147. a. & b. & 148. a. & 149. a. & 151. b. *usque ad* 155. b. Hoc ipsum etiam docuit S. Augustinus. I. 143. b. *& seq.* Merita Christi sunt causa prædestinationis nostræ. I. 156. b. *& seq.* De merito, & lapsu Angelorum. I. 260. b. *per tot. cap.* XV. Quando Angeli meruerint Beatitudinem. *ibid.* Meruerunt eandem ex gratia Dei. *ibid.* Quod gratia detur secundum merita nostra docuit Origenes. II. 27. a. & b. Idem docuit Angelos obtinuisse diversa officia ob propria merita. II. 27. b. Quod ob propria merita fuerit sanctificatus in utero Joannes Baptista. *ibid.* Quod Christus promeritus sit unionem hypostatica. *ibid.* An gratia remissiva peccati detur secundum merita. II. 36. a. & b. An ob merita naturalia detur gratia supernaturalis de congruo. II. 55. b. Quodnam sit discrimen inter dispositionem, & meritum. *ibidem.* An ex proprio fidei, & voluntatis merito gratia conferatur. II. 59. a. Ex præscientia meritorum fieri Prædestinationem, docent Semipelagiani. *ibidem.* Iidem tenent, parvulos eligi ob merita, quæ facerent, & viverent. *ibidem.* Liberras indifferentiæ requiritur ad meritum, vel demeritum etiam post lapsum Adæ. II. 77. a. & b. & 79. a. & b. Ad meritum sufficere libertatem a coactione, docuit Jansenius. II. 95. a. & b. An possimus meritum consequi sine gratia sufficienti. II. 132. b. Unde proveniat nomen meriti. II. 163. a. Quid sit. *ibid.* Quid sit meritum de *condigno*, & *congruo*. *ibid.* Quas conditiones ad meritum requirant hæretici. II. 163. b. Qualiter meritum debeat esse undequaque perfectum. *ibid.* Qualiter indebitum. *ibid.* Qualiter sit a nobis. II. 164. a. & b. An opus sit a nobis, quod sine gratia facere non possumus. *ibid.* Qualis sit proportio inter meritum, & mercedem. II. 164. b. An per merita nostra Deus recipiat emolumentum, vel honorem. *ibid.* Quas conditiones requirant Catholici ad meritum. II. 165. a. Qualiter opus sit bonum. *ibid.* Qualiter liberum. *ibid.* Qualiter sit supernaturale, seu factum auxilio gratiæ prævenientis. II. 165. b. Qualiter requiratur status viæ. *ibid.* An Sancti nobis impetrent beneficia per modum meriti, vel impetrationis. *ibid.* Ad meritum qualis requiratur charitas. *Ibid. & seq.* Cur ad illud requiratur promissio Divina. II. 160. a. Ultimo requiritur gratia habitualis. II. 266. b. Quid requiratur ad meritum de *congruo*. *ib.* Opera, quæ præcedunt justificationem, habent meritum de *congruo*. *ibid.* Opera autem subsequentia habent meritum de *condigno*. II. 167. a. An homo in merita sua possit spem collocare. II. 168. b. Quæ merita possimus facere de *condigno*, & quæ de *congruo*. *ibidem*. Quænam gratiæ cadant sub meritum de *condigno*, & *congruo*. *ibid.* Negantes meritorum remunerationem impugnantur duodecimo articulo fidei. II. 288. b. An, & quomodo Incarnatio cadat sub meritum. II. 75. b. *& seq.* Intuitu meritorum Christi, & satisfactionis ejus salvi facti sumus. III. 110. a. & b. Solvuntur objectiones. III. 113. a. & b. *& seq.* & 124. a. & b. *& seq.* Vide *Satisfactio*. Meritum de *condigno* provenit ex gratia habituali, & non ex opere in se spectato. III. 128. b. Peccator per contritionem non meretur remissionem peccatorum merito de *condigno*. *ibidem*. Vide *Gratia*. Christus fuit capax meriti. III. 132. a. Meruit a primo suæ conceptionis momento. *ibidem*. In Christo fuit indifferentia libertatis, non autem suspensionis. *ibid.* Merita Christi sunt pretii infiniti. *ibid.* a. & b. Quæ, & quibus Christus meruit. III. 132. b. Quid requiratur ad meritum. IV. 226. a. Deus remuneratur merita ex liberalitate, & justitia. IV. 225. b. *& seq.* Merita prima Adami secundum Bajum fuerunt humana, juxta Augustinianos ex arbitrio quidem, sed auxilio gratiæ supernaturalis derivata sunt. V. 130. a. De propositionibus Baji circa merita operum. VI. 171. b. *& seq.* Vide *Languetius*.

Mersio est materia proxima Baptismi. Vide *Baptismi materia*. Quod Baptismus derivarit a moribus, & mersionibus Judæorum, putant Wolzogenius, Lightfootus cum aliquibus Christianis. III. 251. b. *& seq.* Baptismus Christianorum nil habet commune cum lustrationibus Gentium, & mersionibus Judæorum. III. 252. a. & b. Baptismus Joannis cælestis fuit, idest institutus Divino instinctu, & Mosaicis etiam mersionibus excellentior. III. 252. b.

Mesopotamia. An in Mesopotamia fuerit Paradisus. I. 285. a.

Messalianus. Eucharistiæ Sacramento revera continetur Christi Corpus, & Sanguis. IV. 170. b. *tot. cap.* VIII. Hoc negarunt Messaliani. *ibid.* An per ignem Baptismum contulerint Jacobitæ, Copti, Æthiopes, Cathari, & Messaliani. III. 260. b.

Messias. Hoc nomen sibi tribuit David Georgius. II. 278. a. Hujus characteres habet Christus. II. 281. b. Quod Messias jam advenerit profitemur per nomen Jesus. *ibid.* Item per verba, quod Christus sit passus sub Pontio Pilato. II. 282. a. Quod advenerit Messias in lege promissus, probatur ex vaticinio Jacob. III. 1. b. *tot. cap.* I. II. & III. Usque ad adventum Messiæ non defecit Dux de femore. III. 3. a. Id ipsum probatur ex propheria Danielis. III. 6. b. *tot. cap.* IV. V. & VI. Messias fuit prænuntiatus a Moyse in Deuteronomio. III. 17. a. Ante Messiam non potest alius Propheta Moysi comparari. *ibid.* Ulterius probatur advenisse Messiam ex Daniele. III. 17. b. Ex Michæa. III. 18. a. Ex Aggæo. *ibid.* a. & b. Jesus Nazarenus est verus Messias lege promissus. III. 19. a. *tot. cap.* VIII. Ante cujus templi eversionem venerit Messias. III. 18. a. & b. Error Judæorum de Messia. III. 19. a. Quæ signa veri Messiæ. *ibid.* a. & b. Solvuntur objectiones Judæorum negantium, Christum esse verum Messiam. III. 19. b. *& seq.* Propter peccata populi non est dilatus adventus Messiæ. III. 20. a. Miracula vera a Christo patrata probantur. *ibid.* Miracula Christi & Moysis ad invicem comparantur. *ibidem*. Testimonium Flavii Josephi de Christo est autographum. III. 20. b. *tot. cap.* IX. Quibus argumentis Gentiles sint pertrahendi ut credant in Messiam. III. 22.

III. 22. a. *tot. cap.* X. Quod Messias advenerit probatur variis rationibus. *ibid.* Solvuntur objectiones contra Messiam a Paganis allatæ. III. 24. b. *tot. cap.* XI. Julianus Apostata comparavit Messiam Socrati, Lycurgo, Alexandro; & alii compararunt Vespasiano, Apollonio, Simoni Samaritæ, & Machumeti. *ibid.* An Messias venisset, si Adam non peccasset. III. 25. b. *tot. cap.* XII. Messias cur tam sero venerit. III. 26. b. Vide *Verbum*. Negant Judæi Messiam nasciturum ex puella nesciente virum. III. 27. a. Refutantur. III. 27. b. *& seq.* & 29. a. & b. Vide *Christus*.

Metaphrastes cujus sit auctoritatis. I. 266. b.

Methexis ab aliquibus accipitur pro quinto gradu pœnitentiæ publicæ. IV. 221. b.

Methodus Scholastica quænam sit. I. 5. a. Quæ in hujus usu laudanda, quæ vituperanda. *ibid.*

Metropolis. An sufficiat promulgatio in sola Metropoli facta. II. 203. a. & b.

Metropolita quis sit, anque distinguatur a Chorepiscopo. IV. 274. b.

Metus. An gravis metus tollat, vel minuat voluntarium. II. 224. b. *& seq.* Metus gravis cadens in virum constantem æquiparatur violentiæ. IV. 320. a. Qualis sit iste metus. *ibid.* Mors, mutilatio, exilium, & infamia possunt causare hunc metum. *ibid.* Quid sit metus levis. *ibid.* An puella timens malam tractationem parentum, alias austerorum, patiatur metum gravem. *ibid.*

Michæas. Probatur ex Propheta Michæa jam advenisse Messiam. III. 18. a. Michæas ironice illusit Achabo. I. 64. a.

Michael Cæsenas. Vide *Cæsenas* (*Michael*).

Michael Servetus. Ejus temeraria opinio de Summa Trinitate. I. 174. a.

Migratio. De transmigratione animarum. I. 304. a. & b.

Miles non est ordinandus. IV. 295. b.

Milevitanus (*Optatus*). Nonnulli sunt Patres, quorum de rebaptismo sententia est obscura admodum. III. 298. b. An rebaptizantibus adhæserit Optatus Milevitanus. III. 299. b.

Militaris. Vide *Juramentum*.

Militia. Vide *Bellum*.

Milito. Publice pœnitentes militare non poterant. IV. 221. b.

Millenarius. Cerinthus fuit conditor Millenariorum. I. 82. a. & b. Explicatur locus S. Scripturæ loquens de 1000. annis. *ibid.* An eorum error de regno mille annorum probetur ex Apocalypsi, & Ezech. cap. 40. I. 84. a. & b. Quinam Patres in Millenariorum errorem prolapsi sint. I. 88. b. Vid. *Chiliasta*.

Minæ. Vide *Terror*.

Minerva an sit præponenda Junoni. II. 269. b. Unde nomen, & ortum habeat. *ibid.* Ridiculum est eam Deam constituere. *ibid.* An hoc nomine veniat Noema. *ibid.*

Minimus. Vide *Mandatum*.

Minister bonus non tribuit effectum Sacramentorum, nec malus impedit; sed tribuit Christus, in cujus nomine administratur. III. 171. b. & 303. a. & b. Vide *Sacramentorum minister*, vel *Sacramentorum ministri conditiones*. De intentione in ministro Sacramentorum requisita. III. 211. b. Vide *Intentio*. Non requiritur in ministro Sacramentorum, ut credat, actionem, quam peragit, esse sacram; minus, ut credat, ea actione infundi gratiam; sed ut velit facere, quod facit Ecclesia. III. 213. a. & 225. a. Unde valet Baptismus a Pagano, vel hæretico collatus, qui vel negant, vel ignorant virtutem Sacramentorum, ut Paganus, Pelagianus, Arianus, Socinianus, Calvinanus, & Lutheranus. III. 213. a. *& seq. usque ad cap.* XVII. Dummodo serio animo actionem ponant, & non irrisorio. *ibid.* An valeat Baptismus, si minister intendat baptizare masculum, & sit fœmella. III. 266. b. Per Ordinem constituimur Ministri Ecclesiæ. III. 239. a. Vide *Baptismi minister*. An soli Apostoli fuerint ministri Confirmationis, vel an sint etiam Episcopi eorum successores. IV. 3. b. Minister Confirmationis. Vide *Confirmationis minister*. Abbates, & Chorepiscopi non sunt ministri ordinarii Confirmationis. IV. 26. b. *& seq.* Minister Ecclesiæ. Vide *Ecclesiæ minister*. Papa dicitur Vicarius Christi, & Minister, non autem Successor. IV. 117. a.

Minister Confessionis. Vide *Confessio*. Quinam Minister Sacramenti Matrimonii. IV. 329. a. & b. *& seqq.*

Minores. An Fratres Minores Indiæ habeant potestatem ordinandi Subdiaconos, & Diaconos. IV. 285. a. & b. FF. Minorum opera Bajum damnavit Academia Parisiensis. II. 88. b. Consecratio Chrismatis jure ordinario pertinet ad Episcopos. IV. 16. b. *& seq.* An de jure extraordinario licentia consecrandi Chrisma possit dari Sacerdoti simplici. IV. 17. a. An Eugenius IV. eam dederit Fratribus Minoribus Missionariis Indiæ. *ibid.* Plures Romani Pontifices concessere Fratribus Minoribus Missionariis in regionibus Indiæ Orientis, & Septentrionis facultatem administrandi Confirmationem. IV. 24. b. & 25. a. Ac conferendi Ordines Minores. IV. 25. a. An S. Franciscus voluerit, ut a Fratribus Minoribus solum una Missa quotidie celebraretur. IV. 121. a. & b.

Minorista an committat sacrilegium, si in peccato gravi exercet actum Ordinis. III. 209. b.

Mirabilis. Quot sint genera mirabilium. I. 272. a. Vide *Miraculum*.

Miraculum. Ea miracula, quæ Diis adscribunt Idololatræ, falsæ sunt deceptiones, ac simulationes. I. 35. b. & 36. a. & b. & 37. a. An dæmon possit virtute naturali patrare miracula. I. 272. a. *per tot. cap.* XX. Quæ miracula excedant vires Angelorum, & Sanctorum. *ibid.* a. & b. Regulæ secernendi miracula vera a præstigiis dæmonum. *ibid.* An etiam improbus possit vera patrare miracula. I. 273. a. Miracula sunt notæ veræ Religionis, & non potest ea Deus facere in argumentum erroris, aut vitiorum commendationem. I. 273. b. De variis miraculis apparentibus. I. 274. a. & b. A Christo patrata miracula sunt invictissimum argumentum Religionis Catholicæ. II. 273. b. *& seq.* Objectio contra miracula Christi allata solvitur. II. 274. b. *& seq.* De miraculis hæreticorum. II. 278. a. Et Machumetis. II. 272. a. Nequit fides esse vera ac firma sine Ecclesiæ fundamento, aut revelatione speciali, aut miraculorum virtute, aut sine ullo hominum ministerio. II. 313. a. Cur redemptio nostra adjudicetur morti Christi, & cur non resurrectioni, aut miraculis ipsius. III. 109. a. & 113. b. A Christo vera esse patrata miracula probatur. III. 20. a. & b. Miracula Christi & Moysis ad invicem comparantur. *ibid.* Moyses & Elias vera patrarunt miracula. *ibid.* Quæ notæ verorum miraculorum. *ibid. ac* 22. b. *& seq.* Sunt signa veræ Religionis. *ibid.* An Christi passio sit miraculum. III. 37. a. Christus patravit miracula virtute propria, non aliena Spiritus S. III. 62. b. Christus suam prædicationem confirmavit miraculis Divina virtute patratis. III. 154. b. *& seq.* Usus candelarum, & lampadarum est condecens, laudabilis, & miraculis probatus. III. 245. a. & b. Benedictio aquæ baptismalis approbatur miraculis. III. 263. a. Fons Baptismalis per sexaginta annos prope Magdeburgum incorruptus permanens adveniente Ministro Lutherano statim computruit. *ibid.* An gratia miraculorum per manuum impositionem solis competebat Apostolis. IV. 3. b. Cur miracula illa ad impositionem manuum hodie non fiant. *ibid.* An Apostoli per manuum impositionem dederint solam gratiam linguarum, & miraculorum sine aliqua gratia interna. IV. 4. a. & b. Etsi per Confirmationem non amplius detur gratia linguarum, & miraculorum, Confirmatio minime cessat esse Sacramentum. IV. 7. a. & b. Sed vere adhuc Spiritus S. datur. *ibid.* In Eucharistiæ Sacramento vere contineri Christi Corpus, & Sanguinem, & non solam figuram, probatur variis miraculis. IV. 75. a. & b. Dedicatio templorum commendatur miraculis. IV. 125. b. Necessitas Confessionis probatur ex miraculis. IV. 170. b.

Mirandolanus (*Picus*). Ejus observatio de Summa Trinitate ex Veteri Testamento. I. 175. a.

Miririm est princeps sexti ordinis dæmonum. I. 270. a.

Misael cur vocatus Misach. II. 271. a.

Miseria. Qualiter voluntas sit libera a miseria. I. 312. b. *& seq.* Hanc libertatem consequemur in patria. I. 313. a. Ex hujus vitæ miseriis probatur peccatum originale. II. 8. a. *tot. cap.* III. Quid sit libertas a miseria. II. 73. b. Vide *Calamitas*.

Misericordia. An gratia Dei sit ipsa misericordia. II. 38. a. Christus in morte sua misericordiam, & justitiam nobis exhibuit. III. 110. *& seq.* & 118. b. *& seq.* An satisfactio Christi obscuret misericordiam Dei. III. 117. a. & b.

Missa tanquam ritus superstitiosus ab hæreticis rejicitur. II. 277. b. An S. Augustinus de cælo descendens Sacra celebraverit. III. 204. a. Vide *Celebratio*. Olim in Missa fiebant duæ oblationes, una ex pane fermentato in usum pauperum, altera ex pane azymo in usum Sacrificii. IV. 55. a. & b. Etiam Græci in Missa præsanctificatorum absumunt solas species panis in die Parasceves. IV. 102. b. Cur verba illa ante ultimam orationem in Missa dicantur *Communio*. IV. 112. a. Communio fiat sub Missa, quamvis etiam post eam fieri possit. *ibid.* An Communio possit fieri in Missa defunctorum. *ibid.* Quinam ritus communionis privatæ, sive extra Missam faciendæ? IV. 112. b. Quid sit Missa privata? IV. 119. b. Missas privatas calumniantur Novatores hæretici, easque quæstus causa introductas asserunt Confessionis Augustanæ compilatores. *ibid.* Lutherus de Missa privata abroganda librum edidit instigatore Dæmone. *ibid.* Missæ privatæ nullo theologico argumento demonstrari possunt illicitæ. IV. 120. a. Non est prohibitum celebrare Missam, etsi nullus adsit Communionem recepturus præter sacrificantem. *ibid.* Lucianus Martyr vulneribus attritus, & altari privatus Missam legit supra pectus suum. *ibid.* Impie & sacrilege Hæretici unam tantum Missam communem reprobatis cæteris commendant. IV. 120. b. Frustra calumniantur Hæretici multitudinem Missarum pravo fine inductam. *ibid.* Solvuntur objectiones Hæreticorum volentium Missam privatam sine fidelium Communione non posse esse licitam. IV. 121. a. & b. An S. Franciscus voluerit, ut a Fratribus Minoribus quotidie solum una Missa celebraretur? *ibid.* An Sacerdos celebrans teneatur in Missa privata Communionem porrigere laicis, si petant? IV. 122. a. Quid Missæ vocabulum importet. IV. 122. b. *& seq.* Explicantur varia vocabula, queis Missa a Latinis, & Græcis denotatur. IV. 123. a. & b. Varia Missarum genera. IV. 123. b. Quid sit Missa Catechumenorum, & an hæc potuerit fieri a Diacono? *ibid.* Quid Missa fidelium, seu Sacramentorum? *ibid.* Quid Missa præsanctificatorum? *ibid. & seq.* Quid sit Missa sicca, seu nautica, & an licita. IV. 124. a. Quid sit Missa bifaciata, & trifaciata? IV. 124. b. In initio Ecclesiæ locus Missarum erat varius. *ibid.* Nunc autem Templum. *ibid. & seq.* Nomine templi veniunt Basilicæ, Dominica, Oratorium, Martyrium. IV. 124. b. Templa sint consecrata ab Episcopo. IV. 125. a. An Apostoli, & Papæ priorum sæculorum habuerint dedicationes templorum? *ibid.* Dedicatio Templorum commendatur miraculis. *ibid.* b. Quando Ecclesia censeatur polluta, ut nequeat in ea Missa celebrari? *ibid.* Vid. *Templum*, vel *Eucharistia ut Sacramentum est*. Missa non celebretur in domibus privatis. IV. 126. a. In quibus festis nequeat celebrari Missa in privatis Domibus, & Oratoriis? *ibid.* Quando in portatili possit celebrari extra Ecclesiam? *ibid.* a. & b. An Missa possit celebrari in navi. IV. 126. b. An in castris possit haberi Missa? IV. 126. a. De tempore, quo Missa potest celebrari; quale in hoc puncto privilegium habeant Regulares? IV. 129. a. Quolibet die nonnisi una Missa potest celebrari, excepto Natali Christi. *ibid.* a. & b. In privatis domibus, & oratoriis in gratiam infirmorum in die Natali Christi tres possunt legi Missæ. IV. 129. b. An licitum sit in die secundam Missam celebrare, ut infirmus viaticum recipiat, aut ob commodum iter agentium, aut ob nuptias? *ibid.* In Aragonia die commemorationis omnium defunctorum Sacerdotes sæculares duas, Regulares tres Missas celebrant. *ibid.* De stipendio Missæ. *ibid.* Non est licitum Missam applicare pro eo, qui proxime daturus est stipendium. *ibid.* De Missæ partibus. *ibid. & seq.* Altare, in quo celebratur Missa, unde nomen habeat? IV. 126. b. In veteri lege altaria erant alia terrea, alia lapidea, alia ænea, alia aurea. *ibid.* In nova lege altaria quædam erant lignea; nunc nonnisi lapidea. *ibid.* De altarium consecratione, ac sepulchro SS. Reliquiarum. *ibid. & seq.* Quot altaria sint in Ecclesia? IV. 127. a. Quid sit altare portatile; an in eo inclusæ sint Reliquiæ? *ibid.* a. & b. An eo uti possint Regulares, & Episcopi? IV. 127. a. De altaris ornamentis. IV. 127. b. Est

circumstantia aggravans, si delictum committatur in Ecclesia sub Missa, vel Sanctissimo exposito. IV. 184. b. Ordines Minores possunt conferri extra Missarum solemnia, non autem Majores. IV. 261. a. Evangelium in Missa cantare non est officium Lectoris. IV. 262. a. Bene vero Diaconi. IV. 268. a. Presbyteri non poterant olim celebrare sine licentia Episcopi. IV. 281. b. Missam admisit Henricus VIII. Rex Angliæ. IV. 291. b. Bajus dicit, Sacrificium Missæ ea ratione esse Sacrificium, qua sacrificium dicuntur esse virtutes. VI. 175. a. & b.

Missale. Quam formam consecrationis præscribant S. Gregorius, Missale Romanorum, Ambrosii, Indorum. IV. 65. b.

Missio quotuplex sit in divinis, & quid importet. I. 212. a. & b. *& seq.*

Missionarius. Plures Romani Pontifices concessere Fratribus Minoribus Missionariis in regionibus Indiæ, Orientis, & Septentrionis facultatem administrandi Confirmationem. IV. 24. b. & 25. a. Ac conferendi Ordines Minores. IV. 25. a. Idem de Confirmatione Missionariis Indiæ e Societate Jesu concessit Gregorius XIII. *ibid.* An consecratio Chrismatis jure ordinario pertineat ad Episcopos? IV. 16. b. *& seq.* An de jure extraordinario licentia consecrandi Chrisma possit dari Fratribus Minoribus Missionariis Indiæ. IV. 17. a. Missionarius Indiæ auctoritate Apostolica potuit benedicere oleum infirmorum. IV. 236. a. An Fratres Minores in India Missionarii possint conferre Subdiaconatum, & Diaconatum. IV. 285. a. & b.

Missus. Quo sensu Filius, & Spiritus S. dicantur Missi? I. 212. a. *per tot. cap.* XX. Pater nec a Filio, nec a Spiritu S. mittitur. I. 212. b. Quomodo Filius sit Missus a Spiritu S.? *ibid.* Spiritus S. est missus a Patre, & Filio. *ibid.*

Mithra a Gentilibus vocabatur Sol, & huic sacrificium obtulerunt. IV. 115. a.

Mitra Episcopi quid significet. IV. 298. b.

Mitto. Christus est mittens, & missus. III. 123. a. & b.

Mixtio naturarum in Christo non datur. III. 71. b. *& seq.*

Moderamen inculpatæ tutelæ in quo consistat. II. 326. a.

Mœchia quid sit. II. 192. b. *& seq.* Prohibetur sexto præcepto, *ibid.* Quanto rigore disciplinæ punita sit in primitiva Ecclesia. IV. 207. a. & b. & 223. a. Vid. *Ecclesia*. Hujus concupiscentia non fuit publice punita. *ibid.*

Mœchus. Quinam Episcopi dicantur a canonibus mœchi. IV. 286. b. *& seq.*

Moguntinus Ferus. Vide *Ferus*.

Mogus. Vide *Petrus*.

Molina (*Ludovicus*) an sit auctor scientiæ Mediæ. I. 116. a. Qualiter explicet gratiam sufficientem, & efficacem. II. 40. a. Ejus sententia de gratia efficaci rejicitur. II. 44. a. *tot. cap.* IX. & 53. a. *tot. cap.* XI. Quæ pericula ejus sententia subierit. II. 51. b. Quo anno eam sparserit, quibus censuris sit affecta. *ibid.* Ubi etiam refertur concertatio habita de hujus sententia inter Academiam Lovaniensem, & PP. Societatis Jesu. *ibid.* Contra eum pugnant omnes Scholæ. II. 52. b. *& seq.* Docuit Deum fecisse legem, aut pactum, quod facienti quod est in se non velit denegare gratiam. II. 56. b. *& seq.* Ejus sententia de gratia amplius explicatur. II. 93. b. *& seq.* Qualiter doceat Christum pro omnibus esse mortuum. II. 97. b. *& seq. usque ad cap.* V. Admittit in homine appetitum innatum videndi Deum. V. 130. b.

Molinistæ. Eorum argumenta expenduntur contra Prædestinationem ante præscientiam bonorum operum. I. 152. b. & 153. a. & b. & 154. a. Quam imprudenter, & imperite Concionator Molinista e suggestu Augustinianam sententiam de Prædestinatione perstrinxit. I. 153. a. Propositio hæc Berti: *Gratia efficax est victrix delectatio, sive charitas, quæ superat contrariam cupiditatem*: non ex Jansenio, sed S. Augustino est desumpta. VI. 70. a. & b. Idem sentiunt Molinistæ cum Stephano Dechamps. VI. 70. b. Jansenius gratiam sufficientem in sensu Molinistarum, & Thomistarum rejicit tamquam inutilem, & perniciosam. VI. 88. b.

Molinosus (*Michael*) adstruit amorem purum. II. 320. b. Reprobatur. *ibid. & seq.* Vid. *Quietismus*.

Moloch est a Gentilibus Diis adscriptus. II. 271. a. Quis fuerit. *ibid.*

Momentum. An Angeli moveantur localiter in momento. I. 260. a. In quo momento Angeli boni meruerint, & mali peccarint. I. 260. b.

Monachus. Ægyptiorum Monachorum error de simplicitate Dei. I. 44. b. Error Monachorum in monte Atho circa æternitatem Dei. I. 56. b. Error Monachorum Adrumetinorum circa gratiam, & liberum arbitrium. I. 110. a. Item eorumdem error circa prædestinationem. I. 160. a. Error Gothescalchi Monaci circa eandem. *ibid.* Adrumetini Monachi inciderunt in errorem Semipelagianorum. II. 59. a. & b. Monachus gaudet privilegio Canonis. II. 222. a. Et fori. *ibid.* Horum institutio provenit ex traditione. II. 298. a. Plures crediderunt Christum assumpsisse corpus incorruptibile. III. 35. b. Quid senserint Monachi Scythæ de propositione: *Unus de Trinitate passus, ac mortuus est*. III. 91. b. An hi fuerint addicti hæresi Eutychianæ. *ibid.* Monachi Acœmetæ negantes Christum esse unum de Trinitate tanquam Nestoriani sunt damnati. III. 92. b. Cur Monachi Scythæ ex Urbe ejecti. III. 93. a. & b. An ut Eutychiani. *ibid.* An ut Nestoriani. *ibid.* Quid dicendum de unctione, quam faciebant Monachi Ægypti. IV. 242. a. Diaconis olim commissa erat cura Monachorum. IV. 269. b. Matrimonia Monachorum nunquam fuerunt rata. IV. 318. a. Vide *Religiosus*.

Monasterium gaudet jure asyli. II. 217. a.

Monialis an ob grave damnum possit relinquere clausuram. II. 207. b. *& seq.* Gaudet privilegio Canonis. II. 222. a. Et fori. *ibid.* Quid dicendum de Confessione, quam Moniales faciebant Sacerdoti per Superiorissam. IV. 182. b. Tenetur singulis mensibus confiteri. IV. 183. a. Quid requiratur in Regulari, ut possit excipere Confessiones Monialium. IV. 193. b. *& seq.* Episcopus potest facultatem audiendi Confessiones Monialium coarctare, revocare, aut suspendere. IV. 194. a. An hoc etiam procedat de Monialium Regularibus subjectarum Confessione. IV. 193. b. An actus subimpudici cum Monialibus habiti sint peccatum grave, & contenti in illo casu reservato: *Quælibet impudicitia cum Monialibus peracta, vel quocumque modo attentata*. IV. 194. b. *& seq.* Quinam sint hi actus subimpudici. *ibid.* Violatio Clausuræ Monialium in malum finem est casus Papæ reservatus. IV. 195. a. Prohibetur illis tangere vasa sacra. IV. 267. a. Diaconis olim commissa erat cura Monialium. IV. 269. b. Matrimonia Monialium nunquam fuerunt rata. IV. 318. a.

Monica (*S.*) an in hac mortali vita Deum viderit. I. 80. a. & b.

Monogamia est præceptum leve. II. 202. b.

Monogamon an fuerit Moyses. II. 187. a. *& seq.*

Monomachia est illicita, ac gravissimis pœnis punitur. II. 325. b. *& seq.* Quid dicendum de Juramento, quo Equites S. Jacobi debent asserere, se nunquam recusasse singulare certamen. II. 326. a.

Monothelita. An Honorius Papa fuerit damnatus a Synodo Sexta ut Monothelita. II. 103. a. Monothelita negans duas voluntates in Christo refutatur traditione. II. 299. a. Quænam sit hæresis Monothelitarum. III. 44. a. Admittunt duas naturas in Christo, sed solum unam voluntatem, & unam operationem. *ibid.* De horum ortu, & progressu. *ibid.* His favebat Heraclius, Sergius Constantinopolitanus, & Cyrus Alexandrinus. *ibid.* Quid de Pyrrho dicendum. *ibid.* Quinam adhuc alii fautores. *ibid.* a. & b. Contra hos probatur Christum habuisse duas voluntates. III. 44. b. An in Christo sit solum una operatio *Theandrica*, idest *Deovirilis*. *ibid.* Duarum voluntatum in Christo, non est una dicenda *personalis*, non una *gnome*, non una *habitudine*, sed duæ *naturales*. *ibid. & seq.* An humanitas Christi sit dicenda instrumentum divinitatis. III. 46. a. An Honorius I. adhæserit Monothelitis. III. 46. b. An Macarius fuerit Monothelita. III. 48. a. & b.

Mons. Unde veniat quod sal, & pisces oriantur in montibus. I. 284. b. Supra montes Armeniæ fuit Paradisus. I. 285. a. De monte Calvariæ, seu Golgotha. III. 164. a.

Monstrum. Monstra baptizari non debent, nisi humanam referant speciem. III. 314. a. Quid si in monstro appareant Gemelli, qualiter debet dari Baptismus. *ibid.* a. & b.

Montanista. Error eorum de Summa Trinitate. I. 174. a. Iidem hæresim docuere de Spiritu S. I. 202. a. Quam perversam formam in Baptismo adhibeant Montanistæ. III. 270. b. Montanistæ aliqui vocantur a Montano Pepuziani, & Cataphryges; alii sunt Montanistæ a Philastrio dicti. III. 285. a. Montanistæ a Philastrio nuncupati rebaptizabant. *ibid.* Cataphrygæ, seu Montanistæ baptizabant sine Baptismo mortuos. III. 3 8. a. Idem fecerunt Archontici. *ibid.* An Tertullianus fuerit Montanista. IV. 7. a. & b. Montanistæ admiserunt mulieres ad ministerium Altaris in Baptismo solemni. IV. 7. b. Montanistæ ad confectionem panis pro materia Eucharistiæ adhibebant sanguinem infantis annicuili. IV. 58. b. Pœnitentiæ Sacramentum negarunt Montanistæ. IV. 132. b. Montanista rejicit Confessionem Sacramentalem. IV. 165. a. Denegans veniam gravium delictorum, ac bigamiam damnatur a Zephyrino. IV. 208. b. Quando Montanus suum sparserit errorem. IV. 219. a. Ob hujus hæresim sunt statuti Canones Apostolorum. *ibid.* Damnans secundas nuptias impugnatur. IV. 331. a. & 332. b. *& seq.*

Montanus. Contra hunc defenditur esse in Ecclesia potestatem dimittendi peccata. II. 285. b. Vide *Montanista*.

Mopsuestena Ecclesia. De hujus Diptychis. III. 68. b.

Mopsuestenus (*Theodorus*). Ejus error de Summa Trinitate. I. 174. a. Vide *Theodorus Mopsuestenus*.

Moralis. Homo habet facultatem liberi arbitrii in civilibus, & moralibus etiam post lapsum Adæ. II. 73. a. *tot. cap.* II. & III. Vide *Causa*.

Moravus. Moravis concessus erat a Pio IV. usus Communionis sub utraque specie. IV. 103. b. Sed postea a Pio V. ob abusus quosdam sublatus. *ibid.*

Morbidus. An peccatum originale sit vitium ex morbida qualitate contractum. II. 11. a.

Morbus. Laborantes morbo lipothymiæ, asphyxiæ, & syncopes quanto tempore possint vivere, quin dent signum vitæ. III. 155. a. Vide *Infirmitas*, vel *Ægrotus*.

Mores. Quando opinio probabilis sit regula firma morum. II. 249. b. Ex quo S. Cyprianus Decreto S. Stephani obluctatus sit, nequit inde labefactari Papæ in rebus fidei, & morum irreformabile judicium. III. 296. a. De morum probitate requisita in Ordinando. IV. 296. a.

Moribundus. Eucharistia in templis est asservanda pro dando moribundis viatico. IV. 92. b. Vide *Ægrotus*.

Morinus (*Joannes*) Hæreticis resipiscentibus Sacramentum Confirmationis non confert absque Pœnitentia, vel contritione, primam gratiam. IV. 34. b. Morinus in hoc contrarius refutatur. *ibid.* Impositio manus, per quam olim hæretici recipiebantur in Ecclesiam, non erat repetitio Sacramenti Confirmationis. IV. 35. b. Sirmondus, Maldonatus, Morinus contrarium sentientes refutantur. *ibid.* Idem dic, si redeuntibus adhibita fuit Chrismatio. *ibid.* Unctio, vel manus impositio non fuit confirmatoria, sed reconciliatoria in signum pœnitentiæ. IV. 36. a. Vide *Joannes Morinus*. Morinus adimit omnibus Ordinibus veram rationem Sacramenti, exceptis Diaconatu, & Presbyteratu. IV. 264. b. Ejus doctrina de Ordinibus infra Diaconatum ad trutinam revocatur. *ibid. & seq.*

Morior. Deus etiam per omnipotentiam suam mori non potest. I. 59. b. Aliud est *non posse mori*, & aliud *posse non mori*. I. 311. b. & 317. b. *& seq.* Quomodo intelligendum illud: *Expedit vobis, ut unus moriatur homo pro populo*. III. 105. a. & b.

Moriturus. Qualis distinctio inter *mortuum*, *mortale*, & *moriturum*. I. 317. b.

Mors duplex hominibus futura explicatur. I. 83. b. Probatur, quod mors sit pœna peccati protoparentum. I. 317. a. Adam ante lapsum non fuit morti subjectus. *ibid.* Mors corporis est pœna peccati. *ibid. & seq.* An Adamo non peccante homines mortem subire debuissent. II. 8. a. Bajus ait, Originalem justitiam, integritatem, immunitatem a morte, &c. esse proprietates Adamo ante lapsum naturaliter debitas; ita, ut gratia, sanctitas, justitia respectu nostri sint dona supernaturalia post lapsum, quæ fuissent naturalia, si Adam non peccasset. V. 123. a. Hæc Baji

opinio

opinio colligitur ex aliis ipsius propositionibus pariter damnatis. V. 126. a. *& seq. tot.* §. II. & III. Ac confirmatur ex propositione 35. Quesnelli. V. 128. b. *tot.* §. IV. Qui impugnant statum naturæ puræ, negant creaturam rationalem condi potuisse obnoxiam morti. V. 134. a. Immortalitas tamen non naturale, sed supernaturale donum fuisset. *ibid.* S. Augustinus quod sensérit de morte; an Adamus sit conditus morti obnoxius. *ib.* a. & b. *& seq.* Et concupiscentia, & morte, tanquam effectibus ostenditur contra Pelagianos peccatum originale, V. 134. b. *& seq.* Idem probatur contra Manichæos. V. 135. a. Mors & concupiscentia nequeunt Deum habere auctorem, sed sunt pœna peccati. V. 135. b. Mors in doctrina Mahumetis est Aries stabulans cælum inter, & inferos. II. 272. a. Illicita est occisio aggressoris etiam injusti, quando hujus mors ex ira intenditur. II. 237. b. & 328. a. Mors quid sit. II. 282. a. Vir non potest alteri usum suæ uxoris concedere ad evadendam mortem. II. 324. a. An Christus, & Adamus fuerint naturaliter doloribus, & morti subjecti. III. 36. b. *& seq.* Quomodo in morte ab humana Christi natura recesserit Divinitas. III. 43. b. An Christus a Deo Patre habuerit præceptum mortem subeundi. III. 52. a. & b. Quomodo Christus stante præcepto libere mortem acceptaverit. *ibid.* An Deus potuisset condonare culpam omnino sine morte Christi. III. 102. b. An fuerit summa injustitia, quod Christus innocens pro peccatoribus mortis supplicio fuerit affectus. III. 104. a. & 111. a. & b. & 118. a. & b. *& seq.* Soldurii apud Gallos, Decii apud Romanos se morti tradunt pro aliis, unde vocantur Antipsychi. III. 104. b. Christus eo fine, ut a peccato, & dæmonis captivitate nos redimeret, mortem pertulit. III. 105. a. & b. *& seq.* Christus per mortem suam peccatorum nostrorum pœnas luit. III. 106. a. Christus per mortem suam non declaravit solum peccata dimissa, sed vere ipse satisfecit pro illis. III. 108. b. *& seq.* Cur reconciliatio tribuatur morti Christi, & cur non ejus miraculis, aut resurrectioni. *ibid.* Christus in morte sua nobis exhibuit misericordiam, & justitiam. III. 110. b. *& seq.* & 118. a. & b. *& seq.* Ac ostendit peccati turpitudinem. *ibid.* Quas homo alias hauriat utilitates ex morte Christi. *ibid.* An aliquando licitum, innocentem morte afficere. III. 111. b. An licitum, obsidem morte afficere. *ibid.* Christus sponte mortem, & crucem subiit. *ibid.* Christus propter mortem suam gloria & honore est coronatus. *ibid.* Probatur ex Patribus contra Socinum, quod Christus pro nobis, & peccatis nostris mortem subierit. III. 112. a. *& seq. per tot. cap.* IV. An Christus dicatur Salvator, quia nobis per mortem suam exemplum præbuit. III. 113. b. Solvuntur sophismata Socini negantis Christum pro nobis satisfecisse soluto pretio. III. 113. a. *tot. cap.* V. & 124. a. *tot. cap.* VII. Christus nos liberando e captivitate dæmonis, non debuit manere hujus captivus, sed cum hoc in morte sua captivam duxit captivitatem. III. 115. a. & b. Quomodo intelligendum illud: *Si enim, cum inimici essemus, reconciliati sumus per mortem filii ejus, multo magis reconciliati salvi erimus in vita ipsius*: III. 115. b. *& seq.* Arca Noe Christi incarnationem, mortem, & resurrectionem figurabat. III. 116. a. & b. Christus jam ante mortem declaratus est a Patre filius Dei. *ibid.* Quomodo mors, & mortis stimulus (id est peccatum) a Christo sit devictum. III. 119. b. *& seq.* Si Christus satisfecit, cur patimur mortem, & calamitates hujus vitæ. *ibid.* Cur Christus solum semel mortem subierit. III. 121. a. Christus ut homo tenebatur quidem ad obedientiam Patri cælesti, sed non tenebatur præcepto mortis, nisi ut fidejussor, sponsor, & obses. III. 122. b. Mors hominis Dei majori pretio æstimanda est, quam sempiternum damnatorum supplicium. III. 124. a. Quænam mortem Christi reddebant acerbiorem. III. 124. b. Cur Christus mortem acerbissimam perpessus sit, cum unica guttula pretiosi Sanguinis sufficiens fuisset pro Redemptione nostra. *ibid.* Christus pro omnibus hominibus mortem pertulit, & non pro electis tantum. III. 127. a. Etsi Christus omnes redemerit, multi tamen mortis, & Redemptionis beneficium non recipiunt. *ibid.* Christus pro prædestinatis non solum mortem pertulit, sed etiam iis applicat mortis suæ fructum. III. 127. b. An Christus pro fœminis mortem sustinuerit. III. 127. b. Vide *Fœmina*. An pro dæmonibus, & damnatis. III. 129. b. Vide *Dæmon*. Angeli boni erant irati ob peccatum hominum, sunt autem cum hominibus reconciliati per mortem Christi. III. 130. a. & b. Origenes putabat, Christum etiam pro Angelis, & astris mortem pertulisse, & ideo pœnas Inferni non esse perpetuas. III. 129. b. *& seq.* An idem docuerint S. Hieronymus, & Tertullianus. *ibid.* An mortis tristitia potuerit perturbare mentem Christi. III. 133. a. Inter Baptismum Christi, & mortem intercedebant quatuor Paschata, III. 152. b. Quo die & anno mors Christi contigerit. III. 159. a. *tot. cap.* VII. Quando evenerit Eclipsis, quæ facta est in morte Domini. III. 156. b. Quo anno post Christi mortem Jerosolyma sit expugnata. III. 157. b. In morte Christi tenebræ factæ sunt super universam terram, & non tantum in mundi parte aliqua. III. 166. a. In mortis periculo possunt a ministro improbo separato peti Sacramenta, sed non alia, quam Baptismi, & Pœnitentiæ. III. 211. a. An ante passionem Christi, quando Christus baptizatus est a Joanne, fuerit Baptismus institutus. III. 257. b. Ante mortem Christi Apostoli baptizabant Baptismo Christi, non Joannis. *ibid.* In Baptismo ante mortem Christi collato dabatur Spiritus S. invisibiliter; in die Pentecostes autem visibiliter. III. 258. b. *& seq.* Quomodo dicamur baptizati in morte Christi. *ibid.* Quomodo Sacramenta fluxerint ex latere Christi in morte aperto, si jam ante Baptismus erat institutus. *ibid.* Vid. *Languetius*. Ad Martyrium requiritur ex parte Martyris Baptismus, aut votum illius, libera acceptatio mortis, ut sit membrum Ecclesiæ, charitas, contritio, aut confessio de peccato commisso, & ut nullum Sacramentum contemnat. III. 324. a. Extremo supplicio afficiendis olim in Hispania sacra Communio negabatur, & adhuc negatur in Gallia. IV. 106. b. Sed danda est damnatis ad mortem. *ibid.* *& seq.* In mortis articulo S. Communio danda est etiam maximo peccatori, si pœnitentiam agat, & usum rationis habeat. IV. 107. a. & b. Infirmi in mortis articulo possunt communicare etiam non jejuni, item parvuli, qui statim post Baptismum apud Græcos communicantur. IV. 108. b. Sententia, quod ad Sacramentum Pœnitentiæ sufficiat sola attritio servilis sine omni charitate etiam initiali, non est practicanda in articulo mortis. IV. 163. b. An polluatur Ecclesia, si mors contingat in ea jussu Judicis, aut sine sanguinis effusione, sive inferatur ab alia, sive a semetipso. IV. 125. b. An Ecclesia polluatur, si mors, vel sanguinis effusio fiat extra januam Ecclesiæ, in portæ limine, in Sacrario, turri, cœmeterio. *ibid.* Confessio non differatur usque ad articulum mortis. IV. 169. b. Mortis articulus excusat ab integritate Confessionis. IV. 186. b. An in mortis articulo olim absente Sacerdote absolvere potuerit Diaconus. IV. 190. b. & 191. b. Plures in mortis articulo absente Sacerdote confessi sunt laicis, sed hæc Confessio non erat Sacramentalis, nec necessaria. IV. 192. a. Qualem utilitatem attulerit similis Confessio. *ibid.* Sacerdos, ut sit legitimus minister Confessionis, extra mortis articulum debet habere jurisdictionem, & approbationem ab Episcopo. IV. 193. b. In mortis articulo omnes Sacerdotes absolvere possunt a reservatis quoque. IV. 195. b. Quid si adsit etiam jurisdictione poliens. *ibid.* An nec in mortis articulo Confessarius possit absolvere complicem in peccato turpi. IV. 196. b. In hoc articulo non potest differri Confessio. *ibid.* Quid sit mortis periculum. IV. 197. a. Ante hoc tenetur Medicus monere ægrotum ad Confessionem. IV. 199. b. An in mortis periculo possit absolvi consuetudinarius. IV. 204. a. In mortis articulo nemini, etsi perditissimo, neganda est absolutio, si petatur. IV. 205. a. & b. Ægroto debet absolutio dari, si petiit Confessarium, & dedit pœnitentiæ signa, etsi hoc adveniente loquela, ac omni exteriori sensu sit destitutus, dummodo circumstantes testentur, eum petiisse Confessarium, & dedisse signa pœnitentiæ. IV. 105. b. An is, qui probus erat, & aliquoties Sacramenta frequentavit, possit absolvi, si subito omni sensu destituatur nullo signo pœnitentiæ dato, nec desiderio Confessionis expresso. *ibid.* *& seq.* An in his circumstantiis absolutio sit danda ei, qui scelerate vixit. IV. 206. a. An vita Christiana prius habita in mortis articulo sit signum sufficiens pro impetranda absolutione, si aliud reddi amplius non valeat. *ibid.* An in mortis articulo, vel damnatis ad mortem in primitiva Ecclesia sit denegata absolutio, venia, pax, ac reconciliatio. IV. 207. a. *& seq.* 210. b. *& seq.* 224. a. An possit dari in mortis articulo absolutio sine peracta satisfactione. IV. 210. a. Pœnitentia usque ad mortem dilata non est secura. IV. 211. b. *& seq.* Metus mortis est metus gravis. IV. 320. a. Qualis requiratur certitudo de morte conjugis, ut possit ad aliud Matrimonium transire pars superstes. IV. 321. a. Si conjux mortem machinatur alteri conjugi, pars innocens potest facere divortium. IV. 337. a.

Mortalis. In quo sensu Anima rationalis sit mortalis. I. 57. b. Quo sensu Angeli sint mortales. I. 244. b. *per tot. cap.* III. Quotupliciter quid dicatur mortale, *ibidem*. Quale discrimen inter *mortuum*, *mortale*, & *moriturum*. I. 317. b. Pelagius, Cælestius, & Julianus, docent, Adamum, & Evam mortales secundum corpus creatos esse: refutantur ab Augustino, & Augustinianis. V. 135. a. & b. Peccata venialia ducunt ad mortale. II. 235. a. Quid sit peccatum mortale. II. 237. a. An sit malitiæ finitæ, vel infinitæ. *ibid.* Peccata mortalia sunt materia necessaria, venialia autem materia sufficiens Pœnitentiæ. IV. 137. b. Venialia etiam aliis modis a Pœnitentia distinctis expiari possunt. *ibid.* Necessaria est Confessio omnium mortalium, quorum memoria habetur. IV. 177. b. *& seq.* & 182. b. & 183. b. An is, qui nunquam commisit mortale, teneatur præcepto Ecclesiastico ad Confessionem Paschalem. IV. 183. a. & b. Nequit unum mortale remitti sine altero. IV. 178. b. & 183. b. Plura habens mortalia nequit uni aliqua confiteri, & aliqua alteri. IV. 186. b. An possit peccatum grave exponi apud unum Confessarium, deinde levia apud alterum Confessarium. *ibid.* An sufficiat ad Confessionem validam & fructuosam, ut quis confiteatur mortalia memoriæ recurrentia, ac de iis tantum conteratur, si plura commisit. IV. 189. b. Reservari possunt peccata mortalia interna, sed non expedit. IV. 194. b. An actus subimpudici cum Monialibus habiti sint peccatum grave, & contenti in illo casu reservato: *Quælibet impudicitia cum Monialibus peracta vel quocunque modo attentata*. *ibid.* *& seq.* Quinam sint actus subimpudici. *ibid.* Si quis prævidet ex Confessionis dilatione evenire, ut peccatorum mortalium obliviscatur, tenetur illico confiteri. IV. 196. b. An etiam absente hoc periculo. *ibid.* *& seq.* Et in quibus casibus. *ibid.* An quis post peccatum grave illico teneatur ad Contritionem. *ibid.* A mortali non excusatur consuetudinarius ob inadvertentiam. IV. 204. b. Qualiter mortale peccatum interitum peccatori afferat. *ibid.* An olim Ecclesia per veterem Disciplinam mortalibus gravioribus, apostasiæ, mœchiæ, fornicationis, homicidii, veniam, pacem, reconciliationem, & absolutionem negarit? IV. 207. a. *& seq.* & 210. b. *& seq.* An idem contigerit damnatis ad ultimum mortis supplicium. *ibid.* Quid super hoc fuerit observatum tempore Tertulliani. IV. 208. a. An Zephyrinus reconciliationem, absolutionem, pacem, & veniam tribuendo mœchis, relaxarit rigorem antiquioris disciplinæ. *ibid.* a. & b. Quid dicendum de S. Cypriano. IV. 208. b. Nec hic, nec Concilium Africanum negarunt pœnitentibus reconciliationem, & pacem in mortis articulo. *ibid.* *& seq.* Quid dicendum de Libellaticis, & Sacrificatis. IV. 209. a. Errat Confessarius pro mortalibus, gravissimisque delictis leves imponendo satisfactiones. IV. 215. b. An sine mortali non possit omitti satisfactio levis. IV. 217. b. An obstrictus peccato mortali possit satisfactionem adimplere. *ibid.* *& seq.* An possit agi pœnitentia de uno peccato mortali sine alio. IV. 218. a. Mortale reddit opera mortificata. IV. 225. a. & b. Mortale committit peccatum Sacerdos dans Extremam-Unctionem in oleo non consecrato. IV. 237. a. Extrema-Unctio non delet *per se* peccatum mortale. IV. 247. a.

Mortificatus, Quid sit opus mortificatum. IV. 224. b. Bona opera peccato mortificata, reviviscunt per pœnitentiam. IV. 224. a. & b. Vide *Opus*.

Mortuus. Gratia efficax non est qualitas mortua. I. 125. b. Resurrectio mortuorum non potest fieri a creatura, Deo non operante. I. 272. b. Factum Pythonissæ excitantis Samuelem explicatur. I. 274. b. Quale discrimen inter *mortuum*, *mortale*, & *moriturum*. I. 317. b. Quomodo sint judicandi mortui. II. 284. a. Quid sit fides mortua. II. 290. b. Quo anno Christus sit mortuus. III. 9. b. Cur Christus possit dici mortuus, & cur non peccator. III. 52. b. An ab Ecclesia vel Papa possit mortuus anathematizari. III. 68. b. *& seq.* Quid dicendum de ea Propositione: *Unus de Trinitate mortuus est*. III. 91. b. *& seq.* Cur Trisagio non possit addi, *qui mortuus est pro nobis*. III. 93. a. Vide *Mors*. Cur non omnes salvi fiant, cum Christus pro omnibus mortuus sit, III. 113. b. Christus est mortuus pro peccatoribus, idest loco peccatorum. III. 115. a. & b. Baptisma, & Pœnitentia sunt Sacramenta mortuorum, necessaria necessitate medii, III. 191. b. Cerinthiani, & Marcionitæ baptizabant vivos pro mortuis sine Baptismo defunctis. III. 318. a. Cataphrygæ, seu Montanistæ baptizabant sine Baptismo mortuos, *ibid.* Idem fecerunt Archontici. *ibid.* Quomodo intelligendum illud: *Alioquin quid facient, qui baptizantur pro mortuis*. III. 318. b. *& seq.* Aliquando Eucharistia posita fuit supra pectus defuncti, & cur. IV. 107. b. S. Communio non est danda mortuis, nec ponenda supra pectus illorum, *ibid.* Pœnitentia est Sacramentum mortuorum. IV. 162. b. *& seq.* Publice pœnitentes debuerant mortuos sepelire. IV. 221. b. Quid sit opus mortuum. IV. 224. b. Jansenii propositio quinta damnata est, quia asserebat, Christum pro reprobis, & iis, qui æternam salutem non consequuntur, non esse mortuum; contrarium docet Berti. VI. 91. a. *& seq.* Christum pro omnibus omnino hominibus etiam parvulis in utero materno decedentibus mortuum esse, probatur. VI. 111. a. *& seq.* Anonymus nequit ex Opere Berti evincere, eum docere, Christum pro solis electis esse mortuum. *ibid.* An Christus dicatur mortuus pro reprobis, quia eis temporalia bona promeruit. VI. 112. a. In quo sensu Christus pro reprobis sit mortuus. VI. 112. b. *& seq.* Berti non negat, Christum pro omnibus omnino hominibus esse mortuum. VI. 117. a. §. V. Solvuntur objectiones Anonymi contra prædictas Berti conclusiones allatæ. VI. 118. a. *usque ad cap.* III. Damnantur propositiones Quesnelli negantes Christum pro omnibus esse mortuum. VI. 179. b. *& seq.*

Mosaicus. Lex Mosaica quando promulgata. I. 290. b. Baptismus Joannis cælestis fuit, idest, institutus Divino instinctu, & Mosaicis etiam mersionibus excellentior. III. 252. b. *& seq.* Hemerobaptistæ quotidie se abluebant non adhibita forma, sed per modum lustrationum Pharisaicorum. III. 284. b. Cælicolæ Mosaicos ritus, & Baptismum retinebant, & approbabant Anabaptismum; quomodo vocetur Cœlicola novi apud Donatistas Baptismi institutor. *ibid. & seq.*

Motio. An gratia actualis consistat in motione aliqua. II. 38. b. *& seq.* Vide *Præmotio*.

Motus. An Angeli motus sit localis de uno in alterum, & quidem in momento. I. 260. a. Quotuplex sit motus localis. *ibid.* Motus indeliberati infidelium non sunt peccata. V. 186. b. *& seq.*

Moya. Vide *Gimenius* (*Amadæus*.).

Moyses non præscripsit populo Judaico Idololatriam. I. 31. b. & 32. a. & b. De miraculis Moysis. I. 274. a. & 277. a. & b. An in hac mortali vita Deum viderit. I. 80. a. Historia de creatione mundi ex libris Moysis est accipienda. I. 278. a. Fuit primus Historicus. *ibid.* Ac litterarum inventor. I. 278. b. Habet notas optimi Scriptoris. *ibid. & seq.* An sit auctor legis veteris. II. 182. b. Vel an illi quid addiderit. *ibid.* Fuit legis veteris promulgator. *ibid.* Vide *Lex vetus*. Ejus gesta excusantur. II. 185. a. An hoc nomen sit Ægyptium, vel Hebraicum. II. 187. a. An, & qualem habuerit uxorem. *ibid.* An fuerit monogamon. *ibid.* An historia Belli Æthiopici sit fabulosa. *ibid.* An fuerit homicida percutiendo Ægyptium. II. 187. b. *& seq.* & 328. a. Cur diabolus cum Michale altercatus sit de Moysis corpore. II. 187. b. An genere fuerit Heliopolitanus, vel Judæus. II. 188. a. An fuerit leprosus. *ibid.* Quid dicendum de cornuta facie Moysis. II. 188. b. An sit primus literarum inventor. II. 189. a. & 298. b. Vide *Lex vetus*. Optimo consilio præcepit legalia. II. 193. b. *tot. cap.* IX. An illius lex morte Christi sit abrogata. II. 195. a. Quomodo ordinarit duos Magistratus Hebræorum, Ecclesiasticum, & politicum. III. 2. b. Non huic, sed Messiæ competit titulus *Silo*. III. 4. b. *& seq.* Christus a Moyse fuit prænuntiatus in Deuteronomio. III. 17. a. Ante Christum non potest alius Propheta Moysi comparari. *ibid.* Miracula Christi, & Moysis ad invicem comparantur. III. 20. a. Moyses vera patravit miracula. *ibid.* Cur Christus non sit Sacerdos secundum ordinem Moysis. III. 96. b. Lex Moysis nequit intelligi per Chirographum. III. 109. a. Vide *Figura*. A lapsu Adami usque ad Moysem fluxerunt 2513. anni. III. 173. b. An in lege Moysis fuerint Sacramenta a Deo instituta. III. 175. a. Quomodo in lege Moysis potuerint Sacramenta conferre gratiam sine passione Christi. *ibid.* Moyses, quia neglexit Circumcisionem filii sui, incidit in vitæ periculum. III. 180. a. Quid statuerit de libello repudii. IV. 353. a. & b.

Mozarabis. Pane azymo a priscis temporibus utebantur Mozarabes. IV. 59. b.

Mulier. Concubitus cum muliere non fuit peccatum dæmonum. I. 263. a. An etiam mulier sit facta ad imaginem Dei. I. 305. b. Cur semen mulieris, & viri, & non alia semina dicantur immunda. II. 14. b. *& seq.* Domus mulierum simul commorantium ad vacandum orationi gaudet fori privilegio. II. 222. a. Nequit habere locum in numero Deorum. II. 269. a. Stella Veneris in doctrina Mahumetis fuit pulcherrima mulier. II. 272. a. Consuetudo, quod viri incedant in vestibus mulierum, est execrabilis, ac a Gentilibus descendens. II. 330. b. & 332. b. *& seq.* In Comœdiis apud Gentiles fœminæ fuerunt a viris separatæ. II. 331. b. Nec potuerunt promiscue theatrum conscendere ad exhibendam aliquam Comœdiam, vel Tragœdiam. *ibid.* Quam detestabilis sit luxus vestium apud mulieres. II. 337. a. & b. Consuetudo mulierum, quæ faciem cerussa, rubore, & consimili fuco obliniunt, nequissimi flagitii turpitudinem complectitur. II. 337. b. *& seq.* Vox *Mulier* in Scriptura est indifferens ad significandam virginem, & non virginem. III. 28. b. Vide *Fœmina*. Calvinus denegat mulieribus etiam pro casu necessitatis potestatem ministrandi Baptismum. III. 203. b. Montanistæ admittebant mulieres ad ministerium Altaris in Baptismo solemni. IV. 7. b. Viri, ac mulieres emittentes Professionem Religiosam prius Confirmationem recipiant ratione congruentiæ, non præcepti. IV. 33. a. Mulieres constituerunt ministros Eucharistiæ Marcionitæ, ac Pepuziani. IV. 95. b. Mulieres nequeunt conficere Eucharistiæ Sacramentum. IV. 96. a. & 97. a. Arcendi sunt a S. Communione excommunicati, ac publice denuntiati, item mulieres, quæ ad altare accedunt habitu ad lasciviam composito. IV. 105. b. SS. Benedictus XIV. damnavit ritus Sinensium, arcentes mulieres a Communione, tempore, quo menstruali laborant morbo. IV. 108. b. *& seq.* Olim distributio Eucharistiæ facta est, ut communicantes eam manibus acciperent: mulieres tamen in mundo linteo recipere debuerunt. IV. 111. a. & b. Harum Confessiones audiantur in patenti loco. IV. 227. a. Minime autem ante solis ortum, vel post hujus occasum. *ibid.* In Extrema-Unctione mulierum omittenda est unctio renum. IV. 237. b. Hæretici etiam mulieribus munia Ecclesiæ tribuunt. IV. 252. a. A ministerio Altaris amoveantur mulieres, etiam Diaconissæ. IV. 271. a. Non possunt suscipere Sacramentum Ordinis. IV. 292. b. *& seq.* De velamine mulierum nuptarum. IV. 300. b. Cur mulier sit facta ex costa Adami. 301. IV. a. Vid. *Uxor*. An possit adoptare filios. IV. 319. a. Affinitas provenit ex viri, & mulieris concubitu. IV. 321. a. Vide *Affinitas*.

Multiplico. Vide *Cresco*.

Muncerus dux Anabatistarum dixit se Evangelistam. II. 278. a.

Munditia. Christi Baptismus valet ad ablutionem culpæ; Baptismus Joannis contulit solum munditiam legalem, remissionem vero peccatorum nonnisi ratione pœnitentiæ, & fidei suscipientium. III. 253. b. *et seq.*

Mundus. Qui volunt accedere ad Communionem, sint mundi carne, & qualiter. IV. 108. b.

Mundus. Ante mundi creationem ubi Deus fuerit, quid operatus sit. I. 54. b. An fuerit ab æterno. I. 57. b. An Angeli sint conditi ante mundum. I. 190. b. & 247. a. Historia de creatione mundi ex libris Moysis est sumenda. I. 278. a. An dies, in quibus creatus est mundus, fuerint naturales. I. 280. a. Mundus est productus prima die, & ante hunc nil est creatum. I. 283. a. & b. Mundum esse creatum ex nihilo probatur. I. 58. b. & 59. a. An mundus, vel alia creatura sit Deo coæterna. I. 286. b. Vel saltem potuerit esse. I. 287. a. Quo anni tempore mundus sit productus. I. 288. a. De mundi ætate, & distributione omnis ævi. I. 290. a. *tot. cap.* VII. Mundi tempora sunt in certas Epochas distribuenda. *ibid.* Refutantur fabulæ Ægyptiorum in numerandis annis mundi. *ibid.* Quo anno mundi fuerit natus Abraham. I. 290. b. Quo anno Christus. *ib.* De æra vulgari mundi. *ibid.* De conflagratione mundi. I. 291. b. Quot annis stabit. *ibid.* & II. 88. b. Mundus est causa peccati. II. 82. b. *et seq.* Qui putant mundum esse productum ab Angelis impugnantur primo fidei articulo. II. 281. a. Eundem esse sub diaboli tyrannide credebant Marcionitæ. *ibid.* An in toto mundo Evangelium sit annuntiatum. II. 307. b. Cur satisfactio Christi sit infinita ex eo, quia facta a Deo, & cur non ex eadem ratione productio mundi, & alia opera Dei sint infinita. III. 125. a. An Christus tantum pro electis ante mundi constitutionem mortuus sit. III. 127. a. Quando Christus dicitur Redemptor mundi, intelligitur Redemptor hominum, non dæmonum. III. 130. a. Nec obest, quod dæmon dicatur princeps mundi. *ibid.* In morte Christi tenebræ factæ sunt super universam terram, & non tantum in aliqua mundi parte. III. 166. a. An in mundi exordio Matrimonium fuerit de præcepto. IV. 302. b.

Munsterus oppugnat Agnos Dei. III. 247. a.

Muntzerus (*Thomas*) mundi finem ausus est statuere. I. 88. b.

Mus. In Arca Noe mures natos ex stercore elephantis, docent Mahumetani. II. 272. a.

Musæi (*Augustini*) Tarvisini exagitatio ob doctrinam de Prædestinatione e suggestu expositam. I. 165. b. Ejus supplex libellus exhibitus Pontifici Maximo. *ibid. et seqq.*

Musica. Vide *Cantus*.

Musicus. Vide *Cantor*.

Mutatio in Deo non datur, nec potentialitas. I. 286. b. *et seq.* Cur verbum *facio* in textu, *aquam vinum factam*: *uxorem Loth factam columnam salis*, &c. significet mutationem; & cur non in textu: *Verbum caro factum est*. III. 72. a. & b. An Verbum per substantiæ mutationem factum sit caro, sicut panis sit Corpus Christi. *ibid.* An, & quæ mutatio materiæ & formæ reddat irritum Sacramentum. III. 201. a. Quid sit mutatio substantialis, & accidentalis. *ibid.* An mutatio accidentalis formæ facta eo fine, ut inducatur hæresis, fiat substantialis. III. 201. b.

Mutilatio. Metus mutilationis est metus gravis. IV. 320. a.

Mutus simul & surdus an possit salutem consequi sine fide, quæ ei prædicari non potuit. II. 307. b. Surdi simul & muti quando sint capaces Communionis. IV. 106. b. Mutus potest confiteri per nutus. IV. 180. b. Non probavit S. Franciscus Confessionem fratris per nutus amore silentii factam. *ibid.* In mutis, & surdis consensus Matrimonii exprimi potest per nutus. IV. 312. a.

Mysta quid sit. III. 170. a.

Mysterium. Quod apud Græcos signat Mysterium, hoc apud Latinos significat Sacramentum. III. 169. a. Nomine Sacramenti signatur Mysterium, seu res arcana, sive sit profana, sive sacra. III. 170. a. Mysterium, quod latet in trina immersione, aut effusione, habetur etiam in una. III. 266. a. & b. *et seq.* An libri de Mysteriis, & Sacramentis sint opus S. Ambrosii. IV. 7. a. & b. Vide *Fides*.

Na-

N

N *Aman* damnat simulationem. II. 199. b.

Narcissus, ut sacræ lucernæ arderent, signo Crucis aquam convertit in oleum. III. 245. b. Lampades in Pictavensi templo sine olei diminutione ardebant. *ibid.*

Nares. Græci in Confirmatione inungebant frontem, oculos, nares, os, aures, & pectus. IV. 40. b. Quam habeant hæ unctiones significationem. *ibid.* Juxta aliquos Græci etiam inungebant manus, & pedes. *ibid.* In Extrema-Unctione nares sunt inungendæ. IV. 237. a. & b. Quid inungendum, si nares sint abscissæ. IV. 238. b.

Narthex. Quid in pœnitentia publica intelligatur nomine Narthecis. IV. 220. b. *& seq.*

Natalis. Quolibet die non nisi una Missa potest celebrari, excepto Natali Christi. IV. 129. a. & b. In privatis domibus, & Oratoriis, in gratiam infirmorum in die Natali Christi tres possunt legi Missæ. IV. 129. b.

Nathan. An ex Davide prodierint duo stipites, Regius scilicet per Salomonem, & Sacerdotalis per Nathan. III. 99. a. An Nathan sit filius David natus ex Bersabea uxore Uriæ, an solum per adoptionem. *ibid.* a. & b.

Nathanael an idem sit ac S. Bartholomæus. III. 154. a. & b.

Nathanael Elianus. Ejus error de Summa Trinitate. I. 174. a.

Nativitas. Quo die Christus sit natus. I. 288. b. Quando Abraham. I. 290. a. & b. Quo anno mundi Christus sit natus. I. 290. b. Nativitas Christi secundum quosdam doctissimos recentiores statuitur Anno Mundi 4000. III. 11. b. *& seq.* Communio non fiat in nocte Nativitatis Christi, nec in die Parasceves, aut Sabbato S. exceptis infirmis. IV. 112. a. Variæ Doctorum opiniones de tempore, & anno Nativitatis Christi. III. 139. b. *& seq.* Christus natus est anno V. C. 749. IV. 140. a. Quid dicendum de censu acto tempore Nativitatis Christi. III. 140. b. *& seq.* An indictus sit a Saturnino, vel Cyrino. *ibid.* Quid dicendum de descriptione universi orbis facta tempore Nativitatis Christi. III. 141. a. & b. An facta a Quirino. *ibid.* Quid dicendum de sententia, quam de anno Nativitatis Christi tenet Ecclesia in Martyrologio Romano. III. 141. b. Quo die, & mense Christus sit natus. III. 142. a. Dies Natalis Christi, & Epiphaniæ distinguuntur. *ibid.* An Homilia S. Jo. Chrysostomi de Nativitate Christi sit spuria. III. 142. b. Dies Natalis S. Joannis Præcursoris est VIII. Kalend. Julias. *ibid.* Si Christus natus est hyberno tempore, quomodo pastores vigilare potuerint sub dio. III. 143. b. Christus natus est completis novem mensibus. *ibid.* Quæ acta sint post Nativitatem Christi. III. 144. a.

Natura. Quæ sit essentia, vel natura Dei. Vide *Deus*. Quomodo naturæ rerum sint immutabiles. I. 60. a. Deus non videt in decreto prædeterminante statum naturæ innocentis. I. 109. b. Deus videt ea, quæ spectant ad statum naturæ lapsæ, si sunt ordinis supernaturalis, per decretum efficax. I. 116. b. *& seq.* Gratia efficax est necessaria in statu naturæ lapsæ. *ibid.* Dona naturæ an sint effectus prædestinationis. I. 158. a. Natura Divina non multiplicatur ad multiplicationem Personarum. I. 185. a. & 186. b. *& seq.* An Natura Divina sit una & triplex. I. 186. a. Cur eadem Natura Divina possit esse triplex in Personis, & cur non possit Natura creata. *ibid.* a. & b. An natura humana potuisset simul assumi ab omnibus tribus Personis Divinis. *ibid.* Quæ distinctio inter Naturam Divinam, & Personas. I. 86. b. *& seq.* An diversus modus existendi multiplicet Naturam Divinam. *ibid.* Christus est Filius Patris non per adoptionem, sed generationem & naturam. I. 191. a. *per tot. cap.* IX. Objectiones circa hanc generationem allatæ solvuntur. I. 193. b. *per tot. cap.* X. An Natura Divina sit Principium Processionum. I. 233. b. An Angeli sint ex sua natura mortales, vel immortales. I. 244. b. An Angeli possint peccare in legem naturæ. I. 258. a. Immortalitas Adæ non fuit proprietas naturæ. I. 311. b. Quid sit natura pura. I. 324. a. *tot. cap.* I. II. & III. An detur natura pura. *ibid.* Quid dicendum de Propositionibus Baji in hac materia. *ibid.* An homo possit solis naturæ viribus legem servare. II. 34. a. & b. *& seq.* An iisdem possit promereri gratiam supernaturalem de congruo. II. 55. b. An homo possit se per solas naturæ vires ad gratiam disponere. *ibid.* Quid sit libertas naturæ. II. 73. b. An in statu naturæ lapsæ possit resisti gratiæ Dei interiori. II. 93. a. & b. In eodem ad meritum, vel demeritum requiritur libertas a coactione, & necessitate. II. 95. a. & b. An Deus possit diligi super omnia sine gratia in statu naturæ puræ. II. 124. a. An natura humana Christi Verbo unita naturaliter potuerit pati. III. 37. a. An natura Adami habuerit corruptionem ex se, vel solum in pœnam peccati. III. 38. a. Quomodo ab humana Christi natura in morte recesserit Divinitas. III. 43. b. Monothelitæ admittunt in Christo duas naturas, sed unam tantum voluntatem, & unam operationem. III. 44. a. Nestorius negat duas in Christo naturas esse conjunctas in unitatem Personæ. III. 54. a. & b. Quid requiratur ad naturam. III. 57. a. & b. Duas in Christo naturas agnovit S. Cyrillus. III. 59. b. Eutyches duas in Christo docuit naturas post unionem ita confundi, ut in unam transeant. III. 71. a. & b. Probatur in Christo dari duas naturas distinctas, etiam post unionem non permixtas. III. 71. b. An unio hypostatica sit facta in natura, an in Persona. III. 75. b. An omnes Personæ SS. Trinitatis potuissent assumere naturam unam. III. 77. a. Et an in hoc casu adhuc unus homo dici posset. *ibid.* An eadem Persona Divina potuisset duas assumere naturas, & tamen dici unus homo. III. 77. a. & b. An Verbum potuisset assumere naturam irrationalem. III. 77. b. Cur Filius, & non alia persona naturam induerit nostram. *ibid.* An de natura Divina Christi ob communicationem Idiomatum possint dici ea, quæ dicuntur de natura humana. III. 78. a. Vide *Idioma*. Natura Divina nequit esse pars Personæ, quæ est Christus. III. 91. a. & b. Cur hæc propositio: *Duæ naturæ, Divinitas, & humanitas, est unus Christus*: sit damnata. III. 91. b. Quando dicitur: *Unus de Trinitate*: vox *unus* non naturam Divinam, sed Personam significat. III. 92. b. Christus quidem ut homo satisfecit, sed natura humana, in qua passus est, erat hypostatice unita Verbo. III. 124. b. *& seq.* Christus non assumpsit naturam Angeli, ut dæmones liberaret, nec assumet. III. 129. b. An Christus sit Mediator secundum humanam, aut Divinam Naturam, aut utramque. III. 135. b. Andreas Osiander Lutheranus Divinæ tantum Naturæ, Stancarus humanæ solum tribuit Mediatoris officium, Calvinus utrique. *ibid.* Sententia Auctoris. III. 134. a. In Statu naturæ, qui duravit a lapsu Adami usque ad Moysem, fluxerunt 2513. anni. III. 173. b. An ibi sufficiens fuerit sola, ac quæcunque fidei protestatio. *ibid.* An fuerit pro parvulis aliquod Sacramentum institutum in statu naturæ. *ibid. & seq.* Et quale. *ibid.* In statu naturæ etiam pro adultis fuerunt instituta Sacramenta. III. 174. b. *& seq.* An Sacrificia Abelis, Cain, Abrahami, & Melchisedech fuerint Sacramenta. *ibid.* Quid sit Sacrificium legis naturæ, legis scriptæ, & legis novæ. IV. 117. b. Sacerdotum dignitas, & munus desumitur ex lege naturæ. IV. 254. a. Sententia Roberti Bellarmini S. R. E. Card. de charitate Dei tanquam Auctoris naturæ. V. 114. b. Quomodo hæc propositio: *Status naturæ puræ impossibilis est*, explicetur ab Augustinianis, quomodo a Bajo. V. 119. *n.* I. & II. & 129. a. & b. *& seq.* An integritas creationis debita fuerit creaturæ innocenti, ac conditio naturalis; an vero donum naturæ superadditum beneficentia Creatoris. V. 119. *n.* III. *& seq.* Propositio, *Status naturæ puræ est impossibilis*, in sensu Augustinianorum non rejicitur per Instructionem Pastoralem Gallicanam. V. 120. *n.* IV. *& seq.* & 129. Fontana concedit posse refelli propositiones Quesnellianas præscindendo a quæstione de statu naturæ puræ. V. 121. *n.* VIII. Macedo quid statuat de statu naturæ puræ. V. 122. *n.* IX. Bellarminus, & Fontana in sententia de statu naturæ puræ Bajum, Lutherum, & Calvinum hæreseos reos pronuntiant, quia putant justitiam, & integritatem originalem non fuisse donum supernaturale. V. 123. a. & b. 128. b. Impossibilitas status naturæ puræ probatur ex innato appetitu videndi Deum. V. 130. a. Qui impugnant statum naturæ puræ, negant creaturam rationalem condi potuisse obnoxiam morti. V. 134. a. Immortalitas tamen non naturale, sed supernaturale, donum fuisset. *ibid.* a. & b. Anonymi objectiones contra impossibilitatem status naturæ puræ factæ solvuntur. V. 136. a. *tot.* §. IX. & 141. b. *tot.* §. VI. Propositio hæc: *Impossibilis est status naturæ puræ*, non est inter propositiones Jansenii damnatas. V. 138. b. Inter propositiones ab Innocentio XI. & Alexandro VIII. proscriptas non est ea, quæ dicit statum naturæ puræ esse impossibilem. V. 139. a. Gavardi rejicit statum naturæ puræ. *ibid.* Gavardi tenet, in nullo statu Deum diligi posse tanquam auctorem naturæ super omnia sine gratia supernaturali. *ibid.* Bellelli docuit, statum naturæ puræ esse impossibilem. V. 143. a. Sed non in sensu propositionis 27. Baji. *ibid. & seq. tot. cap.* III. Vid. *Languetius*. Bellelli nullibi dona gratiarum inter naturæ proprietates connumerat. V. 143. b. *tot.* §. II. Vasquez docuit, Deum a nobis non posse diligi amore amicitiæ sine gratiæ moventis auxilio, nec in statu naturæ innocentis, nec in statu naturæ lapsæ. V. 157. a. Nec ut finis naturalis, nec ut finis supernaturalis. *ibid.* Idem sentiunt & alii. *ibid. & seq.* Augustiniani docent, Deum nec ut auctorem naturæ posse diligi sine gratia ab hominibus post lapsum Adæ. V. 158. a. Idem docent & alii de eadem charitate Dei ut auctoris naturæ. V. 158. b. *& seq.* Jansenii erroris character duplex est: unus, in statu naturæ lapsæ, seu post lapsum Adami non agnoscere libertatem indifferentiæ: secundus, negare aliud gratiæ adjutorium, præter gratiam efficacem, seu cum effectu conjunctam. VI. 80. a. Adamus, & Angeli in statu naturæ integræ poterant cum sola gratia actuali sine efficace opus supernaturale exercere. VI. 77. b. Non autem post lapsum. *ibid.* Jam pro statu innocentiæ, quam naturæ lapsæ ad recte agendum necessariam putant Thomistæ gratiam ab intrinseco efficacem. VI. 72. a. Æquilibrium libertatis pro statu naturæ lapsæ admittens sentit cum Pelagianis. VI. 97. b. *& seq.* Ac negat peccatum originale. VI. 98. a. A Berti, & Augustinianis non docetur, quod interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ nunquam resistatur eo sensu, quo idem docetur a Jansenio. VI. 106. a. & b.

Naturalis. Dona naturalia an sint effectus prædestinationis. I. 158. a. Vide *Ordo*. Intellectus creatus nequit virtute naturali habere scientiam Trinitatis. I. 232. a. *per tot. cap.* I. Quid sit jus naturale. II. 174. b. An hoc etiam brutis sit commune. II. 174. b. & 177. b. Quid sit lex naturalis. II. 174. b. & 177. b. *& seq.* Provenit a Deo. II. 178. a. Datur lex naturalis. *ibid.* An consistat in stimulis conscientiæ, & synderesi. *ibid.* Cur fuerit scripta. *ibid.* Omnia præcepta naturalia referuntur ad dilectionem Dei, & proximi. II. 178. a. & b. Quomodo hæc dilectio includat alias res. II. 178. b. Omnis virtus a lege naturali provenit, & omne vitium eidem aversatur. *ibid.* Non omnis virtus præcipitur jure naturæ. *ibid. & seq.* Nec Evangelica consilia. *ibid.* Nec virtutes Theologicæ. *ibid.* An lex naturalis patiatur immutationem, aut epichejam. II. 179. a. An immutetur per abrogationem, subtractionem, aut dispensationem. *ibid.* An per dispensationem Pontificiam. II. 179. b. An in ea possit dispensare Deus. II. 180. a. An Deus dispensarit in lege naturali concedendo filiis Adæ Matrimonia contrahenda cum sororibus germanis, admittendo polygamiam, imperando Abrahæ immolationem filii, permittendo filiis Israel furtum Ægyptiis inferendum &c. II. 180. a. & b. Aut concedendo iisdem usuram, permittendo libellum repudii, remunerando mendacium obstetricum, mandando Oseæ, ut sumeret sibi uxorem fornicationum, remittendo observantiam Sabbati. *ibid.* An detur hujus legis ignorantia invincibilis. III. 240. a. Hæc ignorantia a peccato excusat, si datur. *ibid. usque ad cap.* XI. An nulla opinio probabilis in materia juris naturalis excuset a peccato. II. 265. a. *tot. cap.* XVII. An lex naturalis fuerit

scri-

ſcripta . II. 298. b. An hanc obſervans ſalutem conſequatur , ſi invincibiliter non habeat fidem . II. 307. Non eſt in Chriſto una voluntas , ſed duæ naturales . III. 44. b. & 45. a. Ad Communionem præſcribitur naturale jejunium , & quid ſit . IV. 108. b. An ſolvatur per uſum tabaci . *ibid.* Naturalis amor homini congenitus non oritur ex vitioſa cupiditate . V. 98. b. *Coroll.* II. & 107. a. & b. & 112. a. & 115. b. & *ſeq.* An integritas creationis debita fuerit creaturæ innocenti ; an conditio naturalis ; an vero donum naturæ ſuperadditum beneficentia conditoris . V. 119. *n.* III. & *ſeq.* Bajus ait , originalem juſtitiam , integritatem , immunitatem a morte &c. eſſe proprietates ante lapſum naturaliter Adamo debitas , ita ut gratia , ſanctitas , & juſtitia reſpectu noſtri ſint dona ſupernaturalia poſt lapſum , quæ fuiſſent naturalia , ſi Adam non peccaſſet . V. 123. a. Hæc Baji opinio colligitur ex aliis ipſius propoſitionibus pariter damnatis. V. 126. a. *tot.* §. II. & III. Ac confirmatur ex propoſitione 35. Queſnelli . V. 128. b. *tot.* §. IV. Ex ſententia Baji , Lutheri , Pelagii ſequeretur , Angelum , & Adamum ſine gratia ſupernaturali habuiſſe meritum vitæ æternæ , Deumque eſſe finem ultimum hominis ſolum naturaſem , V. 124. a. Bajus naturalem animæ vitam in Sancti Spiritus vivificatione conſtituit . V. 127. a. Triplici ſenſu aliquid juxta Bajum dicitur naturale . V. 128. a. Quomodo ſecundum Bajum originalis juſtitia , gratia , ſanctitas , & integritas fuerint dona naturalia . V. 136. b. Bellelli defenditur , quod non inciderit in errorem Baji docendo, creaturæ rationali ineſſe naturaliter appetitum ad ipſam viſionem Dei intuitivam . V. 130. a. & *ſeq.* Qui inpugnant ſtatum naturæ puræ , negant creaturam rationalem condi potuiſſe obnoxiam morti . V. 134. a. Immortalitas tamen non naturale , ſed ſupernaturale donum fuiſſet . *ibid.* An vox *naturalis* idem ſignificet ac vox *debitum* , & *ſupernaturalis* idem ac *indebitum* . V. 146. a. Quot modis aliquid dicatur naturale . V. 146. b. In quo ſenſu gratia Angelorum , & Adami poſſit dici naturalis . *ibid.* Vaſquez docuit, Deum non poſſe diligi a nobis amore amicitiæ ſine gratiæ moventis auxilio , nec in ſtatu naturæ lapſæ . V. 157. a. Nec ut finis naturalis , nec ut finis ſupernaturalis . *ibid.* Idem ſentiunt & alii . *ibid.* & *ſeq.* Berti non eſt Bajaniſta , nec rejicit omnem charitatem Dei naturalem . V. 179. b. An Bellelli docuerit , Deum poſſe coli viribus naturalibus ſine gratia . V. 184. a. §. I.

Naturalis veritas . Vide *Veritas* .

Natus ex illegitimo concubitu non ordinetur . IV. 295. b.

Navarus (*Martinus*) . Durum illi videtur ſacrilegii damnare ſuſcipientes Ordines minores cum conſcientia peccati lethalis . IV. 266. b.

Navigantes . An his dari poſſit Extrema Unctio . IV. 245. a. & b.

Navis . Quando in Altari portatili poſſit celebrari extra Eccleſiam . IV. 126. a. & b. An Miſſa poſſit celebrari in navi . *ibid.* b.

Nauticus . Quid ſit Miſſa ſicca , ſeu nautica , & an licita . IV. 124. a. Quid Miſſa biſaciata , & triſaciata . *ibid.* b.

Nazaræus . An in primo ſeculo Eccleſia Jeroſolymitana conſtabat Nazaræis , & Ebionitis . II. 276. b. & *ſeq.* Præſcripſerunt legalium obſervantiam . II. 277. a. Chriſtus cur dictus ſit Nazaræus , ideſt Sanctus . III. 50. b. Quale diſcrimen inter tonſuram Clericorum , & Nazaræorum . IV. 259. b. & 260. a.

Nazareth quantum diſtet a monte Thabor , & quantum ab urbe Jeroſolyma . III. 144. a. Domus Nazarethana vere fuit e Syria translata Angelorum miniſterio Terſactum , inde in agrum Picentinum , nunc Lauretum . III. 146. b. & *ſeq.*

Neceſſarius . Quid ſit neceſſarium ſtabile , inviolabile , & incommutabile . II. 181. b.

Neceſſitas . Ex præſcientia Dei non infertur creaturis neceſſitas agendi . I. 100. a. Neceſſitas eſt duplex , una ſimplex , altera conditionis . I. 101. a. Neceſſitas gratiæ efficacis in ſtatu naturæ lapſæ . I. 116. b. & *ſeq.* Neceſſitas gratiæ victricis . *ibid.* Neceſſitas abſoluta , naturalis , & conſequentiæ explicantur . I. 124. a. An Pater cæleſtis generet Filium voluntate , vel neceſſitate . I. 194. a. & b. Quæ ſit neceſſitas Angelorum , & Beatorum amandi Deum . I. 257. b. Quæ neceſſitas damnatorum peccandi . *ibid.* Qualiter voluntas dicatur libera a neceſſitate . I. 312. b. Homo primus habuit libertatem a neceſſitate , & peccato , non vero nos . I. 313. a. Vide *Arbitrium* , vel *Voluntas* . Quid ſit libertas a neceſſitate . II. 73. b. Vid. *Libertas* . Neceſſitas ineluctabilis tollit voluntarium , & liberum . II 224. a. Qui omnia adſcribunt fatali neceſſitati , damnantur primo fidei articulo . II. 281. a. Quid ſit neceſſitas medii , & præcepti . II. 306. a. Adhibens in adminiſtratione Sacramentorum materiam , vel formam probabilem , relicta certa , ac tutiori , peccat contra charitatem proximi , ac Religionem , ob irriverentiam . III. 200. b. Niſi extrema neceſſitas excuſet . III. 201. a. Qui ſine neceſſitate repetit formas Sacramentorum , committit ſacrilegium , excepto Sacramento Pœnitentiæ , ubi nova materia poſita , vel priori repetita , poteſt repeti forma . III. 203. a. Calvinus etiam pro caſu neceſſitatis denegat omnibus laicis poteſtatem miniſtrandi Baptiſmum . III. 203. b. Si Sacerdos urgente neceſſitate celebravit in peccato mortali ſine prævia Confeſſione , tenetur quamprimum confiteri . III. 209. b. Extra caſum neceſſitatis non licet petere Sacramenta a Sacerdote improbo , non Parocho , aut Vicario . III. 210. b. Nec a ſimoniaco , vel fornicario ; minus ab excommunicato , hæretico , vel ſchiſmatico . *ibid.* In neceſſitate licite ſuſcipiuntur Sacramenta Baptiſmi , & Pœnitentiæ a quocunque Sacerdote . *ibid.* Licite ſuſcipiuntur Sacramenta a miniſtro concubinario , excommunicato a jure , nondum tamen publice denuntiato , ſi adſit juſta ratio . III. 211. a. Caſus neceſſitatis eſt periculum mortis , in quo poſſunt a miniſtro improbo ſeparato recipi Sacramenta , ſed non alia , quam Baptiſmi , & Pœnitentiæ . *ibid.* A tolerato vero ut poſſint recipi Sacramenta , ſufficit alia cauſa gravis , v. g. Communio in Paſchate peragenda , dummodo alius miniſter probus non adſit . *ibid.* Dicunt plures non eſſe præceptum de Sacramento Confirmationis recipiendo , & ſic neminem peccare graviter ſecluſo contemptu , ſi non confirmetur . IV. 31. a. Berti propugnat neceſſitatem . *ibid.* Non quidem medii . IV. 31. b. Sed præcepti , non tantum Eccleſiaſtici , verum etiam Divini . *ibid.* Non reſpectu omnium ; ſed eorum , qui coram tyranno debent profiteri fidem , aut qui graves contra fidem patiuntur tentationes . IV. 32. a. Aquæ cum vino commixtio in Sacrificio Miſſæ non eſt de neceſſitate Sacramenti , ſed tantum præcepti , & præcepti quidem Eccleſiaſtici , non Divini . IV. 62. b. Communionem eſſe neceſſariam neceſſitate medii , docent quidem Græci , Calviniani , ac Novatores alii . IV. 97. b. Si accipiatur Communio Corporis Chriſti in ſenſu myſtico , quatenus idem eſt ac Eccleſiæ copulari , eſt omnino neceſſaria in re , aut ſaltem voto de neceſſitate medii . IV. 98. b. Parvulis olim data eſt ſacra Communio , ſed ſine ulla neceſſitate . *ibid.* Janſenius admittit , quod ſola neceſſitas coactionis adimat libertatem . VI. 80. b. Janſenius vi primæ propoſitionis ait , inductam fuiſſe per peccatum Adami neceſſitatem peccandi , & e contra per gratiam Chriſti neceſſitatem bene operandi . VI. 85. a. Berti non admittit cum Janſenio ſolam indeliberatam delectationem , & neceſſitatem antecedentem , quæ ſine deliberatione voluntatis eſt . VI. 96. a. & b. Idem cum Berti judicat Vaſquez . VI. 96. b. Bellarminus . *ibid.* Thomiſtæ . *ibid.* & *ſeq.* Voluntas non ex electione , ſed ex neceſſitate appetit finem ultimum , VI. 99. a. Ex electione autem , & libertate indifferentiæ fertur in media . *ibid.* Berti ait , non ſufficere ad merendum , vel demerendum libertatem a neceſſitate . VI. 108. a. & b. Denegatur in libris Berti delectatio illa gradibus ſuperior, quæ ita ſit invincibilis , & neceſſitatem inferens , ut ſub illa voluntas a ſola coactione ſit libera . VI. 114. b. *tot.* §. I. Berti cum Thomiſtis in delectatione victrici agnoſcit neceſſitatem non antecedentem , ſed conſequentem . VI. 120. a. & b. Bellelli nullibi docuit , delectationem victricem , ſeu gratiam efficacem inferre libero arbitrio neceſſitatem antecedentem . VI. 135. b. *tot.* §. I. Bajus docet ſublatam eſſe libertatem a neceſſitate : refutatur ab Auguſtinianis . VI. 170. a. & b. Bellelli propugnat libertatem a neceſſitate eſſe neceſſariam ad meritum , & demeritum . VI. 137. a. & b. & 148. a. & b. Anonymus ex ſyſtemate Bellelli neceſſitatem exſculpere conatur . VI. 139. b. Anonymus conatur probare , Bellellium in ſenſu Janſenii explicare neceſſitatem abſolutam , & conditionatam , antecedentem , & conſequentem . VI. 145. a. & 146. a. Anonymus ait , Bellellium non bene explicare neceſſitatem conſequentiæ . VI. 145. b. & 147. a. Anonymus neceſſitatem actus ſecundi a Bellellio explicatam tamquam novitatem hæreticam arguit. VI. 145. b. & 147. a. Vid. *Languetius* .

Necromantia eſt ſpecies magiæ illicitæ . I. 276. a.

Nectarius . Quid dicendum de facto Nectarii Epiſcopi , & Eudæmonis Confeſſionem Sacramentalem prohibentium . IV. 170. b. & *ſeq.* De Nectarii eruditione , moribus , ac probitate . *ibid.*

Neomenia . Tempore Chriſti non utebantur Judæi duplici Neomenia , a Phaſe Lunæ , & a congreſſu Planetarum deducta; neque duplici calculo , Aſtronomico , & vulgari , quorum unum Dominus , alterum Jeroſolymitani ſecuti fuerit . IV. 45. b. Quid apud Judæos dicatur Neomenia . *ibid.*

Neophytus non eſt ordinandus . IV. 295. b.

Nepomucenus . Vide *Sanctus Joannes Nepomucenus* , & *Joannes Nepomucenus* (*S.*) .

Nepos . An Chriſtus poſſit dici nepos Joachimi , & Annæ . III. 59. a.

Neptunus unde ortum habeat . II. 268. b. Stulte inter Deos refertur . *ibid.* Dicitur etiam Saturnus , habet filios Cyclopes . *ibidem* .

Neſcio . Vide *Ignoro* .

Neſtorianus . Quid ſit dicendum de Symbolo Neſtoriano . I. 211. a. & b. Neſtorianus aggrediens ſecundam Trinitatis Perſonam damnatur ſecundo fidei articulo . II. 281. b. Ac tertio . *ibid.* Item Traditione . II. 299. a. Quo in ſenſu dixerint Neſtoriani *unum de Trinitate paſſum ac mortuum* . III. 91. b. Monachi Acœmetæ negantes Chriſtum eſſe unum de Trinitate tamquam Neſtoriani ſunt damnati . III. 92. b. An Monachi Scytæ fuerint Neſtoriani . III. 93. a. & b. Admiſerunt Neſtoriani in Euchariſtia adeſſe Corpus Chriſti, ſed non Verbi . IV. 70. b.

Neſtorius . Ejus error de ſumma Trinitate . I. 174. a. Duas in Chriſto agnovit Perſonas . II. 47. a. & b. Hujus vita narratur . III. 54. a. Negat B. Virginem poſſe dici *Deiparam* . *ibid.* Denegat Chriſto unionem hypoſtaticam . *ibid.* a. & b. Erravit in hoc ſicut Paulus Samoſatenſis . III. 54. b. Sentit cum Apollinario in materia unionis hypoſtaticæ . III. 55. b. In Chriſto contra Neſtorium unica eſt admittenda Perſona . III. 56. a. Contra eum probatur B. Virginem recte dici *Deiparam* . III. 57. b. S. Cyrillus ob Capitula quædam a Neſtorio habetur ut Apollinariſta , & Arianus . III. 54. a. Neſtorio ſummopere reſtitit S. Cyrillus . IV. 59. b. Explicantur duodecim Anathematiſmi a S. Cyrillo contra Neſtorium editi . III. 61. a. & b. Joannes Antiochenus , & Orientales impugnantes S. Cyrillum, non propugnarunt hæreſim Pelagianam , aut Neſtorianam . III. 63. a. Cur Joannes Antiochenus reſtiterit S. Cyrillo , ac irritaverit depoſitionem Neſtorii . III. 63. b. An Theodoretus ſe opponens S. Cyrillo adhæſerit Neſtorio , ac hujus dogmata tradiderit . III. 64. a. Neſtorii Magiſter erat Theodorus Mopſueſtenus . III. 65. b. An tria Capitula Theodoreti contra S. Cyrilli Anathematiſmos , Ibæ , & Theodori Mopſueſteni , recte ut Neſtoriana fuerint proſcripta . *ibid.* & *ſeq.* Neſtorius denegat Chriſto communicationem idiomatum . III. 78. a. Refutatur . *ibid.* a. & b. An Felix Epiſcopus , & Elipandus dixerint Chriſtum eſſe Filium Dei adoptivum in ſenſu Neſtorii negando unionem hypoſtaticam , III. 81. b. & *ſeq.* Et admittendo duas Perſonas . *ibid.* Neſtorius vocavit Chriſtum *Dominicum* , *Deiferum* . III. 91. a. Quales errores circa præſentiam Chriſti in Euchariſtia docuerit . IV. 75. b.

Neutra intentio . Vide *Intentio* .

Nicænus . Synodus Nicena ad exprimendam conſubſtantialitatem Filii jure merito adhibuit verbum ὁμοούσιος . I. 200. a. An huic Synodo licitum ſit quid addere . I. 211. a. Cur in Symbolo Nicæno B. Virgo non vocetur Deipara , vel Chriſtipara . I. 211. b. Concilium plenarium , de quo Auguſtinus adverſus Donatiſtas affirmat , ad ejus auctoritatem , & robur productam antiquam unius Baptiſmatis conſuetudinem ,

nem; videtur esse Nicænum, sed non istud solum intelligit. III. 300. a. Præter Nicænum canonem multæ aliæ Ecclesiasticæ definitiones probarunt Baptisma hæreticorum sub invocatione SS. Trinitatis collatum. III. 302. a. Vide *Concilium*.

Nicetas Pectoratus. Humbertus ait Nicetam Pectoratum esse Stercoranistam, & Arium horum auctorem. IV. 90. a. Nicetas defenditur, IV. 90. a. & b. An Nicetas docuerit Eucharistiæ Sacramento frangi jejunium. *ibid.* Aut illud per modum communis cibi egeri, & projici ex alvo. *ibid.*

Nicolaitæ probans promiscuum usum mulierum reprobatur. II. 323. b.

Nicolaus I. An Græci, vel Latini omnium primi in Bulgaria fidem disseminarint. IV. 25. b. & 26. a. & b. Nicolaus I. jussit de novo confirmari Bulgaros consignatos a Græcis per Photium missis. *ibid.*

Nicolaus Nancellus quid sentiat de sanguinis, & aqua profluente ex latere Christi. II. 168. a.

Nicomedia. An Constantinus Romæ, vel Nicomediæ fuerit baptizatus. IV. 6. a. & b. An a S. Silvestro. IV. 22. b.

Nihil. An hoc nomine veniat peccatum, & diabolus. II. 233. a. & b.

Nihilum. An Anima rationalis, sit creata ex nihilo. I. 299. b. *& seq.*

Ninivitæ. Quod ad Pœnitentiam salutarem requirantur tres partes, Contritio, Confessio, & Satisfactio, conveniunt Catholici, declarantes illud exemplo filii prodigi, & Ninivitarum. IV. 142. a.

Nisan fuit primus Mensis in anno. I. 288. b. *& seq.* Quo die mensis Nisan immolabatur Phase, an luna decimaquarta ineunte, vel exeunte. IV. 43. b. Pascha Judæorum immolabatur luna XIV. exeunte, idest, horis pomeridianis XIV. diei mensis Nisan, ad quas sequebatur Vespera, & initium diei XV. & Paschalis solemnitas. IV. 44. a. & b. Pascha quid significet. IV. 44. b. Solemnitas Azymorum in diem XV. ineuntem mensis Nisan incidebat. *ibid.* Plenilunium perfectum est die XV. mensis Nisan ineunte. IV. 45. a. Populus Israel die XIV. exeunte mensis Nisan Pascha immolavit, & eodem die eductus est e terra Ægypti. IV. 45. a. & b. Solemnitas Azymorum duravit septem, & non octo diebus, incœpitque die XV. ineunte mensis Nisan. IV. 46. a.

Noa. Quinam populi a Noa ortum ducant. I. 294. a.

Nobilitas non est beatitudo hominis. II. 231. a.

Nocumentum. An leges humanæ obligent cum gravi nocumento. II. 207. b. An leges Divinæ. *ibid.*

Noe quando egressus de Arca. I. 288. b. Vide *Diluvium*. Mures in Arca Noe ex stercore Elephantis natos, docent Mahumetani. II. 272. a. Et feles ex halitu Leonis. *ibid.* An Melchisedech erat Sem, qui fuit filius Noe. III. 95. a. An hujus natu major fuerit Sem, vel Japhet. *ibid.* Cur Christus non sit Sacerdos secundum ordinem Noe. III. 96. a. & b. Arca Noe Christi Incarnationem, Mortem, & Resurrectionem figurabat. III. 116. a. & b. Item Ecclesiam. *ibid.* An Noe sit salutem consecutus sine satisfactione Christi. III. 117. a. & b. Quomodo intelligendum illud: *In quo & iis, qui in carcere erant, spiritibus vivens prædicavit, qui increduli fuerant aliquando cum fabricaretur Arca*. III. 130. b. *& seq.* Vide *Carcer*. Baptismi typus fuerunt Diluvium Noe, & Mare rubrum, III. 250. a.

Noetus. Ejus error de Summa Trinitate. I. 174. a.

Nomen. Error Eunomii de Divinis Nominibus. I. 43. a. Nomen Dei est ineffabile. *ibid.* Nominum divinorum plura sunt genera. I. 44. b. Ex Divinis Nominibus alia significant naturam, alia attributa. I. 43. b. Quot sint Dei Nomina. *ibid.* Quæ Dei Nomina inveniantur in S. Litteris. *ibid. & seq.* Nomen Jesu quid significet. I. 44. a. Quod Christus sit Summus Deus, æqualis Patri, ac eidem consubstantialis, probatur ex Divinis Nominibus. I. 195. a. Objectiones super hoc solvuntur. I. 197. a. *per tot. cap.* XII. Idem ex iisdem probatur de Spiritu S. I. 205. a. Quæ Nomina conveniant Divinis Personis. I. 213. b. Nomen Angeli explicatur. I. 241. a. Non est licitum usurpatione nominum, quæ sunt signum superstitiosi cultus, Religionem callide simulare. II. 308. b. Vide *Ritus*. An Baptismus valeat sine expressione subjecti per pronomen *Te*, aut per nomen aliud. III. 278. a. An valeat Baptismus, si loco *in nomine* dicatur *in nominibus*. *ibid.* An valide hac forma conferatur, *Ego te baptizo in nomine Patris, in nomine Filii, in nomine Spiritus S.* III. 278. b. Nomina Gentilium non sunt imponenda baptizandis. III. 331. a. & b. Nomen in Confirmatione interdum immutatur, & cur. IV. 41. b. Cur idem fiat a Religiosis profitentibus aliquod Institutum. *ibid.*

Norisius (*Henricus*) S. R. E. Card. de Jansenismo non semel est insimulatus. V. 62. *num.* III. Quomodo explicet propositiones Baji. V. 87. b. Norisius ab Anonymo tacite, ac temere impetitur. V. 108. b. & 109. a. & b. Norisius qualem tulerit censuram in propositionem 27. Baji. V. 125. a. & b. Quid Norisius scripserit de concupiscentia. V. 132. b. Quid Norisius senserit de propositione 55. Baji. V. 125. a. & 132. b. Norisius quid sentiat de operibus infidelium, & peccatorum. V. 159. b. Norisius quale judicium ferat de propositionibus 28. & 29. Baji. V. 162. a. Quomodo explicet illud: *Omne, quod non est ex fide, peccatum est*. V. 162. b. Norisii libri a censura immunes sunt. V. 173. a. Quo præclaro elogio Norisius a Benedicto XIV. P. M. honestetur. V. *pag.* 63. Norisii propositiones non tantum ab omni censura sunt immunes, sed etiam a Pontificibus multum laudatæ. VI. 87. b. Berti sententia, quod gratia modo sit efficax, modo inefficax, & habeat gradus suos, non est Jansenianа, sed ex S. Augustino, Norisio, & Macedo exscripta. VI. 73. a. & b. Quod justi semper habeant gratiam sufficientem servandi præcepta, non autem semper efficacem, docet Norisius. VI. 86. b. *& seq.* Augustinianos, & Thomistas admittere gratiam sufficientem ab efficaci distinctam, probatur ex Norisio, & Macedo. VI. 88. a. & b. Norisii doctrina, quod gratia efficax sit reponenda in delectatione victrici, quæ superat minores gradus concupiscentiæ, Catholica est, non Jansenianа. VI. 74. a. & b. Quod Berti sententia, quæ negat esse in homine lapso potentiam proxime expeditam sine gratia efficaci ad opus supernaturale, non sit Jansenii errori obnoxia, probatur ex Norisio. VI. 77. a. & b. *& seq.* Norisius docuit cum Catholicis, Christum pro omnibus esse mortuum, pro omnibus omnino hominibus instituisse Sacramenta, ac remedia præparasse; remedia tamen, & gratias præparatas non omnibus actu applicari. VI. 95. a. & b.

Norvegus. An Papa possit concedere, ut absque vino conficiatur Eucharistia in iis regionibus, in quibus vinum haberi nequit; & an Innocentius VIII. id concesserit Norvegis. IV. 64. b. An id etiam concesserit Alexander VI. *ibid.*

Notarii an peculiarem constituerent Clericorum Ordinem. IV. 265. a. & b.

Notio quid sit, & quot notiones sint in Trinitate. I. 214. b.

Notionalis. Quid in Divinis sit intellectus notionalis, & quid essentialis. I. 194. b. Spiratio est proprietas notionalis. I. 214. b. Quot sint proprietates notionales. *ibid.*

Notitia. Vide *Naturalis*.

Novatianus. Baptismus Clinicorum validus est. III. 265. a. & 266. b. *& seq.* Quid dicendum de Baptismo Novatiani in lecto baptizati. III. 266. b. *& seq.* Libellatici, Novatiani, Donatistæ, & Ariani rebaptizabant. III. 285. a. An Novatianus negarit Confirmationem esse Sacramentum. IV. 2. b. An Novatianis ad Ecclesiam redeuntibus de novo fuerint collata Sacramenta Ordinis, & Confirmationis. IV. 5. b. Pœnitentiæ Sacramentum negant Novatiani. IV. 133. a. Solvuntur variæ objectiones Novatianorum, volentium probare, aliqua peccata nunquam dimitti per Pœnitentiam. IV. 138. b. *& seq.* Novatianus rejicit Confessionem Sacramentalem. IV. 165. a. Quam tamen ante lapsum concesserat. IV. 171. b. Pœnitentiarius jam ante hunc erat constitutus. *ibid.* Quale munus fuerit Pœnitentiarii ob hæresim Novatianam. IV. 172. b. Indixerunt ob delicta pœnitentiam gravem Novatiani, nec tamen deinde concessere absolutionem. IV. 211. a. & b. Vita, & vitia Novati describuntur. IV. 219. b. A Fabiano fuit separatus ab Ecclesia. *ibid.* Denegavit lapsis veniam. *ibid.* Canones Apostolorum originem sumpsere occasione hæresis Novati. *ibid.* An ordinatus ab Episcopo Novatiano sit valide ordinatus. IV. 288. a. & b.

Novatores. Error eorum de inæquali visione, & gloria Sanctorum. I. 92. b. Error eorum de Spiritu S. refutatur. I. 205. b. *& seq.* Negant miracula esse signum veræ Religionis. I. 273. b. Novatores hæretici dicunt, peccatum originale esse ipsam concupiscentiam. II. 11. a. Quomodo in materia de necessitate gratiæ ad opus morale differant Doctores Catholici a Novatoribus. II. 119. a. Novatores ab observantia legis excipiunt cœptum Justorum. II. 166. a. Vide *Hæreticus*. Novatores nituntur probare Papam posse in hæresim incidere, & damnari a Concilio generali. III. 46. b. Gratiam Sacramento Confirmationis conferri, negant Lutherus, Calvinus, Kemnitius, Dallæus, ac Novatores propemodum omnes. IV. 33. a. Contra hos probatur, Confirmatione conferri aliquam gratiam sanctificantem. IV. 33. b. Vino consecrando modicum naturalis aquæ perantiqua traditione, & Ecclesiæ præcepto debet infundi. IV. 61. a. Refutantur Armenii, qui solum vinum consecrabant. *ibid.* An etiam hoc fecerint Græci. *ibid.* Protestantes, ac Novatores negant id esse de præcepto. *ibid.* Impugnantur. IV. 61. a. & b. Laudabilissime in Festo Corporis Christi fit Processio, & circumgestatio Sacramenti Corporis Christi. IV. 93. b. Hæc Processio ortum habet ab Urbano IV. *ibid.* Eadem reprobatur a Calvino, Kemnitio, & Novatoribus omnibus. IV. 94. a. Communionem esse necessariam necessitate medii, docent quidam Græci, Calviniani, ac Novatores alii. IV. 97. b. Quod Missa sit Sacrificium latreuticum, & Eucharisticum, admittunt Novatores hæretici, sed propitiatorium, & impetratorium negant. IV. 118. a. Missas privatas calumniantur Novatores hæretici, easque quæstus causa introductas asserunt Confessionis Augustanæ compilatores. IV. 119. b.

Novatus. Contra hunc probatur esse in Ecclesia potestatem dimittendi peccata. II. 285. b. Novatus ob neglectam Confirmationem persecutionis tempore negavit se Sacerdotem esse. IV. 32. b. Qualiter conatus sit Episcopatum rapere. IV. 285. b. Vide *Novatianus*.

Noverca. Compater non potest esse Pater, Mater, Vitricus, aut Noverca. IV. 40. a.

Novitas. Quænam novitas repugnet fidei. III. 169. b.

Novitius gaudet privilegio Canonis. II. 222. a.

Novus. Novum Testamentum. Vide *Testamentum*. Quid sit lex Divina nova. II. 174. b.

Nuditas. De pudore nuditatis: est pœna peccati; I. 321. a. & b.

Nugæ Judaicæ, ac maledicta, seu tria Capitula, an fuerint recte ut Nestoriana damnata. III. 65. b. *& seq.*

Numerus. Quis sit numerus prædestinatorum. I. 168. a. Scriptura non utitur numero plurali in verbis Dei, *Faciamus* &c. ob phrasim Hebraicam, nec honoris causa more Europæorum, sed ad exprimendam Trinitatem Personarum. I. 174. b. *& seq.* Solvuntur objectiones contrariæ. I. 174. usque ad 178. De numero Angelorum. I. 246. b. Numerus prædestinatus electorum an possit augeri, & minui. IV. 59. a.

Nuntius. Cur Angeli vocentur nuntii. I. 241. a.

Nuptiæ. An in Paradiso fuisset usus Nuptiarum, Adamo non peccante. I. 314. b. Encratitæ, & Marcionitæ damnant Nuptias. I. 322. b. An licitum sit in die secundam Missam celebrare, ut infirmus Viaticum recipiat, aut ob commodum iter agentium, aut ob Nuptias. IV. 129. b. Vide *Matrimonium*. Secundæ Nuptiæ non benedicuntur, & quare. IV. 330. b.

Nutus. Valide fit Confessio per nutus, si usus linguæ non adsit. IV. 180. b. Unde S. Franciscus non probavit Fratris Confessionem per nutus amore silentii factam. *ibid.* In mutis & surdis consensus Matrimonialis exprimi potest per nutus. IV. 312. a.

Nux. An ad Chrisma requiratur oleum olivarum, vel an sufficiat oleum ex amygdalis, nucibus, &c. expressum. IV. 15. a.

O

Obcæcatus. An non tantum obcæcatis, sed etiam justis desit gratia necessaria ad servanda præcepta Dei. II. 90. b. & *seq.* An habeant gratiam sufficientem. II. 131. b. & 132. a. & b. *ac* 135. b. Quid sit conscientia obcæcata. II. 244. b. Vide *Excæcatus*.

Obduratio Judæorum circa Mysterium Trinitatis quibus argumentis sit vincenda. I. 178. b.

Obduratus. Vide *Obcæcatus*.

Obedientia rerum sensu, & ratione carentium, & hominum explicatur? II. 176. b. & 177. b. Christus ut homo tenebatur quidem ad obedientiam Patri cælesti, sed non tenebatur præcepto mortis. III. 122. b. Nisi ut fidejussor, sponsor, vas, & obses. *ibid.* Justificatio impii non consistit in obedientia mandatorum. V. 104. a. Bajus docet hominem justificari sine gratia per solam obedientiam mandatorum; longe aliter scribunt Augustiniani. VI. 172. b. & *seq.*

Obex Baptismi, quem peccatores, & hæretici ponunt in tali statu suscipiendo Baptismum, non tollitur per Confirmationem sine Pœnitentia. IV. 34. b.

Objectum Theologiæ quodnam sit. I. 10. a. Antiqui studuerunt subtilius, quam opus sit, vestigare materialis, & formalis objecti discrimina. *ibid.* b. Quale sit objectum visionis beatificæ. I. 94. b. Quomodo Angeli cognoscant objecta omnia. I. 252. a. & b. Et in quo medio. I. 252. b. Quomodo ea, quæ evidenter scimus, possint esse objectum fidei. II. 289. b. An in rebus fidei detur evidentia objecti. *ibid.* & *seq.* Quodnam sit objectum materiale fidei. II. 290. a. Quodnam sit objectum fidei necessarium, ac per se, & quod objectum per accidens. *ibid.* An objecta fidei creverint successu temporis, an fuerint mutata. *ibid.* Quodnam sit objectum formale fidei. II. 290. b. & 312. a. Quodnam objectum spei. II. 313. b. & *seq.* In Sanctis non datur objectum spei. II. 314. a. & b. Quodnam sit objectum charitatis. II. 319. a.

Oblatio. Sacrificium, quod Christus instituit, & in Ecclesia offerendum præcepit, non est improprie tale, consistens in sola Dominici Corporis distributione, & Communione, sed vera oblatio est, ac proprie dictum Sacrificium. IV. 114. a. Olim in Missa fiebant duæ oblationes, una ex pane fermentato in usum pauperum, & altera ex pane azymo in usum Sacrificii. IV. 55. a. & b. Vide *Sacrificium*.

Oblivio. An peccata per oblivionem omissa sint in alia Confessione exponenda. IV. 183. b. Oblivio inculpabilis excusat ab integritate Confessionis. IV. 186. b. Si prævideat peccator scelerum oblivionem, tenetur illico confiteri. IV. 196. b.

Obreptio reddit privilegium irritum. II. 222. a. Quid sit. *ibid.*

Obses an possit occidi ab hoste. III. 111. b. An Christus potuerit occidi, quia fuit obses. III. 122. b.

Obstetrix. An Deus remuneraverit mendacium obstetricum Ægypti. II. 180. b. & 181. a. An sit iterato baptizandus infans, si domi ab obstetrice urgente necessitate sit baptizatus. III. 305. b. An infantes expositi, & inventi cum schedula testante, Baptismum esse collatum, sint iterum rebaptizandi. III. 306. a.

Obstinatio. Peccant dæmones actu ob obstinationem suam, & quæ sit causa hujus obstinationis. I. 257. b. Dæmones habent voluntatem immutabilem ob obstinationem. I. 258. a.

Obumbratio. Spiritus S. per obumbrationem Virginis non est factus Pater Filii. I. 205. a.

Occasio. Qui non vult dimittere proximas peccandi occasiones, non est absolvendus. IV. 204. b. Erga occasioni deditum Confessarius non sit nimis facilis, nec nimis difficilis. *ib.* & *seq.* Quando occasioni dedito sit absolutio danda, neganda, vel differenda. IV. 205. a. Si negatur, vel differtur, inculcetur contritio. *ibid.*

Occidens. Christus cruci affixus respiciebat Occidentem. III. 165. b.

Occidentalis. Hetruriæ populi sunt cæteris Occidentalibus antiquiores. I. 294. a. In Ecclesia Occidentali etiam ante duodecimum sæculum Eucharistia sæpissime sumebatur sub una specie panis. IV. 102. a. & b. Vide *Ecclesia*.

Occido. An validus sit Baptismus collatus in aqua ferventi, aut venenata, animo baptizandi, sed simul occidendi, adhibita. III. 268. a. & b.

Occisio injusti vitæ aggressoris an sit licita. II. 326. a. & *seq.* In quo consistat moderamen inculpatæ tutelæ. *ibid.* Occisio furis quando licita. II. 326. b. & *seq.* An per occasionem injusti aggressoris incurratur irregularitas. II. 327. b. Illicita hujus occisio evadit, si fiat ex noxia cupiditate. *ib.* Aut animo ulciscendi. *ibid.* Aut amore solius vitæ propriæ, huic posthabendo salutem animæ proximi. *ibid.* Aut ex ira, non vitæ defensionem, sed alterius mortem intendendo. *ibid.* & *seq.* Quando habeatur jus in vitam proximi. *ibid.* An sit excogitabilis casus, in quo aggressoris occisio fiat sine peccato. IV. 328. a. Quomodo intelligendum illud: *Omnes, qui acceperint gladium, gladio peribunt.* IV. 328. b. An aliquando sit licita occisio innocentis. III. 111. b. An licita occisio obsidis. *ibid.*

Occultus. An Ecclesia possit judicare de peccatis occultis. IV. 170. b. & *seq.* Cur in lege nova sit præcepta peccatorum occultorum Confessio, & cur non in veteri. IV. 176. b. & 177. b. Confessio aliqua est necessaria peccatori, sive publica deinde sit, sive occulta. IV. 178. b. Confessioni publicæ semper est præmissa occulta. IV. 179. a. & b. An etiam occulta peccata per publicam pœnitentiam fuerint punita. IV. 179. b. & *seq.* & 221. b. & *seq.* Occultorum criminum delatio fuit punita pœnitentia publica. IV. 223. a.

Oceanus. An Paradisus terrestris sit ultra oceanum. I. 285. a.

Ochamus an neget transubstantiationem. IV. 88. a.

Ochinus (*Bernardinus*) ejus error de Trinitate. I. 174. a.

Octaeteris Romanorum, & Judæorum Lunaris. III. 159. b.

Oculus corporeus an possit virtute supernaturali videre Deum, & Angelum. I. 69. a. & b. Quid de hoc sentiat Theologia Augustiniana. I. 75. b. & *seq.* Quid dicendum de oculis Beatorum. I. 76. b. Oculus noster post resurrectionem an alterius fieri debeat naturæ, ut possit videre Deum. *ib.* & *seq.* Qualiter protoparentibus post lapsum aperti sint oculi. I. 316. a. & 321. a. & b. Qualis sit oculus simplex in sensu Evangelico. II. 249. b. An Zaleucus Locrensis sit laudandus, quod, dum filio utrumque oculum eruere deberet, sibi unum, filio alterum effoderit. III. 118. b. & *seq.* Græci in Confirmatione inungebant oculos, frontem, nares, os, aures, & pectus. IV. 40. b. Quam habeant hæ unctiones significationem. *ibid.* Juxta aliquos Græci etiam inungebant manus, & pedes. *ibid.* In Extrema-Unctione oculi sunt inungendi. IV. 237. a. & b. Quid inungendum, si oculi effossi. IV. 238. b. Bellelli non male utitur in explicatione gratiæ comparatione oculorum. VI. 141. a. & b.

Oeymum aqua nutritur, & crescit. I. 284. b.

Odium peccati est conditio necessaria ad justificationem adulti. II. 159. a. & b. Odium inimicorum an permiserit lex vetus. II. 184. a. Ad Communionem non accedat gravi odio, aut inimicitia gravatus. IV. 109. a. Qui perseverat in odio, non potest consequi effectum absolutionis. IV. 226. b.

Odor. Quid significet Sacrificium in odorem bonæ fragrantiæ. III. 107. b.

Œcolampadius. Quantum peccatum sit contemnere ceremonias. III. 243. a. & b. Non ausi sunt Œcolampadius, Melanchthon, & Confessio Augustana cum aliis hæreticis negare, crimen esse, non servare ceremonias. IV. 243. b. In lege nova Sacrificium esse offerendum, negarunt Œcolampadius, Lutherus, & alii. IV. 112. b. & *seq.* Quid de Arianis dicendum. IV. 113. a. Œcolampadius præsentiam Corporis Christi negat in Eucharistia. IV. 71. a.

Œconomi Ecclesiarum undenam assumerentur. IV. 265. b.

Œcumenius an Pelagiana errata induerit. I. 149. b.

Offensa. Peccatum tenemur detestari ut offensam Dei, & non propter solam pœnam. IV. 152. a. & b. Non possumus peccatum ut offensam Dei detestari sine charitate Dei. *ibidem*.

Offensivus. Quid sit propositio piarum aurium offensiva. I. 11. b.

Offertorium. Quinam ad hujus initium ex publice pœnitentibus abire debuerint. IV. 221. a.

Officium, Angelos diversa obtinuisse officia ob propria merita, docuit Origenes. II. 71. b.

Officium humanum. Vide *Actus*. Diversa Clericorum Officia non semper indicant diversitatem Ordinis. IV. 265. b.

Ogdoas Æonum Valentini quid sint. I. 56. b.

Ogyges. Vide *Diluvium*.

Oleum lætitiæ in quo sensu sit Christus. III. 76. b. & *seq.* Narcissus, ut sacræ lucernæ arderent, signo crucis aquam convertit in oleum. III. 245. b. Lampades in Pictaviensi templo sine olei diminutione ardebant. *ibid.* Aliqui baptizabant per oleum. III. 260. b. Per oleum in altari sanctificatum non intelligitur Eucharistia, sed Chrisma. IV. 6. b. An ad Chrisma requira ur oleum olivarum, vel an sufficiat oleum ex amygdalis, nucibus &c. expressum. IV. 15. a. An balsamum oleo sit permiscendum necessitate præcepti, aut omnino Sacramenti. IV. 15. b. & *seq.* Vide *Chrisma*. An valeat Confirmatio facta in oleo, & non in chrismate? *ibid.* Pius IV. concessit Episcopis Indiæ, ut balsamo Indico, quod verum est balsamum, confirmarent. IV. 16. a. & b. An Sacramentum Confirmationis sit iterandum, si est collatum in oleo simplici benedicto? IV. 15. a. & b. & 16. a. & b. Quid desuper statuerit Innocentius III. *ibid.* Pani Eucharistico non potest admisceri oleum, ut faciebant Jacobitæ. IV. 58. b. Intolerabilis est abusus Græcorum miscendi sancto oleo species Sacramenti Eucharistiæ. IV. 59. a. Vide *Extrema-Unctio*, vel *Chrisma*.

Olivæ. An ad Chrisma requiratur oleum olivarum, vel an sufficiat ex amygdalis, nucibus, &c. expressum. IV. 15. a.

Olivetum. Cur hortus Oliveti dicatur Gethsemani. III. 160. b.

Olympias. Quando sint institutæ Olympiades. I. 290. b.

Omissio pura libera an detur? II. 238. b.

Omnipotens est Deus. I. 59. a. & *seq.* Quid Deus possit per omnipotentiam, & quid Deus non possit. *ibid.* Variorum errores contra Omnipotentiam. *ibid.* & *seq.* Plura potest Deus facere quam actu facit. I. 60. a. & b. Imo etiam meliora præsentibus. I. 61. a. & b. Hæc vox *Omnipotens* explicatur. II. 281. a.

Omnipotentia. Hanc Calvinus Deo denegat. II. 277. b. Item & Valentiniani. II. 281. a. Credenda est ob primum fidei articulum. *ibid.* Ab Ubiquitariis tribuitur humanitati Christi. III. 78. a. Refutantur. III. 79. b. & *seq.* Omnipotentia Dei an communicari possit creaturæ. I. 62. a. An omnipotentia Dei probari possit naturali demonstratione. *ibid.* In quo consistat Dei Omnipotentia. *ibid.* a. & b.

Ομοούσιος. Hujus vocabuli etymon exponitur. I. 200. a. Illud jure est usurpatum a Synodo Nicæna contra Arianos. *ibid.* a. & b. In quo sensu sit rejectum a Synodo Antiochena. I. 201. a. & 202. a. Conciliantur circa hoc verbum SS. Hilarius, & Athanasius. I. 201. a. & b. Quæ differentia inter verba *ὁμοούσιος*, & *ὁμοιούσιος*. I. 213. b.

Onias Summus Sacerdos. An in eo tanquam in typo Christi hebdomadæ Danielis sint literaliter completæ. III. 8. b.

Ontologia quid sit. I. 2. a.

Operatio. An Angeli sint in loco per substantiam suam, vel solum per operationem. I. 259. b. In Christo duæ dantur operationes, divina, & humana. III. 45. b. Monothelitæ admittunt duas naturas in Christo, sed solum unam voluntatem, & operationem. III. 44. a. In Christo non datur operatio una *Theandrica*, idest *Deovirilis*. III. 44. b. Honorius I. Papa non negavit in Christo duas voluntates, ac operationes. III. 47. a. & b.

Operor. An gratia operans sit eadem cum præveniente. II. 40. a. Quid sit potentia remota, remotissima, & proxima ad operandum requisita. II. 92. a.

Ophita asserebat, protoparentes nostros ante lapsum fuisse cæcos. I. 316. a. & 321. a. & b.

Opinio probabilis quid. II. 244. b. & *seq.* An unus Doctor faciat opinionem probabilem. II. 244. b. & 248. b. Quale requiratur fundamentum ad opinionem probabilem. II. 245. a. & 248. b. Quid ad præsens sit fundamentum grave præcipue ad faciendam resolutionem Theologicam. *ibid.* An hoc fundamentum tale permaneat, si concurrat aliud fundamentum æque grave, aut adhuc gravius. *ibid.* Quomodo conscientia probabilis distinguatur ab opinione, ac dubio. II. 245.

II. 245. a. Alia opinio est probabilis in se, alia in mente operantis. II. 245. b. Aliqua opinio sit probabilis ratione intrinseca, & extrinseca. *ibid.* Recensentur Auctores, qui propugnant, & oppugnant opinionem probabilem relicta probabiliori, vel æque probabili. *ibid. & seq.* Quæ censuræ latæ sint in propugnatores. II. 246. a. An propugnatores, vel oppugnatores habeant majorem auctoritatem. II. 246. b. *& seq.* Opinio probabilis ortum habet ex ignorantia. II. 247. a. Quomodo distinguatur opinio probabilis a scientia, & fide. *ibid.* Est vitium, & pœna peccati. *ibid.* Quæ distinctio inter opinionem probabilem, & tutam. II. 247. a. & b. Quomodo in concursu opinionum probabilium possit formari judicium practicum. II. 247. b. *& seq.* An sequens opinionem minus probabilem se exponat periculo peccandi solum materialiter, vel etiam formaliter. II. 248. a. Opinionem dubiam non possumus sequi. II. 247. b. An licitum sit sequi opinionem tenuiter probabilem. II. 248. b. Nulla opinio probabilis potest esse regula firma morum, si non appareat tuta operanti, aut conscientiam moraliter certam non ingeneret. II. 249. b. Opinio probabilis sternit viam vitiis, est imprudens, ac recens. *ibid.* Non licet sequi opinionem probabilem faventem libertati, relicta alia æque probabili, quæ stat pro lege, & præcepto. II. 250. b. *& seq.* In dubiis opinio tutior est eligenda. II. 251. a. & b. An in concurrentia duarum opinionum probabilium opinio sit dubia. *ibid.* An opinio speculativa probabilius fiat practice certa per judicium reflexum. II. 251. b. *& seq.* An possit eligi opinio minus probabilis relicta probabiliori. II. 252. b. *& seq.* Objectiones Probabilistarum solvuntur. II. 253. b. *tot. cap.* XV. Medicus debet sequi opinionem probabiliorem. II. 253. b. An nec licitum sequi sententiam probabilem in materia ad fidem, & mores non pertinente. II. 256. b. An si opinio solum probabilis, B. Virginem sine labe conceptam. II. 258. a. An Theologus possit alteri consilium dare ex opinione minus probabili, ut sibi videtur, si sciat, eandem ab aliis haberi tanquam probabiliorem. II. 258. b. An licitum varios consulere, ut tandem inveniatur unus suadens minus probabile contra alios probabilius suadentes. II. 259. a. Confessarius non debet absolvere eum, qui sequitur opinionem minus probabilem stantem pro libertate, si hanc opinionem nolit dimittere. II. 259. b. An nulla opinio probabilis excuset a peccato. II. 265. a. *tot. cap.* XVII. Qualiter distinguatur opinio ab assensu fidei. II. 289. b. & 290. b.

Oppignoratio, seu sponsio seu vocatur Sacramentum, & cur. III. 169. b. Sed non in sensu Calvini. III. 172. a.

Optativus. Vide *Extrema-Unctio*.

Optatus ex Lectore Doctor audientium, seu Catechista constituitur. IV. 265. b.

Optatus Milevitanus (*S.*). Nonnulli sunt Patres, quorum de rebaptismo sententia est obscura admodum. III. 298. b. An rebaptizantibus adhæserit Optatus Milevitanus. III. 299. b.

Opus. Opera virtutem mortalium prævisa non sunt causa prædestinationis electorum. I. 139. b. Ex operibus Christi probatur, eum esse summum Deum, Patri æqualem, ac in omnibus consubstantialem. I. 196. a. & b. *per tot. cap.* XI. Objectiones desuper solvuntur, in quibus varii Textus explicantur. I. 197. a. *per tot. cap.* XII. Ex operibus probatur, Spiritum S. esse verum Deum. I. 205. a. An homo possit per opera naturalia promereri gratiam supernaturalem de congruo. II. 55. b. An per eadem se possit ad gratiam disponere. *ibid.* Vide *Meritum*. Quid dicendum de bonis operibus infidelium. II. 68. b. Non omnia opera infidelium sunt peccata. II. 116. b. *& seq.* Eorum opera bona sunt ut plurimum infecta pravo fine. II. 117. a. & b. Aut aliunde deficiunt. II. 117. b. Nec infidelis, aut impius potest bonum quodcumque facere sine gratia. *ibid. & seq.* An ad opus moraliter bonum requiratur gratia divina. II. 118. b. *tot. cap.* III. Quomodo in hac quæstione differant Doctores Catholici, & Quesnellius ac Bajus. II. 118. b. & 119. a. Quid in eadem sentiat Vasquesius. II. 119. a. An quolibet opus, ut sit bonum, debeat referri ad Deum. II. 118. a. *tot. cap.* III. Ad fidem necessaria sunt bona opera. II. 158. b. *tot. cap.* IV. V. & VI. Contra Lutherum, & Calvinum probatur, omnia opera nostra non esse sordes, & peccata. II. 162. a. & b. Quas conditiones ad opus meritorum requirant hæretici. II. 163. b. Qualiter opus bonum debeat esse undequaque perfectum. *ibid.* Qualiter indebitum. *ibid.* Qualiter sit a nobis. II. 164. a. & b. An opus sit a nobis, quod sine gratia Dei facere non possumus. *ibid.* Qualis sit proportio inter opus, & mercedem. II. 164. b. An per opera bona Deus recipiat emolumentum, vel honorem. *ibid. & seq.* Quas conditiones requirant Catholici ad opus bonum. II. 165. a. Qualiter opus sit bonum. *ibid.* Qualiter liberum. *ibid.* Qualiter sit supernaturale, seu factum gratiæ prævenientis auxilio. II. 165. b. Qualiter requiratur status viæ. *ibid.* Ex quali caritate debeat procedere. *ibid. & seq.* Qualiter requiratur promissio divina. II. 166. a. Ultimo requiritur gratia habitualis. II. 166. b. Quid requiratur ad opus meritorium *de congruo*. *ibid.* Opera, quæ præcedunt justificationem nostram, sunt meritoria *de congruo*. *ibid. & seq.* Opera autem subsequentia sunt meritoria *de condigno*. II. 167. a. An homo possit spem ponere in bonis operibus suis. II. 168. b. An opus peccaminosum sit peccatum distinctum a pravo desiderio. II. 227. a. An opus virtuosum voluntati bonæ superadditum habeat virtutem, & bonitatem diversam. *ibid.* Vide *Actus*. An laudabile sit facere opus bonum intuitu mercedis æternæ. II. 322. b. Propter satisfactionem Christi non sunt supervacanea nostra bona opera. III. 117. b. *& seq.* Ut passio Christi consequatur suum effectum, debet applicari per fidem, charitatem, fidei Sacramenta, & bona opera. *ibidem*. Meritum *de condigno* provenit ex gratia habituali, non ex opere in se spectato. III. 126. b. Opus operatum, & opus operantis quid. III. 228. b. *& seq.* Sacramenta veteris Legis contulerunt gratiam ex opere operantis, non ex opere operato. III. 231. a. An Sacramenta veteris legis habuerint gratiam ex opere operato ex meritis Christi peractis. III. 231. b. *& seq.* Sacramenta novæ legis conferunt gratiam ex opere operato. III. 232. a. & b. Si Sacramentorum effectus dependet a dispositione, quomodo verum est, Sacramenta conferre gratiam ex opere operato? III. 233. b. An Circumcisio vi institutionis suæ deleverit peccatum originale. *ibid. & seq.* An Circumcisio contulerit gratiam ex opere operato? Affirmat Scotus. III. 233. b. Negat S. Thomas. *ibid. & seq.* Sententia Auctoris. III. 234. a. & b. & 235. a. Quid sit opus mortuum, & mortificatum. IV. 224. b. Bona opera peccato mortificata reviviscunt per pœnitentiam. IV. 225. a. & b. Bona opera per peccatum amittuntur. *ibid.* Quid requiratur ad opus meritorium. IV. 226. a. Deus remuneratur opus meritorium ex liberalitate, & justitia. *ibid.* An opera bona per peccatum mortificata post pœnitentiam reviviscant ad eundem gradum gratiæ, & gloriæ, quem prius habuerunt. *ibid.* Cur opera bona reviviscant, & cur non peccata dimissa per novum subsequens. IV. 226. a. & b. Sententia, quod opera in se etiam bona, bona non sint, si non fiant ex charitate actuali, per quam referuntur in Deum, non est contenta in propositione XXXVIII. Baji. V. 84. a. & b. & 108. a. & b. *tot. cap.* I. II. & III. Opera bona ante justificationem peracta non sunt peccata, sed tantum non meritoria vitæ æternæ. V. 92. a. & b. *& seq. tot. cap.* I. Disponunt tamen ad justificationem. V. 87. a. *& seq. tot. cap.* I. Vide *Actus*. Bajus docuit, omnia opera hominis peccatoris procedere ex cupiditate mala, adeoque esse intrinsece mala. V. 90. a. *& seq. tot. cap.* I. & 161. b. *& seq.* Refutatur. *ibid.* Propositiones 25. & 26. Baji sunt: *Omnia opera infidelium sunt peccata, & Philosophorum virtutes sunt vitia*; in quo sensu damnatæ sint hæ propositiones. IV. 159. b. Quatenus eas explicent Doctores. *ibid. & seq.* Eadem propositione Bajus intellexit de peccatoribus. *ibid.* & 168. b. *& seq.* Sententia Augustiniana, quod ad opera moralia ex omni parte bona requiratur auxilium gratiæ supernaturalis, non potest affici censura. V. 159. b. *& seq.* Possunt infideles aliqua opera bona exercere cum gratiæ actualis auxilio. *ibid.* Baji propositio 28. & 29. damnata nullum opus bonum admittit sine fide perfecta, & gratia sanctificante. V. 161. b. *& seq.* Toletus, & Bellarminus ajunt damnatam propositionem 29. Baji, quia putabat omne bonum opus conferre gratiam sanctificantem. V. 162. a. Quomodo intelligenda verba illa: *Sive ergo manducatis, sive bibitis &c. omnia in gloriam Dei facite*. V. 163. b. An hæc verba contineant præceptum, quo quilibet deliberate agens teneatur opera sua virtualiter referre in Deum. *ibid.* Ita ut secus opera non sint bona ex omni Parte. *ibid. & seq.* Quomodo intelligenda verba illa: *Omnia vestra cum charitate fiant*. *ibid.* An contineant præceptum omnia opera deliberata referendi in Deum. *ibid. & seq.* Quid sit opera *habitualiter*, & *virtualiter* referre in Deum. V. 164. a. Sententia, quæ dicit, omnia opera deliberata in Deum referenda esse ex præcepto, ab Anonymo per calumniam ut Bajana rejicitur. V. 164. b. Sententia Augustinianorum est, opera, quæ sunt bona ex officio, non esse virtutes, nisi referantur in Deum, nec tamen esse vitia intrinsece talia: Bajus autem ait, opera in se etiam bona sine actuali relatione ad Deum esse intrinsece peccata provenientia a noxia cupiditate. V. 167. a. & b. *& seq.* & 174. b. *& seq.* In quo sensu opera in se bona, sed sine relatione in Deum facta, Augustiniani dicant vitia & peccata; ac in quo sensu Bajus, Quesnellius, & Jansenius. V. 167. a. *tot.* §. V§. Opera infidelium, quæ fiunt sine fide imperfecta, ac gratia actuali, perraro evadunt peccati maculam. V. 168. b. Quesnellium, & Lutherum in materia de operibus infidelium convenire docent Languet, & Bissy. V. 170. a. An peccet mortaliter, qui opera sua non refert in Deum. V. 170. a. & b. & 176. a. & b. Solvuntur objectiones Anonymi contra necessitatem gratiæ ad actum charitatis Dei prætensam. V. 171. a. Contra sententiam de operibus infidelium. V. 171. b. *& seq.* Contra liberum arbitrium. V. 173. a. Contra fidem, spem, & timorem sine charitate elicitos. V. 174. a. & b. Contra expositionem textus, *Sive manducatis, sive bibitis &c.* V. 174. b. *& seq.* Contra præceptum referendi omnia opera in Deum. *ibid.* Cur damnata hæc propositio, *Necesse est infidelem in omni opere peccare*. V. 172. a. Quomodo secundum S. Augustinum, & Bajum non dentur opera indifferentia. V. 173. b. *& seq.* Explicatur S. Thomas in materia de præcepto referendi omnia opera in Deum. V. 174. b. *& seq.* Bellelli qualiter explicet præceptum referendi omnia opera in Deum. V. 176. b. *& seq.* Immerito Bajanista dicitur. *ibid.* Quoties homo teneatur referre opera sua in Deum. V. 175. b. Berti non consentit Bajo circa opera infidelium V. 170. a. Bellelli non docuit omnia opera infidelium esse peccata. & virtutes Philosophorum esse vitia. V. 184. a. §. II. Bellelli Bajo adversatur in sententia de operibus deliberatis in Deum referendis. V. 185. a. §. V. Apostolici textus ad Rom. 13. & 1. ad Corinth. 10. spectantes ad opera in Deum dirigenda afferuntur, & explicantur. V. 102. b. *& seq.* Quod Berti sententia, quæ negat esse in homine lapso potentiam proxime expeditam sine gratia efficaci ad opus supernaturale, non sit obnoxia errori Jansenii, probatur auctoritate Doctorum. VI. 77. a. & b. Adamus, & Angeli in statu naturæ integræ poterant cum sola gratia actuali sine efficace opus supernaturale exercere. VI. 77. b. *& seq.* Non autem post lapsum. *ibid.* Bajus negat, ad opera bona requiri gratiam habitualem; sed putat, opera bona esse meritoriam ex natura sua sine liberali Dei promissione: contrarium docent Augustiniani. VI. 171. b. *& seq.* Bajus docet, omnes opus bonum mereri gratiam sanctificantem. VI. 72. b. *& seq.* Refutantur ab Augustinianis. IV. 173. a. & b.

Oraculum. De Oraculis Idolorum, & divinatione dæmonum. I. 256. b. *& seq.* Varia notanda de iis. I. 272. a. & b. Vide *Vaticinium*.

Orarium. Quid significet Stola, quæ dicitur etiam Orarium, & a Papa semper usurpatur. IV. 128. a.

Oratio. Quid sit gratia orationis. & an omnibus detur. II. 131. b. Cuilibet fideli, non item infideli adest gratia orationis, ut possit impetrare auxilium sufficiens ad servanda præcepta. II. 133. b. Nullus habet potentiam orationis conjun-

ctam

ctam cum actu sine gratia efficaci. *ibid. & seq.* Adamitæ orationem suam peragunt in hortis, nudo corpore. II. 277. b. Qualiter eam instituant Fanatici, & Ejulantes. *ibid. Oratio* delet peccata venialia. II. 285. b. Debet fieri cum spe. II. 315. a. Quid sit oratio. II. 317. b. An sit necessitas orandi, & unde proveniat. *ibid.* Qualis ordo servandus in oratione. *ibid.* Quid in oratione promoveat spem, & fiduciam. *ibid.* Quid sit oratio quietis. II. 320. b. *& seq.* Reprobatur. *ibid.* Oratio, & Eleemosyna non sunt proprie Sacramentalia. III. 242. a. Quam formam adhibeant Latini ad Confirmationem. IV. 19. b. Anque hæc proveniat ex Apostolica traditione. *ibid.* Oratio Unctionem, & Impositionem manuum præcedens non est forma Confirmationis. IV. 18. b. Oratio modo ante Confirmationem recitanda, olim dicebatur a Sacerdote baptizante. IV. 19. a. Græci complures docuerunt non solum verbis Dominicis, verum etiam oratione, & Benedictione Sacerdotis consecrationem fieri. IV. 65. a. Hæretici non bene probant Missam & Sacrificium esse ab hominibus institutum, quia orationes, & ritus ab hominibus additi sunt. IV. 115. b. Qualiter oratio peccata dimittat. IV. 176. b. & 177. b. Cur forma Extremæ-Unctionis dicatur *Oratio fidei*. IV. 231. a. & b. Qualiter oratio debeat esse continua. V. 164. a. & b. Vide *Sanctus.*

Oratio Christi. Christus oravit ad Patrem, & cur. III. 132. b. Oratio Christi demonstrat ejus Divinitatem, non aliquam subjectionem, ut putant Ariani. III. 133. a. Omnis oratio est exaudita a Patre. *ibid.* Quomodo exaudita sit oratio illa: *Pater mi, si possibile est, transeat a me calix iste.* III. 133. a. & b. An mortis tristitia potuerit perturbare mentem Christi. *ibid.* Pro quibus Christus oraverit verbis illis: *Pater, dimitte illis, quia nesciunt quid faciunt*, & an sit exauditus. III. 133. b. An Christus etiamnum in cælo oret Patrem pro nobis. III. 134. b.

Oratio Dominica an fuerit recitata a B. Virgine Maria. II. 128. a. Quomodo in oratione Dominica petatur donum perseverantiæ. II. 129. b. Oratio Dominica reprobatur ab hæreticis. II. 277. b. Puritani omittunt verba, *dimitte nobis debita nostra. ibid.* Hanc Christianus vi Juris Ecclesiastici memoriter scire tenetur. II. 306. a. Recitari debet a baptizandis adultis. III. 331. b. Hæc reliquis est præferenda. II. 317. b. Fovet spem. *ibid.* Explicatur Oratio Dominica. *ibid. & seq.* In tertia petitione rogamus, ut possimus servare præcepta, unde hanc petitionem ridet Pelagius. II. 318. a. An etiam Christus, & Beatissima Virgo potuerint dicere, *dimitte nobis debita nostra &c. ibid.* An Deus inducat homines in tentationem. II. 318. b. De numero petitionum orationis Dominicæ. *ibid.* Quid significet verbum *Amen. ibid.* In Decalogo, & oratione Dominica exercetur dilectio. II. 314. a. & 318. b. In Symbolo, & eadem oratione fides; in oratione Dominica spes. *ibid.* Adulti sciant memoriter Orationem Dominicam, Salutationem Angelicam, & Symbolum Apostolorum, antequam recipiant Confirmationem. IV. 30. a. & b. Patrinus, & Confirmandus sciant memoriter Orationem Dominicam, Salutationem Angelicam, & Symbolum Apostolorum. IV. 40. a.

Oratorium. Nomine templi veniunt Basilicæ, Dominica, Oratorium, Martyrium. IV. 124. b. In quibus festis nequeat celebrari Missa in privatis domibus, & oratoriis. IV. 126. a. In privatis domibus, & oratoriis in gratiam infirmorum in die Natali Christi tres possunt legi Missæ. IV. 129. b.

Orbis. Quid dicendum de descriptione universi orbis tempore Nativitatis Christi facta. III. 141. a. & b. An facta a Cyrino. *ibid.* Quædam cæremoniæ proveniunt a tempore Apostolorum, quædam in toto orbe observantur, quædam in Ecclesiis privatis. III. 242. a. & b.

Orcus, seu Pluto, unde originem trahat. II. 270. b. Nequit esse Deus. *ibid.* An veniat hoc nomine Cham filius Noe. *ibid.*

Ordinandus. Eugenius IV. vocat instrumenta Ordinum Symbola munerum ab ordinandis exercendorum, Chrisma autem vocat Symbolum gratiæ. IV. 13. a. & 14. a. Vide *Ordinis subjectum.*

Ordinatio. Sacerdos in Ordinatione accipit potestatem absolvendi, per jurisdictionem autem, & approbationem Episcopi acquirit subditos, in quos exercere possit potestatem. IV. 193. b. Ordinationem Pastorum esse consuetudinem antiquissimam non audet negare Lutherus. IV. 252. a. Vide *Ordo.* Quid dicendum de Ordinatione Timothei. IV. 254. b. An valeat Ordinatio facta ab Episcopo in hæresim lapso. IV. 273. b. De Ordinatione Chorepiscoporum. IV. 256. b. & 275. b. Debet Ordinatio fieri a proprio Episcopo. IV. 286. b. Quas pœnas incurrant contrafacientes Episcopus & Ordinatus. *ibid.* Vide *Ordinum minister.*

Ordo. Non præcognoscit Deus futura libera ordinis naturalis in præfinitionibus, & decretis prædeterminantibus. I. 103. b. Nec ea, quæ sunt ordinis supernaturalis. I. 109. b. Ea vero, quæ spectant ad statum naturæ lapsæ, & sunt ordinis supernaturalis, cognoscit Deus per decretum efficax, & non per scientiam mediam. I. 116. b. *& seq.* Ordo intentionis, & executionis in prædestinatione consuetus explicatur. I. 141. a. Quot sint ordines Angelorum. I. 269. a. *tot. cap.* XVIII. An omnes Angeli cujuscumque ordinis mittantur. I. 269. b. Quot ordines habeant dæmones. I. 270. a.

Ordo. In publica pœnitentia constituti non admittebantur ad S. Ordines. IV. 221. b. Varias hoc vocabulum habet significationes. IV. 251. a. & b. De Ordine Græcorum. IV. 251. b. Quomodo Sacramentum Ordinis definiatur. *ibid.* Hæretici hoc Sacramento denegato Ecclesiæ munia concedunt fœminis, & laicis. IV. 252. a. Lutherus negat Ordinem esse Sacramentum. *ibid.* Melanchthon id quandoque negat, quandoque admittit. *ibid.* Idem fecerunt Chemnitius, Illyricus, Calvinus, & alii. *ibid.* Probatur esse verum novæ legis Sacramentum. III. 184. b. & IV. 252. a. & b. & IV. 264. b. *& seq.* Collatus fuit per impositionem manuum. IV. 252. a. & b. Ordo imprimit characterem. III. 238. a. & b. & IV. 252. b. *& seq.* Qui non deletur per Apostasiam, aut Hæresim. IV. 253. a. Ordo confert gratiam. IV. 252. b. *& seq.* Nequit iterari. III. 238. b. *& seq.* & IV. 253. a. & b. & 287. a. & b. Ordinatio simoniaca condemnatur. IV. 253. b. Angli, Waldenses, & Hussitæ Ordinem pro Sacramento agnoscunt. *ibid.* Quod Ordo sit Sacramentum, desumitur ex lege naturæ, & scripta. IV. 254. a. Objectiones hæreticorum solvuntur. IV. 254. a. & b. *& seq.* Omnem Ordinis, & jurisdictionis potestatem, ac Episcoporum supra Presbyteros præeminentiam negant hæretici. IV. 276. b. Refutantur. *ibid. & seq.* Ordines nequit conferre Presbyter. IV. 279. a. & b. Vide *Ordinatio.* Ordinis Sacramentum admisit Henricus VIII. Rex Angliæ. IV. 291. b. Ordines sub Henrico VIII. male, sub Eduardo nulliter sunt collati. IV. 292. b. Sacramentum Ordinis confert gratiam, & tribuit characterem. IV. 296. b. *& seq.* Matrimonium habet magnam paritatem cum Ordine. IV. 300. b. Omnes Ordines referuntur ad Sacerdotium, & sic unum constituunt Sacramentum. III. 188. a. & b. An Ordo sit Sacramentum necessarium necessitate medii. III. 191. b. Debet admitti Sacramentum Ordinis. III. 204. a. An Ordines simoniace collati sint irriti solum quoad executionem, vel etiam quoad substantiam. III. 209. a. An in minoribus Ordinibus constitutus peccet graviter, si in peccato gravi exercet actum Ordinis. III. 209. b. Quid dicendum de majoribus Ordinibus. *ibid.* An munus concionandi sit actus Ordinis. III. 210. a. Ordo irrisorie collatus declaratus est nullus. III. 213. b. *& seq.* Excommunicatus in necessitate baptizans non exercet actum Ordinis, nec fit irregularis. III. 283. a. An Novatianis ad Ecclesiam redeuntibus de novo fuerit collata Confirmatio, & Ordo. IV. 5. b. *& seq.* Per Ordinem constituimur ministri Ecclesiæ. III. 239. a.

Ordinum materia. An Ordo Sacerdotalis olim sit collatus sine porrectione Calicis. III. 196. b. *& seq.* De manuum impositione, quæ fit in collatione Ordinum. IV. 2. a. & b. An traditio instrumentorum sit materia Ordinis. IV. 13. a. *& seq.* An sola manuum Episcopi impositio sit materia Ordinum. IV. 283. a. An Calicis, Patenæ, Evangelii traditio sit materia. IV. 282. b. *& seq.* Græci horum traditionem aut omittunt, aut peragunt sine verborum forma. *ibid.* In minoribus Ordinibus porrectio instrumentorum est materia apud Latinos. IV. 283. b. An etiam apud Græcos. *ibid. & seq.*

Ordinum numerus a diversis assignatur. IV. 255. b. Septem ab initio ad hæc usque tempora Ordines obtinuerunt in Ecclesia Latina. *ibid. & seq.* An etiam Psalmista sit Ordine insignitus, an Cantor, aut Fossarius. IV. 256. a. & b. An Copiatæ, Vespillo. IV. 256. b. Apud Græcos Lectorum, & Cantorum idem est Ordo. *ibid.* An Custodes Martyrum. *ibid.* An Canonici, an Chorepiscopi. *ibid.* An Diaconissæ, Subdiaconissæ, Presbyteræ, & Episcopæ habuerint Ordines. *ibid.* Cur subinde SS. Patres solum duos numerent Ordines. IV. 257. a. Cur septem sint Ordines. *ibid.* An Græci pro Ordine agnoscant Acolythatum, Exorcistatum, & Ostiariatum. IV. 257. a. & b. An prima Tonsura sit Ordo. IV. 259. a. & b. & 260. a. & b. An ordinatus apud Græcos, & transiens ad ritum Latinorum debeat suscipere Ordines a Græco omissos. IV. 258. b. An etiam primam Tonsuram, si pariter hæc est omissa. IV. 260. b.

Ordines minores cur dicantur, & in quo distinguantur a majoribus. IV. 261. a. Ordinum numerus infra Diaconatum. IV. 265. a. Possunt Ordines minores conferri extra Missarum solemnia, non item majores. IV. 261. a. Congruum est ut in Missa nunc item conferantur. IV. 266. b. De officio Ostiarii. IV. 261. a. & b. Ubi fiat mentio Lectoratus. IV. 261. b. Exorcistatus confirmatur. *ibid.* De officiis Lectorum, Exorcistæ, & Acolythi. *ibid. & seq.* Lector non potest prædicare, aut Evangelium in Missa cantare. IV. 262. a. An sint Sacramenta. *ibid.* a. & b. Utrum in cujuslibet Ordinis minoris collatione verum conficiatur Sacramentum. IV. 264. b. *& seq.* Nonnulli hortati sunt P. Berti, litteris ad ipsum datis, ut ex numero Ordinum, quibus Sacramenti ratio inest, quatuor minores, & Subdiaconatum expungeret; sed immerito. IV. 264. a. An Ordines minores sine instituti ab Ecclesia, vel a Deo. IV. 262. a. & b. An imprimant characterem. IV. 263. a. & b. An conferant gratiam. IV. 266. a. & b. Olim officia minorum Ordinum Diaconis fuere demandata. IV. 263. b. Ordinum infra Diaconatum origo, seu singulorum institutio. IV. 264. b. & 265. a. Cajus Papa Ordines minores non instituit, sed officia distribuit. IV. 263. b. Christus ipse obiit munia minorum Ordinum. IV. 264. a. Ordinum minorum, & primæ Tonsuræ minister ordinarius est Episcopus. IV. 284. a. Possunt eos conferre etiam Abbates, & Cardinalis Presbyter. IV. 284. b. Ordines minores non impediunt Matrimonium, nisi accedat Votum, vel Professio Religiosa. IV. 320. b. Qui Ordines etiam minores suscipit in peccato, quale novum peccatum, & an Sacrilegium committat. IV. 266. b. An in minoribus Ordinibus constitutus peccet graviter, si in peccato gravi exercet actum Ordinis. III. 209. b. Ordines minores, & Subdiaconatum potuerunt conferre Chorepiscopi. IV. 27. a. An primam Tonsuram, aut Ordines suscipiens ante Confirmationem, incurrat irregularitatem. IV. 32. b. *& seq.* Plures Romani Pontifices concessere Fratribus Minoribus Missionariis in Regionibus Indiæ Orientis, & Septemtrionis, facultatem administrandi Confirmationem, ac conferendi Ordines minores. IV. 25. a.

Ordo Subdiaconatus est antiquissimus. IV. 266. b. De ejus nomine, & officio. *ibid.* Græci Subdiaconos vocant Hypodiaconos. *ibid.* Quale officium gerant apud Græcos. *ibid.* De materia hujus Ordinis. *ibid.* Est Sacramentum a Christo institutum. IV. 263. b. & 266. b. *& seq.* Est Ordo Sacer, & major. IV. 267. a. Quando fuerit ad hanc dignitatem evectus. *ibid.* An dicatur Sacer ob solemnem Cœlibatus professionem. IV. 267. b. An Græci hoc Ordine suscepto possint Matrimonium inire. *ibid.* An sit Ordo Hierarchicus. *ibid.* An Subdiaconi possint administrare Sacramenta, prædicare, benedicere, ac regere populum. *ibid.* Possunt Subdiaconi tangere Vasa Sacra. *ibid. & seq.* Non autem continentia actu Corpus, aut Sanguinem Dominicum, vel jam in altari locata. IV. 268. a. In quo sensu ipsis interdictum ingredi Diaconicum. *ibid.* Cur hic Ordo non conferatur impositione manuum. *ibid.* Cur sit collatus in Diaconico. *ibid.* An Papa possit simplici Sacerdoti dare potestatem conferendi Ordinem Subdiaconatus. IV. 284. b. An hanc potestatem dederit Abbatibus Ordinis Cisterciensis, & Fratribus Minoribus Indiæ. IV. 285. a. & b. Impedit Matrimo-

monium contrahendum, & postea contractum dirimit. IV. 320. b. Vide *Græcus*. Ordines Minores, & Subdiaconatum potuerunt conferre Chorepiscopi. IV. 27. a.

Ordo Diaconatus est antiquissimus. IV. 268. a. Quale sit illius officium. *ibid.* a. & b. Vide *Diaconus*. Quid dicendum de Diaconissis. IV. 256. b. Vide *Diaconissa*.

Ordo Presbyteratus est Sacramentum ab ipso Christo institutum, IV. 264. a. & 271. b. Quæ illius munera, & materia. IV. 271. b. & 282. b. *& seq.* Vide *Presbyter*, vel *Sacerdos*. Est Ordo Hierarchicus, Episcopatu tamen inferior. IV. 267. b. Ordo Presbyteratus non datur solum ob munus prædicandi, sed præcipue ob munus consecrandi. IV. 272. a. Ac absolvendi. *ibid.* a. & b. Quomodo hic Ordo conferatur a Latinis, quomodo a Græcis. IV. 271. b. An Ordo Presbyteratus sit distinctus ab Episcopatu. IV. 272. b. *& seq.* Cur sine Ordine Presbyteratus non possit conferri Episcopatus. IV. 274. b. Quis sit Minister Presbyteratus. IV. 284. a. & b. Impedit Matrimonium contrahendum, & postea contractum dirimit. IV. 320. b. Vide *Græcus*. Omnes Ordines referuntur ad Sacerdotium, & sic unum constituunt Sacramentum. III. 188. a. & b. An Ordo Sacerdotalis olim sit collatus sine porrectione calicis. III. 196. b. *& seq.* Vi confessionis Augustanæ administratio Sacramentorum ad Sacerdotes, & horum Ordinatio ad Episcopos, non autem ad Magistratum sæcularem, plebemque spectat. III. 204. a. & b.

Ordo Episcopatus. Vide *Episcopatus*. An Episcopatus imprimat distinctum a Sacerdotio characterem. IV. 272. b. *& seq.* Quomodo conferatur. *ibid.* Est Ordo Hierarchicus Diaconatu, & Presbyteratu superior. IV. 267. b. An sit Sacramentum a Sacerdotio distinctum. IV. 271. b. *& seq.* Imprimit characterem, & confert gratiam. IV. 273. a. & b. An hæc gratia sit Sacramentalis. IV. 273. b. *& seq.* Quo die conferatur. IV. 274. a. & b. Cur non possit tribui sine Presbyteratu. IV. 274. b. Hic Ordo nequit conferri nisi ab Episcopis. IV. 285. b. Qualiter Novatus conatus sit Episcopatum rapere. *ibid.* Vi Confessionis Augustanæ administratio Sacramentorum ad Sacerdotes, & horum Ordinatio ad Episcopos, non autem ad Magistratum sæcularem, plebemque spectat. III. 204. a. & b.

Ordinum minister ordinarius est Episcopus. IV. 284. a. Ordines minores possunt conferre Abbates, dummodo Presbyteri sint, & ab Episcopo juxta morem Abbatum præficiendorum fuerint benedicti. IV. 284. b. Et multo magis iidem possunt dare primam Tonsuram. *ibid.* Cardinales non Episcopi possunt æque conferre primam Tonsuram, & Ordines minores. *ibid.* An Papa Presbytero, non Episcopo, possit dare facultatem conferendi Ordinem Subdiaconatus. *ibid.* Aut Diaconatus, aut Presbyteratus. *ibid. & seq.* An Abbates Ordinis Cisterciensis habeant facultatem ordinandi Diaconos. IV. 285. a. An Fratres Minores in India. IV. 25. a. & 285. a. Episcopatus nequit conferri nisi a solis Episcopis. IV. 285. b. Qualiter Novatus conatus sit Episcopatum rapere. *ibid.* Quot requirantur Episcopi ad consecrationem Episcopi validam. *ibid. & seq.* Ordinatio debet fieri a proprio Episcopo. IV. 286. a. & b. Quas pœnas incurrant contrafacientes tam Episcopus, quam ordinandus. *ibid.* Papa potest Presbyteros, & Episcopos ubique terrarum consecrare. IV. 286. b. Ubi id possint Primates, Patriarchæ, & Archiepiscopi. *ibid.* An Episcopus abdicato Episcopatu possit conferre Ordines, & quales. *ibid.* Idem minister, qui applicat materiam, debet etiam proferre formam. *ibid.* Donatistæ irrita dicunt Sacramenta Baptismi, & Ordinis collata a ministro improbo. *ibid.* Unde Catholicos ad se transeuntes, & jam ordinatos, inter laicos detrudebant, aut de novo baptizabant, & ordinabant. *ibid.* Valida est ordinatio facta ab Episcopo intruso, hæretico, excommunicato, schismatico, aut simoniaco. *ibid. & seq.* An etiam valida sit facta a degradato. *idem* An a tali Episcopo ordinatus consequatur gratiam. IV. 287. a. Vide *Intrusus*. Qualiter aliqui a similibus ordinati iterum sunt ad Ordines admissi. IV. 289. a. & b. An S. Basilius, S. Cyprianus, & Firmilianus docuerint iteranda Sacramenta Ordinis, & Baptismi collata ab hæretico. *ibid.* Qualiter Leo IX. cassaverit Ordinationes per Simoniam factas. IV. 291. a. Quale judicium ferendum sit de Ordinationibus factis ab hæreticis Angliæ Præsulibus. IV. 291. a. *& seq. tot. cap.* XV. Vide *Anglia*. Vi Confessionis Augustanæ administratio Sacramentorum ad Sacerdotes, & horum Ordinatio ad Episcopos, non autem ad Magistratum sæcularem, plebemque spectat. III. 204. a. & b. Per Ordinem constituimur Ministri Ecclesiæ. III. 239. a. Ordines Minores, & Subdiaconatum potuerunt conferre Chorepiscopi. IV. 27. a. An Episcopi sint ministri ordinarii Confirmationis ratione Ordinis Sacerdotalis, vel Episcopalis. *ibid.*

Ordinis subjectum. Mulieres nequeunt suscipere Sacramentum Ordinis. IV. 292. b. *& seq.* Vir non baptizatus est incapax subjectum Ordinis. IV. 293. a. Quælibet ætas sufficit ad recipiendum Ordinis characterem. IV. 293. a. & b. Etsi sit puerulus, & infans, nondum habens usum rationis, & libertatis. IV. 293. b. Probatur exemplo S. Felicis Nolani, & aliorum. *ibid.* An parvulus possit consecrari Sacerdos, vel Episcopus. *ibid. & seq.* An in parvulo requiratur intentio suscipiendi Ordinem. *ibid.* Cur baptizatus ante usum rationis teneatur postea ad legem Christianam, & cur ordinatus ante usum rationis non subjiciatur legibus Clericorum. *ibid.* Non subsistit Ordo collatus homini penitus invito. IV. 294. a. Quid dicendum de Pauliniano, Macedonio, Bassiano: quid de S. Gregorio Thaumaturgo, de Salamane. *ibid.* An inviti, vel omnino absentes sint ordinati. IV. 294. b. *& seq.* Quid de Daniele Stylita. *ibid.* Qualis requiratur in ordinando vocatio, quæ sint signa hujus vocationis, anque licitum a Clericatu recedere. IV. 295. a. De ætate ordinandorum. IV. 295. a. & b. Ordinandus non est neophytus. IV. 295. b. Non eunuchus, non deformis, non miles, non servus, nec libertus, non curialis, non decurio, non bigamus, non natus ex illegitimo concubitu. *ibid.* Qualem ordinandus habere debeat scientiam, & doctrinam. *ibid. & seq.* Habeat notitiam S. Scripturæ, & SS. Patrum. IV. 296. a. Qualis requiratur morum probitas, *ibid.* Ordinandus non sit in publica pœnitentia, non apostata, non homicida, non adulter, non fœnerator, non usurarius. *ibid.* Ordinandus sit instructus titulo. IV. 296. a. & b. Hujus vices obit beneficium, vel patrimonium. IV. 296. b. Pro titulo nequit afferre artem, v. g. pingendi, aut si agat ludimagistrum. *ibid.* Bene vero Professionem Religiosam. *ibid.* Sit baptizatus, & confirmatus. *ib.* Præmittat Exercitia spiritualia. *ibid.* An Ordines simoniace collati sint irriti solum quoad executionem, vel etiam quoad substantiam. III. 209. a. An in minoribus Ordinibus constitutus peccet graviter, si in peccato gravi exerceat actum Ordinis. III. 209. b. Quid dicendum de majoribus Ordinibus. *ibid.* An munus concionandi sit actus Ordinis. III. 210. a. Exponuntur exempla eorum, qui inviti Ordines susceperunt. III. 227. b. Per Ordinem constituimur ministri Ecclesiæ. III. 239. a. Excommunicatus in necessitate baptizans non exercet actum Ordinis, nec fit irregularis. III. 283. a. Eugenius IV. vocat instrumenta Ordinum Symbola munerum ab Ordinandis exercendorum. IV. 13. a. & 14. a. An primam Tonsuram, aut Ordines suscipiens ante Confirmationem incurrat irregularitatem. IV. 32. b. *& seq.*

Ordinis ritus. Quo tempore Ordines olim sint collati, & quo nunc conferantur. IV. 297. a. Quo in loco conferri debeant. IV. 297. b. Cur ordinatio Papæ fiat apud aram S. Petri. *ibid.* Cur de corpore S. Petri sumatur Pallium Archiepiscoporum. *ibid.* De Ordinum interstitiis. *ibid.* Eodem die ne conferantur duo Sacri Ordines. *ibid.* An olim, præsertim apud Græcos, Clerici sint ordinati per saltum. IV. 298. a. Ordines gradatim sunt recipiendi. *ibid.* De pœnis ordinatorum per saltum. *ibid.* De vestibus ordinandorum. *ib.* Superpelliceum quid sit, quid significet, qua forma olim fuerit, & nunc sit instructum. *ib.* De usu brocheti, & pirri. *ib.* De vestibus Subdiaconi, & Diaconi. IV. 298. a. & b. Presbyteri. IV. 298. b. Episcopi. *ib.* Quid significent baculus pastoralis, annulus, chirothecæ, & mitra. *ib.* De unctione Presbyterorum, & Episcoporum. *ib.* An eam etiam Græci adhibuerint. *ib. & seq.* Hæc unctio non est de substantia Ordinis. *ibid.* Cur Presbytero manus, Episcopo autem inungatur caput. IV. 299. a. De manuum impositione, quæ fit in collatione Ordinum. IV. 2. a.

Orestes. S. Cyrillus non movit seditionem in Orestem. III. 59. b.

Organum. Usus organi in Ecclesia est laudabilis. II. 335. a. Est inventum a Jubal. *ib.*

Orgiæ. Ceremoniæ sunt Sacra omnia: quid apud Græcos sint Orgia. III. 241. b.

Oriens. Plures Romani Pontifices concessere Fratribus Minoribus, Missionariis in regionibus Indiæ, Orientis, & Septentrionis facultatem administrandi Confirmationem. IV. 24. b. *& seq.* Ac conferendi Ordines minores. IV. 25. a.

Orientales cum Joanne Antiocheno impugnantes S. Cyrillum non propugnaverunt hæresim Pelagii, aut Nestorii. III. 63. a. Orientalium quorundam error circa secundas Nuptias. IV. 330. b.

Orientalis Ecclesia septem tenet esse Sacramenta. III. 185. a. Etiam in Ecclesia Orientali obtinuit aliquando Communio sub una specie. IV. 102. b. Vide *Ecclesia*.

Origenes Adamantius negat ignem infernalem fore perpetuum. I. 263. b. *& seq.* Vide *Ignis*. Origenes negat, Paradisum fuisse locum corporeum. I. 284. b. Contra eum probatur, animam hominis non extitisse extra corpus. I. 298. *& seq.* Origenes negat Deum fecisse tunicas pelliceas protoparentibus. I. 322. a. Origenes a labe Arianorum vix potest excusari. I. 221. a. An sit auctor hæresis Pelagianæ. II. 27. a. & b. *& seq. & I.* 149. b. Circa gratiam docuit hæreticam sententiam. *ib.* Docuit varios errores. *ibid.* Negavit peccatum originale. II. 1. a. & 27. b. *& seq.* Vide *Prædestinatio*. An errori Chiliastarum consenserit. I. 90. b. Num tradiderit æqualem esse beatitudinem in omnibus electis. I. 94. a. & b.

Origenista. Ejus error damnatur primo fidei articulo. II. 281. a. Idem negans resurrectionem in hac carne nostra futuram, negat undecimum articulum. I. 285. b. Negans æternitatem pœnarum, impugnat duodecimum articulum. II. 288. b. Instinctu Origenistarum contra tria Capitula Justinianus Imperator edictum fecit. III. 65. b. Negant unionem hypostaticam perpetuo duraturam. III. 75. b. Putant Melchisedech esse Angelum. III. 94. a. Refutantur. III. 94. b. *& seq.* Docuerunt, Christum etiam pro Angelis, & astris mortuum. III. 129. b. Refutantur. *ib. & seq.* An idem docuerint S. Hieronymus, & Tertullianus. *ib.*

Originale peccatum an sit causa reprobationis. I. 170. b. Quod peccatum originale ab Adam in posteros ejus transfundatur demonstratur ex S. Scriptura. II. 1. a. & b. *& seq. tot. cap.* I. Hanc transfusionem plures negant hæretici. II. 1. a. Ob hoc parvulis fuit necessaria Circumcisio, prout modo est Baptismus. II. 1. b. *& seq.* Solvuntur plures objectiones. *ib.* Eadem transfusio probatur ex SS. Patribus, & Conciliis, cum refutatione objectionum. II. 5. a. *& seq. per tot. cap.* II. Id ipsum probatur ex hujus vitæ miseriis. II. 8. a. *& seq. tot. cap.* III. Originale peccatum qualiter sit posteris voluntarium. II. 9. b. Originale peccatum etiam contrahitur a filiis baptizatorum. II. 10. a. *& seq. tot. cap.* IV. Quid sit originale peccatum. II. 11. a. *& seq. tot. cap.* V. An sit mala, ac perversa substantia. *ib.* a. Sortitur varia nomina in Scriptura. *ib.* a. & b. An peccatum originale sit ipsum peccatum Adami personale. II. 11. b. *& seq.* Est peccatum habituale. II. 12. a. De materia & forma peccati originalis. *ib.* a. & b. Quid post Baptismum remaneat de peccato originali. II. 13. a. & b. In peccato originali concupiscentia est pœna peccati, peccatum, & causa peccati. II. 14. a. Quomodo peccatum originale sit derivatum in posteros. II. 14. b. *& seq. tot. cap.* VI. Cur Christus illud non contraxerit. *ib.* Originale peccatum non transit in posteros ob aliquod pactum. II. 15. b. An B. Virgo hoc peccatum contraxerit. II. 16. a. & b. An posteri præter peccatum originale contrahant etiam peccata parentum. II. 17. a. & b. An peccatum originale homines contraxissent, si Adam non peccasset, bene vero Cain. II. 17. b. *& seq.* An haberet hoc peccatum homo sine virili semine a Deo productus. *ib.* An posteri contraxissent illud,

lud, si solus Adam, vel sola Eva peccasset. *ibid.* An peccatum Judæorum fuerit originale. II. 18. a. & b. Quodnam sit discrimen inter peccatum originale, & actuale. II. 18. b. De pœnis in altera vita peccato originali correspondentibus. II. 19. b. *& seq. tot. cap.* VIII. & IX. An deleatur per votum a parentibus habitum de Baptismo a prole suscipiendo. II. 20. b. & 26. a. & b. An cum hoc decedentes debeant comparere in judicio. II. 21. b. An S. Joannes Baptista fuerit ab originali macula purgatus in utero materno. II. 26. a. & b. Origenes negavit peccatum originale. II. 1. a. & 27. b. Et cur. II. 30. b. Quid sit peccatum originale. II. 238. a. Hujus certiores sumus ex morte Christi. II. 282. a. Fuisse pro femellis contra labem originalem institutum remedium, habemus ex traditione. II. 298. b. Originale peccatum, & Redemptionis necessitatem negant Pagani, Ebionitæ, & Pelagiani. III. 103. b. Unde Christum passum affirmant, ut nobis exemplum relinqueret. *ibid.* Idem docent Abaelardus, & Socinus. *ibid.* Refutantur. III. 113. a. *& seq.* & 124. a. *& seq.* Non est sententia primum a S. Augustino excogitata, quod Circumcisio fuerit remedium contra peccatum originale. III. 178. b. *& seq.* Probatur ex Augustino, & aliis, quod Circumcisio accedente fide deleverit peccatum originale, ac fuerit verum Sacramentum. III. 177. b. *& seq. usque ad cap.* V. An fides exterius manifestata fuerit remedium contra peccatum originale pro parvulis ante octavum diem, & sic ante Circumcisionem decedentibus. III. 183. b. *& seq.* An idem dicendum de femellis. *ibid.* An Abraham per fidem, vel Circumcisionem fuerit liberatus a peccato originali. *ibid.* An Circumcisio vi institutionis suæ deleverit peccatum originale. III. 233. b. *& seq.* Pelagiani concedunt infantem baptizandum, sed non ut mundetur a peccato originali. III. 307. a. Peccatum originale quomodo contrahatur ab anima, si hæc creatur. I. 302. a. An peccati originalis causa sit Matrimonium. IV. 302. a. & b. Vide *Justitia*. Ex concupiscentia, & morte, tanquam effectibus, ostenditur contra Pelagianos peccatum originale. V. 134. b. *& seq.* Idem probatur contra Manichæos. V. 135. a. Æquilibrium libertatis pro statu naturæ lapsæ admittens sentit cum Pelagianis. VI. 97. b. *& seq.* Ac negat peccatum originale. *ibidem.*

Originalis justitia. An Adam fuerit creatus cum justitia originali, & quid hæc includat. I. 306. a. & b. Hæc tamen ei non fuit naturaliter debita. I. 324. a. *& seq. tot. cap.* I. II. & III. Bajus ait, originalem justitiam, integritatem, immunitatem a morte &c. esse proprietates Adamo ante lapsum naturaliter debitas; ita ut gratia, sanctitas, & justitia respectu nostri sint dona supernaturalia post lapsum, quæ fuissent naturalia, si Adam non peccasset. V. 123. a. Hæc Baji opinio colligitur ex aliis ipsius propositionibus pariter damnatis. V. 126. a. *& seq. tot.* §. II. & III. Ac confirmatur ex propositione 35. Quesnellii. V. 128. b. *& seq. tot.* §. IV. Bellarminus & Fontana in sententia de statu naturæ puræ Bajum, Lutherum, & Calvinum hæreseos reos pronuntiant, quia putant justitiam, & integritatem originalem non fuisse donum supernaturale. V. 123. a. & b. & 128. b. Triplici sensu aliquid juxta Bajum dicitur naturale. V. 128. a. Quomodo secundum Bajum originalis justitia, gratia, sanctitas, & integritas fuerint dona naturalia. V. 136. b.

Origo. In Divinis ad generationem non requiritur præexistentia Patris, sed sufficit conditio originis. I. 194. a. Filius Divinus origine est minor Patre. I. 197. b. De animarum origine. I. 299. b. *& seq.*

Oro. Secundum Bellellium omnes habent gratiam orandi pro gratia sufficiente. VI. 137. a.

Orphei opera an sint genuina. I. 35. a.

Os. Græci in Confirmatione inungebant frontem, oculos, nares, os, aures, pectus. IV. 40. b. Quam habeant hæ unctiones significationem. *ibidem*. Juxta aliquos Græci etiam inungebant manus, & pedes. *ibidem*. Os in Extrema-Unctione est inungendum. IV. 237. a. & b.

Oseas. Quomodo intelligendum mandatum Dei Oseæ datum, ut sibi sumeret uxorem fornicationum. II. 180. b. & 181. a.

Osiander (*Andreas*) Lutheranus Divinæ tantum naturæ tribuit Mediatoris officium. III. 133. b. Sententia Auctoris. III. 134. a.

Ostentum. Varia notanda de ostensis. I. 272. a. & b.

Ostiariatus an a Græcis pro Ordine habeatur. IV. 257. a. & b. De officio Ostiarii. IV. 261. a. & b. Vide *Ordines minores*.

Ostiarius an committat Sacrilegium, si peccato gravi obstrictus exercet actum Ordinis. III. 209. b. Ostiarii fit mentio expressa ab Ecclesiæ primordiis. IV. 265. a.

Otho IV. an fuerit ab Innocentio III. depositus. II. 348. a. & 350. a.

Otiosus. Quid sit verbum otiosum in Scriptura. II. 236. a.

Ovis. In quo sensu relinquat Pastor oves nonaginta novem in deserto, ut inveniat unam perditam. II. 204. b. *& seq.*

P

Pacifico. Quomodo per Christum omnia sint pacificata in cælo, & in terra. III. 130. a. Vide *Reconciliatio*.

Pacificus. Holocaustum distinguitur ab hostia pacificorum. IV. 117. b.

Pactum. An originale peccatum transierit in posteros vi alicujus pacti. II. 15. b. An Deus fecerit pactum dandi gratiam homini facienti quod est in se. II. 56. b. *& seq.*

Pædobatismus, seu Baptismus parvulorum examinatur. III. 206. a. & b.

Paganus. Triplicem Pagani habuerunt Theologiam. I. 1. b. Ea reprobatur. *ibid. & seq.* Quibus argumentis Paganus sit pertrahendus, ut credat in Christum. III. 22. a. *& seq. tot. cap.* X. Solvuntur ejus objectiones contra Fidem Catholicam. III. 24. b. *& seq. tot. cap.* XI. Pagani docent non dari secundam Personam, quæ passa esset pro salute nostra, sed peccata a Deo condonari, quia hæc Deo non nocent. III. 103. a. & b. Negant peccatum originale, & Redemptionis necessitatem. III. 103. b. Solvuntur Socini objectiones. III. 123. a. *& seq. tot. cap.* V. & 124. a. *& seq. tot. cap.* VII. Tenet Baptismus a Pagano sub præscripta forma collatus. III. 304. b. Quomodo Paganus possit dare Baptismum, cum non habeat. III. 305. a. Ecclesia polluitur ob sepulturam notorie excommunicati, Pagani, Infidelis, & non baptizati. IV. 125. b. Vide *Gentilis*.

Palamitas. Errori Palamitarum non præluxerunt Theodoretus, & SS. Chrysostomus, & Hieronymus. I. 73. b. Item eorum delirta circa æternitatem Dei. I. 56. b. *& seq.* His delirus non adhæsit Augustinus Steuchus. I. 57. a. Idem falso docuerunt, Deum non posse videri lumine supernatuli gloriæ. I. 68. b. Item erraverunt circa lumen gloriæ. I. 70. b.

Palatium Cardinalis, vel Episcopi, an gaudeat asylo. II. 217. a.

Palea. Unde hoc nomen in Jure originem habeat. II. 218. b.

Palla. Quod memorandum de Palla. IV. 128. b. *& seq.* Vide *Vas*.

Pallium. Vide *Archiepiscopus*.

Palma. Benedictio palmarum est Sacramentale, nec ex institutione Christi peccata dimittit. III. 188. a. & b. Benedictionis palmarum initium, & ceremonia inquiritur. III. 246. b.

Pamphilus (*Eusebius*) an fuerit vere Catholicus. I. 226. a. & b. *& seq.* An fuerit Pelagianus. II. 27. b. *& seq.*

Pandora. In fabula Promethei, & Pandoræ signantur Adam, & Eva. I. 294. b.

Paniceus. Sacramentarii Catholicos traducunt ut Idololatras cujusdam Dei Panicei. IV. 75. b.

Panis. Fermentato pane utebantur Idololatræ. II. 194. a. De Eulogiis, & pane benedicto cur dicatur fermentum, eo adhuc utuntur Græci. III. 246. a. An Judas proditor interfuerit Consecrationi panis, & etiam vini. IV. 52. b. Bucella panis, qua sumpta Judas exivit, non fuit Sacramentum, sed hoc jam prius receperat. *ibid. & seq.* Lutherus voluit negare præsentiam realem Corporis Christi in Eucharistia, sed Evangelio pressus non potuit; unde dixit, præter Corpus Christi manere substantiam panis. IV. 71. a. Per verba *panis vitæ* in cap. 6. Joan. intelligitur Eucharistiæ Sacramentum, continens Corpus, & Sanguinem Christi, & non fides. IV. 76. b. Substantia panis peracta consecratione non est panis. IV. 77. b. *& seq.* Cur Eucharistiæ Sacramentum vocetur panis. *ibid.* Quod in forma Consecrationis particula *hoc* non panem, sed Corpus Christi denotet, probatur contra Lutherum, & Calvinistas. IV. 82. b. *& seq.* Impugnatur asserta ab hæreticis consubstantiatio, sive impanatio. IV. 86. a. *& seq. tot. cap.* X. In Eucharistia non manet panis, & vini substantia, sed vi Consecrationis in substantiam Corporis, & Sanguinis Christi convertitur, adeoque admittenda est transubstantiatio. *ibid. tot. cap.* X. Qualiter intelligenda verba: *Ego sum panis*. IV. 87. b. *& seq.* Domino Jesu Christo in Eucharistia existenti latriæ cultus est exhibendus. IV. 91. a. Quomodo intelligendum illud: *Adorate scabellum pedum ejus*. IV. 91. b. Probatur contra Verinum, Patres dicere, Christum adorandum in Eucharistia cultu latriæ proprie tali. *ibid.* Adoratio in Eucharistia non fit accidentibus panis, & vini. IV. 92. a. Infirmis, ac parvulis Communio data aliquando erat pane intincto consecrato. IV. 100. b. In Ecclesia Occidentali etiam ante duodecimum sæculum Eucharistia sæpissime sumebatur sub unica specie panis. IV. 102. a. & b. In domibus laicorum solus consecratus panis asservabatur. IV. 102. a. Infirmi interdum Communionem sumebant in solo pane consecrato, aut intincto in vino non consecrato. *ibid.* Infirmis Græci dabant Communionem modo sub specie panis, modo sub specie vini, pro diversitate infirmitatis. IV. 102. b. Etiam Græci in Missa præsanctificatorum absumunt solas species panis in die Parasceves. *ibid.* Apud Græcos communicabant sub una specie panis omnes illi, qui Ecclesiam adire non poterant. *ibid.* An totus Christus fuisset sub speciebus panis, si Apostoli in triduo mortis Christi panem, & vinum consecrassent. IV. 103. a. Vide *Eucharistiæ Materia*. De fractione panis Eucharistiæ. IV. 111. a. An Christus Cleophæ, & alteri Discipulo euntibus in Emmaus porrexerit panem sacramentalem. IV. 101. b. Vide *Mutatio*, aut *Eucharistia*.

Papa. Definitio Papæ circa dogmatica facta est firmissima. II. 100. a. *tot. cap.* V. & VI. An etiam circa facta personalia. *ibid.* An licita appellatio a Papæ sententia ad futurum Concilium. II. 100. b. *& seq.* Hujus judicium damnantis Bajum, Jansenium, & Quesnellium, ac horum doctrinam, est infallibile. II. 100. a. *& seq. tot. cap.* V. & VI. An idem etiam procedat in quæstionibus facti. *ibid.* An possit dispensare in lege naturali. II. 179. b. Quando possit dispensare circa residentiam Episcopi. *ibid.* Quando circa juramenta, vota, Matrimonia &c. *ibid.* Potest ferre leges Ecclesiasticas etiam vi coactiva. II. 210. b. Potest præter potestatem spiritualem etiam sæcularem exercere. II. 211. a. Ad nutum Papæ debent Principes Catholici tractare arma. II. 212. b. In quibus possit dispensare. II. 222. b. Est judex necessarius in definiendis Controversiis Fidei. II. 292. b. Quomodo sit infallibilis, cum sit omnis homo mendax. II. 297. b. An possit in hæresim incidere & damnari a Concilio Generali. III. 46. b. *& seq.* An Concilium sit supra Papam. *ibid.* An possit Papa errare in definitione *facti dogmatici*. *ibidem*. Quid dicendum de sententia excommunicationis a Synodo VI. lata in Honorium Papam. III. 46. b. *& seq.* An a Papa possit anathematizari defunctus. III. 68. b. *& seq.* An Papa possit sententiam mutare. III. 68. a. Quando loquatur de Cathedra. III. 297. b. Ut valida sit Confirmatio facta a Sacerdote simplici in Ecclesia Latina, requiritur Summi Pontificis delegatio, & in Ecclesia Græca perantiqua, & universim recepta consuetudo, quam Papa approbet, aut saltem permittat. IV. 27. b. An sufficiat delegatio facta ab Episcopo. *ibid. & seq.* Benedictiones, in quibus adhibendum est Chrisma, non possunt fieri a Sacerdote simplici, sed ab Episcopo, sine speciali licentia Papæ. IV. 40. a. An Papa possit concedere, ut absque vino conficiatur Eucharistia in iis Regionibus,

bus, in quibus vinum haberi nequit; & an Innocentius VIII. id concesserit Norvegis. IV. 64. b. An id etiam concesserit Alexander VI. *ibid.* Papæ iter agenti decenti cum pompa, & comitatu præfertur SS. Eucharistiæ Sacramentum. IV. 95. a. & b. Communionem sub utraque specie dedit Papa tempore Concilii Constantiensis. IV. 103. b. De ritu, quo Papa sumit Eucharistiam, si solemniter celebrat. IV. 112. b. Papa dicitur Vicarius Christi, & Minister, non autem Successor. IV. 117. a. Quid significet Stola, quæ dicitur etiam orarium, & an Papa semper usurpatur. IV. 128. a. Templa sint consecrata ab Episcopo. IV. 125. a. An Apostoli, & Papæ priorum sæculorum habuerint dedicationes Templorum. IV. 125. a. & b. An Papa possit absenti per litteras dare absolutionem a censuris, & Sacramentalem. IV. 180. b. *& seq.* potest reservare casus respectu omnium Episcoporum, & Sacerdotum. IV. 194. b. Quinam casus Papæ reservati. IV. 195. a. Et quænam excommunicationes. *ibid.* Quidnam circa harum absolutionem notandum. *ibid.* An ea possit obtineri vi Jubilæi. *ibid.* An & in quibus casibus Papæ reservatis possit absolvere Episcopus. *ibid.* Aut hujus Vicarius. *ibid.* Qualem Confessarium eligere debeat is, cui pro reservatis a Papa conceditur licentia eligendi quem voluerit. *ibid.* Sacerdos simplex potest consecrare Oleum infirmorum auctoritate Papæ, non autem de jure ordinario. IV. 236. a. & b. An Papa simplici Sacerdoti possit dare potestatem conferendi Ordinem Subdiaconatus. IV. 284. b. Aut Diaconatus, ac Presbyteratus. *ibid. & seq.* An hanc potestatem dederit Abbatibus Ordinis Cisterciensis, & Fratribus Minoribus in India. IV. 285. a. Papa potest ubique terrarum ordinare Presbyteros, & Episcopos. IV. 286. b. Cur ordinatio Papæ fiat apud aram S. Petri. IV. 297. b. Potest dispensare in impedimentis Matrimonii. IV. 315. b. Vide *Dispensatio*. An possit dispensare in voto solemni, & Matrimonio rato. IV. 318. a. Papæ potestatem in Reges, summosque Principes quinam conantur evertere. II. 341. a. Quinam eam defendant. *ibid.* a. & b. *& seq.* An hæc potestas sit *directa*, vel *indirecta*, an *mediata*. *ibid.* Ex data a Christo Romanis Pontificibus potestate non consequitur collatam iis esse æquo jure spiritualium, ac temporalium rerum curam, & regimen. II. 341. b. In quo consistat hæc potestas in sæculares Principes. *ibid.* Hæc potestas adstruitur in Principes fideles tantum, non in infideles. II. 355. b. Argumenta pro, & contra auctoritatem directam ex Sacris Litteris. II. 342. a. *per tot. Artic.* I. Argumenta ex Jure Canonico. II. 343. b. *per tot. Artic.* II. Argumenta ex auctoritate Sanctorum, clarissimorumque Theologorum. II. 345. *per tot. Artic.* III. Argumenta ab historiarum exemplis. II. 347. b. *per tot. Artic.* IV. Atgumenta a ratione petita. II. 350. a. *tot. Artic.* V. An Pontifices habuerint peculiarem auctoritatem in Imperium Romano-Germanicum, & quomodo. II. 350. a. Argumenta eorum, qui pugnant pro Regia potestate. II. 351. b. *& seq.* Argumenta deprompta ex Sacris Litteris. *ibid. tot. Artic.* I. Argumenta ex Jure Canonico, & Romanorum Pontificum Epistolis. II. 354. a. *tot. Artic.* II. SS. Patrum, aliorumque recitantur sententiæ. II. 355. a. *tot. Artic.* III. De exemplis historicis. II. 357. a. *per tot. Artic.* IV. Nullus Romanorum Pontificum ante Gregorium VII. protulit sententiam depositionis in Principes laicos. II. 357. a. Ante Gregorium VII. Pontifices urgentissima necessitate cogente protulerunt tantum in laicos Principes excommunicationis sententiam, non vero depositionis. II. 357. b. Quos Principes excommunicationi subjecerint. *idid.* Quot calamitates acciderint, quoties Romani Pontifices temporalem in Principes potestatem voluerunt exercere. *ibid.* & 359. b. & 360. a. Calamitates S. Gregorii VII. nequeunt conducere ad Pontificium jus evertendum. II. 358. b. Quæ proferenda remanent Theologicæ rationis momenta. II. 359. a. *tot. Art. ultimo.*

Papatus. An Linus, Cletus, Clemens ante Papatum fuerit Chorepiscopi. IV. 275. a.

Papias constituit pro Regno Christi post Resurrectionem mille annos in terris. I. 82. a.

Papissa. Vide *Joannes* VIII.

Parabola. An dicta de Epulone, & Lazaro sint historia, vel parabola. I. 268. a.

Parabolani quid essent. IV. 265. b.

Paraclitus. Vide *Spiritus*.

Paradisus erat Adæ habitaculum, & locus corporeus in orbe. I. 284. b. Hoc negant Philo, & Origenes. *ibid.* Ubi sit iste locus. I. 285. a. An in primo instanti creationis Adam in illum sit positus. I. 306. b. *& seq.* An lignum vitæ in Paradiso habuerit virtutem naturalem. I. 311. b. An cibi in Paradiso fuerint corporei. I. 312. a. An etiam in Paradiso generatio esset facta per copulam carnalem. I. 314. b. *tot. cap.* XI. An proles essent procreatæ in Paradiso eum iisdem circumstantiis, ut modo contingit. *ibid.*

Parasceve. Si Christus exeunte Luna XIV. manducavit Pascha, quomodo dicitur *ante diem festum Paschæ*? IV. 49. a. & b. *& seq.* Item illud: *Ipsi non introierunt in prætorium, ut non contaminarentur, sed ut manducarent Pascha*? IV. 49. a. 50. b. Nec non & illud: *Erat autem Parasceve Paschæ*? IV. 49 a. & 50. b. Etiam Græci in Missa præsanctificatorum absumunt solas species panis in die Parasceves. IV. 102. b. Communio non fiat in nocte Nativitatis Christi, nec in die Parasceves, aut Sabbato Sancto, exceptis infirmis. IV. 112. a.

Parens. An filii contrahant peccata parentum. II. 17. a. & b. An filii sine Baptismo decedentes salventur, si parentes habuerunt votum suscipiendi Baptismum. II. 20. b. & 26. a. Quartum præceptum jubet honorare parentes, qualiter id fiat, & cur vocetur præceptum primum. II. 192. a. Honoranda est Mater. *ibid.* Quinam veniant nomine Patris. *ibid.* De promissione huic præcepto adjecta. II. 192. a. & b. Quid de cultu parentum statuat lex Romana civilis. II. 220. a. An parentes levantes propriam prolem sint separandi. II. 254. b. *& seq.* Respectu filiorum in ordine proximorum primi sunt parentes. II. 323. b. Et vicissim. *ibid.* Deus in dilectione & filiis, & parentibus præferendus est. *ibid.* An B. Virginis Parentes fuerint Joachim, & Anna. III. 33. a. & b. An in lege naturæ parvulos salvos reddiderit fides parentum. III. 173. b. *& seq.* Non licet parvulos infidelium baptizare parentibus invitis. III. 309. b. In parvulis non suppleri Baptismum fluminis per votum parentum. III. 321. a. & b. Mortaliter peccant Episcopi, si notabilem negligentiam committant in conferendo Sacramento Confirmationis, item & Parentes, Tutores, Domini, Parochi, si non urgeant receptionem Confirmationis. IV. 32. b. Pariter confirmandi, si data occasione Confirmationem suscipere negligunt. *ibid.* An puella habens parentes austeros, & timens malam tractationem, nisi Matrimonium ineat, patiatur metum gravem. IV. 320. a. Vide *Filius*, vel *Proles*. Quid dicendum de Sponsalibus ante septennium a parentibus loco filiorum contractis. IV. 326. b.

Parisienses Theologi quam sententiam sint secuti de Sacramenti Matrimonii Ministro. IV. 329. a.

Parisiensis Academia. Vide *Academia*.

Parkerus. Vide *Anglia*.

Parochia. Communio in Paschate fiat in propria Parochia. IV. 99. b. Qui habet domicilium in duabus Parochiis, tenetur Communionem accipere in ea Parochia, in qua habitat tempore Paschatis. *ibid.* Non satisfacit præcepto Ecclesiæ, qui Communionem in Paschate neglecta propria Ecclesia percipit in Ecclesia Cathedrali, nisi simul sit Parochia Communionem sumentis. *ibid. & seq.* Vide *Parochus*.

Parochus. Extra casum necessitatis non licet petere Sacramenta a Sacerdote improbo non Parocho, aut Vicario. III. 210. b. Licite petuntur Sacramenta Parocho proprio improbo, dummodo sit toleratus. *ibid. & seq.* Parochus graviter peccat baptizando extra necessitatem domi, nisi sit proles Regis, aut Principis, quæ potest extra Ecclesiam baptizari. III. 284. a. Mortaliter peccant Episcopi, si notabilem committant negligentiam in Confirmationis Sacramento conferendo, item & Parentes, Tutores, Domini, Parochi, si non urgeant receptionem Confirmationis. IV. 32. b. Pariter confirmandi, si data occasione Confirmationem suscipere negligunt. *ibid.* Quisnam sit proprius Parochus, a quo recipiatur S. Communio in Paschate. IV. 99. b. An Parochus possit excipere Confessiones in aliena Parochia, anque is amissa Parochia amittat quoque jurisdictionem. IV. 194. a. An tempore Paschali Confessio possit fieri Regulari non Parocho. IV. 197. b. An Parochus solus sit *proprius Sacerdos*; vel an etiam Episcopus, & Regularis approbatus. IV. 198. a. & b. Est minister Extremæ-Unctionis. IV. 243. a. Regulares, qui sine hujus licentia Sacramenta Extremæ-Unctionis, Viatici, & Matrimonii, administrant Clericis, vel laicis, incurrunt excommunicationem Papæ reservatam. IV. 195. a. & 243. a. Quid si id faciant in extremo vitæ periculo Parocho absente. IV. 243. a. Parochi invigilent, ne ullus decedat sine Extrema-Unctione. IV. 248. a. An Parochi tempore pestis teneantur administrare hoc Sacramentum. IV. 248. b. An Matrimonia in Holandia, & aliis fœderatis Belgii Provinciis contracta coram Magistratu sint valida, si præsens non sit Parochus. IV. 325. a. & b. An contrahentes, vel Parochus sit minister Matrimonii, ita ut hujus benedictio sit forma Sacramentalis. IV. 327. a. *& seqq.* Matrimonium initum sine Sacerdotis præsentia an sit validum in ratione contractus. IV. 329. a. Quisnam sit proprius contrahentium Parochus. IV. 328. a. An is validum contrahat Matrimonium, qui suo domicilio retento proficiscitur ad locum, ubi non est promulgatum Tridentinum, ut sine Parocho contrahat. *ibid.*

Pars. Christus manet sub speciei partibus singulis. IV. 85. a.

Particeps criminis an in Confessione olim potuerit manifestari, & etiamnum possit, ac quando. IV. 186. a.

Participatus. Quid sit lex participata. II. 174. b.

Parvulus. Circumcisio fuit parvulis necessaria, sicut modo Baptismus, ob transfusionem peccati originalis. II. 1. b. *& seq.* Quænam pœnæ eos exspectent, si sine Baptismo decedant. II. 19. b. *& seq.* An iis utile sit, si parentes habuerunt votum de Baptismo suscipiendo. II. 20. b. & 26. a. An debeant comparere in judicio. II. 21. b. & 284. a. & b. An parvuli sine Circumcisione decedentes sint damnati. II. 26. b. Eos eligi ob opera, quæ facturi essent, si viverent, docent Semipelagiani. II. 59. a. An ob prævisa merita prædestinentur ad gloriam, & ob prævisa demerita tradanrur damnationi. I. 146. b. 147. a. & b. & 148. a. Etiam pro parvulis Christus est mortuus. II. 96. a. *& seq. usque ad cap.* IV. & 98. b. Vide *Christus*. An parvuli in utero materno decedentes habeant gratiam sufficientem. II. 131. b. *& seq.* & 134. b. An in his requiratur dispositio ad fidem. II. 159. a. An fides habitualis detur in parvulis. II. 290. b. An parvulo in silvis enutrito sit necessaria fides explicita, quam ei nemo prædicavit. II. 307. b. An parvuli post Baptismum habeant fidem necessariam, si moriantur ante usum rationis. *ibid.* Parvuli permittantur ludere. II. 335. b. Vide *Infans*. Baptismus ab hæretico collatus confert characterem, sed an tribuat gratiam, & quando parvulis, quando adultis. III. 302. b. In parvulis non suppletur Baptismus fluminis per votum parentum. III. 321. a. & b. Martyrium supplet Baptismi vicem non tantum in adultis, sed etiam in parvulis. III. 321. b. Parvulus potest suscipere Sacramenta Baptismi, Confirmationis, & Eucharistiæ. IV. 29. a. & b. An infantes, & parvuli possint confirmari. *ibid.* Cur infantes, & parvuli de facto primum post septennium confirmentur. IV. 29. b. Quomodo Patrinus teneat confirmandum, si est infans, & si est adultus. IV. 40. b. Montanistæ ad confectionem panis pro materia Eucharistiæ adhibent sanguinem infantis anniculi. IV. 58. b. Falsum est, S. Augustinum existimasse, quod parvuli suscepto Baptismo salvari nequeant absque actuali SS. Eucharistiæ Communione. IV. 98. a. Sed S. Augustinus locutus est de Communione mystica, qua quis per Baptismum in communionem Ecclesiæ recipitur. IV. 98. a. & b. *& seq.* Idem docuit Innocentius I. & Gelasius. *ibid.* Eucharistia non est omnibus prorsus sive adultis, sive parvulis, ita ad salutem necessaria, ut nullus omnino possit sine illa salutem consequi. IV. 98. b. Parvulis olim data est S. Communio, sed sine ulla necessitate. *ibid.* Infirmis, ac parvulis Communio data aliquando erat in pane intincto consecrato. IV. 100. b. Parvulis Communio data est olim per solum vinum consecratum. IV. 102. a. Græci parvulis recens baptizatis dabant unam guttulam pretiosi Sanguinis. IV. 102. b. Infirmi in mortis articulo possunt communicare etiam non jejuni; item & parvuli,

vuli, qui statim post Baptismum apud Græcos communicantur. IV. 108. b. Etiam parvulis in utero materno decedentibus præparantur sufficientia salutis remedia, sed præparata justo Dei judicio non applicantur. VI. 92. a. & b. & 93. b. *& seq.* Christum etiam pro parvulis esse mortuum probatur. VI. 111. a. *& seq.* Vide *Puer*, vel *Proles*.

Pascha Judæorum opponitur Idololatriæ Ægyptiorum. II. 194. a. & b. Figurabat Redemptionem nostram. II. 194. b. Et condemnabat Idololatriam. *ibid.* Inter Baptismum Christi, & Mortem intercedebant quatuor Paschata. III. 152. b. Sacramentum Pœnitentiæ, & Eucharistiæ potest peti in Paschate a ministro improbo, dummodo sit toleratus, & alius non adsit. III. 211. a. Secus si non esset toleratus. *ibid.* Unde laudatur S. Hermenegildus, qui non recepit Eucharistiam ab Episcopo Ariano. *ibid.* Adulti solemniter baptizentur Sabbato S. Paschæ, vel Pentecostes. III. 316. b. Christus crucifixus est in solemnitate Paschatis. IV. 44. b. & 48. b. Si Christus passus est in prima die azymorum, cur dicitur: *Non in die festo &c.* IV. 49. a. & b. Solvuntur aliæ objectiones, quæ volunt Christum non esse passum in die solemni Paschæ. *ibid. & seq.* Eucharistiæ Sacramentum est institutum in postrema Cœna, consummato Paschate Judaico. IV. 43. a. & b. Aliqui putant, Christum non manducasse Pascha ante Passionem. IV. 43. b. Aliqui tenent, Christum instituisse Eucharistiæ Sacramentum, & celebrasse Pascha Luna XIV. Judæos autem distulisse mactationem agni ad Lunam XV. *ibid.* Pascha Judæorum immolabatur Luna XIV. exeunte, idest horis pomeridianis decimæ quartæ diei mensis Nisan, ad quas sequebatur vespera, & initium diei XV. & Paschalis solemnitas. IV. 44. a. & b. Pascha quid significet. *ibid.* Populus Israel die XIV. exeunte mensis Nisan Pascha immolavit, & eadem die eductus est de terra Ægypti. IV. 45. a. & b. Christus Dominus pridie, quam pateretur, legale Pascha una cum discipulis suis manducavit. IV. 46. a. Christus eodem die cum Judæis Pascha typicum celebravit. IV. 47. b. Nullus Judæorum anno Passionis Christi distulit Pascha in proximum Sabbatum, in Lunam scilicet XV. exeuntem. IV. 48. a. Judæi non distulerunt Pascha, ut Christum morti traderent. IV. 48. b. Si Christus exeunte Luna XIV. manducavit Pascha, quomodo dicitur *ante diem festum Paschæ?* IV. 49. a. Item illud: *Ipsi non introierunt in Prætorium, ut non contaminarentur, sed ut manducarent Paschæ.* IV. 49. a. & 50. a. Nec non illud: *Erat autem Parasceve Paschæ.* IV. 49. a. & 50. b. Solvuntur & aliæ objectiones, probantes Christum manducasse Pascha ineunte Luna XIV. IV. 49. a. *& seq.* Demonstratur Christum observasse præcipuas legalis Paschatis ceremonias. IV. 52. a. & b. Quale discrimen inter Pascha Ægyptiorum, & Judæorum. IV. 52. a. Adulti tenentur Præcepto Divino ad Communionem Sacramentalem. IV. 99. a. Idque fiat ex Præcepto Ecclesiastico, saltem semel in anno recurrente festo Paschatis. *ibid.* Quisnam sit proprius Parochus, a quo recipiatur Sacra Communio in Paschate. IV. 99. b. An Regulares in Paschate queant Communionem dare, aut Confessiones audire fidelium. *ibid.* Quale sit tempus Paschatis. *ibid.* Communio in Paschate fiat in propria Parochia. *ibid.* Qui habet domicilium in duabus Parochiis, tenetur Communionem accipere in Parochia, in qua habitat tempore Paschatis. *ibid.* Non satisfacit Præcepto Ecclesiæ, qui Communionem in Paschate neglecta propria Ecclesia percipit in Ecclesia Cathedrali, nisi simul sit Parochia Communionem sumentis. IV. 100. a. Præcepto Ecclesiastico de Communione in Paschate facienda non satisfit per Communionem sacrilegam. *ibid.* Cur non sufficiat Communio sacrilega, cum non obstet sacrilegium, quin Sacerdos satisfaciat, si in statu disgratiæ accepto stipendio celebrat; nec simulatio, quin suscipiatur Baptismus; nec peccatum grave, quin satisfaciat operibus pro satisfactione injunctis. IV. 100. a. & b. Quid significet *Alleluja*, quod toties in Paschate repetitur. IV. 53. a. Per Confessionem Sacrilegam non satisfit Præcepto Ecclesiastico de facienda Confessione in Paschate. IV. 100. a. & b. & 199. a. An is, qui nunquam commisit peccatum mortale, teneatur ad Confessionem in Paschate. IV. 183. a. An in Paschate Confessio possit fieri apud Regulares. IV. 197. b.

Paschalis. Quando inceperit usus Cerei Paschalis, & quid significet. III. 246. b. *& seq.*

Paschasius Radbertus Abbas Corbejensis quid de Corpore, & Sanguine Christi in Eucharistia senserit. IV. 70. b. *& seq.*

Paschasius Quesnellius. Vide *Quesnellius*.

Passio Christi quo die fuerit peracta. I. 288. b. An Christi Corpus fuerit passioni obnoxium. III. 36. b. *& seq.* An Christi passio sit opus miraculosum. III. 37. a. Quomodo passio distinguatur a propassione. *ibid.* Christi passio potest dupliciter considerari. *ibid.* Quod Christus habuerit Corpus passionis capax, docet S. Hilarius. III. 39. a. Secundum Philosophos recentiores sola anima rationalis potest pati. III. 41. a. An Deus sine injustitia posset condonare peccatum, ita ut passio non fuisset necessaria. III. 102. b. *& seq.* Vide *Christi satisfactio*. Victimæ veteris legis præfigurabant effectum passionis Christi. III. 107. a. In Passione Christi eminebat justitia, & misericordia. III. 110. b. *& seq.* & 118. a. & b. *& seq.* Ac apparuit peccati turpitudo. *ibid.* Quas homo alias utilitates hauriat ex passione Christi. *ibid.* Christus propter passionem suam gloria, & honore est coronatus. III. 111. b. Probatur contra Socinum, quod Christus per passionem suam pro peccatis satisfecerit. III. 112. a. *tot. cap.* IV. Solvuntur Socini sophismata. III. 113. a. *tot. cap.* V. *& 124. a. tot. cap.* VII. Cur non omnes salvi fiant homines, cum Christus pro omnibus passionem subierit. III. 113. b. Christus non vocatur Salvator ex eo, quod per passionem suam nobis exemplum præbuerit. III. 113. b. *& seq.* & 124. a. & b. Ut passio Christi consequatur suum effectum, debet applicari per fidem, charitatem, fidei Sacramenta, & bona opera. III. 117. a. & b. *& seq.* Quomodo intelligendum illud: *Adimpleo ea, quæ desunt passioni Christi, in carne mea.* III. 122. a. Quænam adaugeant passionem Christi. III. 124. b. Vide *Mors*. Quo die & anno passio Christi sit peracta. III. 156. a. *& seq. tot. cap.* VII. An ante passionem Christi, quando Christus baptizatus est a Joanne, fuerit Baptismus institutus. III. 257. b. *& seq.* Ante mortem Christi Apostoli baptizabant Baptismo Christi, non Joannis. *ibid.* Aqua est typus passionis. III. 261. b. Vide *Christus*. Aliqui putant, Christum non manducasse Pascha ante passionem. IV. 43. b.

Passus est Christus in corpore vero, ac doloribus obnoxio. II. 282. a. Marcion, Menander, & Aphthartodocitæ contrarium docentes quarto fidei articulo damnantur. *ibid.* Cur dicatur, quod Christus sit passus sub Pontio Pilato. *ibid.* An bene dicatur: *Unus e Trinitate passus est.* III. 91. b. *& seq.* Cur trisagio non possit addi: *Qui passus est pro nobis.* III. 93. a. Vide *Christi satisfactio*, vel *Passio*, aut *Mors*.

Pastæ farinæ, seu intritum, non est Eucharistiæ materia. IV. 59. a.

Pastophorium. Vide *Diaconicum*.

Pastor in quo sensu relinquat nonaginta novem oves in deserto, & quærat unam perditam. II. 204. b. *& seq.* Si Christus natus est hiberno tempore, quomodo Pastores sub dio vigilare potuerint. III. 143. b. Lutherus admittit, dæmones fore ministros Sacramentorum, si in specie humana fungerentur officio pastoris. III. 203. a. Refutatur. III. 203. b. *& seq.* Vide *Lutherus*.

Pastor Hermas. An hujus libri de summa Trinitate sint apocryphi. I. 184. a.

Patena. Quid memorandum de patena. IV. 128. b. Vide *Vas*, vel *Ordinis materia*.

Pater cælestis habet Filium ab eo genitum, non adoptione, & gratia, sed generatione, & natura. I. 191. a. *& seq. per tot. cap.* IX. Objectiones Wolzogenii solvuntur. I. 193. b. *& seq. per tot. cap.* X. Deus Pater generavit Filium, & non alium Deum. I. 193. b. An Filius Divinus possit dici genitus ex essentia Patris. *ibid. & seq.* Filius non obstante generatione est æque æternus ac Pater. I. 194. a. Ad generationem in Divinis non requiritur præexistentia Patris, sed sufficit conditio originis. *ibid.* An Deus Pater adhuc generet Filium. I. 194. a. & b. An possit dici Filius genitus ex Dei Patris consilio. I. 194. b. An Patris intellectus sit etiam intellectus Filii. *ibid.* Filius Divinus est summus Deus, sicut Pater, eique æqualis, ac non substantialis. *ibid. & seq. per tot. cap.* XI. Solvuntur objectiones. I. 197. a. *& seq. per tot. cap.* XII. Quomodo intelligenda verba Scripturæ: *Pater major me est?* ubi plures similes textus explicantur. I. 197. b. Jure merito Nicæna Synodus ad afferendam consubstantialitatem Patris cum Filio usurpavit verbum ὁμοούσιον. I. 200. a. & b. Filius Divinus non est Pater Spiritus Sancti. I. 204. b. Spiritus Sanctus non est Pater Filii ob obumbrationem Virginis. I. 205. a. Spiritus Sanctus a Patre, & Filio procedit. I. 207. b. *& seq. per tot. cap.* XVII. An Pater generet Filium necessitate, vel voluntate. I. 194. a. & b. Objectiones negantes processionem Spiritus Sancti a Patre, & Filio solvuntur. I. 209. a. *& seq. per tot. cap.* XVIII. Vide *Schismaticus*. Pater nec a Filio, nec a Spiritu Sancto mittitur. I. 212. b. Spiritus Sanctus est missus a Patre, & Filio. *ibid.* Explicatio vocabuli *Pater*. I. 214. a. Quæ sit proprietas Patris. *ibid.* Cur Pater dicatur principium, auctor, fons, & causa, & cum quali limitatione. I. 214. b. Patri & Filio convenit esse principium Spiritus Sancti. *ibid.* Pater non est Pater ob solam non repugnantiam Filii, sed est Pater ob verum principium. I. 233. b. Quomodo in Patre sit potentia generativa. *ibid.* An Spiritus Sanctus esset Persona distincta a Filio, si a solo Patre procederet. I. 236. b. *& seq.* Cur prima Persona dicatur Pater. II. 281. a. Vide *Parens*. Quomodo Christus sedeat ad dexteram Patris. II. 284. a. & III. 80. a. & 134. b. Vide *Filius*. An Christus a Deo Patre habuerit præceptum moriendi. III. 52. a. & b. Quomodo stante præcepto Christus libere sit mortuus. *ibid.* An etiam Pater potuisset eandem assumere carnem ut fecit Filius, & tamen unus dici homo. III. 77. a. Cur Filius, & non Pater factus sit homo. III. 77. b. Ob communicationem Idiomatum dicitur, *Ego & Pater unum sumus, Pater major me est.* III. 78. b. Christus quidem tenebatur ad obedientiam Patri, ut homo erat, non tamen tenebatur præcepto mortis, nisi ut vas. III. 122. b. Christus oravit Patrem, & cur. III. 132. b. Oratio Christi demonstrat ejus Divinitatem, non aliquam subjectionem ut putant Ariani. III. 133. a. Omnis Oratio Christi est exaudita a Patre. *ibid.* Quomodo exaudita sit oratio illa: *Pater mi, si possibile est, transeat a me calix iste.* *ibid.* An mortis tristitia ita perturbare potuerit mentem Christi, ut oraret ad Patrem. *ibid.* Pro quibus Christus oraverit verbis illis: *Pater dimitte illis, non enim sciunt quid faciunt*: & an sit exauditus. III. 133. b. An Christus etiamnum in cælo sit mediator, & oret pro nobis Patrem. III. 134. b.

Pater. Cur Melchisedech dicatur sine patre, sine matre, sine genealogia. III. 94. b. Vide *Deus*. An Pater Zaleucus Locrensis sit laudandus, qui dum filio utrumque oculum eruere deberet, sibi unum, alterum filio effodit. III. 118. b. *& seq.* Compater non potest esse pater, mater, vitricus, aut noverca. IV. 40. a. Vide *Parens*.

Paternitas est proprietas notionalis. I. 214. b.

Patior. Christus crucifixus est in solemnitate Paschatis. IV. 44. b. & 48. b. Si Christus passus est primo die azymorum, cur dicitur, *non in die festo &c.* IV. 49. a. & b. Solvuntur aliæ objectiones, quæ volunt, Christum non esse passum in die solemni Paschæ. *ibid. & seq.* In quem diem inciderit festum Pentecostes anno quo passus est Christus. IV. 51. a. Quomodo intelligendum illud: *Tanta passi estis sine causa, si tamen sine causa.* IV. 225. b.

Patres (*SS.*). Eorum sententiæ reducuntur ad tres ordines. I. 11. a. Quid attendendum in lectione SS. Patrum, si videntur ad hæresim deflectere. I. 73. b. Quanti facienda auctoritas eorum Patrum, qui scripserunt de re aliqua post exortas hæreses, & eorum qui antea scripserunt. I. 149. b. Trinitas Personarum probatur Patrum traditione. I. 183. a. *& seq. per tot. cap.* V. Patres Antenicæni. Vide *Antenicæni*. Probatur ex iisdem transfusio peccati originalis in posteros Adæ cum solutione objectionum. II. 5. a. *& seq. per tot. cap.* II. Quinam scire debeant doctrinam Patrum. II. 243. a. An Patrum scripta omnia sint suspecta de mutilatione, vel corruptione. II. 302. b. *& seq.* Quomodo Patres explicandi in materia de traditionibus. II. 304. b. Nec Gentiles, nec Judæi erant baptizati in solo nomine Christi.

III. 275. a. & b. *usque ad* 277. Exponuntur textus SS. Patrum primo intuitu adversantium. III. 275. b. *& seq.* Patres non dixerunt Confirmationem esse solum aliquam ceremoniam. IV. 7. a. & b. *& seq.* Quod soli Episcopi sint ministri ordinarii Confirmationis, probatur ex Patribus Græcis, & Latinis. IV. 21. *& seq.* Patres primorum sæculorum non dixerunt explicite in Eucharistia contineri Corpus, & Sanguinem Christi, quia tanta mysteria nonnisi Catholicis voluerunt esse nota. IV. 79. a. & b. Quod in Eucharistia præsens sit Sanguis, & Corpus Christi, habetur ex concordia Patrum, quam mirantur ipsi hæretici. IV. 84. a. Domino Jesu Christo in Eucharistia existenti latriæ cultus est exhibendus. IV. 91. a. Quomodo intelligendum illud: *Adorate scabellum pedum ejus*. IV. 91. b. Probatur contra Verinum Patres dicere, Christum adorandum in Eucharistia cultu latriæ proprie tali. *ibid.* Adoratio in Eucharistia non fit accidentibus panis, & vini. IV. 92. a. Ordinandus sit imbutus doctrina SS. Patrum. IV. 296. a. Non est Ecclesiæ Romanæ recens usus, sed Patrum traditione derivatus, ac retinendus, consecratio, ac benedictio aquæ Baptismo deservientis. III. 262. b. *& seq.*

Patres veteris legis. An Patribus in lymbo prædicaverit Christus evangelium, & eos baptizarit. II. 282. a. & b. & 283. a. An Patres potuerunt mereri Incarnationem. III. 75. b. *& seq.* Et quomodo promeruerint. III. 76. a. An sint salutem consecuti sine satisfactione Christi. III. 117. a. & b. Quomodo dicatur *eandem escam eos manducasse?* An sit intelligendum de Eucharistiæ Sacramento, an de Manna. III. 231. a. Plures putant, antiquos Patres, qui plures duxerunt uxores, peccasse in legem naturæ. IV. 331. a. Defenduntur. IV. 332. b. *& seq.*

Patria. Quale auxilium Patriæ competebat Angelis bonis. I. 113. a. Libertatem a miseria consequemur in Patria. I. 313. a. & b. An in ea detur timor. II. 317. b. Vide *Visio*.

Patriarcha. An Deus, vel Christus, vel Angelus apparuerit, quando legitur Deum apparuisse Patriarchis. I. 189. a. *& seq. usque ad cap.* IX. Anni primorum Patriarcharum non sunt breviores nostris. I. 290. a. Faustus Manichæus varia dixit convicia in Patriarchas veteris legis. II. 185. a.

Patriarcha ubi possit habere Ordinationem. IV. 286. b.

Patrimonium. Vide *Titulus*. Cur Matrimonium non dicatur Patrimonium. IV. 300. b.

Patrinus. De Patrinis confirmandorum. IV. 40. a. & b. debent Patrini adhiberi in confirmatione, & cur? *ibid.* a Patrinus sit baptizatus, & confirmatus. *ibid.* Mares non sint Patrini fœminis, nec fœminæ viris, nec senioribus juniores. *ibid.* Patrinus, & confirmandus sciant memoriter Orationem Dominicam, & Salutationem Angelicam, & Symbolum Apostolorum. *ibid.* De obligatione Patrini. *ibid.* a. & b. Peccatum grave committit, qui non confirmatus agit Patrinum. IV. 40. b. Contrahit tamen cognationem spiritualem, & ad quos hæc cognitio extendatur? *ibid.* Quomodo Patrinus teneat confirmandum, si est infans, & si est adultus? *ibid.* An si a Ministro Catholico baptizetur filius parentum hæreticorum, admitti possit patrinus item hæreticus. III. 331. a.

Patripassiana Hæresis damnatur primo fidei articulo. II. 286. b.

Paulianista rato contulit Baptismum in Nomine SS. Trinitatis. IV. 291. a. Unde revertentes sunt baptizati, & iterum ordinati. IV. 293. a.

Paulianus. Quam perversam formam in Baptismo adhibeant Pauliani? III. 270. b.

Paulicianus. Manichæi, & Pauliciani non adhibuerunt aquam in Baptismo, quia eam putabant a principio malo productam. III. 260. a.

Pauliniamus an invitus sit ordinatus. IV. 294. a. *& seq.*

Paulus III. declaravit Apostolico Brevi ad Augustinum Mainardi dato, Augustinianam esse sententiam, quod opera bona facta sine caritate, quamvis in se, & intrinsece spectata sint *bona*, non tamen sunt *bene facta*; & extrinsece considerata, respectu finis, & defectu ordinationis in Deum, esse peccata. VII. 36. Libellus de Prædestinationis doctrina ab Augustino Musæo Tarvisino eidem Pontifici oblatus. I. 165. b. *& seq.* Bulla Pauli III., in qua laudat hunc libellum. I. 167. b. & 168. a.

Paulus V. Vide *Venetorum Respublica*.

Paulus Samosatenus. Ejus error de Summa Trinitate. I. 174. a.

An sit auctor hæresis Pelagianæ. II. 27. a. Negat Christi divinitatem. *ibid.*

Paulus Samosatenus negat Christi divinitatem. II. 275. b.

Paulus Samosatensis impugnat cum Nestorio Incarnationem Dominicam. III. 54. b. *& seq.*

Ejus sequaces rejiciunt materiam Sacramentorum tanquam inutilem. III. 196. a.

Paulus Samosatensis docuit, Christi sanguinem fuisse corruptioni obnoxium. IV. 90. a.

Paulus Samosatensis non contulit Baptismum in nomine SS. Trinitatis. IV. 291. a. Unde ab eo baptizati, & ordinati denuo sunt baptizati, & ordinati. IV. 293. a.

Paulus (S.) non docet solam fidem justificare. I. 159. b. An S. Paulus in hac mortali vita Deum viderit. I. 80. a.

S. Paulus Cephæ legalia præscribenti vere restitit sine simulatione. II. 197. a. *& seq. usque ad cap.* XI. Cephas, cui Paulus in faciem restitit, non est alius a Petro. II. 200. b. *& seq.* S. Paulus quando fuerit conversus. II. 201. a. An sit præferendus S. Petro ex eo, quod hic in antiquis imaginibus sinistram occupet. II. 269. b. in quo sensu optabat esse anathema pro fratribus in Christo. II. 322. a.

Quid significet nomen Pauli. III. 154. a.

Liber, cui titulus *Prædicatio Pauli*, multa continet absurda. III. 261. b. Vide *Saulus*.

Paulus Sarpus. Vide *Venetus*.

Pauper. Huic non dans eleemosynam de superfluis est fur. II. 193. a. Quænam sint superflua. *ibid.* Pauperes sunt præ cæteris nostri proximi. II. 324. a. Vid. *Eleemosyna*. Pauperum defensores undenam assumerentur? IV. 265. b.

Pax an olim in primitiva Ecclesia sit denegata gravibus peccatoribus. IV. 207. a. *& seq.* Vid. *Ecclesia*.

Peccator. Gradus seu scala peccatoris adducitur. I. 173. b.

An omnia Peccatoris opera sint peccata. II. 114. b. *& seq.* A potiori ejus virtutes sunt infectæ malo fine. II. 117. a. *& seq.* Aut saltem aliunde deficiunt. *ibid.* b. Qualis gratia ei sit necessaria ad non peccandum. *ibid. & seq.* Nec peccator potest sine gratia bonum quodcunque facere. *ibid. & seq.* Non Deus, sed peccator est causa, si ei subtrahitur gratia sufficiens. II. 136. a. *& seq.* Justificatur peccator per gratiam, & charitatem, quæ per Spiritum S. diffunditur in cordibus, & eis inhæret. II. 155. a. *& seq.* An Deus peccatorem justificans vere illi remittat peccata. II. 157. a. *tot. cap.* III.

An fides maneat in homine peccatore, si se infidelitatis crimine non commaculet. II. 312. a. *& seq.* & 290. b. *item* 312. b. *et seq.* An etiam spes. II. 314. a.

Cur Christus dicatur mortuus, & non possit dici peccator. III. 51. b. An fuerit summa injustitia, quod Christus innocens pro peccatoribus mortis supplicio sit affectus. III. 104. a. & 121. b. & 118. a. & b. *& seq.* Christus pro impiis, & peccatoribus mortuus est. III. 105. a. & b. An in Deo sit justitia vindex peccatorum, & constans voluntas puniendi peccatores. III. 109. b. & 110. b. *& seq* Deus necessario peccatores odio habet, sed non necessario punit. III. 110. b. Solvuntur sophismata Socini negantis Christum pro nobis satisfecisse. III. 123. a. & b. *& seq. tot. cap.* V. & 124. a. *tot. cap.* VII. In quo sensu Christus dicatur peccatores vendere sine pretio. III. 114. a. & b. Christus est mortuus pro peccatoribus, id est loco peccatorum. III. 115. a. & b. Sacrificia veteris legis substituebantur pro peccatoribus ita, ut animalia loco horum mactarentur. III. 116. b. Aries pro Isaac ab Abrahamo immolatus figurabat Christum pro peccatoribus oblatum. *ibid.* An Deus olim condonarit peccata sine ulla satisfactione Christi, dummodo peccator doluerit de iis. III. 117. a. & b. Peccator per contritionem non meretur remissionem peccatorum merito de condigno. III. 126. b. An Christus descenderit ad inferos, ut inde redimeret incredulos, & peccatores sine pœnitentia defunctos. III. 130. b.

Obex Baptismi, quem peccatores, & hæretici ponunt in tali statu suscipiendo Baptismum, non tollitur per confirmationem sine Pœnitentia. IV. 34. b. Etiam peccatores Sacramentaliter manducant Corpus Christi. IV. 105. b. Publicis peccatoribus non est danda S. Communio. *ibid.* Quisnam sit peccator publicus? *ibid.* Peccatori occulto non est neganda S. Communio, si petat publice. *ibid. & seq.* Bene vero, si petat in privato loco. IV. 106. a. An Sacerdos possit negare Communionem peccatori occulto, si petat in loco privato, ac Sacerdos peccatum sciat ex sola confessione? *ibid.* Peccatori occulto publice ad communionem accedenti non potest dari hostia non consecrata. *ibid.* In mortis articulo S. Communio etiam maximo peccatori, si pœnitentiam agat, & usum rationis habeat, danda est. IV. 107. a. & b. Waldenses, Wiclefitæ, & Hussitæ ajunt, Sacerdotem peccatorem amittere potestatem absolvendi. IV. 133. a. Pœnitentia est instituta ad remissionem peccatorum, ad quam pœnitens se debet præparare. IV. 137. b. Hæretici contritionem calumniantur tanquam hypocrisin, quæ non præparat gratiam, sed magis peccatorem facit. IV. 144. a. Ad Sacramentum Pœnitentiæ non requiritur charitas perfecta, quæ prius justificet, quam peccator absolvatur. IV. 161. a. & b.

Huic post Baptismum confessio est necessaria necessitate medii. IV. 176. a. Debet in confessione esse accusator sui, & non aliorum. IV. 187. b. Quibus indiciis confessarius possit cognoscere peccatorem non esse dispositum ad absolutionem recipiendam. IV. 196. a. Qualiter huic peccatum afferat interitum, ac perditionem? IV. 204. a. & b. An olim in primitiva Ecclesia gravioribus peccatoribus sit denegata venia, ac reconciliatio? IV. 207. a. *& seq.* Vid. *Ecclesia*. An confessarius possit peccatori publico imponere publicam pœnitentiam. IV. 217. a. De pœnitentia ab hoc suscipienda. Vid. *Satisfactio*. De situ, & habitu peccatoris pœnitentis. IV. 227. a. An Græci omnes peccatores pœnitentes inungebant? IV. 246. b.

Gratia Spiritus Sancti movens ad actus fidei, spei &c. non justificat peccatorem, sed ad justificationem disponit. V. 87. b. *& seq. tot. cap.* I. Omnes actiones peccatoris non esse peccata, probatur ex Tridentino contra Lutherum, & Calvinum. V. 92. a. *& seq. ac* 97. a. *& seq.* Bajus docuit, omnia opera hominis peccatoris procedere ex cupiditate mala, adeoque esse intrinsece mala. V. 90. a. *& seq. tot. cap.* I. Refutatur. *ibid.* Quesnellius docuit, primam gratiam, quam Deus concedit peccatori, esse remissionem peccatorum. V. 96. a. Inter justum, & peccatorem, non datur medium, bene vero inter cupiditatem habitualem, & charitatem habitualem mediant actus fidei, spei &c. V. 103. b. In sensu Baji datur justificatio sine remissione peccatorum. V. 88. b. *& seq.* & 104. a. Tridentinum agnoscit gratiam actualem ante justificationem, vi cujus peccator ad gratiam sanctificantem disponitur. V. 89. b.

Jansenii prima propositio ait, aliqua Dei præcepta esse impossibilia hominibus justis; Catholici ajunt, nec ulli peccatorum esse aliqua præcepta impossibilia. VI. 84. b. Bellelli docet, gratiam sufficientem omnibus esse præparatam hominibus, etiam infidelibus, & peccatoribus. VI. 136. a. & b. An Bellelli docuerit, opera peccatoris ex defectu charitatis esse peccata? VI. 161. a. & b. Vid. *Peccatum*, vel *Reprobus*.

Peccatum. Deus cognoscit intima creaturæ peccata. I. 99. b. Deus non prævidet in decreto prædeterminante materiale peccati. I. 106. b. *& seq.* Quæ sit malitia peccati materialis, & quæ peccati formalis? *ibid.* Quomodo Deus videat peccata in ideis? I. 109. a. Præscientia peccatorum spectat ad scientiam visionis, & non ad scientiam mediam. I. 115. a. Permissio peccati an sit effectus prædestinationis? I. 158. b. Reprobatio positiva an præcedat præscientiam peccatorum. I. 168. b. *& seq.* Peccatum originale an sit causa reprobationis negativæ? I. 170. b. Nullum peccatum est effectus reprobationis. I. 173. a. Gradus peccatorum exponuntur. *ibid.* b. Quinam propugnarint peccatum Philosophicum. I. 30. b.

Pelagius docuit, hominem propriis viribus omnia posse vitare peccata. I. 266. a. An Deus possit patrare miracula in commendationem peccatorum? I. 273. b. Anima hominis non est in terrenum carcerem ob peccatum extra corpus com-

commissum detrusa . I. 298. b. *& seq.* Quomodo anima contrahat peccatum originale , si creatur , & non producitur . I. 302. a. An homo per peccatum amittat imaginem Dei . I. 305. b. Qualiter voluntas dicatur libera a peccato . I. 312. b. *& seq.* Adam hanc habuit libertatem . I. 313. a. Nos eandem accipimus per gratiam . *ibid.* In transgressione præcepti protoparentes plura commiserunt peccata . I. 317. a. *& seq.* Primum peccatum protoplastorum fuit superbia . *ibid.* De pœnis illius . I. 317. b. *tot. cap.* XIII.

Peccatum omne includit materiale , & formale . II. 12. a. Quale discrimen inter peccatum actuale , & habituale . *ibid.* An posteri obligentur noxa originali , & peccatis parentum . II. 17. a. An peccatum Judæorum crucifigentium Dominum fuerit originale . II. 18. a. *& seq.* Quodnam sit discrimen inter peccatum actuale , & originale . II. 18. b. Quod homo possit vivere sine omni peccato , docuit Origenes . II. 27. a. An anima reprobetur ob peccata commissa ante unionem cum corpore . *ibid.* b. Pelagius admittit gratiam remissivam peccati , & quidem internam , non solius extrinsecæ imputationis . II. 36. a. *& seq.* Non autem agnovit gratiam adjuvantem ad vitanda peccata . *ibid.* Idem asserebat , quod homo acquirat gratiam remissivam peccati secundum merita . *ibid.* Quid sit libertas a peccato . II. 73. b. Quænam peccatorum causæ sint ; an voluntas , concupiscentia , Deus &c. II. 82. b. *& seq. tot. cap.* IV. & V. Peccatum est nihil , seu defectus . II. 84. a. Ad peccatum requiritur libertas arbitrii . II. 95. a. Non omnia opera infidelium sunt peccata . II. 116. b. *& seq.* Gratia Salvatoris est nobis necessaria ad vitandum peccatum . II. 126. b. *tot. cap.* V. Imo etiam ad omnia peccata venialia vitanda . II. 127. a. *tot. cap.* VI. An hoc etiam procedat de B. Virgine . II. 128. a. Et de S. Joanne Baptista . *ibid.* Ad imputationem peccati non est necessaria actualis divinæ gratiæ inspiratio . II. 132. b. *& seq.* Nec collatio gratiæ sufficientis . *ibid.* An peccata ex defectu gratiæ sufficientis commissa imputentur ad culpam . II. 138. a. Quodnam sit discrimen inter damnatos & viatores per peccatum a gratia alienos . II. 139. b. Gratia sanctificans non consistit in sola remissione peccatorum . II. 155. a. An Deus hominem justificans vere illi remittat peccata . II. 157. a. *tot. cap.* III. An Deus possit remittere peccata sine gratia . II. 158. a. An gratia sanctificans & peccatum possint simul stare . *ibid. & seq.* Odium peccati est conditio necessaria ad justificationem adulti . II. 159. a. Omnia opera nostra non sunt peccata & sordes . II. 162. a. *& seq.*

Peccatum quomodo revixerit per legem . II. 185. b. An per legem possit opus leve præcipi , vel inhiberi sub peccato gravi . II. 208. a. An opus peccaminosum sit peccatum distinctum a pravo desiderio . II. 227. a. *& seq.* Dantur externa . *ibid.* Quid sit . II. 232. b. Quomodo distinguatur a vitio . *ibid.* Malitia peccati an consistat in positivo , vel privativo . II. 233. a. *& seq.* Quid sit peccati macula , seu reatus . II. 234. a. An detur peccatum ex natura sua veniale . II. 234. b. *tot. cap.* VII. Unum peccatum non esse gravius altero , ajebant Stoici , & Jovinianus . *ibid.* Calvinus dicit , prædestinatos posse committere peccata damnabilia , sed ipsis a Deo non imputari . *ibid.* Melanchthon admittit peccata venialia . *ibid.* Peccatum potest in duplici sensu esse veniale . *ibid.* Veniale ducit ad mortale . *ibid.* Quid peccatum mortale . II. 237 a. An peccatum mortale sit malitiæ finitæ , vel infinitæ . *ibid. & seq.* Quomodo peccata differant specie ? II. 238. a. Quomodo numero ? *ibid.* Quæ sit divisio peccati ? *ibid. & seq.* Quando peccato sit conjunctus Dei contemptus ? II. 238. b. Quid sit peccatum veniale ? *ibid.* An detur peccatum omissionis sine actu voluntatis ? *ibid.* Datur peccatum ignorantiæ . II. 239. a. An peccato , ut possit imputari , debeat præcedere sancta cogitatio , & delectatio ? II. 238. b. *& seq.* An advertentia malitiæ ? *ibid.* Ignorantia invincibilis excusat a peccato . II. 239. a. An detur peccatum philosophicum ? II. 239. b. *& seq.* Unde sit hoc peccatum derivatum ? *ibid.* Ignorantia juris naturalis invincibilis a peccato excusat . II. 240. a. *& seq.* Concupiscentia est pœna peccati . *ibid.* An detur ignorantia invincibilis juris naturalis a peccato excusans ? *ibid.* Opinio probabilis est vitium , & pœna peccati . II. 247. a. An sequens opinionem probabilem relicta probabiliori , vel æque probabili , se exponat periculo peccati materialis , vel omnino formalis ? II. 248. a. An nulla opinio probabilis & an ignorantia *facti* excuset a peccato ? II. 265. a. Peccati auctorem Mahumet Deum constituit . II. 272. a. Idem blasphemat Calvinus . II. 277. b. Sed damnantur primo fidei articulo . II. 281. a. Peccati originalis certiores reddimur ex morte Christi . II. 282. a. Quomodo remissio peccatorum sit credenda ? II. 285. b. Errores contrarii adducuntur . *ibid.* Oratio & eleemosyna delent peccatum veniale . II. 285. b. Uti & jejunium . *ibid.* Quo peccato deleatur fides habitualis ? II. 290. b. & 312. a. An cum gratia etiam semper fides amittatur per peccatum ? II. 319. b. An aliquando sine peccato possit injustus aggressor occidi ? II. 328. a.

Propter peccata hominum non est dilatus adventus Messiæ . III. 20. a. An peccatum Adæ sit causa Incarnationis . III. 25. b. *tot. cap.* XII. Quomodo Christus ignorarit peccata ? III. 43. a. Quomodo nesciat peccatores ? *ibid.* Christus nullum commisit peccatum . III. 51. b. An committere potuisset ? *ibid.* Cur repugnet , Christum dici peccatorem , cum non repugnet dici pauperem , mortuum ? *ibid.* Unde proveniebat in Christo impotentia peccatum committendi ? *ibid.* Quomodo hæc impotentia possit stare cum libertate ? III. 52. a. & b. Ad libertatem non requiritur , posse peccatum committere . III. 52. b. Christus nequit dici servus peccati . III. 88. b. De satisfactione a Christo pro nobis persoluta . III. 102. b. Vid. *Christi satisfactio* . Originale peccatum , & Redemptionis necessitatem negant Pagani , Ebionitæ , & Pelagiani . III. 103. b. Unde Christum passum affirmant , ut nobis exemplum relinqueret . *ibid.* Idem docent Abaelardus , & Socinus . *ibid.* Christus eo fine ut nos a peccato , & dæmonis captivitate redimeret , mortem pertulit . III. 105. a. Christus per mortem suam peccatorum nostrorum pœnas luit . III. 106. a. Quomodo intelligendum illud : *Eum , qui non noverat peccatum , pro nobis peccatum fecit* . III. 106. b. Per peccatum Scriptura intelligit Sacrificium , quod pro peccato offertur . *ibid.* Quomodo Christus abstulerit , & deleverit , atque exhauserit peccata ? *ibid. et seq.* Christus factus est Sacrificium in ligno crucis Deo sponte oblatum pro peccato . *ibid.* Hoc Sacrificium est præsignatum in victimis veteris legis . III. 107. a. An Sacrificia veteris legis delebant per se peccata ? *ibid.* Christus fuit Sacerdos per Sacrificium , quod ut homo Deo obtulit pro peccato in ligno crucis . *ibid.* Quodnam discrimen inter Christum Sacerdotem , & alios Sacerdotes ? III. 107. b. Christus in cælo non immolatur , ut putant Poloni Fratres . *ibid.* Hoc probatur ex figura Sacrificii Aaronici . *ibid. et seq.* In reconciliatione a Christo facta a peccatis sumus expiati , deleto per passionem Christi peccatorum nostrorum chirographo . III. 108. b. *et seq.* Ut adeo Christus per mortem suam non declararit tantum peccata dimissa , sed ipse vere pro illis satisfecerit . *ibid.* An in Deo sit justitia vindex peccatorum , & constans voluntas puniendi peccatores ? III. 109. b. & 110. b. *et seq.* Noluit Deus in hominum reparatione peccata dimittere , non exhibita Divinæ justitiæ satisfactione . III. 109. b. *et seq.* Sed intuitu meritorum Christi , & satisfactionis ejus salvi facti sunt . III. 110. a. Christus omnium peccatorum pœnas , non vero culpas suscepit . *ibid.* Decebat quam maxime , ut ob peccata nostra Divinæ justitiæ fieret satisfactio condigna . III. 110. b. In morte Christi apparuit turpitudo peccati . III. 111. a. Non fuit injustum , Christo peccata nostra imputari . III. 104. a. & 111. b. & 118. a. & b. *et seq.* Probatur ex Patribus contra Socinum , quod Christus pro peccatis satisfecerit . III. 112. a. *et seq. tot. cap.* IV. Solvuntur Socini sophismata . III. 113. a. & b. *et seq. tot. cap.* V. *ac* 124. a. *tot. cap.* VII. Christus est proprie Redemptor , qui pro peccatis nostris satisfecit oblato sanguinis pretio . *ibid.* Christus peccata nostra portavit , ea per satisfactionem delendo . III. 114. b. *et seq.* An Deo simus reconciliati a Christo per solam non imputationem peccati ? III. 116. a. An Deus olim condonarit peccata sine ulla satisfactione , dummodo peccator doluerit de iis ? III. 117. a. & b. Sine meritis Christi non possumus pœnitentiam agere de peccatis . *ibid.* Quomodo mors , & mortis aculeus (id est peccatum) sit a Christo devictum ? III. 119. b. *et seq.* An malitia peccati sit finita , vel infinita ? III. 126. a. An creatura pura potuisset Deo satisfacere pro peccato ? III. 102. b. & 125. a. *et seq.* Creatura rationalis obstricta peccato nequit vel pro se , vel pro aliis condigne satisfacere Deo . III. 125. a. *et seq.* Nulla creatura , etsi gratia , & meritis exornata , potest exhibere Deo pro mortali peccato coæqualem satisfactionem . III. 125. b. Quomodo intelligendum illud : *Frater non redimit , redimet homo* . *ibid.* An nec Angelus satisfacere potuisset pro peccato ? *ibid. et seq.* An nec homo , si a Deo esset constitutus caput morale hominum ? III. 126. a. & b. An per solam contritionem , aut charitatem perfectam sine satisfactione Christi Deo reddatur omne id , quod peccato ablatum ? *ibid.* An sit discrimen inter peccatum veniale , & mortale , aut inter peccata plura mortalia , si gravitas peccati a dignitate personæ offensæ desumatur ? *ibid.* Quænam in peccato mortali sint attendenda ? III. 126. b. Peccator per contritionem remissionem peccatorum non meretur merito de condigno . *ibid.* An creatura pura possit Deo ad juris apices satisfacere pro peccato veniali ? *ibid.* Angeli boni propter peccatum irati nobis sunt reconciliati per mortem Christi . III. 130. a. & b.

Non est sententia primum a S. Augustino excogitata , quod circumcisio sit remedium contra peccatum originale . III. 178. b. *et seq.* probatur ex S. Augustino & aliis , quod circumcisio accedente fide deleverit peccatum originale , ac fuerit verum Sacramentum . III. 178. a. *et seq. usque ad cap.* V. An fides exterius manifestata fuerit remedium contra peccatum originale parvulis ante octavum diem , & sic ante circumcisionem decedentibus ? III. 183. b. Quid de fœmellis dicendum ? *ibid.* An Abraham per fidem , vel per circumcisionem fuerit liberatus a peccato originali ? III. 184. a. Sacramentalia non dimittunt peccata ex institutione Christi . III. 188. b. Nec lotio pedum . *ibid. et seq. tot. cap.* VI. Vid. *Sacrilegium* . Sacramentum in debita materia , forma , & intentione administratum est validum , etsi Minister sit in peccato gravi constitutus . III. 171. b. & 206. a. & b. Sacerdos in peccato mortali administrans , vel conficiens Sacramentum , committit Sacrilegium . III. 209. b. An idem dicendum de Diaconis , & aliis Ministris , ac Concionatoribus ? *ibid. et seq.* An Sacerdos in peccato mortali constitutus debeat præmittere confessionem ante celebrationem , vel an sufficiat contritio ? *ibid.* Si urgente necessitate celebravit in peccato gravi constitutus sine prævia confessione , tenetur quamprimum confiteri . *ibid.* An laicus committat Sacrilegium , si urgente necessitate Baptismum confert in peccato gravi constitutus ? *ibid.* Tridentinum damnat Lutherum dogmatizantem , Sacerdotem non dimittere peccata , sed dimissa declarare . III. 217. a. Cur sufficiat intentio interpretativa in ebrio , ut ei imputetur peccatum , quod secuturum prævidit , & cur in Ministro Sacramentorum non sufficiat ? III. 226. a. & b. An contritio sine voto confessionis tribuat remissionem peccatorum ? III. 228. a. Per detestationem peccati disponitur homo ad gratiam . III. 228. b. Sacramenta vet. legis dimittebant peccata per accidens mediante fide in Christum venturum . III. 230. a. & b. An circumcisio vi institutionis suæ deleverit peccatum originale ? III. 233. b. *et seq.* Per peccatum non deletur character Sacramentalis . III. 239. a. & b. Quantum peccatum sit contemnere Cæremonias ? III. 243. a. & b. Non ausi sunt Melanchthon , Œcolampadius , & Confessio Augustana cum aliis hæreticis negare , crimen esse , non servare Cæremonias . III. 243. b. Quando peccatum grave committatur per omissionem Cæremoniarum ? *ibid.* Christi Baptismus valet ad ablutionem culpæ : Baptisma Joannis contulit solum munditiam legalem , remissionem vero peccatorum nonnisi ratione pœnitentiæ , & fidei suscipientium . III. 253. b. *et seq.* Tridentinum anathema dixit iis , qui non majorem vim tribuebant Baptismo Christi , quam Baptismo Joannis , non vero iis , qui tenent , etiam per Baptismum Joannis esse dimissa peccata . III. 255. a. Vindicatur in hoc S. Augustinus . *ibid.* Cur Baptismus dicatur institutus , quando Christus baptizavit Joannem , & cur non dicatur instituta pœnitentia , quando Christus

ſtus Magdalenæ peccata dimiſit ? III. 258. b. *& ſeq.* Quale ſit peccatum uſurpare pro aqua benedicta non benedictam, cum benedicta haberi poſſet ? III. 264. a. Quale ſit peccatum, in Baptiſmo aliam pattem abluere, quam caput, cum caput abluí poſſet ? III. 268. a. Validus eſt Baptiſmus, ſi loco verbi *baptizo* uſurpatur verbum *mergo*, *abluo*, *tingo*; talis tamen mutatio eſſet peccatum grave. III. 277. b. *& ſeq.* An laicus vel fœmina peccatum grave committant, ſi in neceſſitate baptizant præſente Clerico ? III. 283. a. An laicus ſolemniter baptizans non ſolum committat peccatum grave, ſed etiam irregularitatem incurrat ? III. 283. b. *& ſeq.* An & quando baptizandi ſint adulti amentes, & energumeni ? III. 317. a. & b. An baptizari poſſit adultus infirmus, ſi ſcitur ante contractam infirmitatem peccatum grave commiſiſſe, nec deſuper pœnitentiam egiſſe, & ſi modo ob infirmitatem nec pœnitentiæ ſignum dare, nec Baptiſmum petere poſſit ? *ibid.* Adulti ſine fide interna, & cum peccati mortalis affectu ſuſcipientes Baptiſmum recipiunt characterem, ſed non gratiam: gratiam percipient, ſi depoſito affectu peccati pœnitentiam egerint. III. 317. b. Peccata ante Baptiſmum commiſſa non ſunt materia Sacramenti Pœnitentiæ. *ibid.* Ad Martyrium requiritur ex parte Martyris Baptiſmus, aut votum illius, libera acceptatio mortis, ut ſit membrum Eccleſiæ, charitas, contritio, aut confeſſio de peccato commiſſo, & ut nullum Sacramentum contemnat. III. 324. a.

Adulti Sacramentalem confeſſionem præmittant receptioni confirmationis. IV. 30. a. An habens peccatum mortale ex præcepto teneatur præmittere Confeſſionem, vel an ſufficiat contritio. *ibid.* a. & b. Peccatum grave committit, qui non confirmatus agit Patrinum. IV. 40. b. Contrahit tamen cognationem ſpiritualem, & ad quos hæc cognatio extendatur ? *ibid.* Præcepto Eccleſiaſtico de Communione in Paſchate facienda non ſatisfit per Communionem ſacrilegam. IV. 100. a. Cur non ſufficiat communio ſacrilega, cum non obſtet ſacrilegium, quin Sacerdos ſatisfaciat, ſi in ſtatu diſgratiæ accepto ſtipendio celebrat; nec ſimulatio, quin ſuſcipiatur Baptiſmus, nec peccatum grave, quin ſatisfiat operibus pro ſatisfactione injunctis ? *ibid.* a. & b. An Sacerdos poſſit negare Communionem peccatori occulto, ſi petat in loco privato, ac Sacerdos peccatum ſciat ex ſola Confeſſione ? IV. 106. a. Communicans non ſit ſibi conſcius peccati mortalis. IV. 109. a. Unde præmittatur confeſſio, neceſſe eſt, ita, ut non ſufficiat contritio. *ibid.* Sacerdos peccati mortalis ſibi conſcius, ac celebrare coactus, non habita copia Confeſſarii tenetur ex præcepto quamprimum confiteri. *ibid.* Hæretici negant ad pœnitentiam requiri, ut peccata compenſentur aliqua ſatisfactione, ſed ſufficere fiduciam in Chriſtum. IV. 131. b. Refutantur. *ibid. & ſeq.* An pœnitentia exorta ex timore inferni, vel ex malitia peccati ſit vera virtus ? IV. 132. a. Pœnitentia eſt verum ac proprium novæ legis ſacramentum, quo judiciaria Sacerdotum poteſtate peccata remittuntur. IV. 133. b. An & qualiter ſolius Dei ſit peccata dimittere ? IV. 134. b. *& ſeq.* Peccata ante Baptiſmum commiſſa non ſunt materia pœnitentiæ. IV. 137. b. Peccata mortalia ſunt materia neceſſaria, venialia autem materia ſufficiens pœnitentiæ. *ibid.* Venialia etiam aliis modis a pœnitentia diſtinctis expiari poſſunt. *ibid.* Nullum omnino datur peccatum, quod per pœnitentiam expiari, & ab Eccleſia, ejuſque miniſtris Sacerdotibus remitti non poſſit. *ibid.* Solvuntur variæ objectiones Novatorum, volentium probare, aliqua peccata non dimitti per pœnitentiam. IV. 138. b. *& ſeq.* Actus pœnitentis contritio, confeſſio, & ſatisfactio ſunt quaſi materia pœnitentiæ. IV. 142. a. Lutherani duas pœnitentiæ partes conſtituunt, terrorem conſcientiæ incuſſum ex peccati agnitione, & fidem conceptam ex Evangelio ſeu abſolutione, qua quis credit ſibi remiſſa eſſe peccata. *ibid.* Terror incuſſus ex agnitione peccati nequit eſſe pars pœnitentiæ. *ibid.* a. & b. Nec fides modo a Lutheranis explicato. IV. 142. b. An deteſtationem peccati præcedat fides, timor, ſpes, & aliqua charitas ? *ibid. & ſeq.* Hæretici rejiciunt omnem contritionem, & putant peccatum, ſi non procedat ex charitate perfecta expellente terrorem. IV. 144. a. Catholicorum aliqui tenent Sacramento pœnitentiæ præmittendam eſſe contritionem perfectam, quæ procedit ex charitate perfecta, & delet peccati culpam apud Deum, ita, ut abſolutio ſolum deleat pœnam. *ibid.* Peccatum tenemur deteſtari, ut offenſam Dei, & non propter ſolam pœnam. IV. 152. a. & b. Non poſſumus peccatum ut offenſam Dei deteſtari ſine charitate Dei. *ibid.* Charitas initialis ad juſtificationem diſponit, ſed ſe ſola ſine Pœnitentiæ Sacramento peccata non delet. IV. 161. b. Hæc ſententia non eſt obnoxia propoſitionibus & erroribus Baji. IV. 162. a.

Confeſſio peccatorum eſt altera pars Sacramenti Pœnitentiæ. IV. 164. a. Vid. *Confeſſio*. An Sacerdos in peccato gravi conſtitutus valide abſolvat. IV. 166. a. & b. Cur peccata non remittantur per pœnitentiam ſine confeſſione ut fit per Baptiſmum ? IV. 166. b. An Eccleſia poſſit judicare de peccatis occultis. IV. 170. b. *& ſeq.* Quomodo fides, ſpes, charitas, oratio, eleemoſyna dimittant peccata. IV. 176. b. & 177. b. Neceſſaria eſt confeſſio peccatorum omnium mortalium, quorum memoria habetur. IV. 177. b. *& ſeq.* In confeſſione nequit unum peccatum grave remitti ſine altero. IV. 178. a. & b. Peccata venialia ſunt materia ſufficiens confeſſionis, ſed non neceſſaria. *ibid.* Neceſſaria eſt ad confeſſionem Sacramentalem manifeſtatio omnium peccatorum, ſive hæc ſit publica, ſive privata; publica non ſemper eſt ſuadenda, nec ullo præcepto Divino eſt præcepta. IV. 178. b. *& ſeq.* Nec etiam Eccleſiaſtico. *ibid.* Quæ peccata in confeſſione publica exponebantur. IV. 179. a. & b. & 223. a. Confeſſionis Generalis de peccatis totius vitæ conſuetudo eſt laudabilis, & antiquiſſima. IV. 180. a. & b. Quomodo fiat ? *ibid.* Peccatum mortale. Vid. *Mortalis*. Veniale. Vid. *Veniale*. An idem peccatum poſſit bina vice in confeſſione exponi, & quæ utilitas talis repetitionis ? IV. 183. b. An in confeſſione enarranda ſint peccata ea, quæ confeſſario aliunde jam ſunt nota ? *ibid.* An peccata per oblivionem omiſſa ſint in alia confeſſione exponenda ? *ibid.* De circumſtantiis. Vid. *Circumſtantiæ*. An peccata dubia ſint in confeſſione exponenda ? IV. 185. a. & b. Lutherus in hoc contrarius reprobatur. *ibid.* An peccatum dubium ſit materia ſufficiens abſolutionis dandæ ſine conditione. IV. 185. b. *& ſeq.* Cur ſcrupuloſi non permittantur confiteri peccata dubia. *ibid.* Non poteſt quis aliqua peccata confiteri, confeſſario uni & aliqua alteri confeſſario, ſi habeat plura mortalia. IV. 186. b. An poſſit quis confiteri uni peccatum grave, ac deinde alteri venialia. *ibid.* Omnia peccata audita cadunt ſub ſigillum, etſi abſolutio non ſit data. IV. 188. b. An tenear ad ſigillum, ſi quis mihi confiteatur homicidium omnibus notum. IV. 189. a. An ſufficiat ad confeſſionem validam, & fructuoſam, ut quis confiteatur peccata memoriæ occurrentia, ac de iis tantum conteratur, ſi plura commiſit. IV. 189. b. Confeſſarius audiens peccatum, quod non poteſt abſolvere, ceſſet ab examine, & ulteriore auditione peccatorum. IV. 196. a. Sacerdos per abſolutionem non declarat peccata a Deo jam eſſe dimiſſa, ſed ipſe auctoritate a Deo accepta eadem peccata relaxat. IV. 166. a. & 200. a. & b. & 202. a. & b. Et ſic vere exercet actum judicialem. *ibid.* In quo ſenſu ſolus Deus peccata dimittat. IV. 202. b. Plerumque dimiſſa peccatorum culpa remanet pœna temporalis luenda. IV. 212. a. & b. Quomodo intelligendum illud: *Si impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis ſuis -- omnium iniquitatum ejus non recordabor* ? IV. 212. b. *& ſeq.* An ob peccata publica poſſit confeſſarius publicam ſatisfactionem imponere. IV. 217. a. An homo poſſit ſatisfacere de uno peccato ſine altero. IV. 218. b. An repetitio confeſſionis peccatorum ſit neceſſaria, ut pœnitentia ab alio confeſſario poſſit immutari. *ibid.* An etiam peccata occulta per publicam Pœnitentiam fuerint punita. IV. 179. b. *& ſeq.* & 221. b. *& ſeq.* Quæ peccata fuerint exempta a pœnitentia publica. IV. 223. a. Peccatorum remiſſio eſt primus fructus pœnitentiæ. IV. 224. b. Virtutes per peccatum deperditæ reſtituuntur per pœnitentiam. IV. 225. a. An etiam habitus ſpei, fidei, & virtutes acquiſitæ amittantur per peccatum, & reſtituantur per pœnitentiam. *ibid.* Quomodo virginitas per peccatum amittatur, & reſtituatur per pœnitentiam. *ibid.* Bona opera peccato mortificata reviviſcunt per pœnitentiam. IV. 225. a. & b. Bona opera amittuntur per peccatum. *ibid.* Cur originalis juſtitia non potuerit per pœnitentiam recuperari. IV. 225. b. *& ſeq.* Cur innocentia, & virginitas per peccatum amiſſæ non recuperentur pœnitendo. IV. 226. a. An opera bona per peccatum mortificata reviviſcant ad eundem gradum gratiæ, & gloriæ, quem antea habuerunt. *ibid.* An peccata per pœnitentiam dimiſſa per ſubſequens peccatum reviviſcant. IV. 226. a. & b. An & qualis effectus extremæ unctionis ſit remiſſio peccatorum. IV. 246. b. Idem Sacramentum abſtergit peccati reliquias. IV. 247. a. An is, qui non poteſt deponere confeſſionem peccatorum, teneatur jure Divino recipere extremam unctionem. IV. 248. a. An ſit peccatum, inire matrimonium ob incontinentiam. IV. 302. a. & b. An matrimonium ſit cauſa peccati originalis. *ibid.*

In ſenſu Baji omnes actus, qui non procedunt ex charitate habituali, ſunt peccata, etſi ſint actus fidei, ſpei &c. V. 83. a. *& ſeq. tot. cap.* I. Opera bona ante juſtificationem peracta non ſunt peccata, ſed tantum non meritoria vitæ æternæ. V. 92. a. *& ſeq. tot. cap.* I. II. & III. Diſponunt tamen ſimiles actus ad juſtificationem. V. 87. b. *& ſeq. tot. cap.* I. Queſnellius docuit, primam gratiam, quam Deus concedit peccatori, eſſe remiſſionem peccatorum. V. 96. a. Juxta Bajum cupiditas, ſeu concupiſcentia naturalis, quam homo invitus patitur, eſt peccatum. V. 97. a. & b. Cupiditas indeliberata, cui homo libere non conſentit, non prohibetur præcepto *non concupiſces*. *ibid.* In quo ſenſu concupiſcentia ab Auguſtiniano, & Tridentino dicatur peccatum ? *ibid.* In ſenſu Baji non datur peccatum veniale, ſed omne peccatum meretur damnationem. V. 98. b. Bellelli admittit dari in homine concupiſcentiam indeliberatam, a peccato immunem. V. 112. b. Nec in præcepto *non concupiſces* comprehenſam. *ibid.* Voluntas noſtra ſuis viribus relicta nequit vitare peccatum. V. 115. a. An ab Arauſicana Synodo, & Maldonato ſit propugnata hæc propoſitio: *Liberum arbitrium ſine gratia actuali non valet, niſi ad peccandum* ? V. 87. a. Bajus admittit juſtificationem ſine remiſſione peccatorum. V. 115. b. Ex concupiſcentia, & morte tanquam effectibus oſtenditur contra Pelagianos peccatum originale. V. 134. b. Idem probatur contra Manichæos. V. 135. a. Mors, & concupiſcentia nequeunt Deum habere auctorem, ſed ſunt pœna peccati. V. 135. b. Propoſitiones 25. & 26. Baji ſunt: *Omnia opera infidelium ſunt peccata*. Et, *Philoſophorum virtutes ſunt vitia*. V. 159. b. In quo ſenſu damnatæ hæ propoſitiones ? *ibid.* Qualiter eas explicent Doctores ? *ibid. & ſeq.* Eaſdem propoſitiones Bajus intellexit de peccatoribus. *ibid. item* 167. a. *& ſeq.* An homo in nullo ſtatu poſſit totam legem implere, omnia vitare peccata ſine gratia ? V. 158. b. *& ſeq.* Bajus putat liberum arbitrium ſine habituali gratia nil valere, niſi ad peccatum. V. 161. b. Bajus docuit, opera, quæ fiunt ſine gratia ſanctificante, eſſe vitiata a noxia cupiditate, & ideo peccata. *ibid. & ſeq.* Expoſitio Auguſtinianorum textus: *Omne autem, quod non eſt ex fide, peccatum eſt*, non convenit cum dogmate Baji. V. 162. b. & 172. a. S. Auguſtinus eum explicat de fide Chriſtiana *ibid.* Idem faciunt & alii Doctores. *ibid.* Textus ille nequit intelligi de fide Divina. V. 163. a. Sententia Auguſtinianorum eſt, opera, quæ ſunt bona ex officio, non eſſe virtutes, niſi referantur in Deum, nec tamen eſſe vitia intrinſece talia: Bajus autem ait, opera in ſe etiam bona ſine actuali relatione ad Deum eſſe intrinſece peccata provenientia a noxia cupiditate. V. 167. a. *& ſeq.* & 174. b. In quo ſenſu opera in ſe bona, ſed ſine relatione in Deum facta, Auguſtiniani dicant vitia, & peccata: ac in quo ſenſu Bajus, Queſnellius, & Janſenius ? V. 167. a. *& ſeq.* §. VI. Opera infidelium, quæ fiunt ſine fide imperfecta, ac gratia actuali, perraro evadunt peccati maculam. V. 168. b. Berti non explicat in ſenſu Baji textum illum: *Omne quod non eſt ex fide, peccatum eſt*. V. 178. b. *& ſeq.* Bellelli non docuit, omnia opera infidelium eſſe peccata, & virtutes Philoſophorum eſſe vitia. V. 184. a. §. II. an Bellelli Bajum

sit secutus explicando textum: *Omne, quod non est ex fide, peccatum est?* V. 185. a. §. IV. Motus indeliberati infidelium non sunt peccata. V. 186. b.

Omnia peccata proveniunt ex mala cupiditate, & delectatione. VI. 72. b. Jansenius vi primæ propositionis ait, inductam fuisse per peccatum Adami necessitatem peccandi, & e contra per gratiam Christi necessitatem bene operandi. VI. 85. a. & b. Æquilibrium libertatis pro statu naturæ lapsæ admittens sentit cum Pelagianis. VI. 97. b. *& seq.* Ac negat peccatum originale. *ibid.* Berti sententia comprobatur, quod non sit necessaria ad imputationem peccati præsens & actualis divinæ gratiæ inspiratio. VI. 120. b. *& seq.* An Bellelli docuerit, omnia opera peccatoris esse peccata ex defectu charitatis. VI. 161. a. & b. De libero arbitrio hominis post lapsum docuit Bajus tredecim propositiones, in quibus evertit liberum arbitrium, dicit omnia opera peccatoris esse peccata, si sine charitate fiant, quia proveniunt ex cupiditate noxia: ac quomodo Augustiniani hos errores declinent? VI. 170. a. & b. Bajus docet hominem peccare in iis, quæ vitare non potest. VI. 171. a. & b. Idem docet, pravos concupiscentiæ motus etiam indeliberatos esse peccata. *ibid.* Bajus negat, dari peccatum veniale: quid de peccato originali sentiat: putat B. Virginem illud, imo & actualia peccata contraxisse. VI. 173. b. *& seq.* Bajus negat peccatum causare maculam, & reatum. VI. 174. b. *& seq.* Negat charitatem perfectam conjunctam etiam cum voto Sacramenti delere peccata. *ibid.* Refutatur. *ibid.*

Peccatum originale. Probatur ex S. Scriptura, quod peccatum originale ab Adam in posteros ejus transfundatur. II. 1. a. *tot. cap.* I. Hanc transfusionem plures negant Hæretici. *ibid.* Ob hoc parvulis est necessarius Baptismus, ut olim fuit circumcisio. *ibid.* Solvuntur objectiones plures. II. 2. b. & 4. Eadem transfusio probatur ex SS. Patribus, & Conciliis cum responsione ad objectiones. II. 5. a. *per tot. cap.* II. Hoc ipsum probatur ex hujus vitæ miseriis. II. 8. a. *tot. cap.* III. Qualiter peccatum originale sit posteris voluntarium. II. 9. b. Originale peccatum etiam contrahitur a filiis Christianorum. II. 10. a. *tot. cap.* IV. Quid sit peccatum originale. II. 10. a. *tot. cap.* V. An peccatum originale sit mala, & perversa substantia. *ibid.* An vitium ex morbida qualitate contractum. *ibid.* Cur peccatum originale vocetur, *Figmentum cordis malum: Vetus homo: Semen serpentis, caro, Adam terrenus &c.* II. 11. a. & b. Peccatum originale non est ipsum peccatum Adami personale. II. 11. b. *& seq.* Peccatum originale est peccatum habituale. II. 12. a. De materia, & forma peccati originalis. *ibid. & seq.* Quid post Baptismum remaneat de peccato originali. II. 13. a. & b. Concupiscentia in peccato originali est pena peccati, peccatum, & causa peccati. II. 14. a. Quomodo peccatum originale sit derivatum in posteros. II. 14. b. *tot. cap.* VI. Cur Christus illud non contraxerit. *ibid. & seq.* Peccatum originale non transiit in posteros ob pactum aliquod. II. 15. b. An B. Virgo contraxerit hoc peccatum. II. 16. a. An posteri præter peccatum originale contrahant etiam peccata parentum. II. 17. a. *& seq.* An posteri contraxissent peccatum originale, si Adam non peccasset, sed Cain. *ibid.* a. An haberet hoc peccatum homo sine virili semine productus. *ibid.* An posteri contraxissent illud, si solus, Adam, aut sola Eva peccasset. *ibid. & seq.* An peccatum Judæorum fuerit originale. II. 18. a. Quodnam sit discrimen inter peccatum originale & actuale. II. 18. b. De penis in altera vita peccato originali correspondentibus. II. 19. b. *tot. cap.* VIII. & IX. An Deleatur per votum recipiendi Baptismum a parentibus habitum. II. 20. b. & 26. a. An S. Joannes Baptista ab hoc fuerit liberatus in utero materno. II. 26. a. An cum peccato hoc decedentes debeant comparere in Judicio. II. 21. b. Origenes negat hoc peccatum. II. 1. a. & 27. a. Et cur. II. 30. b.

Pecco. Deus nec per omnipotentiam suam peccare potest. I. 59. b. An dæmones adhuc peccent, & penam propterea mereantur. I. 257. b. An necessario peccent sicut Angeli necessario amant? *ibid.* An Angeli possint peccare in legem naturæ. I. 258. a. Angelus non potest peccare. *ibid.* & b. Quando dæmones peccarint? I. 260. b. *& seq.* Peccarunt ex libero arbitrio. *ibid.* Hoc male negant Pelagiani, & Manichæi. *ibid.* Dæmones peccaverunt superbia. I. 262. b. Et non peccaverunt primitus peccato stupri, vel concubitus. I. 263. a. Nec invidiæ. *ibid.* Nec spiritualis luxuriæ. *ibid.* Quomodo peccarint superbia. *ibid.* b. An homo per peccatum amittat imaginem Dei. I. 305. b. Ad libertatem non spectat posse peccare. I. 3 2. b. Quomodo peccarint protoparentes nostri. I. 315. b. *tot. cap.* XII.

An sit de essentia libertatis, posse peccare. II. 76. a. An homo peccet per motus deliberatos. II. 76. b. Qualis gratia sit necessaria infideli, aut impio ad non peccandum. II. 117. b. *& seq.* Justus potest peccare, & peccando perdit gratiam sanctificantem. II. 169. b. *& seq.*

Parochus graviter peccat baptizando extra necessitatem domi, nisi sit proles Regis, aut Principis, quæ potest extra Ecclesiam baptizari. III. 284. a.

Docent plures, nullum esse præceptum de Sacramento confirmationis recipiendo, & sic neminem peccare graviter secluso contemptu, si non confirmetur. IV. 31. a. Berti propugnat necessitatem. *ibid.* Non quidem medii. IV. 31. b. Sed præcepti non tantum Ecclesiastici, verum etiam Divini. *ibid.* Non respectu omnium, sed eorum, qui coram tyranno debent profiteri fidem, aut qui graves tentationes contra fidem patiuntur. *ibid. & seq.* Mortaliter peccant Episcopi, si notabilem negligentiam committant in conferendo Sacramento Confirmationis, item & Parentes, Tutores, Domini, Parochi, si non urgeant receptionem confirmationis. IV. 32. a. & b. Pariter confirmandi, si data occasione confirmationem suscipere negligunt. IV. 32. b. Charitas beatitudinis non excludit se sola voluntatem peccandi. IV. 156. a. Attritio pure servilis non excludit voluntatem peccandi, & sic non est sufficiens ad gratiam acquirendam sine charitate initiali. IV. 153. a. & b.

An peccat mortaliter, qui opera sua non refert in Deum? V. 170. a. & b. & 176. b. Cur damnata hæc propositio: *Necesse est, infidelem in omni opere peccare?* V. 172. a. Vid. *Peccatum*.

Pectoratus. Humbertus ait, Nicetam Pectoratum esse Stercoranistam, & Arium horum auctorem. IV. 90. a. Nicetas defenditur. *ibid.* a. & b.

Pectus. Græci in confirmatione inungebant frontem, oculos, nares, os, aures, & pectus. IV. 40. b. Quam habeant hæ unctiones significationem? *ibid.* Juxta aliquos Græci etiam inungebant manus & pedes. *ibid.* Aliquando Eucharistia posita fuit supra pectus defuncti, & cur? IV. 107. b. S. Communio non est danda mortuis, nec ponenda supra pectus illorum. *ibid.*

Pectus in extrema unctione etiam olim inungebatur. IV. 237. a. & b. Non tamen est necessaria hæc unctio. IV. 238. a.

Peculatus est furtum ex ærario, seu de pecunia publica. II. 193. a.

Pecunia. Furtum ex ærario, seu de pecunia publica, est *peculatus*. II. 193. a.

An sponsor possit puniri pro reo in pecunia, & corpore? III. 111. b.

Pelagianus falso negat, Angelos peccasse ex libero arbitrio. I. 260. b. Erronee docet, hominem posse propriis viribus vitare omne peccatum. I. 266. a. Contra eum affirmatur, mortem esse penam peccati. I. 317. b. *& seq.* Negant pariter ignorantiam esse pœnam peccati. I. 319. b. *& seq.* Qualiter explicent concupiscentiam. I. 325. a.

Pelagianus dederit petitionem tertiam orationis Dominicæ. II. 318. a. Quam imperite Pelagiani criminati sint S. Augustinum, quod liberum negaret arbitrium. II. 144. b. & 145. a. & b.

Concedunt Pelagiani infantem baptizandum, sed non ut mundetur a peccato originali. III. 307. a.

Appetitus rendens in objectum secundum sensum delectabile non est ipsa concupiscentia, ut putant Pelagiani. V. 133. a. Ex concupiscentia, & morte tanquam effectibus ostenditur contra Pelagianos peccatum originale. V. 134. b. Idem probatur contra Manichæos. V. 135. a.

Æquilibrium libertatis pro statu naturæ lapsæ admittens sentit cum Pelagianis, ac negat peccatum originale. VI. 98. a.

Pelagius. Ejus error de scientia Dei. I. 99. a. & b. Item circa prædestinationem. I. 138. a. & 139. a. & 143. b. & 159. b.

Pelagius negat peccatum originalis transfusionem in posteros Adæ. II. 1. a. & 3. a. & b. *ac* 27. a. Et cur. II. 30. b. Ei consentit Manichæus. II. 72. a. Pelagius male distinguit vitam æternam a regno cælorum. II. 4. a. Ejus objectiones contra transfusionem dictam solvuntur. *ibid. & seq.* Adversus hunc peccatum originale probatur ex antiquis SS. Patribus. II. 5. a. *& seq.* Præcipue ex S. Chrysostomo, qui per injuriam dicitur Pelagio adhæsisse. *ibid.* & 6. b. *& seq.* Contra Pelagium probatur peccatum originale ex hujus vitæ miseriis cum solutione objectionum ipsius. II. 8. a. *tot. cap.* III. Ejus sententia de pœnis peccati originalis in altera vita. II. 19. b. *per tot. cap.* VIII. & IX. A quo hujus hæresis habeat originem. II. 27. a. An Pamphilus Pelagio fuerit addictus. II. 27. b. *& seq.* De ejus patria. II. 29. b. An fuerit Monachus. *ibid.* An Abbas, aut Episcopus. *ibid.* De ejus gestis, & scriptis. II. 30. a. De ejus falsis dogmatibus. *ibid.* & b. Quas gratias admiserit. II. 30. b. *& seq.* De statibus illius hæresis. II. 31. a. De cælestio, & Juliano Pelagianis. *ibid. & seq.* Ejus hæresis multipliciter rejecta & damnata est. II. 32. b. *& seq.* In primo statu suæ hæresis docet hominem posse solis naturæ viribus legem servare. II. 33. b. *& seq.* Negat, perseverantiam esse donum speciale. II. 129. a. Docuit acceptam in Baptismo gratiam non posse amitti. II. 169. b. Docuit, supposita doctrina legis ad servanda præcepta sufficere liberum arbitrium. II. 34. a. Admisit gratiam ad facilius, sed non ad simpliciter posse. *ibid. & seq.* Idem admisit gratiam internæ illuminationis. II. 34. b. Negat dari Christi gratiam adjuvantem voluntatem per inspirationem sanctæ dilectionis. II. 33. b. *& seq.* An indifferentia liberi arbitrii sit error Pelagii. II. 36. a. Agnovit gratiam habitualem, sed non in sensu recto. *ibid. & seq.* Voluit, ut filii ad consequendam gratiam sanctificantem baptizentur. *ibid.* Admittit gratiam remissivam peccati, & quidem internam, non solius extrinsecæ imputationis. *ibid.* An agnoverit gratiam adjuvantem ad vitanda peccata. *ibid.* Idem asserebat, quod gratia remissiva peccati detur secundum merita. *ibid.* Quid sit gratia actualis, quam Pelagius negat. II. 37. b. *& seq.* Cum Pelagianis conveniunt Manichæi in asserenda hominum impeccantia. II. 72. a. Et Pelagianos, & Manichæos negantes liberum arbitrium refutat S. Augustinus. II. 74. b. *& seq. tot. cap.* II. & III.

Contra hunc probatur, ignorantiam nostram esse pœnam peccati originalis. II. 240. a. Negans peccatum originale impugnatur quarto fidei articulo. II. 282. a. Contra hunc propugnantur traditiones. II. 297. b. *& seq.*

Joannes Antiochenus, & Orientales impugnantes S. Cyrillum non probaverunt hæresim Pelagii aut Nestorii. III. 63. a. *& seq.* Negat originale peccatum, & Redemptionis necessitatem. III. 103. b. Unde Christum passum esse ait, ut nobis relinqueret exemplum. *ibid.* Refutatur. III. 113. b. *& seq.* & 124. a. *& seq.*

Pelagius valide baptizat, etsi non credat actionem Baptismi esse Sacramentum, ac tribuere gratiam, dummodo velit facere, quod facit Ecclesia. III. 213. a. *tot. cap.* XV. Et actionem serio animo ponat, non modo irrisorio. *ibid.*

Ex sententia Baji, Lutheri, Pelagii sequeretur, Angelum, & Adamum sine gratia supernaturali habuisse meritum vitæ æternæ, Deumque esse finem ultimum hominis solum naturalem. V. 124. a. Pelagius, cælestius, & Julianus docent, Adamum, & Evam mortales secundum corpus creatos esse: refutantur ab Augustino, & Augustinianis. V. 135. a.

Pelliceus. Deus vere fecit protoparentibus tunicas pelliceas. I. 322. a.

Penetratio. Calvinus negat penetrationem corporum. IV. 85. a. Refutatur. *ibid.*

Pentecostes. An Apostoli in Spiritu S. fuerint baptizati die Pentecostes. III. 253. b. *& seq.* In Baptismo ante mortem Christi collato dabatur Spiritus S. invisibiliter: in die Pentecos-

tecostes autem visibiliter. III. 258. b. *& seq.* Adulti solemniter baptizentur Sabbato S. Paschæ, vel Pentecostes. III. 316. b.
In quem diem inciderit festum Pentecostes, anno, quo passus est Christus. IV. 51. a. & b.
Pepuzianus. Contra Marcionitas, Pepuzianos, & Collyridianos probatur, fœminas non posse solemni ritu baptizare. III. 279. b. & 282. a. & b. Montanistæ aliqui vocantur a Montano Pepuziani, & Cataphryges, alii sunt Montanistæ a Philastrio dicti. III. 285. a.
Waldenses & Lutherani omnes laicos Eucharistiæ Sacramenti ministros dicunt: Marcionitæ ac Pepuziani etiam mulieres admiserunt. IV. 95. b.
Per. Quid hæc vox denotet in Scripturis. IV. 255. a.
Percussio Clerici est casus Papæ reservatus. IV. 195. a.
Perditio. Adducitur scala perditionis. I. 173. b.
Quomodo dæmones vigilent ad perditionem animarum. I. 270. b. *tot. cap.* XIX.
Peregrinus quibus teneatur legibus? II. 213. a.
Quid sit Communio laica, & peregrina? IV. 97. b.
Pererius quid sentiat de Prædestinatione. I. 156. a.
Perfectio. Quid sit perfectio simplex, & quid simpliciter simplex? I. 64. b. Perfectiones rerum omnium sunt in Deo eminenter. *ibid.* Perfectio libertatis minime deest voluntati divinæ. I. 133. a. & b.
In creaturis datur duplex perfectio, relativa & absoluta. I. 242. b.
Perfectio est duplex. II. 128. a.
Confirmatio interdum vocatur etiam perfectio. IV. 1. b.
Periculum. Leges humanæ non semper obligant cum periculo vitæ. II. 207. b. *& seq.* An lex Divina? *ibid.*
In casu urgentis periculi potest absolutio dari sine satisfactione peracta. IV. 210. a. Quale periculum vitæ requiratur, ut possit dari extrema unctio. IV. 245. a. & b. Vid. *Regularis*. An Parochi cum periculo vitæ tempore pestis teneantur administrare Sacramentum extremæ unctionis. IV. 248. b.
Perjurium prohibetur præcepto secundo. II. 191. a. Et octavo. II. 193. b.
Perjurium an committat confessarius, si sub juramento affirmet, se nescire crimen quod scit e confessione. IV. 188. a. & b.
Permissio. An peccati permissio sit effectu prædestinationis? I. 158. b.
Perpetuus. Vid. *Æternus*.
Persa, Quot annis ante æram vulgarem Christi inceperit Regnum Persarum? III. 9. a.
Persecutio. Elcesaita docet, in persecutione fidem servandam corde, ore negandam. II. 308. a. Refutatur. *ibid. & seq.* An in persecutione licitum sit Christiano, vel Episcopo fugere? II. 309. a. *& seq.*
Est signum veræ fidei, quod in persecutionibus augmentum sumpserit. III. 22. b.
Persecutor. Martyrium inferens debet esse persecutor, nam illicitum est se ipsum occidere pro fide. III. 323. a. An ad Martyrium requiratur, ut etiam in persecutore sit voluntas occidendi ob fidem Catholicam. III. 324. a.
Perseverantia. An bonorum Angelorum perseverantia fuerit prævisa in decreto prædeterminante? I. 109. b. An primus homo habuerit perseverantiam. I. 122. b. & 123. a.
An donum perseverantiæ æque necessarium sit homini in statu naturæ innocentis, ac lapsæ. II. 49. a. *& seq.* An sit donum speciale facta prius prædestinatione. II. 59. a. Cur Deus non omnibus det perseverantiam. II. 97. b. & 130. a. Quid sit. II. 128. b. *& seq.* Quid ad eam requiratur. II. 129. a. Pelagiani, & Semipelagiani negant esse donum speciale. *ibid.* Probatur esse donum specialissimum. *ibid.* b. Quomodo ea petatur in oratione dominica. *ibid.* Perseverantiam in gratia habituali etiam solum ad tempus non possumus de condigno promereri. II. 168. b. Minus perseverantiam finalem. II. 169. a. Cur possimus de condigno promereri vitam æternam, non item gratiam finalem. *ibid.* An perseverantia finalis nec de congruo possit obtineri. *ibid.*
An gratia, gloria, & perseverantia Angelorum sit ex merito Christi? III. 100. b. *& seq.*
Persevero. An ad perseverandum erat Adamo necessaria gratia prædeterminans. I. 307. b.
Persona. An una Persona Divina sine altera possit per absolutam Dei potentiam videri? I. 95. a.
Variorum errores circa Trinitatem Personarum referuntur. I. 174. a. Anastasius quaternitatem admittens fulmine ictus interiit. *ibid.* Trinitas Personarum adversus Judæos, & Hæreticos ostenditur ex veteri Testamento etiam conformiter linguæ Hebraicæ. I. 174. b. *per tot. cap.* I. Vocabula *Dii*, *faciamus* &c. non significant plures Deos, sed plures Personas. I. 175. a. & b. Prædictus modus non est phrasis Hebraica, nec ponitur honoris causa, more Europæorum. *ibid.* Nec dicto textu *faciamus hominem*, locutus est Deus cum Angelis. I. 176. b. Solvuntur objectiones ulteriores Judæorum ac Hæreticorum. I. 178. a. & b. Quibus argumentis Judæorum obduratio cogatur circa Mysterium Trinitatis Personarum. I. 178. b. Trinitas Personarum contra Hæreticos probatur ex novo Testamento. I. 179. a. *per tot. cap.* III. & IV. Ubi refutantur Sociniani. *ibid.* Omnes tres Personæ sunt Institutores Evangelii. I. 179. b. Vindicatur Textus Scripturæ: *Tres sunt, qui testimonium* &c. *ibid. & seq.* Trinitas Personarum probatur traditione Patrum. I. 183. a. *per tot. cap.* V. Annotatio utilis de quibusdam libris apocryphis circa hoc Mysterium. I. 183. b. *& seq.* Trinitas Personarum non est deneganda ex eo, quia eam humana ratio capere nequit. I. 184. a. & b. Altercatio Catholici cum Sociniano circa Trinitatem Personarum. *ibid. per tot. cap.* VI. An dogma Catholicum evertat seipsum circa Trinitatem Personarum. I. 185. a. *usque ad cap.* VII. An Trinitas Personarum elidatur per rationes philosophicas? I. 184. a. *per tot. cap.* VI. An tres sint Dii, quia tres Personæ Divinæ. I. 185. a. & 186. b. An Persona Patris sit etiam Persona Filii, & Spiritus S. I. 185. a. & b. An quælibet Persona sit trina in Personis. I. 185. b. De distinctione Personarum. *ibid. & seq.* Cur eadem Essentia Divina possit esse triplex in Personis, & cur non etiam natura creata. I. 186. a. An natura humana posset assumi simul a Personis tribus Divinis. *ibid.* Personæ Divinæ cur tantum sint tres? *ibid.* Quæ distinctio inter Essentiam Divinam, & Personas? *ibid.* b. An diversus modus existendi non tantum Personas divinas, sed etiam naturam multiplicet. *ibid. & seq.* Trinitas Personarum probatur exemplis, ratione, ac miraculis. I. 187. b. *& seq.* Trinitas Personarum non destruit simplicitatem Dei. I. 188. b. Deus Pater generavit Personam, non alium Deum. I. 193. b. Vid. *Filius*, *Verbum*, aut *Christus*. Spiritus S. est res subsistens seu Persona. Vide *Spiritus*. Regulæ aliquæ dignoscendi, quando in scriptura res, vel actio, & quando Persona debeat intelligi. I. 203. a. Quæ sit proprietas primæ Personæ. I. 214. a. De proprietatibus notionalibus trium Personarum. I. 213. b. *& seq.* An Spiritus S. esset Persona distincta a Filio, si ab hoc non procederet. I. 237. a. Personæ divinæ multiplicantur, & distinguuntur ob relationes. *ibid.* Regulæ observandæ in discursu de Trinitate Personarum. I. 239. a. *& seq.*
Negantes pluralitatem Divinarum Personarum, aggrediuntur secundum fidei articulum. II. 281. b.
Duas in Christo Personas admittit Nestorius. III. 54. a. & b. Oppugnatur. III. 56. a. *& seq.* & 59. b. *& seq.* Eutyches solum unam admittit naturam ex duabus per unionem hypostaticam commixtam. III. 71. a. & b. Refutatur demonstrando, duas naturas in eadem Persona etiam post unionem manere distinctas. III. 71. b. *& seq.* An unio hypostatica sit facta in natura, vel in Persona? III. 75. b. An omnes tres Personæ SS. Trinitatis potuissent assumere naturam unam? III. 77. a. Et an in hoc casu adhuc unus homo dici posset? *ibid.* An eadem Persona Divina potuisset assumere naturas duas, & tamen dici unus homo? *ibid.* a. & b. Cur Filius, & non alia Persona naturam induerit nostram? III. 77. b. communicatio Idiomatum in Christo respectu Personæ admitti debet. III. 78. a. & b. Felix, & Elipandus dixerunt Christum esse Filium Dei adoptivum in sensu Nestorii negando unionem hypostaticam, & admittendo duas Personas. III. 81. b. *& seq.* Natura Divina nequit esse pars personæ, quæ est Christus. III. 91. a. & b. Quando dicitur: *unus de Trinitate*: vox *unus* non naturam, sed Personam significat. III. 92. b. Pagani docent, non dari secundam Personam, quæ passa esset pro salute nostra, sed peccata, utpote quæ Deo non nocent, condonari a Deo. III. 103. a. & b. Nulla actio Christi, sive agat assumpta forma, sive Divina, sejungenda est a communione Personæ, & sic omnis actio Christi erit infinita. III. 122. a. Quomodo Socinus, & quomodo Christianus explicent illud: *Personarum acceptio non est apud eum*. III. 124. a. Christus non est Mediator, prout est homo a Persona Verbi præcisus. III. 134. a.
Error personæ est impedimentum dirimens. IV. 316. a. & b.
Personale. Quid sit jus personale? II. 185. b.
Personalis. V. *Papa*, vel *Voluntas*.
Pes. An bene legatur: *Foderunt manus meas, & pedes meos*. III. 164. b.
Græci in confirmatione inungebant frontem, oculos, nares, os, aures, & pectus. IV. 40. b. Quam habeant hæ unctiones significationem? *ibid.* Juxta aliquos Græci etiam inungebant manus & pedes. *ibid.* Domino Jesu Christo in Eucharistia existenti latriæ cultus est exhibendus. IV. 91. a. *& seq.* Quomodo intelligendum illud: *Adorate scabellum pedum ejus*? IV. 91. b.
In extrema unctione sunt inungendi pedes. IV. 237. a. & b. Quid inungendum, si pedes abscissi. IV. 238. b. Vid. *Lotio*.
Pestis. Tempore pestis potest extrema unctio dari per virgulam, vel spatulam mundam postea concremandam. IV. 239. a. An Parochi tempore pestis teneantur administrare extremam unctionem. IV. 248. b.
Petavius (*Dionysius*) demonstrat, gratiam ab Augustino constitui in inspiratione S. Charitatis. V. 110. b. Petavius ait, concupiscentiam esse in se malam. V. 133. a.
Berti definitio gratiæ, quod sit *Illustratio mentis, & inspiratio S. Dilectionis*, purgatur ab errore Jansenii demonstrando, eam aperte desumi ex S. Augustino, & Petavio. 69. a. & b. *& seq.*
Hujus argumenta contra gratuitam prædestinationem solvuntur. I. 154. a. & b. An sibi constet in tradenda doctrina de prædestinatione. I. 155. b. & 156. a.
Petitpied a suis Antonio Arnaldo comparatus. II. 142. b.
Petra. An Christus, vel Petrus, vel fides vocetur *Petra*? III. 154. a. Petra, unde fluxerunt aquæ, figurabat latus Christi apertum. III. 116. a. & b.
Petrobruissianus. Waldenses, Petrobruissiani, Cathari, & Anabaptistæ negant, infantes posse baptizari ante usum rationis. III. 306. a. An idem senserint Tertullianus, & Hieraciti. III. 259. a.
Petrus Abaelardus. Ejus error circa potentiam Dei. I. 59. a. *& seq.* Refutatur. I. 60. a. *& seq.*
Petrus Alexandrinus (*S.*) quando sit Martyrio affectus. III. 214. b.
Petrus a Soto docet cum Catholicis, Christum pro omnibus esse mortuum, ac omnibus præparasse remedia salutis, sed præparata non omnibus actu applicari. VI. 93. a. & b.
Petrus de Apono. An ipse vel ipsius statua sit combusta ob negatam Lazari suscitationem? III. 155. a.
Petrus Dresdensis, & alii dixerunt sub utraque specie fieri debere communionem. IV. 100. b.
Petrus Fullo. Vid. *Fullo*.
Petrus Lombardus. Vid. *Lombardus*.
Petrus Mogus fuit Episcopus intrusus, & tamen valide ordinavit. IV. 288. a. Est ab uno tantum ordinatus Episcopo in Episcopum. *ibid.*
Petrus (*S. Apost.*). De ejus lapsu. II. 91. b. *& seq.*
S. Petrus legalia præcipiens vere sine simulatione a S. Paulo est correctus. II. 197. a. *& seq.* An S. Petrus peccarit præscribendo legalia? *ibid. & seq. usque ad cap. XI.* Cephas, cui Paulus in faciem restitit, non est alius a Petro. II. 200. b. *& seq.* An huic præferendus S. Paulus ex eo, quia S. Petrus in antiquis imaginibus sæpe sinistram occupat? II. 269. b. Quid reprehendendum in S. Petro percutiente servum Pontificis? II. 328. b.

Quomodo intelligendus in priori Epistola cap. III. vers. 18. 19. & 20. *In quo & iis, qui in carcere erant, spiritibus vivens prædicavit &c.* Vid. *S. Augustinus*. Quid significent hæc nomina *Simon Petrus*? III. 154. a. Cur idem dicatur Cephas? *ibid.* An Petrus, vel Christus, vel Ecclesia sit *Petra*? *ibid.* Quando fuerit occisus? III. 159. a.

S. Petrus in quo sensu non habuisset partem cum Christo, si lotus non fuisset. III. 189. a. & b. Christus manu propria baptizavit B. Virginem Mariam, SS. Joannem, & Petrum. III. 259. a.

Baptizati a Philippo Diacono sunt confirmati a SS. Petro, & Joanne. IV. 6. b.

S. Petrus an portaverit primam tonsuram. IV. 259. b. Cur Ordinatio Papæ fiat apud aram S. Petri. IV. 297. b. Cur de corpore S. Petri sumatur Pallium Archiepiscoporum. *ibid.*

Peyrerius (*Isaac*) fuit pater Præadamitarum. I. 193. a.

Phantasia magica. Vid. *Portentum*.

Phantastasta. Eucharistiæ Sacramento revera continetur Christi Corpus, & Sanguis. IV. 70. b. *tot. cap.* VIII. Hoc negarunt Phantasiastæ. *ibid.*

Phantasticus. Corpus Christi non fuit phantasticum. III. 29. b. *& seq.* & 37. a. *& seq.* & 71. a. *& seq.*

Pharisæus. Unde hoc nomen acceperint? II. 183. a. Varia eorum dogmata. *ibid.* Ut de lotione immundi pietate, juramento, decimis. *ibid.* Horum traditiones rejicit Dominus, II. 301. b.

Qualis error Pharisæorum, Baptistarum, & Hemerobaptistarum circa Baptismum? III. 249. b. Himerobaptistæ quotidie se abluebant non adhibita forma, sed per modum lustrationum Pharisæorum. III. 284. b. Cælicolæ Mosaicos ritus, & Baptismum retinebant, & approbabant Anabaptismum; quomodo vocetur Cælicola novi apud Donatistas Baptismi institutor? *ibid.*

Pharisaicus. Quid sit conscientia Pharisaica? II. 244. a.

Phase. Quo die Mensis Nisan immolabatur Phase? an Luna XIV. ineunte, vel exeunte? IV. 43. b. Tempore Christi non utebantur Judæi duplici Neomenia, a Phase Lunæ, & a congressu Planetarum deducta, neque duplici calculo Astronomico, & vulgari, quorum unum Dominus, alterum Jerosolymitani secuti fuerint. IV. 45. b. Probatur contra Zwinglium, quod Phase non signum transitus sit, sed victima pro transitu. IV. 81. a. & b. Qualiter ergo Phase dicatur signum? IV. 81. b.

Phereponus (*Joannes*). Ejus censura in consubstantialitatem Filii. I. 200. a. Negavit, pudorem nuditatis esse pœnam peccati. I. 321. a. & b. Vid. *Clericus* (*Joannes*).

Ejus objectiones circa peccatum originale ad posteros Adæ transfusum solvuntur. II. 1. b. *& seq.* Idem refutatur circa explicationem gratiæ efficacis. II. 81. a.

Contra hunc defenditur S. Augustinus. II. 185. b. *& seq.* Imprudenter reprehendit S. Augustini scripta contra Divinitatem Bacchi. II. 270. b.

Phereponus Salmasius, Vitringa, & hæretici recentiores negant esse antiquam ab Apostolis desumptam consuetudinem Pædobaptismi, sed omnes esse baptizatos ætate jam adulta. III. 306. a. & b.

Phereponus negat præsentiam Sanguinis, & Corporis Christi in Eucharistia. IV. 76. b. Idem dicit, verba Evangelii: *Hoc est corpus meum*, esse locutionem figuratam, ac metaphoricam. *ibid.* Refutatur. *ibid. & seq.*

Philastrius. Montanistæ a Philastrio nuncupari rebaptizabant. III. 285. a. Montanistæ aliqui vocantur a Montano Pepuziani, & Cataphryges, alii sunt Montanistæ a Philastrio dicti. *ibid.*

Philetus negans carnis resurrectionem refutatur. II. 285. b. *& seq.*

Philippus. Baptizati a Philippo Diacono sunt confirmati a SS. Petro, & Joanne. IV. 6. b.

Philippus Landgravius. Vid. *Landgravius*.

Philippus Pulcher. Vid. *Bonifacius* VIII.

Philippus (*S.*). Quid significet hoc nomen, & unde ortum traxerit? III. 154. a.

Philo negat, Paradisum fuisse locum corporeum. I. 284. b.

Philosophia. Mysterium Trinitatis nec per rationes Philosophicas eliditur. I. 184. a. *per tot. cap.* VI.

Ad capessendas disciplinas Philosophiæ non requiritur gratia supernaturalis. II. 115. a. *tot. cap.* I.

Hujus ignorantia est excusanda. II. 243. a. Vid. *Dialectica*.

Philosophicus. An detur peccatum Philosophicum? II. 239. a. *& seq.* Unde sit derivatum? *ibid.*

Philosophus. Quidam Philosophi negabant existentiam Angelorum. I. 241. b.

Plures præstantissimi Philosophi fatentur Deum unum. II. 281. a.

Secundum recentiores Philosophos sola anima rationalis potest pati. III. 41. a.

An præsentia Corporis, & Sanguinis Christi in Eucharistia possit argumentis Philosophorum probari? IV. 80. b. & 84. b. *& seq.*

Propositiones 25. & 26. Baji sunt: *Omnia opera infidelium sunt peccata*, & *Philosophorum virtutes sunt vitia*. V. 159. b. In quo sensu damnatæ hæ propositiones? *ibid.* Qualiter eas explicent Doctores? *ibid. & seq.* Easdem propositiones intellexit Bajus de peccatoribus. *ibid. item* 167. a. *& seq.* Bellelli non docuit, omnia opera infidelium esse peccata, & virtutes Philosophorum esse vitia. V. 184. a. §. II.

Phison. An in confluente Phison sit Paradisus. I. 286. a.

Phænices an primi litterarum inventores? II. 189. a.

Photianus. Licet incertum sit, a quo tempore invaluerit apud Græcos fermentati usus, videtur tamen obtinuisse ante exortum Schisma Photianum. IV. 57. a.

Photinianus. Quam perversam formam in Baptismo adhibeant Photiniani. III. 270. b.

Photinianus raro contulit Baptismum in nomine SS. Trinitatis. IV. 291. a. Unde ab eo baptizati, & ordinati de novo sunt baptizati, & ordinati, si redierunt. IV. 293. a.

Photinus. Ejus error de Summa Trinitate. I. 274. a.

Photinus est damnatus a Concilio Nicæno. IV. 22. b.

Photius quoslibet Sacerdotes esse contendit ministros ordinarios confirmationis. IV. 21. b. An Græci, vel Latini omnium primi in Bulgaria fidem disseminarint? IV. 25. b. *& seq.*

Nicolaus jussit de novo confirmari Bulgaros consignatos a Græcis per Photium missis. *ibid.* Azymos jam fuisse ante Photii dissidium, probatur. IV. 54. b. *& seq.*

Photius etsi fuerit Episcopus intrusus, valide ordinavit. IV. 288. a. *& seq.*

Photius spado excitavit dissidium inter Latinos, & Græcos de Processione Spiritus S. I. 207. b. De ejus symbolo. I. 211. a. & b.

Phrebonites. Error illius de æternitate. I. 56. a. & b.

Phreneticus an sit subjectum capax extremæ unctionis. IV. 246. a.

Physica Causa. Vid. *Causa*.

Pichon (P. *Joannes*) tradidit in quodam Opere, Communionem frequentissimam, imo quotidianam præcipi; atque singulos, præsertim laicos, esse ad illam sufficienter dispositos, si tantum, Confessione præmissa, lethalium criminum absolutionem obtinuerint. IV. 110. b. Ejus opus a pluribus Galliarum Episcopis fuit condemnatum. *ibid.* Ejusdem humilis, atque prudens retractatio. *ibid. & seq.*

Picus Mirandulanus. Ejus observatio de summa Trinitate ex veteri Testamento. I. 175. a.

Pietas Pharisæorum in quo erat sita? II. 183. a.

Piette (*Aurelius*) docet propositionem 38. Baji loqui in sensu charitatis sanctificantis. V. 94. b.

Pighius. Ejus opinio circa definitionem peccati originalis rejicitur. II. 11. b. *& seq.* Ejus opinio de pœnis originali peccato correspondentibus in altera vita. II. 19. b. *& seq.*

Pilatus. Hujus acta de Christo sunt argumentum efficax Religionis nostræ. III. 23. b. Probatur hæc acta esse genuina, *ibid. & seq.* Propter hæc acta Tiberius petiit Christi apotheosin; Critici hæc negantes refutantur. *ibid.* An susceperit fidem Catholicam? *ibid.* Fuit privatus administratione Judææ. III. 24. a. Sub ipso nullum est scriptum Evangelium. *ibid.* Vid. *Pontius*.

Pipinus an fuerit Childerico substitutus a Romano Pontifice. II. 341. b. & 347. b. & 348. b. & 349. a.

Piratæ annumeratur raptoribus. II. 193. a.

Piscis. De creatione piscium. I. 284. a. An possint generari in montibus? *ibid.* b.

Græci possunt certis diebus jejunium frangere, si edant pisces sanguine concretos. II. 339. b.

Pius. Vid. *Probus*, vel *Justus*.

Pius IV. concessit Episcopis Indiæ, ut balsamo Indico, quod verum est balsamum, confirmarent. IV. 16. a. & b. Moravis, Bohemisque a Synodo Basileensi, & Germanis concessus erat a Pio IV. usus Communionis sub utraque specie. IV. 103. b. Sed postea a Pio V. ob abusus quosdam sublatus est. *ibid.*

Pius V. damnavit Bajum. II. 88. b. *& seq.*

Moravis, Bohemisque a Synodo Basileensi, & Germanis concessus erat a Pio IV. usus Communionis sub utraque specie. IV. 103. b. Sed postea a Pio V. ob abusus quosdam sublatus est. *ibid.*

Pixis. An panis præsens censeatur, si sit clausus in Pixide, aut ciborio? IV. 59. a. & b.

Plagium est emptio vel venditio hominis liberi. II. 193. a. Est furtum gravissimum. *ibid.*

Planetæ. Tempore Christi non utebantur Judæi duplici Neomenia, a Phase Lunæ, & a congressu planetarum, neque duplici calculo Astronomico, & vulgari, quorum unum Dominus, alterum Jerosolymitani secuti fuerint. IV. 45. b.

Planetæ. Quid denotet casula seu planeta? IV. 128. a. & b.

Plasma Adami corporeum quale fuerit? I. 295. b. *& seq.*

Plata (*Horatius*) negat fœminam a Christo redemptam. III. 127. b.

Plato naturali virtute non invenit Mysterium Trinitatis. I. 232. a. De circuitu animorum ad mentem Platonis. I. 305. a. *& seq.*

Platonicus, Asserebant Platonici Angelos constare corporibus elementaribus. I. 242. b. Iidem negarunt, ignem infernalem esse perpetuum. I. 264. a. Dicunt mundum esse ab æterno. I. 286. b. Vid. *Revolutio*.

Contra hos probatur, terrenum corpus posse consistere in cælo. II. 287. a.

Plebiscita quid? II. 220. a.

Plebs. Quomodo intelligendum illud: *Plebs sancta, Regale Sacerdotium*. III. 203. a.

Plenilunium perfectum est die XV. Mensis Nisan ineunte. IV. 45. a.

Plenitudo. In Deo est omnis plenitudo scientiæ. I. 97. a.

Pluralitas. Quid scriptura velit significare, si utatur vocibus, *Dii, faciamus*? I. 174. b. *& seq.* Solvuntur objectiones desuper. I. 176. b.

Pluto unde ortum, & nomen trahat? II. 270. b. Nequit inter Deos referri. *ibid.* An hoc nomine veniat Cham filius Noe? *ibid.*

Pneuma. Vid. *Spiritus S.*

Pneumatomachus. Error eorum de Spiritu S. I. 292. a. *& seq. per cap.* XIV. *item per cap.* XV.

Pneumatomachus negans Spiritus sancti Divinitatem refutatur octavo fidei articulo. II. 284. b.

Pædobaptismus. Baptismus parvulorum, seu Pædobaptismus examinatur. III. 306. a. & b.

Pœna. An dæmones adhuc peccent, & propterea pœnam mereantur. I. 257. b. Pœna dæmonum est ignis infernalis. I. 263. b. *per tot. cap.* XVII. Vid. *Ignis*. De pœnis ob inobedientiam Adæ injunctis. I. 317. b. *tot. cap.* XIII.

De pœnis parvulorum sine Baptismo decedentium. II. 19. b. *& seq.*

Pœna quid sit? II. 207. a. & b. Quid sit pœna sententia latæ? *ibid.* b. Opinio probabilis est vitium, & pœna peccati. II. 247. a.

Christus per mortem suam peccatorum nostrorum pœnas luit. III. 106. a. & b. An in Deo sit justitia vindex peccatorum, & horum pœnas exposcens? III. 109. b. Christus omnium peccatorum pœnas, non vero culpas suscepit. III. 110. a. Solvuntur sophismata Socini. III. 113. a. & b. *& seq.* & 124. a. & b. *& seq.* Ostenditur Christum vere satisfecisse pro nobis pretio sanguinis. *ibid.* Vid. *Infernus*.

An sit sufficiens intentio suscipiendi Sacramenta in eo, qui pœnis ad hoc cogitur? III. 227. a. De pœnis Anabaptismum conferentis, & suscipientis. III. 305. b.

Catho-

Catholicorum aliqui tenent, Sacramento Pœnitentiæ præmittendam esse contritionem perfectam, quæ procedit ex charitate perfecta, & delet peccati culpam apud Deum, ita ut absolutio solum deleat pœnam. IV. 144. a. Peccatum tenemur detestari ut offensam Dei, non propter solam pœnam. IV. 152. a. & b. Non possumus peccatum detestari ut offensam Dei sine charitate Dei. *ibid.*

Plerumque dimissa culpa peccatorum remanet luenda pœna temporalis. IV. 212. a. & b. Pœnitentia liberat a pœna æterna, & temporali. IV. 224. b. De culpa, & pœnis eorum, qui extremam unctionem contemnunt, aut respuunt. IV. 248. a.

Pœnalis lex quid sit? II. 207. a. & b. An obliget in conscientia. *ibid.*

Pœnitens. Quinam fuerint dicti pœnitentes. IV. 219. a. Vide *Peccator*.

Pœnitentia. De lapsu Hosii Episcopi in hæresim Arianam, & pœnitentia illius. I. 230. a. *& seq.* An dæmones possint pœnitentiam agere? I. 258. b.

Sine meritis Christi non possumus pœnitentiam agere. III. 117. a. & b.

Pœnitentia probatur esse Sacramentum. III. 184. b. Baptismus, & Pœnitentia sunt Sacramenta mortuorum necessaria necessitate medii. III. 191. b. Eam vocat Calvinus mendacium, & imposturam. III. 194. a. Kemnitius effutiit, eam factam a Petro Lombardo. *ibid.* Et sic volunt, Pœnitentiam nec mediate a Christo institutam. *ibid.* An S. Bonaventura docuerit, Pœnitentiam institutam ab Apostolis? III. 192. a. Licitum est uti forma conditionata in administratione Sacramenti Pœnitentiæ, sed in quibus circumstantiis? III. 202. b. Qui sine necessitate repetit formas Sacramentorum, committit sacrilegium, excepto Sacramento Pœnitentiæ, ubi nova materia posita vel priori repetita potest repeti forma. III. 203. a. Lutherus ait, Pœnitentiæ Ministrum esse quemcunque hominem sine discrimine. III. 204. a. Refutatur. *ibid. & seq.* Sacramentum Pœnitentiæ in casu necessitatis potest peti a quocunque Sacerdote. III. 210. b. Sacramentum Pœnitentiæ in Paschate potest peti a Sacerdote improbo, dummodo sit tolleratus, & alius non adsit. III. 211. a. Baptismus denotat etiam calamitates, pœnitentiam, & Martyrium. III. 249. b. Christi Baptismus valet ad ablutionem culpæ: Baptismus Joannis contulit solum munditiam legalem, remissionem vero peccatorum, nonnisi ratione pœnitentiæ, & fidei suscipientium. III. 253. b. *& seq.* Cur Baptismus dicatur institutus, quando Christus baptizavit Joannem, & cur non dicatur instituta pœnitentia, quando Christus Magdalenæ peccata dimisit? III. 258. b. *& seq.* In adulto ad Baptismum requiritur fides, spes, timor, pœnitentia, & charitas inchoata. III. 316. b. An & quando baptizandi sint amentes, & energumeni? III. 317. a. An baptizari possit adultus infirmus, si scitur ante contractum infirmitatem peccatum grave commisisse, nec desuper pœnitentiam egisse, & si modo ob infirmitatem nec pœnitentiæ signum dare, nec Baptismum petere possit? *ibid.* a. & b. Adulti sine fide interna, & cum peccati mortalis affectu suscipientes Baptismum recipiunt characterem, sed non gratiam: gratiam perciperent, si deposito affectu peccati pœnitentiam egerint. III. 317. b. Peccata ante Baptismum commissa non sunt materia pœnitentiæ Sacramenti. *ibid.*

Sacramenti Pœnitentiæ pars altera est confessio peccatorum. IV. 164. a. Cur pœnitentia non remittat peccata sine confessione, sicut facit Baptismus. IV. 166. b. Cur non omnes sint Ministri Pœnitentiæ in necessitate, sicut sunt in Baptismo. IV. 176. b. & 177. b. Cur valeat matrimonium inter absentes, & cur non Pœnitentia Sacramentalis. IV. 181. b. *& seq.* Cur pœnitentia Judæ Proditoris infructuosa fuerit. IV. 189. a. Contritio, confessio, & satisfactio sunt quasi materia Pœnitentiæ. IV. 189. b. *& seq.* Quis sit Minister Pœnitentiæ? Vide *Confessionis Minister*. Qui non vult subire onera Pœnitentiæ, est incapax absolutionis. IV. 204. a. An ad hoc Sacramentum solum requiratur materia analogica. IV. 206. a. An actus Pœnitentis sint materia essentialis hujus Sacramenti. *ibid.* Ægroto debet absolutio dari, si petiit confessarium, & dedit signa Pœnitentiæ, etsi, hoc adveniente, loquela, ac omni sensu exteriori sit destitutus, dummodo circumstantes testentur, eum petiisse confessarium, & dedisse signa Pœnitentiæ. IV. 205. b. An is, qui probus erat, & Christiane vivit, possit absolvi, si subito ægrotus nullum possit dare signum. *ibid. & seq.* An in his circumstantiis absolutio sit danda ei, qui scelerate vixit. IV. 206. a. An vita Christiane culta sit signum sufficiens pro obtinendo hoc Sacramento, si aliud reddi non possit. *ibid.* De rigore Pœnitentiæ canonicæ antiquæ Ecclesiæ. IV. 207. a. *& seq.* Hanc primum subsecuta est reconciliatio, etsi Satisfactio non necessario præmittatur absolutioni. IV. 209. b. *& seq.* Ex consuetudine Ecclesiæ Satisfactio est præmissa. *ibid.* Vide *Satisfactio*. Sacramenti Pœnitentiæ pars integralis, non essentialis est satisfactio. IV. 210. a. Pœnitentia usque ad mortis articulum dilata non est secuta. IV. 212. a. An antiqui Canones solum fuerint ordinati ad ostendendum signum publicum Pœnitentiæ. *ibid. & seq.* & 214. *& seq.* Quomodo intelligendum illud: *Si impius egerit pœnitentiam, omnium iniquitatum ejus non recordabor*. IV. 212. b. *& seq.* Cur in Baptismo peccata dimittantur sine injuncta satisfactione, & cur non in Sacramento Pœnitentiæ. IV. 214. a. & b. Confessarius sciat antiquos Canones de pœnitentia. IV. 216. a. & b. De pœnitentia publica. Vid. *Publicus*. S. Augustinus tres pœnitentiæ actiones distinguit. IV. 221. b. Quos effectus causet Pœnitentia. IV. 224. b. *& seq.* An etiam habitus fidei, spei, & virtutes acquisitæ amittantur per peccatum, & quomodo restituantur per pœnitentiam. IV. 225. a. Quomodo virginitas per peccatum amittatur, & restituatur per pœnitentiam. *ibid.* Bona opera peccato mortificata reviviscunt per pœnitentiam. IV. 225. a. & b. Cur originalis justitia non poterit per pœnitentiam recuperari. IV. 225. b. *& seq.* Cur innocentia, & virginitas peccando amissæ non recuperentur per pœnitentiam. *ibid.* An opera bona per peccatum mortificata per pœnitentiam reviviscant ad illum gradum gratiæ, & gloriæ, quam ante habuerunt. IV. 226. a. An peccata per pœnitentiam dimissa reviviscant per subsequens peccatum novum. IV. 226. a. & b. Qui perseverat in odio, nequit consequi Pœnitentiæ effectum. IV. 226. b. Pœnitentiæ consummativum est extrema unctio. IV. 228. a. Ordinandus non est in publica pœnitentia constitutus. IV. 296. a.

Sententia, quod in Sacramento Pœnitentiæ requiratur charitas initialis, quæ tamen non semper justificationem conferat, non potest censura notari. V. 115. b.

Damnantur propositiones Quesnelli prolatæ de pœnitentia. VI. 183. a. & b. *& seq.*

Gradus pœnitentiæ publicæ erant quinque, fletus, auditio, substratio, consistentia, communicatio. IV. 2. a. De manuum impositione, quæ facta est in publica pœnitentia constitutis. *ibid.* Hæreticis resipiscentibus Sacramentum Confirmationis non confert absque pœnitentia, vel contritione primam gratiam. IV. 34. b. Morinus in hoc contrarius refutatur. *ibid.* Obex Baptismi, quem peccatores, & hæretici ponunt in tali statu suscipiendo Baptismum, non tollitur per confirmationem sine Pœnitentia. *ibid.* Impositio manus, per quam olim hæretici recipiebantur in Ecclesiam, non erat repetitio Sacramenti confirmationis. IV. 35. b. Sirmondus, Maldonatus, Morinus, contrarium sentientes refutantur. *ibid.* Idem dic, si redeuntibus adhibita fuit chrismatio. *ibid.* Unctio vel manus impositio non fuit confirmatoria, sed reconciliatoria in signum Pœnitentiæ. IV. 36. a. In mortis articulo sacra Communio danda est etiam maximo peccatori, si Pœnitentiam agat, & usum rationis habeat. IV. 107. a. & b. Hæretici negant ad Pœnitentiam requiri, ut peccata compensentur aliqua satisfactione, sed sufficere fiduciam in Christum. IV. 131. b. Refutantur. *ibid. & seq.*

Quid significet pœnitentia apud Latinos, & quid apud Græcos? IV. 131. b. Quid sit virtus pœnitentiæ? *ibid.* Hæretici tenent ad pœnitentiam aliud non requiri, quam melioris vitæ propositum, unde pœnitentiæ vocabulo rejecto nominant resipiscentiam. *ibid.* Refutantur. *ibid. & seq.* Pœnitentia est vera virtus, spectatque interdum ad charitatem, interdum ad justitiam. IV. 132. a. An pœnitentia exorta ex timore inferni, vel ex malitia peccati sit vera virtus? *ibid.* An pœnitentia vel alia virtus possit consistere sine charitate? IV. 132. a. & b. Pœnitentia est virtus infusa, & per gratiam Dei supernaturalem inspirata. IV. 132. b. Quomodo pœnitentia distinguatur, ut virtus est, a pœnitentia, ut Sacramentum est? *ibid.* Pœnitentiæ Sacramentum negarunt Montanistæ, Novatiani. *ibid.* Waldenses, Wiclefitæ, & Hussitæ ajunt, Sacerdotem peccatorem amittere potestatem absolvendi. IV. 133. a. Zwinglius, Calvinus, Kemnitius negant, pœnitentiam esse Sacramentum. *ibid.* Luthetius, & Melanchthon negant absolutionem Sacerdotis esse actum judicialem. *ibid.* Pœnitentia est verum novæ legis Sacramentum, quo judiciaria Sacerdotum potestate peccata remittuntur. IV. 133. b. An & qualiter solius Dei sit peccata dimittere? IV. 134. b. *& seq.* Non sequitur, non dari in nova lege Sacramentum pœnitentiæ, quia in veteri non dabatur. *ibid.* Solvuntur objectiones Hæreticorum volentium e numero Sacramentorum excludere pœnitentiam. *ibid.* Pœnitentiæ Sacramentum distinctum est a Baptismo. IV. 135. a. Solvuntur objectiones Hæreticorum huic positioni contrariæ. IV. 135. b. *& seq.* Quando institutum sit pœnitentiæ Sacramentum? IV. 136. b. *& seq.* Pœnitentiæ Sacramentum hominibus post Baptismum lapsis ad salutem assequendam est necessarium. IV. 137. a. Quid sit materia *circa quam*, & *ex qua* pœnitentiæ? IV. 137. a. & b. Pœnitentia est instituta ad remissionem Peccatorum, ad quam pœnitens se debet præparare per actus aliquos requisitos. IV. 137. b. Peccata ante Baptismum commissa non sunt materia pœnitentiæ. *ibid.* Peccata mortalia sunt materia necessaria, venialia autem materia sufficiens pœnitentiæ. *ibid.* Venialia etiam aliis modis a pœnitentia distinctis expiari possunt. *ibid.* Nullum omnino datur peccatum, quod per pœnitentiam expiari, & ab Ecclesia, ejusque Ministris Sacerdotibus remitti non possit. *ibid.* Quid intelligatur per blasphemiam in Spiritum S. quæ nunquam dimittitur? IV. 139. a. & b. Quomodo intelligendum illud? *Impossibile est enim eos, qui semel sunt illuminati . . . . . rursus renovari ad pœnitentiam*. *ibid.* Solvuntur variæ objectiones Novatianorum volentium probare, aliqua peccata nunquam dimitti per pœnitentiam. IV. 138. b. *& seq.*

Pœnitentiæ pars prima contritio est. IV. 142. a. Actus pœnitentis contritio, confessio, & satisfactio sunt quasi materia pœnitentiæ. *ibid.* Lutherani duas pœnitentiæ partes constituunt, terrorem conscientiæ incussum ex agnitione peccati, & fidem conceptam ex Evangelio, seu absolutione, qua quis credit, sibi remissa esse peccata. *ibid.* Quod ad pœnitentiam salutarem dictæ requirantur tres partes, contritio, confessio, & satisfactio, conveniunt catholici declarantes illud exemplo filii prodigi, publicani, & Ninivitarum. *ibidem*. Terror incussus ex agnitione peccati nequit esse pars pœnitentiæ. IV. 142. a. & b. Nec fides modo a Lutheranis explicato. IV. 142. b. Quid sit contritio? *ibid.* An detestationem peccati præcedat fides, timor, spes, & aliqua charitas. *ibid.* Timor servilis est donum Dei. *ibidem* Quale propositum novæ vitæ requiratur ad contritionem? IV. 143. a. An propositum debeat esser formale, ac explicitum, vel sufficiat virtuale? *ibid.* Contritio procedat ex corde sincero, sitque interna, unde lacrymæ non sunt semper signum contritionis. IV. 143. a. & b. Contritio debet provenire ex motivo supernaturali, ac sit universalis. IV. 143. b. De origine vocabuli attritionis. *ibid.* Quid sit attritio? *ibid.* Quotupliciter contritio sit imperfecta, & qualiter differat ab attritione. *ibid. & seqent.* Augustinenses attritionem, quæ includit charitatem Dei initialem, vocant attritionem initialem: eam vero, quæ omni charitate destituta est, attritionem servilem. IV. 144. a. Hæretici contritionem calumniantur tanquam hypocrisin, quæ non præparat ad gratiam, sed magis peccatorem facit. *ibid.* Hæretici rejiciunt omnem contritionem, & putant peccatum, si non procedat ex charitate perfecta, expellente terrorem. *idem* Catholicorum aliqui tenent, Sacramento Pœnitentiæ præmittendam esse contritionem perfectam, quæ procedit ex charitate perfecta, & delet peccati culpam apud Deum, ita, ut absolutio solum deleat pœnam. *ibid.*

Ali-

Aliqui ad pœnitentiam requirunt solam attritionem servilem, omni charitate etiam initiali privatam. IV. 144. a. & b. Aliqui ad pœnitentiam requirunt charitatem Dei, qua bonus est erga nos, non autem eam, qua bonus est in se. IV. 144. b. Aliqui requirunt ad pœnitentiam charitatem Dei initialem, qua diligitur super omnia, ita, ut non sufficiat attritio servilis, nec charitas concupiscentiæ, aut spei. *ibid.* Sententia propugnans necessitatem charitatis initialis ad gratiam in Sacramento pœnitentiæ obtinendam nulla potest censura notari, quemadmodum nec opposita. *ibid. & seq.* Eadem sententia propugnans necessitatem charitatis initialis ad gratiam in Sacramento pœnitentiæ obtinendam est e diametro distincta a doctrina hæreticorum, quæ damnata est a Tridentinis Patribus. IV. 145. b. Sententia, quod ad pœnitentiæ Sacramentum sufficiat attritio servilis, non est damnata in Tridentino. IV. 146. a. & b. Tridentinum non definivit, ad pœnitentiæ Sacramentum sufficere solam attritionem servilem. IV. 146. b. *& seq.* Sententia ad gratiam in Sacramento consequendam exigens initialem charitatem, ipsi Tridentino, S. literis, Patribus, & rationi videtur esse conformis. IV. 184. a. & b. Quid significet illud: *Diligendus est Deus tanquam omnis justitiæ fons*. IV. 149. a. Timor servilis sine charitate initiali venia indignus videtur. IV. 149. b. *& seq.* Charitas Dei ad omnem virtutem requiritur, & varie commendatur. IV. 148. a. *& seq. tot. cap.* V. & VI. Quod ad pœnitentiam requiratur charitas Dei initialis, probatur diversimode. *ibid. & seq. tot. cap.* V. & VI. Charitas necessaria ad gratiam in Sacramento pœnitentiæ obtinendam est amor charitatis, non spei solum, quo Deus diligitur ut nobis bonus. IV. 155. b. *& seq.* Quamvis spes non excludatur. IV. 156. a. Amor beatitudinis non excludit se solo voluntatem peccandi. *ibid.* Charitatem ab omni spe separatam propugnant Quietistæ, eamque vocant puram. *ibid.* Peccatum tenemur detestari ut offensam Dei, & non propter solam pœnam. IV. 152. a. & b. Non possumus peccatum ut offensam Dei detestari sine charitate Dei. *ibid.* Ad Sacramentum pœnitentiæ non requiritur charitas perfecta, quæ prius justificet, quam peccator absolvatur. IV. 161. a. Charitas initialis ad justificationem disponit, sed se sola sine pœnitentiæ Sacramento peccata non delet. IV. 161. b. Hæc sententia non est obnoxia propositionibus, & erroribus Baji. IV. 162. a. Pœnitentia est Sacramentum mortuorum. IV. 162. b. *& seq.* Sententia, quod ad Sacramentum pœnitentiæ sufficiat sola attritio servilis sine omni charitate etiam initiali, non est practicanda in articulo mortis. IV. 163. b. Timor servilis non videtur sufficere ad justificationem sine charitate Dei saltem initiali. IV. 152. a. & b. *tot. cap.* V. & VI. Timor servilis est donum Dei, ac impulsus Spiritus S. IV. 153. b. *& seq.* Graves Doctores ad Sacramentum pœnitentiæ requirebant contritionem. IV. 161. a. Quæ sententia a Tridentino non fuit damnata. *ibid.* Attritio pure servilis non excludit voluntatem peccandi, & sic non est sufficiens ad gratiam acquirendam sine charitate initiali. IV. 153. a. An attritio sufficiat ad Sacramentum pœnitentiæ? IV. 155. b. Timor inferni non est præparatio sufficiens ad gratiam sine charitate initiali. IV. 148. a. & b. *tot. cap.* V. & VI. Quomodo ea, quæ timore fiunt, sint voluntaria? IV. 153. b. Quid de timore sentiat Quesnellius? *ibid.* Quas utilitates afferat timor servilis? *ibid. & seq.*

Pœnitentiarius jam ante tempora Novatianorum erat constitutus. IV. 171. b. Cur etiam iste Pœnitentiarius fuerit obligatus ad secretum. *ibid. & seq.* De facto Pœnitentiarii sub Nectario Episcopo. IV. 170. b. *& seq.* Quale munus habuerit ob hæresim Novatianam. IV. 172. b.

Poeta. Christianus non legat Carmina Poetarum. II. 335. b. Nec eorum fabulas, si limites honestatis excedunt. *ibid.*

Politia. Reservatio casuum non spectat ad externam politiam tantum, sed etiam ad validam absolutionem. IV. 194. b.

Politicus. De regno politico Judæorum. III. 2. b. *& seq.*

Pollex. Unctio extrema detur intincto Sacerdotis pollice. IV. 239. a. Hoc non est de necessitate Sacramenti. *ibid.* Sed potest tempore pestis fieri per virgulam, aut spatulam. *ibid.*

Poloni Fratres. Eorum objectiones circa generationem æternam Patris solvuntur. I. 193. *per tot. cap.* X. eorum error de Summa Trinitate. I. 174. a. & b.

Poloni. Vide *Fratres*.

Polycarpus (*S.*). Arianismi suspicio ab eo removetur: I. 217. b.

Polygamia quomodo olim potuerit esse licita? II. 180. a. & b. Fuit semper onus grave. II. 203. a. Eam permittit Mahumet. II. 272. a.

An matrimonia infidelium, qui admittunt Polygamiam, sint signum rei sacræ. IV. 304. a. Quid sit Polygamia. IV. 331. a. Alia est simultanea, alia successiva. *ibid.* Quod eadem mulier plures habuerit viros, non legitur ullo S. Scripturæ exemplo, sed potius repugnat juri naturali. *ibid.* Ac est scelus inauditum. *ibid.* ac 331. a. & b. Uxorum pluralitas finibus matrimonii secundariis repugnat, ac primævæ illius institutioni adversatur. IV. 331. b. Lamech primus duas habuit uxores. *ibid.* Quæ mala ex Polygamia oriuntur. *ibid.* Fuit legibus civilibus prohibita. *ibid.* Sadducæi, Calvinus, ac alii Hæretici putabant, antiquos Patres, qui plures duxerunt uxores, peccasse in legem naturæ. IV. 331. a. Contra hos probatur, antiquos Patres, qui plures duxerunt uxores, immunes fuisse a culpa. IV. 331. b. *& seq.* Cur Agar dicatur concubina Abrahæ. IV. 332. a. Sola uxor prima familiæ curam gerebat, & illius filii facti sunt paternorum bonorum hæredes: Secundariæ autem uxores adhibitæ sunt ad prolis generationem. *ibid.* Sadducæis, & Calvinianis respondetur. IV. 332. a. & b. Pluralitas uxorum enervat vim gignendi. IV. 332. a. Quæ disparitas inter Polygamiam virilem, & muliebrem. IV. 332. a. & b. Lutherus, & Melanchthon dixere, fas esse Philippo Landgravio Hassiæ uxorem aliam ducere vivente prima. IV. 331. a. Contra hos dicitur, in lege Evangelica requit cum pluribus simul uxoribus iniri matrimonium. IV. 332. b. Montanistæ, & Tertullianus damnarunt secundum matrimonium. IV. 331. a. Contra hos probatur, licitas esse nuptias secundas, primis per mortem unius solutis. IV. 332. b. *& seq.* Quid de tertiis, & quartis nuptiis dicendum. *ibid.* Cur secundum matrimonium non benedicatur. IV. 333. a.

Polytheismus, seu Idololatria. Hujus causa, & origo. I. 31. a. Auctor hujus non fuit Enos. *ibid.* Nec Moyses eum præscripsit populo Judaico. *ibid.* b. *& seq.* Sed originem duxit a posteris Cham. I. 32. a. & b. Varia notanda de eo. *ib.* b. Polytheismus primo articulo fidei rejicitur. II. 281. a.

Pomponatius falso docuit animam esse corpoream. I. 302. a.

Pontifex. An Romani Pontifices olim approbarint Baptismum in solo Christi nomine collatum? III. 276. b. *& seq.*

Plures Romani Pontifices concessere Fratribus Minoribus Missionariis in Regionibus Indiæ, Orientis, & Septentrionis facultatem administrandi confirmationem. IV. 24. b. *& seq.* Ac conferendi Ordines Minores. IV. 25. a.

Unde hoc nomen *Pontifex* sit derivatum. IV. 254. a.

Innocentius XII. aliique Romani Pontifices vetant, ne Jansenismi nota Theologi Catholici traducantur. V. 67. *& seq. n.* VIII.

Pontius. Cur in symbolo dicatur, quod Christus sit passus sub Pontio Pilato? II. 282. a.

Pontius (*Basilius*) quid sentiat de operibus infidelium, & peccatorum? V. 160. a.

Populus. An ad legem aliquam requiratur acceptatio populi? II. 204. a. *& seq.*

Quomodo intelligendum illud: *Expedit vobis, ut unus moriatur homo pro populo*. III. 105. a. & b.

Populus Israel die XIV. exeunte Mensis Nisan Pascha immolavit, & eodem die eductus est de terra Ægypti. IV. 45. a. & b.

Hujus in festivitate concursus non excusat ab integritate confessionis. IV. 287. a.

Porcus. Cur prohibitus sit Judæis esus porcorum? II. 193. b. Idem prohibetur a Mahumet. II. 272. b.

Porphyrius impugnavit genealogiam Christi. III. 32. b.

Porretanus (*Gilbertus*). Vid. *Gilbertus*.

Portatilis. Quando in portatili possit celebrari extra Ecclesiam. IV. 126. a. & b. An Missa possit celebrari in navi? IV. 126. b. Quid sit Altare portatile, an in eo inclusæ sint Reliquiæ? IV. 127. a. & b. An eo uti possint Regulares, & Episcopi? *ibid.*

Portentum. Varia notanda de portentis. I. 272. a. *& seq.* Vide *Miraculum*.

Portio. Anima rationalis non est portio divinæ substantiæ. I. 298. a. & b.

Portus. V. *Theologus*.

Positivus. Quid sit lex positiva? II. 174. b. Quid jus positivum? *ib.* An obliget cum periculo vitæ? II. 207. b. An malitia peccati consistat in positivo, vel privativo? II. 233. a. *& seq.*

Possevinus quid sentiat de operibus infidelium, & peccatorum? V. 159. b.

Posteri. Peccatum originale in posteros transiisse, probatur ex S. Scriptura. II. 1. a. *tot. cap.* I. Hanc transitionem plures negant Hæretici. *ibid.* Probatur ob hanc transfusionem necessitas circumcisionis, & modo Baptismi. *ibid.* Solvuntur plures objectiones. *ibid. & seq.* Eadem transfusio probatur ex SS. Patribus, & Conciliis cum solutione objectionum. II. 5. a. *tot. cap.* II. Illa ipsa probatur ex hujus vitæ miseriis. II. 8. a. *tot. cap.* III. Qualiter peccatum originale sit posteris voluntarium. II. 9. b. *& seq.* Quomodo peccatum originale sit transfusum in posteros. II. 14. b. *tot. cap.* VI. Vid. *Originale*. An posteri obligentur noxa originali, & peccatis parentum. II. 17. a. Posteri Adæ etiam post lapsum illius gaudent libero arbitrio. II. 73. a. *tot. cap.* II. & III.

Potentia. Vid. *Præsens*. Deus habet potentiam infinitam. I. 59. a. *& seq.* Variorum errores circa eam. *ibid.* An Deus possit facere præterita non esse præterita? I. 59. b. *& seq.* Deus potest plura facere, quam actu facit. I. 60. a. *& seq.* Imo & meliora. I. 61. a. *& seq.*

Qualiter in Deo detur potentia? I. 233. b. An detur in divinis distinctio inter potentiam, principium, & generationem? I. 233. a. *& seq.* In Deo non datur potentia, aut mutatio. I. 286. b.

Quid sit potentia remotissima, remota & proxima. II. 92. a.

Omnis gratia etiam parva, & sufficiens excitat quidem, ac movet voluntatem, non tamen semper efficit illum effectum, cujus producendi veram habet potentiam. VI. 106. a. & b. An sit Jansenianum dicere, gratiam sufficientem non dare potentiam proxime expeditam operandi effectum? VI. 107. a. & b. Augustiniani agnoscunt cum gratia efficaci, seu delectatione victrice veram dissentiendi potentiam. VI. 109. a. & b. *& seq.* Vide *Languetius*.

Potestas est ordo Angelorum. I. 269. a. *& seq.* Aereæ potestates est sextus ordo dæmonum. I. 270. a.

Potestas sæcularis nequit ferre leges Ecclesiasticas. II. 209. b. *& seq.* Sed hæc etiam vi coactiva competit potestati Ecclesiasticæ. II. 210. b. *& seq.* Potestas laica, & spiritualis potest simul stare. II. 211. a. *& seq.* Utramque habet Papa. *ibid.* Potestates duæ revera sunt in Ecclesia, una spiritualis, temporalis altera; qui fines, quæ munera utriusque. II. 360. b. Quomodo hæ duæ potestates in Christi Ecclesia conveniant. II. 350. b. Fines eorum sunt diversi, & quinam sint. II. 351. a. Secularis potestas debet tractare arma ad nutum Papæ. II. 212. b. Potestas sæcularis nequit minuere immunitatem Ecclesiasticam. II. 215. a. *& seq.*

An communicari possit creaturæ hypostatice Deo non unitæ potestas instituendi Sacramenta? III. 192. a. & b. & 194. a. & b. In Institutore Sacramentorum triplex est distinguenda potestas, auctoritatis, excellentiæ, & ministerii. III. 194. a. Vid. *Jurisdictio*.

Potus. Felicitas beatorum non consistet in epulis, potu &c. I. 82. a. & b.

An illud: *Omnes eundem potum spiritualem biberunt*, sit intelligendum de Sacramento Corporis, & Sanguinis Domini? III. 231. a. & b.

Vinum Eucharistiæ materia est, nec loco vini substitui potest aqua, vel alius liquor, etsi communi usu deserviat ad potum. IV. 60. Quomodo intelligendum illud: *Omnes eandem escam spiritualem manducaverunt, omnes eundem potum spiritualem biberunt*. IV. 83. b. *& seq.*

Pra-

Practicus. Quid veritas practica, V. *Veritas*.
Quomodo cum dubio speculativo stet judicium practicum? II. 247. b. & *seq.* Quid sit judicium speculativum, & practicum? II. 247. b. An opinio speculative probabilis fiat practice certa per judicium reflexum. II. 251. b. & *seq.*
Præadamitæ. Vid. *Adamus*.
Præceptum. De libertate Christi præsupposito præcepto Patris cælestis. I. 124. b.
Quomodo protoplasti transgressi sint præceptum Domini? I. 315. a. *tot. cap.* XII. Hoc præceptum Dei fuit justissimum. *ibid.* b. & *seq.* In transgressione primi præcepti plura peccata commiserunt protoplasti. I. 317. a.
An homo per solum liberum arbitrium possit servare omnia pæcepta. II. 33. b. & *seq.* An impossibile servare præcepta divina sine gratia victrice. II. 87. b. Dei præcepta esse observatu impossibilia, est propositio Jansenii. II. 90. b. Cui contradicit S. Augustinus. *ibid.* & *seq.* Ostenditur gratiæ necessitas ad servanda præcepta Decalogi. II. 122. a. *tot. cap.* IV. Cuilibet fideli adest gratia orationis, ut possit impetrare auxilium sufficiens ad servanda præcepta. II. 133. b. Non item infideli. *ibid.* Præcepta non sunt justis impossibilia. II. 104. a. Imo nec impiis, neque ulli mortalium, quamvis illi justo Dei judicio gratia aliquando subtrahatur. *ibid.* & 106. a. & b. & 151. b. & 152. a. & b.
An Christus a Deo Patre habuerit præceptum moriendi? III. 52. a. & b. Quomodo Christus stante præcepto libere sit mortuus? *ibid.* Ad libertatem sufficit indifferentia medii secundum se abstrahendo a decreto, aut præcepto. III. 52. b.
Præceptum suscipiendi Baptismum primum obligare cœpit generaliter in promulgatione legis Evangelicæ. III. 259. b. & *seq.* Vid. *Mandatum*.
An balsamum oleo sit permiscendum necessitate præcepti, aut omnino Sacramenti? IV. 15. b. & *seq.* Vid. *Chrismæ*. An valeat confirmatio facta in oleo & non in Chrismatæ? *ibid.* Pius IV. concessit Episcopis Indiæ, ut balsamo Indico, quod verum est Balsamum, confirmarent. IV. 16. a. & b. An Sacramentum confirmationis sit iterandum, si est collatum in oleo simplici benedicto. IV. 15. a. & *seqq.* Quid desuper statuerit Innocentius III. *ibid.* dicunt plures nullum esse præceptum de Sacramento confirmationis recipiendo, & sic neminem peccare graviter secluso contemptu, si non confirmetur. IV. 31. a. Berti propugnat necessitatem. *ibid.* Non quidem medii. IV. 31. b. Sed præcepti, non tantum Ecclesiastici, verum etiam Divini. *ibidem* Non respectu omnium, sed eorum, qui coram tyranno debent profiteri fidem, aut qui graves tentationes contra fidem patiuntur. *ibid.* & *seq.* Tridentinum ordinat, ut prima Tonsura initiandi prius confirmentur: an hoc sit de consilio, vel præcepto? IV. 32. b. & *seq.* Viri, ac mulieres emittentes Professionem Religiosam confirmationem prius recipiant ratione congruentiæ, non præcepti. IV. 33. a. Vino consecrando modicum naturalis aquæ perantiqua traditione, & Ecclesiæ præcepto debet infundi. IV. 61. a. Refutantur Armenii, qui solum vinum consecrabant. *ibid.* An etiam hoc fecerint Græci? *ibid.* Protestantes, ac Novatores negant, id esse de præcepto. *ibid.* Impugnantur. *ib.* & *seq.* Aquæ cum vino commixtio non est de necessitate Sacramenti, sed tantum præcepti, & præcepti quidem Ecclesiastici, non Divini. IV. 62. b. An possit consecrari licite una materia sine altera urgente præcepto, si utraque materia pro Sacrificio haberi non posset. IV. 64. b. & *seq.* Adulti tenentur præcepto Divino ad Communionem Sacramentalem. IV. 99. a. Idque fiat ex præcepto Ecclesiastico saltem semel in anno recurrente festo Paschatis. *ibid.* Præcepto Ecclesiastico de Communione in Paschate facienda non satisfit per Communionem sacrilegam. IV. 100. a. & b. Cur non sufficiat Communio Sacrilega, cum non obstet sacrilegium, quin Sacerdos satisfaciat, si in statu disgratiæ accepto stipendio celebrat, nec simulatio, quin suscipiatur Baptismus, nec peccatum grave, quin satisfiat operibus pro satisfactione injunctis. *ibid.* Sumere Communionem sub utraque specie nunquam fuit de præcepto respectu laicorum. IV. 100. b. & *seq.* Quidam Catholici tenebant, Communionem sub utraque specie non esse de præcepto quidem, ex utriusque tamen speciei perceptione uberiorem gratiam acquiri. IV. 101. a. Quid desuper statuat Tridentinum? *ibid.* Communicantes sint jejuni ex præcepto Ecclesiastico. IV. 108. a. Sacerdos peccati mortalis sibi conscius, ac celebrare coactus non habita copia Confessarii tenetur ex præcepto quamprimum confiteri. IV. 109. a. Per confessionem Sacrilegam non satisfit præcepto Ecclesiastico de facienda Confessione in Paschate, IV. 100. a. & b.
An extrema unctio debeat suscipi ex præcepto Divino, & Ecclesiastico. IV. 248. a. An is, qui non potest confiteri, teneatur præcepto Divino suscipere extremam unctionem. *ibid.*
Quomodo intelligenda verba illa: *Sive manducatis, sive bibitis &c. omnia in gloriam Dei facite*? V. 163. b. & *seq.* An hæc verba contineant præceptum, quo quilibet indeliberate agens teneatur opera sua virtualiter referre in Deum? *ibid.* Ita, ut secus opera non sint bona ex omni parte? *ibid.* & *seq.* Quomodo intelligenda verba illa: *Omnia vestra cum charitate fiant*? V. 163. b. An contineant præceptum omnia opera deliberata referendi in Deum? *ibid.* & *seq.* Sententia, quæ dicit, omnia opera deliberata in Deum referenda esse ex præcepto, ab Anonymo per calumniam ut Bajana rejicitur. V. 164. b. Solvuntur objectiones Anonymi contra necessitatem gratiæ ad actum charitatis Dei prætensam. V. 171. a. Contra sententiam de operibus infidelium. V. 171. b. & *seq.* Contra liberum arbitrium. V. 173. a. & b. Contra fidem, spem, & timorem sine charitate elicitos. V. 174. a. Contra expositionem textus, *Sive manducatis, sive bibitis* &c. V. 174. b. Contra præceptum referendi omnia opera in Deum. *ibid.* Explicatur S. Thomas in materia de præcepto referendi omnia opera in Deum. *ibid.* & *seq.* Bellelli qualiter explicet præceptum referendi omnia opera in Deum? V. 176. b.
Jansenii prima propositio ait, aliqua Dei præcepta esse impossibilia hominibus justis: Catholici ajunt, nec ulli peccatorum esse aliqua præcepta impossibilia. VI. 84. b. Jansenianum non est dicere, justos habere gratiam sufficientem servandi præcepta, sed non semper efficacem. *ibid.* Quomodo præcepta possint servari ab homine, cum impleri nequeant sine gratia? VI. 86. a. An iis præcepta sint observatu impossibilia, quibus negatur gratia sufficiens? *ibid.* Quod justi semper habeant gratiam sufficientem servandi præcepta, non autem semper efficacem, docet Norisius. VI. 86. b. & *seq.* Tenentque Thomistæ. VI. 87. a. & b. Solvuntur objectiones Anonymi, quibus intendit probare, ex Berti sententia sequi impossibilitatem servandi omnia præcepta. VI. 104. a. & *seq.* §. IX. Decipitur quisquis ait, Berti existimare, aliqua præcepta esse justis impossibilia. VI. 115. b. *tot.* §. III. Imo non justis tantum, sed etiam cuilibet fideli, ac impio præcepta sunt possibilia. *ibid.* Bajus docet, hominem justificari per solam obedientiam præceptorum sine gratia: aliter sentiunt Augustiniani. VI. 172. b. & *seq.*
Præceptum quomodo differat a lege? II. 175. a. Omnia præcepta legis naturalis reducuntur ad dilectionem Dei, & proximi. II. 178. a. & *seq.* Quomodo hæc dilectio includat alias res. *Ibid.* b. In quibus præceptis Deus possit dispensare? Vid. *Dispensatio*. Præcepta Decalogi interpretantur. II. 189. b. *tot. cap.* VIII. Quot præcepta pertineant ad primam tabulam. *ibid.* *Non habebis Deos alienos*: est primum præceptum, & non secundum. *ibid.* Duo ultima præcepta sunt distincta. *ibid.* & *seq.* De ordine præceptorum, an præceptum, *non mœchaberis*, sit quintum vel sextum? II. 190. a. Explanatio præceptorum. *ibid.* & *seq.* Prima verba, *Ego sum Dominus*, non sunt præceptum, sed præfatio. *ibid.* *Primo præcepto* prohibetur idololatria. *ibid.* Quid sint *Dii alieni*. *ibid.* Quid sculptilia? II. 190. b. Quid Idola? *ibid.* An prohibita quæcunque sculptilia, & similitudines? *ibid.* *Secundo præcepto* prohibetur perjurium, & subinde juramentum. II. 191. a. *Tertio præcepto* præcipitur sanctificatio Sabbathi. *ibid.* b. Quid significet, & cur institutum? *ib.* Quomodo sanctificandum? *ibid.* In hujus cultu superstitiosi sunt Judæi. *ibid.* Quid Sabbati iter? *ibid.* & *seq.* Honorare jubemur parentes *præcepto quarto*, qualiter id fiat? & cur vocetur primum præceptum? II. 192. a. Honoranda est & mater. *ibid.* Quinam veniant nomine patris? *ibid.* De promissione huic præcepto adjecta. *ibid.* *Quinto præcepto* prohibetur sola occisio hominis, non autem pecoris, arboris, aut fructuum. II. 192. b. Quando licitum homicidium? *ib.* Eodem prohibentur ira, contumeliæ. *ibid.* *Præcepto sexto* prohibetur *mœchia*: quid sit? *ibid.* & *seq.* Comprehendit adulterium, incestum. II. 193. a. An in impedimento ex incestu consurgente possit dispensari? *ibid.* Ulterius prohibetur stuprum, & etiam fornicatio simplex. *ibid.* Furtum prohibetur *præcepto septimo*. II. 193. a. Quid sit furtum, & qualiter differat a rapina? *ibid.* Furtum gravissimum est *Plagium*. *ibid.* *Peculatus* est furtum ex ærario, seu pecunia publica. *ibid.* Quando fiat *Sacrilegium*, & quinam sint fures? *ibid.* *Octavo præcepto* prohibetur falsum de proximo testimonium. II. 193. b. Quinam sint *noster proximus*? *ib.* Contra idem est, testibus falsam infamiam objicere, pejerare, mentiri, detrahere, & temere judicare. *ibid.* *Nono* & *decimo præcepto* prohibetur concupiscentia mox dictorum. *ib.* Quomodo Dei præcepta sint levia? II. 253. b. & *seq.* Non licet sequi opinionem probabilem faventem libertati, si alia æque probabilis stet pro lege aut præcepto. II. 250. b. & *seq.* Observatio præceptorum non salvat hominem, si denegat Christo Divinitatem. II. 277. a. Quid sit necessitas medii, & præcepti? II. 306. a. Orationis Dominicæ petitione tertia rogamus, ut possimus servare præcepta intuitu, mercedis æternæ. II. 322. b. & *seq.* Vide *Languetius*.
Præcepta vet. legis quoad Ceremonialia in morte Christi desinebant obligare. II. 196. a. & *seq.* Non tamen sunt facta mortifera. *ibid.* Eadem mandanti Petro vere ac sine simulatione Paulus restitit. II. 197. a. & *seq.* *usque ad cap.* XI.
Præcepta quædam novæ legis dantur. II. 202. a. Proinde non sola fides justificat. *ibid.* Et sic refutantur Lutherus & Calvinus. *ibid.* Quæ præcepta & consilia novæ legis? II. 202. b. Quod discrimen inter præceptum & consilium? *ibid.* Quomodo præcepta novæ legis sint levia? II. 202. b.
Præcognitus. Prædestinati dicuntur etiam Præcogniti. I. 137. b.
Præcognosco. Deus non præcognoscit futura libera naturalis ordinis in præfinitionibus, & decretis prædeterminantibus. I. 103. b.
Prædestinatianus. Adducitur error Prædestinatianorum circa prædestinationem. I. 159. b. Adrumetini Monachi defenduntur ab errore Prædestinatianorum. I. 160. b. & *seq.* Prædestinatiani non erant Massilienses. I. 161. a. Secta Prædestinatiana sub Cælestino I. non fuit in Galliis. *ibid.* Nec eam docuit Gothescalcus. I. 162. a. Hæresis Prædestinatiana quam injuriose objiciatur S. Augustino, suisque Discipulis. I. 136. b. & 137. a.
Prædestinatianus docet, Christum tantum pro electis ante mundi constitutionem esse mortuum. III. 127. a. Refutatur. *ibid.* & *seq.*
Prædestinatio. Datur aliqua electorum prædestinatio ad gloriam. I. 137. a. Eaque est multiplex. *ibid.* b. Ac varia sortitur nomina. *ibid.* Quid sit prædestinatio? *ibid.* Prædestinatio pertinet ad mentem Dei, & voluntatem. I. 137. b. Ambrosii Catharini error circa prædestinationem. I. 138. a. & *seq.* In vocabulo prædestinationis præpositio, *Præ*, non dignitatis, sed temporis denotat præeminentiam. *ibid.* Quomodo distinguatur a vocatione? quomodo a justificatione? & quomodo a glorificatione? I. 138. b. Refutantur errores Pelagianorum, Origenis, & Semipelagianorum. I. 139. a. & *seq.* Non datur prædestinatio animarum ante unionem cum corporibus ob merita in statu præexistentiæ facta. I. 139. a. Prædestinatio electorum non fit ex prævisis meritis comparandis sola facultate liberi arbitrii. *ibid.* Neque ob præscientiam bonæ voluntatis, aut fidei. *ibid.* Libera acceptatio, & bonus usus arbitrii non est causa prædestinationis. *ibid.* b. Nec opere virtutum moralium prævisa. *ibid.* Prædestinatio ad gloriam est prior prædestinatione ad gratiam. I. 140. b. & *seq.* Prædestinatio ad gloriam non est ex præscientia meritorum. I. 141. a. Ordo intentionis, & executionis in prædestinatione consuetus explicatur. *ibid.* S. Augustinus tuetur gratuitam prædestinationem ad gloriam. I. 143. b. & *seq.* Prædestinationis nostræ causa sunt meri-

merita Christi. I. 156. b. & seq. Petavii argumenta circa prædestinationem solvuntur. I. 154. a. & seq. Prædestinatio electorum qua ratione sit immutabilis? I. 159. a. & seq. Quinam sint effectus prædestinationis? I. 157. b. & seq. Error Calvini, & Jansenii, ac aliorum circa prædestinationem. I. 159. b. An possit prædicari populo materia de prædestinatione? I. 163. b. & seq. Leonardus Urinensis, & Grimanus defenduntur ab errore imputato circa prædestinationem. I. 164. b. & seq. Doctrina prædestinationis quanta cautione sit tradenda rudioribus. I. 165. b. Supplex libellus Augustini Musæi Tarvisini, ubi exponitur doctrina de prædestinatione. I. 165. b. & seq. An parvuli prædestinentur ad gloriam ob prævisa merita, aut ad damnationem ob prævisa demerita. I. 146. b. & 147. 148. a. Quid adultis. ibid. & 139. a. & 149. a. & 155. b. & 156. a. & b. Expenduntur argumenta contra prædestinationem ante bonorum operum præscientiam. I. 152. b. & 153. a. & b. & 154. a.

Eam fieri ex meritorum præscientia, docent Semipelagiani. II. 59. a. An ea facta inutiles sint correctiones, & hortationes. ibid. Facta hæc prædestinatione docent Semipelagiani donum perseverantiæ non esse speciale Dei donum. ibid. An per eam Deus fiat causa efficiens peccati. II. 84. a. & seq. cap. IV. & V. Vide *Prædetermino*.

Prædestinatus. Oratio Sanctorum est utilis prædestinatis. I. 157. a. & seq. Prædestinati substantia an sit effectus prædestinationis? I. 158. a. Quis numerus, & quæ signa prædestinatorum? I. 168 a. & seq. Quis dicatur prædestinatus ad gloriam? I. 137. b. Prædestinati variis honorantur in Scriptura nominibus. ibid. Soli prædestinati salutem consequuntur æternam. I. 138. b.

Docuit Calvinus, prædestinatos posse peccare, sed ipsis a Deo peccatum non imputari. II. 234. b.

In quo sensu Christus dicatur prædestinatus Dei Filius? III. 86. b. & seq. Ad quæ munera Christus sit prædestinatus? III. 87. a. & b. Christus pro prædestinatis non tantum mortuus est, sed etiam iis applicat mortis suæ fructum. III. 127. b.

Prædeterminans. Deus non cognoscit futura libera ordinis naturalis in præfinitionibus, & decretis prædeterminantibus. I. 103. b. & seq. Deus non prævidet mala culpæ in decreto efficaciter prædeterminante materiale peccati. I. 106. b. & seq. Error Calvini, & Chrysippi circa prædeterminationem. I. 107. b. Deus non videt in decreto prædeterminante statum naturæ innocentis. I. 109. b. & seq. An perseverantia bonorum Angelorum sit prævisa a Deo in decreto prædeterminante? ibid. An creatura innocens ad perseverantiam indigebat gratia prædeterminante? I. 110. a. Regulæ quædam reconciliandi decretum prædeterminans cum libertate humana. I. 123. b. et seq.

Prædeterminatio physica non est necessaria ad salvandam causarum secundarum dependentiam a prima. I. 103. b. et seq. Nec est necessaria, ut causa secunda indifferens exeat in actum secundum. ibid. Physicæ *prædeterminationis* vocabulum an differat a nominibus *Præfinitionis*, *Prædefinitionis*, ac *Prædestinationis*, & an recte eo uti possimus. I. 220. a. & b. An Deus prædeterminet quæcunque futura. I. 120. b. & 121. a. Quomodo cum prædeterminatione physica concilietur liberum hominis arbitrium. I. 121. a. & b. An prædefiniat materiale peccati. I. 121. b. & 122. a. & b.

Bellelli in sententia de prædeterminatione Thomistas non afficit injuria. VI. 147. b. et seq.

Prædeterminatus. Quis dicatur ad gloriam prædeterminatus? I. 137. b.

Prædetermino. An ad perseverandum Adamo erat necessaria gratia prædeterminans? I. 307. b. et seq.

An detur gratia victrix & prædeterminans. II. 44. a. et seq. tot. cap. IX. Vid. *Gratia*. An prædeterminatus numerus electorum possit augeri, vel minui. II. 59. a. Gratia prædeterminans amplius explicatur. II. 93. b. et seq. An Christus pro solis prædeterminatis sit mortuus. II. 96. a. et seq. usque ad cap. IV. V. *Christus*. Cur non omnes sint prædeterminati. II. 97. b.

Prædicatio. Redemptio nostra non est facta prædicatione & exemplo. III. 104. b. et seq. & 113. a. & b. et seq. & 124. a. & b. et seq. Christus reconciliationis est auctor soluto pretio, Apostoli autem per officium prædicationis. III. 116. a. Quo ætatis anno Christus prædicationis officium susceperit? III. 149. b. et seq. Christus prædicationis officium gessit tribus annis, & totidem mensibus. III. 152. b. Christus suam prædicationem confirmavit miraculis Divina virtute patratis. III. 154. b. et seq.

Socinis docuit, per Baptismum nil aliud intelligi, quam prædicationem: ita, ut Joannis Baptismus nil aliud fuerit, quam ejus prædicatio. III. 250. a. Docuit insuper, Baptismum esse publicam protestationem fidei, non tamen esse simpliciter necessarium. ibid. Refutatur. ibid. et seq. Liber, cui titulus *Prædicatio Pauli*, multa continet absurda. III. 261. b. Vid. *Concio*.

Prædico. Quomodo intelligendum illlud: *In quo & iis, qui in carcere erant, spiritibus vivens prædicavit, qui incredduli fuerant aliquando, cur fabricaretur arca*. III. 130. b. et seq. Vid. *Carcer*.

Præexistentia animarum, quam fixit Origenes, est erronea. I. 139. a. Qua facilitate refellatur. I. 20. b.

De Verbi Divini ante incarnationem præexistentia. I. 188 b. per tot. cap. VIII. Ad generationem in divinis non requiritur præexistentia Patris, sed sufficit conditio originis. I. 194. a.

Præfinitio. Non cognoscit Deus futura libera ordinis naturalis in præfinitionibus, & decretis prædeterminantibus. I. 103. b. et seq. Regulæ quædam divinas præfinitiones reconciliandi cum libertate humana. I. 123. b.

Præfinitus. Qui dicatur ad gloriam præfinitus. I. 137. b.

Prælium inituris non potest dari unctio extrema. IV. 245. a. & b.

Præmium. Vid. *Merces*.

Præmotio generalis, item & concursus simultaneus, quo Deus conservat causas a se productas, non vocantur in dubium. I. 103. b. Quod autem præmotio physica non requiratur, probatur. I. 104. a. & b.

Præparo. Etiam parvulis in utero materno decedentibus præparantur sufficientia salutis remedia, sed præparata justo Dei judicio non applicantur. VI. 92. a. & b. & 93. b. & seq. Jansenii propositio quinta damnata est, quia negat, pro reprobis a Christo sufficientia remedia esse præparata: Berti e contra docet cum Catholicis Christum pro omnibus esse mortuum, ac pro omnibus sufficientia remedia præparasse, sed præparata non semper actu applicari. VI. 91. a. & seq. Catholici Doctores omnes conveniunt in hoc, quod omnibus omnino hominibus gratia sufficiens sit præparata: dissident vero in hoc, an omnibus hominibus dentur, & applicentur actu remedia sufficientia? VI. 95. a. & b. Prius est dogma fidei, alterum placitum Scholarum. VI. 95. a.

Præsanctificatus. Quid Missa Præsanctificatorum? IV. 123. b. & seq. Etiam Græci in Missa Præsanctificatorum absumunt solas species panis in die Parasceves. IV. 102. b.

Præscientia. An præscientia Dei lædat libertatem animorum? I. 100. a. & seq. Ex ea non sequitur inevitabilis contingentium eventus. ibid. Ubi etiam rejicitur error Gnosticorum, & Hussitarum. ibid. Præscientia peccatorum spectat ad scientiam visionis, & non ad scientiam mediam. I. 115. a. Prædestinatio non fit ob præscientiam fidei aut bonæ voluntatis. I. 139. a. & b. Prædestinatio ad gloriam non est ex præscientia meritorum. I. 141. a. & seq. Et hæc fuit etiam mens S. Augustini. I. 143. b. & seq. An reprobatio præcedat præscientiam peccatorum? I. 168. b. & seq.

V. *Prædestinatio*.

Præsens. An Deus sit ubique præsens per substantiam, & potentiam? I. 53. b. An Deus sit præsens in spatiis imaginariis? I. 54. b. Quomodo creaturæ omnes in immutabili æternitate sint præsentes? I. 101. b.

Præsentia. An Angeli sint in loco per præsentiam, indistantiam, vel per operationem? I. 259. a. & b.

Verba illa: *Me autem non semper habetis vobiscum*, intelligenda sunt de præsentia visibili, & corporali, non autem de Sacramentali. IV. 83. b.

Præsepe ex qua materia fuerit, & an ibi vere fuerint bos & asinus? III. 144. a. & b.

Præstigiator. Quintum dæmonum ordinem efficiunt Præstigiatores. I. 270. a.

Præstigium. Regulæ dignoscendi præstigia dæmonum a veris miraculis. I. 272. a. & b. Vid. *Miraculum*.

Præsul urbis quid sit, & an distinguatur a Chorepiscopo. IV. 274. b. & seq.

Præsumptio per quæ motiva arceatur. IV. 187. a.

Præterita. An Deus possit facere, quod præterita non sint præterita? I. 59. b. & seq.

Prævenio. Quid sit gratia præveniens. II. 39. b. An sit distincta ab operante, vel excitante. II. 40. a. De hujus gratiæ necessitate. II. 39. b. & seq. Est gratia præveniens necessaria ad initium fidei. II. 67. a. tot. cap. IV.

Non est Jansenianum dicere, *Gratia præveniens consistit in delectatione indeliberata*. VI. 100. b. & seq.

Prævideo. An Deus prævideat in decreto prædeterminante statum naturæ innocentis? I. 109. b. & seq. An perseverantia bonorum Angelorum sit prævisa in decreto prædeterminante? ibid. Deus non prævidet mala culpæ in decreto efficaciter prædeterminante materiale peccati. I. 106. b. & seq.

An Angeli prævideant futura. I. 256. a.

Prævisio. Vide *Præscientia*.

Prandium. Aliquibus in locis in Africa, & Gallia introducta & consuetudo sumendi Communionem sumpto prandio, præcipue feria quinta Cœnæ Domini. IV. 108. a.

Precator. Quinam dicti precatores. IV. 288. b.

Presbyter idem sonat, ac *Senex*, vel *Senior*. IV. 271. b. Hæc vox aliquando ætatem, aliquando dignitatem denotat: ib. Ab hoc vocabulo, *Senior*, Concilia eorum vocantur Senatus. ibid. Vox *Presbyter* non semper significat Sacerdotes. ibid. Nec significat Seniores solos nulla Sacramentali Ordinatione a laicis discretos. ibid. De munere eorum. ibid. Quæ materia adhibeatur in eorum Ordinatione. ibid. & 282. b. & seq. An ad consecrandum, & absolvendum tribuatur una potestas, & character, vel duplex partialis, constituens unam Presbyterorum Ordinationem. IV. 271. b. & 272. a. & b. Quomodo hi ordinentur apud Græcos, & quomodo apud Latinos. IV. 271. b. & seq. Vid. *Sacerdos*, vel, *Ordo Presbyteratus*. Aerianus putat, omnes Presbyteros pagorum fuisse Episcopos. IV. 275. a. Et cur ibid. An Chorepiscopi fuerint veri Episcopi, vel Presbyteri. IV. 275. b. Hierarchia Ecclesiastica a pluribus Hæreticis nullam supra Presbyteros Episcopis præeminentiam concedentibus oppugnatur. IV. 276. b. Sed eadem defenditur. ibid. & seq. Presbyter nequit conferre Ordines. IV. 279. a. An olim nulla fuerit distinctio inter has voces, *Episcopus*, *Presbyter*, *Diaconus*. IV. 279. b. & 280. b. Quinam vocentur Presbyteri. IV. 280. a. Episcopi sunt Presbyteris superiores jure Divino, & a tempore Apostolorum. IV. 281. a. Presbyteri olim non poterant baptizare, aut celebrare sine licentia Episcopi. IV. 281. b. Presbyter non potest creare Episcopum. IV. 282. a. & b. Cardinalis Presbyter potest conferre primam tonsuram, & Ordines Minores. IV. 284. b. An Papa simplici Presbytero possit dare potestatem conferendi Ordines Subdiaconatus, aut Diaconatus, ac Presbyteratus. ibidem & seq. An hanc potestatem dederit Abbatibus Ordinis Cisterciensis, & Fratribus Minoribus in India. IV. 285. a. & b. An puerulus possit consecrari in Presbyterum. IV. 293. b. et seq. Qualis requiratur scientia in Presbytero. IV. 296. a. De ejus vestibus. IV. 298. b. Vid. *Sacerdos*.

Presbytera an habuerit ordinem. IV. 256. b.

Presbyteratus. De manuum impositione, quæ fit in collatione ordinis Presbyteratus? IV. 2. a. Vid. *Sacerdotium*, vel *Ordo*.

Presbyterianus. Illi hæretici vocantur Presbyteriani, qui nullam supra Presbyteros Episcopis concedunt dignitatem, & jurisdictionem. IV. 276. b. Refutantur. ibid. et seq. Et quidem ex Sanctis Hieronymo, & Chrysostomo, quos hi hæretici pro se citant. IV. 278. a.

Pretium. Decem propositionibus demonstratur, Christum vere dedisse salutis nostræ pretium. III. 104. a. & b. et seq. Et ideo Christi sumus. ibid. Si Christus pretium obtulit, cur dicimur gratis redempti? III. 108. a. & b. & 112. a. & seq.

seq. Solvuntur sophismata Socini negantis, Christum solvisse pretium pro nobis. III. 113. a. & b. *et seq. tot. cap.* V. *ac* 124. a. & b. *et seq. tot. cap.* VII. An verbum *Redimo* nil aliud significet, quam sine soluto pretio a captivitate liberare? III. 114. a. & b. In quo sensu Deus dicatur vendere peccatores sine pretio? *ibid.* Christus est reconciliationis auctor soluto pretio, Apostoli autem per officium prædicationis. III. 116. a. Mors hominis Dei majori pretio æstimanda est, quam sempiternum damnatorum supplicium. III. 124. a. Merita Christi sunt pretii infiniti. III. 132. a. & b.

Nequit baptizans accipere pretium pro collatione Baptismi. III. 284. a. & b.

Primævus. Quid sit jus primævum? II. 174. b.

Primas quid sit, & an distinguatur a Chorepiscopo. IV. 274. b. Ubi possit habere Ordinationem. IV. 286. b.

Primogenitus. Cur Christus dicatur Filius primogenitus? I. 192. a. & b.

Primogenitus in quo sensu sit Christus. III. 29. a. & 85. a.

Princeps. Quis fuerit Princeps malorum Angelorum? I. 262. a.

Princeps potest ferre leges. II. 176. a. *et seq.* Seculares nequit ferre Ecclesiasticas. II. 209. b. *et seq.* Bene vero Ecclesiasticus etiam vi coactiva. II. 210. b. *et seq.* Jura Sacerdotum nequeunt usurpari a terreno Principe. II. 211. b. Sæcularis debet anima tractare ad nutum Papæ. II. 212. b. An teneatur propriis legibus? II. 213. a. Princeps sæcularis nequit minuere immunitatem Ecclesiasticam. II. 215. a. & b.

Vid. *Dux*. In quo sensu dæmon dicatur Princeps mundi? III. 130. a.

Parochus graviter peccat baptizando extra necessitatem domi, nisi sit proles Regis, aut Principis, quæ potest extra Ecclesiam baptizari. III. 284. a.

Princeps an, & quando obligetur ad matrimonium. IV. 303. b. Vid. *Magistratus*.

Principalis. Quid sit causa principalis? III. 235. a. Non Sacramenta, sed Deus est causa principalis gratiæ. *ibid.* Vid. *Procurator*.

Principatus Angelorum & dæmonum explicantur. I. 268. b. *tot. cap.* XVIII.

Principium. De duobus summis Principiis bono uno, altero malo. I. 37. b. Probatur non dari similia principia. I. 38. b. *et seq.* Vide *Deus*.

In quo sensu Pater dicatur principium? I. 214. b. Patri & Filio convenit esse Principium Spiritus S. *ibid.* Quot dentur in Trinitate Principia? *ibid. et seq.* Quid sit Principium, quid Principium *quod*, & quid Principium *quo*? *ibid.* b. Non datur in Deo Principium *quo* complexe distinctum a Principio *quod*. I. 234. a. An dictio & spiratio sint Principia? I. 233. b. An detur distinctio inter principium, potentiam, & generationem? *ibid.* An aliquæ res sint productæ a principio malo? I. 244. b.

Non datur principium bonum & malum. II. 24. a.

Duo cœva principia Deum, & materiam admittunt Gnostici. II. 281. a.

Manichæi, & Pauliciani non adhibuerunt aquam in Baptismo, quia eam putabant a principio malo productam. III. 260. a. Vid. *Deus*.

Priscillianista adscribens omnia fatali necessitati damnatur primo articulo fidei. II. 281. a. Docens licitum esse aliquando negare fidem. II. 308. a. Impugnatur. *ibid. et seq.*

Priscillianista dixit matrimonium esse opus diaboli. IV. 301. a. Refutatur. *ibid. et seq.*

Priscillianus. Error ejus de Summa Trinitate. I. 174. a. Idem falso docuit, animas rationales creatas extra corpus. I. 298. b.

Privativus. Vid. *Positivus*.

Privatus. Quid sit jus privatum? II. 174. b. Vide *Spiritus*.

Missa non celebretur in domibus privatis. IV. 126. a. In quibus festis nequeat celebrari Missa in domibus privatis, & oratoriis? *ibid.* In privatis domibus, & oratoriis, in gratiam infirmorum, die Natali Christi tres possunt legi Missæ. IV. 129. b.

Privilegium quid sit? II. 221. b. Quid privilegium locale? *ibid.* Locale est perpetuum. *ibid.* Quando possit privilegio renuntiari? II. 22. a. Quid sit privilegium *Canonis*? *ibid.* Quinam hoc gaudeant, & qui non? *ibid.* Quid sit privilegium *fori*? *ibid.* Et quinam illo gaudeant? *ibid.* Privilegium juris ob novem capita amittitur. *ibid.* Quomodo dispensatio differat a privilegio? II. 222. b.

Probabilis. Quid sit conscientia probabilis? II. 244. b. *et seq.* An unus Doctor faciat opinionem probabilem? II. 244. b. & 248. b. Quale requiratur fundamentum ad opinionem probabilem? II. 244. b. *et seq.* Quid ad præsens sit fundamentum grave præcipue ad faciendam resolutionem Theologicam? II. 245. a. An hoc fundamentum tale remaneat, si concurrat aliud fundamentum æque grave, aut adhuc gravius? *ibid.* Quomodo conscientia probabilis distinguatur ab opinione ac dubio? *ibid.* Alia opinio est probabilis in se, alia in mente operantis. II. 245. b. Aliqua sententia sit probabilis, ratione intrinseca, & extrinseca. *ibid.* Recensentur Auctores, qui propugnant, & oppugnant sententiam probabilem relicta probabiliori, vel æque probabili? *ibid. et seq.* Quæ censuræ latæ sint in propugnatores? II. 246. a. An propugnatores, vel oppugnatores habeant majorem auctoritatem? II. 246. b. Opinio probabilis ortum habet ex ignorantia. II. 247. a. Quomodo distinguatur a scientia, & fide? *ibid.* Est vitium, & pœna peccati. *ibid.* Quæ distinctio inter sententiam probabilem, ac tutam? *ibid.* & b. Quomodo in concursu duarum propositionum probabilium possit formari judicium practicum? II. 247. b. *et seq.* An sequens opinionem minus probabilem se exponat periculo peccandi solum materialiter, vel etiam formaliter? II. 248. a. Iniquum est sequi sententiam tenuiter probabilem. II. 248. b. *et seq.* Nulla opinio probabilis potest esse regula firma morum, si non appareat tuta operanti, aut conscientiam moraliter certam non ingeneret. II. 249. b. *et seq.* Opinio probabilis sternit viam criminibus, est imprudens, ac recens. *ibid.* Non licet sequi conscientiam probabilem faventem libertati relicta alia æque probabili, quæ stat pro lege aut præcepto. II. 250. b. *et seq.* An in concurrentiam duarum opinionum probabilium pars tutior eligenda. II. 251. a. *et seq.* An conscientia speculative probabilis fiat practice certa per judicium reflexum? II. 251. b. *et seq.* An possit eligi opinio minus probabilis relicta probabiliori? II. 252. b. *& seq.* Objectiones Probabilistarum solvuntur. II. 253. b. *tot. cap.* XV. Medicus debet sequi sententiam probabiliorem. II. 253. b. An neque licitum sequi sententiam probabilem in materia ad fidem, & mores non pertinente. II. 256. b. An sit opinio solum probabilis, quod B. Virgo sit sine labe concepta? II. 258. a. non licet Theologo alteri consilium dare ex sententia, quam ipse putat minus probabilem, etsi sciat aliis videri probabiliorem. II. 258. a. *& seq.* An licitum varios consulere, ut tandem inveniatur unus suadens minus probabile contra alios probabilius suadentes? II. 259. a. Non debet confessarius absolvere eum, qui sequitur opinionem minus probabilem stantem pro libertate, si hanc opinionem nolit dimittere. II. 259. b. *& seq.* An nulla opinio probabilis excuset a peccato. II. 265. a. *tot. cap.* XVII. In disceptatione de Ministro Matrimonii, cum utraque sit probabilis, nec quidquam pronunciaverit Ecclesia, Episcopus nihil definiat. IV. 330. b. & 331. a.

Adhibens in Sacramentorum administratione materiam, vel formam probabilem, relicta probabiliori, ac tutiori peccat contra charitatem proximi, & Religionem ob irreverentiam. III. 200. b. Nisi extrema necessitas excuset. III. 201. a.

Probabilismus. Quid de hoc sentiant celeberrimi Theologi. II. 260. *usque ad* 265. Vide *Opinio*, vel *Probabilis*.

Probitas. Vid. *Sacramentorum Ministri Conditiones*.

Probitas qualis requiratur in ordinando. IV. 296. a.

Probus. An solum probi habeant Angelum Custodem? I. 270. b. *& seq.*

Procedo. Spiritus S. a Patre, & Filio procedit. I. 207. b. *per tot. cap.* XVII. Solvuntur objectiones contrariæ. I. 209. a. *per tot. cap.* VXIII. Vide *Schismaticus*. An Spiritus S. & Filius essent una Persona, si Spiritus S. a solo Patre procederet? I. 236. b. *& seq.*

Processio. Magnum est dissidium Latinos inter & Græcos Schismaticos de Processione Spiritus S. I. 207. b. Quot in Trinitate sint Processiones? I. 233. a. *& seq.* Vid. *Principium* Sola Processio Verbi est generatio. I. 235. b. *& seq.* Et cur non Processio Spiritus S. *ibid.*

Processio. Laudabilissime in festo Corporis Christi fit Processio, & circumgestatio SS. Corporis Christi. IV. 93. b. Hæc Processio ortum habet ab Urbano IV. *ibidem*. Eadem reprobatur a Calvino, Kemnitio, & Novatoribus omnibus. IV. 94. a. Cur in Processione solum Sacramentum circumferatur sub una specie. IV. 94. b.

Processus. In productione rerum non datur processus in infinitum. I. 22. a.

Prochorus. An Epistola illius tractans historiam S. Joannis sit apocrypha? I. 184. a.

Proclamatio. Vid. *Denunciatio*.

Procliniata negat post hanc vitam futurum judicium. II. 284. a. Negans carnis resurrectionem refutatur. II. 285. b. *& seq.*

Procopius (S.) Martyr quot Ecclesiæ ministeria præberet. IV. 265. b.

Procurator. Quænam requirantur conditiones, ut Procurator legitime contrahat matrimonium loco sui Principalis. IV. 311. a.

Prodigium. Vid. *Portentum*.

Prodigus. Quod ad Pœnitentiam salutarem requirantur tres partes, Contritio, Confessio, & Satisfactio, conveniunt Catholici declarantes illud exemplo Filii Prodigi, Publicani, & Ninivitarum. IV. 142. a.

Produco. Quomodo anima contrahat peccatum originale, si non producitur? I. 302. a.

Professio Fidei. Quid dicendum de professione fidei Zenonis? III. 92. b. *& seq.* Vide *Languetius*.

Professio Religiosa non est Sacramentum. III. 188. a. & b.

Ordines minores non impediunt matrimonium, nisi accedat votum, vel Professio Religiosa. IV. 320. b. Si fiat ante annum ætatis decimum sextum, nulla est. IV. 323. b. Matrimonium ratum, & non consummatum solvitur per Religiosam Professionem. IV. 335. b. *& seq.* Quibus sub conditionibus Professio possit emitti post matrimonium consummatum. IV. 336. a. & b. Vide *Religio*, vel *Titulus*.

Viri ac mulieres emittentes Professionem Religiosam Confirmationem prius recipiant, ratione congruentiæ non præcepti. IV. 33. a.

Proles. An proles essent in Paradiso procreatæ cum iisdem circumstantiis, ut modo contingit. I. 314. b. *& seq.*

Proles non est substantiale bonum conjugii, sed accidentale. IV. 309. b. Vid. *Filius*. An proles sit libera, nata ex uno parente servo. IV. 317. b. An proles levata a propriis parentibus in hos inducat cognationem spiritualem. IV. 319. b.

Prologus. An Prologus in Epistolas Canonicas sit Opus S. Hieronymi? I. 180. b. *& seq.*

Prometheus. Vid. *Pandora*.

Promissio Divina requiritur ad opus meritorium. II. 166. a. V. *Pactum*.

Formæ Sacramentorum non sunt promissionis, aut concionis, sed consecrationis. III. 197. b.

Bajus docet, ad opera bona non requiri gratiam habitualem: ait, opera bona esse meritoria ex natura sua, & non ex liberali Dei promissione: contrarium docent Augustiniani. VI. 171. b. *& seq.*

Promulgatio. Quando facta sit legis æternæ promulgatio. II. 176. b. Est necessaria ad legem, an ea debeat fieri in singulis Provinciis. II. 203. a. *& seq.* An statim lex obliget post promulgationem. *ibidem & seq.* Ex modo promulgationis Evangelii probatur veritas fidei catholicæ. II. 274. a.

Præceptum suscipiendi Baptismum primum obligare cœpit generaliter in promulgatione legis Evangelicæ. III. 259. b. *& seq.*

Promulgator. Apostoli erant Sacramentorum promulgatores, & dispensatores, non autem institutores. III. 192. a. & b. *& seq.*

Proœmium Theologiæ. Quænam in eo tractentur? I. 8. a. *& seq.*

Propagatio. Per propagationem seminalem transfunditur peccatum originale in posteros. II. 14. b.

Vid. *Generatio*.

Pro-

Propago. An anima rationalis sit ex propagine sui generis? I. 299. b. & *seq.*
Propassio quomodo distinguatur a passione? III. 37. a.
Prophetia. Vid. *Vaticinium*.
Propinquus. Propinqui præ cæteris sunt diligendi. II. 324. a.
Propitiatio nostra in cruce Christus factus est. III. 108. a.
Propitiatorius. Quod Missa sit Sacrificium latreuticum, & eucharisticum admittunt Novatores Hæretici, sed propitiatorium, & impetratorium negant. IV. 118. a. Incruentum Missæ Sacrificium est vere propitiatorium. *ibid.* Non pro vivis tantum, verum etiam pro pie defunctis. *ibid.* a. & b. Neque pro Sanctis, neque pro damnatis offerri potest Missæ Sacrificium tanquam propitiatorium. IV. 119. a. Missæ Sacrificium potest offerri pro omnibus vivis, ut propitiatorium. *ibid.* Missæ Sacrificium est impetratorium iis, pro quibus est propitiatorium. IV. 119. b. Idem pro Sanctis oblatum est eucharisticum, & propitiatorium. *ibid.* An etiam impetratorium? *ibid.* Aliud Sacrificium est latreuticum, aliud eucharisticum, aliud impetratorium, & aliud propitiatorium. IV. 118. a.
Propositio. Quid sit propositio hæretica? I. 11. a. Quid erronea? *ibid.* Quid temeraria? I. 11. b. Quid seductiva? *ibid.* Quid scandalosa? *ibid.* Quid piarum aurium offensiva? *ibidem*. Quid impia? *ibid.* Quid blasphema? *ibid.* Quid injuriosa? *ibid.* Quid schismatica? *ibid.* Quid Judaica, Athea &c. *ibid.* Quis possit propositiones aliqua censura afficere? I. 11. b. Quæ sit propositio per se nota? I. 28. b. An sit propositio per se nota: *Deus existit? ibidem*.
Damnatæ propositiones Quesnelli explicantur. II. 230. a. & *seq.* Damnatæ ab Alexandro VIII. exponuntur. *ibid.* Quomodo in concursu duarum propositionum probabilium possit formari judicium practicum. II. 247. b. & *seq.* Vide *Opinio*.
Traditur regula duplex cognoscendi, in quo sensu propositio sit damnata. V. 88. a. V. *Jansenius*, vel *Bajus*.
Propositum. Hæretici tenent, ad Pœnitentiam aliud non requiri, quam melioris vitæ propositum, unde Pœnitentiæ vocabulo rejecto nominant resipiscentiam. IV. 131 b. Refutantur. *ibid.* & *seq* Quale propositum novæ vitæ requiratur ad contritionem? IV. 143. a. An propositum debeat esse formale, ac explicitum, vel sufficiat virtuale? *ibid.* Propositum efficax deficit in occasionario. IV. 204. b.
Proprietas. Ex proprietatibus probatur, quod Spiritus S. sit verus Deus. I. 205. a. De proprietatibus notionalibus trium Personarum. I. 213. b. & *seq.* Immortalitas Adæ fuit donum supernaturale, non proprietas naturaliter debita. I. 311. b.
Prosper (S.) oppugnavit hæresim Semipelagianorum. II. 60. a. Quæ opera contra eam ediderit; an fuerit Episcopus. *ib.* Referuntur ejus Epigrammata circa materiam de gratia. II. 115. a. & *seq. per tot. lib.* XVIII S. Prosper luculenter demonstrat quandoque aliquibus impiis subtrahi quamcumque actualem gratiam justo Dei judicio. II. 149. a. & b.
Quomodo explicet illud: *Omne, quod non est ex fide, peccatum est?* V. 162. b.
Protestantes. Horum secta fit detestabilis ob vaticinia. II. 277. b. & *seq.* Ac rejicitur ex aliis fundamentis. II. 278. a. De horum miraculis. *ibid.* Sancta Ecclesia Catholica non potest apud hos inveniri. II. 285. a.
Vino consecrando modicum naturalis aquæ perantiqua traditione, & Ecclesiæ præcepto debet infundi. IV. 61. a. Protestantes, ac Novatores negant id esse de præcepto. *ibid.* Impugnantur. *ibid.* & *seq.*
Protoparentes ante lapsum an habuerint adjutorium *quo*. I. 311. a. An habuerint gratiam efficacem. *ibid.* Qua gratia indiguerint ad bene operandum secundum Thomistas. *ibid.* a. & b. Vide *Protoplastus*, vel *Adam*, vel *Homo*.
Protoplastus. Quomodo protoplasti sint transgressi præceptum Dei? I. 315. a. & *seq. tot. cap.* XII. Hoc præceptum fuit justissimum. *ibid.* b. & *seq.* Diabolus fuit suasor usus serpente vero & naturali tanquam organo. *ibid.* & *seq.* In transgressione præcepti plura commiserunt peccata. I. 317. a. Primum eorum peccatum fuit superbia. *ibid.* De pœnis ob inobedientiam injunctis. I. 317. b. *tot. cap.* XIII. Qualem ante lapsum habuerint scientiam? I. 319. b. Qualiter iis post lapsum aperti sint oculi? I. 316. a. & 321. a. Deus vero fecit protoplastis tunicas pelliceas. I. 322. a. His non fuit naturaliter debita gratia sanctificans, habitus virtutum, nec justitia originalis. I. 324. a. *tot. cap.* I. II. & III.
Providentia. Deus providentia sua gubernat etiam creaturas abjectissimas, & minimas. I. 137. a. & b.
Providentia Dei a Marcione impugnata primo fidei articulo defenditur. II. 281. a. An lex æterna possit dici providentia? II. 177. a.
Proximus. An possimus diligere proximum sine gratia. II. 123. b.
Tota lex naturalis versatur circa dilectionem Dei, & proximi. II. 178. a. & b. Quomodo hæc dilectio includat alias res? *ibid.* b. Quibus eadem nitatur principiis? *ibid.* Dilectio proximi spectat ad præcepta secundæ tabulæ. II. 189. b. Quis sit noster proximus? II. 193. b. Quomodo proximus sit diligendus? II. 323. a. Unde desumatur hoc præceptum? *ibid.* proximus debet diligi actu interno, ac sincero. *ibid.* Quænam sint opera, quibus diligendus est proximus? *ibid.* In proximorum ordine respectu filiorum sunt parentes primi. II. 323. b. Et vicissim. *ibid.* Deus in dilectione parentibus, & filiis præferendus est. *ibid.* Præ reliquis diligendi sunt propinqui, & amici, ac Fratres Religiosi. II. 324. a. In proximorum numero sunt etiam pauperes. *ibid.* & *seq.* Vide *Charitas*.
Prudens. Vid. *Serpens*.
Prudentia quas partes habeat. II. 229. b. Quid sit? II. 253. b. Prudentia Episcopo necessaria, ne in Synodis suffragetur alterutri ex opinionibus inter Theologos controversis. IV. 330. b. & 331. a.
Prudentia quanta in confessario requiratur. IV. 195. b.
Psalmista an sit Ordine insignitus. IV. 256. a. & b. & 265. a. & b. An sit idem, ac in prima tonsura constitutus. IV. 260. a. & b.
Psalmodiæ, & Canticorum in Ecclesia usus est vetustus & utilis. III. 234. b. & *seq.*
Psalmus. Quid dicendum de Psalmis Pœnitentialibus in unctione extrema præscriptis. IV. 240. b. & 250. a. & b.
Pseudo-Apostoli negant valere Sacramentum a Ministro improbo collatum. III. 205. b. Refutantur. III. 171. b. & 206. a. & b.
Pseudotheos vocatur primus ordo dæmonum. I. 270. a.
Ptenethites. Vide *Threbonites*.
Publicanus. Quod ad Pœnitentiam salutarem requirantur tres partes, Contritio, Confessio, & Satisfactio, conveniunt Catholici declarantes illud exemplo Filii prodigi, Publicani, & Ninivitarum. IV. 142. a.
Publicus. Quid sit jus publicum? II. 174. b.
Etiam in confessionibus publicis tenebatur confessarius ad secretum. IV. 171. b. & *seq.* Confessio publica qualiter erat præcepta. *ibid.* & *seq.* Necessaria est ad confessionem Sacramentalem manifestatio omnium peccatorum, sive hæc sit publica, sive privata. IV. 178. b. Confessio publica aliquando erat in usu. *ibid.* Hæc aliquando erat præcepta ab Ecclesiarum Pastoribus. IV. 179. a. An hæc in casu fuerit Sacramentalis. *ibid.* Hæc non est semper suadenda, nec ullo præcepto Divino, aut Ecclesiastico introducta. IV. 178. b. & *seq.* Probatur contra hæreticos, confessioni publicæ semper esse præmissam secretam. IV. 179. a. & b. Quæ peccata in confessione publica exponebantur. *ibid.* & 223. a. An in confessione publica confessarius potuerit sigillum violare. IV. 188 a. & b. An is teneatur ad sigillum, si quis confiteatur peccata publica publice nota? IV. 189. a. Quid sit pœnitentia publica? IV. 219. a. Pœnitentia publica originem habet a tempore Apostolorum. IV. 219. a. & b. Canones hanc implendi tempore Apostolorum non existebant. IV. 219. a. Sed rigor manendi in pœnitentia aliquot annis primum postea est introductus. *Ibid.* Et hoc occasione hæresum Novati, & Montani. IV. 219. a. & b. Quatuor gradus Pœnitentium quando introducti. IV. 219. b. Sunt hi gradus fletus, audientia, substratio, & consistentia. *ibid.* Quando in Ecclesia Orientali, & Occidentali hi gradus defecerint? IV. 220. a. A quo & quomodo Pœnitentia publica sit injuncta: de habitu publice pœnitentium. IV. 220. a. & b. De usu cineris, & cilicii tempore pœnitentiæ publicæ. *ibid.* Primus gradus, qui erat *fletus*, describitur. IV. 220. b. Secundus gradus *audientiæ* explicatur. *ibid.* & *seq.* Quale judicium sit ferendum de canone Gregoriano? *ibid.* Quid veniat nomine *Narthecis*? *ibid.* Qualis locus sit *Gynæceum*? IV. 221. a. Catechumeni pertinebant ad secundum gradum, & cum Pœnitentibus discedere debuerunt ad initium Offertorii. *ibid.* Tertius gradus *Substratio* explanatur. *ibid.* Qualis locus erat *Ambo*. *ibid.* Super pœnitentes in tertio gradu fiebat impositio manuum Episcopi, & Cleri. *ibid.* Et hi cum catechumenis abire debebant. *ibid.* Quartus gradus *consistentia* dictus exponitur. IV. 221. a. & b. *Methexis* ab aliquibus constituitur quintus gradus Pœnitentium. IV. 221. b. Pœnitentes non admittebantur ad S. Ordines, nec ad Matrimonium: conjugatis autem interdictus erat usus conjugalis. *ibid.* Ulterius non poterant comas nutrire, aut militare. *ibid.* E contra debebant pedestres incedere, mortuos sepelire, ac alia abjectissima munera obire. *ibid.* An etiam peccata occulta publicam pœnitentiam subire debuerint? IV. 179. b. & *seq.* & 221. b. & *seq.* Quinam vocati hiemantes? IV. 226. a. Quænam peccata fuerint exempta a pœnitentia publica. IV. 223. a. An etiam Clerici debuerint subire publicam pœnitentiam. *ibid.* De multiplici impositione manuum, fieri solita in publica pœnitentia. IV. 224. a. De solemni reconciliatione. *ibid.* Pœnitentia publica solum semel potuit fieri. IV. 224. a. & b. Ordinandus non est huic subjectus. IV. 296. a. Vid. *honestas*, vel *Pœnitentia*.
Pudor. De pudore nuditatis: est pœna peccati. I. 321. a. & b. Vid. *Erubescentia*.
Puella. An puella habens parentes austeros, & timens malam tractationem, nisi matrimonium ineat, pariatur metum gravem. IV. 320. a. De ejus raptu. IV. 322. a. & b.
Puer. Pueri non admittantur ad S. Communionem. IV. 106. a. Si sanguinis effusio sit levis, ut contingere solet in rixa puerorum, templum non violatur. IV. 125. b. An violetur Ecclesia, si puer non baptizatus, & necdum natus sepeliatur una cum matre in Ecclesia? IV. 125. b.
Quid dicendum de confessione, & absolutione puerorum. IV. 203. b. & *seq.* An iis danda extrema unctio. IV. 245. a. & b. & *seq.* An iis aliquando sit administratum Sacramentum extremæ unctionis. IV. 246. a. Vid. *Ordinis subjectum*, vel *Proles*, vel *Parvulus*.
Pugilis. Confirmatio non descendit e moribus Gentilium pugiles perungentium. IV. 39. a.
Pugna. Congressum Senensium pugnis certantium examinatur. II. 336. b.
Pulcher. Deus est pulcherrimus. I. 65. a.
Pulchritudo non est beatitudo hominis. II. 231. a.
Purgatorium. An prudenter satisfactio differatur ad purgatorium. IV. 217. b. Vid. *Anima*.
Purificatio. Quis sit auctor Ceremoniæ benedicendi candelas in Festo Purificationis B. Virginis Mariæ? III. 247. a. & b. Lupercalia sustulit Gelasius, quæ facta sunt Mense Februario, sed ob quem finem? III. 247. b. Unde Februarius nomen acceperit? *ibid.* Vide *Mersio*.
Purificatorium. Vide *Vas*.
Puritanus in oratione Dominica omittit verba: *Dimitte nobis debita nostra*. II. 277. b.
Hi hæretici negant ordinis, & jurisdictionis potestatem, ac denegant Episcopis præeminentiam super Presbyteros. IV. 276. b. Refutantur. *ibid.* & *seq.*
Purus. Quid sit natura pura? I. 324. a. *tot. cap.* I. II. & III. An detur natura pura? *ibid.* Quid dicendum de propositionibus Baji in hac materia? *ibid.* Status naturæ puræ. Vid. *Natura*, vel *Dilectio*, vel *Omissio*.
Puteus. An valeat Baptismus, si baptizandus projiciatur in puteum, vel flumen, unde emergere nequit? III. 268. b.
Puy (*Petrus du*) negat potestatem Papæ in Reges, summosque Principes. II. 341. a. Quid dicendum de ejus Voluminibus. *ibid.*
Pyrrhus fuit Monothelita. III. 44. a.
Pythagoras an primus docuerit transmigrationem animarum? I. 304. b.

Pytha-

Pythagoricus negans æternitatem impugnat duodecimum articulum. II. 288. b.
Pythia quid sit, & an verum prædicat? I. 257. a.
Python est in secundo ordine dæmonum. I. 270. a.
Phythonissa. Ejus factum in suscitatione Samuelis explicatur. I. 274. b.

Q

Quæstio. Quæstiones circa dogmata fidei, dicuntur quæstiones Juris. II. 100. a. In his non potest errare Papa, vel Ecclesia. *ibid. & seq. tot. cap.* V. & VI. Quid dicendum de quæstionibus facti. *ibid.* Quæstiones nondum definitæ, aut inter Theologos controversæ, in Synodis haud decidendæ. IV. 266. b. & 331. a.
Qualitas. An gratia efficax sit qualitas mortua? I. 125. b.
An peccatum originale sit vitium ex morbida qualitate contractum. II. 11. a. An gratia sit qualitas. II. 39. a.
An character sit qualitas physica? III. 238. a.
An error qualitatis matrimonium annullet? IV. 316. b.
Quartodecimanus. De hæresi Quartodecimanorum. IV. 45. a.
Quaternitas. A quibusdam admittebatur quaternitas Personarum Divinarum. I. 174. a. Ob quam impietatem Anastasius Imperator fulmine ictus interiit. *ibid.*
Quercus. An lignum crucis Christi fuerit ex quercu? III. 164. b. *& seq.*
Quesnellus falso docuit, Deum non velle omnes salvari homines. I. 128. a.
Hujus vita describitur. II. 88. a. Ejus errores. *ibid.* In causa Quesnellii non potest appellari a sententia Papæ ad concilia. II. 100. b. *& seq.* Judicium Ecclesiæ damnantis Quesnellium, ac ejus doctrinam est infallibile. II. 100. a. *tot. cap.* V. & VI. Quantum ejus doctrina de necessitate gratiæ ad opus morale distet a doctrina Catholicorum Doctorum. II. 119. a.
Quesnellius docuit solam charitatem remunerari a Deo, & omnem virtutem esse charitatem. II. 229. b. Ejus propositiones damnatæ explicantur. II. 230. a. *& seq.*
Quid de timore sentiat Quesnellius? IV. 153. b. Propositiones Quesnelli 60. ac 61. merito sunt damnatæ. IV. 159. b. *& seq.*
Quesnellius & Bajus tantum duo admittunt principia, charitatem prædominantem seu gratiam sanctificantem, & cupiditatem prædominantem. V. 91. a. *& seq.* Quesnellius, & Bajus docuerunt, actus fidei, spei &c. justificationem præcedentes esse peccata ex natura sua, & non opus bonum. V. 90. a. *& seq. tot. cap.* I. Refutantur ostendendo, similes actus esse bonos, licet non sint meritorii vitæ æternæ. V. 92. a. *& seq. tot. cap.* I. Contra Quesnellium, & Bajum probatur, quod gratia Spiritus S. movens ad actus fidei, spei &c. non formaliter justificat. V. 87. a. *& seq. tot. cap.* I. Clemens XI. in Constitutione *Unigenitus* damnavit propositiones Baji. V. 90. a. Bajum, & Quesnellium loqui de charitate sanctificante probat Instructio Pastoralis Gallicanæ Ecclesiæ. *ibid.* Hæc Instructio magni est facienda. V. 90. b. Refutatur querela Quesnelli, quod per calumniam dicatur, ipsum solam admittere gratiam, & charitatem sanctificantem. V. 92. b. Docentes, quod Quesnellii propositiones loquantur de charitate habituali, gravissimis nituntur fundamentis. V. 95. b. *& seq.* Eaque ex propositionibus ipsius Quesnellii desumuntur. *ibid.* An Jansenius agnoverit charitatem actualem ab habituali distinctam; vel idem senserit cum Bajo? V. 102. b. An & in quo differat Jansenius a Bajo, & Quesnellio. *ibid.* Fontana concedit, posse refelli propositiones Quesnellianas præscindendo a quæstione de statu naturæ puræ. V. 121. *num.* VIII. Bajus ait, originalem justitiam, integritatem, immunitatem a morte &c. esse proprietates Adamo ante lapsum naturaliter debitas; ita, ut gratia, sanctitas, & justitia respectu nostri sint dona supernaturalia post lapsum, quæ fuissent naturalia, si Adam non peccasset. V. 123. a. Hæc Baji opinio colligitur ex aliis ipsius propositionibus pariter damnatis. V. 126. a. *& seq. tot.* §. II. & III. Ac confirmatur ex propositione 35. Quesnellii. V. 128. b. *tot.* §. IV. Quesnellius docuit, primam gratiam, quam Deus concedit peccatori, esse remissionem peccatorum. V. 96. a. Fontana affirmat, eundem Quesnellium negasse in statu innocentiæ gratiam supernaturalem. V. 128. b. Henricus de Bissy S. R. E. Card. quid senserit de sensu propositionum Quesnellii circa gratiam Adami. V. 129. a. Gregorii Selleri S. R. E. Card. judicium de sensu propositionum Quesnellii. V. 129. a. & b. Quid Desirant teneat de propositione 35. Quesnellii? V. 138. b. In quo sensu opera in se bona, sed sine relatione in Deum facta, Augustiniani dicant vitia, & peccata: ac in quo sensu Bajus, Quesnellius, & Jansenius? V. 167. a. *& seq.* §. VI. Timor servilis qualiter sit bonus? V. 169. b. Rejicitur a Quesnellio. V. 170. a. Quesnellium & Lutherum de operibus infidelium idem sentire, docent Languet, & Bissy. *ibid.*
Bellelli non incidit in errores Quesnellii. VI. 158. b. *& seq.* Examinantur propositiones Quesnellii de gratia & oppugnantur. VI. 177. b. *& seq.* Similiter fit propositionibus agentibus de fide. VI. 179. a. & b. De voluntate salvandi omnes: ac asserentibus, Christum pro omnibus non esse mortuum. VI. 179. b. *& seq.* Examinantur ipsius propositiones agentes de gratia Adamo, & Angelis in statu naturæ integræ concessa. VI. 180. b. *& seq.* Quid Quesnellius sentiat de viribus liberi arbitrii hominis post lapsum? VI. 181. b. *& seq.* Enarrantur, & rejiciuntur propositiones Quesnellii de charitate, & cupiditate. VI. 182. b. *& seq.* De timore. VI. 183. a. & b. De dispensatione, Ecclesia, lectione Scripturarum, pœnitentia, excommunicatione, & juramento. VI. 184. a. & b. *& seq.* Vid. *Languetius*.
Quiescentes. Error eorum circa æternitatem Dei. I. 56. b.
Quietismus quid sit? II. 320. b. *& seq.* Reprobatur. *ibid.*
Quietista. Charitatem ab omni spe separatam propugnant Quietistæ, eamque vocant puram. IV. 156. a.
Quirinus. Vid. *Cyrinus*.

R

R*Abanus Maurus* quid de Corpore, & Sanguine Christi in Eucharistia senserit? IV. 70. b. Heribaldus, ac Rabanus ab hæresi Stercoraria eximuntur. IV. 90. b. *& seq.*
Rabsaces. Ejus error circa potentiam Dei. I. 59. a.
Raca. Cur dicens fratri suo raca tam graviter in Evangelio reprehendatur? II. 235. a.
Rachel. Vide *Jacob*.
Radix. Vide *Cognatio*.
Raphael Angelus num mentitus sit appellans se, *Unum ex filiis Israel*. I. 64. a. Et an dum se dixit Azariam, & Ananiæ filium. *ibid.*
Rapina qualiter differat a furto? II. 139. a.
Rapina si fiat a Prætore, est circumstantia aggravans. IV. 184. b.
Rapio. Quomodo intelligendum illud: *Quæ non rapui, tunc exsolvebam*. III. 110. a.
Raptor annumeratur furibus. II. 193. a. Quinam sint raptores? *ibid.*
Raptor quis proprie sit. IV. 322. a.
Raptus quid sit, & quis sit proprie raptor. IV. 322. a. Quid sit raptus apud Gallos, & quomodo eum puniant? *ibid.* Quomodo puniant leges Civiles, & Canonicæ? *ibid.* a. & b.
Ratio quid sit. I. 20. b. & 21. a. An Deus cognoscat entia rationis? I. 100. a.
Non est neganda Trinitas Personarum ex eo, quia eam humana ratio capere nequit. I. 184. a. & b. An natura libertatis consistat in voluntate & ratione? I. 312. b. *& seq.* Qualiter ad liberum arbitrium requiratur ratio? I. 312. b. & 314. a. Eadem mens humana est voluntas & ratio. I. 314. a.
Christus habuit animam humanam, & non sensitivam mente, & ratione carentem. III. 40. b. *& seq.* Refutatur Apollinarius. III. 41. a. & 44. a.
Infantes non nanciscuntur usum rationis, quando baptizantur, ut possint habere fidem. III. 198. b. & 227. a.
Amentes, si nunquam habuerunt usum rationis, non sunt capaces Communionis. IV. 106. a. Secus, si olim habuerunt usum rationis. *ibid.* In mortis articulo S. Communio danda est maximo peccatori, si Pœnitentiam agat, & usum rationis habeat. IV. 107. a.
Quale requiratur judicium rationis ad libertatem? VI. 82. a. & b.
Vide *Fundamentum*.
Ratiocinatio quid sit. I. 21. a. Manichæi, Abaelardus, & Sociniani ponunt regulam, & normam fidei in humana ratiocinatione. II. 291. a. Refutantur. *ibid. & seq.*
Rationalis anima in quo sensu sit mortalis? I. 57. b.
An creatura rationalis, imago Dei, possit quiescere in cognitione abstractiva Dei? V. 145. a. & b. Vide *Anima*.
Ratramnus quid de Corpore, & Sanguine Christi in Eucharistia senserit? IV. 70. b.
Ratum an idem sit ac validum? IV. 290. a. *Ratum*, & *Verum*, ubi de Matrimonio sermo est, quid importent. IV. 330. a.
Ravalliaco (*Franciscus*) nefarius parricida infandam cædem Henrici IV. patravit. II. 356. b.
Raymundus Lullus censuit, Mysterium Trinitatis naturali virtute posse demonstrari. I. 232. a.
Reatus. Quid sit reatus culpæ post peccatum remanens? II. 234. a.
Rebaptizandus. An S. Cyprianus tenuerit sententiam de rebaptizandis. II. 300. b.
Rebaptizans. Canon XLV. Apostolorum videtur congestus a Rebaptizantibus. II. 219. a.
Rebaptizo. Vide *Baptismi Minister*.
Rebellio. In statu innocentiæ non fuisset sensuum rebellio. III. 173. a.
Recentiores. An hi admittant gratiam ab intrinseco efficacem. II. 53. a.
Recidivatus animarum quid? I. 304. a.
Recidivus. Vide *Consuetudo*, vel *Occasio*.
Reconciliatio alia est Sacramentalis, alia Canonica. IV. 210. b. *& seq.* & 224. a. De solemni reconciliatione. IV. 224. a. An hæc olim sit negata gravibus peccatoribus etiam pro mortis articulo. IV. 207. a. *& seq.* & 224. a.
Reconcilio. Per Sacrificium crucis reconciliati sumus Deo. III. 108. a. & b. Quomodo gratis reconciliati simus, cum Christus pretium obtulerit? III. 108. a. & b. & 116. a. In reconciliatione a Christo facta a peccatis sumus expiati, deleto per passionem Christi peccatorum nostrorum chirographo. III. 108. b. *& seq.* Ut adeo Christus per mortem suam non declararit solum peccata dimissa, sed vere ipse pro illis satisfecerit. *ibid.* Cur reconciliatio tribuatur morti Christi, & cur non ejus miraculis, aut resurrectioni? III. 109. b. Satisfit objectionibus. III. 113. a. & b. *& seq.* & 124. a. & b. *& seq.* Reconciliatio nostra principaliter Sanguini, & non vitæ Christi tribuenda est. III. 115. b. *& seq.* Quomodo intelligendum illud: *Si enim cum inimici essemus, reconciliati sumus per mortem Filii ejus, multo magis reconciliati salvi erimus in vita ipsius*. *ibid.* An Deo reconciliati simus a Christo per solam non imputationem peccati? III. 116. a. Christus reconciliationis est Auctor soluto pretio, Apostoli autem per officium prædicationis. *ibid.* An Deus jam ante adventum Christi fuerit nobiscum reconciliatus? III. 119. b. *& seq.* Quomodo per Christum omnia sint reconciliata, quæ in cælo, & in terra sunt? III. 130. a. Angeli boni per peccatum hominum irati reconciliati sunt per mortem Christi? *ibid.* a. & b.
Rectitudo. An homo sit creatus cum rectitudine originali? I. 306. a. *& seq.* Quid hæc importet? *ibid.*
Rectus. Quid sit conscientia recta? II. 244. a. Quot dentur argumenta conscientiæ rectæ? *ibid.*
Redditio, seu traditio Symboli quid sit. III. 331. b.
Redemptio. Jansenius dixit, redemptionem omnium hominum

non

non esse factam a Christo Domino. II. 96. a. & seq. usque ad cap. IV. Vid. Christus.
Hujus gratia colligitur ex quarto fidei articulo. II. 282. a.
Sacramenta legis antiquæ erant signa Redemptionis futuræ; Sacramenta novæ legis sunt signa Redemptionis peractæ. III. 171. a.
Redemptor. Christus est proprie Redemptor, qui nos sanguine suo redemit, & pro peccatis nostris satisfecit. III. 114. a. & b. Moyses in sensu improprio dicitur Redemptor. *ibid.* Vid. *Christi satisfactio*, vel *Servator*. Quando Christus dicitur Redemptor mundi, intelligitur Redemptor hominum, non dæmonum. III. 130. a. Nec obest, quod dæmon dicatur Princeps mundi. *ibid.*
Redimo. An hoc verbum nil aliud dicat, quam liberare a captivitate sine soluto pretio? III. 114. a. & b. In quo sensu dicamur redempti sine argento? *ibid.* Quomodo dicamur gratis redempti? III. 108. a. & b. & 116. a. Quomodo intelligendum illud: *Frater non redimit, redimet homo*. III. 125. b. Etsi Christus omnes homines redemerit, multi tamen mortis, & Redemptionis beneficium non recipiunt. III. 127. a. & b. Quomodo Christus redemerit etiam homines, qui pereunt. III. 111. b. An Christus etiam fœminas redemerit? III. 127. b. Vid. *Fœmina*. An dæmones, & damnatos? III. 129. b. Vid. *Dæmon*, vel *Reparatio*. An Christus descenderit ad inferos, ut inde redimeret incredulos, & peccatores sine pœnitentia mortuos? III. 130. b.
Reflexus. An conscientia speculative probabilis fiat practice certa per judicium reflexum? II. 251. b. & seq.
Refugium. Quid sit civitas refugii? II. 213. b. Primo sunt hæ civitates constitutæ ab Ethnicis. II. 215. b. Tales civitates in Vulgata nostra recte numerantur quatuor. II. 216. b. & seq. Asylum est jus antiquissimum. *ibid.* Dividitur in sacrum, & profanum. *ibid.* Quæ loca gaudeant asylo. *ibid.* Quinam non gaudeant jure asyli? *ibid.* An Baptisteria Ecclesiæ non conjuncta gaudeant asylo? *ibid.* & seq. An Palatia Episcoporum, & Cardinalium; an hospitalia auctoritate Episcopi erecta; an religiosæ domus, & Monasteria? II. 217. a. De asylo Idololatrarum, Gentilium, & Judæorum. *ibid.*
Regalis. Quomodo intelligendum illud: *Plebs Sancta, Regale Sacerdotium*. III. 205. a.
Regeneratio. Hujus gratia colligitur ex quarto fidei articulo. II. 282. a.
Reginaldus (*Antoninus*). Propositio hæc Berti: *Gratia efficax est victrix delectatio, sive charitas, quæ superat contrariam cupiditatem*, non ex Jansenio, sed S. Augustino est desumpta. VI. 70. a. & b. Idem sentit Reginaldus. VI. 71. b.
Regio. Dæmones aliqui sunt in aeris regionibus. I. 262. b. & seq.
Regius. Quid sit lex Regia? II. 220. a. Vid. *Theologus*.
Regnum cælorum an distinguatur a vita æterna. II. 4. a. & 20. a. Vide *Resurrectio*.
Regnum temporale Chiliastarum est commentitium. II. 284. a. In Davide, qui reprobato Saule constitutus est Rex, præfiguratum est Regnum Christi. III. 99. b. An Christus habuerit Regnum spirituale, & temporale? *ibid.* & seq. Regnum temporale Christo denegant Lutherani. *ibid.*
Regulæ utilis legendi S. Scripturam. I. 63. b. Regulæ quædam divinas prædefinitiones reconciliandi cum libertate humana. I. 123. b. & seq. Regulæ quædam observandæ a Concionatoribus volentibus concionem habere de prædestinatione. I. 63. b. & seq.
Traduntur aliquæ regulæ dignoscendi, quando in scriptura res aliqua, vel actio, vel quando persona significetur. I. 203. a. Regulæ observandæ in discursu de Summa Trinitate. I. 239. a. & seq. Regulæ observandæ circa oracula Idolorum, & divinationes dæmonum. I. 256. b. & seq. Regulæ dignoscendi præstigia dæmonum a veris miraculis. I. 272. a. & b.
Regulæ dignoscendi, quando ignorantia, & delectatio culpabilis, & quando non? II. 242. b. *tot. cap.* XI. Quando sententia probabilis sit regula firma morum? II. 249. b. & seq.
Traduntur duodecim Regulæ, quibus Christi præsentia in Eucharistia demonstratur. IV. 77. b. & seq. Quid dicendum de hac Regula S. Augustini: *Si scriptura flagitium, aut facinus videtur jubere, aut utilitatem, & beneficentiam vetare, figurata locutio est*. IV. 81. b.
Traditur regula duplex cognoscendi, in quo sensu propositio sit damnata. V. 88. a.
Regula libertatem conciliandi cum gratia. VI. 83. b.
Regularis. Quoties fiat expositio Eucharistiæ. IV. 94. b. Eucharistia nec in Ecclesiis Regularium publice potest exponi sine licentia Episcopi. *ibid.* An Regulares in Paschate nequeant Communionem dare, aut Confessiones audire fidelium? IV. 99. b. De tempore, quo potest Missa celebrari, quale in hoc puncto Privilegium habeant Regulares? IV. 129. a. In Aragonia in die Commemorationis omnium defunctorum Sacerdotes sæculares duas, Regulares tres celebrant Missas. IV. 129. b. Quid sit altare portatile, an in eo inclusæ sint reliquiæ, & an eo uti possint Regulares, & Episcopi. IV. 127. a. & b.
Hi fiunt Ministri Pœnitentiæ respectu suorum confratrum per approbationem suorum Superiorum Regularium. IV. 193. b. Ut possint excipere confessiones sæcularium, debet accedere approbatio Episcopi illius Diœcesis, in qua volunt confessiones excipere. *ibid.* Quid insuper in Regulari requiratur, ut possit excipere confessiones Monialium. *ibid.* & seq. Etiam Regulares subire tenentur examen Episcopi, si huic idoneum videatur pro danda approbatione. IV. 194. a. An Regularis, qui injuste in examine est reprobatus, possit excipere confessiones? *ibid.* Episcopus potest Regularibus facultatem audiendi confessiones sæcularium, aut etiam Monialium coarctare, revocare, aut suspendere. *ibid.* An hoc etiam intelligendum de confessione Monialium jurisdictioni Regularium subjectarum. IV. 193. b. & seq. Superiores Regularium possunt sibi reservare casus suorum subditorum. IV. 194. b. Quænam peccata reserventur a Regularibus? IV. 195. b. Regulares non possunt absolvere Episcopo subjectum a casu ab eo reservato. *ibid.* An satisfaciat præcepto de confessione annua, quia non Parocho, sed Regulari confitetur. IV. 197. b. & seq. An etiam hi possint dici *Sacerdotes proprii*? IV. 198. a. & b. Regulares administrantes Clericis, vel laicis Sacramenta extremæ unctionis, Viatici, aut Matrimonii sine licentia Parochi incurrunt excommunicationem Papæ reservatam. IV. 195. a. & 243. a. Quid dicendum, si id faciant in extremo vitæ periculo, & Parocho absente? *ibid.* An tenerentur ad matrimonium, si omnes sæculares perirent. IV. 303. a. & b. Quid dicendum de votis simplicibus Religiosorum Societatis. IV. 318. a.
Reichenbach (*P. Aurelius*) quas Theses in Viennensi Universitate propugnavit summa cum laude ad consequendam supremam lauream. VII. 57. b.
Rejensis (*Faustus*) fuit dux Semipelagianorum. II. 59. b.
Relatio. Personæ Divinæ multiplicantur, & distinguuntur ob relationes. I. 237. a. De divinarum relationum existentia, numero, & perfectione. I. 238. a.
An character sit relatio realis. III. 238. a. Vide *Opus*.
Religio. Miracula sunt signa veræ Religionis. I. 273. b.
An in rebus Religionis licita sit simulatio. II. 197. a. & seq. usque ad cap. XI. Quid de hac statuat lex Romana? II. 220. a. Religio varias sub se complectitur partes. II. 229. b. An sit vera virtus sine dilectione? II. 230. a. & seq. Vera Religio non invenitur inter Gentes, & Idololatras. II. 268. a. *tot. cap.* I. Nec inter Turcas, aut Mahumetanos. II. 271. b. *tot. cap.* II. In Religione Catholica posse homines salvari, concedit Mahumet. II. 272. b. Hoc motivo est conversus Henricus IV. Rex Galliæ. *ibid.* Contra Religionem veram factæ a Mahumetanis objectiones solvuntur. II. 272. b. & seq. Fides Christiana est evidenter vera. II. 273. a. *tot. cap.* III. Testimonia vet. testamenti de Christo comprobant Religionem Christianam esse veram. II. 273. b. Atque hæc vaticinia sunt antiqua, Divina, nec a Christianis conficta. *ibid.* Veritas Religionis Catholicæ ulterius patefit ex historia Evangelica. *ibid.* Ex miraculis Christi. *ibid.* Ex modo promulgationis Evangelii. II. 274. a. Et aliis rationibus. *ibid.* & seq. Quid sit Religio? II. 277. b. Quinam illius actus interni, & externi? *ibid.* Actus interni Religionis non inveniuntur apud Calvinistas, Lutheranos, Zwingli.anos. *ibid.* Nec externi. *ibid.* Non recipiunt orationem, non Sacrificia. *ibid.* Nec templa, invocationes Sanctorum, cultum imaginum. *ibid.* Religio catholica ulterius stabilitur. II. 278. a. & seq. An licitum tyranno de Religione interroganti occultare fidem? II. 308. a. & seq. Non est licitum, usurpatione rituum, ciborum, vestium, ac nominum, quæ sunt indicium superstitiosi cultus, Religionem callide simulare. II. 308. b. & seq.
Quibus argumentis ad Religionem Catholicam sint pertrahendi Gentiles? III. 22. a. *tot. cap.* X. probatur diversimode quod Religio Catholica sit vera. *ibid.* An hanc susceperit Pilatus? III. 23. b. Solvuntur Gentilium objectiones contra Religionem Catholicam. III. 24. b. & seq. *tot. cap.* XI.
Circumcisio erat signum initiativum Religionis. III. 178. a. Adhibens in administratione Sacramentorum materiam, vel formam probabilem relicta certa ac tutiori peccat contra Religionem ob irreverentiam. III. 200. b. Nisi extrema necessitas excuset. III. 201. a.
Quid faciat is, qui fecit sponsalia jurata, si ante matrimonium initum statuat ingredi Religionem. IV. 308. b. An votum solemne Religionis dirimat matrimonium jure naturali, ac Divino, aut solum Ecclesiastico? IV. 318. a. Vide *Professio*.
Religiosus. Vota religiosa non obligant jure naturali. II. 178. b. An Monasteria, & domus Religiosorum gaudeant asylo? II. 217. a. Plus est diligendus Frater Religiosus, quam carnalis. II. 324. a.
Viri ac mulieres emittentes Professionem Religiosam confirmationem prius recipiant, ratione congruentiæ non præcepti. IV. 33. a. Vid. *Regularis*.
Religiosus tenetur singulis mensibus confiteri. IV. 183. a. Vid. *Regularis*. Professio religiosa est titulus sufficiens ad Ordines. IV. 296. b. Vide *Professio*.
Reliquiæ. Ecclesiæ diligentia discernentis Martyres veros a falsis diversimode probatur, quod idem fit in investigandis Sanctorum Reliquiis. III. 324. b. & seq.
An una cum Sanctissimo Eucharistiæ Sacramento publice exposito possint exponi SS. Reliquiæ? IV. 95. a. De altarium consecratione, ac sepulchro SS. Reliquiarum. IV. 126. b. & seq. Quid sit altare portatile, an in eo inclusæ sint Reliquiæ? IV. 127. a. & b. An eo uti possint Regulares, & Episcopi? IV. 127. a.
Remedium. Omnibus præparavit Deus remedia salutis. II. 132. a. An omnes quoque reipsa eadem præparata recipiant. *ibid.* & seq. Vide *Gratia*, vel *Parvulus*.
Remigius (*S.*) quomodo explicet illud: *Omne, quod non est ex fide, peccatum est*? V. 162. b.
Reminiscentia est somnium Platonicorum, & Origenistarum. I. 20. b.
Remissio. Gratia sanctificans non consistit in sola remissione peccatorum. II. 155. a. & seq. An per gratiam sanctificantem fiat vera remissio peccatorum. II. 157. a. *tot. cap.* III. An Deus possit remissionem peccatorum concedere sine gratia. II. 258. a.
Remissio peccatorum quomodo credenda? II. 285. b. Errores contrarii adducuntur. *ibid.*
Peccator per contritionem non meretur remissionem peccatorum merito de condigno. III. 126. b.
Christi Baptismus valet ad ablutionem culpæ: Baptisma Joannis contulit solum munditiam legalem, remissionem vero peccatorum nonnisi ratione pœnitentiæ, & fidei suscipientium. III. 253. b. & seq.
Remissio peccatorum an obtineatur in secunda confessione, si peccata eadem jam semel in confessione sunt exposita: vel quæ alia utilitas talis repetitionis? IV. 183. b. Peccatorum remissio est primus fructus Pœnitentiæ. IV. 224. b. An etiam extremæ unctionis. IV. 246. b. & seq.
Remunerator. An ad salutem sufficiat fides in Deum remuneratorem? II. 307. a.
Renes in extrema unctione sunt inungendi. IV. 237. a. & b. Quorum unctio in fœminis est omittenda. IV. 237. b.
Reparatio gratiæ sanctificantis post lapsum non potest de condigno obtineri. II. 168. b. & seq.
Reparatio generis humani an sit causa Incarnationis? III. 25. b. *tot. cap.* XII. Vid. *Christi satisfactio*. Noluit Deus in homi-

hominum reparatione peccata dimittere non exhibita Divinæ justitiæ satisfactione. III. 109. b. *& seq.* Sed intuitu meritorum Christi, & satisfactionis ejus salvi facti sunt. III. 110. a. Reparatio hominis non fuit condonatio, sed actus judicii, ac justitiæ. *ibid.* Solvuntur objectiones. III. 113. a. & b. *& seq.* & 124. a. & b. *& seq.* Quomodo Incarnatio sit opus Trinitatis, & Redemptio opus Christi? III. 122. b. *& seq.* Cur Christus mortem acerbissimam perpessus sit, cum unica guttula pretiosi sanguinis sufficiens pro nostra Redemptione fuisset? III. 124. b.

Reprobatio. Quid sit reprobatio positiva, quid negativa? I. 168. b. Qualiter Calvinus positivam reprobationem explicet? *ibid. & seq.* Ejus tamen sententia reprobatur ut horrenda, ac detestabilis. I. 169. a. *& seq.* An reprobationis negativæ causa sit peccatum originale? I. 170. b. De reprobatione malorum Angelorum. *ibid.* Sententia S. Augustini in hanc materiam adducitur, & laudatur. *ibid. & seq.* Nullum peccatum est effectus reprobationis. I. 173. a. Quinam effectus reprobationis? *ibid. & seq.* Quinam gradus reprobationis? I. 173. b.

Reprobo. An anima reprobetur ob scelera commissa ante unionem cum corpore. II. 27. b.

Reprobus. An etiam reprobi habeant Angelum Custodem? I. 270. b. *& seq.* An etiam hi possint vera patrare miracula? I. 273. a.

An Christus etiam pro reprobis sit mortuus. II. 96. a. *& seq. usque ad cap.* IV. Vid. *Christus*.

Jansenii propositio quinta damnata est, quia asserebat, Christum pro reprobis, & iis, qui æternam salutem non consequuntur, non esse mortuum, a Christo pro omnibus reprobis sufficientia remedia non esse præparata. VI. 91. a. Berti e contra docet cum Catholicis, Christum pro omnibus omnino hominibus esse mortuum, ac sufficientia remedia præparasse: remedia tamen & gratias præparatas non omnibus actu applicari. *ibid. & seq.* & 134. a. An Christus dicatur mortuus pro reprobis, quia eis temporalia dona promeruit? VI. 112. a. In quo sensu Christus pro reprobis sit mortuus? VI. 112. b.

Reptile. De creatione reptilium. I. 284. a.

Repudium. An datio libelli repudii sit contra jus naturæ? II. 180. a. & 181. a. & 184. a. Inhibitio repudii est præceptum leve. II. 203. a. Hujus licentiam dat Mahumet. II. 272. a. Vid. *Libellus*.

Repugnantia. Per solam non repugnantiam Pater non constituitur Pater, sed per verum Principium. I. 233. a.

Res. Quomodo essentiæ rerum sint immutabiles. I. 60. a.

Communis substantia rerum creatarum est aqua. I. 283. b. An præterierint jam infinita rerum creatarum in duratione spatia? I. 286. b.

De obedientia rerum animatarum, & inanimatarum. II. 176. b. & 177. b. Lex æterna non est idea rerum in mente Dei existens. II. 177. a.

Reservatio Casuum potest fieri. IV. 194. b. In his sine speciali deputatione invalida est absolutio. *ibid.* Reservatio non spectat ad externam solam politiam, sed etiam ad validam absolutionem. *ibid.* Casus possunt reservare Papa respectu omnium Episcoporum, & Sacerdotum: Episcopus respectu inferiorum Sacerdotum suæ Diœcesis: Superiores Regularium respectu suorum subditorum. *ibid.* Venialia non sunt reservanda, an vero possint? *ibid.* Etiam peccata mortalia interna possunt reservari. *ibid.* Sed non expedit, unde non reservantur hæresis mentalis, homicidium in mente statutum, sed ad rem non perductum. *ibid.* An in casu reservato hoc: *Quælibet impudicitia cum Monialibus peracta, vel quocunque modo attentata*: comprehendantur etiam *actus subimpudici*, ac quinam tales sint. *ibid. & seq.* Quinam casus sint Papæ reservati. IV. 195. a. Et quænam excommunicationes. *ibid.* Quidnam in harum reservationem absolutione notandum. *ibid.* An hæc possit obtineri vi Jubilæi. *ibid.* Vel etiam ab Episcopo, aut hujus vicario. *ibid.* Qualem confessarium eligat is, cui a Papa pro reservatis conceditur licentia eligendi, quem voluerit. IV. 195. a. & b. Quænam peccata soleant, & debeant subjici reservationi Episcoporum. IV. 195. b. Quænam reserventur a Superioribus Regularibus. *ibid.* Regulares non possunt absolvere subditum Episcopi a casu ab hoc reservato. *ibid.* In mortis articulo omnes Sacerdotes absolvere possunt etiam a reservatis. *ibid.* Quid si adsit jurisdictione pollens. *ibid.* Confessarius audiens casum reservatum, a quo absolvere non potest, debet confessionem interrumpere. IV. 196. a.

Residentia. Quando Papa possit dispensare circa residentiam? II. 179. b.

Resipiscentia. Hæretici tenent ad Pœnitentiam aliud non requiri quam melioris vitæ propositum, unde Pœnitentiæ vocabulo rejecto nominant resipiscentiam. IV. 131. b. Refutantur. *ibid. & seq.*

Resistentia. Vide *Languetius*.

Restitutio. Qui hanc facere reculat est incapax absolutionis. IV. 204. a.

Resurrectio. An post resurrectionem corpus fiat spirituale, & oculi alterius naturæ, quam nunc sunt? I. 76. b. *& seq.* Error Cerinthi constituentis regnum Christi post resurrectionem in terris. I. 82. a. *& seq.* Papias constituit pro regno Christi mille annos in terris post resurrectionem. *ibid.* Ante resurrectionem Sancti non lætabuntur in epulis, potu, divitiis, vel carnis voluptatibus. *ibid.* Resurrectio est duplex. I. 183. b. Quid desuper sentiant SS. Augustinus, Ambrosius, & Bernardus? I. 88. b. *& seq.* Quid sentiat Joannes XXII. I. 91. a. *& seq.*

Resurrectio mortuorum est opus solius Dei. I. 272. b. Explicatur factum Pythonissæ suscitantis Samuelem. I. 274. b.

Resurrectio Christi quando, & quomodo facta sit? II. 283. b. *& seq.* Undecimus Articulus de carnis resurrectione exponitur. II. 285. b. *& seq.* Errores contrarii adducuntur. *ibid.* Plures eandem omnino negant. II. 285. b. *& seq.* Eadem primum futura probatur. II. 286. a. Et quidem in hoc corpore nostro, quod moritur. II. 287. b. Sed in qua forma, ætate, ac sexu? *ibid.* Cur post resurrectionem Christus manducaverit, & cicatrices retinuerit? II. 288. b. An S. Thomas, & reliqui Discipuli nolentes credere resurrectionem Domini fidem prorsus amiserint? II. 312. b. *& seq.*

Resurrectio Christi est firmissimum argumentum fidei Catholicæ. III. 25. a. Eadem non potest negari: *ibid.* Periodus Clementis XI. Quod in resurrectione forma servi sit reversa in formam Dei, non est Eutychiana. III. 74. a. & b. Cur reconciliatio nostra tribuatur morti, & cur non resurrectioni, aut miraculis Christi? III. 109. b. An Christus dicatur Salvator, quia per resurrectionem suam nos in fide confortavit? III. 113. a. & b. *& seq.* & 124. a. & b. *& seq.* Arca Noe Christi incarnationem, mortem, & resurrectionem figurabat. III. 116. a. & b. Fuit necessaria ad fidei confirmationem. III. 119. b.

Resuscitatio Lazari nequit in dubium vocari. III. 155. a. Cur Christus jusserit in ejus suscitatione tolli lapidem? *ibid.* Præter suscitationem miraculum fuit, quod Lazarus ligatus ambularit. *ibid.* An Petrus de Apono ipsemet, vel ejus statua sit combusta ob negatam Lazari resuscitationem. *ibid.*

Revelatio. Ob revelationes debet Theologus Philosophiam captivare in obsequium fidei. I. 4. a. & b.

Mysterium Trinitatis nequit naturaliter demonstrari præsupposita etiam revelatione. I. 232. a. *& seq.*

Nullus homo sine speciali revelatione habet certitudinem fidei de propria charitate & justitia. II. 171. b. An homo possit habere certitudinem spei. *ibid.* Quinam habuerint revelationem, quod sint in gratia sanctificante. *ibid. & seq.*

An in rebus fidei detur evidentia revelationis, & rei revelatæ. II. 289. b. An revelatio sit objectum formale fidei? II. 290. b. An in eo possit esse spes, qui per certam revelationem divinitus sibi factam scit se damnandum? II. 314. b. An Deus posset facere talem revelationem? *ibid.* Nequit fides esse vera, ac firma sine Ecclesiæ fundamento, aut revelatione speciali, aut virtute miraculorum, aut sine ullo hominum ministerio. II. 313. a.

Revolutio Platonica animarum. I. 304. a. *& seq.*

Reus. An sponsor possit puniri pro reo in pecunia, & corpore? III. 111. b.

Rex. An tres Magi, qui venerunt adorare Dominum, fuerint Reges? III. 144. b. *& seq.* Contra Judæos probatur, Christum accepisse Damasci spolia, & Regum obsequia. III. 145. b. Vid. *Magi*. Potestas Regis significatur in vaticinio Jacob per nomen *Virgæ*. III. 2. a. & b. & 4. a. Vid. *Dux*. In Davide, qui reprobato Saulo constitutus est Rex, præfiguratum est Regnum Christi. III. 99. b. Christus est Rex. *ibid. & seq.* An habuerit Regnum spirituale, & temporale? *ibid.* Regnum temporale Christo denegant Lutherani. *ibid.*

Parochus graviter peccat baptizando extra necessitatem domi, nisi sit proles Regis, aut Principis, quæ potest extra Ecclesiam baptizari. III. 284. a.

Dignitas Regis minor est dignitate Episcopi. IV. 278. a. Vid. *Magistratus*.

Rhetor in quo sensu utatur vocabulo *Confirmationis*. IV. 2. a.

Ribera quam sententiam de Prædestinatione amplexus sit. I. 195. a.

Richardus Simonius. Vid. *Simonius*.

Richerius (*Edmundus*) negat potestatem Papæ in Reges, summosque Principes. II. 341. a. Cardinalis Perronius ajebat, lucubrationes Joannis Gersonii non debuisse de integro novis typis excudi a Richerio. *ibid.* Liber Richerii de Ecclesiastica, & Politica potestate quoties, & a quibus proscriptus, & refutatus. *ibid.*

Rihaton quid sit in consideratione Thalmudistarum? I. 270. a.

Ripalda (*Joannes Martinez de*) quam tulerit censuram in propositionem 27. Baji? V. 124. b. Quid de charitate Dei, ut auctoris naturæ, sentiat? V. 157. b. *& seq.*

Rituale Eduardi Regis Angliæ, quos ritus præscribat pro ordinatione. IV. 291. b. Forma ibi præscripta est insufficiens. IV. 292. a. & b.

Ritus. Non est licitum, usurpatione rituum, qui sunt superstitiosi cultus indicium, Religionem callide simulare. II. 308. b. *& seq.* Secus si solum redoleant civilem consuetudinem. II. 309. a. Quid dicendum de Ritibus Sinensibus? *ibid.* ac 309. b. *& seq.* Quid de cultu Confucii? *ibid.*

Ritus Sacramentorum potest mutare Ecclesia. III. 196. b. Ritus externi non habent a solo Christo, quod sint Sacramentales, sed etiam ab intentione Ministri. III. 217. b. Vid. *Actus*, vel *Ceremonia*. Ritus in administrandis Sacramentis observari soliti, qua religione sint exercendi. III. 247. b. Iis a Paganis, sectisque hæreticorum secernimur. *ibid. & seq.*

Ritus in Confirmatione observandos præscripsit Concilium Meldense. IV. 8. b.

Ritus, qui in administratione Sacramentorum sunt præscripti, an possint contemni, omitti, vel ab Episcopis mutari. IV. 240. b. De ritibus extremæ unctionis. IV. 250. b. Vid. *Ordinis Ritus*. De ritibus matrimonii. IV. 337. *& seq.*

Rixa. Si sanguinis effusio sit levis, ut contingere solet in rixa puerorum, templum non violatur. IV. 125. b.

Roccus falso docuit animam esse corpoream. I. 302. a. & b.

Rochetum: De ejus usu. IV. 298. a.

Rodolphus an fuerit Henrico substitutus a Romano Pontifice. II. 341. b. Bello profligatus, lethaliter vulneratus, atque morti proximus quid dixerit. II. 357. a.

Rolliers (*Antonius*) docet, propositionem 38. Baji loqui in sensu charitatis sanctificantis. V. 94. b. Qualem tulerit censuram in propositionem 27. Baji? III. 125. b.

Antonius Rolliers docet cum Catholicis, Christum pro omnibus esse mortuum, pro omnibus omnino hominibus instituisse Sacramenta, ac remedia præparasse: remedia tamen & gratias præparatas non omnibus actu applicari. VI. 94. b.

Roma quo anno sit ædificata? I. 290. b.

An in lege Ecclesiastica sufficiat promulgatio solum Romæ facta? II. 203. a. *& seq.* Quænam dispensationes Romæ dicantur datæ sine causa? II. 222. *& seq.*

Quo anno a Roma condita Christus natus sit? III. 139. b. *& seq.* Æra vulgaris Dionysiana incepit anno Romæ 754. III. 140. a.

An Constantinus Romæ, vel Nicomediæ fuerit baptizatus? IV. 6. a. An a S. Sylvestro? IV. 22. b.

Romana Synodus sub S. Silvestro Papa. IV. 265. b. Ab hodiernis Criticis rejecta. *ibid.* a. & b.
Romana Ecclesia septem tenet Sacramenta. III. 184. b. *& seq.* Vid. *Ecclesia*.
Romanus. Quid sit jus Romanum? II. 174. b. Leges Romanæ variam habent divisionem. II. 220. a. Quid lex Romana statuat de Religione, quid de cultu parentum? *ibid.* Quid de homicidio? *ibid.* Quid de fornicatione, & libidine? II. 220. b. Quid de furto? *ibid.* Quid de conviciis, falso testimonio, & calumnia? *ibid.* An leges Atticæ, ac Atheniensis habeant concordantiam cum Romanis? *ibid. & seq.* Virtus Romanorum non erat vera virtus. II. 229. b. Romani & Græci duodecim numerant Deos *Consentes*, & octo *Selectos*, ac turbam Deorum minorum immensam. II. 268. a. *& seq.* Stulte inter Deos referunt Jovem. *ibid.* Neptunum. II. 268. b. Vulcanum. *ibid.* Martem. *ibid.* Mercurium. II. 269. a. Apollinem. *ibid.* Junonem. *ibid.* Minervam. II. 269. b. Venerem. *ibid.* Vestam. *ibid. & seq.* Cererem. *ibid.* Dianam. II. 270. a. Fabularis historia de Diis *Selectis* Jano, Saturno, Geniis, Libero, Plutone, Sole, Luna, & Terra. *ibid.* a. & b.
Soldurii apud Gallos, Decii apud Romanos se morti tradunt pro aliis, propterea vocantur Antipsychi. III. 104. b. Octacteris Romanorum, & Judæorum lunaris. III. 159. b. Romani cives non puniebantur flagellis, aut fustuario. III. 162. a. Christus flagellatus est more Romanorum, non Judæorum. III. 162. b.
Consecrare in azymo Romanæ Ecclesiæ non est vitio vertendum, quod tamen imperite quidam Græcorum faciunt. IV. 59. b. Quam formam consecrationis præscribant S. Gregorius, Missale Romanorum, Ambrosii, Indorum? IV. 65. b.
Rombardus. Vide *Theologus*.
Rosaceus. An aqua rosacea, vel ex floribus, ac arboribus expressa sit materia sufficiens Baptismi? III. 263. b. *& seq.* An similis aqua possit sub conditione adhiberi deficiente alia aqua? III. 264. a.
Ruber. Baptismi typus fuerunt diluvium Noe, & mare rubrum. III. 250. a.
Rudis. Quomodo confessarius cum rudibus instituat examen. IV. 196. a.
Rufinus an fuerit auctor Pelagianorum. II. 27. a. Et qualis is fuerit Rufinus, an Aquilejensis, an Palæstinus, vel Syrus. II. 28. a. An etiam vocetur Grunnius. *ibid.* b.
Rupertus Abbas Tuitiensis vocavit in dubium salutem Adami. I. 322. b.
Rutheni an negarint Confirmationem esse Sacramentum? IV. 3. a.
Ruthenus Archiepiscopus. Vide *Saleon*.

S

Saba. Cur tres Magi dicantur Reges Arabum, & Saba? III. 145. b. *& seq.*
Sabbatum. An hujus observantia sit de lege naturæ? II. 180. b. & 181. b. Hujus sanctificatio præscribitur præcepto tertio Decalogi. II. 191. b. Quid significet, & cur institutum? *ibid.* Quomodo sanctificandum? *ibid.* In hujus cultu superstitiosi sunt Judæi. *ibid.* Quid Sabbati iter? *ibid. & seq.*
Adulti solemniter baptizentur Sabbato S. Paschæ, vel Pentecostes. III. 316. b.
Judæi manipulum spicarum ad Sacerdotes deferendum metebant die Sabbati. IV. 48. a. & b. Communio non fiat in nocte Nativitatis Domini, nec in die Parasceves, aut Sabbato S. exceptis infirmis. IV. 112. a.
Sabellianus. Quam perversam formam in Baptismo adhibeant Sabelliani? III. 270. b.
Sabellius. Ejus error de summa Trinitate. I. 174. a. Idem erravit de consubstantialitate Filii. I. 196. b. & 201. b. Item circa Spiritum S. I. 202. a. Huic non favet Athenagoras. I. 219. a.
Hujus falsa dogmata adversantur primo fidei articulo. II. 280. b. Negans Divinarum Personarum pluralitatem aggreditur secundum fidei articulum. II. 281. b. Ac octavum. II. 284. b.
Sacerdos. Jura Sacerdotum nequeunt usurpari a terreno Principe. II. 211. b.
In quo sensu Verbum dici possit Apostolus, & Sacerdos? III. 62. b. Christus est Sacerdos secundum ordinem Melchisedech. III. 96. a. & b. Melchisedech offerens panem, & vinum erat typus Christi instituentis Eucharistiæ Sacramentum. *ibid.* Cur Christus non sit Sacerdos secundum ordinem Abel, Noe, aut Moysis? III. 96. b. Solvuntur objectiones Hæreticorum. III. 97. a. *tot. cap.* VIII. An Christus non sit potius Sacerdos secundum Ordinem Aaron, quam Melchisedech? III. 98. b. *& seq.* Christus non potest dici Sacerdos Leviticus. III. 99. a. Historia Suidæ circa hoc est fabula. *ibid.* Socinus negat, Christum esse functum munere Sacerdotis. III. 104. a. Christus fuit simul victima, & Sacerdos. III. 107. b. Christus fuit Sacerdos per Sacrificium, quod ut homo obtulit in ligno crucis. *ibid.* & 117. a. Quodnam discrimen inter Christum Sacerdotem, & alios Sacerdotes? III. 107. b. Christus in cælo non sacrificatur, ut putant Poloni Fratres. *ibid.* Hoc probatur ex figura Sacrificii Aaronici. *ibid.* Quod Christus fuerit Sacerdos, probatur ex Patribus. III. 112. a. *& seq. tot. cap.* IV. Solvuntur sophismata Socini. III. 124. a. *tot. cap.* VII. Ostenditur, Christum vere pro nobis satisfecisse soluto pretio. *ibid.* Quomodo intelligendum illud: *Si* (Christus) *esset super terram, non esset Sacerdos*. III. 117. a.
Sacerdos non consecret Virgines inconsulto Episcopo. IV. 17. a. Græci Sacerdotes confirmationem administrabant. IV. 24. a. *& seq.* Consecratio Chrismatis jure ordinario pertinet ad Episcopos. IV. 16. b. *& seq.* An de jure extraordinario licentia consecrandi Chrisma possit competere Sacerdoti simplici? IV. 17. a. An Eugenius IV. eam permiserit Fratribus Minoribus Missionariis Indiæ? *ibid.* Oratio modo ante confirmationem recitanda olim dicebatur a Sacerdote baptizante. IV. 19. a. An apud Græcos possint confirmare simplices Sacerdotes non Episcopi? IV. 21. a. Photius contendit, quoslibet Sacerdotes esse Ministros ordinarios Confirmationis. IV. 21. b. Quod Episcopus sit Minister ordinarius Confirmationis, salva fide negari non potest. *ibid.* Idem de Sacerdote simplici teneri nequit. *ibid.* Præter Episcopum etiam simplex Sacerdos potest ex dispensatione, vel facultate extraordinaria conferre Sacramentum Confirmationis. IV. 24. a. *& seq.* Id probatur ex Concilio Florentino contra Herminier. *ibid.* Item ex Tridentino, ac S. Gregorio M. *ibid.* a. & b. An Sacerdos simplex olim confecerit Chrisma auctoritate Apostolica? IV. 24. b. *& sequens.* Aut saltem Confirmationem contulerit. *ibid.* Ut valida sit Confirmatio facta a Sacerdote simplici, in Ecclesia Latina requiritur Summi Pontificis delegatio, & in Ecclesia Græca perantiqua, & universim recepta consuetudo, quam Papa approbet; aut saltem permittat? IV. 27. b. *& sequent.* An sufficiat delegatio facta ab Episcopo? *ibid.* Unctio energumeni potest fieri a Sacerdote deputato ab Episcopo, sed non est confirmatoria. IV. 28. a. Innocentius III. prohibet Latinis Sacerdotibus inter Græcos degentibus, ne confirmationem conferant, quod toleratur in Græcis. IV. 25. b. *& seq.* Innocentius IV. Sacerdotibus Cypri, & Clemens VIII. Sacerdotibus Albaniæ, non autem omnibus Sacerdotibus Græcis interdixerunt administrationem Confirmationis. IV. 26. a. & b. Quid desuper statuerit SS. Benedictus XIV. *ibid.* Hæretici culpant salutationem, quæ fit S. Chrismati in feria V. hebdomadæ Majoris ab Episcopo, & Sacerdotibus. IV. 39. b. Hæc salutatio est ceremonia vetustissima, minime adoratio absoluta. *ibid.* Ostenditur, quod salutatio etiam possit fieri rei inanimatæ. *ibid.* Chrisma recipiant Sacerdotes a proprio Episcopo, & quidem gratis. *ibid.* Benedictiones, in quibus adhibenda est Chrismatio, non possunt fieri a Sacerdotibus simplicibus sine speciali licentia Papæ. IV. 40. a. Veglones, & Vegloniffæ vi officii sui conferunt Sacerdoti in Ecclesia Mediolanensi panes azymos. IV. 55. b. Græci complures docuerunt, non solum verbis Domini, verum etiam oratione, & benedictione Sacerdotis fieri consecrationem. IV. 65. a. Probatur adversus Lutherum, & Græcos, Christum non consecrasse, nec Sacerdotes modo consecrare per benedictionem antecedentem, ac gratiarum actionem, & preces subsequentes. IV. 65. b. *& seq.* Eucharistiam consecrare, & conficere ad solos attinet Sacerdotes. IV. 95. b. *& seq.* Laici nec in defectu Sacerdotum possunt sacrificare, aut conficere Eucharistiam. IV. 96. a. In quo sensu omnes homines dicantur Sacerdotes? IV. 96. a. & b. Frumentius non fuit laicus, dum in India sacrificabat, sed Sacerdos, & Episcopus. IV. 97. a. Diaconi olim Eucharistiam ministrabant præsertim sub specie vini, jussu tamen, & delegatione Sacerdotum. *ibid.* Diaconi possunt Eucharistiam distribuere absente Sacerdote in casu necessitatis, & jubente Sacerdote, infirmum autem communicet Sacerdos. IV. 97. b. Præcepto Ecclesiastico de Communione in Paschate facienda non satisfit per Communionem sacrilegam. IV. 100. a. Cur non sufficiat Communio sacrilega, cum non obstante sacrilegio Sacerdos satisfaciat obbligationi, si in statu disgratiæ accepto stipendio celebret? IV. 100. a. & b. An Sacerdos possit negare Communionem peccatori occulto, si petat in loco privato, ac Sacerdos peccatum sciat ex sola confessione? IV. 106. a. Sacerdos, qui inter Sacrificium recordatur, se non esse jejunum, potest communicare non jejunus, uti, si alius Sacerdos post consecrationem deficiat. IV. 108. b. Sacerdos peccati mortalis sibi conscius, ac celebrare coactus non habita copia Confessarii tenetur ex præcepto quamprimum confiteri. IV. 109. a. Quomodo Christus dicatur Sacerdos in æternum? IV. 116. b. In Sacerdotio Christo nullus succedit. *ibid.* Sed Sacerdotes sunt Ministri & Dispensatores. *ibid.* Ad Sacrificium pertinent vestes Sacerdotales Sacerdotis sacrificantis. IV. 127. b. Waldenses, Wiclefitæ, & Hussitæ ajunt, Sacerdotem peccatorem amittere potestatem absolvendi. IV. 133. a. Lutherus & Melanchthon negant absolutionem Sacerdotis esse actum judicialem. *ibidem*. Pœnitentia est verum ac proprium novæ legis Sacramentum, quo judiciaria Sacerdotum potestate peccata remittuntur. IV. 133. b. Nullum omnino datur peccatum, quod per pœnitentiam expiari, & ab Ecclesia, ejusque Ministris Sacerdotibus remitti non possit. IV. 137. b. Diaconus non communicet Sacerdotem. IV. 95. b. Diaconus dicitur a ministrando, Sacerdos vero a sacrificando. IV. 96. a. An Sacerdos celebrans teneatur in Missa privata Communionem porrigere laicis, si petant? IV. 122. a. In Aragonia in die commemorationis omnium defunctorum Sacerdotes sæculares duas, Regulares vero tres celebrant Missas. IV. 129. b. Ecclesia consecrata reconciliatur a solo Episcopo, non consecrata etiam a simplici Sacerdote, annuente tamen Episcopo. IV. 126. a.
An Sacerdos defunctus, & iterum resuscitatus esset Minister ordinarius Sacramentorum? III. 203. b. *& seq.* Vi Confessionis Augustanæ administratio Sacramentorum ad Sacerdotes, & horum Ordinatio ad Episcopos pertinet, non autem ad plebem, & Magistratum sæcularem. III. 204. a. Non omnes catholici sunt Sacerdotes. III. 204. b. *& seq.* In quo sensu Catholici dicantur Sacerdotes? III. 205. a. Vid. *Minister*. Sacerdos in peccato mortali constitutus administrans, vel conficiens Sacramenta sacrilegium committit. III. 209. b. An ante Sacrificium debeat præmittere confessionem, vel an sufficiat contritio? *ibid.* Si urgente necessitate celebravit in peccato mortali sine prævia confessione tenetur quamprimum confiteri. *ibid.* De pœnis Sacerdotis concubinam alentis. *ibid.* An Sacerdos concionando exerceat actum Ordinis? III. 210. a. Extra casum necessitatis non licet petere Sacramenta a Sacerdote improbo non Parocho, aut Vicario. III. 210. b. Nec a simoniaco, aut fornicario: minus ab excommunicato, hæretico, vel schismatico. *ibid.* In necessitate licite suscipiuntur Sacramenta Baptismi, & Pœnitentiæ a quocunque Sacerdote. *ibid.* Licite petuntur Sacramenta a Sacerdote improbo, dummodo sit toleratus, si est Parochus proprius. *ibid. & seq.* Licite suscipiuntur Sacramenta a Ministro concubinario, excommunicato a jure, nondum tamen publice denun-

nuntiato, si justa adsit ratio. III. 211. a. Casus necessitatis est periculum mortis, in quo possunt a Ministro improbo, separato, recipi Sacramenta, sed non alia, quam Baptismi & pœnitentiæ. *ibid.* A tolerato ut possint recipi Sacramenta, sufficit alia causa gravis, v. gr. communio in Paschate peragenda, dummodo alius Minister probus non adsit. *ibid.* Tridentinum damnat Lutherum dogmatizantem, quod Sacerdos non dimittat peccata, sed dimissa declaret, quod non requiratur in Ministro intentio, sed valeat Sacramentum etiam cum simulatione collatum. III. 216. b. *& seq.* Vid. *Intentio*. Jus baptizandi solemni ritu Episcopis principaliter datum est, deinde Sacerdotibus, sed nonnisi auctoritate Episcoporum. III. 279. b. *& seq.* An Sacerdos sit Minister ordinarius, vel delegatus Baptismi? III. 280. a. & b. An fœmina, vel Sacerdos in necessitate baptizare debeat, si alia persona non adsit, & Sacerdos sit vinculo excommunicationis innodatus? III. 285. a.

An sacerdos in mortali constitutus absolvat valide. IV. 166. a. In quo sensu utilior sit confessio tempore necessitatis facta laico præsenti, quam Sacerdoti absenti per litteras. IV. 181. a. Quid dicendum de confessione, quam Moniales faciebant Sacerdoti per Superiorissam. IV. 182. b. Sacerdoti impio potestatem absolvendi denegant Waldenses. IV. 190. b. An in hujus absentia urgente necessitate absolvere potuerit Diaconus. IV. 190. b. & 191. b. *& seq.* An unus possit simul pluribus confiteri, & ab iis absolvi. IV. 190. b. & 192. b. Episcopi, & Sacerdotes tantum sunt Ministri Sacramenti Pœnitentiæ. IV. 165. b. *& seq.* & 190. b. *& seq.* Plures in mortis articulo absente Sacerdote confessi sunt laicis, sed hæc confessio non erat Sacramentalis, nec necessaria. IV. 192. a. & b. An vero utilis. *ibid.* Quomodo intelligendum illud: *Confitemini alterutrum peccata vestra*. IV. 192. b. Sacerdos, ut sit Minister legitimus Pœnitentiæ extra mortis articulum, debet habere jurisdictionem, & approbationem ab Episcopo. IV. 193. b. Sacerdos in ordinatione accipit potestatem absolvendi, per jurisdictionem autem, & approbationem acquirit subditos, in quos exercere possit potestatem. *ibid.* An Sacerdos sine ista approbatione, & jurisdictione nec veniale peccatum absolvere possit. *ibid.* Papa potest sibi reservare casus respectu omnium Episcoporum, & Sacerdotum: Episcopus vero respectu inferiorum Sacerdotum suæ Diœcesis. IV. 194. b. In mortis articulo omnes Sacerdotes absolvere possunt a reservatis quoque. IV. 195. b. Quid si adsit jurisdictione pollens. *ibid.* Quis sit *Sacerdos propriis* pœnitentis. IV. 198. a. *& seq.* Sacerdos per absolutionem non declarat peccata a Deo jam esse dimissa, sed ipse auctoritate a Deo accepta eadem peccata relaxat. IV. 166. a. & 200. a. & b. & 202. a. *& seq.* Et vere exercet actum judicialem. *ibid.* De pœna Sacerdotis in fornicationem lapsi. IV. 211. b. An etiam Sacerdotes debuerint publicam pœnitentiam subire. IV. 223. a. & b. Sacerdos specialiter debuit esse ab Episcopo deputatus, ut potuerit facere reconciliationem solemnem. IV. 224. a. Potest Sacerdos simplex consecrare oleum infirmorum speciali potestate Apostolica, non autem jure ordinario. IV. 236. a. & b. Ita concessum erat Missionariis Indiæ, & Sacerdotibus Græcis. *ibid.* Sacerdos graviter peccat dando extremam Unctionem oleo non benedicto. IV. 237. a. Sacerdotis manus sunt inungendæ exterius in extrema unctione. IV. 237. b. *& seq.* Unctio extrema detur intincto Sacrdotis pollice. IV. 239. a. Sed hoc non est de necessitate Sacramenti, cum possit tempore pestis fieri per virgulam, aut spatulam. *ibid.* Vid. *Unctionis extremæ Minister*. An etiam laici dici possint Sacerdotes. IV. 253. a. Sacerdotis munus, & dignitas desumitur ex lege naturæ. IV. 254. a. An primogeniti jura, quæ cessit Esau Jacobo, fuerint jura Sacerdotalia. *ibid.* Non omnes Christi fideles fulgent honore Sacerdotali. IV. 254. a. & b. Vox *Presbyter* non semper significat Sacerdotes. IV. 271. b. Nec solos Seniores nullo ordine Sacramentali initiatos. *ibid.* Vid. *Presbyter*. De unctione Sacerdotum & Episcoporum. IV. 298. b. An eam etiam Græci adhibuerint. *ibid.* Hæc unctio non est de substantia ordinis. *ibid.* Cur Sacerdoti manus, & caput Episcopo inungatur. IV. 299. a.

Sacerdotalis. An Episcopi sint Ministri ordinarii confirmationis ratione ordinis Sacerdotalis, vel Episcopalis? IV. 27. a.

Sacerdotium. Omnes ordines referuntur ad sacerdotium, & ideo cum hoc unum Sacramentum constituunt. III. 188. a. & b. An sit collatum sine porrectione calicis? III. 196. b. *& seq.* Quomodo intelligendum illud: *Plebs sancta, Regale Sacerdotium*. III. 205. a. Vid. *Ordo*.

Sacramentalia non participant definitionem Sacramenti. III. 172. b. & 188. b. Quot & quæ sint? III. 242. a. Oratio & eleemosyna non sunt proprie Sacramentalia. *ibid.* Qualis confessio numeretur inter Sacramentalia. *ibid.* Quænam benedictiones Sacramentalibus sint annumerandæ? *ibid.* Vid. *Sacramentorum Ceremoniæ*. Sacramentale an semper iterari possit. IV. 330. b.

Sacramentalia, & non Sacramenta sunt instituta ab Apostolis, vel Ecclesia. IV. 8. b.

Sacramentalis gratia an distinguatur ab habituali? III. 237. b. *& seq.* An Baptismus Joannis fuerit Sacramentum? III. 253. a. An vero Sacramentale? *ibid.*

Sacramentarius. Lutherus disputationem de impanatione, aut consubstantiatione excitavit inter Lutheranos, & Sacramentarios, tandem transubstantiationem admisit. IV. 71. a. Sacramentarii Catholicos traducunt ut Idololatras cujusdam Dei Panicei. IV. 75. b.

Sacramentum. An Sacramenta veteris legis habuerint vim dimittendi peccata? II. 285. b. Forma, & materia Sacramentorum spectat ad traditionem divinam. II. 298. a. Ritus autem eorum ad traditionem Ecclesiasticam. *ibid.*

Ut Passio Christi consequatur suum effectum, debet applicari per fidem, charitatem, fidei Sacramenta, & opera bona. III. 117. b. *& seq.*

Sacramentum Confirmationis. Vide *Confirmatio*. Sacramentum Eucharistiæ. Vide *Eucharistia*. An libri de Mysteriis, & Sacramentis sint opus S. Ambrosii? IV. 7. a. & b. Ab Apostolis, & Ecclesia sunt instituta Sacramentalia, non autem Sacramenta. IV. 8. b. Nulla creatura simplex potest instituere Sacramenta. *ibid. & seq.* Apostoli, & Ecclesia nequeunt omittere, aut mutare materiam Sacramentorum a Christo præscriptam. IV. 12. b. *& seq.* An balsamum oleo sit permiscendum necessitate præcepti, aut omnino Sacramenti? IV. 15. b. *& seq.* Vid. *Chrisma*, vel *Balsamum*. Bucella panis, qua sumpta Judas exivit, non fuit Sacramentum, sed hoc jam prius receperat. IV. 53. a. Commixtio aquæ cum vino non est de necessitate Sacramenti, sed tantum præcepti, & præcepti quidem Ecclesiastici, non Divini. IV. 62. b. Eucharistia est simul Sacrificium, & Sacramentum. IV. 116. a.

Est circumstantia aggravans, si peccatum committatur Sanctissimo exposito. IV. 184. b. An Sacramenta tribuant suum effectum recedente fictione. IV. 189. b. Regulares administrantes Cleticis, vel laicis Sacramenta extremæ unctionis, matrimonii, aut dantes viaticum sine licentia Parochi incurrunt excommunicationem Papæ reservatam. IV. 195. a. An Sacramentum extremæ unctionis, & alia olim fuerint collata ante collationem Baptismi. IV. 234. a. An Episcopus possit mutare ritus in administratione Sacramentorum præscriptos. IV. 240. b. Diabolus æmulatur res Divinorum Sacramentorum, idolorum Mysteriis. IV. 305. a.

Jansenii propositio quinta damnata est, quia negabat, Christum pro omnibus omnino hominibus instituisse Sacramenta: contrarium docet Berti cum Theologis Catholicis. VI. 91. a. *& seq.* Quos errores Bajus docuerit circa virtutem Sacramentorum? VI. 174. b. *& seq.*

Quomodo Sacramenta fluxerint ex latere Christi in morte aperto, si jam antea Baptismus erat institutus? III. 258. b. *& seq.* Sacramenta omnia sensibilia negabant Gnostici, Ascodrupitæ, Archontici, Cajani, & Spirituales. III. 260. a. Refutantur. III. 261. b. *& seq.* Ad Martyrium requiritur ex parte Martyris Baptismus, aut votum illius, libera acceptatio mortis, ut sit membrum Ecclesiæ, charitas, contritio, aut confessio de peccato commisso, & ut nullum Sacramentum contemnat. III. 324. a.

Sacramentum. De nomine & definitione Sacramenti. Nomen Sacramenti eliminare volunt Hæretici substituto nomine *signi*, aut *symboli*. III. 169. a. Tales sunt Lutherus, Melanchthon, & Zwinglius. *ibid.* Sed contra hos probatur, idem nomen merito retineri. *ibid.* Quod apud Græcos sonat Mysterium, hoc apud Latinos significat Sacramentum. *ibid.* Oppignoratio, seu sponsio vocatur Sacramentum, & cur? III. 169. b. Sacramentum etiam vocatur juramentum militare. *ibid.* Quibus verbis hoc deponebatur? *ibid.* Hoc nomine veniunt etiam alia juramenta, sed minus proprie. III. 170. a. Ulterius signatur Mysterium, seu res arcana, sive profana. *ibid.* Cur SS. Patres adhibuerint hoc vocabulum? *ibid.* Item accipitur pro signo rei Sacræ. *ibid.* a. & b. Quid sit signum? *ibid.* Aliqua signa sunt significativa, seu speculativa, aliqua obsignativa, aliqua exhibitiva, aliqua practica. III. 170. b. Sacramenti nomine intelligitur etiam Sacramentale. IV. 330. b. Variæ definitiones Sacramenti. *ibid.* Una eligitur, & explicatur. *ibid. & seq.* Cur Sacramentum dicatur signum sensibile? III. 171. a. Pro quali signo Socinus accipiat Sacramentum? *ibid.* Sacramentum non est nudum signum, quo a Gentilibus, & Judæis discriminantur Catholici, sed est signum invisibilis gratiæ. *ibid.* Sacramenta legis veteris conferebant sanctitatem, sed legalem duntaxat, unde dicta sunt *infirma*. *ibid.* Sacramenta novæ, & antiquæ legis significant Christum, & gratiam: sed hæc erant signa Christi venturi, illa vero Redemptionis jam peractæ. *ibid.* An Sacramenta vet. legis sint proprie Sacramenta? *ibid.* Quodlibet Sacramentum continet triplicem gratiam; unde est signum commemorativum gratiæ præteritæ, denotativum præsentis, & prænuntiativum futuræ. *ibid.* a. & b. Sacramenta veteris legis commemorabant fœdus a Deo initum: denotabant justitiam & fidem: ac prænuntiabant Christum, & gratiam Evangelii. *ibid.* Sacramenta novæ legis commemorant Passionem Christi: denotant gratiam, sanctitatem, & remissionem peccatorum: prænuntiant vitam æternam. *ibid.* Quodlibet Sacramentum administratur nomine Christi: unde effectum non promovet probitas Ministri, nec impedit malitia Ministri. III. 171. b. Sacramenta novæ legis sunt signa gratiæ, & sanctitatis efficientia: Sacramenta veteris legis gratiam prænuntiabant tantum tribuendo solam sanctitatem legalem. *ibid.* Quomodo Sacramentum definiat Lutherus, & Kemnitius? *ibid. & seq.* Quomodo Calvinus? III. 172. a. Utraque definitio est insufficiens, quia negat Sacramentum efficere gratiam. III. 171. b. *& seq.* Ex eadem ratione nec admitti potest definitio Zwinglii, Anabaptistarum, Socinianorum. III. 172. b. Figuræ veteris legis non erant Sacramentum: tales erant serpens æneus, virga Moysis, arca fœderis, transitus maris rubri. *ibid.* Nec Sacramentalia novæ legis, qualia sunt aqua lustralis, benedictio Sacerdotis, lotio pedum &c. *ibid.*

Sacramenti institutio. An ante lapsum Adami fuerint Sacramenta, vel saltem instituta fuissent pro statu innocentiæ, si perdurasset? III. 172. b. *& seq.* An Sacrificia fuissent facta in statu innocentiæ? *ibid.* S. Augustinus an in ligno vitæ agnoscat Sacramentum? *ibid.* In statu innocentiæ non fuisset sensuum rebellio; & cur pro Angelis non fuerit institutum Sacramentum? III. 173. a. Status naturæ fuit a lapsu Adami usque ad Moysen per annos 2513. III. 173. b An ibi sufficiens fuerit quæcunque sola fidei protestatio? *ibid.* An fuerit pro parvulis aliquod Sacramentum institutum in statu naturæ? *ibid. & seq.* Et quale? *ibid.* In statu naturæ etiam pro adultis fuerunt instituta Sacramenta. III. 174. b. *& seq.* An Sacrificia Abelis, Cain, Abrahami, Melchisedechi fuerint Sacramenta? *ibid.* In lege scripta existebant Sacramenta a Deo instituta, ut agnus Paschalis, inunctio levitarum, expiationes, & lustrationes. III. 175. a. Item circumcisio. Vid. *Circumcisio*. Quomodo Sacramenta veteris legis potuerint conferre gratiam sine Passione Christi? *ibid.* Sacramenta a Christo instituta non possunt esse quoad substantiam obnoxia mutationibus. IV. 265. a. Nonnulla notanda circa Sacramentorum essentiam. IV. 329. a. & b. Ad Sacramentum de novo instituendum Ecclesiæ sola auctoritas non protenditur. IV. 264. b.

Sacramentorum numerus. Sacramentis veteribus ablatis instituta sunt alia virtute majora, utilitate meliora, actu faciliora, numero pauciora. III. 184. a. Novatores interdum Sacramentum unicum admittunt, ut Lutherus: quandoque duo, ut

ut Calvinus & Melanchthon, interdum vero tria, ut Brentius, &c. communior Hæreticorum duo admittit, Baptismum, & Cœnam. *ibid.* a. & b. Septem sunt Ecclesiæ Sacramenta, nec plura, nec pauciora. III. 184. b. Ita tenet Ecclesia Romana, Africana, Orientalis, & Æthiopica. *ibid. & seq.* Idem numerus confirmatur confessione Hussitarum, Anglorum, Lutheri, Waldensium, & Melanchthonis. III. 185. b. Falsum est, S. Augustinum duo tantum agnovisse Sacramenta. III. 186. a. & b. An numerus septenarius Sacramentorum possit probari ex Scriptura S.? III. 186. b. Aqua benedicta non est Sacramentum, sed Sacramentale, nec ex institutione Christi peccata dimittit, sed ob preces Ecclesiæ, & devotionem fidelium. III. 188. a. & b. Ex eadem ratione Sacramenta non sunt susceptio sacrorum cinerum, benedictio Palmarum, cereus Paschalis. *ibid.* Nec Sacramentum est Professio Religiosa, nec Martyrium. *ibid.* Omnes ordines referuntur ad Sacerdotium, & sic unum constituunt Sacramentum. *ibid.* Nec lotio pedum. III. 188. b. *& seq. tot. cap.* VI. Vid. *Lotio*.

Sacramentorum ordo, necessitas, & dignitas. Sacramentorum ordo varie recensetur ab auctoribus. III. 191. a. Non sola fides justificat, sed necessaria sunt Sacramenta aliqua. *ibid.* a. & b. Baptismus, & Pœnitentia sunt Sacramenta mortuorum, necessaria necessitate medii. III. 191. b. An ordo sit Sacramentum necessitate medii necessarium? *ibid.* Matrimonium non est singulis necessarium. *ibid.* Quomodo necessaria sint Sacramenta Confirmationis, Eucharistiæ, & Extremæ Unctionis? *ibid.* Hæretici, præcipue Calvinistæ in dignitate non distinguunt Sacramenta, & cur? *ibid.* Idem fecit Lutherus. *ibid.* Eucharistia est omnium dignissimum. *ibid.* Quodnam Sacramentum inter reliqua sit altero dignius? III. 192. a.

Sacramentorum novæ legis Institutor. An ante definitionem Tridentini negaverit Magister, Extremam-Unctionem esse institutam a Christo, & S. Bonaventura putaverit, confirmationem esse institutam post mortem Apostolorum in Concilio Meldensi, Pœnitentiam autem ab Apostolis? III. 192. a. Post Tridentinum certum est, Christum esse institutorem omnium Sacramentorum. *ibid.* An de facto sit de fide, Christum Dominum esse institutorem Sacramentorum immediatum? III. 192. a. & 193. b. *& seq.* Christus omnia Sacramenta novæ legis per se ipsum immediate instituit. III. 192. b. *& seq.* Apostoli autem fuerunt eorum administratores, & promulgatores. *ibid.* Concilium Meldense docuit chrisma conficere, non autem confirmationem instituit. III. 192. a. S. Jacobus extremam unctionem promulgavit, non instituit. III. 192. a. & 193. b. Hæretici negant, aliqua Sacramenta esse a Christo immediate, vel mediate instituta excepto Baptismo, & Eucharistia. III. 194. a. An communicari queat creaturæ hypostatice Deo non unitæ potestas instituendi Sacramenta? III. 192. a. & b. & 194. a. *& seq.* In institutore Sacramentorum triplex est distinguenda potestas, auctoritatis, excellentiæ, & ministerii. III. 194. a.

Sacramentorum Materia, & Forma. Quid sit materia & forma Sacramentorum? III. 194. b. Cur Sacramenta per materiam, & formam explicentur? *ibid.* Quænam sit differentia inter materiam & formam, ut sunt principia corporis physici, & inter materiam & formam Sacramentorum? *ibid. & seq.* Quando primitus Sacramenta sint explicata per materiam, & formam? *ibid.* Paulus Sarpus vulgo Venetus, aut Suavis tenuit, priscis temporibus nunquam innotuisse materiam & formam Sacramentorum. III. 195. a. & 196. a. Sacramenta rebus tanquam materia, & verbis tanquam forma perficiuntur? III. 195. a. Cur Sacramenta vet. legis non requirebant formam? *ibid.* Inter Sacramenta, & compositum physicum intercedit discrimen triplex. III. 195. b. Paulus Samosatensis rejiciebat materiam Sacramentorum tanquam inutilem. III. 196 a. Aliqui Hæretici putant, verba in collatione Sacramentorum non proferri per modum formæ, sed ut concio ad excitandam fidem. *ibid.* Non est penes Ecclesiam materiam, & formam Sacramentorum immutare. III. 196. b. Sed solos ritus. *ibid.* An in confirmatione Ecclesia mutarit materiam substituendo impositioni manuum inunctionem chrismatis? *ibid. & seq.* An ordo Sacerdotalis olim sit collatus sine porrectione calicis? *ibid.* Olim matrimonia clandestina erant valida. *ibid.* An Ecclesia annullando eadem mutaverit materiam scilicet contractus clandestinos? *ibid.* An solius Dei sit materiam & formam Sacramentorum determinare aut mutare? III. 196. a. *& seq.* An sit superstitio magica formas Sacramentorum ad certas syllabas coarctare? III. 197. a. & b. Quæ distinctio inter formas Græcorum, & Latinorum? III. 197. b. Formæ Sacramentorum non tantum excitant ad fidem, Christi gratiam proponunt, Sanctitatemque pollicentur, sed immutant materiam, & sic non sunt promissionis, aut concionis, sed consecrationis. *ibid. & seq.* Ac vere gratiam, & Sanctitatem efficiunt. *ibid.* Consequenter non sola fides justificat, ut putant Calvinus, & alii Hæretici. *ibid.* Parvuli non nanciscuntur usum rationis, quando baptizantur, ut possint habere fidem. III. 198. b. Non requiritur ad gratiam in Sacramentis producendam, ut verba formæ intelligantur a suscipiente, unde Sacramenta non necessario sunt conferenda in lingua vernacula? *ibid.* An verba Sacramentorum sint verba benedictionis, & verba vitæ secundum illud: *Calix benedictionis, cui benedicimus.* Et, *Mundans Ecclesiam lavacro aquæ in verbo vitæ?* III. 199. a. & b. Illicitum est in Sacramentis conficiendis adhibere materiam vel formam probabilem relicta probabiliori, ac tutiori. III. 200. b. Contravenienus peccat contra charitatem proximi, & Religionem propter irreverentiam. *ibid.* Nisi excuset extrema necessitas. III. 201. a. An & quæ mutatio materiæ, & formæ reddat irritum Sacramentum? *ibid.* Quid sit mutatio substantialis, & accidentalis? *ibid.* a. & b. An mutatio accidentalis verborum facta eo fine, ut inducatur aliqua hæresis, fiat substantialis? III. 201. b. *& seq.* Usque ad sæculum octavum nunquam fuit audita forma conditionalis. III. 202. a. & b. Postea autem fuit adhibita, probata, & recepta. III. 202. b. Licitum est uti forma conditionali, præsertim in Baptismo & Pœnitentia. *ibid.* Sed quando? *ibid.* Sacrilegium committit, qui verba substantialiter immutat; aut etiam scienter accidentaliter: aut qui verba Sacramentorum repetit sine necessitate, excepto Pœnitentiæ Sacramento, in hoc enim potest & nova materia substerni. *ibid. & seq.* Excipiuntur scrupulosi. III. 203. a. De pœnis, & crimine Baptismum iterantium. *ibid.* Vid. *Intentio*.

Sacramentorum Minister. Lutherus non tantum Angelos, & B. Virginem, sed etiam diabolos ut Ministros Sacramentorum, si in specie hominis apparerent, admittit. III. 203. a. Idem potestatem omni homini sine discrimine concedit ministrandi Baptismum, Absolutionem, & Eucharistiam. *ibid.* Catholici e contra negant, Angelos, aut diabolos esse Ministros ordinarios. III. 203. a. & b. Quid dicendum de doctrina Scoti: *Validum fore Baptismum, si diabolus illum ex Dei præcepto conferret.* III. 203. a. Calvinus negat, a laicis, ac mulieribus posse validum conferri Baptisma etiam in casu necessitatis. III. 203. b. Christus est Minister principalis Sacramentorum. *ibid.* Solus homo viator est ordinarius Sacramentorum Minister. *ibid.* Angeli & Sacerdotes Sancti vita functi non sunt Ministri ordinarii Sacramentorum. *ibid. & seq.* Bene vero possunt Angeli, & Beati extraordinaria potestate Sacramenta conficere. *ibid. & seq.* Angeli pluribus ministrarunt Eucharistiam. III. 204. a. An S. Thomas Apostolus eam porrexerit singulis annis Indorum populis? *ibid.* An Angeli consecrarint S. Amphilochium? *ibid.* An S. Augustinus de cælo descendens Sacra peregerit? *ibid.* Nec obest, Angelos non loqui proprie. *ibid.* Non sunt singuli homines quorumlibet Sacramentorum Ministri. *ibid.* a. & b. Vi Confessionis Augustanæ administratio Sacramentorum ad Sacerdotes, & horum ordinatio ad Episcopos, non autem ad plebem, & Magistratum sæcularem pertinet. III. 204. a. Melanchthon denegat homini improbo potestatem ministrandi Sacramenta, cum eam e contra Lutherus ipsi dæmoni tribuat. III. 204. b. Non omnes Catholici sunt Sacerdotes. *ibid.* Cur omnes sint Ministri Baptismi, & cur non etiam aliorum Sacramentorum. *ibid. & seq.*

Sacramentorum Ministri Conditiones. Non valere Sacramentum ab improbo Ministro collatum docuerunt Donatistæ, Pseudo-Apostoli, Valdenses, Albigenses, Hussitæ, & Anabaptistæ. III. 205. b. Quid sentiant Lutherus, Calvinus, & Zwinglius? *ibid.* Valet Sacramentum ab improbo collatum, modo adsint debita materia, forma, & intentio. III. 206. a. *& seq.* Effectus Sacramentorum dependet a Deo, & non a probitate, vel improbitate Ministri. III. 171. b. & 206. a. Solvuntur objectiones. III. 207. a. *tot. cap.* XIV. Minister malus, etsi valide, illicite tamen conficit, & administrat Sacramenta. III. 209. b. An hæc propositio sit intelligenda tantum de Sacerdotibus, an vero etiam de Diaconis, & aliis Ministris, & an etiam de Concionatoribus? *ibid. & seq.* An laicus committat sacrilegium, si urgente necessitate Baptismum confert in peccato gravi constitutus? *ibid.* Extra casum necessitatis non licet petere Sacramenta a Ministro improbo, non Parocho, aut Vicario. III. 210. b. Nec a simoniaco, aut fornicario, minus ab excommunicato, Hæretico, vel Schismatico. *ibid.* In necessitate licite suscipiuntur Sacramenta Baptismi, & Pœnitentiæ a quocunque Sacerdote. *ibid.* Licite petuntur Sacramenta a Sacerdote improbo, dummodo sit toleratus, si est Parochus proprius. *ibid. & seq.* Licite suscipiuntur Sacramenta a Ministro concubinario, excommunicato a jure, nondum tamen publice denuntiato, si adsit justa ratio. III. 202. a. Casus necessitatis est periculum mortis, in quo possunt a Ministro improbo, separato, recipi Sacramenta, sed non alia, quam Baptismi, & Pœnitentiæ. *ibid.* A tolerato vero ut possint recipi Sacramenta, sufficit alia causa gravis, V. g. Communio in Paschate peragenda, dummodo alius Minister probus non adsit. *ibid.* In Ministro requiritur intentio. III. 211. b. *& seq. tot. cap.* XVI. Vid. *Intentio*. Non requiritur in Ministro, ut credat actionem, quam peragit, esse sacram; minus ut credat, ea actione infundi gratiam, sed ut velit facere, quod facit Ecclesia. III. 213. a. & 225. a. Unde valet Baptismus a Pagano, vel Hæretico collatus, qui vel negant, vel ignorant virtutem Sacramenti, ut Pagani, Pelagius, Arius, Socinianus, Calvinus, & Lutherus. III. 213. a. *& seq. usque ad cap.* XVII. Dummodo serio animo agant, & non modo irrisorio. *ibid.* Non valet Sacramentum cum joco, & simulatione collatum. *ibid.* Materia & forma Sacramentorum sunt in se quid indifferens ad rem sacram, & profanam, sed determinantur per intentionem Ministri. III. 219. b. *& seq.*

Sacramentorum subjectum. Juxta præsentem ordinem Sacramenta pro solis hominibus viatoribus sunt instituta. III. 226. b. In adultis ad Sacramenti characterem requiritur intentio saltem interpretativa. III. 227. a. *& seq.* In parvulis non requiritur intentio, & cur? *ibid.* Nec iidem in susceptione Baptismi ad fidem excitantur usu rationis Divinitus concesso. *ibid.* & 198. b. An in adulto sufficiat intentio neutra, vi cujus suscipiens negative se habet, nec contranitatur, nec præbeat consensum positivum. III. 227. a. Non valet Sacramentum homini penitus invito collatum. *ibid.* a. & b. Quando Sacramenta possint conferri catechumeno, aut alteri homini, in amentiam & morbum incidenti? III. 227. a. An habeant sufficientem intentionem, qui Sacramenta suscipiunt terroribus, & pœnis attracti? *ibid.* Exponuntur exempla eorum, qui invitti ordines recepere. III. 227. b. An Amicus S. Augustini penitus invitus sit baptizatus? III. 228. a. In ægrotante catholico præsumitur voluntas recipiendi Sacramenta moribundorum. *ibid.* Quæ dispositiones requirantur in adulto volente Sacramenta suscipere? III. 228. a. Cur in adultis requiratur intentio suscipiendi Sacramenta, & cur non in parvulis? *ibid.* Contritio sine voto confessionis an tribuat remissionem peccatorum? *ibid.* Quorum Sacramentorum receptioni præmittenda sit confessio? *ibid.* Probatur de Eucharistia, Confirmatione, & Matrimonio. *ibid.*

Sacramentorum effectus primus est gratia. Lutherus, & Calvinus tribuunt eandem efficaciam Sacramentis novæ, & veteris Legis. III. 228. a. & b. Dicunt Sacramenta esse pura signa non tribuentia gratiam, sed excitantia ad fidem, vi cujus justificatio sequitur. III. 228. b. Catholici tenent, Sacra-

Sacramenta esse signa gratiam efficientia vi institutionis suæ, & non ratione fidei, quæ in parvulis non requiritur, in adultis solum est dispositio, non autem causa formalis gratiæ. *ibid.* Ad justificationem nostram concurrit causa finalis, efficiens, meritoria, instrumentalis, ac formalis: & explicantur. *ibid.* Ad justificationem se homo adultus disponat per fidem, timorem, spem, amorem, ac detestationem peccati. *ibid.* Quid sit producere gratiam ex opere operato? *ibidem & seq.* Quomodo Sacramenta sint instrumenta gratiarum. *ibidem.* Quid sit gratia ex opere operantis. III. 229. a. Calumniæ Hæreticorum præcipue Philippi Melanchthonis, Calvini, & Vossii volentium solam fidem justificare, coercentur. *ibid.* Probando, nec in parvulis, nec in adultis requiri fidem, ut causet gratiam, sed tantum ut dispositionem ad gratiam per Sacramenta acquirendam. *ibid.* Vindicantur locutiones: *Opus operatum*: quidque sint verba deponentia? *ibid.* Sacramenta veteris & novæ legis non habent eandem vim, & efficaciam. III. 229. b. *& seq.* Et in hac sententia S. Augustinus non favet hæreticis. *ibid.* Sacramenta veteris Legis non per se, sed per accidens contulerunt gratiam sanctificantem. III. 230. a. Et hoc mediante fide in Messiam venturum. *ibid. & seq.* Sacramenta veteris Legis conferebant gratiam ex opere operantis. III. 231. a. Et cur non ex opere operato? *ibid.* Quomodo intelligendum, *Patres eandem escam manducasse*. III. 231. a. & b. An Sacramenta veteris Legis non habuerint gratiam ex opere operato ex meritis Christi prævisis, sicut Sacramenta novæ legis ex operibus Christi peractis? III. 231. b. Sacramenta novæ legis ex merito Passionis Christi justificandi vim habent. III. 232. a. Quomodo Sacramenta novæ legis processerint ex latere Christi? *ibid.* Sacramenta novæ legis ex opere operato producunt gratiam. *ibid.* a. & b. Probatur, Baptismum conferre gratiam. III. 232. b. *& seq.* Si Sacramentorum effectus dependet a dispositione, quomodo verum est Sacramenta conferre gratiam ex opere operato? III. 233. b. An circumcisio vi institutionis suæ deleverit peccatum originale? *ibid. & seq.* An circumcisio contulerit gratiam ex opere operato? Affirmat Scotus. *ibid.* Negat S. Thomas. III. 234. a. Sententia Auctoris. *ibid.* a. & b. *& seq.* Deus est causa principalis gratiæ, Sacramenta autem instrumentalis. III. 235. a. An physica vel moralis? *ibid.* Quid causa physica, quid moralis? *ibid.* An directa vel indirecta? *ibid.* An conditionalis? *ibid.* Gratia, quam Sacramenta causant, est habitualis, intrinseca, & inhærens. III. 237. b. An Sacramenta vivorum possint causare gratiam primam? *ibid.* An gratia Sacramentalis distinguatur ab habituali. *ibid.*

Sacramentorum effectus secundus est Character. Secundum Kemnitium, Wicleffum, Lutherum, Calvinum, & Hæreticos Novatores cæteros Character est commentum Scholasticum. III. 238. a. An sit denominatio extrinseca, an relatio realis, an qualitas physica? *ibid.* Certum est, dari Characterem. *ibid.* a. & b. Imprimitur a Baptismo, confirmatione, & Ordine, *ibid.* Character non est excogitatus ab Innocentio. III. III. 238. b. Baptismus, Confirmatio, & ordo non possunt iterari. *ibid. & seq.* Character Sacramentalis animæ inhæret, & est indelebilis. III. 239. a. Per peccatum non deletur. *ibid.* a. & b. Per Baptismum constituimur filii, per Confirmationem milites, per Ordinem Ministri. III. 239. a. Character manet in beatis, & damnatis. III. 239. b. Citra fidei periculum negari potest, characterem esse rem distinctam ab anima. *ibid. & seq.* An tonsura prima imprimat characterem? III. 240. b. & 241. b. Quis sit finis characteris? III. 241. b.

Sacramentorum Ceremoniæ. De origine hujus hominis. III. 241. b. Ceremoniæ sunt Sacra omnia: quid apud Græcos sint *origæ*? *ibid.* Quotuplicis generis sint Ceremoniæ? *ibid. & seq.* Quid sint Ceremoniæ? III. 242. a. Ecclesia Ceremonias instituendo jure suo minime abusa est, sed illas prudenter præscripsit. *ibid.* Quædam Ceremoniæ proveniunt a tempore Apostolorum, quædam in toto orbe observantur, quædam in Ecclesiis privatis. *ibid.* Approbantur ex confessione Hæreticorum Ceremoniæ. III. 242. b. Quas calumnias protulerint in Ceremonias Confessio Augustana, Calvinus? *ibid.* De fine & utilitate Ceremoniarum. *ibid.* Cæremoniæ habent significationem mysticam. *ibid. & seq.* Quid Claudius de Vert senserit de Ceremoniis? *ibid.* Qualem propterea censuram subierit? III. 242. b. Cur dæmones velint, ut Ceremoniæ ipsis adhibeantur. III. 243. a. Sacræ Ceremoniæ ab Ecclesia præscriptæ sunt sedulo observandæ. *ibid.* Vid. *Ritus*. Quantum peccatum sit contemnere Ceremonias? *ibid.* Non ausi sunt Melanchthon, Œcolampadius, & Confessio Augustana cum aliis Hæreticis negare, crimen esse, non servare Ceremonias. III. 243. b. Ceremoniæ non promovent gratiam, sed reverentiam excitant, ac devotionem augent. *ibid.* Quando peccatum grave committatur per omissionem Ceremoniarum? *ibid.* An Ceremoniæ Catholicorum sint desumptæ ex legibus Judæorum, & superstitione Ethnicorum? *ibid. & seq.* S. Augustinus ait, observandas esse Ceremonias. *ibid.* Usus Sacrarum vestium est pius, antiquus, & justus. III. 244. b. Psalmodiæ & Canticorum in Ecclesia usus est vetustus, & utilis. *ibid.* Cur Ecclesia in Canticis, & aliis ritibus utatur lingua Latina? III. 245. a. Hæretici inaniter id reprehendunt ex eo, quod lingua Latina a paucis intelligatur. *ibid.* Usus candelarum, & lampadarum est condecens, laudabilis, & miraculis probatus. III. 245. a. & b. Narcissus ut sacræ lucernæ arderent, signo crucis aquam convertit in oleum. III. 245. b. Lampades in Pictavensi templo sine olei diminutione ardebant. *ibid.* Lampades in Ecclesia S. Agathæ Romæ sunt incensæ lumine Divinitus illato. *ibid.* Cur Ecclesia utatur thure, seu incenso? *ibid. & seq.* Thimiamaterium ab antiquis temporibus usurpatum est. *ibid.* Quomodo intelligendum illud: *Incensum abominatio est mihi*. III. 246. a. Cur utamur aqua lustrali? *ibid.* Hujus usus descendit a tempore Apostolorum. *ibid.* Marcellus per eam fugavit dæmones, & eorum præstigia. *ibid.* De Eulogiis, & pane benedicto, cur dicatur fermentum: eo adhuc utuntur Græci. III. 246. a. & b. De benedictione cinerum. III. 246. a. In eam insurgit Hospinianus. *ibid.* An S. Gregorius M. inchoaverit benedictionem cinerum? *ibid.* Benedictionis Palmarum initium, & Ceremonia inquiritur. *ibid.* Quando inceperit usus cerei Paschalis, & quid significet? *ibid. & seq.* De cereis imaginibus vulgo *Agnus Dei* dictis. III. 247. a. Hospinianus, Vergerus, Munsterus oppugnant Agnos Dei. *ibid.* Quid dicendum de Agno Dei invento in sarcophago Mariæ Augustæ conjugis Honorii Imperatoris? *ibid.* Quando usus Agnorum Dei inceperit? *ibid.* Quis sit Auctor Ceremoniæ benedicendi candelas in Festo Purificationis B. Virginis MARIÆ? *ibid.* a. & b. Lupercalia sustulit Gelasius, quæ facta sunt Mense Februario, sed ob quem finem? III. 247. b. Unde Februarius nomen acceperit? *ibid.*

Sacramentum Baptismi. Vid. *Baptismus*.

Sacramentum Matrimonii Vid. *Matrimonium*.

Sacramentum Ordinis. Vid. *Ordo*.

Sacramentum Pœnitentiæ. Vid. *Pœnitentia*.

Sacramentum Unctionis Extremæ. Vid. *Unctio*.

Sacrarium. Si mors, vel sanguinis effusio fiat extra januam Ecclesiæ in portæ limine, in sacrario, turri, vel cœmeterio, non polluitur Ecclesia. IV. 125. b.

Sacratus. Quid sit lex sacrata? II. 220. a.

Sacrificatus. An sacrificatis sit per rigorem antiquioris Ecclesiæ disciplinæ negata pax & reconciliatio. IV. 209. a. *& seq.*

Sacrificium vet. legis condemnat idololatriam, & significat Christum. II. 194. b. Quando hæc Sacrificia facta mortifera, & quando sint abrogata? II. 195. a. *tot. cap.* X. Major pars hæreticorum abjicit Sacrificia, & Missam. II. 277. b. Sacrificia pro defunctis fuisse oblata in lege Mosaica, habemus ex traditione. II. 298. b.

Scriptura S. per *Peccatum* intelligit Sacrificium, quod pro peccato offertur. III. 106. b. Christus factus est Sacrificium in ligno Crucis Deo sponte oblatum pro peccato. *ibid. & seq.* Hoc Sacrificium est præsignatum in victimis veteris legis. III. 107. a. An hæc per se delebant peccata? *ibid.* Christus fuit simul Sacrificium & Sacerdos. III. 107. b. Quid significet Sacrificium *in odorem bonæ fragrantiæ*? *ib.* Christus fuit Sacerdos per Sacrificium, quod ut homo obtulit in ligno crucis. *ibid.* & 116. b. *& seq.* Quodnam discrimen inter Christum Sacerdotem, & alios Sacerdotes? III. 107. b. Christus in cælo non sacrificatur, ut putant Poloni Fratres. *ibid.* Hoc probatur ex figura Sacrificii Aaronici. *ibid.* Per Sacrificium in cruce peractum reconciliati sumus Deo. III. 108. a. & b. & 112. a. *& seq. tot. cap.* IV. Solvuntur sophismata Socini. III. 113. a. *tot. cap.* V. & 124. a. *tot. cap.* VII. Ostenditur Christum vere pro peccatis satisfecisse soluto pro nobis pretio. *ibid.* Sacrificia veteris legis substituebantur pro peccatoribus ita, ut animalia loco horum mactarentur. III. 116. b. Cur Christus solum semel se in Sacrificium obtulerit? III. 121. a.

An in statu innocentiæ fuissent facta Sacrificia? III. 172. b. *& seq.* An Sacrificia Abelis, Cain, Abrahami, & Melchisedechi fuerint Sacramentum? III. 174. b. *& seq.* Vide *Missa*.

An possit licite consecrari una materia sine altera urgente præcepto, si utraque materia pro Sacrificio haberi non posset? IV. 64. b. *& seq.* Sacerdos, qui inter Sacrificium recordatur, se non esse jejunum, potest communicare non jejunus, uti etiam, si alius Sacerdos post consecrationem deficiat. IV. 108. b. In lege nova Sacrificium esse offerendum, negarunt Petrobrussiani, Albigenses, Lutherus, Œcolampadius, ac Calvinistæ. IV. 112. b. *& seq.* Quid de Arianis dicendum? IV. 113. a. Mithra a Gentilibus vocabatur Sol, & huic Sacrificium obtulerunt. IV. 215. a. Vid. *Eucharistia ut Sacrificium*. Quid sit Sacrificium legis naturæ, legis scriptæ, & legis novæ? IV. 117. b. In Sacrificio distinguatur hostia, victima, immolatio, & libamen. *ibid.* Aliud Sacrificium est latreuticum, aliud eucharisticum, aliud impetratorium, & aliud propitiatorium. IV. 118. a. Vid. *Sanctus*.

Bajus dicit, Sacrificium Missæ ea ratione esse Sacrificium qua Sacrificium vocantur aliæ virtutes. VI. 175. a. & b.

Sacrilegium. Quando furtum sit sacrilegium? II. 194. a.

Committit sacrilegium, qui verba substantialiter in formis Sacramentorum immutat: aut etiam accidentaliter, scienter tamen: aut qui verba Sacramentorum sine necessitate repetit (excepto Pœnitentiæ Sacramento, si & nova materia adest) III. 202. b. *& seq.* Excipiuntur scrupulosi. III. 203. a. De crimine, pœnisque Baptismum iterantium. *ibid.* Sacerdos in peccato mortali administrans, vel conficiens Sacramentum committit sacrilegium. III. 209. b. An idem dicendum de Diaconis, & aliis Ministris, ac concionatoribus? *ibid. & seq.* An laicus committat sacrilegium, si urgente necessitate Baptismum confert in peccato gravi constitutus? *ib.* Occulta seminis effusio in Ecclesia facta continet crimen sacrilegii, sed Ecclesia non polluitur. IV. 125. b.

Sacrilegus. Præcepto Ecclesiastico de communione in Paschate facienda non satisfit per communionem sacrilegam. IV. 100. a. Cur non sufficiat communio sacrilega, cum non obstet sacrilegium, quin Sacerdos satisfaciat obligationi, si in statu disgratiæ accepto stipendio celebrat: nec simulatio, quin suscipiatur Baptismus: nec peccatum grave, quin satisfiat operibus pro satisfactione injunctis? *ibid.* a. & b. Historia, & pœna communionis sacrilegæ. IV. 102. a. Communionis sacrilegæ comparationes. IV. 72. b. Per confessionem sacrilegam non satisfit præcepto Ecclesiastico de facienda confessione in Paschate. IV. 100. a.

Sacristia non est locus debitus pro confessione laicorum audienda. IV. 227. a.

Sadducæus. Eorum hæresis de Spiritu S. I. 201. b. Negant existentiam Angelorum, & eorum origo narratur. I. 241. b. Refutantur. I. 241. b.

Contra hunc defenditur carnis resurrectio. II. 285. b. *& seq.* Recipit quinque libros Moysis rejectis Prophetis. II. 286. b. Nec aliud recipit præter testamentum vetus. II. 297. b. Quinam alii errores ipsius. II. 302. a.

Putat antiquos Patres, qui plures duxerunt uxores, peccasse in legem naturæ. IV. 331. a. Contra hunc probatur, antiquos Patres fuisse immunes a culpa. IV. 331. b. *& seq.*

Sæcularis. Vid. *Civilis*.

Sævitia viri est causa divortii. IV. 337. a.

Saga an & qua virtute in aera levetur? I. 274. b. De ejus gemmis, & auro. I. 275. a.

Salacitas quanta esse debeat in confessario. IV. 196. a.
Sal. Unde oriatur sal in montibus? I. 284. b.
Pani Eucharistico non admisceatur sal. IV. 58. b. *& seq.*
Salamandra non consumitur igne. I. 267. b.
Salamanes an invitus, & absens sit ordinatus. IV. 294. a. & 295. a.
Sale. Nomen Cainan est aliud a nomine Arphaxad, & Sale. III. 35. b.
Salem primitus vocabatur Jerosolyma. III. 95. a. & b.
Saleon (*Joannes De*) est auctor duorum libellorum, quorum titulus, *Bajanismus Redivivus*, *& Jansenismus Redivivus*, qui integri Tomo V. & VI. habentur, cum refutatione P. Berti. VII. 57. a. Post editam Berti Apologiam volebat rem peragi silentio. *ibid.* Detulit Universitati Viennensi quinque propositiones, ut ejus judicium exquireret. *ibid.* a. & b. Quodnam responsum tulerit. *ibid.* b. Detulit ad Apostolicam Sedem P. Berti, tanquam Jansenianum; & quodnam tulerit responsum ab ipsa Apostolica Sede. VII. 56. b.
Salestus (*S. Franciscus*) an propugnarit prædestinationem post prævisa merita. I. 150. a. & b.
Salmastus, Vitringa, & Phereponus Hæretici recentiores negant, esse antiquam ab Apostolis desumptam consuetudinem Pædobaptismi, sed omnes esse baptizatos ætate jam adulta. III. 306. a. & b.
Salomon. An ex Davide prodierint duo stipites, Regius scilicet per Salomonem, & Sacerdotalis per Nathan? III. 99. a.
Saltatio. Vid. *Chorea*.
Saltator. Vid. *Chorea*.
Saltus. An olim præsertim apud Græcos Clerici ordinati sint per saltum. IV. 298. a. Ordines gradatim sunt recipiendi. *ibid.* Pœnæ ordinatorum per saltum. *ibid.*
Salvator. In quo sensu Christus dicatur Salvator omnium hominum? VI. 91. a. *& seq.* Vid. *Servator*.
Salvo. Berti cum Doctoribus Catholicis contra Jansenium invicte propugnat, dari in Deo voluntatem generalem salvandi omnes homines. VI. 91. a. *& seq.* Quomodo Jansenius, & quomodo Augustiniani explicent in Deo voluntatem antecedentem, & consequentem salvandi omnes homines? *ibid.* & 112. a. & b. Examinantur propositiones Quesnelli agentes de voluntate salvandi omnes. VI. 179. b. *& seq.*
Salus. An Dei beneplacitum versetur in salutem singulorum hominum? I. 127. a. *& seq.* Soli prædestinati salutem consequuntur æternam. I. 138. b.
Remedia salutis a Deo omnibus sunt præparata. II. 132. a. An ea præparata omnes recipiant. *ibid. & seq.* Bona opera sunt ad salutem necessaria. II. 262. b. *& seq.* Quænam spes salutis maneat iniquorum hominum, quorum justissimo Dei judicio excæcantur oculi ne videant, & cor subtractione gratiæ obdurescit. II. 152. b.
Qualis fides sit necessaria ad salutem consequendam? II. 306. b. *& seq.* An ad salutem sufficiat dilectio Dei super omnia sine fide explicita? II. 307. b. *& seq.*
Pagani docent, non dari secundam Personam, quæ pro salute nostra passa esset, sed peccata, utpote quæ Deo non nocent, condonari a Deo. III. 103. b. An Christus dicatur Salvator, quia nobis salutis viam annuntiavit? III. 104. a. & 113. a. & b. An Abel, Noe, & cæteri justi salutem sint consecuti sine satisfactione Christi? III. 117. a. *& seq.*
Qualem habeamus certitudinem salutis, si requiritur in Ministris Sacramentorum intentio? III. 223. a. *& seq.*
Eucharistia non est omnibus omnino hominibus adultis, & parvulis ita ad salutem necessaria, ut nullus omnino possit sine illa salutem consequi. IV. 98. b.
Vid. *Gratia*, vel *Parvulus*.
Salutatio. Adulti sciant etiam memoriter Orationem Dominicam, & Salutationem Angelicam cum Symbolo Apostolorum, antequam recipiant Confirmationem. IV. 30. a. & b. & 40. a. Hæretici culpant salutationem, quæ fit S. Chrismati in feria V. hebdomadæ majoris ab Episcopo, & Sacerdotibus. IV. 39. b. Hæc salutatio est ceremonia vetustissima, minime adoratio absoluta. *ibid.* Ostenditur quod salutatio etiam possit fieri rei inanimatæ. *ibid.*
Salvus. Cur non omnes salvi fiant. II. 97. b.
Qualiter Deus velit, omnes homines salvos fieri? VI. 112. a. & b. Hanc voluntatem in Deo esse, aperte docet Bellelli. VI. 138. a.
Samosatenianus. Eorum error refertur circa Trinitatem Personarum. I. 174. a. Idem erraverunt circa consubstantialitatem Filii. I. 197. b. & 211. a.
Samosatenus (*Paulus*) negat Christi Divinitatem. II. 275. b. Fuit damnatus a pluribus Synodis, non ab una tantum Antiochena. I. 202. a.
Paulus Samosatensis docuit, Christi sanguinem fuisse corruptioni obnoxium. IV. 90. a. Vid. *Paulus*.
Samuel qua virtute sit ad vitam resuscitatus? I. 274. b.
Sanctarelli (*Antonius*) S. J. Ejus liber proscriptus a Parisiensi Facultate. II. 356. a. Ejus retractatio. *ibid.*
Sanctificans. Quomodo fides distinguatur a gratia sanctificante? II. 290. b. Vid. *Gratia*, vel *Charitas*.
Sanctificatio qualiter obtineatur per charitatem? II. 319. b.
Sanctificatus. Hunc, ajunt hæretici, certo scire, se non posse excludi a gloria, nec excidere a gratia. II. 277. b.
Sanctifico. Quid sit gratia sanctificans. II. 153. a. *& seq.* Pelagius non negavit gratiam sanctificantem, sed eam in sensu Catholicorum non admisit. II. 36. a. *& seq.* Pelagius voluit, ut parvuli baptizentur ad obtinendam gratiam sanctificantem. *ibid.* Justificatio varias habet significationes. II. 263. a. Datur vera sanctificatio. *ibid.* Quæ non fit per extrinsecam imputationem justitiæ Christi. *ibid.* Quomodo hæc fiat. II. 153. b. Per gratiam sanctificantem communicatur nobis Spiritus S. *ibid.* An gratia sanctificans distinguatur a charitate. II. 154. a. Lutherani docent, eam conferri per solam remissionem peccatorum. II. 155. a. Calvinistæ vero eandem constituunt in imputatione justitiæ Christi. *ibid.* Justificatur impius per gratiam & charitatem, quæ in cordibus per Spiritum S. diffunditur, & eis inhæret. II. 155. a. *& seq.* An gratia sanctificans vere deleat, vel solum tegat peccata. II. 157. a. *tot. cap.* III. An gratia sanctificans & peccatum possint simul stare. II. 158. a. Quomodo adulti ad gratiam sanctificantem disponantur. II. 158. b. *tot. cap.* IV. Gratia sanctificans non obtinetur per solam fidem. II. 159. b. *tot. cap.* V. Hæc gratia facit opera *de condigno* meritoria. II. 163. b. & 165. b. & 166. b. Opera, quæ præcedunt gratiam sanctificantem, sunt meritoria *de congruo*. II. 166. b. *& seq.* Opera autem subsequentia sunt meritoria *de condigno*. II. 167. a. *& seq.* Initium gratiæ sanctificantis non possumus promereri. II. 168. b. *& seq.* Bene vero illius augmentum. *ibid.* Perseverantiam in gratia sanctificante etiam solum ad tempus non possumus de condigno promereri. *ibid.* Uti nec reparationem illius post lapsum. *ibid.* Minus possumus promereri perseverantiam finalem in gratia sanctificante. II. 169. a. Quare de condigno possimus promereri vitam æternam, non item perseverantiam finalem. *ibid.* An perseverantia finalis nec de congruo possit obtineri. *ibid.* Justi possunt aliis promereri gratiam sanctificantem de congruo. *ibid. et seq.* Gratia sanctificans potest amitti. II. 169. b. Quas proprietates ei tribuant hæretici. *ibid.* Nullus homo sine speciali revelatione habet certitudinem fidei, quod sit in gratia sanctificante. II. 171. b. An homo possit desuper habere certitudinem spei. *ibid.* Quinam habuerint revelationem, quod sint in gratia habituali. *ibid. et seq.* Gratia habitualis non est æqualis in omnibus justis. II. 172. b.
Ob communicationem idiomatum Christus dicitur sanctificatus, & sanctificans. II. 78. b.
Sanctimonialis. Vid. *Monialis*.
Sanctitas. Hæc in qualibet creatura est creata, & accidentalis. III. 50. b. Quid præster sanctitas? *ibid.* An hæc in Christo fuerit creata, & accidentalis, vel increata, & substantialis? *ibid. et seq.* Vel utraque simul? *ibid.*
Sacramenta antiquæ legis conferebant sanctitatem, sed legalem duntaxat, unde dicta sunt Sacramenta *infirma*. III. 171. a. Sacramenta novæ legis sunt signa gratiæ, & sanctitatis efficientia. Sacramenta veteris legis gratiam prænuntiabant tantum, tribuendo solam sanctitatem legalem. III. 171. b. Quomodo Sacramenta veteris legis potuerint conferre sanctitatem sine Passione Christi? III. 175. a. Sacramentalia per se non conferunt sanctitatem. III. 188. a. & b. Nec lotio pedum. III. 188. b. *et seq. tot. cap.* VI. Formæ Sacramentorum non tantum excitant ad fidem, sed vere sanctitatem efficiunt. III. 197. b. *et seq.* Effectus Sacramentorum non dependet a sanctitate Ministri. III. 171. b. & 206. a. *et seq.* Vid. *Gratia*.
Bajus ait, originalem justitiam, integritatem, immunitatem a morte &c. esse proprietates Adamo ante lapsum naturaliter debitas: ita, ut gratia, sanctitas, & justitia respectu nostri sint dona supernaturalia post lapsum, quæ fuissent naturalia, si Adam non peccasset. V. 123. a. Hæc Baji opinio colligitur ex aliis ipsius propositionibus pariter damnatis. V. 126. a. *et seq. tot.* §. II. & III. An confirmetur ex propositione 35. Quesnelli. V. 128. b. *tot.* §. IV.
Sanctus. An Sanctis clara Dei visio sit differenda usque post diem Judicii? I. 82. a. *et seq.* & 85. a. *et seq.* Sanctorum felicitas non consistet in epulis, potu, divitiis, aut carnis voluptatibus. I. 82. a. *et seq.* Quid de præsenti Sanctorum statu senserint SS. Augustinus, Ambrosius, Bernardus? I. 88. b. *et seq.* Quid senserit Joannes XXII. I. 91. a. *et seq.* De inæquali gloria Sanctorum. I. 92. b. *et seq.* Quæ causa hujus inæqualitatis? I. 93. b. Sancti vident in Deo Unitatem, Trinitatem, & omnia attributa. I. 94. b. *et seq.* Quæ cognitio Sanctis concedatur eorum, quæ fiunt in cælo, & in terra? *ibid.* Oratio Sanctorum utilis est prædestinatis. I. 157. a. *et seq.* An Sancti Deum in cælo videant oculis corporeis? I. 76. b. *et seq.* Quæ vocentur Sancta. I. 2. b. Unde hæc vox derivata. *ibid.* An recte Sancti appellentur Divi. *ibid.*
Qualis libertas sit in Sanctis. II. 76. b. & 77. a. Vide *Electus*. An obtineant nobis Sancti beneficia per modum impetrationis, vel meriti. II. 165. b.
In quo consistat felicitas Sanctorum? II. 230. b. *tot. cap.* V. Horum cultum improbat Mahumet. II. 272. a. Quantum a nobis distet sedes Sanctorum? II. 283. b. *et seq.* Venient Sancti cum Christo ad judicium. II. 284. a. Quæ detur in Ecclesia communio Sanctorum? II. 285. a. De dotibus corporum Sanctorum. II. 288. a. & b. Horum cultus stabilitur traditione. II. 298. a. An beatitudo Sanctorum sit differenda usque ad judicii diem? II. 304. b. *et seq.* An in animabus Sanctorum maneat fides? II. 313. b. In Sanctis non datur objectum primarium spei. II. 314. a. An nec sit spes futuræ gloriæ Sanctorum corporum? II. 314. b.
An Christus ut viator habuerit scientiam Sanctorum? III. 42. a. & 43. a. *et seq.* An cum hac in eodem stare possit summa tristitia? III. 43. a. & b. *et seq.* Cur Christus vocetur Nazaræus, id est, Sanctus? III. 50. b. Christus est Mediator peculiari quodam titulo ad differentiam Sanctorum. III. 134. a.
Neque pro Sanctis, neque pro damnatis offerri potest Missæ Sacrificium tanquam propitiatorium. IV. 119. a. Missæ Sacrificium in memoriam, & honorem Sanctorum multiplici ex causa offertur. *ibid.* Missæ Sacrificium nunquam offertur Sanctis, sed semper Deo in memoriam, & honorem Sanctorum. *ibid.* Missæ Sacrificium pro Sanctis oblatum est eucharisticum, & propitiatorium. IV. 119. b. An etiam impetratorium? *ibid.*
Anima a corpore separata patitur. V. 134. b. An hoc etiam contingat in animabus Sanctorum? *ibid.*
Sanctus necessario amat Deum, & tamen non patitur coactionem. VI. 82. a. Vide *Beatus*.
Sanctus Joannes Nepomucenus M. integerrime sigillum custodivit. IV. 188. b.
Sandius. Adversus hunc S. Justinus defenditur. I. 217. b. *& seq.*
Sanguis. Cur prohibitum fuerit Christianis comedere de sanguine, & suffocato? II. 200. a.
Probatur decem propositionibus, Christum nos vere redemisse Sanguinis sui pretio. III. 104. b. *& seq.* Et ideo Christi sumus. *ibid.* & 112. a. *& seq.* An Christus vocetur Salvator, quia Sanguine suo veritatem confirmavit? III. 113. b. *& seq.* Solvuntur sophismata Socini negantis Christum pro nobis satisfecisse soluto pretio. *ibid. tot. cap.* V. & 124. a. *tot. cap.* VII. In quo sensu sanguis Christi dicatur sanguis fœde-

fœderis ? III. 113. b. *& seq.* Christus est proprie Redemptor, qui nos sanguine suo redemit, ac pro peccatis nostris satisfecit. III. 114. a. & b. & 115. b. *& seq.* Cur Christus mortem acerbissimam elegerit, cum unica guttula pretiosi sanguinis sufficiens fuisset pro Redemptione nostra ? III. 124. b. Sudor Christi fuit sanguine permixtus. III. 160. b. Qualis Sanguis ex aperto latere Christi profluxerit ? III. 168. a. Quid de eo sentiant Calvinus & alii ? *ibid.* An fluxerit promiscue cum aqua, vel separatim ? *ibid.* An Longinus latus Domini aperuerit ? *ibid.* a. & b.

Thomistæ dicunt, Sacramentum Eucharistiæ esse Corpus, & Sanguinem Christi, ut continentur sub accidentibus. IV. 42. b. Berti dicit, Eucharistiæ Sacramentum consistere in accidentibus, & in invisibili Domini nostri Corpore, & Sanguine. IV. 43. a. Neutrum tamen Sacramentum esse, si separetur ab altero. *ibid.* Montanistæ ad confectionem panis pro materia Eucharistiæ adhibebant sanguinem infantis anniculi. IV. 58. b. Etiam aqua vino permixta convertitur in Christi Sanguinem. IV. 63. a. & b. An hoc sit fide certum ? *ibid.* Probabilius est aquam vino permixtam immediate in Christi Sanguinem converti. IV. 63. b. *& seq.* Quomodo intelligendum illud Agnetis : *Sanguis ejus ornavit genas meas* ? IV. 84. a. Vid. *Eucharistiæ Sacramentum*. Qualis in Missæ Sacrificio interveniat effusio Sanguinis, & immolatio hostiæ ? IV. 117. b. Paulus Samosatensis docuit, Christi Sanguinem fuisse corruptioni obnoxium. IV. 90. a.

Sanitas non est beatitudo hominis. II. 231. a.

Christus prius sanitatem contulit animæ, deinde corpori. IV. 230. a. & b. Vide *Ægrotus*, aut *Unctio extrema*.

Sapientia. Omnia attributa conveniunt Dei sapientiæ. I. 97. b.

Sapientia Dei quando dicatur scientia ? *ibid.*

In quo sensu Filius divinus dicatur sapientia ? I. 214. b. Liber Sapientiæ est liber Canonicus. I. 323. b.

Sapientia non est beatitudo hominis. II. 231. a.

Saracenus. Unde hi nomen trahant ? I. 174. a. Eorum error circa Summam Trinitatem. *ibid.* Vid. *Mahumetanus*.

Sarai an fuerit soror Abrahæ ? II. 186. b.

Sardicensis anni 347. Synodus mentionem facit de Lectore : IV. 265. a.

Sarpus. Vid. *Venetus*.

Satan an fuerit princeps malorum Angelorum ? I. 262. a. *per tot. cap.* XVI. Quid significet hæc vox Satan ? *ibid.* Sub nomine *Cherub* non venit Satan. I. 262. b. Est princeps quinti chori dæmonum. I. 270. a. Vid. *Dæmon*.

Quomodo intelligendum illud Apostoli : *Tradidit Satanæ in interitum carnis*. IV. 214. a.

Satisfactio Christi varie impugnatur ab hæreticis. III. 102. a. Vid. *Christi satisfactio*. Noluit Deus in hominum reparatione peccata dimittere non exhibita Divinæ justitiæ satisfactione, sed intuitu meritorum Christi, & satisfactionis ejus salvi facti sumus. III. 109. b. *& seq.* Decebat quam maxime, ut ob peccata nostra divinæ justitiæ condigna fieret satisfactio. III. 110. b. In Satisfactione Christi videmus Dei justitiam ac misericordiam, & peccati turpitudinem. *ibid.* Quas homo alias ex satisfactione Christi hauriat utilitates ? *ibid.* Hanc a Christo esse datam, probatur ex Patribus contra Socinum. III. 112. a. *& seq. tot. cap.* IV. Solvuntur sophismata Socini negantis Christum pro nobis satisfecisse soluto pretio. III. 113. a. *tot. cap.* V. & 124. a. *tot. cap.* VII. Cur non omnes homines salventur, cum Christus pro omnibus satisfactionem præstiterit ? III. 113. b. Christus est proprie Redemptor, quia pro satisfactione peccatorum sanguinem dedit. III. 114. a. & b. Christus peccata nostra portavit, ea per satisfactionem delendo. III. 114. b. *et seq.* An Satisfactio Christi hactenus explicata repugnet, & obscuret misericordiam Dei ? III. 117. a. & b. *et seq.* An Abel, Noe, & reliqui justi veteres salutem sint consecuti sine satisfactione Christi ? *ibid.* An Deus olim condonarit peccata sine ulla satisfactione, dummodo peccator doluerit de iis ? *ibid.* Sine meritis Christi non possemus pœnitentiam agere. *ibid. et seq.* Quomodo Deus peccata condonet ? *ibid.* Quale emolumentum accreverit Deo per satisfactionem Christi ? *ibid.* Propter satisfactionem Christi non sunt supervacanea bona opera nostra. *ibid.* Ut Satisfactio Christi consequatur suum effectum, debet applicari per bona opera nostra. *ibid.* Si Christus satisfecit, cur patimur mortem, & hujus vitæ miserias ? III. 119. b. *et seq.* Quomodo Christus satisfacere potuerit, cum ipsemet sub lege fuerit ? *ibid.* An satisfactio Christi fuerit finita, vel infinita ? III. 120. b. & *ibid. tot. cap.* VI. An fuerit rigorosa secundum justitiam rigorosam, & juris apices ? *ibid. tot. cap.* VI. Quid requiratur ad satisfactionem rigorosam. *ibid.* Satisfactio Christi nedum æquivalens est, verum etiam superabundans. III. 121. a. *et seq.* An satisfactio Christi fuerit infinita propter unionem hypostaticam ? III. 121. b. Quomodo intelligendum illud : *Adimpleo ea, quæ desunt passioni Christi, in carne mea*. III. 122. a. Cur Christus mortem acerbissimam pertulerit, cum unica guttula pretiosi Sanguinis sufficiens pro satisfactione fuisset ? III. 124. b. Christus quidem ut homo satisfecit, sed natura humana, in qua Christus passus est, erat hypostatice unita Verbo. *ibid. et seq.* Cur satisfactio Christi sit infinita ex eo, quia facta a Deo, & cur non ex eadem ratione productio mundi, & alia opera Dei sint infinita ? III. 125. a. Quomodo Christus utpote Deus potuerit sibi ipsi satisfacere pro peccato ? III. 102. b. & 125. a. *et seq.* Creatura rationalis obstricta peccato nequit vel pro se, vel pro aliis condigne satisfacere Deo. III. 125. a. Nulla creatura etsi gratia, & meritis ornata potest exhibere Deo pro mortali peccato coæqualem satisfactionem. III. 125. b. Quomodo intelligendum illud : *Frater non redimit, redimet homo*. *ibid.* An nec Angelus satisfacere potuisset pro peccato ? *ibid.* An nec homo, si a Deo constitueretur caput morale hominum ? III. 126. a. & b. An per solam contritionem, aut charitatem perfectam sine satisfactione Christi Deo reddatur omne id, quod peccato ablatum ? *ibid.* An creatura pura possit Deo satisfacere ad juris apices pro peccato veniali ? III. 126. b. Christus pro omnibus satisfecit. III. 127. a. Calviniani, Jansemiani, Prædestinatiani, & Gothescalcus docuerunt, Christum tantum pro electis ante mundi constitutionem esse mortuum. *ibid.* Refutantur. *ibid. & seq.* Etsi Christus pro omnibus satisfecerit, multi tamen mortis ejus beneficium non recipiunt. *ibid.* Christus pro prædestinatis non solum satisfecit, sed etiam iis applicat mortis suæ fructum. III. 127. b. An Christus etiam pro fœminis satisfecerit ? *ibid. & seq.* Vid. *Fœmina*. An pro damnatis, & dæmonibus ? III. 129. b. *& seq.* Vid. *Dæmon*. Origenes docuit, Christum satisfecisse pro Angelis, & astris, & ideo pœnas inferni non esse perpetuas. *ibid.* An idem docuerint S. Hieronymus, & Tertullianus ? *ibid. & seq.*

Præcepto Ecclesiastico de confessione, & communione in Paschate peragenda non satisfit per Confessionem, & Communionem sacrilegam. IV. 100. a. Cur non sufficiat communio sacrilega, cum non obstet obligationi sacrilegium, quin Sacerdos satisfaciat ei, si in statu disgratiæ accepto stipendio celebret : nec simulatio, quin suscipiatur Baptismus : nec peccatum grave, quin satisfiat operibus pro satisfactione injunctis ? IV. 100. a. & b. Hæretici negant, ad Pœnitentiam requiri, ut peccata compensentur aliqua satisfactione, sed sufficere fiduciam in Christum. IV. 131. b. Refutantur. *ibid. & seq.* Actus pœnitentis, contritio, confessio, & satisfactio sunt quasi materia Pœnitentiæ. IV. 142. a. Lutherani duas pœnitentiæ partes constituunt, terrorem conscientiæ incussum ex agnitione peccati, & fidem conceptam ex Evangelio, seu absolutione, qua quis credit, sibi remissa esse peccata. *ibid.* Quod ad pœnitentiam salutarem dictæ tres partes, contritio, confessio, & satisfactio requirantur, conveniunt Catholici declarantes illud exemplo Filii Prodigi, Publicani, & Ninivitarum. *ibid.*

Satisfactio est quasi materia confessionis. IV. 189. b. S. Cyprianus reconciliationem concessit peracta pœnitentia, etsi satisfactio non necessario præmittatur absolutioni. IV. 209. b. *& seq.* Ex consuetudine Ecclesiæ satisfactio est præmissa. *ibid.* In casu periculi urgentis potest absolutio dari sine satisfactione peracta. IV. 210. a. Satisfactio non spectat ad essentiam, bene vero ad integritatem Sacramenti pœnitentiæ. *ibid.* a. & b. Cur absolutioni necessario præmittatur contritio, & confessio, & cur non satisfactio. IV. 210. b. Satisfactio quid sit. IV. 212. a. Audiani, Manichæi, Lutherus, Melanchthon, Kemnitius, Calvinus, Dallæus affirmant, justificatis per Christum nullam pœnam diluendam esse, & nullam a confessario imponendam. *ibid.* Idem putant satisfactiones canonicas non fuisse ordinatas ad compensationem Deo reddendam, sed ad publicum pœnitentiæ testimonium. *ibid.* Item putant opera Pœnitentiæ solum prodesse ad mitigandas præsentis vitæ calamitates. *ibid.* Refutantur. *ibid. & seq.* Plerumque dimissa culpa peccatorum remanet luenda pœna temporalis. *ibid. & seq.* Confessarius tenetur satisfactionem injungere. IV. 213. b. *& seq.* Cur confessarius non dimittat peccata sine injuncta satisfactione, ut fecit Christus. IV. 214. a. An Apostoli injunxerint satisfactionem. *ibid.* Cur in Baptismo peccata dimittantur sine injuncta satisfactione, & cur non in Sacramento Pœnitentiæ. IV. 214. a. & b. Satisfactio est ordinata non tantum in signum Pœnitentiæ, sed etiam ad compensationem Deo faciendam. IV. 214. b. *& seq.* An satisfactio injungatur pro pœna æterna. IV. 215. a. Satisfactio non infert injuriam passioni Christi. *ibid.* a. & b. Satisfactio debet esse conformis qualitati, ac gravitati criminum, ac viribus pœnitentium. IV. 215. b. *& seq.* An sit injungenda secundum antiquos Canones. IV. 216. a. & b. Satisfactio est imponenda judicio confessarii. *ibid.* Satisfactio potest diminui ob contritionis vehementiam. IV. 216. b. Ob pœnitentis ægritudinem. *ibid.* Aut ob alia opera a pœnitente ultro jam peracta. *ibid.* In satisfactione imponenda confessarius attendat conditionem, qualitatem, ætatem, sexum, ac deliberationem personarum. *ibid.* Quæ opera pro satisfactione imponantur. *ibid. & seq.* An confessarius possit ob peccata publica publicam imponere satisfactionem. IV. 217. a. Pœnitens tenetur acceptare, & implere satisfactionem impositam. *ibid.* An satisfactio levis debeat persolvi sub obligatione gravi. IV. 217. b. Si pro gravibus imponitur satisfactio levis, debet Pœnitens ultro addere alia opera pœnitentiæ. *ibid.* An satisfactio prudenter differatur ad Purgatorium. *ibid.* An satisfactio possit impleri ab obstricto peccato mortali. *ibid. & seq.* An unus pro altero possit satisfactionem adimplere. IV. 218. a. & b. An homo possit satisfactionem facere de uno peccato sine altero. IV. 218. b. An confessarius possit immutare pænitentiam ab alio injunctam. *ibid.* Et an ad hoc necessaria sit iterata peccatorum confessio. *ibid.* De satisfactione publica. Vid. *Publicus*. Satisfactio pœnam temporalem avertit. IV. 224. b. *& seq.* Ac confert gloriæ incrementum. IV. 225. a.

Saturninus rejecit matrimonia ut mala. II. 6. b. Admisit transmigrationem animarum. *ibid.*

Saturninus tribuit Christo corpus phantasticum, & umbratile. III. 27. b. Vid. *Corpus*. Refutatur. III. 36. b. *& seq.* An census tempore Nativitatis Christi sit indictus a Saturnino. III. 140. b. *& seq.*

Saturninus dixit matrimonium esse opus diaboli. IV. 301. a. Refutatur. *ibid. & seq.*

Saturnus Ægyptius an sit idem, qui fuit Zoroastres ? I. 276. b. Historia, seu fabula potius, de Saturno. I. 294. a.

Unde originem habeat ? II. 270. b. Nequit inter Deos referri. *ibid.* Quid dicendum de Stella hujus nominis ? *ibid.* An idem sit cum Adamo, & cur Italia sit dicta *Saturnia* ? *ibid.*

Satyra lex quid ? II. 220. a.

Saul. In Davide, qui reprobato Saule constitutus est Rex, præfiguratum est Regnum Christi. III. 99. b. An ipsum Saul intelligat Scriptura, dum nominat Silo, aut Messiam. III. 4. b. *& seq.*

Saulus. An Ananias ad Saulum veniens huic per impositionem manuum contulerit confirmationem, vel solummodo sanitatem corporalem ? IV. 4. a. & b.

Scabellum. Domino Jesu Christo in Eucharistia existenti latriæ cultus est exhibendus. IV. 91. a. Quomodo intelligendum illud : *Adorate scabellum pedum ejus*. IV. 91. b. Probatur contra Verinum, Patres dixisse, Christum adorandum in Eucharistia cultu latriæ proprie tali. *ibid.* Adoratio in Eucharistia non fit accidentibus panis, & vini. IV. 92. a.

Scacchia. Vid. *Latrunculus*.

Scandalosus. Quid sit propositio scandalosa ? I. 11. b.

Scandalum proveniens a viro in dignitate constituto est circumstantia aggravans. IV. 184. b.
Scapula. Olim in Extrema Unctione etiam scapulæ inungebantur. IV. 237. a.
Scelestus. Vide *Peccator*.
Scelus. Ultores scelerum constituunt quartum ordinem dæmonum. I. 270. a. Vide *Peccatum*.
Sceptrum. Quando Sceptrum de domo Juda defecerit. III. 2. a. *tot. cap.* I. II. & III.
Scharioth. An Judas proditor sit natus in vico Scharioth. III. 154. b.
Schimbergius (*Theodosius*). Ejus error de summa Trinitate. I. 174. a.
Schisma. Historia schismatis Anglicani. IV. 291. b. *tot. cap.* XV.
Schismaticus. Quid sit propositio schismatica? I. 11. b.
Magnum est dissidium Latinos inter & Græcos Schismaticos de Processione Spiritus S. I. 207. b. Theodoretus videtur horum Græcorum auctor, sed tamen defenditur. *ibid.* Historia de repetito horum relapsu. I. 207. b. Quod Spiritus S. a Patre & Filio procedat, probatur contra hos. *ibid. per tot. cap.* XVII. Solvuntur objectiones Schismaticorum. I. 209. a. *per tot. cap.* XVIII. An S. Joannes Damascenus hunc errorem docuerit. *ibid.* b. Hi male arguunt Latinos de corrupto symbolo. I. 210. b. *per tot. cap.* XIX. Merito fuit Symbolo contra Græcos Schismaticos adjecta particula, *Filioque*. *ibid.* Quando hæc vox sit adjecta contra Græcos Schismaticos. I. 212. a.
Extra casum necessitatis non licet petere Sacramenta a Ministro schismatico. III. 210. b. *& seq.* Quæ Sacramenta possint peti in casu necessitatis a Ministro schismatico? *ibid.* Qualis sit necessitas? *ibid.* Græci schismatici dixerunt, Baptismum per immersionem esse alium ab eo, qui in Ecclesia Romana fit per infusionem. III. 264. b. Hæretici, & schismatici Martyrio non possunt coronari, etsi mortem subeant ob aliquam virtutem, aut veritatem fidei. III. 324. b.
Contra Græcos Schismaticos, Waldenses, Hussitas, Lutherum, Kemnitium, Calvinum, Dallæum, & alios hæreticos probatur, Ministrum ordinarium Confirmationis esse Episcopum. IV. 21. b.
An valeat ordinatio facta ab Episcopo schismatico. IV. 286. b. *& seq.*
Schlictingius. Ejus error circa summam Trinitatem refutatur. I. 179. a.
Schola. Catholici Doctores omnes conveniunt, quod omnibus omnino hominibus gratia sufficiens sit præparata: dissident vero in hoc, an omnibus hominibus dentur, & applicentur actu remedia sufficientia? VI. 93. a. & b. Prius est dogma fidei, alterum placitum Scholarum. VI. 95. a.
Scholasticus. Vide *Theologus*. Sunt Scholasticorum placita in duplici differentia. I. 11. a. Quis appelletur scholasticus. I. 4. b. Quænam sit Theologia scholastica, & quodnam ejus objectum. I. 5. a. Quid in ea laudandum, quid cavendum. *ibid.* An ei culpæ sit tribuendum, quod multæ barbaræ voces obtinuerint. I. 8. a. Num eleganti oratione tradenda. *ibid.*
Scientia. An Theologia sit scientia, an speculativa? I. 10. a. &c. Vide *Theologia*. An Theologia sit scientia subalternata. I. 10. b. Quæ scientia detur in Deo? I. 97. a. In Deo est omnis plenitudo scientiæ, *ibid. & seq.* Divina Scientia est ipsa Dei substantia connotans intelligibilia objecta. I. 97. b. Scientia Dei quando dicatur sapientia? quando scientia? quando speculativa? quando practica? quando libera? quando necessaria? quando simplex intelligentia? quando scientia visionis? *ibid. & seq.* An scientiam Dei possit aliquid subterfugere? I. 98. a. *& seq.* Deus se ipsum cognoscit, & comprehendit. *ibid.* Deus cognoscit omnes creaturas præteritas, præsentes, futuras & possibiles. I. 98. a. & b. Dei scientiam non latent futura contingentia, & conditionata. I. 98. b. Error de hac scientia, in quem cecidere Crellius, Wolzogenius, ac Sociniani. *ibid.* Item & Pelagiani. I. 99. a. & b. Nec non & Semipelagiani. *ibid.* Deus cognoscit intimas creaturæ cogitationes, & peccata. I. 99. b. Item scit etiam impossibilia, ac entia rationis. I. 100. a. Præscientia Dei an lædat libertatem animorum? I. 100. a. *& seq.* Ex præscientia Dei non sequitur inevitabilis contingentium eventus, ubi etiam reprobatur error Gnosticorum, & Hussitarum. *ibid.* Scientia Media non est proscripta ab Ecclesia. I. 104. a. An Deus per scientiam mediam cognoscat futura contingentia? I. 114. b. *& seq.* & 18. a. *& seq.* Scientiæ mediæ explicatio. I. 114. b. *& seq.* Præscientia peccatorum spectat ad scientiam visionis, & non ad scientiam mediam. I. 115. a. Quando scientia Dei vocetur scientia simplicis intelligentiæ, & quando scientia visionis? I. 115. a. & 97. b. Scientia media, si non est scientia simplicis intelligentiæ, aut visionis, omnino non datur. I. 115. b. Quid sit scientia media? I. 116. a. An Molina sit auctor scientiæ mediæ. *ibidem*. An eam docuerint Semipelagiani refutati postea a S. Augustino? *ibid.* An scientiam mediam docuerint Ariani? *ibid.* b. Eam alio modo tradidere Semipelagiani, quam nunc faciant Medistæ. *ibid.* Deus videt ea, quæ sunt ordinis supernaturalis, & spectant ad statum naturæ lapsæ per decretum efficax, & non per scientiam mediam. I. 116. b. *& seq.*
An intellectus creatus virtute naturali possit habere scientiam Trinitatis. I. 232. a. *per tot. cap.* I. Quid dicendum de ligno vitæ, & arbore scientiæ boni & mali. I. 286. a. & b.
Quomodo scientiæ mediæ propugnatores explicent gratiam. II. 44. a. *& seq. usque ad lib.* XV.
Ignorantia scientiarum naturalium est excusanda. II. 243. a. Scientia S. Scripturæ an, & quibus necessaria sit? *ibid.* Quibus Theologicarum disciplinarum? *ibid.* Per quid fides distinguatur a scientia, & opinione? II. 290. b. Quibus præcipue necessaria sit scientia doctrinæ Patrum? II. 243. a. Quæ singuli scire debeant? *ibidem*. Quomodo sententia probabilis distinguatur a fide & scientia? II. 247. a. Scientias prohibet, ac damnat Mahumet. II. 272. b.
Christus præter scientiam Divinam habuit creatam, & infusam. III. 41. b. Quid sit scientia Divina, quid humana? quid acquisita? quid infusa? quid beatifica? habuit Christus scientiam experimentalem, & acquisitam. *ibid. & seq.* Beatificam. III. 42. a. & 43. a. & b. Non autem comprehensivam. III. 42. a. & b. Quomodo Christus profecerit scientia? III. 42. b. Quomodo salva hac scientia Christus ignorarit peccatores, peccata, Judicii diem? III. 43. a. An cum scientia beatifica in Christo stare possit summa tristitia? III. 43. a. & b.
Scientia quanta requiratur in confessario. IV. 195. b. Qualis in ordinando. IV. 295. b. *& seq.*
Scio. Difficultas sciendi est pœna peccati Adæ. I. 319. b. *& seq.*
Scotista. Juxta Scotistas Eucharistiæ Sacramentum vocantur accidentia, seu species, & sunt. IV. 42. b. Qualiter transubstantiatio in Sacrificio Missæ fiat, diversimode explicant Thomistæ, & Scotistæ. IV. 89. b.
Quomodo fiat justificatio in Scotistarum sententia? V. 100. b.
Scotus (*Joannes Duns*). An detur distinctio Scoti inter essentiam Divinam, & attributa. I. 48. b.
Scotus an admittat gratiam ab intrinseco efficacem. II. 53. a. Docet, quod Spiritus S. procedat libere. II. 80. a.
Scotus felicitatem Sanctorum constituit in actu voluntatis. II. 231. b.
Quid dicendum de doctrina Scoti: *Validum fore Baptismum, si diabolus illum ex Dei præcepto conferret*. III. 203. a. Affirmat circumcisionem contulisse gratiam ex opere operato. III. 233. b. Quid de Baptismo in Nomine Christi collato teneant Scotus, Magister sententiarum, & Cajetanus? III. 271. a. & 273. a. Quantum distent a Socinianis? *ibid.*
Scotus negat, ex Scriptura posse probari, Confirmationem esse Sacramentum, sed non negat Confirmationem esse Sacramentum. IV. 3. a. Secundum Scotum usus fermenti in Ecclesia Latina, & Græca ob Ebionæos introductus est, quorum hæresi oppressa Ecclesia Latina transiit ad azymos; Græca vero retinuit fermentum. IV. 57. a. Catholici tenent verba essentialia consecrationis esse hæc tantum: *Hoc est Corpus meum*: Et: *Hic est Sanguis meus*. Reliqua tamen minime esse prætermittenda. IV. 65. b. & 68. b. *& seq.* An Scotus, & S. Thomas huic opinioni fuerint contrarii? IV. 65. a. & b. & 69. a. & b. An Scotus neget transubstantiationem? IV. 88. a.
Scotus adstruit confessionis necessitatem. IV. 175. b. *& seq.*
Scotus, & Mastrius agnoscunt in creatura rationali appetitum innatum videndi Deum. V. 130. a.
Scoti (*Joannis*) *Erigenæ*, seu *Eriugenæ* gesta. I. 163. a. Vide *Erigena*. Joannes Scotus, cognomento Erigena, gravi censura afficitur. IV. 70. b. Quid de Corpore, & Sanguine Christi in Eucharistia senserit. *ibid.*
Scriptura. Quid dicendum de confessione in Scripturam redacta, & tradita confessario cum signo doloris. IV. 181. a.
Scriptura S. Varia loca S. Scripturæ a mendacio excusantur. I. 162. a. & b.
Aliquæ traduntur regulæ, ex queis conciliantur textus, in quibus videtur subesse mendacium. I. 63. b.
Ex veteri testamento etiam conformiter linguæ Hebraicæ probatur Mysterium summæ Trinitatis. I. 174. b. *per tot. cap.* I. Quid scriptura velit significare, quando utitur numero plurali, *Dii*, *& faciamus* &c. I. 175. a. *usque ad* 178. a. Solvuntur ulteriores objectiones Judæorum, & Hæreticorum petitæ ex scriptura. I. 178. a. & b. Trinitas Personarum probatur contra hæreticos ex novo Testamento. I. 179. a. *per tot. cap.* III. & IV. Textus Scripturæ: *Tres sunt, qui testimonium*, probatur esse autographus, ac efficaciter declarans summam Trinitatem. I. 179. b. *usque ad cap.* IV. An Deus, vel Angelus, vel Christus apparuerit, quando in scriptura legitur Deum apparuisse. I. 189. a. *usque ad cap.* IX. Quomodo intelligendus ille Scripturæ textus: *Pater major me est*? ubi varii similes textus explicantur. I. 197. b. *& seq.* Regulæ dignoscendi, quando in scriptura res aliqua, vel actio, & quando Persona designetur. I. 203. a. Ostenditur, quod scriptura per vocem, *Verbum*, intelligat Filium Divinum. I. 188. a. *& seq.* Quid scriptura significet per nomen Spiritus. I. 242. b. *& seq.* Quid scriptura intelligat in textu: *Videntes Angeli Dei filias hominum*. I. 243. a. & b. An dicta de Epulone & Lazaro sint historia vel parabola. I. 268. a. Liber sapientiæ est liber canonicus. I. 322. b. & 323. a. & b.
Probatur ex utroque testamento transfusio peccati originalis ad posteros Adam. II. 1. b. *& seq.* Ubi plures objectiones, & responsiones Hæreticorum refutantur. *ibid.* Varia nomina tribuit peccato originali. II. 11. b. Quot modis nomen filii sumatur in Scripturis. *ibid.* Quomodo intelligendus locus Scripturæ: *Justus septies cadet*, &c. II. 127. b. *& seq.*
An & quibus scientia S. Scripturæ sit necessaria? II. 243. a. Vid. *Vulgata*. S. Scriptura non est adeo clara, ut sola sufficiat ad omnia dogmata definienda. II. 292. a. *& seq.* Sed debet præterea accedere Ecclesiæ auctoritas. *ibid.* Non potest debite exponi secundum sensum privatum, sed requiritur Judex. *ibidem & seq. tot. cap.* III. & IV. Scriptura potest admittere testimonium ab homine. II. 296. b. *& seq.* Præter divinam scripturam etiam traditiones sunt admittendæ. II. 297. b. *& seq.* Canon scripturarum pertinet ad traditionem agentem de doctrinis. II. 298. a. An in lege naturæ fuerit Scriptura S.? II. 298. b. Scripturæ interpretatio petenda debet ex traditione. *ibid. & seq.* Aut Job, aut Moyses primus scripsit libros canonicos. II. 298. b. Libros plures tanquam Canonicos Synagoga non agnovit. *ibid.* Traditio præcessit scripturam in lege nova, ac veteri. *ibid.* Ex sola scriptura sine traditione nequeunt hæretici sua dogmata probare. *ibid. & seq.*
Scriptura S. per *Peccatum* intelligit Sacrificium, quod pro peccato offertur. III. 106. b.
Negat Scotus, ex Scriptura posse probari Confirmationem esse Sacramentum. IV. 3. a. Probatur ex Scriptura, Confirmationem esse Sacramentum. IV. 3. b. *& seq.* Quid dicendum de hac regula S. Augustini: *Si Scripturæ flagitium, aut facinus videtur jubere, aut utilitatem, & beneficentiam vetare, figurata locutio est*. IV. 81. b.
Scriptura S. sæpius utitur numero plurali pro singulari. IV. 244. a. Quid Scriptura denotet per vocem *Per*. IV. 255. a.
Ordinandus habeat scientiam Scripturæ, & SS. PP. IV. 295. a.
Damnantur propositiones Quesnelli prolatæ de lectione Scripturarum. VI. 184. a. & b.
Scrupulosus. Quid sit conscientia scrupulosa? II. 244. a. & b.

Si formas repetit in administratione, vel confectione Sacramentorum, an peccet? III. 203. a.
Scrupulosus cur non permittatur confiteri sua peccata dubia. IV. 185. b. *& seq.*
Sculptile quid sit? II. 190. b. An omnia sculptilia prohibeantur primo præcepto? *ibid. & seq.*
Scytha. Monachi Scythæ quid senserint de propositione, *Unus de Trinitate passus, et mortuus est?* III. 91. b. *& seq.* An fuerint Eutychiani. *ibid.* Defenduntur. III. 93. a. & b. Cur sint ex urbe ejecti. *ibid.* An fuerint Nestoriani. *ibid.*
Sebaste quo anno condita? III. 139. a. & b.
Secreta. An Angeli cognoscant secreta cordium. I. 253. a. *per tot. cap.* X. Et an id fiat virtute sensibili, aut spiritali. I. 254. b. An creatura Deo inferior possit cognoscere secreta hominum. I. 272. b.
Secretum. Etiam in confessionibus publicis Pœnitentiarius tenebatur ad secretum. IV. 171. b. *& seq.* Quanta obligatio inducatur, si unus alteri promittat, se servaturum secretum *sub sigillo confessionis*. IV. 188. b. *& seq.* Vid. *Sigillum*.
Secretus. Vid. *Occultus*.
Secundarius. Quid sit jus secundarium? II. 174. b.
Sedeo. Quomodo Christus sedeat ad dexteram Patris? II. 284. a.
Seditio in Orestem non est mota a S. Cyrillo. III. 59. b.
Seductivus. Quid sit proposito simplicium seductiva? I. 11. b.
Sejanus quo anno sit interfectus? III. 159. a.
Selectus. Græci, & Romani numeraverunt Deos *Selectos* octo. II. 268. a. & 270. a. *& seq.*
Seleucianus dicens Christi corpus esse in sole positum refutatur. II. 284. a. Negans carnis resurrectionem refutatur. II. 285. b. *& seq.*
Seleuciani vel Hermiani pro aqua adhibuerunt ignem propter verba: *Ille vos baptizabit Spiritu S. et igni*. III. 260. a. & b.
Sella. Deum gestari sella, docent Mahumetani. II. 272. a.
Selleri (Gregorii) S. R. E. Card. judicium de sensu propositionum Quesnelli. V. 129. a. & b.
Sem. An Melchisedech erat Sem, qui fuit filius Noe? III. 95. a. An Sem fuerit natu major, an Japhet? *ibid.*
Semen. Anima rationalis non est propagata ex semine, & traduce corporali. I. 299. b. *& seq.*
Cur semen hominis præ reliquis seminibus dicatur immundum. II. 14. b. *& seq.* An homo sine virili semine productus haberet peccatum originale. II. 17. b.
Helvidius docuit, B. Virginem post Christum ex semine S. Josephi alios peperisse filios. III. 27. a. Refutatur. III. 28. b. *& seq.* Judæi negant Messiam nasciturum sine semine virili. III. 27. a. Refutantur. III. 27. b. *& seq.* & 29. a. & b.
Templum polluitur voluntaria seminis effusione, si fiat in Ecclesia, & sit publica. IV. 125. b. Occulta seminis effusio in Ecclesia facta continet crimen sacrilegii, sed Ecclesia non polluitur. *ibid.*
Semiarianus. Eorum error circa consubstantialitatem Filii. I. 200. a. *& seq.* Iidem erravere circa Spiritum S. I. 202. a.
Semino. Quomodo intelligendum illud: *Qui seminat in carne sua* &c. IV. 302. a.
Semipelagianus. Error Semipelagianorum de scientia Dei. I. 99. b. Item de gratia & libero arbitrio. I. 110. a. An docuerint scientiam mediam? I. 116. a. Et an eam docuerint eodem modo, quo de facto Medistæ? *ibid.* b. Eorum error circa prædestinationem refutatur. I. 139. a. & 144. a. *item* 159. b. *& seq.*
In quo horum hæresis consistat. II. 59. a. De eorum origine. *ibid.* Qui hanc hæresim docuerint. *ibid. & seq.* An talis S. Joannes Chrysostomus. II. 59. b. *& seq.* An Valerianus Cenesensis, an Arnobius Junior. *ibid.* Contra eos scripsere S. Augustinus, B. Prosper, Cælestinus Papa. II. 60. a. Item & alii. *ibid.* Fuit damnata a Synodo Arausicana. *ibid.* S. Chrysostomus vindicatur a nota Semipelagianismi. II. 60. b. *& seq. tot. cap.* II. Falsa horum dogmata refutantur ex libris S. Chrysostomi. *ibid.* Eorum dux fuit Cassianus. II. 59. b. & 62. a. Uti & Faustus Rejensis. II. 59. b. & 63. a. & b. Horum errore imbutus fuit Vincentius Lirinensis. II. 59. b. & 63. b. *& seq.* An etiam S. Hilarius Arelatensis. II. 59. b. *& seq.* & 65. a. *& seq.* An & his faveat Gennadius. II. 59. b. & 66. a. Contra hos probatur, quod ad initium fidei necessaria sit gratia Christi. II. 67. a. *tot. cap.* IV. An nullam agnoverint gratiam necessariam ad initium fidei. II. 68. b. *tot. cap.* V. & 95. b. Negant donum perseverantiæ esse donum speciale. II. 129. a.
Dici potest sine timore censuræ, Semipelagianos probabiliter admisisse gratiam internam ad initium fidei. VI. 109. b. *& seq.*
Sempiternus. Vide *Æternus*.
Senatus. Unde hoc nomen proveniat. IV. 271. b.
Senault (Joannes Franciscus) quid sentiat de operibus infidelium, & peccatorum. V. 161. a.
Senensis. Congressus Senensium pugnis certantium examinatur. II. 336. b.
Senex. An valeat matrimonium a sene contractum. IV. 308. b.
Senior. An seniores sint auctores legis veteris, aut illi quid addiderint? II. 182. b. *& seq.*
Mares non sint patrini fœminis, nec fœminæ viris, nec senioribus juniores. IV. 40. a. Vid. *Presbyter*.
Senonensis Archiepiscopus. Vid. *Languetius*.
Sensus. An infantes sine Baptismo decedentes plectantur pœna sensus. II. 21. a. & b.
In statu innocentiæ non fuisset sensuum rebellio. III. 173. a.
Sententia. SS. Patrum sententiæ ad 3. ordines reducuntur. I. 11. a.
Quid pœna latæ sententiæ? II. 207. b. An privilegium contra sententiam jam latam impetratum sit nullum? II. 222. a. Vid. *Opinio*, vel *Probabilis*.
Sentio. An Angelus possit sentire in corpore assumpto. I. 254. b. An Anima separata a corpore possit sentire. I. 301. b. *& seq.*
Separatio tori potest fieri ob adulterium. IV. 334. a. & b. Vid. *Divortium*.
Sepelio. An violetur Ecclesia, si puer non baptizatus & necdum natus sepelitur una cum matre in Ecclesia. IV. 125. b. Vid. *Sepultura*.
Sephora an fuerit uxor Moysis? II. 187. a.
Sephora filium suum circumcidit. III. 282. a.
Septentrio. Plures Romani Pontifices concesserunt Fratribus Minoribus Missionariis in Regionibus Indiæ, Orientis, & Septentrionis facultatem administrandi confirmationem. IV. 24. b. *& seq.* Ac conferendi Ordines minores. IV. 25. a.
Sepulchrum, & infernus potest intelligi per vocem Sheol. II. 282. a. & b.
De Altarium consecratione, ac sepulchro SS. Reliquiarum. IV. 127. a.
Sepultura confirmat Incarnationem Christi. II. 282. a.
Cur Baptismus dicatur sepultura, & arrha hæreditatis? III. 250. a.
Ecclesia polluitur ob sepulturam notorie excommunicati, pagani, infidelis, & non baptizati. IV. 125. b. *& seq.* Vid. *Sepelio*.
Sepultus. Vid. *Passus*.
Seraphim. Cur Angeli vocentur Seraphim. I. 241. a. Ulterior explicatio. I. 269. a. & b.
Serapides. Cur ita vocetur Beel-Zebub. I. 270. a.
Sergius favebat Monothelitis. III. 44. a. An Honorius iisdem favebat in Epistola ad Sergium data? III. 46. b. *& seq.*
Serpens. Quomodo protoplasti suasione serpentis transgressi sint præceptum Domini. I. 315. a. *tot. cap.* XII. Diabolus fuit suasor, usus serpente vero ac naturali ad decipiendum mulierem tanquam instrumento. I. 315. b. *& seq.* An maledictio sit facta in serpentem, vel in diabolum. I. 316. a. & b. Cur dicatur *callidus*, *sapiens*? I. 316. b. An serpens etiam Adamum deceperit. I. 320. a.
In quo sensu simus prudentes sicut serpentes? II. 308. a.
Serpens æneus erat figura Christi in cruce exaltati. III. 110. a. & b. Vide *Figura*.
Sertum. De sertis nuptialibus. IV. 338. b.
Servator. An Christo hic titulus conveniat, quia nobis salutis viam annuntiavit? III. 104. a. & 113. a. & b. Aut quia sanguine suo confirmavit veritatem? aut quia per mortem suam nobis exemplum præbuit? aut quia per resurrectionem nos in fide firmavit? aut quia vitam æternam nobis præbet? aut quia pro nobis satisfecit, & pretium solvit? *ibid.* Solvuntur sophismata Socini. III. 113. a. *tot. cap.* V. *ac* 124. a. *tot. cap.* VII. Vid. *Redemptor*.
Servetus (Michael). Ejus error de summa Trinitate. I. 174. a.
Servilis. An timor servilis sit bonus? V. 169. b. *& seq.* & 189. b.
Servus quid sit? II. 174. b. *& seq.*
Quod in resurrectione Dominica forma servi sit reversa in formam Dei, non est Eutychianum. III. 74. a. *et seq.* An Christus possit dici Dei servus? III. 88. b. *et seq.* Quid sit servus naturalis, & legalis? *ibid.* Unde hoc nomen proveniat? *ibid.* Quid sit *Servus peccati*? *ibid.* Christus non vocetur Dei servus. III. 90. b. Servi soli, non autem liberi, aut Romani cives puniebantur flagellatione. III. 162. a. In flagellatione servorum non erat præscriptus certus verberum numerus. *ibid.*
Servus non ordinetur. IV. 295. b. Vid. *Conditio*.
Severianus. Gajanitæ, Severiani, & Jacobitæ hæretici fatentur realem præsentiam Christi in Eucharistia. IV. 75. a.
Severita. Hi hæretici progressi sunt a Juliano Halicarnasseo, & Gaino. III. 35. b. Docuerunt, Christum assumpsisse corpus incorruptibile. *ibid.* In suum errorem perduxerunt plures etiam Hierarchas primarios, & Monachos. *ibid.* Imo & ipsum Imperatorem Justinianum, qui postea omnes Episcopos vi ad suam sententiam trahere voluit. *ibid.*
Sexus diversitas nequit dari inter Deos. II. 269. a. In quo sexu corpora resurgent? II. 287. b. *et seq.*
Sfondratus (Cardinalis Cælestinus) quid sentiat de pœnis parvulorum sine Baptismo decedentium. II. 19. b. *et seq.* Ejus liber *Nodus Prædestinationis* inscriptus quo in pretio habendus. I. 150. a. & b. An sit opus ei suppositum. I. 151. a.
Sheol significat sepulchrum, & infernum. II. 282. a. & b.
Sibillæ. An in earum oraculis virtute naturali deprehendatur Mysterium Trinitatis. I. 232. a. *et seq.*
Siccus. Quid sit Missa sicca, seu nautica, & an licita? IV. 124. a. & b. Quid sit Missa bifaciata, & trifaciata? IV. 124. b.
Siehrowschy (Benignus) docet, propositionem 38. Baji loqui in sensu charitatis sanctificantis. V. 95. a.
Sicidites Monachus affirmabat, Corpus Christi in Eucharistia dentibus scindi, & conteri, ac corruptibile esse, nec totum Christum recipi. IV. 90. a.
Siclus. Quanti pretii erant triginta argentei sicli, quibus venditus est Christus? III. 161. a. & b.
Sidus. An omnia proveniant ex siderum constitutione? I. 107. b. & 131. a. & 132. a.
Plures docuerunt, corpus Christi esse formatum de cælo, æthere, sideribus. III. 27. b. Vid. *Corpus*. Refutantur. III. 36. b. *et seq.*
Sigillum. Cur Baptismus dicatur sigillum? III. 250. a. Baptismus dicitur sigillum fidei ob invocationem SS. Trinitatis, & professionem Incarnationis Dominicæ, non vero ob singularem confidentiam hæreticorum. III. 251. a.
Confirmatio etiam interdum vocatur sigillum. IV. 2. a.
Quo jure ad illud teneatur confessarius. IV. 188. a. Quæ pœnæ sint latæ in fractores sigilli. *ibid.* An hoc possit frangere confessarius, si ipsi secus immineat grave damnum. *ibid.* a. & b. An confessarius possit Episcopo revelare impedimenta, aut irregularitates ipsi e confessione notas, ut impediat matrimonium, aut ordines. *ibid.* An in confessione publica confessarius potuerit sigillum violare. *ibid.* An teneatur mentiri, vel pejerare, si interrogetur de crimine, quod scit e confessione. *ibid.* An possit confessarius revelare crimen sibi e confessione notum, cujus revelationem exigit jus naturale, v. g. proditionem Patriæ, eversionem civitatis. IV. 188. b. Cur non detur causa excusans a sigillo, sicut datur causa excusans ab integritate, cum æqualiter obligent jure Divino. IV. 188. a. & b. Sanctus

Joan-

Joannes Nepomucenus M. integerrime sigillum custodivit. IV. 188. b. Sub sigillo comprehenduntur omnia peccata audita, etsi absolutio non sit data. *ibid.* Quam obligationem inferat, si unus alteri secretum promittat de arcano *Sub sigillo confessionis*. *ibid. & seq.* An is frangat sigillum Sacramentale, qui se fingit confessarium, & peccata audita manifestat. IV. 189. a. An eodem sigillo teneantur circumstantes audientes confitentem, vel confessionem legentes scriptam, aut interpretes. *ibid.* An nec peccata publica possint manifestari. *ibid.* In quibus casibus sigillum violetur. *ibid.*

Signum. Voluntas Dei dividitur in voluntatem signi, & beneplaciti. I. 127. a. Quænam sint signa prædestinatorum? I. 168. a. *& seq.*

Nomen Sacramenti eliminare volunt hæretici substituto nomine *signi*, aut *symboli*. III. 169. a. Sed contra hos probatur nomen Sacramenti merito retineri. *ibid.* Sacramentum accipitur pro signo rei sacræ. III. 170. a. & b. Quid sit signum? *ibid.* Aliqua signa sunt significativa, seu speculativa, alia obsignativa, alia exhibitiva, alia practica. *ibid.* Cur Sacramentum dicatur signum sensibile? III. 170. b. *& seq.* Pro quali signo Sacramentum accipiat Socinus, pro quali Christianus? III. 171. a. Sacramentum non est nudum signum, quo a Gentilibus, & Judæis discriminantur Catholici, sed est signum invisibilis gratiæ. *ibid.* Sacramenta novæ, & antiquæ legis significant Christum, & gratiam, sed hæc erant signa Christi venturi, illa vero Redemptionis jam peractæ. *ibid.* Quodlibet Sacramentum continet triplicem gratiam: unde est signum commemorativum gratiæ præteritæ, demonstrativum præsentis, & prænuntiativum futuræ. *ibid.* Sacramenta novæ legis sunt signa gratiæ, & sanctitatis efficientia: Sacramenta veteris legis gratiam prænuntiabant tantum, tribuendo solam sanctitatem legalem. III. 171. b. Lutheri, Kemnitii, Calvini, Zwinglii, Anabaptistarum, Socinianorum definitio de Sacramento est mala, quia negant, Sacramentum esse signum efficiens gratiæ, illud admittendo pro puro signo. *ibid. & seq.* & 228. a. & b.

Sicut circumcisio est signum pacti Abrahami cum Deo initi, ita Eucharistia est signum testamenti novi. IV. 81. a. Probatur contra Zwinglium, quod *Phase* non signum transitus sit, sed victima pro transitu. *ibid.* a. & b. Qualiter ergo Phase dicatur signum? IV. 81. b. Species consecratæ in Eucharistia sunt signum etiam absente substantia. IV. 89. b. *& seq.*

Silentium ne frangatur, non excusat a confessione ore facienda, si usus linguæ adsit. IV. 180. b. Id probatur exemplo S. Francisci inhibentis similem confessionem. *ibid.*

Siligo. Solus panis triticeus est Sacramenti Eucharistiæ materia. IV. 58. a. An panis ex zea, spelta, hordeo, siligine confectus sit materia valida Eucharistiæ? *ibid.*

Silo. Quid hoc verbum significet in vaticinio Jacob? III. 3. b. & 4. a. & b. *& seq.* Non aliis hic titulus competit, quam Messiæ. *ibid.*

Silverius. Vide *Vigilius*.

Similitudo. Vide *Imago*, vel *Sculptile*.

Simon Chananæus (S.). Quid significet hoc nomen? III. 154. b.

Simon putans mundum productum esse ab Angelis, primo fidei articulo impugnatur. II. 281. a.

Simon Cyrenæus. Non hic, sed Christus crucifixus est. II. 282. a. & III. 31. b. & 37. a.

Simon Episcopius. Vide *Episcopius*.

Simon Magus. Ejus error de summa Trinitate. I. 174. a.

Simon Magus damnatur primo fidei articulo, dum adstruit duos Deos. II 281. a.

Hujus discipuli tribuunt Christo corpus phantasticum, non solidum de Virgine; umbratile, non verum. III. 27. b. Vide *Corpus*. Refutantur. III. 36. b. *& seq.*

Simon Magus dixit matrimonium esse opus diaboli. IV. 301. a. Refutatur. *ibid. & seq.*

Simon (*S.*) *Petrus*. Vid. *Petrus S.*

Simon Samarita nequit comparari Christo. III. 24. b. De statua ei Romæ erecta. *ibid.*

Qualem potestatem emere voluerit Simon ab Apostolis? IV. 4. a. & b.

Simonia. De pœnis Simoniæ. III. 209. a. An Ordines simoniace collati sint irriti quoad executionem tantum, vel etiam quoad substantiam? *ibid.* An Extrema Unctio simoniace collata careat effectu, vel omnino sit nulla? *Ibid.* Extra casum necessitatis non licet petere Sacramenta a Ministro Simoniaco. III. 210. b. Quæ Sacramenta possint peti in casu necessitatis a Ministro Simoniaco? *ibid.* Qualis sit necessitas? *ibid.*

Simonia realis est casus Papæ reservatus. IV. 195. a. Simonia in ordinatione commissa damnatur. IV. 253. b. An valeat ordinatio facta ab Episcopo Simoniæ crimine imbuto. IV. 287. a. *& seq. tot. cap.* XIV.

Simonianus, Eucharistiæ Sacramento revera continetur Christi corpus, & sanguis. IV. 71. b. *tot. cap.* VIII. Hoc negarunt Simoniani. IV. 70. b.

Simonius (*Richardus*). Ejus objectiones contra textum: *Tres sunt, qui testimonium &c.* item contra summam Trinitatem solvuntur. I. 179. b. *& seq. usque ad cap* IV.

Simplex. Qualis oculus sit juxta Evangelium simplex? II. 249. b. Vid. *Rudis*.

Simplicitas. De simplicitate Dei. I. 44. b. *& seq.* Circa eandem erraverunt Monachi Ægyptii. *ibid.* Item & Melito, ac Tertullianus. *ibid. & seq.* Ab hoc errore excusatur S. Epiphanius. I. 45. b. *& seq.* Ac Audius. *ibid.*

Trinitas Personarum non destruit simplicitatem Dei. I. 188. b.

Simulacrum. Cur Christianis prohibitum comedere de simulacrorum immolatis? II. 200. a.

Simulatio. S. Paulus vere sine simulatione correxit S. Petrum volentem observari legalia? II. 197. a. *& seq.* An aliquando simulatio sit licita? *ibid. usque ad cap.* XI. An hæc intercesserit, dum Christus se finxit longius ire, aut dum Jacob dixit se primogenitum. II. 199. a. & b. Idem quæritur de aliis. *ibid.*

An intentio externa sine interna sit conjuncta cum simulatione? III. 211. b. Ut Sacramentum sit ratum, necessaria est intentio Ministri, qua sine simulatione vere velit facere, quod facit Ecclesia. III. 213. a. *tot. cap.* XVI. Baptismus, & Ordines irrisorie, ac cum simulatione collati sunt irriti. III. 213. b. *& seq.* Tridentinum damnat Lutherum dogmatizantem, Sacerdotem non dimittere peccata, sed dimissa declarare: nec requiri in ministro intentionem, sed valere Sacramentum etiam cum simulatione & joco collatum. III. 216. b. *& seq.* Non valet Sacramentum sine intentione, sed cum simulatione collatum. III. 220. b. *usque ad* 225. a.

Baptismus an valeat, si suscipitur cum simulatione? IV. 100. a. & b.

An valeat matrimonium cum simulatione contractum? IV. 311. a. & b. An ita contrahens teneatur simulatione deposita ad novum consensum. IV. 311. b. *& seq.* Qualiter consensus innovetur? IV. 312. a. An filii ex matrimonio cum simulatione inito suscepti sint legitimi? *ibid.*

Sinenses ritus, ac cultus Confucii an sint permittendi ut politici? II. 309. a. & b. *& seq.*

Sinensis populus quando ortum acceperit? I. 295. a.

Benedictus XIV. damnavit ritus Sinensium arcentes mulieres a Communione tempore, quo laborant menstruali morbo. IV. 108. b. *& seq.*

Varii ritus Matrimonii Sinensium. IV. 337. b.

Sirmiensis. Recensentur tres fidei formulæ Sirmienses, & an alicui subscripserit Liberius Papa? I. 228. a. *& seq.* Vide *Synodus*.

Sirmondus. Impositio manus, per quam olim hæretici revertentes in Ecclesiam recipiebantur, non erat repetitio Sacramenti Confirmationis. IV. 35. b. Sirmondus, Maldonatus, Morinus contrarium sentientes refutantur. *ibid.* Idem dic, si redeuntibus adhibita fuit Chrismatio. *ibid.*

Sisebutus. Quid dicendum de facto Sisebuti, lege Visigothorum, Caroli M. Chilperici, & Dagoberti cogentium Judæos ad Baptismum? III. 311. a. & b.

Situs. Quisnam sit situs, & modestia corporis in communicare volente? IV. 109. a.

Sixtus (*S.*). S. Laurentius Diaconus S. Sixti non consecravit, sed dispensavit S. Calicem. IV. 96. a. & b.

Smintheus vocatur Apollo, & cur? I. 270. a.

Societas. Refertur concertatio habita inter Academiam Lovaniensem, & PP. Societatis Jesu circa sententiam Molinæ. II. 51. b. *& seq.*

Gregorius XIII. concessit Patribus Societatis Jesu licentiam conferendi Confirmationem in India. IV. 25. a.

Quid dicendum de vocis simplicibus Religiosorum Societatis? IV. 318. a.

Socinianus. Error Socinianorum circa infinitatem Dei. I. 53. a. Et immensitatem. *ibid.* Item circa scientiam Dei. I. 98. b.

Error eorum de summa Trinitate. I. 174. a. Refutantur. I. 179. a. & b. *usque ad cap.* V. Altercatio Catholici cum Sociniano circa Mysterium Trinitatis. I. 184. a. *per tot. cap.* VI. Illorum errores de Verbo divino. I. 188. b. Iidem erraverunt de generatione æterna Patris cælestis. I. 192. a. *& seq.* Item de consubstantialitate Filii. I. 195. a. *& seq.* & 197. a. & b. *& seq.* Ulterius errant circa Spiritum S. I. 202. a. *& seq.* Falsam opinionem de Athanasio habuerunt. I. 222. b. *& seq.* Contra hos defenditur, quod homo primus ante lapsum non fuerit morti subjectus. I. 317. b. *& seq.*

Negant hi hæretici peccatum originale transire ad posteros Adam. II. 1. b.

Hi hæretici denegant Christo scientiam Divinam. III. 41. b. Contra eosdem Christo tribuitur æternitas. III. 90. b. Negant Christum potuisse satisfacere pro peccatis, quia eum purum hominem putant. III. 103. a. & b. Negant Originale peccatum, & Redemptionis necessitatem. III. 103. b. Unde Christum passum affirmant, ut nobis exemplum daret. *ibid.* Docent nullam Dei justitiam postulare, ut peccata puniantur, Christum dici Servatorem, quia nobis nostræ salutis viam annuntiavit, non tamen satisfecisse pro peccatis, nec fructum esse ante mortem munere Sacerdotis: sed Deum condonare peccata, cum non potuerit Christus innocens mortis supplicio affici pro sceleratis sine summa injustitia. *ibid. & seq.* Sociniani refutantur decem propositionibus, in quibus demonstratur, Christum vere esse Redemptorem nostrum. III. 104. a. *& seq.* Quomodo Sociniani, & quomodo Catholici explicent illud: *Expedit vobis, ut unus moriatur homo pro populo*. III. 105. a. Et quomodo illud: *Vere languores nostros* &c. III. 106. a. Quid per chirographum intelligant Sociniani? III. 109. a. Contra hos ex Patribus probatur, Christum esse Redemptorem nostrum, ac pro nobis passum, & mortuum, fuisse Sacerdotem, & pro peccatis satisfecisse. III. 112. a. *& seq. tot. cap.* IV. Solvuntur sophismata Socinianorum. III. 113. a. *tot. cap.* V. & 124. a. *tot. cap.* VII. Et ostenditur, Christum vere satisfecisse, & pro peccatis sanguinem fudisse. *ibid.* Quomodo Socinianus, & quomodo Christianus explicent illud: *Personarum acceptio non est apud eum*. III. 124. a. Probatur contra Socinianos, adorationem Magorum fuisse religiosam, & indicantem Christi Divinitatem. III. 146. a. & b. Tres Magi Christum Deum contestati sunt muneribus suis. *ibid.*

Male definit Sacramentum dicens, illud non esse signum efficiens gratiæ. III. 171. a. & 172. b. Valide baptizat, etsi non credat, actionem Baptismi esse Sacram, ac tribuere gratiam, dummodo velit facere, quod facit Ecclesia. III. 213. a. *tot. cap.* XVI. Et actionem serio animo ponat, non modo irrisorio. *ibid.* Sociniani, Episcopius, Vossius, & Zwinglius negant, requiri ad essentiam Baptismi invocationem SS. Trinitatis. III. 271. a. Iidem tenent, valere Baptismum in Nomine Christi collatum. *ibid.* Quid de Baptismo in Nomine Christi collato teneant Scotus, Magister sententiarum, & Cajetanus? III. 271. a. & 273. a. Quantum distent a Socinianis? *ibid.*

Præsentiam Corporis Christi in Eucharistia negant Sociniani. IV. 71. a.

Socinus negat Christi divinitatem, & incarnationem. II. 275. a. Includens Deum in summitate cælorum impugnat primum

fidei

fidei articulum. II. 281. a. Ponit in humana ratione regulam fidei. II. 291. a. Refutatur. *ibid. & seq.*
Socinus docuit, per Baptismum nil aliud intelligi, quam prædicationem, ita, ut Joannis Baptismus nil aliud fuerit, quam ejus prædicatio. III. 250. a. Docuit insuper, Baptismum esse publicam protestationem fidei, non tamen esse simpliciter necessarium. *ibid.* Refutatur. *ibid. & seq.* In Baptismo Joannis Baptistæ Socinus nullum Divinum mandatum cognoscit. III. 252. b.
Socius. Vid. *Complex*.
Socrates in quo sensu possit dici Christianus? II. 276. b.
Huic male comparatur Christus. III. 24. b.
Socrates. Quanta fides sit adhibenda Socrati enarranti factum Nectarii Episcopi prohibentis confessionem Sacramentalem? IV. 171. a. *& seq.*
Sol quo die sit productus. I. 280. b. *& seq.* An primi tres dies sine cursu solis fuerint naturales. *ibid.* Aliâ notanda de sole. I. 284. a.
Nequit inter Deos referri. II. 270. b. *& seq.* Eum quiescere in fonte, ad quem Alexander M. pervenit, docent Mahumetani. II. 272. a. Christi corpus in ascensione non est in solo positum. II. 284. a.
Vocatur a Gentilibus Mithra, & huic Sacrificium obtulerunt. IV. 115. a.
Soldurius apud Gallos, Decius apud Romanos se morti tradit pro alio: unde vocantur Antipsychi. III. 104. b.
Solemnitas. Vid. *Festivitas*.
Sollicitatio quot modis fieri possit a Confessario. IV. 195. b. Quæ pœnæ sint latæ in confessarium sollicitantem? *ibid. & seq.*
Sonticus. An & quare infirmi, amentes, & sontici vel energumeni sint confirmandi? IV. 29. b.
Soror. Quomodo filii Adæ potuerint contrahere matrimonium cum sororibus germanis? II. 180. a. & b.
Soto (*Dominicus*) admittit in homine appetitum innatum videndi Deum. V. 130. b. Quid Soto sentiat de concupiscentia? V. 133. b. Soto quid de charitate Dei, ut auctoris naturæ, sentiat? V. 158. b.
Soto (*Petrus a*) docet cum Catholicis, Christum pro omnibus esse mortuum, pro omnibus omnino hominibus instituisse Sacramenta, ac remedia præparasse: remedia tamen, & gratias præparatas non omnibus actu applicari. VI. 93. a.
Sozomenus. Ejus narratio ordinationis Meletii examinatur. IV. 290. a.
Spado. Vide *Photius*, vel *Castratio*, vel *Eunuchus*.
Spatium. An dentur spatia imaginaria, ac an in eis sit Deus? I. 54. b.
An præterierint infinita durationis rerum creatarum spatia. I. 286. b. *& seq.*
Spatula. Vid. *Pestis*.
Species. An cognitio angelica fiat per species acceptas a rebus. I. 252. a. & b.
Juxta Scotistas Eucharistiæ Sacramentum accidentia, & species vocantur, ac sunt. IV. 42. b. Christus manet sub speciebus, & speciei partibus singulis. IV. 85. a. Species corruptæ possunt igne absumi, sed non ante corruptionem. IV. 89. b. Species sunt signum etiam absente substantia. *ibid. & seq.* Cur in processione Sacramentum solum circumferatur sub una specie? IV. 94. b. Diaconi olim Eucharistiam ministrarunt præsertim sub specie vini, jussu tamen, & delegatione Sacerdotum. IV. 97. a. & b. Vid. *Accidens*, vel *Eucharistiæ Communio*. An essentia sacrificii consistat in consecratione, vel in fractione specierum, & earum sumptione? IV. 116. a.
De circumstantiis speciem mutantibus. IV. 183. b. *& seq.* Vide *Circumstantiæ*.
Specificatio. An ad perfectam libertatem requiratur libertas specificationis. II. 77. b.
Speculativus. Quomodo cum dubio speculativo stet judicium practicum? II. 247. b. *& seq.* Quid sit judicium speculativum, & practicum? II. 247. b. An opinio speculative probabilis reddatur practice certa per judicium reflexum? II. 251. b. *& seq.*
Spelta. Vid. *Siligo*.
Spencerus (*Joannes*) quid sentiat de prima tonsura. IV. 259. a. & 260. a.
Spes. Ut fides sit dispositio ad justificationem, debet esse cum spe, & timore conjuncta. II. 159. a. Quid sit certitudo spei. II. 171. b. An homo possit sine revelatione speciali habere certitudinem spei, quod sit in gratia sanctificante. *ibid.*
Vid. *Theologicus*. An sit vera virtus sine dilectione Dei? II. 230. a. Spes Christiana tollitur ab Hæreticis. II. 277. b. Eandem commutant in superbam fiduciam. *ibid.* Iidem docent contra spem Christianam, justificatum scire, se non posse excludi a gloria, & excidere a gratia. *ibid.* Unde veniat nomen spei? II. 313. b. Quid sit spes? *ibid.* Spes Theologica quid sit? *ibid. et seq.* Quodnam objectum materiale ipsius? quodnam formale? quodnam primarium, & secundarium? *ibid.* Quomodo distinguatur a fide, & charitate? II. 314. a. Præcedit justificationem. *ibid.* An hæc detur in impio, ac peccatore? *ibid.* Habet semper sibi adjunctum aliquem amorem. *ibid.* In Sanctis non datur spes quoad objectum primarium. *ibid.* An nec sit in illis spes futuræ gloriæ corporis? II. 314. b. Spes & fides manent in animabus purgatorii. *ibid.* In dæmonibus datur amor beatitudinis, sed non hujus spes. *ibid.* In hæreticis nequit esse vera fiducia, aut spes. *ibidem*. An spes haberet locum in eo, cui certa Divinitus facta esset revelatio futuræ damnationis? *ibid.* An Deus possit facere talem revelationem? *ibid.* An de salute Antichristi possit esse spes? *ibid.* Quis teneatur sperare gratiam & gloriam. II. 315. a. Quando debeat elici actus spei? *ibid.* Oratio debet fieri cum spe. *ibid.* Certitudo spei Christianæ est maxima multiplici de causa. *ibid.* Minima autem est certitudo spei terrenæ. *ibid.* Certitudo spei Christianæ non excludit timorem. *ibid.* Vid. *Timor*. Quæ continentur in Oratione Dominica, pertinent ad spem. II. 317. b. Quid in oratione promoveat fiduciam, & spem? *ibid.*
An hæc virtus in Christo fuerit? III. 51. a.
Per spem disponitur homo ad gratiam. III. 228. b. In adulto ad Baptismum requiritur fides, spes, timor, pœnitentia, & charitas inchoata. *ibid.*
An detestationem peccati præcedat fides, timor, spes, & aliqua charitas? IV. 142. b. Aliqui requirunt ad pœnitentiam charitatem Dei initialem, qua diligitur Deus super omnia, ita ut non sufficiat attritio servilis, nec charitas concupiscentiæ, aut spei. IV. 144. b. Charitas necessaria ad gratiam in Sacramento Pœnitentiæ obtinendam est amor charitatis, non spei solum, quo Deus diligitur, ut nobis bonus. IV. 155. b. Quamvis spes non excludatur. IV. 156. a. Charitatem ab omni spe separatam propugnant Quietistæ, eamque vocant puram. *ibid.*
Spes qualiter peccata dimittat? IV. 176. b. & 177. b. Quænam motiva spem firment? IV. 187. a. Confessio sit conjuncta cum spe veniæ. IV. 189. a. Ex hujus defectu confessio proditoris erat infructuosa. *ibid.* An habitus spei amittatur per peccatum, & quomodo per pœnitentiam restituatur? IV. 225. a.
In sensu Baji actus spei, qui non procedit ex charitate habituali, est peccatum. V. 83. b. *et seq. tot. cap.* I. II. & III. Reprobatur ostendendo, quod actus spei ante justificationem elicitus non sit peccatum, sed tantum opus non meritorium vitæ æternæ. V. 92. a. *et seq. tot. cap.* I. Gratia Spiritus S. movens ad actus spei non justificat peccatorem, sed ad justificationem disponit. V. 89. b. *et seq. tot. cap.* I. Quesnellius idem docens cum Bajo eodem modo refutatur. V. 90. a. *et seq.* Inter justum, & peccatorem non datur medium, bene vero inter cupiditatem habitualem, & charitatem habitualem mediant actus fidei, spei &c. V. 103. b. Juxta Bajum nec Adamus supernaturalibus habitibus fidei, spei & charitatis donatus fuit, nec egebat gratia supernaturali ad servandam legem, & consequendam beatitudinem. V. 135. b. *Coroll.* I. Contrarium docent Augustiniani. *ibid.* & 132. a. *Coroll.* II. *et seq. tot.* §. VII. Qualiter spes sine charitate sit bona? V. 169. b. Solvuntur objectiones Anonymi contra fidem, spem, & timorem sine charitate elicitos. V. 174. a. *et seq.* Quid Berti doceat de timore, spe, & fide a charitate separatis & an faveat Bajo? V. 179. a. & 182. a. Bellelli contra Bajum admittit fidem, spem, timorem sine charitate esse actus in substantia bonos. V. 185. b. 188. b. *et seq.*
Spica. Judæi manipulum spicarum ad Sacerdotes deferendum metebant die Sabbati. IV. 48. a. & b.
Spineus. An corona spinea Christi fuerit ex marinis juncis? III. 162. b. *et seq.* Vel ex rubo, rhamno? *ibid.* Coronatio Christi fuit figurata in ariete hærente vepribus, & ab Abrahamo immolato. III. 163. a.
Spinosa. Hujus error circa existentiam Dei. Vide *Deus*.
Spiratio est proprietas notionalis. I. 214. b. An sit Principium. I. 233. b. *et seq.* An distinguatur a filiatione. I. 236. b. *et seq.*
Spiritualis. Anima hominis est spiritualis. I. 279. b. *et seq.*
Vid. *Ecclesiasticus*. Quid sit homo spiritualis? II. 296. a.
Spirituales. Sacramenta omnia sensibilia negabant Gnostici, Cajani, Ascodrupitæ, Archontici, & spirituales. III. 270. a. Refutantur. III. 261. b. *et seq.*
Spiritus. An Angeli sint conflati ex spiritu, & corpore. I. 242. b. *et seq. per tot. cap.* II. Quid nomine spiritus significetur in Scriptura. *ibid.* Spiritus mendaciorum reponuntur in secundo ordine dæmonum. I. 270. a.
Spiritus privatus non potest ferre judicium idoneum de controversiis fidei. II. 294. a. & b.
Quomodo intelligendum illud: *In quo et iis, qui in carcere erant, spiritibus vivens prædicavit, qui increduli fuerant aliquando, cum fabricaretur arca*. III. 130. b. *et seq.* Vide *Carcer*. Quomodo intelligendum illud: *Qui seminat in spiritu*. IV. 302. a.
Spiritus S. est res subsistens seu Persona. I. 202. a. *per tot. cap.* XIV. Variorum errores referuntur circa Spiritum S. *ibid.* Vocabulum *Spiritus* varias in Scriptura habet significationes. *ibid.* Regulæ dignoscendi, quando in Scripturis vox *Spiritus* Personam designet. I. 203. a. Filius Divinus non est Pater Spiritus S. I. 204. b. Spiritus S. per obumbrationem Virginis non est factus Pater Filii Divini. I. 205. a. Divinitas Spiritus S. Patri & Filio consubstantialis contra Macedonianos propugnatur. I. 205. a. *per tot. cap.* XV. Eadem ibidem ostenditur ex rationibus pluribus. *ibid.* Solvuntur argumenta contraria. I. 207. a. *per tot. cap.* XVI. Spiritus a Patre, & Filio procedit. I. 207. b. *per tot. cap.* XVII. Quare Spiritus S. non generet, vel spiret. I. 186. b. Magnum est dissidium Latinos inter & Græcos de Processione Spiritus S. I. 207. b. Solvuntur Græcorum objectiones allatæ contra Processionem Spiritus S. I. 209. a. *per tot. cap.* XVIII. Vide *Schismaticus*. Quo sensu Filius & Spiritus S. dicantur Missi. I. 212. a. *per tot. cap.* XX. Pater nec a Filio, nec a Spiritu S. mittitur. *ibid.* b. Quomodo Filius sit missus a Spiritu S. *ibid. & seq.* Spiritus S. est missus a Patre & Filio. I. 212. b. *& seq.* Patri & Filio convenit esse principium Spiritus S. I. 214. b. Quæ nomina habeat Spiritus S. I. 215. a. & b. Explicantur ipsius nomina, *Spiritus S.* & *Paraclitus*. *ibid.* Quid significet verbum πνεῦμα? *ibid.* Cur Spiritus S. Processio non sit generatio. I. 235. b. *& seq.* Quale habeat Principium. I. 233. b. *& seq.* & 235. b. *& seq.* An Spiritus S. esset eadem Persona cum Filio, si a Filio non procederet. I. 236. b. *& seq.* An Adam habuerit Spiritum S. I. 306. b. *& seq.*
An Spiritus S. procedat libere, vel naturaliter. II. 80. b. Gratia sanctificans est Spiritus S. in nobis inhabitans. II. 133. b. *& seq.* An charitas sit persona Spiritus S. II. 154. b. Justificatur impius per gratiam, & charitatem, quæ in cordibus per Spiritum S. diffunditur, & eis inhæret. II. 155. a. *& seq.*
Factum esse Spiritum S. non possunt Macedoniani probare ex verbis S. Joannis capite primo. II. 233. b. *& seq.* Corpus Christi a Spiritu S. fabricatum est intra secreta uteri Virginalis. II. 281. b. Fides in Spiritum S. necessaria declaratur articulo octavo. II. 284. b. Eodem probatur, quod cum Patre, & filio unus sit Deus. *ibid.* Quæ de eo sint necessario credenda, & quæ hæreses ei opponantur? *ibid.*

Spi-

Spiritus S. an sciat judicii diem? III. 43. a. Christus doctus est *Nazaræus*, id est, *sanctus*, ob Spiritum S. inhabitantem. III. 59. b. Christus patravit miracula virtute propria non aliena Spiritus S. III. 62. b. An etiam Spiritus S. potuisset eandem assumere carnem, ut fecit Filius? III. 77. a. Et tamen unus dici homo? *ibid.* Cur filius, & non Spiritus S. factus sit homo? III. 77. b. Cur Christus dicatur natus de Spiritu S. & cur non filius illius? III. 88. a. *& seq.* Manichæus dixit, Spiritum S. esse passum. III. 94. a. Hierax credidit, Melchisedech esse Spiritum S. III. 94. a. Refutatur. *ibid. & seq.*

Spiritus S. cur comparetur igni? III. 249. b. In quo sensu dicamur baptizari Spiritu S. & igni? III. 149. b. An Apostoli in Spiritu S. fuerint baptizati in die Pentecostes? III. 253. b. *& seq.* In Baptismo ante mortem Christi collato dabatur Spiritus S. invisibiliter: in die Pentecostes autem visibiliter. III. 258. b. *& seq.* Seleuciani, vel Hermiani pro aqua adhibuerunt ignem propter verba: *Ille vos baptizabit spiritu S. et igni*. III. 260. a. & b. Quomodo intelligenda verba illa: *Ille vos baptizabit Spiritu S. et igni*. III. 261. b. *& seq.* Expositio illius: *Ex aqua et Spiritu S.* a Grotio facta reprobatur. III. 262. a. Cornelius ante receptum Baptismum accepit Spiritum S. III. 320. b.

Imponens manum non dat Spiritum S. sed orat, ut veniat super eum, cui manus imponitur. IV. 2. b. Non est idem, linguis loqui novis, & accipere Spiritum S. IV. 4. a. & b. Etsi per confirmationem non amplius detur gratia linguarum, & miraculorum, confirmatio minime cessat esse Sacramentum. IV. 7. a. & b. Sed vere adhuc Spiritus S. datur. IV. 7. b. Per impositionem manus in Confirmatione confertur Spiritus S. IV. 10. a. & b. Etiam unctio est Confirmationis essentialis materia. IV. 11. a. & b. Per quam pariter Spiritus S. accipitur. *ibid.* In Confirmatione datur Spiritus S., ut fidelis fortiter confiteatur fidem. IV. 34. a. Per Confirmationem conferuntur dona Spiritus S. *ibid.* Cur dicatur, redeuntibus hæreticis ad Ecclesiam imponendam esse manum, ut accipiant Spiritum S.? IV. 36. a. & b. Quid intelligatur per blasphemiam in Spiritum S., quæ nunquam dimittitur? IV. 139. a. & b. Timor servilis non videtur sufficere ad justificationem sine charitate Dei saltem initiali. IV. 148. a. *tot. cap.* V. & VI. Timor servilis est donum Dei, ac impulsus Spiritus S. IV. 142. b.

Spiritus S. movens ad actus fidei, spei &c. non justificat peccatorem, nec similes actus sunt peccatum, sed ad justificationem disponunt. V. 89. b. *& seq. tot. cap.* I. Qui dicunt, propositionem 38. Baji loqui de charitate actuali, & cupiditate actuali, non eximunt eum a damnatione. V. 96. b. *& seq.* & 98. b. Unde Augustiniani inter noxiam cupiditatem, & charitatem per Spiritum S. diffusam propugnant amorem medium, qui oritur ex inclinatione naturali, ut amor beatitudinis, amor parentum, imo & ipsum amorem Dei initialem. V. 97. a. Bajus naturalem animæ vitam in Sancti Spiritus vivificatione constituit. V. 127. a.

Splendor. In quo sensu Filius divinus vocetur splendor. I. 214. b.

Sponsalia. Quid faciendum ei, qui fecit sponsalia jurata, si ante matrimonium statuat Religionem ingredi. IV. 308. b. Sponsalia non efficiunt impedimentum ligaminis. IV. 321. a. Solvuntur per matrimonium per verba de præsenti cum alia contractum. *ibid.* Honestas publica oritur ex sponsalibus validis. *ibid.* An eadem maneat, si sponsalia solvuntur. *ibid.* Aut sponsus, vel sponsa moritur. *ibid.* Ad quot gradus extendatur honestas publica contracta ex sponsalibus. *ibid.* Sunt impedimentum impediens. IV. 322. b. Quid sint? IV. 326. b. Quæ conditiones requirantur ad illa, quid dicendum de sponsalibus ante septennium a parentibus loco filiorum contractis. *ibid.* De sponsalibus adultorum. *ibid.* Quando dissolvantur. IV. 327. a.

Sponsio, seu oppignoratio vocatur Sacramentum. III. 169. b. Et cur? *ibid.*

Sponsor, & vas est Christus, cui volenti peccata nostra sunt imputata. III. 111. b. An sponsor possit puniri pro reo, tam in pecunia, quam corpore? *ibid.* & 122. b.

Spontaneus. Qualis differentia inter voluntatem, liberum, & spontaneum. II. 73. b.

Spurius. An baptizari possint filii spurii? III. 314. b.

Stabile necessarium quid? II. 181. b.

Stancarus (*Franciscus*) Mantuanus humanæ solum naturæ tribuit Mediatoris officium. III. 133. b. Sententia Auctoris. III. 134. a. & b.

Statua. Vid. *Sculptile*.

Status. Quid de præsenti Sanctorum statu senserint SS. Augustinus, Ambrosius, & Bernardus? I. 88. b. *& seq.* Quid Joannes XXII. I. 91. a. *& seq.* Deus non videt in decreto prædeterminante statum naturæ innocentis. I. 109. b. *& seq.* Deus videt ea, quæ sunt ordinis supernaturalis, & spectant ad statum naturæ lapsæ per decretum efficax, & non per scientiam mediam. I. 116. b. *& seq.* Gratia efficax est necessaria in statu naturæ lapsæ. *ibid.*

Qualiter ad opus meritorium requiratur status viæ. II. 165. b.

Status naturæ puræ. Vid. *Natura*.

Statutum. Præter leges civiles statuta dantur. II. 221. b. Quinam horum statutorum compilatores præcipui. *ibid.*

Stella. An omnia proveniant ex constitutione stellarum? Vide *Sidus*.

Varia notanda de stellis. I. 284. a.

Stella Veneris in doctrina Mahumetis est mulier pulcherrima. II. 272. a.

Stephanus (S.) *Papa* Firmiliano, & Cypriano se opposuit. III. 286. a. & b. Decreto Stephani probatum non fuit Baptisma omnium Hæreticorum, sed consecratum verbis Evangelicis, id est in Nomine SS. Trinitatis collatum. III. 292. b. Stephanus Papa neque Cyprianum, neque Firmilianum ob errorem Anabaptizantium a sui communione removit. III. 294. a. Sed excommunicationem minitatus est. *ibid. & seq.* Multa sunt, quæ rebaptizantium, & præsertim S. Cypriani excusant errorem, maxime ante Stephani Papæ Decretum. III. 295. b. *& seq.* Ex quo S. Cyprianus decreto S. Stephani obluctatus sit, nequit inde labefactari Papæ in rebus fidei, & morum irreformabile judicium. III. 296. b. *& seq.* Controversia S. Stephanum inter & S. Cyprianum agitata tempore S. Cypriani non pertinebat ad fidem, sed ad disciplinam. III. 296. b. *& seq.* Decretum S. Stephani non fuit solemne, & ex cathedra, dato etiam, quod materia anabaptismi fuerit jam tunc materia fidei. III. 297. b.

Stephanus III. Quid dicendum de rescripto Stephani III. de infante in vino baptizato? III. 262. b.

Stephanus VII. Ejus sententia in Formosum lata examinatur. IV. 289. b. & 291. a.

Stercoranista. In quo consistat hæresis Stercoranistarum. IV. 71. a. Probabilius non extitit hæc hæresis. IV. 90. a. Humbertus ait, Nicetam Pectoratum esse Stercoranistam, & Arjum horum auctorem. *ibid.* Nicetas defenditur. *ibid.* a. & b. Algerus Græcos vocat Stercoranistas. IV. 90. a. Paulus Samosatensis docuit, Christi Sanguinem fuisse corruptioni obnoxium. *ibid.* Sicidites Monachus affirmabat Corpus Christi in Eucharistia dentibus scindi, & conteri, ac corruptibile esse, nec totum Christum recipi. *ibid.* An Nicetas docuerit Eucharistiæ Sacramento frangi jejunium? *ibid.* a. & b. Aut illud per modum communis cibi egeri, & projici ex alvo? IV. 90. b. Amalarius a nota Stercoranistarum vindicatur. *ibid.* Heribaldus, ac Rabanus ab hæresi Stercoranistarum eximuntur. *ibid. & seq.* An Impanatores sint Stercoranii? IV. 90. b. An dicentes Eucharistam atteri dentibus, sint Stercoranistæ. IV. 91. a.

Sterilis. Virtutes steriles an veræ virtutes sint. V. 164. b. *& seq.* & 186. b. *& seq.*

Steuchus (*Augustinus*) non adhæsit deliriis Palamitarum. I. 57. a. An negaverit Dei immensitatem. I. 55. b. & 56. a.

Stimulus conscientiæ an sit lex naturalis. II. 178. a.

Stipendium. De stipendio Missæ. IV. 129. b. Non est licitum, Missam applicare pro eo, qui proxime daturus est stipendium. *ibid.*

Stipes. Vid. *Salomon*, vel *Cognatio*.

Stoicus. Error Stoicorum circa supremum Numinis regimen. I. 131. a.

Falso Stoici tenuere transmigrationem animarum. I. 304. b.

Virtus Stoica non erat vera virtus. II. 229. b. Nec est beatitudo hominis. II. 231. a. Dicebant, unum peccatum non esse gravius altero. II. 234. b.

Stola. Quid significet stola: dicitur etiam Oratium, & a Papa semper usurpatur. IV. 128. a.

Stuprum non fuit peccatum dæmonum. I. 263. a.

Stuprum prohibetur præcepto sexto. II. 192. b. *& seq.*

An sit stuprum gravius, si opprimatur virgo viro per sponsalia obligata? IV. 185. a.

Stylita. Vide *Daniel*.

Suarez (*Franciscus*) quid sentiat de articulis Baji? V. 86. a. Quomodo justificatio fiat in hujus sententia? V. 100. b. Ab eo traditur regula duplex cognoscendi, in quo sensu propositio sit damnata. V. 88. a. Quam tulerit censuram in propositionem 27. Baji? V. 124. a. Suarez admittit in homine appetitum innatum videndi Deum. V. 131. a. Suarez quid sentiat de charitate Dei ut auctoris naturæ? V. 159. a. Quam sententiam circa prædestinationem sectetur. I. 156. a.

Suasio. Vid. *Serpens*.

Suavis. Vid. *Venerus*.

Subdiaconatus Ordinem poterat conferre Chorepiscopus. IV. 27. a.

Subdiaconatus an sit institutus ab Ecclesia, vel a Deo? IV. 262. b. *& seq.* Ejus sit expressa mentio ab Ecclesiæ primordiis. IV. 264. b. & 265. a. & b. An assurgat ad verum Sacramentum Ordinis Sacri. IV. 262. b. *& seq.* & 264. a. & b. & 266. b. *& seq.* Ejus materia. IV. 266. a. Nonnulli hortati sunt P. Berti, litteris ad ipsum datis, ut ex numero Ordinum, quibus Sacramenti ratio inest, quatuor *Minores*, & *Subdiaconatum* expungeret: sed immerito. IV. 264. a. Vid. *Ordo*, *Subdiaconatus*.

Subdiaconissa an habuerit Ordinem. IV. 256. b.

Subdiaconus an committat sacrilegium, si in peccato gravi constitutus exercet actum ordinis? III. 209. b.

Diaconus olim poterat excommunicationem ferre in subdiaconos. IV. 269. b. De ejus vestibus. IV. 298. a. Subdiaconus an eligi possit in Episcopum. IV. 266. a.

Subjectum. Vid. *Sacramentorum subjectum*.

Subimpudicus actus. Vid. *Actus*.

Subreptio quid sit. II. 222. a. Reddit privilegium irritum. *ibid.*

Subrepticius. An Constitutiones, & censuræ in Bajum latæ sint subreptitiæ. II. 88. b. *& seq.*

Subsequor. Quid sit gratia subsequens. II. 39. b. An sit distincta a cooperante, vel adjuvante. II. 40. a.

Subsistentia. An natura humana a tribus Personis Divinis simul assumpta triplicem habuisset subsistentiam. I. 186. a. Explicatio hujus vocabuli. I. 213. b. Quot sint subsistentiæ in Trinitate? *ibid.* Quæ ejus munera? *ibid.* Idem pertractatur. I. 238. b. *& seq.*

Duas subsistentias in Christo admisit Nestorius. III. 54. a. & b. An sine propria subsistentia Humanitas Christi sit perfecta? III. 57. a. & b.

Subsisto. Spiritus S. est res subsistens, seu Persona. I. 202. a. *per tot. cap.* XIV.

Substantia. An Deus sit ubique præsens per substantiam, & potentiam? I. 53. b. Substantia Prædestinationis? I. 158. a.

An peccatum originale sit mala, & perversa substantia. II. 11. a. *& seq.* Non datur substantia mala a principio malo summo producta. II. 24. a.

Substantia quid importet? III. 57. b. Cur verbum *Facio* in textu: *Aquam vinum factam*: significet mutationem substantiæ, & cur non in textu, *Verbum caro factum est*? III. 72. a. & b. An Verbum per substantiæ mutationem factum sit caro, sicut panis corpus Christi? III. 72. b.

De accidentibus sine substantia in Eucharistia manentibus. IV. 84. b. *& seq.* Impugnatur asserta ab hæreticis consubstantiatio, sive impanatio. IV. 86. a. *tot. cap.* X. in Eucharistia non manet panis, & vini substantia, sed vi consecrationis in substantiam Corporis, & Sanguinis Christi convertitur, adeoque admittenda est transubstantiatio. *ibid. tot. cap.* X. Species sunt signum etiam absente substantia. IV. 89. a. *& seq.*

Substantia Divina. Vid. *Essentia*. Quæ sit differentia inter verbum *Consubstantialis*, & verba, *Substantia similis*? I. 213. b. An Angeli sint in loco per substantiam suam, vel solum per operationem. I. 259. b. *& seq.* Rerum creatarum communis substantia est aqua. I. 283. b. *& seq.* Anima rationalis non est portio divinæ substantiæ. I. 298. a. & b.
Substratio erat tertius gradus Pœnitentiæ publicæ. IV. 2. a. & b. & 221. a.
Subtractio. An lex, & qualiter tollatur per subtractionem. III. 179. a. *& seq.* Lex naturæ non immutari potest per subtractionem. *ibid.*
Successio continua Episcoporum confirmat veritatem Catholicam. IV. 278. a. & b.
Successor. Papa dicitur Vicarius Christi, & Minister, non autem Successor. IV. 117. a.
Sudarium. Quid dicendum de Sudario Veronicæ? III. 163. a. & b.
Sudor Christi fuit sanguineus. III. 160. b.
Omnis aqua naturalis est materia apta Baptismi. III. 263. a. & b. Quænam sit aqua naturalis? *ibid.* Aqua naturalis & materia sufficiens Baptismi non sunt sudor, lacrymæ, vinum, cervisia, lac &c. III. 263. b.
Sufficiens. Quid sit gratia sufficiens? I. 117. a. Vid. *Gratia*.
Sufficio. Quid sit gratia sufficiens. II. 40. a. Gratia, quæ in uno est sufficiens, potest in altero esse efficax. *ibid.* & 41. b. Et hoc fit secundum beneplacitum divinum. II. 42. a. Explicatur ulterius gratia sufficiens. II. 93. a. & 97. b. *& seq.* An gratia sufficiens in sensu Thomistarum sit vere sufficiens. II. 94. b. *& seq.* An eadem detur omnibus. II. 131. a. *tot. cap.* VIII. Omnibus a Deo præparatur. II. 132. a. Quod omnes eam præparatam reipsa recipiant, non est de fide. II. 132. a. & b. An homini possit imputari peccatum factum sine gratia sufficiente. II. 132. b. *& seq.* An meritum. *ibid.* Cuilibet fideli adest gratia orationis, ut possit impetrare auxilium sufficiens ad servanda præcepta. II. 133. b. Non item infideli. *ibid.* Gratia sufficiens interdum denegatur ob humanum demeritum. II. 134. a. & b. An parvuli sine Baptismo decedentes habeant gratiam sufficientem. II. 131. b. *& seq.* & 134. b. *& seq.* An infideles. II. 134. b. *& seq.* An obdurati. II. 135. b. *& seq.* Non Deus, sed peccator est causa, cur ipsi subtrahatur gratia sufficiens. II. 136. a. & b. An peccata ex defectu gratiæ sufficientis commissa possint imputari ad culpam. II. 138. a. Vid. *Gratia*.
Suffocatum. Vid. *Sanguis*.
Suggestio. Quomodo dæmon suggestiones immittat in cor hominis. I. 254. b.
Suidas quando narrat Christum fuisse Sacerdotem Leviticum, producit fabulam. III. 99. a.
Sulpitius (*Severus*) num in errorem Millenariorum sit lapsus. I. 90. b. & 91. a.
Superbia fuit peccatum dæmonum. I. 262. b. In quo consistebat hæc superbia. I. 263. b. Fuit primum peccatum protoplastorum. I. 317. a.
Superfluus. Non dans eleemosynam pauperibus de superfluis est fur. II. 193. a. Quænam sint superflua. *ibid.* a. & b.
Superhumerale. Quid significet amictus, qui vocatur etiam superhumerale, ambolagium, & anabolarium? IV. 127. b.
Superior. Quinam Superiores possint ferre leges. II. 176. a.
Superior regularis. Vid. *Regularis*.
Superiorissa. Vide *Abbatissa*.
Supernaturalis. Quid requiratur ad actus supernaturales. II. 37. a. Qualiter opus meritorium sit supernaturale. II. 165. b.
An assensus fidei sit liber, supernaturalis, ac discursivus. II. 289. b.
Bajus ait, originalem justitiam, integritatem, immunitatem a morte &c. esse proprietates Adamo ante lapsum naturaliter debitas: ita, ut gratia, sanctitas, & justitia respectu nostri sint dona supernaturalia post lapsum, quæ fuissent naturalia, si Adam non peccasset. V. 123. a. Hæc Baji opinio colligitur ex aliis ipsius propositionibus pariter damnatis. V. 126. a. *& seq. tot.* §. II. & III. Ac confirmatur ex propositione 35. Quesnellii. V. 128. b. *tot.* §. IV. Bellarminus & Fontana in sententia de statu naturæ puræ Bajum, Lutherum, & Calvinum hæreseos reos pronuntiant: quia putant, justitiam, & integritatem originalem non fuisse donum supernaturale. V. 123. a. & b. & 128. b Ex sententia Baji, Lutheri, Pelagii sequeretur Angelum, & Adamum sine gratia supernaturali habuisse meritum vitæ æternæ, Deumque esse finem ultimum hominis solum naturalem. V. 124. a. Fontana affirmat, Quesnellium negasse in statu innocentiæ gratiam supernaturalem. V. 128. b. Merita prima Adami secundum Bajum fuerunt humana, juxta Augustinianos ex arbitrio quidem, sed auxilio gratiæ supernaturalis derivata sunt. V. 130. a. Qui impugnant statum naturæ puræ, negant creaturam rationalem condi potuisse obnoxiam morti. V. 134. a. Immortalitas tamen donum supernaturale fuisset. *Ibid. & seq.* Juxta Bajum nec Adamus supernaturalibus habitibus fidei, spei, & charitatis donatus fuit, nec egebat gratia supernaturali ad servandam legem, & consequendam beatitudinem. V. 135. b. *Coroll.* I. Contrarium docent Augustiniani, *ibid. Coroll.* II. & 132. a. *& seq. tot.* §. VII. Gavardi tenet in nullo statu Deum diligi posse tanquam auctorem naturæ super omnia sine gratia supernaturali. V. 139. a. Bellelli docet, Angelos, & Adamum sine gratia supernaturali non potuisse legem servare, aut beatitudinem consequi. V. 144. b. An vox naturalis idem significet, ac vox *debitum*, & supernaturalis idem ac *indebitum*? V. 146. a. Vasquez docuit, Deum a nobis non posse diligi amore amicitiæ sine gratiæ moventis auxilio, nec in statu naturæ innocentis, nec in statu naturæ lapsæ. V. 157. a. Nec ut finis naturalis, nec ut finis supernaturalis. *ibid.* Idem sentiunt & alii. *ibid. & seq.* Sententia Augustiniana, quod ad opera moralia ex omni parte bona requiratur auxilium gratiæ supernaturalis, non potest affici censura. V. 159. b. *& seq.* Quænam sit supernaturalis creatura. I. 68. a. Num sit possibilis. *ibid.*
Quod Berti sententia, quæ negat esse in homine lapso potentiam proxime expeditam sine gratia efficaci ad opus supernaturale, non sit obnoxia errori Jansenii, probatur ex Norisio. VI. 77. a. & b. Macedo. VI. 78. a. Bellarmino. VI. 78. b. Didaco Alvarez. *ibid.* Adamus, & Angeli in statu naturæ integræ poterant cum sola gratia actuali sine efficace opus supernaturale exercere. VI. 77. b. *& seq.* Non autem post lapsum. *ibid.*
Superpelliceum quid sit, quid significet, in qua forma olim fuerit, & nunc sit. IV. 298. a.
Superstitio. Illicitum est, usurpatione rituum, ciborum, vestium, ac nominum, quæ sunt signa superstitionis, Religionem callide simulare. II. 308. b. *& seq.*
Superstitio magica an sit, formas Sacramentorum ad certas syllabas coarctare? III. 197. a. & b.
Suppedaneum. An crux Christi habuerit suppedaneum, cui corpus Christi quasi insidebat? III. 165. a.
Supplicium. Hujus timor sine dilectione an sit virtus. II 230. a.
Extremo supplicio afficiendis olim in Hispania S. Communio negabatur, & adhuc negatur in Gallia. IV. 196. b. Sed danda est damnatis ad mortem. *ibid. & seq.*
Surdus simul & mutus an possit salutem consequi, cum ei non possit prædicari Evangelium. II. 307. b.
Surdi simul & muti quando sint capaces Communionis? IV. 106. b.
In mutis, & surdis consensus matrimonialis exprimi potest per nutus. IV. 312. a.
Sus. Vid. *Porcus*.
Suspensio. In Christo fuit indifferentia libertatis, non autem suspensionis. III. 132. a.
An sola prima tonsura initiatus possit in alios suspensionem ferre? IV. 260. a. & b.
Sylvester an baptizarit Constantinum? IV. 22. b. An Romæ, vel Nicomediæ? IV. 6. a. & b.
Symbolum. Græci Schismatici male arguunt Latinos de corrupto symbolo. I. 210. b. *per tot. cap.* XIX. Merito symbolo contra Græcos Schismaticos est adjecta particula, *Filioque*. *ibid.* Quid dicendum de Symbolo Charisii. I. 211. a. An licitum symbolo Nicæno aliquid addere. *ibid.* Quid de symbolo Constantinopolitano? *ibid.* Quid dicendum de symbolo Nestoriano. I. 211. a. & b. Cur in symbolo Nicæno B. Virgini non sit additus titulus *Deiparæ*, vel *Christiparæ*. I. 211. b. Quando vox *Filioque* fuerit adjecta symbolo. I. 212. a. Quid sentiendum de symbolo Athanasii. I. 222 b. *& seq.*
Symbolum catechumenorum est perfectum. II. 276. a. Symbolum Romanæ Ecclesiæ tanquam Apostolicum est recipiendum. II. 278. b. *tot. cap.* VI. Quatuor sunt Symbola illustriora. *ibid.* De Symboli nomine. II. 279. a. Quando sit conditum. *ibid.* De modo illius. *ibid.* Recte dicitur Apostolicum. II. 279. b. Ipsimet Apostoli illud condiderunt. *ibid.* Cur S. Lucas hujus non faciat mentionem. II. 280. a. Habet duodecim articulos. II. 280. b. Iidem explicantur. II. 281. a. *& seq. tot. cap.* VII. Enarrantur hæreses, quæ cuilibet articulo adversantur. II. 280. b. *& seq.* Symbolum Apostolorum debet recitari ante susceptionem Baptismi. II. 281. a. Hoc debet Christianus vi juris Ecclesiastici memoria tenere. II. 306. a. In Symbolo, & in Oratione Dominica exercetur fides. II. 314. a. & 318. b.
Nomen Sacramenti eliminare volunt Hæretici substituto nomine *Signi*, aut *Symboli*. III. 169. a. Sed contra hos probatur nomen Sacramenti merito retineri. *ibid. & seq.* Quid sit Symboli redditio, seu traditio. III. 331. b.
Eugenius IV. vocat instrumenta Ordinum symbola munerum ab Ordinandis exercendorum, chrisma autem vocat symbolum gratiæ. IV. 14. a. Adulti sciant memoriter Orationem Dominicam, Salutationem Angelicam, & Symbolum Apostolorum, antequam recipiant confirmationem. IV. 30. a. & b. Idem sciat Patrinus. IV. 40. a. Admixtio aquæ cum vino est multiplex symbolum. IV. 62. b.
Cur Symbolum Apostolorum vocetur Confessio. IV. 164. b.
Synagoga plures libros pro canonicis non agnovit. II. 298. b.
Synagoga quid? III. 2. b. Quis ei præfuerit? *ibid.* Ex eo, quod Christus legerit in Synagoga, non probatur, eum fuisse Ordinis Levitici. III. 99. a.
Synaxis. Vid. *Eucharistiæ Communio*.
Syncope. Vid. *Morbus*.
Synderesis an sit lex naturæ. II. 178. a.
Synedrion quid? III. 2. b. Quis ei præfuerit? *ibid.* Tempore Machabæorum habuit magnam auctoritatem. *ibid. & seq.* Quando defecerit? III. 3. a. *& seq. usque ad cap.* IV.
Synodus. An Synodus Sirmiensis ex toto sit rejecta ab Ecclesia. I. 177. b. Nicæna synodus jure merito ad declarandam consubstantialitatem Filii usurpaverit verbum, ὁμοούσιος. I. 200. a. & b. Synodus Antiochena in quo sensu rejecit verbum ὁμούσιος. I. 201. a. An Synodus Ephesina inhibuerit omnem additionem ad symbolum Nicænum. I. 211. a.
Synodus Arausicana damnavit Semipelagianos. II. 60. a. Quando celebrata fuerit. *ibid.*
Quid dicendum de sententia excommunicationis in Honorium I. lata a Synodo sexta? III. 46. b. *& seq.* An Synodus possit errare errore facti? *ibid.* Vid. *Concilium*. Synodus quinta damnavit ea, quæ contra S. Cyrillum scripsit Theodoretus. III. 61. a. Eadem damnavit Theodorum Mopsuestenum dicentem, Deum Verbum, & Christum esse distinctos. III. 66. a. & b. Item Ibam negantem Deum Verbum factum esse hominem ex Virgine. III. 66. b. Hanc Synodum approbavit Vigilius Papa. *ibid.* Alia notanda de hac quinta Synodo expenduntur. *ibid. & seq.* In Synodis Diœcesanis haud facile decidendæ quæstiones adhuc inter Catholicos controversæ. IV. 266. b. & 331. a.
Syria. An Paradisus fuerit in Syria. I. 285. a.
Swerts (*Ignatius Albertus*) qualem tulerit censuram in propositionem 27. Baji? V. 125. b. *& seq.*

T

Tabaeus. Ad communionem præscribitur jejunium naturale, & quid sit? IV. 108. b. An solvatur per usum tabaci? *ibid.*

Tabernaculum. In quo sensu Christi humanitas comparetur tabernaculo. III. 56. b. *& seq.*

Tabulæ. De distributione Decalogi in duas tabulas. II. 289. b. Quot præcepta pertineant ad primam tabulam? *ibid.* In prima tabula præscribitur dilectio Dei, & in secunda dilectio proximi. *ibid.*

Talio. Pœna talionis explicatur. II. 184. a.

Tango. Cur Christus noluerit tangi a fœmina. III. 129. b.

Tarraconense Concilium. Vid. *Cabilonensis*.

Tatianus dixit, Adamum fuisse damnatum. I. 322. a.

Tatianus damnavit matrimonia ut mala. II. 6. b. Admisit transmigrationem animarum. *ibid.*

Tatianus dixit matrimonium esse opus diaboli. IV. 301. a. Refutatur. *ibid. & seq.*

Taugus. Vid. *Fera*.

Taxillus. Ludus taxillorum reprobatur. II. 336. a.

Tego. An per pœnitentiam peccata remittantur, vel solum tegantur. II. 157. a. *tot. cap.* III.

Temerarium Judicium prohibetur præcepto octavo. II. 193. b.

Temerarius. Quid sit propositio temeraria? I. 11. b.

Temperantia ut virtus cardinalis plures alias sub se comprehendit. II. 229. b.

Quomodo hæc virtus fuerit in Christo. II. 51. a.

Templum Mechæ, ab Abrahamo ædificatum, credunt Mahumetani. II. 272. a. Templi reædificatio ab Ezechiele prædicta. I. 84. a. & b.

Templum irrito conatu Judæi sæpius reædificare tentarunt. III. 7. b. Quid dicendum de templo secundo, & tertio Judæorum. III. 18. a. & b. Ante cujus templi eversionem venerit Messias. *ibid.* In quo sensu humanitas Christi comparetur templo. III. 56. b. *& seq.* Ex eo, quod e templo ejecerit vendentes, & ementes, non probatur, eum fuisse Levitici Ordinis. III. 99. a.

Eucharistia in templo religiose ac diligenter est asservanda, IV. 92. a. & b. Eucharistia in templis est asservanda pro dando moribundis Viatico. IV. 92. b. Ab initio Ecclesiæ locus Missarum erat virtus. IV. 124. b. Nunc autem est templum. *ibid. & seq.* Nomine templi veniunt Basilicæ, Dominica, Oratoria, Martyria. IV. 124. a. Templa sint consecrata ab Episcopo. IV. 125. a. An Apostoli, & Papæ primorum sæculorum habuerint dedicationes Templorum? *ibid.* Dedicatio templi commendatur miraculis. IV. 125. b. Templum violatur per voluntariam, & violentam sanguinis effusionem. *ibid.* Si sanguinis effusio fit ab amente furioso, templum non polluitur. *ibid.* Si sanguinis effusio sit levis, ut contingere solet in rixa puerorum, templum non excecratur. *ibid.* An templum violetur, si in eo jussu tyranni trucidatur Martyr? *ibid.* An templum violaretur, si quis vulnere extra Ecclesiam accepto in ea moriatur, & ibi sanguinem effundat, aut vice versa? *ibid.* An Ecclesia violetur, si quis jacto lapide extra Ecclesiam percutiat aliquem in Ecclesia existentem, & e contra? *ibid.* An polluatur Ecclesia, si mors contingit in Ecclesia jussu Judicis, aut sine sanguinis effusione, sive inferatur ab alia, sive a semetipso? *ibid.* Quid, si mors, vel sanguinis effusio causetur extra januam Ecclesiæ in portæ limine, in sacrario, turri, cœmeterio? *ibid.* Templum polluitur voluntaria seminis effusione, si est publica. *ibid.* Occulta seminis effusio in Ecclesia continet crimen sacrilegii, sed Ecclesia non polluitur. *ibid.* An Ecclesia violetur per copulam conjugalem? *ibid.* Ecclesia polluitur ob sepulturam notorie excommunicati, pagani, infidelis, & non baptizati. *ibid.* An violetur Ecclesia, si puer non baptizatus, & necdum natus sepelitur una cum matre in Ecclesia? *ibid.* An Ecclesia sit polluta, si eam consecret Episcopus excommunicatus, aut si excommunicatus in ea celebret, aut si eadem ab hæreticis sit occupata? IV. 126. a. Ecclesia consecrata reconciliatur a solo Episcopo, non consecrata etiam a simplici Sacerdote, annuente tamen Episcopo. *ibid.*

An matrimonium in templo contrahi debeat. I. 338. a.

Tempora etiam olim in extrema unctione inungebantur. IV. 237. a. De tempore Ordinationum. IV. 297. a.

Temporalis. Clerici legitime possident bona temporalia. II. 213. b. *& seq.*

Tempus. Quo tempore sint producti Angeli. I. 247. a. *per tot. cap.* VI. Quo tempore peccarint. I. 260. b. *& seq.* Omnia a Deo sunt condita in tempore. I. 286. b. *& seq.* Vid. *Annus*.

De tempore, quo potest Missa celebrari, quale in hoc puncto privilegium habeant Regulares? IV. 129. a.

Tempus feriatum quale sit. IV. 322. b. De tempore matrimonii. *ibid.*

Tenebræ factæ sunt in morte Christi super universam terram, & non solum aliqua parte mundi. III. 166. a.

Tentatio. Gratia Salvatoris est necessaria ad vincendas tentationes. II. 126. b. *tot. cap.* V.

An Deus inducat homines in tentationem? II. 318. b.

An Bellarminus, Toletus, & Vasquez docuerint, nullam tentationem vinci posse sine gratia? V. 87. a.

Tentator. Noni ordinis dæmones dicuntur tentatores. I. 270. a.

Tenuis. An licitum sit sequi sententiam tenuis probabilitatis? II. 248. b. *& seq.*

Terra. An Sancti videant ea, quæ in terra fiunt? I. 94. b.

An Angeli sint creati ante terram. I. 247. a. *& seq.* Infernus est sub terra. I. 263. b. *& seq.* Est facta prima die, & ante eam nihil est creatum. I. 283. a. & b. Alia notanda de productione terræ. I. 284. a. Terra nequit inter Deos reputari. II. 271. a.

Quomodo a Christo omnia sint instaurata, quæ in terris, & in cælis sunt? III. 130. a. Tenebræ factæ in morte Christi super universam terram, & non solum in aliqua parte mundi. III. 166. a.

Terror. An sit sufficiens intentio suscipiendi Sacramenta in eo, qui minis, & terroribus ad hoc cogitur? III. 227. a.

Actus pœnitentis, contritio, confessio, & satisfactio, sunt quasi materia pœnitentiæ. IV. 142. a. Lutherani duas pœnitentiæ partes constituunt, terrorem conscientiæ incussum ex agnitione peccati, & fidem conceptam ex Evangelio seu absolutione, qua quis credit, sibi remissa esse peccata. *ibid.* Terror incussus ex agnitione peccati nequit esse pars pœnitentiæ. IV. 142. a. & b. Nec fides modo a Lutheranis explicato. IV. 142. b. Hæretici rejiciunt omnem contritionem, & putant peccatum, si non procedat ex charitate perfecta expellente terrorem. IV. 144. a.

Tertiarius S. Francisci quando gaudeat privilegio *fori*? II. 222. a.

Tertullianus. Ipsius error de simplicitate Dei. I. 45. a. & b. Concordatur idem cum Justino circa opinionem de felicitate beatorum post mortem. I. 85. b. *& seq.* & 88. b. An Tertullianus sit accensendus Anthropomorphitis. I. 47. a.

Tertullianus probabilius divinitatem adjudicat Filio. I. 225. a. *& seq.*

An Tertullianus cum Origene docuerit, Christum etiam pro Angelis, & astris mortuum? III. 129. b. *& seq.*

Quidam veteres, præsertim Agrippinus, & Tertullianus, voluerunt, Hæreticos a Catholicis esse rebaptizandos. III. 285. a. & b. Idem docuerunt Firmilianus, & Cyprianus. III. 285. b. *& seq.* Waldenses, Petrobruissiani, Cathari, & Anabaptistæ negant, infantes posse baptizari ante usum rationis. III. 306. a. An idem senserint Tertullianus, & Hieraciti? *ibid.*

An Tertullianus fuerit Montanista? IV. 7. a. & b.

Quid illo vivente in Ecclesia primitiva fuerit observatum circa dandam peccatoribus absolutionem, pacem, & veniam. IV. 208. a. Damnans secundas nuptias impugnatur. IV. 331. a. & 332. b. *& seq.*

Tessaradecatita an negarit Confirmationem esse Sacramentum IV. 2. b.

Testamentum. Trinitas Personarum ex veteri Testamento ostenditur adversus Judæos, & Hæreticos etiam conformiter linguæ Hebraicæ. I. 174. b. *per tot. cap.* I. Cum solutione objectionum. I. 178. a. & b. Contra Hæreticos probatur Trinitas Personarum ex novo Testamento. I. 179. a *per tot. cap.* III. & IV. Textus, *Tres sunt, qui Testimonium, &c.* est vere autographus. I. 179. b. *usque ad cap.* IV. An Christus, Angelus, vel Deus apparuerit, quando in veteri Testamento legitur, Deum apparuisse. I. 189. a. *usque ad cap.* IX.

Etsi sacrificium crucis in Missa iteretur, differt tamen testamentum novum a veteri, & Sacrificium nostrum a Sacrificio Aaronico. IV. 117. a. Vid. *Scripturæ*, vel *Lex*.

Testamentum novum qualiter distinguatur a veteri? II. 201. b. *& seq.* Est perfectius veteri. *ibid.* Etiam in testamento novo nova sunt observanda præcepta. II. 202. a. Proinde non sola fides justificat. *ibid.* Per hoc refutantur Lutherus, & Calvinus. *ibid. & seq.* Quæ præcepta, & consilia novi testamenti? II. 202. b. Quod discrimen inter præceptum, & consilium? *ibid.* Quomodo præcepta novi testamenti sint levia? *ibid. & seq.* Testamentum novum semper durabit. II. 203. a. Negant novum Testamentum Sadducæi. II. 297. b. An in novo testamento sit necessaria fides explicita Incarnationis, & Trinitatis tam ad salutem, quam ad justificationem consequendam? II. 306. b. *& seq.* Hoc ignorans Mysterium est incapax absolutionis. II. 308. a.

Testamentum vetus. An hujus auctor sit Deus? II. 182. b. *& seq.* An Moyses vel Seniores? vel an hi quid addiderint? *ibid.* Hoc esse a Diabolo docuerunt Manichæi, & Marcionitæ. *ibid.* Moyses fuit hujus promulgator. *ibid.* Fuit bonum. II. 183. b. Cur non sit datum pro omnibus? cur præceperit holocausta cruenta? & cur prohibuerit esum animalium immundorum? *ibid.* An permiserit odium inimicorum? II. 184. a. Qualiter admiserit libellum repudii. *ibid.* Quid doceat de juramento. *ibid.* Ducit ad Christum. II. 184. b. Convicia lata in Patriarchas vet. Testamenti retunduntur. II. 185. a. Quomodo per hoc peccatum revixerit. II. 185. b. De præceptis Decalogi. II. 189. b. *per tot. cap.* VIII. De legalium veteris testamenti causa. II. 193. b. *tot. cap.* IX. De ciborum, & animalium discretione. *ibid. & seq.* Cur eam fecerint Ægyptii. *ibid.* Cur prohibiti porci. *ibid.* Quænam animalia immunda. *ibid.* De Paschate Judæorum. II. 194. a. De aliis Sacrificiis. II. 194. b. Hæc condemnant idololatriam, & significant Christum. *ibid.* Quando legalia veteris testamenti facta mortifera. II. 195. a. *tot. cap.* X. Hæc Petro præcipienti vere, & sine simulatione Paulus restitit. II. 197 a. *& seq. usque ad cap.* XI. Testimonia vet. testamenti de Christo sunt antiqua, ac Divina. II. 273. b. In veteri testamento necessaria erat fides Mediatoris, sed non explicita in ejus Divinitatem, ac individuæ Trinitatis Mysterium. II. 306. a. *& seq.*

Testimonium falsum dicere opponitur præcepto octavo. II. 193. b. Quid de hoc statuant leges civiles Romanæ. II. 220. b. An in rebus fidei detur evidentia Divini testimonii. II. 289. b. *& seq.*

Testimonium falsum dicentes publicam pœnitentiam subire debuerunt. IV. 223. a.

Testis. Huic falsam imponere infamiam prohibetur præcepto octavo. II. 193. b.

Textus. Vid. *Scripturæ*.

Thabor quantum distet a Nazareth? III. 143. a.

Thaddæus (*Judas S.*). Quid significet hoc nomen? III. 154. b. Cur dicatur *Lebbæus*? *ibid.*

Thalamus. Vid. *Diaconicum*.

Thalmudistæ qualiter numerent exercitus Angelorum? I. 270. a.

Tharbis an fuerit uxor Moysis. II. 187. a.

Tharsis. Cur tres Magi dicantur Reges Tharsis, & Insulæ? III. 145. b.

Theandricus. An in Christo sit una operatio *Theandrica*, id est Deo virilis? III. 44. b.

Theatrum. Major est luxus in hodiernis, quam in Gentilium theatris. II. 331. a. & b. Vide *Comœdia*.

Thecla. An oratione Theclæ Falconillæ anima ab inferis sit revocata? I. 266. b.

Quomodo Martyribus annumerentur Joannes Evangelista, Thecla, Felix Nolanus, & alii, cum in Martyrio vitam servarint Divinitus. III. 323. b.

Theodoretus non præluxit erroti Palamitarum circa visionem Dei. I. 74. a. An Pelagianos errores propugnarit. I. 147. b.

An sit Auctor Græcorum Schismaticorum? I. 207. b. Et defenditur. I. 209. b. *& seq.*

Synodus quinta damnavit ea, quæ contra S. Cyrillum scripsit Theodoretus. III. 61. a. An Theodoretus se opponens S. Cyrillo adhæserit Nestorio, ac hujus dogmata tradiderit? III. 64. a. Theodoretus tandem resipuit, & adiit partes S. Cyrilli. III. 64. b. Hujus Capitulum rejiciens S. Cyrilli anathematismos ut Nestorianum reprobatur. III. 65. b. *& seq.* Alia notanda de eo. III. 69. b. *& seq.* Theodoretus anathematizans Eutychetem in suam sedem restitutus est a Concilio Chalcedonensi. III. 71. b.

Theodoretus an transubstantiationem propugnaverit? IV. 88. b. *& seq.*

Theodoricus, & Arnoldus Catharorum antesignani igne illo, quo baptizari volebant, misere absumpti sunt. III. 261. b.

Theodorus Argentarius an hic sit Auctor Melchisedecianorum? an vero Theodotus, aut Theodotiani? Vid. *Melchisedech*.

Theodorus Beza negat peccatum originale contrahi a filiis baptizatorum. II. 10. a. Successit Calvino. II. 73. a.

Theodorus Beza facit Deum auctorem peccati. II. 277. b. Non admittit vocabulum Trinitatis. *ibid.* Arguit falsitatis illa verba, *Non erit impossibile apud Deum omne verbum*. *ibid.* Putat, Spiritum S. etiam habitare in peccatoribus. II. 284. b.

Theodorus Cappadox auctor Origenistarum fecit, ut Justinianus Imp. ed ctum ederet adversus tria capitula. III. 65. b.

Theodorus Mopsuestenus. Ejus error de summa Trinitate. I. 174. a.

Theodorus Mopsuestenus negat, quod peccatum originale transierit ad posteros Adam. II. 1. a. Fuit auctor Pelagianorum. II. 29. a. Historia de eo. II. 103. a.

Theodorus Mopsuestenus fuit Magister Nestorii. III. 65. b. Docuit in capitulo a Synodo quinta damnato alium esse Deum Verbum, & alium Christum. III. 66. a. & b. Alia notanda de eo. III. 68. b. *& seq.*

Theodorus Mopsuestenus damnatur a Synodo V. quia negat locum illum Psalmi *Dederunt in escam meam fel, et in sitim meam potaverunt me aceto*, esse intelligendum de Christo. IV. 84. a.

Theodosius Imp. urgente Eutychete convocavit concilium prædatorium Ephesinum, in quo S. Flavianus vulnerum atrocitate obiit. III. 71. a. & b.

An Constantinus, Constantius, & Theodosius longe distulerint Baptismum? III. 314. b. Theodosius Imperator fuit amotus a communione fidelium a S. Ambrosio. II. 347. b. & 348. a. & b.

Theodosius Schimbergius: Ejus error de summa Trinitate. III. 174. a.

Theodotianus. Vide *Theodorus Argentarius*.

Theodotus Coriarius negat Christi Divinitatem. II. 275. b. Vid. *Theodorus Argentarius*.

Theologia. Quænam facultas veniat sub nomine generali theologiæ? I. 1. a. Pagani habuerunt triplicem Theologiam. I. 1. b. Ea tamen reprobatur. *ibid.* Theologia pariter Idololatrarum refutatur. *ibid. & seq.* Nomen Theologiæ, quamvis ab Ethnicis sensu pravo usurpatum, est retinendum. I. 2. b. Theologia vera quid sit? I. 2. a. Divisio Theologiæ in acquisitam, & infusam. *ibid.* Divisio in positivam, scholasticam, & mysticam. *ibid.* Divisio in polemicam, dogmaticam, & adiaphoram. *ibid.* Divisio in theologiam Dei, beatorum, & viatorum. *ibid.* Omnes hæretici debacchantur in Theologiam Scholasticam. I. 2. b. Et cur id faciant. I. 3. a. Theologia scholastica est utilis, necessaria, & ad confutandos hæreticos aptissima. I. 4. b. Eadem non adversatur fidei, nec tollit hujus meritum. I. 6. b. Theologia a scholasticis non privatur suo nitore. I. 7. a. Theologia Scholastica non est recens. I. 7. b. Theologia est scientia; at non ejusdem rationis cum aliis scientiis. I. 8. a. & 10. a. Habitus Theologiæ reducitur simul ad praxim, & speculationem. I. 8. b. Theologia ad naturales scientias pertinet. I. 9. a. Theologia speculativa, moralis, seu polemica unus est habitus. I. 9. a. & b. Quale sit objectum Theologiæ? I. 9. b. & 10. a. Quænam sint illius partes? I. 13. b. Theologia Augustiniana an doceat, Deum esse visibilem oculis corporeis? I. 75. b. *& seq.* Quid eadem sentiat de oculis beatorum? I. 76. b. *& seq.* An sit scientia *subalternata* scientiæ Dei, & beatorum. I. 10. b.

Theologicus. Ad virtutes theologicas non tenemur jure naturæ. II. 178. b. Omnis virtus reducitur ad tres theologales, vel quatuor cardinales. II. 229. b. *& seq.* Scientia theologicarum disciplinarum quibus sit necessaria. II. 243. a.

Theologus. Quis sit Theologus proprie talis. I. 1. a. Theologo est summe utilis usus Dialecticæ, imo & necessarius. I. 3. a. Theologi ea utentes non sunt fallaces. I. 3. b. Id docet exemplum Christi, S. Pauli, & SS. Patrum. *ibid.* Theologo plurimum confert Philosophia naturalis. *ibid.* Id probatur testimonio Scripturarum, Patrum, ac rationum. *ibid. & seq.* Theologus debet Philosophiam captivare in obsequium fidei ob revelationes divinas. I. 4. a. Scholastica methodus Petri Lombardi non est absolute Theologo necessaria, bene tamen perutilis. I. 4. b. In rebus de fide credendis conveniunt Theologi. I. 7. a. Theologi utuntur valde utiliter tribus argumentorum speciebus, demonstratione, probabilitate, & sophismate. *ibid.* Cur Theologus examinet quæstiones metaphysicas? I. 7. b. Theologus non examinat futilia. *ibid.* Quas debeat propugnare, & oppugnare propositiones? I. 10. b. *& seq.* Qualis in Theologo sit dispositio mentis? I. 12. b. Lingua Græca, & Hebraica Theologo est utilissima. *ibid.* Utilis est ei pariter & Mathesis. I. 13. a. An etiam Theologo sit utilis Arithmetica, Geometria, & Cosmographia? *ibid.* Theologus debet habere primo cordis munditiam. *ibid.* Secundo inanis gloriæ contemptum. *ibid. & seq.* Tertio dicendi ardorem. I. 13. b.

Theologi Portus Regii negando indifferentiam liberi arbitrii activam produnt se Jansenianos. II. 86. a. Quomodo explicent iidem propositiones Jansenii. *ibid.*

Theologus an licite possit alteri consilium dare ex opinione, quæ sibi videtur minus probabilis, si sciat, quod eadem ab aliis habeatur tanquam probabilior. II. 258. a. *& seq.* An licitum varios theologos consulere, ut tandem unus inveniatur suadens minus probabile stans pro libertate. II. 259. a.

Theophylactus an fuerit adspersus fuligine hæreseos Armenorum. I. 75. b. An errore Pelagianorum sit imbutus. I. 149. b.

Thimiamaterium. Cur Ecclesia utatur thure seu incenso? III. 245. b. Thimiamaterium ab antiquis temporibus usurpatum est. *ibid. & seq.* Quomodo intelligendum illud: *Incensum abominatio est mihi*. III. 246. a.

Thoma (*Joannes a S.*) docet cum Catholicis, Christum pro omnibus omnino hominibus esse mortuum, ac remedia sufficientia præparasse, ea tamen præparata non omnibus actu applicari. VI. 93. a.

Thomas (*Apostolus S.*) an Indorum populis propria manu porrexerit singulis annis Eucharistiam. III. 204. a. Quid significet hoc nomen? III. 154. b. Cur dicatur *Didymus*, & geminus? *ibid.*

Thomas Aquinas (*S.*) an docuerit, valere actum externum ad valorem Sacramenti sine intentione interna? III. 222. b. *& seq.* Negat circumcisionem contulisse gratiam ex opere operato. III. 234. a. Quid sentiat S. Thomas de Ordinibus Diaconatu inferioribus. IV. 266. a.

S. Thomas certo non docuit prædeterminationem concurrere ad materiale peccati. I. 107. b. *& seq.* Idem docuit, quod creatura in statu naturæ integræ, ut erat Adamus, non indigeret aliqua gratia actuali, aut prædeterminante, sed sufficiens fuisset gratia habitualis. I. 111. b.

S. Thomas admittit gratiam ab intrinseco efficacem. II. 52. b. Quomodo explicet dominium. II. 76. b. An ex ejus sententia de prædeterminatione Deus sit auctor & causa peccati. II. 84. a. *& seq. cap.* IV. & V. Quantum differat dogma S. Thomæ a falsa sententia Jansenii. II. 87. b. *& seq.* Sententia S. Thomæ est, justo Dei judicio impiis quandoque denegari quodvis actuale auxilium. II. 149. b. & 150. a. Quid de probabili opinione sentiat S. Thomas, & an sincere relatus a Guimenio. II. 264. b.

Catholici tenent, verba essentialia consecrationis esse hæc tantum: *Hoc est corpus meum*: &, *hic est Sanguis meus*; reliqua tamen minime esse prætermittenda? IV. 65. b. & 68. b. *& seq.* An Scotus & S. Thomas huic opinioni fuerint contrarii? IV. 65. a. & b. & 69. a. & b. Officium de festo corporis Christi composuit S. Thomas. IV. 93. b. Lutherus in Processione SS. Sacramenti repentino terrore occupatus contremuit. *ibid.*

S. Thomas adstruit confessionis necessitatem. IV. 175. b. Ipse per litteras a Papa petiit absolutionem a censura, non autem Sacramentalem. IV. 182. a.

Doctrina Augustiniana, & Thomistarum sæpe per calumniam insimulata est Bajanismi, & Jansenismi. V. 62. *num.* II. Quid S. Thomas sentiat de concupiscentia? V. 135. b. S. Thomas quid senserit de morte? an Adamus sit conditus morti obnoxius? V. 134. b. S. Thomas in verbis: *Omnia vestra cum charitate fiant*, agnoscit præceptum opera deliberata referendi in Deum. V. 164. a. Explicatur S. Thomas in materia de præcepto referendi omnia opera in Deum. V. 174. b. *& seq.*

Innocentius XII. prohibuit, ne SS. Augustini, & Thomæ Discipuli Jansenistarum nomine traducantur? VI. 63. *num.* II. Berti & Bellelli doctrina, quod gratia efficax sit reponenda in delectatione victrice, quæ superat minores gradus concupiscentiæ, Catholica est, non Jansenianа. VI. 74. a. Cui doctrinæ favet S. Thomas. VI. 75. b. *et seq.* Berti ostendit, doctrinam suam de libertate esse desumptam ex S. Thoma. VI. 82. a. *et seq.* Quomodo S. Thomas explicet libertatem? *ibid.* Vid. *Duacensis*.

Thomas Minorita prædixit, sectam Lutheri, & Calvini allaturam cladem, ac calamitates. II. 277. b. *et seq.*

Thomista. An gratia sufficiens in sensu Thomistarum sit vere sufficiens. II. 94. b. Quomodo in horum sententia Christus pro omnibus sit mortuus. II. 98. a. *et seq. usque ad cap.* V. Quam gratiam putent Thomistæ habuisse Angelos, & protoparentes ad perseverandum. I. 311. a. & b.

Thomista felicitatem Sanctorum ponit in actu intellectus. II. 231. b.

Dicunt Thomistæ, Sacramentum Eucharistiæ esse Corpus & Sanguinem Christi, ut continentur sub accidentibus. IV. 42. b. Qualiter transubstantiatio fiat, diversimode explicant Thomistæ, & Scotistæ. IV. 89. b.

Hi Theologi tanquam Jansenianі ab adversariis sunt traducti. V. 62. *num.* II.

Tam pro statu innocentiæ, quam naturæ lapsæ ad recte agendum necessariam putant Thomistæ gratiam ab intrinseco efficacem. VI. 72. a. S. Angelis datam esse gratiam efficacem, omnes fatentur Thomistæ. *ibid.* Thomistæ constituunt gratiam efficacem in victrice delectatione. *ibid.* Gratia sufficiens est efficax respectu actuum, ad quos datur juxta Congruistas, & Thomistas. VI. 89. a. Thomistæ & Augustiniani conveniunt in explicandis gradibus gratiæ. VI. 90. b. Quomodo a prima Jansenii propositione distent Augustiniani, & Thomistæ, qui dicunt, auxilia sufficientia non dari singulis, ac ad potentiam proxime expediram requiri gratiam efficacem. VI. 85. b. Quod justi semper habeant gratiam sufficientem servandi præcepta, non autem semper efficacem, docet Norisius. VI. 89. b. *et seq.* Tenentque Thomistæ. VI. 87. a. & b. Augustinianos & Thomistas admittere gratiam sufficientem ab efficace distinctam, probatur ex Norisio, & Macedo. VI. 88. a. & b. Jansenius gratiam sufficientem in sensu Molinistarum, & Thomistarum rejicit tanquam inutilem, & perniciosam. VI. 88. b. Quomodo in sententia de gratia sufficiente, & efficace Augustiniani & Thomistæ differant a Jansenio? VI. 89. a. & b. Augustiniani in explicandâ gratia efficace & sufficiente conveniunt cum Thomistis. VI. 89. b. Berti cum Jansenio non admittit solam indeliberatam delectationem, & necessitatem antecedentem, quæ sine deliberatione voluntatis est. VI. 96. a. & b. Idem cum Berti judicant,

cant Thomistæ. VI. 96. b. *& seq.* Berti cum Thomistis in delectatione victrice agnoscit necessitatem non antecedentem, sed consequentem. VI. 120. a. & b. Bellelli in sententiam de prædeterminatione physica Thomistas non afficit injuria. VI. 147. b. *& seq.* Vid. *Languetius*, vel *Duacensis*.

Thritheita per injuriam vocatur Cultor Sanctissimæ Trinitatis. I. 174. a.

Thronus est ordo Angelorum. I. 269. a. *& seq.*

Thus. Cur Ecclesia utatur thure seu incenso? III. 245. b. Thymiamaterium ab antiquis temporibus usurpatum est. *ibid. & seq.* Quomodo intelligendum illud: *Incensum abominatio est mihi*. III. 246. a.

Thyesteus. Thyesteæ epulæ, & Atreæ nomen habent ab Atreo, qui Thyesti fratri filios epulandos apposuit. IV. 75. b.

Thymiamateriam, Vid. *Thimiamaterium*.

Tiberius ob acta a Pilato in laudem Christi data voluit Christum inter Deos referre. III. 23. b. Critici hoc negantes refutantur. *ibid. & seq.* Quo anno imperii Tiberii mortuus sit Christus? III. 156. b. Quo anno interfecerit Sejanum? III. 159. a. Quando adeptus sit imperium? III. 148. b. Quo anno imperii Tiberii baptizatus sit Christus? *ibid.* & 149. b. *et seq.*

Tigris. An in confluente Tigridis sit Paradisus? I. 285. a.

Timor supplicii sine dilectione an sit vera virtus. II. 230. a. Certitudo spei Christianæ non excludit timorem. II. 315. a. Lutherus, & Jansenius dixerunt, timorem servilem reddere hominem impium, sternere viam ad desperationem, proponere Deum ut durum. II. 315. b. Quid sit timor *naturalis*: quid *mundanus*: quid *servilis*: quid *initialis*: quid *finalis*? *ibid.* Timor servilis alius est serviliter servilis, alius servilis ordinatus & rectus. *ibid.* Timor mundanus est vanus, perversus, & noxius. *ibid. et seq.* Timor naturalis non est culpandus. II. 316. a. An laudabilis possit esse timor Judicis terreni? *ibid.* Contra Lutherum, & Jansenium probatur, quod timor servilis sit bonus, utilis, supernaturalis ac donum Dei. *ibid. et seq.* Timor filialis & castus est omnium præstantissimus. II. 317. a. Quomodo, & qualis timor maneat in sæculum sæculi? II. 317. b.

Per timorem disponitur homo ad gratiam. III. 228. b. In adulto ad Baptismum requiritur fides, spes, timor, pœnitentia, & charitas inchoata. III. 316. b.

At detestationem peccati præcedat fides, timor, spes, & aliqua charitas? IV. 142. b. Timor servilis est donum Dei. *ibid.* Timor servilis sine charitate initiali videtur venia indignus. IV. 149. b. *et seq.* Timor servilis non videtur sufficere ad justificationem sine charitate Dei saltem initiali. IV. 148. a. *tot. cap.* V. & VI. Timor servilis est donum Dei, ac impulsus Spiritus S. IV. 148. a. Timor inferni non est præparatio sufficiens ad gratiam sine charitate initiali. IV. 148. a. *tot. cap.* V. & VI. Quomodo ea, quæ timore fiunt, sint voluntaria? IV. 153. b. Quid de timore sentiat Quesnellius? *ibid.* Quas utilitates afferat timor servilis? *ibid. et seq.*

Quænam motiva timorem pellant, & fiduciam roborent. IV. 187. a.

In sensu Baji actus timoris, qui non procedit ex charitate habituali, est peccatum. V. 83. b. *et seq. tot. cap.* I. II. & III. Reprobatur ostendendo, quod actus timoris ante justificationem habitus non sit peccatum, sed tantum opus non meritorum vitæ æternæ. V. 92. a. *et seq. tot. cap.* I. Gratia Spiritus Sancti movens ad actus timoris non justificat peccatorem, sed ad justificationem disponit. V. 89. b. *et seq. tot. cap.* I. Quesnellius idem cum Bajo docuit eodemque modo refutatur. V. 90. a. *et seq.* Timor servilis qualiter sit bonus? V. 169. b. Rejicitur a Quesnellio? V. 170. a. Solvuntur objectiones Anonymi contra fidem, spem, & timorem sine charitate elicitos. V. 174. a. & b. Quid Berti doceat de timore, spe, & fide a charitate separatis, an faveat Bajo? V. 179. a. & 182. a. Bellelli contra Bajum admittit fidem, spem, timorem sine charitate esse actus in substantia bonos. V. 185. b. & 188. b. *& seq.* An timor servilis sit bonus. V. 189. b.

Bellelli non docuit, timorem servilem esse vitiosum. VI. 161. b. Propositiones Quesnelli de timore examinantur, & refutantur. VI. 183. a. & b. *& seq.*

Timor Domini quomodo possit esse gratia, si omnis gratia est charitatis. II. 42. b. Ut fides sit dispositio ad justificationem, debet esse cum spe, & timore conjuncta. III. 159. a.

Timotheus. Quid dicendum de ejus Ordinatione. IV. 254. b. *& seq.*

Tingo. Validus est Baptismus, si loco verbi baptizo usurpatur verbum *mergo*, *abluo*, *tingo*; talis tamen mutatio esset peccatum grave. III. 278. a.

Tisri non fuit primus mensis in anno. I. 288. b. *& seq.*

Titulus. De forma Crucis Christi, & tituli. III. 164. b.

Fermentum, quod olim ad titulos, seu Ecclesias dirigebatur, erat Eucharistia pane azymo consecrata; Eulogiæ vero mittebantur ad Ecclesias extra urbem sitas. IV. 55. b. & 56. a. & b. Quale discrimen inter fermentum, & fermentatum? *ibid.*

Ordinandus habeat titulum. IV. 296. a. & b. Est triplex, Beneficii, Patrimonii, & Religiosæ Professionis. IV. 296. b. Pro titulo nequit Ordinandus afferre artem aliquam, v. gr. pingendi, aut quod agat Ludimagistrum. *ibid.*

Tobalea. Ad Missæ Sacrificium pertinent lintea, crux, cerea lumina, mappa triplex, tobalea. IV. 127. b.

Toletus (*Franciscus*). An Bellarminus, Toletus, & Vasquez docuerint, nullam tentationem vinci posse sine gratia? V. 87. a. Toletus, & Bellarminus ajunt, damnatam propositionem 29. Baji, quia putabat, omne opus bonum conferre gratiam sanctificantem. V. 162. a.

Tonsura prima Clericorum unde habeat originem. IV. 159. a. Quid de ea sentiant Calvinus, & Joannes Spencerus. *ibid.* An a tempore Apostolorum fuerint in usu. *ibid.* In qua figura debeat fieri. *ibid.* An S. Petrus portaverit hanc tonsuram. IV. 259. b. Quis illius finis. *ibid. & seq.* Calvinus, & Joannes Spencerus refutantur. *ibid. & seq.* Quale discrimen inter tonsuram Clericorum, & tonsuram Ethnicorum, ac Nazaræorum. IV. 259. b. *& seq.* An sit Ordo. IV. 259. a. & b. & 260. a. & b. & 264. b. Quæ potestas conferatur per primam tonsuram? IV. 260. a. & b. An sit instituta a Christo? *ibid.* An sit idem, ac Psalmistatus? *ibid.* An prima tonsura omissa debeat suppleri? IV. 250. b. An imprimat characterem, & an iterari possit. IV. 250. b. & III. 240. b. & 241. b. An sola tonsura initiatus possit degradari. IV. 261. a. Olim fuit iterata. IV. 267. a. An, & quibus sub conditionibus eam possint conferre Abbates. IV. 284. b. Hanc potest conferre Cardinalis, etsi non sit Episcopus. *ibid.*

Tridentinum ordinat, ut prima tonsura initiandi prius confirmentur: an hoc sit de consilio, vel præcepto? IV. 32. b. *& seq.* An primam tonsuram aut ordines suscipiens ante confirmationem incurrat irregularitatem? IV. 33. a.

Torneamentum prohibetur Christianis. II. 336. b.

Torus. Separatio hujus potest fieri ob adulterium. IV. 334. a. & b. Etiam propria auctoritate. IV. 336. b. Vide *divortium*.

Tournelius (*Honoratus*). An & in quo sensu Berti neget gratiam dari sufficientem? VI. 78. b. *& seq.* Quod id non faciat in sensu Jansenii probatur ex Tournelio? VI. 79. a. Quid sentiat Tournely de Opere Antonini Massouliè. VII. 55. a. Refutatur a Cardinali Besutio. *ibid.* b. Quid sentiat Tournely de Ministro Sacramenti Matrimonii. IV. 330. a.

Traditio. Trinitas Personarum traditione Patrum comprobatur. I. 183. a. *per tot. cap.* V.

Præter Scripturam S. etiam traditiones sunt admittendæ. II. 297. b. *& seq.* Quid, & quotuplex sit traditio? II. 298. a. Ad quæ per traditionem teneamur? *ibid. & seq.* Quænam sint regulæ discernendi traditiones Divinas, & Apostolicas? *ibid.* Scripturæ expositio peti debet ex Traditione. II. 298. b. Traditio præcessit Scripturam in lege nova, ac veteri. *ibid.* Sine traditione etiam hæretici nequeunt sua dogmata probare ex sola Scriptura. *ibid. & seq.* Hæreses ut plurimum per traditiones sunt damnatæ. II. 299. a. *& seq.* Hæretici ipsimet admittunt, & adhibent traditiones. II. 301. a. Solvuntur objectiones contra traditiones. II. 301. b. *& seq.* Quas Pharisæorum traditiones reprobaverit Dominus? *ibid.* Quomodo Patres explicandi sint in materia de traditionibus? II. 304. b.

Probatur ex traditione, confirmationem esse Sacramentum. IV. 3. a. *& seq.* Quam formam Latini adhibeant in confirmatione? IV. 18. b. Anque hæc proveniat ex Apostolica traditione? *ibid. & seq.* Quid sit traditio, seu redditio Symboli. III. 331. b.

Tradux. An anima rationalis sit producta ex semine, & traduce corporali? I. 299. b. *& seq.*

Tragœdia. Vide *Comœdia*.

Trajanus. An precibus Gregorii Magni Trajanus sit revocatus ab inferis. I. 266. b.

Transfusio peccati originalis. Vid. *Originale*.

Transilvanorum error de summa Trinitate. I. 174. a.

Transmigratio Animarum refutatur. I. 304. a. *& seq.* Vide *Anima*.

Transubstantiatio. Berengarius, seu Beringerius admisit quidem realem præsentiam Christi in Eucharistia, sed negavit transubstantiationem: unde ei tribuitur impanatio. IV. 71. a. Alii illius assectæ putabant, Christi Corpus in cælo collocatum non posse in terram deferri. *ibid.* Beringerius a variis damnatus Conciliis tres fidei formulas edidit, ac tandem resipuit. *ibid.* Lutherus disputationem de impanatione, aut consubstantiatione excitavit inter Lutheranos, & Sacramentarios, tandem transubstantiationem admisit. *ibid.* Impugnatur asserta ab hæreticis consubstantiatio, sive impanatio. IV. 86. a. *tot. cap.* X. In Eucharistia non manet panis, & vini substantia, sed vi consecrationis in substantiam Corporis & Sanguinis Christi convertitur, adeoque admittenda est transubstantiatio. *ibidem tot. cap.* X. Dogma transubstantiationis est antiquius Concilio Lateranensi. IV. 86. b. Cur verba: *Hoc est Corpus meum*, significent transubstantiationem, & cur non ea verba: *Verbum caro factum est*? IV. 87. b. *& seq.* An Scotus, Ochamus, & Durandus negant transubstantiationem? IV. 88. a. & b. An transubstantiationem propugnaverit S. Chrysostomus, Theodoretus, Gelasius Papa? IV. 88. b. *& seq.* Qualiter transubstantiatio fiat, diversimode explicant Thomistæ, & Scotistæ. IV. 89. b.

Tremellius (*Emmanuel*) quid sentiat de aqua, & Sanguine profluente ex latere Salvatoris? II. 168. a.

Trevirensis. An in Ecclesia collegiata Trevirensi adhuc sint Chorepiscopi. IV. 276. b.

Tribunicius. Quid sit lex tribunicia? II. 220. a.

Tribus. An Hasmonæi sint de tribu Juda, vel Levi? III. 2. a. Tribus Levi, & Juda fuere conjunctæ. *ibid.* An Machabæi sint de tribu Juda? *ibid.* Ex tribu Levi unus præfuit Synagogæ. III. 2. b. Ex tribu Juda unus præfuit Synedrio. *ib. & seq.* An tribus Juda defecerit? III. 3. a. & b. & 4. a. & 5. a. & b. An Machabæi sint de tribu Juda? III. 5. b. *& seq.* B. Virgo, & S. Joseph sunt ex una tribu. III. 33. b. Christus fuit ex tribu Juda, & non ex tribu Levi. III. 99. a. Urias fuit ex tribu Juda, non Levi, habuitque uxorem Berthsabeam. III. 99. a. & b. Ex quali tribu fuerit S. Elisabeth? III. 99. b. An nulla fide potuerit accipere virum ex alia tribu, quam sua? *ibid.* Etsi nullam ipsi attulerit hæreditatem? *ibid.*

Tributum. Clerici, & eorum bona sunt immunes a tributo. II. 213. b. *& seq.* Et quo jure? *ibid.*

Triceps Canis cur vocetur Beel-Zebub? I. 270. a.

Trickius falso docuit, Deum non velle omnes homines salvos fieri. I. 128. a.

Tridentinum refutat Calvinum & Lutherum docentes, per culpam Adæ extinctum liberum arbitrium. II. 54. a. & b.

An ante definitionem Tridentini negaverit Petrus Lombardus, extremam unctionem esse institutam a Christo, & an S. Bonaventura ante illud putaverit, confirmationem esse instituram post mortem Apostolorum in Concilio Meldensi. Pœnitentiam autem ab Apostolis? III. 192. a. Post Tridentinum certum est, Christum instituisse omnia Sacramenta. *ibid.* An ex eodem sit de fide, Sacramenta omnia esse immediate instituta a Christo? *ibid. ac* 195. b. *& seq.* Tridentinum damnat Lutherum dogmatizantem, Sacerdotem non dimittere peccata, sed dimissa declarare; nec requiri inten-

intentionem in Ministro, sed valere Sacramentum etiam cum simulatione, & joco collatum. III. 216. b. & seq. Tridentinum anathema dixit iis, qui non majorem vim tribuebant Baptismo Christi, quam Baptismo Joannis, non vero iis, qui tenent, etiam per Baptismum Joannis esse dimissa peccata. III. 255. a. Vindicatur in hoc S. Augustinus. ibid.

Præter Episcopum etiam simplex Sacerdos potest ex dispensatione vel facultate extraordinaria conferre Sacramentum Confirmationis. IV. 24. a. & seq. Id probatur ex Concilio Florentino contra Herminier. ibid. Item ex Tridentino, ac S. Gregorio M. ibid. Tridentinum ordinat, ut prima tonsura initiandi prius confirmentur, an hoc sit de consilio, vel præcepto? IV. 32. b. & seq. Quidam Catholici tenebant, Communionem sub utraque specie non esse de præcepto quidem, ex utriusque tamen speciei perceptione uberiorem gratiam acquiri. IV. 101. a. Quid desuper statuat Tridentinum? ibid. Eadem sententia propugnans necessitatem charitatis initialis ad gratiam in Sacramento pœnitentiæ obtinendam est e diametro distincta a doctrina hæreticorum, quæ damnata est a Tridentini Patribus. IV. 145. b. Sententia, quod ad pœnitentiæ Sacramentum sufficiat attritio servilis, non est damnata in Tridentino. IV. 146. a. & b. Tridentinum non definivit, ad pœnitentiæ Sacramentum sufficere solam attritionem servilem. IV. 146. b. & seq. Sententia ad gratiam in Sacramento consequendam exigens initialem charitatem, ipsi Tridentino, S. Literis, Patribus, & rationi videtur esse conformis. IV. 148. a. & b. Graves Doctores ad Sacramentum pœnitentiæ requirebant contritionem. IV. 161. a. Quæ sententia a Tridentino non fuit damnata. ibid.

Tridentinum bene annullavit Matrimonia Clandestina. IV. 323. a. & seq. Vid. Clandestina. An Concilium Tridentinum inter Ordines recenseat minores Diaconatu. IV. 264. b. Ejus Decretum de Matrimoniis Clandestinis non obligat, ubi non fuit publicatum. IV. 330. a.

Omnes actiones peccatoris non esse peccata, probatur ex Tridentino contra Lutherum, & Calvinum. V. 92. a. & seq. & 97. a. & seq. Juxta Bajum cupiditas, seu concupiscentia naturalis, quam homo invitus patitur, est peccatum. V. 97. a. Cupiditas indeliberata, cui homo libere non consentit, non prohibetur præcepto non concupisces. ibid. a. & b. In quo sensu concupiscentia ab Augustino & Tridentino dicatur peccatum? ibid. Tridentinum agnoscit gratiam actualem ante justificationem, vi cujus peccator ad gratiam sanctificantem disponitur. V. 89. a.

In quo sensu dicat: Deus neminem deserit, nisi ipse prius deseratur? VI. 84. b. An Tridentinum sess. 6. cap. 5. & can. 8. Loquatur de gratia sufficiente vel efficace? VI. 144. b.

Triduum. Vid. *Hebdomada*.

Trifaciatus. Quid sit Missa bifaciata, & trifaciata? IV. 124. b.

Trinitas (SS.). Baptismus dicitur sigillum fidei ob invocationem SS. Trinitatis, & professionem Incarnationis Dominicæ, non vero ob singularem confidentiam Hæreticorum. III. 251. a. & b. An Joannes vel saltem Apostoli ante Passionem Christi baptizarint in Nomine SS. Trinitatis. III. 256. a. & b. Non officit, quod apud Jordanem forma non fuerit pronuntiata, quia aliunde tota SS. Trinitas sufficienter est demonstrata. III. 258. b. & seq. Quamplures sunt Baptismi formæ ab hæreticis confictæ, quæ tollunt Sacramenti veritatem. III. 270. a. Quædam omittunt invocationem SS. Trinitatis. ibid. Non valet Baptismus absque expressa SS. Trinitatis invocatione collatus. III. 272. a. & seq. Sociniani, Episcopius, Vossius, Zwinglius negant, requiri ad essentiam Baptismi invocationem SS. Trinitatis. III. 271. a. Iidem tenent, valere Baptismum in Nomine Christi collatum. ibid. Neque ab Apostolis Baptismus absque invocatione SS. Trinitatis expressa collatus fuit. ibid. & 273. b. & seq. An validum Baptisma, si baptizans debita forma utatur, sed in Trinitatem, aut Christum non credat? III. 292. b. & seq. Præter Nicænum Canonem multæ aliæ Ecclesiasticæ definitiones probarunt Baptisma Hæreticorum sub invocatione SS. Trinitatis collatum. III. 302. a. & b. Valet Baptismus datus ab Hæretico sub Nomine Trinitatis III. 302. b. & seq.

Sancti vident in Deo Mysterium Sanctissimæ Trinitatis. I. 94. b.

Variorum errores circa hoc Mysterium adducuntur. I. 174. a. Hanc negans Anastasius Imp. fulmine ictus interiit. ibid. Hujus Trinitatis cultores per injuriam vocantur Thrithei. tæ. ibid. Contra Judæos, ac Hæreticos Trinitas Personarum ostenditur ex veteri Testamento etiam conformiter linguæ Hebraicæ. I. 174. b. per tot. cap. I. Cur hoc Mysterium sit Hebræis absconditum? ibid. Quid velit significare Scriptura per vocabula: Dii: faciamus: Elohim etc. ibid. Objectiones desuper Judæorum ac Hæreticorum solvuntur. I. 178. a. & b. Quibus argument s Judæi cogantur ad deponendam obdurationem circa Mysterium Trinitatis. I. 178. b. Trinitas Personarum probatur contra Hæreticos ex novo Testamento. I. 179. a. per tot. cap. III. & IV. Ubi refutantur Sociniani. ibid. Evangelii Institutor est tota sancta Trinitas. I. 179. b. Textus: Tres sunt, qui testimonium etc. efficaciter probat summam Trinitatem, estque vere autographus. ibid. usque ad cap. IV. Trinitas Personarum Patrum traditione comprobatur. I. 183. a. per tot. cap. V. Annotatio utilis circa hoc Mysterium de quibusdam libris apocryphis. I. 185. b. & seq. Trinitas Personarum non est neganda ex eo, quod eam humana ratio capere nequeat. I. 184. a. & b. Altercatio Socinani cum Catholico de summa Trinitate. I. 184. a. per tot. cap. VI. An dogma Catholicum de Trinitate Personarum evertat se ipsum. I. 185. a. usque ad cap. VII. An elidatur Trinitas Personarum per rationes Philosophicas. I. 184. a. per tot. cap. VI. Vid. Persona. Trinitas Personarum probatur exemplis. I. 187. b. Ratione. I. 188. a. Ac miraculis. ibid. a. & b. Trinitas Personarum non destruit simplicitatem Dei. I. 188 b. Explicantur Græca, & Latina vocabula, quæ in tractatu de Trinitate adhibentur. I. 213. b. per tot. cap. XXI. Quot sint in Trinitate Notiones. I. 214. b. Quis sit Auctor Dialogi de summa Trinitate. I. 223. a. An intellectus creatus virtute naturali possit habere scientiam Trinitatis. I. 232. a per tot. cap. I. Nec supposita etiam revelatione? ibid. Quot dentur in Trinitate Processiones, & Principia? I. 233. a. & seq. Quid sit Principium? quid Principium, quod, et quo? ibid. Vid. Principium. Quot in Trinitate dentur relationes, & quænam perfectio illarum. I. 238. a. & seq. Quot dentur in Trinitate subsistentiæ & quid sint. I. 213. b. & seq. & 238. b. & seq. Regulæ observandæ in discursu de summa Trinitate. I. 239. a. & seq.

Trinitas Personarum necessario est explicite credenda. II. 275. a. & seq. Hoc vocabulum negant hæretici. II. 277. b. Ac Mahumet. II. 272. a. An is salutem consequatur, qui ex ignorantia inculpabili explicite non credit Mysteria Trinitatis, & Incarnationis? II. 306. a. In veteri testamento erat necessaria fides Mediatoris, sed non explicita in ejus Divinitatem, ac individuæ Trinitatis Mysterium. ibid. & seq. An nec in novo? II. 306. b. Et quid tam ad salutem, quam etiam justificationem consequendam? ibid. & seq.

An omnes Personæ SS. Trinitatis potuissent assumere naturam unam? III. 77. a. Et an in hoc casu adhuc unus homo dici posset? ibid. Quid dicendum de propositione: Unus de Trinitate est passus, ac mortuus est. III. 91. b. & seq. Quid dicendum de propositione, Unus de Trinitate est incarnatus? ibid. Monachi Acœmetæ negantes Christum esse unum de Trinitate, tanquam Nestoriani sunt damnati. III. 92. b. Quando dicitur unus de Trinitate vox unus non naturam Divinam, sed Personam denotat. ib. Quomodo Incarnatio Verbi sit opus totius Trinitatis, & quomodo Redemptio opus Christi? III. 122. b. & seq.

Cur olim prohibitum fuerit pingere imagines Dei, & Trinitatis. IV. 211. b.

Trinus, et Triplex. An & qualiter hæ voces differant. I. 240. a. An possit dici trina Deitas. ibid. a. & b.

Triplex. Vid. *Trinus*.

Triptolemus. Quæ origo de hujus fabula? II. 270. a.

Tripudium. Vid. *Chorea*.

Trisagium. Cur huic non possit addi, qui passus est pro nobis? III. 93. a.

Trismegistus (*Mercurius*) an manifestarit virtute naturali vestigia circa Mysterium Trinitatis. I. 232. a. & seq.

Tristitia. An in Christo simul possit esse visio beatifica, & summa tristitia? III. 43. a. & b. An mortis tristitia potuerit perturbare mentem Christi? III. 133. a. & b.

Triticeus. Solus panis triticeus est Sacramenti Eucharistiæ materia. IV. 58. a. An panis ex zea, spelta, hordeo, & siligine confectus sit materia valida Eucharistiæ? ibid. Nil, quod non spectet ad substantiam panis triticei, est idonea SS. Eucharistiæ materia. IV. 58. b. Est valida Eucharistiæ materia panis triticeus, cujuscunque quantitatis, dummodo sit præsens, ac sensibilis. IV. 59. a.

Triumphalis. Quid sit lex triumphalis. II. 220. a.

Troja quando sit expugnata? I. 290. b. Quo anno post hujus excidium Roma ædificata? ibid.

Christianis prohibetur Trojæ lusus. II. 336. b.

Truncus. Vid. *Cognatio*.

Tullius (*M.*) in Catone, Animas creatas esse extra corpus, docuit. I. 297. b.

Tunica. Deus vere fecit protoplastis tunicas pelliceas. I. 322. a. *Turca* non habet veram Religionem. II. 271. b. tot. cap. II. Vid. *Machumetanus*.

Turrianus (*Aloysius*) quid sentiat de articulis Baji? V. 86. b. Turrianus quam tulerit censuram in propositionem 27. Baji? V. 123. b. Turrianus quid de charitate Dei ut auctoris naturæ sentiat? V. 157. b. Quid de operibus infidelium, & peccatorum? V. 159. b. Quale judicium ferat de propositione 28. & 29. Baji? V. 162. a.

Turris. Eucharistia olim asservabatur in turribus, & columbis; item & pastophoriis. IV. 92. b. Fideli custodia conservetur Eucharistia clavibus adhibitis. IV. 93. a.

Tutela. In quo consistat moderamen inculpatæ tutelæ. II. 326. a.

Tutor. Mortaliter peccant Episcopi, si notabilem negligentiam committant in conferendo Sacramento Confirmationis; item & Parentes, Tutores, Domini, Parochi, si non urgeant receptionem confirmationis. IV. 32. b.

Tutus. Quæ distinctio inter sententiam probabilem, & tutam. II. 247. a. & b. Nulla opinio probabilis potest esse regula firma morum, si non appareat tuta operanti. II. 241. b. & seq. In dubiis pars tutior est eligenda. II. 251. a. et seq. An in concurrentia duarum propositionum probabilium sententia tutior eligenda. ibid. Vid. Probabilis.

Tyrannus. Non est licitum, huic interroganti fidem occultare. II. 308. a. et seq.

An Templum violetur, si in eo jussu tyranni trucidaretur Martyr. IV. 125. b.

V

Vacca. De hujus immolatione. II. 194. b.

Valdensis. Vid. *Waldensis*.

Valentia (*Gregorius de*). Exponitur ejus sententia de Prædestinatione. I. 156. a. & b.

Valentinianus Deo omnipotentiam denegans primo fidei articulo damnatur. II. 281. a. Idem distinguens Christum a Jesu, impugnat secundum fidei articulum. II. 281. b. Tribuens Christo corpus de cælo delapsum convincitur tertio articulo. ibid. Negans carnis resurrectionem refutatur. II. 285. b. et seq. Impugnans traditiones impugnatur. II. 297. b. et seq.

Valentinianus docuit, corpus Christi non de Virgine, sed de cælo, æthere, sideribus formatum. III. 27. b. Vid. Corpus. Refutatur. III. 36. b. et seq. ac 56. b.

Valentinus. Ejus error circa æternitatem Dei. I. 56. a. & b. Ejus error de Summa Trinitate. I. 174. a.

Valentinus rejecit matrimonia ut mala. II. 6. b. Admisit transmigrationem animarum. ibid.

Valerianus Cencensis docuit hæresim Semipelagianorum. II. 59. b. et seq.

Validus. Quid sit Confessio valida? IV. 189. b. An Confessio possit simul esse valida, & informis. ibid. et seq. An idem sit esse ratum, & esse validum. IV. 290. a.

Vamba Hispaniæ Rex an fuerit Regno dejectus a XII. Toletano

Concilio, an a Romano Pontifice, an vero sponte illud abdicaverit. II. 348. a. & 350. a.
Vandimones. Ab eo ortum habent Etruriæ populi. I. 294. a.
Vanroy (*Leonardus*) docet Propositionem 38. Baji loqui in sensu charitatis sanctificantis. V. 95. a.
Variatio. Unde provenit hæreticorum in fide inconstantia, & variatio. II. 313. a.
Vas. Vasa iniquitatis quinam vocentur dæmones? I. 270. a.
Vas & sponsor est Christus, qui volens peccata nostra suscepit. III. 111. b. An vas possit puniri pro reo in corpore, & pecunia? *ibid.* & 118. b. *& seq.*
Prohibitum est laicis, & imo & Monialibus tangere vasa sacra. IV. 267. a. Non item Subdiaconis. IV. 267. b. Nisi ibi contineatur corpus, aut sanguis Domini, vel jam sint in altari collocata. IV. 268. a.
Vasquez (*Gabriel*) quid sentiat de articulis Baji? V. 85. b. Quomodo fiat justificatio in hujus sententia. V. 100. a. An Bellarminus, Toletus, & Vasquez docuerint nullam tentationem vinci posse sine gratia. V. 87. a. Vasquez quam tulerit censuram in propositionem 27. Baji. V. 124. a. Quo sensu proscripti sint articuli Baji, XXXIV. & XXXVI. V. 157. a. Ex his propositionibus infert Vasquez, Bajum damnatum esse, quia nolebat bonam aliquam charitatem admittere sine charitate justificante. V. 157. b. Vasquesio assentiuntur alii Doctores. *ibid. & seq.* Vasquez docuit, Deum a nobis non posse diligi amore amicitiæ sine gratiæ moventis auxilio, nec in statu naturæ innocentis, nec in statu naturæ lapsæ. V. 157. a. Nec ut finis naturalis, nec ut finis supernaturalis. *ibid.* Idem sentiunt & alii. *ibid. & seq.* Vasquez quid de charitate Dei ut auctoris naturæ sentiat? *ibid.* Vasquez quid sentiat de operibus infidelium, & peccatorum? V. 160. b. Quale judicium ferat de propositione 28. & 29. Baji? V. 162. a.
Quid sentiat de necessitate gratiæ ad opus morale. II. 119. a. Quomodo explicet gratiam congruam. *ibid.*
Propositio hæc Berti: *Gratia efficax est victrix delectatio, sive charitas, quæ superat contrariam cupiditatem*: non ex Jansenio, sed Sancto Augustino est desumpta. VI. 70. a. & b. Idem sentiunt Congruistæ cum Vasquesio. VI. 71. a. Vasquez docet cum Catholicis, Christum pro omnibus esse mortuum, pro omnibus omnino hominibus instituisse Sacramenta, ac remedia præparasse, remedia tamen, & gratias præparatas non omnibus actu applicari. VI. 93. b. *& seq.* Vasquez ab Anonymi calumnia purgatur. *ibid.* Berti cum Jansenio non admittit solam indeliberatam delectationem, & necessitatem antecedentem, quæ sine deliberatione voluntatis est. VI. 96. a. & b. Idem cum Berti judicat Vasquez. VI. 96. b. Æquilibrium libertatis tanquam figmentum rejicitur a Bellarmino, Vasquez, & centum Episcopis Galliarum in acceptatione Constitutionis *Unigenitus*. VI. 98. b. *& seq.*
Vastator est princeps dæmonum in septimo choro. I. 270. a.
Vaticinatio. De Idolorum ac Deorum vaticinatione. I. 256. b. *& seq.* Quis possit de futuris contingentibus certam vaticinationem ferre. I. 272. b.
Vaticinium. Ea, quæ in veteri testamento de Christo habentur vaticinia, sunt antiqua, Divina, ac non a Christianis conficta. II. 273. b. Secta Protestantium fit detestabilis ex vaticiniis. II. 277. b. *& seq.*
Quod venerit Messias in lege promissus, demonstratur ex Vaticinio Jacob. III. 1. b. *tot. cap.* I. Quomodo illud interpretentur Judæi? III. 2. a. *& seq.* Quomodo Catholici? *ibid.* Affertur, & explicatur. *ibid. & seq. tot. cap.* I. II. & III. Probatur ex Vaticinio Danielis, jam advenisse Messiam. III. 6. b. *tot. cap.* IV. V. & VI. Quomodo numerandæ sint hebdomadæ? *ibid.* In hoc Vaticinio Vulgata nostra non discrepat a textu Hebraico. *ibid.* Ex silentio falsa vaticinia edentium Oraculorum probatur, adventus Messiæ. III. 23. a. & b. Ostenditur, quod Vaticinium Isaiæ non possit aliter exponi, quam de B. Virgine: *Ecce Virgo concipiet*. III. 27. b. *& seq.*
Ubique. An Deus sit ubique præsens per substantiam, & potentiam. I. 53. b.
Ubiquitarius docet, humanitatem Christi fuisse immensam, ac omnipotentem. III. 78. a. Refutatur. III. 79. b. *& seq.*
Vectigal. Horum fraudatores sunt raptores. II. 193. a.
Veglones, & Vegloniſſæ vi officii sui offerunt Sacerdoti in Ecclesia Mediolanensi panes azymos. IV. 55. b.
Vegloniſſa. Vid. *Veglones*.
Velamen. Cur fœminæ adhibeant velamen capitis? III. 128. b. Velamen nuptarum quale fuerit. IV. 306. b. *& seq.* & 338. b.
Velleitas salutis illorum, qui pereunt, an sit in Deo revera, & quomodo. II. 112. a.
Venatio an licita sit die festo. II. 337. a.
Venditio hominis liberi vocatur *plagium*, estque furtum gravissimum. II. 193. a.
Vendo. In quo sensu Deus dicatur peccatores vendere sine pretio? III. 114. a. & b.
Veneficium. Hujus præparatio olim puniebatur pœnitentia publica. IV. 223. a.
Venenatus. An validus sit Baptismus collatus in aqua ferventi, aut venenata animo baptizandi, sed simul occidendi adhibita? III. 268. a. & b.
Venetorum Respublica. Ejus dissidia cum Paulo V. quomodo composita. II. 358. a. Quænam dissidia iterum exorta inter ipsam, & Apostolicam Sedem, & quomodo composita. *ibid.* & 359. a. Quid de hanc compositionem obtinendam scripserit Clemens XIII. ad Senatum, quamque responsionem tulerit. II. 358. a. & b.
Venetus. Paulus Sarpus, vulgo Venetus, aut Suavis, tenuit, priscis temporibus nunquam innotuisse materiam & formam Sacramentorum. III. 195. a. & 196. a.
Venia. Confessio sit conjuncta cum spe veniæ. IV. 189. a: Ex hujus defectu infructuosa fuit confessio proditoris. *ibid.* An olim sit in primitiva Ecclesia denegata gravibus peccatoribus. IV. 207. a. *et seq.* Vid. *Ecclesia*. Impetratio veniæ peccatorum est primus effectus pœnitentiæ. IV. 224. b.
Veniale. Non possumus vitare omnia peccata venialia sine gratia. II. 127. a. *tot. cap.* VI. An hoc etiam procedat de B. Virgine. II. 128. a. Et de S. Joanne Baptista. *ibid.*
An detur peccatum ex natura sua veniale? II. 234. b. *tot. cap.* VII. Melanchthon admittit peccatum veniale. *ibid.* Peccatum potest esse in duplici sensu veniale. *ibid.* Venialia fugienda sunt peccata, ne ducant ad mortale. *ibid. & seq.* Quid sit peccatum veniale. II. 238. b. Peccatum veniale deletur per eleemosynam, & orationem. II. 285. b. Ac jejunium. *ibid.*
Peccata mortalia sunt materia necessaria, venialia autem materia sufficiens pœnitentiæ. IV. 157. b. Venialia etiam aliis modis a pœnitentia distinctis expiari possunt. *ibid.*
Peccata venialia sunt materia sufficiens confessionis, ac recte & utiliter exponuntur in ea. IV. 178. b. & 183. a. Sed non sunt materia necessaria. *ibid.* Quibus remediis præter confessionem venialia deleantur. IV. 183. a. An Ecclesia possit præcipere confessionem venialium certis temporibus, v. gr. in Paschate peragendum, si non commisit mortale per totum annum. *ibid.* a. & b. An licitum sit prius uni confiteri peccatum grave, deinde alteri levia. IV. 186. b. An Sacerdos simplex nec veniale possit absolvere peccatum. IV. 193. b. Venialia peccata non sunt reservanda, licet possint reservari. IV. 194. b. An homo possit satisfacere de uno peccato sine altero. IV. 218. b. An sit peccatum veniale, inire matrimonium ob incontinentiam. IV. 302. a. & b.
In sesu Baji non datur peccatum veniale, sed omne peccatum meretur damnationem. V. 98. b.
Venio. Quomodo Christus sit venturus judicare vivos, & mortuos. II. 284. a.
Venus unde nomen, & ortum habeat? II. 269. b. Stultum est, eam Diis annumerare. *ibid.* An sub hoc nomine veniat Agar uxor Abrahami? *ibid.* Stella Veneris in doctrina Mahumetis fuit pulcherrima mulier. II. 272. a.
Venustas & forma corporis Christi qualis fuerit? III. 36. a. & b.
Ver. An mundus sit productus in vere? I. 288. a. *& seq.*
Veracitas. An objectum formale fidei sit veracitas Dei? II. 296. b.
Verax est Deus. I. 62. b. *& seq.*
Sit confessio. IV. 187. b. Quale peccatum sit mendacium in confessione commissum. *ibid.*
Verbum otiosum quid sit in scriptura? II. 235. b. & 236. a.
De verbis Christi in qua lingua ea Christus protulit? III. 166. b.
Quid sint verba deponentia? III. 229. a. & b.
Verbum. De Verbi Divini præexistentia ante incarnationem. I. 188. b. *per tot. cap.* VIII. Variorum errores circa Verbum Divinum. *ibid.* Ostenditur, quod per: *Verbum*: in Scriptura significetur Filius Dei. *ibid.* Vid. *Filius*, vel *Christus*. Sola Processio Verbi est generatio. I. 235. b. *& seq.* An Angeli cognoscant res creatas per species acceptas a rebus, vel an cognoscant eas in Verbo. I. 252. b. Verbi Divinitas contra Arium propugnatur. I. 287. a.
Vid. *Christus*. Quod assumpserit carnem, evincunt rationes catholicorum, non autem potest demonstrari. III. 24. b. Verbum incarnatum esse adorandum, probatur traditione. II. 299. a. Varie objectiones contra Verbum caro factum allatæ solvuntur. *ibid. & seq.* An Verbum assumpserit naturam humanam ob peccatum Adæ, & reparationem generis humani? III. 25. b. *tot. cap.* XII. Cur Verbi Incarnatio tam sero facta? III. 26. b. Verbum prodiit sine virili semine. III. 27. b. *& seq.* An natura humana Verbo unita potuerit naturaliter pati. III. 37. a. *& seq.* Verbum & Unigenitus est una tantum Persona. III. 56. b. In quo sensu Verbum dici possit Apostolus, & Sacerdos. III. 62. b. Deum Verbum, & Christum distinctos dixit Theodorus Mopsuestenus damnatus a Synodo quinta. III. 66. a. & b. Capitulum Ibæ negans Deum Verbum factum esse hominem ut Nestorianum rejicitur a Synodo quinta. III. 66. a. Cur verbum *facio* in textu, *Aquam vinum factam; uxorem Lot factam columnam salis* &c. significet mutationem, & cur non in textu, *Verbum caro factum est*? III. 72. a. & b. An Verbum per substantiæ mutationem factum sit caro, sicut panis fit corpus Christi? *ibid.* An Verbum potuisse assumere naturam irrationalem. III. 77. b. An de Divinitate Verbi ob communicationem Idiomatum possint dici ea, quæ dicuntur de humanitate illius? III. 78. a. Vid. *Idioma*, per eandem communicationem bene dicitur, Verbum acquisivit Ecclesiam sanguine suo, est crucifixum, mortuum. III. 78. b. *& seq.* Quomodo Incarnatio Verbi sit opus totius Trinitatis, & quomodo Redemptio opus Christi? III. 122. b. *& seq.* Christus quidem ut homo satisfecit, sed natura humana, in qua passus erat, fuit hypostatice unita Verbo. III. 124. b. Christus non est Mediator, ut est homo a Persona Verbi præcisus. III. 134. a. Christus est Mediator in natura humana hypostatice unita Verbo. *ibid.*
Nestoriani admiserunt in Eucharistia adesse Corpus Christi, sed non Verbi. IV. 70. b. Cur verba: *Hoc est Corpus meum*, significent transubstantiationem, & cur non ea verba: *Verbum caro factum* est? IV. 87. b. *& seq.*
Incarnatio Verbi signatur per matrimonium. IV. 303. b. *et seq.*
Verecundia. Vide *Erubescentia*.
Vergerus oppugnat Agnos Dei. III. 247. a.
Verinus. Domino Jesu Christo in Eucharistia existenti latriæ cultus est exhibendus. IV. 91. a. *et seq.* Quomodo intelligendum illud: *Adorate scabellum pedum ejus*. IV. 91. b. Probatur contra Verinum, Patres dicere Christum adorandum in Eucharistia cultu latriæ proprie tali? *ibid.* Adoratio in Eucharistia non fit accidentibus panis & vini. IV. 92. a.
Veritas. An Angelus cognoscat omnes veritates? I. 258. a. Veritas Dei est ceterarum omnium veritatum regula, ac mensura. I. 64. a.
An homo sine gratia supernaturali possit scrutari veritatem aliquam speculativam, vel practicam. II. 115. a. *et seq. tot. cap.* I. Quid sit veritas naturalis. *ibid.* Quid practica. *ibid.* Quid moraliter practica. *ibid.* An possit cognoscere omnes naturales veritates *collective* sumptas. II. 115. b.
Veritas omnis a Deo revelata est objectum materiale fidei. II. 290. a. An Christus vocetur Salvator, quia sanguine suo confirmavit veritatem? III. 104. a. & 113. b.

Vermis qualis cruciet damnatos ? I. 267. a. & b. Quidam vermes vivunt in igne. I. 267. b.
Vernaculus. Vid. *Linguæ*.
Veronicæ (*S.*). Quid dicendum de Sudario S. Veronicæ ? III. 163. a. & b.
Versatilis. Quæ sit gratia versatilis ? I. 109. b.
Vert (*Claudius de*) quid senserit de ceremoniis ? III. 242. b. Qualem propterea censuram subierit ? *ibid.*
Vertex. Canon Arausicanus loquitur de unctione verticis tanquam Ceremonia Baptismi, non de Confirmatione. IV. 12. b. & 13. a. & 14. a. & 22. b. *& seq.*
Vertex in Extrema Unctione etiam olim inungebatur. IV. 237. a.
Verticalis. Chrismatio una erat facta ab initio Ecclesiæ, quam deinde Innocentius I. divisit in frontalem, quæ est Sacramentalis, & verticalem, quæ est Ceremonialis Baptismi. IV. 28. a.
Verum, & *Ratum*, ubi de Matrimonio sermo est, quid significet. IV. 330. a.
Vespasianus nequit comparari Christo. III. 24. b.
Vespera. Pascha Judæorum immolabatur Luna XIV. exeunte, id est, horis pomeridianis decimæ quartæ diei Mensis Nisan, ad quas sequebatur vespera, & initium diei XV. & Paschalis solemnitas. IV. 44. a. *& seq.* Pascha quid significet ? *ibid.* Quid apud Judæos sit duplex vespera ? *ibid. & seq.*
Vespertinus. Vid. *Cognitio*.
Vespillo. An fuerit Ordine insignitus ? IV. 256. b.
Vesta unde nomen, & ortum acceperit ? II. 269. b. *& seq.* Non potest inter Deos referri. II. 270. a.
Vestimentum. De vestimentis Domini. III. 166. a.
Vestis. Non est licitum, usurpatione vestium, quæ sunt indicium superstitiosi cultus, Religionem callide simulare. II. 308. b. *& seq.* Vid. *Ritus*, vel *Mulier*. Vestium usus sit moderatus. II. 338. a.
Usus Sacratum vestium est pius, antiquus, & justus. III. 244. b. Ablutio capillorum, vestium, aut minimi digiti non est sufficiens pro Baptismo. III. 268. a.
Ad Sacrificium pertinent vestes Sacerdotis celebrantis. IV. 127. b.
De vestibus Ordinandorum. IV. 208. a. & b.
Vetitum Ecclesiæ quid sit ? IV. 322. b. Quibus de causis possit Ecclesia prohibere matrimonium : & an hoc contra Ecclesiæ prohibitionem initum valeat. *ibid.*
Vetus Testamentum. Vide *Testamentum*.
Via. Quale auxilium viæ habuerint Angeli boni ? I. 113. a. Qualiter ad opus meritorium requiratur status viæ. II. 165. b.
Viaticum. Eucharistia in templis est asservanda pro dando moribundis viatico. IV. 92. b. An licitum sit in die secundam Missam celebrare, ut infirmus viaticum recipiat, aut ob commodum iter agentium, aut ob nuptias ? IV. 129. b.
Regulares sine licentia Parochi dantes Viaticum incurrunt excommunicationem Papæ reservatam. IV. 195. a. & 243. a. Quid si hoc faciant tempore necessitatis Parocho absente ? *ibid.* An Viaticum sit recipiendum ante, vel post Extremam Unctionem. IV. 249. a.
Viator. An aliqui viatores Deum viderint ? I. 78. b. *& seq.* Enoch, & Elias an sint adhuc viatores ? I. 80. b. *& seq.*
An Angeli fuerint viatores ? I. 251. b. An viator non habeat majorem libertatem amandi Deum, quam Angelus. I. 257. b.
Quodnam sit discrimen inter damnatos, & viatores per peccatum gratia privatos. II. 139. b.
An Christus ut viator viderit Divinitatem ? III. 42. a. & 43. a. *& seq.* Christus ut viator non habuit scientiam comprehensivam. III. 42. a. & b.
Solus homo viator est ordinarius Sacramentorum Minister. III. 203. b. *& seq.* Secundum præsentem ordinem Sacramenta pro solis hominibus viatoribus sunt instituta. III. 226. b. *& seq.*
Vicarius. Papa dicitur Vicarius Christi, & Minister, non autem successor. IV. 117. a. Vid. *Parochus*.
Victima. In Sacrificio distinguatur hostia, victima, immolatio, & libamen. IV. 117. b. Vide *Sacrificium*.
Victorinus Pictaviensis errorem Millenariorum defendit. I. 88. b.
Victorinus Petavionensis an Millenariis sit accensendus. I. 90. b. & 91. a.
Victrix gratia Thomistarum explicatur. I. 105. a. An Angelorum bonorum gratia fuerit victrix ? I. 109. b. Gratia victrix est necessaria ad opus bonum in statu naturæ lapsæ. I. 116. b. *& seq.*
Victrix gratia an Adamo fuerit necessaria ad perseverandum ? I. 307. b. *& seq.*
Quanta sit necessitas delectationis victricis, seu gratiæ efficacis. II. 40. a. & b. Gratia efficax est delectatio victrix. II. 40. b. *& seq.* An hanc habuerint Adam, & Angeli. II. 44. a. An detur gratia victrix. *ibid. & seq. tot. cap.* IX. Vid. *Gratia*, vel *Delectatio*.
Video. Deus nequit videri solo lumine naturali intuitive ab intellectu creato. I. 66. a. Bene vero lumine supernaturali. I. 68. b. *& seq.* An oculus corporeus virtute supernaturali possit videre Deum ? I. 69. a. & b. Intellectus creatus Deum videns non potest eum comprehendere. I. 69. b. An Theologia Augustiniana doceat, Deum videri posse oculis corporeis. I. 75. b. *& seq.* Quid eadem sentiat de oculis Beatorum ? I. 76. b. *& seq.* An aliqui in hac vita Deum viderint ? I. 78. b. *& seq.* Quid videant Sancti in Deo ? I. 94. b. *& seq.* An per absolutam Dei potentiam possit videri Essentia Divina sine attributis, aut una Persona Divina sine altera ? I. 95. a. Quomodo Deus videat creaturas in ideis suis ? I. 102. a. & b. Quomodo Deus videat in ideis peccata ? I. 109. a. Deus non videt statum naturæ innocentis in decreto prædeterminante. I. 109. b. *& seq.* An Deus viderit in decreto prædeterminante perseverantiam Angelorum bonorum ? *ibid.* An Deus videat futura contingentia per scientiam mediam. I. 114. b. *et seq.* & 118. a. *et seq.* Deus videt ea, quæ sunt ordinis supernaturalis, & spectant ad statum naturæ lapsæ per decretum efficax, & non per scientiam mediam. I. 116. b. *et seq.*
Scotus, & Mastrius agnoscunt in creatura rationali appetitum innatum videndi Deum. V. 130. a. & b. Impossibilitas status naturæ puræ probatur ex innato appetitu videndi Deum. *ibid.*
Viennensis Universitas. Vide *Saleon*.
Vigilius Papa. De ejus judicio in tria capitula lato. II. 103. a.
Quid dicendum de hujus *Judicato* contra tria capitula edito ? III. 65. b. *et seq.* Approbavit Synodum quintam. III. 66. a. Alia de hoc Papa, præcipue de ejus exilio, examinantur. *ibid. et seq.* Quid sentiendum de hujus Constituto ? *ib.*
An ob subscriptam formulam Arianam fuerit in Papatum intrusus ? IV. 287. b. An valida ejus Ordinatio ? *ibid.* An occiderit, vel auctor fuerit necis Silverii Papæ ? *ibid. et seq.* An legitimus Papa ? IV. 288. a.
Vigilo. Quomodo Angeli vigilent ad animarum custodiam, & dæmones ad perditionem earum ? I. 270. b. *tot. cap.* XIX.
Vincentius Lirinensis an docuerit hæresim semipelagianam. II. 59. b. & 63. b. *et seq.*
Vincibilis. Quid sit conscientia vincibilis ? II. 244. b.
Vindex. An in Deo sit justitia vindex peccatorum, & constans voluntas puniendi peccatores ? III. 109. b. *et seq.*
Vinum. Hujus usum prohibet Mahumet. II. 272. a. Vini usus sit moderatus. II. 338. b. *et seq.* Græci per vini usum certis diebus possunt frangere jejunium. II. 339. b. An etiam alii per vinum possint jejunium violare ? *ibid.*
Aliqui baptizabant per vinum. III. 260. b. Quid dicendum de rescripto Stephani III. de infante in vino baptizato ? III. 262. b. Omnis aqua naturalis est materia apta Baptismi. III. 263. a. Quænam sit aqua naturalis ? *ibid.* Aqua naturalis, & materia sufficiens Baptismi non sunt sudor, lacrymæ, vinum, cervisia, lac &c. III. 263. b.
An aqua vino admixta sit materia Eucharistiæ ? IV. 13. a. & 14. a. An Judas proditor interfuerit consecrationi panis, & etiam vini ? IV. 52. b. Impugnatur asserta ab Hæreticis consubstantiatio, sive impanatio. IV. 86. a. *tot. cap.* X. In Eucharistia non manet panis & vini substantia, sed vi consecrationis in substantiam Corporis, & Sanguinis Christi convertitur, adeoque admittenda est transubstantiatio. *ibid. tot. cap.* X. Adoratio in Eucharistia non fit accidentibus panis & vini. IV. 92. a. Diaconi olim Eucharistiam ministrarunt, præsertim sub specie vini, jussu tamen & delegatione Sacerdotum. IV. 97. a. Parvulis Communio data est olim per solum vinum consecratum. IV. 102. a. Infirmi interdum Communionem sumebant in solo pane consecrato, aut intincto in vino non consecrato. *ibid.* Infirmis Græci dabant Communionem modo sub specie panis, modo sub specie vini, pro diversitate infirmitatis. IV. 102. b. An totus Christus fuisset sub speciebus panis, & vini, si Apostoli in triduo mortis Christi panem & vinum consecrassent ? IV. 103. a. An aqua vino admixta transeat in substantiam vini ? IV. 63. b. *et seq.* Vide *Eucharistiæ materia*, aut *mutatio*.
Violatio Immunitatis Ecclesiæ, & violatio Clausuræ Monialium in malum finem est casus Papæ reservatus. IV. 195. a.
Vir. Si in necessitate adsint Clericus, laicus, vir, & fœmina, quis debet dare Baptismum ? III. 282. b. & 283. a.
Viri ac mulieres emittentes professionem religiosam Confirmationem prius recipiant ratione congruentiæ, non præcepti. IV. 33. a. Mares non sint patrini fœminis, nec fœminæ viris, nec senioribus juniores. IV. 40. a.
Vide *Maritus*, vel *Mulier*, vel *Uxor*.
Vires. An homo naturæ viribus possit de congruo promereri gratiam supernaturalem. II. 55. b. *et seq.*
Virga. Per hanc in varicinio Jacob intelligitur regia auctoritas, non castigatio, & tribulatio. III. 2. b. & 4. a. Vide *Figura*.
Virginitas. An B. Virgo coluerit cum S. Josepho perpetuam Virginitatem ? III. 29. a. & b. An habuerit S. Josephus aliam conjugem ante B. Virginem. *ibid.* Vid. *Virgo*.
Quomodo virginitas per peccatum amittatur, & per pœnitentiam restituatur. IV. 225. a. & 225. b. *et seq.* Virginitas laudatur a Patribus. IV. 303. a. Est perfectior matrimonio. IV. 306. b. & 309. a. Laudabilissimum est, post contractum matrimonium servare virginitatem. IV. 307. a. & b. Vide S. *Maria*.
Virgo. Per obumbrationem Virginis Spiritus S. non est factus Pater Filii Divini. I. 205. a.
De Christi Incarnatione in utero intemeratæ Virginis peracta. III. 27. a. *tot. cap.* I. Eidem integritatem denegant Ebion, Cerinthus, Carpocrates. *ibid.* Item Judæi negant nasciturum Messiam ex puella nesciente virum. *ibid.* Helvidius docuit, Beatissimam Virginem alios ex semine Joseph post Christum peperisse filios. *ibid.* Valentiniani, Basilides, Marcio, Bardesanistæ, Apellejani putarunt, Corpus Verbi non de Virgine, sed de cælo, æthere, sideribus formatum. III. 27. b. Simonis Magi discipuli Menander, & Saturninus tribuunt Verbo Corpus phantasticum, & umbratile, non solidum de Virgine, ac verum. *ibid.* Verbum de Virgine absque virili semine productum fuit. *ibid. et seq.* Cur Virgo in Scriptura dicatur *abscondita*. *ibid.* Per verbum *Halma* demonstratur in Scriptura Mariæ Virginitas. *ibid.* Ostenditur, quod prophetia Isaiæ, *Ecce Virgo concipiet &c.* non possit aliter exponi, quam de Beatissima Virgine. *ibid.* Etiam nomine *Mulieris* potest intelligi B. Virgo. III. 28. b. Propugnatur perpetua Virginitas B. V. Mariæ, ita ut non habuerit alios filios præter Christum. *ibid. et seq.* In quo sensu Christus dicatur *Primogenitus* B. Virginis ? III. 29. a. B. Virgo non Noverca, sed matertera erat Jacobi. III. 29. b. Christus sumpsit veram carnem non de cælo prolapsam, sed ex Virgine procreatam. *ibid. et seq. tot. cap.* II. An Christus negarit, Beatissimam Virginem esse Matrem suam ? III. 31. b. *et seq.* An Beatissimæ Virginis parentes fuerint Joachim & Anna ? III. 33. a. & b. B. Virgo, & S. Joseph erant sanguine propinqui, & ex una tribu. III. 33. b. Quidam docuerunt, Christum assumpsisse corpus incorruptibile de Virgine. III. 35. b. *et seq.* S. Hilarius tribuit Christo verum corpus nostro consubstantiale, & ex Virginis carne susceptum. III. 38. b. *et seq.* Ac passionis capax. III. 39. a. *et seq.* An B. Virgo bene vocetur *Deipara* ? III. 48. a. Hoc negat

negat cum Anastasio Nestorius, III. 54. a. Impugnatur, III. 57. b. & seq. B. Virgo revera Deum genuit, & in utero suo formatum edidit. ibid. ac 82. a. & b. Capitulum Ibæ negans Deum Verbum factum esse hominem ex Virgine ut Nestorianum rejicitur a Synodo quinta. III. 66. a. An promereri potuerit Incarnationem? III. 76. a. Et quomodo promeruerit? ibid. Quomodo fuerit cognata Sanctæ Elisabeth? III. 99. b. Annuntiatio B. Virginis contigit 25. Martii. III. 142. a. B. Virgo peperit Christum completis novem mensibus. III. 143. b. Domus B. Virginis vere fuit e Syria translata Angelorum ministerio Tersactum: inde in agrum Picentinum, nunc Lauretum. III. 146. b. & seq.

Sacerdos nequit consecrare Virgines sine licentia Episcopi. IV. 17. a.

Virgula. Vide *Pestis*.

Virtualis intentio. Vide *Intentio*.

Virtus. Opera virtutum moralium prævisa non sunt causa prædestinationis? I. 139. b.

An intellectus creatus virtute naturali possit habere scientiam Trinitatis? I. 232. a. *per tot. cap.* I. An Angeli sint in loco per substantiam, vel per applicationem virtutis? I. 259. b. & seq. Virtus est ordo Angelorum. I. 269. a. Imago Dei etiam virtutum dona complectitur. I. 306. a. An virtus ligni vitæ fuerit naturalis? I. 311. b. & seq.

An virtutes infidelium, & impiorum ex defectu status gratiæ sint mera peccata. II. 116. b. & seq. Virtutes infidelium ut plurimum sunt infectæ pravo fine. II. 177. a. & b. Aut saltem aliunde deficiunt. II. 187. b. Nec infidelis potest sine gratia bonum operari vel virtutem exercere. ibid. & seq. Quid sit virtus. II. 119. b. An opus virtutis ordinis naturalis possit fieri sine gratia. II. 118. b. *tot. cap.* III. An quodlibet opus virtutis, ut virtuosum sit, debeat referri in Deum. ibid.

Omnis virtus a lege naturali provenit. II. 178. b. Non tamen omnis virtus a lege naturali præscribitur. ibid. & seq. Nec virtutes theologicæ. ibid. An opus virtutis externum habeat diversam bonitatem a bona intentione? II. 227. a. & b. Dantur externa virtutis exercitia. ibid. Quid sit virtus ad mentem S. Augustini? II. 229. a. & b. Virtutis vocabulum varie usurpatur. II. 229. a. Quomodo natura virtutis discernatur a vitiis? ibid. Sine dilectione non datur vera virtus. ibid. & seq. Quesnellius docuit, solam dilectionem remunerari a Deo, & omnem virtutem esse charitatem. II. 229. b. Virtus Stoica, Epicureorum, ac Romanorum non erat vera virtus. ibid. Omnis virtus reducitur ad tres Theologales, vel quatuor Cardinales. ibid. & seq. Ad omnem veram virtutem requiritur charitas actualis, non habitualis. II. 230. a. & b. An fides, spes, Religio, timor supplicii sint veræ virtutes sine dilectione? ibid. An virtutes ex dilectione non procedentes sint vitia? ibid. Quænam sit merces condigna virtutis? II. 230. b. *tot. cap.* V. An laudabile sit exercere virtutem intuitu mercedis æternæ? II. 322. b.

Quæ virtutes fuerint in Christo? an temperantia, continentia, charitas, fides, spes? III. 51. a. Christus patravit miracula virtute propria, non aliena Spiritus S. III. 62. b. Melchisedech non est virtus Christo superior. III. 94. b.

Causa motiva Martyrii est fides, aut alia virtus. III. 323. b. Hæretici, & Schismatici Martyrio non possunt coronari, etsi mortem subeant ob aliquam virtutem, aut veritatem fidei. III. 324. b.

Virtus per peccatum deperdita restituitur per pœnitentiam. IV. 225. a. An etiam virtutes acquisitæ amittantur per peccatum, & quomodo restituantur per pœnitentiam. ibid.

Propositiones 25. & 26. Baji sunt: *Omnia opera infidelium sunt peccata*, &, *Philosophorum virtutes sunt vitia*. V. 159. b. In quo sensu damnatæ hæ propositiones? ibid. Qualiter eas explicent Doctores? ibid. & seq. Easdem propositiones Bajus intellexit de peccatoribus. ibid. item 167. a. & seq. Vide *Opus*. Sententia Augustinianorum est, quod opera, quæ sunt bona ex officio, non sint virtutes, nisi referantur in Deum, nec tamen esse vitia intrinsece talia: Bajus autem ait, opera in se etiam bona sine actuali relatione ad Deum esse intrinsece peccata provenientia a noxia cupiditate. V. 167. a. & seq. & 174. b. Bellelli non docuit omnia opera infidelium esse peccata, & virtutes Philosophorum esse vitia. V. 184. a. §. II. Virtutes steriles an veræ virtutes sint? V. 164. b. & seq. & 187. a.

Bajus dicit, Sacrificium Missæ ea ratione esse Sacrificium qua sacrificium dicuntur aliæ virtutes. VI. 175. a.

Vis. Voluntarium & liberum tollitur vi, coactione, ac necessitate ineluctabili. II. 224. a. & b.

Vis Jure Canonico & naturali dirimit matrimonium. IV. 320. a. Quando matrimonium per vim contractum accipiat valorem. IV. 320. b. Vid. *Metus*.

Visigothus. Quid dicendum de facto Sisebuti, lege Visigothorum, Caroli M. Chilperici & Dagoberti cogentium Judæos ad Baptismum? III. 311. a. & b.

Visio intuitiva Dei quid sit? quas conditiones requirat? I. 67. b. Vide *Video*. Circa visionem Dei errori Palamitarum non præluxere Theodoretus, & SS. Chrysostomus, Hieronymus. I. 73. b. & seq. S. Chrysostomus non visionem Dei in se, sed comprehensionem Dei negat esse possibilem. ibid. Visione Dei probabilius non fruuntur Enoch, & Elias. I. 80. b. & seq. An clara Dei visio Sanctis differatur usque post diem Judicii? I. 82. b. & seq. & 85. a. & seq. Quid sentiant SS. Augustinus, Ambrosius, & Bernardus de quæstione hac? I. 88. b. & seq. Quid de eadem sentiat Joannes XXII. I. 91. a. & seq. De inæquali visione beatifica Sanctorum? I. 92. b. & seq. Quæ sit causa hujus inæqualitatis? I. 93. b. Quodnam sit objectum visionis beatificæ? I. 94. b. & seq. Scientia Dei quando vocetur scientia visionis? I. 98. a. Præscientia peccatorum spectat ad scientiam visionis, & non ad scientiam mediam. I. 115. a.

An Angeli statim ab initio habuerint visionem Dei intuitivam? I. 257. b. An Adam habuerit visionem Dei facie ad faciem? I. 306. a.

An felicitas Sanctorum consistat in sola visione? II. 231. b. *tot. cap.* V. An visio beatifica, & amor Dei possint separari in patria? ibid.

An Christus ut homo fruebatur visione Divinitatis? III. 42. a. & 43. a. & seq. An cum hac visione in Christo stare potuerit summa tristitia? ibid. An ob hanc visionem Christus peccare non potuerit? III. 51. b.

Bellelli defenditur, quod non inciderit in errorem Baji docendo, creaturæ rationali inesse naturaliter appetitum ad ipsam visionem Dei intuitivam. V. 130. a. & seq. An creaturæ rationali debeatur gratia, & media alia necessaria supposita gratuita elevatione ad visionem Dei intuitivam? V. 149. a. & seq.

Vita. Quid dicendum de ligno vitæ. I. 286. a. An virtus ligni vitæ fuerit naturalis. I. 311. b. & seq. An Adam perenniter vixisset, si de ligno vitæ comedisset. I. 312. a.

An regnum cælorum distinguatur a vita æterna. II. 4. a. & 20. a. Ex hujus vitæ miseriis probatur dari peccatum originale. II. 8. a. *tot. cap.* III. Per totam vitam sine speciali Dei gratia non possumus vitare omnia peccata venialia. II. 127. a. *tot. cap.* VI. An hoc etiam procedat de B. Virgine. II. 128. a. Et de S. Joanne Baptista. ibid. Quomodo vita æterna sit merces, & gratia. II. 164. b. Quomodo vita æterna sit præmium de condigno. II. 167. a. & b. Cur possimus de condigno promereri vitam æternam, & cur non perseverantiam finalem. II. 169. a.

An leges humanæ obligent cum periculo vitæ? II. 207. b. & seq. An leges Divinæ? ibid. Vita temporalis nequit esse felicitas æterna hominis. II. 231. a. Vita æterna credenda proponitur duodecimo articulo. II. 288. b. An in hac vita possimus Deum diligere ex toto corde, in tota anima, & in tota mente? II. 320. b. An licite occidatur injustus vitæ aggressor? II. 326. a. & seq. In quo consistat moderamen inculpatæ tutelæ? ibid. Quando licitum sit aggressori vitam adimere? ibid. & seq. *tot. cap.* XIX. Quando habeatur jus in vitam? II. 327. b. & 328. a.

An Deus habuerit dominium & jus absolutum in corpus, & vitam Christi qua hominis? III. 111. a. & seq. An Christus dicatur Salvator, quia nobis præbet vitam æternam? III. 113. b. & seq. Reconciliatio nostra principaliter Sanguini, & non vitæ Christi tribuenda est. III. 115. b. & seq. Quomodo intelligendum illud: *Si enim, cum inimici essemus, reconciliati sumus per mortem filii ejus, multo magis reconciliati salvi erimus in vita ipsius*. ibid. Si Christus satisfecit, cur patimur mortem, & hujus vitæ miserias? III. 119. b. & seq.

An S. Augustinus in ligno vitæ agnoscat Sacramentum? III. 173. a. An verba Sacramentorum sint verba benedictionis, & verba vitæ secundum illud: *Calix benedictionis cui benedicimus*: & *Mundans Ecclesiam lavacro aquæ in verbo vitæ*? III. 199. a. & b.

Per verba *panis vitæ*, in *cap. 6. Joannis*, intelligitur Eucharistiæ Sacramentum continens Corpus & Sanguinem Christi, & non fides. IV. 76. b. & seq.

Quale periculum vitæ requiratur, ut possit dari Extrema Unctio. IV. 245. a. & b. & seq. Vid. *Regularis*. An Parochi teneantur cum periculo vitæ tempore pestis administrare Extremam Unctionem. IV. 248. b.

Vita æterna. Vide *Beatitudo*.

Vitalis Carthaginensis incidit in errorem Semipelagianorum. II. 59. a.

Vitium. Quid sit vitium. II. 219. b. & 229. a. & seq.

Omnia vitia adversantur legi naturæ. II. 178. b. Quomodo natura virtutis discernatur a vitiis? II. 229. a. An virtutes sine dilectione sint vitia? II. 230. a. & seq. Qualis distinctio inter vitium, & peccatum? II. 232. b. Opinio probabilis est vitium, & pœna peccati. II. 247. a. & 249. b.

Propositiones 25. & 26. Baji sunt: *Omnia opera infidelium sunt peccata*; *et*: *Philosophorum virtutes sunt vitia*. V. 159. b. In quo sensu damnatæ hæ propositiones? ibid. Qualiter eas explicent Doctores. ibid. & seq. Easdem propositiones Bajus intellexit de peccatoribus. ibid. item 167. a. & seq. Sententia Augustinianorum est, quod opera, quæ sunt bona ex officio, non sint virtutes nisi referantur in Deum, nec tamen esse vitia intrinsece talia; Bajus autem ait, opera in se etiam bona sine actuali relatione ad Deum esse intrinsece peccata provenientia a noxia cupiditate. V. 167. a. & seq. & 174. b. In quo sensu opera in se bona, sed sine relatione in Deum facta Augustiniani dicant vitia, & peccata: ac in quo sensu Bajus, Quesnellius, & Jansenius? V. 167. a. & seq. §. VI. Bellelli non docuit, omnia opera infidelium esse peccata, & virtutes Philosophorum esse vitia. V. 284. a. §. II. Vid. *Peccatum*.

Vitricus. Compater non potest esse Pater, Mater, Vitricus, aut Noverca. IV. 40. a.

Vitringa, Salmasius, & Thereponus hæretici recentiores negant esse antiquam ab Apostolis desumptam consuetudinem Pædobaptismi, sed omnes esse Baptizatos ætate jam adulta. III. 306. a. & b.

Vitta. De vittis lineis, sive fasciolis in Confirmatione adhibendis. IV. 41. a.

Vitulus. Vid. *Vacca*. Vitulus aureus, erectus a Judæis in solitudine, an fuerit caput tantummodo vituli. I. 32. b.

Vivus. Quomodo sint judicandi vivi? II. 284. a. & b. Quid sit fides viva? II. 290. b.

An Sacramenta vivorum possint causare gratiam primam? III. 237. b. Cerinthiani, & Marcionitæ baptizabant vivos pro mortuis sine Baptismo defunctis. III. 318. a.

Incruentum Missæ Sacrificium est vere propitiatorium. IV. 118. a. Non pro vivis tantum, verum etiam pro pie defunctis. IV. 118. a. & b. Missæ Sacrificium potest offerri pro omnibus vivis, ut propitiatorium est. IV. 119. a.

Ultio an licita fuerit in lege veteri? II. 184. a. Illicita est occisio injusti licet aggressoris, si fiat animo sumendi ultionem. II. 327. b.

Ultor. Scelerum ultores sunt in quarto gradu dæmonum. I. 270. a.

Ulysses. An ejus socii sint in porcos commutati? I. 274. b.

Umbilicus etiam olim in Extrema Unctione inungebatur. IV. 237. b. Omnino omittatur in fœminis. ibid.

Umbratilis. Christus non habuit *Corpus umbratile*. II. 281. b.

Unctio. Hujus usus quando olim fuerit adhibitus? II. 281. b. Explicatur hæc vox. IV. 21. a. Per unctionem Chrismatis etiam

iam recipiebantur hæretici revertentes. *ibid.* a. & b. Vid. *Confirmationis materia*, vel *Confirmationis forma*, vel *Confirmationis ritus*. Impositio manus, per quam olim hæretici recipiebantur in Ecclesia, non erat repetitio Sacramenti Confirmationis. IV. 35. b. Sirmondus, Maldonatus, Morinus contrarium sentientes refutantur. *ibid.* Idem dic, si redeuntibus adhibita fuit Chrismatio. *ibid.* Unctio vel manus impositio, non fuit confirmatoria, sed reconciliatoria in signum pœnitentiæ, IV. 36. a.

De unctione Presbyterorum, & Episcoporum. IV. 298. b. An eam etiam Græci adhibuerint? *ibid.* Hæc unctio non est de substantia Ordinis. *Ibid.* Cur Presbytero manus, & Episcopo caput inungatur? IV. 299. a. Etiam laici olim faciebant ægrotis unctiones oleo benedicto, sed non Sacramentales. IV. 231. b. & 242. a. & b. Quid dicendum de unctione, quam faciebant Monachi Ægypti? IV. 230. b. & 242. a. & b. Ac S. Genovefa. *ibid.*

Cur Baptismus dicatur unctio? III. 250. a.

Unctio extrema probatur esse Sacramentum. III. 184. b. *& seq.* An & quomodo hoc Sacramentum sit necessarium? III. 191. b. Eam Lutherus vocat deliramentum, Calvinus Sacramentum fictitium. III. 194. a. Et sic vult hoc Sacramentum nec mediate esse institutum a Christo. *ibid.* An Petrus Lombardus ante definitionem Tridentini negaverit, extremam unctionem esse institutam a Christo? III. 192. a. S. Jacobus Extremam-Unctionem promulgavit, non instituit. III. 192. a. & 193. b. An extrema unctio simoniace collata sit nulla, vel solum careat effectu? III. 209. a.

Unctio Extrema est consummativum Pœnitentiæ. IV. 228. a. Quid sit. *ibid.* Lutherus, Calvinus, Kemnitius, Melanchthon, Dallæus, ac hæretici posteriores negant esse Sacramentum, *ibid.* Ac tribuunt ei solum gratiam restituendi ægrotis sanitatem. *ibid.* a. & b. An Waldenses, & Wiclefitæ Extremam-Unctionem agnoverint pro Sacramento. IV. 228. b. An pariter Hussitæ. *ibid.* Probatur esse verum Sacramentum novæ legis. IV. 229. a. *& seq.* Epistola S. Jacobi est Canonica. *ibid.* a. & b. An S. Jacobus loquatur de sola gratia sanitatis corporalis per unctionem obtinendæ. IV. 230. a. & b. *& seq.* & 233. b. Gratia curationum collata per usum olei, & unctionem etiam non Sacramentalem nunquam cessavit in Ecclesia Dei. IV. 230. a. & b. Nil officit locutio conditionata: *Si in peccatis est*. IV. 230. b. *& seq.* An sit discrimen inter unctionem, quam describit S. Jacobus, & quam faciunt catholici. IV. 231. a. Extrema Unctio quod sit Sacramentum, probatur traditione perpetua. IV. 231. a. & b. *& seq.* Et consuetudine Ecclesiarum. IV. 232. a. Quam unctionem faciebant Heracleonitæ. IV. 232. b. An in cap. 6. S. Marci agatur de Sacramento Extremæ Unctionis. IV. 228. b. *& seq. tot. cap.* I. & II. An hujus Sacramenti fiat mentio in Evangelio. *ibid.* An hoc, & alia Sacramenta conferri potuerint ante Baptismum. IV. 234. a. An hoc Sacramentum sit immediate institutum a Christo, vel mediate per Apostolos. IV. 233. a. *& seq.* & 234. b. An ante, vel post ascensionem Christi, *ibid.* Hujus Sacramenti non institutor, sed promulgator est S. Jacobus. IV. 229. b. & 233. a. *& seq.* & 234. b. *& seq.* Quo tempore sit institutum. IV. 235. a.

Unctionis extremæ materia. Oleum ex olivis expressum, & ab Episcopo consecratum est hujus Sacramenti materia. IV. 231. b. & 235. b. Hoc oleum non debet esse balsamo, aut alio liquore permixtum. *ibid.* Perperam Calvinus olei hujus benedictionem cum mordacitate deridet. IV. 236. a. In benedictione olei infirmorum non adhibentur halitus Sacerdotum, neque salutationes, quæ fiunt Chrismati consecrato, & oleo catechumenorum. *ibid.* Benedictio olei est ritus antiquissimus, & potest evinci ex verbis S. Jacobi. *ibid.* Potest simplex Sacerdos oleum infirmorum auctoritate Apostolica, non autem ordinario jure in Latina Ecclesia solemni benedictione consecrare. *ibid.* Concessum erat Sacerdotibus Missionariis Indiæ conficere Chrisma. *ibid.* Oleum infirmorum benedicunt Sacerdotes Græci. IV. 236. b. An valeat extrema unctio in oleo non consecrato collata. *ibid.* An in necessitate possit usurpari oleum non benedictum, sicut in Baptismo aqua non benedicta. *ibid.* An hoc Sacramentum sine oleo sacro administratum sit reiterandum quoad materiam, & formam. IV. 237. a. Graviter peccat administrans hoc Sacramentum in oleo non consecrato. *ibid.* An licitum oleo consecrato admiscere non consecratum. *ibid.* Non adhibeatur loco olei infirmorum aliud. *ibid.* Materia proxima hujus Sacramenti est ipsa unctio. *ibid.* Olim fiebat etiam in collo, gutture, & scapulis, item vertice, fronte, genis, temporibus, pectore, & umbilico. *ibid.* a. & b. Alii inungebant partem, quæ maximo dolore afficiebatur. IV. 237. b. Alii fecerunt unam unctionem in capite. *ibid.* Qualem fecerint Græci. *ibid.* Recte Romana Ecclesia septem præscribit unctiones in oculis, auribus, naribus, ore, manibus, pedibus, & renibus. *ibid.* Jure, meritoque omittitur in fœminis unctio renum, & umbilici. *ibid.* Sacerdoti manus inungantur exterius. *ibid. & seq.* Cur non sit necessaria unctio pectoris. IV. 238. a. Necessaria non est unctio illius partis, in qua æger vehementiori dolore excruciatur; & si hæc fit, non videtur esse Sacramentalis. *ibid.* Ad hujus Sacramenti substantiam sufficit una unctio. *ibid.* a. & b. Hæc ubi fiat, & sub qua forma. IV. 238. b. Quid inungendum, si oculi effossi, manus abscissæ &c. *ibid.* An multiplicatis unctionibus multiplicetur Sacramentum. *ibid.* Quænam unctio tribuat gratiam Sacramentalem. *ibid.* Unctio recte fit intincto Sacerdotis pollice. IV. 239. a. Sed hoc non est de necessitate Sacramenti. *ibid.* Potest enim fieri per virgulam, aut tempore pestis per spatulam mundam postea concremandam. *ibid.*

Unctionis extremæ forma. Multum disceptatur, an forma deprecatoria sit de substantia Sacramenti? an vero etiam adhiberi possit forma indicativa. IV. 239. a. Est aliqua forma adhibenda. *ibid.* An hæc erui possit ex epistola S. Jacobi. IV. 239. b. An sit usurpanda aliqua forma ex traditione Apostolica, Divinoque mandato. *ibid.* Valde probabile est, formam indicativam olim fuisse adhibitam, & etiamnum sufficientem fore futuram, si adhiberetur. *ibid.* Inter formam deprecatoriam, & indicativam est solum distinctio accidentalis. IV. 240. a. An possit Ecclesia præscribere formam modi optativi. *ibid.* Forma per modum deprecationis prolata est congruentior. *ibid.* Ritus, qui in administratione hujus Sacramenti præscribuntur, nec contemni, nec omitti, nec ab Episcopis mutari possunt. IV. 240. b. Ecclesia præscribens formam per modum deprecationis, pro invalida non declaravit indicativam. *ibid.* Aut optativam. *ibid.* Tam forma deprecativa, quam indicativa, & optativa effectum producit ex institutione Christi, si ab illa, quam Christus instituit, & tradiderunt Apostoli, non sit substantialiter diversa. *ibid.* An forma Græcorum sit sufficiens. IV. 240. a. & b. *& seq.* An forma indicativa, & optativa possint conciliari. IV. 241. a. Hæc verba in forma indicativa: *ungo te*, non præcedunt formam, sed hanc ipsam constituunt. *ibid.* Cur forma dicatur *oratio fidei*. IV. 231. a. & 241. a. & b. Cur hujus Sacramenti forma sit deprecatoria, & cur non in aliis Sacramentis. IV. 202. a.

Unctionis extremæ Minister. Non sunt seniores ætate, sed Sacerdotes. IV. 231. b. & 241. b. An nomine Presbyteri S. Jacobus significare voluerit virum provectioris ætatis. IV. 242. a. & b. An hoc Sacramentum administrarint Apostoli, antequam facti sint Sacerdotes. IV. 234. a. Oleo ab Episcopo benedicto olim non solum Sacerdotes, sed etiam omnes Christiani aut in sua, aut in aliorum infirmitate faciebant unctiones. IV. 232. b. & 242. a. Sed laicorum unctiones non erant Sacramentales. *ibid.* Quid dicendum de unctione quam fecerunt incolæ solitudinis Ægyptiacæ, & S. *Genovefa*. *ibid.* a. & b. An in defectu Sacerdotum possit unctionem facere laicus. IV. 242. b. Hoc Sacramentum est administrandum vel ab Episcopo. IV. 231. b. & 242. b. *& seq.* Vel a Parochis, vel a Sacerdotibus, dummodo hi habeant jurisdictionem a Parocho delegatam. IV. 243. a. Regulares sine licentia Parochi administrantes extremam unctionem incurrunt excommunicationem Papæ reservatam. IV. 195. a. & 243. a. Quid si faciant in extremo periculo vitæ, absente Parocho. *ibid.* Diaconus neque hujus Sacramenti minister est, nec illi hoc ministerium ab Ecclesia aliquando fuit permissum. IV. 243. a. Olim quidem plures Sacerdotes convenire consueverunt pro administratione hujus Sacramenti, sed idem potest fieri ab uno. IV. 230. a. & 243. b. *& seq.* Græci adhibent septem ordinarie, tres autem indispensabiliter. IV. 243. b. Debet unus Sacerdos facere unctiones, ac idem ipse ea verba proferre, quæ Sacramentalem formam constituunt. IV. 244. b. Quid si unus faciat unam unctionem cum sua forma, & alter aliam cum forma pariter competenti, & quidem simul. *ibid.* An hic ritus olim fuerit in usu. IV. 245. a.

Unctionis extremæ subjectum et effectus. Administranda infirmis adultis graviter decumbentibus, non autem sanitate fruentibus, nec infantibus ante usum rationis, nec impœnitentibus, nec Ecclesiastica communione privatis, nec iis, qui sani subeunt vitæ periculum in navigatione, in prælio, nec iis, qui rapiuntur ad mortis supplicium. IV. 231. b. & 234. a. & 245. a. Probatur idem historicis monumentis. IV. 245. b. Quot annos habeant parvuli, ut possint sacræ unctionis gratiam consequi. IV. 246. a. An possint inungi illi, qui in amentiam, aut phrenetim inciderunt. *ibid.* An parvulis aliquando hoc Sacramentum sit administratum. *ibid.* An Græci pœnitentes nulla infirmitate detentos inungant. IV. 246. b. Primus effectus est peccatorum remissio, *ibid.* Quænam peccata remittantur. *ibid. & seq.* An ob remissionem peccatorum hoc Sacramentum sit principaliter institutum. *ibid.* An sit ista remissio effectus primarius. *ibid. & seq.* An B. Virgo Maria susceperit hoc Sacramentum. *ibid.* Non est institutum ad delendum *per se* peccatum lethale. IV. 247. a. Secundus effectus est peccati reliquias abstergere. *ibid.* Tertius confirmatio animi. IV. 247. b. Quartus sanitas corporis. *ibid.* Cur hæc non semper sequatur. IV. 231. a. & 247. b. Extrema Unctio non est necessaria necessitate medii. IV. 248. a. An debeat suscipi ex præcepto Divino, ac Ecclesiastico. *ibid.* De culpa, ac pœnis eorum, qui hoc Sacramentum contemnunt, aut respuunt. *ibid.* Parochi vigilent, ne ullus discedat hoc Sacramento non munitus. *ibid.* An is, qui nequit peccata confiteri, omni jure teneatur ad hoc Sacramentum. *ibid.* Uti & is, qui graviter tentatur, vel graves insidias sibi tunc parari animadvertit. *ibid.* An Parochi tempore pestis cum periculo vitæ debeant hoc administrare Sacramentum. IV. 248. b. Quo tempore sit administrandum hoc Sacramentum, *ibid. & seq.* An peccent, qui extremam unctionem non nisi in extremis laborantes recipiunt. IV. 231. a. & 248. b. *& seq.* An medicus teneatur monere ægrotum, ut hoc Sacramentum recipiat. IV. 249. a. An hoc Sacramentum sit recipiendum ante vel post sumptionem Viatici. *ibid.* An possit iterari. IV. 249. b. An æque nequeat iterari, ac confirmatio. *ibid.* An possit iterari eodem anno. *ibid. & seq.* An in eadem infirmitate. IV. 250. a. Quænam conditiones requirantur ad hoc Sacramentum recipiendum. *ibid.* Quid dicendum de Psalmis Pœnitentialibus in administratione hujus Sacramenti præscriptis. IV. 249. a. & 250. a. & b. De cinere, & cilicio, ac aliis ritibus in inungendo adhibitis. IV. 250. b.

Unigenitus. Christus est Filius Unigenitus. I. 192. a. *& seq.* Unigenitus & Verbum est eadem Persona. III. 56. b.

Æquilibrium libertatis tanquam figmentum rejicitur a Bellarmino, Vasquez, & centum Episcopis Galliarum in acceptatione Constitutionis *Unigenitus*. VI. 98. b. *& seq.* Vide *Constitutio*.

Unio. Quod Christus promeruerit unionem hypostaticam, docet Origenes. II. 27. b. An anima reprobetur ob peccata commissa ante unionem cum corpore. *ibid.*

An ob unionem hypostaticam Christus peccare non potuerit? III. 51. b. Unionem hypostaticam negat Nestorius. III. 54. a. *& seq.* An unionem hypostaticam S. Cyrillus bene dixerit *naturalem*? III. 69. a. *& seq.* & 61. b. Eutyches docuit in Christo duas naturas post unionem ita confundi, ut in unam transeant. III. 71. a. Refutatur demonstrando duas naturas etiam post unionem in eadem persona manere distinctas. III. 71. b. *& seq.* An unio hypostatica sit modus ab extremis distinctus? III. 75. a. Quænam sint hujus proprietates? III. 75. b. An sit substantialis, ac naturalis? *ibid.* An perpetua, ac indissolubilis? *ibid.* Ultimum negant Origenes, ac Marcellus Ancyranus. *ibid.* An unio sit facta in natura, an in Persona? *ibid.* An SS. Patres, aut B. Virgo, aut Humanitas Christi promereri potuerint unionem hypostaticam?

ticam? III. 75. b. & 76. a. & 87. a. & b. Et Quomodo promeruerint? *ibid.* Christo ob unionem hypostaticam convenit communicatio idiomatum. III. 78. a. Vid. *Idioma* an Felix Episcopus, & Elipandus dixerint, Christum esse Filium Dei adopcivum in sensu Nestorii negando unionem hypostaticam? III. 81. b. *et seq.* Et admittendo duas Personas? *ibid.* An per unionem hypostaticam Christus sit Filius Dei naturalis? III. 86. b. An unio hypostatica possit dici compositio? III. 91. a. An satisfactio Christi fuerit infinita propter unionem hypostaticam? III. 121. b. *et seq.* Christus quidem ut homo satisfecit, sed inter naturam humanam, in qua passus est, & Divinam intercessit unio hypostatica. III. 124. b. *et seq.* Christus est Mediator in natura humana Verbo per unionem hypostaticam unita. III. 134. a.

Unitarius. Unitarii, seu negantes tres Personas refutantur. I. 179. a. *per tot. cap.* III. & IV. Negant, ignem infernalem esse materialem. I. 263. b.

Unitas. Sancti in Deo vident Mysterium Unitatis Dei. I. 94. b.

An bene dicatur trina unitas. I. 240. a. & b.

Unitas Ecclesiæ commendatur, & explicatur. II. 285. a.

Universitas Viennensis. Vid. *Saleon*.

Unus. Quando dicitur *unus de Trinitate*: vox *unus* non naturam Divinam, sed Personam significat. III. 92. b.

Vocabula nova num ad Catholicam fidem diligentius custodiendam, & validius propugnandam, assumi possint. I. 120. a.

Vocatio qualiter distinguatur a prædestinatione? I. 38. b. Vocatio est effectus prædestinationis. I. 257. b.

Vocatio qualis requiratur in ordinando. IV. 295. a. Quæ sint signa vocationis. *ibid.*

Volatile. De creatione volatilium. I. 284. a. & b.

Voluntarium quid sit? II. 224. a. Latius patet quam liberum. *ibid.* Voluntarium tollitur vi, & coactione, liberum autem necessitate ineluctabili. II. 224. b. An metus gravis tollat, vel minuat voluntarium? *ibid. et seq.* Quid sit voluntarium *simpliciter*? *ibid.* Quid voluntarium *secundum quid*? *ibid.* An defectu voluntarii rescindantur contractus, & vota? II. 225. a. An concupiscentia tollat voluntarium? *ibid.* An consistat cum ignorantia? *ibid.* Ubi id examinatur per potiores ignorantiæ divisiones. *ibid. et seq.*

Qualis differentia inter voluntarium, liberum, & spontaneum. II. 73. b. Vid. *Voluntas*.

Voluntas. Datur in Deo voluntas. I. 127. a. Quodnam sit illius objectum? *ibid.* Dividitur in voluntatem signi, & beneplaciti. *ibid.* a. & b. Et hæc ulterius dividitur in antecedentem, & consequentem. I. 127. b. *et seq.* Error Jansenii, & aliorum enumeratur circa voluntatem Dei. *ibid.* Divinæ voluntati perfectio libertatis minime deest. I. 133. a. *et seq.* Prædestinatio pertinet ad mentem, & voluntatem Dei. I. 137. b. *et seq.* Prædestinatio non fit ob præscientiam fidei, aut bonæ voluntatis. I. 139. a. & b.

An Pater Cælestis generet Filium voluntate, vel necessitate. I. 194. a. & b. An sit Principium Spiritus S. I. 233. b. *et seq.* & 235. b. *et seq.* De flexibili voluntatis arbitrio Angelorum. I. 257. b. *per tot. cap.* XIII. Primus actus amoris in Angelis non fuit elicitus necessitate, sed voluntate. *ibid.* Angeli boni habent voluntatem immutabilem, & essentialiter determinatam ad amandum Deum. I. 258. a. Dæmones habent voluntatem immutabilem ob obstinationem. *ib.* Voluntate propria peccarunt dæmones. I. 260. b. *et seq.* Homo est factus ad imaginem Dei in facultate intellectus, voluntatis, & liberi arbitrii. I. 305. b. *et seq.* Qualiter ad liberum arbitrium requiratur voluntas. I. 312. b. Voluntas qualiter dicatur libera a necessitate, a peccato, & a misera. *ibid. et seq.* Vide *Libertas*.

An nostra voluntas fuerit inclusa in voluntate Adæ. II. 14. b. Christi gratia voluntatem nostram adjuvat per inspirationem sanctæ dilectionis. II. 34. a. *et seq.* An gratia actualis sit ipsa voluntas Dei. II. 78. a. Voluntas per gratiam efficacem vincit cupiditates malas. II. 40. b. *et seq.* Voluntas nostra non necessitatur per gratiam efficacem. II. 42. a. & b. An voluntas bona, quæ fidem præcedit, sit ex nobis. II. 27. b. & 56. a. & 59. a. & b. & 60. b. *et seq.* Quid sit voluntas. II. 73. b. An voluntati æqualiter adversentur coactio & necessitas. *ibid.* Homo lapsus retinuit liberum voluntatis arbitrium. II. 73. b. *tot. cap.* II. & III. Quodlibet peccatum habet causam præcipuam a voluntate. II. 82. b. *et seq.* Quid sit voluntas parva. II. 91. b. *et seq. tot. cap.* III. De voluntate Dei antecedente & consequente. II. 94. a. & 98. a. *et seq.* Voluntas necessario movetur ab illo objecto, quod est universale bonum, non a particulari bono, quod potest non velle. II. 108. b. Voluntas Dei, qua vult prædestinatos tantum infallibiliter salvari, est voluntas consequens. II. 109. b. Quomodo intelligendum illud Apostoli: *Qui vult omnes homines salvos fieri* &c. *ibid. et seq.* An voluntas Dei semper impleatur. II. 110. a. Quomodo Deus velit salutem omnium omnino hominum. II. 110. a. & b. & 211. a. & b. Quo pacto Deus vult salutem etiam illorum, qui non salvantur. II. 111. b. Voluntate antecedenti vult salutem etiam illorum, qui damnantur. *ibid. et seq.* An hæc sit velleitas, & quomodo sit in Deo. II. 112. a. & b. Num ex voluntate antecedente, qua Deus vult salutem etiam illorum qui pereunt, inferatur Deum singulis tribuere gratiam sufficientem. II. 113. a. Quomodo voluntas antecedens sit in Deo ex sententia Augustinianorum. *ibid. et seq.* Quid sit voluntas beneplaciti, & signi in Deo. II. 113. a. & 114. a.

An lex sit actus voluntatis? II. 175. a. An actus externus voluntati superadditus habeat distinctam bonitatem, vel malitiam? II. 227. a. *et seq.* An felicitas hominis consistat in actu intellectus, aut voluntatis, aut utroque simul? II. 231. b. *et seq.* An detur peccatum omissionis sine actu voluntatis? II. 238. b. Negantes duas in Christo voluntates refutantur traditione. II. 299. a.

In Christo duæ dantur voluntates Divina, & humana. III. 44. b. Monothelitæ admissis duabus naturis unam tantum concedunt voluntatem, & unam operationem. III. 44. a. Duæ voluntates in Christo sunt duæ *naturales*, & non una *personalis*, nec una *gnome*, nec una *habitudine*. III. 44. b. & 45. a. Honorius Papa non negavit duas in Christo voluntates, aut operationes. III. 46. b. *et seq.* In quo consistebat libertas humanæ voluntatis Christi? III. 52. a. Quomodo hæc libertas possit stare cum impeccantia? *ibid. et seq.*

Charitas beatitudinis non excludit se sola voluntatem peccandi. IV. 156. a. Attritio pure servilis non excludit voluntatem peccandi, & sic non est sufficiens ad gratiam acquirendam sine charitate initiali. IV. 153. a. *& seq.*

Voluntas nostra suis viribus relicta nequit vitare peccatum. V. 115. a.

An voluntas bonum necessario amet? VI. 82. b. Jansenius confundit ea, quæ sunt voluntaria, & quæ libera: seu ea, quæ sunt voluntatis, cum iis, quæ pertinent ad arbitrii libertatem. VI. 83. a. Stante gratia efficace consentiet voluntas, quin tollatur libertas arbitrii. VI. 89. b. & 90. a. & b. Voluntas non ex electione, sed ex necessitate appetit finem ultimum. VI. 99. a. Ex electione autem, & libertate indifferentiæ sunt in media. *ibid.* Berti cum Doctoribus Catholicis docet contra Jansenium, Christum pro omnibus esse mortuum, ac habere voluntatem generalem servandi omnes. IV. 91. b. *& seq.* Berti cum Jansenio non admittit solam indeliberatam delectationem & necessitatem antecedentem, quæ sine deliberatione voluntatis est. VI. 96. a. & b. Idem cum Berti judicat Vasquez. *ibid.* Bellarminus. VI. 96. b. Thomistæ. VI. 96. b. *& seq.* In quo sensu verum sit, & in quo Jansenianum, *voluntatem trahi delectatione*? VI. 100. a. Omnis gratia etiam parva, & sufficiens excitat quidem, ac movet voluntatem, non tamen semper efficit illum effectum, cujus producendi veram confert potentiam. VI. 106. a. & b. Quomodo Jansenius, & quomodo Augustiniani explicent in Deo voluntatem antecedentem, & consequentem salvandi omnes homines? VI. 91. a. & 112. a. & b. Denegatur in libris Berti delectatio illa gradibus superior, quæ ita sit invincibilis, & necessitatem inferens, ut sub illa voluntas a sola coactione sit libera. VI. 114. b. *tot.* §. I. Ostendit Berti, ad voluntatem antecedentem Dei salvandi omnes homines non pertinere dare omnibus remedia, & gratias sufficientes, sed præparare. VI. 131. a. *& seq.* Bellelli aperte docet in Deo esse voluntatem salvandi omnes. VI. 138. a. Examinantur propositiones Quesnellii agentes de voluntate Dei salvandi omnes, ac negantes, Christum pro omnibus esse mortuum. VI. 179. b. *& seq.* Vid. *Intentio*, & *Languetius*.

Voluptas. Felicitas Beatorum non consistet in voluptatibus carnis. I. 82. a. *& seq.*

Voluptas non est felicitas æterna hominis. II. 231. a. In carnis voluptatibus Mahumet statuit felicitatem hominis. II. 272. a. Eas ut licitas permittit. *ibid.*

Circumcisio erat frænum voluptatum. III. 178. a.

Vossius (*Joannes Gerardus*) quid sentiat de aqua, & Sanguine ex latere Christi profluente? III. 168. a. Calumniæ Vossii volentis solam fidem justificare, coercentur. III. 229. a. & b. Vossius & alii tribuunt Baptismo Joannis tantam virtutem, quantam Baptismo Christi. III. 252. b. Sociniani, Episcopus, Vossius & Zwinglius negant, requiri ad essentiam Baptismi invocationem SS. Trinitatis. III. 271. a. Idem tenent, valere Baptismum in nomine Christi collatum. *ibid.*

Quid senserit de Christo Redemptore? III. 104. a.

Votum. An votum a parentibus loco filiorum habitum de Baptismo recipiendo prosit prolibus. II. 20 b. & 26. a.

Religiosa vota non præscribuntur a lege naturali. II. 178. b. Qualiter Papa dispenset in votis? II. 179. b. *& seq.* In quibus votis dispenset Episcopus? II. 222. b. An vota rescindantur per leges ob defectum voluntarii? II. 225. a. An sufficiat fides in voto suscepta, si actu non potuit, ut Baptismo? II. 307. b. In parvulis non suppleri Baptismum fluminis per votum. III. 321. a. & b.

Si accipiatur Communio Corporis Christi in sensu mystico, quatenus idem est, ac Ecclesiæ copulari, est omnino necessaria in re, aut saltem voto de necessitate medii. IV. 98. b.

Vide *Virginitas*, vel *S. Maria*. Quid sit votum. IV. 317. b. Quid sit votum solemne, & simplex. *ibid.* Votum simplex impedit matrimonium: solemne autem dirimit. *ibid.* Unde proveniat hæc differentia inter votum simplex, & solemne. *ibid.* Quid dicendum de votis simplicibus Religiosorum Societatis Jesu. IV. 318. a. An Votum solemne Religionis dirimat matrimonium jure naturali ac divino, aut solum Ecclesiastico. *ibid.* Matrimonia Sanctimonialium, & Monachorum nunquam fuerunt rata. *ibid.* An Papa possit dispensare in voto solemni, & matrimonio rato. *ibid.* Ordines Minores non impediunt matrimonium, nisi accedat votum, aut Professio Religiosa. IV. 320. b. Quale votum impediat matrimonium. IV. 322. b.

Urbanus II. Papa. An hic primum retulerit Subdiaconatum inter Sacros, & majores Ordines. IV. 266. a. Vocavit sacros Ordines tantum Diaconatum, & Presbyteratum. *ibid.*

Urbanus IV. Institutio festi Corporis Christi Divinitus relevata fuit S. Julianæ Moniali. IV. 93. a. Deinde ab Urbano IV. est extensa ad Ecclesiam universalem. *ibid.* Laudabilissime in festo Corporis Christi fit Processio, & circumgestatio Sacratissimi Corporis Christi. IV. 93. b. Hæc Processio ortum habet ab Urbano IV. *ibid.*

Urbanus VIII. damnavit Bajum. II. 88. b. & 89. b.

Urbs. In Scriptura recte ponuntur quatuor civitates refugii. II. 216. b. Quid sit urbs refugii? II. 213. b. Primo sunt constituta loca refugii ab Ethnicis. II. 215 b. Asylum est jus antiquissimum. II. 216. b. Dividitur in sacrum & profanum. *ibid.* Quæ loca gaudeant asylo? *ibid. & seq.* Quinam non gaudeant jure asyli? *ibid.* An Baptisteria Ecclesiæ non conjuncta gaudeant asylo? *ibid.* An Palatia Episcoporum, & Cardinalium? An hospitalia auctoritate Episcopi erecta? an Religiosæ domus, & monasteria? II. 217. a. De asylo Idololatrarum, Gentilium, & Judæorum. *ibid.*

Quid sit Urbis Præsul, & an distinguatur a Chorepiscopo. IV. 274. b. In eadem Urbe non sint duo Episcopi. IV. 277. a. & 279. a. & 280. b.

Urias. An Nathan sit filius Davidis per adoptionem, vel per generationem ex Bethsabea uxore Uriæ? III. 99. a. Non fuit ex tribu Levi. *ibid.*

Usia. Quid significet verbum hoc Græcum. I. 213. b. Quomodo distinguatur a verbo *Hypostasis*. *ibid. & seq.*
Usura an licita fuerit filiis Israel ex dispensatione Divina? II. 180. b. & 181. a.
An & quando exempta erat a pœnitentia publica. IV. 223. a.
Usurarius. Neganda est S. Communio publicis usurariis. IV. 105. b.
Non ordinetur usurarius. IV. 296. a.
Uterus. Infanti adhuc clausо in utero non prodest ablutio matris, aut signum aliud, vel benedictio ei applicata. III. 312. a. & b. Nequit infans in utero matris ante aperitionem partus baptizari. III. 312. b. Non dicitur infans proprie natus, nisi sit egressus ex utero matris, vel inde extractus. *ibid. & seq.* Licet aperto uteri ostio infans possit per instrumentum aqua perfundi, attamen baptizari non debet, nisi secundum aliquam saltem partem corporis infans sit egressus ex alvo. III. 313. a. Quomodo S. Aloysius sit sanctificatus in utero matris. III. 313. b. *& seq.*
An parvuli in utero materno decedentes habeant gratiam sufficientem. II. 131. b. *& seq.* & 134. b.
Utilitas. Quas homo ex satisfactione Christi hauriat utilitates? III. 111. a.
Utinensis (*Leonardus*) defenditur ab errore circa prædestinationem. I. 164. b. *& seq.* Exagitatio Leonardi Utinensis ob doctrinam de Prædestinatione. I. 163. b.
Utor. Quid proprie sit uti? II. 229. a. Hominis actus præcipui sunt *uti*, & *frui*. *ibid.*
Vulcanus unde nomen habeat? II. 268. b. Stulte inter Deos numeratur. *ibid.* Fabula de eo narratur, & declaratur, quod non sit alius, quam Tubalcain. *ibid.*
Vulgaris. Vide *Æra*.
Vulgata Editio nostra omnium optime explicat faciem cornutam Moysis. II. 188. b. *& seq.* Eadem recte numerat quatuor urbes refugii. II. 216. b. *& seq.* Quid intelligat per mandatum minimum, & verbum otiosum? II. 235. b. *& seq.* Vid. *Scriptura*.
Vulgata nostra in vaticinio Danielis non discrepat a textu Hebraico. III. 6. b. *& seq.*
Vulnus. An templum violetur, si quis vulnere extra Ecclesiam accepto in ea moriatur, & ibi sanguinem effundat, aut vice versa? IV. 125. b.
Uxor. Explicatur, qualiter licitum fuerit libellum repudii dare uxoribus. II. 180. b. & 181. a. & 184. a. Qualiter Oseas potuerit sumere sibi uxorem fornicationum? II. 180. b. & 181. a. & b. An Jacob Patriarcha habuerit quatuor uxores? II. 185. a. Inhibitio dandi uxoribus libellum repudii est præceptum leve. II. 202. b. *& seq.* Vid. *Mulier*. In ordine dilectionis uxor est diligenda a marito omnium prima. II. 323. b. Non est licitum uxori, se ipsam alteri submittere consentiente marito. *ibid.* An Deus creaverit Adæ duas uxores? II. 302. a. Non licet marito uxorem suam alteri submittere ad evadendam mortem. II. 324. a.
An nulla uxor potuerit habere virum ex alia tribu, quam sua? III. 99. b. An neque, si illa nullam habuit hæreditatem? *ibid.*
Quomodo intelligendum illud: *Qui habent uxores, tanquam non habentes sint*. IV. 301. b. Vid. *Mulier*, vel *Matrimonium*, Illud quoque explicatur: *Uxorem duxi, & ideo non possum venire*. IV. 302. a. Qualiter vir diligat uxorem. IV. 304. a. & b. Quibus uxoribus dari potuerit libellus repudii. IV. 309. a. Qualis requiratur certitudo de morte uxoris, ut vir possit novum inire matrimonium. IV. 321. a. Quando vir censeatur esse impotens; quando uxor. IV. 321. b. *& seq.* An sit uxor impotens, si per incisionem habilitari possit. IV. 321. b. Anque teneatur incisionem admittere. *ibid.* De pluralitate uxorum, & virorum. Vide *Polygamia*. An etiam ipsæ potuerint dare viris libellum repudii. IV. 333. b. Vide *Libellus*. Divortium etiam uxor facere potest. IV. 336. b. Vide *Divortium*.
Uxor Loth. Vid. *Loth*.

W

Waldensis. Hæretici Waldenses negarunt legem humanam obligare in conscientia. II. 206. a.
Waldensis fatetur, septem esse numero Sacramenta. III. 185. b. Negat, valere Sacramentum a Ministro improbo collatum. III. 205. b. Refutatur. III. 206. a. *& seq.* & 171. b. Waldenses negant infantem posse baptizari ante usum rationis. III. 306. a. An idem senserint Tertullianus, & Hieracitæ? *ibid.*
An negarit Confirmationem esse Sacramentum? IV. 2. b. Contra Græcos Schismaticos, Waldenses, Hussitas, Lutherum, Kemnitium, Calvinum, Dallæum, & alios Hæreticos probatur, Ministrum ordinarium Confirmationis esse Episcopum. IV. 21. b. Quales errores circa præsentiam Christi in Eucharistia docuerint Waldenses? IV. 76. a. Waldenses & Lutherani omnes laicos hujus Sacramenti Ministros dicunt: Marcionitæ, ac Pepuziani etiam mulieres admiserunt. IV. 95. b. Waldenses, Wiclefitæ, & Hussitæ ajunt. Sacerdotem peccatorem amittere potestatem absolvendi. IV. 133. a.
Hi hæretici potestatem absolvendi tribuunt omnibus fidelibus pie viventibus, & eam denegant Sacerdotibus improbis. IV. 190. b. Refutantur. *ibid. & seq.* An extremam unctionem agnoverint pro Sacramento. IV. 228. b. Inter Sacramenta etiam ponunt ordinem. IV. 253. b. Waldenses negant omnem ordinis, & jurisdictionis potestatem, ac Episcoporum supra Presbyteros præeminentiam. IV. 276. b. Refutantur. *ibid. & seq.* Hi hæretici finxerunt fabulam de Joanna Papissa. IV. 288. a.
Weber (*Augustinus*) mundi interitum ausus est divinare. I. 88. b.
Wiclefita seu Lollardus an negarit Confirmationem esse Sacramentum? IV. 2. b. *& seq.* Waldenses, Wiclefitæ, & Hussitæ ajunt, Sacerdotem peccatorem amittere potestatem absolvendi. IV. 133. a.
Wiclefus. Ejus error circa omnipotentiam Dei. I. 60. a.
Docens, omnia peccatoris opera esse peccata, refutatur. II. 116. b.
Cur hæc ipsius propositio: *Duæ naturæ, Divinitas & humanitas, est unus Christus*: sit damnata. III. 91. b.
Witclefus blasphemat, confirmationem esse a diabolo introductam. III. 194. a. Secundum Witclefum character Sacramentalis est commentum scholasticum. III. 238. a. Refutatur. *ibid. & seq.*
Wiclefus putat, confessionem Sacramentalem ab Ecclesia institutam. IV. 165. a. Laicis tribuit potestatem absolvendi. IV. 192. b. An extremam unctionem pro Sacramento agnoverit. IV. 228. b. Negat Episcoporum supra Presbyteros præeminentiam. IV. 276. b. Witclefus negat matrimonium esse validum sine illius usu. IV. 307. a.
Wolchelius. Quomodo Baptismus definiatur a Wolchelio, & quomodo a Christianis? III. 251. b.
Wolzogen (*Joannes a*). Ejus error circa infinitatem, & immensitatem Dei. I. 53. a. Item circa scientiam Dei. I. 98. b.
Ejus error de Summa Trinitate. I. 174. a. Refutatur. I. 182. a. *per tot. cap.* IV. & 184. a. & b. Idem errorem docuit de Verbo Divino. I. 182. b. *& seq.* De generatione æterna Patris. I. 192. b. *& seq. ac* 193. b. *per tot. cap.* X. Ulterius erravit circa consubstantialitatem Filii. I. 195. a. *& seq.* & 197. b. *& seq.* Errores ipsius de Spiritu S. refutantur. I. 204. b. *& seq.* Duos in errores incidit per suum judicium de Athanasio. I. 222. b. *& seq.*
Quod Baptismus derivarit a moribus, & mersionibus Judæorum, putant Wolzogenius, Lightfootus cum aliquibus Christianis. III. 251. b. *& seq.* Refutantur. III. 252. a. & b.
Worstius (*Conradus*) Calvinianus. Ejus error circa infinitatem, & immensitatem Dei. I. 53. a.

X

Xerses quo anno secundam expeditionem contra Græcos suscepit. III. 11. b. & 12. a. & b. Xersis nomen Regibus Persarum commune. III. 12. b. An fecisset Artaxersem filium suum regni collegam. III. 12. a. & b.

Z

Zacharias fuit Pontifex. III. 143. a. & b. Pater S. Joannis. *ibid.*
Zacharias Summus Pontifex Romanus an deposuerit Regem Francorum Childericum. II. 341. b. & 347. b. & 348. b. & 349. a.
Zaleucus Locrensis an sit laudandus, quod, dum filio utrumque oculum eruere deberet, sibi unum, filio alterum effoderit? III. 118. b. *& seq.*
Zanchius. Ejus error de summa Trinitate. I. 174. b.
Zea. Solus panis triticeus est Sacramenti Eucharistiæ materia. IV. 58. a. An panis ex zea, spelta, hordeo, siligine confectus sit materia valida Eucharistiæ? *ibid.*
Zebedæus. Cur filii Zebedæi Jacobus & Joannes vocati *Boanerges*? III. 154. a.
Zelandia. Vide *Holandia*.
Zeno Imp. Quid dicendum de Professione fidei Zenonis? III. 92. b. *et seq.* An fuerit patrocinatus Eutychianis? III. 93. a.
Zeno (*S.*). An Conciones Zenonis Episcopi Veronensis de Summa Trinitate sint apocryphæ. I. 185. a.
Zephyrinus reconciliationem, & pacem tribuendo non relaxavit rigorem antiquioris Disciplinæ. IV. 208. a. Unde immerito Donatistis annumeratur. IV. 208. b. Damnavit Montanistas contrarium docentes, ac rejicientes bigamiam. *ibid.*
Zippora an fuerit uxor Moysis? II. 187. a. & b.
Zoroastres fuit auctor magiæ. I. 276. b. An fuerit idem, qui Saturnus Ægyptius? *ibid.*
Zumel (*Franciscus*) docet cum Catholicis omnibus, Christum pro omnibus esse mortuum, pro omnibus omnino hominibus instituisse Sacramenta, ac remedia præparasse, remedia tamen & gratias præparatas non omnibus actu applicari. VI. 93. a.
Zwinglius. Ejus horrendum dogma de reprobatione damnatorum. I. 169. a.
Negat peccatum originale contrahi a filiis baptizatorum. II. 10. a.
Zwinglius Christo ignorantiam imputat. II. 277. b. Dicit, eundem in Cruce desperasse. *ibid.* Non admittit vocabulum Trinitatis. *ibid.* Affirmavit, se in somniis accepisse sensum verborum illorum: *Est enim Phase, id est, transitus Domini*. II. 278. a.
Zwinglius vult eliminare nomen Sacramenti, substituto nomine *Signi*, aut *Symboli*. III. 169. a. Contra hunc probatur, nomen Sacramenti merito retineri. *ibid.* a. & b. Male definit Sacramentum, dicens, illud non esse signum efficiens gratiæ. III. 172. b. An admiserit, valere Sacramentum a Ministro improbo collatum? III. 206. a. Zwinglius, & Lutherus rejiciunt formam tanquam quid essentiale Baptismi. III. 270. b. Idem faciunt & reliqui Novatores.

res. *ibid.* Sociniani, Episcopius, Vossius, & Zwinglius negant, requiri ad essentiam Baptismi invocationem SS. Trinitatis. III. 271. a. Iidem tenent, valere Baptismum in nomine Christi collatum. *ibid.*

Zwinglius præsentiam Corporis Christi in Eucharistia negat. IV. 71. b. & 76. b. Idem dicit, verba Evangelii, *Hoc est Corpus meum*, esse locutionem figuratam, ac metaphoricam. *ibid.* Refutatur. *ibid. et seq.* Probatur contrá Zwinglium, quod Phase non signum transitus sit, sed victima pro transitu. IV. 81. a. & b. Qualiter ergo Phase dicatur signum? IV. 81. b. Fieri in Missa Sacrificium, negat Confessio Augustana, & Zwinglius. IV. 113. a. Zwinglius, Calvinus, & Kemnitius negant pœnitentiam esse Sacramentum. IV. 133. a.

F I N I S.

MINISTERIO DE LA PRESIDENCIA · BIBLIOTECA · PALENCIA

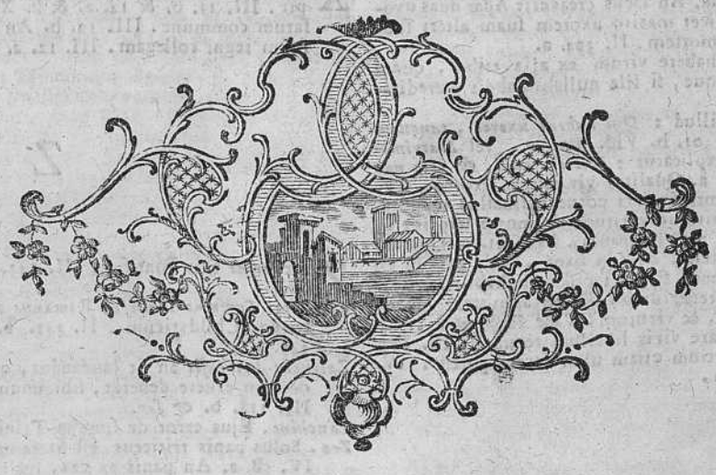

E

BERTI

De theolo

Disciplina

.3.67.

5°

De canonum Reali

Contitat

7°

Apud Judic

Assumed

3

2061(I-III)